הלכות גדולות

מסכת נדה - והלכות יולדת

תורת אדם קדמאי ושמו פלאי, כי מלאך ד' צבאות הוא, תורה יבקשו מפיהו
חברו ליש מרכותינו

רבי יהודאי גאון וליש מרכותינו **רבי שמעון קיירא**

עם פירושי

קמח סולת

לפרש בקיצור פשטות דברי רבינו הקדושים, ופירוש

משנה הלכות

הבא בארוכה לפלפל ולסלסל בדבריו הקדושים, וגדולי הראשונים והאחרונים שנמשכו אחריו בפה מלא ועל ידו גם הרבה סוגיות מש"ס בבלי וירושלמי מתחוורים כשמלה

❀

להוציא דבר שלם הדפסנו בסוף הספר
מפתח ענינים על ספרי בח"ג מכל סדר נשים
וגם מפתח ענינים על כל י"ד חלקי שו"ת משנה הלכות

אשר חנן ה' את עבדו מקום מעפר דל

מנשה הקטן

אבדק"ק אונגוואר וראש ישיבת בית שערים בברוקלין נוא יארק

בן לאאמו"ר הקדוש הסיד ועניו מרן ר' אליעזר זאב
שנהרג ונשרף עקה"ש, הי"ד

יוצא לאור ע"י
מכון משנה הלכות גדולות
סיון תשנ"ט לפ"ק
חודש שניתנה תורה
שנת משנה הלכות גדולות

Published by

Mishne Halachoth Gedoloth Institute

Under the leadership of
Rabbi Menashe Klein
of Ungvar
Dean of Yeshiva Beth Shearim
1578 53rd Street
Brooklyn, NY 11219

❖

לרכוש ספר זה או תקליטור תורני של כל הספרים
עם תוכנית חיפוש ובתבנית צילום, להתקשר:

To purchase printed copies of this volume or a Compact Disk containing all the volumes in searchable text files & PDF format, contact:

Toll Free (888) 498-8642 **ארה"ב**
New York (718) 851-0806 **ניו יורק**
Israel (02) 587-0613 **ארץ ישראל**
MishnaHalachos@mail.com

❖

תרומתכם תאפשר לנו להמשיך בהפצת תורה בישראל

Your financial contribution is appreciated as it will help us continue to spread torah through publishing seforim and making them available on computer.

נא לשלוח תרומתכם החשובה:

Please send your generous donations to:
Machon Mishne Halachos
3301 W. Strathmore Ave.
Baltimore, MD 21215
USA

❖

כל הזכויות שמורות תשס"ד
Copyright © 2004

בלבנון

גדולות

מחבר ומיסר להלכות כפי סדר שתא סדרי תלמוד הבבלי

תבור זה הספר נזכר בהרבה מקומות בתוספות על התלמוד וכל
הפוסקים מביאים מסק דעת הלכות גדולות כתב בעל הלכות
גדולות אמנם בשם תולדות מחבר הספר נמצאו דעות מחולקות
כאשר יתבאר מעבר זה העמוד ולפי דעת הרב רבינו משה מקוצי
זל בהקדמת ספר המצות שלו זל ראו הגאונים שעמדו אחרי
האמוראים שאין יכולין להסמיך לרבים כל התלמוד ועשו ספרים
קצרים מהלכות פסוקות לקיים תורה בישראל · רב יהוראי
גאון עשה הלכות גדולות וכו׳ ולכל הדעות כלל
אמרו קדמונינו זל קבל האמת ממי שאמרו
ותתורה כולה מרועה אחד נתנה ·

כלשם ומסקק מה ויניציאה ע״י הגדולה המקוללה לאבר חסת מסטלת
מסרכים ילם תגדל ומבשא חלטתה לאין כמדם
אדיר מכת טם לבקן :

בכית בן מבזק בית הלדין מלוקי לבשוכיית מבטיליק

פקסימיליא מהשער של הבה״ג דפוס הראשון (וויניציא, ש״ח).

פקסימיליא מכתב יד בה"ג אוקספורד

ברוך אתה ה׳ אלקינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על דברי תורה. הערב נא ה׳ אלקינו את דברי תורתך בפינו ובפיפיות עמך בית ישראל, בצאצאינו ובצאצאי עמך בית ישראל, ונהי׳ כלנו לומדי תורתך ברוך אתה ה׳ נותן התורה. ברוך אתה ה׳ אמ״ה אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו ברוך אתה ה׳ נותן התורה

(מהקדמת רבינו זי״ע)

פתח דבר גרגיר אחד לבאר דברי רבינו בהקדמתו המפורסמת שהתחיל בברכת התורה ״ברוך אתה ה׳ אלקינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על דברי תורה. הערב נא ה׳ אלקינו את דברי תורתך בפינו ובפיפיות עמך בית ישראל, בצאצאינו ובצאצאי עמך בית ישראל, ונהי׳ כלנו לומדי תורתך ברוך אתה ה׳ נותן התורה. ברוך אתה ה׳ אמ״ה אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו ברוך אתה ה׳ נותן התורה״. והמעיין יראה כמה חלופי גירסאות מדידן בברכות התורה, בברכת הערב נא. חדא, גירסא על דברי תורה ולא לעסוק בדברי תורה. שנית, הערב נא, בלא וא״ו החיבור והערב, רק הערב נא ה׳ אלקינו את דברי תורתך בפינו. ג׳, ובפיפיות ולא ובפיות. ד׳, גירסתינו ונהי׳ אנחנו וצאצאינו שהוא תפילה ולא קאי על והערב נא, וגירסת רבינו בצאצאינו ובצאצאי עמך בית ישראל קאי על הערב נא. ה׳, ונהי׳ כלנו לומדי תורתך וחותם ברוך אתה ה׳ נותן התורה. וגירסתינו החתימה בא״י המלמד תורה לעמו ישראל. ברוך אתה ה׳ אמ״ה אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו ברוך אתה ה׳ נותן התורה.

והמבואר בדברי רבינו שיש לו נוסחאות אחרות בברכת הערב נא ממה שהוא לפנינו, ובנוסח על דברי תורה או לעסוק בדברי תורה כבר דשו בו רבים, אמנם מה שרציתי לדייק מה שלא ראיתי אף אחד מן המחברים שדייק בדברי רבינו שחתם ברכת הערב נא ברוך אתה ה׳ נותן התורה וגם שאר שינויים שציינתי. וגם ברכת אשר בחר בנו וכו׳ סיים בא״י נותן התורה נמצא שתי ברכות בחתימה אחת. ושאר פוסקים כתבו בחתימת הערב נא המלמד תורה לעמו ישראל, וראיתי לרבינו הרא״ש ז״ל ברכות י״א מאי מברך אמר רב יהודה אקב״ו על דברי תורה ויש מקומות שאומר לעסוק בדברי תורה, רבי יוחנן אמר הערב כלנו וכו׳ ברוך אתה ה׳ נותן התורה, הנה סיים בחתימת הערב נא נותן התורה כדברי רבינו.

ורבינו כק״ז הגאון בעל תוי״ט ז״ל במעדני יו״ט אות א׳ כתב תמיה לי דבגמ׳ ורי״ף גרס המלמד תורה לעמו ישראל, וכ״כ הטור סי׳ מ״ז, אלא שכתב דיש חותמין נותן התורה לכן קרוב עלי דחסורי מחסרא וה״ק בא״י המלמד תורה לעמו ישראל ויש חותמין נותן התורה, כלומר דהטור חולק בעיקר הגירסא וכפי הנראה הרא״ש הקדים נותן התורה לגירסת היש מקומות ולכן החליף הטור דצריך להקדים המלמד תורה, ולא הרגיש בגירסת רבינו הבה״ג ז״ל דדברי הרא״ש אתיין כהוגן. וגדולה מזו יש לעיין שהרי התוי״ט בהקדמתו לפירושו על משניות כתב וז״ל ראה ראיתי שתי ראיות. אחת להגאון בעל הלכות גדולות שבתחלת הלכותיו התחיל וכתב ברכת התורה מלה במלה. ואין זה כי אם כלפי מ״ש חכמינו ז״ל בפרק ואלו נדרים דף פ״א מאי כי על אלה אבדה הארץ וגו׳ על שלא ברכו בתורה בתחלה. ע״כ כמזהיר וכמזכיר, כתבם בראש חבורו, שכל הפותח לספרו יבין לאשורו שיברך בתורה תחלה עכ״ל, וש״י, אבל פלא מה שכתב שרבינו כתב ברכת התורה מלה במלה וא״כ דייק בכל הלשון ולא הרגיש בגירסתו בברכת התורה שהיא גירסת הרא״ש ז״ל.

האמנם כנראה דרבינו הרא״ש סמך על גירסת רבינו, גם הב״י א״ח סי׳ מ״ז שהביא הטור נוסח הברכה על דברי תורה ונוסח אשכנזים לעסוק וכו׳ הערב וכו׳ ברוך אתה ה׳ המלמד תורה לעמו ישראל ויש חותמין בא״י נותן התורה הוא שיטת הרא״ש וכתב הב״י ומ״ש שיש חותמין בברכת הערב נא בא״י נותן התורה כ״כ הרא״ש שם וג״כ לא הרגיש שדברי הרא״ש הם דברי רבינו הבה״ג, וכפי הנראה דבאמת בבה״ג בפנים ברכות שם מאי מברך בא״י וכו׳ וצונו על ד״ת ור׳ יוחנן אמר הערב נא ורב המנונא אמר אשר בחר בנו אמר ר״פ הלכך נימרינהו כולהו ולא סיים היאך חותמין כי סמך עצמו על ההקדמה ששם כתב כל הברכה ולכן הפוסקים לא הביאו בשם רבינו חתימת הברכה אלא בשם הרא״ש אבל האמת יורה דרכו שרבינו הרא״ש כתב כן מדברי רבינו הבה״ג ולכן תפס זה הנוסח לעיקר ונוסחת המלמד תורה בשם יש מקומות וכו׳ והבן. וזה לפענ״ד דבר חדש וברור מאד.

ונראה עוד דדעת רבינו שהם ג׳ ברכות אחת ברכת אקב״ו על דברי תורה. שני׳ הערב נא בלא וא״ו וחותם בא״י נותן התורה. וברכה שלישית אשר בחר בנו וכו׳ וחותם נמי נותן התורה. וברכת הערב נא הוה ברכה הסמוכה לחברתה ולכן אינה פותחת בברוך, עיין פ״ז מהל׳ תפילה שג׳ ברכות הן ולכן כתב הערב נא ולא והערב, וכתב הרשב״א שכן דעת בעה״מ וגם התוס׳ פ׳ ע״פ כתבו על דברי ר״ת דף ק״ד עיין ב״י סי׳ מ״ז ד״ה

ומ"ש, ובזה מובן נמי גירסת רבינו הערב נא וכו' בפיפיות וכו' בצאצאינו בצאצאי עמך וכו' שהכל חלק מהברכה של הערב נא ואח"כ תפלה ונהי' כלנו לומדי תורתך אבל ברכה שלישית שמברכין אותה לפעמים יחד אם אלו או כשעולים לתורה בפני עצמה תקנו להתחיל בברוך כנלפענ"ד. בס' צלותא דאברהם טשעכאנאוו בויעש אברהם שכתב וצאצאינו וכו' יש מהקדמונים שכתבו דצ"ל "וצאצאינו וצאצאי צאצאינו" לפי שאמרו כל מי שהוא ת"ח ובנו ת"ח וכו' כדאיתא (ב"מ פ"ה ע"ב) וכתב המג"א (רסי' מ"ז) דאין לשנות הנוסחא ע"ש מה שהאריך והנה כל זה לפי נוסחתינו שהוא תפילה על הבנים ועל הצאצאים שילמדו אבל לגירסת רבינו הרי קאי על הערב בצאצאינו ובצאצאי עמך בית ישראל אתי שפיר מאד ואין לו שום שייכות עם גמ' ב"מ והבן.

והנה הראה לנו רבינו התוי"ט ז"ל דבכיון העמיד רבינו ברכת התורה בריש ספרו בהקדמתו כדי שלא יכשל האדם בלימוד בלי ברכת התורה שאז לא זה שלא יצליח במצוה אלא יגרום ח"ו אבידת הארץ.

ולפי דברי התוי"ט נלפענ"ד מובן מה שממשיך רבינו בפסוק (תהלים כז:ד) אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש שבתי בבית ה' כל ימי חיי וגו' לפ"מ שהקשו המפרשים מירושלמי הביאו התוס' פ"ק דברכות הובא בב"י א"ח סי' מ"ז דבעינן והוא ששנה על אתר וגם אם יצא לעבודה כיון שבירך בבוקר ויוצא לעבודתו היאך מועיל הברכה וא"כ הי' צריך לחזור ולברך ומיהו' תי' כיון דדעתו לעולם על התורה אין כאן היסח הדעת וכלשון הפוסקים דשאני תורה מסוכה שאינו מיאש עצמו דכל שעה אדם מחוייב ללמוד דכתיב והגית בו יומם ולילה והוי כמו יושב כל היום בלי הפסק ולכן ממשיך לתרץ קושיא זו בקרא דאחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש שבתי בבית ה' כל ימי חיי וגו' כלומר דשאלתי לישב כל ימי חיי בבית ה' על התורה וכיון שכן הרי כל שעה דעתי על התורה ועל הביה"מ וליכא הפסק ואפי' הולך בדרך הוא בגדר תורה וזה לב טהור ברא לי אלקים וגו' דרכיך ה' הודיעני אורחותיך למדני, וכיון שהכל לשמך הגדול א"כ ברכת התורה קאי על כל המעשים וגם כי לפעמים חוזר בע"פ שלא ישכח וזה חם לבי בקרבי בהגיגי תבער אש דברתי בלשוני, בכדי לעולם לא אשכח פקודיך כי בם חייתני נמצא דהברכה קאי על כל הזמן.

ואולי מה"ט הקדים רבינו גם התרי"ג מצות שהרי נחלקו אי לימוד גדול או מעשה גדול וקיי"ל גדול תלמוד שהלימוד מביא לידי מעשה (קידושין מ') ועיין תוס' שם ד"ה תלמוד גדול וי"מ אדם שלמד כבר המעשה טוב יותר מהלימוד, ובתוס' ר"י הזקן בשם הירושלמי, ומבטלין ת"ת לקיים מצות דהגם דקיי"ל ות"ת נגד כלם ואפ"ה נדחה מפני כל המצות והטעם כיון דלימוד לעולם מחויב א"כ ימצא לא יקיים מצות וע"כ שקיום המצות קודם ללימוד אלא דצריך ללמוד קודם משום דלא ע"ה חסיד וגם כי יש מצות שת"ת קודם להם ועיין רמב"ם פ"ו מהל' ממרים הי"ג אמר לו אביו השקני מים ויש בידו לעשות מצוה אם אפשר למצוה שתעשה על ידי אחרים תעשה ויתעסק בכבוד אביו שאין מבטלין מצוה מפני מצוה ואם אין שם אחרים לעשותה יתעסק במצוה ויניח כבוד אביו שהוא ואביו חייבים בדבר מצוה, ותלמוד תורה גדול מכבוד אב ואם. ומפני שקיום המצות דוחה לימוד התורה ולכן התחיל רבינו בתרי"ג מצות שהם קיום המצות ושוב ממשיך בלימוד המצות והלכותיהם.

תהלת ה' ידבר פי ויברך כל בשר שם קדשו לעולם ועד (תהלים קמה:כא)
אודה את ה' בכל לבב אשר עזרני, ומאור כשדים הצילני, ובין החיים הושיבני
עניני ה' עניני, לא אמות כי אחי' השמיעני, ואספר מעשה י' לחברי ואנשי דורינו
בבקר זרע את זרעך, ולערב אל תנח ידיך (קהלת יא:ו)
ופרש"י אם למדת תורה בילדותך, למד תורה בזקנותך
אם היו לך תלמידים בילדותך, יהיו לך תלמידים בזקנותך

זה לי יותר מארבעים שנה אשר בחמלת ה' על נפש אומללה כמוני זכני להוציא ספרי הראשון "משנה הלכות גדולות" קצת ביאורים וקצת חידושים, כתוס' על רבינו הגדול בעל הלכות גדולות [בה"ג] ובעזה"י ובס"ד מאז ועד עתה ב"ה הוצאתי לאור חי' על כתובות נדרים נזיר גיטין קידושין יבמות וכו' ועתה זיכני ה' לברך על המוגמר על מס' נדה, ובזה נשלמו ההלכות בס"ד על כל סדר נשים שכתב רבינו ז"ל.

והנה זה החיבור הוא השלמה על סדר נשים מהל' רבינו הגדול הבה"ג והנני בברכת התורה ושבח והודי' לא-ל ההודאות אשר זכני ברי' קטנה אחר כל התלעות והרפתקאות מיום הולדי ועד הנה אין רגע בלא פגע הן בעון חוללתי ובחטא יחמתני אמי כד הוינא טליא לא נחתי ולא שקטתי שכבר התחיל העולם בדרך האנטיסעמיטי בפרהסיא שוב מיום עמדי על דעתי לאחר הבר מצוה נרדפנו והלכתי להחבא ממקום למקום עד

שבא הרשע הצר הצורר ליהודים העמלקי הנאצי היטלער ימ״ש עם עוזריו והרגיז את העולם כולו להשמיד ולהרוג ולאבד את כל היהודים טף ונשים גזירה אשר לא היתה כמוה מיום היותה לגוי ואחר עברי את כל התלאות האלו ונשארנו אף לא אחד בעיר ושניים במשפחה, [ואגב שמעתי מאחותי הגדולה מרת רעכל תחי׳ ששמעה מאמי מורתי הצדקנית ע״ה שבאמצע הצרות התחילו מאד להתפלל ולקוות על ביאת המשיח ואמרה א״מ לאחותי אם ישאלו אותי אם ארצה לחיות לזמן ביאת המשיח הייתי אומרת לא, כי לפי ששמעתי מצדיקים שאמרו חכז״ל שבעת ביאת המשיח ישארו אחד בעיר ושנים במשפחה או כיוצא בזה ואני לא רוצה להשאר אחת מכל העיר ואני מעדיפה שלא לראות ביאתו וכשספרה לי אמרתי שכוונה לעולא ורבה דאמרי ייתי ולא אחמיניה].

ואמר המשורר נעים זמירות ישראל לולי תורתך שעשועי

אז אבדתי בעניי וזאת היתה לי כי פקודיך נצרתי

כי הקב״ה ברוב רחמיו וחסדיו ריחם עלי וזיכני לישב בבית השם ועוד זיכני לכתוב איזה ח׳ תורה בכמה מקומות ומקצועות הש״ס והש״ע. ולפעמים גם לחדש דבר חדש מה שחברי ורבותי הסכימו להם, והיות כי רבינו הגדול הבה״ג הי׳ הספר הראשון אשר יגעתי עליו ועל דבריו לשקול כל אות ואות ומלה ומלה ותיבה ותיבה וה׳ אלקי אבי הי׳ בעוזרי ללקט בשושנים פעם ממה שמצאתי ופעם מה שזיכני הבורא ב״ה וחברתי חבור ראשון על הל׳ כתובות והראתי קודם לידידי ושוב לרבותי והוטב בעיניהם עד שזרזוני להוסיף כהנה וכהנה הנני בתודה שהביאני עד הלום והנני מודה על העבר וצועק על העתיד אל תשליכני לעת זקנה ככלות כחנו אל תעזבנו, כה יעזור לי ה׳ עוד לפרש שאר דברי רבינו הקדוש עד גמירא. גם הנני בתודה והלל והודי׳ לא-ל הרועה אותי מעודי עד היום הזה על אשר זיכני עוד לחבר שאר חיבורים קצת בהלכה כשו״ת וקצת בהגדה וספרי מוסר וכהיום ב״ה נגמרו שתי ספרים על התורה מגיד משנה על ספר במדבר, ודברים ובזה ב״ה נשלם על כל חמשה חומשי תורה, ואתפלל תפלת ר׳ נחוניא שלא יאמר פי דבר שלא כרצונך ושלא אכשל ח״ו בדבר הלכה וישמחו בי חברי.

ואני בעודי אהללה בוראי כי גבר עלי חסדו וזיכני

בעזה״י ובלעה״ר לבית כשרה וצדקנית ממשפחה רמה מיוחסת בישראל אם הבנים שמחה בנים ת״ח יראי ה׳ וגם בנות צדקניות וחתנין ת״ח יראי ה׳ כולם אהובים ממשפחות מיוחסות, ועל כל אלה ברוב רחמיו וחסדיו מאתו ית״ש על קנה רצון לב נשבר נפל זכות בגורלי להקים ולבנות עיר ואם בישראל בארצינו הקדושה בירושלים עיה״ק קרית אונגוואר ברמות, עם מוסדות התורה, בראשיתו בני הרב הגאון והחסיד ר׳ דוד שלמה שליט״א המרא דאתרא דשם, והוקמו שם מקוה טהרה מפואר, מעון ילדים, ות״ת, תשב״ר, מכונה, ג׳ כוללים מאברכי תורה, ובמיוחד כולל אבן העזר, אשר משמש שם בני היקר הרב הגאון החסיד מוה״ר משה כראש הכולל. והוא זכות מיוחד בזכות אבי מורי ואמי מורתי ההורים היקרים אשר הכניסו בי אהבה ומסירות נפש לארץ ישראל ארצינו הקדושה אשר נשבע ה׳ לאבותינו לתת לנו, גם ישיבה לבחורים חשובים פה באמעריקא אשר בה בני הרב הגאון החסיד מוה״ר עמרם הוא ראש הישיבה, חתני כבני הרב הגאון מוה״ר יהושע יואל ויינבערג שליט״א ראש ישיבת הצעירים דחסידי סלונים בירושלים עיה״ק עם בתי הצדקנית ובנה נכדי ילד שעשועים מוה״ר אברהם מרדכי אלטר שליט״א, חתני כבני הרהגה״צ שלשלת היוחסין בע״ת מוה״ר יעקב יצחק בידערמאן שליט״א ובתי הצדקנית ומשפחתם החשובה, חתני כבני הרהגה״צ שלשלת היוחסין בע״ת מוה״ר צבי האגער שליט״א ובתי הצדקנית ומשפחתם החשובה, כולם יתברכו ממעון הברכות לארוכת ימים ושנים ולתורה וגדולה, והברכה אחת לך אבי לאחי וראשי היקר מאד נעלה הרה״ג והח׳ מפו׳ מוה״ר בנ-ציון שליט״א ומשפחתו החשובה, ואחי הצעיר הרה״ח מוה״ר צבי שליט״א ומשפחתו החשובה, ואחותי הגדולה הצנועה החשובה מרת רעכיל תחי׳, ואתה אמרת היטיב אטיב עמך ומטוב הזה הנני בברכה לאנשי קהילתי העומדים לצידי כל הימים שאני פה עומד ומרביץ תורה ביניהם, יתן ה׳ ויזכו לברכת אשר יקים את התורה הזאת בביתם ובכל קנינים מתוך עושר ואישור.

והנה אמרו ז״ל שיהא אדם מודה על העבר וצועק על

העתיד ולכן מודה אני לפניך ה׳ אלקי ואלקי אבותי ששמת חלקי מיושבי בית המדרש ולא שמת חלקי מיושבי קרנות, ואחת שאלתי מאת ה׳ אותה אבקש שבתי בית ה׳ כל ימי חיי לחזות בנועם ה׳ ולבקר בהיכלו, ומי שאמר לעולמו די יאמר לצרותינו די, ויזכנו עוד להוסיף על שאר דברי רבינו בבחינת שאמרנו בבוקר זרע זרעך ובערב אל תנח ידיך ויה״ר שיהיו דברי אלו אשר כתבתי עד הנה לרצון לפני אדון כל ולריח ניחוח אשה לה׳ וזכות רבינו הגדול יגון עלינו ויעמוד לנו ולזרענו ולזרע זרענו שיתקיים בנו מה שאמרו חז״ל לא ימושו מפיך ומפי זרעך ומפי זרע זרעך אמר ה׳ מעתה ועד עולם, וזכות התורה הקדושה וזכות אבותינו הקדושים הי״ד שנהרגו ונשרפו עקה״ש יעמוד לנו ובגלל אבות תושיע בנים ותביא גאולה לבני בניהם.

ואפרוש את כפי למרום ואתפלל תפלה קצרה יהי׳ ה׳

אלקינו עמנו כאשר הי׳ עם אבותינו אל יעזבנו ואל יטשנו ויקיימני ויחייני בבריות גופא ונהורא מעליא עדי יבא ינון ולו יקהת עמים ויקיצו מעיר ישיני חברון ורבינו בתוכם החותם בידים רותתות ובפי מלא תפלה, לנורא עלילה, שלח לנו הגאולה, וימלא הלבנה אורה, כאור ימות שבראה, וברכתיך סלה, בלב ונפש,

מנשה הקטן

בן לאאמו״ר הקדוש חסיד ועניו מרן ר׳ אליעזר זאב

וא״מ הקדושה מרת רחל לאה שנהרגו ונשרפו עקה״ש הי״ד

עם סיום הפי' על סדר נשים לרבינו הגדול הבה"ג זצוקלה"ה חשבתי שכדאי לנעוץ סופו בתחלתו ולהציג פה חלק מדברי תורה שאמרתי בס"ד בסעודת מצוה להוצאת ספרי הראשון משנה הלכות גדולות - כתובות, על רבינו הגדול בעל הלכות גדולות. באולם בהמ"ד הגדול בוויליאמסבורג בהשתתפות גאוני וצדיקי הדור [ובתוכם הגאון הצדיק מוה"ר יונתן שטייף זצלה"ה והגאון הצדיק מוה"ר יעקב קאמינעצקי זצלה"ה ר"י תו"ד ולהבל"ח כמה גדולי ישראל שליט"א] וברוב עם הדרת מלך, פ' בא התשי"ח.

בתוה"ק והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים, והיה לך לאות על ידך ולזכרון בין עיניך למען תהיה תורת ה' בפיך וגו' (שמות יג:ח), ובפ' ואתחנן (דברים ו:ז) כתיב ושננתם לבניך ודברת בם בשבתך בביתך וגו' וקשרתם לאות על ידך והיו לטטפת בין עיניך. וצריך לדייק שינוי הציווי דבפ' בא הקדים המעשה ללמוד מדקאמר והיה לך לאות על ידך וגו' למען תהיה תורת ה' בפיך ובפ' ואתחנן הקדים הלמוד למעשה ושננתם לבניך ודברת בם בשבתך בביתך, והוא הלימוד, והדר וקשרתם לאות על ידך והיו לטטפת בין עיניך, דהיינו מעשה הקיום, ובפ' והי' אם שמוע כתב ג"כ וקשרתם אותם לאות על ידכם והיו לטטפת בין עיניכם ולמדתם אותם את בניכם, ג"כ הקדים הקיום והמעשה להלימוד, וצ"ב.

וראיתי בס' זבח השלמים (פ' בא) שכבר הקשה כן, ויצא ליישב לפי מה שאמרו ז"ל במס' קידושין (ל"ו ע"ב ובהמשך ל"ז ע"א) כל מצוה שהיא תלויה בארץ אינה נוהגת אלא בארץ וכו', מאי תלויה ומאי אינה תלויה אילימא תלויה דכתיב בה ביאה והרי תפילין ופטר חמור דכתיב בהו ביאה ונוהגין בין בארץ ובין בחו"ל וכו', ובתוס' בד"ה הרי הקשו דמה הקשו בגמ' והרי תפילין ופטר חמור, ואימא אה"נ דלא נהיגי מדאורייתא אלא בארץ, ומאי דאשכחן בתלמידא דאמוראי הווי מנחי תפילין מדרבנן בתחלה (דברים יא:טז) ואבדתם מהרה מעל הארץ הטובה, ועכ"ז במקום שהלכו הוו מצויינים במצות וקשרתם לאות וכן פרש"י ז"ל בחומש, ולכן שינה הסדר וכתב תפילין לאסמוכי אקרא דואבדתם מהרה דמיירי בגלות ועכ"ז וקשרתם לגלות דאינה תלויה בארץ ע"ש.

והנה במה שכתב וכן פרש"י ז"ל בחומש לכאורה צ"ע, שהרי רש"י שם פי' ושמתם את דברי בשם ספרי דאף לאחר שתגלו תהיו מצויינים במצות הניחו תפילין עשו מזוזות כדי שלא יהיו לכם חדשים כשתחזרו, וכן הוא אומר (ירמי' ל"א) הציבי לך ציונים ע"כ, וביאור דבריו לכאורה דהנחת תפילין ומזוזה ועוד בגלות הם רק מדרבנן כדי שלא ישתכחו בגלות וכסברת המקשה בתוס' קידושין הנ"ל ולא מקיימים רק שלא יהיו כחדשים כשיחזרו.

והגאון האדיר בס' כלי חמדה ג"כ עמד אדברי רש"י הנ"ל ולחד תירוצא כתב דבאמת בפ' שמע מיירי כשישראל על אדמתם ולכן הקדים מצות ק"ש להורות דאחר ובקומך דהיינו בשחרית מתחיל מצות תפילין שבלילה לא יניח תפילין משום בל תוסיף כיון דלילה לאו זמן תפילין הוא, א"כ כשמניחן בלילה עובר משום ב"ת, לכן סמוך ליה להנחת תפילין לק"ש של שחרית, משא"כ בפ' והיה אם שמוע דקאי על גלות בבל דאין תפילין בעצם מצד שבטלה קדושת הארץ או משום טענת מודעה רק שמניחין אותם שלא יהיו בעיניהם כחדשים כשיחזרו, א"כ הו"ל כאילו מניחן לשומרן ומותר גם בלילה וליכא בל תוסיף, לכן כתב מקודם מצות תפילין ואח"כ מצות ק"ש ע"ש.

ולפום ריהטא היה נראה בדרך פשוט לפי מה דאיתא במכילתא (פ' בא) ולזכרון בין עיניך למען תהיה תורת ה' בפיך מכאן אמרו המניח תפילין כאילו קורא בתורה וכל הקורא בתורה פטור מן התפילין, ובירושלמי פאה הביאה הרא"ש על המשנה ותלמוד תורה כנגד כולם (במס' פאה פ"א מ"א) דרש לי' ר' אבא בר מרי בשם רב אחא כתוב אחד אומר כל חפציך ישוו בה וכתוב אחד אומר כל חפציך לא ישוו בה חפציך אלו אבנים טובות ומרגליות חפצים אלו מצות דכתיב כי באלה חפצתי. ולפי דרשה זו העוסק בתורה פטור מתפילין ומשאר מצות, ועיין ירושלמי ברכות וכי רשב"י פטור מכל התורה ולא קיים אתרוג, והארכתי בזה במקום אחר.

ולפום ריהטא נראה דכ"ז שישראל עוסקים בתורה התורה קודמת לכל, רק אם ח"ו אינם עוסקים בתורה אז מחוייבים בשאר מצות, וי"ל דבפ' שמע דמיירי שישראל עוסקים בתורה ועושין רצונו של מקום וכמ"ש ואהבת את ה' אלקיך לכן הקדים הלימוד קודם ושננתם לבניך ודברת בם וכו' והדר והיו לטטפת בין עיניך, דתפילין לא מחייב רק אחר הלימוד או אם לא למד, אבל

בפ׳ והיה אם שמוע דמיירי כשישראל כבר בגלות ואמרו על מה אבדה הארץ על עזבם את תורתי אשר נתתי לפניהם (ירמי׳ ט׳), וכיון דגלות בא ח״ו על עזיבת התורה ממילא הנחת תפילין קודם, וכל הקושר תפילין נחשב כאילו לומד תורה וק״ל. וכמה גדול כח התורה עד שכל חפציה לא ישוו בה, ולמ״ד אפילו כל המצות לא ישוו נגד דבור אחד מן התורה.

והנה המלך דוד בזמירותיו אמר (תהלים קמז:יט) מגיד דבריו ליעקב חקיו ומשפטיו לישראל לא עשה כן לכל גוי וגו׳, וראיתי בפנים יפות (פ׳ בא) דהענין שהקב״ה רוצה לקרב את ישראל לעבודתו וחנן אותם דעה לפי יכלתו והזמנתו לקדושה, אמנם בין בתורה ובין בעבודה א״א להעלות השגתו כי אם ע״י קושיה שנתקשה בו ומתוך כך נותן לבו להבין יותר, וכל זמן שאינו יכול להשיג עומק הלכה מעלים ממנו התי׳, לכך אמרו כי יפלא לאדם איזה קושיא בלימודו ידע באמת שרצון השי״ת להיות יגע בעומק הלכה כי לולי זאת לא היה נודע לו הקושיות וכו׳, וזה מגיד דבריו ליעקב בלי שום קושיא חקיו ומשפטיו לישראל, היינו שלהם לישראל בני עליה הוא כמו חק ומלא קושיות בלי טעם ע״ש.

ולפענ״ד נראה דהנה רבינו הגדול בעל הלכות גדולות כתב והביאו הטור או״ח (סי׳ תק״פ) כי ביום ח׳ טבת נכתבה התורה יונית לתלמי המלך והיה ג׳ ימים חשך בעולם והוא ממגילת תענית (ועיין במס׳ מגילה ט׳ ע״א ובירושלמי מגילה פ״א ה״ט ובמס׳ סופרים פ״א ה״ז-ה״ח, ושם מבואר מעשה בה׳ זקנים שכתבו לתלמי המלך והיה קשה יום ההיא כיום שנעשה בו את העגל, ובמס׳ ס״ת פ״א ה״ח הגירסא ע׳ זקנים, ועי׳ במדרש רבה שמות פרק ח׳ ה׳ ובתנחומא שמות כ״ב) וביום ט׳ טבת לא נודע מה צרה היה בו ובלא״ה היה ראוי להתענות ח׳ ט׳ י׳ שלשה ימים אלו כי היה ג׳ ימים חשך בעולם אם לא שנאמר שמתענין רק אתחלתא דפורענותא אבל מן הראוי להתענות בכולם, ובמג״א כתב דאיתא בסליחה שבט׳ בטבת מת בו עזרא הסופר.

וחזון הרבתי לקדוש אחד מדבר בתורת משה להח״ס ז״ל (פ׳ שמות) שהקשה דמ״ט לא ידעו במגילת תענית והלכות גדולות מזה, ותי׳ דחז״ל בסנהדרין (דף כ״א) אמרו ראוי היה שתנתן תורה ע״י עזרו לולי שקדמו מרע״ה ואעפ״כ נתנה כתב על ידו, ופי׳ דמתחלה לא היו משתמשים בכתב הקדש שאנו משתמשים בו ואתא עזרא הסופר ומסר הכתב הקודש לישראל, ובמדרש ב״ר י״ח ו׳ דתורה ניתנה בלשון הקודש, והטעם משום דבאותיות התורה וצורתם ותגין וקיצין מרומזין תורה שבעל פה וכל מה שתלמיד ועתיק עתיד לחדש (עי׳ מגילה י״ט ע״ב) א״ר חייא בר אבא א״ר יוחנן מאי דכתיב (דברים ט׳) ועליהם ככל הדברים אשר דבר ה׳ עמכם בהר מלמד שהראהו הקב״ה למשה דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים ומה שהסופרים עתידין לחדש, ובגליון שם ציין לעי׳ בתוס׳ יו״ט בהקדמה שדייק הלשון הראהו ולא בלשון מסר לו, ועיי״ש בתוס׳ ראשון לציון ובירושלמי (פאה פ״ב ה״ד) אפילו מה שתלמיד ותיק עתיד להורות לפני רבו נאמר למשה מסיני, מה טעם יש דבר שיאמר אדם ראה זה חדש הוא וגו׳ וחבירו משיבו ואומר לו כבר היה לעולמים, ועי׳ פני משה שם, ועי׳ ספרי (פנחס כ״ז ס״ז) הראה הקב״ה למשה כל הפרנסים העתידים לשמש את ישראל עד שיחי׳ המתים, ועי׳ בספרי דברים בפרשת וזאת הברכה ל״ד ב׳ בשינוי דהקב״ה הראה למשה את כל העולם כולו מיום שנברא עד יום שיחיו המתים, ובאמת במדרש רבה (במדבר כ״ג ד׳) כתב ג״כ דהקב״ה הראה למשה כל מה שהיה ועתיד להיות דור דור ודורשיו ובדורות הראשונים דלא היה שכחה שמשו בכתב ליבינאה, אמנם בעונ״ה משגלתה שכינה וירדה שכחה לעולם הוצרך בימי עזרא עכ״פ למסור סימני התורה ורמזיה לכלל ישראל כדי שידעו להוציא הדין מרמזי הקרא, והיה זה בדורו כאילו נתנה התורה על ידו.

וכל זה אי למדין התורה בלשון הקודש, אמנם רע ומר היא בהעתק התורה יונית או לכל לשון, כי בהיות התורה בלשונה שנאמר מפי הקב״ה למרע״ה הרי היא כפטיש הפוצץ סלע וכל פסוק סובל כמה פירושים, ועי׳ זהר (ח״א מ״ז) שבעים פנים לתורה, ובמקום אחר איתא ששים ריבוא פירושים לתורה, אבל המעתיקים ללשונות אחרים ולומדים מהם א״א עוד לומר בו שום כונה אחרת ממה שנכתב בלשון ההוא, ומאז התחיל עם בנ״י לטעום טעם פשוטו של מקרא ע״י העתקה החל האפיקורסות להתנוצץ, ולסברה מזוייפת זו של אותן הכופרים אין תועלת במעשה עזרה ואין הפסד וצרה כ״כ במיתתו, ע״כ יפה אמרו במליצה נראה במג״ת והלכות גדולות הנ״ל שביום ח׳ טבת הועתק התורה יונית והיה חשך בעולם, וביום ט׳ טבת לא נודע מה צרה היה בו, רצה לומר אע״פ שכבר הוקבע תענית מפני מיתת עזרא מ״מ אחר שהועתק להם התורה יונית לא נודע להם שוב מה צרה היה ביום ט׳ במיתת עזרא הסופר ע״ש דברים נפלאים.

והנה מכבר מלתי אמורה במקום אחר דכמו שאסור ללמוד תורה עם עכו״ם הכ״נ אסור ללמדם לשון הקודש וכתב הקודש משום דע״י זה יבינו סודות התורה. ועיין ס״ח סי׳ רל״ה לא ילמד אדם לגלח אותיות ובזוהר (אחרי ע״ג ע״א) אסור לאודעא להו מילי דאורייתא בגין דאורייתא כלא שמא דקב״ה וכל אות דאורייתא מתקשרא בשמא קדישא וכו׳ (ועיין משנ״ה ח״ה סי׳ קע״ב). ובזה יש להבין למה היה לו לתלמי המלך כל החרדה הזאת להושיב שבעים סנהדרין בשבעים חדרים מפורדים להעתיק לו התורה בלשון יונית, ואחר כל המעשה הופיע רוח הקודש עליהם ושינו באיזה מקומות לפי הנבואה שבהם כגון אלקים ברא בראשית, ואת הארנבת צעירת הרגלים, ואל זאטוטי ועוד, וגם לא מובן שלא חששו שיהיו שם גוים שיודעים לקראת לשה״ק ויראו השינוי ועכ״פ למה לא לקח לעצמו תלמי המלך איזה גוים

שילמדו עצמם לשון קודש וכתב הקודש ויעתיקו לו כל התורה, ועכ״פ למה לא חששו החכמים ז״ל לשנות משום שמא ימצא גוי מבין שפה העברית מדבר בלשון הקודש ויראה השינוי ויגידו לתלמי הזויף והשינוי שלא תורגמו לו כהוגן, ולהנ״ל י״ל דודאי הם לא חששו מזה דהם לא רצו ללמד עכו״ם כתב ולשון הקודש, וכיון שלא מצא המלך בין העכו״ם שיודע פשר הדברים ולכן פנה אל הסנהדרין והיה חשך בעולם, וזה פי׳ הפסוק מגיד דבריו ליעקב פי׳ אפילו דבריו היינו הלשון שהוא דבריו הם ג״כ רק ליעקב ולא לעכו״ם משום דחקיו ומשפטיו לישראל, וכל התורה רק לישראל נאמרה וכ״ש סודות התורה, ואם הם ילמדו הדברים בלשון הקודש אז הם ג״כ יכלו ללמוד התורה לעצמם, ובאמת הם אסורים בזה מטעם גזל או ארוסת ישראל, ובמדרש (שמ״ר ל״ג ח׳) הלשון התורה ארוסה לישראל וכאשת איש לעכו״ם, ולכן מסיים לא עשה כן לכל גוי ומשפטים בל ידעום.

והנה כמה צריך להתרחק ולא ללמוד ח״ו בספרים בלשון הגויים ושלא להדפיס ספרי תורה שבכתב ללשונותם וכ״ש תורה שבע״פ שאפי׳ לישראל לא ניתנה לכתוב ורק משום עת לעשות לה׳ התירו לכתוב לישראל ובכתב לשה״ק חוץ מספרי מוסר וכ״ש ללמוד בספריהם שנדפסו ונחברו מעכו״ם או ללמוד עם עכו״ם תורה. ואני מודה להשי״ת ששמת חלקי מיושבי בהמ״ד לומדי תורה בדרך ישראל סבא הפך בה והפך בה ומינה לא תזיע, ועזרתני לחבר חיבור זה בס״ד חידושין וביאורים על דברי רבינו הגאון ראשון שבראשונים אשר כל דבריו דברי קבלה הכל על פי מסורת אבות בס״ד דור אחר דור עד משה רבינו בלי שום התחדשות ח״ו לא מיני׳ ולא מקצתיה, ולא יהא חלקי עמהם אלא עם אבותינו ורבותינו נושאי עול התורה ע״פ המסורה, ואני מכיר בעצמי ויודע כי לא מעצמי וחכמתי בא לי כי בער אנכי ולא אדע, כי אם בזכות רבינו הגאון המבחר זלה״ה בעל הלכות גדולות זכותו הוא שעמדה לי והוא עמד על ימיני, ובזכות אבותי הקדושים שמסרו נפשם על קדושת השם שזכיתי להוציא ספר זה הלכות גדולות שמונח הרבה מאות בשנים כמעט כאבן שאין לו הופכין, ואבן מאסו הבונים מחמת חוסר ביאור דבריו הקדושים עד שכתבו איזה אחרונים על דברי רבינו שאין לסמוך על דבריו מפני שנשתבש בהדפוס או בדפוסים והעתקות במשך השנים. וב״ה שעלתה בידינו להוציא את הספר והיתה לראש פינה דברי הגאון הראשון, ואף חכמתי עמדה לי חכמה שלמדתי באף מתוך יסורים לב יודע מרת נפשו, ובדרך מן המצר קראתי י׳ עניני במרחב י׳.

והנה נחלקו הפוסקים אי מברכין שהחיינו על חיבור חדש, דעת המור וקציעה או״ח (סי׳ רכ״ג) שצריך לברך והברכ״י הביא ראיות מהמג״א דהקונה ספרים לא יברך שהחיינו דמצות לאו ליהנות ניתנו, ועיין ספר חסידים (סי׳ אלף כ׳) כשאדם גומר מלאכה גדולה צריכה ברכה וכו׳ ופי׳ אזולאי שם, ועיין בספר בינה לעתים (חלק ב׳ דרוש ב׳), ולפענ״ד לא דמי קניית ספרים ישינים או אפילו חדשים למי שכותב ספר מעצמו וגמרו, כי זה ודאי שמחה גדולה הוא עד אין לשער שזכה לו הקב״ה ככה בעולמו, גם טעם המג״א לפעוט כמוני צ״ע משום דמצות לל״נ, דא״כ אתרוג וסוכה נמי לא יברך שהחיינו משום דמצות לל״נ, וכן עוד מצות שאינם להנאה, שוב מצאתי בשו״ת מוהר״י בירב (סי׳ ס״ב) בשם מוהר״י אישקפי ומוהר״ש אלגזי ומהר״ר יצחק נסים בן גאמיל שכתבו כלם לברך שהחיינו על כתיבת ס״ת בקראו בו פעם ראשונה, וכיון דכלל לן הרא״ש במס׳ מנחות דבזמן הזה שאר ספרים מצותן לכתוב כס״ת א״כ גם אשאר ספרים ודאי שמברכים שהחיינו כמו אס״ת חדשה לדעתם ז״ל [והראה לי פה ח״א בקונטרס דרכי חיים ושלום שהביא מהגה״ק אדמו״ר ממונקאטש שעשה מעשה וברך על כל ספר שיצא לאור מביה״ד].

איברא שהרי הבונה בית חדש בעוה״ז עולם הגשמי או קונה בית ודאי מברך שהחיינו ואפילו בית קטן ד׳ על ד׳, א״כ כ״ש הבונה לעצמו בית חדש עולמי אפילו בית קטן שהוא ודאי מברך עליו דכל חפציה לא ישוו בה, וכבר אמרו רז״ל וכל בניך למודי ה׳ אל תקרי בניך אלא בוניך שבונים וסותרים ובונים בדברי תורה, ועי׳ בזהר בראשית (מ״ז) דכל מי שלומד כאילו באני עלמא, ובהקדמת הזהר (ד׳) כותב דכל מלה דאתה מחדש בתורה אתה עושה רקיע חדש, ולכן לאחר שגומרים וודאי אין לנו שמחה גדולה מזו לראות ב״ה ספרי יוצא לאור בין התלמידים וחברים וגם בין הגאונים הצדיקים, לכן אברך ברוך אתה ה׳ אלקינו מלך העולם שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה. [כ״ק מרן שליט״א בירך שם במעמד הגדולים הנ״ל משרידי הדור הישן בשם ומלכות והסכימו לו. המעתיק]. ואני מקוה שמקצת מקדושת אורו נשמת רבינו הגה״ג משמחת אתנו פה הלילה ושפתותיו דובבות בקבר (עי׳ יבמות צ״ו) בשמחת מצוה הזאת שהערכנו לכבודו ולכבוד ספרו היקר. והנני בבקשה שזכותו יגן עלי ועל בני ביתי ועל כל הנלוים עלי ועל כל בית ישראל, וזכותו הגדול יעמוד לי שאזכה לגמור ולסיים פירושי על כל דבריו הקדושים וללמוד תורה לשמה מתוך נחת והרחבת הדעת ולהרבות הדעת עד ביאת בר נפלי בתורה וגדולה במקום אחד אמן ואמן.

אונסא

משום אונסא התירו ליטבול ביום ח' ביום לג
משום אונס של יום אידם שג"כ ביום אונס גדול יותר
התירו ליום ז' ביום לג
אם משום אונסא התירו ב' קולות לג

אין למידין הלכה מפי תלמוד

מה שאין למידים מהלכה פסוקה במשנה וברייתא אלא
מאמוראין אחרונים ז
דבר שהוא מדרשה האם הוה דין מדרבנן מא

אמתלא

אמרה לבעלה טמאה אני אי מהני אמתלא פ
הנפ"מ בין אמרה לבעלה טמאה אני מלבשה בגדי נדות פ
באם אמרה לבעלה בפני רבים טמאה אני אי מהני
אמתלא פ
באמרה אשת איש אני ואח"כ אמרה פנוי' אני ואמרה
אמתלא אי מהני פ
אי מהני אמתלא אפי' בלבשה בגדי נדות פ
אי גדע אמתלא על אמירה ממעשה ההלבשה פ
היכא דא"א בענין אחד אי מהני אמתלא אפי' למעשה פ
כשאמרה לבעלה טמאה הוחזקה טמאה ולא מהני ריבור
אחר אלא ע"י אמתלא פ
בעל נפש לא יסמוך האמתלא פ
באמרה אשת איש אני ואח"כ אמרה פנוי' אני אפי' בעל
נפש יסמוך פ

בגד צבוע

מהו בגד צבוע ואי מתחילת ברייתו ג"כ הוה צבוע עו
בגד צבוע אי מטמאה עו
אי טומאת הבגד צבוע על הבגד או על האשה עו
בתקנת רבנן ללבוש בגד צבוע הוה להקל בכתמיהן עו
אין הכתם ניכר בבגד צבוע עו
מתי היתה תקנת בגדי צבעונים עו

בדיקות העידים

המשמשת בעידים הוה כפקידה ג
אם עד דלפני הבדיקה הוה פקידה ג
כל אשה שאין לה וסת אסורה לשמש עד שתבדוק
ג, יא, יג, יז
המשמשת בעידים אי הוה ג"כ לבעלה או דוקא לטהרות
ג, יא, יג, טז
כל אשה שאין לה וסת אי מותרת לבעלה בלא בדיקה
ואם מותר בכלל לבדוק ג, יא, יג, יד, טז, יז
אם לאחד תשמיש מותר לבדוק או שצריכים בכלל ג, יא
אי אמרינן דחיישינן בג"פ דאשונות לתשמישה שתראה
מחמת תשמיש ולכן בודקת יא, יד, יז
שיטת הרמב"ם שמשמשת בב' עידים יא
וכולן אין בודקין אלא ע"ג מטלית לבן כו
צריכים לבדוק הער בחמה כו
אין האשה צריכה בדיקה קודם תשמיש שלא בשעת
וסת פג
דין אשה שמצאה עד בדיקה לאחר טבילה בבית
הסתרים מט
מראה שחור בודקין ע"ג ארום ואם אפשר ע"ג עור
ארום כו
אשה שאין לה וסת אבל קודם י"ד יום מטבילתה אינה
רואה א"צ בדיקה ביד יום ראשונים יד
לקדשים צריכים צדקה שחרית וערבית יז
יד המדבה לבדוק בנשים משובחת ובאנשים תקצץ יז
אשה שיש לה וסת א"צ לבדוק יז
אין אשה צריכה בדיקה לפ"ת שלא בשעת וסתה אלא
לטהרות פג
צריכה לבדוק עצמה וליפסוק בטהרה קודם לז"נ ל
בדיקה מהני לטהרה ספק טהרות תרומה וקדשים יז
וכולן שהיו שופעות לאחר ד' ימים בודקות עצמן פט
י"א שאם בדקה בדם בתולים ולא מצאה שא"צ לפרוש צב
צריכה לבדוק לאחר תשמיש ליל מצוה בצמר נקי זכה
במוך צב
מה דאמרינן שצריכה לבדוק עצמה בכל ז"נ ו
כמה פעמים ביום מז"נ צריכה לבדוק עצמה ו
דין זבה שבדקה עצמה ביום א' וז' ותו לא ו
דין זבה שבדקה עצמה ביום א' וח' ותו לא ו
דינים אלו דוקא שבדקה בליל יום שפסקה ו
בתולה אינה צריכה בדיקות וגם לתשמיש יא
נדה א"צ בדיקת עידים בז' ימים יא
היושבת על דם טוהר א"צ בדיקת עידים וגם לא
לתשמיש יא
כהנות צריכות בדיקה לתרומה יא

בדיקת רופא

אי אמרינן שע"י אמירת רופא שאשה מעוברת הוה
מסולקת דמים ב
נאמן רופא לומר קמיע זה מומחה פד
אי סמכינן ארופא ישראל שאומר שנתרפאה האשה
מדואה מחמת תשמיש פד
מה הדין אם צוה רופא שלא תחוף במים לד
אם רופא אומר שחייבת לטבול קודם כדי שתכנס
להדיון אם מותר להקל בימי פליטתה ל
דיני דפואה עיין ערך דפואה

בוגרת

אין בבוגרת טענת בתולים צב
בבוגרת חיישינן לדם בתולים משום שיש נשים שיש

להם בתולים צב

ביהש"מ

אשה צריכה להפסיק בטהרה קודם ביהש"מ ל
באם ראתה בביהש"מ נופל אותו היום מספק ל

בישול

דם שבישלו בין לח בין יבש חוצץ לו
מים שבישלם אי הוה בגדר מים למקואות דבעינן מים קרים לו
דם שבישלו לא הוה דם לו
שיטת האגלי טל שאסור לבשל מים בשבת משום הריגת החידקים לו
מים שהורתחו פסולים למקוה נז

בית קמטיה וסתריה

בעינן בשעת טבילה שתריח בית קמטיה וסתריה סו
א"צ שיבואו המים בבית הקמטים והסתרים אלא שיהי' ראוי מח, מט, סו, סז
למה הכינה בית קמטיה וסתריה סו
בית סתריה כגון פיה א"צ לפותחה בשעת טבילה סז
דין אשה ששמו לה טבעת בבית הסתרים מט
דין אשה שמצאה עד בדיקה בבית הסתרים מט
נשואות מקפידות שלא יהי' דבר חוצץ בבית הסתרים מח, מט
בית הסתרים א"צ שיבוא שם מים והיינו לחולין לט, מד
בית הסתרים באשה חוצץ והיינו לטהרות לט, מד

בעל קרי

עזרא תיקן טבילה לבעל קרי מט
בעל קרי יכול לברך קודם הטבילה נא
אי חיישינן לחציצה בטבילת עזרא מט
אין בעל קרי חופף גופו קודם טבילה מט
יש סוברים שבבעל קרי חוצץ רק רוב גופו מט

ברכה

כד סלקא מטבילא חייבא לברוכי נא
כל המצוות מברך עליהן עובר לעשייתן נא
טבילת הגר מברך אח"כ נא
י"א שכל טבילה לא יברך קודם נא
ערום אסור לברך דרואה את הערוה נא
י"א שמברכת בחלוקה לאחר שהתפשטה וקודם שטבלה נא
י"א שטבילת אשה ג"כ מברכת קודם הטבילה אלא שאין לגעור בנשים שמברכות אח"כ נא
נשי דידן מברכות בטבילה אפי' במים צלולין כשעיניהן חוץ למים ומנהגם תורה נא
המנהג שטובלות פעמיים ומברכות באמצע נא
שיטת רבינו שמברכת דוקא לאחר שתצא מהמים נא

בשר בחלב

בשר וחלב אסור לאכול ב' אנשים בנפרד על שלחן א' עז
בפריסת מפה לאחד מותר לאכול בשר וחלב בשלחן א' דיש היכר עז
מבב"ח ילפינן לנדה להרחקותיה עז

בתולה

איזו היא בתולה ד
בתולה שראתה דם דיין שעתן ב, ד
בתולה שאינה מקפדת שיהי' דבר חוצץ במקום תשמיש מח
בתולה א"צ לבדוק עצמה בעידים יא
בזמן המשנה וקודם היו הבתולות טובלות לטהרות מה, ס
בזמה"ז נהגו לאסור טבילת הבתולות משום סייג מה, ס
בתולה נשאת ליום הרביעי סג
בתולה נכנסת לחופה ביום ראשון לחופתן סג
בתולה הנכנסת לחופה צריכה לפרכס ראשה לנקר שיניה ותגלחת צפרנים סז

בתולים

נשים בתולים כגפנים פח
כתב הרמב"ם דנפ"מ לענין טענת בתולים פח
לכל אשה יש בתולים פח
משפחת דורקטי אין להם דם בתולים פח
בענין דאמרי אינשי דבת הנולדת ביום ו' אין לה בתולים פח
בענין מנהג ק"ק פיסארו פח
בתולה נשאת ליום ד' שאם ימצא לה טענת בתולים סג
אם אפשר לדם בתולים לצאת בלא דם נדה פ
טען טענת דמים אם היתה ממשפחת דורקטי הרי זו בחזקתה פח
דם בתולים אינו אדום ואינו זהום פט
דם בתולים הוא מהצדדין פט
לב"ח אם לא גמר ביאתו ולא ראתה דם בתולים יש להקל שלא לפרוש כלל צג
וכולן שהיו שופעות מתוך ד' לילות לאחר ד"ל מתוך הלילה לאחר הלילה צריכה לבדוק עצמה פט
אם גומר בעילת מצוה משום דם בתולים צא
אם מותר לצאת ישר לאחר בעילת מצוה משום דם בתולים צא
לאחר דם בתולים צריכה ה' ימים הפסק כנדה וז"נ צב
אי בעינן בכלל ה' ימים מהבעילה או פחות מהני ג"כ או לא צריכים כלל צג

גר

כל שחוצץ בכהנים חוצץ בגר ועבד משוחרר לט

גר בגירותו בעינן ב"ד של ג' עט
לא אמרינן בגר מימד שמצא ב"ד של ג' עט
ברכת טבילה בגר מברכין לאחר הטבילה נא
אין לגעור בנשים שמברכות לאחר הטבילה משום טבילת גר נא
גיורת דין אשת ישראל לה פא
כל החוצץ בכלים חוצץ בנשים וגר בשעת טבילתן לט

דיין שעתן

שמאי אומר כל הנשים דיין שעתן א
אשה שיש לה וסת דיין שעתן ב
מעוברת ומניקה בתולה וזקנה דיין שעתן ב, ד

דם נדה

נשים דידן לאו בני הרגשה נינהו כשבא הדם ולכן יד המרבה לבדוק בנשים משובחת יח
ראתה דם מאימתי חוששין לו לענין תרומה וטהרות א
אין הכתם ניכר על בגד צבוע כמראה הדם עו
ההיא איתתא דכ"פ שחזרה מטבילתה ראתה דם פו
נאמנת אשה להביא דם ולומר כזה ראיתי ואבדתיו עט
ברקה עצמה לא בזמן שתיקנו רבנן ואח"כ ברקה בזמן שתיקנו וראתה דם חיישינן שמא ראתה כבר לפנ"כ א
דין האשה שעשתה צרכיה וראתה דם פז
ראתה דם ואח"כ הוכר עוברה מה דינה ב
המקשה וראתה דם ולא שפתה וילדה הוה נדה ובשפתה הוה זבה ה
דמה מחמת עצמה בעינן ולא מחמת ולד ה
המפלת דם שראתה קודם לכן כשהקשתה טהור ה
משפחת דורקטי אין להם דמים מרובים פח
כמראה כרכום הוה דם וכיצד נראה כג
דם כיין מזוג הוה וכיצד בודקין זאת כה
דם כמימי ארמה טמאה וכימד נראה ובודקין זאת כד
החמירו בנות ישראל על עצמן שאפי' רואות דם כחרדל יושבות ז"נ כז
קטנה שראתה דם אפי' ביום לידתה הוה נדה וג' ימים לפני עשרה ימים מלידה הוה זבה כז
ביום שפוסקת לראות דם צריכה להפסיק בטהרה ל
בלי שיפסיק הדם א"א לספור ז"נ ל
חמשה דמים טמאים מדאורייתא כב
בזמננו אוסרים כל מין דם בין שהוא כהה או עמוק כב
דין דם שחור מהו ומה דינו כב, כו
דין דם חרוך ולהלכה כב
אימעט רבנן דחזי לדם כד, כז
דין ראתה דם לביום השמיני כז
אם אפשר לדם בתולים לצאת בלא דם נדה פ
דם נדה ארום וזהום ומהמקוד ובתולים אינו ארום ואינו זהום ומהצדדים פח
דין ראתה בשעת תשמיש עיין ערך ראתה דם בשעת תשמיש
דין ראתה מחמת תשמיש עיין ערך דואה מחמת תשמיש

דם בתולים

אם אפשר לדם בתולים לצאת בלא דם נדה פ
משפחת דורקטי אין להם דם בתולים פח
טען טענת דמים אם היתה ממשפחת דורקטי הרי זו בחזקתה פח
לאחר דם בתולים בעינן ז"נ וה' ימים הפסק
משימושה כנדה צב
אי בעינן בכלל הפסק ה' ימים מהבעילה משום דם בתולים צג
לב"ח אי לא גמר ביאתו ולא ראתה דם בתולים א"צ לפרוש צג
נפ"מ בין דם בתולים לדם נדה שמותר לבעלה לשבת על מטתה לאחר שקמה צב
אפי' לא ראתה דם בתולים דינה כראתה דם וכן בבוגרת צב
י"א שאם ברקו ולא ראתה דם בתולים שא"צ לפרוש צב
בענין דאמרי אינשי דנולדה ביום ו' שאין לה דם בתולים פח
מנהג ק"ק פיסארו פח
דם בתולים הוא מהצדדין פט
נשים בבתולים כגפנים וכתב הרמב"ם דנפ"מ לטענת בתולים פח
דם בתולים אינו ארום ואינו זהום פט
כולן שהיו שופעות מתוך ד' לילות לאחר ד"ל מתוך הלילה לאחר הלילה צריכה לבדוק עצמה פט
אם גומר בעילתו משום דם בתולים צא
אם מותר לצאת ישר לאחר בעילת מצוה משום דם בתולים צא

דם זבה

דין אשה שראתה דם ביום השמיני כז, פה
המקשה וראתה דם ובשפתה הוה דם זבה ובלא שפתה הוה דם נדה ה
המקשה ט' או יותר ימים קודם לידה הוה דם זבה ה
קטנה שראתה ג' ימים קודם עשרה ימים מלידתה הוה זבה כז
ביום שפוסקת לראות דם עושה הפסק טהרה ל
שאין סופרים היום שראתה בו לז"נ ל
דמה מחמת עצמה בעינן ולא מחמת ולד ה
שאר דיני זבה עיין זבה

דם חימוד

תבעוה לינשא חיישינן שמא ראתה דם חימוד וצריכה

ז"נ כח, סג
אם בקטנה יש דם חימוד כח, סג
אם בקטני קטנה יש דם חימוד כח
מדוע לא חשו תמר ורות לדם חימוד כח
אם צריכה הספק ובריקה בז"נ של דם חימוד כח, סג
הא דאמרינן לא שנא גדולה לא שנא קטנה יש לה דם חימוד כח, סג
אם חיישינן בפילגש לדם חימוד סג
אין חימוד אלא בפעם ראשונה של נישואין סג
אין דם חימוד לבעילת זנות סג
אם טבלה אחד ז"נ ולא נבעלה צריכה בריקה בכל יום פעם א' סג
כמה שיותר מתקרב מועד החתונה חיישינן יותר לדם חימוד סג
דם טוהר אינו כראות ודאית סג

דם טוהר

אין האשה צריכה לבדוק עצמה בימי טוהר יא
הלימוד דילפינן לדם טוהר כב
היושבת על דם טוהר אינה משמשת בעידים וא"צ בריקה כלל יא
המפלת ודאתה דם קודם אפי' י"ד יום הוה דם טוהר ה

דם מכשיר לקבל טומאה

איזה דם מכשיר לקבל טומאה כב
עיין עדך מכשיר לקבל טומאה

דם שחוצץ

אשה שהקיזה דם קודם ג' ימים ואח"כ לענין חציצה מג
דם מבושל אפי' לח חוצץ לו
דם לח אינו חוצץ מב
דם שע"ג השינים חוצץ מב
דם שנסרך חוצץ אפי' לח מב

דם מבושל

דם מבושל אי הוה בגדר דם לו
דם שבישלו אפי' לח חוצץ לו

הדחה

צריכה להריח בית קמטיה וסתריה קודם הטבילה סו
מה הפי' קמטיה וסתריה ושאר דיניה עיין ערך בית קמטיה וסתריה סו

היכר

בפריסת מפה יש היכר לדין בב"ח לב' אנשים לאכול על שלחן א' וכן לנדה וזבה לאכול עם בעלה עז
מפה לאחד מהם כשאין דרכו בכך הוה היכר עז
להניח קנקן או ככר לחם ביניהם הוה היכר עז
צריך שיהי' הפסק ושינוי עז
מותר להגיש משקה ומאכל ע"י היכר של יד שמאל או אפי' בימינה ובמקום שלא לפניו עח

הלכה למשה מסיני

מה דאמרינן נדה בין גדולה בין קטנה הוה הלמ"מ כז
שעדה אחת חוצצת ג' אינם חוצצים הוה הלמ"מ סא
חצי לוג שמן לתורה ורביעית יין לנזיר הוה הלמ"מ פה
י"א יום שבין נדה לנדה הוה הלמ"מ פה

המקשה

המקשה ודאתה דם הוה דם נדה ה
המקשה ודאתה דם ג' ימים ושפתה הוה זבה ה
המקשה ודאתה דם ג' ימים ולא שפתה הוה יולדת ולא זבה ה
המקשה והפילה דמה טהור דהוה דם קישות ואין קישות לנפלים ה

המשכה

שאובין שהמשיכן ככשרים עב, עג, עד
ג' סאין שפוסלין המקוה באם המשיכן אינם פוסלים עג
המשכה בעינן בכלי שקובעו ואח"כ חוקקו ולא הפיק גת שהיו בה כ"א לוגין גשמים והמשיך לתוכן י"ט עג
שאובין טהודה משום המשכה ודוב עג, עד
מים שאובין כולן והמשיכן אם הוא פסול מד"ת או מדרבנן עד
מחלוקת ראשונים באם מהני המשכה בלא דוב או דוקא בדוב עד
שיטת ד"א ממיץ דהמשכה דוקא ע"ג קרקע ולא ע"ג רצפה וכל דבר שאין המים נספגים בתוכו עד
המשכה שעושים למקוה שיש בו כ"א לוג מי גשמים לא בעינן שיהי' ג"כ השקה עד
ע"י שפיכת המים לארץ נפקו משם שאובין דמעשה מבטל מעשה עד
המשכה היא כשבירת כלים לגבי עלייתן מטומאתן עד
לשיטת שו"ת הרי"ב יוצא דהמשכה מבטלת דק שם שאובין ולא טומאת המים עד
מים שהומשכו ע"ג קרקע מד"ת יכול לטבול בהם מחטין וצינורות אע"פ שאין בהם מ"ס ודבנן גזרו למ"ס עד
בידוד במחלוקת אי מהני המשכה ע"ג דבר שאינו סופג בתוכו המים עה
מדזב שאין בו בית קיבול כשר וכשיש בו נפ"מ מתיחקוהו או לאחד שקבעו כשר עה

הפסק טהרה

אשה צריכה שהפסיק בטהרה כדי שתוכל לספור ז"נ ל

מתי עושה האשה הפסק טהרה ל
אם פסקה בטהרה באמצע היום א"צ בריקה על היום
וממחרת סופרת ז"נ ל
אם הרופאים קבעו שלא תוכל להכנס להריון אא"כ
תטבול קורם ל
אי אמרינן ברם חימור שצריכה להפסק טהרה כח, סג

הרגשה

נשים דידין לאו בני הרגשה כשמגיע דם יח
נשים דלאו בנות הרגשה נינהו לכן כשמרבה
לברוק משובחת יח
אנשים בני הרגשה נינהו ולכן יד המרבה לברוק
באנשים תקצץ יח

הרחקה

בכל ימי טומאתה אסורה לאכול בשלחן אחד עם
בעלה משום הרחקה עז
לא יאכל הזב עם הזבה מפני הרגל עבירה עז
אין הרחקה בין טמאה לאכול עם טהור עז
לא ידבק איש באשתו נדה אפי' הוא בכסותו והיא
בכסותה עז
אסור ליגע באשתו נדה אפי' באצבע קטנה עז
לא יאכל עמה בצלחת אחת והמנהג אפי' בשלחן א' עז
אם יש היכר של מפה לאחד מותר לאכול בשלחן א'
לזבה ונדה עם בעלה וכן לזב ולבב"ח עז
בב"ח אסור לאכול בשלחן א' וה"ה בנדה עם בעלה
וכן לזב עז
אם יש נפ"מ בין שלחנות גדולים לקטנים שהרבה
אוכלים עליהם משום שלחן א' עז
אם שלחן קטן מהני עם היכר עז
י"א שעל שלחן של בעלה אסור לאשה נדה לאכול עז
אשה נדה עושה כל מלאכה לבעלה חוץ ממזיגת
הכוס והצעת המטה ורחיצת פניו ידיו ורגליו עח
דבר שאין בו טורח יש בו משום חיבה וביש בו טורח
הוה מעשה עברות ומותר עח
י"א שמזיגה שאסורה הוה רק מזיגת יין במים שיש שם
חיבה יתירה עח
וכל אלו שלא בפניו מותר עח
אם לא מניחה לפניו או הגישה לו בשינוי יד שמאל
מותרת להגיש לבעלה עח
בקבוק מלא מודת להניח לפניו עח
להריק מבקבוק לכוס בפניו אסור וה"ה להגיש מאכל
לפניו עח
שיטת רבינו יונה שאפי' להניח לפניו מים לרחיצת
פניו ידיו ורגליו אסור עח
אם יש איסור במזיגת שאר משקין חוץ מיין עח
אם שותה אשה בנרתה מכוס של ברכה פ
אסור להושיט מפתח מידו לידה פ
כל השותה מן הכלה כאילו שותה מן הזונה פ
אשה שותה מכוס של ז' ברכות וכוס ברכה של מילה פ
אסור לארם זד לתת לאשה כוס של ברכה פ
לד"א אפי' כלה אסורה בכוס ברכה של ז' ברכות פ
הצעת המטה שאסורה היינו פריסת הסרינין פ

השקה

השקה מחבר מים טמאים כמחוברים לטהרם מטומאה נח
אם אין מ"ס במקוה והשקה מחברן לנהר הוה כמעין
שמטהר במשהו אבל זב א"א ליטבל בו נו
השקה אפי' בכשערה מהני עד
כ"א סאה שהוסיף עליהן י"ט סאה טהורים ואע"פ
שלא השיקן למקוה כשר עד
לשיטת שו"ת די"ר השקה אין מוריד טומאה מהמים
אלא בהקבץ מ"ס בב"א עד

וסת

כל אשה שיש לה וסת רייה שעתה ב, י
אשה שאין לה וסת אם מותרת לשמש עד שתברוק ג, יא
מה דאמרינן שבזקינה שמסולקת הוה לאחד שעברו ג'
וסתות שלה ד
אשה שקבעה זמן ג"פ הוה וסתה י
כל שעקרתו ג"כ מטהרת מוסתה י
וסתות הגוף הם מפהקת מעטשת חוששת בפי כרסה
ובשפולי מעיה וכו' י
ממתי קובעת וסת לרילוג ולהלכה י
אי חוששת לוסת הרילוק לפני שקובעתו י
וסת הפלגות כיצד י
בוסת הפלגות דאיה דאשונה אינו מן המנין י
מדאיה דאשונה חוששת לדאיה שניה שתקבע וסת י
דין אשה שאין לה וסת יא
שיטת ד"מ שאשה שאין לה וסת אסורה לשמש עם
בעלה יג
צריכה האשה לפרוש מבעלה סמוך לוסתה כג
וסת דאודייתא או מרדבנן עט
אשה שהגיע וסתה חוששת דאורח בזמנו בא עט
אשה שהגיע שעת וסתה ואומרת שלא ראתה נאמנת עט
למ"ד וסתות דאודייתא נאמנת דילפינן מ"וספרה לה" עט
כיון שהיא קובעת הוסת נאמנת לומר שלא ראתה בו עט
אשה שאין לה וסת וא"א לברר אם ראתה סמכינן
אחזקה טז
אשה שאין לה וסת לאחר תשמיש אזלינן בתר חזקה
שרואה וצריכה לפרוש טז
אשה שהגיע וסתה אסורה עד שתברוק עט
ברקה לאחר וסתה ומצאה טהורה טהורה, טמאה
טמאה עט, פב

רין אשה שהגיע וסתה ולא ברקה ולא ראתה עט, פב
עבר הוסת ולא ראתה א"צ לברוק עט
למ"ד וסתות דאורייתא עבר יום הוסת ולא ראתה
וברקה ומצאה טהורה, טמאה עט, פב
אשה שיש לה וסת והגיע שעת וסתה ולא ברקה
מחלוקת רב ושמואל פב
אי אשה שיש לה וסת והגיע שעת וסתה צריכה לברוק
תוך שיעור וסת או אח"כ ג"כ מהני ובמצאה טהור
טהורה פב
לא מחזקינן וסתה כוראי טמאה עט

זב

לפי' ר"ש לא מטמאין אם הוא זב ונגע בהן וארם טהור
לא מטמא מ
זב טעון ביאת מים חיים מראורייתא מא, נד
טבילת זב היא ביום מא
בזב לא מהני רחיצת ידים כ"ז שהוא עוד טמא מח
נהר שסכרוהו ויש חיבור בינו לנהר אע"פ שדינו כמעין
לטהר במשהו אינו מטהר זב דאינו מים חיים נו
מזב ילפינן לבית הסתרים שא"צ ביאת מים אלא שראוי
לבילה מפסיק מח
לא יאכל הזב עם הזבה מפני הרגל עבירה עז
היכר מהני שיאכל הזב עם הזבה עז
אגר וגרים שע"ג מכה וקשקשים שע"ג שבר לרבינו
משולם הבין ברבינו רלזב מהני טבילה לחצאין כמעין נה
זה רומה למי בצק של שעורין צ
זה בא מבשר מת צ
זב רוחה ורומה ללובן ביצה מוזרת צ

זבה

שפתה לאחר ג' ימים שראתה דם הוה זבה וחייבת
קרבן משום זבה ה
המקשה ט"ו יום או יותר קודם לידה הוה דם זבה ה
לא שפתה לאחר ג' ימים לא הוה זבה ה
המפלת וראתה דם קודם אפי' י"ד יום הוה דם טוהר ה
זמן ימי זיבה מתי הוא ה
בזמנינו אין נפ"מ בין ימי זיבה לנדה פה
כיצר סופרת י"א יום לימי נדה ונפ"מ לזבה ושיטת
הרמב"ם פה
מדברי רבינו משמע שמחמיר בנשים הזבות לטבילה
מהנדות פה
ראתה דם ביום ח' לאחר ז' ימי נדה הוה זבה פה
דם מחמת עצמה זבה ולא מחמת ולד ה
רין זבה שברקה עצמה ביום א' וז' וביניהם לא ברקה ו
רין אשה שברקה יום א' וח' ובשאר הימים לא ברקה ו
רין זה רוקא אם ברקה ביום שפסקה בו בערב ו
כמה פעמים צריכה לברוק עצמה בכל יום ו
לכתחילה צריכה לברוק עצמה כל הז"נ בכל יום ו
רין טומאת משקין רזבה ז
משום משקין רזבה גזרו בשאר משקים שעל אחורי
כלים שמטמא משקין ז
תינוקת בת עשרה ימים מטמאה בזיבה כז
אם הוה הלמ"מ מה ראמרינן בתינוקת בת זיבה היא כז
נשים דירן ספק זיבה בינהו ל, לא, פה
זבה אי טעונה טבילת מים חיים נא, נד
בענין מה שכתב רבינו רזב וזבה טבילתן ראורייתא
ונדה דרבנן מא
מזבה ילפינן טבילה לנדה מא
פעמים שטובלת ביום ח' ופעמים אפי' ביום ז' לג
טבלה ביום ז' אסור לבעלה לבוא עליה שמא תראה
ותסתור למפרע לג
רבנן גזרו שלא לטבול ביום ז' של זבה שמא תשמש
ותסתור וימצא שבעל זבה לא
זבה מד"ת טובלת ביום ז' אחר הנץ לא
לשיטת תה"ד מתחילה לספור לאחר ו' ימים משימושה
ובזמנינו ה' ימים משימושה ל
גזרינן שימה אטו לא שימשה ל
זבה ביום שפוסקת לראות (מד"ת) עושה הפסק טהרה ל
זמני טבילת זבה ומנין ילפינן טבילה לזבה ושאר דינים
עיין ערך טבילה

ז' ימי נדה

מה רצריכה לשבת ז' ימים בין רואה דם או לא
ובשמיני טובלת כז
כיום החמירו בנות ישראל שיושבות ז"נ בכל פעם כז
אם מותר בז' ימי נדה לשתות מכוס של ברכה פ
בז' ימי נדה של שבע ברכות אם מותרת לשתות מכוס
של ברכה פ
ביום ח' שלאחר הז' להרמב"ם הוה דם זבה פה
ראתה דם תחילה או ביום הוסת שקבעה זו ז' ימים פה

ז' נקיים

רין שזבה צריכה ז"נ ה
אם ברקה עצמה ביום א' וביום ז' וביניהם לא ברקה
עלתה לה לז"נ ו
באם ברקה יום א' וח' אם עלתה לה לז"נ ו
ריני סאלו רוקא אם ברקה עצמה בליל שהפסיקה בו ו
הקשתה וראתה ג' ימים ולא שפתה לא תשב ז"נ,
ובשפתה תשב ז"נ ה
ז' נקיים אסור שיהי' בסירוגין ו
החמירו בנות ישראל על עצמן שאפי' רואות טיפת
דם כחרדל יושבות ז"נ כז
קטנה סופרת ז"נ קודם שתתחנן כז
אם בקטנה שייך ז"נ משום דם חימוד כח

אם קטנה צריכה לשבת ז"נ משום חשש שמא ראתה פעם רם כח
אין סופרים היום שראתה בו לז"נ ל
ספירת ז"נ הוה לאחר ג' רברים הפסק רם, והפסקה, ובריקה ל
לא מתחלת לספור ז"נ אא"כ ספרה ה' ימים קורם (משימושה) ולתה"ר ו' ימים ל
בזמנינו גזרינן שימשה אטו לא שימשה שלא תתחיל ליספור ז"נ אא"כ ספרה ה' או ו' ימים ל
מה רינה באם ראתה רם בביהש"מ לענין הפסק טהרה וז"נ ל
אם אשה טובלת ביום ז' של הנקיים לג

זקנה

ממתי זקנה הוה מסולקת רמים ד
ממתי נקראת זקנה ד

זרע

עיין ערך משחית

חזקה

אשה שבעלה השאירה בחזקת טהורה כשחוזר הרי היא בחזקת טהורה יא, יב
אשה שבעלה השאירה בחזקת טמאה כשחוזר אינה בחזקת טהורה עד תאמר טהורה אני יא, יב
אשה שברקה עצמה ביום א' וז' ובשאר ימים לא ברקה י"א רהוה בחזקת טהורה ו
אשה שאין לה וסת וא"א לברר אם ראתה סמכינן אחזקתה טז
כל הנשים בחזקת טהרה לבעליהן יז
אשה שאין לה וסת לאחר תשמיש אזלינן בתר חזקה שרואה וצריכה לפרוש טז
אין עד א' נאמן באיתחזק איסורא עט
אם אמרה נרה אני הוחזקה ולכן אין ריבור מוציא מריבור זה אלא אמתלא פ
מלקין על החזקות כר"י פ
הוחזקה נרה בשכנותיה בעלה לוקה פ
אשת איש שאומרת שהיא נרה גרע ממעשה הלבשה בגרי נרה פ
מהו רתימא התם אוקי גברא אחזקה אוקי תרומה אחזקה קמ"ל נח
אשה שקבעה וסת ואומרת שלא ראתה נאמנת ולא הוה כאיתחזק איסורא עט
כשראתה ג' פעמים מחמת תשמיש הוחזקה לבעל זה פה
אם לרואה מחמת תשמיש מוחזקת בג' פעמים אפי' לרבי או לרבב"פ פד
אי מהני רפואה לאחר שהוחזקה פד

חכם

חכם שטימא אין חבירו רשאי לטהר וכן להיפך עט
אם הרופא אומר שכרי שתכנס להריון חייבת לטבול קורם יכולה להקל בימי פליטתה ע"י שאלת חכם ל

חלה

קפיזא פטורה מחלה ט
הרורה ונותנן לסל הסל מצרפן ט
אם בעינן נושכות ט
אם בעינן תוך כלי או אוירכלי שיצרפן מספק ט
אם תנור מצרף לשיעור חלה ט
אם לאחר האפייה שייך צירוף לחלה ט
לר"ח אע"פ רלא בעינן נשיכה מ"מ נגיעה בעינן לר"א ט

חפיפה

אם התירו לחוף בע"ש כשתטבול ביום לג
חפיפה בעינן במים חמים וכן בחמי חמה לד, סה
אם מותר בחמי חמה לחוף בכלל סה
אסור לחוף במים קרים לד, סה
חפיפה היא מתקנת עזרא לד
אם חפיפה היא בראש או בכל הגוף לד
המנהג רחופפין בכל הגוף לד
צריכה לחוף קורם שתטבול לד, נב
צריכה שתהי' חפיפה סמוך לטבילה או באותו היום נב, נט
רין אשה שלא חפפה קורם טבילתה אם מצאה אח"כ חציצה על גופה ואם לא מצאה מט, נב
צריכה חפיפה בכל מקום שיש שערות בגופה לד
רין אשה שהרופאים אמרו שאסור לה לחוף במים לד
איש אינו חופף כל גופו לטבילת עזרא מט
רין החופפת ביום וטובלת בלילה נב
אשה תחוף בע"ש ותטבול במוצ"ש נט
אם יו"ט חל יומיים קודם שבת תחוף ברביעי נט
בע"ש תחוף מבעוד יום נט
מחלוקת רש"י ותוס' אם חפיפה כראית מבעוד יום או בלילה נט
המנהג לחוף מבעוד יום עד שתחשך נט
אם חל יו"ט במוצ"ש מתי תחוף נט
מהו נתר שאסור לחוף בו סד
עם בורית [זיי"ף] מותר לחוף סד
בריעבר אם חפפה ברברים המסבכים השערות ודאתה שלא סיבך מהני סד
אסור לחפוף בחול ונתר לד, סד

חציצה

צריכה לחוף ולסרוק ראשה שלא יהי' שם רבר חוצץ או קשר לד, נט, סז
ששערה אחת חוצצת לד

ילפינן מקרא ראת בשרו כל בשרו בב"א במים וא"ל הוה חציצה לד
ילפינן מקרא ראת בשרו הטפל לבשרו שערות שיש בהם חציצה לד
צריכה לחוף ולרחוץ גופה ולי"א לעיין בגופה מספיק שלא יהי' דבר חוצץ לד
סם שע"ג מכה וכחל שבעין אינם חוצצין לה
דם רבש דיו חלב – לחין אינם חוצצין, יבשים חוצצין לה
שרף התות תאנה שקמה והחרוב – לחין אינם חוצצין, יבשים חוצצין לה
שאר כל השרפים בין לחין בין יבשים חוצצין לה
כחל שחוץ לעין חוצץ וכן בגליד שע"ג המכה לה
אם שרף הפרי והעץ יש בהם נפ"מ לחציצה לה
מלולי תאנים ותמרים בין לחין בין יבשים חוצצין לז
מלולי זיתים וענבים לחין אינם חוצצין יבשים חוצצין לז
דם לח אינו חוצץ לו
דם שנתבשל בין לח בין יבש חוצץ לו
ר"ת רובו ומקפיד עליו חוצץ לח
גזרו על רובו ואינו מקפיד עליו אטו רובו ומקפיד וכן במיעוט המקפיד גזרו לח
אם הוא אינו מקפיד ורוב בנ"א מקפידים אם הוה חציצה לח
אם קפיד ועבר הוה חוצץ לח
ש"ז יבשה חוצצת לט
לפלוף שבעין, לח אינו חוצץ יבש חוצץ לט, מד
בית הסתרים באשה חוצץ לטהרות לט, מד
כל דבר שחוצץ בכהנים חוצץ בגר ועבר משוחרר לט
כל דבר שחוצץ בכלים חוצץ בנשים ובגר בשעת טבילה לט
תכשיטים המהורקים חוצצין והרפויין אם מקפרת חוצצין מ
טבעת של חותם חוצצת מ
אם טבעת של נוי חוצצת מ
שידין ונזמין וקטלאות וטבעות אוצין חוצצין רפויין לא מ
אם מהני רפויין אע"פ שלא הריחם ואם גזרו רפויין אטו שאינם רפויין מז
אם אגד וקרום שע"ג מכה וקשקשים שעל השבר אוצין חוצצין רפויין אין חוצצין מ
דם שבין השינים חוצץ מב
כל דבר לח אינו חוצץ חוץ מים חוצץ לתפילין מב
האוחז באדם בשעת טבילה, אם הריח ידיו קודם אינו חוצץ ואם לאו חוצץ מז
אשה שאמרו לה הרופאים לחוף ביין אם חוצץ מב
גליד שע"ג מכה עד ג' ימים אינו חוצץ ולאחר ג' ימים חוצץ מג
החמידו בנות ישראל שמורידות כל גליד ושחין מג
אי סגי בריכוך המכה שלא יהי' חוצץ מג
אשה שיש לה חטטין אם הוה כדם לענין חציצה מג
דיברא דכסילתא עד ג' ימים חוצץ מכאן ואילך אינו חוצץ עא
הטעם שדיברא דכסילתא חוצץ מג
גליד שחוץ למכה חוצץ ושבתוך המכה אינו חוצץ מג
יש מחלקים בין צואה נדבקת לאינה נדבקת לענין חציצה נ
דין שבנטי' מקילים בצואה שלא כנגד הצפורן אינה חוצצת נ
כיצד תעמוד אשה בטבילתה שלא יחצוץ נה
במגנדרא כבניתא לא הוה חציצה נה
כחל שבעין אינו חוצץ ושע"ג העין חוצץ מב, עא
אם היו עיניה פורחות אפי' כחל שע"ג העין אינו חוצץ מב, עא
דבר שלנוי אינו חוצץ ולרפואה חוצץ מב
כל השמנים אינם חוצצים חוץ משמן המור מב
נהגו בנות ישראל שלא לחוף לפני הטבילה בשמן כל עיקר מב
מתני' דמקואות דקתני חוצצין אם הוה לבעלה או דק לטהרות מה
נתנה מטבע בפיה לא הוה חציצה מה
נתנה שערה בפיה קרצה שפתותיה וקפצה ידה וטבלה כאילו לא טבלה דחוצץ מו, סא
נשים דידן חופפין כל גופן משום חשש חציצה לד, סא
צריכה לחוף בכל מקום שיש שערות בגופה משום חשש חציצה לכו"ע לד
מזב ילפינן דא"צ ביאת מים לבית הסתרים דאינו חוצץ אלא שיהי' דאוי לביאת מים מח
י"א שלבעל קדי חוצץ ברוב גוף מט
דבינו משולם הבין ברבינו דמהני טבילה לזב ולנדה לחצאין במעיין נה, נו
בצק שתחת הצפורן חוצץ ובצואה שלא כנגד הצפורן חוצץ נ
צריכה לגלח צפורניה שלא יהי' מתחתם זבל שיחצוץ סז
בבית הסתרים בעינן שיהי' דאוי לביאת מים אע"פ שלא יבואו בו מח, מט, סו, סז
דין אשה ששמו לה טבעת בבית הסתרים אי הוה חציצה מט
דין אשה שמצוה לאחר טבילה עד בריקה בבית הסתרים אי הוה חציצה מט
נשואות מקפידות שלא יהי' דבר חוצץ בבית הסתרים מח, מט
בית הסתרים באשה חוצץ והיינו לטהרות לט, מד
לשיטת רש"י לא תטבול בנמל משום חציצה של טיט סט
לא תטבול במקום שמצוי טיט משום חציצה סט
הטובלת בנהר א"צ מפצי משום החול סט
חוטים ורצועות אם חוצצים ומתי סג
המפשלת בנה לאחוריה כשהיא עדומה ע

נתנה תבשיל לבנה חיישינן מהשמנונית שמא נדבק בה וחוצץ ע
שיטת הב"ח דדוקא בדברים הנדבקים (ולא בטיט) אז חיישינן במפשלת ומאכילה את בנה ע
לפלוף שבעין יבש חומץ משעה שהתחיל לידק עא
פתחה עיניה ביותר או עצמה ביותר חוצץ עא
אשה תטבול כדרך גדילתה דהקמטים חוצצין עא
י"א דדין לפלוף שבעין ודין דם יבש שע"ג מכה הוה חציצה דק לטהרות עא

טבול יום

טבול יום מטמא אוכלי תרומה ז
טבול יום אינו מטמא את המשקים ז
טבול יום מדאורייתא ז

טבילה

מה דאמרינן דנדה טובלת בליל שמיני כז
לא תטבול במקום שעובדים ושבים יכולים לעבור שם סט
כד מנסבין לקטנה צריכה טבילה כח
חייבי טבילות טבילתן ביום נדה ויולדת טבילתן בלילה לא
דין שלא תטבול ע"ג כלי חרס ואם טבלה כדאי עלתה לה טבילה בדיעבד סח
דין שלא תטבול ע"ג כלים שמקבלים טומאה מגביהם ודיני גזירת מדחצאות סח
לא תטבול אשה בגמל והטעם סט
לא תטבול אשה בכל מקום שיש טיט בקרקעתו של המקום, שהוא חוצץ ברגליה סט
אם הרופא אומר שכדי שתכנס להריון צריכה לטבול קודם, מותר להקל בימי פליטתה ע"י שאלת חכם ל
נדה דאורייתא טובלת בליל ח' לא
כל חייבי טבילות טובלות כדרכן ביוה"כ לא
נדה ויולדת טובלות כדרכן בלילי יוה"כ לא
מנין שטבילת נדה לאחד ז' לא
טבילה מדאורייתא מהיכן ילפינן לא
זבה מד"ת טובלת ביום ז' אחד הנץ לא
דבנן גזרו לזבה לטבול ביום ז' שמא תסתור לא
אם טבילתה צריכה להיות משחשיכה או בסמוך או בסמוך לחשיכה ג"כ טוב לא
אסור לטבול ביום ח' או ט' משום סרך בתה לא
אי מהני כשכבר טבלה ולא גזרינן משום סרך בתה לא
אם ביום אידם התידו להם לטבול אפי' ביום ז' לג
אם התידו לחוף בע"ש ולטבול בשבת דהוה תדי קולות לג
היכא דאיכא אונסא התידו לטבול ביום למחרת לג
נשים ואנשים דידן טובלים בשבת סא
אשה לא תעמוד ע"ג כלי חרס ותטבול מד
ביום החופה בעינן טבילה ולדא"ש משום חימוד סג
דין שצריכה חפיפה ושריקת השערות סמוך לטבילה נט
נדה ששכבה ליד בעלה ולא אמרה שטבלה נאמנת פ
הנוגע במשכבה של נדה טעון טבילה מג
טבילת נדה דדבנן וזב וזבה דאורייתא מא
נדה שנאנסה וטבלה אסורה בתרומה ואם מותרת לבעלה מא
צריכה לחוף קודם הטבילה, ואם חפפה באותו יום של טבילה לד, נב
נאמנת לומר שטבלה ואפי' שקשה לה עט
דין מיחף ביממא ומיטבל בלילה נב
אי מותר לטבול בשבת משום סחיטה ומתקן ס, סא
כיצד תעמוד בשעת טבילתה נה
אם דינים אלו הוה לטהרות או ג"כ לבעלה נה
ראוי להחמיר ולמעט מלטבול שלא בזמנה בשבת ס
טבילה בזמנה מצוה ואם בזמנינו הוה טבילה בזמנה ס
צריכה האשה לעמוד ע"ג סא
צריכה האשה לטבול כדרך גדילתה עא
דיני חציצה בשערות לח, סא
ועיין ערך שערות, חפיפה, חציצה, ברכה

טבילת עזרא

אי חיישינן באיש לחציצה בטבילת עזרא מט
בטבילת עזרא אינו חופף גופו קודם מט
י"א שבטבילת עזרא אין חציצה אלא ברוב גופו מט
ברכת טבילת עזרא יכול לברך קודם הטבילה נא

טהרות

ראתה דם ממתי חוששת לו לענין טהרות א
מה דבעינן בריקה קודם אכילת טהרות ג, יא
בריקה מהני לטהר ספק טהרות יז
מה דאמרינן כיצד אשה תעמוד בשעת טבילתה אם הוה רק לטהרות או אף לבעלה מד, נה
שלא לאכול בטהרות בעונה הסמוכה לוסת כט
טבלה בג' לוגין שנפלו מחבית לים הגדול מיידי בטהרות נח
נתנה מטבע בפיה וטבלה אסורה לטהרות משום רוקה
וקמ"ל דיש טבילה לחצאין מה
שיטת ד"ת דבעינן לטהרות חפיפה סמוך לטבילה נב
אם מתניתין דמקואות מיידי לטהרות או אף לבעלה מד
י"א דמעשה בשפחתו של דבי שמצאה עצם בין שיניה הוה לטהרות וי"א אף לבעלה מח, סז
י"א דדין לפלוף וכחל שבעין מדבר רק בטהרות ולא לבעלה עא
י"א דדין הפשילה בנה לאחוריה והאכילה את בנה שלא עלתה לה טבילה מדבר לטהרות רוקא ע
אם דאתה דם בהשתנה אם מותרת כשפסקינן כר"י אף לטהרות פז
אשה שאין לה וסת בעי בריקה לטהרות ג, יא

טומאת אוכלים

אחורי כלים שנטמאו אם אוסרים את האוכלים ז
אוכלים אין מטמאין ראין להם טהרה עד
טבול יום פוסל אוכלי תרומה ז
מדאורייתא אוכל מטמא כלי ז

טומאת כלים

אם נגעו המשקים מאחורי כלי מטמא מאחוריו רק כשני לתרומה ז
מדאורייתא אין מקבל כלי טומאה אלא מאב הטומאה ז
אם נגעו המשקין מאחורי כלי אם מטמא בתוכו לכלי הקדש ז
אחורי כלים שנטמאו אם אוסרים את האוכלים למשקין ז
אם נגעו הכלים מאחורי כלי שאין לו תוך טמא כולו ז
משקין מטמאים את הכלים מדרבנן ז
משקה מטמא את הכלי בתוכו ז
כלי שנטמא אחוריו במשקים אחוריו טמא אזנו אוגנו וידיו טהורים נטמא תוכו כולו טמא ז
כלי חרס אין לו טהרה אלא בשבירה עד
כלי מתכת שנשבר עד שיוצא ממנו רמון טהור עד
אסור לטבול ע"ג כלי שמקבל טומאה מגבו מגזירת מרחצאות סח
כלי חרס אין בו טומאה מגבו ואין בו טומאת מדרס סח
כלי עץ מקבל טומאה מגבו סח

טומאת משקים

אחורי כלים שנטמאו אם מטמאין משקים ז
אם נגעו משקים באחורי כלים מטמא מאחוריו רק כשני לתרומה ז
משקין מטמאין כלים מדרבנן ז
אם נגעו המשקים מאחורי כלי אם מטמא ג"כ בתוכו בכלי הקדש ז
הא דמשקין מטמאין את הכלי בתוכו ז
אם נגעו המשקים מאחורי כלים שאין לו תוך אוסר כולו ז
טבול יום אין פוסל את המשקים ז
מדאורייתא אין משקים מטמאין כלי ז
כל הפוסל את התרומה מטמא משקה להיות ראשון ז
מים אינם נעשים אב טומאה אפי' שיש להם תקנה במקוה עד
דיני מים שאובין טומאתן והעלתם עד
עיין ערך מים שאובים, השקה, המשכה

טיט

לא תטבול בנמל משום הטיט שיש שם שחוצץ סט
לא תפשיל בנה לאחוריה כשהיא ערומה לפני טבילה שמא ידבק בה טיט ויחצוץ ע
שיטת הב"ח דדוקא בדברים הנדבקים ולא בטיט ע

יבמה

מלמדים את הקטנה שתמאן ליבמין ח
לעולם ידבק אדם עצמו בחליצה ח
שתי אחיות שנשאו לשני אחין ונפטר אחד מהאחים דין אם נפלה הגדולה או הקטנה ח

יולדת

טבילת יולדת בלילה לא
יולדת טמאה למפרע מעת לעת ומפקידה לפקידה כחכמים א
המקשה ט"ו או יותר ימים קודם ללידה הוה זבה ה
מעשה וילדה בת שבע כח
דין מפלת עיין ערך מפלת

יו"ט

דין שאסור לסרוך ביו"ט משום תולש נט, סא
ראוי להחמיר שלא לטבול טבילה שלא בזמנה ביו"ט ס
אם חל יו"ט ביום חמישי חופפת ברביעי נט, סא
אם חל יו"ט במוצ"ש מתי חופפת נט
שאר דבירם הנדבקים יכולה להוריד ביו"ט חוץ מקשרי שערותיה סא
מותר לטבול ביו"ט לנשים וכן אפי' לאנשים הטובלים סא

כהן

כל שחוצץ בכהנים חוצץ בגר ועבד משוחרר לט, מד
כהן שהי' אוכל בתרומה והרגיש שנזדזעו איבריו אוחז באמתו ובולע יט
כיצד תעמוד האיש או האשה כשהכהן רואה נגעיהם נה

כהנות

כהנות צריכות בדיקה לפני אכילתן בתרומה יא
נבעלה בת ג' שנים אם פסולה לכהונה כח
נבעלה בת ג' שנים כשהרגישה וטעמה טעם זנות כח
כהנות חופפות וסורקות שלא תחלק בין נדה לנדה נד

כוס של ברכה

תשיית נדה מכוס של ברכה פ
כלה כשהיא נדה אם מותרת לשתות מכוס של ברכה בשבע ברכות פ
מסעודת ברית מילה מותרת בכוס של ברכה פ
אסור לאדם זר לתת לאשת חבירו מכוס של ברכה פ

כל

אם פי' כל הוה כולו או רובו א

אם פי׳ כל הוה ממש א

כתם

אם תולים הכתם בדם ירוק כב
בבגד צבוע אם יש דין כתמים בכלל ואם נטמאת עי״ז
האשה והבגד עו
בגד צבוע שאין בו דין כתמים אם דוקא שצבעו אותו
או אפי׳ שכך הוא מתחילת ברייתו עו
מתי נעשה תקנת בגד צבוע לכתמים עו
אין כתם ניכר כ״כ על בגד צבוע עו
אם תקנת בגד צבוע הוא כדי שלא תטמא ע״י כתם עו
דם שחור שבהעברת סממנים על הכתם עבר או דיהה
הרי זה כתם כב

מי רגלים

ש״ז של עכו״ם אינו מטמא אלא מי רגלים שבו לט
דין אשה שעשתה צריכה וראתה דם פז
אם יש נפ״מ בעומדת ועשתה צרכיה או כשיושבת
ובמזנקת ומקלחת ושותת פז
ומה הדין בנמצא הדם כשעשתה צרכיה בספת הספל
או בתוכו פז
דיני השתנת מי רגלים יט, כ, כא
ועיין ערך משחית

מיגו

לרמב״ן נאמנות האשה בנדתה הוא משום מיגו
דנאמנת לעצמה נאמנת לבעלה עט

מים שאובין

מים שאובין פסולים למקוה נד
ג׳ סאה מים שאובין שנפלו למקוה הגדול חיישינן אם
טבלה באותו מקום משום מים שאובין וי״א דדוקא ביין נח
השקה משווה מים שאובין לכמחוברים לטהרם
מטומאה נח
שאובין שהמשיכן טהורים עב, עג, עד
היכא שדלו בדוולא ובחצבי הוה שואיבן ופסולים
למקוה עב
ג׳ סאה מים שאובין פוסלים מקוה עג
גת שהיו בה כ״א סאה מי גשמים והמשיך לתוכה י״ט
סאה שאובין טהורה משום רוב והמשכה עג, עד
מקוה שם מים שאובין שהמשיכן אם הוה פסול מד״ת
או מדרבנן עד
מחלוקת שו״ת הרי״ד ור״א ממיץ אי המשכה למים
שאובין מהני על רצפה שאינה סופגת המים ג״כ או לא עד
מים שאובין שהמשיכן למקוה שאין בו שיעור אם בעינן
רוב ג״כ או לא עד
בירור השיטות אם מהני המשכה למים ברצפה שאינו
יכולה לספוג את המים ג״כ או לא עה
ספק מים שאובין הוה ספק דאורייתא או חומרא עד
רוב מי גשמים והשאר ספק גשמים ספק שאובין הוה
ספיקא דרבנן ולקולא עד
בהקבץ מ׳ סאה פרחה טומאת שאובין והשקה והמשכה
מבטל דין שאובין עד

מכשיר לקבל טומאה

דם מכשיר לקבל טומאה כב
האם דם החי מכשיר לקבל טומאה כב
האם דם ירוק מכשיר לקבל טומאה כב

מנהג

נהגו בנות ישראל שמורידות מהם כל גרב ושחין
לפני טבילה מג
מנהג נשים דידן לחוף כל הגוף לד, נב
החמירו בנות ישראל לסרוק לפני טבילה נט
החמירו בנות ישראל דין דר״ז שאין טובלות מיד ס
המנהג לחוף בבורית [זייף] סד
הנוהגות לרחוץ בגרידא יש למחות בהם סד
החמירו בנות ישראל על עצמם אפי׳ רואות טיפת דם
כחרדל יושבות ז״נ כז
נהגו בנות ישראל אין סכות לפני הטבילה כל עיקר מב
מנהגינו שאין יושבים אפי׳ בשלחן אחד בימי טהרה עז
לענין פליטת ש״ז שגזרינו שימשה אטו לא שימשה
לדעת תרוה״ד הוה ממנהג ל
בזמה״ז נהגו שדלא לטבול הבתולות משום סייג מה
לדעת הרא״ש סמכינן על בדיקת שפופרת בזמנינו
והמחמיר ינהג לעצמו סד
מנהג חסידות שלא לסמוך על אמתלא פ
הנהיגו הפוסקים לגלח השערות ס, סא
מנהג גילוח השערות הי׳ ג״כ בליטא ולא רק
בחסידים ובאונגארי׳ ס
מנהג הנשואות לטבול בשבת ויו״ט סא
נהגו הנשים לגלח הצפרנים לפני טבילה נ
מנהג נשי דידן לברך אפי׳ במים צלולים ועיניהם
מחוץ למים נא
המנהג שטובלות פעמיים ומברכות באמצע נא
המנהג שהנשים שהות עד הלילה במרחץ נט
מנהג ק״ק פיסארו לכתוב בת הנולדת ביום ו׳ משום
שאין לה בתולים פח

מניקה

ממתי ועד מתי נקראת מניקה ד
מניקה דיה שעתה ב, ד

מעין

לזב בעינן מים חיים שהוא מעין מא, נד
אי בעינן בעמין מ׳ סאה לטבילת ארם נד, נו
לכלים במעין לכו״ע לא בעינן מ׳ סאה נד
מעין הוא בירי שמים והוא זוחל נד, עב
מי המעין אינם נטמאים מהטובל בהם נד
אע״פ שמימיו ברופין מעינן מ׳ סאה נה
שיטת רבינו משולם רמעין מהני לזב ולנרה לטבילה לחצאין נה
רין מעין שהעבירו ע״ג כלים וספסל סח
מעין מטהר בכ״ש עב
מעין מטהר במקוה עב
היכא רסכרא לנהרא בעינן שיהי׳ מ׳ סאה באשבורן נו
אם אין מ״ס באשבורן ומחובר לנהר בנקב הוה כמעין לטהר במשהו אבל אינו מים חייב לזב נו
רין מעין שהעבירו ע״ג ברנה נו

מעין פתוח

רם חימור אינה רואה כודאית ומעין פתוח סג

מעשה

מעשה מבטל מעשה עד
מעשה שפיכת מים שאובין מבטל מעשה רשאובין עד, עה
לבשה בגרי נרה הוה מעשה ומשו״ה לא מהני אמתלא פ
אי אמרינן שאמירתה שהיא נרה מוחזקת ממעשה הלבשתה של בגרי נרה פ
אין ריבור מוציא מירי מעשה פ

מעוברת

איזו היא מעוברת ב, ד
מעוברת שראתה רם ריה שעתה ב
אם ראתה רם ואח״כ הוכר עוברה מה רינה ב
בריקות בזמה״ז אם מהני שיאמרו הרופאים שמעוברת לרין מסולקת רמים ב, ד
רין מעוברת שהתחילה להקשות ולראות רם ה
מעוברת הוה מי״ב שנים ויום אחר, מעשה שילרה בת שבע כח

מפלת

רין המפלת וראתה רם אפי׳ קורם י״ר ימים הוה רם טהור ה
המפלת רמה טהור דהוה רם קישות ואין קישות לנפלים ה

מקוה

מקוה שיעורו במ׳ סאה מא, נד, עב
כיצר שיעדו חכמים שיעור רביעית ממקוה נד
מקוה אפי׳ אינו מים חיים לזבה ולנרה נד
מקוה בעינן שיהי׳ בידי שמים נד, נו
מקוה בעינן שיהי׳ באשבורן ויש לו רין מחובר נד, נו, עב
מי מקוה אינם יכולים להטמאות נד
מי מקוה בעינן שיהיו על כל גופו בלי שום רבר חוצץ נד
הקופץ למקוה הרי זה מגונה נד
מי מקוה צריכים להיות בגובה לכתחילה ער החזה ובריעבר ער לזרת מעל טבורה נה
מנהג ותיקין שלא לסמוך על מקוה נמוך נה
מים שהורתחו פסולים למקוה נז
ים הגרול רינו כמקוה נח
ג׳ לוגין שנפלו מחבית לים הגרול הטובל שם כאילו לא טבל וי״א רוקא ביין וי״א אפי׳ במים נח
כשמחבר מקוה למעין שיש לו רין מעין לטהר במשהו ולא לטבילת זב נו
ג׳ סאה מים שאובין פוסלים את המקוה נח
מעין שהעבירו ע״ג כלים וספסל לר״י רינו כמקוה סח
רין מקוה אם מותר לבנותו מנסרים הראוים למרדס סח
מהו גזירת מרחצאות שגזרו במקוה סח
שינוי מראה פוסל את מי המקוה עב
מקוה אפי׳ שיש בו ירי ארם חוץ מקנקנים שהניחם בראש הגג ליבשם ונתמלאו גשמים עב
רין שמקוה מטהרה ע״י מעין ומטהר מקוה או בור אחר עב
מקוה בעינן בקרקע אבל לא בספינה עב
אם מותר להחם מקוה ע״י האור או ע״י שישפכו לתוכו מים חמים או ע״י טסין חמים, ורין חמי טבריי עב
אם מותר להחם מקוה ואח״כ לחברו ע״י שפופרת הנור לנהר עב
מקוה מים הוא שם כללי למעין ולמקוה ולבור עב
ג׳ לוגין פוסלים המקוה ובהמשיכם אינם פוסלים עג
מטהרים מקוה הרחוק מן הקרוב עד
מקוה שיעורו ברביעית וחכמים בטלהו למ׳ סאה עד
בהקבץ מ׳ סאה פרחה טומאת שאובין והשקה והמשכה מבטל רין שאובין עד

מראות

ר׳ מראות הם ברמים שהם חמש כב, כג
מראה כתם שעל בגר צבוע אינו ניכר כ״כ עו
מראות נגעים שנים שהם ארבע כג
אם מראות נגעים מצטרפין זה עם זה כג
רין מראה שחור כב
רין מראה ירוק אם אסור ואם תולים בו כב
מהו מראה כקרן כרתום כג
מהו מראה כמימי ארמה וכיצר בורקים אותו כד
מראה מזוג אם הוה רם וכיצר בורקים אותו כה

משחית

איש אסור בהשחתת זרעו יח
האם אשה אסור בהשחתה והטעם יח

אי באשה מצוה בהשחתה יח
אסור לאדם שאינו נשוי לנגוע במבושיו או מתחת לטבורו שמא יהרהר יט
אי מותר לנגוע ע"י מטלית עבה יט
אי אמרינן כיון דעקר עקר ולא חיישינן לאיתוספי שלא יאחז באמה וישתין אם לא מעטרה ולמטה לצד הארץ אפי' הוא נשוי יט
אם נשוי מותר לנגוע במבושיו כשמשתין כ, כא
אם הוא בעית מותר לאחוז באמה ולהשתין כ
הי' אוכל בתרומה והרגיש שנזרזעו איבריו אוחז באמתו ובולע יט

נאמנות

אשה שאמרה כזה ראיתי ואברתיו נאמנת עט
אשה שקבעה וסת ואמרה שלא ראתה נאמנת עט
עד אחד נאמן באיסורין עט
מנדה ילפינן שער א' נאמן באיסורין עט
למ"ד שילפינן מ"וספרה לה" הוה גזיה"כ מה שנדה נאמנת עט
לדמב"ן נאמנת האשה משום מיגו דנאמנת לעצמה נאמנת לבעלה עט
אין עד א' נאמן באיתחזק איסורא עט
נאמנות האשה בטבילה ואפי' כשיש קושי ברבר עט
דבר שבידו לעשות נאמן עליו עט
כיון שהיא קבעה הוסת נאמנת לומר שלא ראתה בו כלל עט
אי אמרינן רוסת ודאי ראתה ולא היתה נאמנת עט
אמרה טמאה אני ואח"כ אמרה טהורה אני נאמנת ע"י אמתלא פ
אי נאמנת אשה עם אמתלא על מעשה לבישת בגדי נדה פ
ילדה שבאת לישכב אצל בעלה נאמנת שטבלה אע"פ שלא אמרה לו כלום פ
בעל נפש לא יסמוך על אמתלא פ
באמרה אשת איש אני ואח"כ אמרה אמתלא נאמנת ואפי' בעל נפש יסמוך ע"ז פ

נגעים

דין כיצד תעמוד האיש או האשה כשהכהן רואה נגעם נה
מראות נגעים שנים שהן ארבע כג
אם מראות נגעים מצטרפין זה עם זה כג

נדה

קיי"ל כל הנשים מטמאות בבית החיצון א
זמן ימי נדתה מתי הוא ה
תינוקת בת יום אחד מטמאה בנדה כז
נדה אם מותרת בכוס של ברכה ובאיזה מותרת פ
י"א שלאחר שיעור וסת אשה שיש לה וסת אם ברקה ומצאה טהורה ג"כ טמאה פב
נדה זבה יולדת ושומדת יום כנגר יום פסקינן כחכמים דכולם מטמאין למפרע מעת לעת ומפקירה לפקירה א
נדה הרי היא כשאר עדיות כז
אם הוה הלמ"מ מה ראמרינן דקטנה בת נדה היא כז
שפחה חייבת בדיני נדה לבעלה למ"ד וסתות דאורייתא הגיע וסתה ולא ברקה טמאה נדה אפי' מצאה טהורה עט, פב
החמידו בנות ישראל על עצמן אפי' דואות טיפת דם כחדרל יושבת ז"נ כז
המקשה אפי' ג' ימים וילדה טמאה נדה ה
מה ראמרינן דנדה א"צ לברוק עצמה יא
דין כשראתה נדה יום אחד צריכה לספור ז' ימים בין דואה בהם בין לא וטובלת בליל שמיני מדאורייתא כז
בנות כותים טמאות נדה שסופרת את היום שראתה בהם ל
טבילת נדה היא בלילה לא
בועל נדה טובל ביום מא
נדה שסופרת ז"נ ימים אחרי היום שראתה ל
נדה טובלת בלילה כדרכה כ"פ ומדאורייתא בליל ח' לא
בנדה בעינן שיהי' "כל בשרה" שלא יהי' דבר חוצץ לד
בנדה בעינן טבילת מים חיים ומדרבנן מא
הלימוד שנדה צריכה טבילה מא
בענין מש"כ דבינו דזב וזבה טבילתן מדאורייתא ונדה מדרבנן מא
פעמים שטבילתה ביום ח' ופעמים אף ביום ז' לג
הנוגע במשכבה טעון טבילה מא
נדה א"צ טבילת מים חיים נד
נדה שנאנסה וטבלה אסורה בתרומה ואם מותרת לבעלה מא
אמרה נדה אני הוחזקה ובעינן אמתלא שתפקיע דין נדה פ
הוחזקה נדה בשכנותיה כשהלבישה בגדי נדה אם מהני אמתלא ובעלה לוקה פ
המשמש עם הנדה בניה הנולדים לוקים בצדעת פג
י"א יום שבין נדה לנדה ושיטת הרמב"ם פה
אם י"א יום שבין נדה לנדה הוא הלמ"מ פה
למה פסק דבינו שהוה הלמ"מ כד"א פה
דין אשה שעשתה צרכיה וראתה דם פז
דם נדה ארום וזהום מהמקור, ובתולים אינו ארום ואינו זהום ומהצד פט
מדברי דבינו משמע שמחמיר בטבילת הזבות יותר מהנדות פה

נהר

הטובלת בנהר א"צ מפצי משום החול סט

היכא דסכיר נהרא ואין בו מ׳ סאה לא עלתה טבילה
אא״כ מחובר לנהר נו
היכא דסכיר נהרא בעינן באשבורן מ׳ סאה נו
אם מותר לחמם מקוה במים חמים ולחברן אח״כ ע״י
שפופרת הנוד עב

נטילת ידים

יש להקל בנט״י שלא יחצוץ צואה שתחת הצפורן אפי׳
שלא כנגד הבשר נ
ברכת נט״י אחר יציאת ביה״כ היא לאחר הנטילה נא
לא חילק בין נטילה לנטילה לאחר ביה״כ לברכה נא

נץ החמה

מה שהזבה טובלת מד״ת ביום השביעי לאחר נץ החמה לא
הרואה עם הנץ החמה מתי טבילתה כט

סימנים

נעדה יוצאת בסימנים לד
אם אין לה שעדות יוצאת באם יש לה גומות לד
שיטת גאון שאין לקדש יתומה אא״כ מביא סימנים
שהיא בוגרת ח

ספק

הא דפסקינן כחכמים דלמפרע טמאה מעת לעת
ומפקירה לפקירה דוקא בודאי ולא בספק א
הא דפסקינן כחכמים דלמפרע טמאה מעת לעת
ומפקירה לפקירה הוה מדין ספק א
בספק איסור מחמת עיגון התירו פד
הלכה כר״ע באשה שעשתה צרכיה ודאתה דם בין
בס״ס בין בספק לחוד פז
ספק שאובין הוה ספק דאורייתא לחומרא עד
באם דוב מי גשמים והשאר ספק שאובין הוה ספק
דרבנן לקולא עד
בדיקה מהני לטהר ספק טהרות תרומה וקדשים יז
כולהו נשי דידן ספק זבות נינהו כה, ל, לא
באם ראתה דאיה בין השמשות נופל אותו יום מספק ל
באם טבלה ביום ז׳ אסור לבעלה לבוא עליה מספק
שמא תראה וימצא שבעל נדה למפרע לג

ספק ספיקא

באיכא ספק ספיקא אי בעינן לברר טז
מעשה בשפחתו של רבי שמצאה עצם בין שיניה מח
הלכה כר״ע באשה שעשתה צרכיה ודאתה דם בין
בס״ס ואפי׳ בספק לחוד פז

סרך בתה

משום סרך בתה אסורה לטבול ביום ואפי׳ לאחד
ימי טהרתה לא
אי מחמדינן משום סרך בתה שלא תטבול סמוך
לחשיכה לא
מה הדין אם טבלה סמוך לחשיכה אם מהני הטבילה לא
י״א שיכולה לטבול קודם החשיכה אלא שתחזור
לביתה אחרי החשיכה לא
בשעת אונס מותרת לטבול ביום שלמחרת ולא
חיישינן לסרך בתה לג
אם ג״כ ביום ח׳ אינה יכולה לטבול יכולים להקל ליום
ז׳ ביום לג
מתי מדובר כשטבלה ביום שצריכה להסתיר טבילתה
מבעלה לג

עד אחד

עד אחד נאמן באיסורין עט, פ
ע״א נאמן באיסורין ילפינן מנדה עט
אין ע״א נאמן באיתחזק איסורא עט
באמרה לבעלה נדה אני לדבינו הוה כע״א וגדע
ממעשה הלבשת בגדי נדה פ

עונה

אם יש עונה בקטנה כח
המתנה על עונה הוה מתנה ע״מ שכתוב בתורה ולא
אמר כלום כח
צריכה לפרוש עונה סמוך לוסת כט
מתי היא העונה כט
שיטת הא״ז בעונה כט
הרואה עם הנץ החמה מתי היא עונתה כט
שיטת האביאסף דעונה תלוי בשעות זמניות כט

עין הרע

ההיא אמתא דכ״פ שבאתה מטבילת מצוה דאתה דם
אמר ר״י שתשמש מחוץ לעיד שהוא משום עין הרע פו
א״ר שתספר לחברותיה שיש בה דמים יתדים ויתנו
בה עיניה פו
י״א יש בה שליטה מעין הרע להתרחק מבעלה פו

פולטת

אשה פולטת ה׳ ימים ש״ז ל, לט
משום שאשה פולטת ש״ז לא עושים הפסק טהרה אלא
לאחר ה׳ ימים ולתרוה״ד ו׳ ימים ל
פולטת ש״ז טמאה לטהרות ל, לט
פולטת ש״ז אם סותרת לבעלה ולענין הלכה ל, לט
בזמנינו גזרינן לא שימשה אטו שימשה ולתרוה״ד
משום מנהג ל
באם רופאים קבעו שלא תוכל ליכנס להדיון אלא ע״י
הפסק טהרה מוקדם אם יכולים להקל בימי פליטתה ל

אם בעינן ה' ימים לדם בתולים משום פולטת ש"ז צג

פסקה

ביום שפוסקת מלראות דם צריכה להפסיק בטהרה ל
אשה צריכה להפסיק לראות דם קודם שתספור ז"נ ל
דיני הפסק טהרה עיין ערך הפסק טהרה

פקידה

מה דאמרינן דראתה דם חוששת מפקידה לפקירה א
נדה זבה ויולדת ושומרת יום כנגד יום אע"פ שלא
ראתה דם חוששת מעת לעת ומפקידה לפקידה א
מה דאמרינן שפקידה הוה דוקא אלו שקבעו רבנן ולא
מה שעשתה מעצמה א
המשמשת בעידים הרי זו כפקידה ג
אם הוה עד שלפני תשמיש כפקידה ג

פריה ורביה

מה דאמרינן שלא תבדוק לפני תשמיש או לאחריו
שלא יראה בעלה ולבו נוקפו ויבטל מפ"ו טז, יז
נשים אינם בכלל מצות פ"ו יח
אם משום שנשים לאו בני פ"ו משו"ה יד המרבה
לבדוק בנשים משובחת ולא חיישינן להשחתת זרע יח
אנשים לאחר שילדו אינם בכלל פ"ו יח

פרישה

אשה שאין לה וסת מותרת לבעלה מ"מ לאחר תשמיש
צריכה לפרוש טז
פרישה סמוך לוסת כט
שצריך לפרוש עונה כט
דין פרישה בעונה הוה מדרבנן עט
כמה היא העונה שצריך לפרוש סמוך לוסת כט
שיטת הא"ז בפרישה סמוך לוסת כט
דין אשה שראתה עם הנץ החמה מתי צריכה לפרוש כט
תשיעי בעינן שמירה י"א לא בעי שמירה י' מחלוקת
שמא תהי' זבה פה
ראתה בשעת תשמיש בעלה פורש באבר מת, ומה
דינו בפירש באבר חי פג

קטלנית

דין אשה שמתו בעליה בכמה פעמים נקראת קטלנית
שאסורה להתחתן עוד י

קטנה

קטנה שראתה דם אפי' בת יום א' הוה נדה כז
קטנה בת י' ימים וראתה ג' ימים קודם ז' הוה זבה כז
הדין שקטנה בת נדה אם הוה הלמ"מ כז
אם יש עונה בקטנה כח
קטנה צריכה טבילה לפני שתתחתן כח
דיני קטנה למיאון ח, ט
אם צריכה קטנה לספור ז"נ קודם שתתחתן כח
אם צריכה קטני קטנה לספור ז"נ קודם שתתחנן כח
אם יש דם חימוד בקטנה כח, סג
קטנה נישאת לג' שנים ויום אחד כח
אם יכולים לעשות בקטנה תנאי על עונה כח
ילדה שבאתה לישכב אצל בעלה נאמנת שטבלה פ
קידושי קטנה אינם אלא מדרבנן וטעם שתקנו
קידושין בקטנה יתומה ח

קידושין

קידושי קטנה אינם אלא מדרבנן ח
קידושי אחות אשה הוה מדרבנן ח
שיטת הגאון דאין לקדש יתומה עד שיביאו ראי'
שהיא בוגרת ח
טעם שתקנו רבנן קידושין בקטנה יתומה ח
קטנה נישאת בת ג' שנים ויום א' כח
פילגש אין לה קידושין סג
קידושין בטלים באיילונית פח

קל וחומר

רבנן מדאורייתא לא עבידי ק"ו ז
יש שלומדים טבילת נדה מק"ו ממשכבה מא

קרבן

שפתה לאחר ג' ימים שראתה דם חייבת ב' קרבנות
לזוב וללידה ה
אין מביאים אשם תלוי על עשה ול"ת פג
על עשה ול"ת שבנדה מביא אשם תלוי פג
אם לא שפתה וילדה אינה חייבת קרבן לזב ה
רביעית יין לנזיר וחצי לוג שמן לתורה הלמ"מ פה
באם פירש באבר חי כשראתה בשעת תשמיש חייב
אשם תלוי פג

ראתה בשעת תשמיש

דין המשמש עם הטהורה וראתה ואמרה לו מה יעשה פג
בנים הנולדים מהמשמש עם הנדה הוה מצורעים פג
צריך לעמוד על עשר אצבעותיו פג
אסור לצאת באבר חי ולזעזע בגופו פג
ימלא עצמו בפחד ורתת ויזדעזע בלבו פג
כשמת האבר צריך להשתמט מיד פג
זה דוקא כששימש שלא בשעת וסתה שהוה אונס
ולמה פג
דין אשה שראתה בשעת תשמיש ולא אמרה לבעלה
אם נקראת אנוסה דיצרה אלבשה פג
אי שייך באופן זה באיש יצרה אלבשה פג

בכניסה חשבינן ליה שב מיריעה וכן באשתו פג
אשה שמצאה למחרת שימושה דם בסדינה וחוששת שבשעת תשמיש ראתה הוה אונס וא"צ בריקה לפני תשמיש פג

רביעית

רבנן בטלו לרביעת דמקוה ואוקמי אמ' סאה עד
מחשבין של מ' סאה של כלי מלא מים של אמה על אמה ברום ג' אמות ילפינן לרביעית של תורה נד

רואה מחמת תשמיש

צריכה לברוק בג' פעמים הראשונות לתשמישה שמא רואה מחמת תשמיש יא, יד
אם בג' פעמים שראתה צריכים בבריקה קורם לתשמיש יד
לאחר ג"פ הראשונות שברקה י"א שא"צ שוב בריקה משום שמא תראה מ"ת יז
ראתה מ"ת משמשת ג"פ ואם ראתה בכולם תתגרש ותנשא לאחר, ואם כך בג' בעלים תברוק עצמה בשפופרת פד
אם יכולה לברוק עצמה תחת בעל ראשון פד
רין אשה שרואה מחמת תשמיש פד
אי השתא סמכינן אבריקת שפופרת ואם ברקה אין מוציאין אותה פד
הפילה חררת דם מותרת השתא לא סמכינן על זה אבל אין מוציאין אותה אם ברקה פד
לאחר שנתגרשה מבעל אחר לאחר שראתה ג"פ והתחתנה עם אחר לא ראתה אינה יכולה לשוב לבעל ראשון פד
אם מהני לאחר שנתחזקה נתרפאת פד
אם רופא ישראל אומר שנתרפאת וקמיע בידו שמהני אם נאמן פד
י"א שאסורה לבעל ג' אפי' שמהני לו בריקה שמא יבעלה קורם בריקה אבל אם כבר ברקה וראתה שהוא ממהלה מותרת לבעלה ג' פד
כיצר הגידסא בגמ' ותברוק עצמה מביאה או מביאה שלישית פד
שבורקת עם שפופרת אם מצאה מהצרדים ולרמב"ם גם אם לא מצאה כלום טהורה ובאם בער למעלה טמאה פד
מוחזקת תהי' בג"פ וי"א אפי' לרבי בג"פ ויש שחולקים פד

רוב

רוב נשואות מקפידים על דבר חוצץ בבית הסתרים מט
רוב בנ"א חוצצין בצואה שלא כנגד הצפורן נ
רין רוב ומקפיד ואינו מקפיד לח, סא
גת שיש בה כ"א סאה מי גשמים והמשיך לתוכה י"ט סאה שאובין טהורה משום המשכה ורוב עג
רוב מי גשמים והשאר ספק שאובין ספיקא דרבנן לקולא עד

רופא

ע"י סממנים יכולה לקבל וסת במזנה בקל, וכן עקרה לרפאותה טו
שמנים של רפואה חוצץ מב
אם צוו הרופאים שלא תרחץ במים מה רינה לד
איילונית אין לה רפואה טו
אם אשה הוה מסולקת דמים כשרופא אומר שהיא מעוברת ב
אם הרופאים אומרים שצריכה לטבול קורם כרי שתכנס להריון אם יכולה להקל בימי פליטתה ל
אשה שאמרו לה הרופאים לחוף ביין אם הוה חציצה מב
אם רופא ישראל אומר שנתרפאה מרואה מחמת תשמיש ויש בידו קמיע לזה אם נאמן פד
כיצר בורקת עצמה אם נתרפאה מרואה מחמת תשמיש פד
אי מהני רפואה לאחר שנתחזקה ברואה מחמת תשמיש פד

שבת

שיטת האגלי טל שאיסור בישול מים הוה משום בישול החירקים לו, עב
אי מותרת לעשות חפיפה בע"ש ולטבול בשבת ביום לג
בע"ש חופפת ושורקת מתי מדובר נט
איסור לסרוק בשבת נט
איסור תלישת שערות בשבת נט
דברים החוצצים מורירים בשבת חוץ מקשירת השערות סא
נשים דירן טובלות בשבת סא
אם חל יו"ט יומיים קורם שבת תחוף ברביעי נט, סא
אם חל יו"ט במוצ"ש מתי תחוף נט
מתי מדובר הרין לא תחוף בע"ש ותטבול במוצ"ש נט
אי מותר לטבול בשבת משום סחיטה ומתקן ס, סא
אי אשה אסורה לצאת בשבת בטבעת של חותם ולא של נוי מ
השיראים והנזמים והטבעות אינם חוצצים ואסורים לצאת בהם בשבת מ
וכן ברפוין אם מקפרת עליהם משום טינוף חוצצין ואסורים ללבשם ולצאת בהם בשבת מ
סוגי חוטים אם הם חוצצין לענין שאסור לצאת בהם בשבת סג
אם מותר לצאת בטבעת שהיא לנוי בשבת מ
ראוי להחמיר שלא לטבול טבילה שלא בזמנה בשבת ס

שוטה

בשוטה יורה שמאי רלא אמרינן ריין שעתן א

שכבת זרע

בזמה"ז אין מתחלת לספור ז"נ ער ה' ימים ולתרוה"ר ו' ימים משום שפולטת ש"ז ל
אם מותר להוציא זרע לבטלה יח
אם שייך באשה הוצאת זרע לבטלה והטעם יח
אם באשה מצוה להשחית זרע יח
אי אמרינן כיון רעקר עקראו חיישינן לאיתוספי יח
קיי"ל אין ש"ז מסריח ער ו' עונות ל
מה ראמרינן רפולטת ש"ז סותרת לטהרות ל
ברין פולטת ש"ז גזרינן לא שימשה אטו שימשה ל
ש"ז יבשה חוצצת, לחה אינה חוצצת לט
אם פולטת ש"ז סותרת לבעלה ולהלכה ל
ש"ז של ישראל בכל מקום חוצץ ושל עכו"ם בכל מקום אינו חוצץ לט
ש"ז של ישראל טמאה לתרומה ולא לחולין לט
ש"ז של עכו"ם מותר חוץ ממי רגלים שבו לט
אפי' לא ראתה דם בתולים חיישינן שמא חיפתו ש"ז צב
בעינן ה' ימים משום ש"ז בדם בתולים צג
ש"ז קשורה ודומה ללובן של ביצה שאינה מוזרת צ
ש"ז בא מבשר חי צ
עיין ערך משחית

שמירה

צריכה לשמור שלא תקשור נימא אחת ולחברתה סא
תזהר שלאחר חפיפה לא ליתן תבשיל לבנה ולא להתעסק בשאר דברים דבקים ותקשור כל שערה ביחד שלא יקשר סא
הראב"ד מסתפק אי בעינן שמירה רק לשערות רביו"ט א"א לתקן או לכל הגוף סא
שומרת יום כנגד יום ושמא תהי' זבה גדולה בט' חוששת לכו"ע ובי"א לכו"ע לא ובי' מחלוקת פה

שעה קבועה/זמנית

שיטת הא"ז לדגה"ב דתלוי בשעות דלא הוה שעה קבוע כט
שיטת האביאסף לענין עונה דתלוי בשעות זמניות כט

שערות

שלא תחוף שערה בחול ובנתר לד, סד
מהו נתר שאסור לחוף בו סד
שלא תחוף ראשה במים קרים אלא חמים ואפי' חמי חמה לד
אי מותר לחוף במים שהוחמו ע"י חמי חמה סד, סה
צריכה לסדוק שערות ראשה שלא יהי' דבר חוצץ ושלא יקשרו יחד לב, לד
מה שחציצה בשערות חוצץ ילפינן מ"את בשרו" בטפל לבשרו לד
צריכה לחוף בכל מקום שיש שערות בגופה לד
תמר קשרה נימא לאמנון לד
גומות סימן לשערות לד
ויצא לך שם בגוים ביופרק שאין להן לבנות ישראל שער בבית השחי והערוה לד
נימא אחת קשורה חוצץ שלשה אינם חוצצים שנים איני יורע לח, סא
י"א רבעינן רוב שערותיה קשורים נימא נימא לח
קשר נימא אחת לשניה אם הוה נימא חאת לח, סא
אם רוב שערות הוה רק בראש או בשאר הגוף ג"כ תלוי ס, סא
נטל ב' שערות וקשרן עם ב' אחרים האם הוה ב' או ר' לח, סא
שערה אחת ומקפיר בעינן או אפי' אינו מקפיד לח
אי מקפירה על שערה אחת ג"כ חוצץ ולא עלתה לה טבילה לח
בירושלמי קשר ג' שערות עם ב' אחרות הוה כג' שערות לח
נתנה שערה בפיה בשעת טבילה לא עלתה לה טבילה מה, מו
שלא תקשר השערות יחר שמא תקשר שערה אחת וא"א בשבת ויו"ט לסרוק סא
אי צריכה להזהר שלא תקשר נימא לאחר הטבילה סא
אין מסרק יכול לברוק שערה אחת סא
צריכה לסרוק שערות ראשה סמוך לטבילה נט
איסור תלישת שערות בשבת נט
אי מותר לטבול בשבת משום סחיטה בשערות ומתקן ס
בבורית [זייף] מותר לחוף השערות סד
סוגי החוטים אם חוצצין על השערות ובאיזה אופן לא סג
בריעבר אם חפפה ברברים המסבכים השער וראתה של סיבכו עלתה לה טבילה סד
צריכה לקשור שערה כשטובלת סא
קשירה בשערות דוקא במטפחת או בשערה של זנב הסוס או חוטי תיכי חלילאתא או בג' חוטין אפי' מהודק ובשאר חוטים שאינם חוצצין סא

שפופרת הנוד

אי מהני לחמם מקוה במים חמים ולחברו אח"כ בשפופרת הנוד עב

שפחה

שפחה לאו בת קידושין פא
שפחה מחוייבת בריני נדה לבעלה פא
אם דיני נדה בשפחה דוקא במשוחררת או אפי' במשוחרדת או אפי' אינה משוחררת פא
מעשה בשפחה של דבי שמצאה עצם בין שיניה מח, סז
שפחה משוחררת דינה כישראלית פא

תכשיטים

תכשיטים המהורקים חוצצין מ
טבעת של חותם אסור לצאת בה בשבת מ
טבעת של חותם חוצצת מ
אסור לצאת בשבת בתכשיטים שמא יתרמי לה טבילת מצוה מ
שידין ונזמים וקטבלאות וטבעות אוצין חוצצין דפויין אין חוצצין מ
הדפויין אם מקפדת להורידם משום טינוף חוצצין מ
טעם שטבעת דחוק חוצץ מ
אולי אפשר לומר שטבעת ותכשיטים של נוי אינם חוצצים מ

תנאי

אין מהני תנאי ע"מ שכתוב בתורה כח
אי מהני תנאי על עונה של קטנה כח
על שארה וכסותה יכול להתנות כח

תפלה

צריך להודיע צרתו לאחרים שיבקשו עליו רחמים פו
האי איתתא דכל דאתי מטבילת מצוה קאחזי דם א"ל ר"י זיל אמרת לחברתיך ויבקשו עליך רחמים פו
המצורע מודיע צרתו לרבים שיבקשו עליו רחמים פו
מעשה בפומבדיתא שהודיע צערה לרבים ונתרפאת פו

תפילין

שצריכים לרחוץ שערות הראש במקום הנחת התפילין שלא יהי' דבר חוצץ מב
מים שבשערות הראש אע"פ שלטבילה לא חוצץ לתפילין חוצץ מב

תקנת עזרא

מתקנת עזרא שתחוף ותסרוק ראשה קודם טבילתה לד
אם צריכה מתקנת עזרא לחוף את כל גופה לד
אנשים טובלים את טבילת עזרא בשבת סא

תרומה

הכהנות צריכות בריקה קודם אכילתן בתרומה יא
ש"ז של ישראל מטמא לתרומה ושל עכו"ם לא מטמא לט
נדה שנאנסה טבלה אסורה בתרומה מא
בריקה מהני לטהר ספק תרומה יז
הי' אוכל בתרומה והרגיש שנזרזעו איבריו אוחז באמתו ובולע יט
ראתה דם ממתי חוששים לו לתרומה א
ככר תרומה שנפל ל"ג לוגין מים שנפלו מחבית בים הגדול טמא נח

תשמיש

אשה שאין לה וסת אסורה לשמש עד שתברוק ג, י
אם מותר או שצריכים לברוק לפני תשמיש ומה הדין לאחר תשמיש ג, יא, יג, טז, יז
בתולה נבעלת ליל ראשון לחופתה סג
י"א דבעינן ז"נ סמוך לבעילת מצוה סג
דם חימור הוה לבעילה ראשונה ולא לפילגש ובעילת זנות סג
בתולה א"צ בריקה לפני תשמיש יא
היושבת על דם טוהר א"צ בריקה לפני תשמיש יא
אי בעונה צריך להקיצה ולתובעה יג
שיטת ר"מ שאשה שאין לה וסת אסורה לשמש יג
דין אשה ששמו לה טבעת במקום התשמיש ואומרת שאפי' בגמר תשמיש לא מגיע לשם האבר דינה לחציצה מט
אי מותר לשמש ביוצא לדרך סמוך לוסת טז
אשה שאין לה וסת מותרת לבעלה ואחרי תשמיש צריכה לפרוש טז
הא דאמרינן בעל נפש לא יבעול ויחזור ויבעול יז
הבא על הנדה כבא על שאר עריות וחייב כרת וכן בקטנה בת ג' שנים כז
אי יש בקטנה חיוב עונה כח
לא תתחיל לספור ז"נ אלא מה' או ו' ימים משימושה משום פליטת ש"ז ל
אם על דם בתולים שלאחר התשמיש בביאת מצוה צריכה לחכות ה' או ו' ימים משום פולטת ש"ז צב
דין המשמש עם הטהורה וראתה כיצד תנהג ואם לא נהגו כן, ועיין ערך ראתה בשעת תשמיש פג
דין ראתה מחמת תשמיש עיין ערך ראתה מחמת תשמיש

ברכות
מ. אין מי רגלים כלים אלא בישיבה כא

מעשרות
פ"ב מ"ח ומ"ט מקולי ב"ש א

חלה
פ"ד מ"ד ר"א אומר אף הרורה ט

שבת
יא: לא יאכל הזב עם הזבה מפני הרגל עבירה עז
יג. רשב"א אומר בא וראה עד היכן פרצה טהרה בישראל עז
נב: חמור יוצא במרדעת סא
נז. במה האשה יוצאת ובמה אינה יוצאת סב
נז. הכא בקטלא עסקינן מ
סג: ליגמר אינש והדר ליסבר סברא מא
סד: יוצאת האשה בכבול מא

פסחים
מח. ר"א אומר אף הרורה ט
קט. ורחץ בשרו במים וכו' נד

יומא
ו. כל חיובי טבילות טבילתן ביום נדה ויולדת טבילתן בלילה לא
כט: זה הכלל הי' במקדש כא
ל. מצוה לשפשף כא
עח. מכאן רמז לנדה שצריכה לישב עד צוארה נה
פח. כל חיובי טבילות טובלין כדרכן ביוה"כ לא

יבמות
סג. בחברתה ולא בעילתא סח
סד: לשלישי תנשא לרביעי לא תנשא י
קט. נשאת לשלישי ולא הי' לה בנים ח

כתובות
מ. מי איתא דהשתא נמי מלמדין אותה לומר איני רוצה ח
סא. כל מלאכות שאשה עושה לבעלה מדה עושה לבעלה חוץ וגו' עח
עד. מלקין על החזקות כד"י וכו' פ
עב. מנין לנדה שסופרת לעצמה שנא' "וספרה לה" עט

גיטין
מו. המוציא את אשתו משום נדר או שם רע טו

קידושין
פ. מלקין על החזקות כד"י פ

בבא מציעא
נג: דין שיאמר היא וחומשו א

סנהדרין
כא. תמר שקשרה נימא לאמנון לד

מכות
ד. חבית שנפלה מלאה מים לים הגדול הטובל שם לא עלתה לו טבילה נח

שבועות
ה: בהדת עזה כשלג וכו' כג
יד: הי' משמש עם הטהורה וכו' כג
יז: זו היא מצות עשה וכו' פג
יח. והזדתם את בנ"י מטומאתם א"ד יאשי' וכו' כט
מג. ונוקעא ברלייפי וכו' נו

עבודה זרה
לז: כי אתי לקמי' דד"י א"ל מיהב שקיעתא דנהרא זיל טיבלו וכו' עט

חולין
כו: מים מחלחלים בדבר לח מב
לא. איתמר נדה שנאנסה וטבלה מא
לא. נפלה הסכין מידו לט
נא. הוגלד בידוע שהיא ג' ימים קודם השחיטה מג

בכורות
ג. ד"י סובר כולו בכור משמע וכו' א
ל"ח עבדו רבנן היכרא היכי דלא לשרוף עליה ז

תמורה
יב. שאיבה שהמשיכה כולה עג

כריתות
ז: דבר אל בנ"י אין לי אלא בנות ישראל גיורת וכו' מנלן פא

כלים
פכ"ה מ"ט כלי המקדש אין להם אחוריים ז

מקואות
פ"ו מ"ח מטהרין מקוה הקרוב, הרחוק כיצר עד

פ"ח מ"ה נדה שנתנה מעות בפיה וכו' מה
פ"ח מ"ה נתנה שערה בפיה וכו' מו
פ"ח מ"ה האוחז בארם וכלים והטבילן וכו' מז
פ"ח מ"ה בית הסתרים מח
פ"ט מ"א אלו חוצצין הארם וכו' מט
פ"ט מ"ב קלקלי הלב והזקן וכו' מט
פ"ט מ"ב בצק שתחת הצפורן נ
פ"ט מ"ב מלולי זיתים וענבים וכו' לז
פ"ט מ"ד אלא שאין חוצצין בצק שתחת הצפורן נ
פ"ט מ' גליד שחוץ למכה חוצץ וכו' מג

נדה

ד: כל אשה שיש לה וסת דיה שעתה ב
ה. המשמשת בעידים ג
ז: ארבע נשים דיין שעתן ד, ה, ו, ח
ח. הזב והזבה שברקו עצמן וכו' ח
ט. דאתה ואח"כ הוכר עוברה ב
י. טבל ועלה ונמצא עליו דבר חוצץ וכו' נב
יא. גבי בעלה א"צ בדיקה לפני תשמיש אלא לטהרות אלא לטהרות פג
יא. אע"פ שאמרו דיה שעתה צריכה להיות בורקת וכו' יא
יא. פעמים שצריכה להיות בורקת וכו' א
יב. משמשת בב' עדים וכו' יא
יב: אמר רב כהנא שאלתינהו ואנשי ביתא וכו' יב
יב: אשה שאין לה וסת אסורה לשמש וכו' יג
יג. כל היד המרבה לברוק בנשים משובחת יז
יג. ר"א אומר כל האוחז וכו' יט
טו: כל הנשים בחזקת טהרה לבעליהן וכו' יג
טז. ג' שנאתי וכו' כא
יז. משמשת בעידים יא
יט. חמשה דמים טמאים באשה כב
כ. שחוד כחרת וכו' כב
כ: וכמזוג שני חלקי מים ואחד יין וכו' כה
כ: נאמנת אשה לומר כזה ראיתי ואבדתיו וכו עט
לג. בעי דמי בד חמא וכו' ל
לג. טעמא דבנות כותים טמאות נדה וכו' ל
לה: אמר רב הונא זוב דומה למי ברק וכו' צ
לו: המקשה נדה וכו' ה
מ. כל הנשים מטמאות בבית החיצון א
מב. בעי דמי בד חמא וכו' ל
מג. הי' אוכל בתרומה והרגיש שנזדזעו איבריו וכו' כא
מג: תנוקת בת יום אחד טמאה נדה וכו' כז
מד. מנא הני מילי דת"ד אשה וכו' כח
מה. מעשה ביוסטני בתו של אסוידוס וכו' כח
נט: האשה שעושה צרכיה ודאתה דם וכו' פז
סא: בגד צבוע מטמא משום כתם וכו' עו
סג. כל אשה שיש לה וסת דיה שעתה י
סג: היתה למודה לדאות עם הנץ החמה כט
סד. בוסתות כו"ע מודים דבעינן ג' וכו' יא
סה: נשים בבתולות כגפנים וכו' פח
סה: רב ושמואל דאמרי תרוייהו הלכה בתינוקת בועל בעילת מצוה ופורש צא
סה: הי' ר"מ אומר מראה דם משונים זה מזה פז
סו. בית הסתרים ובית הקמטים א"צ שיבואו בהם מים וכו' מד
סו. הרואה דם מחמת תשמיש וכו' פה
סו. ההיא דאתאי לקמי' דד"י דכל אימת דסלקא מטבילת מצוה קא חזי דם וכו' פו
סו. תבעוה לינשא צריכה ז"נ וכו' כח, סג
סו: לעולם ילמד אדם בתוך ביתו שתהי' אשה מריחה בית קמטיה במים סו
סו: טבלה ועלתה ונמצא עליה דבר חוצץ וכו' נב
סו: מעשה בשפחתו של רבי וכו' מח, סז
סו: בית הקמטים ובית הסתרים א"צ שיבואו בהם המים מח
סו: אשה לא תחוף לא בנתר ולא בחול וכו' לד, סד
סז. אשה לא תטבול אלא דרך גדילתה וכו' נה
סז. נתנה תבשיל לבנה וטבלה לא עלתה לה טבילה וכו' ע
סז. כחול שתוך העין אינו חוצץ וכו' מב
סז. נימא אחת קשורה חוצצת וכו' מא
סז: משום סדך בתה וכו' לב
סז: והיכא דאיכא אונסא וכו' לג
סז: כולי נשי ספק זבות שוינהו דבנן מא
סז: הני דבידא דכוסילתא וכו' מג
סח. וצריכה למישדא מסדקא בדישא וכו' נט
סח: הזב והזבה שברקו עצמן וכו' ו
סט. א"ל ד"ש לד' ידמי' בר אבא דב ככותאי אמדה לשמעתתא וכו' ל
עב: י"א יום שבין נדה לנדה הלמ"מ וכו' פה

תוספתא

מקואות פ"ד גישפינקא באצבעה חוצץ מ
מקואות פ"ו ה"ה הדם והריו והרבש וכו' לה
מקואות פ"ז שכבת זרע של ישראל בכל מקום טמאה וכו' לט
זבים פ"ג חומר בזב שאין בזבה וכו' מא
מגילה פ"א אין בין זב לזבה אלא שהזב טעון מים חיים וכו' מא

ירושלמי

ברכות ה"ב תני כלה אסורה לביתה וכו' פ
חלה פ"ב מ"ג הסל מצדפין וכו' ט
פסחים ה"ז נדה חופפת וסודקת לד

טור שו"ע
אורח חיים

ג'	יט, כ
ש"א	מ
ש"ל	ס, סא
תקפ"ב	א

יורה דעה

ל"א	יז
ק"ו	יז
קפ"ד	כט, עט, פב
קפ"ה	פ
קפ"ו	ג, יא, יג, יד
קפ"ז	פד
קפ"ח	כב
קפ"ט	ד, י
ק"צ	עו
קצ"א	פז
קצ"ב	סג
קצ"ג	כז, פ, צא, צב
קצ"ה	עז, עח
קצ"ו	ו, ל, צג
קצ"ז	לא, לג, ס
קצ"ח	לה-לח, מג-נ, נה, סא, סט, ע
קצ"ט	לד, נב, נט-סא
ר'	נא
ר"א	מא, נד, נח, עד
שכ"ה	א

אבן העזר

ס"ח	פח
קע"ה	ח

רמב"ם

הל' אבות הטומאה פ"ז ה"ג	ז
הל' איסורי ביאה פ"ד ה"א	כז
פ"ד הי"ד	יא
פ"ד הט"ו	יא
פ"ד הט"ז	ג
פ"ד ה"כ	פד
פ"ד הכ"א	פד
פ"ה ה"ו	כב
פ"ה הי"ב	כו
פ"ו ה"א	פה
פ"ו ה"ב	פה
פ"ח ה"ה	ד
פ"ח ה"ו	י
פ"ט ה"ד	ב
פי"א ה"ה	צג
פי"א ה"ט	כז
פי"א הי"ח	עז
פכ"א הכ"ג	יט, כ
הל' א"ז פ"ז ה"א	ה
הל' ביכורים פ"ו הט"ז	ט
הל' ברכות פי"א ה"ז	נא
הל' טומאת צרעת פ"ט	נה
הל' יבום וחליצה פ"ה הכ"ט	ח
פ"ה ה"ל	ח
הל' יוה"כ פ"ב ה"ז	מב
הל' כלים פכ"ח הט"ו	ז
הל' מקואות פ"ב ה"א	נ
פ"ב ה"ב	מב
פ"ב הי"א	מז
פ"ב הי"ב	ע
פ"ב הי"ד	נ
פ"ב הי"ח	סה
פ"ו ה"י	נח
הל' משכב ומושב פ"ג ה"ד	א
הל' שבת פ"ט הי"א	ס, סא
הל' שגגות פ"ה ה"ה	פג

אור זרוע

ח"א סי' רכ"ו	ט
סי' של"ה	נד, נח, עג-עה
סי' של"ז אות ג'	נה
סי' של"ז אות ח'	נו
סי' ש"מ	פ, פג
סי' שמ"א	סג
סי' שנ"ח	כט
סי' שנ"ט	מא
סי' ש"ס	עז, עח, פ
סי' שס"א	לד, נב, נט
סי' שס"ג	מח, נה, סו, סז
סי' שס"ג אות א'	מג, מד
סי' שס"ג אות ד'	לט
סי' שס"ג אות ה'	מד
סי' שס"ג אות ח'	נ, סא
סי' שס"ג אות ט'	לה
סי' שס"ג אות י"ד	סט

שאלות ותשובות

השיב משה יו"ד סי' מ"ד	מג
חות יאיר סי' קפ"א	נא
חתם סופר יו"ד סי' קנ"ה	פג

יו"ד סי' רי"ג	נד	ח"ח סי' י'	מב
ישועות יעקב סי' קפ"ד	כט	ח"ח סי' רל"ה	נד
מחנה חיים ה"א סי' ס"ה	פג	ח"ט סי' קצ"ו	עח
ה"א סי' ס"ח	פג	ח"י סי' קמ"ד	מט
מהרי"ק סי' קנ"ט	מב	נודע ביהודה יו"ד סי' ס"ד	מט
משנה הלכות ח"ב סי' ב'-ד'	נח	אהע"ז סי' ק"נ	פג
ח"ג סי' ב"ג	א	ערוגת הבושם יו"ד מהד"ק ח"ב	כט
ח"ג סי' רכ"ה	ז	פרי ביכורים מצוה י"ב, קי"ט	מב
ח"ר סי' קי"ז	עד	רבינו יונה סי' קל"ג	לד
ח"ה סי' ט'	מב	סי' ק"מ	מו
ח"ה סי' קנ"א	מד	סי' קמ"ז	עח
ח"ה סי' רי"ט	כח	שו"ת הד"ד סי' א'	עד
ח"ז סי' י"ד	מט	סי' כ"ד	עד
ח"ז סי' קמ"ט	נד	תפארת צבי סי' ק"ד	מב

מפתח קצר מהתשובות המובאים בפנים

סי' א'
אשה חופפת בע"ש וטובלת במוצאי שני יו"ט של ראש השנה. אשה חופפת בחול אי טובלת ביום שלישי

סי' ב'
מי שקיבל עליו פרישות לעת זקנתו וכבר קיים פ"ו. אי יש מצות עונה בזקן וזקנה. מי שחלה ואינו יכול קיים מצות עונה מתי חייב לגרש. אשה שמחלה על עונתה. מי שתש כחו ואינו מתקשה לבעול אי חייב בעונה. מש"כ הראב"ד בבעלי הנפש חייב לפרוש עצמו מן ההיתר שלא יבא לידי איסור. ביאור הא דכתיב ותדבר מרים ואהרן במשה.

סי' ג'
אשה שנתעלפה באמצע ימי סיפורה, ונתעוררה לאחר יומיים, אי יכולה להמשיך בספירה. מתי פוסל היסח הדעת בשבעה נקיים. עשתה הפסק וטעתה בימי הספירה והפסיקה מלספור וחזרה לספירה ראשונה. הפסק טהרה וספירת ז' ימי טהרה הם שני דברים נפרדים. אשה אי צריכה לספור בפה או במחשבה ימי טהרה. ספרה בסירוגין לא מהני. ביאור דברי המעיל צדקה בהיסח הדעת, והיפוך כונה לכ"ע פוסל. ביאור כל הנשים מתות נדות.

סי' ד'
קונטרס שערי קדושה. אי יש לדרוש ברבים עניני נדה וטהרתה. גודל איסור נדה ועונשו.

סי' ה'
איסור נדה שייך בפנויה כבא"א. אשה משעה שנולדה אם ראתה מטמא בנדה. הרשב"א והראב"ד ושאר ראשונים הביאו הלכה זו.

סי' ו'
באיסור לא תקרבו בפנויה נדה. אין נפ"מ בין פנויה נדה לא"א. חבוק ונישוק בפנויה נדה אסור מן התורה כשאר עריות.

סי' ז'
איסור יחוד בפנויה נדה דינה כאשת איש. חייבי לאוין נחלקו הפוסקים אי יש בהם איסור יחוד מה"ת כמו בחייבי כריתות. היוצא עם בתולה נדה במקום סתר עובר משום יחוד דאורייתא.

סי' ח'
בתולות דידן סתמא נדות הן, מה טעם בטלו טבילה לבתולות נדות בזה"ז.

סי' ט'
באיזה מקום אסור יחוד. בשדה שייך איסור יחוד כבעיר וחמור מזה.

סי' י'
בזה"ז אי שייך דינא דאשה מתיחדת עם שני אנשים כשרים.

סי׳ י״א
אסור לבוא על פנוי׳ אפילו טהורה וכ״ש נדה

סי׳ י״ב
איסורי יחוד ושאר איסורי נדה שייכין בנשים כמו באנשים.

סי׳ י״ג
אשה אי אסורה לשמוע קול אנשים. עינא וליבא תרי סרסורא דעבירה הם.

סי׳ י״ד
איסור יחוד וקירוב לחתן עם הכלה. כלה בלא ברכה אסורה לבעלה כנדה. כלה דידן דמקרי שידוכין הו״ל כסתם פנויה נדה. קריבה דעריות בלא ביאה לוקין עליה.

סי׳ ט״ו
איסור פנויה מאיזה גיל מתחיל. לשון מורנו החפץ חיים בזה.

סי׳ ט״ז
תשובת המשקל מבעל הרוקח. ותשובת הבאה. ותשובת הגדר. ותשובת הכתוב. פירות הנושרים.

סי׳ י״ז
רואה דם מחמת מכה. הא דתולין במכה אי מהני גם להפסק טהרה ולבדיקת ז״נ. רואה דם מחמת מכה בשעת וסתה ומחלוקת הפוסקים אי יכולה לטהר לבעלה. יש לה מכה במקור אי יש לה תקנה לטהר לבעלה. מה״ת אין אשה טמאה עד שתרגיש זיבת דם מבשרה. פרסה נדה ונתחזקה טמאה מ״ט היא נאמנת כשאומרת שפסקה וספרה וטבלה.

סי׳ י״ח
אשה דראתה ליל טבילתה אי נאסרה בליל טבילה עולמית כחו״ד.

סי׳ י״ט
דין מינקת בזה״ז. אי יש להקל ולהתיר משום דנשתנו הטבעים, ביאור דברי החזו״א ז״ל. מינקת שראתה דם ג״פ אי קובעת וסת. בימי הש״ס ג״כ מיניקות ראו דמים כמו בזה״ז.

סי׳ כ׳
אי מותר להשתמש בשקיות של טהע מה שהשתמשה בהן אשתו נדה. כוס טהע שהכינה לעצמה אי מותר לבעלה לשתותו.

סי׳ כ״א
אי מותר לסייע אשה נכרית שנפלה בדרך משום חילול השם. איסור נגיעה באשה שלא לשם חיבה. באיסור לא תחנם בזה״ז.

סי׳ כ״ב
הרואה אשה ישראלית נפלה לארץ אי חייב להקימה.

סי׳ כ״ג
אי מותר ליכנס למעלית [עליוועטער בלע״ז] עם אשתו נדה.

סי׳ כ״ד
לנסוע במכונית [קאר או אוטא בלע״ז] לטיול.

סי׳ כ״ה
חתן שלא גמר ביאתו בליל א׳ ואח״כ פירסה נדה מהו ביחוד. עשה העראה באשתו ולא גמר אי מותר להתייחד עמה בלי שומר. חתן שבעל ובאמצע הרגישה דם ופרש אי מותרת ביחוד.

סי׳ כ״ו
מעוברת קודם ג׳ חדשים אי חוששת לעונה בינונית. אי אמרינן נשתנו הטבעים לענין סילוק דמים. אי אמרינן הבקיאות נשתנה להכיר העיבור קודם ג׳ חדשים. מעוברת נקראת מסולקת מן הדמים כל שניכר עוברה וכריסה בין שיניה. המפלת ליום מ״א אי יש לה ימי טוהר כיולדת.

סי׳ כ״ז
עוד להנ״ל בענין הנ״ל. ואי יש לסמוך אשינוי טבע. בהמות שאין להן עינוניתא דוורדא אי אמרינן נשתנו הטבעין אצלם. ביאור קושית כק״ז התי״ט נדה פ״ה מ״ה מהשגת המשנה אחרונה.

סי׳ כ״ח
לשחק פינג פאנג בלע״ז עם אשתו נדה. הזורק דבר כלפי מעלה ויורד אי מותר לאשתו לקבלו.

סי׳ כ״ט
שיעור שפופרת הנוד ד׳ אצבעות. שיעור אמה על אמה ברום ג״א אי הוא מה״ת. ביאור משנה אהלות פ״ב כזית מן המת וכזית נצל. מהיכן למדו שיעור מ״ס למקוה. להמחמירין כצל״ח וח״ס דהבצים נתקטנו אי אמרינן דאנשים נמי נתקטנו. חילוק בין שפופה״נ שהוא הכשר במים ובין גוף האדם. מקור להגרש״ז שהחמיר בשפופה״נ עד לטפח.

סי׳ ל׳
הרוצה להתענות על עונותיו ולקיים תשובת המשקל. אי מהני תשובת המשקל לחייב מיתות ב״ד. ביאור דין דתשובת המשקל.

סי׳ ל״א
אכילת בשר בליל טבילה שחל בפורים.

סי׳ ל״ב
אשה שנודע לה שמעוברת ולד עם שני ראשים ר״ל. בדברי הפמ״א במי שיש לו ב׳ ראשין באיזה מניח תפילין. כל יתר כנטול דמי אינו בכלל שאר טריפות.

סי׳ ל״ג
באיזה כתב ולשון ניתנה תורה לישראל. ביאור שעזרא הסופר הביא כתב אשורית.

סי׳ ל״ד
אשת כהן מעוברת מהו ליכנס באהל המת או לילך להוליד בבית החולים.

סי׳ ל״ה
בדין קטפרס, וטבילה במקוה על המדרגות לדעת מרן הד״ח זצוקלה״ה. קטפרס אינו מטהר ע״י חיבור והשקה. מחט שטבלוה על מעלות המערה. מקוה שכותליו למעל עקומות אי אפשר לטבול בו. רצפה חלקה הוי כקטפרס. כמה שיפוע נקרא קטפרס. מדרגות של בנין אי עושה קטפרס. ביאור פי׳ הרא״ש בקטפרס. קטפרס בשאובין דרבנן אי מטהר. קטפרס אינו פסול במים. כ״א סאה זוחלין וי״ט סאה נוטפין. מקוה שהמשיכו מים לתוכו ע״י צינור. קטפרס במקוה שאוב הוי חיבור רק לעשות פעולה אחת. אמבטיא נקובה כשפופרת הנוד. מקוה שיש בו מ׳ סאה חוץ מהשלובות. המצאה חדשה לצאת כל הדעות במקוה.

סי׳ ל״ו
בנוסח אני מאמין שבסידור סוכת דוד.

סי׳ ל״ז
שמות הנביאים שהתנבאו קודם מתן תורה.

שמאי

שמאי אומר כל הנשים דיין שעתן. אם ראתה דם די לו אם תטמא תרומות וטהרות

א) אומר כל הנשים דיין שעתן, הלל אומר מפקידה לפקידה ואפילו לימים הרבה וחכמים אומרים לא כדברי זה ולא כדברי זה אלא מעת לעת ממעטת על יד

שתגע בהן משעת ראייה ואילך ולא אמרינן כי היכי דהשתא איתחזי דם בדית החילון אי הות בדקה נמי מקמי הכי הוה איתחזי וכותלי בית הרחם העמידוהו וקי"ל בפ' יולא דופן (דף מ') כל הנשים מטמאות בדית החילון: **מפקידה לפקידה.** בדקה עלמה באחד בשבת ומלאתה טהורה ליום ראיעי בדקה ומלאתה טמאה חיישינן ומטמאה מספק כל הטהרות שנתעסקה בהן משעת בדיקת אחד בשבת דשמא עם סילוק ידיה ראתה וכותלי בית הרחם העמידוהו: **ואפילו לימים הרבה.** בין בדיקה ראשונה לשניה מטמאינן כל הטהרות שנתעסקה בהן בינתיים אבל הכא דמקמי בדיקה קמייתא טהורות דהא כשבדקה עלמה מלאתה טהורה: **לא** כדברי זה. שהמיר יותר מדאי דודאי כולי האי ימים רבים לא מוקמי ליה כותלי בית הרחם: **ולא** כדברי זה. שמיקל יותר מדאי: **אלא** מעת לעת וכו'. שאם יש ימים הרבה בין פקידה לפקידה לא מטמאינן להו לכולהו טהרות דביני ובינו אלא אותם שנתעסקה בהם מאתמול בשעה הזאת וטעמייהו דרבנן מפרש לקמן בגמ' נמלא מעת

משנה הלכות

א) שמאי אומר כל הנשים דיין שעתן וכו' וכתב הרא"ש דכל הנשים לאו דוקא דמודה שמאי בשוטה לשינויא דש"ס דמרגשת בעלמה ולשינויא דאי איתא דהוה דם מעיקרא הוה אתי מודה למשמשת במוך וכן מודה שמאי בחד אחר דטמא שבעה כיון דחייב אשם תלוי עיין תוס' דף ע"ו ולא תני כל אלא לאפוקי מדר' אליעזר דאמר ארבעה נשים דיין שעתן ותו לא ועיין פיה"מ להרמב"ם ז"ל שייך נמי הכי.

וכבר האריכתי במקום אחר אי לשון כל משמע כולו או רובו ועיין בכורות דף ג' ע"א רבי יהודה סבר בכור כלו בכור משמע כתב רחמנא כל דאפי' כל דהוא ורבנן סברי בכור מקצת בכור משמע כתב רחמנא כל עד דאיכא כולה ואבע"א מר סבר כל למלויי אתא ומ"ס כל לגרויי אתא ועיין א"ע עה"ת עה"פ וקיבוץ את כל אוכל ביוסף במלרים אין פי' כל ממש ועיין רמב"ן שם דכל ממש הוא (ועיין ע"ז א"ח סי' תקפ"ד סק"ג) ובספרינו משנה הלכות ח"ג סי' כ"ג ובחי' האריכתי עוד בס"ד.

וכתב הרא"ש וא"ת מה שייך למתני' לשון דיין כיון דאינה מטמאה רק משעת ראיה ואילך פשיטא דטמאה והו"ל דכל הנשים מטמאות מראייתן ואילך דאשכחן דדייק כה"ג בפ' הזהב (דף נ"ג ע"ב גבי דיו שיאמר הוא וחומשו ובסוטה פ' היה מביא (דף י"ד ע"ב) גבי מנחה וי"ל דנקט דיין שלא תאמר מעל"ע כחכמים אי מפקידה לפקידה כהלל וכו' ע"ש ועיין תוס' מנחות י"ע ע"ב ד"ה כנגד שכתבו כן ולעין עליהם הגרע"א בגהש"ס כאן.

ומשנה זו הובא ברש עדיות וכתב התוי"ט כאן דלא אילטריך תו למיתני בהדי קולי ב"ש וחומרי ב"ה א"נ הא דאמרי' ב"ש במקום ב"ה אינה משנה אא"כ דמתני לה בהדי קולי ב"ש וחומרי ב"ה כמ"ש הרע"ב בדפ"ג דיבמות היינו ב"ש וב"ה כלומר הישיבה ותלמידיהם אבל לא שמאי והלל גופייהו וכלשון ראשון מוכח ממ"ש במ"ח וע' פ"ב דמעשר שני.

ופסק רבינו כחכמים וכ"כ הרמב"ם בפ"ג מה' משכב ומושב ה"ד וז"ל הנדה והזבה ושומרת יום כנגד יום והיולדת אע"פ שלא ראתה דם כולן מטמאות למפרע מעת לעת או מפקידה לפקידה וזהו הנקרא מעת לעת שבנדה. וכתב הכ"מ כחכמים דשקלי וטרו אמוראי לפרושי מילתייהו. וכתב המל"מ דדוקא בודאי אבל בספק אינה מטמאה למפרע כיון שטומאת מעל"ע אינה אלא מן הספק לא גזרו אלא על הודאי ולא על הספק. עוד כתב המל"מ דדקדק רבינו המגהיר מדברי רש"י דמשנה קמייתא דנדה דאין פקידה ממעטת מעל"ע אלא בפקידה שהיא תקנת חכמים כגון שחרית וערבית שאז בודקת יפה אבל עם בדקה עלמה שחרית ומלאה טהורה ושוב בדקה בחצי היום ומלאה טהורה ואח"כ בדקה ומלאה דם אין אומרין שלא תטמא אלא מחצי היום ואילך שהרי בדקה עלמה היום ומלאה טהורה אלא

מפקידה לפקידה ומפקידה לפקידה ממעטת על יד מעת לעת. ב) כל אשה שיש לה וסת דייה שעתה ג) המשמשת בעדים הרי זו כפקידה וממעטת על יד מעת לעת ממעטת זמן מפקידה לפקידה: ומפקידה לפקידה ממעטת על יד מעל"ע. שאם כיה זמן מפקידה לפקידה מועט מזמן מעת לעת הולכין אחריו להקל כגון בדקה עלמה שחרית ומלאתה עהורה וחזרה ובדקה ערבית ומלאתה עמאה דאמרי' לקמן במתני' דף י"א פעמים שצריכה להיות בודקת שחרית ובין השמשות לא מעמאין עהרות של ליל דהא בדקה שחרית ומלאתה עהורה וליכא למימר דהוי דם מאתמול בהאי שעתא אלא הכי עהרות דמבדיקת שחרית ואילך אלא מעמאין דהיינו מפקידה לפקידה ע"כ: **על יד.** על כה מפקידה לפקידה הוא בא וממעטו כמו פוסל על ידו ריבמות (וכן הרבה): **כל אשה שיש לה וסת.** קבוע ג' פעמים ובדקה בשעת וסתה ומלאתה עמאה: **דייה שעתה.** וליכא למימר דמעיקרא הוה התם בודאי אורח בזמנו בא: **המשמשת בעדים.** שבדקה עלמה בעד דהיינו בסדין קודם תשמיש ולאחר תשמיש: **הרי זו כפקידה וממעטת על יד וכו'.** ואם ראתה דם אחר כך בבדיקת ערבית והיא שמשה בלהרים בעדים לא מעמאין עהרות דמבדיקת שחרית עד תשמיש שהרי קודם תשמיש בדקה ומלאתה עהורה וליכא למימר מקמי הכי הוה אלא

משנה הלכות

מעמאה משחרית משום דבדיקה דאלי היום לא חשיבה בדיקה דאימור לא בדקה עלמה יפה כיון שלא תקנו לה חכמים לבדוק באותה העת. ורבינו קילר בכל זה. ושמעינן דמקום שתיקנו חז"ל בודקת יותר בהקפדה ובדיוק מבמקום דליכא תיקון הגם שנוהגת כן.

ב) ומש"ר כל אשה שיש לה וסת דיה שעתה וכו' במשנה שם ובגמ' דף ד' כל אשה שיש לה וסת וכו' לימא מתני' ר' דוסא היא ולא רבנן דתניא ר"א ארבעה נשים דיין שעתן בתולה מעוברת מניקה וזקנה ר' דוסא אומר כל אשה שיש לה וסת דיה שעתה אפילו תימא רבנן ע"כ לא פליגי רבנן עליה דר' דוסא אלא שלא בשעת וסתה אבל בשעת וסתה מודי ליה ומתני' בשעת וסתה ודברי הכל. והרמב"ם פ"ע מהא"ב ה"ד הרואה דם בשעת וסתה אינה מעמאה למפרע אלא בשעתה בלבד וכתב הכ"מ בגמ' דף ד' ומוקי לה אליבא דר"ע.

וכתב עוד הרמב"ם וכן מעוברת ומניקה בתולה וזקנה דיין שעתן ואינן מעמאות למפרע, איזו הוא מעוברת משיוכר עוברה והוא ג' חדשים ויש לדייק בלשון הרמב"ם ז"ל מה שכתב איזהו מעוברת משיוכר עוברה והוא ג' חדשים למה הוסיף והוא ג' חדשים ולא די במשיוכר עוברה ואם יוכר עוברה בשתי חדשים או שיוכר ע"י בדיקות שונות הידועות לנו בזמן הזה למה לא תהא בכלל האמנם נראה דבכיון דייק רבינו הגדול והוסיף והוא ג' חדשים לומר דבג' חדשים תליא הכרת העובר ולא בדבר אחר וכמ"ש בגמ' לקמן דף ע' ע"א בבעיא דר' ירמיה מר' זירא ראתה ואח"כ הוכר עוברה מהו כיון דבעידנא דחזאי לא הוכר עוברה מעמיא או דלמא כיון דסמוך לה חזאי לא מעמיא א"ל מידי הוא טעמא אלא משום דראשה ואבריה כבדים עליה בעידנא דחזאי אין ראשה כבד עליה ואין אבריה כבדין עליה ע"ש ועיין גהש"ס שם מה שהקשה ובח' הריעב"א שם מיהו מבואר דהטעם של סילוק דמים הוא תולה בזמן של ג' חדשים ולא בידועה שמעוברת הוא דכל זמן שאין ואבריה כבדים עליה אינה מסולקת מן הדמים וא"כ פשוט דבעינן ג' חדשים דוקא ולזה כתב הרמב"ם משיוכר עוברה והוא ג' חדשים והארכתי בזה הרבה בספרי משנ"ה (ח"ה סי' קמ"ח-ט' וח"ז סי' קל"ז וח"י סי' קל"ז ועוד) ודלא כמו שרלו כמה מאחרונים לומר דכל שנתברר שהיא מעוברת אפילו ע"י בדיקות ווקדם ג"ח נמי מסולקת מן הדמים.

ג) ומש"ר המשמשת בעדים וכו' במשנה שם והמשמשת בעדים הרי זו כפקידה וממעטת על יד מעל"ע ועל יד מפקידה לפקידה. בגמ' דף כ' ע"א והמשמשת בעדים אמר רב יהודה אמר שמואל עד שלפני תשמיש אינו ממעט כפקידה מ"ע אמר רב קטינא מתוך שמהומה לביתה וכי מהומה לביתה מאי הוי מתוך שמהומה לביתה אינה מכנסת לחורין ולסדקין כו' ואבע"א שתי בדיקות אצרכוה רבנן חד לפני תשמיש וחד לאחר תשמיש וכי קתני הרי זו כפקידה אלאחר תשמיש והא המשמשת קתני תני ומשמשת ע"כ. ופרש"י תני ומשמשת ותרתי מילי ניהו וה"ק מצוה עליה לשמש בעדים והרי היא כפקידה אבתרא וקמא לא נקט ליה אלא לאשמעינן דמצוה לבדוק קודם תשמיש.

ונחלקו הראשונים ז"ל בדיקה זו אי דוקא לעהרות אבל לבעלה לא בעי בדיקה כלל או לבעלה נמי בעי בדיקה והעור סי' קפ"ו כתב כל אשה שאינה עסוקה בעהרות פרש"י שאינה צריכה בדיקה לבעלה אפילו אין לה וסת ור"ח פסק כיון שאין לה וסת אפילו לבעלה אסורה עד שתבדוק וכתב א"א ז"ל דנראה לי כפרש"י אלא שלא מלאני לבי להקל כי דברי ר"ח דברי קבלה הן, והרמב"ם ז"ל בפ"ד מהא"ב כתב דאשה שאין לה וסת אסורה לשמש עד שתבדוק לפיכך היא משמשת בב' עדים א' לפני התשמיש וא' לאחר התשמיש וכתב הר"ן בפ"ב

כגון דמתשמיש ואילך עמאות: **ארבע** נשים. שראו דם דיין שעתן: **בתולה**. שלא ראתה דם מימיה אע"פ שנשואה: **מעוברת**. משיודע עוברה היינו ג' חדשים: **מניקה**. עד שתגמול את בנה: **זקנה**. שעברו עליה שלש עונות סמוך לזקנתה: **אבל הלכה כרבי אליעזר**. גמ': הלכה כר"א באחרנא. בגמ' שקיל וטרי אי דוקא בסדר טהרות אבל בשאר סדרים לעת ועל יד מפקידה לפקידה. (שם ז.) **ד) רבי אליעזר אומר ארבע נשים דיין שעתן בתולה מעוברת ומניקה וזקנה אמר רבי יהושע לא שמעתי אלא בתולה אבל הלכה כר' אליעזר.** (שם ע"ב) אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי

משנה הלכות

דשבועות שראה שהוא מפרש מאן דמתני הא לא מתני הא בשאינה עסוקה בטהרות ובודאי פשטא דברייתא מוכח דלבעל עסקינן ולא משום טהרות ועיין ב"י מה שהאריך הרבה בדבר ומיהו רבינו שמחה אמר שאין אשה רשאי להחמיר על עצמה ולבדוק אחר תשמיש ובדריסה הביאו וכתב וכן מ"ו מיהה לאשה שבדקה תמיד אחר תשמיש שלא היה לה לעשות עוד אע"פ שאין לה וסת וכ"כ הרשב"ם וכו' ולא שבקינן דא"כ לבו נקפו וכ"כ ברוקח גם ב"י הביאה עיין פרישה. ועיין בש"ע להלכה.

ד) ומש"ה רבי אליעזר אומר וכו', משנה שם דף ז' רבי אליעזר אומר ארבע נשים דיין שעתן בתולה מעוברת מניקה וזקינה אמר ר' יהושע אני לא שמעתי אלא בתולה אבל הלכה כרבי אליעזר. ובגמ' תניא אמר לו ר"א לרבי יהושע אתה לא שמעת אלא אחת ואני שמעתי הרבה אין אומרים למי שלא ראה את המודים יבא ויעיד אלא למי שראהו, כל ימיו של רבי אליעזר היו עושין כרבי יהושע לאחר פטירתו של ר' אליעזר החזיר רבי יהושע את הדבר ליושנו ופריך הר"א בחייו מ"ע לא משום דר"א שמותי הוא וסבר אי עבדינן כוותיה בחדא עבדינן כוותיה באחרנייתא ומשום כבודו דר"א לא מלינן מחינן בהו לאחר פטירתו של ר"א דמלינן מחינן בהו החזיר את הדבר ליושנו אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר"א באחרנא חדא דאמרן וכו'. ופרש"י שמותי שברכוהו כדאמרינן בהזהב והוא לשון שמחה אבל התוס' והרא"ש והערוך פי' דהיה מתלמידי שמאי ואע"פ שהיה תלמיד ריב"ז כדאיתא במס' אבות וריב"ז תלמיד הלל כדאיתא פ' יש נוחלין קיים ליה לתלמודא דבכל דבריו קאי כב"ש ע"ש.

ונלפענ"ד ליישב בזה תמיה אחרת דלכאורה ל"ע אמאי חשש ר' יהושע דאי עבדינן כותיה בחדא עבדינן כוותיה באחרנייתא ואנו לא מלינו בשמאי עלמו הגם דקיי"ל בית שמאי במקום בית הלל אינו משנה מ"מ במה שהלכה כותיהו פסקינן כותיהו ולא חששו שמא יעבדו כותייהו באחרנייתא וכן בכמה תלמידי בית שמאי ולהנ"ל נראה דודאי לא חשו לפסוק כבית שמאי בשתים היכא דראו לפסוק כותייהו בהלכה מיוחדת אלא כאן כיון דר' אליעזר באמת היה מתלמידי רבי יוחנן בן זכאי והוא מתלמידי הלל ואם יפסקו כוותיה בחדא יעשו כותיה באחרנייתא ולא מלינן מחינן בהו כבודו דר"א ולא נוכל לומר דאין הלכה כמותו שיאמרו הרי הוא באמת מתלמידי הלל ולא זאת אלא יאמרו יש לו שתי מעלות שהוא מתלמידי הלל וגם מחודד טפי שהרי הסכימו עליו מן השמים שהלכה כמותו בכל מקום וגם בשעת מיתתו אמר שתי זרועותי כשתי תורות ומעולם לא אמר דבר שלא קבל מרבותיו וא"כ הוא תורת הלל הזקן וקבלה אמיתית וימשכו אחריו ולכן לא פסק כותיה.

ואמרו שם איזו היא בתולה כל שלא ראתה דם מימיה אע"פ שנשואה, פי' אע"פ שראתה דם מחמת נישואיה או מחמת לידה כלומר שילדה ולא ראתה דם עדיין ואע"פ שהגיע זמנה לראות שהיא גדולה עדין נקראת בתולה עד שתראה מחמת עלמה. ומעוברת משהוכר עוברה שזהו כשנשלמו שלשה חדשים מהריונה. והארכתי בזה בכמה מקומות שלא די במה שיבררו ע"י בדיקות שונות הגם שברור שהיא מעוברת מ"מ לענין שדי לה שעתה בעינן דוקא ג' חדשים. זקנה כל שעברו עליה שלש עונות סמוך לזקנתה וכתב הרמב"ם בפ' ט' מא"ב ה"ה זקנה כל שעברו עליה ל' יום סמוך לזקנתה והוא ג' עונות בינוניות והמאירי כתב וז"ל ושלש עונות אלו ר"ל וסתות שלה ויש מפרשים עונות בינוניות משלשים לשלשים שהם תשעים יום וכן הלכה ע"כ. ובגמ' (דף ח' ע"ב) וכמה עונה אמר ריש לקיש משום ר' יהודה נשיאה עונה בינונית שלשים יום ורבא אמר רב חסדא עשרים יום ולא פליגי מר קחשיב ימי טומאה וימי טהרה ומר לא חשיב ימי טומאה. ובגמ' איזהו זקנה כל שעבר ועליה ג' עונות סמוך לזקנתה ואיזו הוא סמוך לזקנתה אמר רבי יהודה כל שחברותיה אומרות עליה זקנה היא ר"ש כל שקורין לה אמה ואינה בושה ועיין טוי"ד סי' קפ"ט וב"י שם. מניקה אמרו כל כ"ד חדש אפילו מת בנה או גמלתו או נתנתו למניקה כ"כ הרמב"ם ויש פוסקין כרבי יוסי דוקא שעברו עליהן שלש עונות משהוכרו העובר והתחילו להניק עיין מאירי ועיין יו"ד סי' קפ"ט באריכות.

אליעזר בארבע חדא הא ואידך ה) דתניא המקשה כמה תשפה ותהא זבה מעת לעת דברי ר' אליעזר והלכה כדבריו. ו) אידך דתנן הזב והזבה שבדקו עצמן יום ראשון ומצאו טהור יום שביעי ומצאו טהור ושאר ימים לא בדקו רבי אליעזר אומר הרי אלו בחזקת טהרה ר' יהושע אומר אין להם אלא יום ראשון ושביעי בלבד ר' עקיבא אומר אין להם אלא יום שביעי בלבד ותניא ר' יוסי ורבי שמעון אומר נראין דברי ר' אליעזר מדברי ר' יהושע ודברי ר' עקיבא מדברי חיכא עודא לו לא: **הדא** כא. דאמרן ד' נשים דיין שעתן: **ואידך** דתניא המקשה. מחמת ולד בתוך אחד עשר יום שבין נדה לנדה וקשתה שלשה ימים רצופין ובכל יום ראתה דם וקיי"ל דאינה זבה מחמת שלשה ימי קישוי ליטען ז' נקיים וקרבן דכתיב כי יזוב זוב דמה ודרשינן בבנות כותים דמה מחמת עצמה ולא מחמת ולד ואם שפחה מן הנער שעמדה בלא נער לאחר השלשה ימים וילדה נתגלה הדבר למפרע שלא בא הדם מחמת הולד והרי היא יולדת בזב ונריכה שבעה נקיים לבד ימי טומאת לידה ונריכה שני קרבנות אחד לזוב ואחד לילדה: **כמה תשפה.** תעמוד ותנוח מנערה לאחר השלשה ימים של קישוי ותהא זבה למפרע מחמת הקישוי: **מעת לעת.** אם שפחה מחנות יום זה עד כעת מחר היכא למימר דלאו משום ולד הוה, וקרינן ביה כי יזוב זוב דמה ופליג ר"י עליה בפ' בנות כותים: **שבדקו עצמן.** כשפסקו מזובן הוצרכו לספור ז"נ בלא ראיה כדכתיב וספרה ובדקו עצמן ראשון ושביעי ושאר חמשה ימים שבינתיים לא בדקו: **בחזקת טהרה.** הואיל ותחילתו וסופו בטהרה וטובל לערב של שביעי: **יום ראשון ושביעי בלבד.** ונריכין למנות עוד חמשה ימים דחוששים שמא ראו בינתיים ומיהו אי הוה ידעה בודאי שראתה בינתיים סתרה לנקיות הראשון דרחמנא אמר ואחר תטהר (ויקרא ט"ו) אחר אחר לכולן שלא תהא טומאה מפסקת בינתיים אבל השתא חששא היא ומונה לסירוגין: **אלא** יום שביעי בלבד. דשמא ראתה ימים שבינתיים וסתרה את טהרת יום הראשון דכולהו נקיים בעינן דכתיב ואחר תטהר אחר אחר לכולן שלא תהא טומאה מפסקת בינתיים: **מדברי** ר' יהושע. שר"א השוה מדותיו דקסבר כיון דתחלתן וסופן בטהרה מחזקינן נמי לאמצעיים בטהרה אבל ר'

משנה הלכות

ה) **ומש"כ** דתניא המקשה כמה תשפה וכו'. בגמ' דף ז' ע"ב ואידך המקשה כמה תשפה ותהא זבה מעת לעת דברי ר"א והלכה כדבריו ובמשנה שם ל"ו ע"ב המקשה נדה ובגמ' שם פריך אמו כל המקשה נדה היא אמר רב נדה ליומא ושמואל אמר חיישינן שמא תשפה ור' יצחק אמר המקשה אינה כלום והקתני המקשה נדה אמר רבא בימי נדה נדה בימי זבה טהורה והתניא (בניחותא) המקשה בימי נדה נדה בימי זבה טהורה וכתב המאירי הא דאמר נדה ליומא ולא זבה ליומא משום דלא אשכחן זבה שאם ראתה היום שתהא מותרת בלילה שהרי אפילו זבה קטנה. נריכה שמור יום טהור אבל נדה אפילו אם תראה יום ז' מותרת בלילה ולהכי נקט נדה ליומא ושמואל חיים שמא תשפה, ור' יצחק אמר המקשה אינה כלום כלומר מעוברת שרואה דם מחמת קושי אינה כלום ואינה נדה אפילו לעמא ויש מקשין אמאי אינו כלום ולא חיישנן שמא תשפה כמו שחיישינן שמא יבקע הנוד או שמא ימות בנותן גע שיחול שעה אחת קודם מיתה דאסורה לאכול בתרומה מיד ותי' דשאיכתה דסוף הנוד ליבקע וכן סוף אדם למות אבל זו אדרבה סופה להתקשות יותר ולילד עיין מאירי ותי' הר"א למס' נדה. ומ"מ יש פוסקים לחוש מדרבנן שמא תשפה ולהנריכה שמור וי"א שקיי"ל כר' יצחק ואינו כלום אפילו מדרבנן.

והרמב"ם פ"ז מה' א"ב כ"א כתב מעוברת שהתחילה להנעור ואחזור חבלי לידה והתחיל הדם לצאת קודם שחלד אותו הדם הוא הנקרא דם הקושי והיאך דינו אם בא בימי נדתה הרי היא דם נדה והרי זו טמאה נדה ואם בא בימי זיבתה ה"ז עוברה שנאמר בזבה דם יהיה זובה בבשרה מפי השמועה למדו זובה מחמת עצמה ולא מחמת ולד ובלבד שחלד ולד חי אבל אם הפילה אין קשוי לנפלים אפילו אם היה הדם שותת ויורד עם החבלים והנער י"ד יום קודם שחלד הרי זה דם קשוי ועובר אבל אם התחיל הדם קודם הלידה בע"ו יום או יתר הרי זה דם זיבה והרי היא יולדת בזב בד"א בשלא פסקו הצירים והחבלים והנער אלא מתקשה והולכת עד שילדה וכו' ע"ש.

ובענין הימי זיבה וימי נדתה נחלקו בזה הרמב"ם והרשב"א דהרמב"ם כתב שזמן הנדות הייגו זמן המורגל אצלה להיות נדה ובחי' הרשב"א תמה עליו דאינו נכון כלל והאמנם המאירי כתב דמה שכתב הרמב"ם ז"ל שהוא זמן המורגל אצלה להיות נדה שגרת לשנה הוא ומה שאמר זמן המורגל לראות אין כוונתו על הראייה הממשית אלא שראוייה להיות לפי השבונה ע"ש.

ו) **ומש"ד** אידך דתנן הזב והזבה וכו'. במשנה דף ס"ח ע"ב הזב והזבה שבדקו עצמן ביום ראשון ומצאו טהור וביום השביעי ומצאו טהור ושאר ימים שבינתיים לא בדקו ר' אליעזר אומר הרי הן בחזקת טהרה ר' יהושע אומר אין להם אלא יום ראשון ויום

יהושע כיון דאמלעייס חייס לטומאה נסתרה עברת יום ראשון: **אחורי** כלים. דאמרינן אחורים טמאין

כולם אבל הלכה כר' אליעזר. ז) אידך אחורי כלים שנטמאו במשקין רבי אליעזר אומר מטמאין את המשקין ואין פוסלין את האוכלין ור' יהושע אומר מטמאין את המשקין ופוסלין את האוכלין ולומר הלכה כר"א באחורי כלים

ותוכו עבור דטומאת משקין לטמא כלים דרבנן וכי הוא דגזור שלא יטמא בתוכו בנגיעת אחוריו וטעמא מפרש בבכורות עבדו רבנן היכרא בכך טומאה דלידעו איכי דמדרבנן היא ולא נשרוף עליה תרומה וקדשים: **שנטמאו** במשקין. ומשקין בשרץ והוו ראשונים ולא מטמו כלים מדאורייתא אלא אב הטומאה ורבנן הוא דגזור: **מטמאין** את המשקין. מדרבנן דכיון דעלולין לקבל טומאה מיטמו בכל דהו להיות ראשונים ויפסלו את השני בחולין: **ואין** פוסלין את האוכלין. רבותא קתני דאפילו מפסלי לא פסלי כמפרש טעמא בגמ': **ולומר** הלכה כר"א. פי' הא דקאמר הלכה כר"א ולא סגי במה דקאמר במתני'

משנה הלכות

שביעי בלבד ר' עקיבא אומר אין להם אלא יום ז' בלבד. תניא אמר לו ר"א לר"י לדבריך אתה מונה בסירוגין והתורה אמרה אחר תעבר (ויקרא עו) אחר אחר לכולן שלא תהא טומאה מפסקת ביניהן אמר לו ר' יהושע ואתה אי אתה מודה בזב שראה קרי ובנזיר שהילך סככות ופרעות שמונה בסירוגין והתורה אמרה והימים הראשונים יפלו (במדבר ו) ורבי אליעזר בשלמא התם לטמאה בה אמר רחמנא שאינה סותרת אלא יומה ואי משום איחלופי זב בבעל קרי לא מיחלף נזיר שהילך על גבי סככות ופרעות נמי מדאורייתא אבל מעליא בעינן ורבנן הוא דגזור ורבנן בדאורייתא לא מיחלף אבל הכא אי חיישינן דלמא חזאי בספק אתי לאיחלופי בודאי תני ר' יוסי ור' שמעון אומרים נראין דברי ר' אליעזר מדברי ר' יהושע ודברי רבי עקיבא מדברי כולן אבל הלכה כרבי אליעזר ע"כ. וכתבו התוס' אע"ג דאין למדין הלכה מפי הש"ס הא פסקינן בפ"ק לעיל (דף ז') כרבי אליעזר באחרבע והא חד מינייהו ע"כ.

ובתום' ד"ה ר"א אומר הרי היא במחזקת עברה מכאן משמע אשה שספרה ז' נקיים ובדקה יום ראשון ויום ז' ומצאה עוברה דחייב ספירה רק שבדקה עצמה יום שפסקה בו לערב והפסיקה בעברה ודוקא יום ז' אבל יום ח' לא ומיהו לכתחלה לא מועיל וצריכה לבדוק בכל יום ע"כ.

והטוש"ע יו"ד סי' קל"ו כתב שבעת ימים שהזב סופרת מתחלת ממחרת יום שפוסקת בו וכו' ובכל שבעת ימי הספירה צריכה להיות בודקת לכתחילה פעם אחת ביום ובסה"מ כתב פעמיים אחת שחרית ואחת ערבית ומיהו אפילו לא בדקה הז' אלא פ"א ל"ש בדקה ביום ראשון של השבעה או באחרון או באחד מן האמצעיים סגי לא בדקה בכל השבעה עד יום השמיני ובדקה ומצאה עבור אין לה אלא יום ח' בלבד וכו' וכתב הב"י ומ"ש ומיהו וכו' בפרק תנוקות ס"ח ע"ב תנן וכו' ואיפסקא התם הלכה כר"א ובגמ' שם איבעיא להו זב וזבה שבדקו עצמן ביום א' ויום ח' ומצאו עבור ושאר

ימים לא בדקו לר"א מהו תחלתן וסופן בעינן והא תחלתן איכא וסופן ליכא או דלמא תחלתן ואע"פ שאין סופן רב אמר היא היא תחלתן אע"פ שאין סופן ור"ח אמר תחלתן וסופן בעינן והראב"ד והרא"ש פסקו כרב והרז"ה חולק ועיין ב"י שם ובשם האגור מש"כ ודו"ק.

ז) **ומש"ר** אידך אחורי כלים, עברות פ"ח מ"ז תנן אחורי כלים שנטמאו במשקין ר' אליעזר אומר מטמאין את המשקין ואין פוסלין את האוכלין מטמאין את המשקין ואפילו דחולין ואין פוסלין את האוכלין ואפילו דתרומה ר' יהושע אומר מטמאין את המשקין ופוסלין את האוכלין אמר ר' יהושע ק"ו ומה עבול שאינו מטמא משקה חולין פוסל אוכלי תרומה אחורי כלים שמטמא משקה חולין אינו דין שפוסל אוכלי תרומה ורבי אליעזר אחורי כלים דרבנן ועבול יום דאורייתא ורבנן מדאורייתא לא עבדינן ק"ו דמאורייתא אין אוכל מטמא כלי ואין משקה מטמא כלי ורבנן הוא דגזור משום משקין דזב וזבה משקין דעלולין לקבל טומאה גזרה בהו רבנן אוכלין דאין עלולין לקבל טומאה לא גזרו בהו רבנן ואי שנא אחורי כלים דנקט משום דקילי דתנן כלי שנטמא מאחוריו במשקין אחוריו טמא תוכו אזנו אוגנו ידיו עהורין נטמא תוכו כולו טמא מאי קמ"ל שמואל בכולהו תנן הלכתא וכי תימא אחורי כלים קמ"ל דלא תנן ולימא הלכה כר"א באחורי כלים אלא הא קמ"ל שאין למדין הלכה מפי תלמוד ע"כ.

וכתב הרא"ש מ"ש מדאורייתא לא עבדינן ק"ו ואי"ת ונילף ק"ו ממעת לעת דהוי נמי דרבנן ותי' דאפשר לומר דמעל"ע נמי מטמא משקה חולין משום דקי"ל כל הפוסל את הרתומה מטמא משקה להיות תחלה ור"מ תי' דאיכא למיפר וכו' ונראה לי דלא קשה דכי היכי דאין למדין דברי סופרים מדברי תורה הכ"ל אין למדין דברי תורה מדברי סופרים והכי תנן במס' ידים פ"ג היד מטמאה את חברתה דברי רבי יהושע וחכמים אומרים אין שני עושה שני אמר להן והלא כתבי הקדש מטמאין את הידים א"ל אין דברי

לפי שאין למדין הלכה מפי תלמיד ח) ותו ליכא והתנן (שם ח.) רבי אליעזר אומר מלמדין את הקטנה שתמאן בו ואמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' אליעזר כי אמר שמואל הלכה כר"א בארבע בסדר טהרות אבל בשאר סדרי איכא טובא אבל הלכה כרבי אליעזר משום דאין למדין הלכה מפי תלמיד: מלמדין את הקטנה. ביבמות (ק"ט ע"א) ב' אחין נשואין ב' אחיות יתומות אחת גדולה ואחת קטנה מת בעלה של גדולה ונמלאת זקוקה ליבם בעל הקטנה ודוחה זיקתה נשואי אחותה הקטנה ואוסרתה עליו שאין נישואי קטנה כלום ואם יגרשנה לקטנה בגט שוב אינו יכול ליבם את הגדולה שאחות גרושתו היא אלא מלמדין את הקטנה שתמאן בו ומיאון עוקר נישואין הראשונים ומותרת ליבם הגדולה:

משנה הלכות

תורה מדברי סופרים ולא דברי סופרים מדברי תורה ולא דברי סופרים מדברי סופרים וכן כתב ר"מ דמילי דרבנן ממילי דרבנן לא ילפינן וכו' ע"ש.

ופרש"י אחורי כלים וכו' ועטמא מפרש בבכורות עבדו רבנן היכרא בכך עומאה דלידעו איניש דמדרבנן היא ולא נשרוף עליה תרומה וקדשים ומדאורייתא כלי אינו מקבל עומאה אלא מאב העומאה. והרמב"ם פ"ז מהל' אב"ע ה"ג כתב כשגזרו על המשקין שיעמאו את הכלים גזרו שיהיו מעמאין את הכלים מתוכן וכו' אבל אם נגעו משקים עמאין באחורי הכלי שיש לו תוך בין בכלי חרס בין בכלי שעף וכלי מתכות נעמאו אחוריו בלבד והרי אחוריו שני ולא נעמא תוכו בד"א לתרומה אבל לקדש שנעמאו אחוריו נעמא כולו והרי כולו שני לעומאה ע"כ וכבר הקשה לי חכם אחד מגמ' בכורות ל"א שאמרו שם בגמ' עבדו רבנן הכירא כי היכי דלא נשרוף עליה תרומה וקדשים והגראה דגם קדשים בכלל האי גזירה דנעמאו אחוריו לא נעמא תוכו ודברי הרמב"ם הם משנה מפורשת כלים פכ"ה מ"ע כלי הקדש אין להם אחוריים ותוך ואין להם בית לציעה וכ"פ הרמב"ם פכ"ח מהל' כלים ה"א והארכתי קצת בזה בספרי שו"ת משנה ח"ג סי' רכ"ה דבאמת ההיכר לא עשו אלא לתרומה ולא לקדשים אלא מה שעשו ההיכר לתרומה הוא בשביל שלא ישרפו תרומה וקדשים ועיין ר"ש פכ"ה דכלים מ"ו ודו"ק.

וכתב רש"י עוד הא קמ"ל מדאילטריך למימר לבו הלכה ש"מ דאין למדים הלכה מפי תלמוד מתוך המשנה ודרייתא שנויה בהן הלכה כפלוני אין למדין מהן שהאמוראים האחרונים דקדקו בטעמי התנאים והעמידו הלכה על בוריה אבל הראשונים לא דקדקו איש בדברי חבירו אלא כל אחד מה ששמע מרבו מלמדה לתלמידו שמועה כמו שהיא והוא היתה נקרא משנה ודרייתא והיה נותן לבו לתת טעם לשמועתו זה נותן טעם לדבריו וזה נותן בה טעם אחר כדאמר (שבת דף ס"ג) ליגמר איניש והדר ליסבר ואחה סברא היתה נקראת תלמוד בימי התנאים ומשנה ששנויה בה פסק הלכה מסברת תלמוד שלהן נישנית ואין למדין היומנה ע"כ. וזה שסיים רבינו ולומר הלכה כר"א באחורי כלים כלומר למה לי כל הני דבהני כבר תנן דהלכה כר"א אלא לכן חזר ושנה כלהו לפי שאין למדין הלכה מפי תלמוד והא קמ"ל כלהו.

ח) ומש"ר ותו ליכא וכו' בגמ' ז' ע"ב ותו ליכא והאיכא דתנן (יבמות ק"ט.) ר"א אומר מלמדין את הקטנה שתמאן בו ואמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי אליעזר ומשני כי אמר שמואל הלכה כר"א בד' בסדר טהרות אבל בשאר סדרים איכא טובא והכ"ל מסתברא דתנן ר"א אומר אף ברודה ונותן לסל הסל מגרפן לחלה ואמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר"א ש"מ.

ביאור הדברים שני אחים נשואין שתי אחיות יתומות אחת גדולה ואחת קטנה מת בעלה של קטנה אלא אלמנותו משום אחות אשה כלומר אלא בלא יבום, מת בעלה של גדולה והרי הגדולה זקוקה ליבום זיקה של תורה ואיסור אחות אשה איכא אלא מדרבנן שהרי קידושי יתומה קטנה אינן אלא מדרבנן מפני התקנה שלא יהגו בה מנהג הפקר והרי זו שתחתיו אחות זקוקתו וליבמה אי אפשר שהרי היא אחות אשה דרבנן ולחלוץ לה היא אפשר שהרי יאסרו שתיהן זו משום חלוצה וזו משום אחות חלוצה ולהוציא את הקטנה בגט וליבם את הגדולה א"א שהרי נעשית אחות גרושה דרבנן ומיהו לדעת ר"א דקיי"ל כותיה מלמדין קטנה שתמאן ותעקור נשואיה לגמרי ופרח איסור אחות אשה מזו הגדולה למפרע ומיבמה. וכן מי שהיה נשוי שתי נשים אחת גדולה ואחת קטנה ומת בא יבם על הגדולה וחזר הוא או אחיו ובא על הקטנה לא פסל את הגדולה ובאת קטנה זנות בעלמא הוא ואינה צריכה כלום, בא יבם על הקטנה וחזר הוא או אחיו ובא על הגדולה פסל את הקטנה ונאסרו שתיהן אלא שלר' אלעזר שנסכם לדעת ר' אליעזר מלמדין הקטנה שתמאן ויקיים את הגדולה וכן הלכה ועל זו אמרו שהעיד ר' יהודה בן בבא שממאנין את הקטנות, ר"ל מבקשין מהן שימאנו כדי לקיים מצות יבום.

הרודה ונותן לסל. כגון שכיר לם לא עשתו פחות הכי נמי מסתברא ט) דתנן ר' אליעזר אומר אף הרודה ונותן לסל הסל מצרפן פחות מחמשת רבעים לפוטרו מן החלה: הסל מצרפן. כשרודן מן התנור ונותנן לסל:

משנה הלכות

ובגמ' שם פריך ומי שרי (ללמד לקטנה שתמלן) והתני בר קפרא לעולם ידבק אדם בשלשה דברים ויתרחק משלשה דברים ידבק בשלשה דברים בחלילה ובהבאת שלום ובהפרת נדרים ויתרחק משלשה דברים מן המיאון ומן הפקדונות ומן הערבונות ומשני מיאון דמלוה שאני ובתוס' כתבו בשם ר"ת שפי' בשם גאון דאין לקדש יתומה עד שיביאו ראיה שהיא בוגרת כדי להתרחק מן מן המיאונים והא דתקינו לה רבנן נישואין כדאמר (קי"ב) צריך לומר לדברי הגאון דהיינו דוקא היכא שיש לחוש שלא יגבהו בה מנהג הפקר ע"ש ועיין רמב"ם פ"ב מהל' יבום וחלילה הכ"ח ובשגות הראב"ד שם לא אמרו זה אלא כדי שתתקיים מצות יבום וע"ש שם הל' ל' היו גדולה וקטנה ובא על הגדולה וחזר הוא או אחיו ובא על הקטנה לא פסל הגדולה ומלמדין את הקטנה שתמלן ועיין ה"ה שם ר"א בכולן מלמדין את הקטנה שתמלן בו ונפסקה הלכה בגמ' כר"א ע"כ ועיין ש"ע א"ע סי' קע"ה. ועיין כתובות מ' ע"א ברש"י ד"ה מי איתיה בשתא נמי מלמדין אותה לומר איני רוצה ועיין תוס' שם ד"ה אי אמרה לא בעינא ול"ג ודו"ק.

ט) ומש"ר דתנן ר' אליעזר אומר אף הרודה וכו' (חלה פ"ב מ"ד פסחים מ"ח) ובגמ' נדה כאן וה"ג מסתברא דתנן ר"א אומר אף הרודה ונותן לסל הסל מצרפן לחלה ואמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר"א ש"מ ופריך ומאי אולמיה דהאי מהאי (פי' מאי אולמיה דחלה מהכיא דמיאון דפשעת לה מינה דאמרת ה"ג מסתברא הא שמעינן מהכיא דמיאון דבשאר סידרא איכא הלכה כר"א ומשני מהכיא דמיאון ליכא למשמע מינה דבשאר סדרים איכא דהתם משום דקאי ר' אלעזר כר"א ואיכא למימר משום דמסייע ר"א לר"א משום הכי הלכה כמותו בהא אבל משום דידיה לחודיה לא) משום דקאי ר' אלעזר כותיה דתנן ר' אלעזר אומר מלמדין את הקטנה שתמלן בו.

ובגמ' פסחים שם אמר רב יוסף הני נשי דידן נהוג למיפא קפיזא קפיזא לפיסחא א"ל אביי מאי דעתיך לאומרא אומרא דאתי לידי קולא הוא דקא מפקא לה מחלה א"ל דעבדן כר"א דתנן ר"א אומר הרודה ונותן לסל הסל מצרפן לחלה ואמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי אלעזר א"ל והא איתמר עלה אמר רבי יהושע בן לוי לא שנו אלא ככרות של בצל שנושכות זו מזו אבל כעכין לא הא איתמר עלה א"ר חנינא אף כעכין בעי ר' ירמיה עבלא שאין לה לבזבזין מהו תוך כלי בעינן והא ליכא או דילמא אויר כלי בעינן והא איכא תיקו. תניא ר"א אומר הסל מצרפן ר' יהושע אומר תנור מצרפן ר' שמעון בן גמליאל אומר ככרות של בצל שנושכות זו בזו מצטרפות ע"כ. ועיין תוס' ואי לא גרס אף מלי למימר דבעי תרתי שישוכו וילגס לסל.

ובירושלמי מס' חלה פ"ד מ"ג מבואר דמחלוקת ר"י ור"א דלר"א סל מצרפן ולא תנור ולר"י תנור מצרפן ולא סל ועיין מאירי שם ועיין מאירי פסחים מ"ח מה שתמה על הראב"ד ז"ל ודע דהמאירי פסחים הנ"ל כתב דיש מפרשים (הריעב"א והבר"ס חלאווא) דדוקא ברודה ונותן בסל לאלתר מצטרפין ואף הלשון מוכיחא כן ר"ל הרודה ונותן לסל ונראה מדבריהם דאם לא נצטרפו מיד תכף לרדיה כבר הופקעה תורת חלה מהם ואין עוד בהם צירוף והם גורסין והיה בהאכלם מלחם הארץ ופי' הדברים דעיקר החיוב הוא משנעשה לחם והוא שעת רדייה ולמדנו מ"מ שהתנור אינו מצרף ואפילו בככרות הנושכות זו את זו ואין כן דעת הרמב"ם פ"ו מה' בכורין הע"ז ועיין א"ח סי' רכ"ו.

ובטש"ע יו"ד סי' שכ"ה ס"א שתי עיסות שאין בשום אחת כשיעור אם נוגעות זו את זו עד שנדבקים מעט מזו בזו מצטרפין וכו' ואם אינם נדבקין והם בסל אחד הסל מצרפן אפילו אחר שנאפה ונעשה פת וכו'. ומ"ש ואם אינם כו' הוא הר"א דאפסיק כוותיה וכתב הגר"א ז"ל ואף שבירושלמי שם אמרינן ר' יונה ר' חייא בשם ר' יוחנן ר' יוסי ר' אימי בשם ר' יוחנן והוא שנשכו אית תניי תני הסל מצרף ואין התנור מצרף ואית תניי תני התנור מצרף ואין הסל מצרף א"ר יוחנן נשכו כאן וכאן מצרף לא נשכו כאן וכאן אינו מצרף מתני' כגון אלין ריפתא דבבל מ"מ בגמ' פסחים לא מסקינן הכי וכמ"ש הא איתמר עלה כו' וס"ל לרב יוסף ואביי כן כוותיהו נקטינן ועתוס' שם ד"ה ל"ש וכ"כ הר"ש ולפ"ז אף לר' חנינא מ"מ א"א שיחלוקו בגירסא אלא דס"ל סל מצרפן ולא נשיכה אבל מדברי הרמב"ם ועור וש"פ שפסקו גם כת"ק נראה דגרסי אף הרודה ולא פליגי את"ק ונשיכה דר"א היינו בסל וז"ש אף וכו'

לחלה ואמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' אליעזר ש"מ. י) הלכה בוסתות דתנן (שם סג:) אין האשה קובעת לה וסת עד שתקבענה שלשה פעמים ואינה ש"מ. ומהכיא דמיתון ליכא למשמע מינה דבשאר סדריס איכא דכתס משום דקאי ר' אלעזר כותיה ואכ"ל משום דמסייע ר"א לר' אליעזר מש"כ הלכה כמותו בהא אבל משום דידה לחודיה לא אבל בחלה משום

משנה הלכות

דלת"ק עד שישוכו בעודן עיסה ור"א אומר אף כו' ור"ח אמר דא"ל בזה כלל נשיכה ומ"מ נגיעה בעי אף בסל לר"א כמ"ש בסמ"ג וכ"כ הרא"ש שם להדיא וכ"כ הר"ש במתני' שם ועי"ל וכו'. ולענין תנור פסק הרמב"ם דאין מצרפן דלא כר"י וכן נראה מדקאמר שם הלכה כר"א ול"ק הלכה כר"י ג"כ ואף שהרשב"א חולק ע"ז ועב"י דברי הרמב"ם עיקר כו' ע"ש.

י) ומש"ה הלכה בוסתות דתנן וכו'. במשנה שם ס"ג ע"א כל אשה שיש לה וסת היה שעתה ואלו כן בוסתות מפסקת ומעטת וחושבת בפי כריסה ובשפולי מעיה ושופעת וכמין למרמורות אוחזין אותה וכן כיולא בזה וכל שקבעה שלשה פעמים הרי זה וסת. ובגמ' שם אמר רב הונא בר חייא אמר שמואל הרי אמרו לימים שנים לוסתות אחת למה שלא מנו חכמים שלשה למה שלא מנו חכמים לאתויי מאי מר רב יוסף לאתויי דאשה כבד עליה ואבריה כבדין עליה ורותחת וגוסה. אמר רב יוסף לא שמיע לי הא שמעתא א"ל אביי את אמרתה היכן ואהא אמריתה היכן היתה למודה להיות רואה יום חמשה עשר ושינתה ליום עשרים זה וזה אסורין שלש פעמים ליום עשרים כותר יום חמשה עשר וקבעה לה יום עשרים שאין אשה קובעת לה וסת עד שתקבענה שלש פעמים ואמרת לן עלה אמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי ר"ג בר רבי שאמר משום רשב"ג אבל חכמים אומרים רואה אינה צריכה לא לשנות ולא לשלש ואמרינן לך לשנות אמרת לן לשלש מיבעיא ואמרת לן לשנות בוסתות לשלש בימים. ופרש"י הא שמעתתא דשמואל דאמר לימים שנים לוסתות אחד. זה וזה כשיגיע עוד חשמה עשר אסורה לשמש שמא תחזור לוסתה וכשיגיע יום עשרים נמי תאסר שמא מעכשיו תקבע וסת ליום עשרים שאמר משום רשב"ג דלא הוי חזקה בלי מתלת זימני כדשמעינן ליה לרשב"ג בכל דוכתי לשלישי חשבה לרביעי לא חשבה (יבמות דף ס"ד ע"ב).

ובמשנה עוד שם היתה למודה להיות רואה יום ע"ו ושינתה להיות רואה ליום כ' זה וזה אסורין שינתה פעמים ליום כ' זה וזה אסורין שינתה ג' פעמים ליום כ' כותר ע"ו וקבעה לה יום כ' שאין אשה קובעת לה וסת עד שתקבענה ג' פעמים ואינה מעברת מן כוסת עד שתעקר ממנה ג"פ. ובגמ' איתמר רואה יום חמשה עשר לחדש זה ויום ע"ז לחדש זה ויום שבעה עשר לחדש זה רב אמר קבעה לה וסת לדילוג ושמואל אמר עד שתשלש בדילוג נימא רב ושמואל בפלוגתא דרבי ורשב"ג קמיפליגי דתניא ניסת לראשון ומת לשני ומת לשלישי לא תנשא דברי רבי רשב"ג אומר לג' תנשא לד' לא תנשא לא דכ"ע כשרשב"ג וכא בהא קמיפליגי רב סבר חמשה עשר ממנינא ושמואל סבר כיון דלאו בדילוג חזיתיה לאו ממנינא הוא. איתיביה היתה למדוה להיות רואה יום ע"ו ושינתה ליום שש עשר זה וזה אסורין שינתה ליום שבעה עשר כותר שש עשר ונאסר חמשה עשר ושבעה עשר שינתהליום שמונה עשר כותרו כולן ואין אסור אלא משמונה עשר ואילך קשיא לרב אמר לך רב למודה שאני כו' מיתיבי רואה יום עשרים ואחד בחדש זה יום עשרים ושנים בחדש זה יום עשרים ושלשה בחדש זה קבעה לה וסת סירגה ליום עשרים ארבעה לא קבעה וסת תיובתא דשמואל אמר לך שמואל הכא במאי עסקינן כגון דרגילה למיחזי ביום עשרים ושינתה ליום עשרים ואחד דיקא נמי דשבקינן ליום עשרים ונקט ליום עשרים ואחד ש"מ.

ופסק הרמב"ם פ"ח מהא"ב ה"ו כשמואל וכתב ה"ה הע"ג דקיי"ל דהלכתא כרב באיסורי כיון דבגמ' מסיק דייקו נמי כותיה דשמואל ש"מ נקטינן כותיה דשמואל הלכך צריכה ד' ראיות לקבוע לה וסת בדילוג. וכתב הרמב"ם בא חדש רביעי וכו' וכן הוא דעת הרמב"ן והרשב"א ז"ל ויש שכתבו כרב בוסת בדילוג ויש שכתבו שוסת בדילוג אינה חושבת כלל עד שתקבענו ואינו כשאר וסתות ולזה הסכים הרשב"א ז"ל וכתב ה"ה דאין נראה כן מדברי הרמב"ם ז"ל.

ובטוש"ע יו"ד סי' קפ"ט כילד קובעתו כגון שתראה ד' פעמים ובינתים שלשה זמנים שוין כגון שרואה היום ולבסוף כ' יום וכו' וזהו הנקרא וסת הבפלגות ולכך צריכה ארבע ראיות שראייה ראשונה אינה מן המנין לפי שלא ראתה אותה בהפלגה וכו' ולא אמרן שצריך לקבעו ג' פעמים אלא לענין עקירה שכיון שקבעתו בשלש פעמים אינו נעקר בפחות מג' שכל זמן שלא עקרתו ג"פ צריכה לחוש לו אבל ליאסר אפילו בפעם ראשונה חושבת לו בפעם שנייה ומיהו אע"פ

דידיה הוא: ואינה מטהרת מן הוסת. דאסורה כל ימי וסתה שמא תראה: שלשה פעמים. אף דקיי"ל כרב באיסורין דבתרי הוה חזקה מיטהרת מן הוסת עד שתעקר ממנה שלשה פעמים (שם יא:) יא) אמר רבי זעירא אמר רבה בר ירמי' אמר שמואל אשה שאין לה וסת אסורה לשמש עד שתבדוק היכא דלא קבע לה וסת בין ערה ובין ישנה בעיא בדיקה. (שם יב.) אמר רבא ש"מ קסבר שמואל כל לבעלה לא בעיא בדיקה. יב) תנו רבנן דרך חמרין ופועלין לבדיקה אמרו בגמ' (יבמות ס"ד) דבוסת כ"ע מודי דבעי ג' ועיין מאירי וים"ש שם ובמק"א א"ח סי' תס"ז ס"ה: אסורה לשמש. עד שתבדוק: כל לבעלה. בלא טהרות: לא בעי בדיקה. ואפילו אין לה וסת בזה"ז דליכא טהרות ולא בעי בדיקה משום

משנה הלכות

שחוששת לו נעקר בפעם אחת אפילו קבעתו שני פעמים ע"ש ועיין בש"ע ופוסקים ודיני הוסת מרובין הם ואין כאן מקום להאריך בזה.

יא) ומש"ר אמר רבי זעירא וכו' במשנה שם י"א ע"א אע"פ שאמרו דיה שעתה צריכה להיות בודקת חוץ מן הנדה והיושבת על דם טוהר, ומשמת בעדים חוץ מיושבת על דם טוהר ובתולה שדמיה טהורים ופעמים צריכה להיות בודקת שחרית ובין השמשות ובשעה שהיא עוברת לשמש את ביתה יתרות עליהן כהנות בשעה שהן אוכלות בתרומה רבי יהודה אומר אף בשעת עברתן מלאכות בתרומה. ובגמ' שם א"ר יהודה אמר שמואל לא שנו אלא לטהרות אבל לבעלה מותרת פרש"י ל"ש הא דתנן שחרית וערבית בודקת אבל לבעלה מותרת בלא בדיקה ופריך פשיטא שחרית תנן וכו' מאי קמ"ל תנינא כלהנשים בחזקת טהרה לבעליהן אי ממתניתין הו"א הני מילי באשה שיש לה וסת אבל אשה שאין לה וסת בעי בדיקה והא מתני' באשה שיש לה וסת עסקינן מתני' בין שיש לה וסת בין אין לה וסת והא קמ"ל אע"ג דיש לה וסת מגו דבעי בדיקה לטהרות בעי נמי בדיקה לבעלה ופריך והא אמרה שמואל חדא זימנא דאמר רבי זירא אמר רבי אבא בר ירמיה אמר שמואל אשה שאין לה וסת אסורה לשמש עד שתבדוק ואוקימנא בעסוקה בטהרות חדא מכלל חברתה אחמר תניא נמי הכי במד"א לטהרות אבל לבעלה מותרת בד"א שהניחה בחזקת טהורה אבל הניחה בחזקת טמאה לעולם היא בטומאתה עד שתאמר לו טהורה אני. בעי מינה ר"ז מרבי יהודה אשה מהו שתבדוק עצמה לבעלה א"ל לא תבדוק ופריך ותבדוק ומה בכך ומשני א"כ לבו נוקפו ופורש.

ודעת רבינו נראה דכל לבעלה אינה בעי בדיקה כלל ומדסמך לה להני שמעתתא דשמואל אשה שאין לה וסת אסורה לשמש עד שתבדוק ואמר רבא ש"מ קסבר שמואל כל לבעלה לא בעיא בדיקה משמע דאפילו אין לה וסת קבוע. ודעת הרמב"ם פ"ד מהא"ב הי"ד דרך בני ובנות ישראל לעולם לבדוק עצמם אחר התשמיש וכתב כ"כ בפרק כל היד משנה בנות ישראל משמשות בשני עדים ובהע"ו שם בגדים אלו שמקנחין בהם וכו' כתב כ"כ שם בגמ' י"ז ודעת רבינו הוא שכל זה אפילו לבעלה ומ"ש בגמ' כל לבעלה לא בעי בדיקה היינו לפני התשמיש אבל לאחר התשמיש בכל גוונא היא צריכה בדיקה וכן סובר הרמב"ם ז"ל דהלכה כמ"ד אשה שאין לה וסת אסורה לשמש עד שתבדוק דהלכה כר' חנינא בן אנטיגנוס (נדה י"ב) דאמר משמשת בשני עדים הן עוותיה הן תיקנה ואפילו בשאינה עסוקה בטהרות, ודעת הרמב"ן והרשב"א והראב"ד ועוד פוסקים דלבעלה לא צריכה בדיקה לא לפני תשמיש ולא לאחר תשמיש בין לה וסת קבוע ובאין לה וסת קבוע כתב הרמב"ן ז"ל דחוששין לה בתחלתה שמא תראה מחמת תשמיש ועיין כ"כ שם ודעת רבינו נראה דאפילו כה"ג אינה צריכה בדיקה.

והטור סי' קפ"ו כתב וז"ל כל אשה שאינה עסוקה בטהרות פרש"י שאינה צריכה בדיקה לבעלה אפילו אין לה וסת ור"ח פסק כיון שאין לה וסת אפילו לבעלה אסורה עד שתבדוק וכתב אא"ז נ"ל כפרש"י אלא שלא מלאני לבי להקל כי דברי ר"ח דברי קבלה הן ע"כ והב"י ז"ל האריך שם הרבה בדבר יותר מבכל מקום ועיין בסמוך בלשון רבינו ול"ע שלא הביאו ראי' מדברי רבינו ובפרע רבינו הרא"ש והב"י שדברי רבינו שגורים בפיהם ול"ת.

יב) ומש"ר ת"ר דרך חמרין וכו' בגמ' שם ת"ר חמרין ופועלין והבאין מבית האבל ומבית המשתה נשיהם להם בחזקת טהרה וכו' כלשון רבינו עד טהורה אני ופריך והא שמואל במאי מוקי לה אי בשיש לה וסת קשיא ערה ואי בשאין לה וסת קשיא בין ערה בין ישנה לעולם בשיש לה וסת וכיון שהבעה אין לך בדיקה גדולה מזו א"ל רב פפא לרבא מהו למיעבד כי הא מתניתא א"ל סודני לא דמגניא באפיה. אמר רב כהנא שאלתיהו לאינשי ביתיה דר"פ וכו' דילמא אינהו מחמרי לנפשייהו ע"כ ובגמ' גרס אנפשייהו ועיין רש"י שפי' מצריכים בדיקה ונשותיהם ומורים לאחרים היתר כהילכתא דאוקימנא דלא בעי בדיקה לפיכך שאל לנשותיהן דאיהו נמי בעי לאחמורי כוותיהו ל"א אינהו

והבאין מבית האבל ומבית המשתה נשיהם להם בחזקת טהרה ובאין ושוהין עמהן בין עדות ובין ישנות במה דברים אמורים בשהניחה בחזקת טהרה אבל הניחה בחזקת טומאה לעולם היא בטומאתה עד שתאמר לו טהורה אני. א"ל רב פפא לרבא מהו למיעבד כי הא מתניתא א"ל סודני לא מיגניא באפך. (שם ע"ב) אמר רב כהנא שאלתינהו לאינשי ביתיה דרב פפא ודרב הונא בריה דרבי יהושע כי אתו רבנן מבי רב מי מצרכי לכו בדיקה ואמרו לא ולישיילינהו לדידהו דילמא אינהו מחמרי לנפשייהו. יג) ת"ד כל אשה שאין לה וסת אסורה לשמש ואין לה כתובה ולא פידות ולא מזונות ולא בלאות ויוציא ולא יחזיר עולמית עכרות גם לבעלה לא כלריכוכו משום שלא יכא לבו נקפו ופורש ונמלא בעל מפ"ו: כי כא מתני'. איסנות קאי מי בעי בדיקה או תביעה: סודני. ת"ח מלשון סוד כ' לירלאו, ת"ל סודני דר"פ מעיל שכר כוב ומעיל שכר נקרא סודני (ב"מ ס"כ ופסחים קי"ג) לא בעי בדיקה דכי מילערכיא בדיקה מיגניא באפיו שיזכור דם נדותה שכוא דבר מגונה לאשה כדאמרינן כיא מלאה דם וכבל רלין אחריה וכתיב אסור לקדש אשה עד שירלאנה שמא ימלא בה דבר מגונה ותתגנה עליו וכתורה אמרה ואהבת לרעך כמוך וכתירו ליעבד איסורא זועא כדי שלא תתגנה עליו וכל"ל כן: דילמא אינהו מחמרי לנפשייהו. ומלריכים בדיקה לנשותיהן ומורים לאחרים כיתר כהילכתא דאוקימנא דלא בעי בדיקה לפיכך שאל לנשותיהן דאיהו נמי בעי לאחמורי כוותיהו, והא דלא כחמיר לעלמו בלי לשאול אם רק בשביל להחמיר על עלמו כמוהן שאל נראה שאם הם לא כחמירו א"כ מיחזא כאפקירותא ואסור לו להחמיר: לא פירות. ונכסי מלוג שאכל פירותיה ולא אמרינן כיון דאין לה כתובה הימנו ולא פרקונה שהיא דין פירות איסתכה דלאו אשתו היא וליהדר לה פירי דאכל: ולא מזונות. אם הלך למדינת הים קודם שנירשה אין ב"ד פוסקים לה מזונות מנכסיו: ולא בלאות. כגון אם הכניסה לו בגדים בשומת כתובתה ואמרינן בכתובות (דף ע"ט ע"ב) עיילא

משנה הלכות

מחמירי לנפשייהו ומורים דלריכה בדיקה להחמיר והם אין מלריכין נשותיהן לבדוק ושיבוש הוא דלאו הייגו מחמירי לנפשייהו אלא מקילי לנפשייהו ומחמירי לאחרים ואלילה לעשות כן ע"כ. וזה ששינה רבינו מחמירי לנפשייהו בל' ולא בא' שלא לטעות בל"א ועיין מהרי"ל כל' סוכה שגער המהרי"ל ז"ל על מי שרלה לפרש דמהר"י בלומלין החמיר ואמר היאך שייך להחמיר על הרבים בשלמא כל יחיד יכול להחמיר לעלמו ע"ש.

ובתום' ד"ה מהו למיעבד כי הא מתניתא פרש"י דבעי בדיקה או תביעה וקשה דבערה דוקא מלריך בדיקה וא"כ מאי קמהדר ליה דמגניא באפיה דבתביעה לא מגניא באפיה ועוד אי לבעלה גרידא קבעי כדמשמע דלבני בבל היה שואל הא פשיטא דאמר לעיל כל לבעלה לא בעי בדיקה וגם אין להחמיר ולבדוק דא"כ לבו נוקפו ופורש כדאמר לעיל ונראה לפרש מהו למיעבד כי הא מתניתא דלא מלרכה מידי בישינה דשמא אף לבעלה גרידא לריך להקילה ולתובעה והא דאמרינן לעיל דאפילו באין לה וסת לא בעי בדיקה לבעלה (אפילו) בישינה מ"מ דילמא תביעה בעיא ע"ש. ועיין רא"ש שם מיגניא באפיה שיזכור דם נדותה שכוא דבר מגונה לאשה כדאמרינן כיא מלאה דם וכבל רלין אחריה.

יג) ומש"ד ת"ר כל אשה שאין לה וסת וכו', שם י"ב ע"ב ת"ר אשה שאין לה וסת אסורה לשמש ואין לה לא כתובה ולא פירות ולא מזונות ולא בלאות ויוליא ולא מחזיר עולמית דבר ר"מ ר' חנינא (רבינו גרס חנניה) בן אנטיגנוס אומר משמשת בשני עדים בן עותה בן תקנה משום אבא חנן (ר"ג רבי) אוי לו לבעלה אסורה לשמש דילמא מקלקלת ליה ואין לה כתובה כיון דלא חזיא לבייאה ליה לה כתובה ולא פירות ולא מזונות ולא בלאות תנאי כתובה ככתובה דמי וכו' ומסיק אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' חנינא בן אנטיגנוס. ובמאי אי בעסוקה בעכרות הא אמרה שמואל חדא ואי בשאינה עסוקה בעכרות הא אמר כל לבעלה לא בעיא בדיקה דא"ר זירא א"ר אבא בר ירמיה אמר שמואל אשה שאין לה וסת אסורה לשמש עד שתבדוק ואוקימנא לה בעסוקה בעכרות מאן דמתני הא לא מתני הא.

ורש"י פי' ב' פירושים הא אמרה שמואל חדא זימנא כדמותיב ואזיל ומשני מאן דמתני' הא לעולם בעסוקה בעכרות ודקשיא לך תרתי למה לי רב יהודה דמתני הא משמיה דשמואל לא מתני הא דרבי אבא ורבי אבא לא מתני הא דרב יהודה ואי קשיא הא רב יהודה נמי אמרה דאמר רב יהודה לעיל גבי מתני' דקתני לעיל ובשעה שהיא עוברת לשמש את ביתה ואמר רב יהודה אמר שמואל לא שנו אלא בעסוקה כו' לאו פירכא הוא דרב יהודה לא אשמעינן התם בעסוקה מידי דמתני' הוה שמעינן בין עסוקה בין איגה עסוקה ואתא רב יהודה למימר ואשמעינן משמיה דשמואל דשאינה עסוקה לא בעיא בדיקה והכא אשמעינן דהלכה כר"ח וכאותה משנה דעסוקה בעכרות בעיא בדיקה והכא עיקר. ואית דמפרשי כי האי לישנא והאמרה

ליה גלימא מכסי בה ואזיל עד דבלי וזו כשמגרשה אע"ג שקלת הבלאות קיימין אין מחזירין לה: **בשני עדים.** כלומר סדיים לבדיקה קודם ואחר תשמיש: **עוותיה.** אי חזאי: **ותקוניה.** אם בדקה ולא חזאי: **תנאי** כתובה. אם תכא יחבא בביתי ומיתזנא מניכסי ובלאות נמי משומת כתובה כן ששמו לה מה שהיא מכנסת והוא מקבלן עליו לשלם לכשיומות או לכשיגרשנה כמו שאנו דברי רבי מאיר רבי חנניה בן אנטיגנוס אומר יד) משמשת בשני עדים אחד לפני תשמיש ואחד לאחר תשמיש והן עוותיה ותקוניה משום רבי חנין אמרו אוי לו לבעלה של זו אסורה לשמש דילמא מקלקלא ליה. ואין לה כתובה כיון דלא חזיא לביאה לית לה כתובה לא פירות ולא מזונות ולא בלאות תנאי

משנה הלכות

שמואל חדא זימנא לעיל דאוקי למתני' דקתני משמשת בעדים בעסוקה בעברות מאן דמתני' הא כו' לעולם בשאינה עסוקה ודקשיא לך דר"א בר ירמיה אהא דר"י לא תקשי אמוראי ניהו אליבא דשמואל ועוטין בדבר דא"כ קשיא דר"י אדרב יהודה דהא איהו גופיה אמר דשאינה עסוקה לא בעי בדיקה ע"כ.

ומשמע מדבריו ז"ל דכל לגבי בעלה אין צריכה בדיקה כלל אפילו אין לה וסת וכ"כ הר"ן והגמ"י בפ"ד והרשב"א דזהו דעת רש"י והמרדכי במסכ' שבועות כתב דלפי דברי רש"י ור"ת אשה שאין לה וסת צריכה בדיקה לבעלה אבל הב"ח כתב דקרוב שלריך לומר ר"ח במקום רש"י עיין יו"ד סי' קפ"ו והסמ"ג וסה"ת ורשב"ם ור"י דכל לגבי בעלה לא בעיא בדיקה אפילו אין לה וסת בין קודם תשמיש בין לאחר תשמיש ואפילו אי בעיא לבדוק אין מניחין לה דא"כ לבו נוקפו ופורש וכ"כ הרוקח. וכתב הר"ן בפ"ב דשבועות דלרש"י אע"ג דר"מ ור' חנינא ב"א מיירי לבעלה קאמר שמואל הלכה כרחב"א בעסוקה בעברות אבל בשאינה עסוקה אין הלכה כמותו ול"ת דר"מ ור"ח תרוייהו ס"ל דאסורה לשמש בלא בדיקה היכי פסק שמואל דלא כחד ואמר דלבעלה לא בעי בדיקה דשמואל סמך אמתני' דתנן פ' כל היד (ע"ו ע"א) כל הנשים בחזקת עוברה לבעליהן ומשמע ליה סתמא אפילו אין להן וסת.

והרא"ש ז"ל בספ"ק דנדה כתב שר"ח פי' כפי' הבני שסתר רש"י ופסק הלכה כר' חנינא ב"א ולפ"ז אפילו לבעלה נמי אסורה לשמש בלא עדים ומה שהקשה רש"י דא"כ קשיא דרב יהודה אדרב יהודה כתבו הר"ן והגמ"יי דאמוראי ניהו ואליבא דר"י ומיהו כתב רבינו ירוחם דאפילו לר"ח מעוברת א"ל בדיקה אפילו הגיע וסתה. וכבר כתבתי לעיל דרבינו פסק דכל לבעלה לא בעי בדיקה כלל וכפי' ראשון של רש"י לגמרי.

יד) **ומש"ר** משמשת בשני עדים אחד לפני תשמיש ואחד לאחר תשמיש וכו' הגה בגמ' אמרו סתם משמשת בשני עדים הן עוותה הן תקנה, וכתב בעור סי' קפ"ו וכך בדיקה פירש רב אלפס שבודקת אחר תשמיש הוא והיא אם עשתה כן ג"פ ונמלא דם על שלו או על שלה ג' פעמים תלא בלא כתובה ואין לה מזונות ולא פירות ולא בלאות ואם שמשה ג' פעמים ע"י בדיקה ולא נמלא לא בשלו ולא בשלה בכל פעם הרי היא ככל הנשים ומותרת בלא בדיקה וכ"כ הרמב"ם אלא שהוסיף עדיין בדיקה אחת לה קודם כל תשמיש ותשמיש וא"א הרא"ש ז"ל כתב שבודקת פעם אחת קודם תשמיש ופעם אחת אחר תשמיש והבעל אינו צריך לבדוק וכן תעשה כל ימיה שלעולם אסורה לשמש בלא בדיקה ואם הוחזקה שלשה פעמים להיות רואה מחמת תשמיש אז אסורה לשמש לעולם ואלא בלא כתובה ע"כ.

ודברי הרי"ף הם בסוף אלמנה נזונות וכתב הר"ן דנראה מדברי הרי"ף ז"ל דאע"ג דלבעלה לא בעי בדיקה מ"מ היינו לאחר שנתחזקה ג"פ שלא תהא רואה מחמת תשמיש אבל מתחלה חוששין לה וכן פי' הרשב"א בת"ה דברי הרי"ף, ומיהו בעלים הבדיקה נחלקו בו בדברי הרי"ף דדעת הרא"ש והטור לפי שהבינו בדבריו שאין צריך בדיקה קודם תשמיש ובדיקה זו שאמרו הן עוותה וכו' היינו לאחר תשמיש דוקא והרא"ש ז"ל תמה עליו וכ"כ הראב"ד בבעל הנפש ומביאו הב"י ותימה גדולה הוא דלא מצריך בדיקה לפני תשמיש ומצריך אחר תשמיש ואיפכא מסתברא אבל מדברי המרדכי בשבועות שכתב ומשמש בב' עדים אחד לפני תשמיש ואחד לאחר תשמיש משמע דמפרש על הרי"ף דבעי גם לפני תשמיש ומדעת רבינו לכאורה נראה דס"ל דבעי בין לפני תשמיש ובין לאחר תשמיש אלא דהוא ז"ל ס"ל דכל לבעלה לא בעיא בדיקה כלל אבל הני עדי דאמרו בגמ' אחד לפני תשמיש ואחד לאחר תשמיש.

ודעת רוב הפוסקים חוץ מהרמב"ם ז"ל והרא"ש אפילו אין לה וסת קבוע אינה צריכה בדיקה כלל אלא לשדעת הרי"ף והרמב"ם והרשב"א צריכה לבדוק ג"פ הראשונים להחזיק עצמה בעברה שאינה רואה מחמת תשמיש ושוב אינה צריכה ולדעת שאר פוסקים אף זה לא צריכה. ודע שכתב בת"ה סי' רמ"ז והובא בב"י סי' קפ"ו דאפילו אשה שרגילה לראות בלי וסת ומיהו לעולם

כתובה ככתובה דמי. **טו)** יוציא ולא יחזיר עולמית פשיטא לא צריכה דהדרא איתקנה מהו דתימא להדרה קמ"ל דלא דזימנין דאזלא ומינסבא לאחר ומיתקנה ואמר בעלה הראשון אילו הייתי יודע שהוא כן אפי' נותנין לי מאה מנה לא הייתי מגרשה ונמצא גט בטל ובניה ממזרין משום רבי חנין אמרו אוי לו לבעלה של זו איכא דאמרי לר"מ קא"ל דבעי למיתן לה כתובה ואיכא דאמרי לר' חנניה בן אנטיגנוס קא"ל דאתיא לקלקוליה אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' חנניה בן אנטיגנוס במאי אי בעסוקה בטהרות הא אמרה שמואל חדא זימנא אי בשאין עסוקה בטהרות האמר כל לבעלה לא בעיא בדיקה דאמר רבי זירא אמר רבה בר ירמיה אמר שמואל אשה שאין לה וסת אסורה לשמש עד שתבדוק ואוקימנא בעסוקה בטהרות מאן דמתני הא לא מתני הא **טז)** אוי לו לבעלה כותבין ודין נדוניה דהנעלת ליה וכו': **ובניה** ממזרין. הילכך אומרים לו הוי יודע שהמגרש את אשתו משום וסת לא יחזיר ואפילו היא חוזרת וקובעת ותו לא מצי למימר אילו הייתי יודע שכך כו' שהרי כתרו בו וגמר וגרשה והכי נמי אמרינן גבי מוליא את אשתו משום שס רע או משום נדר במס' גיטין (מ"ו ע"א) ומכאן נראה לפשוט נמי מה שנסתפקתי לראה מחמת תשמיש ובדקה עצמה לאחר שנשאה לשני מה דינה או לשלישי ומלאה עצמה טהורה: **דבעי** למיתן לה כתובה. והכי קאמר ליה את אמרת אין לה כתובה ואנא סבירא לי אוי לו לבעלה שנחסר ממונו דודאי יש לה כתובה: **דאתיא** לקלקוליה. את אמרת משמשת בעדים אוי לבעלה דדילמא לא חזיא לפני תשמיש וחזיא בשעת תשמיש: **הא** אמרה שמואל חדא זימנא. כדמותיב ואזיל מדר' אבא בר ירמיה ומינה משעינן דס"ל לשמואל דעסוקה בטהרות בעי בדיקה: **מאן** דמתני הא לא מתני הא. לעולם בעסוקה בטהרות ודקשיא לך תרתי למה לי רב יהודה דמתני הא משמיה דשמואל לא מתני הא דר' אבא ור' אבא

משנה הלכות

לא תראה בפחות מי"ד יום אחר עבילתה אלא שלאחר י"ד יום אין לה וסת קבוע לפעמים בע"ו ולפעמים בע"ז ובי"ח ולפעמים בכ"א בכ"ב בכ"ג בכ"ד לאחר עבילה וכיולא בזה יראה דאינה צריכה בדיקה כלל לכל אשר תשמש קודם י"ד יום לעבילתה אפילו לפר"ח ור"ת דפסקו דאין לה וסת בעי בדיקה לבעלה כך אשה לאו אין לה וסת מקרי קודם כי"ד יום ע"כ ע"ש.

טו) ומש"ה יוציא ולא יחזיר כו' פשיטא כו'. הקשו התוס' בד"ה אילו הייתי יודע שכך הוא ולא"ת והא כיון שאינה תובעת כתובתה לא מצי להוציא לעז כדאמר בפ' הבא על יבמתו (יבמות דף ס"ה) גבי נשאת לשלישי ולא היו לה בנים כו' וקאמר אומרים לה שתיקותיך יפה לך מדבוריך שלא יוציא ויאמר אלו הייתי יודע כו' ופריך אי איכי שתקה אגן מי שתקינן ומשני השתא הוא דבריאת וי"ל דהכא בקל ע"י סממנים תחזיר לוסתה ואיכא לעז טפי ולא דמי לעקרה דאין לה רפואה בקל לבא לידי בנים ומשמיא הוא דמסו לה והר"ש מדריוש תי' דהכא איכא למיחש דמקנה וקבעה לה וסת כמו שהיה סמוך לגירושין דאיגלאי מילתא דבעוד שהיתה תחתיו איברית ולא השתא והכא לא שייך למיפרך אגן מי שתקינן כיון דלא שייך כאן לומר השתא איברית דכיון שאומרין לו הוי יודע כו' וכן לר"י בהשולא (גיטין מ"ו) גבי אילונית לא שייך למיפרך אע"ש דאינו כי אם חשש אילונית דודאי אילונית אין לה רפואה וכו' ע"ש ותוס' רא"ש כתבו דלא דוקא הגע בעל דהא לא כתנה על מנת אני מגרשך אלא חיישינן שמא יוציא לע"ז על הגע. ועיין א"ע סי' קמ"ה סע' ע' וב"ש סקע"ז בשכיב מרע שגירש וקבלו חרש שאם יקום תחזור אליו ובגדה בה ובמחלוקת המהר"ש מלובלין והב"ש שם ובפת"ש ומכאן לכאורה קלת ראי' למהרמ"ל. (ועיין עוד מש"כ בזה בחי' למס' גיטין על בה"ג אות י"ז דף כ').

טז) ומש"ה אוי לו לבעלה דלבו נוקפו דבעי כל שעתא וכו' נראה דפי' כן דבגמ' אמר ר' חנינא בן אנטיגנוס משמשת בשני עדים הן עותה הן תקנה משום אבא חנן אמרו אוי לו לבעלה אסורה לשמש דילמא מקלקלת לה ואין לה כתובה כיון דלא חזיא לביאה ליה לה כתובה וס"ל לרבינו דאבא חנן לא פליג על רבי חנינא בן אנטיגנוס כדאמרי איכא דאמרי לר"מ אמר ליה דבעי לאגבויה כתובתה א"ל לר"ח בן אנטיגנוס קאמר ליה דמקלקלת ליה וכיון דפסק כראב"א ולמ"ד דאבא חנן לר"ח אמרה א"כ מאי אוי לה לבעלה בשלמא לעברות אתי שפיר אבל לבעלה הרי כל לבעלה איכא צריכה בדיקה ולא עוד אלא דאסורה לבדוק משום לבו נוקפו לכן פי' רבינו והא דאמר אוי לו לבעלה דלבו נוקפו דבעי כל שעתא מיפרש מינה ומסתפי. כלומר כיון דאין לה וסת הגם שמותרת לבעלה מ"מ לאחר הביאה צריך לפרוש מינה.

ולולי דמסתפינא היינלפענ"ד ללמוד דבר חדש בדברי רבינו לפ"מ דקיי"ל לשמא מת לא חיישינן שמא ימות חיישינן (גמ' גיטין) הגם דמוקמינן ליה בחזקת חיים מ"מ הנותן גט ע"מ שיחול סמוך למיתתו נאסרה

לא מתני כא דרב יהודה ועיין רש"י ותוס' ד"ה דמתני כא: המרבה לבדוק. דלבו נוקפו דבעי כל שעתא מיפרש מינה ומסתפי. (שם יג.) יז) כל היד המרבה

משנה הלכות

מיד מלאכות בתרומה ועיין ש"ך יו"ד סי' ק"י סקל"ב מחלוקת התה"ד והרשב"א באיכא ס"ס אי בעינן לברר ועיין ע"ז יו"ד סי' ל"א סק"ד ובנוב"י יו"ד סי' מ"ג וסי' נ"ז ובח' הארכתי ומעתה באשה שאין לה וסת כיון דדמיה מלוין ובודאי תראה א"כ אמאי לבעלה לא חיישינן כיון דלשמא תראה חיישינן ניחוש לה בעלה שמא תראה וא"ל דאמרינן להיפוך הרי אכתי לא ראתה ולשמא מת לא חיישינן וא"כ בכל רגע אמרינן אכתי לא ראתה הגם דחיישינן שמא תראה כיון דאין לה וסת קבוע אבל שמא כבר ראתה לא חיישינן וכיון דא"א לברר סמכינן אחזקה קמייתא בכה"ג דלא ראתה והו"ל אשה זוכעין הא שאמרו קלת פוסקים ביולא לדרך סמוך לוסתה דמותר לפקוד אפילו בתשמיש הגם שרוב הפוסקים והאחרונים פסקו להחמיר בתשמיש מ"מ אפשר דדוקא כיון דמותרת לו קודם ולאחר שיחזיר כה"ג לא התירו ומחמרינן ולא סומכין אחזקה שלא ראתה שהרי חיישינן שמא תראה כיון שוסתה באה אבל באשה שאם לא נתיר כה"ג יחייב להוליא התירו לו לעולם לסמוך אחזקה שעדיין לא ראתה הגם שאפשר שתראה שהרי אין לה וסת וזו קלת יש בה עדיפות דהתם עכ"פ איכא וסת קבוע ויש לחוש שיבא בעת אבל כאן כמו שאין לה וסת קבוע אין לה גם קביעות שהיום יבא אבל כיון דאין לה וסת סומכין על החזקה שלא ראתה עדיין ולא חיישינן שמא תראה והבן.

אלא דלפ"ז נראה לחדש דבאשה זו לא התירו רק לקיין המלוה ולאחר המלוה פורש ממנה דכבר יש לחוש שמא תראה וכמו באשה שיש לה וסת בזמן הוסת חיישינן והגם דלענין שאר הפרישות יש בזה חילוקים אבל לענין תשמיש ודאי דחיישינן ופורש מיד אפילו להפוסקים דבועל בעילת מלוה ביולא לדרך מ"מ פורש מיד שמא תראה בקילור הכלל בזה דכל שהכיתר הוא רק דסמכינן אחזקה קמייתא שאכתי לא ראתה אבל חיישינן שמא תראה מיד לאחר תשמיש צריך לפרוש שמא תראה דלאחר תשמיש מיד הדרינן על חזקה דשמא תראה דלא דמי לאשה שיש לה וסת דלא חיישינן שמא תראה ולא התירו אלא משום דקשין גירושין ולפ"ז באמת כל שעה חייב לפרוש כימנה מיד אחר התשמיש שמא תראה ומדויק בזה לשון רבינו שכתב וז"ל אוי לו לבעלה דלבו נוקפו, דבעי כל שעתא מיפרש מינה ומסתפי ע"כ ולשון דבעי כל שעתא מיפרש מינה מנא לן כיון דאמרינן דכל לגבי בעלה לא בעי בבדיקה א"כ למיפרש מינה נמי לא בעי ולפמ"ש אחי שפיר שהרי מה שהתירו לה אינו אלא משום חזקה דלא ראתה אבל מ"מ חיישינן שמא תראה בכל רגע א"כ מדינא בעי מיפרש מינה מיד לאחר תשמיש ולכן לבו נוקפו אעפ"כ ודברי רבינו עמוקים מאד.

וממה שכתבנו נראה דרבינו לא ס"ל כברי"ף ודעימיה דבעי בדיקות ג"פ הראשונים לידע אם תראה בשעת תשמיש ואם אינה רואה באותן ג"פ הראשונים הרי היא מותרת לעולם בלא בדיקה ועיין ת"ה הקלר דפסק כרי"ף וכ"כ הרמב"ן והרשב"א והר"ן וכ"כ בפ"ד ועיין ב"י אבל דעת רבינו דלבעלה לא בעי בדיקה ומיהו לעולם נמי לא התירו רק הבכרה אבל מ"מ הרי הוא כל ימיו בעמוד והפרש מיד אחר המעשה שמא תראה וכיון דלעולם הוא בעמוד והפרש לבו נוקפו ומסתפי והבן. ול"ע שלא הביאו הפוסקים זה דברי רבינו כלל.

יז) ומ"ש רבינו כל היד המרבה לבדוק בנשים משובחת וכו' בגמ' (נדה ט"ז ע"ב) נראה דרבינו מפרש לה בסתם נשים ושלא בפני בעלה או לעברות דוקא אבל כל שהיא לבעלה בין שיש לה וסת ובין שאין לה וסת אין לה לבדוק בפניו ועיין רשב"א בת"ה שתמה על מה שפר"ח דא"כ קשיא דרב יהודה אמר שמואל אדרב יהודה אמר שמואל ועוד דהא אמרי' בסוף פ"ק דנדה בעי מיניה ר' זירא מרב יהודה אשה מהו שתבדוק עצמה לבעלה א"ל לא תבדוק, ותבדוק ומה בכך א"כ לבו נוקפו ופורש ור"ז לאו לכולי עלמא בעי דאיהו גופיה אמרה משמיה דרבי אבא בר ירמיה משמיה דשמואל אלא מדת חסידות לבעל נפש קאמר וכדאהדר ליה ותבדוק ומה בכך ואתיא כאידך דידיה דאמר בפ' כל היד (ע"ז) מדברי כלם נלמוד בעל נפש לא יבעול ויענה ואהדר ליה רב יהודה דאסור לעשות כך דא"כ לבו נוקפו ופורש ונמצא בעל מפ"ו ואף בשאין לה וסת קאמר דאל"כ הו"ל למימר בהדיא אם יש לה וסת לא תבדוק דהא איהו סתמא בעי ליה ועוד דאיה מדתנן בפ' כל היד כל הנשים בחזקת עברה לבעליהם וכיון דקתני כל אפילו בשאין לה וסת קאמר ועוד נ"ל דאיה גמורה מדאמרינן בפ' כל היד גבי מתני' דכל הנשים בחזקת עברה לבעליהן אמר רב הונא ל"ש אלא שאין לה וסת כלל וכו' ועוד מדאמרינן בסוף פ"ק שיילינהו לאינשי ביתיה דר' פפא ורב הונא בריה דר' יהושע כי אתו

לבדוק בנשים משובחת באנשים תיקצץ יח) מאי טעמא נשים דלאו בני הרגשה שבודקת תמיד שמא ראתה: בנשים משובחת. שמתוך כך לא אתי לידי ספק עומאה ובעלה לא אתי לידי איסורא רש"י והא דכתב ובעלה לא אתי וכו' דאם תראה בשעת תשמיש היא כו"ל אונס ובעלה אפשר שיבא לידי כולאה בקישוי שחייב על הילאה: באנשים. שבודק עצמו תדיר באמתו שמא יצא ממנו קרי: תקצץ. שמחמם ומרגיש כשמשמש באמה ומוציא ש"ז לבעלה: נשים דלאו בני (בנות) הרגשה נינהו. רש"י פי' שאינן מתחממות ורואות קרי מחמת מישמוש, וכן משמע מפי' ר"ח וכן נראה דעת רבינו ודלא כפי' השני דלאו בנות איסור הרגשה

משנה הלכות

רבנן מבי רב אי מצרכי לבו בדיקה וא"ל לא ובודאי משמע דכל זמן קאמר ואפילו אין לה וסת קבוע מכל הני משמע דליתא לדר' חיינא בן אנטיגנוס.

ומיהו הרי"ף פסק כמותו ונראה מדבריו שהוא מפרש מאן דאתני' הא לא אתני' הא כפר"ח ומ"מ נראה שגם הוא ז"ל מודה שא"ל בדיקה לבעלה והא דר' חיינא דאמר משמשת בב' עדים לא לעולם קאמר אלא ג"פ הראשונים לידע אם תראה דם בשעת תשמיש ואם איכה רואה באותתן ג"פ הראשונים הרי היא מותרת לעולם בלא בדיקה וכל הנך דלעיל לאחר שהוחזקה שאינה רואה בשעת תשמיש והא דתנן (י"ג ח') כל היד המרבה לבדוק בנשים משובחת מסתבר ליה דדוקא בשאינה עוברת לשמש ביתה דהיון דליכא בעל ליכא למיחש לשמא לבו נוקפו ופורש ע"כ ועיין ב"י סי' קפ"ו מה שהאריך בזה ובדברי הראשונים ז"ל. ומדברי רבינו ז"ל מבואר דהוא נמי פסק כר"ח בן אנטיגנוס דאמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרחב"א ומאן דאתני הא לא אתני הא ומוקי כל היד המרבה לבדוק בנשים כשאינו עוברת לשמש.

ודע דלולי דמסתפינא הי' נלפענ"ד לומר בדברי רבינו קלת דבר חדש מה דסיים אוי לו לבעלה דלבו נוקפו דבעי כל שעתא מיפרש מינה ומסתפי וסמך ליה מימרא דכל היד המרבה לבדוק בנשים משובחת דנראה דס"ל לרבינו דבנשים נמי שיש להם וסת קבוע ליכא שבח בבדיקות דלמה תבדוק אלא באשה שאין לה וסת שבאמת לולי הטעם של לבו נוקפו לבעל היתה צריכה לבדוק בכל שעה קודם תשמיש ולאחר תשמיש לברר חזקת עברתה אלא משום דלבו נוקפו התירו לה שלא תבדוק ולכן באשה כזו כל היד המרבה לבדוק בנשים משובחת אבל באשה שיש לה וסת קביע וחזקתה מבוררת בדיקה זו מה עושה ולכן לא אמרו במתני' כל אשה שמרבה לבדוק משובחת או כל הנשים שמרבים לבדוק משובחות אלא כל היד המרבה בנשים ולא כל הנשים והוא לבעלה דלקדשים הרי תקנו חז"ל בדיקה שחרית וערבית ובדיקה מהני לעבר ספק עברות תרומה וקדשים וכיולא בו ול"ע.

יח) **ומש"ר** מאי טעמא נשים דלאו בני וכו' בגמ' שם מ"ש נשים ומ"ש אנשים נשים דלאו בנות הרגשה נינהו משובחות אנשים דבני הרגשה נינהו תקלן אי הכי מאי איריא מרבה כי לא מרבה נמי כי קתני מרבה אנשים ונראה דיש כאן טעות הדפוס מה שכתב נשים דלאי בני הרגשה נינהו ול"ל דלאו בנות הרגשה נינהו כלשון הגמ'. ופרש"י הרגשה שמזדעזעין אבריו כשמתחמם ורואה קרי. וכתב הרא"ש דמשמע הא אם מתחממות אסור אפילו בנשים אלמא נשים מוזהרות על הסחתת זרע וכן משמע מפר"ח שפי' דלאו בנות הרגשה נינהו שרואות דם בלא הרגשה ומשמע שר"ל אע"ג דמפקות זרע לבעלה עוד לה שתבדוק כדי להפרים מעומאת עברות ומלשמש עם בעלה בעומאה אבל אנשים שאינן רואין קרי ולא הרגישו למה יבדקו אבל אם היו רואין בלא הרגש מיקרי כשבודק אע"פ שמוציא זרע מידי דהוה אחז. ועוד י"ל דלאו בני איסור הרגשה נינהו אע"פ שמתחממות ורואות קרי וא"ת מ"ע וכ"ת משום דלא מיפקדי אפ"ו אנשים נמי לאחר שקיימו לא ליסרו ומי' י"ל אנשים לעולם מיפקדי משום דכתיב בבוקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ידיך וכו' וי"ל דאנשים כ"ע דמיפקדי לפי שמזריע מבחוץ אבל אשה מזרעת מבפנים והא דאמרי' ג' נשים משמשות במוך לפרש"י ור"ח ניחא דאסירי משום הסחתת זרע ולאידך פירושא נמי איכא למימר משום דמשחיתות זרע הוים.

ומיהו הרמב"ן ז"ל פי' לאו בנות הרגשה נינהו ר"ל שיהא יצרן מתגרה בהן מפני כך וכ"פ המאירי ז"ל.

ובאמת כי בהא אי אשה מצוה על הסחתת זרע שלה ושל בעלה נחלקו בזה רבותינו הראשונים ז"ל והאחרונים ואין לנו אלא להביא דבריהם או לגיין עליהם ועיין רש"י כתובות ל"ז אשה מזנה משמשת במוך ופרש"י לאחר תשמיש נותנת מוך ושואבת הזרע, ומיהו בשלש נשים משמשות במוך יבמות י"ב פי' רש"י מותרות לתת מוך במקום תשמישי כשהם משמשות והקשו עליו ר"ת ועוד ופי' דחייבת לשמש במוך משום סכנה, ועיין

מינכו ע"ם ברא"ם ודו"ק: **מביא** מבול לעולם. שעבירה זו היתה בידם דכתיב (בראשית ו') כי השחית כל בשר דרכו על הארץ, ואמרו ברותחין קלקלו: **ניצוצות** ניתזין. כיון שאינו לוחז ואינו מעיל למרחוק: **כברות** שפכה. סרים אין מימי רגליו עושים כיפה: **לעז** על בניו. שאומרים אשתו זינתה ומאחר ילדה כיון שהוא סרים: **תניא** אידך.

בינהו משובחת אנשים דבני הרגשה בינהו תיקצץ. יט) תניא ר"א אומר כל האוחז באמה ומשתין מים מביא מבול לעולם אמרו לו לר"א והלוא ניצוצות ניתזין לו על ברכיו ונראה ככברות שפכה ונמצא מוציא לעז על בניו שהן ממזרין אמר להם מוטב יוציא לעז על בניו ואל יעשה רשע שעה אחת לפני המקום. תניא אידך אמר להם רבי אליעזר אפשר שיעמוד על גבי מקום גבוה וישתין או ישתין בעפר תיחוח ואל יעשה שעה אחת רשע לפני המקום. כ) אמר

משנה הלכות

נמק"י וריעב"א ובש"מ כתובות ל"ע ע"א אי נמי נוכל לפרש כפרש"י אע"פ שנשים אינן מצוות בהשח"ז מ"מ אין לה להשחית זרע האיש אם לא מפני הסכנה וכו' לשון הרא"ם ועיין פי' הרא"ם נדה דף ג' ובשו"ת הרא"ם כלל ל"ג סי' ג' ועיין ירושלמי כתובות פ"ז ה"ב ע"מ שהאמרו לאיש פלוני וכו' ועיין בספרינו משנ"ה ח"ה סי' ר"ל-רל"ג באריכות בבירור שיעות הפוסקים בס"ד.

יט) ומש"ר תניא ר"א אומר כל האוחז וכו' שם י"ג ע"א ודף מ"ג במשנה היה אוכל בתרומה והרגיש שנזדעזע אבריו אוחז באמתו ובולע את התרומה ופריך אוחז והתניא רבי אליעזר אומר כל האוחז באמתו ומשתין כאלו מביא מבול לעולם אמר אביי במעלית עבה רבא אמר אפילו תימא במעלית רבה כיון דעקר עקר ואביי חליש דלמא אתי לאוסופי ורבא לא חיש דלמא אתי לאוסופי ופריך ורבא לא חיש דלמא וכו' והא תניא הא למה זה דומה לנותן אצבע בעין שכל זמן שאצבע בעין עין מדמעת ואוזרת ומדמעת ורבא כל אחמומי והדר אחמומי בשעתא לא שכיח ע"כ.

ובתוס' ורא"ם הקשו מאי פריך מר"א והלא רבנן פליגי עליה דר"א וקיי"ל כרבנן וכן לקמן מאי פריך אר' יהודה מדרבי אליעזר כיון דרבנן פליגי ותוס' תי' דרבנן נמי לא שרו אלא למשתין משום לע"ז ממזרות אבל לצורך דבר אחר אסרו ור' יהודה לא היה אוחז אלא כדי שלא יפלו מי רגלים על הכותל שהרי ממקום גבוה היה משתין ולא היו ניצוצות ובהא לא שרו רבנן א"כ לבסוף הודו רבנן לר"א והרא"ם תי' נמי די"ל דחכמים הודו לו לר"א ע"ם ובהא מודן אמאי פסק רבינו הר"א. גם הרמב"ם פכ"א מהא"ב הכ"ג כתב ואסור לאדם שאינו נשוי לגלות ידו במבושיו שלא יבא לידי הרהור ואפילו מתחת עידורו לא יכניס ידו שמא יבא לידי הרהור ואם השתין מים לא יאחוז באמה וישתין ואם היה נשוי מותר ובהגמ"יי שם אות מ' דתניא ר"א אומר כו' ורבנן לא פליגי עליה ולא על ר' ערפון דהתם כמבואר בתוס' ע"ם ע"כ.

והרא"ש ז"ל הביא עוד ראיה מגמ' יומא דפריך התם גבי המעיל מים טעון קידוש ידים ורגלים בשלמא רגלים משום דאיכא ניצולות ומדאיכא ניצולות אלמא משמע דאסור לאחוז באמה וכן בפ' כילד מברכין דקאמר ואי ליכא עפר תיחוח יעמוד במקום גבוה וישתין במקום מדרון ע"כ. ובחי' הר"א פי' הביא נמי קושיא זו ותי' דלא פליגי רבנן עליה דר"א אלא בדליכא מקום גבוה ולא עפר תיחוח דלא אפשר להשתין בלי אחיזת האמה משום חשש פסול משפחות אבל במקום אחר שיוכל להשתין מודי ליה דאסור הלכך לד"ה גבי תרומה הו"ל למימר שיפלוט ולא יעמא ע"ם ושוב הביא ג"כ כתי' התוס'.

והטוש"ע א"ח סי' ג' כתב ולא ישתין מעומד שלא יתזו נצולות על רגליו וירהה ברכות שפכה ונמצא מוליא לעז על בניו אם לא שיעמוד במקום גבוה או שישתין בעפר תיחוח ויזהר שלא יאחוז באמה וישתין אם לא מעערה ולמעה לגד הארץ ואף אם הוא נשוי ולא ישהה לרכיו וכתב הב"י ולא ישתין וכו' בר"פ כל היד וכו' ויזהר וכו' כבר נתבאר בסמוך דר"א אמר הכי ואע"ג דרבנן פליגי עליה כבר כתבו התוס' שם ובפ' אמר להם הממונה (דף ל') שחזרו חכמים והודו לו לר"א.

כ) ומ"ש רבינו אמר רב נחמן אם היה נשוי מותר. בגמ' שם רב יהודה ושמואל הוו קיימי אאיגרא דבי כנישתא דשף ויתיב בהדדעא א"ל רב יהודה לשמואל לריך אני להשתין א"ל שיננא אחוז באמתך והשתן לחוץ היכי עביד הכי והתניא ר"א אומר כל האוחז באמה ומשתין כאילו מביא מבול לעולם אמר אביי עשאו כבולשת דתנן בולשת שנכנס לעיר בשעת שלום חביות פתוחות אסורות סתומות מותרות בשעת

רב נחמן אם היה נשוי מותר. (ברכות מ.) **כא)** אמר רבה בר שמואל משום ר' חייא אין מי רגלים כלים אלא בישיבה אמר רב כהנא ובעמידה בעפר תיחוח ולפי ברייתא זו אם אין לו עפר תיחוח או מקום גבוה יאחוז באמה: **אם** היה נשוי מותר. ויש לעיין א"כ לעיל בפנוי מיירי ומאי מוליא לעז על בניו איכא כיון דהוא פנוי, ול"ל דלאחר שיגשא מי שראהו מילולין נחזין ועכשיו שמע שיש לו בנים, ול"ע ובפ' כל כתבי שבת קי"ח דקאמר דקרי ליה לרבי רבינו הקדוש שלא הניח ידו למטה

משנה הלכות

מלחמה אלו ואלו מותרות לפי שאין לבם פנאי לנסך אלמא כיון דבעיתתי לא אתי לנסוכי הכ"נ כיון דבעיתי לא אתי להרהורי וכבא מאי בעתותא איכא איבעית אימא בעתותא דלילא ודאיגרא ואב"א בעתותא דרביה ואב"א בעתותא דשכיבה ואב"א אימתא דמרא עליה דקרי שמואל עליה אין זה ילוד אשה ואיבעית אימא נשוי הוה דאמר רב נחמן אם היה נשוי מותר.

ודע דהעור א"ח הכ"ל סיים ויזהר לבל יאחוז באמה וישתין אם לא מעטרה ולמטה ולד הארץ ואף אם הוא נשוי ותמה עליו הב"י שהרי בגמ' אמרו אב"א נשוי היה דאמר ר"נ אם היה נשוי מותר ואב"א כי הא אורי ליה דתני אבא בריה דר' בנימין בר חייא אבל מסייע בבנים למטה ואב"א כי הא אורי ליה דאמר ר' אבוהו אמר ר' יוחנן גבול יש לו מעטרה ולמטה מותר מעטרה ולמעלה אסור ומשמע דר"נ ור' אבוהו לא פליגי אלא מר אמר חדא ומר אמר חדא וא"כ רב נחמן שרי אפילו למעלה מעטרה דאל"כ מאי אריא נשוי אפילו נשוי נמי וכן נראה שהוא דעת הרמב"ם בכ"א מה"א ואם היה נשוי מותר הרי שהתיר לנשוי לאחוז באמה סתם ולא חילק מעטרה ולמטה ומעטרה ולמעלה וכן כתב סמ"ק סי' רל"ב וכייתי סודר לומר שע"ם הוא וכו' אבל מלאתי בס' א"ע סי' כ"ג על דברי הרמב"ם ואני כתבתי בא"ח אף נשוי אסור אם לא מעטרה ולמטה ולד הארץ אא"כ הוא נשוי וכו' ואח"כ מלאתי לרבינו יונה שכתב בס' היראה וז"ל ואם ישתין מעומד יזהר שלא יאחוז באמה אם לא מעטרה ולמטה ולד הארץ ואף אם הוא נשוי כי אחרי אשר העונש גדול כ"כ שהוא כמביא מבול לעולם א"כ יש לו לאדם להתרחק ולקדש עצמו אף במותר לו וכן רבינו הקדוש מימיו לא הכניס ידיו למטה מאבנטו עכ"ל ונראה שהעור נמשך אחריו ע"ש. ודעת רבינו כדעת רוב הפוסקים דנשוי מותר.

כא) ומש"ד אמר רבה בר שמואל וכו' ברכות מ' ואמר רבא בר שמואל משום ר' חייא (גירסת רבינו רבה) אין מי רגלים כלים אלא בישיבה אמר רב כהנא ובעפר תיחוח אפילו בעמידה ואי ליכא עפר תיחוח יעמוד במקום גובה וישתין למקום מדרון ע"כ. ופרש"י אין מי רגלים כלים מן הגוף אלא בישיבה לפי שהקילוה קורב לפיסוק הוא דואג שלא יפלו נגולות על רגליו ומפסיק בעפר תיחוח ליכא נגולות ע"כ.

ויש לדייק מאחר דפסק רבינו כרב נחמן דאם היה נשוי מותר א"כ למה הביא הא דאין מי רגלים וכו' כיון דמותר לו לאחוז באמה וליכא נגולות ניחזין לו על ברכיו, וזה כי' אפשר ליישב דעכ"פ צריך למי שאינו נשוי שאסור לו לאחוז באמה וצריך לעשות לפי שאמר רבא במקום גבוה או עפר תיחוח ומיהו מה שנ"ע מגמ' יומא כ"ע ע"ב זה הכלל היה במקדש בשלמא רגליים משום נילולות אלא ידים מאי טעמא אמר רבי אבא זאת אומרת מלוה לשפשף מסייע ליה לרבי אמי דאמר רבי אמי אסור לאדם שילא בנילוליו שעל רגליו מפני שנראה ככרות שפכה ומוליא לעז על בניו שהם ממזרים. ופרש"י מלוה לשפשף בידו נילולות של מי רגלים הנחזין על רגליו שלא ילא בהן חוץ ונראה ככרות שפכה ומעתה לא מיבעיא בהכן גדול שאינו עובד כשאין לו אשה א"כ אמאי צריך גם רגליים ומאי פשיטותא הוא דקאמר בשלמא רגליים משום נילולות הרי רוב הכנים נשואים היו אפילו בלאו הכ"ג והי"ל עכ"פ לומר בשלמא הכן שאינו נשוי אבל לומר זה הכלל היה במקדש כל המעיל מים טעון קידוש ידים ורגליים ל"ע, ואף אי נימא דהוא תקנה מ"מ למה תקנו הן לכולם כיון דרובם לא צריכים לה ומיעוטם נמי הרי בידם לעמוד על מקום גבוה או עפר תיחוח וליכא רק מיעוטא דמיעוטא ותקנתא למיעוטא דמיעוטא לא עבדינן.

ודאיתי בתוס' יומא דף ל' ד"ה מלוה לשפשף שהקשו אמאי צריך לשפשף דהא מסתמא קיי"ל כרבנן דר"א דאסור לאחוז באמה ואמרו ליה רבנן והלא נילולות ניחזין לו על רגליו אלמא כשאוחז באמה אין נילולות ניחזין על רגליו וי"ל אעפ"כ א"א שלא יבא מעט ניחזין על רגליו אי נמי דרבנן מודי לבסוף לר"א וכו' מיהו יש להביא ראיה מדאמרינן פ' כילד מברכין (דף מ') אין מי רגליים כלים אלא בישיבה ובעפר תיחוח אפילו בעמידה וכו' אבל אוחז באמה לא קאמר דאע"ג דמסתמא כמו כן כלים ואמרינן נמי בפ' כל היד (נדה ע"ז) ג' שנאתי וחשיב נמי האוחז באמה ומשתין ולא הזכיר שם ר"א אלא ש"מ דחזרו רבנן והודו לו לר"א וכו' ע"ש והנה

מאצנעו כיינו רבותא שכיב נשוי וכיב מחמיר על עצמו: ממקור דמיב. תרתי כתיב ועברב ממקור דמיב וגילתב ממקור דמיב ודמיב תרתי משמע הרי כאן ארבע מיני אדמומית טמאב בב אצל שלמעב מכן לאו דם הוא: אדום שלקב. כל אדום שלקב נעשב שחור: בקרן כרכוס. כזוית גן שברכוס גדל בו ל"א כנוגב זיו ברכוס כמו כי קרן עור פניו (שמות ל"ד):

ובמקום קשה יעמוד במקום גבוה וישתין במקום נמוך. (נדה יט.) כב) חמשה דמים דאמרינן טמאים באשה מן התורה מנין וטהרה ממקור דמיה והיא גלתה את מקור דמיה הרי ארבעה דמים מן התורה. חמישי מנין זה אדום שלקה דאמר רבי חנינא שחור אדום הוא אלא שלקה. חמשה דמים טמאים באשה האדום והשחור וכקרן כרכום וכמימי אדמה וכמזג ב"ש אומרים אף כמימי תלתן וכמימי בשר תלי וב"ה מטהרין הידוק עקביא בן מהללאל מטמא וחכמים מטהרין א"ר מאיר אם אין מטמא משום כתם מטמא משום משקה רבי יוסי אומר לא כך ולא כך

משנה הלכות

מכח גמ' דידן בכריתו כתוס' דבדרו לבו רבנן ובודו לר"א דאינו אוחז באמב כלל (ומיושב בזב נמי פסק רבינו בעור אשר תמב עליו בב"י ז"ל בבאתי דבריו בס"ק בקודם עד שמלא לרבינו יונב אמנם מדברי כתוס' נראב נמי דפסקו כר"א ולא כרב נחמן כלל). ואלא לרבינו כיון דפסק כרב נחמן דאוחז באמב קשב מגמ' ב"ל דמלוב לשפשף ואי מלוב א"כ כיאך פסק גם זב.

ואשר נראב בדברי רבינו בתרי אנפי או יאמר דרבינו ס"ל נמי דבגס דנשוי מותר לו לאחוז באמב מ"מ דוקא כיכא דא"א באופן אחר אבל כיכי דאפשר באופן אחר אל ישתמש בכיתר זב דאוחז באמב אפילו נשוי דבוא כיתר דחוק דקושית חכמים לר"א קושיא חזקב בוא ובלא גילוגות נותזות לו על רגליו ור"א בשיב מועב וכו' עד שבא ר"נ ואמר דאם כיב נשוי מותר וביינו דוקא שלא יבא גילוגות נותזות לו וא"כ אם אפשר באופן אחר לא וכדעת ברבינו יונב וכבי פי' תניא אידך אמר לבם ר"א אפשר שיעמוד במקום גבוב וישתין או ישתין בעפר תיחות ואל יעשב שעב אחת רשע לפני המקום אמר רב נחמן אם כיב נשוי מותר ואפ"ב אמר רבב בר שמואל משום ר"ח אין מי רגליים כלים אלא בישיבב ואל ישתמש בכיתר של רב נחמן אלא כיכי דא"א וכקושית חכמים לר"א. או יאמר דדעת רבינו ז"ל דבגס דיש כיתר דרב נחמן לנשוי מ"מ אין להשתמש בו רק כיכי דא"א ליבב או לעמוד במקום גבוב ולא מעעם מבול אלא דאין מי רגליים כלים אלא בתרי אופני אלו וא"כ בגס דמותר לאחוז באמב מ"מ במי רגליים לא יכלו באופן זב וא"כ מעעם אחר לא ישתמש בעצת רב נחמן משום דמי רגליים לא יוכלו באופן זב כי כיון שלא יוכלו במי רגליים יש בזב שיגורם לחולי כידוע.

כב) ומש"ר חמשב דמים טמאים באשב כו' תנן בתס (דף י"ט ע"א) חמשב דמים טמאים באשב וכו' וכמזג וכו' וב"ב מטהרים וכו' ר"מ אם אינו מטמא, וכקרן כרכוס וכמימי אדמב כו' ומילף מיס, וכמזוג כו'. ושאר בכל כלשון רבינו. ובגמ' מנלן דאיכא דם עבור באשב דלמא כל דם דאתי מינב טמא א"ר חמא בר יוסף אמר רבי אושעיא אמר קרא כי יפלא ממך דבר למשפט בין דם לדם בין דם טהור לדם טמא וממאי דבבי טהורין וכבי טמאין אמר רבי אבוהו דאמר קרא וירקו מוצא את המים אדומים כדם למימרא דדם אדום הוא ואימא אדום ותו לא א"ר אבוהו אמר קרא דמיב דמיב (פי' רבינו ועברב ממקור דמיב וביא גלתב את מקור דמיב וכך פרש"י הרי ד' מיני אדמימות טמאים בב אצל למעב מכן לאו דם הוא) הרי כאן ארבעב והא אין חמשב תנן אמר רבי חנינא שחור אדום הוא אלא שלקב תניא נמי הכי שחור כחרת עמוק מכן טמא דיבא אפילו ככחול טהור ושחור זב לא מתחלתו הוא מישחר אלא כשנעקר הוא משחיר. לכשנעקר הוא משחיר.

וגרסי' תו בגמ' חכמים מטהרין כיינו ת"ק איבא ביינייהו לחלות פי' כיינו ת"ק דאמר ב' מיני דמים ותו לא וא"כ ירוק לא נמנב עמהם לחלות כלומר דלת"ק תולין ולחכמים טהור לגמרי ופסקו הרא"ש והרשב"א בת"ב והר"ן ז"ל בפ"ב דשבועות דהלכב כחכמים וכ"פ הרמב"ם ז"ל. וג' מחלוקת בדבר לעקביא מטמא ושורפין עליו ולת"ק תולין לא אוכלין ולא שורפין ולחכמים טהור ואוכלין. והאי ירוק הוא כמראב אחרוג ולא ירוק ככרתי דאין זב נוטב לאדמימות כלל כ"כ כתוס' ושאר פוסקיסוכתב הב"י דמשמע מדעתם דלא עלב על דעת שום אדם שיבא טמא ירוק ככרתי ולא איפליגי אלא בירוק כזהב וכ"כ הר"ן בפ"ב דשבועות והרשב"א בת"ב והגפ"מ לפמ"ש הטור והפוסקים דהשתא אין אנו בקיאים ומטמאין כל שיש מראב אדום בין אם הוא ככב הרבב או עמוק וכן כל מראב שחור אבל הירוק ככרתי טהור והירוק לבוב כזהב נמי טהור וכ"כ המרדכי בשבועות פ"ב דהירוק ככרתי או כעשבים או כשטוב טהור וכ"כ ה"ה ועיין ש"ע יו"ד סי' קפ"ח.

איזה הוא אדום כדם המכה שחור כחרת [עמוק מכאן טמא] דיהה מכן טהור. כג) כקרן כרכום כברור שיש בו. כד) כמימי אדמה מבקעת בית כרם דמציף מים. כה) וכמזג שני חלקי מים ואחד יין מן היין השרוני. (שם ע"ב) מאי כדם המכה אמר רב יהודה אמר שמואל כדם שור שחוט. (שם כ.) ושחור כחרת אמר רבה בר רב הונא שחור שאמרו דיו. תניא נמי הכי שחור כחרת וחרת שאמריו דיו. א"ר חנינא האי שחור אדום הוא אלא שלקה. כקרן כרכום כברור שבו תנא לח ולא יבש. תני חדא כתחתון ולא כעליון ותניא אידך כעליון ולא כתחתון ותניא אידך כתחתון וכל שכן כעליון ותניא אידך כעליון וכל שכן כתחתון אמר אביי תלתא דארי דתלתא תלתא טרפי הוו נקוט דרא מיצעא וטרפא מיצעא בידך. כי אתו לקמיה דרבי אבהו אמר להו בגושייהן שנינו. כמימי אדמה מבקעת בית כדם המכה. כתחילת הכאה של סכין: כחרת. פי' דיו יבש, כלומר שחרורית חרת כניתק בדיו: דיהה. מזוג קלת: כרכום. כערפא מליעתא בעודו מחובר: שור שחוט. שור דמו אדום כדאמר ביומא (נ"ו) בחי חיור וכחי סומק, ודם שחיטה משתנה והולך ואמר כתחילת המכה: כתחתון. עלה תחתון: תלתא דרי. דעלין הוו זו למעלה מזו וכל דארי תלתא טרפי יש

בו: נקוט דרא מיצעא. לבדוק בה את הדם: וטרפא מיצעא. דהכוא משובח לבדוק מכולן, ומשמע דדוקא הוא ומיהו לשון רש"י וז"ל ומיהו כוליה דרא כשרה לבדוק והא דקתני כתחתון ולא כעליון הכי קאמר כשורה אמצעית ולא כעליונה דימנה והא דקתני כעליון ולא כתחתון כשורה אמצעית ולא כתחתונה דאין כשר לבדוק אלא בדרא אמצעית והא דתניא כתחתון וכ"ש כעליון דמשמע דתרוייהו כשרין לבדוק אלא שהעליון משובח לו אדרי קאי אלא אעלין דדרא מליעא וה"ק בעלה תחתון שהוא ברור וכ"ש בעליון דימנה דהיינו אמצעי שהוא ברור מאד והא דתניא כעליון וכ"ש כתחתון הכי קאמר כעליון כעלה העליון וכ"ש כתחתון כעלה האמצעי ומלשון רבינו נראה כפשוטן: בגושייהן שנינו. לבדוק בהן ולא לאחר חליפתן:

משנה הלכות

ובגמ' עוד שם רבי יוסי אומר לא כך וכו' היינו ת"ק הא קמ"ל מאן ת"ק רבי יוסי וכל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם ומשמע דפסק רבינו כרבי יוסי והרמב"ם בפיה"מ פסק כת"ק ומיהו בחבורו בפ"ה מהא"ב ה"ו פסק כחכמים שהוא רבי יוסי וכ"כ ה"ה שם ועיין ר"ן שבועות שכתב בשם הרמב"ן דבפלוגתא דריש הלכה כת"ק דהיא סתם מתני' אבל בירוק נקטינן כרבי יוסי שהרי הוא שנו בלשון חכמים במשנתינו ותנינן בבחירתא דם הירוק עקביא בן מהללאל מטמא וחכמים מטהרין ועיין תוי"ט באריכות ותבין יותר.

והמאירי כתב מ"מ כל שילא ממנה מראה שאינו נוטה כלל לאדמימות ולא לשחרות כלל עכור ואין לנו בזה אלא שנים והם הירוק והלבן וכו' ויש מפקפקין לאסור את הירוק מדקתני בגמ' חכמים היינו ת"ק ותי' איכא בינייהו לתלות וכו' ואין זה כלום שהרי בבחירתא הוזכר מחלקותו עם ר' יוסי שהוא תנא בתרא המזכר במשנתינו וודאי לגבי ר' יוסי חזר בו ולטהר לגמרי ור"מ הי' סבור שיטמא עכ"פ משום משקה כלומר תהא קרויה מיהא משקה להכשיר את הזרעים ואמר לו ר' יוסי לא כך ולא כך אלין הדם מכשיר אלא הבותה בשעת שחיטה שדם החי אינו מכשיר הדם מלה והקזה שנאמר ודם חללים יאתה והלכה כר' יוסי. וירוק זה שאנו מטהרין אנו רגילין לפרש ירוק ככרתי ומ"מ בתוס' פירשוה אפילו בירקות הנוטה מעט לאדמימות והביאו ראיה וכו' ומ"מ לדעתי זו ודאי עמאה ולא מצאנו חבר להמאירי בזה והפוסקים פסקו כתוס'.

גם בשחור כחרת פי' המאירי ז"ל וז"ל פי' בגמ' דיו היינו כחרת והוא הקרוי אירמנע וקורהו חרת על שם ששחרוריתו נגמר בו עמוק מכאן ר"ל שאינו שחור כל כך אלא שלבן יותר כל שכן שהוא עמא דכל שאינו שחור כל כך נראה בו יותר שאדום היתה אבל היכה מכאן ר"ל שהשחור יותר עכור וזהו כדיו בקיר, ר"ל עשב שחור היולא בקיר כענבה עמא כזית כזפת כעורב עכור ויש מפרשין עמוק מכאן שמשחיר יותר ודוכה מכאן שמלבין יותר ממה שאמרו בהעברת סימנין על הכתם עבר או דיהה הרי זה כתם, וזית וזפת ועורב אע"פ שהם שחורים ביותר הואיל ומלהיבין הם הוא קורהן דוהים. ופי' הראשון הביא הרמב"ן ז"ל בפי' בשם ה"ר שמואל ז"ל ודחה אותו ע"ש. ורבינו שכתב איזהו אדום כדם המכה שחור כחרת (עמוק מכאן עמא) דיהה מכאן עכור, משמע כפי' רוב הפוסקים שדיהה היינו שאינו עמוק כ"כ בשחרות. ועיין בחידושי הר"א (שושנה) מה שהאריך הרבה בביאור דברי רבינו שמואל ובמה שחלקו עליו.

איברא די"ל לפי מה שהוא בספר בה"ג שלפני הגירסא שחור כחרת (ובסוגריים עמוק מכאן עמא) משמע דזה הוא הגהת המדפיס ובספר רבינו לא היה נכתב רק דיהה מכאן עכור היה משמע לכאורה דיהה

בכל אופן בין עמוק יותר ובין לבן יותר דדוקא שחור כזה הוא דאמרו עמא והטעם י"ל כיון דאין זה מראה עומאה בפני עצמה אלא שהוא אדום ולקה ח"כ כשהוא כזה הוא דהוא דם אבל אם הוא מראה אחר אין זה דם כלל ובגמ' דף י"ע שם שחור כחרת אמר רבה בר רב הונא חרת שאמרו דיו וכו' אמר עולא כולן עמוק מכן עמא דיהה מכן עהור כשחור ואלא מאי מ"ש שחור דנקט סד"א הואיל ואמר ר' חנינא שחור אדום הוא אלא שלקה הילכך אפילו דיהה מכן נמי ליעמא קמ"ל ר"א בר אבא אמר וכולן עמוק מכן עמא דיהה מכן נמי עמא חוץ משחור אלא מאי אהני שיעורא דרבנן לאפוקי דיהה דדיהה ואיכא דאמרי רמי בר אבא אמר וכולן עמוק מכן עהור חוץ משחור ולהכי מהני שיעוריה דרבנן בר קפרא אמר וכולן עמוק מכן עמא דיהה מכן עהור חוץ ממזג שעמוק מכן עהור דיהה מכן עהור בר קפרא אדיהו ליה ודכי אעמיקו ליה ודכי אמר בי חנינא כמה נפיש גברא דלביה כמשמעתיה ע"ש. ולהלכה אין לנו אלא מה שכתבו האחרונים ז"ל ופשוט.

כג) ומש"כ רבינו כקרן כרכום כברור שבו. כלומר שאינו אדום לגמרי אלא נוטה לאדמימות
כקרן כרכום, ר"ל כמולהב שבכרכום כלומר אותו קרן שמופלג בלבנו, וקרן פירושו לשון זוהר ופירשוה בגמ' שהוא עשו שלש שורות זו למעלה מזו כל אחת משלשה עלים והמולהב שבו הוא הבלה האמצעי שבשורה האמצעית מפני שהוא לח ביותר וגם שעדיין לא נעקרו מגושיהן שכ"ז מחזיק לאותו יותר ומולהב יותר וז"ש רבינו בביאור בסמוך תני אדם כתחתון ולא כעליון ותניא אידך כעליון ולא כתחתון וכו' נקוט דרא מילתא ונרפא מילתא ביהך. כי אתו לקמיה דר' אבוהו אמר להו בגושייהן שנינו. ונראה דעת רבינו לכאורה דרק עלה האמצעי כשר לבדיקה ולא כרש"י דס"ל דגם עליון ותחתון כשרין לבדיקה ול"ע.

ובתוס' הרא"ש הקשה לפמ"ש בסמוך דדיהה מכאן עהור תימה דדיהה מאדום עדיין הוא אדום יותר מקרן כרכום וכן דיהה מקרן כרכום אדום יותר ממימי אדמה וכן למ"ד עמוק מכן עהור לפרש"י עמוק ממזג הוא כמימי אדמה ול"ל דאלו ד' מראות עמאים אבל שאר מראות שביניהם עהורין אע"פ שיש מראה שהוא דיהה מכן והא עמא וכיינו עעמא דמדמיה דמיה נפקא לן ד' מראות דמים וקים להו לרבנן דהני ד' מראות שכיחי בנשים וכל שאינו דומה לד' מראות הללו עהור אע"פ שיש מראה למעה ממנו שהיא דיהה יותר ועמא ע"ש ועיין שמשנה ריש שבועות מראות נגעים שיש שהם ארבעה (שבועות כ' ע"ב) בהרת עזה כשלג שניה לה כסיד הסיכל שאת כלמר לבן שניה לה כקרום בילה ופליגי ר"ע וחכמים אחי מלערפים זה עם זה ע"ש.

כד) ומש"ד כמימי אדמה כו' ת"ר, בגמ' שם ת"ר כמימי אדמה מביא אדמה שמנה מבקעת
בית כרם ומליף עליה מים דברי ר"מ רבי עקיבא אומר מבקעת יודפת רבי יוסי אומר מבקעת כסנירבי שמעון אומר אף מבקעת גנוסר וכיולא בהן תניא אידך וכמימי אדמה מביא אדמה מבקעת בית כרם ומליף עליה מים כקליפת השום ואין שיעור למים משום דאין שיעור לעפר ואין בודקין אותן לגולין אלא עכורין אלו חוזר ועוכרן וכשהוא עוכרן אין עוכרן ביד אלא בכלי אידעיא להו אין עוכירן אותן ביד אלא בכלי דלא לרמיה בידיה ולעכרינהו אבל במנא כי עכר ליה בידיה שפיר דמי או דלמא דלא לעכרינהו בידיה אלא במנא ת"ש כשהוא בודקן אין בודקן אלא בכוס ועדיין תיבעיא לך בדיקה בכוס עכירה במאי תיקו. כי אתי לקמיה דרבה בר אבוה אמר להו במקומה שנינו רבי חנינא פלי קורעא דגרשגשתא ובדיק ליה לייע עליה רבי ישמעאל ברבי יוסי באסכרה דרבי חנינא הוא דאכים כולי עלמא לאו אכימי הכי אמר ר' יוחנן אכמתא דרבי חנינא גרמא לי דלא אחזי דמא מעמינא מעבר מעבריגא מעמא אמר ר' אלעזר ענוותנותא דר' חנינא גרמא לי דאחזאי דמא ומה ר' חנינא דענותנן הוא מחית נפשיה לספר אגא לא אחזי בתמיה. אמר ר' זירא עבעא דבבל גרמא לי דלא אחזי דמא דאמינא בעבעא לא ידענא בדמא ידענא למימרא דבעבעא תליא מלתא והא רבה הוא ידע בעבעא ולא ידע בדמא כל שכן קאמר ומה רבה דידע בעבעא לא אחזי דמא ואנא אחזי ע"כ.

ופרש"י אין שיעור למים אלא יביא עפר ויליף מים עליה כעובי קליפת השום למעלה מן העפר כל
שהוא ויהא מראית העפר נכנסת במים, וכשהוא עוכרן המים בעפר לא יתן העפר אל תוך ידו ויעכור המים בעפר שבידו אע"פ שחוזר ונותנו בכלי לאחר עכירה אלא בכלי עוכרן. ורבינו שתם וכשהוא עוכרן אין עוכרן ביד אלא בכלי ולא ביאר אי בכלי עוכרן ביד או אפילו בכלי אין עוכרן אלא בכלי ובגמ' נשארה בתיקו ופסק להומרא דבכלי דוקא.

כה) ומש"ד וכמזג שני חלקי מים ואחד יין בגמ' שם
כ' ע"ב וכמזוג שני חלקים וכו' תנא הסרוני נידון ככרמלי חי ולא מזוג ורבינו גרס הכרמלי נדון כסרוני וכבר כתב רש"י שם וז"ל הסרוני. מזוג. נידון ככרמל חי. דהכי נמי בדקי בכרמלי חי ואית דגרסי כסרוני נדון הכרמלי. ובגמ' אמר רב יצחק בר אבודימי כו' מ"ע אמר אביי של כל העולם כולו מחזיק

כרם תנו רבנן כמימי אדמה מביא אדמה שמנה מבקעת בית כרם ומציף עליה מים כקליפת השום ואין שיעור למים ואין דשיעור לעפר ואין בודקין אותן צלולין אלא עכורין צללו חוזר ועוכרן וכשהוא עוכרן אין עוכרן ביד אלא בכלי. (שם כא.) וכמזג שני חלקי מים ואחד יין מן היין השרוני תנא כרמלי נידון כשורני חי ולא מזוג חדש ולא ישן. א"ר יצחק בר אבדימי וכולן אין בודקין אותן אלא בכוס של טבריא פשוט מאי שנא כוס של טבריא פשוט דכולי עלמא כוס מחזיק לוג עושין אותו ממאה מחזיק שני לוגין עושין אותו ממאתים. ואלו כוס של טבריא אפי' מחזיק שני לוגין עושין אותו ממאה איידי דקליש ידיע ביה טפי (שם כ.) כו) אמר רב יהודה אמר שמואל וכולן אין בודקין אותן אלא ע"ג מטלית לבנה. א"ר יצחק בר אבדימי שחור ע"ג עור אדום. כז) תינוקת בת יום אחד מטמא בנדה. (שם מד.) מנא הני מילי דת"ר אשה אין לי אלא אשה תינוקת בת יום אחד לנדה מנין ת"ל ואשה. בת עשרת ימים מטמא בזיבה מנהני מילי דת"ר אשה אין לי אלא אשה בת עשרת ימים לזיבה מנין ת"ל ואשה (שם לב.) אמר רבי יוסי מעשה בעינבל והטבילוה קודם לאמה. ואמר ר' מעשה בבית

ואין שיעור למים. משום דאין שיעור לעפר אלא יציא עפר כמו שירלה אם רב אם מעט ויליף עלמים כעובי קליפת השום למעלה מן העפר: אלא עכורין. כדי שתהא מרחית אדמה נכנסת במים: וכשהוא עוכרן. המים בעפר: אין עוכרן. כשהמים בספל לא יעכרם בהלבנו אלא בבזך או בכלי אחר: תנא כרמלי נדון. בגמ' השרוני נדון ככרמלי חי, וברש"י ולית דגרסי כשרוני נדון ככרמלי: כוס של עבריא פשוט. כן היא גירסת הגמ' ולא גרס של זכוכית ופי' איידי דקליש ידיע ביה טפי, ורש"י גריס בכוס של

עבריא של זכוכית פשוט ופי' ואיידי דקליש נראה בו אדמומית היין: מטלית לבנה. מראות הדמים ניכרים בהם: שחור. דם שחור נבדקה מראיתו עם שחור היא כחרס או דיהה מכן על גבי בגד אדום: אשה. ואשה כי תהיה זבה וגו' והאי קרא בנדה משתעי: בת עשרה ימים. ואשה כי תזוב זוב דמה קא דרוש: קודם לאמה. יולדת נקבה עובלת לי"ד ובתה ראתה ליום או יומים שנולדה והטבילוה קודם לאמה משום מגע תרומה: בעינבל. ובגמ' עין בול. עין בול ובית שערים מא"י ופומבדיתא

משנה הלכות

לוג כולו מחזיק לוג עושין אותו ממנה שני לוגין עושין אותו ממאתים וכו' כלשון רבינו ופרש"י בכוס של עבריא פשוט. ענב"ם ואיידי דקליש נראה בו אדמומית היין ע"כ.

כו) ומש"ר א"ר יהודה אמר שמואל וכולן אין בודקין וכו'. בגמ' אמר רב יהודה אמר שמואל וכולם אין בודקין אלא על גבי מטלית לבנה אמר רב יצחק בר אבדימי ושחור על גבי אדום אמר ר' ירמיה מדפתי ולא פליגי הא בשחור הא בשאר דמים מתקיף לה רב אשי אי הכי לימא שמואל חוץ משחור אלא אמר רב אשי בשחור גופיה קמפליגי. ופרש"י וכולן חמשה דמים מטלית לבנה מראות הדמים נכרים בה ושחור דם שחור נבדקה מראיתו אם שחור הוא כחרס או דיהה מכן על גבי בגד אדום ורבינו כתב על גבי עור אדום וכבר ליין שם המולים לאור שבגמ' ליתא וכונתו דבגמ' כתיב מטלית. ובאמת כי נראה דרבינו לא בא לשלול מטלית אלא לומר דכל אדום שרי ואפילו עור ולא שמטלית לא ועיין מאירי בזמן שהיו רגילין במראות וכו' ושחור מיהא אף על גבי אדום מותר וכתב סתם אף על גבי אדום וקאי על המטלית מ"מ נראה פשוט דגם עור בכלל וברמב"ם פ"ה מהא"ב ביאה הי"ד אין בודקין הדם אלא על גבי מטלית לבנה ובחמה ע"ש וכתב הראב"ד ז"ל כל מה שכתב אין בה הלכה למעשה שאין לנו עכשיו דם עובר אלא כל מראה אדמומית עמא וכתב הכ"מ שכן כתב רבינו בפי"א והכ"ל לדידן ופשוט וכבר כתבתי לעיל כן.

כו) ומש"ר תינוקת בת יום אחד מטמא בנדה (נדה דף מ"ג) במשנה תינוקת בת יום אחד מטמאה בנדה בת י' ימים מטמאה בזיבה ובגמ' דף מ"ד מנהני מילי דת"ר אשה ובגמ' משמע שהוא לימוד גמור וכן נראים דעת רבינו אמנם הרמב"ם בפיה"מ כתב תינוקת בת יום אחד וכו' אם תהיה בת יום אחד ותשוב נדה אם ילא ממנה דם ביום הלידה ואפשר שתהיה בת עשרה ימים זבה כגון שתראה שלשה ימים רצופים אחר שבעת ימים מנדה לפי שהיא כל שבעת ראיותה לא תהיה בה זבה כפי מה שביארנו ושלא תהיה הזבה זבה אלא בלא עת נדתה ואלה המשפטים כלם קבלה ואין מופת עליהם זולת סמכים ע"כ משמע דקראי ואשה הם אסמכתה בעלמא והוא הלכה למשה מסיני. ובפ"ד מהא"ב ה"א כתבהנדה הרי היא כשאר כל העריות המעברה בה בין בדרכה בין שלא בדרכה חייב כרת ואפילו היתה קטנה בת שלש שנים ויום אחד כשאר עריות שהבת מתעמאה

חוץ לארץ: כד מנסבינן קטנה מצרכינן לה טבילה. וראה דזה טעם רבינו שצריכה שעדים והטבילוה קודם לאמה. ואמר רב יוסף הוה עובדא בפומבדיתא והטבילוה קודם לאמה כח) משום הכין כד מנסבינן קטנה מצרכינן לה טבילה.

משנה הלכות

בנדה ואפילו ביום לידתה. ובת עדרת ימים מטמאה בזיבה ודבר זה מפי השמועה למדו שאין הפרש בין גדולה לקטנה לטומאת נדות וזבות ע"כ.

והרא"ש בפ' תינוקות דף ס"ח כתב (בת"כ) ת"ר ואשה כי תהיה זבה וכו' כללא דנקטינן מהני מתנייתא דנדה דאורייתא היכא דאתחילה וחזיא דמא יומא חד ההוא יומא קמא דחזיא ביה הוי תחלת נדה ומשלמה עלה שבעה יומי לא שנא חזיא דם כולהו יומא לא שנא לא חזיא אלא חד יומא וכדנפקן שבעה יומי עבלה בליל שמיני ומיתחריא לבעלה. ואי חזיא דם ביום השמיני הרי עיילה לה לתוך אחד עשר יום שבין דם נדה לדם נדה שהן ימי זיבות כו'הדיוהוא דינא דאורייתא דהוו עבדן בנות ישראל כל זמן דהוו רבנן בקיאי בחזותא דדמא וכיון דאימעוט רבנן וכו' אשו רבנן למלתא ועבדו הרחקה לסלוקי כל ספיקא וכו' וא"ר זירא בנות ישראל הן החמירו על עצמן שאפילו רואות טיפת דם כחרדל יושבות עליה שבעה נקיים והך דר"ז הלכתא פסיקתא הוא ע"ש.

כח) ומ"ש רבינו משום הכין כד מנסבינן קטנה מצרכינן לה טבילה ע"כ. לכאורה הוא דבר וטעם חדש להצריך כל קטנה שמנסבינן לה לספור שבעה נקיים מטעם שמא ראתה ובגמ' נדה ס"ו אמר רבא תבעוה ליגשא ונתפייסה צריכה שתשב שבעה נקיים רבינא איעסק ליה לבריה בי רב חיינא א"ל סבר ליה מר למכתב כתובה לארבעה יום א"ל אין כי מטא לארבעה נטר עד ארבעה אחרינא איעכב שבעה יומי בתר ההוא יומא א"ל לאי האי א"ל לא סבר לה מר להא דרבא דאמר רבא תבעוה ליגשא ונתפייסה צריכה ליגשב שבעה נקיים א"ל איתמר דאמר רבא בגדולה דקא חזיא דמא אבל בקטנה דלא חזיא דמא מי אמר א"ל בפירוש אמר בא ל"ש גדולה ול"ש קטנה גדולה טעמא מאי משום חמדא קטנה נמי מחמדא ועיין רמב"ם פי"א מהא"ב ה"ט ובהשגות הראב"ד שם ובטוש"ע יו"ד סי' קל"ב. ולדעת הפוסקים הנ"ל בקטנה שהשיאה אביה פחות משלש שנים ואינה בת חימוד כלל לא צריכה טבילה שהרי בפירוש אמרו ל"ש גדולה ל"ש קטנה גדולה טעמא מאי וכו' קטנה נמי מחמדא ולפ"ז בקטני קטנה שאינה מחמדא לא בעי ז"נ וטבילה ולדעת רבינו אפילו קטנה פחות משלש שנים בעי טבילה ליגשא ופלא שלא הביאו הלכה זו בשמו ול"ע. ויש בזה נפ"מ גדולה בקטני קטנה.

ועיין ע"ז יו"ד סי' קל"ב סק"א שתמה מתמר ורות שאמרו עהורה אני ולא חששו משום דם חימוד והע"ז תי' לפי שהיו עמהם במעה והוי לה כמו מי שיש לו פת בסלו ועיין דג"מ שם ועוד תי' דהא גזירה לא נגזרה אלא קלת מאוחר ע"ש ולפמ"ש רבינו י"ל דבאמת כל אשה שרולה ליגשא כבר הצריכו לה טבילה מטעם שמא ראתה בתיוס אחד וכדעת רבינו ז"ל אלא שהוסיפו שוב להמתין שבעה נקויים ותמר ורות לא המתינו אלא טבלו מטעם הנ"ל וי"ל.

ודע דהעור הביא דנחלקו הראשונים ז"ל דבתבעוה ליגשא יש מן הגדולים שכתבו שאינה צריכה לא הפסק ולא בדיקה כלל בימי הספירה אלא כל שהמתינה ז' ימים אחר הספירה הרי זו עובלת ועהורה היא ומותרת ליגשא ולא נהירא אלא שצריכה בדיקה כל ימי הספירה אלא שאינה צריכה להפסיק בעהרה ועיין ב"י בשם הרא"ש דכל שהיא קרובה יותר לזמן החופה יותר לבה חומד והומה ומשתאה ולכן צריכה בדיקה כל ימי הספירה וכ"כ שם הב"ח ע"ש.

איברא דלכאורה מלשון רבינו שכתב משום הכין כד מנסבינן קטנה מצרכינן לה טבילה משמע לכאורה אפילו סתם קטנה ולאו דוקא פחותה משלש ול"ל דס"ל כרב חביבא דלא צוה לבדוק בתו דהי' ס"ל דלא אמר רבא אלא בגדולה אבל בתו שהוא קטנה לא צריכה ליגש ז' נקיים משום דליכא חמוד בקטנה ומיהו טבילה בעי שמא ראתה בקטנותה וכנ"ל ולא משום חימוד כלל והוא דבר חדש לפ"ז.

ועיין ב"י מה שתמה על הר"א והרמב"ן שאמרו דלא צריכה הפסק עהרה ובדיקה צריכה כל ז' והרא"ש כתב שאותם גדולים סמכו דבריהם מההוא עובדר דרבינא ואינה ראיה כלל דא"כ אפילו ישיבת ז' נקיים אין כאן כלל ומה תועלת יש בהמתנת ז' ימים כיון דרב חביב סבר דבקטנה לא חיישינן לחימוד אלא הי"ג בספרי אשכנז א"ל לכתוב כתובה וכו' ע"ש ולפ"ז ל"ל דרבינו ז"ל מפרש כהני גדולים וסמכו אדרבינא ורב חביבא דבאמת קטנה ליה לה חימוד ושפיר די בטבילה אלא ולא בעי גם ז"נ מדינא והם אמרו ז"נ כי לא ידענו מתי ראתה אבל אין זה מדין חימוד כלל.

וקצת נראה דחלוי בהא אי יש דין עונה בקטנה דבירושלמי פ"ק דקידושין נחלקו אי קטנה יש לה

(שם סג:) **כט)** היתה למודה להיות רואה עם הנץ החמה אין אסורה אלא עם הנץ החמה רבי יהודה אומר כל היום שלה והתניא רבי יהודה אומר כל הלילה שלה לא קשיא הא דרגילה למיחזא בתחילת יממא הא דרגילה למיחזא בסוף ליליא. תני חדא ר' יהודה אוסרה לפני וסתה ומתירה לאחר וסתה ותניא אידך איפכא לא קשיא הא דרגילה למיחזא בתחילת יממא הא דרגילה למיחזא בסוף ליליא אמר רבא הלכה כרבי יהודה ומי אמר רבא הכי והתניא והזרתם את בני ישראל מטומאתם מכאן אמר רבי יאשיה אזהרה לבני ישראל שיפרשו מנשותיהם סמוך לוסתן וכמה אמר רבא עונה וכמה עונה או יום או לילה דגילה דחזיא בסוף עדילה קטנה אפילו פחות מדת שלשה שאין לה חימוד: אין אסורה אלא עם הנץ החמה. וכל הלילה משמשת ואם עבר הנץ החמה ולא רחצה משמשת כל היום ור' יוסי קתני לה דייק שעת הוסת ותו לא: ר' יהודה אומר כל היום שלה. מותרת לשמש משעבר הנץ החמה ולא רחצה אבל כל הלילה שלפני הנץ החמה אסורה לשמש ומפרש בגמ' דהאי למודה עם הנץ החמה דקתני דרגילה למחזי בסוף ליליא מקמי דלימטי תחלת יממא ואתן אסרינן לה כל עונת וסתה נמלאת אסורה כל הלילה שהיא עונת וסתה ור' יהודה מחמיר: והזרתם את בני ישראל. וסמיך ליה והדוה בנדתה, וקרא אסמכתא הוא דקיי"ל וסתות דרבנן:

משנה הלכות

עונה דדרש לחמה מלמד שהוא מוכרח לו ומתנה עמו ע"מ שלא יהו עליה ייעודין דברי ר"מ וחכ"א לא עשה ולא כלום שהתנה ע"מ שכתוב בתורה וכל המתנה ע"מ שכתב בתורה תנאו בטל ופריך והא תני נושא אדם אשה ומתנה עמה ע"מ שלא יהא לה עליו שאר כסות ועונה ופריך ניחא שאר כסות, ועונה לאו תנאי גוף הוא א"ר חייא בר אדא תפטר בקטנה ע"כ ומשמע לכאורה דבקטנה ליכא חיוב עונה והטעם דלא חמדה לביאה ועיין משנ"ה ח"ה סי' רי"ט באריכות קצת.

ועיין נדה מ"ה ת"ר מעשה ביוסטני בתו של אסוירוס בן אנטונינוס שבאת לפני רבי אמרה לו רבי אשה בכמה ניסת א"ל בת ג' שנים ויום אחד ובכמה מתעברת אמר לה בת י"ב שנה ויום א' אמרה לו אני נשאתי בשם וילדתי בשבע אוי לשלם שנים שאבדתי בבית אבא עוד שם מעשה באשה אחת באת לפני ר"ע אמרה לו רבי נבעלתי בתוך שלש שנים מה אני לכהונה אמר לה כשרה את לכהונה אמרה לו רבי אמשול לך משל למה הדבר דומה לתינוק שעמנו לו אגסטו בדבש פעם ראשונה ושניה גוער בה שלישית מצצה ופרש"י מצצה אף אני טעמתי טעם זנות משמע לכאורה דקטנה קודם שטעמה טעם אין לה חימוד ואדרבה גוער אבא לאחר שטעמה א"כ לדקו דברי רבינו דאין בה חימוד אבא שיש חלוק אם טעמה או לא טעמה וא"כ יש לומר דתרוייהו אמת והכון כי קנרתי.

ברם לקושטא דמילתא הגם כי הדברים נתנו להאמר מ"מ האמת דרבינו לקמן הביא הא דרבא דלא שנא גדולה לא שנא קטנה מחמדה ע"ש וא"כ ע"כ צריך לומר דמה שכתב רבינו כאן מיירי בקטנה פחותה משלש שנים שעדיין ליכא בה חימוד כלל אפ"ה צריכה עדילה קודם שתנשא וזו שצריכה עדילה הוא מטעם שמא רחצה בקטנותה.

כט) ומש"ר היתה למודה לרחות עם הנץ החמה כו'.

משנה נדה ס"ג ע"ב היתה למודה להיות רואה עם הנץ החמה אינה אסורה אלא עם הנץ החמה רבי יהודה אומר כל היום שלה ופריך בגמ' והתניא רבי יהודה אומר כל הלילה שלה לא קשיא הא דרגילה לרחות בתחלת יממא והא דרגילה לרחות בסוף ליליא תניחדא ר' יהודה אוסרה לפני וסתה ומתירה לאחר וסתה ותניא אידך אוסרה לאחר וסתה ומתירה לפני וסתה ולא קשיא הא דרגילה למחזי בסוף ליליא הא דרגילה למחזי בתחלת יממא אמר רבא הלכתא כר' יהודה ומי אמר רבא הכא והתניא והזרתם את בני ישראל מטומאתם מכאן א"ר ירמיה (גירסת רבינו אמר ר' יאשיה וכן הוא בגמ' שבועות י"ח) אזהרה לבני ישראל שיפרשו מנשותיהן סמוך לוסתן וכמה אמר רבא עונה מאי לאו עונה אחריתי לא אותה עונה ותרתי למה לי צריכא דאי אשמעינן הא הו"א ס"מ לעברות אבל לבעלה לא קמ"ל ואי מהכיא הו"א סמוך לוסתה עונה אחריתי קמ"ל אותה עונה.

ופי' רבינו דגילה דחזיא בסוף ליליא מאורתא אסירא חלף ליליא ולא חזיא ביממא שריא וכן בסוף יממא מתחלת ליליא ובאו"ז הגדול סי' שנ"ח תני חדא ר' יהודה אוסרה לאחר וסתה ומתירה לפני וסתה ותניא אידך וכו' ל"ק הא דרגילה למיחזי בתחלת יממא כו' פי' הא דרגילה למחזי בתחלת יממא אסור כל היום לאחר וסתה ומותרת כל הלילה לפני וסתה אמר רבא הלכה כר' יהודה פי' רשב"ם דכל י"ב שעות אסורה אם וסתה בלילה בין בתחלתה בין באמצעיתה בין בסופה כל הלילה כולה אסורה וכן אם וסתה ביום כל היום אסור וכו' ובה"ג כתב דרגילה דחזיא בסוף ליליא מאורתא אסור חלף ליליא ולא חזיא ביממא שריא וכן בסוף יממא ותחלת ליליא ע"כ.

שביקא כהוא יומא דפסקא ביה. דעת רבינו דסגי ביומא חדא וסופרת מיד רק כיון ליליא מאורתא אסירא חלף ליליא ולא חזיא ביממא שריא וכן בסוף יממא מתחילת ליליא. ל) ואיתתא כד חזיא נדה כדפסקא שביקא ההוא יומא דפסקה

משנה הלכות

והטוש"ע יו"ד סי' קפ"ד כתב צריך לפרוש ממנה עונה אחת אם הוא ביום פורש ממנה אותה היום כולו אפילו אם הוסת בסופו ומותר מיד בלילה שלאחריו וכן אם הוא בתחלתו פורש כל היום ומותר כל הלילה שלפניו וכן הדין אם הוא בלילה פורש כל הלילה ומותר ביום שלפניו ולאחריו. וכתב הב"י דאיפסקא הלכתא כרבי יהודה וכך הם דברי כל הפוסקים ולאפוקי מה שנמלא כתוב על שם א"ז פורש אדם מאשתו סמוך לוסתה כ"ד שעות אם רגילה לראות ביום פורש ממנה כל אותו היום והלילה שלפניו וכן להפך ע"כ ואין טעם ושור לדברים אלו שהרי בגמ' מפורש כדברי הפוסקים ז"ל וכבר כתב האגור על דברי א"ז חומרא יתירא היא. ועיין ש"ך ס"ק ז' שכתב לישב שיטת הא"ז וגם ביאו"ש סי' קפ"ד סק"ב כתב לישב דברי הא"ז ובערוגה"ב יו"ד סי' קמ"א א"ב כתב דדעת הא"ז כיון דהזמן משתנה מקיץ לחורף וכיון דהיא רגילה לראות לעולם עם הנץ נמלא דלא הוי שעה קבועה ושפיר חיים לה ולכן כתב הש"ך לחוש לעונת א"ז. ולכאורה הוא כעין שיטת הגמי"י בפ"ד בשם אביאסף וכמה עונה יום או לילה ביומי ניסן ותשרי וחלי יוסן וחלי לילה ביומי תמוז ועבת ע"כ ונראה טעמו משום דמשמע דשיעור עונה הוא י"ב שעות וכתב הב"י דאין לחוש לכך כיון דהפוסקים לא הזכירוהו ומדברי רבינו נראה לכאורה ברור דאין לן אלא או יום או לילה ואדרבא רגילה לראות בסוף ליליא או בסוף יממא.

ל) **ומש"ד** ואיתתא כד חזיא נדה וכו' בגמ' נדה ל"ג אמרו טעמא דבנות כותיים טמאות נדה משום דיום שפוסקות בו סופרות למנין שבעה ולשון הטור יו"ד סי' קל"ו שבעת ימים שהזבה סופרת מתחלת ממחרת יום שפוסקת בו ובגמ' נדה דף ס"ע אמר ליה רב ששת לרב ירמיה בר אבא רב ככותאי אמרה לשמעתיה דאמרי יום שפוסקת בו סופרת למנין ז' וכו' ע"ש וכתב הטור סי' קפ"ד ומלשון א"א הרא"ש ז"ל יראה שצריכה שתפסוק בטהרה בין השמשות שכתב וכו' ובדיקה זו תהיה בין השמשות ביום שתפסוק בו מלראות ותלבש חלוק הבדוק לה שאין בו כתם ומיום הממחרת תתחיל לספור שבעה נקיים וכו'.

וכתבו הפוסקים דבזמן הזה אינה מתחלת לספור עד יום כ' לשימושה משום פולעת ש"ז בימי ספירתה שסותרת אותו יום והרא"ש ז"ל בס' בעלי הנפש שער הספירה והבדיקה כתב דלא אמרו פולעת ש"ז סותרת אלא לטהרות בלבד אבל לבעלה לא וז"ל וכיון דכולהו נשי האידנא ספק זבות משוינן להו איצטרכינן לפרושי דין ספירת הז' היאך הוא ונאמר תחילה כי ספירת נקיים אינה אלא לאחר ג' דברים אחר הפסק דם ואחר (יו)ם הפסקה ואחר בדיקה וכל שעה שתפסוק מן היום אם בדקה ראתה שפסק דם ואפילו בשחרית עוד אינה צריכה בדיקה כל היום ולמחר תחל לספור שבעה נקיים ואין חוששין שמא חזרה וראתה בין השמשות שאלו ראתה בין השמשות אבד ממנה כל אותו היום מספק שמא בין השמשות לילה הוא וספירת השבעה כבר אמרנו שלא יהא הפסקה ביניהם ואם הפסיקה ביניהן צריכה לחזור ולספור שבעה נקיים חוץ מיום ההפסקה שבעה ע"ש. ונראה דזה הוא גם דעת רבינו שכתב סתם ואיתתא כד חזיא נדה כדפסקא שביקא הוא יומא דפסקה ביה והדר מניא ולא זכר כלל מפליעת ש"ז דלא סגי ביומא חדא גם מדסתם רבינו וכתב ואיתתא כד חזיא נדה כדפסקא שביקא הוא יומא משמע נמי כדעת הראב"ד דכד פסקא אין נפ"מ בחיזה שהוא בשחרית או בין השמשות אלא כל שפסקה לראות סגי בהכי אבל הרא"ש ז"ל חלק על הראב"ד וסתר ראיותיו והביא כן בשם רבינו יונה וכן נוהגים בצרפת ובאשכנז וכ"פ הטור ועיין ב"י ובש"ע יו"ד סי' קל"ו.

וז"ל הטור סי' קל"ו הפולעת ש"ז בימי ספירתה אם היא תוך ו' עונות לשימושה סותרת אותיות לפיכך המשמת מטהר וראתה ופסקה בזביום אינה מתחלת לספור ז' נקיים עד שיעברו עלי ו' עונות שלמות שמא תפלוט לפיכך אינה מתחלת לספור עד יום כ' לשמושה כגון אם שמשה מוגש"ק אינה מתחלת לספור עד יום כ' דקיי"ל אין ש"ז מסריח עד שיעברו עליו ששה עונות שלמות מעל"ע וכו' הלכך יום חמישי יהיה יום ראשון לספירתה והוא בעי דרמי בר חמא נדה לג ע"א ודף מ"ב והב"י ז"ל האריך והביא הרשב"א בת"ה הערוך האריך הרבה ואע"פ שנוטה לדעת הראב"ד דלא אמרו פולעת ש"ז סותרת אלא לטהרות אבל לא בלעה וכתב שכן נראה סברת רבותינו הגאונים שלא חשו להזכיר ענין זה וגם הרי"ף לא כתבו בהלכות מ"מ סיים דבעל נפש יחיש לעצמו כדברי ר"י והב"י כתב דממה שהשמיט הרי"ף דין זה אינו ראי' דכמה הלכות השמיט מדיני נדה אע"פ שודאי הלכתא הינהו וסיים דאין לזוז מפסק

ביה והדר מניא שבעה נקיים לא) וטבלה לאורתא דתניא (יומא ו.) כל חייבי טבילות טבילתן ביום נדה ויולדת טבילתן בלילה (נדה סז:) לב) ואפילו כי טבלה שפסקה אצל אמן קיי"ל שתמתין חמשה ימים לעולם: כל חייבי טבילות. זב וזבה וטמאי מת וכיולא בו: נדה ויולדת טבילתן בלילה. דכתיב בה (ויקרא ט"ו) תהיה בנדתה תהא בנדתה כל ז':

משנה הלכות

הרא"ש ובאמת תמיה שלא הביא דברי רבינו ז"ל שכל דבריו דברי קבלה וראה דס"ל כהראב"ד. והב"ח הביא שם מתה"ד סי' רמ"ה להתחיל מיום ו' עוד כתב התה"ד דאף אם לא שמשה יש לגזור אטו שמשה וכן נהגו דלעולם צריכה להמתין ע"ש.

ודע דמ"מ נלפענ"ד דלפעמים בעת הצורך גדול וכגון שאמרו הרופאים שאינה יכולה להתעבר אלא כשתבטל קודם אז אם לא תשמש קודם הוסת וליכא משום פולטת ויש גם שיעת רבינו והראב"ד דלבעלה לא גזרו א"כ כיון דאם לא שמשה כתב הב"ח דלא הוי אלא ממנהג משום לא פלוג אפשר שאם רולה החכם לפסוק ולסמוך בשעת הדחק גדול כזו על הני פוסקים כדאי הוא רבינו והראב"ד לסמוך עליהם בשעת הדחק ול"ע, ודאי בלי שאלת חכם ח"ו להקל נגד המקובל אללו.

לא) ומש"ד ובבלה לאורתא דתניא וכו' בתוספתא יומא ובגמ' ו' ע"א ופ"ח ע"א דתניא כל חייבי טבילות טובלין כדרכן ביום הכפורים נדה ויולדת טובלות כדרכן בלילי יוה"כ ובדף ו' מיתיבי כל חייבי טבילות טבילתן ביום נדה ויולדת טבילתן בלילה ופרש"י נדה דכתיב שבעת תהא בנדתה כל שבעה ויולדת כימי נדת דותה תטמא (ויקרא ט"ו י"ב) ובתוס' יומא ע"ח ד"ה מכאן שאלו מקמי רב יהודאי גאון זצ"ל טבילת נדה מדאורייתא מנלן והביב ק"ו ממגעה, ורבינו בסמוך פי' ומנלן דבעי נדה טבילה דאקשה רחמנא לזבה, מה זבה בעי טבילה אף נדה בעי טבילה, ולמ"ד דהמחבר של הבה"ג הוא רבי יהודאי גאון לכאורה יש סתירה בטעמים ול"ע. ומיהו בסמ"ג מובא זה בשם רב האי גאון וא"כ אחי שפיר. ור"ת פי' דנפקא מדכתיב במי נדה ודרשינן במס' ע"ז ע"ה ע"ב מים שבנדה טובלת בהן ור"י פי' מדכתיב והדוה בנדתה ודרשינן שבת ס"ד בנדתה תהא עד שתבא במים ועיין עוד חגיגה י"א ויבמות מ"ז ואו"ז סי' שנ"ט ובהרא"ש פ"י סי' ח'.

וכתב הטור יו"ד סי' קל"ז אין האשה עולה מטומאתה עד שתבטל כראוי במקום הראוי ואחר ימי ספירתה וכו' נדה דאורייתא אינה טובלת עד ליל שמונה אצל זבה דבר תורה טובלת ביום ז' מיד אחר הנץ החמה אצל חכמים אסרוה לעבול ביום ז' גזירה שמא יבא עליה אחר עבילתה ותראה ותסתור מניה ונמלא בעל זבה הלכך האידנא אע"ג דנשי דידן ספק זבה נינהו וראויות לעבול ביום ז' אפ"ה אסורות לעבול ביום ז' משום גזירה ולא עוד אלא אפילו רולה להמתין עד יום שמיני או יום ט' לעבול אינה יכולה משום סרך בתה פי' שסבורה שאמה עבלה ביום ז' ותעשה כן גם היא. וכתבו הר"ת ורבינו ירוחם והרא"ש והמרדכי שא"ל להחמיר כ"כ אלא שתבטל סמוך לתשיכה ותבא לביתה משתשיכה ואז ליכא למיחש משום בתה והרשב"ם חולק דלריכה להמתין עד שתשיכה ממש והראב"ד ז"ל הוסיף להחמיר דאפילו עבלה קודם שתשיכה לא עלתה לה עבילה וז"ל בשער העבילה וכתב רב אחא משבחא ז"ל דאי עבלה בשביעי לא עלתה לה עבילה ע"כ ומלשון רבינו ואפילו כי עבלה בשמיני לא תעבול אלא בלילה ליכא הכרח דאפילו בדיעבד לא עלתה לה עבילה ואדרבה משמע רק לכתחילה שלא תעבול דאל"כ היל"ל ואי עבלה בשמיני לא עלתה לה עבילה והבן.

איברא דבדברי רב אחא משבחא ז"ל נמי איפליגו בה אי כוונתו אפילו לדידן דהרשב"א כתב בת"ה הקלר יש מגדולי המורים שהורו שלא עלתה לה עבילה ויש מי שהורה להקל מאחר שעבילתה עבילה מד"ת ואין בעבילתה אלא משום ריחוק וראין דבריו עכ"ל וכתב הב"י דזה נראה לפי מה שפי' הראב"ד בדברי רב אחא מתחלה דאלו לפ"מ שפי' אח"כ דרב אחא משבחא לדינא דאורייתא קאמר שאם ראתה יום אחד מונה ז' וטובלת פשיטא דאין ראיה דהתם מדאורייתא לא עלתה לה עבילה ע"ש ומיהו מדברי הגמ"יי נראה שהיו מפרשים דברי רב אחא ז"ל כר"א וכן פי' הרמב"ן ורבינו שמחה דלא כשאילתות שפסקו דלא סלקה לה עבילה ועיין שם בב"י שרלה לומר ולחלק בין הר"א ובין הראב"ד שם ודו"ק. והב"ח החמיר וכתב דהמהרי"ל פסק דאפילו בדיעבד לא עלתה לה עבילה ומלרכין לה עבילה שניה וכדכתב בהגמ"יי ובהגהת ש"ד ע"ש מהר"מ ושב"כ הר"י והכי נקטינן דלא כש"ע שפסק להקל בזה ע"ש, והש"ך ס"ק י"א כתב והב"ח פסק להחמיר וכו' ועוד להחמיר היכא דאפשר כיון שכן גם דעת הראב"ד וכו' והר"א בשם השאילתות ע"כ.

לב) ומש"ד ואפי' כי עבלה בשמיני לא תעבול אלא

משום סרך בתה. שנוהגת לחריה לעבול ביום ולפילו בזמנה ולחיה לידי כרת ולא ידעה דלמה בשמיני הוא דעבלה ביום: **אבולאי.** שוערי העיר ועובדי כוכבים היו ל"ל בנינים של מערות היו בדרך והעבילה ולם תפול שם תסתכן: **לעיוני בנפשה.** לריכה לבדוק כל גופה מבבר שבדוק על גופה ומולן: בשמיני לא תטבול אלא בלילה משום סרך בתה. לג) והיכא דאיכא אונסא דלא מציא למטבל בליליא טבלה ביממא ושפיר דמי. אתקין רב אידי בר אבין בנרש למיטבל ביממא דתמניא משום אונסא דגנבי ורב אחא בר יעקב בפפוניא משום אונסא דאריואתא ורב יהודה בפומבדיתא משום צנה ורבא במחוזא משום אבולאי. לד) וכי טבלה צריכה לעיוני בנפשה דילמא מוסא בבשרה מידי וקא

משנה הלכות

בלילה, ולא ביאר רבינו היכא דעבדה ועבלה לי עלתה לה עבילה לו שחוזרת ועובלת בלילה דוקא. ומעעם שנתן משום סרך בתה משמע לכאורה שאפי' בדיעבד לינו מועיל, וכבר הבאתי בסמוך דעת הראב"ד דאפי' בדיעבד אם עבלה קודם שחשיכה לא עלתה לה עבילה, ושכן דעת רב אחאי גאון. ועיין ב"ח שהחמיר וכתב דהמהרי"ל פסק אפי' בדיעבד לא עלתה לה עבילה.

ומדכתב רבינו והיכא דאיכא אונסא דלא מצי למיעבל בלילא עבלה ביממא ושפיר דמי, והביא מהא דאתקין רב אידי בר אבין בנכש ורב אחא בר יעקב בפפוניא ורב יהודה בפומבדיתא ורבא במחוזא משמע דבלאו הכי לא עלתה עבילה וגם ר' יוחנן לא מחלק בין בזמנה ובין שלא בזמנה עובלת בלילה משום סרך בתה משמע לכאורה דתרוייהו כהדדי ניהו ולא עלתה לה עבילה, ולכן תקנו הני אמוראי במקומות להחיר עבילה בזה ובמקום דלא תקנו נשאר לאיסור וי"ל ודו"ק.

לג) ומ"ש והיכא דאיכא אונסא וכו' בגמ' ס"ז ע"ב אמר רב נדה בזמנה אינה עובלת אלא בלילה ושלא בזמנה עובלת בין ביום בין בלילה ר' יוחנן אמר בין בזמנה בין שלא בזמנה אינה עובלת אלא בלילה משום סרך בתה (פרש"י) שנוהגת לחריה לעבול ביום ולפילו בזמנה ולחיה לידי כרת ולא ידעה דלמה בשמיני הוא דעבלה ביום. ולף רב הדר ביה דלמר ר' חייא בר אשי אמר רב נדה בין בזמנה בין שלא בזמנה אינה עובלת אלא בלילה משום סרך בתה אתקין רב אידי בנרש למטבל ביומא דתמניא משום אריואתא רב אחא בר יעקב בפפוניא משום גנבי רב יהודה בפומבדיתא משום צנה רבא ולא רבה) במחוזא משום אבולאי. ואבולאי פרש"י שוערי העיר שסוגרים העיר ל"ל פחד בנינים של מערות בדרך בית העבילה ולם תפול שם תסתכן והעור הביא פי' הראשון בסי' קל"ז ועיין ב"י וב"ח ובש"ע.

וכתב האגור פסק מהר' שלמה אותן נשים שעובלות ביום לריכות להסחיר עבילתן מבעליהן שלא ישמשו עמהן ביום ויבואו לידי ספק דאורייתא עכ"ל והב"י תמה עליו דמאי איסור דאורייתא או ספק איסור דאורייתא שייך ביום בשמיני הא לא הוי אלא גזירה משום סרך בתה ומיהו הב"ח שם פי' דברי האגור דמיירי שעבלה ביום בשביעי ביום ולא ביום שמיני ולא ברשיעי עסקינן אלא במקום שבשמיני ביום יש יותר סכנה דאפילו ביום אינן יכולות לעבול כגון שהי' יום אידם או כיולא בזה או פרילים ובשביעי יכולה לעבול ביום ובזו קאמר שם בשם רביה עלתה לה עבילה ומ"מ לא תשמש עד הלילה ועל זה קאמר האגור דתסחיר מבעלה שלא יבא עליה ויבא לידי ספק ע"ש, ובתוס' נדה הנ"ל ד"ה משום סרך הביא דרבינו משולם החיר לאשה בעיר שהיה לחוש לגנבים לחוץ בע"ש בז' שלה ולעבול ביום בשבת שהוא שמיני מבעוד יום משום גנבים ור"ת אוסר דתרי קולי לא אשכחן דשרי בש"ס הרחקת חפיפה מעבילה וסרך בתה ע"ש.

לד) ומש"ד וכי עבלה לריכה לעיוני בנפשה וכו'. נדה ס"ז ע"א אמר רבא אשה לא תחוף לא בנתר ולא בחול בנתר משום דמקטף ובחול משום דמסריך ואמר אמימר משמיה דרבא אשה לא תחוף אלא בחמין ולפילו בחמי חמה אבל לא בצונן לונן מאי טעמא לא משום דקרירי ומשרו מזייא ונחלקו רבותינו ז"ל האי חפיפה מה הוא דעת ר"ת דחפיפה לא שייך אלא בראש ולכל הגוף בעיונא בעלמא סגי ולרש"י ומחזור ויערי והר"י חפיפה שייך בכל הגוף וכן מנהג כל הנשים לרחון כל הגוף עכשיו עיין תוס' שם ד"ה אם סמוך לחפיפה ובתוס' ב"ק פ"ב ד"ה והשתא ובירושלמי פ' כל שעה כ"ז נדה חופפת וסורקת כהנת אינה חופפת וסורקת נדה כהנת חופפת וסורקת שלא תחלוק בין נדה לנדה ועיין תוס' הרא"ש נדה הנ"ל ועזרא תיקן חפיפה מעעם שער דמיקטר וליתנא דמיקטר לא שייך אלא גבי שער אבל שאר כל הגוף לא בעי הדחה כלל מדקאמר אשה מדיחה קמעיה משמע דשאר כל הגוף לא בעי הדחה ומיהו סיים דנהגו לחוף כל הגוף ודעת רבינו לא ברירא מה הוא שכתב וכי עבלה לריכה לעיוני בנפשה דילמא מוסא בבשרה מידי וקא הוי חלילה וכו' משמע

הוי חציצה בין גופה למיא דכי האי גוונא הוי חציצה כדתניא (תוספתא מקואות פ"ו) לה) הדם והדיו והדבש והחלב יבשין חוצצין לחין אין חוצצין שדף התאנה ושדף השקמה ושדף החרוב ושדף התות יבשין חוצצין לחין אין חוצצין ושאר יבשין חוללין. שלא"ה למים לבא לגוף וחולן: לחין לין חוללין. דכל לח המים נכנסים בו: ושאר כל שרפי אילנות

משנה הלכות

דעיוני בעלמא סגי, כאמנם מלאתי לרבינו הגדול בא"ז סי' שס"א שכתב וז"ל.

וצריכה אשה לחוף את כל גופה בעת עבילה כדפי' רשב"ם בבכיא דאמר רבא אשה לא תחוף לא בנתר ופי' שדרך נשים כשהן עובלות לנדתן חופפות את גופן ואת ראשן קודם עבילה כדי שלא יהא דבר חולן בה בשעת עבילה דהא כתיב ורחץ במים את כל בשרו במים כאחד ולא אבר אבר ואי איכא חציצה לא קרינן ביה כל בשרו והוא הדין לנדה ואע"ג דלא כתיבה בה עבילה כלל דהא שאלו מקמיה דרב יהודאי גאון עבילה בנדה מנין אמר להו לא גרע משאר טמאין דאמרינן את כל בשרו את הטפל לבשרו ומאי ניהו שערו אלמא חציצה בשער פסלה לעבילה עכ"ל למדנו מדבריו דכל הגוף צריך חפיפה והכי משמע וכו' וכ"כ בהלכות גדולות וכי עבלה מבעיא לעיונה בנפשה דלא מאיסה דקא הוי חציצה בין גופא למיא וצריכא למשרא מסריקא ברישא סמוך לעבילתה עכ"ל כ"ג הא למדת שצריכה חפיפה בכל הגוף וכו' ור"ת מייתי ראיה וכו' הלכך הואיל ורבינו שמעיה ורבינו שמחה מויטרי תלמידי רבינו שלמה ז"ל פירשו בשם רש"י ז"ל וכן רשב"ם וכן כ"ג כולם שויס שצריכה חפיפה בכל הגוף הלכך אשה בזמן הזה חופפת כל גופה ע"ש נמצא מבואר דס"ל דעת רבינו דצריכה חפיפה בכל גופה והכי משמע קצת בסמוך בהא דשלא רבין באיגרתיה וכו' ודו"ק.

ורבינו יונה באגרת התשובה אות קל"ג כתב האשה צריכה לחוף ראשה יפה יפה ולבדוק כל גופה ולהדיח במים קודם שתעבול כדי שלא יהא שער אחד או שערות קשורות בראשה ושלא יהא בראשה דבר חולן וכן לא יהיה על גופה דבר חולן כגון בצק או טיט או שומן או כל דבר אם מעט ואם הרבה ע"כ. והנה נראה לכאורה שהוא כמרכיב אחרי ריחשא דמדכתב צריכה לחוף ראשה יפה יפה משמע כר"ת דחפיפה בראש דוקא ובמקום שער ולא בכל גופה וכל גופה בבדיקה ועיונא בעלמא סגי ומיהו מדסיים ולהדיח במים קודם שתעבול משמע דכל גופה נמי בעיא להדיח במים ולא סגי בעיונא בעלמא אלא חפיפה לא בעי בכל גופה ועיין פתשגן הכתב מה שהארכתי בזה קצת ולהלכה נקטינן דצריכה חפיפה בכל גופה ועיין יו"ד סי' קל"ט פרעי דינין ס"ב ואם ליוו לה הרופאים שלא תרחץ מה דינה ודו"ק.

ודע דלכאורה עלה בדעתי לפמ"ש ז"ל סנהדרין כ"א ע"א בתמר שקשרה לה נימא לאמנון ופריך איני והא דרש רבא מאי דכתיב (יחזקאל י"ז) וילא לך שם בגויים ביפיך שאין לכן לבנות ישראל לא שער בית השחי ולא בית הערוה ומשני שאני תמר דבת יפת תואר הואי ע"ש ועיין רש"ל שתמה מקרא דלא ילבש גבר שמלת אשה ובח"א למהרש"א שם ועיין ר"ן בח' שכבר הקשה קושית מהרש"ל וגדולה מזו דנערה היאך יוצאה בסימנים ותי' דאפשר שערות מועטות היה לכן אי נמי דהיו לכן גומות וקיי"ל דגומות הוי סימן ולפ"ז בשאר בנות ישראל אין להם שערות בכל הגוף ורק על הראש ולכן עזרא כשתיקן חפיפה לבנות ישראל רק בראשה תיקן חפיפה שבכל הגוף לא שייך דאין להם שערות וחפיפה במקום שער הוא משום דמיקטר אבל היכא דיש להם לנשים שערות גם בשאר הגוף פשוט דשייך התם דין חפיפה כמו בראש ולכן בזמן הזה דיש להם לכל הנשים שערות מעיקר דינא חייבות לחפוף בכל הגוף.

לה) ומש"ר כדתניא הדם והדיו והדבש וכו' (תוספתא מקואות פ"ו כ"כ) ז"ל סס יבש שע"ג מכה והכחול שע"ג עין הרי אלו אינן חוללין והדם והדבש והדיו והחלב ושרף התות ושרף התאנה ושרף השקמה ושרף החרוב יבשין חוללין לחין אינן חוללין ושאר כל השרפין בין לחין בין יבשין חוללין מפני שהן שרף לכולם פירות ורבינו גרס מפני שהם שעם ובאור הגנוז גרס שם מפני שהן של שעף ונראה גירסת רבינו שעם שהוא מה שקורין גומי שעושין ממנו וכיון שהוא כעין דבק ממילא הוא חולן והבן.

ובא"ז סי' שס"ג אות ע' כתב תנן אלו חוללים באדם גלד שעל המכה וכו' ותניא פ' ארץ הכותים סס יבש שעל המכה חולן הדם הדיו והדבש והחלב ושרף התות ושרף התאנה ושרף השקמה ושרף החרוב יבשין חוללין לחין אין חוללין ושאר כל השרפין בין יבשין בין לחין חוללין מפני (שעף) [שהן שרף] לכלוכי פירות והכחול שחוץ לעין הרי אלו חוללין ע"כ וגירסת רבינו נראה עיקר.

והטור סי' קל"ח כתב הדיו והחלב והדבש שרף התאנה ושרף התות ושרף החרוב ושרף השקמה הנוטפות מהאילן על הבשר יבשין חוללין ולחין אין חוללין

כו'. שעם, כלומר שכם עבים קלת ונדבקים ולין כמים נכנסין בכם: בשלא נתבשל. דכיון שנתבשל נתעבה ונדבק בבשר ולין המים נכנסין בו: מלולי זתים וכו'. כם קרטין קטנים שנעשים בידים ע"י שחיקות כיד לו כיולא בזה ויבשין חוללין ולחין לין חוללין שהמים נכנסין בכם: נימא לחת. מיכדקא שפיר ולא נכנסו המים כל שרפי אילנות בין לחין ובין יבשין חוצצין מפני שהם שעם. אמר שמואל כל שרפי אילנות הרי אלו חוצצין לו) אמר רב זו שאמרו חכמים דם לח אינו חוצץ לא אמרו אלא בשלא נתבשל באש אבל נתבשל באש בין לח ובין יבש חוצץ. לז) מלולי זיתים וענבים יבשים חוצצין לחין אין חוצצין מלולי תאנים ותמרים בין לחין ובין יבשין חוצצין. (נדה סז.) לח) אמר רבה בר רב הונא נימא אחת

משנה הלכות

ולכאורה נראה דשרף שאר האילנות אפילו יבשין לין חוללין והרמב"ם כתב דאפילו לחין חוללין ע"כ. וכתב הב"י ומ"ש רבינו לכאורה נראה וכו' ומ"מ מתוך דבריו נראה שלא ראה אלא מה שכביא הרא"ש מתוספתא זו בפ' תנוקות שלא הזכיר שם שאר שרפים שאילו ראה דברי הר"ש שהעתיק כל התוספתא בפ"ע דמס' מקואות היה רואה שהרמב"ם לא כתב מ"ש מדעתו אלא מהתוספתא דהכי מסיימא התוספתא ושאר כל השרפים בין לחים בין יבשים חוללין מפני שהן שעף לכלוכי פירות ע"כ וכ"כ רבינו ירוחם בשם התוספתא דשאר שרפים אפילו לחין חוללין ע"כ. ועיין ב"ח ופלא שלא הביאו דהדברים מבואריס בדברי רבינו כאן.

ויש לדייק במה שאמר שמואל כל שרפי אילנות חוללין שהרי כבר כתב ושאר כל שרפי אילנות בין לחין בין יבשין חוללין אי נימא דשמואל פליג אתוספתא דתוספתא יש לפרש שרף התאנה ושרף השקמה ושרף החרוב כלומר שרף אילנות האלו אילן תאנה ואילן שקמה ואילן חרוב שנפל השרף אינו חוצץ לח אבל שאר שרפי אילנות חוללין בין לחין בין יבשין ואתא שמואל ופליג דכל שרפי אילנות ואפילו התאנה והשקמה והחרוב נמי חוללין ומה שאמרו שרף התאנה ושרף השקמה ושרף החרוב היינו שרף הפרי ולא האילן אבל יש לפרש נמי דשמואל לפרש התוספתא אתא ולא פליג אלא מפרש דכל שרפי אילנות חוללין ומה שאמרו בתוספתא שרף התאנה היינו הפרי ולא האילן. ובש"ע יו"ד סי' קל"ח סע"ו כתיב החלב והדבש והדם שרף התאנה ושרף התות ושרף החרוב ושרף השקמה (פי' מין ממיני התאנים) יבשים חוללין ולחין אין חוללין ושאר כל השרפים אפילו לחים חוללין ומשמע דמפרש שרף התאנים וכו' אפרי ולא על האילן ע"ש. וא"כ י"ל דגם דעת רבינו כן. וקלת ל"ע מה שפי' הטעם משום שהם לכלוך הפרי והוא לפי הגירסא בתוספתא ולדעת רבינו אין זה הטעם אלא שהוא שעם וכמ"ש. ועיין חזו"א יו"ד סי' ל"ד אות ב' שדקדק מדברי התוס' נדה ס"ז דמה"ע חוללין מפני שהם שעף לכלוכי פרי ור"ל דגם בלחותן הם עבים ומיהו עיין בביאור הגר"א שביאר ושאר כל השרפין וכו' והוא כדעת רבינו ודו"ק.

לו) ומש"ד אמר רב זו שאמרו חכמים דם לח אינו חוצץ לא אמרו אלא בשלא נתבשל באש אבל נתבשל באש נתבשל באש בין לח בין יבש חוצץ. דברי רבינו הובאו בש"ך יו"ד סי' קל"ח סק"כ אמ"ש המחבר דם שנסרך בבשר אפילו לח חוצץ כלומר שמתחיל להתייבש ולהדבק קלת שכשתולים בו אצבע נמשך והולך חוט ממנו (רש"י מנחות כ"א ע"א) וכו' ובכ"ג מצאתי אמר רב זו שאמרו חכמים דם לח אינו חוצץ לא אמרו אלא בשלא נתבשל אבל נתבשל באש בין לח בין יבש חוצץ ע"כ ואף שלא נמצא כן בש"ס שלנו גם מדלא משני הכי במנחות לא משמע הכי מ"מ דברי הכ"ג דברי קבלה ע"כ.

ודע דבאחד השיטורין הארכתי דלכאורה נראה מדברי רבינו דבר חדש דדם שנתבשל באש אפילו לח חוצץ הוא דדם שנתבשל אבל שם דם הימנו וכמ"ש דם שבשלו אינו עובר עליו והכ"ל הרי זה הדם שנתבשל הוא כבר בגדר אוכל ולא משקה או משום שכיון שנתבשל הדם שוב אינו משרק שריק כמו כשהוא חי שהלכו חלקי החיים ובפרע אי נימא כדעת העגלי על שביאר בביאול מים בשבת מה איסורו שמתבשלים החיידקים שבו והם הם החיות שבמים וא"כ בדם נמי ע"י הביאול הלך לו החיות שבדם ולכן הוא חוצץ ובשיעור לבני הכולל הארכתי בזה הרבה ליישב שיעות דמקואות בעי דוקא מים קרין ולא מבושלים או חמים ביותר שע"י מתבשלין בהם החיידקים ואזל לה שם מים ונעשה בגדר משקה וכעין יין שבשלו ואין כאן מקום להאריך בזה.

לז) ומש"ד מלולי זתים וענבים יבשים חוללין לחין אין חוללים מלולי תאנים וענבים בין לחין בין יבשים חוללין. מקואות פ"ע מ"ב והמלמולין ופי' רב האי גאון כשהיה יד האדם מלוכלכת בעיע עבה או אם לם בלק בידו ונמלל ידו אחת על חברתה נעשין על ידיו כמין גרגרין של שעורין ופי' הר"ש והרא"ש דהוא מלשון וקטפת מלילות ועיין עוש"ע יו"ד סי' קל"ח סי"ג ובע"ז ש"ך שם וכעת לא ראיתי מי שמביא דברי רבינו ולחלק בין לחין ויבשין.

לח) ומש"ד אמר רבה בר רב הונא נימא אחת קשורה חוללת וכו' בגמ' ס"ז ע"א אמר רבה בר

קשורה חוצצת מפני שאין המים נכנסים בה. שלש אין חוצצות מפני שהמים באין שתים איני יודע לט) אמר רבה בר רב הונא שכבת זרע יבשה חוצצת לחה נכנסים לו לא מכדקי: ש"ז יבשה חוללת. דכו"ל כדם ודיו ודבש והחלב יבשין חוללין לחין אין חוללין: שם וחוללת: שלש. לא מיכדקי: שתים. מספקא ליה לי מכדקי ואין המים

משנה הלכות

רב הונא נימא אחת קשורה חוללת שלש אינן חוללות שתים איני יודע ור' יוחנן אמר אנו אין לנו אלא אחת אמר ר' יצחק דבר תורה רובו כמקפיד עליו חולץ רובו ואינו מקפיד עליו אינו חולץ וגזרו על רובו שאינו מקפיד משום רובו כמקפיד וגזרו על מיעוטו כמקפיד משום רובו כמקפיד ולגזור נמי על מיעוטו שאינו מקפיד משום מיעוטו כמקפיד כיון גופה גזירה ואנן ניקום ונגזור גזרה לגזרה. ועיין תוס' נדה ס"ב ע"א ד"ה שכרי הקפיד עליו ועבר דמשמע קלת דאפילו הקפיד עליו אם לא עבר אין קפידתו קפידה הואיל ולא עבר ולא הועילה קפידתו ע"ש וכ"כ בתוס' הרא"ש שם ודו"ק.

והנה ממה שכתב רבינו שתם נימא אחת קשורה חוללת משמע בין מקפדת ובין אינה מקפדת ומיהו הרא"ש כתב בסוף נדה ור' יוחנן אמר אין לנו אלא אחת פי' אם היו רוב שערותיה קשורות כל אחד ואחד לבדה ע"כ וכ"כ הרא"ש סי' קל"ח ובש"ע שם ס"ב ושערה אחת שנקשרה חוללת ואוה שתהא מקפדת עליה אבל אם אינה מקפדת עליה עלתה לה עבילה עד שיהא רוב שערה קשור נימא נימא בפני עצמו ועיין ש"ך סק"ח דה"ה אם דרך רוב בני אדם להקפיד אע"פ שהיא אינה מקפדת.

וכתב הב"י דנחלקו הפוסקים בקשר נימא אי זה כשקשר נימא אחת לבדה אבל קשר שתי שערות זו עם זו הו"ל שתי שערות או ששתי שערות מיירי דוקא כשנטל שתי שערות וקשר עם שתי שערות אחרות דהיינו ארבע שערות אבל נימא בנימא זה נימא אחת וכן כתב בת"ה שאם הם קשורות אחת אל אחת חולץ וכך הם דברי הר"ן דלקשור נימא אחת בעצמה או נימא בחברתה חוללין ונראה מעשה נימא אחת קשורה ע"ש.

והנה בגמ' ור' יוחנן אמר אנו אין לנו אלא אחת ורבינו השמיט הא דר' יוחנן נראה דפסק כרבה בר רב הונא ודלא כר' יוחנן ויש לתמוה למה לא פסק כר"י נגד רבה בר רב הונא והרמב"ם בפ"ב מהל' מקוואות פסק כר' יוחנן וכ"פ הסמ"ג וכ"נ לכאורה דעת הרא"ש ומיהו הר"ן בר"פ במה אשה כתב דהא דאמרינן נימא אחת קשורה חוללת ג' אינן חוללות ב' איני יודע ואפילו לכרוך אנו בשערותיה שרי לפי שא"א לחוטי שיער הללו שלא יהיו יותר מנימא אחת ואמרינן להדיא בירושלמי שאם קשר שני נימין בג' דינייהו כג' ולא חיילי עכ"ל וכבר תמה הב"י שפסק דלא כר"י וא"א לומר דלא גרס הא דר"י שהרי הביאו בפ"ב דשבועות ולכן פי' דהר"ן מפרש דר"י לא פליג בהדיא על רבר"ה דא"כ היל"ל ר"י אומר שתים נמי אינן חוללות ומדקאמר אנו אין לנו אלא אחת נראה שר"ל לא שמעתי אלא דין של אחד בלבד דהוי חלילה אבל דין שתים לא פירשו לי אי הוי ספיקא או פשיטא להו דאינה חוללת ול"ע בת"ה באורך ע"כ ובש"ע ס"ה כתב שתם שתי שערות או יותר שהיו קשורים כאחד קשר אחד אינם חוללין וכר"י ול"ע שלא הביא הב"י דרבינו נמי פסק כרבה בר רב הונא.

לט) אמר רבה בר רב הונא ש"ז יבשה חולץ וכו' לא ראיתי לעת עתה מי שהביא דין זה ול"ע ואשר נראה בזה בס"ד דרבינו לשיטתו שפסק לעיל כר"ח והראב"ד דפולטת ש"ז לעניין עומאה הוא דסותרת אבל לבעלה לא גזרו בפולטת ש"ז וא"כ הרי אפשר שתפלוט עד ה' ימים אבל הרי מה שפולטת הוא לא ואפילו לעבילה אינו חולץ ואמר מיהו דפולטת ש"ז יבשה חוללת ולחה אינה חוללת לפרש דש"ז אין בו אלא דין חלילה ולא דין סתירה כלל לבעלה כנלפענ"ד. ודע דמלאתי בתוספתא פ"ז דמקוואות וז"ל שכבת זרע של ישראל בכל מקום ה"ז עמאה ושל עו"כ בכל מקום עהורה חוץ ממימי רגלים שבו כל אלו שאמרו עהורין לחולין ועמאין לתרומה חוץ מהפולטת ש"ז שהיא עמאה לחולין ר' יוסי בר' יהודה אומר הפולטת ש"ז עהורה לחולין ושאמרו חוללין ושאמרו אין חוללין לא מיעמאה ולא מעמאין וכו' ע"ש נראה לכאורה דהא אי פולטת ש"ז עהורה לחולין מחלוקת הוא בתוספתא.

וז"ל הא"ז סי' שס"ג אות ד' אמר מר עוקבא לפלוף שבעין לא אינו חולץ יבש חולץ ומאימתי נקרא יבש משעה שמתחיל לירק פרשב"ם וכו' והשתא לשיטת רש"י ולשיטת רשב"ם כל הני חיילי אפילו בנדה לבעלה וכן כל הני שמעתתא לקמן והקשה ר"ת דהכא מחלק מר עוקבא בין לפלוף לח ויבש ואלו במס' מקוואות פ' אין חוללין תנן אלו שאינן חוללין כו' עד לפלוף שבעין וקתני סתמא משמע אפילו יבש וכו' ומפרש ר"ת דהכיא משניות דמשמע דלפלוף אינו חולץ אפי' יבש הכיא לחולין והכא

שרטין. לא ידענא מה הוא ואולי ל"ל שירין או שרין והוא מלשון שירין ומזמים שבתוספתא פ"ו, ועיין מה"ג: וגושפנקא באצבעתא חוצץ. בתוספתא שם פ"ו והשירין והמזמים והקטבלאות והטבעות אולין (פי' דחוקין) חוללין רפין אין חוללין והנה דייק רבינו וגושפנקא ולא כתב בלשון התוספתא ובעבעת חולץ ועיין

אינה חוצצת מ) אמר רב שרטין הרי זה חוצץ וגושפנקא באצבעתא חוצץ. (יומא

משנה הלכות

בשמעתין לטהרות והא דקתני בית הסתרים ח"ל שיבא בהן מים היינו לחולין והא דקתני ביה"ס באשה חולץ היינו לטהרות ומתוך כך מקיים גירסת הספרים וכו' ועוד אומר ר"ת דהכיא דהחולץ מלא בה"ג בדוכתא אחריתי בלשון אחר וכבי איתא התם וכל דבר שחולץ בכהנים חולץ בגר ועבד משוחרר, ולחולין אינם חוללין משמע דלחולין היינו לבעלה כדאשכחן פ' השוחט (ל"ח ע"א) נפלה סכין מידו דקאמר בעלה חולין הוא אלמא יש חילוק בין טהרות לבעלה לענין חלילה והך ברייתא דקתני לבעלה אינו חולץ לא קאי אמתני' דמס' מקוואות דהנהו חוללין לבעלה ואע"ג דברייתא שמביא התלמוד בהחולץ אמתני' דמקוואות דחיילי לבעלה קיימינן מ"מ ברייתא דה"ג לא קיימא עלה ושמא ברייתא אחרת הוא ובתוספתא אין הכיא דהחולץ וע"ש מה שהאריך ליישב עוד. ועיין בתוספתא הנ"ל שסיים כל החוללין בכלים חוללין בגדה ובגר בשעת עבילה ובחולין אין חוללין ע"כ ועיין מפרשים שם וחילופי גירסאות ודו"ק.

מ) ומש"ר אמר רב וכו' וגישפנקא באצבעתא חולץ בתוספתא שם פ"ו והשירין והמזמים וקטבלאות והטבעות אולין [פי' דחוקין] חוללין רפין אין חוללין [ושרטין לא ידענא מה הוא ואולי ע"ש הוא ול"ל שירין או שרין והוא שירין ומזמין שבתוספתא] והנה דייק רבינו גישפנקא באצבעתא נראה לישב בא קושית הרא"ש שהקשה בסוף מס' נדה וא"ת עבעת דחוק אמאי חולץ והלא מיעוטו שאינו מקפיד הוא ופי' הראב"ד ז"ל לפי שמקפדת להסירו בשעת ליישב וכיון שמקפדת בשום פעם אע"פ שאינה מקפדת בשעת עבילה הוי חלילה וכ"כ הרשב"א בת"ה וז"ל ואע"ג שתכשיטים אלו אין האשה מקפדת בהם אדרבה נוי הוא לה ורולה היא בתכשיטים פעמים יש שמקפדת ומסירן בשעת ליישב וכיולא בזה ועיין ב"י.

איברא דלכאורה יש לדייק שכתב רבינו וגישפנקא באצבעתא ולא כתב ובעבעת באצבעה בסתמא כלשון התוספתא ושאר הפוסקים ולולי דמסתפינא הו"א אדרבה דרבינו בה"ג נמי היה קשה ליה קושית הרא"ש והראב"ד עבעת אמאי חולץ הא תכשיט היא לה ולכן ס"ל דמיירי בגישפנקא כלומר עבעת שיש עליה חותם שאינו לנוי ולענין שבת (עיין לו"ח סי' ש"א) אי אשה מותרת לצאת בעבעת שיש עליו חותם ולכן ס"ל דדוקא גישפנקא באצבעתא חולץ אבל עבעת שהיא תכשיט לה הכ"ל דאינו חולץ ולפ"ז הי' עולה דבר חדש ומ"מ מ"ו לסמוך על פי' זה כי לא כתבתי אלא לפרש דברי רבינו מה שנראה לכאורה ולהלכה אפילו לסניף בעלמא אין לצרף.

והטור כתב השירים והמזמים והטבעות וכו' וכתב הב"י וכן הדין באגד שעל המכה וקשקשים שעל גבי השבר תוספתא כתבה הר"ש בפ"ע דמקוואות וז"ל ושאמרו חוללין ושאמרו אין חוללין לא מטמאין ולא מיטמאין חוץ ממקום שעל גבי המכה וקשקשים שעל גבי השבר והשירים והמזמים והקטבלאות והטבעות אולין חוללין רפין אין חוללין ונראה דברי הרמב"ם דלא מפיק בחוץ אלא קרום שע"ג מכה בלבד וכל איזה מאגד שע"ג מכה ואילך כולהו אסיפא קיימי דקתני אולין חוללין רפין אין חוללין אבל ר"ש פירש ולא מטמאין שאין מוליאין עומאה אם הוא זב ונגע בהם אדם עהור ולא מיטמאין שאין מכניסין עומאה אם הוא עהור ונגע בהם הזב חוץ מקרום כלומר חוץ מקרום ואגד וקשקשין כל הני אחוץ קיימי שכולם דינם כקרום. השירים מכאן ואילך אייר בדין חלילה אולין דחוקין על השבר. והרא"ש נראה שחופש עיקר כפי' הר"ש שהרי בפ' תנוקות גבי חלילה לא הביא אלא הביא דהשירים ועבעות וכו' והשמיע הביא דאגד וקשקשין וכו' כ"כ הרשב"א בת"ה וכ"כ רבינו ירוחם ז"ל. וע"ש מה שהאריך ומדברי רבינו נראה נמי שהשמיע הכל ולא הביא רק שירין וגישפנקא משמע דהני הוא דחוללין וגם מדדייק שר(ע)ין הרי זה חולץ ודייק הרי זה ולא כתב סתם שרי(ע)ין וגישפנקא חוללין נראה דלדייק בא דזה ולא אחר ודו"ק.

ובהג"א פ"ו דשבת (דף כ"ז ע"א) וז"ל וכל תכשיטין המהודקים בגופה כגון עבעות כתב בה"ג דחוללין ותניא בתוספתא (מקוואות פ"ו) השירלין ומזמין והטבעות אינן חוללין ואסור לצאת בהן בשבת דלמא מיתרמי לה עבילה של מלוה והרפויין נמי אע"ג דלא חיילי אם מקפדת עליהם להסירם משום עיגוף אסור מהאי טעמא גופא וכו' ע"ש אבל לא יצא בעבעת שיש עליה חותם דוקא וכו' ור"ת וכו' הנה מפרש ז"ל דעת

ו:) **מא)** תני רבי חייא הזב והזבה המצורע והמצורעת בועל נדה וטמא מת טבילתן ביום נדה ויולדת טבילתה בלילה. אמר רבי זירא זאת אומרת בועל נדה אינו כנדה וטובל ביום בועל נדה מטמא משכב ומושב דכתיב ואם שכב ישכב מכ"ג: הזב והזבה וכו' טבילתן ביום. דוביוס הסביעי קאמר דמקלת כיום ככולו וכתבו הת"י יומא דכ"כ נמי שיכולין לעבול ליל שביעי אך שאינו יכול להביא אז קרבנותיו בשמיני שלריך להעריב שמש, ויש מפרשין דהא דתניא (נדה ע"ב) ושוין בטבילת לילה בזבה שאינה טבילה בליל שמיני קאמר: נדה ויולדת טבילתה בלילה. נדה דכתיב שבעת ימים (ויקרא ע"ז) תהא בנדתה כל שבעה ויולדת כימי נדת דותה תטמא (שם י"ב) וכין בזמנה וכין שלא בזמנה משום סרך בתה ובשעת הדחק עובלת ביום הסמיני: **בועל** נדה אינו כנדה. שאסורה לעבול בשביעי עד הלילה אלא עובל בשביעי ביום הלכך לא בעי כה"ג פריסה אלא שבעת ימים: **מטמא** משכב ומושב. אפילו עשר מלעות זו על גב זו ועמא מת אינו מטמא אלא

משנה הלכות

רבינו דכל התכשיטין בכלל וס"ל דמש"כ רבינו שירין היינו כל מיני תכשיטין וגם פי' מהודקים ודו"ק. ועיין תוס' שבת נ"ז ע"ב ד"ה הכא בקטלא עסקינן ודו"ק.

מא) ומש"ד תני ר' חייא הזב והזבה וכו' תוספתא פ"ג דזבים תומר בזב שאין בזבה ובזבה שאין בזב שהזב טעון ביאת מים חיים והזבה אינה טעונה ביאת מים חיים. ועיין רש"י שבת ס"ה ע"ב ד"ה שמא שכתב עביד מקוואות ואני קבלתי מרבינו הלוי משום דספק זיבות נינהו וזבה טעונה מים חיים ואי אפשר להעמיד שמועתו משום דאמרינן תומר בזב מבזבה שהזב טעון ביאת מיים חיים וזב אינה טעונה מים חיים ע"כ ועיין ר"ש פ"ד דזבים מ"ו מה שהאריך בזה ויש לו שם גירסא אחרת ועיין יו"ד סי' ר"א ס"א ובביאור הגר"א אות ד' ועיין תוס' בכורות נ"ה ב' ובתוספתא פ"א דמגילה אין בין זב לזבה אלא שהזב טעון מים חיים, והאמנם מה שכתב רבינו וז"ל זב וזבה עבילתן מדאורייתא נדה מדרבנן היא עכ"ל. והוא תמיה עלומה דלכ"ע עבילת נדה דאורייתא וכן נראה מדברי רבינו בסמוך שכתב ומנלן דבעי נדה עבילה דאקשה רחמנא לזבה מה זבה בעיא עבילה אף נדה בעיא עבילה.

וראיתי לרבינו הגדול הא"ז סי' שנ"ט כתב וז"ל וראיתי כתוב בה"ג עבילת נדה דרבנן הוא ונראה ברור שהוא טעות סופר דאמר פ"ב דשחיטת חולין (דף ל"א ע"א) איתמר נדה שנאנסה ועבלה רב אמר עהורה לביתה ואסורה לאכול בתרומה ור' יוחנן אמר אף לביתה לא עהורה אמר רבא לרב נחמן לרב דאמר עהורה לביתה ואסורה לאכול בתרומה עון כרת התרתה איסור מיתה מיבעיא מדקרי ליה עון כרת ש"מ דאורייתא הוא דאין כרת מדרבנן, ותו שבאותו ה"ג עצמו כתוב בסמוך ומנלן דבעי נדה עבילה דאקשי' רחמנא לזבה מה זבה בעיא עבילה אף נדה בעיא עבילה וכו' ודלמא מלשון תעהר אחי' ליה ויש שלומדים עבילת נדה בק"ו ממשכבה דכתיב וכל הנוגע במשכבה יכבס בגדיו ורחץ במים ואם הנוגע במשכבה עתון עבילה ק"ו היא עלמה ור"ת פי' דאתיא מדאמר אך במי נדה במים שהנדה עובלת בהן מיהו האמת כי אסמכתא הוא כי מי נדה היינו מי חטאת כדכתיב מי נדה לא זורק עליו. ורשב"ם פי' דשאלו מקמי' רב יהודאי גאון עבילה לנדה מיון והשיב דלא גרע משאר עמאים שעטוין עבילה לעהרתם ותו יש ללמוד עבילת נדה דאמר במסכ' שבת פרק במה אשה יולאה גמרא יולאה כאשה בכבול (דף ס"ד ע"ב) ומה ת"ל והדוה בנדתה תהיה בנדתה עד שתבא למים.

והיות כי דברי רבינו תמוהים הרבה וכפי מה שכתב הא"ז שהם ברור טעות סופר גם דבריו סותרים מיניה וביה אמרתי אני הקטן ליישב דברי רבינו בס"ד ואדרבה דעת רבינו דנדה טעונה עבילה מדאורייתא במקום של מ"ם אלא שרבינו אזיל בשיטת רבותיו של רש"י שהבאתי לעיל דנדה לריכה מים חיים ורבינו נמי ס"ל דלריכה עבילה במים חיים אלא דס"ל דהוא מדרבנן כלומר מה דלריכה מים חיים הוא מדרבנן והגם דיש קלת קישוי בלשונו הקדוש לפ"ז נגיה הלשון ונגיל את העין ואתי שפיר והנני לבאר דברי רבינו בס"ד והוא בדיוק לשון רבינו כאן בג' מקומות שכאן כתב אני ר' חייא הזב והזבה המצורע והמצורעת בועל נדה ועמא מת עבילתן ביום נדה ויולדת עבילתה בלילה וכו' ואני בתוספתא (פ"ג דזבים) אין בין זב לזבה אלא שהזב טעון ביאת מים חיים והזבה אינה טעונה ביאת מים חיים זב וזבה עבילתן מדאורייתא נדה מדרבנן היא ע"כ ובסמוך כתב רבינו ומנלן דבעיא נדה עבילה דאקשה רחמנא לזבה מה זבה בעיא עבילה אף נדה בעיא עבילה הנה דס"ל שהוא דאורייתא וחמורה כזבה, ובסמוך כתב עוד פסק והיכא דאיכא דוכתא דקריר עלמא ולא יכלה איתתא למיעבל אסירא ולא משתריא עד דעבלה במים חיים הנה לכאורה דברים אלו סותרים דכאן כתב דעבילת נדה דרבנן ובסמוך כתוב דהקשה לזבה וכאן כתב דבעיא עבילה במים חיים א"כ הרי היא כזבה ממש וחמירה מינה דזבה לא בעי מים חיים ונדה בעיא אפילו מים חיים ואחיך כתב לעיל דעיקר העבילה היא דרבנן.

מגעו: אין בין זב לזבה. תוספתא פ"ג דזבים חומר בזב שאין בזבה ובזבה שאין בזב שהזב טעון ביאת מים חיים והזבה אינה טעונה ביאת מים חיים, ועיין רש"י סנהדרין פ"ז ע"א כל' אחד עשר ואם רחצה ג' ימים איש אותה ותני בתוספתא (פ"ג דזבים) אין בין זב לזבה אלא שהזב טעון ביאת מים חיים וזבה אינה טעונה ביאת מים חיים זב וזבה טבילתן מדאורייתא נדה מדרבנן היא. מב) וכי טבלה לא תישוף מישחא ולא תכחול עינה דאמר שמואל (נדה סז.) כוחלת אם לרפואה הרי זה חוצץ ואם בשביל שתראה עיניה פורעית אין חוצצת ושנו חכמים כוחל שחוץ מן העין חוצץ אמר רב יהודה כל השמנים אין חוצצין (חוץ) משמן המור, ונהגו בנות ישראל בעצמן שאין סכות שמן רלופים כויא זבה לקרבן ולטבילת מים חיים, ועיין רש"י שבת מ"ב ד"ה וסובר ובתוס' שבת ועיין יו"ד סי' ר"א ס"א ובביאור הגר"א שם: זב וזבה עבילתן מדאורייתא נדה מדרבנן. עיין מה"ג דהא"ז כתב שהוא ע"ם ויש מפרשין מדרבנן שהם למדוה ברמז או מהיקש מזבה כמ"ש רבינו בסמוך אות ג"ג או בקבלה הלכה למשה מסיני דבקרא ליכא מפורש על עבילתה: לא תישוף מישחא. כלומר לרפואה או לכחול לחיה או שאר אבריס דומיא דכוחלת אם עייניה: כוחלת אם לרפואה. בגמ' אמר שמואל כחול שבתוך העין אינו חוצץ ושעל גבי העין חוצץ אם היו עייניה פורחות אפי' ע"ג העין אינו חוצץ, ורבינו גרס אמר שמואל אם לרפואה הרי זה חוצץ ואם בשביל שתראה עייניה פורעית אין חוצצת הרי זה כל השמנים. בתוספתא פ"ז דמקואות ב' הזפת שבכוס וכו' הרי אלו חוצצין המור ועיין ש"ך סי' קל"ח סקי"ד: אמר רב יהודה כל השמנים. עיין מה"ג דמקואות ד' מהל' מקואות ה"ב גרס והקומוס) על מטת של בעה"ב וכו' על המטפחת של מפסלי אילנות ר"ע אף והקימוז (ובדרמב"ם פ"ג

משנה הלכות

ולולי דמסתפינא כי' נראה דדעת רבינו ודאי דעבילת נדה מדאורייתא הוא וכדעת כל הפוסקים וגדולה מכם דרבינו ס"ל דמה שאמרו בתוספתא דזבה לא לריכא מים חיים היינו מדאורייתא אבל מדרבנן זבה בעי מים חיים וכיון שהוקשה נדה לזבה ולריכה עבילה א"כ לריכה גם מים חיים דאין היקש למחלה ולריכה מים חיים כזבה מדרבנן וכדעת רבותיו של רש"י דכל אשה בעי מים חיים ומ"מ ס"ל דמה שלריכה מים חיים אינו אלא מדרבנן דמדאורייתא סגי לה בלי מים חיים רק שיהי מקוה כשר מ"ם ולפ"ז נראה דהכי פירושא תני ר' חייא ותני בתוספתא אין בין זב לזבה אלא שהזב טעון ביאת מים חיים וזבה אין טעונה ביאת מים חיים זב וזבה עבילתן מדאורייתא נדה מדרבנן כלומר עבילת נדה במים חיים מדרבנן אבל עלם עבילה לנדה נמי ודאי דאורייתא הוא ולכן כתב בסמוך נמי והיכא דאיכא דוכתא דקריר וכו' אסירא ולא משהריא עד דעבלה במים חיים כי מדרבנן עכ"פ עובלת במים חיים ואתי שפיר דברי רבינו. והוא ס"ל כרבותיו של רש"י דנדה נמי בעי מים חיים בזה"ז עכ"פ אלא שס"ל דמה דבעיא מים חיים לנדה הוא מדרבנן ול"ע.

וקצת י"ל דס"ל לרבינו כיון דזבה נמי לא בעיא מים חיים וכמ"ש בתוספתא מה בין זב לזבה ומ"מ תקנו לזבה שתעבול במים חיים מדרבנן וכה"ג לנדה שבעיא שתעבול במים חיים כזבה וכיון דעכשיו כולהו נשי כספק זבה שוינהו רבנן עיין נדה ס"ז ע"ב אמר ליה רב פפא לאביי ורבא מכדי האידנא כולהו ספק זבות שוינהו רבנן ליעבלינהו בימאא דשביעאה ועיין תוס' שם ד"ה משום סרך ול"ע. ועיין המליין שכתב אמש"כ רבינו מדרבנן פי' מדרשא ובאמת כי לא מלינו לרבינו ז"ל בשום מקום לדעתי שיקרא דבר הלמד מדרשא דרבנן ואדרבה הרמב"ם בכמה מקומות משיג עליו שאשב דבר דרבנן בכלל המלות ולא ליתמיע אחד מן הפוסקים להביא דרבינו ס"ל דברים הבאים מדרשה הם נקראים דרבנן בלשונו. ובסמוך ליין עוד אמש"ר במים חיים לאו דוקא ולייין למשכנות יעקב סי' מ"ו ולפמ"ש אתי שפיר דדוקא הוא אלא שס"ל דנדה נמי בעיא מים חיים מדרבנן וכנ"ל.

מב) ומ"ש רבינו וכי טבלה לא תישוף מישחא וכו' נדה ס"ז ע"א אמר שמואל כחול שבתוך העין אינו חוצץ ושעל גבי העין חוצץ אם היו עייניה פורחות אפי' על גבי העין אינו חוצץ ולשון הטור סי' קל"ח כחול שבעין אינו חוצץ ושחוץ לעין חוצץ היו עייניה פורחות אף שחוץ לעין אינו חוצץ ופי' פורחות דומעות וי"מ נפתחות ונסגרות תמיד ורמב"ם כתב היו עייניה פתוחות אף שחוץ לעין אינו חוצץ ורבינו גרס ואם בשביל שתראה עייניה פורעית אין חוצצת והטעם שהוא כדי שתראה נאה ואינו חוצץ.

ובש"ע יו"ד סי' קל"ח ס"ח כחול שבעין אינו חוצץ ושחוץ לעין חוצץ ואם היתה פותחת ועולמת עייניה תדיר אף שחוץ לעין אינו חוצץ. וכתב הש"ך סקי"ד לשון הב"ג דף פ"ה ריש ע"ב וכי טבלה לא תישוף משחה ולא תכחול עייניה דאמר שמואל כוחלת אם לרפואה הרי זה חוצץ ואם בשביל שתראה עייניה פורעת אין חוצץ. ושנו חכמים כחול שחוץ מן העין חוצץ אמר רבי יהודה כל השמנים אין חוצצים חוץ משמן המור

בשעת טבילה כל עיקר. (שם) מג) א"ר אמי בר אבא נדה שהקיזה דם וטבלה אם בתוך שלשה ימים אין חוצצין מפני שלא קורמת אחד שלשה ימים הדי אלו על חלוקן ר"ש אומר אף על שמנים כיולא בהן ובאור הגנוז גרס שמרים, והגה ברמ"א סי' קל"ט ס"ב בשם שלו אותה הרופאים שלא תחוף ראשה במים רק ביין יש לשאול הרופאים וכו' ובשו"ת תפארת לבי סק"ד הביאו הדרכ"ת אות ע"ז ומק"ח סקט"ו וע"ז דמדברי הרמ"א מבואר דה"ה בשאר משקים יש לסמוך על הרופאים לענין שערות הראש ולא דמי לדלעיל ס"א דפסק דלא בשאר משקין בבית השחי ובית הסתרים ע"ש, ועיין שו"ת מהרי"ק (שורש קנ"ט) שכתב שלא ראה בשום פוסק ולא שום מפרש שידבר מזה כלל אם יכולה אשה לחוף ראשה ביין או בשאר משקין וקלת ל"ע שלא הביאו דברי רבינו אלו הפוסקים כי שמנים נמי משאר משקין הם ונראה דדוקא שמן אין סכות: נדה שהקיזה דם. דרכן היה לנקוב וריד אחד ולהוציא דם כדי להקל מחלאות ולאחר הקזה דרכן של מכות אלו להעלות גלד ובלשון הגמ' קורא לה ריבא דכוסילתא: קורמת. נעשה כעין קרום על המכה ונדבק והיא חלילה ובתוך ג' ימים גלדן רך ומחובר והוי כגוף

משנה הלכות

ונהגו בנות ישראל בעלמן שאין סכות שמן בשעת טבילה כל עיקר ע"כ והוא לשון רבינו ממש כאן.

ודע דלכאורה יש לעיין שברי קיי"ל דם לח אינו חולץ יבש חולץ וכן מים אין חוללין וכל דבר לח אינו חולץ וא"כ אמאי חשבו לחלילה בדבר לח ועיין ש"ך סי' קל"ח סקי"ג ואם הוא יבש ועיין מל"מ פ"ב מהל' יו"כ על מה שכתב הרמ"ם וטובל ועולה ומסתפק ודייק המל"מ דלשון ומסתפק משמע חיובא ולריך טעם ובאיר בטעם ב' משום חלילה ע"ש ועיין מג"א א"ח סי' כ"ז בשם השל"ה לרחוץ שער הראש במקום הנחת תפילין שלא יהא דבר חולץ ובשע"ת סק"י דלריכם נגד המקום משום חלילה ועיין משנה הלכות ח"ב סי' ע' ועיין רמב"ם פ"מ ממקוואות דם שנסרך בבשר אפילו לח חולץ וכ"כ רבינו יורחם והגמ"ם סי' רס"ח הביאם הטור והב"י סי' קל"ח והמרדכי שבועות כתב וז"ל כתב הרא"ם הא דתנן הדם הודיו והחלב יבשים חוללין לחים אין חוללין הקפדה הוא שעל יבש דרך בנ"א להקפיד ועל לחין אין מקפידין אבל מי שמקפיד אפילו לח חולץ ועיין ב"י ובחי' למס' פסחים ס"ה ע"ב ייבשתי הענייים בס"ד. ועיין משנה הלכות ח"ב סי' ע' וח"ח סי' י'.

והיות כי דמוע תדמע עיני על האי גברא יקירא האי גאון וחסיד חתני מוה"ר ר' יהודה אדי' זצלה"ה אלתר אביה כאן מה שכתב בספרו פרי בכורים על תרי"ג מלות (מלוה י"ב) והיא שלוונו להניח תפילין כתב וז"ל ועל שאלתך אם לריך ליזהר כשחוזר מהמקום שלא להניח תפילין עד שיתנגבו שערות והבאתא דעת הברכ"י ליזהר לנגב השערות לאחר רחילה משום חלילה וכתב שם ואף דלענין מקוה לטבילה לח לא הוי חלילה ושם בעי נגיעה ממש במים שאני מים שבדבר לח מחלחלים ועוברים וכמ"ש בגמ' חולין דף כ"ו ע"ב ובתוס' שם וכן בתפיעלין שלריך נגיעה ממש אפילו לח הוי חלילה ע"ש ודו"ק. ועיין עוד שם מה שכתב מלוה ק"ע אשה שלאחר טבילה מלאה דם על השיניים שבדבר שדרך להקפיד חולץ אפילו לח ע"ש. ול"ל דשמן נמי הגם שאינו חולץ לח מ"מ משום שמא תקפיד גזרו בו אפילו לח שלא תמשח בו.

מג) ומ"ש רבינו אמר רב אמי בר אבא וכו' בגמ' שם ס"ז ע"א אמר רמי בר אבא ועל הגליון ל"ל בר חמא (וגי' רבינו אמר רב אמי בר אבא) הני דיבדא דכוסילתא עד תלתא יומי לא חיילי מכאן ואילך חיילי ופרש"י רבדי פוינטור"ט. כוסילתא. פלוא"א ודרכן של מכות של הקזת דם להעלות גלד תלתא יומיי גלדן רך ומחובר והוי כגוף הבשר ולא חיילי והמרדכי שבועות כתב בשם ר"י ריבדא דכוסילתא פי' קיבוץ דם שעל נקבי הביקז והוא כעין חטעין תוך ג' יומי שהקיז לא חיין דלא הוא הדם שעל גבו ונכנס בו המים מכאן ואילך חיילי שנעשה יבש ונדחק בדוחק על הבשר ואפילו אם יצטער אם יסיר הגלד מע"ג המכה או אבעבועות שאין דעתו להסיר עתה וקרוי אינו מקפיד מ"מ רגילות הוא להסיר הכל או תמתין עד שתתרפא ותוכל להסיר. ובתוספי הרא"ש כתב הני ריבדא וכו' כי הא דתנן בפ"ע דמקוואות גליד שחוץ למכה חולץ גליד שבמכה אינו חולץ כי אותו שחוץ למכה נקרש ונעשה עב אבל שעל תוך המכה נעשה רך תדיר לכך אשה שהיא בעלת חטעין יש לה לחוף עד שיתרككו ע"כ ועיין סמ"ג וסה"ת. והסמ"ק כתב הרגילו הנשים להסיר מעליהן כל גרב וכל שאין אע"פ שמן הדין לא היה לריך לפ"ז אין לאסור מלעבול אשה שי"ל חטעין בראשה עכ"ל.

והנה מלשון רבינו אם בתוך שלשה ימים אין חוללין מפני שלא קורמת אחר שלשה ימים הרי אלו חוללין. ולא כתב תקנה משמע דס"ל שאין לה עלה לרכך במים וכדעת הרא"ש אלא תמתין עד שתתרפא ותוכל להסיר והוא כדעת המרדכי ודלא כדעת הרא"ש דסגי לה במה שתתרכך בחפיפה וכבר תמה בשו"ת הש"ד משה יו"ד סי' מ"ד אמ"ד הב"י יו"ד סי' קל"ח דדברי הרא"ש הם כדברי המרדכי והסמ"ג וסה"ת שברי להרא"ש סגי

הבשר ולא חיילי: כל החולן חוצצין. מד) ושנו חכמים (תוספתא ספ"ו ושם איתא בכלים) כל החוצץ בכהנים חוצץ בכהנים. בתוספתא ספ"ו כל החוללין בכלים וכבר ליין המגיה בספרי רבינו בכלים במקום כהנים ומיהו בביאור הגר"א הגיה בתוספתא כל החולן

משנה הלכות

בריכוך ולדידהו לא סגי בריכוך אלא בעי אי שתחרפא אי שתסיר הכל וזה נראה לכאורה דעת רבינו.

ולולי דמסתפינא הי' נלפענ"ד לחדש דרבינו ס"ל לחלק בין אשה שיש לה חטטין לדם שע"ג מכה מהבקיה דהמקיז דם ונגלד הדם ע"ג המכה הוא בחמת דבר נפרד מהגוף דמיד שילא הדם מהגוף נפרד הימנו אלא מחמת שנגלד שם ונשאר על המקום ונתייבש נשאר דבוק על הגוף והו"ל ככל דבר יבש שנדבק על הגוף שחולן מפני המים ולכן צריך דוקא להסירו וקודם ג' ימים כיון שלא נתייבש אכתי ולא נדבק ונכנסו המים בו שפיר עובלת כן משא"כ אשה שיש לה חטטין החטטין הם מחמת המכה ומה שנקרם מהחטטין הוא חלק מהלחלוחית של הגוף והמכה שאינו הולך מהר או לפעמים אינו הולך ח"ו לעולם כמו הבעלי חטטין ובתורה יכבה כ' בשחין וגו' וזה מחלה שבגוף לזה יש לו דין אחר לענין עבילה נמי ובש"ע יו"ד סי' קל"ח סעי' ע' דם יבש שעל המכה חולן וריר שבתוכה אינו חולן יצא הריר שבתוכה כל תוך ג' ימים לא הוא ואינו חולן לאחר מכאן יבש הוא וחולן לפיכך אשה בעלת חטטים לריכה לחוף במים עד שיתרככו עד כאן והנה התחיל המחבר בדם יבש שעל המכה חולן ושוב כתב וריר שבתוכה אינו חולן יצא הריר וכו' לפיכך והנה פתח בדם וסיים בריר ודימה אשה שיש לה חטטים לריר ולא לדם יבש וא"כ אין זה דינו של רבינו ועיין ע"ז סקי"ד בעלת חטטין מבואר בב"י בשם המרדכי והרא"ש וכו' ולפמ"ש מבואר דהני תרי מילי דם יבש וגלד שעל המכה ודו"ק.

ובא"ז סי' שס"ג אמר רמי בר אבא הני ריבדא דכוסילתא כו' פרש"ש דרכו של מקום של הקזת דם להעלות גלד עד תלתא יומי משעה שהקיז עד שלשה ימים לא הוגלד פי המכה והוא לא הלכך לא חיילי כדתני במס' מקואות (תוספתא פ"ו) הדם והדיו והדבש וכו' יבשין חוללין לחין אין חוללין עד ג' ימים הוא הדם לח ואין פי המכה מגליד ומתייבש אלא מג' ימים ואילך כדאמר גבי מחט שנמלא בעודי בית הכוסת באלו טרפות (דף נ"א ע"א) הוגלד פי המכה בידוע שהוא ג' ימים קודם השחיטה כך נראה לי ויש בעיני עכ"ל.

מד) ומש"ד ושנו חכמים כל החולן בכהנים חולן בנדה ובגר בשעת עבילה ולחולין אינו חולן (תוספתא ספ"ו) דעד בא"ז סי' שס"ג אות כ' כתב וז"ל אמר מר עוקבא לפלוף שבעין לא אינו חולן יבש חולן ומאימתי נקרא יבש משעה שמתחיל לירק פי' רש"ש לפלוף קצירא שבעין יבש חולן דמקום הראוי לבוא בו מים בעינן לירק לבוריק מראהו קרידר בלע"ז. והשתא לשיטת רש"י ולשיטת רש"ש כל הני חיילי אפילו בנדה לבעלה וכן כל הני שמעתתא לקמן. והקשה ר"ת דהכא מחלק מר עוקבא בין לפלוף לא ויבש ואלו במס' מקואות פ' אין חוללין תנן אלו שאינן חוללין כו' עד לפלוף שבעין וקתני סתמא משמע אפילו יבש ואו הקשה דתנן ס"פ ארץ ישראל (משנה כ') ומייתי לה לעיל בשמעת' (דף ס"ו) בית הסתרים ובית הקמטים אין צריכין שיבאו בהם מים ור"פ אלו חוללין תנן ובית הסתרים בחשה. ומפרש ר"ת דהכיא משניות דמשמע דלפלוף אינו חולן אפי' יבש הכיא לחולין והכא בשמעתין לטהרות. והא דקתני בית הסתרים א"ל שיבוא בהם מים היינו לחולין והא דקתני בית הסתרים בחשה חולן היינו לטהרות ומתוך כך מקיים גי' הספרים דהכיא דאמר רבא אשה לא תעמוד ע"ג כלי חרס ותטבול וכל הכלכה כולה מיירי לטהרות דוקא כי היכי דלא תקשי הכיא דמשניות דקתני לפלוף סתמא. אבל הכיא דקמטים ובית הסתרים מיירי ע"כ בנדה לבעלה כדפרי'. והכיא דקתני כל דבר שחולן בעבילה היינו הנהו דחשיב במס' מקואות שחוללין קאמר דהוי לגר ועבד ונדה. אבל הנהו דהכא מיירי לטהרות.

ועוד אומר ר"ת דהכיא דהחולן מלא בה"ג בדוכתא אחריתי בלשון אחר והכי איתא התם וכל דבר שחולן בכהנים חולן בגר ועבד משוחרר ולחולין אינם חוללין משמע דלחולין היינו לבעלה כדאשכחן פ' השוחט (ל"א) נפלה סכין מידו דקאמר בעלה חולין הוא אלמא יש חלוק בין טהרות לבעלה לענין חלילה והך ברייתא דקתני לבעלה אינו חולן לא קאי אמתני' דמס' מקואות דהנהו חוללין לבעלה. ואע"ג דברייתא שמביא התלמוד בהחולן אמתני' דמקואות דחיילי לבעלה קיימא ברייתא דה"ג לא קיימא עלה. ושמא ברייתא אחרת היא ובתוספתא אין הכיא דהחולן. מיהו יש ליישב וכו' והא דקתני בברייתא שבה"ג ולחולין אינו חולן יש לפרש דמיירי בנע"י לחולין שנעשו על טהרת תרומה או קודש לנגיעה מיירי וכענין זה תניא בתוספתא דמקוואות פ' ארץ כותים דקתני התם כל החוללים בכלים חוללים בנדה

בנדה ובגד בשעת טבילה ולחולין אינו חוצץ. (מקואות פ"ח) מה) נדה שנתנה מעות בפיה וידדה וטבלה טהרה מטומאתה אבל טמאה על גב דיקה מו) נתנה בכהנים כגריסת רבינו ועיין ת"ז סי' שס"ג אות ל': ולחולין אינו חולץ. כתבו הרא"שים בפי' ר"ח ובמקלת הספרים והובא בתוס' ורא"ש נדה ס"ז דלית הלכתא ככל הני שמעתתא דכי איתמר הני לטהרות אבל לבעלה טהורה, ורש"י כתב דל"ג ליה ומיהו בר"ח וה"ג ובהל' נדה שפי' רב סעדיה גאון דמכלי חרס ואילך לטהרות דוקא אבל לבעלה לא וז"ש רבינו כל החולץ בכהנים וכו' ולחולין אינו חולץ: **טהורה** מטומאתה. מטומאת נדה כלומר שעלתה לה עדילה: **אבל** טמאה אגב רוקה. שנתלש על המעות קודם שעבלה וטמאה מתורת מגע דרוקה מטמא במגע ובמשא ואפי' בעודן בפיה טמאה היא מידי דהוה אנבלה בקומטו דמטמא בפ' יולא דופן (דמ"ב) ובפ"ח (מ"י) דכלים חלק ר' יוסי בדבלה שבפיו בין כיפך בין לא כיפך ובפונדיון שבפיו קתני לגמלו טמא משום דכי כיפך נעקר הרוק ובפונדיון לגמלו מתוך שהפונדיון בפיו מלוי' הרוק ואין למא לשתות ורוק הבא מחמת הפונדיון חשוב משקה ומטמא בידים מסואבות דלגבי

משנה הלכות

וגבר בשעת עדילה ובחולין אינן חוללין ע"ש. והמרדכי פ"ב דשבועות כתב בשם הרא"ש דהא דמסקינן ה"מ לטהרות אבל לבעלה לא ה"מ בדיעבד אבל לכתחילה אפילו לבעלה צריכה כל הני חומרות וכ"כ סמ"ג וקלת נראה כן מדברי הרמב"ם עיין ב"י סי' קל"ח. ונראה דנחלקו בהא דגרסי' התם ולית הלכתא ככל הני שמעתתא דלר"ת שגרס לה מפרש דקאי אמימרות דלא תעבול ע"ג חרס ואילך וכ"כ סמ"ג בשם הערוך אבל הרמב"ם והרשב"א אע"ג דגורסין נמי ולית הלכתא ככל הני שמעתתא כתבו ולא תעבול ע"ג כלי חרס ולא בגמל ולא חילקו בין טהרות לבעלה משמע דלא קאי אלא מנתנה תבשיל לבנה ואילך ע"ש.

ומיהו הש"ך סי' קל"ח סקי"ג כתב ואם היא יבש חולץ כו' ודעת הראב"ד והרשב"א ורמב"ם ור"ת וסמ"ג ושאר כמה גאונים דחלילה זו וכן חלילה דבסעיף ח' (כחול שבעין אינו חולץ ושחוץ לעין חולץ) ע' (דס יבש שעל המכה חולץ וריר שבתוכה אינו חולץ) אינו אלא לטהרות אבל לא לבעלה ומביאם ב"י ותימה שלא הזכיר דעתם כאן ועוד דמידי דרבנן הוא דמדאורייתא אינו חולץ אלא רובו ומקפיד עליו ובדרבנן הלך אחר המיקל וסיים הגם דלכתחילה יש להחמיר ולחזור ולעבול אבל היכא דשלא אפשר ודאי כדאי הם כל הנך רבוותא לסמוך עליהם שפסקו דלטהרה דווקא אתמר ולא לבעלה וגם המחבר גופיה הביא סברתם לקמן סל"ד ול"א ועיין ב"ע ע"כ.

מה) ומש"ד נדה שנתנה מעות בפיה וכו' (מקואות פ"ח מ"ה) וכתב התוי"ט שם דנקט נדה טפי משאר טמאים משום דטמאתה שכיח טפי שטמאתה עבעית וא"א לה שתשמר ממגע ולעתים וזמנים קבועים היא באה וגם טהרתה מצויה ביותר לפי שרובן נשואות ומטהרות לבעליהן ובאמת נ"ע כי בזמן המשנה וקודם היו מטהרות אפילו הבתולות לקודש וכמ"ש הריב"ש דרק עכשיו נהגו לאסור לבתולות לעבול משום סייג וגדר (הביאו הרמ"א ז"ל) וי"ל. ולפענ"ד ע"כ קמ"ל נדה כיון דמסיים אבל טמאה היא ע"ג רוקה א"כ מאי הואיל הבעילה ולנדה מועיל לבעלה אבל לטמאים אכתי צריכה עבילה אחרת ולכן כתבו בנדה לאשמעינן דיש עבילה לחלאין כלומר שטהורה לבעלה אף שטמאה היא ע"ג רוקה.

והב"י סי' קל"ח כתב דהיא משנה שאינה צריכה ובשביל סיפא קמ"ל דמסיים בה אבל טמאה היא ע"ג רוקה והב"ח חלק עליו דאילעריך ליה לתנא לחלק בין נתנה מעות לפיה ובין נתנה שערה בפיה דלא עלתה לה עבילה ודלא כהב"י דמשנה שאינה צריכה היא. ולפמ"ש בסמוך י"ל נמי דקמ"ל דוקא נדה ולחלק כנ"ל והפוסקים לא הביאו הא דאבל טמאה היא ע"ג רוקה וכתב הב"י דבעונ"ה ליה לן טומאה וטהרה לפיכך לא כתבו הפוסקים אלא ריש בלבד ומיהו רבינו הביא גם סיפא ול"ל כיון דלעיל מחלק בין טהרה לקודש ולחולין ולכן גם כאן הביא תרוייהו כדי לחלק וכנ"ל והבן.

מו) ומש"ד נתנה שערה בפיה קפלה ידה קרלה שפתותיה כאלו לא עבלה, כו' משנה שם.

ובנתנה שערה בפיה או קרלה שפתותיה בש"ע סכ"ז כתב נתנה שערה בפיה או קרלה שפתותיה או קפלה ידה בעינן שלא באו המים בהם לא עלתה לה עבילה. וכתב רבינו יונה בהגרת התשובה (אות ק"מ) קרלה שפתותיה כו' פי' קרלה שסגרה אותם ואינה צריכה שתפתח פיה בעינן שיכנסו בה המים אלא יהיו שפתותיה עומדות כדרכן כל היום. עוד כתב הורו רבותינו האחרונים ז"ל שאם סתמה עיניה ביותר או פתחה עיניה ביותר לא עלתה לה עבילה, כי בשעה שפותחת עיניה נעשו קמטין קמטין ע"ג עיניה ואין המים באים שם ע"כ ונראה לפ"מ שהקשה במעדני מלך מ"ש קרלה פיה כתבו סתם דלא עלתה לה עבילה ובלא תעלים עיניה כתב הש"ע די"א לא עלתה לה עבילה

ככי קתני לה כתס (ר"ס): נתנה שערה בפיה קפצה ידה קרצה שפתותיה כאילו לא טבלה מז) האוחז באדם ובכלים והטבילן טמאין ואם הדיח ידיו במים טהורין ר' שמעון אומר עד שירפה שיבואו בהם המים מח) בית הסתרים מט) והקמטין אין צריכין שיבואו בהם המים נ) שערה בפיה קפצה ידה קרצה שפתותיה. מלשון כדי לקרוץ בלפורן דפ' בא סימן (דף נ"ב) שהדביקה שפתותיה ולא נכנסו המים בפיה ונהי דבאית מים לא בעינן בבית הסתרים ראוי לביאת מים בעינן כדאמר בפ' תינוקת (דף ס"ז) וקידושין (דף כ"ה) וקלת היה נראה דקרלה הוא לשון דוחק שדוחקת שפתותיה ביותר כמו פתחה עיניה ביותר או שעלמה עייה ביותר דף ס"ז: והטבילן טמאין. כאילו לא הועבלו דלא באו מים למקום אחיזתו: ואם הדיח ידיו. קודם אחיזתן אפילו אוחזן בחזקה ואין המים נכנסין שם עהורין לפי שמשקה שעל ידיו מתחבר למי המקוה ואין כאן חלילה: ר"ש אומר עד שירפה. כלומר אפי' הדיח ידיו במים קודם אם סגר את ידו ולא נכנסו המים לא עלתה להן עבילה עד שירפה את ידו ויכנסו המים בהם: בית הסתרים והקמטים. הם מקומות המכוסים והרמב"ם פי' הם פנימי הגוף כמו פנים הלף והאוזן ופנים הפה ובית הקמטים, היא הערוה ואע"ג דתנן (נדה ס"ו ע"ב) בית הקמטים ובית הסתרים אין צריכין שיבואו בהן מים נהי דבאית מים

משנה הלכות

ותי' הש"ך בין קרלה לעלמה (עיין שם סקנ"א בשם הר"ן) דעלמה עייה לא מעכבי הקמטים כ"כ מלבוא המים וע"ש בפתשגן הכתב.

מז) ומש"ר האוחז באדם ובכלים והטבילן טמאין ואם הדיח ידיו במים טהורין וכו' במשנה הנ"ל אלא שבמשנה אומר ר"ש אומר ירפה ורבינו גרס ר' שמעון אומר עד שירפה נראה לדקדק דכוונתו דלר"ש אפילו הדיח ידיו לא מהני עד שירפא ולחכמים הדיח ידיו מהני אפילו לא ירפה אבל אם ירפה מהני לכ"ע אפילו בלא הדיח ור"ש לחומרא או דילמא דלחכמים לא מהני מרפה ור"ש לקולא פליג ולפי גירסת המשנה ר"ש אומר ירפה משמע דלקולא פליג וכן נראה מפי' הרמב"ם והר"ש שם ולרא"ש שכתב ולר"ש שירפה את ידיו ויכנסו המים לידיו ולאלה הכלים ולת"ק אמר שהם טמאים שמא לא ירפה הרי דרפה לא מהני לת"ק וכ"כ הרא"ש ולא סגי לרבנן ביד רפה דחייבינן שמא לא ירפה.

והטור סי' קנ"ח כתב לא תאחוז בה חברתה בידיה בשעת עבילה לפי שאין המים באין במקום אחיזת ידיה ואם הדיחה ידיה במים תחלה שרי שמשקה עופף על ידיה חבור למי המקוה ואם מרפה ידיה עד שבאים בה המים שרי והרמב"ם אמר ברפתה ידיה דגזרו אטו לא רפתה והרשב"א מתיר והכי מסתבר ע"כ ול"ע שלא הביא דגם אביו הרא"ש כרמב"ם וכתב סתם דברי הרשב"א והכי מסתבר. והב"י הביא דברי העור ולשון המשנה ופי' הר"ש עמאים כאלו לא הועבלו דלא באו מים למקום אחיזתו ואם הדיח ידיו במים קודם אחיזתו עהורים לפי שמשקה שעל ידיו מתחבר למי המקוה ואין כאן חלילה וכך הם דברי הרשב"א בת"ה וכתב הרמב"ם בפ"ד מהל' מקואות האוחז באדם וכלים ומעבילן הרי הן בעומאתן ואע"פ שרפה ידיו עד שבאו המים גזירה שמא לא ירפה ואסהדיח ידיו במים עלתה להן עבילה ע"כ ועעמו משום דת"ק ור"ש בהכי פליגי והלכה כת"ק וכ"כ להדיא בפי' המשנה אבל הרשב"א כתב בת"ה וכו' רפתה ידיה עד שבאו המים יראה לי דכ"ש דעלתה לה עבילה ויש מרבותי שהורו שלא עלתה לה עבילה גזירה שמא לא תרפה ולא יראה לי כן שלא גזרו בעבעות הרפוייס אעו דחוקין ובעבילת העבדים אמרו בקולר שבלואר שהרפוי אינו חולץ עכ"ל ואיפשר שהוא מפרש דר"ש אהדיחה ידיה במים פליג דת"ק מעבר אפילולא רפתה ידיה ור"ש מעמא אא"כ רפתה ידיה ולית הלכתא כותיה אבל בלא הדיחה ידיהה לא איירי ר"ש ומסתברא דעהורה במכ"ש דהדיחה ידיה שהיא עהורה אפילו הדקה ידיה כנ"ל לדעת הרשב"א דדוחק לומר שהוא סובר ג"כ דר"ש אלא הדיח ידיו קאי ופוסק הלכה כר"ש כדמשמע ברבינו ירוחם שבעלי סברת הרשב"א סוברים כן ול"ע בת"ה באורך ע"כ. ועיין ב"ח מה שהאריך לחלוק על המחבר וכתב להחמיר ופלא שלא הביאו כולהו דדעת הרא"ש ג"כ כרמב"ם וכמ"ש לעיל.

ורבינו ירוחם נתי' כ"ו ח"ה כתב וז"ל האוחז בכלים או באדם ומעבילן לא עלתה להן עבילה דידיו הוו חלילה במקום האחיזה ואם הדיח ידיו במים עהורין מפני שמים שתחת ידיו מחוברים למקוה ואין כאן חלילה או ירפה ידיו עד שיבא בהן מים פשוט במקוואות וי"א דלא כר"ש ולריך הדחה ולא די ברפיון הידים וכ"כ הרמב"ם ובשו"ע סי' קנ"ח סכ"ח לא תאחוז בה חברתה בידיה בשעת עבילה אא"כ רפתה ידה כדי שיבואו המים במקום אחיזת ידיה ואם הדיחה ידיה במים תחלה שרי וכו'. וכתב הש"ך סקנ"ה והב"ח פסק כהרמב"ם והרמב"ן דאפילו רפתה לא עלתה לה עבילה גזרה אטו לא רפתה וכו' מיהו בה"ג דפ"ה ע"ב גורס ר"ש אומר עד שירפה כו' והיינו כפי' הרשב"א דאסיפא פליג ודוק עכל"ה. ובדוק פוקח עורים.

מח) ומ"ש רבינו בית הסתרים וכו' שם משנה כ'.
ובפי' הרמב"ם ובית הסתרים פנימי הגוף
כמו פנים האף והאוזן ופנים הפה. ופנים הקמטים הוא הערוה וקבל הוראה על זה מאמרו (ויקרא ע"ו) וכל אשר יגע בו הזב וידיו לא שטף במים וידוע שהזב לא יועילהו רחיצת הידים בעודו טמא ואמנם ירצה באמרו וידיו לא שטף במים מה ידיו בנראה אף כל בשר בנראה פרט לבית הסתרים ואמרו לעולם ילמד אדם בתוך ביתו שתהא אשה בשעת עבילה מדיחה קמטיה ואע"ג דתנן (נדה ס"ו ע"ב) בית הקמטים ובית הסתרים אין צריכין שיבולו בהן המים נהי דביאת מים לא בעינן מקום הראוי לבא במים בעינן ר"ל שהיא תהיה מכינה אלא הקמטים שיבולו מים בהם. ומ"ש הרמב"ם בית הקמטים היא הערוה הרא"ש כתב ובית הקמטים כגון תחת העליל ותחת הלוחר ובין הרגלים אין צריך שיבולו בהם מים דאשה עובלת דרך גדילתה ואינה צריכה להגביה זרועותיה יותר מדאי ולהרחיב רגליה יותר מדאי ומיהו ראוי לביאת מים בעינן כדאמרינן בפ" בתרא דנדה ילמוד אדם בתוך ביתו שתהא אשה מדיחה קמטיה במים ושפחתו של רבי שמלא עלם בין שיניה והצריכה לעבול שנית ע"כ.

ובפי' הר"ש שם אינם צריכים כו' ותניא בתוספתא (פ"ו) ר"ש שזורי אומר בית הסתרים בנשואה חולץ בפנויה אינו חולץ פי' נשואה מקפדת שלא יהא דבר חולץ במקום תשמיש א"נ אפילו בשאר בית הסתרים מקפדת שלא תתגנה על בעלה ושפחתו של רבי שמא נשואה היתה א"נ אעלם בין שיניה כ"ע קפדי ע"כ.

ודע דלולי דמסתפינא הי' נראה לפענ"ד לדייק דבר
חדש דמה שאמר רבין בר רב אדא אמר רבי יצחק מעשה בשפחתו של רבי שעבלה ועלתה ונמלא לה עלם חולץ בין שיניה והצריכה רבי עבילה אחרת נדה (ס"ו ע"ב) יש לדייק למה אמרו עלם ר"ל סתם ומלאה דבר חולץ בין שיניה (הגם ש"ל דמעשה שהי' כך הי') הי' נראה לומר דדוקא עלם שהוא דבר קשה ואין המים נכנסים שם מחמת קשיותו והוא מהודק לכן הורה לה רבי לחזור ולעבול אבל אם היתה מלאה שם דבר רך לא היה מצריכה עבילה שנית דכה"ג ראוי לביאת מים מקרי ואפילו ע"י הדחק מ"מ ראוי הוא והוה דומיא דנתנה מעות בפיה וירדה ועבלה דעלתה לה עבילה דהגם דפיה מלא מעות לא הוי חלילה ולפ"ז הרוחנו עכ"פ כשמלאה דבר שאינו קשה שכה"ג בספק אינו חוזרת לעבול. ועכ"פ הי' בזה ס"ס ספק דמעשה בשפחתו של רבי לא היה אלא לעהרות כדעת קצת פוסקים ואפילו אח"ל לנדתה שהיתה נשואה אפשר דוקא בעלם הוה חלילה וכיון דבפה מעיקר דינא ליכא איסור שהרי לא בעי ביאת מים ממש בדיעבד הי' מקום להקל. ועיין ראב"ד בס' בעה"ג שער העבילה וא"ת מ"ש עלם בין שיניה ממעות שבפיה התם מהדק הכא לא מהדק.

ברם לעלם ח"ו להקל שהרי העור סי' קל"ח כתב צריכה
לחוץ שיניה שלא שום דבר דבוק בה שאם עבלה ונמלא שום דבר בינייהם לא עלתה לה עבילה וכתב הב"י צריכה וכו' שלא יהי שום דבר וכו' מעשה בשפחתו של רבי וכו' וכתב סמ"ג דה"ה אם נמלא בינייהן בשר או פירורין חוללין וה"ה לכל דבר הנמלא בינייהם וכמ"ש רבינו ובא"ז הגדול סי' שס"ג אמר רבין כו' מעשה בשפחתו של בית רבי וכו' פרשב"ם שעבלה לנדתה לעהרות דהא שפחתו של בית רבי לא היתה צריכה לבלע שאינה אשת איש וכו' ומיהו ה"ה לשאר נשים להיות מוחרות לבעליהן ולבחולה כשהיא עובלת בשעת כניסתה לחופה צריכה לפרכס ראשה ולנקר את שיניה כדי שלא ימלא בהם עלם ובשר ותגלחת לפרנים כדי לנקר מן הזגל וכו' וליכא למימר כי איתמר הני שמעתתא דחלילה לעהרות אבל לבעלה לא כדמוכח בהחולץ ביבמות מ"ז וכו' ועוד אי בעהרות מיירי מ"ש דנקט נדה עפי מעמא מת ועמא שרץ א"ו בנדה לבעלה וכו' אע"ג דיש ספרים דגרסי לקמן ולית הלכתא ככל הני שמעתתא כי אחמר הני לעהרות אבל לבעלה לא שבוש הוא ול"ג לה ור"ת פי' דגרס לה בפר"ח ובה"ג. ובהל' נדה שפי' ר"ש גאון ומפרש מכלי חרס ואילך קאי לעהרות אבל בבית הסתרים מודה ר"ת לפרש"י דמקושן הראוי לביאת מים בעינן וכו' ובה"ג כתב וכד עבלה צריכה למבדק נפשה בקמטין שלה דאמר רבא אשה מדיחה קמטיה בעת עבילתה והיינו כפרש"י זל"ל עכ"ל.

מט) ומש"ר והקמטין וכו' במשנה שם בית הסתרים
ובית הקמטים אינן צריכין שיבולו בהם המים ע"כ. ובפ"ע שם משנה א' אלו חוללין באדם וכו' ומשנה ב' קלקי הלב והזקן ובית הסתרים באשה ונמלא סתירה בדברים אמנם כבר ביארו דבית הסתרים ובית הקמטים אינן צריכין ביאת מים אבל צריכין להיות ראוי לביאת מים דכל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו ובש"ע סי' קל"ח סכ"ה אם לא הדיחה בית הסתרים ובית הקמטים שלה ונמלא בהם דבר חולץ לא עלתה לה עבילה ואם לא נמלא עליה דבר חולץ אע"פ שלא בדקה קודם עבילה עלתה לה עבילה ולא דמי לבדיקת הגוף וחפיפת הראש, ועיין ש"ך סקל"ב ב' טעמים טעם הלבו"ש בטע"ז דבית הסתרים כיון שיש לו מקום להשאר שם אם היה שם לא היה נפל לאחר העבילה והש"ך כתב דלא צריך לזה אלא משום דהו"ל מקום דאין צריך לביאת מים רק ראוי ולכן תלינן לקולא וכ"מ מראב"ד וכן מבואר בעו"מ לקמן סי' קל"ט.

ועיין ח' הגרע"א שם והגה בעור שם מחלק בין איש ואשה פנויה לאשה נשואה דפנויה אינה מקפדת רק נשואה כדי שלא תתגנה על בעלה וכן הוא בתוספתא והביאה הרמב"ם והר"ש בספ"ח דמקואות וכתב עליו הב"י דלא היה צריך להביאה ולכתוב דין באיש וגם לא דין הפנויה אלא שנמשך אחר לשון המשנה ע"ש. ולפענ"ד לולי דמסתפינא הי' נראה דרבינו העור היון בדוקא להביא הא שמעתתא חדא דהרי נחלקו האחרונים אי באיש נמי חיישינן לחלילה בעבילת עזרא ולדעת הרבה פוסקים חיישינן עיין רשב"א יבמות מ"ז ע"ב כל דבר שדחולן בעבילה חולן בגר ובעבד משוחרר ובגדה ובעל קרי ועיין ריעב"א שם ועיין ס' האשכול הל' ק"ש סי' ח' וז"ל וחזי לן דבע"ק העובל אין צריך חפיפה כשאר העבילות דאין חלילה פוסלת בעבילה זו אם לא חלצה ברוב הגוף דהוי כאלו לא עבל כלל (ועיין משנה הלכות ח"ז סי' י"ד וח"י סי' קמ"ד) וא"כ שפיר י"ל דהעור ס"ל דחלילה פוסלת בעבילה זו וקמ"ל דהני לא חוללי.

ושנית נראה דרצה לחדש דמאחר דאין החלילה פוסלת באנשים ופנויות ממילא מוכח דדבר זה בהקפדה תליא מילתא ולא בלכלות בעצם והני כיון דלא מקפידי על הלכלוך לא חיילי ועיין לשון הרמב"ם וז"ל ואמר ר"ש שזורי אומר בית סתרים באשה נשואה חולן בפנויה אינו חולן וסיבת זה כי הפנויה לא תחוש מזה ולא תקפיד על היותם בלתי נקויים ולזה לא תחוץ החלאה הזאת פירוש זה הלכלוך כפי מה שיתבאר מענין ההקפדה ע"כ. ולפ"ז י"ל דהעור בכיון הביא הא הלכתא דכיון דתליא בהקפדתה לגמרי ח"כ באמת אפילו בנשואה נמי כיון דחזינן דלא בדקה שם קודם העבילה מסתמא אינה מקפדת וכיון דתלוי בהקפדה הגם דכיון דרוב נשואות מקפידות עליו ואם מצאה לאחר העבילה היינו מחמירין שתחזור ותעבול שבעלה דעתה אגל כל הנשואות המקפידות מ"מ אם לא מצאה לאחר העבילה עהורה היא שברי ראינו שאינה מקפדת ח"כ אפילו היתה בשעת עבילה ונפלה נמי עהורה היא מעיקר הדין כפנויה ואנשים שאין חולן בזה אלא דמחמרינן ודי לן להחמיר אם מצאה אח"כ אבל אם לא מצאה לא מחמרינן ודו"ק.

ודע דהעוב"י בחש' יו"ד סי' ס"ד העלה חלוק בין בית הסתרים למקום בלוע ובאשה ששמו לה עבעת במקום הפרוזדור בעומק נקרא בלוע ואפילו ראו לביאת מים אינו צריך וכל שהוא עמוק כ"כ עד שבאשה אומרת שבשעת תשמיש אין השמש מגיע אפילו בשעת גמר תשמיש נקרא זה מקום בלוע ואינו צריך אפילו ראו לביאת מים ע"ש והובא בפת"ש סקע"ז ע"ש באריכות.

וכבר נשאלתי באשה שיש לה מכשה של גומי על פי הרחם שלא תתעבר ופעם שכחה מלהוציא וספרה ז"נ ועבלה ואחר העבילה נודע לה שלא הוציאה המכשה בימי עהרתה ועבילתה ושאלה כדת מה לעשות וכתבתי. דלפענ"ד צריכה לחזור ולספור ז"נ ולעבול שנית אלא שאינה צריכה להמתין חמשה ימים אם עדיין לא עשה מעשה, והגם שבית הסתרים הוא ואפשר אפי' ראוי לביאת מים לא בעי מ"מ אין להקל. והטעם נראה שאפשר המכשה עכבה הדם מלצאת ועדיין לא היתה עהורה בשעה שעשתה הפסק וא"כ כשעבלה עבלה באמצע הז' נקיים.

ולא דמי למה שכתבתי בשעבלה עם המכשה שיש לפלפל בדבר אם עלתה לה עבילה דהתם עכ"פ בשעת ספירה לא היה המכשה בפנים והספירה היתה כדת בלי פקפוק וליכא לספוקי רק מדין חלילה בעבילה אבל נדון דידן שהיה בפנים בשעת הבדיקות כל ז"נ צריכה לחזור ולספור שמא לא בדקה יפה ועדיין נדה היא או שעבלה בימי נדתה, שוב חפשתי ומצאתי כזה בספר הר צבי סי' קנ"ה ע"ש והנאני.

ועיין ריב"ש בתשו' סי' רל"ד שהאריך להכריח דשיעור מ"ש הוא מה"ת וזהו דעת ר"ת ותוס' נזיר ל"ח. ודעת הרשב"א והר"ן ובספר צבי לחיים הביאו דגם דעת התוס' שהיא דרבנן, ועיין ח"ש יו"ד סי' קכ"ז שתמה על הב"ח ובספרינו משנ"ה ח"ז סי' קמ"ט כתבתי ליישב דעת הב"ח, ודעת רבינו יונה ברכות פ' אלו דברים ד"ה ונראה דמה"ת אין שום עבילה צריכה מ"ש אלא עבילת כל גופו בלבד כל שעולה כל גופו הרי זה שיעורו מה"ת. גם הרא"ש מקואות פ"א ה"א כתב שדרשה דאך מעיין מעהר בב"ש ומקוה במ"ש אסמכתא בעלמא הוא וכ"כ הב"ח יו"ד סי' ק"כ והלבוש סי' ר"א ס"א ובש"מ כתובות ק"ד חכמים תקנו מ"ש מפני ששיערו בזה יכול לעבול כל גופו, וכן נראה דעת הר"ש פ"א דמקואות והמאירי פ"ח דמקואות. והגה הרשב"א בשער המים האחרון ס"א כתב לענין מ' סאה במקוה וז"ל ושעור ארבעים סאה למדו אותו מדכתיב ורחץ את כל בשרו במים מים שכל בשרו עולה בהם והוא שעור מקוה שיש בה אמה על אמה ברוס שלש אמות ושיערו חכמים ארבעים סאה וכדתניא בת"כ וכו' ומלאת אומר שעירו המקוה ארבעים סאה ואפילו אדם קטן שכל גופו גופו עולה בפחות מכן לא יעבול בפחות מארבעים שכן קבלו מסיני מים שכל גופו עולה בהן של אדם ביטוי ואפילו פחות קורטוב פסול שכל ששיערו חכמים כך הוא בארבעים סאה הוא עובל בארבעים סאה פחות קורטוב אינו עובל וכו' ומלינו למדים דארבעים סאה דבר תורה לא אומרא דרבנן וקראי אסמכתא בעלמא הן אלא

המים (שם פ"ט) ג) בצק שתחת הצפורן חוצץ צואה שתחת הצפורן אין חוצץ. נא) וכד סלקא מטבילה מחייבא לברוכי דתניא (פסחים ז:) טבל ועלה בעלייתו אומר לא בעינן ראוי לביאת מים בעינן ר"ל שהיא תהי' מכינה אלא הקמטים שיבואו מים

בהם ועיין ר"ם: בצק שתחת הצפורן חוצץ. בתוספתא פ"ו שם צואה שתחת הצפורן שלא כנגד הבשר והטיט והבצק שתחת הצפורן אפי' כנגד הבשר הרי אלו חוצצין ומש"ר צואה שתחת הצפורן אינו חוצץ ר"ל הלכלוך שנראה שם כצואה כמ"ש הא"ז סי' שס"ג אות ח' וצואה שתחת הצפורן לא שדבוק שם מאותם השנויים בתוספתא שחוצצין שאותם חוצצין אפילו כנגד הבשר כדתניא לדידיה דטיט והבצק שתחת הצפורן אפי' כנגד הבשר הרי אלו חוצצין. אלא היינו שחרורית שכן דרך כל שעה שיש שחרורית בין צפורן לבשר כהיא דר"פ הנודר ר' יהודה ור' יוסי חד אכל דייסא באצבעתיה וחד אכל בכולא וא"ל מאן דאכל דאצבעתיה לדאכל בכולא עד מתי אתה מאכילני רוקך וא"ל דאכל בכולא לדאכיל באצבעתיה עד מתי אתה מאכילני צואתך והיינו שחרורית שבין בשר לציפורן: וכד סלקא מעבילה. כשיולאת מן המים שעבלה בהם מיד אומרת ברוך:

משנה הלכות

דאורייתא ממש כן וכו' ע"ש, ועיין ספרינו משנ"ה ח"ח סי' רל"ה ביאור הדברים באריכות ומש"ש תקחנו.

ג) ומש"ר בצק שתחת הצפורן חוצץ (משנה פ"ט מ"ד) ובצק שתחת הצפורן והמלמולין וכו' (ובמ"ד שם) אלו שאין חוצצין וצואה שתחת הצפורן וכו' ופסק רבינו כסתם מתני' דצואה שתחת הצפורן לעולם אינו חוצץ וכ"כ הרמב"ם בפ"ד מה' מקואות אלו חוצצין בצק או טיט שתחת הצפורן ואלו שאינן חוצצין צואה שתחת הצפורן אמנם הר"ש והרא"ש הביאו תוספתא צואה שתחת הצפורן שלא כנגד הבשר (והטיט) והמים והבצק שתחת הצפורן אפילו כנגד הבשר הרי אלו חוצצין וכ"כ הרשב"א בת"ה ורבינו ירוחם והב"י הביא דבריהם ותמה על הרמב"ם למה דחה תוספתא זו מהלכה ובאמת נ"ע שלא הביא שגם דעת רבינו כהרמב"ם, והב"ח שם האריך בהא מילתא והביא דעת ר"ת שהקשה מצואה דתוספתא תניא דחוצץ שלא כנגד הבשר ובמשנה תנן דלכלוכי הצואה וצואה שתחת הצפורן אין חוצצין ולא מחלק וה' ר"ת לחלק בין צואה נדבקת לאינה נדבקת והביאה הסמ"ג בלאוין סי' קי"א ובעשין סי' כ"ז גבי דין נטילת ידים והרשב"א מחלק בין צואה לבצק וטיט דטיט ובצק נדבק ומהדקת אבל צואה דרכו של אדם לנוטלה כל שעה ואינה נדבקת ומהודקת כלל הלכך אינה חוצצת.

ובא"ז סי' שס"ג אות ח' בא"ד כתב והא דתנן צואה שתחת הציפורן אינה חוצצת קשה עלה מהיא דתוספתא דתניא ס"פ ארץ הכותים צואה שתחת הצפורן שלא כנגד הבשר והטיט והבצק שתחת הצפורן אפי' כנגד הבשר הרי אלו חוצצין אלמא שצואה שתחת הצפורן חוצצת ויש לפרש מתני' דקתני צואה שתחת הצפורן אינה חוצצת היינו כנגד הבשר ושלא כנגד הבשר חוצצת ופי' הרב רבינו אליעזר ממיץ דכנגד הבשר היינו כעין שחרורית הנראית בין בשר לצפורן כשחתך הצפורן בשוב לבשר אבל אם היה הצפורן בולע חוץ לבשר והצואה תחת הצפורן חוץ לבשר אז חוצץ שעל זה דרך אדם להקפיד וצואה שתחת הצפורן לא שדבוק שם מאותם השנויים בתוספתא שחוצצין שאותם חוצצין אפילו כנגד הבשר כדתניא לדידיה דטיט והבצק שתחת הצפורן אפי' כנגד הבשר הרי אלו חוצצין אלא היינו שחרורית שכן דרך כל שעה שיש שחרורית בין צפורן לבשר שיש שחרורית בין צפורן לבשר כההוא דר"פ הנודר מן המבושל כו' עד מתי אתה מאכילנו צואתיך והיינו בשחרורית שבין בשר לצפורן ע"כ ע"ש.

ובש"ע שם סי"ח צואה שתחת הצפורן שלא כנגד הבשר חוצץ כנגד הבשר אינו חוצץ ובצק שתחת הצפורן אפילו כנגד הבשר חוצץ ואי זהו שלא כנגד הבשר זה שהצפורן עודף על הבשר ולפי שאינן יכולות לכוין מה נקרא כנגד הבשר או שלא כנגדו נהגו הנשים ליטול לפרניסם בשעת עבילה ועיין ש"ך שם מה שתמה על הב"י ודחה דבריו ועיין מג"א סי' קס"א סק"ב שכתב לע"פ שהטיט חוצץ אפילו כנגד הבשר אפילו כנגד הבשר אין מקפידין על זה אבל שלא כנגד הבשר ודאי רוב בנ"א מקפידין אפילו בצואה וחוצץ אפילו אינו מקפיד כביו"ד סי' קל"ח ועיין ע"ז שם. והיות כי רבינו והרמב"ם ס"ל דאפילו לעבילה אינו חוצץ ודאי יש לסמוך לע"ז בזה כנלפענ"ד לנע"י עכ"פ.

נא) ומש"ר וכד סלקא מעבילה וכו'. פסחים דף ז' ע"ב דכולי עלמא מיהא מעיקרא בעינן לברוכי מנלן דאמר רב יהודה אמר שמואל כל המלות מברך עליהן עובר לעשייתן וכו' אי הכי אפילו שחיטה ומילה נמי אלא אמר רב חסדא חוץ מן העבילה בלבד איתמר, תניא נמי הכי עבל ועלה בעלייתו אומר ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על העבילה ע"כ. ופרש"י דמעטם גר תקנו כן בכולם אבל דעת הרי"ף והגאונים נראה שלא אמרו אלא באותה עבילה דגברא לא חזי לברכה. וכ"כ הרמב"ם פי"א מהל' ברכות.

ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על הטבילה. נב) וכד טבלה וסלקא ומשכחא מידי עילוי גופא מהני דאמרינן צריכה למיהדר טבלה זימנא אחריתי דתניא (חולין י.) טבל ועלה ונמצא עליו דבר חוצץ אפי' יושב

משנה הלכות

והתוס' סס ד"כ על הטבילה אומר ר"ח בשם הגאון דוקא בטבילת גר דלא חזי קודם טבילה דלא מלי למימר ולומו דאכתי נכרי הוא אבל שאר חייבי טבילה כגון בע"ק וכיולא מותר לברך וכו' אעפ"כ אומר ר"י דאין לגעור בנשים שמברכות אחר הטבילה כיון דאיכא טבילת גר דלא מלי לברך לא חילקו וכן בנטילת ידים לא חילקו בין נטילה שלאחר בית הכסא דלא מלי לברך קודם וכו' וי"מ דבכל טבילות קאמר דגברא לא חזי דקודם שירד למים אינו צריך לברך דילמא משום ביטתותא דמיא מימנע ולא טביל ואחר שיורד אז הוא ערוס ואסור לברך משום דלבו רואה את הערוה ע"ב. ועיין רא"ש ור"ן.

והטור סי' ר' כתב וז"ל בברכת הטבילה כתב בכ"ג לאחר שחעלה מן הטבילה תברך אקב"ו על הטבילה וכן פר"י דאגב טבילת גר וכו' והראב"ד כתב שתברך לפניה ועיין ב"י וב"ח שם ובש"ע כתב המחבר כשפושטת מלבושיה כשעומדת בחלוקה תברך אקב"ו וכו' הג"כ וי"א שלא תברך עד אחר הטבילה (עור בשם בעל הלכות גדולות והוא בכ"ג דף פ"ה ע"ב ורש"י ורמב"ן סי' שכ"ח וש"ד) וכן נוהגים שלאחר הטבילה בעודה עומדת בתוך המים מכסיה עלמה בבגדה או בחלוקה ומברכת ע"כ. ועיין ע"ז וש"ך שם מה שהאריכו הרבה דעכשיו אין נוהגין גם לכסות עלמן כלל ומברכות, וקרא עליהן תגר הדרישה ז"ל דאפילו חיבוק זרועותיה לא מהני והע"ז והש"ך העלו דמנהג נשי דידן ע"פ א"ח ואם אינן נגיאות בנות נגיאות הן דס"ל כהא"ח ומברכות אפי' במים לגולים שעיניהן מחוץ למים ומנהגן תורה היא ע"ש.

ודע דלכאורה נשי דידן יולאות ידי שניהן דלכאורה לדעת רבינו מברכות כשכבר עולות מטבילה וכמ"ש וכד סלקא מטבילה מיחייבא לברוכי דתניא טבל ועלה בעלייתו אומר ברוך אשר קדשנו וציונו כשעולות כבר מן המים וזה דתניא טבל ועלה כלומר שעלה כבר ובפרט לפי שיעת הכ"מ דאין המקוה מטהר עד שיעלה מן המים א"כ ע"כ לאחר הטבילה שלריכה לעלות מן המים קודם ואח"כ לברך אבל נשי דידן נוהגות שטובלות ומברכות בעודן במים ומיהו לפי המנהג שמברכות לאחר שטבלה פעם אחת ושוב עובלת שנית וזה לכאורה לאחת ידי כל השיטות שיהי' הטבילה קודם והברכה גם עובר לעשייתן לטבילה שניה ועיין בזה בשו"ת חו"י סי' קפ"א שכתב אכן נודע הדבר מה שנהגו כמה נשים לטבול פעמים ולברך בינתיים לאחת ידי כל השיטות ע"ש.

איברא דיש לדייק לשון רבינו שכתב וכד סלקא מטבילה מיחייבא לברוכי דתניא טבל ועלה בעלייתו אומר בחקב"ו על הטבילה, והנה ידוע שיעת הכ"מ דעד שלא עלה מן המים לא נטהר ומדייק דתניא טבל ועלה בעלייתו נראה דזה פי' בעלייתו כלומר בשעת עלי' עד שלא יצא לגמרי דאל"כ הו"ל לומר טבל ולאחר שעלה אומר בחקב"ו ומדאמר בעלייתו משמע בשעת עלי' שאכתי הו"ל עובר לעשייתן. ולדעת רבינו לא לריך והבן.

נב) ומש"ר וכד טבלה וסלקא כו' בגמ' חולין י' ע"א מתיב רבא לסיועיה לרב הונא טבל ועלה ונמלא עליו דבר חוצץ אע"פ שנתעסק בחותו המין כל היום כולו לא עלתה לו טבילה עד שיאמר ברי לי שלא היה עלי קודם לכן האמנם בגמ' נדה דף ס"ו ע"ב ואמר רבא טבלה ועלתה ונמלא עליה דבר חוצץ אם סמוך לחפיפה טבלה אינה לריכה לחוף ולטבול ואם לאו לריכה לחוף ולטבול וכבר הקשו התוס' בב' דבנדה מפליג בין טבלה סמוך לחפיפה או לא ובחולין לא מחלק ותי' דהכ"ג בא זה ולמד על זה דמיירי דוקא סמוך לחפיפה ובחולין מיירי שלא היה סמוך לחפיפה ור"ת מחלק בין לבעלה לטהרות דהכיא דחולין לטהרות ומחמרינן טפי מלבעלה גם הרא"ש הביא ב' תי' ע"ש ומדברי רבינו דהביא בסתמא הא ברייתא דחולין ולא הביא הא דנדה משמע דבכל אופו ולבעלה מיירי ודו"ק.

איברא דבסמוך הביא רבינו ואמר רבא טבלה ועלתה ונמלא עליה דבר חוצץ [אם סמוך לחפיפה טבלה א"ל לחוף ולטבול וא"ל לריכה לחוף ולטבול א"ד] אם באותו היום שחפפה טבלה אין לריכה לחוף ולטבול ואם לאו לריכה לחוף ולטבול מאי בינייהו איכא בינייהו סמוך לחפיפה טבילה ואיכא דאמרי מיחף ביממא ומטביל בלילא ע"כ הרי שרבינו הביא גם הא שמעתתא וגם הא דחולין וא"ל דהא דחולין מפרש שלא טבלה מיד סמוך לחפיפה. ואין לומר כתי' ר"ת דלחולין מיירי וגם תי' ב' של ר"ת שפי' שם דהך דחולין מיירי בשאר הגוף דליכא חפיפה וחפיפה לא שייך אלא בראש והך דחולין מיירי בשאר הגוף דליכא חפיפה האמנם דעת רבינו

ועוסק באותו המין כל היום כולו הרי זה חוצץ עד שיאמר ברי לי שלא הי' לי בשעת טבילה. נג) ומנלן דבעיא נדה טבילה דאקשה דחמנא לזבה מה זבה בעיא טבילה אף נדה בעיא טבילה. נד) וכד טבלה מיחייבא למיטבל בדוכתא דאית ביה ארבעים סאה דתניא (פסחים קט.) ודחץ את בשרו במים במי מקוה כל בשרו במים שכל בשרו עולה בהן וכמה הן אמה על אמה ברום שלש אמות ושיעדו כל היום כולו. פי' לאחר שטבל: עד שיאמר ברי לי. ולפוס הגראה בזה"ז דיש אשה שבודקת כל הנשים קודם הטבילה אם אין עליהן חלילה א"כ אם מלאה עליה ועסקה באותו המין גראה

דיש לתלות בו לגמרי: דבעי נדה טבילה. דבתורה לא כתיב בקרא דנדה בעי טבילה ואולי לכל כך פשוטותיה בדבר שאפי' בשרו דרשו שיהיו מים שכל בשרו עולה בהם בבת אחת: וכמה הן אמה כו'. שכן רוב בני אדם עולין לה בבת אחת הגם שיש

משנה הלכות

דחפיפה שייך בכל הגוף וכבר הביא כן הא"ז סי' שס"א ד"ה ולריכה אשה לחוף את כל גופה בעת טבילה כדפי' רשב"ם בהיא דאמר רבא אשה לא תחוף בנתר ופי' שדרך נשים כשהן עובלות לנדתן חופפות את גופן ואת ראשן קודם טבילה כדי שלא יהא דבר חולץ בה בשעת טבילה וכו' וכ"כ בהלכות גדולות וכי טבלה מיבעיא לעיונה בנפשה דלא מאיסה דקא הוי חלילה בין גופא למיא ולריכא למשרא מסריקא ברישא סמוך לטבילתה עכ"ל ה"ג הא למדת שלריכה חפיפה בכל הגוף והביא שם דר"ת ס"ל דרק בראש איכא חפיפה ומיהו סייס הואיל והרב רבינו שמעי' והרב רבי' שמחה ויטרי תלמידי רבינו שלמה ז"ל פי' בשם רבינו שלמה זל"ל וכן הרשב"ם וכן ה"ג כולם שוים שלריך חפיפה בכל הגוף כו' ע"ש א"כ ע"כ ליכא לפרושי כר"ת ודו"ק.

והטור יו"ד סי' קל"ט הביא ב' דעות וכתב דהרא"ש ז"ל כתב שנהגו בנות ישראל לרחוץ ולחוף כל גופן במים ומנהג כשר הוא והאריך הב"י והב"ח וג"כ לא הביאו דברי רבינו ועיין ש"ע שם ועיין לגרת התשובה לר"י ובפתשגן הכתב שם אות קל"ג.

נג) ומש"ד ומנלן דבעי נדה טבילה וכו' עיין לעיל אות מ"א.

נד) ומש"ד וכד טבלה מיחייבה למיטבל בדוכתא דאית ביה ארבעים סאה (פסחים דף ק"ט)

כדתניא ורחץ במים את כל בשרו שלא יהא דבר חולץ בין בשרו למים במים במי מקוה את כל בשרו מים שכל גופו עולה בהן וכמה הן אמה על אמה ברום שלש אמות ושיעדו חכמים שיעור מי מקוה ארבעים סאה ועיין רש"י ורשב"ם שם ובד"ה דהיינו אמה על אמה ברום שלש אמות כתב הרשב"ם לריך שיהא הכלי מלא מים שיטבול בו האדם ושיעדו חכמים דהיינו ארבעים סאה ומינה ילפינן לרביעית של תורה כילד חלקהו מתחלה כולו לרומו וכו' לשון ששמע רבינו מרבי יעקב בר יקר רבו זל"ל איפה שלש סאין סאה ששה קבין קב ארבע לוגין לוג ששה ביליס דהיינו ארבעה רביעיות פירושא דקבא לא גרסינן כלל עד אמר רב אשי ופירוש הוא מהלכות גדולות של רב יהודאי אמה על אמה יש בה שלשים וששה טפחים בטפח על טפח שהאמה ו' טפחים וכשתחלקו לאורכו ברלעוות שהן רחבות טפח תמלא בו ו' רלועות כל אחת ואחת רחבה טפח וארכה ו"ט ואח"כ חלק כל רלועה לששה תמלא בה ששה פעמים טפח על טפח וכן לששה רלועות הרי ל"ו טפחים ע"כ. ועיין ר"ח שם.

והטור יו"ד סי' ר"א כתב לריכה שתטבול במי מקוה שיש בו ארבעים סאה ואפילו אינם מים חיים שאין לריך מים חיים אלא לזב ולא לנדה וזבה ואף אם תטבול במעיין לריך שיהא בו מ' סאה ואע"ג דמעיין מעהר בכ"ש היינו דוקא לכלים אבל אדם אפילו אם הוא קטן שכל גופו מתכסה בפחות ממ"ס אין טבילה עולה בו אא"כ יהא מ"ס והרמב"ם והראב"ד כתבו דאף אדם מעהר במעיין כל שהוא ור"י כתב כסברה ראשונה ולזה הסכים א"א הרא"ש ע"ש ועיין ב"י וב"ח ואחרונים בזה. ומלשון רבינו דכתב סת"ם ושיעדו חכמים מי מקוה מ"ס משמע לכאורה בכל אופן וכדעת העור ודעימיה ודו"ק.

ועיין ריב"ש בתשו' סי' רל"ד שהאריך להכריח דשיעור מ"ס הוא מה"ת וזהו דעת ר"ת ותוס' נזיר ל"ח. ודעת הרשב"א והר"ן ובספר לבי לחיים הביאו דגם דעת התוס' שהיא דרבנן, ועיין ח"ס יו"ד סי' קכ"ז שתמה על הב"ח ובספרינו משנ"ה ח"ז סי' קמ"ט כתבתי ליישב דעת הב"ח, ודעת רבינו יונה ברכות פ' אלו דברים ד"ה ונראה דמה"ת אין שום טבילה לריכה מ"ס אלא טבילת כל גופו בלבד כל שעולה כל גופו הרי זה שיעורו מה"ת. גם הרא"ש מקואות פ"א ה"א כתב שדרשה דאך מעיין

קטן שעולה בכ"ח שאה לו פחות מ"מ בשה בהלכה למ"מ לו הקבלה דשיעור חכמים מי מקוה ארבעים סאה. נה) ובדלא נפישי מיא למירמא בהו איתתא כולה קומתה מיגנדרא כביניתא ושפיר דמי. מר רב אחא משיבחא הכי הוה אמר מקוה הוא מ"ס ועיין מכ"ג: **ובדלא** נפישי מיא. כלומר כשאין מים רבים שתוכל האשה לעבול בהן בעמידה כגון שהמים מרדדים על שטח רחב של כמה כגון ג' אמות ברוס אמה: **מיגנדרא.** מתגלגלת במים כדג, ובגיטין (ע"ז) ההוא גברא דזרק לה גיטא לדביתהו הוה קיימא בחלר איגנדר ונפל לפוסלא. פי' נתגלגל הגט ונפל בפסל היולא והבולע ועיין ערוך ערך גנדר

משנה הלכות

מעבר בכ"ם ומקוה במ"ס אסמכתא בעלמא הוא וכ"כ הב"ח יו"ד סי' ק"כ והלבוש סי' ר"א ס"א ובש"מ בתוספות ק"ד חכמים תקנו מ"ס מפני ששיערו בזה יכול לעבול כל גופו, וכן נראה דעת הר"ש פ"א דמקואות והמאירי פ"ח דמקואות.

והנה הרשב"א בשער המים האורך ש"א כתב לענין מ' סאה במקוה וז"ל ושעור ארבעים סאה למדו אותו מדכתיב ורחץ את כל בשרו במים מים שכל בשרו עולה בהם והוא שעור מקוה שיש בה אמה על אמה ברוס שלש אמות ושיערו חכמים ארבעים סאה וכדתניא בת"כ וכו' נמצאת אומר שעירו המקוה ארבעים סאה ואפילו אדם קטן שכל גופו עולה בפחות מכן לא יטבול בפחות מארבעים שכן קבלו מסיני מים שכל גופו עולה בהן של אדם בינוני ואפילו פחות קורטוב פסול שכל ששיערו חכמים כך הוא בארבעים סאה הוא עובל בארבעים סאה פחות קורטוב אינו עובל וכו' נמצינו למדים דארבעים סאה דבר תורה לא חוששה דרבנן וקראי אסמכתא בעלמא הן אלא דאורייתא ממש הן וכו' ע"ש, ועיין ספרינו משנ"כ ח"ח סי' רל"כ ביאור הדברים באריכות ומשם תקחנו.

והנה מרן הח"ם בתש' (יו"ד סי' רי"ג) כתב וראיתי מקדמון אחד ושכחתי מקומו כעת דמסברא אמרינן דאיך אמר רחמנא ירחץ בשרו במים הלא המים מתעמאים מהעובל בהם וחוזרים ומעמאים העובל ואפילו למ"ד לעמא אחרים לאו דאורייתא רק עומאת עלמן יש בהם מ"מ הוי חוקה עפי מפרה אדומה זו שיעבר העובל ויעמא המים אלא ע"כ הקרא סמך אסברא חילוה שירחץ במים שאינם מתעמאים והם המבואריס בקרא דאך מעיין ובור מקוה מים יהיה עבור נמצא כל התנאים שצריך שיהיה עבור ואינו מקבל עומאה דהיינו מה מעיין בידי שמים אף מקוה בידי שמים ודוקא מעין אף בזוחלין ומקוה בהשבורן דוקא וכל כיולא בזה שאינו מקבל עומאה ויש לו דין מחובר אותן מים כשרים לורחץ בשרו במים אבל כל שחסר אחד מכל תנאים אלו ומקבל עומאה אין הטמא עולה מעומאתו לעהרה ועל סברא זו נבנו כל הל' מקוואות על פסוק זה מבואר דבקרא לא הוזכר שיהיה המקוה בידי שמים רק הואיל ואיא למים שיהיו עהורים זולת זה ע"כ בעי שלא יהיו שאובין וע"ש באריכות.

והנה בדין מקוואות יש להאריך ובמקוס אחר האריכתי קצת עיין משנה הלכות ח"ב ועוד כמה מקומות תקחנו משם.

נה) ומש"ד ובדלא נפיש מיא למירמא בהוא איתתא כולה כו' ל"ע שהרי אמרו חכמים אמה על אמה ברוס ג' אמות ושיערו מ' סאה והיאך אפשר לומר דלא נפישי מיא וא"כ חסר ממ"ס ואם נאמר דדעת רבינו דבמעיין עובלת בפחות ממ' סאה כי' אחי שפיר אבל לא ראינו כזה וע"כ פי' כאן לא נפישי כלומר שאינן גבוהים אלא מרודדין ויש שם מ' סאה ובגמ' אמרו' אשה לא תעבול אלא כדרך גדילתה (נדה דף ס"ז) אמר ר"ל אשה לא תעבול אלא כדרך גדילתה כתנן האיש נראה כעודר וכמוסק זיתים אשה נראית כאורגת וכמניקה את בנה והביאה רבינו בסמוך (אמר ר' שמעון בן לקיש וכו') ובטוש"ע סי' קל"ח ולא תעבול בקומה זקופה מפני שיש מקומות שמסתתרים בה ולא תשחה הרבה עד שידבקו סתריה זה בזה אלא שוחה מעט עד שיהיו סתרי בית הערוה נראין כדרך שנראין בשעה שהיא עורכת ויהיה תחת דדיה נראה כדרך שנראית בשעה שהיא מניקה את בנה ויהיה תחת בשחי נראה כדרך שנראית בשעה שמוסקת זיתים ועיין פ"ד דנגעים כילד ראיית הנגע האיש נראה כעודר וכמוסק זיתים והאשה כעורכת ומניקה את בנה וא"כ היאך אמרו מיגנדרא כביניתא.

ונראה לומר בתרי אנפי אי יאמר דס"ל לרבינו דמה שאמרו דאשה לא תעבול אלא כדרך גדילתה לא אמרו אלא לעהרות אבל לבעלה שפיר דמי וכמ"ש הסמ"ג בשם הערוך דהא דבעינן כדרך גדילתן לא אמרו אלא לעהרות אבל לחולין לא מפני שהוא גורס ולית הלכתא ככל הני שמעתתא כי איתמר הני לעהרות אבל לבעלה לא כי הא דאמר ר"ל אשה לא תעבול אלא כדרך גדילתה ופי' כי היכי דבעינן כשהיא בודקת מנגעה כ"ג

בעינן שתעבול דרך גדילתה לעברות אבל לבעלה לא משמע דקאי אהכיא דאשה לא תעבול אלא כדרך גדילתה וריבדא דכוסילתא וכו' והכיאה הב"י וידוע דהתוס' והרא"ש הביאו מדברי רבינו בה"ג דס"ל נמי דלית הלכתא ככל הני שמעתתא עיין תוס' (ס"ז ע"א) ד"ה פתחה עיניה כו'. אחר זה כתב בפי' ר"ח ובמקצת הספרים ולית הלכתא ככל הני שמעתתא דכי איתמר הני לעברות אבל לבעלה עבורה כי הא דאמר ריש לקיש אשה לא תעבול אלא דרך גדילתה ובתשובה אחת כתב רש"י דל"ג וכו' וכן פרש"י בתשובה דכל הני חומרות דהך שמעתתא נוהגות עכשיו בעבילת נדה לבעלה אבל רבינו תם פי' שנראה כגירסת הספרים ואיתא נמי בפר"ח והלכות גדולות ובהל' נדה שפי' רב סעדיה וכו' ועיין תוס' הרא"ש שם וכבר הבאתי בשם א"ז סי' שס"ג מה שחלק בזה על ר"ת ומ"מ לגירסא זו שהביאו התוס' מרבינו א"כ לבעלה לא בעי דוקא דרך גדילתה אתי שפיר.

שנית נראה דאפילו לפי גירסתינו וכמ"ש דרבינו חולק על ר"ת מ"מ נראה דהכא מיירי באופן שיש לפנינו מ"ם אלא שבמקום שיהיו מכונסין באמה על אמה הם מכונסים בעשר אמות אורך ורוחב וא"כ אין המים גבוהים ומגיעים עד החזה שכתבו הפוסקים ולדעת כמה פוסקים אם אין להם מים כ"כ אינה יכולה לעבול ולזה כתב רבינו דמ"מ אם יכולה לעבול כביניתא שפיר דמי וכנראה דזה רק בדיעבד בדליכא מיא נפישי וזה מתאים לתש' הרשב"א סי' ת"ת י"ע דמה שאמרו אמה על אמה לאו דוקא ושיעורו שמכיל מ"ם כדי שיעלו בהם כל גופו ואע"פ שמימיו מרודדין אם הוא בענין שתוכל להעלות כל גופה בבת אחת שלא תצטרך להפך כביניתא עליה לה עבילה ואפילו נשתחה ועבלה מותר אלא שיש לחוש לכתחילה שמא לא תשתחה יפה כל שהמים מרודדין ביותר וכתב עוד ומ"מ במקום ותיקין אין לסמוך על מקוה כזה שמא לא תעבול בו יפה יפה עד שיהיה בו ממעל לעובדה זרת לפחות עכ"ל והרשב"א נמי הסכים לזה ורבינו ירוחם כתב שיעור מקוה אינו פחות ממ"ם ושיעורן אמה על אמה ברום ג' אמות פי' וה"ה אם יהיה רחב ואינו גבוה כ"כ יועיל אם יתכסה במים פעם אחת וכן כתבו הגאונים ואמת המים אע"פ שמימיו רודפים צריך שיהיה בו מ"ם היו המים רודפים ואשה יכולה לעבול בה כדג זה שהוא במים ומים חופים מלמעלה והן עולין עליה בזמן שמקיימה את עצמה כדג עולה לה עבילה בין מכונסין בין רדופים בזמן שיש בהן מ"ם כ"כ רב נטרונאי ז"ל בתשובה עכ"ל הובא בב"י.

ודע דרבינו משולם הבין דרבינו בה"ג בא להתיר לנדה עבילה לחלאין במעיין וייש בזה הא דכתיב בבע"ק שהוא במקוה את כל בשרו ובזב שהוא במים חיים את בשרו ולא כל, ורבינו תם כעס עליו הרבה והוסיף לומר דבעינן לאדם במעין נמי מ"ם והביא ראי' מדתנן גל שנתלש ובו מ"ם ונפל על האדם וגם הביא ממדרש ורבינו בה"ג במקוה קאי וה"פ אע"ג דלאו מעומד שפיר דמי בפישוט ידים ורגלים לאפוקי מדר"י ביומא ד' ע"ח דאמר מכאן רמז לנדה שלריכה לישב עד לוארה במים והך ישיבה עמידה היא ופסקינן דלית הלכתא כותיה עכ"ל ר"ת ושמעינן מר"ת דלית הלכתא כרב יוסף ביומא לא לענין שבעי עמקות המים ולא שתהא יושבת האשה במים אלא בכל אופן שתעבול כל הגוף בפעם אחת סגי לה ובהעמק שאלה הביא בשם חכם אחד דהרמב"ם מפרש הא דרב יוסף כפשוטו שלריכה לישב כמשמעו כ"כ בפיה"מ פ"ב מ"ו דנגעים כילד רחית הנגע וכ"כ בה' טומאת צרעת פ"ט דהאיש נראה עומד והאשה נראה יושבת ובנדה ס"ז מדמינן עבילת נדה לרחיית נגעים ור"ת ז"ל למד דהך ישיבה עמידה היא ומיהו בדיעבד גם הרמב"ם מודה דמיגנדרא כביניתא וכשר.

ובא"ז הל' מקוואות סי' של"ז אות ג' והעובל צריך שיעבול כולו כאחד למעוטי שלא ירחץ אבר אבר ורחץ את בשרו כולו כאחד והעובל אל יעבול לחלאין כדתניא בתוספתא בפ' גממיות הקופץ למקוה הרי זה מגונה והעובל במקוה פעמיים ה"ז מגונה פי' לחלאין לא עלתה לא עבילה אלא אגב דתני ריש מגונה תני הא נמי מגונה וכתב בה"ג כי לא נפישי מיא למרמי בהו איתתא קומתא כולה מגנדרא כי ביניתא ושפיר דמי פי' בפישוט ידים ורגלים ופי' ר"ת לאפיקי מרב יוסף דאמר מכאן רמז לנדה וכו'.

ובש"ע (סי' קל"ח סל"ה) לא תעבול בקומה זקופה וכו' (סל"ו) צריך שיהיה המקוה גבוה ממעל לעבורה זרת לפחות (סל"ז) יש מי שאומר שאע"פ שאין בגובה מי המקוה לעלות בהם כל גופה אא"כ פניה וגופה כבושים בקרקע שפיר דמי וכתב הש"ך שם סק"ל לשון הב"ג דף פ"ה ע"א (ע"ש מש"כ כ"ה ע"ב) ובדלא נפישי מיא למירמי בהו איתתא כולה קומתה מיגנדרא כביניתא ושפיר דמי וכ"כ שאר פוסקים ע"כ.

ובר"ש שבת ס' כאי גברא כו' לאיגמר גיעא: היכא דסכיר נהרא. בשאילתות ל"ו ונהרא דסכיר דאית ביה עקולא דאית ביה ארבעין סאה כו"ל כמקוה דאית ביה ארבעין סאה ושפיר דמי לעבילה ע"ש ובס' והזכיר גרס ונהר שסכרוהו ויש בו מקוה כגון חפירה שיש בה מ"ס נעשה כמקוה שיש בו ארבעים סאה ומותר לעבול ועיין ספר כיסר לר"ת ועיין ח"ש סי' של"ז. ופי' סכיר אולי מלשון סחור ומתחלף ח' בכ' ואולי מלשון דסכיר דשפיל כלומר שהנהר יצא מגדותיו ויש בו עקולי פי' מקוה בשפת הנהר או אמת המים בשפת הנהר, ומלשון רבינו דסכרוהו לנהרא משמע לכאורה שהוא סתימא שסתמו את הנהר: ושרא אבא למיעבל בה אמא. הטיר לאשתו לעבול שם: א"ל קטן הייתי. ואי אתה יכול להעיד ואינו נאמן: א"ל גדול הייתי. ועדותו עדות: א"ל דילמא בזר ביה פורתא. פי' דילמא אחר בה קלת ועשה נקב כעין השקה דשפכי מיא

נו) היכי דסכיר נהרא לא סלקא לה טבילה לאיתתא ואמר מר שמואל הוה מעשה דסכרוה לנהרא דבי ברניתא ושרא אבא למיטבל בה אמה אמרו ליה קטן הייתי אמר להו גדול הייתי א"ל דילמא הוה בזר ביה פורתא דשפכי מיא להדדי

משנה הלכות

נו) ומש"ד היכי דסכיר נהרא וכו' המפרשים ליינו כאן דברי רבינו (בשאילתות דרב אחאי גאון שאילתא ל"ו ובשאילתות מירסקי קי"ג) ובאמת כי בשאילתות נראה גירסא אחרת וז"ל ונהרא דסכיר דאית ביה עקולא דאית ביה ארבעין סאה הוה ליה כמקוה דאית ביה ארבעין סאה ושפיר דמי לעבילה. וכבר ליינו גם על זה ועיין העמק שאלה שם אות י"ג ונהרא דסכיר כו' כ"ה בכת"י והכי העתיק ר"ת בסה"י סי' תרכ"ד בשם לשון בה"ג ורבינו הא"ז הגדול סי' של"ז אות ח' כתב וז"ל כתוב ה"ג מר רב אחא משבחא הוה הכי אמר היכא דסכור נהרא לא סלקא עבילה לאיתתא וא"ל מר שמואל הוה מעשה דסכרוה לנהרא ושרא אבא למעבל בה (בגירסתינו אמה) א"ל קטן הייתי א"ל גדול הייתי א"ל דלמא הוה בי' בזעא פורתא דשפכי מיא אהדדי דלעולם לייפי הדדי ולא פסקי מהדדי ותו כתוב בהן ונהרא דסכור דאית ביה עקולא דהוה מ"ש למקוה דמי ושפיר לעבילה. [ומה שכתב ותו כתב בהן ונהרא דסכור הם דברי רבינו בסמוך שכתב אחר מה מעין בידי שמים אף מקוה בידי שמים ונהרא דסכיר ואית ביה עקולא דהוי ארבעים סאה כמקוה דמי ושפיר דמי לעבילה ע"כ. ונראה דבראשונים כתבו כל זה בגירסת השאילתות. וכן מצאתי דבה"ג ד"ה 627 בהמשך בפיסקא שלפנינו כתב ונהרא דשפיל ואית בה עקולא כו' וליין עלה בשאילתות מירסקי ובס' והזכיר וז"ל ונהר שסכרוהו ויש בו מקוה כגון חפירה שיש בה ארבעים סאה נעשה כמקוה שיש מ"ס ומותר לעבול בו ע"כ.]

והוסיף רבינו הא"ז וז"ל וכתב מורי מוה"ר שמחה זצ"ל בפי' מתור' כהנים, כמדומה דבעי למימר מעין הנסכרים וקוו בעל מהן דין מעיין הואיל ואינו עובל בהן דרך זחילתו ובעי מ"ש ובפחות מכאן לא סלקא דיה עבילה לאיתתא אא"כ יש בהן נקב כל שהוא שמחברן לנהר וכמדומה דראייתו מהא דתנן בפ"ה מעיין שהעבירו ע"ג בריכה והפסיקה ה"ה כמקוה כ"ז שהוא

בגומא ובעי מ"ש חזר והמשיכו לאחר שנתמלא הגומא חזר לזחילתו ונמשך פסול לזבין דנפסל מדין מים חיים מיהו תורת מעין עליו לטהר בכל שהוא וחוזר ומושך עכ"ל. וקלת נראה מדבריו ז"ל דמפרש דברי רבינו דבמעין סגי במים שכל הגוף עולה בהן ולא בעי מ"ש דוקא ודלא כמ"ש לעיל וכן כתבו בשם הגאונים ז"ל ול"ע.

ודע דבאולה"ג (חגיגה עמ' 8 דפוס ירושלים תר"ן) וז"ל ואם יש נהר שיסכר ויש בו עקומית שיש בו ארבעים סאה הרי הוא כמקוה שיש בו מ"ס ומותר הוא בעבילה ואם יש מקוה או נהר שאין בו מים מלא קומתה של אשה כדי שיחזיק כל גופה תגלגל עלמה בנהר כדג ומותר שכן אמרו משמא דגאונים ראשונים שכ"מ שאין בו מים מרובין למלא קומתה של אשה מפשעת עלמה ותגלגל במים כמות דגה ומותר וכן אמרו משמא דמר רב אחא משבחא וכן אמרו משמא דמר רב שמואל ראש כלה ע"ש. וכבר הבאתי לעיל מחלוקת ר"ת על רבינו משולם שכתב ר"ת לרבינו משולם תמיה אני עליך שמה שאינו בה"ג ראית ומה שישנו לא ראית דכתב בה"ג לאחר מה שהזכיר מה מעיין בידי שמים אף מקוה בידי שמים דהוא ריש"א דמעיין מעבר בכל שהוא, ונהרא דסכיר ואית ביה עקולא דהוה ארבעים סאה כמקוה דמי ושפיר דמי לעבילה וכו' עיין ר"ת בסה"י סי' תרכ"ד. ודעת רבינו משולם אולי י"ל עוד דדייק לשון ותגלגל במים ולשון תגלגל משמע מהפכת במים בכל הגדדים שיהיו במים וע"כ שעובלת אלי שבשעה שהיא במים מצד אחד הצד השני למעלה מן המים דאל"כ למה לה לגלגל במים ומינה דייק דאשה עובלת במעיין עכ"פ לחצאין ובזה היה אפשר לפרש בדרך פשוט מעין מעבר בה"ש כיון דמי מעין מעברין לחצאין א"כ כ"ש נמי דאבר אבר נמי לחצאין מקרי ומיהו ר"ת כבר חלק עליו וא"ו לסמוך בזה.

איברא דראיתי בהעמק שאלה שהביא מחלוקת מר רב אחא עם מר שמואל רבו דדעת רב אחא דלא

דלעולם ליפי מהדדי ולא פסיקי מהדדי. נז) והיכא דאיכא דוכתא דקדיר עלמא ולא יכלה איתתא למיטבל אסידא ולא משתדיא עד דטבלה במים חיים נח) אמר רב יהודה חבית מלאה מים שנפלה לים הגדול הטובל שם לא עלתה לו טבילה אהדדי ולכן אפילו לא היה שם בלד זה כשיעור מ"מ שפכי אהדדי ולא נפסקו והו"ל חיבור: דקדיר עלמא.

כגון במקומות שמזג האויר קר מאד והאשה לא יכולה ליכנס למים קרים כאלו מחמת חולשא או ביעותותא שלא תחלה: אסידא. לבעלה ולא משתדיא עד דטבלה במים חיים כלומר שלא נתבשלו דמים חמים לא חיים הם כיון שנתבשלו וס"ל לרבינו דאסור לחמם מקואות ועיין מה"ג: חבית מלאה מים. לשון תוספתא פ"ו דמקואות (ה"ע) חבית שנשברה בים הגדול ומראה אותו מקום כמראה אותו היין הטובל באותו מקום כאילו לא עבל ולא עוד אלא אפילו נפל שם כבר של תרומה עמא.

משנה הלכות

עלתה לה עבילה היכי דסכיר נהרא ודעת מר שמואל לה עבילה לה עבילה דשרי לה אביו לעבול לאמו ופי' רבו דעלתה לה עבילה דשרי לה אביו לעבול לאמו ופי' דפליגי במעין שנפסק אי יש לו דין מעין או מקוה ורב אחא ס"ל דיש לו דין מקוה ומר שמואל ס"ל דיש לו דין מעין והתם לא היה מ"ס וגאונים לשיטתייהו דטובלין בפחות ממ"ס במעין ולכן מר שמואל ס"ל שטובלת והשאילתות חולק ע"ש שתמה ממש"כ התה"ד הביאו הב"י סי' ר"א ע"ש באריכות.

ולפענ"ד נראה דרבינו הבה"ג תיקן זה במה שהביא קודם וכך עבלה היכי דסכיר נהרא ודעת מר שמואל דאית ביה מ"ס וכו' והמשיך ובדלא נפיקי מיא למירמא בהוא איתתא כולה קומתה וכו' ושפיר דמי שוב סמך רבינו הא דמר רב אחא משבחא הכי הוה אמר היכי דסכר נהרא כלומר דבכולהו צריך להיות שם מ"ס וגם בדלא נפיקי מיא נמי צריך שיש שם מ"ס שאה או שיהיו המים מחוברים לנהר גדול ע"י חיבור כשפופרת הנוד וז"ש ליה ר"א למר שמואל דילמא הוה בזר ביה פורתא דשפכי מיא להדדי דלעולם ליפי מהדדי ולא פסיקי מהדדי ע"כ (ועיין שבועות דף מ"ג ע"א ולוקמה בדלייפי פרש"י ולוקמה באזורה בת חתיכות הרבה ולייפי אהדדי בתפירות מחט ופי' לייף חבור) וכוונתו דלעולם הם מחוברים ולא נפסקים הא מהא אז שפיר יכולה לעבול אפילו במקום שאין שם מ"ס ובזר ביה כלומר שהי' נקוב פורתא שמחברן ובכיון הביא הא דהיכי דסכיר נהרא לסמוך אהא דהיכי דלא נפיקי מיא דלא תימא שאוכל לעבול אפילו במים כ"ש או פחות ממ' שאה עכ"פ כל שאוכל לגלגל כביניתא קמ"ל דדוקא הני מיא מחוברים לנהר אלא שנשמכו למקום ונתרבו שאין שם מים הרבה שאוכל לעבול בעמידה ומלא קומתה תוכל לעבול בשכיבה כביניתא אבל דוקא שהמים מחוברים לנהר ואז אולי גם בזוחלין שהרי לא כתוב שלא יהיו זוחלין אלא שיהיו מחוברים לנהר ודו"ק.

נז) ומש"ד (פסק) והיכא דאיכא דוכתא דקדיר עלמא כבר הבאתי לעיל (אות מ"א) בזה ודו"ק, ועיין בעמק שאלה שאילתא הנ"ל אות י"ד ובמשכנות יעקב חיו"ד סי' מ"ד דבהא דעבילה במים חמים.

נח) ומ"ש רבינו אמר רב יהודה חבית מלאה מים (מכות דף ד' ע"א) ואמר רב יהודה אמר רב חבית מלאה מים שנפלה לים הגדול הטובל שם לא עלתה לו עבילה חיישינן לשלשה לוגין שלא יהיו במקום אחד ודוקא לים הגדול דקאי וקיימא אבל נהרא בעלמא לא תניא נמי הכי חבית מלאה יין שנפלה לים הגדול הטובל שם לא עלתה לו עבילה חיישינן לשלשה לוגין שאובין שלא יהו במקום אחד וכן ככר של תרומה שנפל שם עמא מאי וכן מהו דתימא התם אוקי גברא אחזקיה הכא אוקי תרומה אחזקה קמ"ל ורבינו גרס א"א לשלשת לוגין ובר"ש שם וז"ל אי אפשר לשלשת לוגין כו' לא גרסינן דהא ודאי אפשר אלא חיישינן לשמא וסיפא דמילתא מוכחא דמשום שמא הוא דאמרינן לקמן טעמא משום דמוקמינן גברא אחזקיה ובר"ח גרס כגי' רבינו אי אפשר לשלשת לוגין מים שאובין, ובתוס' הקשו אתרוייהו דהא השקה משוי ליה לשאובין כמחוברים לטהרה מטומאה והוא הדין לעבילה וא"כ אמאי אין עובלין ולכן גרסי אמר רב יהודה חבית מלאה יין שנפלה לים ובא"ז הל' מקואות סי' ש"ה הביא ג"כ גירסת הספר ושר"ת הקשה עליהם וגרס יין ואלא שהקשה וז"ל וקשיא לי אני המחבר הואיל והמים עמאים יש להם טהרה במקוה ע"י השקה א"כ אמאי אינן נעשים אב הטומאה ע"ש. אמנם גירסת רבינו ור"ח חבית מלאה יין וא"א לשלשת לוגין שלא יהיו במקום אחד.

והנה הרמב"ם פ"ו מה' מקואות ה"י כתב חבית מלאה מים שנפלה לים אפילו לים הגדול הטובל שם לא עלתה לו עבילה א"א לג' לוגין שלא יהיו במקום אחד והוא כגירסת ושיטת רבינו ז"ל ועיין כ"מ שם מה שרצה לישב קושית התוס' ול"ע שלא ליין שהוא קושית התוס' שם ועיין טויו"ד סי' ר"א ובב"י שם גרסינן בפ"ק דמכות וכתב שם ב' תירוצים על שיטת הרמב"ם ז"ל שהיא גם שיטת רבינו ולפענ"ד אכתי לא עלתה תרוצה שהתם כתב חד תירוצא דהרמב"ם לטהרות קאמר ולא לבעלה ומדברי רבינו נראה פשוט דלבעלה קאי שהרי מביא אח"כ מיד הא דצריכה למישרא בסורקא בריש סמוך לעבילתה גם מה שהי' שם לחלק בין שופכין המים

למקום שמתערבין ובטלין ואין שנפלו בחבית יחד עיין ב"כ שם לפענ"ד ל"ע. וקלת אמרתי דר"ל שנפלה חבית מלאה מים והוא עבל בהחבית עלמה ולא בים לכן לא עלתה לו עבילה ויש להאריך בזה ועיין אור זרוע ודו"ק.

והיות כי האריכתי בס"ד בזה בספרי משנ"ה (ח"ב סי' ב-ד) הנני להעתיק פה.

והנה בגמ' מכות ד' ע"א ואמר ר' יהודא אמר רב חבית מלאה מים שנפלה לים הגדול העובל שם לא עלתה לו עבילה חייבין לשלשה לוגין שלא יהו במקום אחד ודוקא לים הגדול דקאי וקיימא אבל נהרא בעלמא לא תניא נ"ה חבית מלאה יין שנפלה לים הגדול העובל שם לא עלתה לו עבילה חייבין לג' לוגין שאובין שלא יהיו במקום אחד וכן כבר של תרומה שנפל שם עמא מאי וכן מהו דתימא הם אוקי גברא אחזקה הכא אוקי תרומה אחזקה קמ"ל. ופרש"י וכן כבר של תרומה שנפל שם אחר שעבל זה ועלה עמא שמא היין עומד במקומו ונעמא מחמת האדם וחזר ועימא את הכבר וכו' מהו דתימא אע"ג דלגבי עבילה חייבין לגבי כבר לא חייבין דהא מילתא ספיקא הוא אי קאי יין בדוכתיה אי לא וגבי גברא הוא דאמרינן לא עלתה לו עבילה אוקי גברא אחזקיה (והוא בחזקת עמא רש"ל) והוא עמא הי' ובעבילת ספק אתה בא לעברו אל תעברנו מספק והכא אוקי תרומה אחזקה והוא בחזקת עבורה קיימא קמ"ל ע"כ.

והנה הא חלוק דכבר וגברא כן חלק הנוב"י יו"ד סי' ס"ב מנפשיה וא"כ לפי שיעת הנוב"י באמת הכבר הי"ל להיות בחזקת עבורה דבודאי הספק הוא כאן על המקום דאי נימא דהמקום עבור ממילא לא נעמא הכבר א"ו דאין לחלק בין גברא למקום וכמו שאמרו בגמ' להדיא קמ"ל ופירושו דהכבר עמאה ולא מחלקינן בין גברא לכבר וכ"נ בנידן דידן אין לחלק בין גברא למקום ואי הוה גרסינן בגמר' שם א"א לשלשת לוגין שאובין שיהיו במקום אחד הוי אתי שפיר וכן מלאתי בבה"ג הלכות נדה דגרים א"א ונראה דס"ל כהרמב"ם ז"ל ממנה רש"י והתוס' שם כתבו דלא גרס' א"א רק שמא יש שם ג"ל ע"ש ודו"ק כי קלרתי.

איברא דבאמת דברי הגמ' ל"ב והוא דברי שנפלה בחבית בים מיד נעשה שם ספק מים שאובים וא"כ מיד הי' לנו להקל ולהכשיר את הכל גם את האדם העובל שם כיון דבמים שאובין אזלינן להקל ממילא המקום כשר וגברא שעבל בו נמי צריך להיות עבור, ויש לדחוק דהכא לא בא מקודם לשאול אמקום רק אגברא ולכן מוקמינן ליה אחזקתו והוא עמא מ"מ גבי כבר לא הי' לנו לעמאות מכח סברא דהרי בחזקת עבורה עומדת קמ"ל דאפ"ה עמאה ול"ע.

אמנם הדרנא בי ממה שרליתי ליבב דהכי לא בא מקודם לשאול אמקום דהרי כיון שהי' לנו השאלה אמים שאובים במקום ועבור ושוב לאחר שעבל בה גברא במקום כשר עבל ולא נפקא לן אי שואל אמקום או לא מאחר שכבר נולד הספק וכן משמע להדיא בדברי המשנה שם במקואות הנ"ל ובר"ש שם והנוב"י בעלמו כתב כן בת' הנ"ל וז"ל אבל כאן במ' ג' פ"ב דמקואות וא' יש בו ג' לוגין שאובין ואחד אין בו ג' לוגין שאובין ועבל באחד מהן אפילו הי' עמא עומאה חמורה של תורה אין אנו דנין על האדם העמא שהרי אף אם לא עבל בו זה אנו צריכין לדון על המקואות אם הם כשרים או פסולים או איזה מהם כשר והוי ס"ד גמור ואין כאן חזקת איסור ואנו דנין על כל מקום שהוא כשר וכו' ע"ש. הרי דהה"ג דהוי השאלה במקום משום מים שאובים אף שבא לשאול אגברא מ"מ כיון דהשאלה הוי ג"כ אמקום אמרינן כיון דהמקום כשר גברא שעבל בו עבור וא"כ הכי נמי כשנפלה חבית בים הוי ספק אי עבל בים שהוא ודאי מקום כשר או דלמא יש כאן ג' לוגין מים שאובים והוי ספק מים שאובין במקום וא"כ אמאי חשבו ואמרו גברא שעבל בו וכבר שנגע בו עמא הא בספק מ"ש אזלינן לקול, ול"ע.

ואשר לכן נלענ"ד דמחמת קושיא זו הרמב"ם גורס הגירסא אשר מיאנו בה רש"י ותוס' והוא דהרמב"ם בה"מ פ"ז כתב חבית מלאה מים וכו' א"א שלא יהי' ג' לוגין במ"א כהגירסא שמחק רש"י והקשה בערוך לנר דא"כ צריך ישוב מה שהקשה רש"י דאיך אמר לקמן אוקי גברא אחזקתיה ע"ש ומה שתירץ אמנם הרמב"ם הוכרח לגרוס דא"א בלא ג' לוגין דאל"כ הוי קשה ליה דהוי ספק מים שאובין ולקולא וא"כ למה החמירו בכאן אע"כ משום דא"א בלאו הכי והוי יותר מספק ודו"ק, ועיין לעיל שכן היא ג"כ גירסת רבינו הגדול הבה"ג ז"ל.

ולשיטת רש"י נלענ"ד דראיתי בריעב"א מכות הנ"ל שהקשה דאיכא למידק עובא דאפי' גרסי' חבית מלאה מים שהמים השאובים פסולים בלא שינוי מראה מ"מ למה יפסלו כאן כלום שהרי כל הימים במקום כדכתיב ולמקוה המים קרא ימים והלכה היא כמו שאמרנו לעיל דכל שהוא מקוה שלם וכשר שוב אינו נפסל בשאיבה כלל ואפי' במקום של מ' סאה וכ"ש בים הגדול וכו' ע"ש ונראה כי לכך פרש"י ז"ל דאמרינן שלא

עלתה לו עבילה כי לאחר שנכנס ראשו ורובו במים שאובין וכו' והנכון בזה מה שפי' הראב"ד ז"ל בשם ר' משה הדרשן ז"ל דשאני הכא דהים הגדול מימיו מלוחים וכבדים ואין המים מתוקין מתערבין עמהם ואותן ג' לוגין הם עומדים במקומם והוי כאיסור שנפל בהיתר והוא ניכר שם שאינו מתבטל ולא אמרו שהשאובין או הטמאים נכשרים במקום אלא במקום דיקא או בנהרות שאין מימיהם מלוחים ומתערבין מיד ואינן נעכרים כלל הילכך כשת"ל שנכנס מגופו כלום באותן מים לא עלתה לו עבילה ואפי' בכ"ש וכאלו לא עבל וכאילו לא נכנס כל גופו בתוך המים ואפי' פחות מג' לוגין שלא נתערבו ע"ש מה שהאריך.

ולפי זה שפיר מיושב מה שהקשיתי מספק מים שאובים שמי דהרי כאן הוי כמו ודאי מים שאובין דאסור לטבול בהם ומדברי הריטב"א הנ"ל לכאורה נראה דגם הספק אינה מועילה בים הגדול דאל"כ קשה קושית התוס' דהשקה משוי לה כמחוברים לעברם מעומאה והוא הדין לענין עבילה שמי ע"ש כ שהקשו כן הרש"י ז"ל ודבר זה חידוש הוא יהי' איך שיהי' עכ"פ קושיתי לענ"ד במקומה עומדת מה שהקשיתי לסברת הגוב"י לשיטת רש"י ולפי פשטת הגמרא וכן משמע ריהטא דגמרא דהסברא עכ"פ אמת דאין לחלק בין בא לשאול לגברא או לאכר והמקום וכנ"ל ודו"ק. שוב נתיישבתי דאפשר לומר דאדרבה מכאן ראי' לסברה זו דהרי ראינו דסברת הגמ' היא לחלק בין גברא לכבר שהרי אמר מב"ד וכו' רק שתי' דאפילו הכי א"א משום דהרי הוא ודאי וכנ"ל א"כ לשיטת הראב"ד אפשר שיהא סיעתא ודו"ק. נחזור לענינו עכ"פ לפי סברת הגוב"י הנ"ל אתי שפיר קושית מהרי"ק דהכ"ג לענין זוחלין אנו דנין קודם על המים היינו אם רבו הזוחלין ממילא שפיר אמרינן סד"ר להקל ולא איכפת לן חזקת טמא בזה ואתי שפיר קושית מהרי"ק ז"ל.

עוד הקשה המהרי"ק על משנה הנ"ל לפי מה דקיי"ל בכה"ת מב"מ בטל ברוב מה"ת א"כ מדוע לא יתבטל כ"ש דמעיין ברוב השאובין והגאון בעל אמרי אש ביו"ד סי' פ"ו תירץ לפי דעת הרמב"ן שהביא הר"ן ז"ל בפ"ב דע"ז דאין היתר בטל באיסור אין קושיא כ"כ עכ"ל ועיין בקול ארי' מה שהקשה עליו אמנם באמת הא מבואר במס' מנחות דף כ"ג ובבכורות כ"ג דשחוטה בעילה בנבילה הרי מפורש דגם היתר בטל באיסור ע"ש ול"ל דכונת הרמב"ן שם הוא כן דאף דהיתר ג"כ בטל ואנו חושבין אותו כאלו אינו ובכל אחד שנגע אמרינן דנגע בנבילה אבל שיהי' נכפף לאיסור לגמרי שאם נתרבה אח"כ דלא נימא חוזר וניעור זה ל"א וזש"כ הרמב"ן שם בהיתר ל"א קמא קמא בטל דאין דרכו של היתר להתבטל שהי' נכפף לגמרי לאיסור רק אמרו חוזר וניער ע"ש וא"כ עדיין קושית מהרי"ק במקומה עומדת. ועיין בפמ"ג שמסתפק בזה אי אמרינן בהיתר שנתכפף להיות איסור.

אמנם מתשובת הרשב"א סי' רע"ב משמע דלא כהרמב"ן שכתב שם וז"ל גם מה שהבאתי מר' חסדא דאמר בפ' הקומץ רבה נבלה בעילה בשחוטה שא"א לשחוטה שתעשה נבילה ושחוטה אינה בעילה בנבלה שא"א לנבלה שתעשה שחוטה וב"ג דבכורות כ"ג אמרינן עלה אר"י בר' חנינא עכור מלעמא במגע אבל מעמא במשא ואם גבי טומאת משא לא בעילה כ"ש לענין אכילה ע"כ לשונך וכל שאתה בזה אתה מוסיף פלא שא"כ אפילו דבר תורה לא אזלינן ב"ר אלא הכוא אלינא דר"י איתמר דאית ליה מב"מ לא בטיל וכדאיתא התם להדיא ובין ר"ח ובין ר"ח אלינא דר"י אמרוה אלא דר' חסדא אזל בתר מבטל ור"ח אזיל בתר בטל וכדאיתא התם אבל לרבנן הא אמרו עולין הוא דלא מבטלי אהדדי הא מב"מ בטיל ואלינא דר"י לענין אכילה מב"מ לא בטיל ועיין רש"י מנחות שם שכתב ג"כ בד"ה הא וז"ל הלכך בין נבילה בשחוטה בין שחוטה בנבילה בטיל ע"כ ע"ש ולפי שיטתם בודאי קשה קושית מהרי"ק ז"ל.

איברא דלכאורה קשה להיפך דבתה"ד סי' רנ"ד הביאו הט"ז כתב שמעתי מקשין מ"ש נוטפין דפוסלין בזוחלין ברבייתן ומפקי לה מתורת זוחלין ומים שאובין דפוסלין לגמרי המקוה ואפ"ה אם הי' כבר המקוה של מ' סאה ונפלו לתוכה אפילו אלף סאין שאובין בב"א לא יפסלוה ואין לומר דהיינו טעמא דשאובין הואיל ולא חשיבו כלל לעבר הטמא בשום אד בטילין הם לגבי מקוה שלם דמ' סאה אפילו רבו עליה טובא אבל נוטפין בזוחלין דנוטפין נמי חשיבי לעבר הטמא בהשבורן משום הכי לא בטלי לגבי זוחלין היכי דרבו עליהו וכאן דלא בטלו נמלא הטובל בנהר זה דרוב המים נוטפין הם וקטביל בהו דרך זחילתן לא עלתה לו עבילה ע"כ.

הך טעמא ליתא דא"כ לפי זה מים שרבו עליהם שאובין עדיין יהיו מעברים בזוחלין מפני שאובין דלא חשיבי בטילו בהם וכו' ע"ש. וא"כ לדידן קשיא להיפך מקושית מהרי"ק ז"ל דאדרבה לא ליאסר כלל והאיך אמרו גבי אבוה דשמואל הטעם חיישינן שמא רבו נוטפין על הזוחלין מה בכך כיון דאית כאן מעיין ומעבר בכ"ש ויבטלו הנוטפין לגבי הזוחלין.

והנה בתה"ד תירץ שם לפי דעת הרא"ש בה' מקואות וכן ס"ל רש"י בפ' כ"ש דהא דמקוה של מ' סאה

ובאיזה הדברים נראה דהעובל כיון שהחבית שם הוא בים כאלו עבל בחבית ועיין מה"ג: לשלשת לוגין. ושלשה לוגין מים שאובים פוסלין את המקוה: ודוקא יש הגדול. שהמים לא נוזלין ולא נובעין והו"ל כאלו עבל בשאובין אבל נהרא המים נובעין ולא נשאבו הג"ל שאובין במקום אחד: נהרא בעלמא לא. משמע דעת רבינו דנשים יכולות לעבול בנהר ונחלקו בזה הראשונים ז"ל: למישרא מסורקא. צריכה למיסרק שער ראשה במסרק סמוך לעבילה ולא קודם: ותמה על עצמך וכו'. שהרי בקושי התירו להרחיק חפיפתה מעבילתה כל כך אלא משום דאי חפפה בליל עבילתה אימור לא חיפא שפיר משום דממהרת לעבילתה מתוך שמהומה לביתה: בי שימשי. ליל שבת: אתורי שער. נשירת שער שע"י סריקתה במסרק השערות נושרות ונתקות בשבת: חייפא ביממא. כלומר קודם שנכנס שבת: חמישי וערב שבת. בחו"ל דאיכא תרי י"ט

א"א לשלשת לוגין שלא יהו במקום אחד ודוקא ים הגדול דקוו וקיימן אבל נהרא בעלמא לא נט) וצריכה למישרא מסורקא ברישא סמוך לטבילתה (נדה סח.) דשלח רבין באיגרתיה אשה לא תחוף בערב שבת ותטבול במוצאי שבת ותמה על עצמך היאך אשה חופפת ביום וטובלת בלילה ואי איתרמי לה טבילה בי שימשי דשבתא דלא אפשר משום אתורי שער חייפא ביממא דערב שבת וטבלה בליליא דשבת ואפילו איתרמי לה חמישי וערב שבת ימים טובים דלא

משנה הלכות

לא יפסלוהו אפילו אלף סאין שאובין אין צריך רחי' כ"כ דהסברא נותנת דכיון דיש כאן כבר מקוה שלם כל השאובים שנפלו לתוכו נעשו כולו זרוע בתוכו והרי הם כמחוברים דכשרים לעבול בהם דהא דמים עמאים נטהרין ע"י השקה במקוה משום דהיינו זריעתן כמו חטים שנטמאו וזרעו בקרקע ונשרשו ונטהרו ומהשתא יתישב שפיר מ"ש שאובין דלא פסלו מקוה ברבייתן ונוטפין פוסלין זוחלין ברבייתן והיינו טעמא דפסול שאובין הוא משום דתלושין הם ובאים ע"י תפיסת בי"א כדאיתא במרדכי בב' מקואות ומייתי לה מתורת כהנים ולהך פסול מהני זריעה דכשיפלו לתוך המקוה שלא יתחשבו כולם מחוברים אבל פסול דנוטפים שאינם מטהרים ע"י זחילה אינו מטעם זה כלל דנוטפים במקוה שלם חשיבי שפיר מחוברים ואין בהם תפיסת ידי אדם שהרי נטפו כך להיות מקוה בידי שמים ואפ"ה אין מטהרין אלא בהשבורן ולא ע"י זחילתן אע"כ טעם אחר הוא מה שהוא או גזירת הכתוב ולהך פסול לא מהני זריעה דזריעה לא מהני אלא לשווי' לתלוש מחובר ע"ש ודו"ק היטב.

חיוצא לו דהשקה במקוה אין הטעם מכח ביטול ברוב כבשאר איסורים רק הטעם הוא משום זריעה דנעשה מחובר למים שבקרקע אמנם במה שכתב ז"ל דנוטפין טעם אחר הוא וכו' ולהך פסול לא מהני זריעה, דזריעה לא מהני אלא לשווי לתלוש מחובר לכאורה ל"ע דמנ"מ דס"ס כיון שנתחבר אמאי לא יחזיר להיתרו הראשון כדין כל חבור, ואם נתחבר למעיין יחול עליו דין מעיין, ואם נתחבר למקוה יחול עליו דין מקוה וכל תורת חבור עליו ובפרט לפי מה שפירש רש"י דהוי כמו חטין שנטמאו וזרען בקרקע ונשרשו ונטהר א"כ הכ"נ כיון דנזרעו במעיין ונשרשו בו ייעשו כמותו.

ואין לומר דקרקע גורם הזריעה ולא המעיין דהא בלאו הכי נוטפין כשרים למקוה רק שלריכין להיות בהשבורן וא"כ המקום גורם החבור היינו הקרקע ולא המעיין זה אינו דכמו גבי מקוה שיש בה מ"ס ומלאו בה אפילו אלף סאה אפ"כ נזרעו ע"כ המים גורמים החבור דלולא המים שם שנשקו ונזרעו בהם לעולם דין שאובין הי' להם וא"כ ע"כ דהמים גורמים להם להיות כמוהם וא"כ הכ"נ גבי נוטפין בזוחלין נמי ע"כ המעיין גורם לנוטפין להיות מחוברין לו וה"נ נימא שייעשה כמוהו דהא כל עיקר הפסול הנוטפין שאינם מטהרין בזוחלין הוא מטעם שנפסקו מן הנהר וכמו שכתב הרמב"ם בפירושו הביאו הרא"ש ז"ל ה' מקואות ה' י"ג וז"ל שם ראיתי להרמב"ם פירש נאה ומקובל למשנה זו הזוחלים היינו הנהרות והיאורים המושכין מן המעיינות יש להם דין מעיין לכל דבר והנוטפין פי' מעיין שעל הכר ומימיו נוטפין טיפה טיפה למטה בשיפולי הכר אע"פ שאותן טיפות יורדות במרולה תיכף זו אחר זו כיון שאינן זוחלין אלא יורדין בהפסק יש להם דין מקוה ובעי ארבעים סאה ואינן מטהרין בזחילה ופסולין לזבין ולמלורעים ולקדש בהן מי חטאת וכו' הרי שכל עיקר הטעם דנוטפין אינם מטהרין בזחילה הוא משום שיורדין טפה טפה וע"י טיפתן נפסקו מחוברתן ואינם חבור א"כ כמו גבי מקוה אמרינן כיון שנתחברו למקוה אפילו היו שאובין מקודם אמרינן דחבורן שזה הוא הכשרן ונעשה לו דין מקוה הכ"נ גבי נוטפין אם נתחברו למעיין שוב יטהרו בזוחלין כמו המעיין.

נט) ומש"ר וצריכה למישרא מסורקא ברישא וכו' (בגמ' נדה ס"ח ע"א) דרש רבא אשה חופפת בע"ש וטובלת במוצאי שבת א"ל ר"פ לרבא והא שלח רבין באיגרתיה אשה לא תחוף בע"ש ותטבול

אפשר למיחף בהו וזמן טבילה לילי שבת היא חייפא מרביעי בשבת ס) וטבלה בלילי שבת משום דטבילה בזמנה מצוה וכי קאמרינן אשה חופפת בערב שבת וטובלת במוצאי שבת דוקא דההוא מוצאי שבת יום טוב הוא וטובלת מפני לו ר"כ דגם בא"י תרי יומא ניכו: **מרביעי בשבת.** אפילו ריחקה כחפיפה ומיכו צריכה להזכר בכל יומי שלא לדבק

משנה הלכות

במול"ם ותמה על עצמך היאך חופפת ביום ועובלת בלילה הא בעינן תיכף לחפיפה עבילה וליכא כדר אוקי רבא אמורא עליה ודרש דברים שאמרתי לפניכם עתות הם בידי ברם כך אמרו משמיה דר"י אשה לא תחוף בע"ם ותעבול במול"ם ותמה על עצמך היאך חופפת ביום ועובלת בלילה הא בעינן סמוך לחפיפה עבילה וליכא והלכתא אשה חופפת ביום ועובלת בלילה והלכתא אשה לא תחוף אלא בלילה קשיא הלכתא אהלכתא לא קשיא הא דאפשר הא דלא אפשר ע"כ. ופרש"י הא דאפשר לחוף ביום כגון בימי החול חופפת ביום הא דלא אפשר לחוף כגון מולאי שבת ויו"ט לא תחוף אלא בלילה דאם תחוף בע"ם תרחיק יותר מדאי מעבילתה חופפת מול"ם בליל עבילתה עיין תוס' ביותר ד"ה כך.

והתוס' חלקו על רש"י והביאו דברי השאילתות סי' ל"ו שפי' הא דאפשר לחוף בליל עבילה שהוא חול לא תרחיק חפיפה מעבילה כלל ואפי' אם היום כמו כן חול לא תחוף אלא בלילה והא דלא אפשר כגון שליל עבילה יו"ט או שבת אז תחוף ביום שלפני העבילה ואפילו אם יום שלפני העבילה נמי יו"ט אז תחוף מע"ם או מעיו"ט כפסק דברים מרימר דהלכתא כרב חסדא וכדמתרץ רב יימר ולדברי השאילתות כל זמן שתוכל אין לחוף אלא בליל עבילה מיהו לפי מנהג של עכשיו שהנשים שוהות במרחץ עד הלילה מותר לחוף ביום אף לפי השאילתות ואינו אסור אלא לחוף מבעוד יום ולאחת מן המרחץ קודם הלילה אבל בשהתה עד הלילה חפיפה אריכתא היא שכל שעה עוסקת בחפיפת גופה ושערה ותבא עליה ברכה, ועוד יש שמחמירות אע"פ שחופפות נושאות עמהן מסרק וסורקות עצמן בבית העבילה ועיין תוס' הרא"ש שם. ונראה דהני יש מחמירות מקורן בדברי רבינו שכתב וצריכה למישרא מסורקא ברישא סמוך לעבילתה. והיינו לאחר שכבר עשתה החפיפה שכתב לעיל בסמוך ענין של חפיפה אלא כאן חזר ואמר שצריכה לעשות הסרוקה סמוך לעבילתה ממש. ועיין א"ז הל' נדה סי' שס"א וצריכה אשה לחוף וכו' וכ"כ בהל' גדולות וכי עבלה בעי לעיונה בנפשה וכו' וצריכה למישרא בסריקא ברישא סמוך לעבילתה עכ"ל ה"ג.

ומדסיים וכי קאמרינן אשה חופפת בע"ם וכו' דוקא דהאי מול"ם יו"ט ועובלת מפני שעבילה בזמנה מצוה. מבואר דבשאר מול"ם אינה חופפת בע"ם אלא חופפת במול"ם וזה כדעת השאילתות בתוס' ודלא כרש"י ורבינו השאילתות כתב וצריכה למיסרק רישא סמוך לעבילתה וכו' ועיין רא"ם ור"ן ספ"ב דשבועות והמרדכי וסמ"ג הל' נדה ובעוש"ע יו"ד סי' קל"ט ובהעמק שאלה הביא דעת רבינו שם וז"ל וכל הענין ישנו בה"ג וכתב וכבר הביאו התוס' וכל הראשונים דעת רבינו וכו' וקיימו וקבלו לפירוש רבינו דה"ק כ"ז שאפשר בלילה תחוף בלילה דוקא ואם א"א בלילה רשאית לחוף ביום וכל זה דלא כרש"י ז"ל והרא"ם הקשה על פי' רבינו בזה"ל וסוגיא דגמרא לא משמע כפי' דקא מיבעיא ליה אשה מהו שתחוף בלילה ותעבול בלילה, אלמא משמע דיותר עוד לחוף ביום דחיישינן שמא לא תחוף כהוגן בלילה מתוך שמהומה לביתה עכ"ל והעמק שאלה הקשה עוד מהא דרבין שלח משמיה דר' יוחנן ותמה על עצמך היאך אפשר שתחוף ביום ותעבול בלילה ולפי פי' רבינו האמת הוא דאסור ביום וע"ם מה שתי'.

ובטויו"ד סי' קל"ט הביא דעת רש"י ודעת השאילתות וכתב א"א הרא"ם ז"ל ונוהגות הנשים שמתחילות לחוף מבעוד יום ועוסקות בחפיפה עד שתתשך ואז עובלות ועוד מחמירות על עצמן וכו' כלשון התוס'. והב"י כתב ודע דהרשב"א פסק בת"ה כדברי השאילתות וז"ל חפיפה צריך להתחילה להיות סמוך לעבילתה לפיכך לא תחוף אשה ביום ותעבול בלילה וכו' וכן דעת הרמב"ן וכן דעת הרי"ף בפ"ב דשבועות כ"כ הר"ן ע"ש.

ס) ומש"ד ועבלה בליל שבת דעבילה בזמנה מצוה וכו' וכ"כ בשאילתות דרב אחאי הנ"ל ובס' בעה"נ כתב בשם רב אחא אפילו איתרמי ר' וע"ם י"ט דלא אפשר למיחף בהו וזמן עבילתה ליל שבת חייפי בד' ועבלה בבי שמשי משום דעבילה בזמנה מצוה וכו' מיהו מדמפרש טעמא משום דעבילה בזמנה מצוה ש"מ דהשתא דליכא עבילה בזמנה לא מיבעיא לה לעבול בליל שבת וי"ט דלא אפשר למיהוי סמוך לחפיפה עבילה ע"ם וכתב עליו הב"י דאין נראה כן דעת הפוסקים שכתבו שעובלת בליל שוי"ט ולזמן הזה הוא שכתבו לכך נראה שמה שכתב ר"א עבילה בזמנה מצוה היינו משום דכל לבעלה מצוה איכא והו"ל בזמנה.

בה מחומה ולא תוכל לעבול: דטבילה בזמנה מצוה. דבלאו הכי לא היינו מחירין שטבילה בזמנה מצוה. **פא)** וכי גדלה מיזיה לא תקטרינון לראשי צוציאתא זימנין דמיקרין אחדא בינתא והויא חציצה דאמר רבה בר רב הונא (שם סז.) כחפיפה בריחוק זמן כולי האי: **וכי** גדלה מזיה. אם גדלו השערות שלה לא תקשור אותן בזנבותיהן: **לראשי** לוליאתא. רשי זנבות וי"מ תלתלי שערה הנתלים כמו ענף הנגד כמו ויקחני בלילת ראש (יחזקאל ח' ג'): דמקרין אחדא בינתא. לפעמים ימלא שהקשר יתקשר בשער אחת והויא חציצה. והא דקאמר רק חדא בינותא והרי בגמ' בשתי שערות נשאר בספק וי"ל

משנה הלכות

והטור יו"ד סי' קל"ז כתב ור"ח פסק טבילה בזמנה מצוה הלכך מצוה שתטבול מיד אחר שיכלו ימי ספירתה ור"ת פסק דטבילה בזמנה לאו מצוה ובירושלמי איתא כדברי ר"ח וכ"כ התוס' בשמו בפ' המפלת (דף ל') אלא שהקשו ממעשים בכל יום דאין הנשים עובלות בזמנה וכתבו הב"י והב"ח דנשי היום שקבלו עליהם חומרא דר"ז ואין עובלות בשביל הא מיד שיכולות לטבול הו"ל מצוה דזאת היא זמנה לאחר שיוכלו ימי ספירתה כיון שלא היה לה אפשר לטבול מוקדם מחמת החומרא ע"ש. ודעת ר"י א"ז ור"ח ורבינו אליהו וסה"ת ובתשובת הגאונים והסמ"ג ור"ש ב"ר שמעון והגמ"י פ"ד מא"ב ועיין ב"ח שם וכל הני פוסקים ס"ל כרבינו דטבילה בזמנה מצוה. וכן נראה הסכמת הפוסקים שדחו דברי הראב"ד ז"ל ועיין העמק שאלה עוד שם דטבילה בשבת תאסר משום מתקן והוא ז"ל כתב דדברי רבינו ובה"ג מאירים שלא משום מתקן אסור אלא דכל דאפשר לסמוך חפיפה לטבילה עדיף אם לא משום טבילה בזמנה מצוה ע"ש והיאך אפשר לדחות דברי הראשונים ז"ל ואף כי רבינו ובה"ג שדבריהם מקובלים וכתבו שעיקר הכיתר הרחק חפיפה מטבילה היא משום טבילה בזמנה מצוה ועיין מרדכי סוף כ' מקואות שהביא ראי' מדברי הבה"ג אלו דס"ל כר"ח דכל' טבילה בזמנה מצוה ע"ש.

ובדברי רבינו הראב"ד שאסר לעבול בשבת דבזמן הזה ליכא מצוה במה שהשיג עליו הב"י ריש סי' קל"ז ובסי' קל"ט השיג עוד עליו והעמק שאלה כתב והראב"ד הוסיף איסור במקום דהנשים הולכות בשערות ארוכות דהיאך תגלל מסחיטת שיער ר"ל אפילו נימא דאין סחיטה בשער כדעת הרי"ף ורמב"ם פ"ט מהל' מה"מ מדרבנן אסור כמ"ש הה"מ והב"י הביאו בא"ח סי' ש"ל והב"י הקשה מהא דילמא איתרמא לה טבילה של מצוה וי"ל דהתם לטהרות מיירי ואפילו בבתולות אז באין לה שיער וכתב השאילתות וז"ל ובאמת בזמן הפוסקים האחרונים ז"ל הנהיגו הנשים לגלח שערן להכי הקילו בדבר לעבול בשבת וקרוב לומר דעיקר מה שהנהיגו רבותינו תגלחת שיער נשים נשואות מה שלא היה כן בימי המשנה כדמוכח בגזיר ד' כ"ח ובה"מ היינו משום דאז בימי המשנה שהיו גם בתולות עובלות עצמן לטהרות בע"כ היו נהיגין לעבול בשערות ארוכות והיו יודעות להזהר מסחיטת השער מש"ה נהגו גם נשואות כן והשתא שאין בתולות עובלות יותר עוד שלא יהיו שערות לנשואות ולא יבואו לידי חילול שבת ח"ו הא מיהא שראוי להחמיר ולמעט בטבילת נשים שלא בזמנה בשבת ויו"ט ואף כי במקום שבנות ישראל יולאות בשערות מקולעות מיהו לענין טבילה בזמנה נקטינן כרבינו דשייך אפי' בזה"ז שאינן עובלות בזמנן שמה"ת, מ"מ כיון שהחמירו חכמים שלא לעבול בלא ספירת שבעה ואין ספירה בלי הפסק טהרה מעת שהפסיקה בטהרה וגמרה ספירתה כ"ז טבילה בזמנה ע"ש.

ואגב מבואר מדברי רבינו הגלי"ד דבר פלא שהא דהנהיגו הפוסקים לקלן שערות נשים נשואות הוא מטעם חילול שבת ושהיה זה מנהג בכל ישראל ועכ"פ גם בנשי הנשי ליטא ודלא כמו שכמה אמרו שזה מנהג נשי החסידים ומאונגאריא וזה פשוט מאד, ולא ידענא היאך זה בטלוהו בטעם של מה בכך ובפרט שלדברי הגאון הגי"ד ז"ל הטובלות עם שערות יש בה משום חילול שבת ח"ו.

ודע דראיתי מה שהקשו לרבינו ז"ל שכתב דטבילה בזמנה מצוה ממה שכתב בברכות דף כ' דבטלוה לטבילה, ועיין עוד מה שהארכתי בספרי משנ"ה ח"ט סי' קע"ט דיש שני מיני טבילה בזמנה מצוה ולפ"ז אתי שפיר הכל.

פא) ומש"ד וכי גדלה מיזיה לא תקטרינון וכו'. נדה ס"ז אמר רבה בר רב הונא נימא אחת קשורה חוללת שלש אינן חוללות שתים איני יודע ור' יוחנן אמר אנו אין לנו אלא אחת אמר ר' יצחק דבר תורה רובו המקפיד עליו חולץ רובו ואינו מקפיד עליו אינו חולץ וגזרו עלן רובו שאינו מקפיד משום רובו המקפיד וגזרו על מיעוט המקפיד משום רובו המקפיד ופרש"י נימא אחת מיהדקא שפיר וחוללת שלש לא מיהדקי דבר תורה הלכה למשה מסיני רובו רוב שערו קשור אחת אחת ועל גופו אפילו מיעוטו ואינו מקפיד חולץ והרא"ש חולק עליו דרובו ומקפיד אכל הגוף קאי.

ולכאורה נראה דרבינו קאי דוקא על המופקת בע"ש או עיו"ט לעבול במולאי שבת שלא תקשור השערות דפעמים שנקשרה שערה אחת ע"י הקשירה של כל השערות ולא תוכל לעבול ששערה אחת קשורה חוללת ולכן לא תקשור כל השערות יחד גזירה שלא תקשור שערה אחת [ותיבת זימנין דמיקרין בשאילתות הגירסא דמקטרין וכן ליין המליין המגיה ולפמ"ש נראה דהכונה דזימנין כלומר דפעמים שיקרה המקרה שתקשר נימא אחת ולכן אסורה לקשור כל השערות כולן לאחר שהפה אפילו הוא יום רביעי ולא תעבול עד מוצ"ש] אבל לאחר שעבלה אין לזה איסור לקשור שערה אלא דא"כ לא היה אסור אלא אם תעבול ביו"ע עלמה או בשבת עלמה אבל במולאי יו"ע שאפשר לסרוק לא היה החשש אבל לפי מש"כ הראב"ד שהעתיק דברי השאילתות שהם דברי רבינו בתחלת דיני חפיפה ולא הזכיר ענין של שוי"ע כלל משמע דמפרש דעת רבינו אפילו בכל השנה ומשום שאין המסרק יכול לבדוק נימא אחת וכתב העמק שאלה אות ח' עוד כתב הראב"ד ע"פ דברי רבינו אם כ"כ יש ליזהר ולשמור עלמה בינתיים מכל דבר חולן כמו שלריכה לשמור מקשירת שערה או י"ל דא"ל לכך שברי תבדוק עלמה בשעת עבילה ע"ש והאחרונים ז"ל לא דברי מזה מאומה דבזמנם כבר לא היו הנשים מקלעות שערן כלל כמש"כ לעיל עכ"ל.

ומבואר מדברי רבינו העמק שאלה דזה זמן רב שמנהג נשי ישראל הכשרות לקלוץ כל שערות ראשן שלא יוכלו לקשור נימא אחת שהוא כמעט א"א שלא ישקור בעת שיש לה שערות ארוכות וזה טעם שני שכתב לקלילת שערות נשים ופלא שבעת הקילו בה כ"כ ומחמירין בכמה דברים של חומרות וב"ה אכשיר דרי ובזה הקילו שהוא איסור כרת ויש בו גם משום עבילה בשבת שנהגו לעבול כולם בלי פקפוק בשבת. והעמק שאלה האריך שם הרבה ודחק בענין סחיטה שכתב הראב"ד היאך תגלל האשה מסחיטה וכן הביא הכל בו בשמו אבל הב"י סי' קל"ע ד"ה כתב הכל בו אני תמה איך אשה יכולה לעבול בליל שוי"ע היאך תגלל מסחיטת שער וכתב הב"י דאין לדחות כל הני רבבתא דשרו לעבול בשוי"ע ועוד דהכי משמע בהדיא בר"פ במה אשה יולאה (נ"ז) וחששא דסחיטת שער אינה כלום שהרי פסק הרמב"ם פ"ע מהל' שבת שאין סחיטה בשיער וכתבתי עמו בעא"ח סי' ש"ל ע"כ וכבר האריכתי בס"ד דבזמן הזה קיימו וקבלו עלינו ועל זרענו שעובלים בשבת הנשים וגם אנשים הלריכים לכך ואין פולה פה ומלפלף וכבר כתבתי במקום אחר ראיות ברורות על זה מגמ' ופוסקים בס"ד.

וראיתי בא"ז סי' שס"ג אות ח' אמר רבב"ח נימא אחת קשורה חוללת וכו' ירושלמי ר"פ במה אשה (ה"א) רבי זעירא בשם רבנן היתהנימא אחת קשורה חוללת שתים ספק שלש אינם חולת ר' זעירא בעי קשר נימא לחברתה אחתהיא אחת לשתים שתים כן לשלש שלש כן רב יהודה אמר זו שהיא יורדת לעבול לנדתה קושרת שערה כזנב הסוס לעוברה וסמיך עלוי, פי' הלכה למעשה דבר וסמכו עליו ע"כ. וראיתי על הגליון שליין (לעוברה אולי גורס לעובדא) וכוונתו לפרש שמה שאמר קושרת שערה כזנב הסוס היינו שאמר כן לעובדא כלומר להלכה ולעובדא היינו להלכה ולכן אמר וסמיך עלוי כלומר שזה ההלכה.

ולפענ"ד הגה זו בלתי לודק חדא דהמעיין בירושלמי יראה דנמי נמי גרס לעוברה ברי"ש ולא בד' ובק"א שם פי' לעברה במים וגם פי' זה ל"ע דא"כ הי"ל לכתוב לעברה בלי וא"ו אחר העיי"ן ולפנינו גרסי' לעוברה בירושלמי ובא"ז וא"כ א"א לומר שהוא טעות הדפוס. והנלפענ"ד דהראב"ד בס' בעלי נפש שער העבילה כתב כתב רב אחא משבחא"ל דאי עבלה בשביעי לא עלתה לה עבילה וכו' וכשהאשה עובלת לריך שתעמוד אחרת על גבה וכו' או שתכרוך שערותיה על ראשה בדבר שאינו חולן כגון תיכי חלילאתא וכו' אי נמי בחוטי שער שאינן חוללין ואפילו הן מהודקין וא"ת והלא חפיפת הראש משום חלילת קשר השער היא הרי כתב הא אמרינו נעמא משום דנימא אחת קשורה חוללת אבל שלש קשורות אינן חוללות והכך חוטי שערי נמי דאמרי דאין חוללין דוקא שלש אבל באחת ושתים לא וכו' אחרי זאת מלאתי בשבת בירושלמי בפרק במה אשה יולאה כו' ר' זעירא בשם רבנן היתהנימא אחת חוללת שתים ספק ג' אינן חוללות ר' זעירא בעי קשר נימא אחת לחברתה אחת היא אחת לשתים שתים כן לשלש שלש כן ר' יהודה אמר זו שהוא יורדת לעבול לנדתה קושרת שערה בזנב הסוס לעוברי וסמיך עלי ע"ש.

והנראה פי' הדבר לפמ"ש בפ' במה בהמה (נ"ב ע"ב) במשנה חמור יולא במרדעת וכו' הזכרים יולאין לבובין רחילות יולאות שחוזות כבולות וכבונות ובגמ' שם אית תניי תני שחוזות ואית תניי תני שוזות מאן דאמר שוזות מעתדן וכו' ופי' הק"א מוכנות שיעלו עליהן הזכרים ע"ש ועיין ש"ם בבלי מאי שחוזות שאוחזין האליה שלהן למעלה כדי שיעלו עליהם הזכרים והכי נמי נראה שעשו בסוסים שקשרו הזנב למעלה כדי שיעלה עליה הזכר ותתעבר וזה שאמר קושרת שערה כזנב הסוס לעוברה שתתעבר והוא קושרת לעבילה. שנית נראה לפ"מ שכתב רבינו דלא תקשור השערות משום חלילי וחוטי שיער לא חיילי הכ"ל כוונתו קושרת שערה כזנב הסוס לעוברה שיעברו המים דרך שם ולא יהיה חלילה כנלפענ"ד ועיין ב"י סי' קל"ח בסופו (דף

דכבי כו"ל ס"ס ולא חייבין בשביל ב' שערות רק בחדא: עילוי מיזיב מידי. לא תכרוך על בשערות דבר בשעת עבילה וכיונו שתכרוך בחוזק ובהידוק שלא יכלו המים ליכנס ובס' וכזהיר וכשעובלת לא תכרוך על שערה שום דבר בעולם. והראב"ד בבע"ג ולא תיכרוך עילוי מזיא בשעת עבילה לא חוטי עמרא ולא חוטי כיתנא ולא תיכי דקמיעי וכוי חלילה: וחוטי שיער לא חייבי. כיונו שכרך נימא אחת קושרה חציצה. סב) ובעידנא דטבלה לא תכרוך עילוי מיזיה מידי דתנן (שבת נז.) לא תצא אשה לא בחוטי צמר ולא בחוטי פשתן ולא תטבול בהן עד שתרפס וחוטי שיער לא חייבי. תבע"י נת"ר בחמי"ן למד"ה לטבו"ל ע"ל גב"י כלי"ם סימן. (נדה סו.) סג) אמר רבא תבעה להנשא וניפייסה צריכה לישב

משנה הלכות

ל"ה) והראב"ד בספר בעלי הנפש וכו' ומדרב יהודה נמי דלא שרי להו עובדא אלא בזנב הסוס שהוא עב וקשה אבל שיער אשה לא וכו' משמע לכאורה קלת כלשון המגיה ול"ע.

והטור סי' קל"ט הביא דהראב"ד מספקא ליה אי לריכה לשמור עלמה בינתיים מכל דבר המולן או רק בשערות הוא דחוששין שלא יקשרו שאין בידה לתקן בשבת אבל שאר דברים יכולה לבדוק עלמה ביו"ט אם לא נדבק עליה מה שהוא אבל תיקון בשער א"א לה בשבת ויו"ט ולפענ"ד נראה דחלוי אי כל הגוף בכלל חפיפה דלמ"ד דכל הגוף בכלל חפיפה וכיון דלריכה לחוף קודם שויו"ט א"כ הכ"ג דלריכה לשמירה בכל הגוף ולמ"ד דרק שערות הוא בדין תקנת עזרא וכל הגוף א"ל רק בדיקה וא"כ יש לחלק וכיון שבררנו לעיל דדעת רבינו בכל הגוף לריכה חפיפה א"כ לכאורה לריכה לשמור כל גופה וכדעת הטור בשם הרא"ש ע"ש ודו"ק.

ודע דהטור כתב שם מזדמנה לה עבילה ליל שבת או שני י"ט כ' ו' חופפת ברביעי ובלבד שתזהר אחר רחילה וחפיפה מליתן תבשיל לבנה ומלהתעסק בדבר שחבה לידי חלילה וגם תקשור שערותיה שלא יתבלבלו ואם עבלה ולא עינה עלמה וכו' הא תקשור שערותיה מיירי במתפחת וכיולא בו אבל לא קשירה בראשה שברי רבינו ושאילתות והטור כתבו הא הלכתא דכי גדלת מזיה לא תקטרינון וא"כ הרי אסורה לקושרן וכיולא כתב ותקשור את שערותיה אבל הטור דייק שלא יתבלבלו אבל לא בשערות עלמן וק"ל.

סב) ומש"ר ובעידנא דטבלה לא תכרוך עילוי מיזיה מידי וכו' (שבת כ"ז) במה אשה יולאה ובמה איבה יולאה לא חלא אשה לא בחוטי למר ולא בחוטי פשתן ולא בלוטות שבראשה ולא תטבול בהן עד שתרפס ובגמ' עבילה מאן דכר שמיה כלומר מה ענין עבילה אלא שבת אמר רב אבוה מה טעם קאמר מה טעם לא חלא אשה לא בחוטי למר ולא בחוטי פשתן מפני שאמרו חכמים בחול לא תטבול בהן עד שתרפס וכיון דבחול לא תטבול בהן עם שתרפס בשבת לא חלא דילמא מחרמי לה עבילה של מלה ושריא להו ואתי לאתויינהו ד' אמות ברה"ר כו' תנן התם ואלו חוללין באדם חוטי למר וחוטי פשתן והרלועות שבראשי בנות ר' יהודה אומר של למר ושל שער אין חוללין מפני שהמים באין בהם ואמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר"י בחוטי שער ומסיק אלא לאו רבנן וס"מ בחוטי שער לא פליג ס"מ. וז"ש רבינו לא חלא בחוטי למר ולא בחוטי פשתן וכו' וחוטי שיער לא חייבי.

ולשון השאילתות (סקי"ג) ובעידנא דעבלה לא תיכרוך עילוי מזייה לא חוטי דעמרא ולא חוטי דכיתנא ולא תיכי ולא ברזי דמיקטרין עילוי מזייה וכוי חלילה דתנן לא חלא אשה לא בחוטי למר ולא בחוטי פשתן ולא בלוטה שבראשה ולא תטבול בהן עד שתרפס בדם לריך חוטי של שיער מאי כי דלמר דמי או דילמא כי שיער דגופה דמי מה דגופה עיילין בה מיא אף הני עיילין בהו מיא ת"ש דתנן אלו חוללין באדם חוטי למר וחוטי פשתן והרלועות שבראשי הבנות ר' יהודה אומר של למר ושל שיער אין חוללין וכו' אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל הילכתא כר"י בחוטי שיער וכו' וכן הלכה ע"כ. ורבינו קילר בלשון והראב"ד בבעל הנפש הטחיק משאילתות ולא תיכרוך עילוי מזיא בשעת עבילה לא חוטי עמרא ולא חוטי כיתנא ולא תיכי דקמיעי וכוי חלילה והני תיכי דכתב רב אחא מסתברא בתיכי דעניפין ותיכי הן שרשרות ארוגות עיין רש"י שם ד"ה תיכי. ודע דלכאורה יש לדייק מדכתב רבינו ובעידנא דעבלה לא תיכרוך עילוי מזיה מידי וכו' ולא תטבול בהם עד שתרפס וחטי שיער לא חייבי משמע לכאורה דלכתחילה אפילו חוטי שיער לא תכרוך כלל אלא שאם כרכה ועבלה חוטי שיער לא חייבי וכיונו בדיעבד ואתי שפיר מה שכתב ובעידנא דעבלה לא תיכרוך כו' מידי ולשון משמע אפילו חוטי שיער וזה לכתחילה ובדיעבד חוטי שיער לא חייבי.

סג) ומ"ש רבינו אמר רבא תבעה וכו' עיין מש"כ לעיל (אות כ"ז) ובגמ' נדה ס"ו אמר רבא תבעה לינשא וניפייסה לריכה לישב שבעה נקיים

שבעה נקיים. רבינא איעסק ליה לבריה בי רב חביבא אמר ליה ליום פלוני נכתוב כתובה איעכב שבעה יומי והדר אתא אמר ליה מ"ט איעכב מר אמר ליה לא סבר לה מר להא דאמר רבא תבעוה לינשא וניפייסה צריכה שתשב שבעה נקיים אמר ליה אימר דאמר רבא בגדולה דשכיחי בה דמים בקטנה דלא שכיחי בה דמים מי אמר א"ל בפירוש אמר רבא לא שנא גדולה ולא שנא קטנה גדולה הרבה חוטין דשער לחת חולנת: **שבעה** נקיים. שמא מחמת תלות חימוד רלתה דס: **א"ל** ליוס פלוני. רב חביבי לאמר לרבינא: **איעכב** שבעה יומי. רבינא נתעכב מלבא שבעה ימים: **מ"ט** איעכב. כלומר שלא בא עד לאחר ז' ימים מזמן הקבוע: **בגדולה** דשכיחי בה דמים. חיישינן שמא תרלה והוא חשב שהא דלריכה להמתין היא בשביל שחזקתה לרלות ומילתא דלא רמיא עליה דאינים לאו אדעתיה ולכן כשתבעוה כו"ל מילתא

משנה הלכות

ומלשון רבינו שהעתיק רבינא איעסק ליה לבריה בי רב חביבא אמר ליה ליום פלוני נכתוב כתובה איעכב שבעה יומי והדר אתא א"ל מ"ט איעכב מר א"ל לא סבר לה מר להא דאמר רבא תבעוה לינשא וניפייסה לריכה שתשב ז"נ וכו' ומשמע לכאורה דאין לריכה הפסק ולא בדיקות שברי רב חביבא שבי' לו הבת קמתמה לי על רבינא למה איעכב שבעה יומי ואמר ליה מעעם שריכה להמתין שבעה יומי קודם נישואין וא"כ מסתמא בתו לא הפסיקא ולא בדקה עלמה שברי רב חביבא היה מתמא על שלא בא ואלו היה רב חביבא יודע הא הלכתא דכן הוא שלריכה ז"נ לא היה מתמה וע"כ דלא ידע וגם בתו לא ידעה ולא עשו הפסק עברה ואפ"ה סגי בהכי. ועיין א"ז הל' נדה סי' שמ"א.

ולשון הטור יו"ד סי' קל"ב תבעוה לינשא ונתפייסה לריכה לישב ז"נ וכו' כתב א"א הרא"ש יש מגדולים שכתבו שאינה לריכה לא הפסק עברה ולא בדיקה כלל בימי הספירה לא בתחלתן ולא בסופן אלא כל שהמתינה ז' ימים אחר הספירה הרי זו עובלת ועברה ולא נהירא אלא שלריכה בדיקה כל ימי הספירה אלא שאינה לריכה להפסיק בעברה אע"פ שלא בדקה ביום התביעה להפסיק בעברה מונהמיום המחרת שבעה ימים ובדקה בכל יום וכ"כ הרמב"ן והב"י הביא סברת הרשב"א כסברת הגדולים שכתב וז"ל מסתברא דא"ל הפסק עברה ולא בדיקה כלל לא בתחילת ימי הספירה ולא בסוף אלא כל שממתנת ז' ימים אחר תביעה הרי זו עובלת והיא עברה שברי זו רחתה כלל ודי לך אם אחה חושש שמא רחתה ופסק הדם מיד ולא שתאסור אותה כרואה ודאית שמעיינה פתוח והביא ראי' מרבינא וכמ"ש לעיל בלשון רבינו ובילאורו ע"ש. ותמה על הר"א והרמב"ן ז"ל שאמרו שאינה לריכה הפסק עברה והרא"ש תמה על שיעת גדולים שסמכו על רבינא וכתב שבספרי אשכנ"ז איתא שלאחר שבודיעו רבינא ישבה שבעה ימים מחדש ובבדיקה ע"ש.

וז"ל הא"ז סי' שמ"א פ' תנוקות רבינא איעסק ליה לבריה וכו' פי' רשב"ש כי מעא הבוא יומא שביה להם לכתוב כתובה אמר ליה לרבינא ליגער מר עד ארבעה אחרינא עד יום רביעי בשבת אחרת מיום רביעי זה עד שבעה ימים והביא יום רביעי לכתוב כתובה כדין בתולה נשאת ליום הרביעי א"ל רב חביבא לרבינא לא סבר לה מר להא דאמר רבא כו' בתמי' ובתולה זו שתנשא לבעל שכתב ולא שמרה ז"נ קודם יום זה ושמא אתמול ראתה ולא מהניא עבילה דהשתא לבעול לאורתא הלכך ליגער מר עד ארבעי אחריני ותתן אל דעתה ותשב ז"נ ותבעל בליל ראשון של חופה כמשפט הבתולות להכנס בליל ראשון לחופתן עכ"ל.

והנה נראה עוד נפ"מ בין דעת הרא"ש לרבינו דלפי דעת הרא"ש דכל שקרובה יותר לחופה הוא חומדת יותר ויותר לבה הומה ומשתאה ותדיר חיישינן שמא מחמת חימוד תראה א"כ לריך ספירה ובדיקה קודם החופה יותר מיומיים קודם החופה וכיולא בו דכל שמקרבת איכא חימוד וא"כ לריכה עבילה דוקא ביום חופתה ולדעת רבינו אין הכרח ועיין ב"י כתבו הגמ"י בפי"א פי' רשב"ש דבעינן ז"נ סמוך לבעילת מלוה וכ"כ רוקח בשם אביו וכל רבותיו וכ"כ הר"ש ז"ל וכתבו עוד הגהות אם עבלה אחר ז"נ ולא נבעלה לריכה לבדוק בכל יום עד שתבעל דלעולם משתבעוה לינשא איכא לספוקי דילמא חזיא מחמת חימוד עד שתבעל ומשמע אפילו אלחר שנשאה כבר עדיין חיישינן מחמת חימוד לדידהו והא דשלא חיישינן כן א"כ בכל אשה לאחר נישואין כתב החוו"ד בביאורים סק"א דדוקא בחימוד של נישואין חיישינן שחימוד גדול הוא אבל לשאר ביאה לא חיישינן ואפילו לביאת זנות אין לה חימוד רק חימוד של כל ביאה ותדע דהא פילגש אין לה קידושין כלל וכי לריכה לכל ביאה וביאה ז"נ והגם דלפענ"ד מפילגש יש לדחוק דשאני פילגש כיון שיחדה לו הו"ל כאשתו שסמכה דעתה עליו ומיהו לדינא לענין נישואין הוא דחשש ועיין דרכ"ת.

דרמיא עלה ובודקת וכשיב לו דאין כעסא אלא משום חימוד ודס חימוד אפשר בקטנה כגדולה דאין זה מדין שכיח או לא אלא תלוי

טעמא מאי דמחמדא קטנה נמי מחמדא. (שם ע"ב) סד) אמר רבא אשה לא תחוף לא בנתר ולא בחול נתר מיקטיף מיזיא. סה) אמר אמימר משמיה דרבא אשה לא תחוף אלא בחמין ואפילו בחמי חמה דמשרו מיזיא וקרירי מסרכי מיזיא ולא עיילין בהו מיא. סו) ואמר רבא לעולם ילמד אדם בביתו שתהא אשה מדיחה

במעשה חימוד וקטנה נמי מחמדת כל שראוי לביאה וי"ל אם כשיאוה קודם ג' אי לריכה להמתין ז"כ: **נתר.** מקטף פי' נותק כשער ומתבלבל וחולן: **חול.** מסריך פי' מדביק כשער וחולן: **בחמי חמה.** די לה בחמין שהוחמו בשמש: **דמשרו מזיא.** לפי גירסת רבינו ואפילו בחמי חמה דמשרו מזיא לריך לפרש דמשרו שמרכך מלשון שריה שע"י החמין נעשו כמו שעורין לותן ועיילין בהו מיא. אבל רש"י גרס בגמ' בגירסתינו לונן מ"ע לא משום דקרירי ומשרו מזייא מ"כ משרא מזייא לגריעותא הוא ולכן פי' דמשרו מזיא. מקשין את כשערות ואין לכלוכן עובר: מדיחה קמטיה בשעת עבילה. נראה לכאורה דכוונתו בשעת

משנה הלכות

סד) ומש"ד אמר רבא אשה לא תחוף וכו' בגמ' ס"ו ע"ב אמר רבא אשה לתחוף לא בנתר ולא בחול בנתר משום דמקטף ובחול משום דמסריך והערוך גרס באהל וכ"א ברי"ף וברא"ש פ"ב דשבועות וכן איתא בטוש"ע ולא תחוף בנתר לפי שמחתך כשער וחוזר ומסתבך ולא באהל לפי שמסבך כשער ולא בכל דברים המסבכין כשער, ורש"י פי' מקטף נותק שיער ומתבלבל וחולן מסריך מדביק כשיער וחולן ובמס' כלים פכר"מ שנתר הוא הנקרא בלשון ערב טפל והוא נקרא בלשון לע"ז גריד"א וסתר דברי המפרשים שהוא אלו"ס והב"י כתב לפיכך הנשים שנוהגות להוליך גריד"א למרחץ לטפול בו ראשן יש למחות בהן ביום העבילה וכ"כ הריב"ש בתשובה אע"פ שהר' דורא"ן ז"ל היה אומר נתר אינו גרידא הוא ז"ל הכריע שהוא גריד"א. ומיהו כתב מהרי"ק דבדיעבד אם רחלה באלו כגון בנתר או באהל או במים קרים ועיין יפה ולא נסתבכו כשער ולא נקטף בדיעבד שרי לעבול. וכ"פ הרמ"א יו"ד סי' קל"ט ס"ב.

וכתב הלבוש בטע"ז דנתר מה שאנו קורין קרייד"א בלע"ז והפרישה כתב י"א קרייד"א ועשות הוא בידם וכן שמעתי מלועז אחד ומיהו מה שקורין זייף מותר לחוף בו שאינו מסבך ואדרבה מנקה הזוהמא וכן משמע בפרישה סי' קל"ה סע"ז וכן נוהגין וחושבין זה למלוה ש"ך סק"ג.

סה) ומש"ד אמר אמימר אשה לא תחוף אלא בחמין בגמ' שם ס"ו ע"ב ואמר אמימר משמיה דרבא אשה לתחוף אלא בחמין ואפילו בחמי חמה אבל לא בלונן לונן מ"ע לא משום דקרירי ומשרו מזייא ואפילו בחמי חמה פרש"י די לה בחמין שהוחמו בשמש דמשרי מזייא מקשין את כשערות ואין לכלוכן עובר ע"כ. ור"ח גורס אשה לא תחוף בקרירי ואפי' בחמי חמה, פי' אסור לחוף עיין רא"ש וגירסת רבינו כגירסת הפוסקים דחמי חמה מותר דמשרוע מיזיא ורק קרירי

מסרכי מיזיא ולא עיילין בהו מיא. והשאילתות (ל"ו) כתב ולא תחוף אלא בחמין ואפי' בחמי חמה משום דקרירי ומיסרק מזייא ולא עיילין בהו מיא ע"כ. וכתב בהעמק שאלה דבכת"י כתיב ואפילו בחמי חמה לא משום דקרירי איתון ומכריך מזיא ולא עיילין בהו מיא שפיר ע"כ. ולפ"ז דעת השאילתות כגירסת ר"ח והראב"ד יש לו גירסא אחרת בלשון השאילתות ולדעתו חמי חמה מותר.

והנה רש"י פי' דקרירי מקשין את כשערות ואין לכלוכן עובר ומיהו רבינו פי' דחמין משרו מיזיא וקרירי מסרכין שהוא מסבכין ולא עיילי בהו מיא בשעת עבילה ולא כפרש"י דאין לכלוכן עובר ועיין עור ומיהו הב"ח הרגיש בזה וכתב דהעור אזיל לפי גירסת הרשב"א שגרס בת"ה האורך דאשה לא תחוף אלא בחמין ואפילו חמי חמה מ"ע חמימי משרו מזיא מתירין כשערות קרירי מסבכי מזיא וכן נראה מדברי הרמב"ם פ"ב דמקוואות שגרס מפני שהחמין משירין את השיער ומסלסלין אותו אבל הלונן מקלקלין ומקבלין את השיער ומתקשר עכ"ל וזה שסיים רבינו ולא עיילין בהו מיא פי' כיון שמתקשרין ומתסתבכין לא יכנסו בהן מים ולא יעלה לה עבילה.

סו) ומש"ד ואמר רבא לעולם ילמד אדם וכו' נדה ס"ו ע"ב ואמר רבא לעולם אדם בתוך ביתו שתהא אשה מדיחה בית קמטיה במים. מיתיבי בית הקמטים ובית הסתרים אינן לריכין לביאת מים ואי דביאת מים לא בעינן מקום הראוי לביאת מים בעינן כדר' זירא דא"ר זירא כל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו וכל שאין ראוי לבילה בילה מעכבת בו.

וז"ל העור יו"ד סי' קל"ט לעולם ילמד אדם בתוך ביתו שתהא אשה מדיחה קמטיה וכל בית שתריה במים וכבר תמה הב"י דבית שתריה הוא פי' של קמטיה והעור עשה מזה ג' דברים ואיתא ומיהו הב"ח ז"ל כתב

קמטיה בשעת טבילה. סז) א"ר אבין בר רב אדא אמר ר' יצחק מעשה בשפחתו של רבי שטבלה ועלתה ונמצא לה עצם בין שיניה והצריכה רבי טבילה אחרת. ואמר רבא טבלה ועלתה ונמצא עליה דבר חוצץ [אם סמוך לחפיפה טבלה א"צ לחוף ולטבול וא"ל צריכה לחוף ולטבול א"ד] אם באותו היום שחפפה טבלה אין צריכה לחוף ולטבול ואם לאו צריכה לחוף ולטבול מאי בינייהו איכא בינייהו סמוך לחפיפה טבילה ואיכא דאמרי מיחף ביממא ומטביל בליליא. סח) ואמר רבא לא תעמוד אשה ע"ג כלי חרש ותטבול סבר רב כהנא למימר טעמא עדילה ממש וכגון כיצא דחפפה כבר בביתה לו שחפפה ערב יו"ט יומייס קודם הטבילה שתדיח הקמטיס בשעת עבילה ממש דהגס דלא בעי ביאת מיס רחוי לביאת מיס בעינן ואס לא תדיח אפשר דלא הוי גס רחוי וכמ"ש לעיל בחוחז אדם וכלים אס הדיח ידיו במיס עהורין (עיין לעיל ס"ק מ"ז) ובגמ' לא אמרו רק אמר רבא לעולס ילמד אדם בתוך ביתו שתהא אשה מדיחה בית קמטיה במיס ע"כ: **א"צ** לחוף ולטבול. דודאי לאחר שטבלה בא עליה: **איכא** ביניייהו. לגיסגא קמא בעינן סמוך לחפיפה עבילה: **ואיכא** דאמרי מיחף ביממא ומטביל בלילה. עיין בגמ' דהאי למסמך לחפיפה עבילה למיחף

משנה הלכות

ליסב דברי הטור שכתב בית קמטיה וכל שאר בית הסתרים ובש"ע ס"א כתב צריכה להדיח בית השחי ובית הסתרים שלה במיס והט"ז הביא קושית הב"י על הטור שם סק"א ותמה שהב"י הקשה על הטור ובאמת כי בגמ' נמי איתא לשון בית קמטיה ובית הסתרים ותשיב לה תרתי ועיין נקה"כ שם ורבינו כתב קמטיה סתם שמשמע כל מקום שיש קמטים וכל בית הסתרים בכלל ועיין א"ז סי' שס"ג בסופו ובה"ג כתב וכך עבלה צריכה למבדק נפשה בקמטין שלה דאמר רבא אשה מדיחה קמטיה בעת עבילתה ע"כ.

איברא דהראב"ד בספר בעל הנפש בשער הטבילה דיני חלילה אמר רבא לעולם ילמד אדם בתוך ביתו שתהא אשה מדיחה קמטיה במיס ואע"ד דתנן בית הקמטים ובית הסתרים אינן צריכות שיבואו בהן מיס נהי דביאת מיס לא בעינן מקום הראוי לבא בו בעינן כר' זירא אמר ר' אבין בר ר' אדא אמר ר' יצחק מעשה בשפחתו של רבי וכו' מהא שמעינן שאס לא הדיחה בית הסתרים ובית הקמטין שלה ונמלא בהן דבר חוצץ שלא עלתה לה עבילה וכו' עוד שס בית הסתרים ובית הקמטין אינן צריכין שיבואו בהן מיס הנה לן רבינו הגדול הראב"ד ז"ל דכתב מפורש דהני תרי מילי ניגהו בית הקמטין ובית הסתרים ושגה ושלם לומר כן וקראן הן בלשון רבים ובפרע לשון מהא שמעינן שאס לא הדיחה בית הסתרים ובית הקמטין שלה ונמלא בהן (בהן לשון רבים) דבר חוצץ וכו' וא"כ פשוט דכך הס גס דברי רבינו הגדול הטור ז"ל, ועיין עוד לעיל ס"ק מ"ח-מ"ט ול"ע.

סז) ומש"ר א"ר אבין בר רב אדא אמר ר' יצחק מעשה בשפחתו וכו' משמע דס"ל דצריכה לנקות שיניס לבעלה נמי וכבר הבאתי לעיל (ס"ק מ"ח) מזה ועיין א"ז סי' שס"א אמר רבין בר רב אדא וכו' והצריכה רבי עבילה אחרת פרשב"ם שעבלה לגדתה לטהרות דהא שפחתו של רבי לא היתה צריכה לבעל שאינה אשת איש אלא עסוקה בטהרות היתה ומיהו ה"ה לשאר נשים להיות מוחרות לבעליהן ולבתולה כשהוא עובלת בשעת כניסתה לחופה צריכה לפרכס את ראשה ולנקר את שיניה כדי שלא ימלא בה עלס ובשר ותגלחת לפרגיס כדי לנקר מן הזבל שלא יהא חולץ בפני הטבילה ואע"פ שאינה צריכה לפתוח את פיה ולהכניס מיס בתוכו דהא בית הסתרים הוא ולא בעי עבילה ואפ"ה חלילה פסלה בה כדר"ז דאמר ר"ז כל הראוי לבילה וכו' וליכא למימר כי איתמר כל הני שמתחתא לענין טהרות אבל לבעלה לא כדמוכח בהחולץ ביבמות וכו' ועוד אי בטהרות מיירי מ"ש דנקט נדה עפי מעמא מת ועמא ערן, אלא ודאי בנדה לבעלה מיירי. ור"ת פי' דגרסינן לה בפר"ח ובה"ג ובכל' נדה שפי' ר' סעדיה גאון ומפרש מכלי חרס ואילך לטהרות אבל בית הסתרים מודה ר"ת לפרש"י דמקום הראוי לביאת מיס בעינן ע"ש.

וצ"ע שהרי רבינו מביא הא מעשה דשפחת רבי לעבילה וכנראה שמביאה בין כל הני מפני שנוהג גס בזמן הזה ולבעלה ולא לטהרות ול"ע. גס הא דלא תעמוד על גבי כלי חרס הביא כאן ומשמע דלבעלה נמי כן הוא.

סח) ומש"ר ואמר רבא לא תעמוד אשה על גבי כלי חרס וכו' שס אמר רבא אשה לא תעמוד על גבי כלי חרס ותעבול סבר רב כהנא למימר טעמא מאי משום גזירת מרחלאות הא על גבי סילתא שפיר דמי א"ל רב חנן מנהרדעא התם טעמא מאי משום דבעית סילתא נמי בעיתא. ופרש"י גזירת מרחלאות שדרך מרחלאות ליסב ע"ג חילעבאות של אדמה דדמי לכלי חרס ואתי למירמי עבילה עולה בהן והתוס' פי'

ביממה ולמעבל בלילה חדא הוא ולדעת רבינו הוא כאיכא דאמרי: **גזירת** מרחצאות. שדרך מרחצאות ליבש ע"ג מאי משום גזירת מרחצאות הא ע"ג אסילתא שפיר דמי אמר ליה רב חנן מנהרדעא התם טעמא מאי משום דבעיתא אסילתא נמי בעיתא. **סט)** וצריכא לפרהודי נפשא משובנא דאמר רב שמואל בר רב יצחק אשה לא תטבול בגמל.

אלעבאות של אדמה דדמי לכלי חרס ואחי למימר עבילה עולה בהן או במים שאובין שבהן: **אסילתא.** בקעת עבה חחיכה עץ עב כמו בחברתה ולא בסילתא יבמות ס"ג: **דבעיתא.** מפחדת שלא חפול ולא תעבלה שפיר: **לפרהודא** נפשא. לפי הענין פי' שלריכה לכסות עלמה מעוברין ושבין, ועיין ערוך אות פרד [אויס געלאסטען] שלא חבא פרדיס והכיפוך פרהודא נפשא: **משובנא.** עוברים ושבים שחי מילות שוב ונא: **בגמל.** מקום שבספינות נקבעות ורש"י פי' שמעלות עיע וחולן אבל רבינו מפרש משום עוברים ושבים דעל לריכא לפרהודי נפשא משובנא סיים דאמר רב שמואל בר רב יצחק אשה לא תטבול בגמל:

משנה הלכות

דשייך ביה גזירת מרחצאות שרגיל להיות ומצוי שם כלי חרס לעורך חמין סילתא פרש"י בקעת עבה כמו בחברתה ולא בסילתא יבמות ס"ג דבעיתא מפחדת שלא חפול ולא תעבלה שפיר.

ובטוש"ע יו"ד סי' קל"ח סל"א וכן לא תעמוד על גבי כלי חרס ולא על גבי בקעת ותטבול ואע"פ שאין כלי חרס מטמא מגבו ולא ראוי למדרס חשש חכמים הוא שמא תפחד שלא חפול ולא תטבול כראוי וכתב הראב"ד בבעה"נ ומסתברא דאי עבלה אסילתא או ע"ג כלי חרס עבילתה עבילה וכ"כ בש"ע עברה ועבלה על גבי אלו עלתה לה עבילה וכתב הש"ך ע"ג כלי אפילו רחב וקבוע שאין לחוש שחפול ממנה ע"ש. ועיין ע"ז מה שהאריך הרבה.

וכתב עוד הראב"ד והאי דנקע כלי חרס ולא נקע כלי עץ כיון דבר קבולי טומאה מגבו הוא ל"ל למימר דהוא משום גזירת מרחצאות נמי איח ביה. ואפשר דאי עבלה נמי לא עלתה לה עבילה. אבל כלי חרס דלאו בר קבולה טומאה מגבו הוא ולמדרס נמי לא חזיא סד"א תעבול (לכתחילה) קמ"ל דלא משום בעיתותא. מיהו כיו דמקיש לילה לסילתא משמע דליח ביה גזירת מרחצאות ובשמנה מקוואות שנינו מעיין שהעבירו ע"ג כלים או ע"ג ספסל הרי הוא כמות שהיה דברי ר' יהודה ר' יוסי אומר ה"ה כמקוה ובלבד שלא יעבול ע"ג הספסל שמעינן מהכא דבכלי עץ אפילו פשוטים איח ביה גזירת מרחצאות דהא הכא משום דבעיתא ליכא דהא גברא לא עבל גופיה אלא מנא הוא דקא מעבל וקתני שלא יעביל על הספסל אלמא כיון דחזי למדרס איח ביה גזירת מרחצאות ומסתברא דאי עבל לא עלתה ליה עבילה אבל ע"ג כלי חרס כיון דלמדרס לא חזי ולאו בר קבולי טומאה מגבו הוא ה"ה שוה לסילתא. ולכתחילה הוא דלא הא דיעבד שפיר דמי. והב"י הביא דברי הראב"ד וקבע בש"ע סי' קל"ח סל"א כמותו ע"ש ועיין ע"ז ס"ק ל"ח מה שהאריך להקשות ובש"ך שם סקמ"ה בשם מהר"ש מלובלין סי' נ"ז שכתב דאין לשנות המנהג שלא להוליח לעז על הראשונים ומ"מ במקום חדשה שבונים או מתקנים ישנה אני מלוה תמיד לחקנה בדברים שאינם ראויים למדרס כדי שיהא מקוה כשר אליבא דכ"ע ע"ש ועיין ש"ע שם ובנקה"כ ובש"ע סי' ר"א סי"ב.

סט) ומש"ד ולריכא וכו' בגמ' שם אמר רב שמואל בר רב יצחק אשה לא תטבול בגמל אע"ג דהשתא ליכא אימא ברדיוני נפל. פרש"י בגמל פורט"ו מקום שבספינות נקבעות שמעלות עיע וחולן ברדיוני נפל הטיע מעליה ברדיוני איני יודע לשונו ונראה שהוא לשון שכשוך שכשכשכה רגליה במים בלאתה נפל. ומשמע דלא תטבול בגמל הוא מטעם חלילה ופי' נמי מפני ביומי דחשרי דבסמוך מחלת תחחיכן נמי ממפני הטיע ור"ת נראה כפירוש ר"ח לא תטבול בגמל כי בנ"א מלויין שם ובעיתא וממהרת מפני שבושה מבני אדם המלוין שם והוי דומיא דסילתא דהוי טעמא משום דבעיתא ופירש מחלוח כמין גדר בנהר לגניעות שלא ירחוהו העוברין ושבין ולא גרס הכא אע"ג דהשתא ליכא כו' עד בסמוך גבי נתנה חבשיל לבנה ועבלה לא עלתה לה עבילה אע"ג דהשתא ליכא אימר ברדיוני נפל.

ועיין מ"ז סי' שס"ג אות י"ד אמר רב שמואל בר יצחק אשה לא תטבול בגמל ואע"ג דהשתא ליכא עלווה אמרי' (בי דורנא) נפל פי' רשב"ם בגמל פורט בשפת הים מקום שבספינות נקבעות שמעלות עיע וחולן וכו' וכן הלכה שכך פסק רשב"ם לקמן במילתי' דשמואל וכתב דמפני חלילת הטיע נותן מחלת בנהר שעוברת עליהן דדבר רחב הוא ולא דמי לחרס וסילתא דבעיתא ומיהו אנן דעבלינן בנהרות על המול לא בעינן מפני עכ"ל. ורבינו יצחק אלפס פי' אשה לא תטבול בגמל מפני שמתביישת מבני אדם ואינה עובלת כהוגן וכן יש מפרשים דעביד מפני ביומי חשרי דמשום לגיעות הים עושה לכם כמו מחילה ממפני שלא ירחו אותן ותבושנה לעבול ודמי להא דאמר רבא אשה לא תעמוד ע"ג כלי

(שם סז.) אמר רב גידל אמר רב ע) נתנה תבשיל לבנה וטבלה לא עלתה לה טבילה. המפשלת בנה לאחוריה וטבלה לא עלתה לה טבילה ואע"ג דליכא המפשלת בנה לאחוריה. וכיון ערומה ולא כיו בגדיה עליה ועבלה לא עלתה לה עבילה דחיישנן שמא כיה עלה דינוקא טיע וכיולא בו ונדבק באמו וחולן בעבילתה ולא ידעה לה (תוס') ואע"ג דליכא כשתא, אימר ברידיוני נפל. כך גרס גם ר"ת ופי' לשון נדידה דחיישינן כשכיתה מדדה לעלות מבית העבילה נפלה מעליה וכתב הרא"ש דהוא פי' רחוק ופי' הפשילה בנה לאחוריה שכיה עליה בשעת עבילה כההוא דתנן פ"ח דמקו' האוחז באדם ובכלים ומעבילן, ודע דמלשון רבינו שכתב המפשלת בנה לאחוריה ועבלה משמע לכאורה כפי' הרא"ש שעבלה עם בנה יחד

משנה הלכות

חרס משום דבעיתא. אע"ג דרבותי פי' כך יש לנו לחוש לפרשב"ם ורש"י שפי' משום חלילה כי מימיכם אינו שותים. פר"ח אשה לא תעבול בגמל משום דחיישא לבני אדם ולא עבלה שפיר אבוה דשמואל וכו' עכ"ל פר"ח.

ובש"ע יו"ד סי' קל"ח סל"ג כתב לא תעבול במקום שיש בקרקעותו טיע משום חלילה וכו' והוא שיעת רש"י ובסל"ד לא תעבול במקום שיש חשש שירחוה בני אדם מפני שמתוך כך ממהרת לעבול ואינה מדקדקת בעבילה ומיכא בדיעבד עלתה לה עבילה.

ודעת רבינו כדעת ר"ח ור"ת וגאונים וז"ש ולריכא לפרהודא נפשא משובנא כלומר שלריכה להסתתר מפני עוברים ושבים דאמר רב שמואל בר רב ילחק אשה לא תעבול בגמל וזה טעם לכסוי נפשה וגם גרס הא בדידיוני נפל לאחר נתנה תבשיל לבנה וכמ"ש בתוס' כג"ל וק"ל.

ע) ומ"ש רבינו נתנה תבשיל לבנה וכו' בגמ' שם ס"ז ע"א אמר רב גידל אמר רב נתנה תבשיל לבנה ועבלה ועלתה לא עלתה לה עבילה אע"ג דכשתא ליכא אימר ברידיוני נפל ורבינו גרס עוד המפשלת בנה לאחוריה ועבלה לא עלתה לה עבילה ואע"ג דליכא כשתא אימא בדידיוני נפל ע"כ וגירסא זו הוא גירסת הגאונים עיין תוס' שם ד"ה נתנה וז"ל בפר"ח כתב עוד מימרא אחת שאינה כתובה בספרים שלנו וזו היא מפשלת את בנה ועובלת לא עלתה לה עבילה ויש לפרש מפשלת את בנה לאחוריה וכיא ערומה ולא כיו בגדיה עליה ועבלה לע עלתה לה עבילה דחיישינן שמא הוה עליה דינוקא טיע וכיולא בו ונדבק באמו וחולן בעבילתה ולא ידעה לה אע"ג דחזינן לה כשתא דליכא מידי עליה חיישינן דלמא בעלייתה מן העבילה נפל ברדיוני הוחלק ונפל דרך ירידה כפי' ר"ח וג"ל שכיתה מפשלת בנה אפילו לפני עבילתה ולאו דוקא בעבילתה עכ"ל.

ורבינו יונה באגרת התשובה שלו (אות קל"ה) דף קע"ו מדפי הספר שלי כתב נמי וז"ל ואם חפפה ראשה ובדקה כל גופה ואח"כ נתנה תבשיל לבנה קודם עבילתה או שנשאה את בנה קודם עבילתה ואח"כ עבלה לא עלתה לה עבילה שמא נדבק שום דבר בגופה ע"כ. ומה שפי' קודם העבילה היינו כתוס'. ועיין פתשגן הכתב שם. והם הם דברי רבינו ומבואריס בביאור דברי התוס' ופלא שלא הביאו דגם רבינו הביא מימרא זו.

והרמב"ם בפ"ב מה' מקואות המפשלת בנה לאחוריה ועבלה לא עלתה לה עבילה שמא היה טיע בבגלי התינוק או בידיו ונדבק באמו בשעת עבילה ואחר שעלתה נפל עכ"ל והביאו הב"י סי' קל"ח ד"ה כתבו הכלבו וכתב וטעמו מפני שהוא גורס בפ' תינוקות (ס"ז ע"א) מפשלת את בנה ועובלת לא עלתה לה עבילה וכו' וכבר כתבו התוס' גירסא זו בשם ר"ת וכו' ומ"מ כתבו שאותה גירסא אינה כתובה בספרים שלנו אבל הרא"ש כתבה וע"ש מה שהאריך ליישב דברי הרמב"ם ז"ל. גם הראב"ד בבעה"ל ורבינו ירוחם הביאו וז"ל רבינו ירוחם ח"ב נתי' ו' נתנה תבשיל לבנה לא תעבול עד שתחוף ידיה שמא נדבק מן השמנונית על ידיה וחולן. וכן לא תפשיל בנה לאחריה ותעבול שמא מן הטיע שברגל בנה נדבק בגופה וחולן ואע"פ שאינו שם עתה שמא בעלייתה מן העבילה נפלה ואי עברה ועבלה עלתה לה עבילה דלא אמרו לא עלתה אלא לעברות אבל לבעלה עלתה וכן הסכימו רוב הפוסקים זולתי רש"י דלא ולית הלכתא וכו'.

ובש"ע סי' קל"ח סמ"א המפשלת בנה לאחוריה הסכיה ערומה ועבלה לא עלתה לה עבילה וכו' ודע דהב"ח סוסי' קל"ט בד"ה חפפה כתב מימרא דרב גידל ומשמע דוקא נתנה תבשיל העשוי לידבק אבל אם אינו עשוי לידבק תלינן דמיד כשבאתה למקוה נשטף מעליה ואין לריך לומר אם לא נתנה שום תבשיל לבנה אלא היתה מפשלת את בנה לאחוריה ערומה ואח"כ עבלה דעלתה לה עבילה ולא חיישנן שמא הוה עליה דינוקא טיע וכיולא בו ונדבק באמו וחולן בעבילתה ולא ידע ולא כר"ח שכתבו התוס' בשמו שהיה גורס מימרא זו המפשלת את בנה ועובלת לא עלתה לה עבילה וכך הוא משמעות כל הפוסקים שלא הביאו בפסקיהם הך מימרא

ואולי מיירי כגון שטבלה גם לטהר את בנה בבת אחת עמה: **ריבדי דכוסילתא.** הדס שקרס אחר ההקזה נגלד ונקרש: **תלתא** יומי. גלדן רך ומתחדר והוי כגוף הבשר ולא חייבי: **לפלוף** שבעין. היינו כי כך דתנן במתני' במס' מקואות לפלוף שחוץ לעין חולץ לפלוף שבעין אינו חולץ השתא אימר בדידיוני נפל. **עא)** אמר רמי בר אבא הני ריבדי דכוסילתא עד תלתא יומי לא חייצי מכאן ואילך חייצי אמר מר עוקבא לפלוף שבעין לח אינו חוצץ יבש חוצץ ואימתי נקרא יבש משמתחיל לירוק. אמר שמואל כוחל שבתוך העין אינו חוצץ שעל גבי העין חוצץ ואם היו עיניה פורחות אפילו שעל גבי העין נמי אינו חוצץ. א"ר יוחנן עצמה עיניה ביותר פתחה עיניה ביותר לא עלתה לה טבילה. א"ר שמעון בן לקיש אשה לא תטבול אלא דרך גדלתה כדתנן האיש נראה כעודר וכמוסק זיתים האשה נראית כאורגת וכמניקה את בנה. **עב)** והיכא דאיכא מיא דדלו בדוולא ומלו בחצבא לא סלקא להו טבילה

כי אותו שתוך העין הוא לח ושחוץ לעין הוא יבש. ולפלוף היא כעין לחות עבה קלת הנמלא בבועה או בחוטם: **עיניה פורחות.** פותחת ועולמת תדיר בין כך ובין כך אינו חולץ לפי שפריחתה מעבירתו ואינו עב על גב העין ואין בו ממש ל"א דומעות שהדמעה מלחלחת את הכחול ואינו חולץ: **עצמה עיניה ביותר.** הוי חלילה למעה: **פתחה עיניה ביותר.** הוי חלילה למעלה: **גדילתה.** כלומר לא תדחק זרועותיה על בשרה ולא רגליה ולא שוקיה זה בזה אלא כדרך הליכתה ושמושה תמיד ומה שנכסה וקמוע ואין מים באין בו לא איכפת לן ואינה צריכה לפשע בית קמעיה ובית סתריה אלא כדרכן תמיד כן תעבול: **כדתנן.** גבי ראיית נגעים שעיבר בהן בכתוב בית הסתרים דכתיב (ויקרא י"ג) לכל מראה עיני הכהן ותנן הא"ש מראה נגעו לכהן כעודר וכמוסק זיתים: **כעודר.** בבית השחי: **וכמוסק זיתים.** בבית הערוה דאם יש לו נגע בבית השחי אין צריך להגביה זרועותיו יותר מדאי להראותו אלא כעודר שמגביה ואינו מאנס עצמו מה שיוכל כהן לראות יראה ואם לא יוכל לראות פעור ובבית הערוה א"ל לכוף ולשוח יותר מדאי אלא כמוסק זיתים לאחר שנשרו מן האילן ומלקטן מעל הארץ: **כאורגת.** ביד הימנית ר' יהודה אומר כעווה בפשתן: **מניקה את בנה.** תחת הדד, ועיין תוס' ורא"ש שם: **דדלו בדוולא.**

משנה הלכות

ע"ש ולאחר קידה והשתחוי' מאדוניו הב"ח ז"ל דבריו ל"ע שהרי הם הם דברי רבינו הגדול הבה"ג והר"ח והרמב"ם ורבינו יונה והראב"ד והרא"ש ורבינו ירוחם ודאי יש לן לפסוק כהני סבי וכמ"ש באמת בש"ע ואין להקל בדבר ח"ו. גם הש"ך בסי' קל"ח סקנ"ג אמ"ש המחבר לא עלתה עבילה ליין והב"ח פסק בס"ס קל"ט דעלתה לה עבילה ומשמע דהסכים עמו גם בסדרי טהרה נראה דהסכים עם הב"ח ול"ע. שוב הראה לי ידידי הרה"ג מוהר"ר זלמן ליב רויזענבערגער שליט"א בלחם ושמלה יו"ד סי' קל"ח סמ"א אות ל"ט שהביא דברי הש"ך שפסק כב"ח וגם הס"ע ותמה עליהם ע"ש.

עא) ומש"ר אמר רמי בר אבא הני ריבדא וכו' עיין לעיל (סימן מ"א) בגמ' שם ס"ז אמר רמי בר אבא (ועל הגליון ליין בר חמא אמנם מדברי רבינו נראה שגירסת הספר נכונה) הני ריבדא דכוסילתא עד תלתא יומי לא חייבי מכאן ואילך חייבי אמר מר עוקבא לפלוף שבעין לח אינו חולץ יבש חולץ אימתי נקרא יבש משעה שמתחיל לירק אמר שמואל כחול שבתוך העין אינו חולץ ושעל גבי העין חולץ אם היו עיניה פורחות אפי' על גבי העין אינו חולץ. א"ר יוחנן פתחה עיניה ביותר או עצמה עיניה ביותר לא עלתה לה עבילה אע"ל הא"ש כעודר לא תטבול אלא דרך גדילתה כדתנן האיש נראה כעודר ומוסק זתים אשה

נראה כאורגת וכמניקה את בנה ע"כ. ועיין ש"ע יו"ד סי' קל"ח ס"ז ס"ח ס"ט ל"ה ל"ט וכתב הש"ך סקי"ג ואם הוא יבש חולץ ודעת הראב"ד והרשב"א והרמב"ם ור"ת וסמ"ג דחלילה זו דס"ז וכן דסעיף ח' וט' אינו אלא לטהרות ולא לבעלה וע"ש באריכות ודעת רבינו נראה דגם לבעלה ודו"ק.

ורבינו יונה באגרת התשובה (ס"ק ק"מ) ז"ל הורו רבותינו האחרונים ז"ל שאם סתמה עיניה ביותר או פתחה עיניה ביותר לא עלתה לה עבילה כי בשעה שפותחת את עיניה נעשו קמטים קמטין ע"ג עיניה ואין המים באים שם ע"כ. ועיין פתשגן הכתב שם מה חלוק בין קרלה שפתיה שבשתם נמי לא עלתה לה עבילה ובין עצמה עיניה שכתב שאם סתמה עיניה ביותר משמע דבסתמא אינו פוסל הבעבילה ע"ש ועיין ש"ך סקנ"א בשם הר"ן.

עב) ומש"ר והיכא דאיכא מיא דדלו בדוולא וכו' (בתו"כ שמיני פרשה ט') על הקרא אך מעין ובור מקוה מים יהיה טהור (ויקרא י"א ל"ו) תניא אלו אמר מקוה מים יהיה טהור יכול אפילו מילא בכתיפו ועשה מקוה בתחילה יהיה טהור ת"ל מעין מה מעין בידי שמים אף מקוה בידי שמים אי מה מעין שאין בו תפיסת ידי אדם אף מקוה שאין בו תפיסת ידי אדם יצא המניח קנקנים בראש הגג לנגבן ונתמלאו

מים ת"ל בור, אי בור יכול אף בור שבספינה יהא עכור ת"ל מעין מה מעין שעיקרו בקרקע אף בור [מקוה] שעיקרו בקרקע אי מה מעין מטהר בכל שהוא אף מקוה מטהר בכ"ש ת"ל אך מעין כמעין מטהר בכ"ש והמקוה במ"ש. ב) מנין אם עמא יטהרנו ת"ל מקוה ומעין יהיה עכור. אין לי אלא מעין את המקוה מנין מקוה את המקוה מקוה את הבור בור את הבור בור את המקוה מנין ת"ל מעין יהיה עכור בור יהיה עכור ומקוה מים יהיה עכור. ג) אי מה מעין מטהר בזוחלים אף מקוה מטהר בזוחלין ת"ל אך מעין כמעין מטהר בזוחלין והמקוה בחשבורן. ד) מקוה מים לא מקוה כל משקים כולם פרט לשנפל לתוכו מי כבשים ומי לבעים ושינו את מראיו דברי ר"מ שהיה ר"מ אומר כל הפוסל בג' לוגין פוסלין אותו בשינוי מראה מי כבשים ומי לבעים פוסלין אותו בג' לוגין ופוסלין אותו בשינוי מראה ר' יוסי אומר כל הפוסל בג' לוגין אין פוסלין אותו בשינוי מראה ע"כ.

הגה מעין הוא הנמלא בעמק ויולאין מים מן הקרקע ומתפשטים ונוזלים למרחוק כמו, ומעין ילא מבית כ' והשקה, מעינות יולאים בבקעה ובהר, והבור הם מים מכונסים בקרקע שנחלב שם נקב עמוק ומכניסים בו מים ולכן בבורות נופל לשון חלידה לחלוב בורות ועל הבאר לשון חפירה והבאר הם מכונסים ולפעמים נוזלים שאב מים מבורך ונוזלים מתוך באר ובזאר (ריש פ' נח) בור לית ליה מדיליה אלא מה דיהבין בגויה באר מים דנביעין וגם הבדל בין המעין ובין עין שהמעין הוא מימיו מתפשטין ונובעין ויולאין והעין הוא מים הנמלאים בעומק לא יתפשטו כמו ותרד העינה ותשאב עיין במלבים כ"ז.

ובקרבן אהרן אלו אמר וכו' מן הנראה שם מקוה המים הוא שם סוגיי שכולל גם מעיין ובור שכלם משותפים בשהם מקוה מים ולזה הולרך לדרוש למה אמר מעין ובור והוא אמרו אלו אמר מקוה מים ואו לא הייתי אומר דלא חשבה התורה אלא למים שיהיו נקוים במקום אחד לא לאופן קבולם וא"כ אפילו מילא מים על כתיפו ועשה מהם מקוה בתחילה פי' שלא היה שם מקוה מים כלל הייתי אומר שהוא עכור לז"א מעין לומר שלריך שיהיו קיווי המים דומה לקיווי מי המעין מה מעין וכו'. אי מה מעין כלומר ואלו אמר מעין וממנו נלמוד לכל המים הנקוים בידי שמים הייתי או' שלריך שיהיה כלו בידי שמים כמו המעין שאין בו תפיסת ידי אדם ובזה ייתי ממעט אם הניח אדם קנקנים בגג לנגבן ונתמלאו מים הייתי אומר דלא ישבר הקנקנים לעשות מהם מקוה כמ"ש ר"י בפ"ז דכלים מ"ז ויהיה ממעט מים בבור דסבר ששאובה שהמשיכוה כלה כשר ולזה אמר כאן יכול אליבא דאמר שם בין כך ובין כך ישבר דס"ל שאובה שהמשיכוה כשר ועוד דרש שהבור משונה מן המקוה וכו' ע"ש שזה מטהר בכ"ש וזה מטהר בחשבורן ובמ"ש.

וז"ש רבינו והיכא דאיכא מיא דדלו בדוולא פי' ששאבו מים בדליות ומלו בבור (בורות חלובין) לא סלקא להו עבילה דבעינן דומיא דבידי שמים ומיהו לא בא למעט מקוה ע"י גשמים וכיולא בו או שהמשיכוה וכמו שמבאר בסמוך ולשון השאילתות אי נמי כי עבלא במייא חיי. אבל לייא בדוולא או מלייא בחלבי לא הוי מקוה וכו' נראה דהוא גרס או מלייא בחלבי שנתמלא המקוה ע"י חלבי והוא מין דלי או כדים כפי' ר"ש וכבר הביאו הראשונים ב' הפירושים חלבי יש מפרשים כדים וי"מ חלבי בורות.

ומ"ש השאילתות אי נמי כי עבלא במיי חיי כתבו האחרונים דודאי אין כוונתו לאמים חיים ממש שהרי מבואר דמוקה כשר לקמן וכן רבינו שכתב לעיל והיכא דאיכא דקריר עלמא ולא יכלה איתתא ליעבול אסירא ולא משתריא עד דעבלה במים חיים פשיטא שאין הכונה על מים חיים ממש שהרי כתב כאן דמקוה כשר אלא ה"ק מים שלא שינוי מקומם בתפיסת ידי אדם דהיינו שאיבה דכיון דנעקרו מקרקע לכלי נקרא נעקר חייתן ומזה הוא למדנו דא"א לעקרן לחממן במקום דקריר עלמא ועיין משכנ"י שדקדק מכאן שאין עובלין בחמין ע"י האור ע"ש.

ובאמת כי כן מלאתי לרבינו הא"ז סי' שס"ו דביתהו דאבא מארי ריש גלותא איקפד ואזל רב נחמן ב"ר יצחק לפיוסה ואמר לה אטו עשעקי חסרת דודי חסרת עבדי חסרת ופר"ח לא היו לך חמין להטילם בלונן אם את מתירהה מן הנגה עכ"ל משמע שרולה לומר שמותר להשליך חמין בלונן ולעבול וכן הורה מורי אב"י העזרי וכן הורה מורי ר' יצחק ב"ר אברהם והשי עליו ר' שמשון ב"ר אברהם וז"ל ועוד אמרו לי שהיית רולה להתיר למלאות מקוה מים חמין ולהבדרם אל הנהר בשפופרת הנוד ודבר זה ראוי לאסור יותר משאר גזירות מרחלאות כדאמר בפ' בתרא דנדה ואמר רבא אשה לא תעמוד ע"ג כלי חרס ותעבול סבר רב כהנא למימר טעמא משום גזירת מרחלאות הוא וכו' ואני שמעתי ואיני יודע אם מר"ת עלמו או ממורי הקדוש שהיה כבר מקוה אחד והיו נשים מחממות מים ומשליכות למקוה לחממו בימות החורף ואסר להם ר"ת והטעם לא נאמר לי ושמא מטעם זה אסר ואל תשיבני מחמי עבריה שיש הפרש וכו' ע"ש מה שהאריך דאסור לעבול במים חמים ואולי דזה שס"ל שמים שהחמו לאו מים חיים הם למקוה.

שנאבו בדלי ומלאו בכד לא סלקו לה עבילה: מקוה מים. הו"א כל שנקוו המים ואפילו מלא בכתף כיון שהקוו נטהרו ומטהרים: ת"ל מעין. ומעין בא בידי שמים בלי טיפול עמהם: בידי שמים. ולכן שאובין פסולין ומיהו מי גשמים נמי בידי שמים נינהו: ונהדא דסכיר ואית ביה עקולא. פי' נהר שכרוהו וחלבוהו ויש שם אמת המים שיולאה מן הנהר או מקום עמוק בשפת הנהר שיש שם מ"ס כמקוה דמי ומותר לעבול בו: ומקוה שנפלו בו ג"ל מים שאובין. כלומר מקוה חסר מ' סאה ואפילו קורעוב פסלוה והוא שבא מתוך ג' כלים לכל היותר אבל בא מתוך ד' כלים לא פסלו: ואי אמשכינון. פי' שלא נפלו בתוך המקוה אלא מחוץ למקוה ורדו ואזלי למקוה לא דתניא (תו"כ פ' שמיני ט') אלו באמר מקוה מים שומעני ימלא בכתף ויעשה מקוה ת"ל מעין מה מעין בידי שמים אף מקוה בידי שמים ונהדא דסכיד ואית ביה עקולא דהוי ארבעים סאה כמקוה דמי ושפיד דמי לטבילה. עג) ומקוה דנפלו ביה שלשת לוגין מים שאובין פסלוה ואי אמשכינון מבראי ודדו ואזלו למקוה

משנה הלכות

וקצת כי' אפשר לפמ"ש באגלי טל במבשל מים בשבת מה איסור יש בזה שהרי שותין אותן כמו שהן ולא נשתנה בהם דבר ופי' דיש במים מין חיות הנקרא באלילין ומיקראדין וע"י הבישול מתבשלים ואזל חיותן של המים ולפ"ז יש לומר דלכן אסור חמין דלאו מים חלוים הם דאזל חייתן ע"י הבישול ובזה מיושב מה שבכה"ג נתנו שם עסין להפק ליתן דבזה עדיין ליכא בישול ולא אזדא לה חיותן והבן.

עג) ומש"ד ומקוה דנפלו ביה שלשת לוגין מים שאובין. הנה גם בשאילתות גרס כן ומקוה דנפלה לה שלשת לוגין מים שאובין פוסלין את המקוה והוא תמיה דהרי מקוה שלם אפילו נפלו בו כל מימות שבעולם לא יפסלוהו ואפילו לדעת הראב"ד ודעימיה בנעל סאה ונתן סאה שמחמיר עד רובו אבל עכ"פ בשלשה לוגין לכ"ע לא פסלי למקוה ול"ב. וי"ל בתרי אנפי או יאמר שנפלו בו שלשה לוגין כלומר שנפלו קודם שהיו שם מים כלל ולכן כיון שהיו שם שלשה לוגין שאובין אפילו יכנס שם כל מים יפסלו את המקוה והשנית יש לומר דמיירי במקוה כשר שהי' בה כ"א סאה מים כשרים והיה חסר מן המ' סאה ונפלו שם ג"ל מים שאובים פסלוה והכין נראה ואתי שפיר המשך הדברים של רבינו ואי אמשכינון וכו' דכי אתי רב דימי אמר שאובה שהמשוכה עהורה ומלטרפי לארבעים סאה וא"כ הכוונה מקוה חסר שנפלו ג"ל.

וראיתי בשאילת שלום על השאילתות שכתב ומקוה דנפלה כו' בשביל איזה גמגומים ראיתי להעתיק כפי שמלאתי בסמ"ג הל' מקואות מלוה רמ"א וז"ל כתוב בשאילתות דר"א מקוה חסר שנפלו בו שלשת לוגין מים שאובין פסול ואם היתה משוכה מושכת מן החוץ ע"י ליגור שקבעו ולבסוף חקקו ונפלו לתוך המקוה אינן פוסלין דכי אתא רב דימי (תמורה י"ב) אמר שאיבה שהמשיכה כולה עהורה ואילטרופו נמי מלטרפי למ"ס דתניא ר"א בן יעקב אומר גת שיש בו כ"א סאה מי גשמים ממלא י"ע בכתף ופותקן למקוה ע"י המשכה והן עהורין שהשאיבה מעהרת ברבייה והמשכה כלומר כשיש שם רוב מים כשרים והשאובין באין למקוה ע"י המשכה ואם המשיכן ע"י ליגור שחקקו ולבסוף קבעו פוסלין וכו' עד פה באתי להעתיק הנוסחא שהיתה לפני הסמ"ג והן עיניך שם מה שהאריך הסמ"ג לפרש דברי השאילתות. גם בס' בעה"ל להראב"ד ז"ל בשער המים כתב וז"ל כתב רב אחא אי מקוה חסר הוא ונפלו לגויה ג' לוגין מים שאובין פסלוהו ואי אמשכינהו מאבראי אגב מרזיבא (ודגו) [גירסת רבינו ודרו מלשון רילה כלומר רלו אותן למקוה עיין ערוך דרו ועיין נחל אשכול ויש גורסין ורדו מלשון רדו אלי שירדו המים למקוה] למקוה כשרים דכי אתא רב דימי א"ר יוחנן שאובה שהמשיכה עהורה ואילטרופי נמי מלטרפי למ"ס דתניא ר"א בן יעקב אומר גג שיש בו עשרים ואחד סאה ממלא תשעה עשר בכתף ופותקן למקוה וכו' ע"כ לשון רב אחא כלשון הסמ"ג ממש. והביא שהרי"ף חולק על זה וכתב לסמוך על הרב רב אחא שהיה רב מובהק דבריו מדוקדקים בכל מקום (והמגיה שם ליין דברי"ף דלפנינו ג"כ ס"ל כרב אחאי גאון ז"ל ע"ש. ועיין עוד תוס' תמורה י"ב ע"א ע"ב שבביא השאילתות כגירסתינו ודו"ק.

ובא"ז סי' של"ה אחר שהביא סוגיא דג"ל פוסלין את המקוה וקושית ר' שמואל מלוני"ל היכן אשכחן פלוגתא כי האי גוונא דלרבי חייא בר אבא ראב"י לקולא וחכמים לחומרא ולרב דימי רבנן לקולא וראב"י לחומרא ע"כ פי' ע"פ שאילות דרב אחאי גאון שכתב בהו מקוה שחסר שנפלו לתוכו ג' לוגין מים שאובין פסול ואי אמשכינהו מבראי ע"י מרזיבא שקבעו ולבסוף חקקו לא פסלו אי אזלי למקוה ועוד אילטרופי מלטרפי והביא שם ג' מחלוקת בדבר ואמר הלכך על מי נסמוך באו ונסמוך על דבר ר"ר שמואל הכהן דקא מסייע ליה השאילתות דרחב"א ורב דימי לא פליגי וכו' ע"ש. ובס' האשכול סי' נ"ב כ' רב אחא משבחא מקוה חסר שנפלו לגוויה

לא פסלי דכי אתא רב דימי אמר (תמורה יב.) עד) שאובה שהמשיכה טהורה ומצטרפי לארבעים סאה דתניא ר' אליעזר בן יעקב אומר גג שיש בו עשרים ואחד סאה מי גשמים ממלא בכתף תשע עשרה סאין ופותקין למקוה והן טהורין לארבעים סאה: גג שיש בו כ"ל סאה. וכס על הגג: ממלא בכתף. י"ע סאה ופותקין למקוה והן טהורין: פסלי: שאובה שהמשיכה טהורה. שאובין שהמשיכו אותן על גבי קרקע נטהרו ולא זאת אלא שמצטרפין

משנה הלכות

ג"ל מים שאובין פוסלין אותו ואי אמשכינהו מאבראי ונפלו אגב מרזיבא וירדו ואזלי אל המקוה כשרים וכו' ואי אמשכינהו אגב מרזיבא למקוה פסול דתני' לוור שחקקו ולבסוף קבעו פוסל את המקוה קסבר ולבסוף חקקו אינו פוסל את המקוה עכ"ל וכ"כ בעל הלכות וכו' ע"ש. ונתבררה גירסת רבינו ז"ל שהיא גירסא האמיתית בדבריהם ונמצא הכוונה דמש"כ מקוה דנפלו ביה כלומר מקוה חסר ויש בו כ"ל סאה ונפלו שלשת לוגין בלי המשכה פסלוה ואם המשכוה כשר.

עד) ומש"ד שאובה שהמשיכה כו' ברובה ובהמשכה.

בגמ' תמורה י"ב ואין המים שאובין פוסלין את המקוה אלא לפי חשבון, מאן תנא אמר ר' חייא בר אבא ראב"י היא דתנן ראב"י אומר מקוה שיש בו כ"ל סאה מי גשמים ממלא בכתף תשע עשרה סאה ופתקן למקוה וכן טהורין שהשאיבה מטהרת ברבייה ובהמשכה ופריך מכלל דרבנן סברי דברבייה ובהמשכה לא אלא הא דכי אתא רבין א"ר יוחנן שאובה שהמשיכוה כולה טהורה מני לא רבנן ולא ר"א אלא אמר רבה לפי חשבון כלים ויוסיף בן חוני היא וכו'. ובתוס' שם ד"ה ואין המין פרש"י דלר"א בן יעקב השאיבה מטהרת ברבייה ובהמשכה היינו לפי חשבות שאין השאובין פוסלין אא"כ יש בהן כהכשרים כלומר כ' סאה שאובין נגד כ"ם כשרים אבל אם לא המשיך רק תשעה סאה מן השאובין לתוך כ"א מהכשרים כשר ורבנן לקולא פליגי והקשה רבינו שמואל מלוני"ל דאין זה שיטת הש"ס ועוד דהיכן מצינו למימר דלרבנן שאיבה שהמשיכוה כולה ואין במקוה מי גשמים אחרים כשר והאריך שם.

והנה בא"ז סי' של"ה האריך הרבה בהא מילתא אי שאובין כשרין למקוה מדאורייתא או ע"י המשכה כולה או רק רובה ונחלקו בזה רבותינו הראשונים והאחרונים ז"ל והעלה כדעת רבינו שמואל והשאילתות ורבינו וכך הם דברי הראב"ד בבעלי הנפש אחר שהביר דברי השאילתות שדעת רב דימית ודברי ר"א בן יעקב לא פליגי אהדדי ולעולם לא מטבילין בשאובה הנמשכת לא כולה ולא רובה ולא מחצה על מחצה עד שיהא שם רוב מן הכשר ומעיקר המדרש אתהלמד דבר זה דדרשינן מה מעין בידי שמים אף מקוה בידי שמים ואם איתא דשאיבה שהמשיכוה כולה מטבילין הרי מקוה זו נעשה התחלתה בידי אדם ואם גזרו על שלשת לוגין מים שאובין שנפלו למקוה לפסול כ"ש שהיה להם לגזור על המשיכה כולה שלא יטבלו בה משום גזירה דבידי אדם אלא ש"מ דבעינן רבוי בידי שמים.

ובשו"ת רי"ד מרבינו יעקב' דטראני סי' ח' האריך הרבה דשאובה כולה פסולה מה"ת והביא על המסתייעים להכשיר מהיא דמשקה בית מטבחיא דשאיבה כולה מדרבנן והביא דגם דעת רש"י פסחים י"א ב' ד"ה בקרקע טהורין דמשמע דכולה שאובין מדרבנן ובב"ק ס"ז ע"א פרש"י דג' לוגין דוקא הוא פסול דרבנן אבל שאובה כולה היא פסול מדאורייתא ומייסב דס"ל דאורייתא ע"ש (ובאות ב' שם) האריך להכריח דהמשכה מהני על גבי רצפה ודלא כר"א ממי"ן שאין השאיבה מתבטלת אלא במקוה שהמים ראויים להבלע ע"ש.

והנה כתב דרש"י שפי' בתמורה שממשיך י"ע סאה דשאובין לתוך כ"א סאה מכונסין ולא הולרך להשיקם לתוך מקוה שלם וכיון שנשאבו המים ע"י אנשים עמאים דבימי ר"י כבר לא הי' אפר פרה א"כ היכן נטהרו הי"ע סאה כיון דנמשכו לכ"א סאה מים כשרים אלא ודאי דבבלטרפן כולהן למ' סאה בעלה תורת שאיבה מהן והן ראויין לעבילה ופרחה מהן עומאתן והוא מעשה דכיונשהם חשובים לטהר אחרים לעלמן לא כ"ש ע"ש. וכן פי' דברי הרא"ש שם.

וכתב גם רב אחא משבחא ז"ל כתב ומקוה דנפלו ביה שלשת לוגין דמים שאובין פסולותי אמשכינון מאבראי וידו (לשון וידו עיין לעיל ס"ק ע"ג מש"כ) אזלי למקוה לא פסלי דכי אתי רב דימי אמר שאובין שהמשיכה טהורה ומצטרפי וכו' ובזה הלשון עצמו שכתב רב אחא משבחא כתב גסבעל ה"ג בהלכות גדה הגה שמכשירים רב אחא ובה"ג להמשיך מים שאובין ולגרף ולגרף למ' סאה ולא הולרכו להשיקן לתוך המקוה שלם ובימי רב אחא ובעל ה"ג אפר פרה לא היה וכו' ורא"ל לרבינו יצחק כי רב אחא כפי דברי ראב"י אמר וראב"י בטהור איירי וגם רב אחא בטהור מיירי ולא

יתכן פתרון זה כלל דהא רב אחא ובעל ה"ג לאו לפרושי קאתו אלא פסק הלכתא קא פסקילן היכי נעבד ואם איתא דלא נעברו הטמאין בהלערפן למ' סאה עד שיסקה לקוה שלם הוו להו לפרושי לן אלא ודאי סבירא להו דבהלערפן למ"ס כיון דחשיבי מקוה לעבר אחרים פרחה עומאתן.

וכתב עוד לחלוק על הרא"ש דע"ג אבנים לא מהני המשכה רק במקוה הראוי לבליעת מים והביא דגם רב אחא משבחא משמע שמהני המשכה אפי' ע"ג אבנים דקאמר ג"ל מים שאובין פוסלין את המקוה אבל אי אמשכינון לא פסלי ואי אמשכינון אידי דמרזיבא פוסלין ואי אמשכינון ע"י ליטר שקבעו ולבוסף חקקו לא פסלין אלא אילערופי מלערפין וע"גב דמהני להו המשכה בליטר אע"ג שהוא יבש ואינו ראוי לבלוע מים דאי ס"ד דבר יבש אין ממשיכין מאי אריא קבעו ולבסוף חקקו אלא לאו ש"מ דס"ל דבליטר שקבעו ולבסוף חקקו אפילו יבש מהני וכשר למקוה ולהלערף. ובאותו לשון שכתב רב אחא כתב גם בעל ה"ג ש"מ דתרויהו קיים להו דשאיבה שהמשיכו ע"ג מקוה יבש כשרה ולא בעי מקוה לא. וסיים אע"פ דהמשכה מהני מ"מ כיון דפסול שאיבה כולה פסול תורה הוא אע"פ דאנו מדמין לפסוק הלכה כרב דימי א"ר יוחנן דאמר שאיבה שהמשיכה כולה כשרה מ"מ אין לנו לעשות מעשה משום דאשלי רבדבי פסקי כראב"י רב אחא בשאילתות ובעל ה"ג ורש"י בתמורה והירחים ע"ש.

ובתשובה אחרת סי' כ"ד הוסיף שנית ידו בשאיבה שהמשיכה כולה הלא כך כתבתי לכבודכם כיון שפסול שאיבה כולה נתברר שאינו מדרבנן אלא פסול תורה הוא אע"פ שאנו מדמין לפסוק הלכה כרב דימי א"ר יוחנן אין לנו לעשות מעשה משום דאשלי רבדבי פסקי הלכתא כראב"ע רב אחא בשאילתות ובעל ה"ג ורש"י נמי ז"ל כתב בפי' ברים כסוי הדס דקיי"ל בתמורה דשאיבה מעברת ברבייה והמשכה וגם ר' אליעזר ז"ל פסק בספר הירחים וכו' ע"כ ע"ש.

והנה בס' מכתב סופר יו"ד סי ס"ב בבאר מרים מהמו"ל הביא מחלוקת בעל אמרי יושר עם בעל באר חיים מרדכי אי מהני המשכה למקוה על גבי רצפת אבנים והגאון בעל אמרי יושר רצה להתיר ראיתו מדברי התוס' ב"ב ס"ו ע"ב והגאון בעל באר חיים מרדכי דחה ראיתו מגמ' יומא דף כ"א דשאני רצפת עזרה שהרי מורחה ונולה ודשון מזבח הפנימי נבלעו במקומן אף דבנס נעשו מ"מ מלינו ברצפת העזרה ראויה לבלוע משא"כ סתם רצפת אבנים דאינה ראויה לבלוע לא ע"כ.

והמוציא לאור יצא ליישב דברי הגאון מוה"ר במ"ח עפ"י סברת התוס' שבת דף ל"ב ע"א דע"י הגומות בין רובד לרובד איכא חשבא דאשוי גומות ולפ"ז אי' דגם המשכה על גבי רצפת אבנים כשרה מחמת הגומות שבן ראוין לבלוע בליעה וכ"ג דחה דבריו דלענין אשוי גומות איכא חיוב אבל גומא וגומא משא"כ לענין המשכה בקרקע לא מהני גומות בין רובד לרובד והביא ראי' מא"ח סי' שנ"ז ס"ב שכתב דסילון של עץ אין המים ראויין לבלוע בו אבל אם עשוי כעין רצפה של אבנים מבליע ושרי (ועיין תוס' עירובין פ"ח ע"א בסופו) ודייק כ"ג מדלא קאמר ברצפת אבנים אלא כעין ע"כ ל"ל כמו שמפרש המ"ב באבנם קטנים כמו שמרצפים בחצרות שיש הרבה עפר בין אבן לאבן אבל רובדים שבעזרה היו גדולים אמה באבנים ולא שייך כאן בליעה ע"כ.

ולפענ"ד אי משום הא אכתי איכא לספוקי בה דהרי באמת מלינו מחלוקת הראשונים ז"ל בשיעור הצריך להמשכה דהב"י סי' ר"א הביא בשם ספר המנהגות ששיעור המשכה הוא ממקום רחוק כדי שתכלה רגל המשכה קודם שיגיעו המים למקוה והב"ח הוסיף שכן גם דעת רש"י תמורה י"ב ובלחם ושמלה ס"ק קע"ב כתב דהיכא דאפשר ודאי יש להחמיר בזה ואפילו לדעת הש"ע סעי' מ"ב שפסק דשיעור משיכה אין פחות מג' פעמים והוא דעת הר"י בתשובה הביאה בכלבו ועוד וא"כ כל מקוה דליכא שיעור ג' עפחים לא הוי המשכה ועיין פרשת מרדכי להגר"מ בנעע יו"ד סי' י"ח דברוחב בעי ג"כ עכ"פ עפח א"כ פשוט דלדקו דברי כ"ג לפי שיעתם ואין בדברי המו"ל ממש משום הגומות אמנם הרי איכא דעת הרשב"א בשער המים שער ד' הביאו הב"י ג"כ דהמשכה סגי בכ"ש וכן הביא התשב"ץ בשמו ח"א סי' מ"ע ועיין ר"ש פ"ב מ"ח ומ"ע דמשמע נמי דאפילו כ"ש ועיין חזו"א מ"ק ת' סי' ח' אות י"ג וא"ע אבל לפי שיעת הפוסקים דהמשכה בכ"ש כשר א"כ שפיר איכא למימר כדעת המוליא לאור ונאמר דגם דעת התוס' ב"ב דבכ"ש סגי בהמשכה וא"כ בהמשכה נעשה בין רובד לרובד אבל על הרצפה ממש על אבנים הכ"ג דאין כאן המשכה.

והבן נראה לדייק מדברי התוס' שכתבו והר"ר משה מפונטויזא דוחה דאע"ג דשאיבה דאורייתא היא בקרקע טהור משום שאי אפשר בלא המשכה דכי נפלו מן הכלי לרצפה שהיא חלקה ממשכי אילך ואילך והו"ל כשאובה שהמשיכה כולה דכשרה ע"ש. ומדכתבו דממשכי אילך ואילך הוה כשאובה שהמשיכה כולה משמע בבירור דלא בעי ג' עפחים למשיכה דאי נימא דהר"ר משה מפונטויז"א בעי נמי ג' עפחים א"כ מאי

פשיטא ליה דאי אפשר בלא המשכה אילך ואילך כיון דס"ל שאודין דאורייתא אכתי איכא לספוקי דלמא לא נמשכה ג' טפחים אף שבודאי נמשכה קלת דזה לאו הכרח הוא שימשך ג' טפחים על הרלפה אבל אי נימא דכ"ש סגי אתי שפיר דודאי המשיכה כולה אילך ואילך בכ"ש וזה לפענ"ד ברור. וכיון שזכינו דדעת התוס' דהמשכה בכ"ש א"כ יש ליישב דעת המו"ל דהמשכה הוא ע"י הגומות וא"כ אין ראי' מדברי התוס' להגאון בעל אמרי יושר.

ומיהו אף שבירר דעת התוס' דבכ"ש סגי בהמשכה מ"מ נראה פשוט דעת התוס' דגם על הרלפה ממש מהני ההמשכה בכ"ש שהרי כתבו שם התוס' וז"ל דכי נפלו מן הכלי לרלפה שהיא חלקה ממשכי אילך ואילך וכ' ומדדייקי התוס' שהרלפה הוא חלקה מבואר דמיירי שנפלו על חלקת הרלפה ממש שהם האבנים ואפילו התם מהני המשכה כ"ש וא"כ מוכרח דאפילו על אבנים מועיל המשכה דלא כמו"ל אלא כאמרי יושר הנ"ל. אלא דמעתה לא צריך נמי לחלוק המשנה ברורה שבביאה כ"ג ואין דבריו מוכרחים ועיין נתיב חיים ס"ע או"ח שנ"ז הנ"ל מה שמיישב דברי המג"א סק"ט וחילק חילוק המ"ב הנ"ל וצ"ע.

ומידי עברי בדברי הנתיב חיים והמ"ב הנ"ל נתחי אל לבי דדבריהם תמוהים מאד שהרי הנתיב חיים הקשה אמה שכתב המחבר דאם עשוי כרלפה של אבנים מבליעים ממה שפסק הרמ"א יו"ד סי' ר"א סעי' מ"ו דרלפת אבנים לא מבלעי ותי' דיש לחלק בין רלפת אבנים חלקים קטנים ובין רלפת אבנים רחבים כרלפת חדרים ועליות נראה דס"ל דברלפת אבנים רחבים פשיטא ליה דאינו ראוי לבלוע וחלוק זה ל"ע רב דהרי מבואר בתוס' ב"ב ס"ו הנ"ל להדיא דאיפלו רלפת אבנים שבמקדש דהוה אבנים רחבים ואפ"ה מועיל המשכה בהוא וא"כ ע"כ דגם זה הוא שיעתם בתוס' עירובין הנ"ל וגם דעת המחבר כן דאיפלו באבנים רחבות נמי מהני המשכה ודלא כהנתיב חיים ולע"ג.

גם בעיקר קושיתו לפענ"ד קושיא מעיקרא ליתא דהרי פשוט לכל מעיין דהמחבר לא אזיל בזה בשיטת הרוקח שהביא הרמ"א ז"ל אלא ס"ל להמחבר דהמשכה מועלת אפילו על רלפת אבנים ממש וא"כ מאי מקשה מהרוקח על המחבר ז"ל כיון דהמחבר לא ס"ל כן ופליג עליו וכן נראה להמעיין שם ביו"ד סעי ' מ"ו להדיא שכתב המחבר דין המשכה משם הראב"ד ז"ל וע"ז כתב הרמ"א ז"ל וי"א דאין המשכה מועלת על רלפת אבנים ע"ש וידוע לכל יודעי דת ודין דכל מקום שכתב הרמ"א ז"ל וי"א פליג על המחבר וא"כ מבואר דדעת המחבר גם ביו"ד כמו בא"ח סי' שנ"ז דעל הרלפה נמי מהני המשכה דרלפה נמי בולע או מקרי בליעה ודברי המחבר כהדדי נינהו ואין כאן שום קושיא מדברי הרמ"א על המחבר דלא פסק כן וז"פ וברור בס"ד ומקום הניחו לי להתגדר בו.

אלא דאכתי פש לן לבאר מה שראיתי בחיבור לעברה כלל ג' אות י"ט שהקשה הרמ"א ז"ל כאן שכתב דרלפת אבנים אינן ראוין לבלוע ולכך לא מועיל להן המשכה ותקשה ליה למה לא הגיה כלום גם בא"ח סי' שנ"ז דברלפת אבנים אינו מועיל לדעת הרוקח ובאמת לקורא שממנו מקור דין זה משמע דגם לענין שבת החמיר שלא לשפוך על רלפת אבנים רק ע"ג קרקע ואף שיש לדחות ולומר כונתו ע"ז מ"מ כיון דיכולין לומר כן א"א להקשות עליו אבל לרמ"א כיון דסתם כן א"כ גם כאן קשה למה החמיר ברלפת אבנים ודוחק לומר משום חומרא דנדה דהא שבת חמירא דהוה בסקילה וכו' ע"ש שהניח בצ"ע.

ובבוד לדיק במקומו מונח אבל לפענ"ד דברי רמ"א ז"ל ברורין אלא שנראה דלא ראה הגאון ז"ל דברי הרוקח בפנים בסי' שע"ז שממנו מקור מולא דין זה שכתב שם וז"ל וקי"ל מקוה שהשאיבה במשיכה כשר בפ"א דתמורה כי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן שאובה שהמשיכה כולה עהורה היינו בקרקע המשיכה בארץ להבלע נתבטלו אגב קרקע וכשנמשכו לגומא נעשות כאלו באות מלאלוחית הקרקע אבל לא על גבי רלפת אבנים ודפין לא נתבטל תורת השאיבה וקי"ל משנת ראב"י קב ונקי ע"כ ע"ש.

מבואר דטעם הרוקח דבעי משיכה בקרקע דוקא שע"י זה המים נתבטלו אגב קרקע והוה אא"כ כאלו באות מן הקרקע וטעם בזה דהוה כעין זריעה ומחובר לקרקע שילאו מידי שאודין ודין ביטול בקרקע קאתי עלה והיינו כעין זריעה דמחובר מבטל השאודין וכ"כ להדיא המרדכי פ"ב דשבועות סוף סי' תשמ"ה וז"ל והיכי דליתא ביה מ' סאה ואייתי מיא ואמשכינהו מאבראי שפיר דמי דאמר ר' שימי שאובה שהמשיכה כולה עהורה וכתב הרא"מ בס"י וז"ל שמעתי דמפרש דהנ"מ ל"ש המשיכה ע"ג קרקע או רלפת אבנים ולא נ"ל דלא אמר ר' יוחנן אלא שהמשיכה ע"ג קרקע שראוי לבלוע ואז נתבטלו אגב קרקע וכשזוחלת לגומא נעשית כאלו באו מתמלית הקרקע כי נתבטל מהם שם שאודים אבל המשיכה על גבי רלפת אבנים או נסרים שאינן ראוין להבליע לא נתבטל שם שאודים מינייהו שהרי אינם יכולים לדונם כאלו באו מתמלית הקרקע שהרי אינן יכולים לבלוע מהתמלית והן מלאתי בתשו' הר"ר אליעזר מווירדן ברוקח וכו'.

אבל לפי טעם זה מבואר נמי החלוק משבת למקוה דבשלמא לענין שבת לא הגיה הרמ"א כלום דאף שאינו בולע ברלפת אבנים מ"מ כיון דכל שיש כשיעור חז"ל ד"א על ד"א מותר מדינא לשפוך שם המים אף שאין הרלפה בולע לדעת הרוקח מ"מ כיון דלדעת שאר פוסקים בולע וגם לורקח אינו מוכרח לאסור בזה דס"ל דעכ"פ אף שאינו בולע מ"מ כיון שיש כשיעור דע"ד סגי וכמו שכתב הגאון בעל חידושי עהרה בעלמו דאינו מוכרח לומר דפליג בזה גם לענין שבת ממילא הניח בזה לשיעת המחבר וס"ל דגם בהא לא פליג הרוקח אבל הכא כיון דכל שלא נבלעו המים א"א לומר דנתבטלו ולעולם הו"ל דין שאובין עד שלא נתבטלו בקרקע וכיון דבעי ביטול בקרקע דוקא ולכן ס"ל דאסור והרואה יראה בדברי הרוקח דהוא ז"ל בעלמו מחלק חילוק זה ומיושבים דברי הרמ"א ז"ל מסתירת החיבור לעהרה כנלפענ"ד.

ומעתה נחזור לדידן דאף שדחינו ראיית בעל אמרי יושר בדברי התוס' ב"ב דגם ברלפת אבנים ס"ל דמקרי המשכה אמנם לעיקר דינא אין משם ראיה כלל לדידן דהרי לפמ"ש דדבר זה הוא מחלוקת הפוסקים שהביא המחבר והרמ"א יו"ד הנ"ל דדעת המחבר דע"ג הרלפה נמי מהני המשכה והרמ"א פסק כהרוקח דאין המשכה מועלת אלא ע"ג קרקע הראוי לבלוע בה ולא על גבי רלפת אבנים כלל שאין ראוי לבלוע בה וא"כ לא זכיתי להבין ראיית בעל אמרי יושר מדברי התוס' דודאי אמת דהתוס' ס"ל הכי גם בגמ' עירובין מפורש כן בתוס' וגם המחבר פסק כן אבל הרי הרוקח פליג בזה וגם הרא"מ והר"א מוורדן שהביא במרדכי פליג וכיון שכתב הרמ"א ז"ל דלכתחילה יש להחמיר כדעת הרוקח מאן ספון לחלוק על רבינו הרמ"א אפילו לכתחילה בענין מקוה ואיסור כרת ובפרט כי המרדכי כתב דבמקוה יש לנאת כל הדעות וכ"כ התשב"ץ ועוד פוסקים. ועיין שו"ת ח"ס יו"ד סי' רי"ד שכבר תמה מה שלא חששו לשיטה זו שהוא שיטת הרא"מ והר"א מוורדן ורוקח ותי' משום דאנן לא נהגינן לסמוך אמקוה כולו שאוב מ"מ לכתחילה לא הטיר נגד הרמ"א ועיין דרכ"ת אות רמ"ד רמ"ז. פסקא דדינא בהא סלקן ובהא נחתינן דאף דדברי הגאון בעל אמרי יושר נכונים בדברי התוס' מ"מ לדינא אין משם ראי' כלום ולפא שלא הרגישו בזה הני גאוני.

והטור סי' ר"א וש"ע ס"ג כתב אחרבעים סאה שאמרו צריך שלא יהיו שאובים שאם הם שאובים פסולים הגה ואם כל המקוה הוא שאובין פסול מה"ת וספיקא לחומרא אבל אם רוב המקוה כשר והמועט הוא שאובין אינו אלא מדרבנן וספיקא לקולא (עור בשם הרא"ש ור"ש והרבה פוסקים) ועיין ביאור הגר"א אות כ"א ואם כל כדעת רשב"א בתוס' ב"ב ס"ו ב' בד"ה מכלל כו' ועיין ר"ש ב"ג, ודעת רמב"ם והגאונים כדעת ר"י דאפילוכלו שאוב דרבנן וכ"ד וש"פ וע"ל ס"ז ועיין מחבר סנ"ג ובש"ך שם סקקי"ד ודו"ק.

ודע דהא"ז סי' של"ה אחר שכתב דמים שאובין שנתערבו במקוה של מים כשרים דנעהרו בהשקה ולאו דוקא שנתערבו אלא אפילו נושקין דרך הנקב אל המקוה אפ"ה מהניא להו השקה ואפילו נשקי אהדדי בשערה מעהרי מפסולשאיבה שהיתה עליהן כדתנן פ"ו (מ"ח דמקואות) מעהרין המקוה הרחוק מן הקרוב כילד מביא סילון של חרס או של אבר מניח ידו תחתיו עדג שהוא מתמלא מים ומושכו ומשיקו אפילו בשערה ודיו. וקשיא לי אני המחבר הואיל והמים עמאים יש להם עהרה במקוה ע"י השקה א"כ אמאי אינם נעשים אב הטומאה עכ"ל וכונתו דהא דאוכלים ומשקין אינם מטמאין לפי שאין להם עהרה במקוה עיין פסחים י"ז ובכלהסוגיא דר"ח סגן הכהנים וכיון דיש למשקין עהרה במקוה למה אינם מטמאין.

והנראה לפענ"ד לפ"מ שאמרתי לפני התלמודים בס"ד דבשו"ת הרי"ד (רבינו ישעי') סי' א' אות ב' על מה שהקשה רבינו יצחק דשאובין שהמשיכה אינה מתבטלת אלא כשנמשכת לתוך מקוה של מ"ש וגם הקשו על מקוה שכולו מתחלתו במים שאובין אינה נתבטלה טומאת אותם המים והלא צריך להשיק המים במ' סאה וכתב ז"ל לחדש דדוקא מים טמאים שעומדים בכלי דטומאתו דאורייתא צריכים השקה במ"ש וכנגמימים ששפכן לארץ אע,ג שנגררו ונמשכו ע"ג קרקע ומן התורה ראוי להטביל בהן מחטין ולימורות כיונדרבנן בטלוה לרביעית דמקוה ואוקמה אמ' סאה לא בטלה טומאתו אלא עד שישקים במ"ס אבל כיון שנתקבלו עד מ"ס והושלמו במ' סאה כבר חשובין הן להיות מקוה לעהר טמאין ופרחה טומאתן שאין [שהן] אדם וכלים מעהרין כ"ש טומאת עלמן דכיון דנמשכו והקוו למקוה אחד והלה עליהן תורת מקוה בטלה טומאתן ואין לדקדק אלא על שאיבתן וכשרין לטבילה טומאתן מאיליה פרחי כיון דהוו מקוה ומעהרי אחריני, והביא מרש"י תמורה י"ב שממשיך י"ט סאין דשאובין לתוך כ"א סאה מכונסין ולא הצריך להשיקם קודם במקוה שלם ולעהרם וכי היכי דמפרשא מיעוט שאיבה דר"א בעל כרחיה הכי מיפרשא כולה שאיבה דר' יוחנן דאמר שאיבה שהמשיכה כולה כשירה ור' יוחנן פסק הלכה אתא לאשמעינן ובימי ר' יוחנן לא היה אפר פרה וכן הביא משאילתות הנ"ל ורבינו הבה"ג שפי' הא דמקוה שנפלו בו ג"ל שאם המשיכה עהורים ומלעהרפי נמי למ' סאה

שהשאובה מטהרת ברובה ובהמשכה. ואי אמשכינון אידי מרזיבא פסלין דתניא (תוספתא וב"ק סז.) **עה)** ציגור שחקקו ולבסוף קבעו פוסל את המקוה קבעו ברובה ובהמשכה. כלומר שיש רוב מים כשרים והמיעוט נעבר בהמשכה: ואי אמשכינון אידי דמרזיבא פסלין. פי' שהמשיכו המים השאובין דרך מרזב (ציגור) שחקקו ולבסוף קבעו פוסל את המקוה ועיין ראב"ד בבעל הנפש שער המים וסמ"ג וא"ז סי' של"ה ומרדכי מקואות סי' תשמ"ה והאשכול מקואות סי' נ"ב:

משנה הלכות

ברבייה ובהמשכה והרי שמכשירים רב אחא ובה"ג להמשיך מים שאובים ולערף למ' סאה ולא הצריכו להשיקן לתוך המקוה שלם ובימי רב אחא ובה"ג אפר פרה לא היה ולא (והלא) נעמאו המשקין ומי יעבר טומאתן אלא ודאי בהצטרף למ"ם פרחה טומאתן ע"כ.

והנה חידש לן רבינו דבר חדש דלדעת השאילתות ורבינו כל מ"ם שנקוו יחד הרי פרחה טומאתם ולא נשאר עליהם רק דין שאיבה שצריך לתקן ולהכשיר דינם שילאו משאובין כיון ששאובין פסולים למקוה ונמצא דדין טומאת המים ודין שאובין הן שני דברים נפרדים ודין שאובין צריך לבטל אותן וע"י המשכה נתבטלו וע"ש דטעמא דביטול שאיבה הוא כדי שיתבטל מהן דין שאיבה בכלי וכיון דשפכן על גבי הרצפה הרי נתבטלה מהן תורת שאיבה וכדפירש ר"י בר' מ"ל ז"ל כיון דעביד בהו מעשה שפכן לארץ נפקו להו מתורת שאובין דמעשה מבטל מידי מעשה ע"ש באריכות גדולה. ומעתה לפ"ז נראה דדין טומאה שפרחה מן המים לא פרחה בהשקה אלא בהקבץ מים רבים של מ"ם ממילא פרחה הטומאה ואין זה מדין השקה אלא כיון שנתחברו למים רבים פרחה הטומאה אבל אין למחיה היחר ע"י השקה ולכן האמת שאם משיקן לכ"א סאה אינו מועיל בהשקה הגם בדהכ"א סאה הם מים טהורים וכשרים מ"מ הטומאה לא אזלה רק במ"ם א"כ שפיר מתו' קושית הא"ז כיון דיש לכן למים טהרה בהשקה אמאי לא מטמאי ודו"ק. ועוד אמרתי בס"ד דכמו דקיי"ל בכלי חרס שאין לה טהרה בעבילה אם נשברה נטהרה ואחת הטהרה אינה טהרה אלא דפרחה לה הטומאה דהטומאה אין לה אחיזה רק בכלי שלם וכן כלי מתכת אם נשברה כמוליא רמון לכ"ע נטהרה מטומאתה הכ"נ השופך המים זה הוא שבירתן מהכלי ונטהרו בשבירתן אלו והארכתי בזה קצת בשיעור והבן.

עה) ומש"ר ציגור שחקקו ולבסוף קבעו וכו' (תוספתא והובא ב"ק ס"ז) והנה נחלקו בדבר אי שאיבה שהמשיכה על גבי רצפת אבנים ומי מתבטלת מדין שאיבה או בעינן דוקא על מקום שהמים ראויין להבלע דעת הר"י ורא"ש (בירחים דף ל') שאין השאיבה מתבטלת אלא על מקום שהמים ראויין להבלע ורבינו ישעי' הנ"ל חולק עליהם וכתב החילוק דלר"י ביטול שאובין הוא דכיון דראויין להבלע נתבטלו המים אגב קרקע ובזוחלים לגומא ומי נעשין כאילו באו מתמלית לחלוחית הקרקע אבל המשיכן על גבי רצפת אבנים או נסרים שאינן ראויין להבלע כמונחין בכלי דמי ולא מבטיל שם שאובין מינייהו שאין יכולין לדנם כאילו באים מתמלית ולחלוחית כיון דאינן ראויין לבליעה בקרקע ודעת התוס' בטעם דביטול שאיבה דכיון ששפכן מן הכלי על גבי הרצפה הרי נתבטלה בהן תורת שאיבה וכדפי' ר"י בר מ"ל דכיון דעביד בהו מעשה ששפכן לארץ נפקו להו מתורת שאובין דמעשה מבטל מידי מעשה והביא ראי' ממשקה בית מטבחי' דהתם המשכה ע"ג הרצפה היתה וגם מדברי רב אחא משבחא ודברי רבינו הגדול הבה"ד שהביאו דהמשכת ג' לוגין במקוה ע"י הציגורות שחקקו ולבסוף קבעו פסול קבעו ולבסוף חקקו כשר ואצטרופי מצטרפין דאי ס"ד אין ממשיכין על גבי דבר יבש ואינו ראוי לבלוע מים מאי אריא ציגור שחקקו ולבסוף קבעו אפי' קבעו ולבסוף חקקו נמי אלא לאו ש"מ קסבר ר"א דשאובין שהמשיכן ע"ג ציגור שקבעו ולבסוף חקקו כשר למקוה ובאותו לשון ממש שכתב רב אחא כתב גם בעל ה"ג ש"מ דתרוייהו קיים להו דשאיבה שהמשיכה ע"ג מקום יבש כשרה.

ומבאן קשה לי מה שראיתי בהעמק שאלה שהביא באות י"ד וז"ל ואי אמשיכינון מבראי אגב מרזיבא. ובסמוך כתב רבינו ואי אמשיכינון איידי מרזיבא פוסלין כדתניא ציגור כו' וצ"ל דנקא מיירי שקבעו ולבסוף חקקו ומריזבא בתרא לכיפוך. והמרדכי סי' תשמ"ה כתב בזה"ל ומה שפסק הר"מ דאם המשיכה ע"ג רצפת אבנים או נסרים דלא הוי משיכה בה פליגי עליה השאילתות ופסקו דאם המשיכו ע"ג ציגור שקבעו ולבסוף חקקו דכשרין כו' וכ"כ בא"ז הגדול ח"א סי' של"ה בשמו של רבינו ואולי היה כתוב בספרי השאלתות שלפניהם לשון זה וכמשמעות לשון הסמ"ג שהעתיק בש"ם אבל גם הראב"ד הביא לשון זה של רבינו מרזיבא סתם, וא"כ דוחק גדול הוא לפרש מרזיבא קמא הכי ומרזיבא בתרא לכיפך, והאמת יורה נסחת הכת"י בזה"ל ואי אמשכינן מבראי אגב ברזינא ואזלי למקוה לא

פסלי [ובכח"י שמלאתי בע"מ פ"ב הנוס' ואי אמשיכינון מבראי אגב מרזיבא אכן כל כת"י מוטעה ועלינו לברר האמת ולזה שומעין שאמר כהלכה] ופי' ברזינא הוא כמו ברשינא שכ' הערוך ערוך ברשינא והביא בשם רב האי גאון בגיטין ס' הנהו בני הרמך דאזלי כרי ברשינא וכ"כ הפי' שהמשיך נשאודין ע"י חפירה באדן שנעשה להמשיך מי נהר לאיזה מקום וכל"ל גם בבעה"נ להראב"ד אלא שהמעתיקים לא ידעו ברזינא מה הוא והעתיקו מרזיבא ולפ"ד מבואר דעת רבנו בהיפך דהמשכה אינה אלא בקרקע מקום שבולע מים, ואח"כ כתב דאי אמשיכינון איידי מרזיבא פי' אפי' קבעו ולבסוף חקקו פסול דלא מקרי המשכה בזה והעלה דבעינן המשכה על האדן דוקא ונמצא דעת השאילתות כדעת הרמ"א ולא כמו שכתב המרדכי בשמו עכ"ל.

אמנם ממה שכתב רבינו יעקב מערבאי ז"ל מבואר כדעת המרדכי ואדרבה דייק היפוך דיוק העמק שאלה שכתב שם לאחר שדייק מרבינת מים דעל הרלפה נמי מהני וז"ל ואע"פ שלא הייתי סומך על הוכחה זו כל כך וכו' וגם מדברי רב אחא משמע שהשאיבה נכשרת להמשך אפי' על גבי אבנים דהא הכי קאמר ג' לוגין מים שאובים פוסלין את המקוה אבל אי אמשיכונין לא פסלי ולא מיבעיא דלא פסלי אלא אילערופי נמי מלערפי למ"ש ואי אמשיכינון איידי דמרזיבא פסלין דתניא לעור שחקקו וכו'. והא רב אחא בשאובין מיירי דאמר דאי אמשכינון אגב לעור שחקקו ולבסוף קבעו פוסלין הא קבעו ולבסוף חקקו לא פסלין אלא אילערופי מילערפין דבעלה תורת שאיבה מיניהו כשנמשכו עליו אע"ג שהוא יבש ואינו ראוי לבלוע מים דאי ס"ד אין ממשיכין על גבי דבר יבש מאי איריא לעור שחקקו ולבסוף קבעו כו' אפילו קבעו ולבסוף חקקו נמי אלא לאו ש"מ קסבר רב אחא דשאובין שהמשיכן על גבי לעור שקבעו ולבסוף חקקו כשרין למקוה ובאותו לשון שכתב רב אחא כתב גם בעל הי"ג ש"מ דתרוייהו קיים להו דשאיבה שהמשיכה על גבי מקום יבש כשרה ולא בעי מקום לא הנה דהם נמי פי' כדעת המרדכי ודקדקו בשאילתות ואדרבה מינה הביאו ראי' לדבריהם דמשיכה מהני אפילו עגב רלפה ואבנים וכיון דדיקו בה ובדבינו בה"ג ועוד נראה דגם בגרסתם לא גרסי בסיפא דברייתא חקקו ולבסוף קבעו אלא מדיוקא קאמר לה ע"ש לכן לפענ"ד פשוט היות כי המרדכי והא"ז והראב"ד ורבינו יעקב' ובסמ"ג ועוד כלהו מפרשי בדברי רבינו השאילתות ובעל הי"ג דעל גבי הרלפה ולינור נמי מהני המשכה ולא בעי קרקע דוקא הגם אם נמצא איזה כת"י שלא נמצא מבורר כן או שנאמר ונדחוק לפרשו גם כן או שנאמר שאיזה סופר טעה וכתבה שהרי לא מצא כת"ח קדשו של הגאון רב אחא אלא כת"י ממי שהוא וכמו שכתב שם על הכת"י השני שהוא מוטעה כן נאמר על זה שהוא מוטעה כיון שהראשונים ז"ל אשר מימיהם אנו שותים ועליהם אנו סומכין כתבו דכן הוא דעת השאילתות אפילו היה כתוב מפורש בכת"י להיפוך היינו מבעלין הכת"י נגד דעת רבותינו הראשונים שהם היו יותר קרובים וידעו שיטת רבינו השאילתות והבה"ג ממה שאנחנו עכשיו נבא מאיזה כת"י וכ"ש שאינו מבורר גם בכת"י ויש לפרש מריזבא קמא כמ"ש הגאון ז"ל בעצמו.

איברא דנלפענ"ד אי קשיא רישא לסיפא הוא אמינא בדיוק לשון השאילתות שכתב ואי אמשכינון מבראי אגב מרזיבא ירדו ואזלו אגב מקום לא פסלי ליה ויש לדייק דכאן כתב אגב מרזיבא ובסמוך כתב ואי אמשיכינון איידי מרזיבא ולא כתב אגב ונראה שיש חילוק בין אגב לאיידי דבריש מיירי דאמשיכינהו אגב כלומר למעלה ממרזיבא ואין שם חקיקה כלל כיון דאין בו חקיקה ובית קבול כיון שקבעו כשר לכ"ע אבל בסיפא מיירי שהמשיכן איידי דמרזיבא כלומר דרך מרזיבא מבפנים ומיירי במרזב שיש לו בית קבלו כדרך המרזב שיש לו בית קבול פוסלים וא"כ ריש אשמעינן כשהמשיכון על גב המרזיבא ואין בו בית קיבול וזה מהני וכשר וכדעת התוס' דהמשכה מהני אפילו על גב מרזב ולא בעי קרקע ראו להבלעה ובסיפא מיירי ממרזב שיש לו בית קבלו ומעביר המים בהמשכה דרך המרזב וכיון שיש בו בית קבול שנחקק המרזב בזה נפ"מ אי חקקו ולבסוף קבעו פסול ואם קבעו ולבסוף חקקו כשר וזה לפענ"ד נכון בפי' השאילתות לפי דיוק העמק שאלה ז"ל ודו"ק.

והיות כי הארכתי קצת בהני עניינים אמרתי אשיחה וירויח לי דהרא"ש הל' מקואות סי' י"ב נשאל על מקוה שהוליכו לתוכו מים בסילונות של מחכות אם הוא כשר דפשוטי כלי מחכות עמאים נמצא דהוייתן ע"י דבר עמא ואמרתי דאם הסילונות בנויות מחוברות לקרקע דאין תורת כלי עליהן אין מקבלין טומאה כהיא דתנן בפי"א דכלים כל כלי מחכות שיש לו שם בפני עצמו עמא חוץ מן הדלת והנגר והמנעל והפותח שחתת הליר והליר והקורה והלינור שעשו לקרקע וכן הני סילונות כיון שנעשו להיות מונחין שם תמיד תשמישן עם הקרקע ואין מקבלין טומאה ולא מיבעיא על כלי מחכות שנעשה לשמש את הקרקע שהוא טהור לפי שהוא בטל אגב קרקע אלא אפילו נעשה לשמש פשוטי כלי עץ טהור וכו' ע"ש ומבואר לכאורה דבעי דוקא שיהא נעשה לשמש את הקרקע אבל אם לא נעשה לשמש את הקרקע אע"ג שאח"כ עשהו לשמש את הקרקע לא מהני, ויותר מבואר

כדבר בשו"ת הרא"ש כלל ל"א סי' ז' שכתב שם אמנם יש להתיר מקום שהמים נכנסים לתוכו דרך סילונות של מתכת מעשה אחר משום שאינן מקבלין טומאה משום שמשמשין את הקרקע כדתנן בפי"א ואפילו אינן מחוברים לקרקע עהורים כיון שלא נעשו אלא לשמש הקרקע וכן הני סילונות כו' כיון שנעשו להיות מונחים בקרקע תמיד אינן מקבלין טומאה.

ובשו"ת נוב"י ת' סי' קל"ז דקדק מדברי הרא"ש שכתב כיון שנעשו להיות מונחים בקרקע תמיד ולא כתב כיון שמונחים בקרקע תמיד אלמא דהכל הולך אחר תחלת עשייתן לשם מה נעשו ולכן תמה אש"ע יו"ד סי' ר"א סעיף מ"ה שכתב סתם ואם הסילון של מתכת מחובר לקרקע אפילו מקלא להדיא לתוך המקוה כשר שהרי אינו מקבל טומאה לפי שהוא בטל אגב קרקע ונתן מקום לטעות ולא פירש דבעינן דהני סילונות בעינן דוקא תחילת עשייתן לשם קרקע גם העור כתב וז"ל ואם סילון של אבר או של מתכת אסור להמשיך בו מים למקוה שמקבל טומאה ואם הוא מחובר לקרקע שפיר דמי שאז אינו מקבל טומאה לפי שהוא בטל אגב קרקע עכ"ל העור. הרי שג"כ לא הזכיר שיהא תחילת עשייתן על שם כך רק די שיהא מחובר עתה לקרקע והעלה לחלק בין סילונות שמונחות על שעת הקרקע ולא נתחברו לא בבנין ולא עמוניס בקרקע ועיקר עברה שלהם שמשמשין את הקרקע בזה בעינן תחלת העשיה לשם כך אבל אם נתחברו בבנין עם הקרקע או עמון בתוכו לא בעינן עשייתו מתחלה לשם כך ולבסוף חזר בו מכח גמרא שבת נ"ח ע"ב שכתבו שם של בהמה ועשאו לדלת אטפ"י שחברו לדלת וקבעו במסמרים עמא שכל הכלים יורדין וכו' ואינן עולים מעומאתן אלא בשינוי מעשה וכ"פ הרמב"ם בפ"ח דכלים הי"ב ע"ש.

ולפענ"ד ראי' מדברי הרא"ש גופי' שכתב בפירושו למס' נדה וז"ל וכן הני סילונות כיון שנעשו להיות מונחין שם תמיד תשמישן עם הקרקע ואין מקבלין טומאה ולא מיבעיא על כלי מתכת שנעשה לשמש את הקרקע שהוא עהור לפי שהוא בטל אגב קרקע אלא אפילו נעשה לשמש פשועי כלי עץ עהור כדתנן וכו' זה הכלל המחובר לעמא עמא ולעהור עהור. ויש לדייק מה שכתב ולא מיבעיא על כלי מתכות שנעשה לשמש את הקרקע שהוא עהור לפי שהוא בטל אגב קרקע דלמה ליה לעעם שבטל אגב קרקע דכיון דנעשין להיות תשמישן עם הקרקע אין מקבלין טומאה א"כ קודם תשמישן נמי כבר אין מקבלין טומאה ואפילו לא בעלו אגב קרקע ול"ל טעם שבטל אגב קרקע. גם מה שסיים זה הכלל המחובר עמא עמא ולעהור עהור משמע דהכל תלוי בחבור והחבור עושהו חלק מהעהור ובטל העומאה ממנו וכן אם חברו להעמא נעשה חלק והבן.

גם מה שכתב וז"ל ובשביל שכתבת שהגדולים החמירו לפסול מקום שהמים באים לתוכו ע"י סילונות של מתכת אפשר אם הסילונות מונחות ע"ג קרקע ולא נתחברו בבנין עם הקרקע ואינם בטלים אגב קרקע ומקבלים טומאה אבל אם נתחברו בבנין עם הקרקע או שעמונים כולם בתוך הקרקע נתבטלו עם הקרקע ועהורין, ול"ע דאמאי לא משני ליה דהני סילונות מיירי בסילונות שלא נעשו מתחלה לחברן בקרקע והני הכ"ג פוסלין את המקום אפילו הם מחוברין לקרקע ואינן שמכשרינן דוקא כשנעשו מתחלה לשם קרקע וליכא סתירה מהני גדולים שפוסלים.

ובשו"ת המיוחסות להרמב"ן סי' רכ"ז נשאלה ג"כ שאלה במים העוברים למקוה דרך מתכת שאין לה בית קבול וכתב דאם קבע הלינור בקרקע כשר ואעפ"י ששנינו בפ"י דמס' פרה נתן ידו או רגלו על הירקות כדי שיעברו המים לחבית פסולים עלי קנים ועלי אגוזים כשר זה הכלל דבר המקבל טומאה פסול דבר שאין מקבל טומאה כשר ומפ' עעמא בפ"ב דזבחים דאמר קרא מקוה מים יהי' עהור הויתה ע"י עברה יהא ותנן נמי בפ"ה של מקואות ר' אסי אומר כל דבר שהוא מקבל טומאה אין מזחילין התם בשאין קבוע בקרקע אבל בזמן שקבעו בקרקע בטל לגבי קרקע ואינו מקבל טומאה וכדתנן פ"ו דמקואות מעברים המקואות וכו' כילד מביא סילון חרס או סילון של אבר וכו' ועעמא כדאמר דכל שהוא קבוע בקרקע בטל לגבי קרקע ואינו מקבל טומאה וכמו ששנינו במסכת כלים כל כלי מתכת שיש לו שם בפני עצמו עמא חוץ מן הדלת והנגר וכו' והלינור שנעשו לקרקע כו' ע"ש.

והמבואר דפי' סתם דלינור כל שקבע בקרקע בטל לגבי קרקע ולא זכר כלום שיעשה מתחלה בשביל לשמש לקרקע ואדרבה מדדימה הא דנתן ידו או רגלו על הירקות ושאר כלי מתכות עם לנור ובכלהו נתן רק הטעם אם קבעו בקרקע או לא משמע דאפילו דבר שבעצמו מקבל טומאה כל שקבעו בקרקע בטל לגבי קרקע ע"ש ודו"ק. אלא דלפ"ז שפיר מסתבר דהעור והב"י בכיון כתבו בסתם דהסילון מחובר בקרקע כשר בכל ענין אאפילו לא נעשה בתחילה לשם זה דהעיקר כל שקבעו בקרקע בטל אגב קרקע לאחר שנתחברה וכמו שעלתה על דעת הנוב"י ז"ל במשבה.

האמנם כי כן תקשה קושית הנוב"י משבת נ"ח ע"ב של בהמה ועשאו לדלת אע"פ שחברו לדלת וקבעו

במסמרים עמא שכל הכלים כו' ואינן עולים מעומאתן אלא בשינוי מעשה וכ"פ הרמב"ם. ולכאורה עלה בדעתי לישב בתרי אנפי, האופן הא' דלא דמי סילון המחובר לקרקע לשל בהמה ועשאן לדלת שאע"פ שחברו לדלת וקבעו במסמרים מ"מ החבור ע"י מסמרים אינו עושה שינוי בגוף הכלי ודרכן של בנ"א מזמן לזמן לחזור ולהסירן מהדלת ולכן שפיר אינו בטל אע"פ שקבען במסמורות כל שמתחילה קבל עומאה אבל סילון המחובר לקרקע באמת הוה כשינוי מעשה דכיון שקבעו וחברו בבנין ונתנו בקרקע שוב לא יתנתק ליעלו משם ואין זה מדרך רוב בני אדם כה"ג שפיר מקרי שינוי מעשה ויוצא מידי עומאה.

ועיין תוס' נדה ס"ב ע"ב ד"ה אלמא בקפידא תליא מילתא וא"ת א"כ מה צורך בהעברת סמנים כיון דמבטל בלבו סגי וי"ל דבעלה דעתו אגל כל אדם אם יבטלנו בלא שבעה סמנים ע"ש. מבואר דעומאה אם בעלה בלב ואינו מקפיד כי' סגי לטהר אי לאו משום דבעלה דעתו אגל כל אדם ובהקפדה תליא מילתא ע"ש. והכ"נ השינוי מעשה מהני לבטל העומאה ולעשות הכלי בטל שם כלי מינה ואינו כלי אבל במחשבה לא מהני ולכן בדלת אפילו קבעה במסמרות אינו בטל דדרך בנ"א להנתק פעמים ולהסירה משם, אבל סילונות שחברם וקבעם בקרקע בעלו אגב קרקע ואתי שפיר לישנא דבטל אגב קרקע כלומר דקביעות בקרקע עושהו כשינוי מעשה ובעלה אגב קרקע ומעלמו לא הי' בטל. ועיין בסמוך בשם קרית ספר ובשם הרא"ש סוכה דבעומאה אזלינן בתר רוב תשמיש העולם.

האופן השני דבשל בהמה ועשאו לדלת הנה מיירי בכלי שהיתה נעשית לשם דבר ידוע ומסויים וכיון שהכלי כבר הוכנה לשם דבר ידוע שוב להוליאה מהכנתה צריך שינוי מעשה ולאו דוקא שעשה מעשה לשם דבר ידוע אלא אפילו רק חישב עליו לשם כלי ידוע מקבל עומאה שכל הכלים יורדין לידי עומאתן במחשבה וכל שירדו לידי חורת עומאה שוב אינן עולין אלא בשינוי מעשה, והטעם דלא אמרינן אחי מחשבה ובטל מחשבה משום דכיון דהמחשבה מביא עומאה לכלי והתורה חשבה המחשבה למעשה בזה כמבואר בפ' האומר בקדושין (דף נ"ט ע"ב) דשאני מחשבה דעומאה דכי מעשה דמי דרחמנא קרייה מעשה דכתיב כי יתן דהיינו בידים וקרינן כי יותן ואע"ג דהוי במחשבה בעלמא עיין קרית ספר פ"ח מהל' כלים וכיון דמחשבה בזה כמעשה דמי א"כ תו לא אתי מחשבה ומבטל מחשבה דכיון דמחשבת עומאה כמעשה דמי בעי שינוי מעשה דוקא וכמו לענין תרומה דכתיב ונחשב לכם תרומתכם נמי אמרינן דכמעשה דמי ולא אתי מחשבה ומבטלה ולכן שפיר בעינן שינוי מעשה דוקא לבטל.

ומיהו כל זה בכלי שחישב עליה לשם כלי או שעשאה לשם כלי ממש אבל כלי מחכת שלא עשאה לשום כלי ולא חישב עליה כלל ואפשר להשתמש בה שני תשמישים תשמיש אחד אם ישתמש בה תקבל עומאה ותשמיש אחד שלא תקבל עומאה א"כ כל זמן שלא חישב עליה לשום תשמיש אכתי בידו לכוין לאיזה תשמיש שירצה ולאשר יחפוץ יעמו כיון שאכתי לא נקרא עליו שם כלי ולכן אם חישב עליה לשם תשמשי עהור כגון סילונות לחבר בקרקע לא בעי שינוי מעשה להוליאה דהרי אכתי לא חישב עליה לשם כלי אחרת שילערך להוליאה מידי מחשבתו הראשונה וכה"ג לא בעי שינוי מעשה כלל אלא כל שחברו לבנין ולקרקע הרי בטל אגב קרקע ועהורה היא הכלי כיון שמעולם לא חשב עליה מחשבה אחרת שתעשה כלי וילערך להוליא מדין כלי שילערך שינוי מעשה.

ומעתה לא קשה מגמ' שבת דשל בהמה ועשאן לדלת דפי' דהתם כבר היתה כלי של בהמה וא"כ כבר היתה מקבל עומאה ולכן אעפ"י שעשאו לדלת לא יצא מידי עומאתו דקביעת מסמרין בדלת לאו שינוי מעשה הוא אבל סילונות וכיוצא בזה שלא היו עדיין מחשבתו עליהם לשום תשמיש ולא לשום כלי המקבל עומאה אם חשב עליה לתשמיש קרקע בטל אגב קרקע ואינו מקבל עומאה ואפילו לא הי' עיקר עשייתו מתחלה לשם תשמיש קרקע, ועיין מל"מ פ"ב מכלים ה"א ד"ה והנראה אצלי. בקילור החילוק הוא בסתם כלים אי אמרינן דסתמן הו"ל כנעשו לשם כלים ומקבלין עומאה או אמרינן דסתמן לא מקרי לשם כלי.

ובמה שכתבנו מובנים דברי הרא"ש סופ"ק דסוכה שהביא בשם רבינו יצחק' דאנו מחללאות שמוכרין הגרין לאו בתר עשייתן אזלינן שהאומן אינו עושה אותן אלא למוכרן לכל מי שצריך להם וא"כ אין ליתן אלא אחר קנייתם וכו' וא"כ אדם יכול לקנות מחללת חדשה לשם סוכה ולסכך בה אע"ג דחזיא לשכיבה בתר מחשבתו אזלינן וכיון דקנאה לצורך סוכה וסיכך בה אינה מקבלת עומאה ולכאורה תקשה להרא"ש לשיטתיה דכתב בסילונות דבעי שיעשה מתחלה לשם סילון וא"כ הכ"נ במחללת.

ולפמ"ש מובן היטב דכיון דהאומן העושה למכור אינו מחשב בו כלל אלא עושהו על דעת ומחשבת הקונה ולכן אזלינן בתר מחשבת הלוקח והעושה על דעת הלוקח עושה ומעתה לא מיבעיא לדעת רבינו יצחק הכ"נ בדידן כותיה הוא אלא אפילו להרא"ש שחלק עליו וכתב ולא נהירא אלא אזלינן בתר מנהג אנשי המקום כדקאמר לא נחלקו ר' יוסא וחכמים על מחללת אושא

שכן עמאות הכלך במקום שנהגו לשכב עליהן אפילו אמר לאומן לתקנו לו לסיכוך אין מסככין בה דמי יודע שאמר לאומן לתקנו לו לסיכוך ואתי כ"ע לסכוכי ביה ע"כ.

הנה נחלקו רבינו יעקב' והרא"ש ז"ל באומן העושה למכור אי אזלינן בתר כוונת האומן או לא דלרבינו יעקב' לא אזלינן בתר כוונת המוכר כלל ולהרא"ש אזלינן גם בתר כוונת המוכר בצירוף מנהג אנשי המקום כלומר דכוונת המוכר מהני לעשותה כלי היכי דרוב אנשי המקום לוקחין למחצלת אומדין דעת המוכר שהי' לשם מחצלת דודאי האומן על דעת רוב בני האדם עושה אבל היכי דליכא מנהג אנשי המקום או שהוא מחצה על מחצה או שאין ידוע להאומן אז מודה הרא"ש לרבינו יעקב' דאזלינן בתר מחשבת הלוקח דכיון דליכא מנהג אנשי המקום בע"כ נותנין ליה דין מחשבת הלוקח דהרי האומן לא חישב עליו כלל וא"כ בנידון דסילונות כיון דרובן נעשין להשתמש בקרקע א"כ אפילו עשאן בסתם למכור נמי אין מקבלין עומאה כיון שהלוקח קנאן לחברן בבנין ובקרקע ולא בעי לעשותן ממש בתחלה לשם קרקע אלא אם עשאן לשם דבר אחר אז מקבל עומאה.

ואכתי פש לן לבאר דברי רבינו הרא"ש ז"ל שנראה דבריו סותרין מסוכה לנדה הנ"ל דבסוכה כתב דאפילו אמר לאומן לתקנו לו לסיכוך אין מסככין בו דמי יודע שאמר לאומן לתקנו לו לסיכוך ואתי כ"ע לסכוכי ביה מבואר דס"ל דאפילו אמר להדיא לעשותו לשם סכך אפילו הכי לא מהני ואולי בסילונות כתב דאם עשאו להדיא לשם קרקע ולהשתמש בו מהני ואמאי לא חיישינן גם בסילונות דמי יודע שאמר לאומן לתקנו לו לשם קרקע ואתי כ"ע להדיא מי בסילונות שמקבלין עומאה אמנם לפמ"ש אתי שפיר דהרא"ש ז"ל לא כתב כן אלא במחצלאות דאושא שכן עמאות כיון דמנהג אנשי המקום לשכב עליהן ולזה חשבו וגזרו אבל בסילונות דרובם נעשו לשם קרקע כה"ג לא חיישינן ושפיר מהני אפילו בסתם וכ"ש באמר לעשותו לשם קרקע. אלא דלפ"ז הוה אתי לן דאפילו התנה בפי' לשם מקום ולחברן בקרקע אם הי' במקום שרוב בנ"א עושין סילונות להשתמש לשם כלי וכיולא בו שמקבל עומאה לא היו יכולין להעביר מים למקום בסילונות אפילו אם הי' עושה אותן להדיא לשם קרקע מפני מראית העין וכמו במחצלאות לדעת הרא"ש ז"ל וזה דבר חדש, וכגון זה הי"ל להרא"ש לאשמעינן גם בסילונות ומשמע לכאורה דס"ל דאם עשאן לשם קרקע בכל און מהני, ואפשר דדוקא בסוכה שמסור לכל אדם חיישינן מפני מראית העין דמי יודע שאמר לאומן לתקנו לו לסיכוך וכו' אבל בסילונות כיון דנמסר לבקיאין ורק בקיאין עושין מקואות כה"ג ליכא משום מ"ע דמי יודע שאמר לאומן וכו' דבמקום בקיאים לא גזרו והרבה פעמים מצינו כזה ולכן לא התנה הרא"ש ז"ל בסילונות דכה"ג אסור. ועין ר"ן פר"א דמילה למה לא גזרו שמא יעבירנו במילה.

שנית יש לומר דהרא"ש לשיטתיה שכתב בפ' חבית דבאיסור דרבנן לא גזרו משום מראית עין והביאו הע"ז א"ח סי' רמ"ג בסופו ע"ש וא"כ הכ"ל כיון דמדאורייתא ודאי מהני עשאו לשם קרקע אפילו במנהג המקום הה"ג לא גזרו משום מ"ע ול"ע דאפשר דהכי מקרי איסור דאורייתא. וי"ל עוד לפמ"ש המג"א א"ח סי' רמ"ד סק"ח דבשל רבים ליכא חשדא כמבואר בגמ' ע"ז דף מ"ג ע"ב רבים שאני ופריך הא ר"ג יחיד הוא ומשני כיון דשכיחי רבים גביה ועיין יו"ד סי' קמ"א ס"ד וכיון דאין אדם עושה מקוה לעצמו ומבואר בגוואלת ר"י החסיד דאין לעשות מקוה לעצמו א"כ מקוה הו"ל בשל רבים ובשל רבים ליכא חשדא ושפיר לא חש לה הרא"ש ז"ל דכיון שהתנה עם האומן להדיא לתקנו לשם קרקע הה"ג מהני אפילו במקום שמנהג אנשי המקום לעשותו לשם כלי המקבל עומאה ודו"ק.

ולא אוכל להתעלם ממה שראיתי בשו"ת מהרי"א הלוי סי' קי"א שכתב לייחד קושית הנוב"י משבת הנ"ל דאין עולין מטומאתן אלא בשינוי מעשה היינו דוקא אם נתחמשו בו כבר בתלוש לדבר אחר כמו זוג של בהמה אז אינו מועיל מה שחיברו לקרקע משא"כ בדבר שלא נתחמשו בו בתלוש לשום דבר אף שירד לו תורת עומאה מפני שראוי לתשמיש אחר או שחישב עליו מ"מ אחר שקבעו בקרקע עבור כיון שלא הי' עומד מקודם לשום תשמיש מיוחד ע"ש, והגם כי סברא נכונה היא לכאורה אמנם מדברי רש"י שבת הנ"ל ד"ה שאין עולין לא משמע כן שכתב שאין עולין מטומאתן מתורת עומאה שירדה להן ואע"פ שעדיין לא נעמאו משנמלך עליהן אין עולין מלקבל עומאה אלא בשינוי מעשה ומשמע לכאורה דבכל אופן שהוא, כל שנמלך עליהן וחישב פעם לשם כלי המקבל עומאה שוב אין עולין מטומאתן אלא בשינוי מעשה וכן נראה מלשון הרמב"ם פ"ח מהל' כלים ה"י וכן נראה לכאורה להדיא מלשון הרא"ש עצמו בסוכה הנ"ל דאפילו רק מנהג אנשי המקום להשתמש בו לצורך כלי המקבל עומאה שוב הו"ל בכלל כלי המקבל עומאה ואינו יולא מידי עומאה ע"ש ודו"ק.

עוד כתב שם לתרץ שיטת הנב"י ע"פ שיטת רבינו יעקב' הובא בהרא"ש סוכה הנ"ל במחצלאות דמהני מחשבת הלוקח ולא המוכר וכתב ואע"ג שהרא"ש חולק עליו שם וקיי"ל כהרא"ש בא"ח סי' תרכ"ט ס"ו היינו משום מראית העין כמבואר שם כיון שדרך לעשותן

לשכיבה אחו כולי עלמא לסכוכי בהו אף אם קנאן לשכיבה אבל עכ"פ כיון דמדינא עהור מקרי הוייתו ע"י עהרה ע"כ. ולאחר בקשת סליחת הגאון ז"ל דבריו תמוהים דהרי הרא"ש שם פליג על רבינו יעקב' מעיקר דינא ולא משום מ"ע אלא דפליגי בעיקר הדין דלדעת רבינו יעקב' כל שעשאו למכירה אין מחשבת האומן כלום והכל אזיל בתר מחשבת הלוקח אבל הרא"ש ס"ל דאומן שעושה למכירה אזלינן בתר מנהג אנשי המקום וכיון דמנהג אנשי המקום לשכיבה מסתמא לשכיבה עומדת ומקבל עומאה אף שלא חישב עליו המוכר כלל ולא הלוקח ואפילו שחשב שוב הלוקח בשעת לקיחה למחשבת עהרה מ"מ לא מהני כלל מחשבתו דחמא של מחשבת אומן משחתו למנהג אנשי המקום וזה ברור מאד דהרא"ש בעלם הדין פליג אלא שהרא"ש ז"ל הוסיף דאפילו אם התנה בפי' והלך לאומן ואמר לו קודם לתקן לו מחללת לסיכוך אפ"ה לא מהני במקום שנהגו לשכיבה משום מ"ע וע"ז בלאוד הוא דחש משום מ"ע אבל אם לא אמר לאומן כלל לתקוני להדיא לשם תשמיש שאינו מקבל עומאה אז אסור מדינא להרא"ש כיון דמנהג אנשי המקום לעשותו לשכיבה ול"ע מה שאמר שהרא"ש לא פליג על רבינו יעקב' אלא מפני מ"ע.

ולא זו אף זו שכתב בשו"ת מהרי"א הנ"ל דהעעם דאין מחשבה מוליא לא מיד מעשה ולא מיד מחשבה כתב שהוא משום דילמא אתי לאמלוכי ממחשבתו השני' ויחזור למחשבתו הראשונה ולפענ"ד אין זה העעם אלא כמ"ש לעיל דכיון דע"י מחשבה נעשה מעשה ונחשב כמעשה ולא אתי מחשבה ומבעל מעשה ועיין ש"ך ח"מ סי' רנ"ה סק"ו העעם דבא ליד גזבר לא מלי שאיל עליה משום דלא אתי דבור ומבעל מעשה ובספרינו משנה הלכות ח"ה סי' ר"ג ועיין ח"ם יו"ד סי' רמ"ג ופלא שלא הרגיש הבר כרגע מדברי הש"ך הנ"ל עכ"פ לדידן כיון דעומאת מחשבה כמעשה דמי א"כ שוב לא אתי מחשבה ומבעל המעשה, ובמקום אחר הבאתי לישב בזה שיעת המהרי"ע מ"ש תרומה מקדשים מקושית המחנה אפרים ועוד אחרונים ז"ל אמש"כ מהרי"ע בתשו' סי' קכ"ז שע"י שליח אינו יכול להקדיש משום דמילי לא מימסרי לשליח ותרומה שאני דמחשבת תרומה חשיבא מעשה דכתיב ונחשב לכם תרומתכם ועיין מח"א הל' שלוחין שתמה עליו דגבי הקדש נמי מחשבה כמעשה דכתיב כל נדיב לב, ועיין מרדכי גיטין ס"פ האומר וממורי הכהן קבלתי, ותוס' יבמות כ"ה ע"ב ד"ה לא חשו חכמים ובשו"ת בית שערים למרן זקני ח"ח סי' שכ"ו.

שוב נתישבתי בדבר דהוא גמ' מפורשת קדושין נ"ע איתיביה ר"ל לר' יוחנן כל הכלים יורדין לידי עומאתן במחשבה ואין עולין מידי עומאתן אלא בשינוי מעשה מעשה מוליא מיד מעשה ומיד מחשבה מחשבה אין מוליאה לא מיד מעשה ולא מידי מחשבה בשלמא מיד מעשה לא מפקא דלא אתי דיבור ומבעל מעשה אלא מיד מחשבה מיהו תיפוק, שאני מחשבה דעומאה דכי מעשה דמי ובתוס' שם ד"ה מיד מחשבה הקשו תימה ליפרוך נמי גבי תרומה לעיל וכו' וי"ל דמחשבה דתרומה היה יודע דכמעשה דמי וכו' אבל גמי עומאה אין המחשבה מעמאתו אבל מביאתו לידי תורת קבלת עומאה ואותה הבאה יכולה להתבעל דהכל מודים דע"י המעשה מתבעלת א"כ תתבעל ע"י מחשבה ולזה משני שאני מחשבת עומאה דכי מעשה דמי, הנה מפורש הבעם דאין מחשבה מוליא מיד מחשבה משום דכי מעשה דמי וכ"ש מיד מעשה דאינו מוליא ויליף מקרא דכי יותן ולא משום דאתי לאמלוכי ממחשבתו.

וחזון הרביתי בקריאת ספר פ"ח מהל' כלים שכתב וז"ל

גולמי כלי מתכות דעהורין ילפינן לה מכלי מדין דכתיב כל מעשה כלים שלמים ואמר ר' יוחנן פ"ק דחולין דכל שלא נגמרה מלאכת עשייתן הוו גולמים עד שתגמר מלאכתן ואין מקבלין עומאה ולא יהיה מחוסר מעשה כלל ופרש"י ז"ל לגולמים דאם חשב להניחם כמות שהוא הוי גמר מלאכתו ומקבל עומאה כאלו נגמר כל המעשה מלאכתו מדכתיב כל כלי מעשה והא דבמחשבה יורד לעומאה כגון עבעת בהמה לאדם היינו משום דמתחלת עשייתה הבעבעת נמי לאדם יורדת לעומאה במחשבה לאדם דאלו חשב עליה לבהמה מתחלת עשייתה אינה מקבלת עומאה ובפ' האומר בקידושין אמרינן מחשבה דעומאה כי מעשה דמי דרחמנא קרייה מעשה דכתיב כי יותן היינו בידים וקרינא כי יותן ואע"ג דהוי במחשבה בעלמא והיינו כמ"ש בס"ד.

וכתב עוד שם זוגין שעשויין לבהמה ולדלת אזלינן בתר רובא וכולם מקבלים עומאה עד שיפרישם אם היו רובם לדבר שמקבל עומאה וזוגין הנמלא בכל מקום רובם לבהמה חוץ מהנמלאים בכרכין דרובן לדלתות, ואם אמר לאומן עשה לי ב' זוגים אחד לדלת ואחד לבהמה שניהם מקבלים עומאה עד שיפרשם זה לכך וזה לכך דכל אחד הבעשוי לכך ולכך כפי מה שירצה יעשה מעילין אותו להחמיר ע"כ.

הנה ביאר לן הק"ם מפורש היפוך התשו' מהרי"א הנוי הנ"ל ולכאורה נראה נמי שחולק אבעל מל"מ הנ"ל דהרי המל"מ ס"ל דכל שהמחשבה לא מפורשת אלא עומדת לכך ולכך שפיר למה שיחפוץ יעבו אפילו לעבר והקריאת ספר ס"ל דכל שעומד לכך ולכך ואינו מפורש אלא לכל אשר ירצה יעשה מעילין אותו לחומרא ומקבל

טומאה ול"ע ואולי י"ל דהמל"מ נמי מודה היכא דאמר לו עשה לי שתי זוגים אחד לדלת ואחד לבהמה דמטילין אותו לחומרא דעכ"פ אמר לו שיעשה אחד לדלת שיקבל טומאה וא"כ על אחד נחית איסור טומאה אלא דלא ידעינן אהי מייייהו והו"ל כעין מה דאמרינן דבדאורייתא קיי"ל דאין ברירה ומטילין אותו לחומרא ותרוייהו טמאין משא"כ המל"מ דמתיר מיירי דעשה כלי אחת ולא כיון כלום לשם מה שעושה אלא לשם מכירה וכיולא בו וכיון שלא חשב לא לשם דבר המקבל טומאה ולא לשם דבר שאינו מקבל טומאה אלא עשאו ותלאו בדעת הקונה כה"ג לכל אשר יחפוץ יעלנו ואפילו לשיעת הק"ס.

ומעתה נבא לדון בדין עסין דידן מהו והנראה דסתם עסין הנמכרין בבתי חרושת אם נתחכו לשיעור תלוי נמי בנ"ל דאם רוב אנשי המקום משתמשים בהם לשמש את הקרקע וכיולא בו שאינו מקבל טומאה אזלינן בתר אנשי המקום ועבור ואם רוב אנשי המקום משתמשים בהם להשמיש שמקבל טומאה הרי הם טמאים דאזלינן בתר אנשי המקום, ואם מחלה על מחלה או שאינו ידוע לכאורה מטילין לחומרא משום דהו"ל סיפקא דאורייתא. ובזה שפיר מובנים דברי רבינו הגדול בעל ד"ח ז"ל בתשו' יו"ד סי' מ"ד דס"ל דעסין של מתכות מקבלין טומאה דהם כלי מתכות לזה, וכ"ת תמה דלא הראה מקור לזה.

ולפענ"ד מקורו נאמן הוא כנ"ל דהרי אפילו גולמי כלי מתכות אם חשב עליהם שלא לעשותן ולתקנן יותר נעשים כלים ומקבלין טומאה וכ"ש עסין שנתחכו לשיעור מסוים ורוב עולם אין משתמשים בהם לקרקע ולמקוואות וכיולא בזה א"כ אזלינן בתר רובא דעלמא ולא מהני בזה מה שהמוכר אינו מחשב לשם כלי כיון דבעלם הוא פשוטי כלי מתכות ורובא דעלמא משתמשין בו בדבר המקבל טומאה וודאי דסתם עסין מקבלין טומאה.

ומה שהביא מעכ"ת מפי"א דמס' כלים מ"ג שם עסין ופי' בתפא"י שם אות י"ח ברזל מחותך בלעך בלע"ז ואינו מקבלל טומאה דדוקא פשוטי כלי מתכות מקבלין טומאה אבל זה אינו כלי עכ"ל וכן פי' הר"ש, ובפיה"מ להרמב"ם שם תוספתא גולמי כלי מתכות טהורין וכו', ועסין הם הלוחות הדקין והם רק גולמי כלים שאינם מקבלים טומאה, והוסיף מעכ"ת דעסין הם הלוחות הדקים והם רק גולמי כלים שאינם מקבלים טומאה קעסים אינם כלי ולא מקבל טומאה, וקשה למרן הד"ח, אבל לפמ"ש לא קשה מידי דהר"ש והר"ש בפיה"מ שם לא פי' רק אגולמי כלי מתכות שאינם מטמאין אבל בעסין שלנו כיון שלא יעשו מהם כלים עוד שוב נעשו כלים שלמים ומקבלין טומאה.

ועיין מהר"ם שיק יו"ד סי' ר"ד בשם הגדולי עהרה דעם של מתכות אינו כלי ול"ע. וראי' דמתני' דכלים מיירי בגולמי נראה דהרי חשב שם העושה כלי מן העשת ומן החררה וכו' שהני כלהו אכתי לאו כלי הם אלא גולמי, ועיין ר"ש שם עשת חתיכה גדולה של ברזל כמו עשתית של ברזל וכו' המנורה היתה באה מן העשת, החררה עושין מן הנחושת ומן הברזל כמין עוגה כשמבקשים לעשות כלי מזה והוא תחלת הכלי, הרי דהני מיירי שהם גולמים ולא כלי.

גם מה שכתב וחשב שם הסובב של גלגל במשנה אין הכוונה כשהוא כלי אלא קודם שהי' לו דין כלי וכ"כ הרמב"ם בפיה"מ שם להדיא וז"ל אין הכוונה שיותך זה הגרידה או אלו הקלוות ויעשה מהן כלים שזה יקבל טומאה בלא ספק אמנם הכוונה שכל אלו הקלוות והלוחות (קובן ותובר אותן) עד שנעשה מהן דמיון כלי הנה הוא לא יקבל טומאה מן הסבה אשר זכרנו ע"ש הנה מבואר דעת הרמב"ם ז"ל דכל הני במתני' מיירי שאינן מקבלין טומאה ואינם כלי אלא גולמי כלי וא"כ דהני עסין שחשב שם במתני' כיולא בהן והם אינם מקבלין טומאה.

ובזה יובנו נמי דברי הפמ"א בתשובה ח"ג סי' מ"ב שכתב דעסין הם גולמי כלי מתכות והביא משנה דמס' כלים הנ"ל דהעושה כלים מן העסין טהורין ומשמע דעסין לעולם טהורין הם עכל"ל דכוונתו נמי לעסין שהם גולמי כלי מתכות ולא נעשו עדיין ראוי להשתמש בהם כמו שהם לכלוס ולכן נקראו גולמים וכמו שכתב הפמ"א להדיא.

העולה לדידן נראה, דאלפא לעסין הראויין למקוה הוא אם נעשו מתחלת לשם מקוה הם טהורין לכ"ע וליכא בהו שם איסור, שייה להן עסין עשויין לעשות מהן כלים והעסים מיוחדים לזה דכיון דהעסין מיוחדים לעשות מהן כלים א"כ הנ"ל גולמי עסין דאינן מקבלין טומאה והוא שיהיו ידועים שהני עסין אין משתמשין בהן לדברים אחרים רק לעשות מהן כלים, וסתם עסין הנמכרים בחנות לא אזלינן בתר מחשבת הקונה אלא בתר מנהג אנשי המקום אם רוב מהגים להשמיש קרקע הני נמי טהורין ואם רוב מהגין לכלים הני טמאים, מחלה על מחלה מטילין אותו לחומרא, ומיהו בסתם שאין ידועים למה הן וליכא רובא דעלמא הכ"ג תלוי בהני תרי פירושי שכתבנו לעיל אלידא דהמל"מ אי אזלינן בתר הקונה הכ"ג ואם קונה עסין מעשת גדול

בגד לבוע. בכל מיני לבע שכוא, ונסתפקתי בבגד שלבעו לבן אי מקבל כתמים ולבסוף חקקו אין פוסל את המקוה. (נדה סא:) **עו)** ת"ר בגד צבוע מיטמא משום כתם רבי נתן בן יוסף אומר אין מטמא משום כתם שלא תיקנו בגדי צבעונין ומלשון רב יוסף שלא תקנו בגדי לבעונים לנשים אלא להקל על כתמיכן משמע כל מיני לבע, וברש"י להקל על כתמיכן שאין

משנה הלכות

כדרכן שמביאין מכבתי חרושת וחותכין לכל מי שצריך כב"ג לכ"ע הו"ל גולמי כלי מתכות ואינו מקבל טומאה ואם נחתכו לשם מקוה הו"ל עשייתן להשתמש בקרקע ומותר לכ"ע כנלפענ"ד.

וקצת יש להעיר בעסין אם נעשו לקבל טומאה ויוצאין מידי טומאתן בשינוי מעשה כמה נקרא בעסין שינוי מעשה ואין כז"ג כעת להאריך ולברר בזה.

וראיתי להעיר עוד כאן מה שלא ראיתי לרבותינו האחרונים שדברו מזה דעסין שנעשו מכלי מתכות ישנים וכמו שנוהגים בכתי חרושת שקונים כלי מתכות ישנים וחוזרין ומתיכין הני עסין לכאורה מקבלין טומאה אפילו נעשו לכתחילה לשם קרקע דהרי אמרו במשנה כלים פי"א ה"ג הנ"ל דהעושה כלים משברי כלים מן הגרועים ומן המסמרות שידוע שנעשו מכלים עמאין ב"ש מטמאין ב"ה מטהרין ועיין ר"ש ור"מ בפיה"מ שם דמי שעשה כלי מן המסמרין אשר יאומת שאלו המסמרין יעשו מכלים כאילו הן משברי כלי ולזה יהי' זה הכלי הנעשה מאלו ג' הדברים מקבל טומאה וכו' ע"ש ובגמ' ע"ז נ"ב ע"א בעי רב המנונא ריתך כלי עבודת כוכבים מהו ומסיק דמשום טומאה ישנה קמיבעיא ליה ואי דוקא לטומאה דאורייתא הדרא טומאה או טומאה דרבנן נמי מבואר דכל הנעשה מאלו ג' הדברים מקבל טומאה ולפ"ז עסין נמי הנעשין מכלים ישנים יקבלו טומאה ולא ראיתי לפוס ריהטא מי שהעיר בזה ול"ע.

עו) ומש"ר ת"ר בגד לבוע מיטמא משום כתם רבי נתן בר יוסף אומר אין מטמא משום כתם וכו' בגמ' (ס"א ע"ב) ת"ר בגד לבוע מטמא משום כתם רבי נתן בר יוסף אומר אינו מטמא משום כתם שלא תקנו בגדי לבעונין לאשה אלא להקל על כתמיכן, תקנו מאי תקנינהו אלא שלא הותרו בגדי לבעונין לאשה אלא להקל על כתמיכן הותרו מכלל דאסירי אין דתנן בפולמוס של אספינוס גזרו על עערות חתנים ועל האירוס בקשו לגזור על בגדי לבעונין אמרי הא עדיפא כדי להקל על כתמיכן ע"כ. ופרש"י להקל וכו' שאין הכתם ניכר בו כמראה דם גמור.

ויש לדייק דמסיום לשון הגמ' משמע דבגדי לבעונים לא היו תקנה אלא היתר ללבוש בגדי לבעונים ולמה לא הביא רבינו שלא הותרו בגדי לבעונים כיון דלהלכה למעשה קאמר הי"ל שלא הותרו בגדי לבעונים והרמב"ם נמי כתב לפיכך תקנו חכמים שתלבש האשה בגדי לבעונים כדי להגילה מן הכתמים והעור סי' ק"ל כתב וכתם הנמצא על בגד לבוע פליגי בה ת"ק מטמא ור"י מטהר ופסק הרמב"ן בת"ק והרמב"ם כרבי יונתן וכתב ה"א נראה"ש ז"ל ובכתמים שומעין להקלה, וכתב ה"ב גם הרשב"א כתב דנראים דברי הרמב"ם ומ"מ כתב בת"ה הקלר שהמחמיר בדברים תע"ד.

ובבר ראיתי לה"ה והב"י ז"ל שתמה על מה שכתב הרמב"ם לפיכך תקנו חכמים שתלבש האשה בגדי לבעונים כדי להגילה מדין הכתמים ותמהני דהא בגמ' מקשינן לר"י דאמר הכי תקנו מאן תקנינהו ושני אלא שלא הותרו בגדי לבעונין לאשה אלא להקל על כתמיה וכו' וכיון דמאי דאמר שלא תקנו אידחי והדר ביה ואמר שלא הותרו היאך כתב לפיכך תקנו וכו' ועיין ב"י דאפשר שגירסא אחרת היתה לו בגמ' או שהא סובר מאי דאמר שלא תקנו משום דלא ידע מאן תקנינהו השתא דבפולמס של אספסיינוס נשאו ונתנו חכמים בבגדי לבעונים א"ל דאז תקנום ע"ש.

ולפענ"ד נראה בדיוק לשון הגמ' ת"ר בגד לבוע מטמא משום כתם ר"נ אומר אינו מטמא משום כתם ולכאורה הי"ל בגד לבוע מטמא משום כתם כלומר מטמא את האשה או הי"ל ת"ר כתם הנמצא על בגד לבוע טמא ולשון בגד לבוע מטמא משום כתם משמע דהבגד נעשית טמא אבל אינו מדבר מדין אשה וטומאתה וא"כ אשה הכ"נ דאינה טמאה אלא על הבגד עכ"פ הי' דין טומאה ולפי גירסת הספר שלפני ברבינו בה"ג הי' אפשר לדייק שבגרשא גרס מיטמא משום כתם ביו"ד אחר המ"ם כלומר שהבגד מקבל טומאה ובסיפא בר' נתן בן יוסף גרס גרס מטמא כלומר אחרים והיינו האשה ולפ"ז הי' אתי שפיר הדיוק דרק על הבגד קאי ומיהו יש בזה לעיין ומ"מ לענ"ד הדין הא מבואר מדברי רבינו דס"ל כדעת הרמב"ם והרמ"א דחכמינו ז"ל תקנו בגדי לבעונין לנשים להקל על כתמיכן.

לנשים אלא להקל על כתמיהן. עז) וכל ימי טומאה אסיר לה למיכל על פתורא דגברא דתנן (שבת יא.) כיוצא בו לא יאכל הזב עם הזבה מפני הרגל עבירה. (כתובות סא.) עח) א"ר יצחק ברבי חנינא אמר רב הונא כל מלאכות שהאשה לעשות הרחקה אמר לא יאכל הזב עם הזבה כ"ש הטהור עם הזבה: מפני הרגל עבירה. מתוך שמיחדין יכול לבטול זבה

הכתס ניכר בו כמראה דם גמור וא"כ אפילו נבע לבן בכלל ודו"ק: **על פתורא.** על שלחן בעלה: **כיוצא בו.**

משנה הלכות

והנה בש"ע יו"ד סי' ק"ל סע' י' כתב המחבר וכן כתס שמלא על בגד לבוע עטורה (וכתב הרמ"א) לפיכך תלבש האשה בגדי לבעוין כדי להלילה מכתמים) ובש"ע הגרש"ז סקכ"ג הביא טעם של רש"י בזה ובמקור חיים הטלה כן להלכה שאין להקל בבגד לבוע אלא אם אין מראה הדם ניכר בו אבל אם מראה הדם ניכר בו עמאה ושכן כ' הביה הלל. והשו"מ מהד"ת ח"א סי' שס"ב נשאל אם דוקא בגד לבוע או בגד לבוע בתולדה נמי בכלל ועיין בשמלה סקע"ז דפשיטא ליה דאין נפ"מ בין מתולדה או בגד לבוע בידי אדם. ועיין דרכ"ת אות ס"א-ס"ז.

עז) ומש"ד וכל ימי טומאה אסור לה למיכל על פתורא דגברא. (שבת י"א) כיוצא בו לא יאכל הזב עם הזבה מפני הרגל עבירה. ובגמ' שם י"ג תניא ר"ש בן אלעזר אומר בוא וראה עד היכן פרצה עבירה בישראל שלא שניו חא יאכל הטהור עם הטמאה אלא לא יאכל הזב עם הזבה מפני הרגל עבירה, ודע דהרמב"ם פי"א מהא"ב הי"ח כתב ואסור לאדם שידבק באשתו בשבעת ימי נקיים אלו ואע"פ שהיא בכסותה והוא בכסותו ולא יקרב לה ולא יגע בה אפילו באצבע קטנה ולא יאכל עמה בקערה אחת וכו' וכתב הראב"ד ז"ל אמו נוהגין אפילו על שלחן אחד וכן כתב רב אחא ז"ל והר"ן שבת יבא"ל כתב וז"ל.

וכתב בספר בעל הנפש אמרו רבותא נדה כל ימי טומאתה אסורה למיכל על פתורא דגברא דתנן לא יאכל הזב עם הזבה ואע"פ שאין הטעם מפורש בכאן לאסור אותה מן השלחן כי יש לומר עם הזבה דקאמר בקערה אחת אבל על שלחן אחד מותרת יש לסמוך על דבריהם ממה שאמרו בברייתא בגמ' כיולא בו לא יאכל זב פרוש עם זב עם הארץ שמא יאכילנו דברים טמאין בימי טהרתו והתם ודאי על שלחן אחד נמי אסור דומיא דעוף וגבינה דאיכא למיגזר ביה עלייהו אטו אכילה וקאמר כיולא בו אלמא אכילת זב וזבה נמי אסור על השלחן אחד כי הך וכ"כ הביא דדעת הרמב"ן והרשב"א נמי כהראב"ד ובהגמ"יי דבספר התרומה והמלות נמי אסור על שלחן אחד ומיהו כתבו דבפריסת מפה על השלחן להיכר סגי כמו באוכלים בשר וגבינה על שלחן אחד בבעי הכירא.

והטור סי' קל"ב ולא יאכל עמה על השלחן ואל"ל בקערה אחת והוסיף הטור ודוקא בימים הראשונים שהיו להם שלחנות קטנות כל אחד לבד על שלחנו אבל האידנא שרגילים רבים לאכול על שולחן אחד מותר ובלבד שיעשו שום היכר כגון שפי' לו מפה לבד או שיתנשום דבר להיכר ביניהם כגון קנקן או כבר וכיולא בו. ולפי' דעת הטור לכאורה גם בזמן הזה עם הי' להם שלחנות קטנות לאכול היו אסורים אפילו עם היכר לאכול על שלחן אחד ועיין ב"י דנהוג עלמא שלא לאכול יחד על שלחן אא"כ יש הפסק ושינוי ביניהם להכירא ודייק הפסק ושינוי כלומר שההפסק יהיה שינוי דאל"כ לא מהני ההפסק לחוד. ועיין ב"ח עוד חלוק. ועיין ש"ע ס"ג לא יאכל עמה על השלחן וכו' ומבואחרין דברי רבינו.

איברא דלכאורה יש לדייק כדברי הטור מלשון רבינו שכתב וכל ימי טומאה אסור לה למיכל על פתורא דגברא דתנן כיולא לא יאכל הזב עם הזבה מפני הרגל ולכאורה אין זה כיולא בו דהכי הול"ל וכל ימי טומאה אסיר לה למיכל עם בעלה ולשון על פתורא דגברא משמע לכאורה דאפילו אין בעלה אוכל ונראה דהכונה דוקא על פתורא דגברא כלומר שלחן של בעלה לבד וזה על פתורא דגברא אבל שלחן של כל בני הבית שאוכלים כולם ליכא מזה רמי' שאסורה לאכול דרך על פתורא דגברא אמר גם לשון השאילתות אי נמי נדה אסיר לה למיכל על פתורא דגברא כדתנן כיולא בו ועיין העמק שאלה שהדיוק מכיון דלא יאכל זב פרוש עם זב עם הארץ ולדעת הרא"ש אתי שפיר אלא דנראה דהרא"ש לא ס"ל כמ"ש שהרי הוא חלק בין שלחנות שלהם לשלחניו ודו"ק וגדולה מזו הביא בהעמק שאלה מספר המנהיג הלכות נדה דמדייק מלשון השאילתות (והוא נמי דעת רבינו) דאפילו בשלחן גדול אסור מדלא חלקו בדבר ע"ש ודו"ק. ומלאתי בא"ז כל' נדה סי' ש"ס ובשם חכמי גרבונא כתב מור"י אבי העזר"י שאוסרים לנדה לאכול על שלחן של בעלה וזכר לדבר אשתך כגפן פוריה בירכתיבתך וגו' מיהו ליתא כדפרי'.

עח) ומש"ד א"ר יצחק כו' כתובות ס"א ע"א אמר ר' יצחק בר' חנניא (גירסת רבינו חנינא)

שכיח בכרת, ובאכילה גזרו יותר מבשאר קריבות דגדולה לגימה שמקרבת: **ממזיגת** הכוס. שכן דברים של קירוב וחיבה ומביאין לידי הרגל דבר: **והרחצת** פניו ידיו ורגליו. ואפילו לא בידיה אלא בשפופרת של מים שאינה

עושה לבעלה נדה עושה לבעלה חוץ ממזיגת הכוס והצעת המטה והרחצת פניו ידיו ורגליו. אמר רבא הצעת מטה בפניו אסור שלא בפניו מותר מזיגת הכוס שמואל כי הוה משקיא ליה דביתהו בימי נדתה הוה משניא שנויי יהבה ליה בשמאליה. אביי יהבה ליה אפומא דכובא רבא מחתא ליה על בי סדיא רב פפא אשרשיפא. **עט)** ואי קביע לה זמנה דחזיא ביה ואמרה לא חזאי אי נמי אמרה כזה ראיתיו ואיבדתיו מהימנא כדתניא (נדה כ:) נאמנת אשה לומר כזה ראיתיו

טוגעת בו ועיין מכ"ג: **בפניו** אסור. משום תוקפא דילרא שבלעת המטה אלא אשה סרה כתיב: **משניא** שינויי. דיהבא ליה בשמאל, ול"ל דבכל פעם בימי עברתה בקפידה למזוג ליה וליתן לפניו בימין דוקא ובימי נדתה בשמאל דלא ניכר השינוי אבל אם בכל פעם לא בקפידה בין בימין ובין בשמאל לא מכני השינוי דסבר משום דלא בקפידה נתנה בשמאל והכא: **אפומא** דכובא. שלא היתה רולה ליתן לו מיד ליד אלא מנחא אכובא כלי של יין: **אבי סדיא**. על הכר שהוא יושב עליו ר"ש ור"י פי' כסת שתחת מראשותיו תרג' ויסס מראשותיו (בראשית כ"ח) ושוי אסדוהי: **שרשיפא**. ספסל קטן: **לא** חזאי. ולא אמרינן דעעתה לו שכיון דאורח בזמנו בא הו"ל מ"ע היכא דאיתחזק איסורא דוספרה לה כתיב התורה הימנה בכל מיני ספירה:

משנה הלכות

אמר רב הונא כל מלאכות שהאשה עושה לבעלה נדה עושה לבעלה חוץ ממזיגות הכוס והצעת המטה והרחצת פניו ידיו ורגליו והצעת המטה אמר רבא לא אמרן אלא בפניו אבל שלא בפניו ית לן בה. והצעת המטה היינו לפרוס הסדין והמכסה דאינו דבר של עורה ומילי דחיבה ניהו ומצעת המטה דמתני' התם כשאין לה שפחות היינו דבר של עורה כגון הצעת כרים וכסתות עיין פרש"י ועיין מ"ז הל' נדה סי' ס"ס ורא"ש פ"ק סי' ע' ובק"נ פ"ה אות ד'.

וכתב רבינו יונה סי' קמ"ה ואסור לה למזוג הכוס של יין לבעלה ולהניחו ע"ג השלחן אבל מוזגת את הכוס ומניחתו ע"ג הספסל או ע"ג דבר אחר חוץ מן השלחן ובעלה לוקח אותו משם. והרשות בידה להניח המים על השלחן ע"כ. ובש"ע סי' קל"ה ס"י חוץ ממזיגת הכוס שאסורה למזוג הכוס בפניו (ב"י וכן משמע במרדכי פ"ק דשבועות וכ"מ מדברי הפוסקים) ולהניחו לפניו על השלחן אא"כ תעשה היכר כגון שתינחנו על השלחן ביד שמאל או תניחנו על הכר או הכסת אפילו ביד ימינה ע"כ. והנה כל אלה חילוקים לכאורה מה שהביא רבינו כאן בסמוך מזיגת הכוס שמואל כיהוה משקיא ליה דביתהו בימי נדתה הוה משניא שינויי יהבה ליה בשמאליה אביי וכו'.

ורבינו יונה שם הוסיף והרשות בידה להניח מים על גבי השלחן. ומדכתב והרשות בידה להניח מים על השלחן משמע לכאורה דדוקא על שלחן אבל לפניו ממש אסור עוד יראה מזה דיין אפילו בלי מזיגה להניח על השלחן אסור ומיהו יש לומר דהכונה והרשות בידה להניח המים שהביאה בכוס ואסורה ליתן בידו הרשות בידה להניח על השלחן וא"כ יש לומר דאפילו לפניו.

ופשוט דלהניח בבקבוק מלא יין או שאר משקאות והבעל יקח מן הבקבוק מותר. ועיין ש"ך סקי"ג דאיסור מזיגה קיים אפילו בשאר משקאות ואפילו להריק מכלי אל הכוס גרידא ולאו דוקא למזוג או בהגשת קערה המיוחדת לבעלה לאכול. אבל היכא דהביאה בקבוק גדול או הביאה מאכלה בקערה גדולה ומניחה על השלחן ומשם לוקח הבעל נמי מותר לכאורה וזה דלא כהגמ"י פי"א מא"ד כי"ע דדוקא מזיגת מים ביין דהוא קירוב הדעת אסור אבל מזיגה מן הכלי לכוס בסתם מותר ועיין ש"ע.

ורבינו יונה באגרת התשובה סי' קמ"ז ואסורה לתת בפני בעלה קיתון של מים וכלים שירחץ בהם פניו ידיו ורגליו אע"פ שאינה טוגעת בו מפני שהוא דרך חיבה. והנה נראה מדברי רבינו יונה דאפילו אינה יולקת המים לפניו בשעת הרחילה נמי בכלל איסור ועיין ש"ע סי"ד אסורה לילוק לו מים לרחוץ פניו ידיו ורגליו אפילו אינהטוגעת בו ואפילו המים לוגנים ומשמע דדוקא לילוק אסור אבל להכין מותא ועיין ע"ז סק"ח שם דדוקא אם יולקת על גופו אסור והש"ך חולק (סקע"ז) והביא מדברי רבינו יונה בדרשות דאפילו ליתן בפני בעלה קיתון של מים ע"ש ומדברי רבינו משמע לכאורה דוקא רוחלת וכדעת הע"ז והש"ע ודו"ק.

עט) ומש"ר ואי קביע לה זמנה וכו'. נדה דף כ' ע"ב

ילתא אייתא דמא לקמיה דרבה בב"ח

ועמי לה כדר אייתא לקמיה דר' יצחק בריה דרב יהודה ודכי לה והיכי עביד הכי והתניא חכם שעימא אין חברו רשאי לעבר אסר אין חבירו רשאי להחיר ומשני מעיקרא עמויי הוה מעמי לה כיון דא"ל דכל יומא הוה מדכי לי כי האי גוונא והאידנא הוא דחש בעיני דכי לה

ומי מכימני אין וכתניא נאמנת אשה לומר כזה ראיתי ואבדתיו פרש"י מביאה דם אחר או שלה או של חברתה ואומרת כזה ראיתי ואבדתיו אם דם זה עכור לא מספקינן ליה בטומאה משום דם האבוד דמכימנא למימר כזה ראיתי.

והשאילתות (של"ו) כתב ואלו איתתא מכימנא היא לנפשה דקביע לה זימנא דחזייא ואמרה לא חזאי אי נמי כזה ראיתי ואיבדתיו מכימנא דתניא נאמנת אשה לומר כזה ראיתי ואיבדתיו ואם תלוכו רבינו והשאילתות דאשה מכימנא דלא ראתה אהא דתניא נאמנת אשה לומר כזה ראיתי ואיבדתיו ולכאורה הא לא דמי דכשאומרת כזה ראיתי ואיבדתיו הו"ל הפה שאסר הפה שהתיר שהרי היא אמרה כזה ראיתי והיא אמרה כזה ראיתי ושפיר נאמנת אבל אשה דקביע לה ווסת שחזקתה ראתה אולי לא מכימנא דהו"ל כעין איתחזק איסורא ובאמת כי בתוס' גיטין ב' ע"ב ד"ה עד אחד הקשו ומנ"ל דא"ע נאמן באיסורין וי"ל דילפינן מנדה דדרשינן בפרק המדיר (כתובות דף ע"ב) וספרה לה לעלמה ופריך וא"ת א"כ אפילו איתחזיק איסורא וי"ל דאינה בחזקת שתהא רואה כל שעה וכשעברו שבעה עהורה ממילא ולא איתחזק איסורא וגסבידה לעבול ועיין נוב"י מה שהאריך בזה. והנה תי' התוס' היא בסתם אשה שבא לפנינו אבל אשה שיש לה וסת והגיע הזמן הרי הוא בחזקת שתהא רואה עכשיו דקיי"ל אורח בזמנו בא וא"כ אמאי מכימנא וכ"ש למ"ד וסתות דאורייתא. ולדעת התוס' דיליף לה מוספרה לה אחי שפיר דגזירת הכתוב הוא.

והרמב"ן תי' קושית התוס' דאמאי לא ילפינן בכל מקום דא"ע נאמן אפילו איתחזק איסורא דשאני באשה דמיגו דמכימנא לעלמה מכימנא לבעלה שהרי היא נמי באיסור נדות אם לא תעבול כראוי ולכן נאמנת ע"ש ונראה לכן הביא רבינו ב' לימודים ראשונה הביא דנאמנת אשה לומר כזה ראיתי ואיבדתיו אלא די"ל דמינה אכתי ליכא למילף בים לה וסת קבוע דכתם הו"ל כעין הוחזקה לראות ומה שאמרה כזה ראיתי יש להעמיד כהיתה בחזקת עהרה ולא היה לה זמן קבוע ולכן מביא רבינו מיד אמר רב חיננא בר כהנא אמר שמואל מנין לנדה שסופרת לעלמה שנאמר וספרה לה לדעתה א"כ מינה ידעינן דאשה נאמנת על ספירת ז' נקיים אפילו היכא דאיתחזק איסורא אלא דא"כ נילף בכל מקום דא"ע נאמן אפילו איתחזק איסורא והקושית התוס' תי' לדעתה שהרי מה שהחזיקה עלמה נמי לדעתה היא שהרי אומרת שנטמאה והגם שיש לה וסת קבוע והרי הא נמי מנא ידעינן אם לא מדעתה וא"כ שמעינן דמה שהיא לדעתה נאמנת אלא דזה באיסור שהחזיק לדעתה ועכשיו לדעתה היא מתרת והו"ל שועד כעין הפה שאסר הפה שהתיר שהרי עלן הקבועות נמי ע"כ על פיה היא שקבעו וא"כ כמו דהימנה רחמנא על זה הימנה על זה וז"ש ואי קביע לה זימנה וכו' מכימנא כדתניא נאמנת אשה אלא דלא תימא דלא דמי כיון דכאן הרי יש לה וסת קבוע ולזה אומר דכיון דיש לה וסת א"כ ראתה ולריכה ספירה הרי על הספירה נמי נאמנת וכיון שאמרה לא ראתה לא גרע מראתה ואמרה שספרה לדעתה והבן.

וראיתי בהעמק שאלה שהקשה אחי' ר"י בתוס' גיטין הנ"ל ויבמות פ"ח א' דא"ל ללמוד מוספרה היכי דאיתחזיק איסורא דנהי דעכשיו ראתה מ"מ לא איתחזק שתראה לעולם וגם בידה לעבול ולכן נאמנת לומר שעבלה, והקשה דלמ"ד וסת' דאורייתא ודאי חידוש הוא שהרי היא נגד החזקה דוסת ומ"מ נאמנת לומר דבדקה ומלאה עהורה וגם בעבילה מי לא עסקינן שאין בידה לעבול כגון שאין לה מקוה אלא בהשאלות מאחר וכיולא בזה ומכ"מ נאמנת ע"ש ולפענ"ד לא זכיתי להבין דפשוט דהא טעמא דבידה לעבול הוא מפורש בכמה מקומות בש"ס ובע"ז דף ל"ז ע"ב כי אתא לקמיה דרבי ינאי אמר להו הא מיא בשיקעתא דנהרא זילו עבולו עכ"פ הרי מים לפניך זיל עבול והרי נהרות וימים ואגמים ואין לזה לאמור שאין בידה לעבול, אלא במקום שלריך ב"ד וכיולא בו כה"ג אמרינן מי יימר דאיתרמי לה שלשה כגון בגר וגם בזה לענין היתר נדרים לא אמרו מי יימר ומה שהקשה מוסת נמי הרי ביארתי דבוסת נמי הרי עיקר הוסת איקבע על ידה ואם כי נאמנת לקבוע וסת שוב הו"ל בידה אלא שלאחר שנקבע הוסת על ידה ואיתחזק איסורא נאמנת לומר ולספור ואחי שפיר בס"ד והבן.

ובזה מדויקים דברי הטור סי' קפ"ד אחר שהביא בדין וסת לאשה שהיתה במחבואה ולמטובלת כתב ודוקא הני אבל כל אשה דעלמא שהגיע וסתה אסורה עד שתבדוק ומיהו אם בדקה אח"כ ומלאה עהורה עהורה אע"ג דחזקה אורח בא בזמנו לא מחזקינן לה ודאי עמאה הלכך אם בדקה ומלאה עהורה עהורה ע"כ. והנה דייק רבינו הטור לומר דאע"ג דאורח בא בזמנו לא מחזקינן לה בודאי עמאה דאי היתה ודאי עמאה לא היתה נאמנת לומר שלא ראתה דהיינו אומרים שנאבד או כיולא בזה או שהיא משקרת אבל כיון דלא מחזקינן לה ודאי עמאה נאמנת.

איברא דהב"י הביא שם הרשב"א למד כן מדאמרינן פ' כל היד עז א' גבי אשה שיש לה וסת והגיע עת הוסת ולא בדקה ולא ראתה ר"א אומר עמאה נדה

והיכא דהוחזקה נדה בשכנותיה. כיון שעשתה מעשה ולבשה בגדי נדות אינה נאמנת שלא נטמאה דמעשה לא עבדי אינשי: **אמרה** טמאה אני וחזרה. דדיבור מקרי ואמרה וחוזרת באמתלא אבל מעשה לא עבדי. ודע דמלשון השאילתות שג"ו היכא דהוחזקה נדה בשכנותיה כגון דהוה לבישה הנך מאני נדה

ואיבדתיו. (כתובות עב.) אמר רב חיננא בר כהנא אמר שמואל מנין לנדה שסופרת לעצמה שנאמר וספרה לה לדעתה. **פ)** והיכא דהוחזקה נדה בשכונתיה כגון שהויא לבישא הנך מאני דלבשה בנדותה ובא בעלה ואמרה טהורה אני לא מהימנא ואסידא דאמר רב יהודה הוחזקה נדה בשכנותיה ושמשה לבעלה לוקה עליה משום נדה. אמרה טמאה אני וחזרה ואמרה טהורה אני (שם כב.) אם נתנה

משנה הלכות

ור' יהושע אומר תבדק והני תנאי כהני תנאי ר"מ אומר טמאה נדה וחכמים אומרים תבדק וידוע דהלכה כר"י לגבי ר"א וכחכמים לגבי ר"מ וכ"כ כ"כ בפ"א בשם הרמב"ן וכ"כ התוס' בפ' כל היד (דף ע"ז א') גבי פלוגתא דרב ושמואל באשה שיש לה וסת והגיע שעת וסתה ולא בדקה ולבסוף בדקה ומצאה טהורה נראה דהלכה וסתות דרבנן וכן פסק רב אחאי ור"ח הלכך אשה שיש לה וסת ולא בדקה בשעת וסתה ואח"כ בדקה ומצאה טהורה לבעלה ומיהו נראה דלכתחילה צריכה בדיקה בשעת הוסת וי"א דאפילו בדיקה לא בעי לאחר הוסת כיון שלא הרגישה בשעת הוסת ואיסור עונה אינה אלא דרבנן.

ובסמוך שם בד"ה ומיהו אם בדקה אח"כ ומצאה טהורה אע"ג דחזקה אורח בזמנו בא לא מחזקינן לה ודאי טמאה כו' כתב כבר כתבתי בסמוך דבפלוגתא דתנאי דאיפליגו במילתא משמע דהלכה כמאן דמטהר וגרסינן תו בפ' כל היד אחמר אשה שיש לה וסת והגיע שעת הוסת ולא בדקה ולבסוף בדקה ומצאה טמאה טמאה טהורה טהורה ושמואל אמר אפילו בדקה ומצאה טהורה טמאה מפני שאורח בזמנו בא ואוקי רב נחמן בר יצחק פלוגתייהו בוסתות דרב סבר וסתות דרבנן ושמואל סבר וסתות דאורייתא וידוע דהלכה כרב באיסורי וכ"פ התוס' והרשב"א בת"ה והרמב"ם בפ"ח וכתב ה"ה בפ"ד דכן הסכימו כל המפרשים דוסתות דרבנן וכ"כ המרדכי ריש שבועות וכן העלה הרא"ש ברים נדה וז"ל הילכך קי"ל דוסתות דרבנן ואם לא בדקה עצמה בשעת וסתה ואח"כ בדקה עצמה ומצאה טהור טהורה ע"ש. והנראה דלהב"י באמת הא דנאמנת הוא משום דקיי"ל וסתות דרבנן וכ"פ השאילתות א"כ לא קשה מידי קושית העמק שאלה בזה למ"ד וסתות דאורייתא דהשאילתות לשיטתו דס"ל דוסתות דרבנן ולפ"ז מיושבים גם דברי רבינו שברי רבינו בסמוך (אות פ"א) כתב דכל היכא דפליגי רב ושמואל באסורי ולא פסיקא הלכה כרב וכל היכא דפליגי רב ושמואל בדיני הלכה כשמואל ואחי שפיר הכל ודו"ק.

פ) ומש"ד והיכא דהוחזקה נדה בשכנותיה וכו'.

קידושין דף פ' ע"א וכתובות ע"ב ע"א מלקין על החזקות כרב יהודה דאמר רב יהודה הוחזקה נדה בשכנותיה בעלה לוקה עליה ופרש"י שראוה שכינותיה שהיא היום היתה מלובשת בגדי נדותה ולבעלה טהורה אנו ושמשה. וכתב הטור סי' קפ"ב דחשיבה כודאי טמאה פי' דכיון דבעלה לקוה עליה אלמא כדואי נדה משוינן לה וכ"כ הרשב"א ז"ל. ובש"ע ס"ב ואם הוחזקה נדה בשכנותיה שראוה לובשת בגדים המיוחדים לימי נדתה חשובה כודאי טמאה.

והטור הקשה וכי עדיף הוחזקה נדה מאומרת בפירש טמאה אני לך דמהני אמתלא ותי' הרשב"א דמשום בושת או אונס ימלא לפעמים אומרת טמאה אני אף שאינה טמאה ונותנת אמתלא אבל לעשות מעשה כולי האי לגבוש בגדים של נדה אינה נאמנת לפיכך לא מהני אח"כ אמתלא ובשם א"ז המר"ל מפרא"ג תי' דשאני הוחזקה נדה בשכנותיה שכולם ראו שהוחזקה ולא כולם יודעים האמתלא וא"כ על מה סמכה עצמה כשהחזיקה עצמה אכ"ע אבל באומרת רק לבעלה טמאה אני אפשר שסמכה עצמה שאח"כ תאמר לו האמתלא ודייק מזה הע"ז ז"ל דאם אמרה בפני רבים טמאה אני לא מהני אח"כ אמתלא ולכן כתבו הפוסקים אמרה לבעלה טמאה אני ע"ש. דאין הדין כן אלא באמרה לבעלה לחוד ע"ש. ומדברי רבינו לא משמע כן שברי כתב בסמוך אמרה טמאה אני וחזרה ואמרה טהורה אני אם נתנה אמתלא לדבריה נאמנת והנה דלא כתב שאמרה לבעלה אלא סתם אמרה טמאה אני ואח"כ אמרה טהורה אני ואעפ"כ מהני אמתלא.

והנה השאילתות (שג"ו) כתב והיכא דהוחזקה נדה בשכנותיה ואמרה טהורה אני אינה נאמנת וכו' דרס לריך היכא דנותנת טעם לדבריה מי מהימנא אי לא כיון דאחזיק נפשה לטומאה היא ילרה הוא דתקפה ולא מהימנא או דילמא כיון דקא יהבא טעמא למילתא מהימנה ת"ש וכו' ובהעמק שאלה אות כ"ב תמה למה חדר השאילתות בשאלה כ"ה והרי רב פסק כן בפשיטות

עוד תמה ספיקו דשמואל דמי חמיר איסור נדה מאיסור ח"ח דתניא כתם אמרה ח"ח אני וכדר אמרה פנויה אני אינה נאמנת ואם נתנה אמתלא לדבריה נאמנת וכו' וכי לא ידע שמואל מכל זה עוד הקשה דלענין נדה כתב הרמ"א סי' קפ"ה דמדת חסידות היא להחמיר מדשמואל לא עבד עובדא בנפשיה ולענין איסור ח"ח אין פולה פה ומלפלף על זה הרבה והעלה בזה דבר חדש לפ"מ שהקשה הרשב"א בית ז' שער ב' והעור דאם הוחזקה נדה בשכנותיה לא מהני אמתלא ומ"ש הא שלבשה בגדי נדה והוחזקה מאמרה בפיה עמאה אני ומהני אמתלא ולכן העלה דמה שכתב השאילתות והיכא דהוחזקה נדה לא מיירי אלא באמרה ומפרשי לשון נותנת טעם לדבריה כמשמעו שאמרה כך ולא כמו שהבין בשאילת שלום ומש"כ כיון דאחזיקה נפשה בעומאה נמי היינו באמרה אבל הוחזקה נפשה בשכנותיה ע"פ לבישת בגדים לא הביא השאילתות כלל אבל הר"ח אב"ד בס' האשכול כתב דהשאילתות ס"ל אפילו לבשה בגדי נדות מהני אמתלא וסייס ע"ז ולא מלאתי לו חבר בדין הזה.

ולפענ"ד דבריו ל"ע שהרי בשאילתות שם כתב להדיא והיכא דהוחזקה נדה בשכנותיה היכי דמי כגון דהוה לבישה הנך מאני דלבישה בנדתה ואמרה עהורה אני לא מהימני והרי דקאי הוחזקה בבגדי נדה וע"ז ממשיך ברש גריך היכא דנותנת טעם לדבריה מי מהימנא ומאריך שם ופשוט דקאי אלדעיל מייניה וכמו שהבין הש"ש, ורא' ברורה מדברי רבינו הבה"ג שכתב והיכא דהוחקה נדה בשכנותיה כגון דהויא לבישא הנך מאני דלבשה בנדותה ובא בעלה ואמרה עהורה אני לא מהימנא ואסירה דאמר רב יהודה הוחזקה נדה בשכנותיה ושמשה לבעלה לוקה עליה משום נדה אמרה עמאה אני וחזרה ואמרה עהורה אני אם נתנה אמתלא לדבריה נאמנת ומשמע דרבינו קאי אלדעיל נמי אהוחזקה נדה בשכנותיה שאם נתנה אמתלא לדבריה נאמנת.

אלא דנראה לפענ"ד דרבינו והשאילתות מפרשים היפוך ממה שפי' הפוסקים דהפוקים ס"ל דמה שהוחזקה בשכנותיה בבגדי נדה חמור ממה שאמרה בפיה עמאה אני וכמ"ש הרשב"א דמעשה לא עבדי אמנם רבינו והשאילתות אדרבה ס"ל דלאמור בפה ודאי חמור מלבוש בגדי נדה והטעם דלבוש יש כמה אמתלאות או שלא היו לה באותו שעה מלבוש אחר או שחשבה שפירסה נדה וא"כ נתברר שלא היה או כמ"ש הע"ז מעשה שחשבה משום עין הרע וכיולא בזה אבל להוליא מפה שהיא עמאה ודאי לא ס"ד שיועיל לזה שום אמתלא ואם ס"ל דמועיל אמתלא באמרה עמאה אני בפה כ"ש דמועיל אמתלא במה שרק לבשה בגדי נדה שלא אמרה בפירוש דבלבשה בגדי נדה ליכא אלא חזקה וכמ"ש דאחזיקה נפשה ומלקין אותו בשביל חזקה הגם דלאו ברור הוא האיסור שהרי אפשר שלא ראתה אבל אמרה בפה אין כאן ספיקא אלא ודאי הוא שהתורה האמינה ע"א באיסורין בכל מקום ובפרע במקום שרגלים לדבר ובאורח בזמנו בא. (וקלת דמיון מעדים שאמרו תרתי לא עבדי לבא ולהעיד שקר והבן) והכי מפרשים השאילתות ורבינו ז"ל ברש גריך היכא דנותנת טעם לדבריה מי מהימנא אי לא כיון דאחזיקה נפשה לטומאה (כלומר ע"י הבגדים שלבשה הרי החזיקה עצמה כטמאה) האי יגרה תקפה ולא מהימנא באמתלא או דילמא כיון דקא יהבא טעמא למילתא מהימנא ואמר ת"ש דבעא מיניה שמואל מרב אמרה עמאה אני וחזרה ואמרה עהורה אני מהו א"ל דלויה לרעידא רפשא ליה בדוכתיה וכו' והנה פשיט ליה דאמתלא מהני באמרה עמאה אני וחזרה ואמרה עהורה א"כ הכ"ל או כ"ש בלבשה בגדי נדה דלא אמרה כן אלא הוחזקה דודאי חזקה מה שהוחזקה בלבושיה גרע מאמירה וכיון דאמירה מהני אמתלא כ"ש הוחזקה בבגדיה כן ס"ל לרבינו והשאילתות ז"ל והבן.

ורא' לדברינו מדברי רבינו הטור סי' קפ"ה שהביא וז"ל כתב הרמב"ן הוחזקה נדה בשכינותיה ואח"כ אומרת עהורה אני אפילו נותנת אמתלא לדבריה שאומרת לא לבשתי בגדים אלו אלא שלא תערידני עכשיו כי לא הייתי בריאה אינה נאמנת ע"כ ותימה הוא וכי עדיף הוחזקה נדה בשכנותיה מכשאומרת בפירוש עמאה אני שנאמנת שוב לומר עהורה אני ע"י אמתלא והרי מפורש דרבינו ס"ל סברא להיפוך דאמירת פה עדיף מלבישת בגדים והב"י שם כתב על סברת הטור דכבר הרגיש הרשב"א בת"ה בקושיא זו דמשום אונס ובושת מקרי ואמרה עמאה אבל שעושה מעשה לבישה לא ועיין ב"ח שם שכתב ג"כ כב"י אלא שקשה ליה מהא דקיי"ל בעבד שעשה סימן בראש הכבש שהוא עריפה ושוב אמר שהוא כשרה אלא שעשה סימן כדי שלא יקחוהו ותישאר לו שנאמן באמתלא זו הרי דאפילו עשה מעשה נאמן באמתלא ותי' דהתם לא היה אפשר באופן אחר אבל הכא הי' אפשר באופן שתאמר עמאה הני ולפ"ז נראה עכ"פ מודה רבינו הב"ח בקלת היכא דא"א באופן אחר וכגון שיש שם אנשים או שהוא ילדה שבושה לדבר שהרי לעיל אמרינן בילדה שעברה עצמה אפילו לא אמרה עבלתי רק שבאתה לשכוב אצלו סגי משום דבושה לדבר א"כ הכ"ל בלבשה איכא למימר דבושה לדבר וכיון דאפשר כה"ג א"כ ס"ל להשאילתות ורבינו שלעולם נאמנת וכמ"ש הטור דאם על אמירה מפורשת נאמנת כ"ש על לבישת בגדים שאינה אלא חזקה

ולא ודאי אלא שמחזקינן לה לדוחי לענין מלקות אבל אם נתנה אמתלא נאמנת כנלפענ"ד.

ולפ"ז מובנים דברי האשכול שכביא בעמק שאלה שם שכתב דהשאילתות ס"ל דאף אי לבשה בגדי נדה והוחזקה לכך בשכנותיה אם נתנה אמתלא לדבריה נאמנת ולמד מהא דאמרה עמאה אני ואח"כ אמרה עהורה אם נתנה אמתלא לדבריה נאמנת והוא הדין כשלבשה בגדי נדה ונתנה אמתלא ולא מלאתי לו חבר בדין זה ע"כ. אלא דמה שנ"ע דהאשכול ז"ל כתב דדעת רבינו חולק על השאילתות שכתב שם לאחר שכביא מעשה דשמואל ששאל לרב ולא עשה מעשה אפ"כ כביא אבל הוחזקה נדה בשכנותיה כגון שלבשה בגדיה לא מהני אמתלא כיון דעשתה מעשה ואין דברו מוליא מידי מעשה אבל אמרה ולא עשתה מעשה אתי דבור ומבטל דבור דומיא דפה שאסר הוא הפה שהתיר והוא שנתנה אמתלא יפה לדבור הראשון וכ"כ בעל הלכות אם הוחזקה נדה איכה נאמנת באמתלא אבל ר' אחא משבחא וכו' ע"ש והוא ז"ל מפרש דהא שכתב רבינו בסופו אם נתנה אמתלא לדבריה לא קאי רק היכא דאמרה עמאה וחזרה ואמרה עהורה אבל בבא ראשונה שכתב שם בהוחזקה נדה לא מהני אמתלא והוא משום דס"ל דמעשה חמור אבל לפ"מ שפירשנו דרבינו ס"ל דדיבור חמור וכשאילתות ס"כ גם דעת רבינו כשאילתות והכא נראה לפענ"ד וכדעת הטור.

איברא דלדעת האשכול לכאורה דהוא מעשה דאתי דבור ומבטל דבור אמתלא למה לי אלא ע"כ משום דלאחר הדבור הוחזקה זו בעמאה ומה שבאת למחר וחוזרת הו"ל כמי הוחזקה בעמאה שפרשה עלמה ממנו וא"כ מ"ש לבשה או אמרה. וכרגע דקדקתי בא"ז הגדול סי' ש"מ שכתב וסומך אדם על אשתו בין שאמרה לו עמאה אני בין שאמרה לו עהורה אניוכו' והיכא שאמרה לו עמאה אני וחזרה ואמרה עהורה אני אם נתנה אמתלא לדבריה שיכולין לסמוך עליה ומיכרים דבריה שדברי אמת הם נאמנת ועהורה לבעלה ובעל נפש לא יעביד עובדא וכו' והכי נמי משמע בירושלמי פ' האשה שנתארמלה דאמר התם היום אמרה אשת איש הייתי ולמחר אמרה גרושה אני אמרין לה אתמול אמרת וכו' אמרה לון מפני כת של פרילים שבאו אלי להזדווג לי ר' אבין בשם ר' הילא מכיון שהביאה אמתלא לדבריה נאמנת כהדא דשמואל וכו' והכא נראה דלא מחלק באיזה אופן שאמרה שברי מייתי ראי' מאמרה אשת איש הייתי וגם מהא דשמואל ומזה על זה ומשמע לכאורה דס"ל נמי כבב"ג ושאילתות הנ"ל ודו"ק כי אין זמן להאריך יותר בזה.

עוד רגע אדבר מה שתמה העמק שאלה שפיקו דשמואל מה הוא דמי חמיר איסור נדה מאיסור א"א דתניא התם אמרה א"א אני וחזרה ואמרה פנויה אני א"נ ואם נתנה אמתלא לדבריה נאמנת ומעשה נמי באשה אחת כו' ולפענ"ד אדרבה הרי נראה דהתם אפילו עשתה מעשה שלבשה עבעת וכיולא בו מה שעושין הנשיאות ואפ"ה האמתלא מהני לה ומש"כ הרשב"א משום דבעלה לוקה עליה משום נדה אלמא דכודאי משוינן לה ולא מהני המתלא והרי פשוט דבאמרה א"א אני והוחזקה כך שלשים יום ובא עליה נהרגין על החזקה וא"כ למה מהני אמתלא וגם מה שאמר דמשום אונס ובושה מקרי ואומרת אבל לא עושה מעשה ולובשת הרי כבר הבאתי מילתה דעושה מעשה ושוכבת אצלו ובושה לומר עבלתי.

האמנם לפענ"ד אפילו לדידיה יש לחלק דבשלמא דבאומרת א"א אני והדר אמרה פנויה ונתנה אמתלא נאמנת דהא נתנה אמתלא לדבר וליכא טעמא שמא יגרה תקפה דמאי יגר יש כאן ולכן נאמנת אבל באמרה עמאה אני והדר אמרה עהורה הרי נתן טעם רבינו השאילתות כיון דאחזיק נפשה לטומאה האי יגרה תקפה ולא מהימנא א"כ שאני עמאה אני מא"א אני דאפילו בתרוייהו איכא מעשה מ"מ יש לחוש בעמאה שמא יגרה תקפה ובא"א ליכא האי טעמא ואתי שפיר דכב"ג עכ"פ מדת חסידות שלא להאמין ולא באמרה א"א אני ונתנה אמתלא כנלפענ"ד בס"ד.

ודע דהשאילתות כתב איכא דאמרי דכי הות יתבה נדה מהודעא ליה בכסא דברכתא ואיכא דאמרי נדה לא שתיא כסא דברכתא ווהראב"ד בבעה"נ שער הפרישה בעתיק דברי השאילתות וסיים הדין הוא ליישנא דר"א ולא ידעינן היכא אשכחינן ושמעינן מינה דנדה אסורה למישתי מכסא דגברא וכו' והובא בש"ע סי' קל"ג ורבינו הבה"ג פ' שלשה שאכלו בהל' ברכות כתב וכלה בז' יומי דהילולא ואיתתא בשבעה נקיים וביומא דמילה כד מברכין ברכת מילה אע"ג דלא עביל להו שרי למישתי כוס של ברכה עכ"ל משמע דנדה בעלמא אסורה לשתות כוס של ברכה והעמק שאלה הביא מירושלמי ברכות פ"ב תני כלה אסורה לביתה כל ז' ואסור ליטול ממנה כוס של ברכה דבר ר"א (והגר"א הגיה אסורה ליטול ממנו כוס של ברכה) מ"ע א"א שלא יגע דם נדה עם דם בתולים ואנן קיי"ל דלא כר"א דאפשר לדם בתולים דלא דם נדה ושמעינן מיהו מירושלמי דנדה אסורה לשתות כוס של ברכה ולר"א אפילו כלה ולדידן מיהו שאר נשים נדות או לכלה שפירשה נדה ע"ש והוא דבר חדש.

אמתלא לדבריה נאמנת **פא)** ושפחה מחייבא למנקט ימי נדה דבעלה דתניא (כריתות ז: ותו"כ מצורע פ"ה) בנדה דבר אל בני ישראל אין לי אלא בנות ישראל גיורת ושפחה המשוחררת מנין ת"ל אשה מכל מקום. (שם טז.) **פב)** איתמר אשה שיש לה וסת והגיע שעת וסתה ולא ראתה ולבסוף בדקה אמר רב בדקה ומצאה דם טמא טמא, דם טהור טהור ושמואל אמר אפילו בדקה ומצאה טהור טמא שאורח בזמנו בא והלכתא כרב דכל היכא דפליגי רב ושמואל באסורי ולא וכו' לא מכימנא. ברם לריך כיכי דמותנת טעם לדבריה מי מכימנא משמע דקאי גם היכא דעשאה מעשה ועיין מה"ג ובאחרונים: ושפחה מחייבא למנקט ימי נדה דבעלה. ופי' רבינו דמיירי בשפחה משוחררת ופשוט דאל"כ מאי קאמר לבעלה הא שפחה ליח בה קידושין וליכא בעלה. ומיהו השאילתות גרסו בשפחה שאינה משוחררת ול"ע. ול"ל כגון בעבד עברי שרבו מוסר לו שפחה כנעניה ונקרא בעלה שמייחד אותה לו ועיין סנהדרין כ"ז ע"א או יאמר אפילו בזה"ז בממזר שמותר בשפחה ונקראת אשתו לזה שמייחדה לו. או יאמר בשפחה שייחדה האדון לעבדו ששיהיה עבדים כנעניים היא והוא: מנין. דסד"א כי אמרינן כל מלוה שהאשה חייבת בה עבד חייב בה כ"מ בדבר אשה בין באיש ובין באשה אבל נדה ויולדת דבנשים איתא באנשים ליתא אימא לא תתחייב שפחה: וסת. קבוע: ולא ראתה. פי' ולא ראתה כדרך הוסת שדרכה לראות בשפע ולא בדקה לראות אם ראתה עיפת דם כחרדל: ולבסוף בדקה. אפילו לאחר שעבר הוסת: שאורח בזמנו בא. דרך האורח לבא בזמנו לעולם ולא משנה זמנו כבעל הבית שעושה כרצונו וודאי ראתה אלא שלא

משנה הלכות

איברא דלאחר כתבי דקדקתי בא"ז הגדול הל' נדה סי' ס"ס וז"ל אומר רבינו יצחק ב"ר שמואל הנעת המעה דאסורה נדה לבעלה היינו פריסת סדינים משום דחיבה ניכו יש לחוש להרגל עבירה וכו' ראיתי כתוב בפסקי הל' נדה ואפילו במסירת המפתח וכו' והא דאמר פ"ב של ברכות בירושלמי ה"ד כלה אסורה לביתה אסור ליטול ממנה כוס של ברכה דברי ר"א מ"ע דר"א אפשר שלא יצא דסגדה עם דם בתולים בתם מיירי באדם אחר ולא בבעלה כדאמר ריש מס' כלה שאלו את ר"א מהו לשתות כלה כ"ז שבעלה מיסב עמה אמר להם כל המותה מן הכלה כאלו שותה מן הזוגה. והנה שפי' הירושלמי באדם אחר ול"ע.

פא) ומש"ד ושפחה מחייבא למנקט ימי נדה דבעלה וכו' ל"ב דשפחה לאו בת קידושין הוא ומאי שייכות לבעלה כאן ואיתי בשאילתות (של"ו) ברם לריך שפחה מי מחייבא למינקט יומי דבעלה נדה אי לא (ועל הגליון שם דבעלת במקום דבעלה) כיון דכל מצוות שהאשה חייבת בה עבד חייב בה ומיחייבא למינקט אי דילמא כיון דלא איתי מצוה הבוה בכל הוא לא מיחייבא ומשמע לכאורה דמיירי בשפחה שלא נשתחררה מיבעיא ליה וגם מדפשיט ליה ת"ש דתניא בנות ישראל אין לי אלא בנות ישראל בגיורת ושפחה ושאינה משוחררת מנין ת"ל אשה מ"מ ומשמע דשפחה שאינה משוחררת היא דבעי ליה והעמם משום דהעבד אינו מחויב במצוות נדה שהרי העבד מחויב מצות כאשה וכיון דלית ליה נדות אינו מצוה על זה דליתי ליה הבוה בכל דאיכו לאו בר אולידי וליכא לחייביה במצוה זו א"כ גם השפחה שהוא מיועדת לו לא תצטרך לנהוג נדות, ונראה עוד דהאיבעיא הוא כשהיא מיועדת לעבד וכגון שהאדון מסרה לעבד ויחדה לו וקורא לו בעלה וס"ד כיון דבעל אינו מחויב במצות נדה א"כ גסהיא לא תצטרך לנהוג נדות לגבי בעלה דוקא הגם שהיא לעצמה מחויבת לשמור לטהרות וכגון שפחתו דרבי וכיוצא בו דמצינו שיש עליהן חיוב לשמור נדה אמנם האיבעיא אם לגבי בעלה נמי אית לה דין נדות או רק לטהרות כנלפענ"ד האיבעיא לדעת השאילתות וגירסתו והבן.

ובשאילת שלוש ועמק שאלה באריכות ולפענ"ד נראה לדייק מה שכתב יומי דבעלה נדה וכיונו דוקא יומי דבעלה דכשנעלמה מחויבת רק של בעלה ספק ודו"ק ול"ע. ומיהו מלשון רבינו משמע דקאי אשפחה משוחררת שכתב ושפחה מחייבא למינקט ימי נדה דבעלה דתניא (כריתות ז' ותו"כ מצורע פ"ה) בנדה דבר אל בני ישראל אין לי אלא בנות ישראל גיורת ושפחה משוחררת מנין ת"ל אשה מכל מקום ע"כ ומבואר דכוונתו על שפחה משוחררת אלא דקמ"ל דגיורת ושפחה משוחררת נמי דין אשת ישראל להם דהוה ס"ד דכמו בגיותן אין להם איסור נדות הכ"נ לאחר שנתגיירו שהרי בדין נדות לא נשתנו ולכן אמרו שחייבות למנקט ימי נדות דבעלה וכיון שהבעל נאסר ונעלווה בנדות הכ"נ הגיורת והשפחה שנשתחררה שהרי היא אשה מ"מ.

פב) ומש"ד איתמר אשה שיש לה וסת וכו' (נדה ע"ז ע"א) איתמר אשה שיש לה וסת והגיע שעת וסתה ולא בדקה ולבסוף בדקה אמר רב בדקה ומצאה טמאה טמאה טהורה טהורה ושמואל אמר אפילו בדקה ומצאה טהורה נמי טמאה מפני שאורח בזמנו בא ועיין מש"כ לעיל בסמוך ואי קביע לה זימנא

שמה לבה: היה משמש עם בעהורה. וכיון שלא בשעת וסתה, ואמרה לו נטמאתי: זו כיון מלות עשה שבנדה.

פסיקא הלכה כרב וכל היכא דפליגי רב ושמואל בדיני הלכה כשמואל. (שבועות יח.) **פג)** היה משמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי ופירש מיד חייב זו היא מצות עשה שבנדה. אמר מר פירש מיד חייב היכי עבדי אמר רב הונא משמיה

משנה הלכות

(לות ע"ח). ועיין עור סי' קפ"ד שכתב וז"ל אבל כל אשה דעלמא שבגיע וסתה וכו' ובב"י שם ואע"פ שכתב בשם רא"ם פי' ר' זירא דהיכא דבדקה עלמה שיעור וסת סמוך לוסתה פירש מיד בהא קאמר רב מלאה עהור עהורה אבל אם איחרה אחר הוסת אפילו עהור עמא דוסתות דאורייתא פי' סמכו עליהם כדאורייתא דאורח בזמנו בא ואע"ג דאיכא אמוראי דפליגי אר' זירא ואמרי דרב דאמר עהורה אע"פ שלא בדקה עלמה כשיעור וסת סמוך לוסתה מ"מ חיישינן לדברי זירא עכ"ל ואין נראה כן מדברי כל הפוסקים אלא דאפילו איחרה כמה זמן אחר הוסת כיון שבדקה ומלאה עהור עהורה וכן בעלה הרא"ש ברש נדה ועיין ד"מ שם שהביא דעת הר"א ממי"ן שפסק כר"ז וכתב דראוי להחמיר כיון דכן פסק בסה"ת וכך הוא מסקנת המרדכי וכך הובא בהגה' ש"ד בשם הסמ"ק ומלשון רבינו ולבסוף בדקה משמע אפילו לאחר זמן ועיין ש"ע יו"ד סי' קפ"ד להלכה ודוק.

פג) ומש"ד היה משמש עם הטהורה, משנה שבועות י"ד ע"ב ואיזו היא מלות עשה שבנדה שחייבין עליה היה משמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי ופירש מיד חייב מפני שיליאתו הנאה לו כביאתו ובגמ' דף י"ז ע"ב זו היא מ"ע וכו' היכא קאי דקאמר זו היא כתם קאי אין חייבין על עשה ועל לא תעשה שבמקדש ואין מביאין אשם תלוי על עשה ועל ל"ת שבמקדש אבל חייבין על עשה ועל ל"ת שבנדה ומביאין אשם תלוי על עשה ועל ל"ת שבנדה וקאמר זו הוא מלות עשה שבמקדש שאין חייבין עליה ואיזו היא מ"ע שבנדה שחייבין עליה היה משמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי ופירש מיד חייב מפני שיליאתו הנאה לו כביאתו, ובגמ' שם י"ח ע"א מסיק אלא זו היא מל"ת שבנדה שחייבין עליה היה משמש עם הטהורה וכו' אמר מר פירש מיד חייב היכי עביד אמר רב הונא משמיה דרבא נוען עשר לפרניו בקרקע עד שימות ונוביה ופרש"י נוען לפרניו כלומר יעמיד עלמו בלא דישה עד שימות האבר, ונוביה ואשריו כלומר זו היא נוביה לו וגי' הערוך עד שימות ונוב ופי' שם האבר נקרא כן ורבינו גרס אביתו משמע כהערוך דשם האבר היא.

ודאיתי בא"ז הגדול סי' ש"מ ואמרינן בפ' ידיעות הטומאה היה משמש עמה ואמרה לו נטמאתי ופירש מיד חייב וכו' נוען כו' עד שימות, ואמר בתנחומא פ' זאת תהי' תורת המצורע אל תתן את פיך לחטיא את בשרך וגו' לשון נקי' דברה תורה אל תתן את פיך אם אמרה לך אשתך שהיא נדה אל תחטיא את גופך ותיגע בה ואל תאמר לחפני המלאך כי שגגה היא אל תאמר לפני המלאך הממונה על לורת הולד שוגג הייתי לא הייתי יודע וכו' למה שילקו הבנים שאת מוליד בלרעת למה יקלוף אלקים אלו הבנים שלוקין בלרעת אמר רב אחא אם שמש אדם עם אשתו בשעת נדתה בנים הנולדים לו לוקים בלרעת כילד שימש אדם עם אשתו ביום ראשון של נדתה הבן הנולד לוקה בן עשר שנים ביום השני לוקה בן עשרים שנה ביום השלישי לוקה בן שלשים שנה וכו' ביום שביעי הבן לוקה בן שבעים שנה ע"ש.

וז"ל הרמב"ם בפ"ד נוען לפרני רגליו בקרקע ושוהה ואינו מזדעזע עד שימות האבר ואח"כ נשמע ממנו. וז"ל הסמ"ג נוען וכו' ושוהה ומזדעזע ומפנה לבו בפחד ורתת גדול עד שימות האבר ואח"כ נשמע ממנה וכתב הב"י דהאי מזדעזע ואינו מזדזע שכתבו הרמב"ם והסמ"ג היינו שימלא פחד ורתת מאימת הקב"ה על העבירה שבאה לידו אבל פשיע שלא יזדעזע ממש דא"כ הרי הוא דם ונמלא גומר הביאה באבר חי ולפענ"ד דכוונתם כמו מי שמזדעזע מפחד פתאום מרעש וכיולא בו שגופו מרתת לרגע ונשתנה כל חושיו ועומדים מהכפתאה ואין זה עניין לדישה כנלפענ"ד. וכתב המרדכי בר' מס' שבועות בשם הר"ם ששאלתם על האשה ששמשה שלא בשעת וסתה במה תתכפר לפי שלמחרת שימושה מלאה דם על הסדין לא ידענא מאי תיבעיא לך חדא דאונס הוא ורחמנא פטריה כדמשמע בפ' ידיעות הטומאה ועוד בפ"ק דנדה י"א אמרינן גבי בעלה לא החמירו עליה לבדוק אלא בזמן דאיכא עהרות וא"כ מאי כפרה שייך כאן וכעין זה כתב בתשו' הרא"ש כלל כ"ע והרמב"ם פ"ה מה' שגגות.

ודע דבשו"ת ח"ם נשאל באשה שהרגישה שנטמאה ולא אמרה לבעלה מפני שיארה אלבשה אי חייבת כיון דבשעת ביאה אמרינן יארה אלבשה ואי אמרינן כן גם אצל בעלה או רק על ביאה זרה שים שם יאר ועיין נוב"י א"ע סי' ק"ן אי שייך בגברא נמי יאר אלבשיה או רק באשה ועיין ח"ם יו"ד סי' קנ"ה ובשם אחרי' קי"ז דאצל

דרבא נועץ צפרניו בקרקע עד שימות אביטו. (נדה סו.) **פד)** ת"ר הרואה דם מחמת תשמיש משמשת פעם ראשונה ושניה ושלישית מכאן ואילך לא תשמש אלא תתגרש ותנשא לאחר. נשאת לאחר וראתה דם מחמת תשמיש משמשת פעם ראשונה ושניה ושלישית מכאן ואילך לא תשמש אלא תתגרש ותנשא לאחר. נשאת לאחר וראתה דם מחמת תשמיש משמשת פעם ראשונה ושניה ושלישית מכאן ואילך לא תשמש עד שתבדוק את עצמה. כיצד בודקת עצמה מביאה שפופרת ובתוכה מכחול ומוך מונח לו על ראשו אם נמצא דם על ראשו בידוע שהוא מן המקור ואם לאו בידוע שהוא מן הצדדין יש לה וסת תולה בוסתה אם יש לה מכה תולה במכתה ואם היה דם נדתה משונה מדם מכתה אינה תולה. נאמנת אשה לומר מכה יש לי בתוך המקור שממנה יוצא דם דברי רבי רבן שמעון בן גמליאל אומר דם מכה הבא מן המקור טמא ורבותינו העידו על דם מכה הבא מן המקור שהוא טהור. מאי בינייהו אמר עולא מקור מקומו טמא איכא בינייהו. שפופרת אפגורי מגברא ליה אמר שמואל שפופרת של אבר ופיה רצוף לתוכה אמר ליה רבי שמעון בן לקיש לרבי יוחנן ותבדוק עצמה בביאה שלישית של בעל ראשון לפי שאין כל אצבעות שוות. ותבדוק בביאה ראשונה שחייבין עליה: **נועץ** לפרניו בקרקע. בגמ' עשר לפרניו בקרקע, וכלומר יעמוד עלמו בלא דיסה עד שימות כאבר, ומ"ש לפרניו נראה לפמ"ש ביוסף כלדיק ובס"ח סי' קע"ג מי שעומד באמצע התפלה ובא לו כרכור אשה ינעוץ גודלי אצבעות רגליו בארץ ויתלה גופו עליהן ולא יסמוך ידיו לכותל וזה כדבר מבטל ממנו כל מיני כרכורים ואם יש ג' ואינו יכול לעמוד מפני בני אדם ינעוץ גודליו בחוזק בארץ ועיין תקו"ז תס"ט ובירושלמי כוריות פ"ב ה"ה ויו"ד סי' קפ"ה ועיין רמב"ם פ"ד מא"ב הי"א: **שימות** אביטו. בגמ' הגירסא שימות וטוביה ופרש"י ואשריו כלומר זו היא הטובה לו, וגירסת הערוך ועיב, וגירסת רבינו אביטו ואולי הוא מלשון אביט של מי רגלים: **הרואה** דם מחמת תשמיש. לאו בבתולה מיירי אלא בדם נדות וכגון שפסקה פעם לאחר שבעלה בתולה דליכא למתלי בדם בתוליה: **ושלישית.** אע"ג דקיי"ל כרבי דבתרי הוה חזקה הכא לוסתות מדמינן לה לו משום דלא שכיח בעי ג' פעמים לחזקה אפילו לרבי עיין מאירי יבמות ס"ד ומק"ח סי' תס"ז סק"ה ופנ"י בשו"ת ח"ב יו"ד סי' כ"ב: **לא** תשמש. אסורה לשמש אתו אלא תתגרש: **ותנשא** לאחר. מותרת ליבעל לאחר ולא אמרינן הוחזקה זו רואה מחמת תשמיש לכ"ע והטעם מפרשינן בגמ' דלאו כל האצבעות שוות ולאו כל הכתות שוות: **עד** שתבדוק במכחול. קיסם ארוך ומוך על ראשו של מכחול: מהן הצדדין. ועכור הוא דלא בא מן המקור: **יש** לה וסת. לקלקול זה שאינה רואה כל שעה מחמת תשמיש אלא לפרקים תולה בוסתה ומשמשת בלא בדיקה בין וסת לוסת: **תולה** במכתה. ודם מכה עכור הוא: **משונה.** דכיון דרואין שמשונה היא ודאי לא בא מן המכה אלא מן המקור: **נאמנת** אשה לומר. כלומר המכה היא בתוך המקור שממנה יוצאין דמים ונחלקו אי מקור מקומו טמא א"כ אפילו דם מכה היא מ"מ נטמא מן המקור שמקומו טמא ואי נימא עכור א"כ עכורה דדם מכה הוא: **שפופרת** אפגורי מגברא. מסרטע בפניה כיון שהעץ אינו חלק ומוליא דם: **אבר.** חלק הוא ואינו מסרטע: **רצוף.** כפול לפניה: **ותבדוק** עצמה בביאה שלישית. כלומר ולמה אמרו דאין לה עלה אלא לתתגרש: **אצבעות** שוות. ואפשר אשה זו הוחזקה לראות מחמת תשמיש מאבר זה ואסורה לשמש אתו אבל לאחר לא נאסרה דאין מחזיקין מגברא

משנה הלכות

בעל לא שייך יגר אלבשיה וגם על איש לא שייך יגר אלבשיה ועיין מחנה חיים ח"א סי' ס"ה וסי' ס"ח ולכאורה דבריהם ל"ע מתוס' שבועות ע"ז ע"ב ד"ה אי בת"ח כתבו חדא הוא דמיחייב אע"פ שהוא מזיד על הפרישה מכל מקום על הכניסה חשבינן ליה שב מידיעה דאימא יגר אלבשיה כדאשכחן בכתובות פ' נערה ע"ב ומשמע לכאורה דגם באיש וגם באיש ואשתו שייך יגר אלבשיה ודו"ק ול"ע.

פד) ומש"ר ת"ר הרואה דם מחמת תשמיש משמשת פעם ראשונה ושניה ושלישית וכו'. נדה (ס"ה ע"ב ס"ו ע"א) ת"ר הרואה דם מחמת תשמיש וכו' מכאן ואילך לא תשמש עד שתתגרש ולשון רבינו אלא תתגרש ותנשא לאחר ואולי בכיון שינה מלשון הגמ' לפ"מ שנחלקו הראשונים ז"ל אי מותרת לבדוק גם לבעלה הראשון בשפופרת דמלשון רש"י שכתב בשלישי ותבדוק עצמה בביאה שלישית מביאה שלישית ואילך תשמש על ידי בדיקה ולמה תתגרש משמע דבראשון אסורה אפילו בבדיקה והתוס' ד"ה ותבדוק כתבו דר"ת מתיר לראשון בבדיקה אלא הברייתא מיירי שאינה רואה להעריה בבדיקה או שאינה יודעת לבדוק ועיין תוס' הרא"ש שהקשה אפרש"י דאי לראשון אסורה נמצא דיש איסור בבדיקה זו א"כ אמאי נתיר לבעלה שלישי וכי מפני תקנת נשואי אשה נתיר חשש איסור ע"ש, וי"ל דתלוי בחילופי גרסאות דאי גרסינן אלא תתגרש משמע דאין לה ברירה מבעלה הראשון אלא להתגרש דהכא משמע לשון אלא כידוע בכל הש"ס וכנראה דבכיון דייק רבינו שכתב אחר בעלה השלישי מכאן ואילך לא תשמש עד

שתבדוק את עצמה ולא כתב אלא תתגרש הרי כאן כתב עד שתבדוק וכאן כתב אלא תתגרש ועיין עור סי' קפ"ז שכתב נמי אשה שרואה דם מחמת תשמיש מיד שתירד מן המטה משמשת פעם ראשונה ושניה ושלישית אם בכולן רואה משם ואילך לא תשמש אלא תתגרש ותנשא לאחר וכו' נשאת לשלישי ורואה בכולן שוב לא תנשא לאחר אלא אסורה לכל עד שתבדוק והוא כגירסת רבינו אלא בב' ראשונים ועד בשלישי.

ומה שהקשה רבינו הרא"ש ממ"נ אי יש בשפופרת איסור אמאי מתירין בשלישי בשביל להתירה וכו' נראה לדעת רש"י ודעימיה דאין הכ"ג משום דשקדו חכמים על בנות ישראל לתקנת עגונות הקילו בה כל שאי אפשר באופן אחר ובאמת כי כן כתב רבינו בעצמו אמה שכתב הראב"ד ז"ל דהאידנא לא סמכינן אבדיקת שפופרת להתירה כלומר לפי שאין אנו בקיאין בה (וכ"כ הרמב"ן ז"ל הביאו בהגמ"יי פ"ד מא"ב וז"ל כתב הרמב"ן וז"ל בזה"ז אין בודקין בשפופרת ולא מתירין אותן בחררת דם שהפילה ואם בדקה בהם והיא עהורה אין מוציאין אותה מבעלה עכ"ל) וכתב הרא"ש ז"ל אלא ודאי סמכינן עלה דמה בקיאות שייך בבדיקה זו אם הדם הוא בראש המוך וגם הרי"ף הביא בהלכותיו לומר שסומכין על בדיקה זו לעשות מעשה וכו' אם אדם חשוב מרוב עמותנותו ופריצותו אינו רוצה לסמוך על עצמו לעשות מעשה יכהוג מדת פריצותו לעצמו אבל לא ניתן ליכתב בספר להורות לדורות הבאים כי מצינו הרבה בתלמוד שחשו חכמים לתקנת עגונות והקלו מאד כ"ש שלא יורה אדם להחמיר מדעתו אם לא שיביא ראיות ברורות מן התלמוד ע"כ בפסקי הרא"ש כאן והביאה הב"י וא"כ מצינו לרבינו הרא"ש ז"ל נמי שכתב שהקלו על בנות ישראל שלא לעגן וכ"ש לאחר שנשאה ג"פ שאין לה שוב תקנה וכיון דיש בזה נדנוד חשש לראשון ולשני לא התירו דהרי אכתי לא עגנוהו אבל לשלישי כבר התירו שלא לעגן. ועיין בסמוך שכן כתב ה"ה להביא לדעת הרמב"ם ז"ל.

ולקושטא דמילתא מהא גופי' יש לדייק דכבר ראיתי מקשים בשם תשו' הר"י בר"ש מרומרוג ורבינו ברוך מרישבורק דתבדוק מביאה שלישית של בעל ראשון ולמה תנשא לאחר בלא בדיקה וכוונתם דאדרבה כיון דראינו דראתה מחמת תשמיש ג' פעמים הרי כבר הוחזקה זו בראה מחמת תשמיש עכ"פ מבעל זה אלא שאח"כ אנחנו תולים שמא השני לו השלישי אין כאן שום וא"כ אדרבה הא ודאי ראתה והוחזקה כבר כראה בג' ביאות והא רק ספק שמא אין כח השני ככחו וגם שינוי האבר וכיולא בו א"כ אמאי נחיר עלספק נגד החזקה שהוחזקה כראה וע"כ משום עיגון מתירין א"כ הרי ראינו דמחמת עיגון מתירין אותה לשני ושלישי אפילו דאיכא כאן ספק איסור וא"כ תקשי ליה לדידיה נמי וכנ"ל.

והנה הרמב"ם פ"ד מא"ב ה"כ כתב מי שראתה דם בשעת תשמיש הרי זו מותרת לשמש כשתעבר פעם שנייה ראתה דם פעם שנייה וכו' ראתה דם כך פעם שלישית הרי זו אסורה לשמש עם בעל זה לעולם וכו' והוא כדעת רש"י דנאסרה על זה ובהגהות הרמ"ך שם מי שראתה וכו' עם בעל זה לעולם בד"א שלא היה שם דבר לתלות בו כו' תמה שאם רולה לעמוד עם בעל ראשון ולבדוק עצמה בשפופרת של אבר הרשות בידה ובלא בדיקה הוא שאסרו אותה חכמים לבעל הראשון ואסור אותה לבעל שני אבל עם בדקה עצמה והכירו כי הדם אחי מדוחק הלדדין נראה כי היא מותרת לשמש עם בעל זה ול"ע אחר כן מצאתי בתש' שאלה שהשיב הר' יצחק בר' שמואל מרומרוג כדברי ופי' הכי ותבדוק מביאה שלישית של בעל ראשון דלמה תנשא לאחר בלא בדיקה. וגם הרב ברוך מרישבורק כתב כדבריו. וכן נראה מסברא שאין חשש בדיקה זו שאם היה בה חשש לא התירו אותה לרביעי וכשאמרו תנשא לשני עצה עובה קמ"ל וכו' והם כתבו כי ר"ש כתב כדבריהם ותמהתי עליהם כי לכאורה הר"ש מחמיר וכו' והניח הדבר בצ"ע.

וראיתי לה"ה פ"ד מהל' א"ב ה"כ כתב מי שראתה וכו' מכאן ואילך לא תשמש אלא תתגרש ותינשא לאחר ניסאת לאחר וכו' מכאן ואילך לא תשמש אלא תתגרש ותנשא לאחר וכו' מכאן ואילך לא תשמש עד שתבדוק עצמה. ובהלכות הגירסא כך הוא (סי' אלף פ"ו) אלא תתגרש ותינשא לאחר עד כמה מותרת לינשא עד שלשה יותר מכן לא תינשא עד שתבדוק עצמה. והוא מפרש ותבדוק עצמה בביאה שלישית של בעל ראשון דה"ק למה מגרשין אותה תבדוק עצמה ותשאר תחתיו ומשני שאין כל האצבעות שוות ומועד שתינשא לאחר מלסמוך על בדיקה זו.

עוד הקשו ותבדוק בביאה ראשונה של בעל שלישי שהרי הוחזקה זו בג' אצבעות והיאך אתה מתירה לו פעם שנייה ושלישית וא"ל שאין כל הכחות שוות ועדיין לא הוחזקה זו ומיהו אפילו בדקה עצמה בראשו ובשני הם אינם מותרים לשמש שכיון שהם עצמן מוחזקים בה שראה דם אינם מותרים אפילו בבדיקה. וקצת חכמי הצרפת סבורין כן שאין מתירין אותה לשני ולראשון על סמך בדיקה ונתנו טעם לדבריהם שלא הקילו לסמוך על בדיקה אלא כשאין לה תקנה אחרת ותשאר עגונה אבל כל שיכולה לינשא לא הקילו ומ"מ מודים הם בשלישי שיכולה לעמוד תחתיו בבדיקה וכ"ל בדעת רבינו שהוא

סבור שאין לה לעמוד עם בעלה בבדיקה שמא יבא עליה קודם בדיקה וכיון דהוחזקה אסורה היא לו ונריכה להתגרש וכו' ולדינא הסכים עם הפוסקים שמהני בדיקה אפילו תחת הראשון ע"ש.

והנראה מיהו דה"ה נמי כתב דתלוי בחילופי גירסאות בזה ולדעת רבינו ורש"י והרמב"ם הי' נלפענ"ד כך דאשה זו שראתה תחת בעלה הרי היא איתחזקא בחזקת רואה דם מחמת תשמיש וא"כ יש עליה ב' איסורים איסור א"א שהיא איסור על כל העולם כולו ואח"כ איסור רואה מחמת תשמיש שבזה נאסרה גם לבעלה וא"כ עכשיו היא אסורה על כל העולם כולו וכשגירשה בעל הרי התיר בזה איסור א"א על כל העולם כולו ונשאר האיסור של חזקת רואה דם מחמת תשמיש ובאמת כיון שהוחזקה לרואה דם מחמת תשמיש הי' לן לאסור אותה ליבא לאחר כיון שהוחזקה לרואה מ"ת וכמו שהקשה הרא"ש לרש"י דתאסר על כל העולם כיון שהוחזקה ומ"ש שתמתין עד לשליש.

וה"ה בסוף דבריו כתב וז"ל ואפשר שהוא מפרש (כלומר הרמב"ם) ותבדוק עצמה בבדיקה שלישית של בעל ראשון דה"ק היאך מתירין אותה ליבא לאחר בלא בדיקה נגריכה לאחר בדיקה שהרי הוחזקה בשלש ביאות (כלומר ותאסור על כל העולם) ואמר ליה שלא הוחזקה עדיין שאין כל האצבעות שוות, אלא דמחמת חשש עיגון אמרו ז"ל כיון דאין כל האצבעות שוות א"כ אף שהוחזקה לרואה דם לבעלה י"ל דוקא לבני אדם כבעלה הוא שהוחזקה אבל כיון שיש אנשים שאינם כבעלה ולהם לא הוחזקה דלאו כל אצבעות שוות כי אצבע זה גורם לגדלו או עביו וכיוצא בו ולא אצבע אחר ולכן אמרינן כיון דבעלה אינו רוב העולם וכדי שלא תבא לידי עגון תיבשא לבני אולי תמצא אצבע הראוי לה ולא תראה וכיון ששוב ראתה גם מן הבני הגם שיש כאן כבר חזקה גם לבעל הזה מ"מ אכתי יש לומר דגם הבעל הבני הוא באמת אצבעו הראשון ולכן רק לאצבע זה הוחזקה ולא לאצבע קטן מזה ומיהו יש לומר שהוחזקה גם לאצבע קטן שאפשר שהבני באמת אצבעו אינו שוה אבל אפשר שהגם שהוחזקה לכל אצבעות שהרי בין לקטן ובין לגדול הוחזקה מ"מ אולי אין כח האחרון הראשון ולא יבטול בכח כמו הראשון או הבני והוא לד שלישי להיתר ולכן מותרת ליבשא לשלישי ואם נשאה לשלישי והוחזקה לג' מיני אצבעות וגם לג' הכחות א"כ הרי היא כהוחזקה להיות רואה לכל אדם מישראל ואסורה לנשא לגמרי לכל העולם ומיהו אמרו דזה דוקא אם לא תבדוק.

ביאור הדברים דאם תבדוק ותמצא שאין הדם בא מן המקור א"כ נתברר שמעולם לא נאסרה לשום אחד מהם ומיהו אינה יכולה לחזור להראשון כיון שהוא בכלל מחזיר גרושתו לאחר שנשאת אלא דלכאורה כיון שנתברר שמעולם לא היתה רואה מחמת תשמיש א"כ יכול הראשון לטעון ולומר אלו הייתי יודע מעולם לא הייתי מגרשה וא"כ פקעו לה קדושי שני ושלישי מחמת טעות הראשון וע"ד שאמרו בגמ' יבמות אילונית שנתגרשה מג' ונשאת לרביעי וילדה אמרינן לה שתיקחך יפה מדיבורך והכ"נ כן ואמאי אסורה לבעלה ראשון לעולם אפילו לאחר הבדיקה וע"ז המליא ה"ה סברא בדעת הרמב"ם דס"ל דכיון שהוחזקה לרואה סבור שאין לה לעמוד עמו בבדיקה שמא יבא עליה קודם בדיקה וכיון שהוחזקה אסורה היא לו ונריכה להתגרש ואינה יכולה שוב לחזור אצלו כמו שנתבאר פכ"ה מה"א ה"ח אבל ודאי אם בדקה עצמה בין ראשון לשני או בין שני לשלישי ומצאה עצמה טהורה שהדם מן הצדדין בא מותרת היא לשני או לשלישי לעולם.

והנה הטור סי' קפ"ז כתב אשה שרואה דם מחמת תשמיש מיד בכדי שתרד מן המטה משמשת פעם ראשונה שנייה ושלישית אם בכולן רואה משוש ואילך לא תשמש אלא תתגרש וכו' ותנשא לאחר וכו' נשאת לשלישי וכו' ראתה בכולן שוב לא תנשא לאחר אלא אסורה לכל עד שתבדוק וכו' ואם רוצה לבדוק עצמה בעודה תחת הראשון אחר ששמשה ג"פ הרשות בידה שלא אמרו שתתגרש מן הראשון אלא להקל עליה להתירה לשני ולשלישי וכו' והוא כדעת הרא"ש ז"ל ועיין ב"ח שם שפי' פי' חדש בבדיקת השפופרת ובהא דאין כל האצבעות שוות ובעלמו כתב שלא פי' כן הראשונים ז"ל.

וקצת הי' נראה לדייק מלשון הרמב"ם ראי' להב"ח שכתב הרמב"ם בסוף הלכה כ"א ואסורה להנשא עד שתבריא מחולי זה כילד בודקת עצמה לידע אם נתרפאת או לא נתרפאת מבדיקה שפופרת וכו' ויש לדייק מה ענין רפואה ובריאות לכאן ובגמ' לא דברו כלל מבריאות ורפואה ומי עשאה חולה וגם אם ראתה ג"פ מה שייך שנתרפאת אימתי נתרפאת ולפמ"ש הב"ח הי' אפשר ליישב דהכי קאמר שהרי האדר שבעל עשה לה מכה ומזה יצא הדם ולאחר שגירשה נתרפאת ממכה זו ואינה מוציאה דם כלל ומה מתקו בזה דברי הרמב"ם שם בסופו ומכנסת השפופרת עד מקום שהיא יכולה וכו' ומוציאה המוך אם נמצא דם על ראש המוך בידוע שהדם שהיא רואה בשעת תשמיש מן המקור ואם לא נמצא על המוך כלום בידוע שהדם שרואה מדוחק הצדדין ועטורה היא ומותרת להנשא לאחרים כמו שביארנו בכל' איסות ע"כ ומדכתב דאם לא נמצא על המוך בידוע שהדם שרואה מדוחק הצדדין ועטורה היא

לגברא: **בביאה** ראשונה של בעל שלישי. שאם תמצא עמאה תגלל היא והוא של בעל שלישי לפי שאין כל כחות שוין. (שם עב:) **פה)** תניא אמר ר"א בן עזריה אחד עשר יום שבין נדה לנדה הלכה למשה מסיני והי בינהו תלתא דזבה ושבעה מביאה איסור כרת וכיון דכבר הוחזקה ב' אנשים ג' פעמים וגם לשלישי פעם אחת נימא דהו"ל כג' אחיות מחזיקות זה לזה. ורש"י פי' מביאה שלישית של ראשון ואילך תשמש ע"י בדיקה ולמה תחגרש, לפי שאין כל האצבעות שוות, ושמא בבעל אחר לא תצטרך בדיקה ומוטב שתחגרש ותתקן ולא תבא לידי שגגת כרת הלכך מתגרשת עד שתתחזק בשלש אצבעות: **שבין** נדה לנדה. בין סוף נדה לתחלת נדה משכלו ימי נדה אינה חוזרת להיות נדה ליצא לראייה אחת ששה והוא עד שיכלו י"א יום: **תלתא** דזבה ושבעה נקיים. כלומר שאם ראתה ביום השמיני מיד לאחר שעבלה לנדתה בליל שמיני וראתה ג' ימים רצופים

משנה הלכות

משמע כפי' הב"ח דהאצבעות דוחקין הצדדין וזה אין כל האצבעות שוין ואחד ידחוק הצדדין ואחד לא ידחוק וצ"ע.

והנה בספר התרומות כתב שאם תרצה להתרפאות צריכה להתרפאות קודם שתתחזק דלאחר שתתחזק צ"ע אי תוכל לסמוך על רפואה לשמש אח"כ אפילו אם הוא רופא מומחה כ"כ בסמ"ג וכ"כ סמ"ק והביאו הגמ"יי פ"ד בשם סמ"ג ואח"כ בשם הריצב"א שאם אמר לו הרופא שנתרפאה משמש על סמך דברו אם הוא ישראל כדאמרינן בירושלמי נאמן הרופא לומר קמיע זו מומחה ועיין ב"י סי' קפ"ז כתב בסה"ת ולדעת הרמב"ם לכאורה שכתב אם נתרפאה משמע מהני רפואה לאחר הגירושין מדין רפואה ולאו דוקא בשפופרת ודו"ק.

וכתב הרשב"א בת"ה על ברייתא דרואה דם מ"ת בכולה גרסינן פעם ראשונה ושניה ושלישית ורשב"ג הוא דאמר בג' הוה חזקה דהכי פסקינן בוסת דהאי נמי בכלל ווסתות היא בפ' הבא על יבמתו (ס"ד ע"א) ורש"י נמי פי' דברשב"ג אתיא ומיהו התוס' כתבו דאפילו לרבי דמודה רבי בבא דלא הוי חזקה בתרי. והסמ"ג כתב הרואה דם מחמת תשמיש ג"כ אסורה לשמש עוד עם זה הבעל אך יכולה ליגשת לאחר ואם ראתה כ"כ ג"פ מ"ת של זה אסורה לשמש לכל העולם עד שתבדוק משמע לכאורה דפסק כרבי ואינה מותרת ליגשת רק לשנים וכתב הב"י דאפשר דס"ל דהא ברייתא אתיא כרשב"ג ואנן קיי"ל כרבי ע"ש.

פה) ומש"ד תניא אמר ר"א בן עזריה הו' נדה ע"ב ע"ב איתמר עשירי ר' יוחנן אמר עשירי כתשיעי מה תשיעי בעי שימור אף עשירי בעי שימור ר"ל אמר עשירי כאחד עשר מה אחד עשר לא בעי שימור אף עשירי לא בעי שימור איכא דמתני לה אהא אמר לו ראב"א לר"ע אפילו אתה מרבה בשמן בשמן כל היום כולו איני שומע לך אלא אני לוג שמן לתודה ורביעית יין לנזיר ואחד עשר יום שבין נדה לנדה הלכה למשה מסיני ופרש"י שבין נדה לנדה בין סוף נדה לתחילת נדה משכלו ימי נדה אינה חוזרת להיות נדה ליצא לראייה אחת ששה והוא עד שיכלו י"א יום. ובגמ' פריך מאי הלכה ר"י אמר הלכה י"א ר"ל אומר הלכות י"א ר' יוחנן הלכה י"א אחד עשר הוא דלא בעי שימור הא לאחריני עביד שימור ור"ל אמר הלכות י"א לא אחד עשר בעי שימור ולא שימור לעשירי הוי ופריך הני הלכות מינהו הני קראי מינהו ושו"ע עד לרבי עקיבא קראי ולראב"ע הלכתא קראי מינהו כל י"א שבין נדה לנדה למדנו שכן י"א והרואה בבא ג' הרי זו זבה והרואה בא' בב' סופרת יום כנגד יום ולסוף י"א מתחילין ימי נדה אם תראה אחד תשב ששה והוא שהרי לא רבינן לדין יום זיבה אלא י"א ומכאן ואילך הרי היא בדין פרשה ראשונה דכתיב בה שבעת ימים תהיה בנדתה ור"ע יליף לה מקראי כמו דיליף חני לוג שמן לתודה מקראי הכי נמי יליף י"א שבין נדה לנדה ולראב"ע הלכה למשה מסיני הוא.

ויש לדייק לרבינו אמאי פסק כאן כראב"ע אחדא דהרי קיי"ל הלכה כר"ע מחברו וא"כ למה פסק כראב"ע ועוד שאין דרך רבינו להביא מה שאינו נוגע להלכה ודיני זבה אינו נוגע בזמנינו דלענין עהרה נאמרו ולענין קרבן ולא לטומאת אשה לבעלה ובכלל מאי נפ"מ והלא עכשיו קבלו עליהם חומרת דר"ז ולטולם יושבת ז"נ אינדא דהרי"ף נמי כתב בכל' נדה דקיי"ל כראב"ע והרא"ש העתיק לשון הרי"ף והשמיע הא דהלכתא כראב"ע והעתם נראה פשוט כיון דאין דרכו להביא מה שאינו נוגע בזה"ז. וכבר תמהו על הרי"ף למה הביא הלכה כראב"ע שאינו נוגע בזה"ז וגם למה פסק כראב"ע נגד ר"ע.

ולולי דמסתפינא הי' נראה דהרמב"ם פ"ו מהא"ב ה"א כתב דם הנדה ודם הזבה וכו' ה"ב כילד כשתראה האשה דם תחלה או כשתראה בשעת וסתה והוא הענ שקבעה לנדתה הרי זו נדה כל שבעת הימים בין ראת כל שבעה בין שלא ראת אלא עיפה ראשונה בלבד ראת דם ביום השמיני הרי זה דם זיבה מפני שהוא בלא עת

נקיים ואי חזיא יומא דתריסר חזרה לה לנדתה. (שם סו.) פו) ההיא איתתא דכל אימת דהות סלקא מטבילת מצוה הות חזיא דם. אתאי לקמיה דר' יוחנן אמר לה בתי זילי גלאי לחבירתך כי היכי דליבען עלך רחמי דתניא וטמא טמא יקרא צריך להודיע לרבים ורבים מבקשים עליו רחמים. וכן מי שאירע לו דבר מודיע צערו לרבים ורבים מבקשים עליו רחמים אמר רב יוסף הוה עובדא בפומבדיתא ואיתסיאת. (נדה נט:) פז) האשה שהיא עושה צרכיה וראתה דם ר"מ אומר אם ונעשה זבה, ושוב ספרה שבעה נקיים ונטלה ואם חזרה וראתה ביום י"ד חזרה לימי נדתה: גלאי לחבירתך כי היכי וכו'. שתודיע לחבירתיה שהיא חולה ומלטערת: הוה עובדא. וגילתה לערה לרבים ובקשו עליה רחמים ונתרפאה. וי"ל כיון דתלוי בתפלה וברחמים היל"ל תלך אצל חכמים ויבקש עליה רחמים כמ"ש מי שיש לו חולה בביתו ולטעם דמשום קנאה הוא אתי שפיר ומיהו לטעם זה משום רפואה ל"ע וי"ל: צרכיה. בשתינה מי רגליה:

משנה הלכות

נדתה וכן כל דם שתראה בתוך הימים שבין ותת נדה לוסת נדה הרי היא דם זיבה והלכה למשה מסיני שאין בין זמן נדה לזמן נדה אלא אחד עשר יום בלבד ובה"ו כתב כל ימי האשה מיום שיקבע לה וסת עד שתמות או עד שיעקר הוסת ליום אחר תספור לעולם שבעה מתחלת יום הוסת ואחריהן אחד עשר שבעה ואחריהן אחד ותזהר במנין הדי שתדע בעת שתראה דם אם בימי נדה ראת או בימי זיבה שכל ימיה של אשה כך הן שבעה ימי נדה ואחד עשר ימי זיבה אלא א"כ הפסיקה הלידה כמו שיתבאר. ועיין פי"א מה שכתב הרמב"ם מחומרת דר"ז. והרמב"ן ז"ל תמה על הרמב"ם מסוגיא דעובר והעלה דלא כותיה וכן הסכימו הפוסקים דלא קיי"ל בזה דין זיבות בזמן הזה ומיהו עיין מרכה"מ ח"ב קונטרס גופי הלכות ופרדס רמונים בפתחי נדה דף ג' ד' ופתחי נדה כ"ד ד"ה הני ובערול"ג והעמק שאלה סי' פ"ו אות ד' באריכות ועיין ערוה"ש סי' קפ"ג סי"ב. ובגמ' נדה כ"ד ע"ב הראו האחרונים ז"ל אר"א ב"י זאת אומרת ימי נדתה שאין רואה בהן עולין לספירת זיבתה ובאיאר בזה העמק שאלה ועיין מרומי שדה דף ע"ב דהלכה כראב"ע די"א יום הגלמ"ש וכדעת הרי"ף והרמב"ם שפסקו כראב"ע ע"ש באורך וממילא מיושבין נמי דברי רבינו שפסק בזה כראב"ע והרי"ף והרמב"ם אזלי בשיטת רבינו ז"ל.

וברגע ראיתי במאירי נדה הנ"ל ד"ה כבר ידעת שכתב ואע"פ שר"ע הי' דורשו ממה שנאמר שם בשמן הרבה פעמים ואין רבוי אחר רבוי אלא למעט וכו' כבר השיבוהו אפילו אתה מרבה כל היום איני שומע לך להוציאה מן המקרא אלא אני לוג שמן לתודה ורביעית יין לנזיר להלקותו ואחד עשר יום שבין נדה לנדה הו' כלן אינן מן המקרא אלא הלכה למשה מסיני. עוד כתב בד"ה מאחר שביאורנו על אחד עשר יום שבין נדה לנדה הלכה למשה מסיני זו שהוציאוה בסוגייא זו מן המקראות אף ליום אחד עשר שלא כהלכה נאמרה ע"ש. ודע דאם נאמר דרבינו הבה"ג מחמיר בנשים הזבות לעבילה מנדות וכמו שנראה לכאורה מלשונו לעיל בדרך פשטות הי' אפשר לפרש מה שכתב לעיל אות כ"ז והיכא דאיכא דוכתא דקריר עלמא ולא יכלה איתתא למיטבל אסירא ולא משתריא עד דטבלה במים חיים ע"כ והקשו עליו עיין לעיל ואי ס"ל דנשי דידן כלהו בספק זבות הן א"כ אתי שפיר. איברא דהרי כתב רבינו לעיל דגם זבה לא לריכה ביאת מים חיים א"כ אין נפ"מ ודו"ק.

פו) ומש"ר הכיא איתתא וכו' בגמ' שם ס"ו ע"א. הכיא דאתאי לקמיה דר' יוחנן דכל אימת דהות סלקא מטבילת מצוה הות קחזיא דמא א"ל שמא דימת עיריך עלתה ביך לכי והבעלי לו ע"ג הנהר איכא דאמרי א"ל תגלי לחברותיך כי היכי דתהוו עליך לכך גיסא נתהוו עלך לכך גיסא וא"ד אמר לה גלי לחברותיך כי היכי דלבעיא עלך רחמים דתניא וטמא טמא יקרא לריך להודיע לערו לרבים ורבים מבקשים עליו רחמים אמר רב יוסף הוה עובדא בפמבדיתא ואתסי ע"כ וס"ל לרבינו דאבתרא קאי הוה עובדא כלומר שהודיעה לרבים ואיתסי ולכן מביא רבינו הא אוקימתא בתראה. וכן פרש"י הוה עובדא וגילתה לערה לרבים ובקשו עליה רחמים ונתרפאה ע"כ. ונחלקו רש"י והתוס' בביאור כי היכי דתיהוו עליך. רש"י פי' תחת אשר קנאו באהבת איש שהיה אהבה גדולה ביניהם וקנאו עליה יאמרו כמה שנאה גדולה ותשוב קנאתם ממך ובערוך פי' שעלתו בך עיניים להתרחק מבעליך תודיעם עכשיו שאת בת דמים מרובים שבניך מרובין ביותר ויתנו עיניהם בך ויאמרו אשריה שדמיה מרובין שמתוך כך בניה מרובין ומתוך העין שיתנו בך יפסקו הדמים ותתרפא ע"ש.

פז) ומש"ר האשה שהיא עושה לרכיה וכו'. (נדה כ"ט ע"ב) משנה האשה שהיא עושה לרכיה ורואה דם ר"מ אומר אם עומדת עמאה ואם יושבת עהורה ר' יוסי אומר בין כך ובין כך עהורה ובגמ' מ"ש עומדת דאמרינן מי רגליה הדור למקור ואייתי דם יושבת נמי מי רגליה הדור למקור ואייתי דם אמר

לקולא. ולא לקלא ועיין רא"ש: כל גפן יש בה יין. כל אשה יש לה בתולים ודמים: דור קטוע. דכיון דאין לכם עומדת טמאה אם יושבת טהורה רבי יוסי אומר בין כך ובין כך טהורה אמר שמואל ואמרי לה אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' יוסי וכן אורי ליה רבי אבא לקולא הלכה כר' יוסי. (שם סד:) **פח)** נשים בבתולים כגפנים יש גפן שיינה אדום יש גפן שיינה שחור יש גפן שיינה מרובה יש גפן שיינה מועט רבי יהודה אומר כל גפן שיש בה יין ושאין בה יין זו דורקטי מאי דורקטי דור קטוע שאין לה לא דם נדה ולא דם

משנה הלכות

שמואל במזנקת מזנקת נמי דלמא בתר דתמו מיא אתא דם אמר ר' אבא ביושבת על ספת הספל ונמלא דם בתוך הספל דאם איתא דבתר דתמו מיא אתא על ספת הספל איבעיא ליה לאשתכוחי אמר שמואל ואמרי לה אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' יוסי וכן אורי ליה רבי אבא לקלא הלכה כרבי יוסי ע"כ. ורש"י פי' לקלא שם אדם שהולך לדבר וגרם קלא בלא ולא"ו וכ"כ התוס' נראה דקלה שם חכם אבל ל"ג לקולא דמה לו להזכירו ע"כ. ומיהו רבינו גרס לקולא ומה דקשה להתוס' דמה לו להזכירו תי' בתוס' הרא"ש ז"ל וז"ל וכן אורי ליה ר' אבא לקולא הלכה כר"י וי"מ לקלא שם גבוה הוא משום דקשיא להו אמאי איצטריך ליה למימר לקולא ממילא ידעינן דר"ע הוא המיקל ותי' לקולא בכל מקום שהוא מיקל דלא תימא דוקא בסיפא דאיכא ס"ס אלא אפילו בריש דאדא ספיקא אורי כותיה ע"כ ומבואריס דברי רבינו ז"ל.

והטור סי' קל"א כתב האשה שמעילה מים בספל ונמלא בו דם כתב הרמב"ם שהיא טהורה בכל ענין בין יושבת בין עומדת ובין מקלחת או שותת וא"א הרא"ש ז"ל כתב דיושבת טהורה בכל ענין כיון שהמקום רחב לא הדור מי רגלים למקור להביא משם דם אבל בעומדת שהמקום צר לה אם מזנקת בתוך הספל שהמים יולאין בקילוח טהורה אבל אם שותתין על שפת הספל טמאה ע"ש. ורבינו לא הזכיר ספל משמע דלעולם אין נפ"מ בזה וגם לא חילק בין מזנקת או שותתת וע"ש שכתב הב"י ולענין הלכה נראה דכדאי הם הרמב"ם והרשב"א לסמוך עליהם להתיר בכל גווני ובאמת היל"ל שגם רבינו כתב בכל גווני דאל"כ הי"ל עכ"פ לחלק באיזה אופן שהוא וע"כ כנ"ל.

ובש"ע סי' קל"א ס"א כתב המחבר האשה שהשתינה מים וילא דם עם מי רגליה בין שהשתינה והיא עומדת בין שהשתינה והיא יושבת הרי זו טהורה ואפילו הרגישה וכו' הג"ה וי"א דאין להתירה אלא ביושבת והשתינה אבל עם עומדת אם מקלחת לתוך הספל ונמלא שם דם טהורה אבל אם שותתין על שפת הספל ונמלא שם דם טמאה וע"ש באריכות ברמ"א כמה שיטות בזה ועיין ע"ז סק"א שם. והש"ך האריך שם להכריח כשיטה דאפילו ביושבת אין להתיר אלא במקלחת שהוא שיעת הר"מ וסייעתו ופלא שלא הביאו עכ"פ שיטת רבינו שהוא כשיטת המחבר ולי"ע.

וברגע ראיתי גם במאירי שכתב אמר המאירי האשה שהיא עושה לרגיה ר"ל שמעלת מי רגליה וראתה דם עם מי רגליה ר' מאיר אומר אם עומדת טמאה כו' ר' יוסי אומר בין כך ובין כך טהורה ר"ל בין עומדת בין יושבת בין מקלחת בין שאינה מקלחת אפילו עמודת בשפת הספל שכל דם שילא עם המים משביל המים בא ואין עמא באשה אלא היולא מן המקור והלכה כר' יוסי אים ואשה שעשו וכו' ופי' בגמ' שבזו אף ר"מ מטהר אפילו בעמידה וכו' וא"ל לומר שבזו הלכה כר"י שאף בראשונה ולא הוצרכה אלא שלדעת ר' יוסי שמטהר אף לכתחלה כן ר"ל שלכתחילה מתירין אותה לבעלה וליגע בטהרות אפילו בראשונה וכל שכן בשניה וכן הלכה וגדולי הדורות חוכיים לפסוק כר"מ ומפני וכו' ועוד שבמשנתינו ר"מ מכריע הוא שהרי ר"ש מעמא בין עומדת בין יושבת ור' יוסי מטהר בשתיהן ור"מ מכריע לעמא בעומדת ולטהר ביושבת ומכל מקום רוב הפוסקים כתבוה כדברינו וכן הדין שמאחר שבתלמוד פסקוה להדיא בסוגיא זו כר' יוסי אנו אין לנו לחלוק והדברים פשוטים עכ"ל הנה הוספנו שגם דעת המאירי ורבינו שאין לחלק והוא כדעת המחבר והמאירי כבר הוא בגדר מכריע שהרי כבר ראה השיטות שחולקין ואעפ"כ פסק כר"י בלי לחלק דבר וכדברי רבינו.

פח) ומש"ר נשים בבתולים וכו' משנה נדה ס"ה ע"ב כלשון רבינו ובגמ' תנא דור קטוע ורבינו מפרש מאי דורקטי דור קטוע שאין לכם לא דם נדה ולא דם בתולים ועיין רמב"ם בפה"מ דנפ"מ לטעמת בתולים. ובגמ' כתובות הכוא דאתא לקמיה דר"ג הזקן אמר לו רבי בעלתי ולא מלאתי דם אמרה לו רבי ממשפחת דורקטי אני שאין לכם לא דם נדה ולא דם בתולים בדק ר"ג בקרובתיה ומצא כדבריה אמר לו לך זכה במקחך אשריך שזכית למשפחת דורקטי מאי דורקטי דור קטוע אמר ר' חייא תנאומים של הבלה ניחמו ר"ג לאותו האיש דתני ר' חייא כשם שהשאור יפה

בתולים. תני ר' חייא כשם שהשאור יפה לעיסה כך דמים יפין לאשה. תנא משום רבי מאיר כל אשה שדמיה מרובים בניה מרובים (שם סה:) **פט)** היה רבי מאיר אומר מראי דם משונים זה מזה כיצד דם נדה אדום וזהום דם בתולים אינו אדום ואינו זהום דם נדה בא מן המקור דם בתולים מן הצדדין. אמר רב יצחק בר יוסף אמר רבי יוחנן זו דברי רבי מאיר אבל חכמים אומרים כל מראה דמים אחד הן. (שם לה:) **צ)** אמר רב הונא זוב דומה למי בצק של שעורים. תניא נמי הכי זוב דומה למי בצק של שעורים זוב בא מבשר מת שכבת זרע בא מבשר חי זוב דוחה ודומה ללובן ביצה מוזרת שכבת זרע קשורה ודומה ללובן ביצה שאינה מוזרת. (שם סה:) **צא)** רב ושמואל ואמרי תרוייהו הלכה בתינוקת בועל דמים מרובים אין בניהם מרובים ונמלא דורות קטועין: יפין לאשה. משמע דאפילו לא משום בניס דמים יפין לאשה דאל"כ מאי הוסיף ר"מ ואולי לפרש בא: משונים. כיינו להחמיר בין דם לדם: וחכ"א כל מראה דם אחד הם. אף אם ראתה דם מזוהם אדום כל ד' לילות אחד הוא ועהורה ועיין רא"ש: מבשר מת. אבר תשמיש נקרא בשר: דוחה. נפרדת בבילה מוזרת ואינו קשורה להיות אחד: בועל בעילת. דתניא רבותינו חזרו ונמנו דבועל

משנה הלכות

לעיסה כך הדמים יפים לאשה ותנא משום ר"מ כל אשה שדמיה מרובין בניה מרובים אתמר ר' ירמיה אמר זכה במקחך א"ל ור' יוסי בר אבין נתחייב במקחך א"ל בשלמא למ"ד נתחייב היינו דר"ח אלא למ"ד זכה מאי זכותא דלא אתי לידי ספק נדה ע"ש. ומיהו משמע דעכ"פ יש להם בנים אלא שאין להם בנים רבים דאל"כ הרי היא בכלל אילונית וקידושין בטלין וגם כי איך אמרה לו ממשפחת דורקטי אני כיון דאינם מולידות ליכא משפחה. ועיין א"ע סי' ס"ח ס"ה טען טענת דמים אם היתה ממשפחת דורקטי הרי זו בחזקתה ועיין בס' עקרי דינים הביאו בפת"ש אות א' שם בענין מאי דאמרי אינשי דבתולה שנולדה ביום ו' אין לה דם בתולים ושעל כן נהגו בק"ק פיסארו דבכל פעם שנולדה בת ביום ו' נרשמת בפנקס הקהל ובאו על החתום הסופר ועד אחד למען לעדה לעת המלערך ע"ש והוא פלא והביא שם בשם פחד יצחק שהוא שקר גמור והוא ז"ל כתב דאפשר דמזל שעה גרם ע"ש.

פט) ומש"ר היה ר"מ אומר וכו' שם ס"ה ע"ב ת"ר וכולן שהיו שופעות דם ובאות מתוך ד' לילות לאחר ד' לילות מתוך הלילה לאחר הלילה כולן לריכות לבדוק את עצמן ובכולן ר"מ מחמיר כדברי ב"ש ושאר ראיות שבין ב"ש וב"ה הלך אחר מראה הדמים שהיה ר"מ אומר מראה דמים משונים הן הו' אמר ר' יצחק בר' יוסי (ורבינו גרס יוסף).

צ) ומש"ר אמר רב הונא זוב דף ל"ה ע"ב אמר רב הונא זוב דומה למי בצק דשעורים ורבינו גרס תנ"ה זוב דומה למי בצק ובגמ' לא גרס תנ"ה ורבינו זוב דומה ובגמ' זוב דיבה וכו' ע"ש.

צא) ומש"ר רב ושמואל וכו' דף ס"ה ע"ב רב ושמואל דאמרי תרוייהו הלכה בועל בעילת מצוה ופורש מתיב רב חסדא מעשה ונתן רבי ד' לילות מתוך י"ב חודש א"ל רבא הדורי אפירכא למה לי אותיב ממתני' הוא סבר מעשה רב מ"מ לרב ושמואל קשיא אינהו דעבדו כרבותינו דתניא רבותינו חזרו ונמנו בועל בעילת מצוה ופורש אמר עולא כי הוו בה ר' יוחנן ור"ל בתינוקת לא הוו מסקי מינה אלא כדמסיק תעלא מבי כרבא ומסיימי בה הכי בועל בעילת מצוה ופורש א"ל ר' אבא אלא מעתה בעל נפש לא יגמור ביאתו א"ל א"כ לבו נוקפו ופורש ע"כ.

וכתב הרשב"א ז"ל בת"ה ובועל בעילת מצוה דקא אמרי פי' הראב"ד לא פירש מיד שגמר דאם כן יציאתו הנאה לו כביאתו אלא ממתין עד שימות ופורש מיד מן המעה כדרך שאמרו במשמש עם עהורה ואמרה נעמאתי ולנעוץ לפרניו בקרקע עד שימות כמו שאמר שם א"ל שהרי התירו לו לגמור ביאתו אלא עומד עד שימות ופורש וזהו גמר ביאה דקאמר ואינו מחוור בעיני ולמה ימתין עד שימות כדי שלא יהנה בפרישתו והרי אשה זו דמיה עהורים וביאתה מותרת לגמרי ואפילו שהדם שותת ויורד התירו לו לגמור ביאתו ולא תהא הנאה לו בפרישתו יותר מביאתו הגמורה שהתירו לו ותמה על עצמך ליהנות בגמר ביאה מותר, לפרוש כדי שלא יהנה אסור, ועוד שאם אתה עושה אותו כמשמש עם העהורה אף הוא לבו נוקפו ופורש וזו הוא תשובתו של רב אשי וזה נ"ל מבואר אפילו לבע"נ וכן דעת הרז"ה ז"ל עכ"ל וכ"כ ה"ה בפי"ד שבסכימו כן הרבה מפרשים וכ"כ הרא"ש וכ"פ הסמ"ג וסה"ת והר"ן בפ"ב דשבועות והגמ"י בפ"ד בשם הרמב"ן עיין ב"י ובעוש"ע סי' קנ"ג וזה שדייק רבינו וגומר ביאתו ואינו חושש כלומר אינו חושש לגמור ולנאת ודו"ק.

ודע דהבא על בתולה בעילת מצוה דקיי"ל ביו"ד סי' קנ"ג דגומר ביאתו ופורש מיד אפילו היא קטנה

בעילת מצוה ופורש: **תעלא.** שועל: **מבי** כרבא. מן המחרישה שאינו מולא שם אלא אבק ברגליו הכי נמי לא ילפינן מפירקא דמתניתין מידי אלא מברייתא וכרבותינו דאמרי בועל בעילת מצוה ופורש. תניא רבותינו חזרו ונמנו הלכה בועל בעילת מצוה ופורש. אמר עולא כי הוו ר' יוחנן ור' שמעון בן לקיש בתינוקת לא הוו מסקי מינה אלא כדמסיק תעלא מבי כרבא ואמרי בועל בעילת מצוה ופורש וגומר ביאתו ואינו חושש צב) וצריכה ז' נקיים צג) לבר מההוא יומא דאינסיבא ביה:

סליקו להו הלכות נדה

בעילת מצוה ופורש: **ואינו חושש.** דאל"כ יכא לבו נוקפו ודלא כראב"ד: ז"ג לבר מהכיא יומא. דעת רבינו דיוס אחד סגי להפסק ולדידן נהגו כ' וז' ימים ועיין ש"ע ולבתולה כמה מהפוסקים הקילו בד' ימים והיכא דנהג נהג:

משנה הלכות

שלא הגיע זמנה לראות. פשוט דהא דגומר ביאתו היינו שמותר להכנים כל האבר אף שהדם שותת דזה הוא נקרא גמר ביאה אף שלא הפליט עדיין אבל לאחר שהכנים כל האבר והוציאו לחוץ אף שלא מירק ולא הוציא זרע כ"ז אסור לחזור ולהכנים דכיון שהוציא את האבר לאחר שהכניסו כולו כבר נקרא גמר ביאתו וצריך לפרוש מיד והמכנים שניה זה כבר נקרא בעילה שנייה ואנן קיי"ל דאסור לבעול ולשנות, דגמר ביאה אין הדבר תלוי במירוק האבר והוצאת ש"ז אלא בהכנסת כל האבר וכל הכנסה והוצאה מכל האבר נקרא ביאה גמורה בפני עצמה.

ובגמ' קידושין דף י' אמר אמימר כל הבועל דעתו על גמר ביאה ובתוס' ר"י הזקן שם פי' תחילת ביאה היא הערלה והוא נשיקת אבר סוף ביאה היא גמר ביאה והוא הכנסת כל האבר וכ"כ הרמב"ם פ"א מא"ב ה"י המכנים ראש הערה בלבד הוא הנקרא מערה מלשון את מקורה הערה והמכנים כל האבר הוא הנקרא גומר ובכל הביאות האסורות אחד המערה ואחד הגומר ואע"פ שלא הוציא ש"ז ע"ש. הרי מבואר מגמ' ופוסקים דגמר ביאה הוא כל שהכנים כל האבר ואינו תלוי בהוצאת ש"ז, אוץ מהבא על שפחה חרופה דנחלקו בה הראשונים ז"ל דעת .רש"י בריתות ד"י ע"ב דלא נקרא גמר ביאה בש"ח אלא כשהוציא ש"ז וכן נראה בגמ' יבמות שם מחיב רב ששת אינו חייב אלא על ביאת המירוק וכן נראה דעת רגמ"ה בריתות הנ"ל וכן מלאתי מפורש בירושלמי ר"פ הבע"י אמר ר' ירמיה רבי בא בר ממל בשם רב שבבת זרע עד שיפליט, אבל התוס' יבמות נ"ה הנ"ל ד"ה אינו כתבו דאפילו בש"ח חייב אפילו בלא הוצאת זרע ע"ש ועיין שעה"מ פ"ג מא"ב הע"ו ובספרי שו"ת ח"ב סי' ל"ג האריכתי קצת בזה ע"ש. נראה פשוט דגמר ביאה מקרי אפילו לא הוציא זרע כלל אלא כל שהכנים כל האבר מקרי גמר ביאה ואם הוציא שוב המכנים מקרי ביאה שניה.

ואביא עוד ראי' מהא דתניא נדה ס"ה ע"ב א"ל רבי אבא לרב אשי אלא מעתה בע"נ לא יגמור ביאתו כלומר אחר שאתה חושש לכל תינוקות משום נדה ואפילו לא הגיע זמנה לראות וכו', וכתב הראב"ד הביאו הרשב"ה בת"ה וז"ל ובועל בעילת מצוה דקאמרינן פי' הראב"ד לא פורש מיד שגמר דא"כ יציאתו הנאה לו כביאתו אלא ממתין עד שימות ופורש מיד מן המטה כדרך שאמרו במשמש עם העבורה ואמרה נעמאתי ולנטוץ לפורניו בקרקע עד שימות כמו שאמר שם א"ל שהרי התירו לו לגמור ביאתו אלא עומד עד שימות ופורש וזהו גמר ביאה דקאמר, ואינו מחוור בעיני ולמה ימתין עד שימות כדי שלא יהנה בפרישתו והרי אשה זו דמיה עבורים וביאתה מותרת לגמרי ואפילו הדם שותת ויורד התירו לו לגמור ביאתו ולא תהא הנאה לו בפרישתו יותר מביאתו הגמורה שהתירו ותמה על עצמך ליהנות בגמר ביאה מותר לפרוש בכדי שלא יהנה אסור, ועוד שאם אתה עושה אותו כמשמש עם העבורה ואמרה לו נעמאתי אף הוא לבו נוקפו וכו' וזו הוא תשובתו של רב אשי וזה נ"ל מבואר אפילו לבעל נפש וכן דעת הרז"ה עכ"ל ועיין מש"כ הרא"ש נדה ס"ה הנ"ל ובמעדני יו"ט שם וב"י יו"ד סי' קל"ג.

והנה מחלוקת הראב"ד ושאר פוסקים הוא אי מותר לפרוש באבר חי או לא ואנן קיי"ל כהפוסקים דמותר לפרוש אפילו באבר חי ולא חששו להנאת יציאה וכן כתבו בש"ע אבל פשוט דאפילו החולקין על הראב"ד ז"ל לא נחלקו ביציאה זו שהתירו לו לבעול ולגמור מה שנקרא גמר ביאה היינו הכנסת כל האבר אם רצה להוציא אבר חי מותר אף שהנאה הוא לו כיון שהתירו לו להכנים כל האבר שהוא גמר ביאה לאחר השרת הבתולים והדם שותת הנ"ל התירו לו להוציא האבר אף שיש לו הנאה אבל לאחר שהוציא להכנים עוד ד"ה הוא דאסור דכיון שגמר ביאתו אף שלא הפליט ויכא בזה מחלוקת דזה מקרי גמר ביאה, דגמר ביאה אינו תולה

בזריעה וכמו שהבאתי לעיל, ומ"מ עם קודם שהוליד דם מבפנים עד שיפליט נראה דמותר וכגון שלא הפליט בהכנסת כל האבר מיד דזה הוא בכלל מה שהתירו לו ביאה ראשונה כיון שנכנס בהיתר ולדעת הראב"ד לא ברור כל כך דאולי גם לדוש אסור לאחר שהכניס כל האבר שהוא גמר ביאה דומיא דהולאת האבר ול"ע אבל לדעת שאר הפוסקים נראה דכל זמן שלא הוליד ודם מבפנים הוי בכלל מה שהתירו לו לגמור ביאתו, אמנם לאחר שהוליד פשוט דאסור עוד להכניס וכתבתי זה מפני שלא ראיתי באחרונים שהעירו מזה בעלי ש"ע לפוס ריהטא וודאי לרוב פשוטתם להם לא כתבו כלל מזה אבל בעונ"ה שנתמעטו הלבבות ראוי להעיר מזה אפילו לגומדי תורה.

צב) ומש"ד ולריכה ז' נקיים. לא ביאר רבינו אי מיירי דוקא כשבעל ומלא דם או אפילו לא מלא דם והטור סי' קל"ג כתב ואפילו בדקה ולא מלאה דם עמאה שמא ראתה עפת דם כחרדל וחפהו שכבת זרע ולריכה שתפסוק בטהרה ותבדוק כל ז' ולא תתחיל למנות עד יום חמישי לשימושה כמו נדה ונוהג עמה בכל דיני נדה לענין הרחקה אלא שנדה גמורה אסור לו לישן על מטתה אפי' כשאינה במטה ובכלה מותר לו לישן באותה מטה לאחר שעמדה מאצלו אפילו בסדין שהדם עליו. וכ"כ הרא"ש בפ' התנוקת והרשב"א בת"ה דאפילו בעל ולא מלא דם כלל פורש ממנה דכיון דרוב נשים יש להם דם בתולים שמא ראתה וכו' ובהעיר נמי לא חיישינן דמילתא דלא שכיחא הוא ואפי' בוגרת נמי אע"פ שאין לה טענת בתולים מ"מ כיון שיש בוגרת שיש לה דם בתולים לא פלוג וכ"כ הר"ן בפ"ב דשבועות וכתב שכן דעת הגאונים והגמ"יי בפי"א כתב בשם הראב"ד ל"ש בעל ומלא דם ל"ש בעל ולא מלא דם פורש ואיכא מ"ד שאם לא מלא דם א"ל לפרוש ומסתברא לקולא אבל בשם רש"י נמלא לחומרא וכ"כ ברוקח וכ"כ הרמב"ן וכן הורה הר"מ להחמיר ואפילו המקילים מלריכין לה לבודקה בבדיקה זכה במוך ובלמר נקי עכ"ל וכתב הב"י דלא חיישינן לדברי המקילים דדוקא בדורות הראשונים שהיו בקיאים בדמים אבל בזמן הזה אין להקל עכ"ל. ומדברי רבינו שלא חילק וסתם הדברים משמע לכאורה דלעולם לריכים לפרוש וכדעת רוב הפוסקים.

ומש"ד לבר מהבוא יומא וכו' הנה כבר הבאתי בסמוך לשון הטור ולריכה שתפסוק בטהרה ותבדוק כל ז' וכ"כ הרא"ש בפ' תנוקת והרמב"ם בפי"א מהא"ב שלריכה לספור ז"נ. ורבינו כתב לבר מהבוא יומא אבל הטור כתב ולא תתחיל למנות עד יום חמשה וכו' ודעת רבינו שכתב לבר מהבוא יומא דאינסיבא ביה משמע דאינה לריכה למנות חמשה קודם שתפסיק אלא יום שנשאה בו ומיד מפסקת, ולשיטתיה אזיל דכתב לעיל (אות ל') ואיתתא כד חזיא נדה כדפסקא שביקא הבוא יומא דפסקה ביה והדר מניא שבעה נקיים ע"ש והכ"נ כתב יומא דנסיבא ביה שהרי אין כאן ראיית נדה אלא דם בתולים ומיד לאחר שבעל אמרינן דפסקה ביה ומונה ז' נקיים. והטור אזיל לדידן לכן כתב חמשה ימים. והטעם משום דחיישינן שמא תפלוט ש"ז ותסתור כמבואר בסי' קל"ו וכתב הגמ"יי בפי"א מהא"ב שכן כתב בס"ה ושמדברי הרמב"ם והרמב"ן נראה שאינה לריכה להמתין וכתב הב"י דאין ראי' מדברי הרמב"ם אלא דינה כשאר נדה ע"ש וכתב הב"ח דיש להקל אם לא ראתה דם ולא גמר ביאה רק הערה בה דא"ל לפרוש אבל אם בא עליה ביאה גמורה לריך לפרוש ממנה אע"פ שלא ראתה דם. ויש מקילין להחל לספור לאחר ד' ימים ונהרא נהרא ופשטה ולאחר ז' ימים במים תבא ועהורה, ואשריך נדה שנכנסת בעומאה וילאת בעהרה, עובלת במים חיים או במי מערה, במים קרים או חמים ולא בסולדת, נדה או זבה או יולדת, סליקו להו הלכות נדה, כן י"ר לשלוח לנו אליהו שהי' במחבא במערה, לבשר לנו הגאולה במהרה, לנו במורח ודן ברוח עהרה.

אשה

אשה כי תזריע וילדה זכר. **א)** כי תזריע וילדה זכר. ואלו איתתא דילדא זכר ונקבה יתבה ארבסר יומי בחורה (ר"פ תזריע) וידבר ה' אל משה לאמר דבר אל בני ישראל לאמר אשה כי תזריע וילדה זכר וטמאה שבעת ימים כימי נדת דותה תטמא וביום השמיני ימול בשר ערלתו ושלשים יום ושלשת ימים תשב בדמי טהרה בכל קדש לא תגע ואל המקדש לא תבא עד מלאת ימי טהרה ואם נקבה תלד וטמאה שבעים כנדתה וששים יום וששת ימים תשב על דמי טהרה. ובמלאת ימי טהרה לבן או לבת תביא כבש בן שנתו לעלה ובן יונה או תר לחטאת אל פתח אהל מועד אל הכהן והקריבו לפני ה' וכפר עליה וטהרה ממקור דמיה זאת תורת הילדת לזכר או לנקבה: וילדה זכר. מ"ר ילחק מ"ר אמי אשה מזרעת תחלה יולדת זכר איש מזריע תחלה יולדת נקבה שנאמר אשה כי תזריע וילדה זכר נדה ל"א ע"א. ועיין רש"י: **ואלו איתתא דילדא זכר ונקבה.** לשון השאילתות דאילו איתתא דילדה זכר ונקבה יהבינן לה ימי טומאה דנקבה תרביסר יומי וימי טהרה דנקבה שיתין ושיתא, ובס' והזהיר העתיק לשון רבינו ואשה שילדה זכר ונקבה צריכה שתשב ימי טומאה וימי טהרה לשני וכבר העירו עליו שהוא טעות הדפוס

משנה הלכות

א) ומש"ר אשה כי תזריע וילדה זכר. (בחורה פ' תזריע) אשה כי תזריע וילדה זכר וטמאה שבעת ימים כימי נדת דותה תטמא וביום השמיני ימול בשר ערלתו ושלשים יום ושלשת ימים תשב בדמי טהרה בכל קדש לא תגע ואל המקדש לא תבא עד מלאת ימי טהרה, ואם נקבה תלד וטמאה שבעים כנדתה וששים יום וששת ימים תשב על דמי טהרה.

ולשון רבינו ואלו איתתא דילדא זכר ונקבה וכו' ל"ב קלת דפתח במה דלא שכיח ואלו אשה שילדה זכר ונקבה כלומר תאומים והשאילתות שאילתא פ"ה כתב דאילו איתתא דילדה בן זכר שבעה יומי קמאי אסירא לגברא וכו' ובאורתא דשבעה נגהי תמניא איברי לה עלמא עבלא ומשתריא לגברא ואע"ג דחזיא דם (ועיין ש"ש שהגיה אי בדי לה עלמא) כלומר אם היא בריאה ואינה חוששת מחמת ליגה עבלה והוא ע"ד שבת קכ"ט לחיה שלשים לעבילה ולפענ"ד י"ל גם כפשיטיה דבחורה כתיב כימי נדת דותה תטמא והעידה תורה דשבעת ימים היא חולה וביום השמיני איברי לה עלמא דימים ידברו וכמו דקיי"ל להא דשמואל בתינוק חולה שהבריא צריך שבעה ימים מעל"ע ושוב ראו הוא למול ואמרינן דיומא כגריס שבעת ימים שלמים והכ"נ באורתא דשבעה נגהי תמניא איברי לה עלמא שהזמן גרם לה לבריאות ואין לה לחוש עוד כי יצאה מידי סכנה שהיתה בשעת לידה ובפרע לפמ"ש ז"ל (עירובין מ"א ע"ב) דשלשה מתים כשהן מספרים חולי מעיים וחיה והדרוקן פי' מתים פתאום דאפילו נראה בריאה מ"מ הס בחזקת סכנה ולזה קאמר דזה רק עד שבעת ימים ולאורתא איברי לה עלמא ובשאילתא פ"ו הביא דאילו איתתא דילדה זכר ונקבה וכו' כלשון רבינו ורבינו שפתח במילתא דלא שכיחא ל"ע.

ואולי כי' נראה דלידה ראשונה שהיה לחוה זכר ונקבה נולדו וכן השבעים אמרו חז"ל דנולדו נקבות תאומות עמהם ואפשר דמעלם הבריאה שרצון הבורא היתה לקיים פרו ורבו כי' מעותדין לילד תאומים בבת אחת זכר ונקבה ולכן פתח רבינו בעלם הבריאה ושוב כתב והיכא דילידא חד והבן.

ודע דבספר והזהיר פ' תזריע הביא וז"ל אשה כי תזריע והזהיר הקב"ה את ישראל להפרש מן הטומאה ואשה שילדה זכר ונקבה צריכה שתשב ימי טומאה וימי טהרה לשני אם זכר זכר אם נקיבה נקיבה. ובענפי יהודה שם דכוונת המחבר כמ"ש הגאונים דאזלינן בתר שני דהיינו טומאת נקבה וביום של אחריו זכר וכו' וכבר הגיהו עליו דנראה דמחבר חסר בו דין שהביא רבינו הבה"ג והיכא דילדה חד ולבתר כמה יומי הדר ילדה אחרינא יתבה יומי טומאה וימי טהרה לשני (ועיין ביאורים והערות שק"א להרק"מ).

ולא כתב רבינו אשה כי תזריע וילדה זכר וראתה דם ומשמע לכאורה דס"ל דטמאה טומאת לידה אפילו לא ראתה דם ובגמ' דף כ"א נחלקו ר' יהודה וחכמים

טומאה דנקבה וימי טהרה דנקבה שיתין ושיתא ב) והיכא דילידה חד ולבתר שנשמטו שתי שורות מן המלה טומאה עד המלה טומאה

ולא דין מוטעה: **והיכא** דילידה חד. פי' היתה מעוברת מתאומים וילדה אחד ונתעכב השני כמה ימים:

משנה הלכות

אם אפשר לפתיחת הקבר בלא דם דרבנן סברי אפשר לפתיחת הקבר בלי דם ור' יהודה סבר אי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם והרמב"ם בפ"ה פסק כרבנן והרא"ש פסק דא"א כר"י מדפסק רבא בפ" בתרא בהפילה נפל כל דהו אפי' לא נגמר צורת הולד דא"א לפתיחת הקבר בלא דם וכן נראה דעת הרשב"א והטור סי' קפ"ח כתב שא"א לפתיחת הקבר בלא דם ואפילו בנפל שלא נגמרה צורתו וכתב אפי' בנפל להוליא מדברי רבינו השאילתות שכתב דאע"ג דא"א לפתה"ק בל"ד מ"מ היכא דלא נגמרה צורתו אפשר בלא דם ולכן הוסיף אפי' בנפל' וכו' וכתב הסמ"ג על השאילתות הלכך לכל הפחות אנחנו שאין אנו בקיאין בגמר צורת הולד יש לנו לפסוק דא"א לפתיחת הקבר בלא דם. ומיהו אע"ג דס"ל להרמב"ם דאפשר לפתה"ק בל"ד כתב הרמב"ם בדפ"י כל יולדת טמאה נדה אע"פ שלא ראתה דם ובפ"ד כתב אחד הבא על הנדה כל ז' ימים ואפילו לא ראתה אלא יום אחד ואחד הבא על היולדת זכר כל ז' או על היולדת נקבה כל י"ד או על הזבה כל ימי זובה וספירתה הכל בכרת שנאמר בנדה שבעת ימים תהיה בנדתה ובזבה נאמר כל ימי זוב טומאתה כימי נדתה תהיה וביולדת הוא אומר כימי נדת דותה תטמא וטמאה שבועים כנדתה ע"כ. ומבואר הטעם דקרא מטמא לה משום לידה לדברי הכל וכ"כ רש"י.

והטור סי' קל"ד כתב יולדת טמאה כנדה אפילו לא ראתה דם בין יולדת זי או מת אפילו נפש וכמה כן ימי טומאתה וכו' וכתבו שם המפרשים דכבר נתבאר אפילו למ"ד אפשר לפתה"ק בלי דם דכל לידה בכלל עיין ב"י וב"ח ופריש שם ומיהו אם אם ילדה דרך דופן איהי מטמאה לידה ומפרש טעמא בפ' יולא דופן (מ' ע"א) משום דאמר קרא כי תזריע וילדה עד שאלד ממקום שמזרעת וכ"פ הרמב"ם בפ"י מא"ב וספקו הטור והש"ע סי' קל"ד. וז"ש רבינו בסתם ואלו אחתא דילדה זכר ונקבה יתבה מרביסר וכו' ולא כתב ראתה דם ופשוט.

ב) ומש"ד והיכא דילידה חד ולבתר כמה יומי כו' בגמ' נדה כ"ה ע"ב המפלת סנדל פריך למה הזכירו סנדל והלא אין סנדל שאין עמו ולד אי דאיתילידא נקבה בהדיה ה"נ הכא במאי עסקינן דאיתיליד זכר בהדיה מהוא דתימא הואיל ואמר ר' יצחק בר אמי אשה מזרעת תחלה ילדה זכר איש מזריע תחלה יולדת נקבה מדהא זכר הא נמי זכר קמ"ל אימא שניהם הזריעו בבת אחת האי זכר והאי נקבה דבר איר שאם תלד נקבה לפני שקיעת החמה וסנדל לאחר שקיעת החמה מונה תחלת נדה לראשון ותחלת נדה לאחרון. ועיין רש"י שם ד"א פי' לא מיבעיא שאם ילדה זכר וסנדל בהדה דאיכא לספוקי בנקבה אלא אפילו ילדה נקבה בהדה דאז אין נפ"מ אם הסנדל בין זכר ובין נקבה דלעולם יושבת שבועיים וגם יש לה ימי טהרה של נקבה אפ"ה יש נפ"מ כגון שילדה האחד לפני שקיעת החמה והסנדל לאחר שקיעת החמה מונה תחלת נדה לראשון ותחלת נדה לאחרון, כגון אם תראה ביום שמונים ואחד לראשון הויא תחלת נדה דדילמא סנדל שנולד לאחר השקיעה הוא זכר וכלו ימי טוהר שלו לסוף מ' ולא משכי בחר פ"א דנקבה וכשתחזור ותראה בח' לראייתה ותרלה להיום סופרת יום כנגד יום אמרינן דלמא סנדל נקבה הוא ומשוך ימי טוהר שלו עד פ"א לראשון ומה שראתה ביום פ"א לראשון דם טוהר הוא ועכשיו מה שהיא רואה ביום (פ"א) [פ"ה] תחלת נדה והיינו תחלת נדה לאחרון ובהכי הויא מקוקלקת דלא ידעינן נדה בתרייתא אי נדה אי שומרת יום כנגד יום.

ולפום ריהטא הי' נראה לפ"מ שנחלקו רש"י ור"ת אי אשה מתעברת ומוזרת ומתעברת דעת רש"י (יבמות מ"ה) גבי שלשה נשים משמשות במוך דהא דאין אשה מתעברת ומוזרת מתעברת דוקא ולד של קיימא אבל נפל מוזרת ומעברת ודעת ר"ת דאין אשה מתעברת ומוזרת ומתעברת ולפ"ז סד"א דכיון דהתורה אמרה אשה כי תזריע וילדה זכר וטמאה שבעת ימים או שבועיים נמלא דהטומאה תולה באשה כי תזריע והיינו בשעת הזרעה וקמ"ל חידוש דתולה בלידה ולא בהזרעה ולכן אפילו נזרעו ביחד אפ"ה כל שילדה זה ביום וזה לאחר השקיעה יושבת לשניהם וטמאה לידה לשניהם ועיין תוס' ד"ה קמ"ל בא"ד אבל בביאה אחת סד"א ומה שהקשו ולפמ"ש יש לתורה לישב ודו"ק היטב. ועיין נדה כ"ז ע"א מעשה ונשתהה הולד אחר חבירו ל"ג יום עוד שם מעשה ונשתהה ולד אחד אחר חבירו שלשה חדשים והרי הם יושבים לפנינו בבית המדרש ומאן ניהו יהודה וחזקיה בני ר' חייא ודו"ק. וז"ש רבינו והיכא דילידה חד ולבתר כמה יומי הדר וילדה אחרינא יתבה יומי טומאה וימי טהרה לשני ולא

לשני. כגון שנעכב עד שספרה נקיים לראשון תספור שבעה נקיים לולד האחרון (ספרא פ"ח) ובפי' הראב"ד אע"ג דאמרינן דמולד שני מונה ימי טומאה וימי טהרה לו משום דולד ראשון בטל לגמרי שאם ילדה נקבה בתחלה וביום שני ילדה זכר נותנין לה ימי טומאה וימי טהרה של נקבה והכי מוכח בפ' המפלת (כ"ה ע"ב) בשמעת דסנדל: ואלו איתתא דאפילא שליא בעלמא אע"ג דלית בה ולד אמרינן אי אפשר לשליא בלא ולד והאי איתמוחי הוא דאיתמח הוא ויתבה לה יומי טומאה דנקבה. כמה יומי הדד וילדה אחרינא יתבה יומי טומאה וימי טהרה לשני. ג) ואלו

איתתא דאפילא שליא בלא ולד ולד חי לו מת ועכשיו ממשיך באשה שכפילה שליא בלא ולד: דאפילא שליא. שליא חיק של עור שגדל עם הולד ובאותו חיק הספיר הולד מונח ובשעת לידה יולא לחוץ עם הולד ובשליא לאחר ארבעים של עיבורה דבליר מארבעים יום אינו מרוקם כל צרכו ואינו ולד ואפילו הפילה אינו יושבת אלא ימי נדה, ואין שליא פחותה מטפח ועיין לקמן: דלית בה ולד. כלומר עכשיו אין רואין ולד לעיניהו: אמרינן אי אפשר לשליא. כלומר המליאות הטבעי שאין במעי אשה שליא אם לא שנתעברה ומעיפת דם אחת עולר הולד והשליא: איתמוחי הוא דאיתמח. כלומר ע"כ צריך לומר שנימוח הולד מחמת איזה סיבה ונמוק לאחר ארבעים יום משנגמרה ריקום צורתו ומ"מ גופו של מת כאן הוה והו"ל

משנה הלכות

אמרינן דעלתה לה ביומי דראשון. ועיין בסמוך (סקי"ז) מה שהבאנו סתירה מגמ' סוטה מ"ב ע"ב ובתוס' מאה פאפי בשם הירושלמי ודו"ק.

ג) ומש"ד ואלו איתתא דאפילו שליא וכו' בגמ' שם דף כ"ו שליא בבית הבית עמא לא שהשליא ולד אלא שאין שליא בלא ולד ובגמ' כ"ז ת"ר שליא בבית הבית עמא לא שהשליא ולד אלא שאין שליא שאין ולד עמה דברי ר"מ ר' יוסי ור' יהודה ור' שמעון מטהרין אמרו לו לר"מ אי אתה מודה שאם הוליאוהו בספל לבית החילון שהיא עהור אמר אבל (פי' כן הדבר) ולמה לפי שאינו, אמרו לו כשם שאינו בבית החילון כך אינו בבית הפנימי אמר להן אינו דומה נמוק פעם אחת לנמוק ב' פעמים. וז"ש רבינו איתמוחי הוא דאיתמח פי' שנמוק הולד לאחר שנולר בלורת האדם שכל מי שאין בו מלורת האדם אינו ולד אבל בשעת הלידה אפי' נימוח מעמא ויושבת ימי טומאה דנקבה לחומרא שמא נקבה היתה ולא אמרינן ס"ס שמא לא היה ולד ואח"ל היה שמא זכר היה ומיהו לימי טהרה לא כתב רבינו דנותנין לה ובס' והזהיר הוסיף ויושבת ימי טומאה וימי טהרה לנקבה. ולא ביאר רבינו כמה זמן תהא מעוברת ונחוש לשליא ולולד.

ובא"ז סי' שמ"ה מתני' המפלת סנדל או שליא תשב לזכר ולנקבה שליא בבית הבית עמא לא שהשליא ולד אלא שאין שליא בלא ולד ופי' רשב"ם שליא חיק של עור שגדל עם הולד ובאותו חיק הספיר הולד מונח ובשעת לידה יולא לחוץ עם הולד ובשליא לאחר ארבעים של עיבורה שנתעברה מעיפת דם ונולר מאותה עיפה הולד והשליא ואמר דאין שליא בלא ולד ובארבעים יום נולר ונתרקם הולד ובבליר מארבעים יום אינו מרוקם כל צרכו ואינו ולד אלא לאחר ארבעים יום אפילו הפילה שליא תשב לזכר ולנקבה ואע"ג דכי אתכי לה לא חזינן בה שום ולד אין שליא לאחר ארבעים בלא ולד ואיכא למימר נימוח לאחר ארבעים יום משנגמרה ריקום צורתו עכ"ל ומפרש בגמ' היכי תיכוי השליא גדולה דחייסינן לולד דת"ר שליא תחלתה דומה כחוט של ערב וסופה דומה כתורמוס וחלולה כחלולרות ואין שליא פחותה מטפח. רשב"ג אומר שליא דומה לקורקובן של תרגולין שהדקין יולאין ממנה. פי' רשב"ם אין שליא חשובה לישב עליה לזכר ולנקבה כ"ז שהיא פחותה מטפח היינו לאחר ארבעים שנולר בה הולד וכן פי' רשב"ג נמי כת"ק אלא שמפרש טפי והא ל"ל דשמא שליא של בהמה היה ועוף הוא כדבעי לקמן ר' יוסי בן שאול מרבי המפלת עורב ושליא מהו א"ל אין תולין את השליא אלא בדבר שיש במינו שליא ע"כ.

עוד שם סי' שמ"ו שמ"ו מתני' המפלת ואין ידוע מה הפילה וכו' המפלת יום ארבעים אינה חושבת לולד וכו' פרשב"ם זל"ל המפלת שליא יום ארבעים לעבילתה שעבלה ושמשה ונתעברה אינה חושבת לולד ואם ראתה דם עמה עמאה דלאו היינו שליא שאמרו שאין שליא בלא ולד מתחתו למחשביה לידת נפל ולאו היינו שפיר מרוקם שנינו למעלה. תשב לזכר ולנקבה דודאי אכתי לא נגמרה ריקום צורתו. ואע"ג דנתעברה לא חשיב עיבור ולד שלא נגמרה צורתו עד שיוכלו כל ארבעים אבל הפילה ליום הארבעים ואחד או לארבעים ושנים או לארבעים ושלשה תשב לזכר ולנקבה ולנדה וכל דם שתראה אחר שבועיים הוה דם נדות מספק לתלון ולא לשרוף ולהתחייב בועלה אשם תלוי ולא דם עוכר דילמא לאו ולד הוא דכיון דלא נראה בדקום צורה לאו ולד הוא דלא נגמרה צורתו עדיין ומביאה קרבן ואינה עובלת וכו' אבל היכא דניכר ריקום הולד אלא שלא ניכר צורתו אינה יושבת לנדה דולד ודאי הוא אלא לזכר ונקבה

ד) והיכא דילידת ולא שרת שליא ולבתר כמה יומי אפילת שליא לא תימא שליא דהאי ולד איתמוחי איתמחא לה והא שליא ולד אחרינא הוה בה ואיתמח ותיתיב ימי טומאה מן דישא אלא אמרינן האי שליא דהאיך ולד קמא הוא ואישתהויי הוא דאישתהאי בתדיה דאמר מר (נדה כז.) מעשה ותלו השליא בולד עשרים ושלשה ימים (שם כו:) הני מילי כי תלינן בבן קיימא דאית ביה חיותא דאמרינן בזעה לשליא ונפק אבל בנפל לא תלינן אם איתא דהא שליא דההוא נפל הואי בהדיה הוה אתיא אלא שליא דההוא נפל איתמחא לה והא שליא נפל כרקב וכנגל כלומר בשר המת שנימוח ונעשה ליחה סרוחה: ויתבה. ויושבת ימי טומאה דנקבה. דשמא נקבה היתה מעוברת ולחומרא לחזלינן מספק לף דהו"ל ס"ס ספק שמא קודם מ' נימוק ולח"ל לאחר מ' שמא זכר הוה: ולא (שרת) שדת שליא. ילדה ולא ילאה השליא בשעת לידה ולח"כ ילאה השליא תולין לח השליא בולד שילדה לאם זכר ולאם נקבה נקבה עד כ"ג וכ"ד ימים וכתבו התוס' ולא"ג דלאמר לקמן דנשתהה הולד שלשה חדשים מ"מ לא שכיח וכל כמה דלא חזינן לא חיישינן: כי תלינן. לשליא בולד שילדה כבר ולא לאמרינן האי לידה חדשה הוא ושליא של ראשון נימוחה: בבן קיימא. כלומר שילדה ולד ממש ולא בולד שילדה כבר ולא לאמרינן האי לידה חדשה הוא ושליא של ראשון נימוחה: בבן קיימא. בפירוש לאמר רב הכי הפילה שהפילה נפל ובגמ' שם דלמא כאן בנפל כאן בבן קיימא לאמר ליה לח לאמרת לשמעתיה דרב, בפירוש לאמר רב הכי הפילה נפל ולח"כ הפילה שליא כל שלשה ימים תולין לח השליא בולד מכאן ולילך חוששין לולד לאחר ילדה ולח"כ הפילה שליא לפילו מכאן ועד עשרה ימים לין חוששין לולד לאחר: בזעה לשליא. קרע השליא וילא קודם השליא לבל לאם הוא נפל לא תלינן דהא לא מלי למבזע ובהדי שליא הוא דקלאחי לו נימוח בשליא קודם לו שנימוחה השליא של האי נפל והאי שליא שילאה

משנה הלכות

עכ"ל. וקיי"ל כרבנן דלאחד זכר ולאחד נקבה ברייתן לארבעים. ומבואר דעד לארבעים לא מקרי שליא לומר לין שליא בלא ולד רק לאחר לארבעים ודו"ק.

ד) **ומש"ד** והיכא דילידת ולא שרת (בשאילתות הגירסא ולא שדת וכן בא"ז) בגמ' כ"ז ע"א לאמר רב מתנה לאמר שמואל מעשה ותלו לח השליא בולד עד עשרה ימים ולא לאמרו תולין לולא בשליא הבא לאחר הולד לאמר רבה בר בר חנה מעשה ותלו לח השליא בולד עד כ"ג ימים לאמר ליה רב יוסף עד כ"ד ורבינו פסק עד כ"ג. ובגמ' שם כ"ו ע"ב יתיב ר' יצחק בר שמואל בר מרתא קמיה דרב כהנא ויתיב רב וקאמר לאמר רב יהודה לאמר רב כל שלשה ימים הראשונים תולין לח השליא בולד מכאן ולילך חוששין לולד לאחר לאמר ליה ומי לאמר רב הכי והלאמר רב לין לין הולד מתעכב לאחר חבירו כלום לישתיק לאמר ליה דלמא כאן בנפל כאן בבן קיימא לאמר ליה לח לאמרת (כלומר לח מפרש שמעתתא דרב הכי) בפירוש לאמר רב הכי הפילה נפל ולח"כ הפילה שליא כל שלשה ימים תולין לח השליא בולד מכאן ולילך חוששין לולד לאחר ילדה ולח"כ הפילה שליא לפילו מכאן ועד עשרה ימים לין חוששין לולד לאחר , שמואל ותלמידי דרב ורב הוה יתבי חליף ולזיל רב יוסף בריה דר' מנשיה מדויל לאפייהו בחלי ולתא לאמר לתי לן גברא דרמינן ליה בגילא דחיותא ומרמי ומדחי לדהכי לתא לאמר ליה שמואל מאי לאמר רב בשליא לאמר ליה הכי לאמר רב לין תולין לח השליא לולא בדבר של קיימא שיילינהו שמואל לכל תלמידי דרב ולאמרי ליה הכי חזייה לרב יהודה בישות.

ופרש"י לולא בדבר של קיימא שכיולא בו מתקיים לאם הפילה דבר שלין ראוי לברייה נשמה כגון בירך לאחד בלמלא לו גוף לעוס לו מפלת מין בהמה חיה ועוף ולא"פ הפילה שליא ועיין רשב"א בת"ה בלרוך ב"ז שער ו' ומיהו בשאילתות פי' והני מילי כי תלינן בבן קיימא דלית ביה חיותא דלאמרינן בזעה לשיליא ונפק לבל בנפל לא תלינן דלאם לאיתא דהא שיליא דההוא נפל הות בהדיה הוה לחיא לולא שיליא דההוא נפל לאיתמח והא שיליא ולד הוה בה ולאיתמח ובעיא למיתב ימי טומאה ע"כ. והראב"ד והרמב"ן והרשב"א ז"ל הביאו דעת השאילתות ורש"י ופסקו כשאילתות ועיין סדרי טהרה שביאר מחלקותם שתלי' בחלופי גירסאות דרש"י גרס לולא בדבר של קיימא משמע שיש במינו מתקיים והשאילתות גרס לולא בבן קיימא משמע שהוא בן קיימא ממש ועיין העמק שאלה מה שהאריך והא"ז כתב (סי' שמ"ל) וז"ל הלכות גדולות היכא דילידת ולא שדת שיליא ובתר כמה יומי לפילת שליא לא תימא שליא דהיאך ולד לתמוחי לתמחי לה והאי שליא דולד לחרינא הוה ולתמח ותיתיב יומא טומאה מן ריש לבל לאמרי האי שליא דהיאך ולד קמא הוא דלשתהויי הוא דלישתהי דלאמר מר מעשה ותלו לח השליא בולד עד עשרים ושלשה יום וה"מ כי תלינן בבני קיימא דלית בהו חיותא דלאמרי' ביזעא לשליא ונפל לבל בנפל לא תלינן לם לאיתא דהא שליא דההוא נפל לאיתמחא לה והא שליא נפל לאחר הוה בה ולאתמח ובעיא למיתב ימי טומאה ע"כ ה"ג עכ"ל. עכ"פ דברי רבינו מבוארים שהם כדברי השאילתות ולא כדברי רש"י.

עכשיו נפל שני היה בה וימוק ונריכה ליש״ד יומי טומאה של נקבה: **והיכא** דילידת. כלומר שילדה זכר או נקבה וישבה ימי טומאה ועבלה ובתוך ס״ו לנקבה נתעברה חזרה והפילה חזרה ונטמאה טומאת לידה שניה נפלו לה ימי טהרה דלידה אחר הוה בה ואיתמח ובעיא למיתב יומי טומאה. ה) והיכא דילידת ויתיבת ימי טומאה ובגו ימי טהרה הדר ואפילת נפל יומי טומאה אית לה ויומי טהרה לית לה דעדאן ימי טהרה דראשון לא נפקו כיון דאפסיקו להו ימי טומאה דנפל איבדרו להו ימי טהרה דראשון וכל דם דחזיא טמא אי נמי ולד ראשון נקבה ולד שני זכר ונפקו ימי טומאה וימי טהרה דשני זכר ועדאן דנקבה לא מלו מן כדנפקו ימי טהרה דולד שני זכר כל דם דחזיא טמא דתנו רבנן (כריתות י.) שלשים יום יכול בין רצופין ובין מפוזרין ת״ל יום מה יום רצוף אף שלשים רשאונה ולזדו לה כיון שהפסיקו ימי טומאה דנפל ונפ״מ דכל דם שתראה טמאה היא: אי נמי. פי׳ עוד יש נפ״מ כגון שולד ראשון נקבה ויש לה ס״ו ימי טהרה וולד שני זכר ונפקו ימי טומאה וימי טהרה לידה שניה שהוא זכר ועדיין דנקבה לא מלו מ״מ משעה שמלאו ימי טהרה דשני כל דם שתראה כרי היא טמאה: בין רצופין. כגון שלא הפילה ביניתיים: בין מפוזרין. כגון אם הפילה לסוף נ״ד יכול יפסיקו לה לימי טהרה דראשון ויצלימו לה ששים יום של טהרה לילדה הראשונה לבד מימי טומאת הנפל המפסיקין ביניתיים: **ת״ל** יום מה יום רצוף. אם טמא טמא ואם טהור טהור אף ששים יום כולם רצופין לטהרה וכיון שהפסיק אותה טומאת השני שהפילה לסוף נ״ד לא יצלים הששים יום של טהרה לילדה ראשונה דכיון שפסקו הו לא משלימין להון דא״כ יהיו ימי טהרה מפוזרין ואין לנו שום ימי טוהר רק רצופין בלא הפסק של טומאה ואין

משנה הלכות

ה) **ומש״ד** והיכא דילידת וכו׳ בת״כ פ׳ כי תזריע ובמס׳ כריתות דף י׳ והובא בשאילתות ש״ו ובהעמק שאלה תמה דשמעתתא זו אליבא דר׳ יהודה כריתות דף י׳ דס״ל לענין ילדה וחזרה וילדה לענין קרבן מולד ראשון מיירי אבל לרבנן דמוקין משני לא שייך כל ספק והלכה כחכמים ואיך הביא השאילתות ספק זה ע״ש באריכות ומיהו בא״ז סי׳ שמ״ו הביא לשון רבינו הבה״ג וז״ל כתוב בהלכות גדולות והיכא דילידת ויתיבת ימי טומאה ובגו ימי טהרה הדרת ואפילת נפל דיומי טומאה אית לה ויומי טהרה לית לה ועדיין ימי טהרה דראשון לא נפקו כיון שהפסיקו להו יומי טומאה איבדרו להו ימי טהרה דראשון וכל דם דחזיא טמא אי נמי ולד ראשון נקבה וולד שני זכר ונפקו ימי טומאה וימי טהרה דשני ועדיין דנקבה לא מלו מכי נפקא ימי טהרה דולד שני כל דם דחזיא טמא דתנו רבנן (כריתות דף י׳) (יום) שלשים [יום] יכול בין רצופין בין מפוזרין ת״ל יום מה יום רצוף אף שלשים כולן רצופין ע״כ הלכות גדולות.

וכתב הא״ז וז״ל וזאת הברייתא מקומה בת״כ , פ׳ אשה כי תזריע וכך היא שנויה התם ושלשים יום יכול בין סמוכין בין מפוזרין ת״ל יום מה יום כולו אחד אף שלשים כולן אחד יכול שלשים סמוכין ושלשה בין סמוכין בין מפוזרין ת״ל ושלשים יום ושלשת ימים מה שלשים כולן סמוכין אף שלשה כולן סמוכין וה״נ תניא התם גבי נקבה ששים יום יכול בין סמוכין בין מפוזרין ת״ל יום מה יום כולו אחד אף ששים כולו אחד יכול ששים סמוכין וששה בין סמוכין בין מפוזרין ת״ל וששים יום וששת ימים מה ששים יום סמוכין אף ששת הימים הם סמוכין. מיהו זה איני מבין מתוך הברייתא שאם הפילה תוך ימי טוהר איבדרו להו ימי טוהר דלא נזקק התנא אלא להגיד לך שלא תנהג ימי טוהר אלא סמוכין שלא תאמר תשב היום ג׳ או׳ ד׳ ימי טוהר ושוב לאחר שבוע או שבועים תנהג ימי טוהר כפי מה שיעלה בלבה אלא סמוכין דוקא אבל זה שתאמר איבדרו להו ימי טוהר שהפילה באמצע בהא לא איירי תנא כלל. וה״נ תניא גבי שבעת ימי טומאה שבעת ימים יכול בין סמוכין בין מפוזרין ת״ל כימי נדת דותה מה נדתה סמוכין אף לידתה סמוכין והתם לא שייך לומר קמ״ל דאיבדרו להו ימי טומאה. מיהו אעפ״כ יש לסמוך על דברי ה״ג ולנהוג כדבריהם כי כל דבריהם ע״פ הקבלה.

ותו משמע להתירא דתנן פ׳ בנות כותים (ל״ח ע״ב) המקשה תוך שמנים של נקבה כל דמים שהיא רואה טהורים עד שילא הולד ופי׳ רש״ש כגון שנשתהה הולד אחר חבירו והוה ליה קושי ולד ל״ש מקשה ול״ש שופה ל״ש בימי נדה ול״ש בימי זבה דכל תוך מלאת הוה דם טוהר עד שילא הולד ודאי טמאה שבועים ואפי׳ בתוך ימי טוהר של ולד ראשון כיון דילדה לא אתו ימי טוהר דראשון ופקעי להו מטומאת לידה עכ״ל משמע שאינה נוהגת כ״א ימי טומאה של ולד שני ואי כדברי ה״ג הלא כבר בטלו ימי טוהר של ולד ראשון ואעפ״כ הוחיל דנפק מפומיה דה״ג נכון להחמיר ע״כ.

ובהעמק שאלה שפ״ו דרש לריך אילו היכא דילדה (בתות ב׳ שם) האריך בדברי השאילתות דהם מחלוקת רבי יהודה וחכמים והי״ל לפסוק כחכמים ולא

כולן רצופין. (נדה לז.) ו) והיכא דקא שפעה מתוך שבעה לאחר שבעה ומתוך ארבעה עשר לאחר ארבעה עשר דלא אפסיק בין דם טמא לדם טהור אי נמי מתוך שלשים ושלשה דזכר לאחר שלשים ושלשה דזכר או מתוך ששים וששה דנקבה לאחר ששים וששה דנקבה דלא אפסיק בין דם טמא לטמא אסורה עד דפסקה ויתבה שבעה ימים נקיים וטבלה והדר משתריא מאי טעמא משום דכולהו נשים האידנא ספק זבות נינהו דליכא מראית דם לכהן ונדה דאורייתא לראשון השלמת ימי טוהר כלל אחר שהחלו ימי טומאתו דשני עיין ס"מ: **שפעה.** פי' מקלחת דם בלי הפסק מתוך שבעה שהם ימי טומאה לאחר שבעה שהם ימי טהרה לזכר או מתוך י"ד שהם ימי טומאה לנקבה לאחר י"ד שהם ימי טהרה לנקבה ולא הפסיקה בין דם טמא לדם טהור: **או** מתוך שלשים ושלשה דזכר לאחר שלשים ושלשה דזכר וכו' דלא איפסיק בין דם [טהור לטמא]. טמא לטמא נראה דע"ס וצריך לומר טהור לטמא ומיהו יש לומר דקאי אכל הדיבור כלומר שלא פסקה מיום לידה עד לאחר ששים ושבע ו"ע: **עד** דפסקה ויתבה ז"נ. היינו לאחר שבעה דזכר ולאחר י"ד דנקבה. אי נמי לאחר ל"ג דזכר ולאחר ס"ו דנקבה: דכולהו נשים ספק זבות נינהו. פי' ולכן צריכות ז' נקיים לנדה סגי לה בהפסיקה ליום ז' וטובלת בלילה אפילו ראתה כל ז' ימים: **דליכא** מראית דם לכהן. נראה דהוא טעם שנתן רבינו דכל הנשים ספק זבות משום דלהוליא מזיבה צריך להראות דם לכהן ולא מצאתי מקום מולאו של רבינו ועיין לעיל אות מ"ב: ונדה דאורייתא לית לן. פי' נדה דאורייתא לית לן שתעבול לאחר ז' כמו שהיו עובלין הראשונים דכבר גזרו שלא לעבול רק אחר ספק זבות משום דלהוליא מזיבה צריך להראות דם לכהן ולא מצאתי מקום מולאו של רבינו ועיין לעיל אות מ"ב: ונדה ספירת ז' נקיים אבל ודאי טעות לומר דליכא נדה דאורייתא כלל בזה"ז ועכ"פ הרי רבינו נמי כתב דכולהו נשים רק ספק

משנה הלכות

כר"י ושוב הביא הת"כ הנ"ל ואע"ג דהת"כ אליבא דר"י מיתני' מ"מ מדר"י נשמע לרבנן דלא פליגי על עיקר דרשה זו במקום שאפשר לדרוש דהיינו גבי ששים יום והרשב"א בתה"ב קפ"ז ע"א בתר שהביא סוגיא דכריתות סיים ולא הארכתי לכתוב כדי לעמוד על דברי ר"י דאין הלכה כמותו אלא כדי ללמוד משום דעת רבנן והאריך שם וכנראה דלא ראה דברי הא"ז הנ"ל ו"ע. ועיין ס' והזהיר שהעתיק דברי רבינו בכמה שינויי נסחאות וכתב דהאי בעיא האם אנו חוזרים וממלאין לה ימי טהרה עד שישלמו של נקבה או לא האם אנו אומרים כיון שלעניין קרבן אחרי הלידה הראשונה אנו הולכים ועד שמונים ואחד אינה מביאה קרבן הרי ישנם אותם ימי טהרה של ולד הראשון ולפיכך לעניין דם טוהר גם כן ישנם או אולי משהפסיקו ימי טומאה נפסקו ומקרבן איננו לומדים ע"ש.

ו) **ומש"ד** והיכא דקא שפעה מתוך שבעה לאחר שבעה כו' בגמ' נדה ל"ה ע"ב, איתמר רב אמר מעין אחד הוא התורה טמאתו והתורה טהרתו ולוי אמר שני מעינות הם נסתם הטמא נפתח הטהור נסתם הטהור נפתח הטמא מאי בינייהו איכא בינייהו שופעת מתוך שבעה לאחר שבעה ומתוך ארבעה עשר לאחר ארבעה עשר ומתוך ארבעים לאחר ארבעים ומתוך שמנים לאחר שמנים לרב ריש"א לקולא וסיפא לחומרא ללוי ריש"א לחומרא וסיפא לקולא ובסוף הסוגיא אקלע מר זוטרא לאתרין ודרש הילכתא כותיה דרב לחומרא והלכתא כותיה דלוי לחומרא רב אשי אמר הלכתא כותיה דרב בין לקולא בין לחומרא דרש מרימר הלכתא כותיה דרב בין לקולא בין לחומרא והלכתא כותיה דרב בין לקולא בין לחומרא פרש"י כגון שופעת מתוך י"ד לאחר י"ד דהוה ליה רב לקולא דאמר מעין אחד הוא והתורה טהרתו ולא בעי הפסקה.

והטור סי' קל"ד כתב יולדת טמאה כנדה וכו' וכמה הן ימי טומאתה יולדת זכר טמאה ז' ובליל ח' טובלת אפילו אם שופעת מתוך ז' לאחר ז' וכל ל"ג ימים שאחר השבעה מותרת לשמש אע"פ שרואה בהן ולאחר ל"ג אסורה אפילו אם שופעת מתוך ל"ג לאחר ל"ג וצריכה לפרוש מבעלה ליל מ"א אפילו אם אינה רואה והיולדת נקבה טמאה י"ד ובליל ע"ו טובלת ומותרת כל ס"ו אפילו היא שופעת מתוך י"ד לאחר י"ד ולאחר ס"ו אסורה אפי' היא שופעת מתוך ס"ו לאחר ס"ו וצריכה לפרוש מבעלה ליל פ"א אפי' אם אינה רואה והיולדת בימי זיבתה אם רואה דם בלידתה צריכה ז' נקיים מדם וימי טוהר שרואה בהן אין עולין לה לספירה אע"פ שהן טהורין והאידנא כל היולדות חשובות יולדות בזוב דקיי"ל אי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם הלכך צריכות ז' נקיים ואם אינה רואה בתוך ז' של ימי הלידה עולין לספירת ז"נ אפילו ילדה נקבה ולא ראתה בז' ימים הראשונים ועלולה לספירת זיבה וראתה בז' ימים האמצעיים אינה סותרת וטובלת לאחר י"ד אפילו לא פסקה והרמב"ן כתב שסותרת וצריכה ז"נ משתפסוק וא"א הרא"ש כתב כסברא הראשונה.

והא"ז כתב בסי' ס"מ פרק בנות כותים איתמר רב אמר מעין אחד הוא התורה טימאתו התורה טיהרתו ולוי אמר שתי מעיינות הן וכו' דרש מרימר הלכתא כרב בין לקולא בין לחומרא וכן הלכה. ובה"ג

זבות ניכו ולא"כ עכ"פ יש לן נדה דאורייתא אלא שלדינא לא נסמוך לעבילה על זה בלי ז"ב: **ויולדת** נמי יולדת בזוב היא. וכיון דיולדת בזוב א"א לה לעבול לאחר ז' לזכר עד שלא תספור ז' נקיים אע"ג שנכנסה ביום השמיני ליומי לית לן ויולדת נמי יולדת בזוב היא וכיון דיולדת בזוב נהי קיימא לן דכל יולדת בזוב עד דפסקא שבעה נקיים אסורה אע"ג דעיילא לה ביומי טהרה. כמה יומי אי נמי שלימו להו כולהו ימי טהרה כיון דלא פסקה שבעה נקיים אסורה דהא זבה היא אבל ודאי פסקה לה שבעה נקיים טבלה ומשתריא ואי חזיא דם בימי טהרה דם טהור הוא עד ארבעים יום לזכר ושמונים לנקבה. ז) והיכא דלא חזאי דם בתוך ימי לידתה לזכר ולנקבה עולין לה לספירת זיבתה. וכן המנהג דעהרה: **אי** נמי שלימו להו כולהו ימי טהרה כיון דלא פסקה. פי' אפילו עכשיו עברו ימי טהרה וכו"ל תחילת נדה כמ"ש רבינו בסמוך (אות י"ב) אעפ"כ אסורה דהא זבה היא, וז"ל הרשב"א בת"כ (ב' ז' ע' ו') כל היולדת ששלמו לה ימי טומאה שהם שבעה לזכר ושבועיים לנקבה דבר תורה עובלת לערב ועהורה לביתה בין לאחה כל שבעה וכל שבועיים בין לא לאחה כדין הנדה שהכתוב קראה נדה בד"א שלא ילדה בזוב אבל ילדה בזוב כגון שהיתה זבה קודם לידתה לעולם היא בעומאתה עד שתספור שבעה נקיים מדם כזבה כמו שיתבאר דבריה אלו לדבר תורה אבל עכשיו שעשו כל הנשים הרואות כזבות הרי כל היולדת כיולדת בזוב וצריכה שבעה נקיים: **אבל** ודאי פסקה לה ז"נ עבלה ומשהריא. לאחר ז' לזכר וי"ד לנקבה: **ואי** חזיא דם בימי עהרה. היינו שלשים ושלש לזכר וששים ושש לנקבה: **והיכא** דלא חזאי דם. פי' אפילו בימי עומאה שהוא ז' לזכר וי"ד לנקבה אם לא לאחה כל הז' ימים ואפילו לאחה אח"כ ביום שמיני עד י"ד כיון דפסקה בשבעה נקיים עולין לה ימי ספירתה ועובלת לאחר י"ד: וכן המנהג לעולם. לדעת רבינו והשאילתות והרמב"ם אמנם האחרונים כתבו דבזמן הזה נהגו בכל העולם שלא לבעול על דם עוהר וז"ל הרשב"א בית הנשים ב"ז ע"ו ואנן האידנא לא יהבינן ימי עוהר לשום יולדת וכו'

משנה הלכות

ראיתי כתוב שכתב דהאידנא עבדינן לחומרא בריש כלוי וסיפא כרב ומלשון הרשב"ם אני למד הלכתא כרב לקולא שכתב אהא דאסקינן דהלכתא כותיה דרב לסוף אמוראים שסדרו את התלמוד נתנו לב לטעמי שניהם וראו טעמו של רב וקבעו בתלמוד הלכה כמותו עכ"ל. מעתה הואיל וסוף אמוראים הכריעו כרב אפילו לקולא שפיר סמכינן עלייהו ותו דרשב"ל קאי כותיה דרב וכו'. כתב בה"ג היושבת על דם עהור אסורה לשמש. וכמה אמר רב עונה דהיכא דיתבה שלשים ושלשה לזכר וששים וששה לנקבה דיומי עהרה ניכו מן כד מעיא ליליא תלתין וארבעה או דשיתין ושבע אסיר ליה לשמושי ואע"ג דלא חזיא. כיון דשלימו לה ימי עהרה דאורייתא ועייל לה ימי עומאה הויא לה כתחילת נדה ומבעיא לה למיפרש חדא עונה כנדה וכמה אמר רבא יום או לילה ע"כ.

והשאילתות ס' פ"ו וז"ל אי נמי ברס לריך אילו היכא דקא שפעה מחוך שבעה לאחר שבעה מחוך י"ד לאחר י"ד דלא איפסק בין דם עמא לדם עהור וכו' הלכתא כמאן כרב או כלוי ת"ש דאמר ליה רבינא לרב אשי אמר לי רב שמן מסיכרא איקלע מר זוטרא לאחרין וכו' והלכתא כותיה דרב בין לקולא בין לחומרא והכי הלכתא ע"כ.

עוד כתב הטור וז"ל כתב הרמב"ן אע"פ שמן התורה מותר לבעול על דם עוהר כל הרואה עיפת דם אפילו בימי עוהר תשב שבעה נקיים והרי הוא בכלל חומר שהחמירו בנות ישראל על עצמן אע"פ שבמקלת מקומות נוהגין קולא בדם עוהר כבר הסכימו הגאונים ועשו סמיכה והחרימו על מי שיעשה כן ובעל הלכות כתב שאף בזמן הזה נוהגין על דם עוהר על דין תורה וכן כתב הרמב"ם שתלוי במנהג ובאשכנז ובצרפת נוהגין בו היתר וכ"כ הרא"ש והרשב"א והר"ן בשם רבינו וכ"פ הרמב"ם והגמ"יי ושכך הוא מנהג קצת מקומות. עוד כתב הב"י על מה שכתב הטור דבאשכנ"ז וצרפ"ת נוהגים בה היתר והאידנא פשט איסור זה בכל ישראל ואפי' באשכנזים וצרפתים וכ"כ מהרש"ל והד"מ כתב ואני לא ראיתי מעולם באשכנזים וכן מכל רבותי שהגיגו לבעול בדם עוהר וכן אנו נוהגין וכ"כ בהגהת ס"ע דכבר פשט המנהג בכל ישראל שאין בועלין על דם עוהר ואין לפרוץ גדר.

ז) **ומש"ד** והיכא דלא חזאי דם בתוך ימי לידתה וכו' ז"ל השאילתות אי נמי ברס לריך יולדת בזוב לריכה שתשב ז' נקיים היכא דלא חזיא דם בהנך ימי עומאה דלידה או דזכר או דנקבה מהו דיסלקון לספירת זיבתה מי אמרינן נקיים מדם בעינן והא איכא דילמא נקיים מעומאת לידה בעינן והני יומי כיון דאי לאו זבה היא הא מעמאן וקיימן בעומאת לידה וכמה דקא חזיא בהון דם דמו ולא סלקין לה ת"ש דאיבעיא להון לרבנן ימי לידתה שאינה רואה בהן מה שיעלו לספירת זיבתה אמר רב כהנא ת"ש ראתה שניים ולשלישי הפילה ואינה יודעת מה הפילה או זכר או נקבה או ולד או רוח הרי זו ספק לידה ספק זיבה

לעולם וכן הלכה. (שם כח.) ח) ואיתתא דיתבה על מתברה ואפיק ולד ידיה והדד עיילה ולא ילידה עד למחר חשבינן לה משעתא דאפיק ולד ידיה ואסידא ליה ומיכו ודאי במקום שבועלין על דם עוכר וכו' ועיין משנה"ג: **ואיתתא** דיתבה.

פי' אשה שיושבת על המשבר והולידה ולד ידו וחזר והכניס ביד ולא ילדה עד למחר אפ"ה אסורה לבעלה דהתורה קראה לידה, וכתב הרשב"א בבית הבשים דיני מפלת ויולדת הוליא העובר את ידו והחזירה אמו אע"פ שאינה לידה ד"ת הרי זו חוששת ועמאה לידה מדבריהם, וא"ת אי לחוש מדרבנן מאי נפ"מ תיפוק ליה משום נדה דאין פתה"ק בלי דם אפי' לאבריס וכו' יהודה, י"ל דנפ"מ להיכא דהוליא את ידו והחזירה ולא ילדה עד לאחר י"ד דאי משום נדה היה שבעה והשתא מטמאינן לה שבועיים משום לידה ומשום ספק נקבה, ולדידן נמי דכולהו רואות כזבות משוינן להו ונפ"מ לאחר שמונה ומסתברא דוקא הוליא ידו אבל הוליא רגלו לא דיד כתיב, ויש מרבותא ז"ל שאמרו אפילו במפלת לאבריס וכו' ורואי להמיר בדבריהם

משנה הלכות

מביאה קרבן ואינו נאכל וימי לידתה שאינה רואה דם עולה לה לספירת זיבתה אמר רב פפא שאני הכא דאיכא למימר יולדת זכר היא וכיון ז' יומי יתירא דקא יתבא ליסלקון לה לספירת זיבתה אמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע לרב פפא ביולדת זכר איכא לספוקא ביולדת נקבה ליכא לספוקא אלא לאו ש"מ עולין ש"מ. ורב פפא סבר שאני הכא דהוה לה ספיקא ובהעמק שאלה הביא מכת"י שאני הכא דהו"ל ספק ספיקא וכ"כ התוס' נדה ד"ה אלא פי' דהו"ל ס"ס שמא ילדה רוח ואפילו ילדה ולד שמא זכר אלא שהתוס' דחו ס"ס זו דא"כ קשה קושית רב הונא בדר"י דלפ"ז יש כאן חומר ב' ולדות וכתבו דהס"ס הוא שמא לא ראתה ואפי' ראתה שמא ילדה רוח ע"ש.

והוסיף השאילתות ואע"ג דתניא מה ימי נדתה אין ראוין לזיבה וכו' ותניא אחריתי האשה שיצאתה מלאה ובאה ריקנית והביאה לפניו שלשה שבועים עהורים אמרינן שבוע ראשון ושבוע שני יולדת נקבה היא ושבוע שלישי יולדת נקבה בזוב היא למימרא דאין עולין הנהי ר' אליעזר אינון דאמר דבר שאינו גורס סותר וכיון דלידה סתרא לא סלקא אבל לרבנן דאמרי לידה לא סתרא מיסק נמי סלקא דתניא רבי מורייגוס אומר אין לידה סותרת בזיבה ואיבעיא להו מה שתעלה אמר אביי אינה סותרת ואינה עולה מהרן רבא אמר אינה סותרת ועולה והני מתנייתא ר' אליעזר אינון והילכתא כרבא ע"כ. והס הס דברי רבינו.

ומיהו ר"ת בתוס' ד' ל"ז פסק כאביי והביא ראיה מדלא קאמר בגמ' (דף ל') ש"מ ימי לידה שאינו רואה בהן אין עולין לספירת ז' אלא משום דפשיטא ליה להש"ס שאין עולין וכ"כ הרשב"ם פסחים ק"ז ע"א ד"ה ש"מ תלת גם הרמב"ם פסק בפ"ו מהא"ב ה"ד ובפ"ז הי"א שימי נדה עולין לס"ז והרמב"ן הרבה להקשות עליו וה"ה כתב דאין לו ביאור להרמב"ם אמנם העמק שאלה כתב דדברי הרמב"ם מקורם בדברי הרי"ף ז"ל שכתב בהל' נדה דהאי דמרבינן להני י"א יום דבין נדה לנדה מקראי לאו ד"ה הוא דקיי"ל י"א יום שבין נדה לנדה הלמ"מ ותלא הא בהא ע"ש וא"כ רבינו נמי דפסק די"א יום בין נדה הלמ"מ אחי שפיר מקושית ר"ת ודו"ק כי קלרתי.

והטור סי' קל"ד כתב והאידנא כל היולדות חשובות יולדות בזוב דקיי"ל א"א לפתיחת הקבר בלא דם הלכך לריכות ז"נ ואם אינה רואה בתוך ז' של ימי הלידה עולין לספירת ז"נ אפילו ילדה נקבה ולא ראתה בז' ימים הראשונים ועלו לה לספירת זיבה וראתה בז' ימים האמיים אינה סותרת ועובלת לאחר י"ד אפילו לא פסקה והרמב"ן כתב שסותרת ולריכה שבעה נקיים משתפסוק וא"א הרא"ש ז"ל כתב כסברא הראשונה ע"כ. וכתב הב"י ומ"ש ואם אינה רואה בתוך ז' של לידה וכו' פשוט הוא דהיינו כרבא דאמר עולה וע"ש מה שהאריך ובב"ח והאמנם לדידן אין נפ"מ כיון דנהגו שלא לבעול על דם עוכר ומיהו נפ"מ שאם ספרה בתוך ימי נדתה ימי עוכר ולא ראתה ועבלה לאחר ז' לזכר או י"ד לנקבה עהורה היא,. ודע דיש עוד נפ"מ גם לדידן הגם שנהגו שלא לבעול על דם עוכר מ"מ היכא דאיכא ספיקא במראות וכיולא בו יש להקל דכל עיקר שנהגו שלא לבעול הוא מעשה גזירה או לדעת הרמב"ן מעשה שמא יוליא הולד הראש חוץ לפרוזדור קודם בין השמשות וגמר לידה לאחר בין השמשות ואינן בקיאין בדבר ויבואו לטעות יום בימי עברה או מעשה הב"ח לפמ"ש הרא"ש דלריכה לפרוש בליל ארבעים ואחת לזכר וליל פ"א לנקבה שמא מתוך שהורגל לשמש עמה כל ימי עוכר ישמש עמה גם כשתראה דם מ"מ כולהו רק מעשה גזירה והבו דלא לוסיף וכל שלא ראתה ממש יש להקל בדבר.

ח) **ומש"ל** ואיתתא דיתבה על מתברה ואפיק ולד ידה. בגמ' נדה כח ע"א אמר רב הונא הוליא עובר את ידו והחזירה אמו עמאה לידה שנאמר (בראשית ל"ח) ויהי בלדתה ויתן יד מתיב רב יהודה הוליא עובר את ידו אין אמו חוששת לכל דבר אמר רב

ונתבארו דברי רבינו: **דמותא** דסנדלא. פי' סנדל כשהאשה לאישה. מאי טעמא לידה קרייה רחמנא שנאמר ויהי בלדתה ויתן יד. ולענין שבעה דזכר וארבעה עשר לנקבה לא חשבינן לה אלא מכי ילדה ולענין ימי טהרה חשבינן ליה מההוא יומא דאפיק ולד ידיה מאי טעמא לחומרא. **ט)** והיכא דילדה דמותא דסנדלא

משנה הלכות

נחמן לידיד מיפרשא מיניה דרב הונא לחוש חוששת ימי עוכר לא יהבינן לה עד דנפיק רוביה והא אין אמו חוששת לכל דבר קאמר אמר אביי אינה חוששת לכל דבר מדאורייתא אבל מדרבנן חוששת והא קרא קאמר מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא. ופרש"י והא קרא קאמר אלמא לידה דאורייתא קרי ליה ומשני דאסמכתא בעלמא הוא. והרמב"ם פ"י מהא"ב ה"ז כתב הוליא עובר את ידו והחזירה אמו עמאה מדברי סופרים ואין לה ימי עוכר עד שילא הולד כולו או רובו כמו שאמרנו ע"כ וכתב ה"ה דיש מי שכתב דלאו דוקא יד אלא ה"ה לרגל ויש מי שכתב דדוקא יד דאסמכוהו אקרא.

ודע דמדברי הרמב"ם ז"ל שכתב עמאה לידה מדברי סופרים משמע דלדרבנן נמי דברי סופרים קרי ליה ודלא כמו שרלו כמה לפרש בדברי הרמב"ם דלדרבנן לא קרי ליה דברי סופרים אלא דרבנן ודברי סופרים קרי לדאורייתא שנלמד מקראי בדרשת חכמים לפי כללי המדות שהתורה נדרשת שהרי כאן בגמ' מפורש דאינה חוששת לכל דבר מדאורייתא אבל מדרבנן חוששת והרמב"ם קרי לה מדברי סופרים.

והטור סי' קל"ד כתב משילא אבר אחד עמאה לידה וכתב הב"י גמ' שם כ"ח אמר רב הונא הוליא עובר וכו' וכתב הרשב"א וא"ת אם לחוש מדרבנן מאי נ"מ תיפוק לי' משום נדה דאין פתיחית הקבר אפילו לאבריס בלא דם כדרבי יהודה וי"ל דנפ"מ היכא דהוליא ידו והחזירה ולא ילדה עד אחר שבועים דאי משום נדה דיה שבעה והשתא מטמאים לה שבועים משום לידה ומשום ספק נקבה וכתב עוד ומסתברא דוקא הוליא יד ולא רגלו דיד כתיב ויש מרבותא שאמרו אפילו מפלת לאיברים שהפילה אבר אחד עמאה לידה מדבריהם ומלטרפים האברים לרוב לדברי התורה ראוי להחמיר כדבריהם עכ"ל. ומדברי הירושלמי משמע יד או רגל דגרסינן בפ' כל היד א"ר יוחנן ג' הן שהן כספק ועשו אותן כודאי ואלו הן המפלת יד חתוכה ורגל חתוכה ושליא ודם הנמלא בפרוזדור ע"כ.

ודברי רבינו לא נתברר מאי דעתיה לענין אבר אחר ומיהו מדכתב ולענין שבעה דזכר וארבעה עשרה לנקבה לא חשבינן אלא מכי ילדה ולענין ימי טהרה חשבינן לה מהכיא יומא דאפיק ולד ידיה נראה דבא בזה ליישב קושית הרשב"א והבליע בלשונו הטהור תירולו ג"כ. ודע דהטור בסמוך כתיב הוליא ידו או רגלו והחזירה הרי זו עמאה לידה וכתב הב"י עליו דדברי הטור הם כפולים דכבר נתבאר בסמוך כלומר במה שכתב דמשילא אבר אחד כבר עמאה לידה ולפענ"ד הני תרי דיני נינהו דלעיל מיירי בשלא אבר אחד לגמרי ולא חזר האבר אבל כאן מיירי שהוליא הולד ידו או רגלו והחזירה וקמ"ל דאע"ג דהחזירה מ"מ עמאה ונראה לדייק עוד דבהוליא והחזירה דוקא ידו או רגלו אבל כל שאר אברים לא ובילא אבר כולו ולא החזירה כל אבר שהוא ומדוייק בזה לשון הטור לעיל בסמוך כתב ומאימתי מונין לולד ימי עומאה ועברה אם ילא כדרכו וכו' ואפילו ילא מחותך אברים וכו' אבל משילא אבר אחד עמאה לידה והנה אמר אבר כל שהוא אבר ולא דייק יד או רגל, אבל בסמוך בהוליא והחזירה קמדייק הוליא ידו או רגלו והחזירה ולא בשאר אברים.והטעם נראה דביד ורגל שייך הוליא והחזיר ועושה בעלמו משא"כ בשאר אברים לא שייך הוליא והחזיר ודו"ק. וקצת ראיה לחילוק בין הוליא לילא מעצמו עיין בגמ' נדה כ"ו שכתב ולד דאית ביה חיותא סריך ולא נפיק סנדל דליתביה חיותא שריק ונפיק ע"כ. עוד מצאתי בב"ח שתי' כעין זה דברי רבינו הטור ע"ש.

ובא"ז סי' שמ"ו אמר רב הונא הוליא עובר את ידו והחזירה וכו' מתיב רב יהודה הוליא עובר את ידו אין אמו חוששת לכל דבר וכו' מדרבנן חוששת והאי קרא אסמכתא בעלמא פי' רשב"ם לחוש לולד חוששת ולריכה לפרוש מבעלה אע"פ שלא ילדה שבועים כנקבה עד דנפיק רובא ביולא כדרכו עד שילא רוב ראשו. מחותך או מסורס עד שילא מרובו כדתנן במתני' מיהו תלמוד מילתא דפסיקא נקט. ימי טהרה לא יהבינן לה אם איחרה לידתה לאחר מכן יותר משבועים אם רואה דם כנדה ואם לאו טהורה ולאחר שתלד לידה גמורה אם זכר תהא עמאה שבה ואם נקבה שבועים ואח"כ תמלא ימי טהרה עכ"ל ונראה בעיני דהא דכתב ואח"כ תמלא ימי טהרה דהיינו מלידה אחרונה שהיא לידה גמורה אפי' לדברי ה"ג שהרי הולאת יד איכא אלא אומרא בעלמא עכ"ל הא"ז.

ט) ומש"ר והיכא דילדה דמותא דסנדלא וכו'. משנה כ"ד ע"ב המפלת סנדל או שליא תשב לזכר

ולמחר ילדה ההוא ולד מעליא הוא דקיימא לן שאין סנדל שאין עמו ולד מדילידה סנדל דאסידא לגברא ואע"ג דלא חזאי דם. ולענין ימי טומאה לא חשבינן לה אלא עד דילידה ולענין ימי טהרה חשבינן לה מן בדילידה לחומרא ותניא (נדה כה:) סנדל תחילתו ולד אלא שנרצף ושליא נמי כיון דרביתיה דולד הוא כולד דמיא. י) ראתה דם שלשה ימים קודם ללידתה ואפילו שנים צריכה שתשב שבעה נקיים אחר לידתה. אם ראתה יום אחד קודם ללידתה אינה צריכה מעוברת וחוזרת ומתעברת העובר האחרון דוחק את הראשון ופותח לורתו ועשה אותו כמין חתיכה ואע"פ שהיה ולד בא שני ורגלו ולפיכך אמרו אין סנדל בלא ולד ולעולם יולא כרוך עמו: מדילידה סנדל. בגמ' שאלו למה הזכירו סנדל והלא אין סנדל שאין עמו ולד כלומר מאי נפ"מ אי סנדל ולד הוא או לא תיפוק ליה דעמאה משום ולד שילדה עמו וסרקינן אי דילדה נקבה בהדיה הכ"ג דלא נפ"מ מידי הב"ע דילדה זכר דאי משום ולד עמאה שבעה השתא מטמאינן לה שבועיים מחמת סנדל דילמא נקבה היא, ועוד נפ"מ היכא דילדה נקבה קודם שקיעת החמה וסנדל לאחר שקיעת החמה דמונה תחילת לידה מן האחרון וסוף לידה מן הראשון ונמלא דמוספינן לה יומא חדא בשביל הסנדל: סנדל תחילתו ולד. בגמ' בימי ר' ינאי בקשו לעבר את הסנדל שאין לו לורת פנים אמר להם ר' ינאי עיברתם את הולדות שהסנדל נדון כולד אע"פ שאין לו לורת פנים וכדתניא סנדל דומה לדג של ים מתחלתו ולד היה אלא שנרלף אמרו לו הא תני משום רבותינו אמרו סנדל צריך לורת פנים אמ"ר ביבי אר' יוחנן מעבותו של ר' נחוניא נשיא משנה זו כלומר יחידאה היא ולא קיי"ל כוותיה: ושליא נמי. בגמ' לא שהשליא ולד אלא שאין שליא בלא ולד ואע"פ שלא נמלא עכשיו ולד בתוכה אימר נימוח שפיר של שליא זו וז"ש רבינו כיון דרביתיה דולד הוא כולד דמיא כלומר שהולד גדל בשליא. ומדינא דגמ' אין שליא פחות מטפח ותניא ר' הושעיא זעירי דמן חבריא חמשה שיעורין טפח שליא, שופר, ושדרה, דופן סוכה, ואחוב. וכתב הרשב"א דאין השתא לא בקאינן ומעמאין בכולהו משום לידה ותשב לזכר ולנקבה: ראתה דם שלשה ימים קודם לידתה. דבג' רלופין ברואה בי"א יום שבין נדה לנדה נעשה זבה גדולה: ואפילו שנים. בגמ' והתניא המקשה בימי נדה בימי זיבה עהורה כילד קשתה יום אחד ושפתה שנים או שקשתה שנים ושפתה יום אחד או ששפתה וקשתה וחזרה ושפתה הרי יולדת בזוב אבל שפתה יום אחד וקשתה שנים או ששפתה שנים וקשתה יום אחד או שקשתה ושפתה וחזרה וקשתה אין זו יולדת בזוב: שבעה נקיים. דמקרי יולדת בזב: ראתה יום אחד. לא מקרי יולדת בזיבה ואסורה באותו יום ועובלת בלילה ואינה צריכה שימור יום כנגד יום לרב ולשמואל וצריכה לשמור יום כנגד יום מדרבנן. וכך הם דברי הטור והיולדת בימי זיבתה פי' שראתה ג' ימים בי"א יום שבין נדה לנדה והתחילה לספור ז"נ ובתוך ספירתה ילדה אם רואה דם בלידתה סותרת וחוזרת לספור ז"נ דלא

משנה הלכות

ולנקבה ובגמ' כ"ה ע"ב המפלת סנדל ת"ר סנדל דומה לדג של ים מתחלתו ולד הוא אלא שנרלף רשב"ג אומר סנדל דומה לעשון של שור הגדול משום רבותינו הטידו סנדל צריך לורת פנים. בימי ר' ינאי בקשו לעבר את הסנדל שאין לו לורת פנים א"ל ר' ינאי עיברתם את הוולדות והתניא משום רבותינו הטידו סנדל צריך לורת פנים אמר ר' זעירא זכה בה רב בבי וכו' למה הזכירו סנדל והלא אין סנדל שאין עמו ולד אי דאתילידא נקבה בהדיה הכ"ג הכא במאי עסקינן דאתיליד זכר בהדיה מהו דתימא הואי ואמר רב יצחק בר אמי אשה מזרעת תחלה יולדת זכר איש מזריע תחלה יולדת נקבה מדהא זכר הא נמי זכר קמ"ל אימא שניהם הזריעו בבת אחת האי זכר והאי נקבה דבר אחר שאם תלד נקבה לפני שקיעת החמה וסנדל לאחר שקיעת החמה מונה תחלת נדה לראשון ותחלת נדה לאחרון.

וכתב רבינו ולמחר ילדה ההוא ולד מעליא קמ"ל מה שאמרו בגמ' במסקנא דאין סנדל שאין עמו ולד אלא דאם איתיליד זכר בהדיה דסנדל קמ"ל דמספקינן הסנדל בנקבה ועיין עור וש"ע סי' קל"ד ודו"ק.

י) **ומש"ד** ראתה דם שלשה ימים וכו' נדה ל"ו ע"ב המקשה נדה קשתה שלשה ימים בתוך י"א יום ושפתה מעל"ע וילדה הרי זו יולדת בזוב ופרש"י קשתה מחמת ולד ג' ימים בתוך אחד עשר יום שבין נדה לנדה וראתה כל שלשת הימים רלופין ושפתה מלערה מעת לעת ברביעי וילדה איגלאי מילתא דדמים שראתה לא בא מחמת ולד הלכך הרי זו יולדת בזוב אבל אם לא שפתה סמוך ללידתה כל דמים שראתה מחמת ולד הוא ורחמנא עברינהו מזיבה דכתיב זוב דמה דמה מחמת עצמה ולא דמהמחמת ולד וע"ש כל הסוגיא.

ובא"ז סי' של"ע פרשה אשה כי תזריע וכו' פ' תנוקות (דף ס"ו) בהיא דאדבריה רבא לרב שמואל ודרש קשתה שנים ולשלישי הפילה פסק רשב"ם ז"ל דאנו בזה"ז מחמירין עלן ומחזקינן כל היולדות בין מפילות בין יולדות ולד קיימא ביולדות בזוב דילמא ראתה דם משהו בשופי קודם לידה ובו נעשית זבה כר' זירא והלכך אין האשה עהורה לבעלה אפי' בימי נדתה עד שתפסק שבעה נקיים חוששין שמא ילדה בזוב ועובה היא. לפיכך האשה בזה"ז לאחר שעברו ז' ימי עומאה

אמר רבא לידה אינה סותרת ועולה לה אלא היכא דילדה ולא ראתה דם בלידתה וימי לידה נמי אינה רואה בהם אבל זו שראתה דם בלידתה סותרת ולריכה לחזור ולספור ז"נ וב"י כתב אם רואה וכו' ע"ם: שליא שיצתה כו'. דקיי"ל המפלת שליא יושבת עליה ימי טומאה וימי טהרה שאין שליא בלא ולד אלא שנימוח בתוכה: מקצתה. משמע דהמיעוט הוא שיצא ביום ראשון ורוב יצא ביום שני ואפ"ה מונין לה מיום ראשון: דקא מטהרת לה מיום ראשון. דכיון דכתב מסתמא מונין לה משמע לגמרי מונין מראשון דמיום ראשון טמאה ואפי' הוא לידה יבשתא, ודלמא לא נפק כולד רק עם רובה ונמלא מיום שני הוא דנטמאה טומאת לידה אבל טומאת נדה ודאי נטמאה מיום ראשון אם ראתה דם: לענין ימי טהרה. שמתחילה למנות ימי טהרתה מיום ראשון והוא לחומרא שמא כבר ילדה בראשון ונשלמו ימי טהרתה יום אחד קודם: ולענין ימי טומאה. שנימא שנטמאת ויכולה לטהר לאחר ז' או י"ד מונים מיום שני, ורש"י פי' לחומרא דמטמאין טהרות שנגעה בראשון משעת יצאת שליא

משנה הלכות

לזכר וי"ד ימי טומאה לנקיבה אם פסקה ז' מותרת לבעלה שאר ימים עד מלאת מ' יום לזכר ושמנים לנקבה ואע"פ שראתה דם קראו הכתוב דם טוהר. וכן נמי אם פסקה ז"נ והם הם שבעת ימי טומאה לזכר או שבועים ימי טומאה לנקבה ולא ראתה בשבעה מהן רלופין דם, עובלת בליל חמשה עשר לנקבה ובליל שמיני לזכר וטהורה היא לבעלה וכן הלכה דהא רבא ס"ל וכו' ופסק בשאילתות ורב סעדי' גאון כרבא וזה לשון הלכות גדולות נשי דידן דהאידנא ספק זבות נינהו ונדה דאורייתא ליתא לן ויולדות נמי יולדות בזוב היא וכו' והיכא דלא חזייא בתוך ימי לידתה עולין לה לספירת זיבתה ע"כ ה"ג ובה"ג אחרים ראיתי כתוב והיכא דלא חזייא בתוך ימי לידתה עולין לה לזיבתה וקיי"ל כר' יהודה דאמר דיה חדשה. הרי פירושו שרשב"ם ורבינו סעדיה גאון זל"ל והלכות גדולות כלהו ס"ל דימי לידתה שאינה רואה בהן עולין לה לימי ספירתה ור"ת פי' דאין עולין וחלק עליו ע"ם.

והטור כתב והיולדת בימי זיבתה אם רואה דם בלידתה לריכה ז' נקיים מדם וימי טוהר שרואה בהן אין עולין לה וכו' וכתב הב"ח בפ' בנות כותים (ל"ז) אבל אמר לידה אינה סותרת ואינה עולה ורבא אמר אינה סותרת ועולה פי' אם היתה זבה גדולה מקמי לידה בי"ד יום שבין נדה לנדה ופסקה מלראות והתחילה לספור ז"נ וילדה אין הלידה סותרת אם לא ראתה דם בלידתה וימי לידתה אפי' אינה רואה בהן אין משלימין לספירתה אלא משלמת אחריהן אם טהרה ולרבא אינה סותרת ועולה וכתב הרא"ש דכל הפוסקים פוסקים כרבא ונחלקו אר"ת דפסק כאבוי ואמר דהיינו למ"ד יע"ל קג"ם כלומר ימי לידה דאינן עולין דהלכה כאבוי דליתא אלא הלכה כרבא וכך הם דברי הטור שכתב והיולדת בימי זיבתה פי' שראתה ג' ימים בי"א יום שבין נדה לנדה והתחילה לספור ז"נ ובתוך ספירתה ילדה אם רואה דם בלידתה סותרת וחוזרת לספור ז"נ דלא אמר רבא לידה אינה סותרת ועולה לה אלא היכא דילדה ולא ראתה דם בלידתה וימי לידה נמי אינה רואה בהם אבל זו שראתה דם בלידתה סותרת ולריכה לחזור ולספור ז"נ וב"י כתב אם רואה דם בלידתה כלומר אם רואה ג' ימים רלופים לאחר לידתה ונראה דמפרש דברי הטור דיולדת בימי זיבתה דקאמר היינו שלאחר הלידה ראתה ג' ימים רלופים ונעשית זבה גדולה ופשט הלשון לא משמע הכי אלא ראתה ג' ימים רלופים קודם הלידה וכן פרש"י ובאמת כי המעיין בדברי רבינו הב"י בתחלת דבריו שכתב אבוי אמר אינה סותר ואינה עולה פי' אם היתה זבה ופסקה והתחילה לספור וכו' משמע נמי דמפרש היתה זבה מתחלה אלא שמפרש עוד לחלק בין בזה"ז ובין בזמניהם ולענין דינא מודה נמי למ"ש הב"ח כנלפענ"ד ודברי רבינו מבואריס כדעת רש"י והב"ח שכתב ראתה דם שלשה ימים קודם לידתה וכו'.

יא) ומש"ד אמר עולא אמר ר"א כו' ב"ק דף י"א ע"א אמר עולא אמר ר"א שליא שילתה מקצתה ביום ראשון ומקצתה ביום שני (ורבינו גרס וכולה ביום שני מונין לה מן הראשון א"ל רבא (ורבינו גרס מתקיף לה רבא) מה דעתך לחומרא חומרא דאתי לידי קולא קולא דקא מטהרת לה מראשון אלא אמר רבא לחוש חוששת מימנא לא ממניא אלא לשני מאי קמ"ל דאין מקצת שליא בלא ולד תיינא אשליא שילתה מקצתה אסורה באכילה סימן ולד באשה סימן ולד בבהמה אי ממתני' הו"א דים מקצת שליא בלא ולד וגזירה מקצתה אטו כולה קמ"ל וסיים רבינו לענין ימי טומאה מונין לה מיום שני כד נפק כולה שליא לחומרא פי' לחומרא דהגם כי אפשר שכבר ביליאת מקצת הראשון ביום ראשון נטמאה ויכולה גם לספור וגם כי עכ"פ כשילא רוב

לה מיום שני כד נפק כולה שליא לחומרא. (פסחים קיג:) **יב)** היושבת על דם טוהר אסורה לשמש וכמה אמר רבא עונה דהיכא דיתיבת שלשים ושלשה לזכר וששים ושבע לנקבה דימי טהרה בינהו. כד מטי ליליא דתלתין וארבעה או דשיתין ושבעה אסיר ליה לשמושי ואע"ג דלא קחזיא כיון דשלימו ימי טהרה דאודייתא ועיילו ליה ימי טומאה הויא לה כתחילת נדה ומיבעי' ליה למיפרש חדא עונה כנגדה וכמה עונה לחומרא: **היושבת** על דם עוכר. אשה שכלו ימי עוכר שלה והגיע ליל שלשים וארבע לזכר וששים ושבע לנקבה

משנה הלכות

כשליא ביום ראשון תמנה מיום ראשון דייק רבינו שלריך שיהא נפק כולה ולא אפילו רובה ועיין רש"י ד"ה דים מקלת שליא בלא ולד ובתוס' שם ד"ה גזירה מקלתה.

וי"ל דאמאי לא נימא כאן ס"ס ספק ילא ביום ראשון עם רובו ואח"ל לא ילא אלא ביום שני עם מקלתו אכתי ספק דלמא הוא זכר ועיין א"ז סי' שמ"ו דבעינן נדות נמי אזלינן בתר ספק ספיקא והקשה היכא שאין השפיר מרוקם אמאי בעי י"ד בז' ימי הטומאה סגי דה"ל ס"ס ספק ולד ספק אינו ולד ואח"ל ולד ספק זכר ספק נקבה ובעינן נדות נמי אזלינן בתר ס"ס דאמר רב שמואל משמיה דר' יוחנן אשה שיש לה וסת בעלה מחשב ימי וסתה ובא עליה ומסקנא דהו"ל ס"ס ואו דמ"ש מכל איסור שבתורה דסמכי' אספק ספיקא והניח בל"ע ע"ש והתוס' הקשו כן דלמא ביום ראשון ילא ראשון או רובו ואפילו לא ילא דלמא הוא זכר ואי' דהוה תרי קולי דסתרי אהדדי שאם תראה יום מ"א תשתרי נמי מס"ס ע"ש אע"ג דכל איסור בפני עלמו הו"ל ס"ס ורבינו נראה דגרס מקלתה ביום ראשון וכולה ביום שני וליכא להקשות ס"ס ודו"ק.

ומצאתי בא"ז סי' שד"מ וז"ל פ"ק דב"ק אמר עולא א"ר אלעזר שליא שילאה מקלתה ביום ראשון וכולו ביום שני מונין לה מיום ראשון מתקיף לה רבא הא חומרא דאתי לידי קולא היא דהא מעברת לה מיום ראשון אלא אמר רבא לחוש חוששת לענין עברה מונין לה מיום ראשון ולענין ימי טומאה מונין לה מן כד נפיק כולי' שליא לחומרא והוא כגירסת רבינו ואולי גם הוא העתק מלשון רבינו למעיין שם.

יב) ומש"ד היושבת על דם עוכר אסורה לשמש וכו' הוי לה כתחלת נדה ומיבעיא ליה למיפרש חדא עונה כנגדה וכו'. בגמ' פסחים קי"ג ע"א היושבת על דם עוכר אסורה לשמש וכמה אמר רב עונה וכמה עונה פרש"י ליל אחת ובשם רבותיו פי' ליל ויום וכתב דאין נראין לו פי' רבותיו דבכל מקום אמרינן עונה ליל או יום כדאיתא בנדה ס"ג ע"א וזה נמי שיטת רבינו שכתב וכמה עונה או יום או ליל. וכתב הרא"ש בס"פ המפלת וז"ל ובמקומות שבועלים על דם עוכר צריכים לפרוש ליל מ"א לזכר וליל פ"א לנקבה אפילו לא ראתה דמתוך שהורגלה לשמש כל ימי עוכר ואפילו תראה חיישינן שמא גם עתה תראה ולאו אדעתה וז"ל הטור סי' קל"ד ולאחר ל"ג אסורה אפילו אם שופעת מתוך ל"ג לאחר ל"ג וצריכה לפרוש מבעלה ליל מ"א אפילו אם אינה רואה כו' וצריכה לפרוש מבעלה ליל פ"א אפילו אינה רואה וכו'.

ומלשון רבינו שכתב הויא לה כתחילת נדה משמע דס"ל דהו"ל כשעת וסתה שלריכים לפרוש מדין וסת דאורח בזמנו בא והב"י הביא דברי הרא"ש הנ"ל ופי' הראב"ד בבעלי הנפש כהרא"ש וכ"כ סמ"ג וסה"ת כהרא"ש ודחה דברי רבינו דאין זה מעשה וסת וסמ"ק סתם וכתב שיש לפרוש ליל מ"א וליל פ"א ולא חילק בין מקום שנהגו לישב על דם עוכר למקום שאין נוהגין ואפשר שסובר כפי' הבה"ג א"ל לא איירי אלא למקום שנוהגין לישב על דם עוכר וכדברי הרא"ש והסמ"ג וספר התרומה ולא חשש לפרש כן לפי שסמך עמ"ש הסמ"ג א"ל משום דבמקומו היו יושבין על דם עוכר כתב הדין סתם ולא חשש לחלק בדבר עכ"ל הב"י.

ובא"ז סי' ש"מ כתב וז"ל כתוב בה"ג היושבת על דם עוכר אסורה לשמש וכמה אמר רבא עונה דהיכא דיתבה שלשים ושלשה לזכר וששים ושבע לנקבה ליומי עברה ניהו מן כד מטיא ליליא תלתין וארבעה או דשיתין ושבע אסיר לה לשמושי ואע"ג דלא חזיא כיון דשלימו לה ימי עברה דאורייתא ועייל להו ימי טומאה הויא לה כתחילת נדה ומבעיא ליה למפרש חדא עונה וכמה אמר רבא עונה עכ"ל הלכות גדלות. נראה דהסכים לדעת רבינו שהוא מדין וסת.

איברא דלולי דמסתפינא הי' נראה דגם רבינו לא מדין וסת בא עליה שהרי ודאי מודה רבינו דאין אשה קובעת וסת בה"ד חדשים לאחר לידה וכדעת רוב פוסקים בזה אלא מה שכתב שלריך לפרוש הוא כדין תחלת נדה כיון שנכנסה בזמן שאם תראה אסורה מדאורייתא מדין נדה לכן צריכה לחוש שמא המקרה הזו תבא עליה מיד וכיון שלא ראתה לא תחוש עוד עד

שאם תראה עכשיו תכף נדה אסורה לשמש ואע"פ שלא ראתה דהוה ליה כתחילת נדה עיין מה"ג: וכמה עונה לו יום לו לילה. ועיין רש"י פסחים יום ולילה ורשב"ם חלק עליו ועיין עור וב"י סי' קל"ד ובש"ע שם: דמות חויא. בגמרא המפלת דמות נחש הורה ר' חנינא בן אחיו של רבי יהושע אמו עמאה לידה: דגלגלא. גלגול עינו: הנהג בן אחיך ובוא. כלומר הבא בן אחיך ובא עמו: בהליכתן ילתה חנה כלתו לקראתם. ורש"י גרס בהליכתן ילתה חנינא לקראת ר' יהושע:

או יום או לילה. יג) ואיתתא דמפלת דמות חיויא כיון דגלגלא דמי לבשר ודם הויא לידה ויהבינן לה ימי טומאה וימי טהרה דתניא (נדה כד:) המפלת דמות נחש הורה חנניה אמו טמאה לידה הלך רבי יוסי הגלילי וסיפר דברים לפני רבן גמליאל שלח לו לר' יהושע יהושע הנהג בן אחיך ובוא בהליכתן. יצתה חנה כלתו לקראתם אמרה לו רבי המפלת דמות נחש מהו אמר לה טהורה אמרה לו והלוא חמותך משמך אמרה לי אמו טמאה לידה מאיזה טעם הואיל וגלגל עינו עגול כשל אדם. מתוך דברים נזכר הלכה שלח לו רבי יהושע לרבן גמליאל

משנה הלכות

כ"ד חודש לו שתראה במקרה ודו"ק ול"ע. ומדויק בזה לשון רבינו הויא לה כתחילת נדה ולא אמר הויא לה כוסת דודאי לאו מדין וסת בא עליה ונראה לבאר קצת יותר דלעיל כתב רבינו (אות ו') דכולהו נשים האידנא ספק זבות הינהו דליכא מראות דם לכהן ונדה דאורייתא ליה לן ויולדת נמי יולדת בזוב הוא וכו' ע"ש ולכן כתב כאן רבינו דלאחר ל"ג לזכר וס"ו לנקבה דשלימו ימי עברה דאורייתא ועיילו לה ימי טומאה הו"ל כתחלת נדה כלומר כמו בי"א יום שבין נדה לנדה שעברו ימי זיבה ומתחלת ימי נדה נקרא תחלת נדה הכ"ל כשלמו ימי עברה ואתי ימי טומאה דאורייתא הו"ל כתחלת נדה וגזרו שלא לשמש בהם אבל לא שהו"ל כעין וסת והא ראיה שהרי כתב רבינו וז"ל כד מעי ליליא דתלתין וארבעה לו דשתין ושבעה אסיר ליה לשמושי ואע"ג דלא קחזיא כיון דשלימו ימי עברה וכו' הרי שכתב דלא קחזיא אלא דמ"מ צריכה למיפרש מינה חדא עונה אבל י"ל דהוא ג"כ מדין גזירה ולא מדין וסת ממש.

שוב העיר ה' עיני ומלאתי בשו"ת שבו"י ח"ג סי' ע"ח שהביא דעת רבינו וג"כ יצא ליישב דרבינו ז"ל מודה דלא הוי אלא מכח גזירה והביא ראי'שלא יחלוק רבינו על מה דמבואר בש"ס והסכמת כל הפוסק סי' קפ"ע דמעוברת ומניקה כל כ"ד חדש הרי הן בחזקת מסולקת מן הדמים ואינה קובעת בהם וסת ולא חלקו בין יום מ"א ופ"א אלא ודאי דאין לחלק ע"ש ושמחתי כי מלאתי לי רב לבאר דברי רבינו והגם כי בסופו כתב ואפילו אי נימא וכו' ודו"ק.

ודע דלענין הלכה נחלקו בה האחרונים ז"ל המחבר כתב יולדת אפי' ראתה דם עמאה כנדה וכו' הג"ה ולאחר ז' לזכר וי"ד לנקבה מותרת לבעלה מיד לאחר שספרה ז"נ ולא חזרה וראה מיהו יש מקומות שנוהגין שאין עובלין תוך מ' לזכר ושמנים לנקבה ב"י בשם מהרי"ק שהביא התנא ובאגודה פרק ע"פ ובמהרי"ל

ובמקום שנהגו להחמיר אין להתיר ריב"ש ועיין ש"ך סק"א בשם הב"ח שהמחמירין סובדין כדעת הבה"ג ועיין ט"ז גם לענין ליל מ' לזכר וליל פ"א לנקבה נחלקו דדעת הש"ך יו"ד סי' קל"ד להחמיר על עצמו לפרוש ליל מ"א ולזכר וליל פ"א לנקבה והט"ז שם סק"ב האריך לחלוק שאין צריך וכן הביא משו"ת הרמ"א סי' ל"ד. ואין זה מגמתי בספרי זה.

יג) ומ"ש רבינו ואתתא דמפלת דמות חיויא כו' בגמ' כ"ד ע"ב המפלת דמות נחש הורה חנינא בן אחיו של רבי יהושע אמו עמאה לידה הלך ר' יוסף וספר דברים לפני ר"ג שלח לו ר' יהושע הנהג בן אחיך ובא בהליכתן ילתה כלת ר' חנינא לקראתו א"ל רבי המפלת כמין נחש מהו א"ל אמו טהורה אמרה לו והלא משמך אמרה לי חמותי אמו עמאה ואמר לה מאיזה טעם הואיל וגלגל עינו עגול כשל אדם מתוך דבריה נזכר ר' יהושע שלח לו לר"ג מפי הורה חנינא אמר אביי ש"מ לורבא מרבנן דאמר מילתא לימא בה טעמא דכי מדכרו ליה מדכר ע"כ.

והרמב"ם בפ"י פסק כר' ירמיה וכתב עוד אבל הפה והאזנים אע"פ שהן כשל בהמה וחיה כ"ז ולד ואם אין פניו כצורת פני אדם אע"פ ששאר הגוף גוף אדם שלם וידיו ורגליו ידי אדם אינו ולד ואין אמו עמאה לידה והמפלת דמות נחש אמו עמאה לידה והשיג עליו הראב"ד ז"ל דלפי מש"כ דבעינן צורת פניה כולה כשל אדם כי הוה גילגל עיניו כשל אדם מה יועיל ובודאי דר' יהושע דאמר הכי לא בעי אלא צורה שלימה אלא אפילו בצורה אחת וה"כ כתב דבאמת שהסוגיא דמביא מחלוקת ר"מ וחכמים מוכח דלרבנן דהמפלת דמות נחש אין אמו עמאה לידה וכתב הב"י ז"ל דעכל"ל להרמב"ם דכיון דראינו דבגמ' איפסקא הלכתא בדמות נחש וגם ר"ג הודה לר"י בזה א"כ ע"כ איתא להו טעמא לחלק בין צורת נחש לשאר בהמה חיה ועוף דבעי דוקא כולה צורה

מפי הורה חנניה. (שם כד.) יד) איתמר המפלת בריה שיש לה שני גבין ושתי שדראות אמר רב באשה אינו ולד בבהמה אסור באכילה ושמואל אמר באשה ולד ובבהמה מותר באכילה והלכה כרב. (שם כד:) אמר רב יהודה אמר שמואל טו) המפלת דמות לילית אמו טמאה לידה ולד הוא אלא שיש לו כנפים. תניא אמר רבי יוסי מעשה בסימוניא באחת שהפילה דמות לילית ובא מעשה לפני חכמים ואמרו ולד הוא אלא שיש לו כנפים. (שם כה:) אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה סנדל צריך צורת פנים. אמר רבי אבין בר רב אדא אמר רבי יצחק סנדל המפלת בריה שיש לה שני גבין וכו' והלכה כרב. וכתב הרשב"א מיהו כל הני דכתבינן הייתו לדינא דגמ' דבקיאי עפי אבל אנן דלא בקיאין בסכימו מקלת רבוותא ז"ל דבכולהו אמו עמאה לידה אפי' בשיש לו ב' גבין וב' שדראות נמי מסתברא דמעמינן לה לחומרא ומיהו ודאי במקום שבועלין על דם עוכר כדינא דאורייתא בכל הנך דאמרו אין אמו עמאה לידה גזרה דילמא אתי לידי קולא דקא יהבת ליה ימי עוכר ע"כ. ולפ"ז לרבינו דס"ל דגם בזה"ז בועלין על דם עוכר ממילא שפיר פסק בהני דאין אמו עמאה לידה: בבהמה אסור באכילה. אם נשחטה אמו ונמצא במעיה וכל שכן יצא לאויר העולם דנפל הוא ונבלה ואין לו שחיטה כלל: מותר באכילה. דכתיב כל בבהמה תאכלו כל הנמצא בבהמה תאכלו ובלבד שיהיו לו

משנה הלכות

לר' ירמיה אז אלי צורה לרבא ונחש שאני דיש גלגל עין כאדם. ועיין עוש"ע סי' קל"ד ס"ג דעכשיו אין אמו בקיאין בצורות חוששות לולד על הכל ויושבין על הכל עומאת נקבה מספק.

ודע דהא דבחויא די בגלגל עינו כשל אדם נראה לרמז לפמ"ש המפרשים בשאול המלך והעם שחמל על אגג ועל מיטב הצאן וכתבו המפרשים דהעמלקים בכשפם הסתירו עצמן בצאן ולא אפשר להכיר רק בגלגל עין שלא נתשתנה בכישוף להיותו כבהמה אלא נשאר לעולם כאדם ולכן דוקא די בגלגול עין להיותו נחשב לולד והבן.

יד) ומש"ד איתמר המפלת בריה וכו' (נדה כ"ד ע"א) איתמר המפלת בריה שיש לה ב' גבים וב' שדראות אמר רב באשה אינו ולד בבהמה אסור באכילה ושמואל אמר באשה ולד בבהמה מותר באכילה במאי קמיפלגי בדרב חנין בר אבא בשסועה בריה שיש לה ב' גבין וב' שדראות רב אמר בריה בעלמא ליתא וכי אגמריה רחמנא למשה במעי אמה אגמריה ושמואל אמר בריה בעלמא איתא וכי אגמריה רחמנא למשה בעלמא אגמריה אבל במעי אמה שריא, איתיביה רב שימי בר חייא לרב רבי חנינא בן אעיגנוס אומר כל שיש לו ב' גבין ושני שדראות פסול לעבודה אלמא דחיי וקשיא לרב א"ל שימי אם ששדרתו עקומה, וכו' תני חנא קמיה דרב המפלת בריית גוף שאינו חתוך ובריית ראש שאינו חתוך יכול תהא אמו עמאה לידה ת"ל אשה כי תזריע וילדה זכר וגו' וביום השמיני ימול וגו' מי שראוי לבריית שמנה יצאו אלו שאינן ראויין לבריית שמנה א"ל רב וסיים בה הכי ושיש לו שני גבין ושני שדראות ר' ירמיה בר אבא סבר למעבד עובדא כוותיה דשמואל א"ל רב הונא מאי דעתך לחומרא חומרא דאתי לידי קולא הוא דקא יהבת לה דמי עוכר עביד מיהא כותיה דרב דקיי"ל הלכתא כרב באיסורי בין לקולא בין לחומרא ע"כ.

והטור סי' קל"ד כתב וכן המפלת חתיכה וכו' או בריה שיש לה ב' גבין וב' שדראות נכולן יש לה ימי עומאה של נקבה ולריכה ז"נ בשביל הזיבה ע"כ. וכתבו הראב"ד בס' בעלי הנפש ואנן השתא לא בקאינן בצורת הולד ויש הרבה חיות היש שהן דומות לחיות היבשה ואפשר שיהיה בצורת פניהם מקלת צורת האדם גם יש במיני השרלים שהן דומין לחיות הקטנות שבארץ כגון החולד והעכבר והתנשמת ושאר שרלים לא נודעו לא הם ולא צורתן גם מיני חגבים לא נודעו לא הם ולא צורתם ואם נעבר בהם אחד או שנים שמא יבא הדבר לידי שבוש הלכך בכולן עמאה לידה לפי שאין אנו יודעין לבדוק בין זכר לנקבה אא"כ הולד גדול ע"כ וכ"כ הרשב"א בתרוך ובקצר דכיון דאין אנו בקיאין בצורות הללו בכולן עמאה לידה י"ד יום דשמא נקבה היא ועיין ב"י מה שתמה על כ"כ ועיין ב"ח שם ובש"ע ס"ג ודעת רבינו נראה כדעת הרמב"ם וכנראה דגם הא"ז פסק כן.

טו) ומ"ש רבינו המפלת דמות לילית כו' שם בגמ' אמר רב יהודה אמר שמואל המפלת דמות לילית אמו עמאה לידה ולד הוא אלא שיש לו כנפים תנ"ה אמר ר' יוסי מעשה בסימוני באחת שהפילה דמות לילית ובא מעשה לפני חכמים ואמרו ולד הוא אלא שיש לו כנפים, והתוס' ותוס' הרא"ש הקשו פשיטא מי גרע מגופו חיים ופניו אדם דהוה ולד לכ"ע אפילו לרבנן דל"ל דרשא דילירה יצירה ותי' דהתם פניו אדם מוליאין מתורת חיים הלכך חשיב אדם אבל הכא מה שכל גופו אדם אין מוליאין אותו מתורת לילית. פי' שהרי לילית זו היא צורתה משא"כ חיים שאין צורתו

פרסות לו פרסה כדאמר בבכמה המקשה לילד (חולין ס"ע): **ואין** ידוע מהו. אם זכר אם נקבה אבל יודעת היא שהפילה ולד: **אם** ידוע וכו'. כלומר כשתראה תהא בדה שאין לה ימי טוהר דשמא לאו ולד הוא ובגמ' מפרש למה הוזכר זכר הואיל ואין לה דם טוהר דאי משום עומאת לידה הא קתני נקבה: **עברה** נהר והפיל. ואינה יודעת מה אם נפל אם רוח שהרי נפל למים: **מתניתין** בשלא הוחזקה עוברה. והוחזקה עוברה דקאמר רבינו היינו לאחר מ' יום אבל קודם מ' יום ואפילו יום ארבעים כתב השאילתות דאם אין עמו דם אינה חוששת אפילו משום נדה והא דאמרינן דא"א לפתיחת הקבר בלי דם היינו מיום ארבעים ואילך אבל קודם לכן מיא בעלמא הוא ול"ל פתיחת הקבר וכן דעת הרז"א והראב"ד חולק בדבר ועיין רשב"א בת"ה בית ז' ס"ו ועיין בדק הבית ומשמרת הבית שם: **סליקו להו הלכות יולדת**

צריך צורת פנים אפילו מאחריו. (שם כז.) **טז)** מעשה ונשתהה ולד אחר חבירו שלשה חדשים והא אין אשה מתעברת וחוזרת ומתעברת אמר אביי טיפה אחת היא ונתחלקה לשתים אחת נגמרה צורתה לתחילת שבעה ואחת נגמרה צורתה לסוף תשעה. (שם כט.) **יז)** המפלת ואין ידוע מהו תשב לזכר ולנקבה. אם אין ידוע אם ולד היה תשב לזכר ולנקבה ולנדה. אמר רבי יהושע בן לוי עברה בנהר והפילה מביאה קרבן ונאכל הלך אחר רוב נשים ורוב נשים ולד מעליא ילדן. תנן ואם אין ידוע אם ולד היה תשב לזכר ולנקבה ולנדה אמאי הלך אחר רוב נשים ורוב נשים ולד מעליא ילדן. מתניתין בשלא הוחזקה עברה וכי קאמר רבי יהושע בן לוי בשהוחזקה עברה.

סליקו להו הלכות סדר נשים

משנה הלכות

כפני אדם. ואולי רמז יש מי יתן לי אבר כיונה אעופה ואשכונה הרי שזה במליאות לאדם אבר כיונה דאל"כ מה מבקש דוד.

טז) ומש"ד ומעשה וכו' שם כ"ז ע"א אמר רב מנחם איש כפר שעריס ואמרי לה בית שעריס מעשה ונשתהה ולד אחר חבירו ג' חדשים והרי הם יושבים לפנינו בביתה המדרש ומאן נינהו יהודה וחזקיה בנה ר' חייא והאמר מר אין אשה מתעברת וחוזרת ומתעברת אמר אביי טיפה אחת היתה ונתחלקה לשתים אחת נגמרה צורתו בתחלת ז' ואחת בסוף ט'.וכבר הבאתי לעיל בסמוך הלכות יולדת (סי' ד') ומה שהקשו בגמ' וכתב רבינו והא אין אשה מתעברת וחוזרת ומתעברת ואמר אביי טיפה אחת היא ומתחלקת וכו' ומשמע דלעולם א"א שתתעבר זה אחר זה וכאורה יש להעיר לזה מגמ' סוטה מ"ד ע"ב בגליה ר' יוחנן אמר בר מאה פפי וחדא נאנאי ופרש"י בן התערובות שבאו הרבה אנשים על אמו בלילה אחת ונתעברה מן אחד נמצא האחד אביו וכולם מנאפים ומיהו התוס' שם ד"ה מאה פפי הביאו ירושלמי פ' החולץ אגמרא וחייבין אשם תלוי את ש"מ שהאשה מתעברת וחוזרת ומתעברת את ש"מ שאין האשה מתעברת משני בני אדם כאחת ופליגי על רבנן דאגדתא דרבנן דאגדתא אומרים וילא איש הביים ממערכות פלשתים ממאה ערלות פלשתים שהערו בה מאה ערלות פלשתים אמר רבי מתניא ולא פליגין עד שלא נסרחה הזרע האשה מתעברת משני בני אדם כאחת משנסרחה הזרע אין האשה מתעברת משני בני אדם כאחת זה משמע שכולן מאה היו אבותיו שהרי מכולן נתעברה אמו ולא כפי' רש"י שפי' וחד נאנאי שאחד מהן אביו ולכאורה ל"ע מכאן דמשמע כפרש"י ובמ' האריכתי.

ובש"ע יו"ד סי' קל"ד היולדת תאומים ושהה ולד אחר חבירו וכו' התם כשילדה זה אחר זה בתוך ימי עומאה ועברה עכ"פ וכאן מיירי שילדה לאחר ג' חדשים שכבר נעברה מראשון והוא לידה חדשה לה ופשוט.

יז) ומש"ד המפלת ואין ידוע מהו' (שם כ"ט ע"א) משנה המפלת ואין ידוע מהו תשב לזכר ולנקבה אין ידוע אם ולד היה אם לאו תשב לזכר ולנקבה ולנדה בהוה שפק ספיקא ואי' דאי מעברת לה מס"ס הכי נמי נעברנה אם ראתה בל"ד ומ"א מס"ס כמו שפי' בדף כ"ז ע"א ועיין מש"כ בסמוך אות י"ז. ובגמ' אריב"ל עברה נהר והפילה מביאה קרבן ונאכל הלך אחר רוב נשים ורוב נשים ולד מעליא ילדן וכו' כלשון רבינו רבינו עד סוף ההלכה. וי"ל האי הוחזקה עוברה מאי הוא דבדף ט' ע"א אמרינן דהוכר עוברה לא הוי עד ג' חדשים דליהוי מסולקת מן הדמים והתם בס"ד בירורו בכמה מקומות בספרינו דלא מהני מה שהוחזק ע"י בדיקות וכיולא בו אלא בעינן דוקא ג"ח אם כאן נמי בעינן ג"ח דוקא או כיון שהוחזקה עוברה ולאחר מ' יום כבר מביאה קרבן.

ובא"ז סי' שמ"ו מתני' המפלת ואין יודע מה הפילה תשב לזכר ולנקבה אין ידוע אם ולד היה אם לאו תשב לזכר ולנקבה ולנדה המפלת יום ארבעים אינה

חוששת לולד יום ארבעים ואחד תשב לזכר ולנקבה ונדה ר' ישמעאל אומר יום ארבעים ואחד תשב לזכר ולנדה יום שמנים ואחד תשב לזכר ולנקבה ולנדה שהזכר נגמר לארבעים ואחד ונקבה נגמרת לשמנים ואחד וחכמים אומרים אחד ברייתו זכר ואחד ברייתו נקבה לארבעים ואחד. פי' רשב"ם ז"ל המפלת שליא יום ארבעים לעבילתה שעבלה ושמשה ונתעברה אינה חוששת לוולד ואם ראתה דם עמה עמאה דלאו היינו שליא שאמרו שאין שליא בלא ולד מתחלתו למחשביה לידת נפל. ולאו היינו שפיר מרוקם ששנינו למעלה. תשב לזכר ולנקבה דודאי אכתי לא נגמרה ריקום צורתו ואע"ג דנתעברה לא חשיב עיבור ולד שלא נגמרה צורתו עד שיכלו כל הארבעים אבל הפילה ליום הארבעים ואחד או לארבעים ושנים או לארבעים ושלשה תשב לזכר ולנקבה ולנדה וכל דם שתראה לאחר שבועיים הוה דם נדות מספק לתלות ולא לשרוף ולהתחייב בועלה אשם תלוי. ולא דם טוהר דילמא לאו ולד הכיון דאין נראה בריקום צורה לאו ולד הוא דלא נגמרה צורתו עדיין ומביאה קרבן ואינה עובלת ומיהו איכא לספוקי בולד הואיל ועברו עליו ארבעים דאיכא למימר מרוקם הוא אלא שאין יכולין להכיר בו הלכך ספק ולד ספק אינו ויושבת עליו ימי טומאה דנקבה וימי טהרה לית לה ובגמ' מפרש למה הוזכר זכר אבל היכא דנראה בו ריקום צורתו של ולד אלא שאין מכירין אם זכר אם נקבה אינה נדה ויושבת לנקבה עכ"ל.

אמר ריב"ל עברה בנהר והפילה מביאה קרבן ונאכל הלך אחר רוב נשים ורוב נשים ולד מעליא יולדות ומוקמי' לה כשביא חזקה מעוברת דהיינו אחר שלשה חדשים כדאמר פ"ק וכמה הכרת העובר סומכות אומר משום ר"מ שלשה חדשים ופי' רשב"ם התם דר"מ איירי סלמא בין ביולדת לתשעה בין ביולדת לשבעה והכי מוכח סוגיא התם. ועתה יש ללמוד מכאן דבהאי יהיבינן לה נמי ימי טוהר ויושבת י"ד ימי טומאה ומשלמת עליהן ימי טוהר דזכר ויושבת כ"ו ימי טוהר דהא מביאה קרבן ונאכל דחשבינן לה מליקת קדשים גמורים עכ"ל. והנה ביאר לן דהאי חזקה מעוברת היינו האי חזקה דלעיל שהוא ג"ח דוקא וק"ל.

והטוד כתב אין אשה עמאה לידה עד שיגמור צורת הולד ואין צורתו נגמרת פחות ממ"א יום לזכר ופ"א לנקבה לפיכך אם יודעת בבירור שהפילה תוך הזמן הזה טהורה מטומאת לידה וזהו דעת הרמב"ן אבל מתוך הגמ' יראה דל"ם זכר ל"ם נקבה שוין למ' יום גם הא"ז כתב (סי' שמ"ו) וקיי"ל כרבנן דאחד ברייתו זכר ואחד ברייתו נקבה זה וזה לארבעים ואחד וכו' ועיין מש"ר לעיל אות ז' ואי חזיא דם בימי טהרה דם טהור הוא עד ארבעים יום לזכר ושמונים לנקבה וכתב הרא"ש פ"ג מממס' נדה הל' ד' וז"ל המפלת ואין יודע מה הפילה וכו' ואין להאריך בדברים הללו שאין אנו בקיאין בדורות הללו וכו' ע"ש.

סליקו להו הל' יולדת, אשר טהרתה לרפאות עומדת, בביאת משיח ויגאלינו אחרית כראשית, ויעביר רוח טומאה בטהרה וקדושה, ובכל יום תלד האשה, בלי צער בלימה ובושה, וסליקו להו הלכות סדר נשים, אשר חובר רבינו מבחר האישים, אשר כל דבריו דברי קבלה, מפי רבן של ישראל אשר השמימה עלה, זכותו יגן עלינו, ועל זרעינו וצאצאי צאצאינו, ולחזקנו ולאמצינו, עדי נבאר את כל דברי רבינו, ובהיכלו כלו אומר כבוד לצדפינו.

כמה תשובות המדברים מענינים המובאים בפנים

סימן א

אשה חופפת בע"ש וטובלת במוצאי
שני ימים טובים של ראש השנה

ג' לסדר וזאת הברכה התשנ"ח בנ"י יצו"א

וע"ד הערתו בדברי תורה שדקדק בהא שמעתתא (נדה ס"ז ע"ב) דאמר רב הונא אשה חופפת בע"ש וטובלת במוצאי שני ימים טובים של ראש השנה שחל להיות אחר השבת וכו' וקשה ליה אמאי נקט שני ימים טובים של ר"ה דלרב הונא שהי' בבבל גם שאר שני ימים טובים דינא הכי ועיין לגמ' שבת קל"ז ע"א במילה דקטן נימול לשמנה וכו' ב' ימים של ראש השנה נימול לשמיני עצר וכו' ולמחלוקת הרמב"ם והרא"ש ז"ל אי מילה שלא בזמנה דוחה י"ט שני של גליות והנה התנא הי' ירושלמי ולכן לא מצא אלא שני ימים טובים של ראש השנה שהם כיומא אריכתא אבל רב הונא שהי' בבבל למה נקט שני ימים טובים של ר"ה ולא סתם שני י"ט ועיין לרש"ש שהקשה כן.

ודק להעיר הנה באמת תמהתי בכלל על רב הונא הרי קיי"ל דלא אד"ו רא"ש וא"כ לא אפשר שיחולו שני ימים טובים של ר"ה יום א' וב' ואפי' בשעה שקדשו על פי ראי' היו מדחינן מחמת אד"ו כמבואר בגמ' סוכה דלא ליקלע יום ערבה בשבת ובשאר ימים טובים מצוי וכגון שהי' שבת ערב פסח וכיונא וא"כ תקשה יותר דנקט שאינו מצוי והניח המצוי שאר י"ט והיל"ל שכן אשה טובלת במוצאי שני ימים טובים והצצתי בשיורי טהרה לבעל סד"ט סי"ח שהקשה כן והאריך קצת ע"ש.

והנלפענ"ד דהנה הא הלכתא דרב הונא דאשה חופפת נחלקו בו רב הונא ורב חסדא ורב יימר דרב חסדא אמר כולהו אמרינן ושכן לא אמרינן ורב יימר אמר אפילו שכן נמי אמרינן לבר מאשה חופפת בחד בשבת וטובלת בחמישי בשבת דלמוצאי שני ימים טובים של ר"ה שלאחר השבת ליתא דאפשר דחופפת בלילה וטובלת בלילה. והנראה דכולהו מודי דלענין השמעתתא דרב הונא לא פליגי עליה דבימים אלו כגון אז יו"ט יום אחד או ב' ימים שנפלו אחר השבת שעשו חפיפה בע"ש וטבלו לאחר ר"ה אלא שרב הונא אמר שדין אפשר משאי אפשר ולכן כיון שכן עשו כשקרא כן ממילא אפי' בימים שאינו יו"ט ואינו אחר שבת ואחר ר"ה נמי ילפינן ממעשה רב שכן עשו כבר ורב חסדא חולק שכן לא אמרינן כלומר דליכא למילף אפשר משאי אפשר גם מדייק שכן אשה חופפת שמשמע לשון הוה מדייק שגם בזמן הזה עושין כן שכן אשה חופפת ע"ש וטובלת דאל"כ היל"ל שכן נשים חפפו וטבלו וזה ראי' לדעת הש"ך דרב הונא ממנהג שנהגו יליף עיין יו"ד סי' קל"ט ס"ק ו'. והא דלא תקשה א"כ כיון דלא נמצא היום ר"ה אחר השבת י"ל דמ"מ הדין נמצא שהרי אפשר שיחול ר"ה חמישי וששי והו"ל ב' ימים ר"ה ושבת כמו שחל השתא אלא שרב הונא הביא לפי שיטתו שהתחיל מיום השבת ובסמוך אפרש יותר.

אשה חופפת בחול אי טובלת ביום שלישי

והנה רב הונא יצא לחדש דין דאשה חופפת בחד בשבת בימי החול בלי סיבה וטובלת בשלישי בשבת שכן אשה חופפת בע"ש וטובלת במו"ש וכיון שמצינו שכן עושין הרי זה היתר אפילו לא מחמת סיבה, שוב הוסיף כיון שסומכין על מנהג נשים שחופפת יום אחד קודם שכן מצינו עושין הוסיף אשה חופפת בחד בשבת וטובלת ברביעי בשבת שכן אשה חופפת בע"ש וטובלת במוצאי יו"ט שחל להיות אחר השבת, וכמו לענין שבת יליף זה מזה הכ"ל לענין יו"ט אחר השבת יליף כיון שכן עושין א"כ זה היתר אפילו בלי יו"ט, והנה האי יו"ט שהוסיף ע"כ מיירי בתושבי א"י שאין להם אלא יום אחד י"ט וחל אחר השבת והו"ל ב' ימים אסורים בחפיפה ולכן חופפת מע"ש.

ולבאורה מאי טעמא יליף יום רביעי לטבילה מאשה שאין לה רק יום אחד יו"ט והאחרונים דייקו למה הביא ב' ימים של ר"ה ולדידי קשה למה הביא ליום רביעי מי"ט של א"י ואשה שומרת רק יום אחד י"ט אחר השבת, ונראה דלא רצה רב הונא ליליף מי"ט של גליות שהם שני ימים שהרי רצה להוסיף יום יום וקודם יליף ליום אחד להקדים חפיפה מע"ש לטבול במו"ש ושוב הוסיף עוד יום אחד להקדים שני ימים

ושוב הוסיף עוד יום אחד להקדים ג' ימים ואלו הי' מדבר מי"ט של גליות א"כ י"ט אחר השבת כבר שני ימים ועם שבת שלשה ימים והוא רצה לילף רק יום אחד וע"ד מלילה ואותי יום יום ידרושין, ולכן תפס י"ט אחר השבת והיינו י"ט של א"י שאין להם אלא יום אחד, ושוב הוסיף אשה חופפת באחד בשבת וטובלת בחמישי בשבת שכן אשה חופפת בע"ש וטובלת במוצאי שני ימים של ראש השנה שחל להיות אחר השבת.

והנה ע"כ הי' מוכרח לומר כאן שכן אשה חופפת וכו' במוצאי שני ימים של ראש השנה שהרי על יום רביעי שתטבול נמי ע"כ יליף מאשה חופפת שאין לה רק יום אחד י"ט וכמו שביארתי, וכיון שילא רב הונא ללמוד טבילה ממה שנהגו הנשים לטבול וגם מדהתחיל אשה חופפת בשבת ע"כ בשבת לחודיה מיירי וכן אח"כ שאמר חופפת אחד בשבת וטובלת ברביעי בשבת שכן אשה חופפת בע"ש וטובלת במוצ"ש שחל להיות אחר השבת וילא לדייק יום יום ולהוסיף יום אחד להיתר דתפסת מרובה לא תפסת וע"כ מיירי באשה בארץ ישראל שרק יום אחד יו"ט לה או בנבל מקום שהשלוחין הגיעו או שאכתי היו מקדשין ע"פ הראי' דאי לאו הכי הרי כבר שני ימים הם וליכא יום אחד והוא רצה לילף על יום רביעי שטובלת ברביעי בשבת וע"כ יליף שכן אשה חופפת במצ"ש וטובלת במוצ"ש שחל להיות אחר השבת ע"כ בא"י או במקום שאין כאן שני ימים טובים מיירי ולכן קאמר שוב אשה חופפת באחד בשבת וטובלת בחמישי בשבת שכן אשה חופפת בע"ש וטובלת במוצאי שני ימים טובים של ר"ה דע"כ עד השתא נמי מיירי באשה שאין לה רק יום אחד יו"ט בסתם וא"כ ע"כ א"א לו לומר סתם י"ט אלא שני ימים טובים של ראש השנה, ולפי שהתחיל לדון מע"ש על מוצ"ק שזה הי' פשיטא ומצוי ושוב הוסיף יום אחד שהוא י"ט אחר השבת וכיון שלא יצא לדון רק יום יום דן רק על יום אחד ושוב הוסיף עוד יום שהוא שני ימים טובים של ר"ה והכל מיירי באשה בא"י ואתי שפיר הכל בדיוק בס"ד.

או יאמר דעכ"פ נקט שמעתתא דיליה לכל הנשים דאי הי' נקט בשני י"ט של גליות היינו אומרים דאפשר נשי א"י אהכ"נ לא חופפות בשני ימים טובים של ר"ה לא שכיחי ובפרט לפ"מ שאמרו שאפי' בזמן התנאים היו מונעין שלא לעבר החודש.

ולכן לעולם נחמיר להיא דרק שני ימים קודם שלא להחיר יותר לאפשר מא"א ומטעם גזירה וכיוצא בו לכן נקט מחפיפת נשי א"י והראשון נראה.

ובמה שכתבתי נלפענ"ד ליישב דברי הש"ך יו"ד סי' קל"ט סק"ו דמה שאמר רב הונא הוא ממנהג שנהגו בנות ישראל בזמנו מביא ראי' ותמה עליו בשי"ט אות י"ח שא"כ למה אמר רב הונא שכן אשה חופפת בע"ש וטובלת במוצאי ב' ימים טובים של ר"ה שחל להיות אחר השבת למה לא אמר ב' י"ט של גליות דהא ר"ה בנבל הי' ואף שי"ל שבימיו היו מקדשין ע"פ הראי' אכתי הא בימיו לא איקלע ר"ה חל אחר השבת דמדחינן ליה משום לא אד"ו ולפמ"ש י"ל דודאי ממנהג מייתי ראי' אלא דרצה להביא ראי' דכל הנשים ע"כ צריכים לדחות ואפי' אותן שבא"י ולכן הביא דבר השוה בכלם ועיין שי"ט הנ"ל.

ומחמת חרדת הדין והאי גברא טרוד טרדת חי נפש הנני חוזר על הראשונות בברכת גמח"ט לו ולכל הנלוים אלו לטוב וברכה מעתה ועד עולם החותם בלב ונפש,

מנשה הקטן

סימן ב

מי שהגיע לימי זקנה ורוצה להתנהג בדרך פרישות

ב' לסדר ותרי"ג מצות שמרתי התשנ"ח בנ"י יצו"א.

קבלתי מכתבך היקר רצוף אהבה מסותרת אהבה שאינה תלוי' בדבר זה יובל שנין כה יתן ה' וכה יוסיף וזכרתי ימי קדם ימים שיש בהם חפץ ועתה אין עתה אלא תשובה ברוב רחמיו ותסדיו הגענו לימי זקנה, ודוד המלך אמר ג"פ אשרי, אשרי האיש אשר לא הלך וגו', אשרי יושב ביתך וגו', אשרי תמימי דרך וגו'. ונראה דכנגד אלו אמרו (סוכה נ"ג) בשמתת בית השואבה שחסידים ואנשי מעשה היו מרקדין לפניהם, ות"ר יש מהן אומרים אשרי ילדותנו שלא בישה את זקנותנו, אלו חסידים ואנשי מעשה, ויש מהן אומרים אשרי זקנותנו שכפרה על ילדותנו אלו בעלי תשובה, אלו ואלו אומרים אשרי מי שלא חטא ומי שחטא ישוב ויתחול לו, ולזה נגד חסידים ואנשי מעשה מעולם

התנהגו בחסידות, אמר אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים וגו' והו"ל חסיד מעיקרא, ושוב אמר אשרי יושבי ביתך עוד אלו ששבו לעת זקנתם דכן אומרים לו לע"מ שסרח הכבד ושב בביתך ואמר אשרי יושבי ביתך עוד מי שחטא ועשה תשובה ואמר לו הקב"ה תחת כשא כבודו ומקבלו וא"ש שבמי בבית ה' כל ימי חיי לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו לסתור תחת כשא הכבוד וזקנתינו כפרה על ילדותנו, וש עוד אשרי תמימי דרך ההולכים בתורת ה', אשרי נוצרי עדותיו אף לא פעלו עולה בדרכיו הלכו אלו ואלו מודים אשרי מי שלא חטא ומי שחטא ישוב וימחול לו והגם דלא הוה חסיד מעיקרא, וה אשרי מי שלא חטא והו"ל חסיד מעיקרא, והלואי שנזכה להיות מאותן שאמרו אשרי זקנתינו שכפרה על ילדותנו.

ובדבר שנשאלת באחד שקבל על עצמו פרישות בימי הזקנה ולקיים בעצמו דברי חז"ל מרעיבו שבע אמנם דא מעיקו מה דכתיב ותדבר מרים ואהרן במשה על אודות האשה הכשית אשר לקח (במדבר יב:א) וברש"י בשם ספרי שדברו על שפירש עצמו מן האשה והקב"ה השיב משוס דלא כן עבדי משה אבל בשאר אדם דאין לפרוש וא"כ אפשר דהו"ל בכלל אל תגדל הרבה. ובאמת כי גם בלבן מצינו שהשביע ליעקב אבינו אם תענה את בנותי ופרש"י מתשמיש והבן.

והנלפענ"ד דודאי דדין דבקר זרע זרעך ובערב אל תנח ידיך ליתא בזקן וחקנה שפסקו לה הדמים והגם שיש גם שלא כדרך הטבע כשרה אמנו לא חיישינן לה וגם בזה"ז שיש לן חדר"ג שלא לישא אשה על אשתו גם זה ליתא במציאות לישא אשה לעירה בת בנים ולכן כל שקיים פ"ו א"כ לא נשאר רק מצות עונה הכתובה בתורה ועונתה לא יגרע.

והנה בדין עונה כתב הרמב"ם פי"ד מה"א ה"א עונה האמורה בתורה לכל איש ואיש כפי כחו וכפי מלאכתו כילד בני אדם הבריאים וכו' תלמידי חכמים עונתן פעם אחת בשבת וכו' (ה"ז) אסור לאדם למנוע אשתו מעונתה ואם עבר ומנע כדי לנערה עבר בל"ת שבתורה וכו' ואם חלה או חשש כחו ואינו יכול לבעול ימתין ששה חדשים שמא יבריא שאין לך עונה גדולה מזו ואח"כ אז יטול ממנה רשות אז יוציא ויתן כתובה (פט"ו ה"א) האשה שהרשת את בעלה אחר הנישואין שימנע עונתה הרי זה מותר בד"א בשהיו לו בנים שכבר קיים מצות פ"ו אבל לא קיים חייב לבעול בכל עונה עד שיהיו לו בנים מפני שהוא מ"ע של תורה שנאמר פרו ורבו ע"כ. ועיין טוש"ע א"ע סי' ע"ו ס"ד וס"ו ועיין עוד שם א"ע סי' א' בבאה"ט שם בשם הב"ש שהקשה מנ"ל דמהני מחילתה לאחר שקיים פ"ו הא אכתי יש לו חיוב של ולערב אל תנח ידיך (וכתבו האחרונים דאף דמצוה של ולערב אינה אלא מדרבנן מ"מ אם קיימה והוליד בנים בזקנותו נמי קיים מ"ע דאורייתא, דהוא בכלל פ"ו.

מי שכבר קיים פ"ו אי מחייב בעונה האמורה בתורה

ומיהו בפת"ש הביא בשם הברכ"י לחלק דאם כבר קיים מצות פ"ו אינו חייב לבעול בכל עונה אלא משוס ולערב אל תנח ידיך ולזה סגי בעתים רחוקות רק שלא יניח לגמרי והיינו דקאמרי הרמב"ם והטש"ע דכל שלא קיים פ"ו חייב לבעול בכל עונה ועונה ולא יבטל אפי' עונה אחת אבל אם כבר קיים ומחלה די מזמן לזמן, ולדידן נראה עוד חילוק שאם עדיין ראוי' לילד חייב מזמן לזמן עכ"פ אבל היכא דכבר אינה ראוי' לילד אז יכולה למחול על הכל שהרי ליכא דין של לערב כה"ג והבן.

והנה מבואר מדברי ההלכה אחר שהאשה מחלה על עונתה מותר לבעל למנוע הימנה עונתה אפי' הוא בדי ורק כיון שאינו ראוי עוד להוליד יכולה האשה למחול על עונתה ואז ליכא מצוה ועיין כתובות (דף מ' ע"ע) כילד שותה וכו' היכי אמרינן ימי עשה ונידחי ל"ת כגון מילה בצרעת דלא אפשר לקיומיה לעשה אבל הכא אי אמרה דלא בעינא מי איתיה לעשה כלל ועיין רש"י מבואר כל דמחלה ליכא לעשה כלל א"כ הכ"ל הגם שיש עליו חיוב עונה שהוא מ"ע מ"מ אי אמרה לא בעינא ליתיה לעשה כלל.

ביאור דברי הרמב"ם פ"ד מהל' דעות

ובמה שכתבנו מובנים דברי רבינו הרמב"ם ז"ל בפ"ד מהל' דעות (הי"ט) וז"ל ש"ז היא כח הגוף וחיין ומאור העינים וכל שחלא ביומר הגוף כלה, וכחו כלה, וחיין אובדים, הוא שאמר שלמה אל תתן לנשים

חילך, כל השטוף בבעילה זקנה קופצת עליו וכמו תשש ועייפו כהות וכו', והרבה כאבים חוץ מאלו באין עליו, אמרו חכמי הרופאים אחד מאלף מת בשאר חלאים והאלף מרוב התשמיש. לפיכך צריך אדם להזהר בדבר אם רצה לחיות בטובה ולא יבעול אלא כשימצא גופו בריא וחזק ביותר והוא מתקשה הרבה שלא לדעתו, ומסיח עצמו לדבר אחר והקישוי בו כשהי' וימצא כובד ממתניו ולמטה וכאלו חוטי הבילים נמשכים ובשרו חס זה צריך לבעול ורפואה לו שיבעול וכו' ע"ש. ולפוס ריהטא הוא כעין סתירא למ"ש שהרי חייב לקיים מצות עונה בכל עונה ועונה ולפי הנ"ל אמי שפיר דמיירי באדם שכבר קיים המצוה של פ"ו ואין עליו אלא מצות עונה ואומר כיצד ינהג אחר שקיים המצוה ומתנהג בפרישות בהסכמת אשתו דבריאת גופו קודם ולא חייב לקיים עונה רק אם הוא מרגיש בכח זה שמפרש, ומה ששיערו חז"ל הוא על רוב באדם בריא יוצא השיעור הנ"ל, ומקיים בזה גם מ"ע של ושמרתם את נפשותיכם אלא באופן שהסביר אז איכא רפואה ומצוה לבעול אבל באופן אחר אדרבה הרי הוא גורם לעצמו מ"ו כלי'.

מי שאינו מתקשה אי יש עליו מצות עונה

והאמנם כ"ז לפענ"ד היכא דעכ"פ הוא בכח ומתקשה ויכול לבעול כדרך כל אדם אבל היכא דתש כחו מחמת חולי או זקנה או יש לו סיבה כדי להרבות בקדושה קדש עצמך במותר לך ודאי לא זאת שמותר אלא מצוה גמי איכא להתנהג בפרישות, ומדברי הרמב"ם ז"ל (פי"ד מה"א ה"ז) לכאורה ראי' דכל שלא מתקשה אינו מקיים מצות עונה בכלל וגם מ"ע לכאורה ליכא שהרי אין בידו לקיים כיון שלא שלא מתקשה וז"ל הרמב"ם שם אסור למנוע אשתו מעונתה ואם עבר ומנע כדי לצערה עבר בל"ת שבתורה שנאמר שארה כסותה ועונתה לא יגרע, ואם חלה או תש כחו ואינו יכול לבעול ימתין ששה חדשים שמא יבריא שאין לך עונה גדולה מזו ואח"כ או יטול ממנה רשות או יוציא ויתן כתובה, ועיין ש"ע א"ע סי'ע"ו סי"א. ותש כחו לכאורה משמע כה"ג שאינו מתקשה. או שזה בכלל חלה וגפ"מ אם הוא חולי הראוי לרפואה דאז כתב הש"ג שצריכה להמתין עד שיתרפא הביאו בבה"ט ע"ש. ואולי יש קצת מצוה לקיים באופנים אחרים כגון חיבוק ונישוק דמבואר בכמה פוסקים דגם זה נכלל בכלל פקידה וכגון ביוצא לדרך סמוך לוסתה שחייב לפקוד ופי' כמה מהראשונים ז"ל דהיינו בחיבוק ונישוק, כי חס להחיר ביעה ממש, אם לא מחלה, ועיין עירובין ס"ג ע"ב אמר רב ברונא אמר רב (וגירסת הרא"ש אמר רב כהנא אמר רב) כל היסן בקילעא שאיש ואשתו שרויין בה עליו הכתוב אומר נשי עמי תגרשון מבית תענוגיה. (מיכה ב') ואמר רב יוסף לא נצרכה אלא אפי' באשתו נדה. והגם דרבא דמה אם אשתו נדה היא תבא עליו ברכה הרי הש"ס דמה דבריו ולא היא דעד האידנא מאן נטריה, גם הרי"ף והרא"ש הביאו הא הלכתא בחידושיהם שם. וקצ"ע שלא ראיתי לפוסקים שהביאו הלכה זו, שוב ראיתי דבהגהות על הרי"ף כבר תמה על השמטה זו, עכ"פ לא מצינו חיוב לקיים מצות עונה כשאינו מתקשה, ומסתמא אינו מקיים דהרי קיי"ל המשמש באבר מת הרי זה פטור לגבי עריות (עיין יבמות נ"ה ע"ב ושבועות דף י"ח ע"א ורמב"ם פ"א מהא"ב הי"א ועיין (טוא"ע סי' ו' ז') וא"כ הכ"נ ליכא מצוה ואין הז"ג לחפש ולברר בזה. ועיין לח"מ בפ"ה מהל' דעות ה"ד.

אין לו גבורת אנשים מתי חייב לגרש

איברא דהרי אם טוענת אין לו גבורת אנשים לבא עליה ושואלת גט אם הוא מודה חייב להוציא ואם הוא מכחישה י"א שהיא נאמנת ואפי' לא שהתה עשר שנים וכופין אותו להוציא מיד ולענין כתובה נחלקו מתי חייב ליתן עיין טוש"ע א"ע סי' קנ"ד ס"ז ובנו"ב ת' סי' פ"ט הביאו הפת"ש שם סקט"ו אם יש תקנה ברפואות אבל פשוט דכל שאינו יכול לשעון על ביתו אם האשה מקפדת חייב להוציאה א"כ כל שאינו מתקשה גמי דינא הכי הוא, (אלא דמ"מ דבריסאלו גמי תלוים במצב ובמקום כידוע דאין קישוי אלא לדעת.

ביאור דברי הראב"ד בבעה"נ מי נקרא קדוש

וראיתי קדוש אחד מדבר בס' בעלי הנפש להראב"ד ז"ל בשער הקדושה ד"ה ועתה תבין ותדע שלא יוכל האדם להגיע אל המדה הזאת (שיקרא קדוש) עד שיניח מדבר המותר לו חלק מחלקיו ומנה ממנותיו ויגדור את עצמו בגדר הפרישה ומניעה מן הדברים המותרים לו שהם דרך ומסלול להרגל עבירה, וכו' וכן הוא דרך הילר משיא את האדם להשביע נפשו ולמלא כל תאותו בכל המותר לו ואחר שלמדו למלא כל תאותו

אם לא תמצא ידו במותר יסיתנו למלא תאותו מן האסור הקל ומן הקל אל החמור ומן החמור אל החמור ממנו עד שאומר לו עבוד עכו"ם ומכפור במי שאמר והי' העולם שאין דין ודיין וכו'.

ואחר דבירר שם ד' כוונות ומחשבות בקיום המצוה, כתב הראב"ד שם דף מ"ג ע"ב וז"ל ורחימי לרבותינו ז"ל שהיו חסידים גדולים והיו גודרים עצמם בכמה גדרים והיו מהן מי שלא הי' רוצה ליהנות במלבושים נאים כגון ר"י בר אלעאי והיה מהם מי שפי' מאשתו אחר שקיים מצות פ"ו וכל אחד הי' גודר א"ע לפי מה שהי' מכיר את טבעו ורואה במה תקנתו, וכן אמרו בהגדה על עניו היצר אברהם השליש עמו ועליו נאמר ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישלים אתו. דוד עשה עמו מלחמה ורצה שלא הי' יכול לעמוד בו עמד עליו והרגו שנאמר ולבי חלל בקרבי. פי' אברהם השליש עמו הי' יצרו רך וטבעו נח וערב שלא הי' צריך לעשות עמו מלחמה, כמ"ש בגדרים בתחלה אברם שלא הי' מולך אלא על רמ"ג איברים ולבסוף אברהם שהמליכו על רמ"ח איברים, שהוסיפו לו ממשלה על שתי אזנים ועל שתי עינים ועל הגויה. אבל דוד הי' יצרו קשה וחזק והי' צריך לעשות עמו מלחמה בכל יום וכיון שראה שלא הי' יכול לעמוד כנגדו עמד עליו והרגו. יש מפרשים הרגו בשקים ובתענוית, ויש מי שפי', שפי' מן האשה לגמרי כי ראה שמתוך ההיתר הסיתו אל האיסור כדאמרינן משביעו רעב מרעיבו שבע. ובין כדברי זה ובין כדברי זה כיון שראה יצרו מתגבר עליו שם את פניו להכניעו ולהכריתו וכן כל האדם צריך לעשות כן כ"א ואחד לפי מה שהוא מכיר.

והרי לך דעת רבינו הגדול הראב"ד ז"ל בשער הקדושה שכבר הניח יסודות חזקות לנו ולבנינו בענינים אלו וכדאי באמת לעבור על כל דבריו שם אשר בעל פלוגתא שלו הרז"ה כתב וז"ל שער הקדושה כולו יפה ונעים תמיד דעים בדת שעשועים להסיר מעשה תעתועים וכו' ע"ש. גם הרמב"ן ז"ל ריש הל' נדה שלו כתב אמר משה בר נחמן שאל שאלו ממני קצת החברים וכו' לחבר אליהם הל' נדה ואתן לאמר דרשו מעל ספר ה' וקראו אחת מהנה לא נעדרה שכבר קדמני א' קדוש דורש ולו נאה לדרוש וחבר בהם ספר נכבד לבעלי הנפש ע"ש. ולמרות כל הנ"ל אולי כדאי להגיג פה מה שמעתי פעם בשיחה נאה ונגיעה שספר כ"ק מורי ורבי מרנן רשכבה"ג כ"ק מרן צוקלה"ה בעל שפע חיים שמרן הח"ם הי' דרכו כשהלך לישכב ליל שב"ק עבר דרך מטתה ולחש לעצמו מוחל והיא השיבה מוחל מוחל והלך לישן כמעט בלשון הזה שמעתי מכ"ק מרן זצלה"ה.

ביאור טענת מרים על משה רבינו

ומה דקשה לי' ממרים ואהרן כיון שליכא איסור בזה כלל להיות פרוש ובפרט לפי פי' התוס' דס"ל דבדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו. י"ל אהכ"נ ומ"מ אם רוצה לילך בדרך פרישות מוליכין אותו אלא שיהי' בהסכמת אשתו, וי"ל בכמה אנפי א) שכנראה שצפורה לא מחלה על עונתה שהרי אמרה אוי להם לנשותיהן של אלו וכיון ששמעו שלא מחלה אז דברו בו ונכרין דברים אלו שהרי כל שלא שמעו ממנה לא דברו בו כי חשבו ודאי שמחלה. שנית י"ל כי משה עדיין לא קיים פ"ו שהרי לא הי' לו בת וקנת כתבו דקודם מ"ת הי' די בשני בנים אבל לאחר מ"ת הי' צריך גם לבת ולכן לא מהני מחילתה אי לאו משום דהסכים הקב"ה עמו. ואולי יש לפרש בזה המדרש כשאמר לו הקב"ה למשה אנכי ה' אלקיך מיד פתח ואמר ברוך שלא עשני גוי וע"כ. וי"ל דעד עכשיו חשב שיש לו דין ב"נ קודם מ"ת וכדעת רבותינו בעלי התוס' אבל הרמב"ן ז"ל חלק עליהם דמיד שכרת אברהם אבינו את הברית נעשה ישראל משם ואילך עיין רמב"ן עה"ת ולא בן איש מצרי והוא בן אשה ישראלית ולכן מיד כשאמר לו הקב"ה אנכי ה' אלקיך ואע"פ שלא קיים מצות פ"ו אמר ברוך שלא עשני גוי והבן. עוד י"ל דמשה לא הי' צריך לו לפרישות כי הי' בבחינת אברהם אבינו עשה עמו שלום ולכן התאוה לגוף קדוש זה ולא כן רוב העולם.

ועתה ידידי רע כאח לי י"ר שתזכה לשבה טובה עוד ינוב בשבה דשן ורענן בריא ואולם לעבודת הבורא ותזכה לרב נחת מכל צאצאיך כשתולי זתים סביב לשלחניך ותזכה לשתי שלחנות כעתירת וברכת ידידך הנאמן כרעי כאח בלב ונפש,

מנשה הקטן

סימן ג

ג' כסלו התשנ"ח בנ"י יצו"א

היסח הדעת באמצע שבעה נקיים אי מבטל הספירה

בדבר השאלה שנשאל בנדון היסח הדעת בשבעה נקיים, ובפרטות באשת ראובן שעשתה הפסק טהרה כדרך נשים וספרה לה ד' ימים וליום החמישי מספירה חלתה האשה ואיבדה את ההכרה למשך יומיים בעזרת רופא חולים לאחר יומיים שבה אליה הכרתה. ואתה השאלה אם תוכל להמשיך ולספור ביום השביעי ולילך לטבול או שכיון שהפסיקה יומיים הו"ל היסח הדעת וצריכה להתחיל מראשית. עוד הוסיף להשאלה שתי פרטים א) שמשך השני ימים שהיתה בלי הכרה היתה לבושה עם לבנים לבנים ולא מצאו עליהם כתם. ב) שלהחמיר מספק הוא בעייתית כיון שהרופאים לא יודעים האיך יתפתח הענין ולכן מאד משוב שתהי' האשה טהורה בזמנים כאלו כמובן.

ונראה לתנן התם (נדה ע"ט ע"ב) הזב והזבה שבדקו עצמן ביום ראשון ומצאו טהור וביום השביעי ומצאו טהור ושאר ימים שבינתיים לא בדקו רבי אליעזר אומר הרי הן בחזקת טהרה ר' יהושע אומר אין להם אלא יום ראשון ויום שביעי בלבד ר' עקיבא אומר אין להם אלא אלא יום ז' בלבד, תניא אמר לו ר"א לר"י לדבריך אתה מונה בסירוגין והתורה אמרה אחר תטהר אחר אחר לכולן שלא תהא טומאה מפסקת ביניהן אמר לו רבי יהושע ומי אתה מודה בזב שראה קרי וכו' תני ר' יוסי ור' שמעון אמרי נראין דברי ר"א מדברי ר' יהושע ודברי ר"ע מדברי כולן אבל הלכה כרבי אליעזר. איבעיא להו הזב והזבה שבדקו עצמן יום ראשון ויום שמיני ומצאו טהור ושאר הימים לא בדקו לרבי אליעזר מהו תחתן וסופן בעינן והכא תחלתן איכא סופן ליכא אטו דלמא תחלתן אע"ג שאין סופן אמר רב היא היא תחלתן אע"ג שאין סופן ורבי תניא אמר תחלתן וסופן בעינן הכא תחילתן איכא וסופן ליכא ע"ש.

ביאור הדברים דר"א ס"ל כיון שבדקה ביום ראשון ומצאה טהורה הרי נתחזקה בטהרה ובאינו רואה עוד אלא לגזירת הכתוב דלא תוכל לטבול קודם שתספור ויעברו ז' ימים ולכן אע"ג שנתחזקה בטהרה צריכה להמתין עד שיעברו שבעה ימים ותבדוק שמת ותטהר, ואף שלא בדקה בינתיים כל ששת הימים הני בדיקות מדרבנן הן ולכתחילה ולא לעכב, הגם דודאי דלכתחילה בעי לבדוק כל ז' ימים וכן משמע ושאר ימים שבינתיים לא בדקו משמע דהיו צריכין לבדוק גם שאר הימים אלא שלא בדקו ובדיעבד עלתה לה בדיקה ראשונה של יום ראשון והרי היא בחזקת טהרה רק שצריכה טבילה ור' יהושע ס"ל אין להם אלא יום ראשון ושביעי בלבד וצריכה לספור שבעת ימים ממש בבדיקות דחיישי שמא ראתה בינתיים ולא מוקמינן אחזקת טהרה דיום ראשון שבדקה ומצאה טהורה אלא חיישינן שמא ראתה בינתיים, ולזה פריך ר"א לר"י לדבריך כיון שחוש שמא ראתה לאחר שבדקה ביום ראשון א"כ חזרה ונטמאה היאך אתה מונה יום ראשון ומצרף ליום ז' דקאמרת אין להם אלא יום ראשון ויום שביעי בלבד דמשמע דיום ראשון י"ל הא נטמאה בינתיים מספק ואפ"ה אתה מצרפו ונמצא אתה מונה בסירוגין ופשיטא ליה לר"א דא"א למנות בסירוגין דהתורה אמרה וכו', ור"י השיב עליו מזב שראה קרי ומיר שהילך סכבות ופרעות והלכה כר"א, וא"א למנות סירוגין, ולכן איבעיא להו לר"א דקי"ל כותיה דיום הראשון מחזיק בטהרה ובדקה ראשון ושמיני מהו תחלתן וסופן וכו' פי' כיון דדי בבדיקה ראשונה לאחזיקה בטהרה א"כ מו אין נפ"מ ביום השביעי דוקא שתבדוק דמחזקינן כל ז' בטהרה משום בדיקת ראשון דהוו תחלתן בטהרה או לא, ועיין רש"י דלר"י ור"ע פשיטא דאינו מהני ואמר רב היא היא לר"א הכ"ג דמהני אפי' שמיני דתחלתן אע"פ שאין סופן ורב תניא אמר תחלתן וסופן, וכן מסיק דסגי אע"פ שאין תחלתן נמצא בר"א אי בעינן תחלתן וסופן נחלקו רב ור' תניא והראב"ד פסק כרב עיין רא"ש ונחלקו בזה הראשונים ועיין תוס' הרא"ש שם ובטוש"ע ובב"י דסגי בבדיקת הז' לבד אבל אם בדקה רק בח' אין לה אלא ח' לבד ועיין ד"ח אות כ"ג.

בדקה ביום ראשון ונתחזקה בטהרה אי בעי ספירת הימים

ולפום ריהטא נראה דכיון דקי"ל כר"א כל שבדקה ביום ראשון ונתחזקה בטהרה וכ"ש שמי ושלישי ושוב לא בדקה רק שביעי הרי היא טהורה ויכולה

לטבול והגס שלא בדקה בינתיים והרי לר"א א"א למנות בסירוגין ועיין דברי תמודות הנ"ל. אינו כלום דמה שלא בדקה בימים בינתיים לא מקרי מונה בסירוגין שהמנין והבדיקות הם שני דברים כלומר שצריכה לבדוק להחזיק עצמה בטהרה ואח"כ צריכה למנות ז' נקיים ומנין אינו תולה אם בדקה בכל יום כלל ומה מדויק בזה לשון הברייתא תניא אמר לו ר"א לר' יהושע לדבריך אתה מונה בסירוגין ודייק לשון מונה בסירוגין דמעתה המנין היא מה שבעינן שיהיו מסודרין ולא בסירוגין ואם תתלה המנין בבדיקות וס"ל דכל שלא בדקה טמאה א"כ אתה מונה ז' ימים בסירוגין בקיצור יש בטהרת אשה שני דברים א) שתבדוק ותחזיק בטהרה והשני) שתספור ז' ימים. ומובן בזה לשון הרא"ש מה טעם בבדקה בח' אין לה אלא ח' בלבד משום דבדיקה תוך ז' בעינן.

ספירת ימי טהרה אי הוי מה"ת

אלא דלפ"ז מוכח ספירת ז' ימי טהרה בעי מה"ת וכמ"ש הרא"ש ובתוך ז' ולא בסירוגין, וביותר מבואר מלאחי בס' ארחות חיים לרבינו אהרן הכהן מלוניל הל' נדה דף קל"ד ח"ל לעולם יהא אדם מלמד בתוך ביתו שתהא האשה בודקת עצמה יום הפסק טהרתה בתוך דחוק וכו' אע"פ שהפרישה טהרה ביום שפסקו דמיה צריכה שתהא בודקת כל שבעת ימי הספירה כדי שיהו ספורים בבדיקה לפניה לא בדקה עצמה באחד מימי הספירה ובדקה עצמה ביום השמיני אע"פ שבדקה ומצאה עצמה טהורה אינה טהורה שהרי אין כאן ספורים ולא עלה לה אלא יום שמיני בלבד. והגראה שדייק בלשונו לכתוב צריכה שתהא בודקת כל שבעה ימי הספירה כדי שיהא ספורים בבדיקה לפניה, וכלומר דהעיקר הספירה וכן עוד לא בדקה באחד מימי הספירה וכו' שהרי אין ספורין, בדקה עצמה יום ראשון מימי הספירה וכו' והנה הרואה מבואר שדייק שהכל תלוי בספירה וחוזר ושונה שהספירה וכו' ע"ש, אלא שהבדיקה הוא תנאי בספירה שזולת הבדיקה אין כאן ספירה דא"א לספור רק לאחר הבדיקה שתחזק בטהורה. ועיין גם במאירי כאן ולדעת כמה פוסקים האשה חייבת לספור בפה ממש עד שהקשו אחאי אין מברכין על ספירת ז"נ, עיין תוס' מנחות ס"ה עב"ב ובאגודה שם פוסק באמת דבעי ספירה בפה אלא כמו ספירת העומר ויובל בב"ד, גם השל"ה והסד"ט כתבו שצריך לספור בפה או עכ"פ במחשבה והבן.

אי יכולה לספור ימי טהרה בסירוגין

ולכאורה כיון דר"א השיב לר"י לדבריך אתה מונה בסירוגין מבואר דא"א למנות בסירוגין ומה שלא בדקה בינתיים אין לו שייכות למניה ולא מקרי מונה בסירוגין שהרי באמת אינו בודק כלל בימים האמצעים והבדיקה אינה אלא פועל יוצא דנוכל לספור וצריך למנות שלא בסירוגין, ומעתה צריך לברר מה הוא הפוסל בספירה שיהי' בסירוגין, ומה לא נקרא סירוגין ומלשון התוס' והאגודה דס"ל כעין ספירת העומר משמע לכאורה דצריך לספור בכל יום ולכוין לשם ספירת ז"נ וההיסח הדעת לזה כשאינו סופר או חושב לשם טהרה יום אחד ואולי כמו בספירת העומר נחלקו אם חסר יום אחד ולא סיפר ביטל הכל הכ"נ וזה לכאורה צ"ע.

וידועים דברי המעיל צדקה תשובה ס"ג שכבר נשאל באשה שמצאה כתם בימי ליבונה ולעת ערב הפסיקה מחדש בטהרה ולבשה שמת לבנים ואמרו לה חברותיה שגם על כתם היתה צריכה להמתין חמשה ימים מחדש וחזרה ולבשה כתונת שלה הנכתם בכמה כתמים כדרך לבושתה בימי טומאתה, אך היתה חגורה מלמטה סיטור לבן ונקי מליבונה של אתמול ואחרי שני ימים נודע לה שבימי ליבונה המוצאה כתם אין צריך להמתין ה' ימים כ"א בימי טהרתה ועכשיו שאלה אם יכולה לצרף ימים שסיפרה מהפסק הכתם שלה, והמעיל צדקה האריך דכיון דלאחר שהפסיקה חזרה והחזיקה עצמה כטמאה הו"ל כיון שלא כוונה במספר ימים לנקייתה באיזה ימים מהם לכן לא עלו לה וכתב וטעמא רבה נמי איכא דאולי כל שלא נתנה דעתה לספרן לנקיים לא הקפידה אף אם הרגישה במקצת לבדוק נפשה ואף אם תאמרי עתה שלא הרגישה מתחילה, לא מהני והוא בכלל כל מילתא דלא רמי' עלי' דאינשי לאו אדעתי' ואין נאמנים עליו, ולאחר האריכות כתב ואף כי נתברר לדעתינו כי אין לה לספור אותן הימים ומעתה אין צורך לבאר חלוקא השנייה עכ"ז נבאר הדין כי לפעמים בפעם מן הצורך והאריך שנאמנת בשני הדברים.

ביאור בדברי מעיל צדקה

והנה לפלפל בדברי המעיל צדקה אינו אלא הפוכי מתרתא או רמות רומא כי כבר דשו בו רבים גדולים וטובים הימנו ואין לי לחדש על דבריהם אלא לשמות בגמא את דבריהם, עיין סד"ט (סי' קל"ו סקי"ח) מה שהאריך מאד והסכים ליה, גם החכ"א (כלל קי"ז סקי"ב) הבכים למעיל צדקה הנ"ל, ועיין מ"ש יו"ד סי' קע"ח ודרכ"ת יו"ד סי' קל"ו ס"ג אות כ"ז באריכות שהביא וקבץ הרבה אחרונים שדברו מזה ועיין בשו"ת שם ארי' סי' ל"ג ועוד אחרונים ואחרון אחרון חביב שאחריהם בא ידי"נ הגאון הגדול מוה"ר עובדי' יוסף בספרו טהרת הבית סימן י"ג מערכה אשה שהסיחה דעתה מטהרתה ימים אחדים מתוך ימי ספירתה האם עולים למנין ז' נקיים, והאריך מאד ולא הניח דבר קטן ודבר גדול מלהעיר בזה והביא דעת החולקים כהגון מהר"א מסלוניקי בספר טהרת המים בשיורי טהרה מערכת ז' אות י"ב ושו"ת אבן יקרה ומרן החזו"א ז"ל סי' ל"ב אות י"א והעלה לבסוף דעתם ההלכה של מעיל צדקה שהיסח הדעת פוסל בשבעה נקיים שנוי במחלוקת האחרונים ורבים מהם ס"ל שיש להקל ולכן היכא דהדבר נחוץ ובמקום צורך או במקום שהסיחה דעתה חלק מהיום ואח"כ חזרה והמשיכה בספירתה וכיולא יכולה להמשיך ולטבול ע"ש.

אשה שהיא בלי הכרה ועשו לה בדיקה אי מהני

ומעתה נראה נידון דידן מה נידון ביה אי דומה להנדון שכתבנו, וראשונה נחקור חקירה אחת קטנה בנדון דידן שהאשה בלתי הכרה אם היתה באה חברתה ועשתה לה בדיקות בשעה ששכבה בלתי הכרה ומצאה טהורה אי כה"ג היתה טהורה ודאי ומותרת לטבול או כיון דלא היתה ראוי' לכוין לא מהני הבדיקה ולפענ"ד הראשון נראה דודאי היתה מותר לטבול על בדיקה זו דלא גרע משוטה וחולה אחרת שנשים בודקים אותה ומותרת לבעלה אלא דהתם עכ"פ איכא מחשבת הבודקת ובדידן ליכא כלל והבן כי קצרתי בזה.

ונראה לחדש בשאילתן דלכאורה יש לדדין להקל ולהחמיר יש לד להקל דהתם בהפסיקה בטהרה ואח"כ חזרה בה והחזיקה עצמה בטמאה יהי' מאיזה טעם שיהי' אבל מ"מ הרי החזיקה עצמה בטמאה והו"ל היפוך ספירת ז"נ וכהא דמצינו לרבינו הגדול הרש"ל בים"ש שהעלה לאף דקיי"ל דשחיטת חולין לא בעי כונה דקיי"ל כר"נ מ"מ השוחט ומכוין שלא תהא שחיטה כשרה הבהמה פסולה ואסור לאכלה דהיפוך כונה מהני לפסול השחיטה והכ"נ י"ל דהגם דבסתמא אם הפסיקה מהני אפילו בלא ספרה ולא בדקה שאר הימים מ"מ היכא דהחזיקה עצמה בטמאה הו"ל היפוך כונה מספירה ולכן מהני היסח הדעת. אבל היכא דאינה מחזקת עצמה בטמאה רק שאינה סופרת ולא חושבת מ"מ המעשה שהתחילה בבדיקה ביום ראשון מהני לספירת ז"נ אפילו לא בדקה בינתיים וכסתם נשים שאינן מכוונות, וא"כ גם נידון דידן כיון שלא החזיקה עצמה בטמאה הגם שלא כוונה שהרי נתעלפה ושכבה בלי הכרה ובלי מחשבה כלל מ"מ לא החזיקה עצמה בטמאה נמי ולא הוה אלא כסתמא.

ביאור דברי מרן הח"ם דבעינן כוונה לספירה

ובזה יש ליישב נמי מה שכתב מרן הח"ם הנ"ל שאע"פ שאינה צריכה ספירה בפה מ"מ הכנה וכוונה לספירת שבעה נקיים בעינן אלא שכיון שדברים שבלב אינם דברים ומה תועיל כוונת הלב במחשבה בלבד בלי דיבור אכן כיון דקיי"ל מחשבתו ניכרת מתוך מעשיו מהני גם דברים שבלב לכן הבדיקה של יום ראשון היא הוראה שמכינה עצמה לספירת שבעה נקיים ולשמור ימים אלה לטהרתה, ושוב אינה צריכה יותר שזה כאילו ידעינן שהבדיקות טהורות בודאי דמוקמינן בחזקת טהר ע"ש, והקשה ע"ז ידי"נ הגרע"י שליט"א דאי משום הא טורח זה למה שהרי כבר יש לה חזקת טהרה ע"י הפסק בטהרה א"כ די לה בספירה בפה לקיים מה שכתוב וספרה לה וכן הקשה בערוגת הבושם סי' ק"פ על מרן הח"ם ז"ל. ולפמ"ש אתי שאם תלאחר ההפסק מספור יום אחד ושוב תפסיק יהי' כהיפוך מחשבה או שתחשוב ולא תחשוב ובאמת כן מצינו במשנה מפורשת (זבחים מ"ו ע"ב) לשם ששה דברים הזבח מזבח לשם זבח לשם זובח וכו' א"ר יוסי שמעתי שאף מי שלא היה בלבו לשם אחד מכל אלו כשר שהוא תנאי ב"ד שאין המחשבה הולך אלא אחר העובד, ופרש"י שהוא תנאי ב"ד שישתנו סתם כדאמרן בפ"ק (לעיל ב' ע"ב) התנו ב"ד דלא לימא לשמו דלמא אתי למימר שלא לשמו וא"כ הכ"נ אם יספר ביום ראשון בספירה ויסמוך על ימים אחרים על המחשבה אולי יחשוב היפוך אבל

כשתבדוק מעשה מועלת ומפקיע מידי מחשבה וכ"ש להחזיק המחשבה הטובה לשם ספירה.

ואשר נלפענ"ד לדייק דהמעיל נדקה שם בד"ה ח"נ בא"ד והבו דלא נוסיף עלי' וס"ל לר"א בעינן מספר ז"נ דווקא אלא דלא בעינן בדיקה בהם בכל יום וסגי ליה ביום אחד והכי נ"ל להלכה וכו' ובנ"ד דהחזיקה נפשה בטמאה גרע טפי אף שהפסיקה מתחילה בטהרה דמסתמא לא מרמה אנפשה לבדוק בכל פעם שהרגישה ע"כ. והנה דייק דהחזיקה נפשה בטמאה גרע טפי אף שהפסיקה מתחילה בטהרה וכו' משמע דהחסרון כיון שהחזיקה נפשה בטמאה ממילא מסתמא לא מרמה אנפשה ואפשר שתרגיש ותהי' טמאה ומקום הספק לפי שהחזיקה עצמה בטמאה אבל אם לא החזיקה עצמה היינו מצרפין הני ימים, והגם שיש קצת לדחות חלוק זה מדכתב ובנ"ד דהחזיקה נפשה בטמאה גרע טפי משמע דאפילו בלי החזיקה מ"מ המעיין בדבריו יראה דדוקא בשהחזיקה עצמה בטמאה אוסר ודבר זה למדתי גם מפת"ש יו"ד (סי' קנ"ו אות ג') ד"ה הבדוק לה שכתב וז"ל עיין במעיל נדקה וכו' והעתיק השאלה שמתחלקת לכמה פנים והעלה, לענין א' (כלומר ספק הראשון של היסח הדעת) מאחר שהחזיקה עצמה בטמאה אין לה לספור אותן הימים ומעתה אין נ"מ בספיקות האחרונים אך אם לא החזקה עצמה בטמאה עלו אותן ב' כיון שמכרת הכתמים בט"ע שהם מימי נדתה וכו' ע"ש.

ובזה מובן דברי מרן הח"ם הנ"ל שכתב בד"ה ואף כי נתברר לדעתינו כי אין לה לספור עכ"ז נבאר החלוקא והדין השני כי לפעמים יהי' הנדון ההוא בפעם מן הצורך ולפענ"ד הכונה כגון בנידון דידן שאם היו לובשין אותה מלבושים שהי' עליה קודם ההפסק והביאוה לביה"ח ושוב האירו עיניה יהי' נפ"מ כה"ג אי נאמנת ע"ש עכ"פ נלפענ"ד לחדש דכה"ג שנפלה למשכב בלתי הכרה ולא החזיקה עצמה לטמאה וגם לא עשתה שום פעולה לבטל הספירה אלא מן השמים גזרו עליה שחלתה כה"ג גם המעיל נדקה מודה דלא הוי היסח הדעת כיון שלא החזיקה עצמה היפוך הספירה ולא בטלה את ההחזקה שהחזיקה עצמה בטהורה ובסופרת ז"נ ואונס כה"ג לא מקרי היסח הדעת וביטול הספירה ושפיר כשעמדה יכולה לעשות בדיקות ואם הוא טהורה יכולה לבדוק ביום השביעי ותטבול אליבא דכ"ע כנלפענ"ד.

ביאור שמעתתא שחרדה מסלקת את הדמים

עוד רגע אדבר מה שיש לעיין קצת מהא דאמרו נדה שם ב"ש אומרים כל הנשים מתות נדות וב"ה אומרים אינה נדה אלא שמתה נדה ובגמ' (ע"א ע"א) מ"ט דב"ש אי משום אגב דביעתותא חזיא וכדכתיב ומחלחל המלכה מאד מלמד שפרסה נדה ואע"פ שאמרנו בפרק ראשון (ט" ע"א) שחרדה מסלקת את הדמים כבר מי' שכך הוא הענין פחדא למית אבל ביעתותא ר"ל הבהלה פתאומית מרפיא, ולפ"ז י"ל אפשר מחלה זו שנפלה בלתי הכרה הוא בכלל ביעתותא והבהלה פתאומית שמרפיא את הדמים וא"כ הי' נידון דידן גרע מסתם אשה שלא בדקה, או שהוא רק בכלל אשה שנתעלפה בלי בהלה ולא מרפיא כלל.

ונ"ל דראיתי לרבינו הח"ם ז"ל (סי' קס"ז) שכתב דמה שאמרו שבעתותא פתאומית מרפיא ומתחלחל לשעה ברגע הפחד ומרגשת בעצמה. ואינו כשאר מקרים שחיישינן שמא ראתה טפת דם כחרדל או שמא ארגשה ולאו אדעתה וכדומה, כי אם יצא ממנה דם יצא בשפע ולשעתו ובהרגשה רבה, כי זה ענין דקרא ומחלחל המלכה. ואם לשעתה לא הרגישה או לא חיישינן לה להצריכה בדיקה או פרישה כלל וממילא אינה צריכה כפרה עכ"ל. ולפ"ז אצטמיד סברתן, דבדידן נמי ממ"נ איהיתה בעתותא פחד פתאום הי' נראה דם הרבה וכיון שהיתה שוכבת עם מכנסיים לבנים ולא מצאו שום דמים לא חיישינן לבעתותותא ואל תירא מפחד פתאום.

איברא בשו"ת העמק שאלה יו"ד סי' כ"ב הביא דברי הח"ם ז"ל וחלק עליו מהא דסוטה (דף כ' ע"ב) דאוקמי הגמ' הא דאמרו הוציאוה שמא תפרוס נדה. ופי' רש"י ביעותי' הבאה פתאום כגון זו שלא היתה חרדה עד עכשיו ופתאום היא מרגשת בצערה וכו'. והנה הא דמרגשת בצערה הוא מיכף כשלא היתה מספקת לשתות לגמרי וכמו שאמרו במשנה והוא הפחד פתאום הבא לה ועיקר הגורם לזולת הדם הי' הרגע הראשונה, ואי איתא לסברת הח"ם דדוקא לשעתו יצא

הדס בשפע ואם לא הרגישה בשעתו שוב לא חיישינן א"כ למה אמרו הוציאוה הא אם לא יצא הדס תיכף כשהרגישה בצערה אין לנו לחוש שמא תפרוש נדה ואנן מצרינן להוציאה ממחנה לויה דהוא משך גדול משום חששא זו שמא תפרוש נדה, והרי אם לא לא ראתה בשעתה שוב לא תראה, ע"ש באריכות.

ישוב לקושית העמק שאלה על מרן הח"ם

ולפענ"ד אי משום הא יש ליישב דהא במשנה תנן אינה מספקת לשתות וכו' ובירושלמי פריך ולא כן סברינן מימר כולהן ולא מקלתהן פי' דצריך שתשתה כולה ואז נבדקת ולא מקלתהן והיכי קאמר אינה מספקת לשתות דמשמע אפי' מקלתן בודקין, ומשני כאינש דאמר לא אספיק פלן למישתי עד דאיתחלחל ובאמת שתתה כולה ומבואר בירושלמי שם ה"ב דזה דעת ר"ש אבל חכמים ס"ל דאפילו מקלתן בודקין ועיין מנחה חדשה מה שהקשה למ"ד בהתחלת השתי' א"כ שמא תפרוש נדה מיד ותטמא המים ואינה מועלת השתי' כלל ע"ש ולפענ"ד לא ראיתי קושי' דלדיהו כבר בודק גם במקלת א"כ לא איכפת מה שתטמא אח"כ, ומיהו לדידן מבואר דמה שאמרו אינה מספקת לשתות לאו דוקא אלא הכונה כאינש דאמר לא אספיק וכו' וא"כ הכ"נ בבלי ולא היתה הרגשת הצער אלא ממש אחר השתי' ובהלה ואמרו מיד הוציאוה כי הסימנים ראו בתחלת השתי' שהיו פניה נופחות אלא הצער לא הרגישה עד לאחר ששתתה כולה ולא תקשה למרן הח"ם והבן. ולפענ"ד ראי' לדברי הח"ם מגמ' נדה דף ס"ו ע"א ההיא דאתאי לקמיה דרבי פרש"י שהיתה רואה דם מחמת תשמיש, אמר ליה לאבדן זי בעתה אזל בעתה ונפל ממנה חררת דם אמר רבי נתרפאה זאת, ועיין רש"י בעתה הבהילה פתאום והגראה דע"י בעיתה נופל חרתדם ולא טיפה כלל, והובא רפואה זו ברמב"ם פ"ד מא"ב וטוש"ע יו"ד סי' קפ"ז ס"ט. ומ"מ לדידן נראה דאפי' בעתותא לא הי' אלא אדרבה לאגה ונמית ולא מרפיא וק"ל.

וראיתי במי נדה להגרש"ק ז"ל אמה שאמרו בגמ' שם אלא לאו ש"מ בעינן ספורין בפניו, והקשה כיון דיש לן דעת השל"ה והסד"ט והמעיל צדקה דגוף הספירה הוה גוף המצוה ומדאורייתא מעכב וכיון דקיי"ל מצות צריכות כוונה א"כ נימא כיון דהטבילות זבה איכא שני עניינים אחד להתירה לבעלה והשני מכח מצות גוף הטבילה למ"ד טבילה בזמנה מצוה ולהתירה לבעלה לא הוי רק רשות ולא מצוה אבל למ"ד טבילה בזמנה מצוה הוי טבילה מצוה א"כ מאי פריך ניחא דלגבי בעלה לא הוי טבילת מצוה אף בספירה לא בעי כוונה ולכך לא בעי ספירה בפניו אבל לקיים טבילה בזמנה מצוה ולגבי מצוה כיון דאין טבילה בלא ספירה לכך בעינן כוונה גם בספירה ולזה בעינן ספורין בפניו ורב מיירי שהיא בחזקת טהורה לבעלה לכך לא בעי ספירה בפניו והברייתא לא הוי צריכה טבילה דהוי רק מכח טבילה בזמנה מצוה ובזה ממ"נ אם אין טבילה בזמנה מצוה לא בעי כלל טבילה ואם ניחוש דהוי מצוה א"כ לגבי מצוה בעינן נמי ספירה בפניו ובכוונה, ובזה ליכא ספורין בפניו, ועיין מאירי שהרגיש בזה דהאיך מדמה טהרה לבעלה לזב וזבה לטהרס לקדשים וכתב דהחכמים השוו מדותיהם ע"ש.

תבנא לדינא לדידן נראה דאם שכבה ב' ימים ולא ראו בה סימנים של זיבת דם וגם מדרכי הרפואה אינה עלולה לראות מחמת מחלה זו זיבת דם לפענ"ד יכולה להמשיך בספירתה ולטבול ביום השביעי בלילה ותטהר לבעלה וה' יראנו נפלאות וישלח רפואות וישועות לכל ישראל בביאת גואל צדק.

החותם בברכה בלב ונפש,

מנשה הקטן

סימן ד

קונטרס שערי קדושה

ב"ה ט"ו טבת התשכ"ז. ברוקלין נ"י יצו"א

את נדרי אשלם בקן קולמוסי בשאלה הנוגע לקדושת וטהרת ישראל היות שמתכונן להוציא לאור הלכות נדה בקצרה בשפת המדינה לתועלת המון עם קודש ומזרקה מפי החבורה נחילות לברר דין איסור נדה בפנויה והמסתעפים לזה כי יש טועים בזה מ"ו וסוברים שאין דין איסור נדה בפנויה כמו בא"א, ויש טועים סוברים שעכ"פ אין דין קריבה בפנויה בבא"א, גם בדין יחוד עם פנויה נדה, ואי סתם בתולות דידן

בחזקת נדות הן, ואיסור פנויה טהורה, ואי יש חלוק בין נשים לאנשים לענין איסורים אלו, ואימתי מתחיל איסור זה באשה.

אי יש לדרוש ברבים עניני טהרה

ואמת אגיד כי לא רציתי לכתוב בזה כלל וכ"ש שלא לפלפל בזה כי מ"ו יבואו לטעות שיש בזה מקום לפלפל או יחשבו אשר יש בזה איזה ספיקות או מחלוקת והוא דבר ברור לא נסתפק בה אדם מעולם שאיסור נדה אין חלוק בין פנויה לנשואה לענין חיוב כרת הבא עליה ושאר איסורים המסתעפים מ"מ מאחר שהפצירו בי לברר מקור הדברים וגם עניינים המסתעפים בזה כי ישנם באמת אנשים טועים בדבר, אמרתי להעלות על הכתב מקור הדברים מן התורה, מן הקבלה, מן הגמרא, ומן הפוסקים, אולי יהיה לתועלת לאנשים שלא שמשו כל צורכן לאפרושי מאיסורי אשר לא זכו ללמוד דברים מן המקור.

גודל איסור נדה ועונשו

ואומר אני הגם כי ידוע לכל נפש מישראל מקטנו ועד גדלו מאיסור נדה ועונשה ומי מבני עמינו לא ידע את גודל חיובה ועונשה ע"פ התורה ומחמת גודל פרסומה בין האומה הי' זה לדבר פלא ולתמהון אם היו מעתיקים להקורא גודל איסורה אמנם בעוה"ר החלו אנשים קלי דעת וברוים לפרוץ פרצה בענין איסור נדה פנויה מ"ו קלתם מהם בשוגג שלא יודעים דהאיסור על הפנויה כמו על הנשואה ואין חלוק ביניהם וקלתם במזיד אמרתי להעלות על הכתב מקור האיסור והלכה ולהאריך קצת בכל פרט ופרט בגודל העון הזה כדי להזהיר להעם מהחטא הנורא הזה, ועדיין הי' לבי מהסס וארכבותי דא לדא נקשן דלמא מ"ו לאחר שיראו כותבים מדבר זה וירצה כמספק ויחשבו שמא מ"ו יש מקום להתספק בו ויבואו להקל ואחי תלין השגיעה והבאתי עלי קללה ולא ברכה עד ששטו רעיוני ונזכרתי מדברי קדוש ה' ליס"ע זכה וזיכה את הרבים מרן החפץ חיים ז"ל בספרו ספר המצות הקצר ל"ת קל"ד לאחר שכתב דין טבילה לנדה ואיסורה ושצריך למסור נפשו ולא יעבור ע"ז שהוא שקול כמו עבודה זרה כתב וז"ל.

והנה מחמת גודל פרסומו בין האומה היה הדבר הזה לפלא ולתמהון אם היינו מעתיקים לפני הקורא גודל איסורה וכמו שאין צריך להזהיר לכל אחד שלא יחמוך את ראשו, אכן עתה בעונ"ה החלו אנשים קלי הדעת וברוים לפרץ פרצה בענין הטבילה לגמרי שנשומיהן אינן טובלות כלל לנדותן ומושבות שזה רק מנהג של יהדות בעלמא ע"כ אמנו צריכים להאריך קצת בגודל העון הזה כדי להזהיר להעם מהחטא הנורא הזה. (ואי"ה בסוף המשובה נעתיק כל דבריו הקדושים).

ואחרי התבוננות בדבריו הקדושים אמרתי אם בזמנו חס לה הקדוש ז"ל להאריך באיסור הנורא הזה ובעונשו ואפילו בעל עם אשתו שהקילו בזה מ"ו ק"ו לזמנינו ובפנויה נדה שישנם עמי הארץ אשר לא יודעים כי לאו כולי עלמא ידעי מקרא ולא אכשר דרא ולאו עליהו נאמר זיל קרי בי רב ולכן אעתיק כאן מקור הדברים וכו'.

וראה מעשה ונזכרה הלכה וזכרני לפני לערך עשר שנים דברתי עם אדם אחד שהי' תלמיד מאחת הישיבות הגדולות ביורשלים והיה כבר במדינה זו לערך שלשים שנה או יותר והיה מ"מ שומר התורה קובע עתים לתורה ועלתה לי לדבר אתו מענין נדה פנויה והיה לו לדבר חדש אשר איסור נדה איסורו שוה בפנויה כמו באשת איש ופג לבו מלהאמין עד שהבאתי לו הדבר מפורש מש"ס ופוסקים וטש"ע והחזיק לי טובה על העמידו על האמת ולכן אמרתי להעלות על הכתב מקור הדברים בס"ד בנדון דידן ומומר האיסור בו ככל הכתוב בתורה שהוא דבר פשוט לכ"ע ואין בו להסתפק כלל וכלל מ"ו לא באתי לחדש שום דבר רק ליין מראה המקומות המבוארים בזה. ואבאר בס"ד בי' שערים.

סימן ה

איסור נדה שייך בפנויה כמו באשת איש

כתוב בתורה בפ' מצורע ואשה כי תהיה זבה דם יהיה זובה בבשרה שבעת ימים תהיה בנדתה וכל

הנוגע בה יטמא עד הערב וגו' ואם שכב ישכב איש אתה ותהי נדתה עליו וטמא שבעת ימים וגו' ובפ' אחרי (ויקרא יח:יט) ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרבו לגלות ערותה וגו', והנה דברה התורה בפתח ואל אשה בנדת טומאתה ולא הזכירה איזה אשה נשואה או פנויה אלא כל אשה בכלל בין פנויה ובין נשואה ולא אמר ואל אשת איש בנדת טומאתה לא תקרבו או ואשת איש כי תהיה זבה ופשוט דכל אשה בכלל, וביחזקאל (יח:ו) ואיש כי יהיה צדיק וגו' אל ההרים לא אכל ועיניו לא נשא אל גילולי בית ישראל ואת אשת רעהו לא טמא ואל אשה נדה לא קרב והנה פתח ואת אשת רעהו לא טמא וסיים ואל אשה נדה לא קרב ולא אמר ואל אשת איש נדה לא קרב דבזה אין נפ"מ אם היה א"א ואשת רעהו או פנויה ובתרגם אונקלוס עם ואל אשה נדה לא קרב ולות אתא מסאבא לא על ופי' אתא מסאבא ולא אמר ואל אתתיה או איתת רעהו לא על אלא כתב סתם אתא מסאבא כל אשה שהיא ולא מיירי מנשואה או לא אלא מאיסור נדה שהוא בכל הנשים ואפי' בת יום אחד שראתה, ולכן בכיון כתב הנביא ואל אשה נדה ולא כתב ואל אשתו נדה או ואל אשת רעהו נדה אלא כתב סתם אשה כל דהוא אשה שהיא נדה וזה פשוט, ועיין גמ' שבת י"ג ע"א.

ובגמ' נדה (מ"ד ע"א) ואשה כי תהיה וגו' ואשה אין לי אלא אשה, בת יום אחד לנדה מנין, ת"ל ואשה, מבואר דאפילו תינוקת בת יום אחד וראתה דם הרי היא טמאה נדה כאשת איש גדולה, ובגמ' מכות (י"ד ע"א) ואל אשה לחייב על כל אשה ואשה ובגמ' נדה ב' שמאי אומר כל הנשים דיין שעתן וכו' ובדף ד' טעמייהו דרבנן חכמים תקנו להם לבנות ישראל שיהיו בודקות עצמן שחרית וערבית להכשיר טהרות, ובדף ז' במשנה ד' נשים דיין שעתן בתולה מעוברת מניקה וזקינה וקאמר איזהו בתולה כל שלא ראתה דם מימיה אע"פ שנשואה ומדקאמר אע"פ שנשואה מבואר דסתם בתולה פנויה דינא הכי אלא דאע"פ שנשואה נמי דין בתולה לה ובדף ל"ב ע"א א"ר יוסי מעשה בעין בול והטבילוה קודם לאמה ואמר רבי מעשה בבית שערים והטבילוה קודם לאמה, עוד שם מאי אשה ואשה אשה אין לי אלא אשה תינוקת בת יום אחד לנדה מנין ת"ל ואשה אלמא כי מרבי קרא בת יום אחד מרבי ורמינהו אשה אין לי אלא אשה תינוקת בת ג' שנים ויום אחד לביאה מנין ת"ל ואשה אמר רבא הלכתא ניהו ואסמכינהו רבנן אקראי ומסיק בת ג' שנים ויום אחד הלכתא בת יום אחד קרא.

עוד אמרו בגמ' סוטה דף י' ר' שמואל בר נחמני אמר שנתנה עיניה לדבריה כשתבעה אמר לה שמא נכרית את אמרה ליה גיורת אני שמא ג"א את אמרה ליה פנויה אני שמא קיבל אביך בין קידושין אמרה ליה יתומה אני שמא טמאה את אמרה ליה טהורה אני ופרש"י טהורה אני מנדה הרי דתרי מילי ניהו פנויה וטהורה (ומדרש ברות רבה פ"ו) וילפת לפתחי כחזית התחיל ממשמש בשערה אמר רוחות אין להם שער אמר לה מי את רוח או אשה אמרה אשה פנויה או אשת איש אמרה לו פנויה, טמאה את או טהורה אמרה טהורה ע"ש.

והרמב"ם פ"ד מהא"ב ה"א הנדה הרי היא כשאר כל העריות המערה בין כדרכה בין שלא כדרכה חייב כרת ואפילו היתה קטנה בת שלש שנים ויום אחד כשאר עריות שהבת מתטמאה בנדה ואפילו ביום לידתה ובת עשרה ימים מטמאה בזיבה ודבר זה מפי השמועה למדו שאין הפרש בין גדולה לקטנה לטומאות נדות וזבות ע"כ.

איברא דבשו"ת הריב"ש סי' תכ"ה נתבארה שאלה זו דשייך בפנויה דין נדה ותמה השואל למה לא הזכירו הראב"ד והרשב"א ז"ל בס' ת"ה ובבעה"ג ששייך גם בפנויה כי לפי לשונם לעולם לא דברו אלא באשתו של אדם והריב"ש ז"ל השיב לו כי דבר ברור הוא שאסור ביאת הנדה בין באשתו בין באשת חבירו בין בפנויה והביא ראי' מכריתות יש בא ביאה אחת וחייב עליה שש חטאות הבא על בתו חייב עליה משום בתו ואחותו וכו' ואשת איש ונדה וכמס' כתובות אלו נערות שיש להם קנס וקא חשיב בהדייהו הבא על הנדה ומסיים בה אע"פ שהן בכרת אין בהם מיתת ב"ד וזה דבר פשוט לא נסתפק בה אדם מעולם והדבור בו מיותר. ומה שהקשה לו מהראב"ד והרשב"א שלא הזכירו ביאת פנויה דאית בה משום נדה משום דדברו בהוה או כי דבריהם היו ללמוד דעת את העם איך יתנהגו עם נשותיהן בטומאתן וטהרתן ולא הצטרכו לזה בפנויה שהרי ביאתה אסורה אף לא בימי טומאתה להרמב"ם דאורייתא ולהחולקים עליו עכ"פ מדרבנן ע"ש.

ולולי דבריהם הקדושים באמת מצינו לו לרבינו הרא"ד והרשב"א שכתבו בספריהם הנ"ל דביאת פנויה יש בה איסור משום נדה והוא דהרא"ד בבעה"נ שער הספירה כתב ואשה שתבעה להנשא נתפייסה אע"פ שבדקה עצמה אח"כ ונמצאת טהורה צריכה שתשב ז' נקיים אחר יום התביעה וצריכה בדיקה תוך ז' וטבילה בליל ח' כשאר נדות הנוהגת עכשיו מ"ט נשים דמחמדא ליום הנשואין ושמא ראתה טיפת דם כחרדל ואבוד נמצא יום תביעה חמור מיום הוסת דיום הוסת אם לא בדקה ולא ראתה ולבסוף בדקה ומצאה טהור טהורה ואילו יום התביעה אע"פ שבדקה אחר תביעה ומצאה טהור טמאה וכו' ולא שנא גדולה ולא שנא קטנה וכו' וכתב וז"ל כתבתי הענין הזה בזה השער מפני ענין הספירה והבדיקה ולא כתבתי אותו בשער הפרישה לפי שלא באתי לכתוב באותו שער אלא פרישה שהאדם צריך לפרוש מאשתו הנשואה אבל זאת עדיין אינה אשתו ואינו רשאי לכונסה לחופה עד שתטהר מפני מגעה וקרוב ישיבתה אצלו ושתיית כוס של ברכה ויחודה החופה שהוא דומה לעליית המטה כי החופה והיחוד הוא לביאה וכו' ע"ש והנה מפורש כתב הרא"ד באשה שתבעה לינשא והיה פנויה הרי היא בחזקת טמאה וצריכה בדיקה וטבילה כשאר נדות וכתב דזאת איננה אשתו וצריך לטהר ואינו רשאי לכנסה עד שטתהר וא"כ הרי כתב הרא"ד מפורש דפנויה ג"כ נדה היא כאשת איש ממש.

והרשב"א הביא בת"ה בדיני הפרישה אשה שתבעה לינשא ונתפייסה צריכה לשב ז' נקיים וטבלה הרי היא ככלה שפירסה נדה, עוד כתב שם (בית ז' ס"ב) וז"ל גרסינן בפ' תינוקת אמר רבא תבעוה לינשא ונתפייסה, צריכה לשב ז' נקיים פי' שמא חמדה ומתמת חמדה ראתה ולא הרגישה ולא עוד אלא אפילו בדקה ומצאה טהורה חיישינן שמא ראתהטיפת דם כחרדל ונאבדה וצריכה לשב ז"נ חוץ מיום התביעה ול"ש גדולה ול"ש קטנה ומסתברא דאינה צריכה הפסק טהרה שהרי זו לא ראתה כלל ודי לך אם אתה חושש שמא ראתה ופסק הדם מיד ולא שתאסר אותה ברואה ודאית שמעיינה פתוח ע"כ ע"ש מבואר דאם רואה ודאית צריכה גם הפסק טהרה והיא אסורה ככל נדה אף שהיא פנויה אלא דאנן לא מחזקינן זו ברואה ודאית. עוד שם והשניה אשה שתבעוה לינשא ונתפייסה וכו' שאם נשאת קודם שישבה ז' נקיים ושטבלה הרי היא ככלה שפירסה נדה, עוד שם (בש"ז ב"ז דף ל"ב ע"ב) תניא בתוספתא ר"ש שזורי אומר בית הסתרים בנשואה חוצץ בפנויה אינו חוצץ פי' לפי שנשואה מקפדת שלא תתגנה על בעלה ושפחתו של רבי שמא נשואה היתה א"נ בין השיניים אפילו פנייה מקפדת. ובדף ל"ג עוד שם תוספתא השירין וכו' ר"ש שזורי אומר בית הסתרים בנשואה חוצץ בפנויה אינו חוצץ עוד שם וכלל גדול וכו' וכדרך שחלקו בין דין נשים לאנשים בבית השמי ובית הסתרים ובנשים עצמן חלקו בין נשואה לפנויה וכו' ע"ש עכ"פ מבואר מדברי הרשב"א דכתב בפשיטות דפנייה נמי טמאה משום נדות ואף שהדבר למותר כתבתי שלא לטעות ולומר כי יש שתמה למה לא הביא הרשב"א והרא"ד דין זה מאחר דמי שבעונ"ה מקלו יגיד לו ילרף א"ו קושית השואל לסנוף מחשבה זרה כתבתי דמפורש בדברי הרשב"א וכן מפורש בבעה"נ דאין חלוק לדין נדות בין פנויה לאשת איש וכנ"ל ואין בזה שום חולק בעולם. אלא שגם הא ודאי אמת דעיקר חיבורים היו רק ללמד העם דעת איך להתנהג בעל עם אשתו וכמ"ש הריב"ש ז"ל.

העולה מדברינו. דפנויה נדה הרי היא באיסור כרת לבא עליה כאשת איש ממש לכ"ע בלי שום חולק ואין חילוק בין פנויה לנשואה לענין נדות כלל כי כל הבא על הנדה חייב כרת וכ"כ להביא הרמ"א יו"ד סי' קפ"ג ס"א בהג"ה ע"ש הריב"ש וב"י ולית מאן דפליג בזה.

סימן ו

באיסור לא תקרבו בפנויה נדה

אחר שביררנו דמפורש בתורה דלענין דין איסור כרת דנדה אין נפ"מ בין אשת איש לפנויה נדון בדין לא תקרבו בפנויה נדה ובספרא דרשו ז"ל ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב לגלות ערותה אין לי אלא שלא יגלה מנין שלא יקרב ת"ל לא תקרב אין לי אלא נדה בל תקרב ובל תגלה מנין כל העריות בל תקרבו ובל תגלו ת"ל לא תקרבו לגלות ע"כ משמע דס"ל דגם שאר קרבות לוקין עליהן מה"ת גם בסה"מ מצוה שנ"ג מנאה בכלל הלאוין וס"ל דלא קיי"ל כר' פדת שבת דף י"ג דלא אסרה תורה אלא קריבה של גלוי עריות ועיין

חנוך מצוה קפ"ח ובספרי סמ"ה מצוה קפ"ח מה שכתבתי בזה. והר"ן פח"מ וב"י ס"פ סורר ומורה וסמ"ג לאוין קכ"ו והכתר תורה לאוין שכ"ט כלהו ס"ל דהוי דאורייתא ואף שהרמב"ן ז"ל בהשגותיו על סה"מ חלק על הרמב"ם שאין מלקות מה"ת אלא בביאה גמורה או בהערלה המגילת אסתר שם דחה דבריו והעלה כהרמב"ם גם הש"ך יו"ד סי' קנ"ז סק"י כתב כהרמב"ם והביא לעצמו ראי' מהך עובדא דהעלה ליבו טינא ובש"ע א"ח סי' כ' סתם כהרמב"ם ובב"ש שם כתב דלהרמב"ם אפילו אם אינו עושה דרך חיבה אסור מדאורייתא ועיין ב"י יו"ד סי' קל"ה והב"ש הביא דברי הר"ן דאם יעמוד עמה אחורי הגדר איכא לאו דלא תקרבו ולמד כן מהמקשין שם בשלמא ע"ש בסק"א.

והנה הש"ך יו"ד סי' קנ"ז סק"א השיג על הב"י וס"ל דלהרמב"ם נמי קריבה אסורה מה"ת רק כשעושה חבוק ונשוק וכיוצא בו דרך חבה ובסי' קל"ה הוסיף להביא ראי' לסברתו גם הפנ"י בשו"ת ח"ב סי' מ"ד וכנה"ג י"ד סי' קל"ה ובעלי ארזים ס"ק א' כולם כתבו דהדין עם הש"ך ומיהו יש בזה הרבה חולקין עיין בס' אולה"פ סי' כ' אות ג' אריכות בזה ועיין בס' אגרות משה א"ע סי' נ"ו דאסור ליתן יד לאשה דקשה לסמוך על הסברא דאין זה דרך חבה ותאוה גם בעינן נגיעה בעצמה אי הוה בכלל קריבה.

ובגמ' ברכות ס"א ע"א מ"ר המרגה מעות לאשה מידו לידה כדי להסתכל בה אפילו יש בידו תורה ומעשים טובים כמשה רבינו לא ינקה מדינה של גיהנום שנאמר יד ליד לא יקנה רע לא ינקה מדינה של גיהנום ועיין רמב"ם פכ"א מא"ב ה"ב ובסמ"ג לאוין קכ"ו וברמב"ם הנ"ל הכ"ב.

מיהו היוצא לדידן דלכ"ע חבוק ונשוק דרך חבה וכן שאר קריבות שיש בהן הנאה אסור בפנויה נדה שהרי בכלל כל עריות הוא כיון שהיא נדה ונדה הקשה לכל עריות כולן. ולא סוף קריבה ממש אלא אפילו להסתכל בפני הפנויה לשם הנאה אסור אא"כ כדי שיראנה אם היא נאה לפניו שישאנה כדאמרינן בפ"ק דע"ז כ' ונשמרתם מכל דבר רע שלא יסתכל אדם באשה נאה ואפילו היא פנויה בא"א ואפילו מכוערת ואפילו בבגדי לבן אשה המכירה וע"ז אמר איוב ברית כרתי לעיני ומה אתבונן על בתולה וכ"כ הרמב"ם בהל' איסורי ביאה וגדולה מזו דהני אסור אפילו בפנויה טהורה ואדרבה חמורה היא הפנויה אפילו איננה נדה מאשתו נדה שמותרת לבעלה להסתכל בה ובפנויה ואפילו נהנה בראייתה ולא אסרו להסתכל אלא במקום המורפה כדאיתא בנדרים כ' ובש"ע יו"ד סי' קל"ה ס"ז אבל פנייה אסור לעולם אם לא כשרוצה לישאנה ובאופן שכתבנו. ואיסור זה כפי שביארנו תלוי במחלוקת הראשונים ז"ל אי הוא דאורייתא או דרבנן ורובם מהם ס"ל דהוא דאורייתא וקצת מהאחרונים רצו להבין דגם להרמב"ן איכא איסור דאורייתא בזה מדין חצי שיעור עכ"פ ומיהו קצתם חולקים בזה וכן נראה שיטת הרמב"ן מ"מ רוב פוסקים פסקו בזה כרמב"ם ז"ל.

וממילא עלתה לן איסור קריבה לפנויה נדה לכ"ע הן דרך חבוק ונשוק הן שאר קרבות, כגון שחוק ולקרוץ בעין להסתכל אפילו באצבע קטנה כל שמתכוון להנאה ועובר ע"ז מלקין אותו כמבואר ברמב"ם ובש"ע א"ע לרוב פוסקים מלקות ארבעים ולי"א מכת מרדות.

ועיין עוד בסמוך ומה שציינתי שם.

סימן ז

באיסור יחוד בפנויה נדה

ומעתה כיון שבארנו דדין נדה וקרבה של ג"ע שייך בפנויה כבנשואה א"כ פשוט נמי דדין יחוד שייך בה דמאחר דהיא בכלל העריות ומחייבי כריתות אסור להתייחד עמה כבכל שאר העריות ובגמ' יליף מקרא כי יפתח אחיך בן אמך וכתבו תוס' פ"ק דשבת ליחוד אסור מדאורייתא וכ"כ תוס' סנהדרין ועוד בכמה מקומות וכ"כ הטור והריב"ש סי' תכ"ה והמחבר (א"ע סי' כ"ב ס"א) ולהרמב"ם האיסור מקבלה הוא ויש לו רמז מה"ת ופשוט דנדה פנויה נמי בכלל האיסור והכין מבואר ביבמות (נ"ד ע"א ובכריתות י"ד) אלא בדין אחד חמורה פנויה נדה דבאשתו נדה אין איסור להתייחד עמה זולתי החתן כשלא בעל הבעילת מצוה משום דתקיף יצריה כדאיתא בכתובות (ד' ע"א וסנהדרין ל"ז ע"א ויו"ד ס' קל"ה ובא"ע סי' כ"ב) ובפנויה נדה אסור יחוד לעולם אם לא באותן

שלא נאסרו כגון אב עם בתו והאם עם בנה ועיין רא"ש שלהי נדה שכתב התורה אסרה יחוד עריות כולם וגם נדה היא בכרת כשאר עריות אלא הותר היחוד מרמז דקרא והיינו באשתו שרמזה התורה מקרא דסיגה בשושנים אבל בפנויה דליכא רמז דקרא להתירה הרי היא בכלל שאר עריות ואסור וזה פשוט.

ובחייבי לאוין נחלקו הפוסקים אי אית בהו איסור יחוד מה"ת או דלמא רק במייבי כריתות ומב"ד, ורבו בזה הדעות והשיטות ועיין מנ"ח מצוה קפ"ח ובקרית ספר להמבי"ט פכ"ב דא"ב יחוד דעריות הוא דאסרה תורה אבל דמיי"ל נראה דלא אסור מדאורייתא והרבה פוסקים ס"ל דגם בחיי"ל אסור מדאורייתא אבל בפנויה נדה שהיא איסור כרת פשוט דאית בה איסור יחוד וכדעת הריב"ש וכ"כ מהר"ש אבוה"ב בס' הזכרונות להל' נדה וביותר מפורש בזכרון י' בענין אל תחלל את בתך דפנויה נדה עובר על היחוד מה"ת כבכל עריות וכ"כ מהרי"א הלוי ח"א סי' ט"ז דנראה פשוט דלהסוברים יחוד מה"ת ה"ה בפנויה נדה וכן פשיטא ליה לטוט"ד מהד"ת ח"א סי' ה' וכ"כ בבינת אדם דפנויות בזמן הזה שאין טובלות לנידתן הוי איסור היחוד דאורייתא וכ"כ הערוך השלחן ס"א וגו' א"ע סי' כ"ב דפנויה נדה הוי בכלל יחוד דשאר עריות וכן נקטו רוב הפוסקים בפשיטות. והגם שיש מן האחרונים דס"ל דאיסור יחוד אפילו בפנויה נדה אינו אלא מדרבנן ומגזרת דוד ובית דינו הוא ומיהו נראה שרבו דעת הסוברין דמדאורייתא הוא אפילו בפנויה נדה וגזרת דוד ובית דינו לא היה אלא על פנויה טהורה.

ומה"ט יש להזהיר לאותם שמוציאין בתולה במכונית (קאר בלע"ז) ויוצאים עמה ביחוד לדבר על נדה ולהכיר זה את זה והגם כי כוונתם רק לשם נישואין ואין מתכוונים לדבר רע מ"מ יש בזה איסור משום יחוד עם בתולה נדה והגם שכתבתי בספרי משנה הלכות ח"ג סי' מ"ח דאפשר עכשיו שברוב הדרכים כל הלילה ישנם עוברים ושבים במכונות אפשר דהוי רה"ר לענין יחוד ולא מיבעיא ביום אלא אפ"ו בלילה ויחוד לא הוי אלא כשאין עוברים ושבים מ"מ היכי שהם יוצאין למקום מוצנע ויושבים במכונה בגדי לבדים ודאי יש בזה משום יחוד ובפרט כי ע"פ רוב הם בכיוון נוסעים למקום שלא יטרידם עוברי דרכים ובקעה שאין בה ג' אנשים הוי רשות היחיד לענין טומאה וגמרינן לה מסוטה.

העולה לדידן דיחוד עם פנויה נדה אסור לכ"ע ולרוב הפוסקים אסור הוא מדאורייתא ולמקצתם עכ"פ מדרבנן אסור להתייחד עם פנויה נדה, ולדעה ראשונה הא דתקנו דוד ובית דינו איסור יחוד היינו בטהורה דאפילו פנויה וטהורה נמי אסור להתייחד עמה אע"פ שאינה ערוה בכלל יחוד דעריות כנסוה וגזרו עליה, וב"ד של הלל ושמאי גזרו אפילו על יחוד גויה נמצא שכל המתייחד עם אשה שאסור להתייחד עמה בין ישראלית בין כותית עובר באיסור ולדעת הסוברים דאיסור יחוד בפנויה הוא דאורייתא מכין אותו מלקות מה"ת ולמ"ד שהוא מדרבנן מכין אותן מכת מרדות האיש והאשה ומכריזין עליהן ועש"ע א"ע סי' כ"ב.

סימן ח

אי בתולות דידן סתמן נדות הן

הנה פשוט דבתולות דידן כל שעברו ימי נערות בחזקת נדות הן וכ"כ הפרמ"ג בפשיטות בא"א סי' רי"ז וכ"כ המור וקציעה וכן סתם המשנה ברורה א"א שם סקט"ז דבתולות שלנו בחזקת נדות הן שהרי אינן טובלות לנדתן ואיכא עלייהו לאו דלא תקרבו לגלות ערוה ע"ש, ובחוברת אוהל תורה (שנה א' חוב' א) הביא בשם הרד"ץ זעהמן היות כי בתולות דידן סתמן נדות הן ופנויה נדה הוה בכלל ערוה וכמש"כ הפרמ"ג ע"כ אף בפנויה אינה נאה אסור להסתכל בה כמו א"א אפילו מכוערת. ובאמת כי דבר זה פשוט הוא מאד דאורח בזמנו בא ורק בימים הראשונים שהיו נוהגין בני חטאת וטהרה לקודש טבלו כולם לטהרות נשואות ופנויות אבל בעונ"ה בזמן הזה שאין לנו טהרות בטלוהו לטבילה זו של בתולות.

ואין להקשות למה באמת בטלוה לטבילה זו דכבר מי' לן הרמב"ן ז"ל בהל' נדה הביאו הריב"ש הנ"ל דאפילו נימא דטבילה בזמנה מצוה בטלוה חכמים לטבילת בתולות פנויות בדורות האחרונים משום דהוי חומרא דאתי לידי קולא שיבאו בה לידי מכשול שיבואו

להקל בה מכח איסור דרבנן ויכשלו בה בג"ח כמו שנכשל אותו תלמיד במס' שבת דף י"ג שמת בחלי ימיו שנכשל באיסור דרבנן, ולכן בטלוהו לגבילה זו של בתולות, ונמצא כולן בחזקת נדות הן לכ"ע וז"פ מאד, וכל חומר דין נדה עליהו.

סימן ט

באיזה מקום שייך איסור יחוד

דע, כי יש מן האנשים שחושבים כי איסור יחוד ליכא אלא בבית או במקום סגור מוקף מחיצות אבל מקום פתוח כגון שדה או בקעה אין בו משום איסור יחוד ולכן פעמים מתחכמים ויוצאים מחוץ לעיר על פני השדה מקום שאין שם מחיצות ודבר זה הוא טעות גמור דודאי בשדות שנמצאים שם עוברים ושבים חדיר ליכא שם משום יחוד אבל מקומות דאין שם עוברים ושבים כגון שהוא רחוק מן הדרך פשוט דיש שם משום איסור יחוד וכן בכל מקום שנמנעים משם עוברים ושבים אסור משום איסור יחוד.

איברא דבשדה איכא חומרא יותר מבעיר לענין איסור יחוד וכמ"ש במשנה קידושין פ' ע"ב לא יתייחד אדם עם שתי נשים אבל אשה אחת מתייחדת עם שני אנשים ובגמ' אמר רב יהודה אמר רב לא שנו אלא בכשרים אבל בפרוצים אפילו בי עשרה נמי לא הוה מעשה והוציאוה עשרה במטה ואמר רב יהודה אמר רב ל"ש אלא בעיר אבל בדרך עד שיהא שלשה שמא יצטרך אחד מהם להשתין ונמצא אחד מתייחד עם הערוה וכתב הטור א"ע ס' כ"ב וא"א ז"ל כתב שאשה אחת מתייחדת עם שני אנשים בעיר ובשדה עם ג' אבל בפרוצים אפילו בעיר ובי' נמי לא ועיין ב"י ודרישה.

סימן י

דעת הרמב"ם דבזה"ז ליכא אנשים כשרים לגבי יחוד

ודעת הרמב"ם דבזמן הזה ליכא אנשים כשרים ואסור להתייחד לאשה אפילו עם אנשים הרבה וכן פסק המחבר א"ע סי' כ"ב וכתב הרמ"א וי"א דאשה אחת מתייחדת עם שני אנשים כשרים אם הוא בעיר (טור בשם הרא"ש) ומתם אנשים כשרים הם (ר"ן פ"י יוחסין) אבל אם הם פרוצים אפילו עם י' אסור, וכ"ז בעיר אבל בשדה או בלילה אפי' בעיר בעינן ג' (ר"י בשם הראב"ד) אפילו בכשרים ע"ש ועיין ב"ש וח"מ שם מה שהאריכו אודות יחוד בדרך לאשה שצריכה ליסע בעגלה עם ב' אנשים דהמרש"ל אוסר עכ"פ פשוט דאיסור יחוד הוא בשדה ג"כ.

ומה"ט רע המעשה מאד מה שמתייחדים בחור עם בתולה במקום מוצנע ערוצים להכיר זה את זה אם הם מתאימים זה לזה לינשא ואף אם נאמר דכוונתם לטובה ואין מתכוונים לשום דבר רע מ"מ הרי עצם הדבר הוא איסור גמור מצד איסור יחוד ובפרט יש להזהיר בימי הקיץ אשר מתגוררים (בקאנטרים בלע"ז) במעוני קיץ ושם יוצאים לשדה או ליער ביום וכ"ש בלילה דיש בזה איסור גמור של יחוד ורמז לדבר מקרא כי בשדה מצאה נערה ואין מושיע לה.

ואל ההורים אשא עיני ואבקש מכם הוריס ומוריס הזהרו ומנעו את בניכם ובנותיכם והרחיקו אותם מדרך עתם דרך עקלתון ולא דרכיהם דרך ה' אם לא תדעי לך היפה בנשים צאי לך בעקבי הצאן ורעי את גדיותיך על משכנות הרעים ודרשו ז"ל אם לא תדעו לך להיכן תלכי לרעות צאנך את היפה בנשים שחדל לו הרועה מלהנהיג אותם צאי לך בעקבי הצאן הסתכלי בפסיעות דרך שהלכו הצאן והעקבים ייכרים ובאותה הדרך לכי בדור הזה ובפרט במדינתנו אשר חדל לו הרועה מלהנהיג ואיש כל הישר בעיניו יעשה את היפה בנשים הסתכלי בפסיעות דרך שהלכו אבותינו הקדושים והדרך והעקבים שדרכו ייכרים ובאותו הדרך לכי ואז תזכה לרעות את גדיותיך היינו הדורות הבאים אחריך על משכנות הרועים שהם יזכו להיות רועי ישראל ועיין רש"י איכה תרעי ותינגלי מיד המציקים לך להיות ביניהם ולא יאבדו בניך התבוני בדרכי אבותיך הראשונים שקבלו תורתו ושמרו משמרתו ומצותיו ולכי בדרכיהם הכלל מי שרוצה שלא יאבדו בניו בין האומות מ"ו אין לו עצה אחרת אלא להתבונן בדרכי אבותינו וללכת בהם ואז יזכה לרעות את גדיותיך הבנים על משכנות הרועים וד"ל.

סימן יא

אסור לבא על פנויה אפילו טהורה בלי חופה וקדושין

ומה שטועים העולם ומורגל בפי ההמון פלונית פנויה ומותרת הנה לא מבעיא בתולות דידן דנדות הן אסורות מדאורייתא והבא עליהן בהכרת מ"ו וכמו שבררנו בס"ד בשער א', אלא אפילו בפנויה טהורה שבבלה או שעדיין לא ראתה מעולם מ"מ אסורות הן ולדעת הרמב"ם פנויה אפילו טהורה אסורה מה"ת בלאווים בה מלקות על שהכינה עצמה לכך להבעל דרך זנות והרי זו בכלל קדשה אע"פ שאינה יושבת בקובה של זונות וגם לא הפקירה עצמה אלא לזה ולדברי המולקים עליו שאין בביאת הפנויה לא לאו ולא מלקות מ"מ יש בביאתה איסור דרבנן והרי גם על יחודה גזרו ואסרו כ"ש ביאתה גם יש מי שאומר דביאת פנויה אסור מה"ת אף שאין בה לאו ולא מלקות מ"מ איסור עשה יש בה דכי יקח איש אשה ובעלה אמרה תורה כשירצה לבעול יבעול בקדושין עיין ריב"ש הנ"ל.

ועיין מ"ר רות פ"ו ד' ליני הלילה א"ר יוסי שלשה הן שבא ירן לתקפן ונזדרזו עליו כל אחד ואחד בשבועה ואלו הן יוסף דוד ובועז מנין שנאמר מי ה' שכבי עד הבקר ר' יהודה ור' מנינא ר' יהודה אומר כל אותו הלילה היה ירן מקטרגו ואומר את פנוי ומבקש אשה והיא פנויה ומבקשת איש עמוד ובועלה ותהי' לך לאשה ונשבע לירן ואמר מי ה' שאינו נוגע בה ורות טהורה היתה כמו שמבואר שם במדרש והבאתי דבריו לעיל באות א'. ועיין תוספתא סוטה פ"ט וספרי בהעלותך פסקא פ"ח והנה אפילו פנויה וטהורה ורצה לישאנה אפ"ה אסורה לו בלא קידושין והתם ליכא עדים ולא קדשה קודם (ומיחוד לא קשה דאכתי לא גזרו על יחוד פנויה ודוד וב"ד גזרו).

ולקדשה בביאה לא היה אפשר ואפי' אם בא עליה לשם אישות בינו לבינה אינו כלום אף דהוה עדיין קודם גזירת רב דמנגיד אמאן דמקדש בביאה מ"מ בלי עדים אינו כלום. עכ"פ ביאת פנויה לדעת הרמב"ם אפילו טהורה איכא לאו והסכימו עמו הרא"ש והטור וכן הוא דעת הי"א ברמ"א א"ע סי' כ"ו ס"א ועיין בתשו' הרדב"ז ח"א סי' כ"ה ובח' מהרי"ט ריש קידושין ולדעת פוסקים אחרים עכ"פ מדרבנן אסור ועיין ב"ח וב"ש א"ע הנ"ל וגם זה פשוט וברור, אלא דמה שאמרו פנויה היא ומותרת כלומר שמותרת לינשא לכל אדם אבל רק לאחר קידושין וחופה כדמו"י, אבל בלי חופה וקידושין אסורה היא לכ"ע אפילו היא טהורה, ואם היא טמאה נדה חייבים כרת ואם היא טהורה להרמב"ם בלאו ולוקין מלקות לאורייתא ולהמולקין לוקין מרדות וגם זה פשוט.

ועיין עוד בספרינו שו"ת משנ"ה ח"ב סי' נ"ב.

סימן יב

אי שייכים כל האיסורין הנ"ל על הנשים כמו על האנשים

ובמה שיש טועים או עושין עצמן כטועים וסוברים דאיסורין אלו על האיש נאמרו דברוב מקומות בלשון זכר נאמרו אסור לאדם להתייחד עריך אדם להתרחק מהנשים הבא על אחת מכל העריות וכיולא בה מהלשונות עיין בש"ע א"ע סי' כ' כ"א כ"ב הנה דבר זה טעות גמור הוא אין צריך לפנים דקיי"ל השוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה וכל שהאיש נהרג האשה נהרגת וכל שהאיש לוקה האשה לוקה וכל שהאיש במכת מרדות האשה ג"כ הכי ובתורה כתוב מות יומת הנואף והנואפת ובש"ע א"ע סי' כ"ב כל המתייחד עם אשה שאסור להתייחד עמה בין ישראלית בין עו"כ מכין את שניהם מכת מרדות האיש והאשה וזה פשוט בכל הפוסקים לית דין צריך בשם. ובתו"כ אשה מוזהרת ע"י איש מנין ת"ל לא תקרבו הרי כאן שנים ומובא ברש"י עה"ת ובס' עמודי אור טעה בכוונת המו"י ופשוט ובחנוך מצוה קפ"ח לאו זה נוהג בזכרים ונקבות.

וגדולה מזו כתב בס"ח סי' תרי"ד שאשה צריכה ליזהר שלא תשמע קול איש שמכל שהאיש מוזהר אשה מוזהרת ע"ש ובמערכי לב הביא מקור לדבריו מסוטה מ"ח ע"א זמרי גברי וכו' ולא ידענא למה ליה מקור אחר הלא ר' יהודה המסיד נתן מקור לדבריו שכל שהאיש מוזהר אשה מוזהרת ועיין ילקוט שמואל ע' רמז ק"ה וז"ל בבואכם העיר כל האורך הזה למה

מציעות בגויו של שאול היו ולא היו שבעות ממנו דברי ר' יהודה א"ל ר"י א"כ עשית בנות ישראל כזונות והלא כשם שאי אפשר לזון את עיניו מאשה שאינה ראויה לו כך א"א לאשה לזון את עיניה מאיש שאינו שלה עכ"ל. וזה הוא על טעם הנ"ל, ועיין מהרש"א ברכות מ"ח בח"א שהביא דברי הילקוט הנ"ל א"ל ר"י א"כ עשית בנות ישראל כזונות. ועיין שו"ת תשורת ש"י מ"א ס' קכ"ה.

סימן יג

איסור הסתכלות לנשים על אנשים

ובתשובה אחת כתבתי הרהורי דברים על ידיד"נ הגאון הגדול מוה"ר עובדי' יוסף שליט"א בעל שו"ת יביע אומר ח"א סי' ו' אות ה' שהביא להתיר הסתכלות נשים באנשים מגמ' ברכות מ"ח מדלא חיש הש"ס בברכות לקושית ר' יוסי והלא כשם שא"א וכו' אלמא דלא חיישינן בנשים דלאו בנות הרגשה נינהו וע"ש ואומר אני דמ"ו לסמוך על זה ולהתיר ח"ו לבנות ישראל לזון עיניהן בהסתכלות באנשים האסורים להן דודאי אין חילוק בין אנשים לנשים בזה ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם גם להם נאמרה והא דלא חיש בגמ' לקושית ר"י אינו קושיא כלל דתרי מילי נינהו דהנה בגמ' ברכות אמר שמואל כדי להסתכל ביפיו של שאול דכתיב משכמו ומעלה גבוה מכל העם אבל בילקוט במחלוקת ר' יהודה ורבי יוסי הלשון כל האורך הזה למה מציעות בגויו של שאול היו ולא היו שבעות ממנו א"ל ר' יוסי והלא כשם שאי אפשר לזון את עיניו מאשה שאינה ראויה לו כך א"א לאשה לזון את עיניה מאיש שאינו שלה ע"כ.

והנה המדייק בשינוי הלשונות דש"ס דילן והילקוט יראה החלוק פשוט דבש"ס דילן ס"ל לשמואל דמסתכלות ביפיו היו משום דמשכמו ומעלה גבה מכל העם הי' והיה זה לדבר פלא בעיניהם והיו מסתכלים בו כאדם המתמיה על דבר פלא אבל ר' יהודה בילקוט ס"ל דההסתכלות הי' לשבוע ממנו כמו שכתב להדיא ולא היו שבעות ממנו א"כ לר"י כוונתם היתה לשבוע ולזון מיפיו והוא אינו ראוי להם וע"ז א"ל ר' יוסי והלא כשם שא"א לזון את עיניו מאשה שאינה ראויה לו כך א"א לזון את עיניה מאיש שאינו שלה. אבל להסתכל בלי הנאה של תאוה אין בזה איסור ובאמת הסתכלות בלי תאוה גם באנשים הי' מותר, אלא שא"א ועיין ברכות כ' רב גידל היה רגיל דהוה קאזיל ויתיב אשערי עבילה אמר לה הכי עבילו והכי עבילו א"ל רבנן לא מסתפי מר מילה"ר א"ל דמיין באפאי כי קאקי חיורי אבל אנן אסור להסתכל לעולם וההסתכלות בשאול לפי דעת שמואל לא היתה כשם תאות הנאה ודו"ק.

ומבואר דהפירכא לר' יוסי משום דלר"י הי' רגונס לזון לשבוע מיפיו של שאול בדרך תאוה של זנות וזה ודאי אסור אפילו בנשים משום דלא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם ובהא ודאי הלכה כר"י ונעמו ונימוקו עמו וגם ר' יהודה לא חש ליה להשיב דאין זה דרך זנות ושתיק ליה ומדשתק ליה ש"מ אודיה אודי ליה ע"ז אבל שמואל לא קאמר אלא כדי להסתכל ביפיו ולא לזון ולשבוע מיופיו אלא כעל דבר פלא ביופי ודבר זה אין בו איסור וזה ברור בס"ד.

וראי' ברורה לדברי מגמ' שבת ס"ד מפני מה הולרכו ישראל שבאותו הדור כפרה מפני שזנו עיניהם מן העבירה ופירש"י זנו לשון מזון שנהנו במראית העין ע"ש. ומבואר שהנהנה מהעבירה במראית העין נקרא מזון וז"ש לו ר"י לר' יהודה לזון ולשבוע הוי בכלל זנות ולזה מ"ש אש ומ"ש אשה אבל הסתכלות בלי לשבוע ובלי ליהנות מעבירה ליכא איסור ודו"ק.

ועיין א"ע פ' יתרו לא תחמוד אנשים רבים יתמהו על זאת המלוה איך יהי' אדם שלא יחמוד דבר יפה בלבו כל מה שהוא נחמד למראה עיניו, ועתה אתן לך משל דע כי איש כפרי שיש לו דעת נכונה והוא ראה בת מלך שהיא יפה לא יחמוד אותה בלבו שישכב עמה, כי ידע כי זה לא יתכן ואל תחשוב זה הכפרי שהוא כאחד המשוגעים שיתאוה שיהי' לו כנפים לעוף השמים ולא יתכן להיות, כאשר אין אדם מתאוה עם אמו אע"פ שהיא יפה כי הרגילוהו מנעוריו לדעת שהיא אסורה לו ככה כל משכיל צריך שידע כי אשה יפה או ממון לא ימצאנו אדם בעבור חכמתו ודעתו רק כאשר חלק לו השם אמר קהלת ולאדם שלא עמל בו יתנו חלקו ואמרו חכמים בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מלתא אלא במזלא ובעבור זה המשכיל לא יתאוה ולא יחמוד ואמר שידע שאשת רעהו אסרה השם לו יותר

היא נשגבה בעיניו מבת מלך בלב הכפרי על כן הוא ישמח בחלקו ולא ישים אל לבו לחמוד ולהתאוות דבר שאינו שלו כי ידע שהשם לא רצה לתת לו לא יוכל לקחתו בכחו ובמחשבותיו ובתחבולותיו על כן יבטח בבוראו שיכלכלנו ויעשה הטוב בעיניו ע"כ העתקתי דבריו הקדושים כולם מפני האמונה והבטחון והתועלת גדול שיש בהם.

ובמס' ד"א זוטא פ"א אל תכשל בעיניך שאין מכשול אלא בעינים ואמרו רז"ל עינא ולבא תרי סרסורא דעבירה הם, ובגמ' סוטה דף מ' גמירי אין יה"ר של אדם שולט אלא במה שעיניו רואות, במס' יומא אמרו הרהורי עבירה קשין מעבירה גופה ואף שרש"י פ"י להכחשת הגוף אמנם אחרים פי' גם לאיסור ועכ"פ אפילו לא חמור אבל עבירה הוא וגדולי דגם באשה יה"ר שולט בה במה שעיניה רואות וזה פשוט מאד, ועיין עוד סוטה דף ט' סוטה נתנה עיניה במה שאין ראוי לה מה שביקשה לא ניתן לה ומה שבידה נטלוהו ממנה וכן מצינו בנחש הקדמוני מי שנתן עיניו במה שאינו ראוי לו וכו' ובמשנה שם דף כ' אינה מספקת לשתות עד שפניה מוריקות ועיניה בולטות הרי שנענשה על עיניה ועיין לעיל היא כחלה לו עיניה לפיכך עיניה בולטות ועיין שבת ס"ב ע"ב ומשקרות עינים ודו"ק בכל אלו עכ"פ ברור דגם באשה יש דין איסור של הסתכלות בערוה כמו באיש. ובאמת כי שוב מצאתי מבואר בילקוט מליובאוויטש זלה"ה בפ' ט' הביא ג"כ בפשיטות כי גם הנשים מחויבות לשמור עצמן מכל הנ"ל כאנשים ושמחתי כעל כל הון.

סימן יד

איסור יחוד וקירוב לחתן עם הכלה

והנה בעונ"ה פרצה הפירצה אפילו בין שומרי התורה שמתיחדים החתן עם הכלה ולפעמים מ"ו באים לדי קריבה של חיבוק ונישוק וזה איסור גמור ואין לזה שום היתר כמו שאסור להתייחד בכל נדה כן הוא עם הכלה שלו חדא דהרי בזמן הזה אין מקדשין קודם הנשואין א"כ הרי היא סתם כפנויה לכל דבר ואפילו בזמן שקדשו קודם אסורה היתה משום דכלה בלא ברכה אסורה לבעלה כנדה וזה בטהורה אבל בטמאה אסורה משום נדה ממש עכ"פ פשוט ליחוד וקירוב בחתן וכלה הוא איסור גמור ועון פלילי ככל יחוד של אשה נדה וקרבתה ואין לזה שום היתר ואדרבה אם לדין גרע הוא שהרי כאן כיון שסופה להנשא לו אם יתרגל בה מ"ו לגגוע בה בנדתה מ"ו יקל ראשו גם לאחר החתונה דמ"ש הוא ויבא מ"ו להקל באיסור כרת ועיין ביערות דבש מה שנווח ככרוכיא על מה שיולאין החתנים והכלות לטייל בשוק ובשדה ובאין עי"ז מ"ו לידי הרהור וקישוי לדעת ומ"ו להולאת ז"ל ר"ל ולידי קירוב בערוה נדה ועכ"פ ליכא בזה שום חלוק בין שאר בתולה נדה לכל הדברים והעובר ע"ז הרי הוא חשוד על העריות ופסול לעדות כמבואר בש"ע א"ע.

ובס' שו"ת מעיל צדקה סי' י"ט כתב וז"ל בבית ישראל ראיתי שערוריה איכה נהייתה כזאת שאין איש שם על לבו להוכיח בשער בת רבים על התקלה וקלקלת שוטים שקלקלו והרגלו הרגל בדבר עד שנעשה טבע קיים לבלתי הרגיש ברעה אשר ימצאם באחרית הימים והוא אשר נעשה בכל יום ערוך השלחן ונפה הצפית מיום שגומרים שידוכים בין בחור ובתולה מושיבים אותם יחד ומוסרים הבתולה לזנות בית אביה בחיבוקים ונשוקים ומעשה חידודין וכל הקרואים והמסובים מחזיקים בידו אני מתמיה מזה ימים מדוע מחשים הגבורים אשר מעולם אנשי שם המוכתרים בכתר תורה ונתתי אל לבי לדרוש ולחקור אם יש מקום להניח לישראל במנהגם הגרוע הזה להיותם שוגגים ולא יחזרו מזידין כי כמעט ידוע לכל שלא יקבלו ולא ישמעו לקול ענות מוכיחיהם בדבר זה וע"כ יש לנדד ולברר אם הנאסר הזה הוא מדברים שנוכל לומר מוטב שיהיו שוגגים או אם הוא מאיסורי דאורייתא.

והנה נודע מה שכתב הרמב"ם בפכ"א מאישות ובס' המצות שלו ס' שנ"ג וז"ל הזהרנו מהתקרב והמתעדן אל אחת מכל העריות ואפילו בלי ביאה אלא חיבוק ונישוק והדומה לו מפעולות הזרות המעמיקים בזימה והוא אמרו באזהרה מזה איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה ולשון ספרי לא תקרבו לגלות ערוה אין לו אלא שלא יגלה מניין שלא יקרב ת"ל ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב וכו'. - ושם אמרו ונכרתו הנפשות העושות מאי ת"ל יכול יהא חייב כרת על הקריבות ת"ל העושות ולא הקריבות עכ"ל.

והנה כל הפוסקים הסמ"ג והטור והש"ע העתיקו פסק זה להלכה וכן פסק ה"ה דלוקין על לאו זה אם הוא דרך חיבה וקירוב דעת וכן הוא דעת הר"ן פרק אין מעמידין וכו' וכ"כ הש"ך סי' קנ"ז דמשמעות הר"ן כהרמב"ם וכ"כ הרא"ה בספר החינוך אבל הרמב"ן בהשגות שלו חלק עליו ואמר שאין מלקין מה"ת אלא בביאה גמורה או בהערלה. והנה בש"ך מביא דאי' לרמב"ם וכו' ואחרי כל הבא בדבריו מבואר שדין הרמב"ם בזה יש לו דאי' מש"ם וגם הרמב"ן כמדומה לא פליג עליו אלא דלא נשוו לאו אבל אפשר דנאסרו כמו מ"ש מדאורייתא א"כ לפחות נכלל בהני כללים דכמעשה ארץ מצרים לא תעשו שכל אלו הן מעשיהן המשתגעים ומעמיקים בזנות וכו' וא"כ הוי מדאורייתא ומן הראוי לגעור בכל אלה העושים כן כי ספק הן נדות ומידי ספק לא נפקי וכו' ודים של שלמה דבילה פסק בספקא דאורייתא חייב לאוכיתהו. [ובאמת לא ידענא למה כתב ספק נדות הרי ודאי אורח בזמנו בא והם בחזקת נדות ודאי לאחר שנתבגרו וזה פשוט וכמו שכתבתי לעיל.]

והנה אף אם נהי' כזאת עת לחשות מהוכיח אותם לנוכח בניהם שלא יקבלו ולא ישמעו לקול התורה עכ"פ כל מי שנוגע ירא אלוקים בלבו יעזור כגבור חלציו וישים מצחו נגד המון עם לבלתי יעשה כמעשיהם וכו'. ואליכם אישים בחורים מבני תורה הלא לכם לב לדעת כי העבירה מטמטמת לבו של אדם כדכתיב ונטמאתם בם מלבד העונשים המיועדים לו בזה ובבא והשומע לדבריו יראה זרע יאריך ימים אמן ע"ש לשון קדשו. ועיין בספר גדר עולם חתימת הספר מש"כ שהוא עון פלילי והוא מאבזרייהו דעריות שצריך ליהרוג ואל יעבור ע"ז ואין שום היתר בזה מחמת שנתקשר אתה בחנאים עיי"ש וכ"כ עוד שם בפ"ח ע"ש דבריו הקדושים, לבל העונש שעונש יענש או שישוב אל ה' וירחמהו.

סימן טו

מתי מתחיל איסור שגזרו על הפנויה

איסור זה דפנויה מתחלק דמה שחלוי באיסור נדה נותנין חזקה נדה משעה שרוב נשים רואות אבל מה שנאסר אפילו בפנויה טהורה נאסרה מבת ג' ויום אחד עיין ב"ח בקו"א לסי' כ"א דאיסור קריבה דג"ע פשיטא דאיכא איסור דאורייתא בקריבה לערוה אפילו היא קטנה דלא חלקה תורה בין גדולה וקטנה גם בתש' מעיל צדקה סי' י"ט כתב דעריות מבת ג' שנים נהרג על ידה, נמצא דמשעה שנאסר בה גילוי עריות נאסר בה הקריבה ע"ש ומיהו האשה כל שאינה בת עונשין אין לוקין אותה ואם היתה א"א וזנתה לרצונה נאסרה על בעלה אפילו קטנה וכל העובר על אלו או על קצתן מהם הרי הוא בכלל החשוד על העריות והרי הוא פסול לעדות אשה ושאר דינים המבוארים בה בתורת ה' תמימה.

והא לך לשון מורינו החפץ חיים ז"ל במצוה הנ"ל

ראשון לכל צריך האדם לדעת שכל העונשים הנאמרים בתורה"ק ובחז"ל על מי שעובר על איסור עריות הוא גם עובר על איסור נדה, ושניהן חייבים כרת עבור זה העובר ע"ז בזדון לבו הוא רשע גמור ופסול לעדות ולשבועה ונקרא פושע ישראל בגופו עבור זה ודינו נפסק (במס' ר"ה דף י"ח) דמי שיש לו רוב עונות, ובתוך העונות נמצא גם עון זה נידון בגיהנם י"ב חדש ואח"כ גופו כלה ונשמתו נשרפת והרוח מפזרת לאפר תחת כפות רגלי הצדיקים ומי יוכל לשער גודל היסורים והצרות שיסבלו שניהם בגיהנום אפילו על פעם אחת שעוברין על איסור זה וכל שכן אם הופקר מ"ו בעיניהם עון זה החמור לעבור עליו כמה פעמים.

עוד כתב שם ואיסור נדה מפורסם בכל ישראל אפילו לקטני שבקטנים שיש לו מעט ידיעה בחומש כי הלא מקרא מלא הוא ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב לגלות ערותה וכתיב בסוף הפרשה כי כל אשר יעשו מכל התועבות האל ונכרתו הנפשות העושות מקרב עמם והיינו שגם האשה נכרתה עבור זה ונשנה הדבר הזה בפרשה כמה פעמים שהוא תועבה ומטמא הארץ ומטמא הנפש ונפשו נכרת מארץ החיים לגמרי ואפילו אם יכפוהו עכו"ם לזה צריך למסור נפשו ולא יעבור ע"ז שהוא שקול כמו עבודה זרה, וע"ש מה שהאריך עוד.

סימן טז

תשובת המשקל מבעל הרוקח

יא) ועתה נעתיק פה מש"כ רבינו אליעזר מגרמיזא (מבעלי התוס' ז"ל) בספר הרוקח הגדול בהל' תשובה וז"ל.

פנויה נדה: עריות נפשו של אדם מחמדתן בין בפניו בין שלא בפניו אם לבו השיאו לבא על פנוי' בתולה או אלמנה בין כדרכה בין שלא כדרכה וחושב בלבו מה חטא באשה פנויה יתן אל לבו תבונה כשיבא עליה הלא לא טבלה וכל אשה היא רואה נדה אם כן בא על נדה שהיא בכרת.

תשובה הבאה: אם זאת האשה היתה מרולה לו בביאה ולבו בוער בחשק אהבה עליה והי' יכול לבא עליה ושובר ומנתק מורשי לבבו ומתאפק ועולר לבו מלבא עליה או על אשה אחרת שהיתה נשמעת לו והיה נתיחדה עמו ומתחרט ואינו חוטא ומונע תאוותו זו היא תשובה הבאה.

תשובת הגדר: לא ירחה שחוק נשים ובתולות שנה או שנתים או יותר ולא ירחה פני אשה ולא בחזה ולא כנגד דדיה ולא כנגד ערותה אפילו באשתו נדה בעוד שלא טבלה ולא יאכל מאכל חם ולא דבר שמביא תאוה ירחיק עצמו ולא ירחה בהמות וחי' ועוף בשעה שמזקקין זה לזה פן יתאוה לעבירה.

תשובת המשקל: כפי הנאה שנהנה בנשיקה במשמוש והערחה יש לו להצטער בדאגת הלב ויתענה לכל הפחות מ' יום ולא יאכל בשר ולא ישתה יין בלילה שיש לו להתענות למחר ולא בלילה לאחר תעניתו ויצטער בשכיבתו יומם ולילה לשקול הצער כנגד חשק ונשק התאוה אשר נהנה.

תשובת הכתוב: הנה כרת הי' חייב בביאתו שבא עלי נדה בעוד שלא טבלה על כן ישכב בקושי על הארץ או על דף וילבש שחורים וילקה ויתענה לא פחות מן מ' יום ויתוודה בכל יום ג"פ בבכיית הלב ובדמע ולא ירגיל לילך בשחקות נשים ולפוס נערא אגרא וטוב לו, ועיין רמ"א יו"ד ובשאר אחרונים תשובה לא"ו הנכשל בה.

וכל המקדש ומטהר עצמו מלמטה מקדשין אותו הרבה מלמעלה, אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרים ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים מה מקוה מטהר את הטמאים כך הקב"ה מטהר את ישראל. ואשריך ישראל שנכנסת בטומאה ויצאתה בטהרה.

פירות הנושרים

א) אין חילוק באיסור נדה בין אשת איש לפנויה והבא עליה הרי הוא בכרת לכ"ע.

ב) אסור לחבק ולנשק וכל שאר קרבות פנויה נדה כגון לשחק ולקרוץ בעין במתכוין להנאה ומלקין כעובר ע"ז (ועיין פיהמ"ש להרמב"ם פ"ז דסנהדרין דכל אנו נכללין בשני לאוין נזכרים בתורה האחד זה שאמר הכתוב לא תקרבו לגלות ערוה והשני מה שנאמר לבלתי עשות מחוקות התועבות עיין שם).

ג) אסור להתייחד עם פנויה נדה לכ"ע. ודוד ובית דינו גזרו שלא להתייחד אפילו בפנויה טהורה וב"ד של הלל ושמאי גזרו אפילו על יחוד גויה נמצא שכל הנשים אסור להתייחד עמהם מהם דאורייתא ומהם דרבנן כמבואר בפנים.

ד) סתם בתולות דידן כל שעברו עליהן ימי נערות הם בחזקת בתולות וכל אלו דינים נוהגים בהם.

ה) באיזה מקום אסרו יחוד.

ו) אסור לבא אפילו על אשה פנויה והיא טהורה בלי חופה וקידושין להרמב"ם ודעימי' עובר בלאו דאורייתא ומלקין אותו ולהחולקים עכ"פ מדרבנן ומכין אותו מרדות.

ז) אין חילוק בין נשים לאנשים לענין איסורים אלו וכל שהאיש מוזהר עליו האשה מוזהרת עלה.

ח) אסור לחתן להתייחד עם הכלה וכל שאר איסורין בה.

ט) איסור פגויה וכל המסתעף לזה מתחיל מבת ג' ואילך.

והנה הארכתי קצת לברר הענינים אף שהם לא צריכים ביאור דמבוררין ועומדים הם ולא הבאתי דבריס אלא בפרט זה דוקא ולא נכנסתי במחלוקת שאינה צריכה רק מה שנוגע לענינו ואני מקוה שבעזהי"ת יהי' לתועלת להרבות קדושה בישראל ושמע חכם ויוסיף לקח וכל המקדש עצמו למטה מעט מקדשין אותו הרבה מן השמים וי"ר שנזכה לקדש עצמינו בתוך כלל ישראל כל ימי חיינו טהרת הגוף והנפש עד דאתי עם ענני שמיא ויתגלה כבוד שמים ויטהרנו ויקדשנו בקדושתו העליונה א"ס.

דברי ידידו עוז המקונן על חילול טהרת בית ישראל ומצפה לקדושתן לבלתי ידח ממנו נדח דושכ"ת בלב ונפש,

מנשה הקטן

סימן יז

הא דתולין במכה אם נאמר דוקא שלא לאסרה על בעלה או מהני גם להפ"ט ולבדיקת ז'

ד' בהעלותך התשכ"ט ברוקלין נ"י יצו"א.

בדבר שאלתו באשה רואה דם מחמת מכה דמבואר בש"ע יו"ד סי' קפ"ז דתולין במכה אם נאמר שזהו דוקא שלא לאסרה על בעלה מחמת רואה מ"ת או מהני ג"כ להפסק טהרה ולבדיקת ז' נקיים באם אינה יכולה לטהר עצמה מחמת המכה שמוציאה דם תדיר ע"כ. והיות כי הדבר נוגע לאיסור כרת ולאסור או להתיר אשה לבעלה ולכן אמרתי אשימה עיני במקור הדברים ומראש צורים אראנו ואח"כ נפלפל בדברי רבותינו האחרונים כפי מיסת הפנאי.

גרסי' בגמ' נדה ט"ז ע"א הרואה דם מחמת מכה אפילו בתוך ימי נדתה טהורה דברי רשב"ג רבי אומר אם יש לה ודם מושאם לוקחה מאי לאו בהא קמיפליגי דמר סבר וסתות דאורייתא ומר סבר וסתות דרבנן אמר רבינא לא דכ"ע וסתות דרבנן והכא במקור מקומו טמא קמיפליגי וכו' ופרש"י אפילו בתוך ימי נדתה כלומר בימים שהיא למודה לראות דהיינו שעת עונתה או שעת וסתה טהורה דתלינן במכה שבאותו מקום, והרמב"ם פ"ח מא"ב הי"ד כתב וכן אשה שראתה דם מחמת מכה שיש לה במקור אף ע"פ שראתה בשעת וסתה היא טהורה והדם טהור שהוסתות מדבריהם כמו שיתבאר בהל' מטמאי מו"מ. ועיין הגמ"י שם דאין האשה טמאה נדה לד"ה אפילו בשעת וסתה וכ"כ הרשב"א בסוף ש"ד אלא דהקשה ליה להרשב"א דהלא בנשים דעלמא חיישינן לעונת הוסת כולה ואע"פ שלא ראתה והיאך אתה מתיר את זו שהיא בשעת וסתה ועוד שהרי דם לפניה י"ל ההוא דרבנן היא ומשום דאפשר למיקס עלה דמילתא אבל הכא ליכא למיקס עלה דמילתא ואין דין אפשר משאי אפשר שא"כ אף אתה אוסרה על בעלה לעולם עכ"ל, והביאו בכ"מ וכתב ג"כ דרבי ורשב"ג תרוויהו מודי דטהורה היא אלא דבב"י כתב דרבי ורשב"ג פליגי גם לענין טומאת נדה וכבר תמהו עליו מדברי הראשונים ז"ל וגם כי דבריו סתראי ניהו ממ"ש בכ"מ.

אמנם המרדכי והגמ"י וסמ"ג וסמ"ק וספר התרומה הביאו הגמ"י פי"א מא"ב הי"ד דבשעת וסתה אפילו יודעת בודאי שהמכה מוציאה דם אין תולה בה דאם לא כן לא תהא טמאה לעולם ועיין תוס' נדה הנ"ל והב"י יו"ד סי' קפ"ז הביא דברי הני ראשונים לראשונה וכתב דלכאורה הי' נראה דליכא מאן דפליג בזה אלא שמצא להרמב"ם ז"ל דפליג ע"ש והרמ"א בש"ע הנ"ל כתב ומ"מ שבעת וסתה או מל' יום לל' יום איה תולה במכתה דאל"כ לא תטמא לעולם והוא דעת האוסרים והש"ך ס"ק כ"ו עשה שלום בין הפוסקים ובעולם ומחלק בין אשה מרגשת עתה שדם זה בא מן המכה אפילו בשעת וסתה טהורה ולא שייך לומר כה"ג דאל"כ לא תטמא לעולם דהלא תהי' טמאה כשלא תרגיש ובזה הרמב"ם ג"כ מודה לשאר פוסקים והרשב"א יחידאי הוא דחולק על הפוסקים.

ולפום ריהטא נראה כוונתו דכל שמרגשת שהדם בא מן המכה טהורה מכלום ואף שלא תוכל לטהר עצמה ולהפסיק בטהרה לעולם מ"מ דמים אלו לא מעלין ולא מורידין אלא תמתין זמן הראוי בכל וסת

לטהר ואז תלך ותטבול ואפילו דמה בשליה, ואולי דעת הש"ך דכה"ג אפילו טבילה לא צריכה כלל דאנן מחזקינן אותה בטהרה לגמרי שלא נטמאה כלל כיון דדמים הללו באין מן המכה ולא חיישינן דלמא נתערבו גם קצת דם נדה עיין רש"י נדה הנ"ל דכיון דיש לה חזקת טהרה ומרגשת שדמים הללו באים מן המכה ולא מן המקור מהכ"ת תטמא שתצטרך טבילה בכלל. ואולי אף להש"ך מ"מ מהיות טוב שתטבול ואמרינן לה הרי מים במקוה לכי ותטבלי ול"ע.

ביאור דעת החוו"ד בזה

ברם החוו"ד בסי' הנ"ל וביותר ביאור ואריכות בסי' קל"ו אות ג' יצא לחדש דאשה שראתה דם ממש ואח"כ טולד לה מכה אפילו ידוע לה שהמכה מוציאה הדם אם א"א לה לבדוק אפילו פעם אחת שלא תמצא דם בספירת ז' נקיים שתהי' לה להפסק טהרה טמאה לעולם אבל אם נבדקה פעם אחת עכ"פ ביום אחד מאותן הימים שייחדה לנקיים בשחרית ומצא טהורה שוב מוקמינן כל הימים בחזקת בדוקין וטהורה ותולין כל הדמים הנמצאים אח"כ במכה וכן נראה לכאורה הדין באשה שיש לה מכה שידוע שמוציאה דם ביוס הוסת באשה שיש לה וסת או ביוס ל' באשה שאין לה וסת שאינה תולה במכתה כמבואר לעיל סי' קפ"ז שאינה יוצאת מטומאתה עד שיהא לה עכ"פ פעם אחת לא תראה בבדיקה שתעלה לה במקום הפסק טהרה דמה בכך שתולה במכתה הא מ"מ לא נבדקה וכל שלא נבדקה טמאה ולא מהני ספירה ובש"ס לא אמרו ותולה במכתה רק בתחלת ראייתה דאז אם לא נבדקה טהורה אמרינן דתולה במכתה הדם שרואה והוי כלא ראתה ותמה על הב"י ורמ"א שסתמו דבריהם בסי' קפ"ז ולא כתבו דבעינן עכ"פ שתבדוק עצמה שתי פעמים ותמצא טהורה אחר שהגיע יוס וסתה או יוס הל' לבדיקה משום הפסק טהרה ובלא"ה טמאה לעולם ע"ש באריכות.

ולפום ריהטא נראה להביא ראי' לדבריו מדברי הרשב"א ז"ל בתה"א בדיני כתמים שכתב וז"ל וקיי"ל כאוקימתא דרבינא דוסתות דרבנן וכיון שכן כל שהיא רואה דם אפילו בשעת תשמיש ואפילו בשעת וסתה טהורה ואשה בחזקת טהרה עומדת ותלינן להקל שאני אומר דם זה מן המכה בא ולא נחלקו רשב"ג ורבי בדבר וא"ת והלא בנשים דעלמא חיישינן לעונת הוסת כולה ואע"פ שלא ראתה מוהזהרתם את בנ"י מטומאתם והיאך אתה ממיר את זו שהיא בשעת וסתה שהרי דם לפניך י"ל ההיא מדרבנן היא ומשום דאפשר למיקס עלה דמילתא אבל הכא ליכא למיקס אמילתא ואין דין אפשר משאי אפשר שא"כ אתה אוסרה על בעלה לעולם ע"כ.

ואיבא למידק מש"כ דאסרה על בעלה לעולם והלא לאחר זמן וסתה כשיעבור זמן הראוי בו ליטהר מטומאת נדתה הרי היא מטהר לבעלה כיון שאז כבר יכולה לתלות בדם מכתה ורק בשעת וסתה ממש היא דאינה תולה וא"כ נאסור אותה בזמן הוסת משום דם נדה ונתיר אותה לאחר כן וע"כ נראה ברור דאם נאמר שהיא טמאה בשעת וסתה שוב לא נתיר אותה לבעלה בלי הפסק טהרה וכיון דאית לה דם מכה תולין גם שעת וסתה בדם מכתה ולא מטמאינן לה כלל ומבואר דס"ל להרשב"א כחוו"ד בענין הפסק טהרה ואף דדעת הרשב"א שהיא מותרת לבעלה מ"מ הרי בהא דעת הרשב"א יחידאה היא וא"כ עכ"פ נשמע מיניה לדין הפסק טהרה דלא מצינו כ"ע חולקין עליו.

וי"ל דלא היא באמת מחלוקת הראשונים ז"ל דדעת הרשב"א כנראה דאינה יכולה לטהר לבעלה בלי הפסק טהרה לעולם וא"כ בשעת וסתה ע"כ טהורה היא והחולקים עליו ס"ל דעכ"פ בשעת וסתה או מל' לל' צריכה לספור ולא חשו להו משום הפסק טהרה ל"ל דס"ל דהפסק טהרה אינו מעכב כל שיכולה לתלות בדם מכתה וא"ל דס"ל כמ"ש החוו"ד דא"כ תקשה להוא קושית הרשב"א דא"כ אתה אוסרה על בעלה לעולם וע"כ ס"ל דשפיר יכולה לטהר עצמה אפילו בדם שותת ממנה כל שיש לה מכה ויכולה לתלות וא"כ בכיון כתבו הב"י והרמ"א דמותרת לבעלה אפילו בלי הפסק טהרה ובחנם התפלא עליהם החוו"ד ז"ל.

והתוס' דס"ל דטמאה בשעת וסתה היינו לומר שכ"ז הוסת לא תלינן בדם מכה אבל לאחר זמן הוסת מודי דתלינן בדם מכתה אלא דבשעת הוסת נמי ס"ל דאם יכולה להבחין שאין זה הדם בא מן המקור טהורה היא אפילו בשעת וסתה דמ"ש כיון דמרגשת דהדם בא מן המכה ולא מן המקור וי"ל.

איברא לשיטת הרשב"א ודעימיה דגם בשעת וסתה מותרת לבעלה קשה טובא האיך היא מותרת לבעלה בלא כלום הלא אשה זו עד שלא היה לה מכה במקור היתה מוחזקת לראות בזמן ידוע א"כ מה לך שהיא בחזקת טהורה הלא רוב פעמים רואה היא בשעת וסתה והו"ל רוב נגד החזקה ורובה עליף וגם רוב נשים בעולם רואות דם נדה מזמן לזמן, וקושיא זו יש לדחות דהרי רוב נשים אין להם דם מכה וא"כ רואין אנו דזו אינה מן הרוב נשים וא"כ הכ"נ לענין דם נדות והח"ם ז"ל מי' קושיא זו ביו"ד סי' קע"ז דמדרך הטבע כשיש מכה המוציאה דם כל המותרות יוצאות ע"י דם מכה זו וא"כ לאשה שיש מכה במקור אין לה דם נדות כלל דמותרות הדם יוצא ע"י מכה ע"ש.

ביאור קושית אבנ"ם

ולפענ"ד דבר תימה הוא דא"כ אשה שיש לה מכה באותו מקום לא תתעבר כיון דאין לה דם נדות וגם ישתנו עליה טבעי בראשית שמקורה לא יפתח ולא יסגר עוד הקשו המפרשים להרשב"א תקשה ליה קושית התוס' וכי לעולם לא תטמא וביטוי הספרים ורמיתי באבנ"מ שהקשה כן ומי' להרשב"א תטמא כשתרגיש בפתיחת המקור ודבר ה' אמת בפיהו אלא דלפ"ז יש לישב גם קושיא ראשונה דהרי רוב פעמים הרואה דם וסתה היא מרגשת פתיחת המקור וכיון דהשתה לא תרגשה אוקמינן לה אחזקתה מדאורייתא דלא ראתה דם נדה אלא דם מכתה הוא.

שבתי ורמיתי דגם הא יש לדחות חדא דשיטת הרשב"א ז"ל י"ל דאשה טמאה דאורייתא כשראתה דם אפילו בלא הרגשה וא"כ מינה כשתרגיש אמנם כשתראה ולא תרגיש האיך מותרת לו והיא נדה גמורה וי"ל כיון דע"פ רוב האשה מרגשת בפתיחת המקור וכיון דלא הרגישה סומכת אחזקת טהרה שלה.

והשתא דאתאן להכא הדרנא בי ממה שהבאתי לעיל דלדעת הרשב"א לעולם א"א לטהר לבעלה בלי הפסק טהרה דא"כ כשהרגישה דגם הרשב"א מודה דטמטא ובזה יתישב קושית התוס' וכי לעולם לא תטמא ולפ"ז האיך תעלה מטוראתה כיון דאין בידה להפסיק בטהרה ותחזור קושית הרשב"א דא"כ אתה אוסרה על בעלה לעולם וע"כ דתוכל להפסיק בטהרה אפילו מתוך דמיס וא"כ תקשה להרשב"א למה בשעת וסתה מותרת לעולם תמתין עכ"פ זמן וסתה ואח"כ תטהר כיון דלא בעי הפסק טהרה וליכא משום דא"כ תאסור על בעלה לעולם וע"כ נ"ל מי' אחר להרשב"א ובאמת כי הרשב"א בעצמו הרגיש בקושיא זו ומי' דמעמידין אותה על חזקת טהרה שלה.

ונראה דכוונתו בזה לפמ"ש בתה"א בית הנשים בית שביעי השער הרביעי וז"ל דבר תורה אין האשה מטמאה משום נדה עד שתרגיש בבשרה בשעת יציאת דם שנאמר דם יהיה זובה בבשרה עד שתרגיש בבשרה וא"כ בעי הרשב"א ז"ל שתרגיש דוקא ואז הוא דאסירה מן התורה ואם לא תרגיש אינה אסירה מה"ת וא"כ אמי שפיר שאם תרגיש הרי תטמא וכ"ז שלא תרגיש הרי היא רק מדרבנן והם אמרו והם אמרו כדי שלא לאסרה על בעלה לעולם אמרו דכל זמן שלא תרגיש מותרת לבעלה ושפיר מיושבת קושית התוס' מייה וכי לעולם לא תטמא דודאי תטמא כשתרגיש ומיהו עד התם סמכינן אחזקת טהרה וכנ"ל ודו"ק.

תוך ז' נקיים אי מקרי איתחזק איסורא

ותבט עיני להגוב"י סי' נ"ז שנסתפק לדעת התוס' תוך ז' נקיים אי מקרי איתחזק איסורא וכתב עליו באבנ"מ דהדברים ברורים דזה לא מקרי איתחזק איסורא דא"כ לא היתה נאמנת תוך שבעה נקיים על ספירתה דהא ע"א אינו נאמן נגד חזקת איסור אלא ע"כ דליכא חזקת איסור עוד הביא ראי' מתוס' גיטין ד"ה ע"א נאמן באיסורין ברפ"ק והאריך בזה בש"ש ש"ג פי"א, דאם יצפינן ע"א נאמן באיסורין מנדה א"כ אפילו איתחזק איסור ומי' דאינה בחזקה שתהא רואה כל שבעה וכשעברו שבעה טהורה ממילא ולא איתחזק איסורא וגם בידה לבדוק ע"כ וחולק ג"כ אגוב"י בזה דס"ל דנדה מקרי איתחזק איסורא ע"ש והוא ז"ל חולק דלא מקרי איתחזק איסורא.

ולפענ"ד דברי הגוב"י נכונים בטעמם חדא דפמ"ש הנמק"י יבמות פ"ח ו"ל וא"ת אמאי לא מייתי ראי' (דע"א מהימן) דאפילו איתחזק איסורא מנדה וי"ל דשאני התם דא"א אלא בכך ועוד כיון שדרך הדם להיות פוסק רגלים לדבר ואי משום טבילה הא בידה לבדוק ע"ש מבואר דעת נמק"י דאיסור נדה

הוי איתחזק איסורא ואפ"ה מהימנא דא"א אלא בכך ואין להביא ראי' למקום אחר או משום דרגלים לדבר שתפסיק.

ובהא יש לישב נמי מה שהביא מת' הר"ן רפ"ק דגיטין ד"ה ע"א נאמן באיסורין שהקשה וכ"ת פרסה נדה עמו במטה מאי א"ל דהא איתחזק איסורא ואי יימא דכל שלא הפסיקה בטהרה היא בחזקת טמאה ודאית א"כ פירסה נדה עמו במטה היאך היא נאמנת לומר שהפסיקה בטהרה הא אין ע"א נאמן היכא דאיתחזק איסורא אבל לפי דעת הנמק"י אמי שפיר כיון דא"א אלא בכך התורה האמינה ואדרבה מת' הר"ן יש לדייק דמקרי איתחזק איסורא למעיין שם היטב.

ובתשובה אחת כתבתי זה מזמן דגם מדברי התוס' גיטין הנ"ל אין ראי' כ"כ דהרי סיימי שם התוס' וז"ל גם בידה לטבול ונראה כוונתם בזה לתרץ דאכתי מקרי איתחזק איסורא שהרי פשוט דאשה כ"ז שלא טבלה לעולם טמאה ואפילו פסקה לראות מ"מ אסורה היא כל ימיה עד שתטבול בין לטהרות ובין לבעלה וא"כ מאי משני דכשעבר שבעה טהורה ממילא וע"ז מי' דאפילו יימא איתחזק איסורא מ"מ הרי בידה לטבול ונאמנת וא"כ י"ל דס"ל דנדה נמי באמת מקרי איתחזק איסורא אלא משום דבידה הוא. והגם כי דעת הרשב"א וסייעתו דע"א נאמן אפילו באיתחזק איסורא והש"ך יו"ד סי' קכ"ז כתב עליו דשיטה זו היא המכוונת ביותר דע"א נאמן באיתחזק ואפילו אינו בידו ע"ש ועיין נודי"ק א"ע סי' ס"ט דאשה נאמנת לספור לעצמה אפילו רואה רוב ימיה והרי היא ע"א נגד הרוב וע"כ גילתה התורה דנאמנת נגד הרוב ונגד החזקה ועיין מהר"ם שי"ק יו"ד סי' י"ג ובספרי משנה הלכות מדור המשובות מ"ב סי' כ"ב האריכתי בדין נאמנות דע"א.

שיטת הי"א ברמב"ן טעם נאמנות אשה לספירה

עוד הי' נלפענ"ד לפמ"ש הרמב"ן ריש גיטין בשם י"א דהא דאשה נאמנת אפילו באיתחזק איסורא לפי שאדם נאמן לעצמו והנה כשהיא אומרת שנטהרה לבעלה היא אומרת והרי הדבר נוגע גם לה דהשוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשים ואם לא נטהרה גם היא באיסור כרת שאסורה להבעל לי בנדתה. וכיון שנאמנת לעצמה נאמנת נמי לבעלה ובעינייתי דקדקתי בזה לשון הקרא וספרה לה דהיינו הספירה היא לה ולכן נאמנת עכ"פ היכא דנוגע לה נאמנת אפילו הוה איתחזק איסורא ומיושבת קושית האבנ"מ.

ותבט עיני בתה"א בשער החמישי הבדיקה והספירה שכתב וז"ל כל הנשים שראו דם או שטמאות משום כתם צריכות להפסיק בטהרה קודם שתתחיל לספור שבעה נקיים שלה ואעפ"י שהרגישה שפסקו דמיה לעולם היא בחזקת טמאה עד שתבדוק ותמצא טהור לתנן בפ' מיטוקת נדה שבדקה עצמה ביום שביעי שחרית ומצאה טהור ובין השמשות לא הפרישה אחר הימים בדקה ומצאה טהור ובין השמשות לא הפרישה אחר הימים בדקה ומצאה טמא הרי זו בחזקת טהרה בדקה עצמה ביום השביעי שחרית ומצאה טמא ובין השמשות לא הפרישה אחר הימים בדקה ומצאה טהור הרי זו בחזקת טומאה מעת לעת ומפקידה לפקידה ר"י אומר כל שלא הפרישה בטהרה במנחה ולמעלה הרי זו בחזקת טומאה וחכ"א אפילו בשנים לנדתה בדקה ומצאה טהורה ובין השמשות לא הפרישה וכו' הרי זו בחזקת טהרה ותניא אמרו לו לר"י אלו ידיה בין עיניה כל בית השמשות יפה אתה אומר עכשיו שמא עם סילוק ידיה ראתה מה לי הפרישה בטהרה מן המנחה ולמעלה בשביעי מה לי הפרישה בראשון וכו' ולפיכך אעפ"י שכל הנשים ספק נדות ספק זבות ואפשר שהיא נדה ומעינה פתוח אפ"ה כל שהפרישה טהורה ואפילו ביום ראשון הרי זו בחזקת טהרה ויש מחמירין בדבר ע"כ ע"ש.

והנה מפורש כתב הרשב"א ז"ל דכל הנשים שראו הרי הם בחזקת טומאה כל שבעה ימים אם לא בדקו ופסקו בטהרה וכל שפסקו בטהרה מועיל אפילו ביום ראשון.

סימן יח

באשה שראתה ליל טבילתה מה דינה

ועל דבר שאלתו עוד במה שפסק בש"ע סי' קפ"ז סעי' י' באשה שראתה בליל טבילתה אי נאסרה בכל ליל טבילה עולמית או דלמא לאחר שפירשה ליל

טבילה השניה בליל טבילה שלישית חזרה והותרה ע"כ והנה גם בהא דעת החוו"ד לאסורה לעולם עיין פת"ש הביאו בס"ק מ"א ובשו"ת קנאת סופרים להגאון רש"ק חלק עליו וכתב דלית מאן דחש לה להחוו"ד וכן הכריע בשו"ת בית שלמה סי' ל"ב דעיקר הוא להקל וכסברת הס"ט ס"ק כ"ד דעיקר החשש משוס הטבילה ולא משוס התשמיש וכן כתב בשו"ת גבעת פנחס סוס"י כ"ד בפשיטות להקל כהס"ט וכמה פעמים נשאל על זה ואיפש עוד איזה לד להקל ובמלבושי טהרה סקמ"ד כתב דהחוו"ד הפריז מאוד להחמיר ואין כן דעת הגמ"ר והמחבר אכן אם אירע שפירשה בליל ב' ובליל ג' של טבילה שימשה ורואתה יש לחוש לדעת החוו"ד יען יצאו הדברים מפי חוו"ד גם בס' נח"א על האשכול סי' מ"ח חולק על חוו"ד ומיקל וכ"כ הגאון מהרש"ס ז"ל להקל וכ"כ בס' בת עיני וכתב סברא חדשה דגם לאסור לעולם בליל טבילה חשוב עיגון קצת ויש להקל כמי שמקילין לענין רמ"ח ועיין ברכ"י סי' מ"ג.

ולפענ"ד נראה עוד שהרי בליל טבילה איכא מצות עשה ועונתה לא יגרע וליל טבילה הוא אחת מן העונות ואין להחמיר כיון שמדינא מותרת לו ובפרט בדורות הללו ויש לחוש מ"ו שכיון שהיא מתאוה לו בליל טבילה כמבואר בפוסקים אולי תגרום לו ג"כ לבא לידי איסור של הז"ל מ"ו וכדומה וכל ערוס יעשה בדעת ולכן לפענ"ד אין להחמיר בזה כלל ועיין ברכ"ת ופתחי זוטא שכתבו ג"כ להקל והביאו כמעט כל הפוסקים הנ"ל ועוד האריכו בזה קחנו משוס.

ובזה הנני ידידו הנאמן דושה"ט המצפה לגדולתו בלב ונפש,

מנשה הקטן

סימן יט

דין מניקת בזמה"ז

כ"ט לחדש הרחמים התשכ"ט ברוקלין נ"י יצו"א.

ובדבר שאלתו במינקת דקיי"ל יו"ד סי' קפ"ט שיש לה דין מינקת עד כ"ד חדשים אחר הלידה ואפילו מת הולד ואינה יכולה לקבוע וסת בזמן הזה ולא ראה מי שחולק על זה עד שמצא בקונטרוס על הל' נדה מהרה"ג ר' משה שטרנבוך שליט"א אשר הביא הפוסקים מש"ע הנ"ל כתב שלדעתו נשתנו הטבעים בזה"ז וכיון שאחר הלידה בזמנינו אם אינה מניקה את הולד הרי היא רואה דם צריך להחמיר לקבוע וסת וכן פסק שם להלכה והסתייע מאילן גדול החזון א"ש ז"ל ששמע שהוא כבר העיר בזה.

והנה קונטרס הנ"ל לא ראיתיו לעיין בתר טעמו בזה אמנם ראייתו מהחז"א ז"ל יפה דחה כמ"ע דאין ראי' במה ששמע שהחז"א ז"ל העיר בזה אמנם כפי שאמרתי אין לי הקונטרס ולכן לא אוכל לדון בדבר רק כפי מה שהעתיק כ"ת.

וראשונה אומר אני בענין נשתנו הטבעים שרצה לומר דהרי ראינו בזה"ז קובעים וסת, אי בשביל זה אכמי אינו ראי' דהרי ביו"ד שם סי' קפ"ט סל"ג כתב מפורש דאינה קובעת וסת אפילו מת הולד או גמלתו והתם מיירי בראתה ג' פעמים זה אחר זה אפ"ה אינה קובעת וסת והוא ממ"ש שם בגמ' י' ע"ב שהיו שופעות ובאות וכו' ומשמע אפילו כמה פעמים זה אחר זה אפ"ה אינה קובעת וסת וכ"כ שם המוס' ד"ה דיין כל ימי עיבורן, ועיין ביאור הגר"א אות נ"ב והרי עיקר מחלוקת ר"מ וחכמים הוא בשקבעה וסת ג' פעמים אי הוי קביעות או לא וע"ז אנו דנין דאף דקבעה ה' פעמים אין זה קביעות וא"כ מאי רבותא דזה"ז דקבועות וסת והרי אין זה קביעות, וכן פסקו האחרונים ז"ל עיין בש"ע ובתשובותיהם ז"ל ובזמנם כבר היו הנשים רגילות לראות כמו בזמנינו דודאי ליכא למימר דבדורינו אנו בבחמשים שנה האחרונים או עשרים שנה נשתנו טבעים אלו חס מלהזכיר דבר כזה ועוד דהרי עינינו ראו שלא נשתנו עכשיו.

וכבר הבאתי בספרי שו"ת משנה הלכות ח"ג בהקדמה דברי רבינו הריב"ש ז"ל בסי' תמ"ז וז"ל בדבר השאלה ודעת אדון נ"ר שאין לנו לדון בדיני תורתינו ומצותיה ע"פ חכמי הטבע והרפואה שאם נאמין לדבריהם אין תורה מן השמים חלילה ואם תדון בדיני הטריפות ע"פ חכמי הרפואה שכר הרבה מטול מן הקצבים כי באמת נהפכו רובם ממות לחיים ומחיים למות ויחליפו מי במת כי אין ספק בנטלה הכבד ונשאר בה כזית שאנחנו מכשרים הם יאמרו שימות לשעתה

וכו' והרב רבינו משה בר מיימון ז"ל כששנה מעט ואמר שלומת הגידין הם בעצם התחתון בעופות לא הודו לא אחר שלפי סוגית הגמ' נראה שהוא בעצם האמצעי ואע"פ שהרב ז"ל הי' חכם בחכמת הרפואה ובקי בנתוח כי לא מפי הטבע והרפואה אנו חיין ואנחנו על חכמינו ז"ל נסמוך אפילו יאמרו לנו על ימין שהוא שמאל שהם קבלו האמת ופירושי המלות איש מפי איש עד משה רבינו ע"ה וכו' ע"ש. וכעין זה י"ל נמי בדידן.

במחלוקת הפוסקים אי אמרינן
נשתנו הטבעים בזה"ז

איברא דלכאורה נראה דלא הוא מחלוקת רבותינו הגדיקים האחרונים ז"ל אי אמרינן נשתנו הטבעים ועכ"פ בכמה מקומות נראה דאמרו נשתנו והרמ"א א"ע סי' קנ"ו ס"ד כתב לענין יולדות לט' דאמרו בגמ' אינה יולדת למקוטעין אפ"ה כתב דכל שנכנסה אפילו יום אחד בלבד בחדש הט' וילדה הוי בר קיימא דיולדת לט' יולדת למקוטעין ואע"ג דאמרינן בגמ' דאינה יולדת למקוטעין כבר תמהו ע"ז רבים שהחוש מכחיש את זה אלא שאנו צריכין לומר שעכשיו נשתנה הענין וכן הוא בכמה דברים (ר"י בשם הרשב"ן) ועיין ביאור הגר"א שם ובמג"א א"ח סי' קע"ט ובלבוש שם אמנם ברמ"א א"ח סי' ע' לענין מלח בסעודה לא משמע כן קצת ולע"ק ועיין מג"א א"ח סי' קע"ג דס"ל נשתנה הטבע וביו"ד סי' שט"ז והגרע"א והישועות יעקב סמכו ארמ"א ועיין תוס' ספ"ק דמ"ק גבי כווני וביומא ע"ז ע"ב ד"ה משום שיבתיה ובפ' אלו טריפות מ"ז ע"א ד"ה כל הני ובע"ז כ"ז ע"ב ד"ה פרה ומיהו עיין שו"ת ח"ם יו"ד סי' ק"א שכתב שיש לדחות מכל המקומות דהתם מיירי דמיבדר, עכ"פ נראה דלא מחלוקת הוא.

ומה שתלה עצמו בהחז"א אדרבה אומר אני כיון דשמע דכבר העיר בזה החז"א ולא שמענו שפסק כן א"כ אדרבה נאמר דהחז"א העיר אבל לדינא לא ס"ל הכי דאל"כ ודאי לא הי' שתק מלפסוק כן אם לא דידוע שפסק כן וצ"ע.

ישוב לקושית המהרח"ש בתום' חדשים

אלא דבאמת במה שחשב בעל הקונטרס הנ"ל שמצא דבר חדש באמת לאו חדש הוא וכבר נתחבטו בה קמאי בקושיא זו עיין בתוס' חדשים פ"א מ"ד דנדה שהביא תמיה בשם מוהרש"א במחלוקת ר"מ ור"י תמה וכי במציאות פליגי ועוד הלא מוסכם מכל הרופאים שהנשים מניקות אינם רואות דם ואם אינה מניקה תיכף אחר לידה אחר איזה שבועות תראה וזה שכיח ברוב נשים ותי' דודאי גם חכמים ס"ל דהנקה גורם סילוק הדמים רק שס"ל שלא באה לכלל דם רק מיד נעשה חלב ור"מ ס"ל שנעשה דם ואח"כ נעשה חלב ולכן לרבנן כיון שרואה דם הוא בטבעו כמו קודם לידה ומתעכב בבית המילון רק בתוך כ"ד חדש א"א להתעכב מחמת שנתפרקו איבריה מלידה ולכן די שעתה כ"ד חדש ולא יותר ור"מ ס"ל רק שהנקה גורם שהדם נשתנה טבעו ונעכב וא"כ אע"פ שתראה דם כבר נשתנה מטבעו א"כ נשתנה גם לענין זה שאינו מתעכב בית המילון ע"ש.

והנה מבואר דכבר הקשה לו להמהרח"ש ממציאות הנ"ל ואדרבה תי' דגם בימי הש"ס המציאות היתה כמו שהוא ולא נשתנה כלל אמנם בלו"ש הביא קושית מהרש"א ז"ל ולא ניחא ליה בתירוצו והעלה ב' תי' אחרים אבל לי"ל דנשתנו הטבעים בזמנינו ובזמן הש"ס באמת לא היו רואים אחר הלידה עד כ"ד חדש (ע"פ רוב עכ"פ דהרי ראינו לר"מ דס"ל דקובעת) ועוד דאפשר דגם בימי הש"ס כבר ידעו מזה דרוב נשים שאינם מניקות מיד אחר איזה שבועות הן רואות וכו' ע"ש ומעתה בין לתי' מהרש"א ובין לתי' הלו"ש הראשון הרי כבר ידעו בימי חכמי הש"ס דרוב נשים רואות דם כשאינן מניקות ולאו אדתא הוא ולא נשתנו הטבעים כלל אלא דאפ"ה קיי"ל דאין קובעות וסת. ואפילו לתי' א' דס"ל להלחם ושמלה דנשתנו הטבעים בזמן הזה מ"מ לענין קביעות וסת לא מצינו דפסק נגד הש"ע מטעם זה וצ"ל דלא ס"ל לעיקר.

ומה שנראה בזה בס"ד דטעם החכמים ז"ל דס"ל דודאי אמת הוא דאם מת הולד או גמלתו דרואה

דס מ"מ א"א לקבוע וסת על זה משום חולשת הגוף שמרגישה האשה עד כ"ד חדש ואיבריה מפורקין ולא נסדרו כל העניים אצלה ואף אם קרה לה שראתה ג"פ זה אחר זה בסדר אמרינן דמקרה הוא שקרה לה כיון שעדיין גופה ואבריה מפורקין ואין מסודרין ואינה חוששת אלא כעל וסת שאינו קבוע ולא מבעיא למ"ד דעיקר וסת לא הוה אלא מדרבנן א"כ הס אמרו והס אמרו דעד כ"ד כיון דרוב נשים עכ"פ מרגישין חולשה זו מחמת פירוק איבריס ונער לידה בקל הס יכולין לעקור קביעות וסת אלא אפילו למ"ד וסת דאורייתא מ"מ כיון דעד כ"ד חדש איבריה מפורקין מחמת נער לידה א"כ אף שרואה דס אמרינן דמקרה הוא וא"א לה לקבוע וסת על זה כיון שגופה אינו מסודר. ור"מ ס"ל דסוף סוף כיון שראתה ג"פ כסדר נראה דכבר נתרפאה עכ"פ לענין זה, וכ"ש אי נימא דר"מ לשיטתיה דס"ל דחיישינן למיעוטא וס"ל דמיעוטן ודאי נתרפאין קודם וא"כ האי נמי דילמא ממיעוטא הוא אבל ע"פ רוב גם ר"מ מודה דאיבריה מפורקים ואפילו רואה אינה אלא מקרה ובזה שפיר מיושבת קושית מהרש"א ז"ל והבן. ובזה אתי שפיר נמי דלא קיי"ל כר"מ דטעמא דר"מ משום דחיש למיעוטא ואנן לא חיישינן ואזלינן בתר רובא וכנ"ל.

וביון שבאנו לזה אומר אני אדרבה מאחר דטעם דחכמים הוא משום חולשת הלידה ופירוק איבריה ועד כ"ד חדשים מרגשת חולשה זו א"כ מאחר דפשוט הוא דהדורות הולכין ומתמעטין והחולשה ירדה לעולם ואם בזמנם שהיו בריאים וחזקים עמדו חז"ל על המחקר וברר דעד כ"ד חדש אבחי איבריה מפורקים מנער הלידה כ"ש בזמן הזה דירדה חולשה לעולם ודאי דלא חזרה לאיתנה הראשון מנער לידה ופירוק איבריה עד כ"ד חדש וא"כ פשוט אף שרואה דס אינה קובעת וסת כמו בזמן התלמוד לפי שיטות אלו וז"ב מאד בס"ד.

אשה אי קובעת וסת בימי העיבור והנקה

ובל זה כתבנו לדחות דברי הקונטרוס הנ"ל ומיהו לענין פסק הלכה מה שכתב מע"כ דלא ראה מי שחלק אפסק הש"ע דעד כ"ד אינה קובעת וסת ואפילו מת הולד עד שמנא קונטרוס הנ"ל לאחר המליחה אישתמיטתיה מייה דברי הרמב"ן הביאה הטור דס"ל דאשה קובעת וסת בימי העיבור והנקה ודייק לה מגמ' נדה י"א דאמרו מימי טהרה לימי טומאה לא קבעה אלמא לא ממעטינן אלא ימי טוהר אבל בימי הנקה קבעה והי"ה לימי עיבור דחדא הוא והי"ה כתב דכן הוא גם דעת הרמב"ם והרשב"א בתוה"א דחה דבריו ומיהו הב"ח פסק להחמיר כרמב"ן ותמה אש"ע שפסק להקל והש"ך כתב דהרמב"ן הוא יחיד בדבר זה אמנם הס"ט כתב דגם דעת הרמב"ם כרמב"ן וכבר הבאתי דגם דעת ה"ה כן ועיין תכמת בצלאל נדה דף ט' דכתב ג"כ בפשיטות דעת הרמב"ם כרמב"ן.

ומ"ש הש"ך דקיי"ל כל מקום שהאחרונים חולקים על הראשונים הלכה כאחרונים הנה הרשב"ץ כתב אשה קובעת לה וסת בימי עיבור והנקה אחר עבור ימי טהרה בג"פ להרמב"ן והרא"ה והאחרונים אבל לא להראב"ד והרשב"א והתשב"ץ נוטה להחמיר עכ"ל הביאו בלו"ש אות נ"ג והנראה דדעת אחרוני הראשונים כדעת הרמב"ן ז"ל ולא כרשב"א לפי עדותו של הרשב"ץ ועכ"פ לא יחידאה הוא כדעת הש"ך גם דעת הלו"ש דראו לחוש לדעת הרמב"ן ז"ל ודעימיה גם בס' מי נדה להגרש"ק בחידושיו דף י"וד ובמה"ת בסעי' ל"ג תמה אש"ך וסיים דודאי יש לחוש לדברי הרמב"ן וכדברי הב"ח ע"ש וכן ראיתי עוד להאחרונים ז"ל וא"כ ודאי אית לן פוסקים גדולים ומפורסמין חולקין על פסק הש"ע ולכן נלפענ"ד דודאי ראוי להחמיר וכדעת הב"ח ודעימיה כנלפענ"ד.

ובזה הנני בברכת התורה ללומדיה בלב ונפש,
מנשה הקטן

סימן כ

אי מותר להשתמש בשקיות
מה שהשתמשה בהן אשתו נדה

ב"ה ג' שמיני התש"ל ברוקלין נ"י יצו"א.

בדבר שאלתו באיש ואשה השותין טהע בלע"ז ולוקחין כים עם עלה הטהע (טי בעג בלע"ז) אחד כנהוג ונותנין אותו לכוס ואח"כ לוקח השני אותו כים בעצמו ונותנו בכוסו אי מותר לעשות כן כשאשתו נדה

או שייך גם בזה הרחקה אדא דהרי בש"ע יו"ד סי' קל"ה בדיני הרחקה ס"ד שכתב המחבר דלא ישתה משיורי כוס ששתתה היא כתב הרמ"א ז"ל דוקא אם לא מפסיק איש אחר ביניהם או שהורק מכוס זה לכוס אחר אפילו הוחזר לכוס ראשון ע"ש מבואר דכל שהורק לכוס אחר אפילו שיריים שלה ממש נמי מותר לשתות וא"כ בדידן כיון שהוא נותן הכיס (שקית) בכוס שלו ואינו שותה מכוס שלה לכו"ע מותר אפילו לכתחלה אפילו היו שיריים שלה וכ"ש הכא דאין כאן שיריים שהרי היא לא שתתה עדיין כלל.

והשנית דלא אסור משום הרחקה אלא דבר שהוא דרך מבה ואין דרך העולם כך ולמשל לאכול מקערה אחת או לשתות מכוס אחת ששני אנשים רחוקים אינם עושים כן ובגמ' תמיד (כ"ז ע"ב) שפוך מים ואח"כ תן לתלמידך כדתניא לא ישתה אדם מים ויתן לתלמידו אלא א"כ שפך מהן ומעשה באחד ששתה מים ולא שפך מהן ונתן לתלמידו ואותו תלמיד איסטנים היה ולא רצה לשתות ומת בגמא באותו שעה אמרו לא ישתה אדם מים ויתן לתלמידו אא"כ שפך מהם ע"כ, ועיין מפרש שם קס"ד הואיל ותלמידו הוא לאו אינא דעתיה קמ"ל. הנה מבואר דדרך העולם שלא לשתות מכוס ששתה בו חבירו ומינה דהשותה מכוסו של חבירו הרי מראה בזה אהבה וחבה אלא דשמעת מינה נמי דוקא שכבר שתה ממנו אבל אם עדיין לא שתה מיירי ליכא בזה משום אהבה כזו וליכא בזה הרגל דבר.

ובזה נראה לפענ"ד ליישב תוס' חולין ק"ו ע"א ד"ה חזנהו בתי' הב' א"נ אין מועיל אא"כ שדי להו ההוא גברא גופי' דשתו ע"ש ולפי תי' זה הנה חיוב על כל אדם לשפוך ממימיו ששותה קודם שתייתו וא"כ מה קמ"ל רב אשי הילכך האי תלמודא דשפיך קמיה רביה לית ביה משום אפקירותא והלא נבד מזה ליכא משום אפקרותא שהרי צריך לשפוך מן המים ששתה משום מיס הרעים וכמ"ש אבי שם חולין הנ"ל ועיין רש"י דמיס הרעים ששתו המזיקין מהן אמנם לפמ"ש א"כ ר"א לא מיירי משפיכת מיס הרעים אלא לשפוך ואפי' מכלי לכלי ולזה הו"א דיש לחוש משום אפקרותא שלא שתה מכוס של רבו קמ"ל דליכא והבן.

ומיהו אי ימא באמת דעד שישפוך מהן במס' תמיד נמי הכוונה שישפוך קצת מן המים וא"כ ע"כ צ"ל דשפיכת אדם אחר נמי מהני לכ"ע משום מיס הרעים ודלא כתי' הב' של תוס'. ולפ"ז שפיר אמר רב אשי דליכא משום אפקירותא אפילו דליכא למיחש משום מזיקין ודו"ק.

אמנם כי כן פשוט דליכא בזה שום איסור כל זמן שהאשה לא שתתה אלא מה שנתנה הכיס של טעה בכוס ליכא בזה שום חיבה ולא גרע זה מלוקח בשר מקערה גדולה או מרק מהקערה שמביאין על השלחן והאשה חולקת לכולם וגם לוקחת לעצמה מהקערה הזו ומותר אפילו לכתחלה.

כוס טהע שהכינה לעצמה
אי מותר לבעלה לשתותו

אלא דמה שאני מוסיף דאפילו הכוס טהע בעצמו שעשתה לעצמה והניחה שם הטעה רק שלא שתתה ממנו עדיין ג"כ אם רוצה יכולה ליתנה לבעלה ושתה דהרי בש"ע וברמ"א לא כתבו אלא דלא ישתה משיורי כוס ששתתה היא אבל כל שלא שתתה עדיין ולאו שיורי כוס אינון מותר לבעלה לשתות וא"כ מעתה הגע עצמך הכוס עצמה יכולה ליתן לבעלה והכיס של טהע (טהי בע"ג בלע"ז) יאסר לתת לבעלה עכ"פ פשוט דליכא בזה שום איסור לפענ"ד.

ובזה הנני ידידו דושה"ט וי"ר שיהי' ברי וחזק לעבודתו ית"ש ללמוד וללמד לשמור ולעשות עד כי יבא שליה ולו יקהת עמים המברכו בברכת חג כשר ושמח בלב ונפש,

מנשה הקטן

סימן בא

אם מותר לסייע לאשה נכרית שנפלה בדרך משום חילול ה'

ב"ה אור ליום ב' חיי שרה התשכ"ט ברוקלין נ"י יצו"א

א) בדבר שאלתו באשה גויה שנפלה על הדרך אי מותר לסייעה לקום ואם האשה בקשה מיהודי לסייעה לעמוד אם יכול מפני חלול ה' ושאלתו בימות החורף והולכים בהרבה בגדים ואינו נוגע בגופה.

ב) אם קרה כזה באשה ישראלית וליכא משום חלול השם כי נשים יהודיות מדינות למה אינו מגדיה אי מותר להגדיה ואי יש בזה חילוק בין פנויה לא"א.

תשובה: במקום דליכא חלול השם לכאורה הי' אסור בנכרית משום לא תחנם ובפרט במקום דליכא משום דרכי שלום ג"כ וכ"ש לפמ"ש הא"ס בח' למס' גיטין ואני הארכתי בזה בח' דעכו"ס בזה"ז כולם חייבי מיתה הם הן לשיטת הרמב"ם דמה שנתחייבו אנשי שכם מיתה והן לפ"מ דקיי"ל דנכרי שעבר על ז' מצות שלהם חייב מיתה ואפילו אינו יודע מה הם חייב משום דהי' לו ללמוד ולא למד וליכא בהו שוגג דאומר מותר כמבואר בגמ' מכות עכו"ס נהרג על שהי' לו ללמוד ולא למד. עיין מסכ' מכות דף ט' ע"ב ורמב"ם פ"י מהל' מלכים ה"א וגדולה מזו כתב הרמב"ם בפ"ט מהל' מלכים שאפילו קיים עכו"ס השבע מצות שלהם אלא עשאן מפני הכרע הדעת ולא מפני שצוה בהן הקב"ה ע"י משה הרי זה בכלל יהרג וז"ל שם ה"י משה רבינו לא הנחיל התורה והמצות אלא לישראל וכו' וכן צוה משה רבינו מפי הגבורה לכוף את כל בני העולם לקבל מצות שנצטוו בני נח וכל מי שלא יקבל יהרג והמקבל אותם הוא הנקרא גר תושב וכו' הי"א כל המקבל שבע מצות ונזהר לעשותן הרי זה מחסידי אומות העולם ויש לו חלק לעולם הבא והוא שיקבל אותן ויעשה אותן מפני שצוה הקב"ה בהן בתורה והודיענו ע"י משה רבינו שב"נ מקודם נצטוו בהן אבל אם עשאן מפני הכרע הדעת אין זה גר תושב ואינו מחסידי אומות העולם ולא מחכמיהם ע"כ מבואר א"כ דהרי הוא בכלל יהרג המבואר לעיל אף דשומר מצות שלהם ופשוט.

ופשוט דבזמן הזה עכ"פ לדעתי העני' ליכא בכל העולם אף נכרי אחד שיקיים ז' מצות ב"נ ושיקיימן מטעם שנתנו להן ע"י משה רבינו ע"ה וזה פשוט מאד לפענ"ד.

אלא דמ"מ היכא דאיכא חלול השם כיון דאנן דריס ביניהם כהאי גוונא ליכא משום לא תחנם ואדרבה איכא מפני דרכי שלום, ולהעניים כ"ש דאין כח בידינו והלואי שהם לא יענשו אותנו בעינוים בעונ"ה ועכ"פ קיי"ל דמפרנסים עניי עכו"ס עם עניי ישראל מפני דרכי שלום, ושואלים בשלומם מפני דרכי שלום עיין גיטין ס"א ס"ב וו"ד סי' קמ"ח וממילא משום לא תחנם ליכא כה"ג לכאורה וכנ"ל.

איסור נגיעה באשה שלא לשם חיבה

ולענין איסור נגיעה באשה לשיטת הפוסקים דלא אסרו אלא נגיעה של חיבה ליכא איסור ואפילו להפוסקים דאסרו אפילו שאינה של חיבה מ"מ כיון דאינו דרך נגיעה כלל אפילו להרמב"ם ליכא איסורא דהנה הש"ך יו"ד סי' קנ"ז סק"א השיג על הב"י וס"ל דלהרמב"ם נמי קריבה אסורה מה"ת רק כשעושה חבוק ונשוק וכיוצא בו דרך חבה ובסי' קל"ה הוסיף להביא ראי' לדבריו גם הפנ"י בשו"ת א"ב סי' מ"ד וכנה"ג סי' קל"ה ובעלי ארזים ס"ק א' כולם כתבו דהדין עם הש"ך ואף שיש הרבה חולקים וס"ל כב"י דגם כה"ג אסור מדאורייתא וכן נראה לכאורה מ"מ נראה דבנידן דידן דעיקר הנגיעה אינה לשם נגיעה כלל אלא להקימה כה"ג כ"ע מודי דליכא איסורא ומעתה לא מבעיא אם אוחזה בבגדה ודאי ליכא בזה שום איסור אלא אפילו אוחזה בידה ממש כדי להקימה ולא לשם אחיזה כלל נראה דכה"ג מודי דשרי.

ומיהו פשוט דאם אפשר לו להעלים עין ולא לראות ושלא יהא חלול השם בדבר כל ערוס יעשה בדעת ואין צריך להאריך בזה כמובן.

סימן כב

הרואה אשה ישראלית שנפלה אי צריך להקימה

ולענין אי היתה אשה ישראלית ופנויה או א"א, וראשונה למודעי אני צריך אין נפ"מ בזה"ז בין פנויה ובין א"א כל שעברו עליה י"ב שנים דסתם נשים ובתולות גדות הן ועיין רמב"ם פ"ד מהא"ב ה"א ושו"ת ריב"ש סי' תכ"ה ורמ"א יו"ד סי' קפ"ג ס"א בהג"ה ע"ש הריב"ש וב"י וא"כ אין נפ"מ אלא לענין לקבלו בין רשעים גמורים אבל לשאר דברים אין נפ"מ. ועיין לעיל מש"כ מזה.

ומיהו לעיקר דינא נראה לפי המנהג דאם נפלה ולא יכלה קום אז יקיים בידו קום בתולת ישראל ולא

זה שמותר אלא מחויב הוא להקימה ולא מבעיא היכא דליכא סכנה בדבר או שעכ"פ ספק סכנה בימות החורף או באמצע הדרך אפילו בימות החמה שאפשר מ"ו לבא לידי סכנה ודאי דמחייב להקימה ולהגילה ואל"כ הוה בכלל מה שאמרו בגמ' סוטה כ"א איזה הוא חסיד שוטה כגון דרואה איתתא דקא טבעא בנהרא ואמר לאו אורח ארעא לאסתכולי בה ואם אינה צריכה לסייע לה להקימה פשוט דלא יסייע לה דכיון דאינה צריכה לסיוע שלו א"כ לא הוה אלא סחס נגיעה באשה שאסור להרמב"ם מדאורייתא ולשאר פוסקים עכ"פ מדרבנן.

ונראה להביא דאי' מיו"ד סי' קל"ה ס"ז באשה חולנית והיא נדה אסור לבעלה ליגע בה כדי לשמשה כגון להקימה ולהשכיבה ולסומכה וי"א דאם אין לה מי שישמשנה מותר בכל משמע לבעל הוא דמשמו אבל לאחרים ליכא איסור בדבר ועיין ש"ך שם ס"ק י"ט ובפת"ש הביא בשם תשובת הרדב"ז ח"א סי' ב' דאפילו אם היא חולה שאב"ס מותר רק לא ירחץ פניה ידיה ורגליה ובסי"ז שם אם בעלה רופא אסור למשמש לה הדפק וכתב הרמ"א דאם אין רופא אחר ונריכה אליו ויש סכנה בחולה מותר למשמש בה ובפ"ת הביא בשם מקור חיים שראה מורים שהורו בנדון כזה להתיר בגד על הדפק ואז מותר לבעלה הרופא למשש הדפק על אותו הבגד מבואר דרופא אחר מותר בכל אופן ואפילו בחולה שאין בו סכנה וכן מעשים בכל יום וע"כ דהא דאסור ליגע בה היינו בשעה שאין צורך בדבר מחמת חולי אבל אשה שנפלה ואין לה מי להקימה הוי עכ"פ כחולה שאין בו סכנה שמותר ומצוה להקימה ועיין ש"ך שם סק"ב ובתורת השלמים ודו"ק.

בברכת התורה בלב ונפש,

מנשה הקטן

סימן כג

אי מותר להכנס עם אשתו נדה במעלית

עש"ק לסדר פקד יפקוד התש"ל ברוקלין נ"י יצו"א.

בדבר שאלותיו א) אי מותר ליכנס למעלית [עליוועטאר בלע"ז] עם אשתו נדה ואלה דלא תניא בדלא תניא בדברי הרמ"א יו"ד סי' קל"ה ס"ה שאוסר ליסע בעגלה מתנדנדת ומקורו מת"ה ואני תמה היכן מצא בדברי הרמ"א שאוסר בעגלה מתנדנדת והלא הרמ"א ז"ל לא חילק שם אלא בין הולך לטיול שאוסר ובין הולך לצרכו מעיר לעיר שמותר, וגם כי באמת המעלית אינה מתנדנדת גם כן.

ומיהו לדינא יפה כיוון דמותר ליכנס מבעלית עם אשתו נדה דהת"ה סי' רנ"א הנ"ל כתב דווקא ישיבה על הספסל ביחד נראה בדרך חיבה כדרך אוהבים להתקשר יחד ולהתוועד בכה"ג אבל בישיבה בעגלה שדרך בנ"א נכרים להתקבץ כמה פעמים לבא יחד ולהצטרף לשכור עגלה בין כולם ללכת בה מעיר לעיר לאו מילתא דחיבה הוא כלל דאפילו אם עכשיו אין בעגלה אלא איש ואשתו וגם העגלה שלהם הוא מ"מ לאו דרך חיבה הוא ע"כ ע"ש.

והנה ביאר לן הת"ד טעם האיסור בספסל ועגלה יחד הוא משום שהוא דרך חיבה בכך ולכן כשהולכים לטיול שהוא דרך אוהבים להתוועד בכה"ג ולצאת להתעלם באהבים ובדרך רמז משיר השירים ז' לכה דודי נצא השדה נלינה בכפרים נשכימה לכרמים וגו' שם אתן את דודי לך כה"ג חיישינן משום הרגל דבר אבל כל שאינו דרך חיבה בכך מותר לכ"ע דלא גרע הוא מבביתו שהתורה העידה סוגה בשושנים ובעל מותר לדור עם אשתו נדה וק"ל. ולפ"ז בעליוועטאר נמי כשנכנסים בו לעלות או לירד שדרך כל העולם ליכנס בו ולעלות לצרכם בסתם ולאו דרך חיבה הוא ליכא בזה שום איסור.

וגדולה מזו אני אומר דאפילו כשהם הולכים לטיול לאיזה מקום שהוא וצריכים לעלות או לירד לעליוועטאר כדי להגיע למחוז חפצם נמי נלפענ"ד להתיר ולא דמי זה להולכים בעגלה לגנות ופרדסים וכיוצא בזה שאסרו הרמ"א והת"ד דהתם הנסיעה בעצמה הוא הטיול ודרך חיבה ומתעורר אצלו האהבה והתענוג אבל הכא העליה בעליוועטאר אינו דרך חיבה ואינו בכלל הטיול בעצמו אלא הכניסה בעליוועטאר הוא כעין הכשר לבא להטיול וליכא בזה דרך חיבה כלל וממילא ליכא בזה איסור לפענ"ד.

ומיהו פשוט דלאו כל הדברים שוין הן ואם יש באמת עליוועטאר גר וקנר אשר א"א שלא יגעו זה בזה אז שבאמת נכנסים הם בעליוועטאר לשם טיול ותענוג אפשר שיש לאסור ובפרט בעליוועטאר שאין שם עובדים ושבים אחרים שאם יש שם עובדים ושבים אחרים הרי מותר ליכנס אפילו עם אשה אחרת וליכא בזה משום איסור יחוד כלל וכמו שבארתי זה בתשובה אחרת.

סימן כד

בענין לצאת במכונית [קאר בלע"ז]
עם אשתו נדה לטיול

ולמודעי אני צריך כי שמעתי מתלמידין בדבר ורוצים להתיר לכתחלה לנסוע במכונית (אוטא בלע"ז) איש ואשה שניהם על ספסל הראשון זה אצל זה וכן שמעתי בשם א"א אשר מקלו יגיד לו להקל בזה ואפילו לצאת לטיול (א רייד בלע"ז) ואני אומר א"ו להקל בזה ולא יעשה כאת בישראל וכן שמעתי עוד קולות מסמר שערות ראש וא"ו להקל באלו הענינים ובענני איסות ואף כי אין דרכי להחמיר על אחינו בנ"י והלואי שישמרו דברים האסורים בודאי ולא שנחמיר לאסור דברים המותרים מ"מ בהא נפלענ"ד אין שום היתר ולא מבעיא הנוסעים לטיול שבודאי כי האוטא בלע"ז דין עגלה לו שאסר הרמ"א ואולי גרע מזה שהוא סגור ומסוגר ועוד טעמים וגם הא ראיה שעל הרוב הנשים מקפידות דוקא לישב על יד הבעל ואינם רוצות לישב אחורנית שהיא דרך חיבה להם, גם כי הספסל מתנדנדת בכמה קארס כידוע ועכ"פ יש עוד טעמים רבים ומה לי להרבות בראיות לפענ"ד אין היתר לישב יחד ומצוה לפרסם דבר זה.

ונתעוררתי מתלמיד אחד מבני הכולל דישיבתנו הקדושה לנסוע עם אשתו במכונית אחת לטיול אפילו הוא יושב לפניו והיא יושבת מלאחריו נמי אסור כ"ז שהם רק שניהם יחד והרי הוא דומה ממש למה שפסק הרמ"א תה"ד שאסר בעגלה אחת לטיול ובאמת כי דבר זה שכיח מאד בפרט הנעירים שיש להם קארס ובימי הקיץ בקאנטרים וכיוצא בזה הם יוצאים לטיול ומיהו במקומות דשכיחי שם רבים אין לאסור אפילו ביוצאים לטיול ובספרי משנה הלכות ח"ג סימן מ"ח כתבתי דגראה דבזמן הזה שרוב דרכים ישנם שם עובדים ושבים ואפילו בלילה במכונות קטנות וגדולות אפשר דהוי כרה"ר לענין יחוד מיהו לא כתבתי המס אלא בשעת הדחק ולגרף לענין שלא להקל בענין חילול שבת ועיין א"ע סי' כ"ד בבאה"ט סק"י בשם הב"ח ומהרש"ל גם בח"מ ובי"ש כתבו דגם בדרך לא מהני קטנה אלא בעי ג' או ב' אנשים דוקא ומיהו בט"ז שם סק"ט ואפי זוטרי חולקין ולכן ודאי דלכתחילה אין להקל בפרט בקאנטרים דהמס בלילה הדרכים הם לאו בחזקת עובדים ושבים וכ"ש אם יוצאים בכרמים ובפרדסים.

אבל אם יוצאים לדבר מצוה כגון שהולכין לבקר ההורים ולקיים מצות כבוד או"א אף שנוסעים יחידים ונוסעים לעיר אחרת וגם כונתם לטיול נמי מ"מ כיון דהוה למצוה שפיר דמי.

בברה"ת בלב ונפש,

מנשה הקטן

סימן כה

חתן שלא נמר ביאתו בליל א' ופירסה נדה
מהו בייחוד

ב"ה ב' לסדר ויברך אתכם התשל"א בנ"י יוצ"א.

מע"כ ידי"נ הנאמן המאה"ג הרב הגאון המפורסם ש"ת חו"פ כש"ת מוה"ר משה שטערן (שליט"א) [זצלה"ה] אבדק"ק דעברעצין בעמח"ס באר משה.

אחדשב"ג וכו' ועל דבר שאלתו שנשאל הרבה פעמים אם החתן לא גמר ביאתו לילה ראשונה ולא עשה רק הכנסת עטרה במקלת וקודם ליל ב' פרסה נדה אם אסורין ביחוד והשיב להיתר והאריך הרבה בדברים משמחים לב האדם אלא שלבסוף פקפק לשיטת הפוסקים דס"ל דאיסור יחוד דאורייתא וכתב דכדאי הם בעלי התוס' דס"ל דלא הוי אלא דרבנן לסמוך עליהם כה"ג ע"כ, והגם שאין הזמן גרמא לאסוף גורנא כעת ולפלפל בדבריו היקרים לי ואולי אי"ה

כשאפשר קלת מ"מ לדינא לפענ"ד יפה דן ויפה הורה להקל כה"ג אי בעית אימא סברא אי בעית אימא גמרא אי בעית אימא סברא כאיסורא כן המירא וכיון דאיסור יחוד שגזרו על היחוד הוא שלא יבעול ואפילו יחוד מן התורה נמי הטעם לגלות ערוה וכיון דלענין איסור ערוה המערה כגומר וא"כ איסור יחוד נאסר משום הערלה כן המירה כיון שהערה בה הותרה עליו להתיחד כשהוא אשתו.

ואי בעית אימא גמרא דהת"ה הביאו הרמ"א סי' קל"ב ס"ד דאם היתה טהורה כשנשאה ופירקה נדה אח"כ אינה צריכה לשימור עוד אלא שהט"ז חלק עליו דצריכה והסכמת האחרונים נראה כט"ז והגם דהש"ך בנקה"כ פקפק עליו מיהו גם הוא החמיר באותו מנהג שטות שנהגו שלא לבעול ב' או ג' ימים אחר הנשואים אף שלא תקף עליו יצרו בב' או ג' ימים היינו משום המנהג והפלתי לוח עליו ככרוכיא וכי חמור עליו איסור מנהג מאיסור נדה אבל האחרונים חי' דהלואי שיהא מורא שמים כמורא בשר ודם ומעתה נראה דהבו דלא להוסיף עלה דוקא בשלא בעל כלל אבל כשבעל והכנים קלת מהעטרה אלא שלא יכול לה כה"ג ודאי דלא תקיף עליה יצריה עוד שהרי היא מוכנת לפניו היתה ובא עליה אלא שלא יכול לה א"כ ודאי גם יצריה בביאה זו וכה"ג כ"ע מודי.

וקצת נראה דאי' מדברי הח"ם א"ע סי' קמ"ג בחתן אשר בלילה הראשונה הערה ולא גמר ביאתו וספרה וטבלה והיה בליל טבילה כמה ביאות כראשונה ועוד לא מצא דם ובלילה שלאחריה גמר ביאתו והרגישה כאב גדול ופרש ומצאה דם וכו' וכתב הח"ם ז"ל הנה הרמ"א יו"ד סי' קל"ג העיד על מנהגינו אם לא גמר ביאתו אלא הערה בה ולא מצא דם דאין צריך לפרוש ממנה ואמנם החתן הזה שהחמיר והצריך לה לספור ולטבול אחר ההערה שלו א"כ החליט שהערלה מוציאה בתולים ונאבד וכו' והאריך שם הרבה בכוונת האי חתן וכתב לאחר שהשש לה משום רואה מחמת תשמיש וז"ל אלא שאולי אחר הערותיו הראשוני' הגיעו ימי וסתה ראתה דם ממש וספרה וטבלה וברכה כדין וקרוב לודאי שכן הי' וא"כ אין ראי' שהחליט הערלה כגמר ביאה ע"כ.

ולבאורה יש לדייק לפי סברת הח"ם דהאי חתן לא משוי ליה להערלה כגמר ביאה א"כ הו"ל כלא בא עליה ופירקה נדה א"כ אנחנו מוציאין אותו מאיסורא זוטא לאיסורא רבא דעבר איחוד עם כלה שלו בלא בא עליה והרי פרקה נדה והח"ם כתב דקרוב לודאי שהכי הי' המעשה אבל אי יימא דכה"ג מותר ביחוד אחי שפיר דלא חש ליה.

איברא דכ"כ הח"ם ז"ל מפורש בשלהי התשובה שם וז"ל ועתה נחזי מאי דקמן האי שהערה בה ולא בעל רק הערה מחמת דוחק הפתח לעולם תלינן בהטיה דלא שמענו מעולם מי שהחמיר בבועל בעילת מצוה בשבת לא יבעול ושנה דיימא פעם אחת הערה והטה ובפעם ב' ע"כ יוציא דם זה לא שמענו מעולם אלא אם הטה בראשונה מחמת דוחק יטה גם בשניה וכמה פעמים וגם ע"ז אמרינן רוב בקיאין ומזדמנות להם הטיה ואע"ג דזה התחסד ופירש אחר הערלות הראשונות והקיל לעצמו בהערלות שלאחר הטבילה לא מפני שהחליט שכבר כלו בתולים ע"י הראשונות די"ל דאפילו לא פתח פתחה כלל בראשונה מ"מ לא החמיר אלא פעם ראשון שהחמירו חז"ל על חתן שתוקפו יצרו אבל לאחר ספירה וטבילה דשוב אין יצרו תוקפו כל כך שוב לא חמור אבל לעולם הכל בכלל הטי' והי' מותר לבעול בשבת אז וה"ה דלא מיתשב הולאת בתולים אלא בבעילת מירוק הראשונה ע"ש וכו' הנה מפורש יוצא מדברי מרן הח"ם ז"ל שכתב דלא החמיר אלא בפעם ראשון שהחמירו חז"ל על חתן שתוקפו יצרו ומשמע דאחר זה אינו תוקפו כ"כ אף דהכא לא הוי אלא הערלה בלבד וזה לפענ"ד נכון, וגם כי לפי שיטת הח"ם באמת הרי הוא גמר ביאה אלא שהטה וכן לעולם גם בדידן יימא דהכי נמי כן הוא עכ"פ לפענ"ד יפה דן ויפה הורה כדעת של תורה ואי"ה אם אפנה, עוד אתעלם באהבים אהבה של תורה.

דברי ידי"נ דושכ"ג וטובו וכאש"ל בלב ונפש,

מנשה הקטן

ובשלהי המכתב מה שאני מסתפק כרגע בחתן שבא על אשתו ובאמצע הביאה הרגישה שנטמאה והי' צריך לפרוש ממנה בנעילת לפרני ידיו ורגליו עד שימות האבר ואסור לו לגמור הביאה אי כה"ג מותר להתיחד עמה אי אמרינן כיון שבעל לא תקף עוד יצרו או דילמא כיון דבאמצע ביאה נטמאה ולא גמר ביאתו

אכמי לא נח יצריה וחיישינן דלמא תקף יצריה עיין ש"ע יו"ד סי' קפ"ה ס"ד הי' משמש עם הטהורה ומסתכר לכאורה דכל שבעל נתקררה דעתו מביאה אף שלא גמר דהרי קיי"ל בבא על הבתולה מותר לפרוש באבר מי ומותרת לו ואפילו לא מירק וכ"ע.

ידידו הנ"ל

סימן כו

מעוברת קודם ג' חדשים אי חוששת לעונה בינונית

ב' בהעלותך התשל"א בנ"י יצו"א

משה שפיר קאמר דרוש בקול וחומר ה"ה מע"כ ידידי הרב הגאון המפורסם כגן הדסים ג"א וו"ח אי"א חו"פ וכו' כש"ת מוה"ר משה שטערן (שליט"א) [זצלה"ה] אבד"ק דעברעצין ובע"מ ספר שו"ת באר משה וש"ס.

אחדשב"ג בידידות נאמנה, יקרת ספרו היקר שו"ת באר משה ח"א שלח לי ע"י חתנו היקר אחד מבני עלי' מתלמידי הכולל דישיבתנו הקדושה מוה"ר שאול קליין הי"ו קבלתי וקדמתיו בימרת הכבוד כולו יאה בבירור ולבון הלכה בשפה ברורה ברה כחמה אשרי לו ככה ושמעו רחוקים ויבאו ויתנו לו כתר תורה העולה על גביהם ויקבל ברכתי אדם מועט לעולם י"ר שיזכה לישב על מי נח וללמוד תורה לשמה ולהפיצה עדי זקנה ושבה כאות נפשו ונפש ידידו המברכו בלב ונפש.

ולהראות חביבות הנני לציין הערה אחת בעברי בין בתרי דבריו היקרים לי בסימן מ"ח הביא פסקו של רב גדול אחד (ולא זכר שמו) שיצא לבון בדבר חדש להקל ולהחמיר באשה שנודע לה שהיא מעוברת קודם ג' חדשים דאינה צריכה לחוש אפילו לעונה בינונית וכ"ת יצא בכחה של תורה לחלוק עליו מש"ס ופוסקים כראוי לו אלא שלבסוף הוגד הוגד לו טעם הגדול הנ"ל שהוא מקיל מטעם שנשתנו הטבעים בזמן הזה וכ"ת שמח לקראתו לטעם הזה ח"ל שמחתי לשמוע כן יוצאים מפי אותו הרב הגדול שליט"א והביא כת"ר דברי לדבריו ממה שכתב בתשובה אחרת בענין נשתנו הטבעים ולפ"ז יש לו יסוד בהלכה וסיים ח"ל שאף שלא החלטתי להקל אבל הסומך עצמו על פסקו של הרב הגדול שליט"א יש לו על מי לסמוך כי רב כחו עכ"ל.

ולפענ"ד מ"ו לסמוך על שנוי הטבע ולהקל במקום שהמירו חז"ל וגזרו לבדוק ג' עונות ראשונות ואפילו אי יימא באמת נשתנו הטבעים מ"מ אכמי הי' מקום לחלוק ולומר דהוה בכלל תיקון חז"ל דאינו מועיל שינוי הטבע דצריך ב"ד אחר להתירו ועיין ריטב"א טעם התקנה אי הוא על ג' חדשים או ג' עונות ודו"ק אמנם בר מן דין לא ייחא לי' למרייהו להקל בהני טעמי בשינוי הטבע וכיוצא בזה ואם נסכים לסברת של שינוי הטבע וכיוצא בו א"כ רוב גופי התורה נוכל לשנות מ"ו ומי יכול לסמוך על זה ולהתיר מה שאסרו הראשונים ואפילו יהי' גובה ארזים גבהו לא נאבה ולא נשמע לו ואנו מלפני שלשים שנה ועד הנה נשתנו הטבעים וזה יותר משלשת אלפים שנה לא נשתנו ואעתיק כאן מש"כ הריב"ש בתשובה סי' תמ"ז וז"ל.

בדבר השאלה ידעת האדון נ"ר שאין לנו לדון בדיני תורתינו ומצותיה על פי חכמי הטבע והרפואה שאם נאמין לדבריהם אין תורה מן השמים חלילה כי כן הניחו הם במופתיהם הכוחבים ואם תדין בדיני הטריפות ע"פ חכמי רפואה שכר הרבה מבול מן הקנבים כי באמת נהפכו רובם ממות לחיים ומחיים למות ויחליפו מי במת כי אין ספק בנטלה הכבד ונשאר בה כזית שאנחנו מכשירים הם יאמרו שימות לשעתה וכן בחרוטה בידי שמים וכמה וכמה אחרים שאנחנו אוסרים כמו כל הסרכות וכל המראות הפוסלים בריאה וכן בדיני הדרוסה ואחרים שאין ספק שהם מלעיגים בנו עליהם יונק זהב רותח לתוך פיהם והרב רבינו משה בר מיימון ז"ל כששנה מעט שנומת הגידין הם בעצם התחתון בעופות לא הודו לו אחרי שלפי סוגריות גמ' נראה שהוא בעצם האמצעי וכו' ואע"פ שהי' הרב ז"ל חכם בחכמה הרפואה והטבע ובקי בנתוח כי לא מפי הטבע והרפואה אנו חיין ואנחנו על חכמינו ז"ל נסמוך אפילו יאמרו לנו על ימין שהוא שמאל שהם קבלו האמת ופירושי המצות אינם מפי איש עד משה רבינו ע"ה לא נאמין אל חכמי היונים וכו' כמוחכר בפ' המפולת אמי מביא ראיה מן התורה ואתם מביאים ראי' מן השוטים ע"ש מה שהאריך העתקתי קצת מדבריו.

ולבן כ"ש בזמנינו אלה שממילא המתחדשים לרוח הזמן

הולכים אם נסמוך על דברי הגדול הזה שהביא מעכ"ג אז ממש א"ו יתהפך קערה על פיה כמובן וכבודו במקומו מונח ולא ידענא מי הוא הגדול כיון שכ"ג לא זכר שמו בספרו ויפה עשה שלא הזכירו אמנם א"ו לסמוך עליו בזה והגם כי במקום אחר הראתי קצת פוסקים דס"ל לענין כמה דברים נשמנו הטבעים עיין רמ"א א"ע סי' קנ"ו ס"ד לענין יולדות לט' יולדות למקוטעין ובביאור הגר"א שם ובמג"א א"ח סי' קע"ט ובלבוש שם, אבל עיין רמ"א א"ח סי' ועיין מג"א סי' קע"ג ויו"ד סי' שט"ז והגרע"א בתשו' סי' קכ"ח ד"ה לענ"ד ובישועת יעקב אבל מרן הח"ם סי' ק"א ביו"ד דהה הדברים וס"ל דל"ל נשמנו הטבעים ובח' הארכתי בזה לענין רואה בימי הנקה יו"ד סי' קפ"ט עיין שמלה שם ס"ק נ"ד דר"ל לחד מי' כן ובח' דחיתי דבריו ועיין תוס' חדשים נדה פ"א מ"ד בשם מוהרש"א שהקשה מרופאי הזמן והטבע לפעמים לחוש לשינוי הטבע ולא להקל. אלא דכל זה כתבנו אפילו אילו הי' כדברי הגדול הנ"ל אבל לפענ"ד מפי סופרים וספרים מעיקר דינא ליכא למימר כאן נשמנו הטבעים ואפשר שיחתי בס"ד.

ביאור הלכה מעוברת משיודע עוברה

תנן התם (נדה ז' ע"ב) ר"א אומר ד' נשים דיין שעתן מעוברת משיודע עוברה וכו' ופרש"י מעוברת דיה שעתה משיודע העובר ובדף ח' ע"ב וכמה הכרת העובר סומכוס אומר משום רבי מאיר שלשה חדשים וכו' ועיין רמב"ם פ"ט מא"ב ה"ד איזו היא מעוברת משיוכר עוברה והוא ג' חדשים ע"כ. ואיכא למידק לשון משיודע עוברה והוא ג' חדשים היל"ל סתם מעוברת משתעבר דיה שעתה דאז היה משמע שמיד שתתברר שהיא מעוברת דיה שעתה וג' חדשים למ"ל ועוד דהיל"ל מעוברת שיודע עיבורה דעלה קאי ולא על הולד וגם בסמוך שקאמר משיוכר עוברה היל"ל עיבורה או שיוכר עיבורה ולשון משיודע עוברה משמע שתולה בהכרת הולד ובאמת כי לכאורה אין זה נפ"מ שכיון שנתעברה מיד היא מסולקת מן הדמים. גם מה שאמרו והוא ג' חדשים ל"ל ומה קמ"ל שהוא ג"ח כיון דתלוי בידוע שנתעברה כל אחת תהא כל אחת בודקת לעצמה ותראה אם נתעברה או לאו ומ"ש ניכר העובר או לא, ג) דהרי באמת כמה נשים יולדות למקוטעין וכמה יולדות לז' ויכר העיבור קודם לכן, ד) דבאמת כמה נשים מכירות העיבור קודם ג' חדשים ורק שיוכר לאחרים לא ניכר קודם ג' חדשים דמאז הרי כעין כבר כריסה בין שיניה אבל לעצמה פשוט דאשה מכרת קודם ג' חדשים שהיא מעוברת וניכר גם עוברה בכריסה לעצמה. ה) דבאמת רוב נשים מכירות שהם בהריון מיד אחר שעברה וסת ראשונה שעברה עליה שיש להן סימנים של הריון כמובן וזה ודאי לאו דוקא בזמנינו הוא.

אבל מה שנראה בזה בס"ד דכפי הנראה שגג בפי' גמ' דהם ס"ל דכל שהיא מעוברת הרי היא כבר מסולקת בדמים דההריון הוא הגורם לסילוק הדמים ומרגע שנתעברה כבר מסולקת היא מן הדמים אלא דעד ג' חדשים אין אנו בקיאין בהריון אם נתעברה או לא ולכן ס"ל דכיון דבזמן הזה דאפשר לברר או דנשמנו הטבעים בלשונו ממילא מיד הרי היא מסולקת בדמים אבל באמת אין זה הכוונה או ביאור הגמ' והיסוד לזה הוא ככה, דאשה שמתעברת תיכף בשעת הכנסה בהריון הרי מטבעה שאינה רואה עוד דם ע"פ רוב או כפי המהרש"א ז"ל שפי' דהולד משעה שהתחיל להתרקם הוא ניזון מדם ולכן אינו מוציא דם או פשוט דבג' חדשים ראשונים ודאי אכתי אין הולד המרוקם צריך לכל הדם הזה שאכתי אינו בר מזונות אלא מחסדי ה' הוא שאם יפתח רחמה אז תפיל הולד עם הדם נדה שבמקור ולכן מרחמי ה' שמיד שנכנסת בהריון נסגר הרחם שלא תצא הדם משם עוד ודבר זה אין נפ"מ בין זמן הזה בין זמן הש"ס דכאז כן עתה אבל בכל זאת אכתי אין האשה מסולקת מן הדמים שהדמים באים בטבע אל המקור בשפע כמו קודם ההריון שהרי אכתי ליכא שינוי בטבע האשה שיסלק הדמים אמנם כשהולד המרוקם כבר הגיע לג' חדשים באופן שכבר ניכר הולד ולשון הגמ' משיוכר עוברה או משיודע עוברה אז כבר האשה מרגשת שינוי בטבעה מצד גידול הולד במעיה ראשה ואבריה כבדים עליה ואז גורם לסילוק הדמים כלומר שאין הדמים מתכנסים עוד להמקור וזהו הנקרא סילוק הדם.

בקיצור החידוש והיסוד שחדשו לן ז"ל לג' חדשים הוא היסוד שכתבנו לחלק בין ג' חדשים הראשונים דאף דג"כ אינה רואה אבל אין זה מפאת סילוק הדמים אלא מפאת סגירת הרחם אבל לאחר ג' חדשים מה שאינה רואה הוא מצד סילוק הדמים והחילוק בזה הוא

לפ"ז פשוט דכל ג' חדשים הראשונים שאינה רואה מפני סגירת הרחם הרי זה אינו אלא ככל אשה שעברה עליה וסת ולא ראתה אכתי חוששת לשניה וכן לשלישית דמה שלא ראתה מקרה הוא ולא אמרינן שמסולקת בדמים היא עד לאחר ג' ראיות ונריכה בדיקה בכל פעם אבל אשה שמסולקת בדמים אינה חוששת כלל דהו"ל כזקנה וקטנה והוא לא הוי עד לאחר ג' חדשים והנפ"מ בזה למשל אשה שוסתה בכל עשרים יום ונתעברה ולא ראתה ג' פעמים אינה חוששת עוד אף שלא הגיעו לה ג' חדשים שהפטור הוא משום שלא ראתה ג' פעמים ואין זה מדין סילוק דמים מחמת עיבור וקודם לכן חוששת אפילו יודעת שהיא מעוברת ולאידך גיסא אם היתה אשה שלמודה לראות לחמישים יום או פעם לששים יום ויש לה וסת קבוע לזה ולא ראתה ביום הששים ועברו עליה ג' חדשים להריונה לא נריכה לחוש עוד מפני שהעבור מסלק את דמה לאחר ג' חדשים חה בעז"ה נכון וברור.

ביאור לשון דראשה ואבריה כבדין עליה

ובזה מובן לישנא דרב פפא טעמא משום דראשה ואבריה כבדין עליה ולכאורה אין לו מובן ואדרבה ראשה ואבריה כבדין הוא סימן לוסת לרוב נשים אמנם להנ"ל אמי שפיר דהכא כבר מסולקת בדמים עי"ז שהולד כבר נתגדל עד שיצא ממדור למדור כמ"ש ז"ל ג' ראשונים במדור התחתון וכיון שיצא ממדור למדור עי"ז נעשה שינוי בגוף וראשה ואבריה כבדים עליה וגורם לסילוק הדמים, ועיין רש"י דף ט' שם ח"ל משום דראשה ואבריה כבדים מחמת חולי ולפיכך דמיה מסולקין ודייק ז"ל מחמת חולי כלומר חולי ההריון וגם דייק לשון ולפיכך כלומר ע"י שראשה ואבריה כבדים מחמת חולי של הריון שהעיבור כבר נתגדל לגדר שנראה זה כבר גורם סילוק הדמים והרי היא בחזקת מסולקת אבל מה שאינה רואה קודם לכן אינו כלום לענין זה וק"ל.

ולפ"ז שפיר מיושבים כל הקושיות שהקשינו לעיל דודאי אפשר לברר בבירור הריון אשה קודם ג' חדשים וגם בזמנם הי' אפשר לברר וגם לא היו רואין דם גם קודם לכן אלא במקרה וכמ"ש להדיא הנוב"י ושאר אחרונים דע"פ הרוב הנשים לא היו רואות וכן הוא בזמנינו והמיעוט גם בזמנינו רואות וכמבואר בש"ע ובכל הפוסקים אלא דמ"מ מה שאינה רואה ג' חדשים הראשונים אין זה ענין של סילוק דמים אלא מניעת ראיה וחה בס"ד דבר ברור.

ומיושב נמי לשון הרשב"א דף ט' שם שכתב שאין הולד מי וכביד עליה אלא מזמן הזה ואילך והמאירי שם כתב ג"כ שאין סילוק הדמים עד שעת הכרת העבור שהולד מכיר חיותו ומכביד עליה ראשה ואבריה, ודמיה מסתלקין הביאם כת"ר בספרו שם ובס' בעלי הנפש שער תיקון הוסת דף 22 מדפי הספר ז"ל והאי עוברה דאמרינן הכא דדמיה מסולקין דוקא משהוכר עוברה שלה אבל עד שלא הוכר עוברה הרי היא כשאר נשים ובעיא בדיקה וכל אשה נריכה לחוש תחילה בימי עיבורה עד שיעבור עליה ג' עונות בלא ראייה ובדיקה ע"כ הנה חילק הרשב"א והמאירי וביותר הראב"ד ז"ל דג' עונות שיעברו מהני להפקיעה מחזקתה שלא תראה והעיבור מסלק הדמים וכמ"ש בס"ד. גם הריטב"א האריך כאן ד"ה הנח מעל"ע והביא ק' התוס' דמאי קמביעא ליה דהא פשיטא דכל מצות חכמים כך הם במ' סאה אדם טובל וכו' ותי' דאנן מספקינן אימתי היא הוכר עוברה אי משהתחיל לעשות הכר שלא בכובד ראש ואבריה דהיינו ודאי הגורם סלוק הדמים כדאמרינן לעיל בהדיא אלא דחיישינן דלמא רצו חכמים לתלות הדבר ממש בהכרת העבור לפי שאין הקדמת כובד הראש שוה בכל הנשים רצו לתת לכלן גבול אחד כשיוכר עוברה ממש לעין ואהדר ליה דאפילו יתלו הדבר בכובד ראש אין כובד ראש העושה סילוק דמים בא בכל הנשים אלא אחר הכרת העובר ממש והיינו דא"ל מידי הוא טעמא וכו' חו אין ראשה כבד עליה ממש כבד אחר הכרת העובר ממש והיינו דא"ל מידי הוא טעמא וכו' חו אין ראשה כבר עליה ממש דבר של עיקר ומיהו מודה הוא שעושה לד כובד ראש קודם לכן שהרי לא נחלקו בטבע ובמליאות ע"ש באריכות גדולה.

הנה מבואר להדיא דסילוק דמים הוא דבר קשור בהכרת הולד דוקא ולא בהריון דהכרת הולד ר"ל שהוא כבר כ"כ נתגדל שמחמתו היא חולה וראשה ואבריה כבדין עליה אבל אין זה ענין לג' חדשים הראשונים שאינה רואה דם מחמת סגירת הרחם בלי סילוק דמים וכנ"ל.

צ"ע להגרע"א בבהש"ם נדה ט'

ואגב אודיע לערי ברבים מה שראיתי לרבינו הגדול הגרע"א נדה ט' בגליון הש"ס שהקשה דאף בחזקי אחר שהוכר עוברה אמאי לא מטמאה מעל"ע דאיך שייך לומר דדמיה מסולקין הא אנן חיישינן שהדם בא מע"ל מקודם ובהיא שעתא עדיין לא היתה בחזקת מסולקת וא"כ אדרבה כיון דעתה היא מסולקת רגלים לדבר יותר דהדם בא מאתמול כשלא היתה מסולקת ע"כ והניח בצ"ע.

ופלא אמרן ז"ל שלא הרגיש דהוא קושית הריטב"א ז"ל במקומו וז"ל וא"ת כיון דסלוק דמים אינו אלא מהכרת העובר ואילך כשראתה מיד איך אנו מטהרין אותה למפרע מעל"ע אדרבה י"ל דאתמול חזאי קודם סילוק דמים וי"ל דכיון דאיכא נשים שמסתלק דמן בכובד ראש הקל יום א' קודם הכרת העובר ממש לא רצו חכמים לחלוק בדבר כיון דמעל"ע דרבנן עכ"ל ע"ש הרי שהרגיש בקושית הגרע"א ותירצה וצ"ע.

הדרן לדידן עכ"פ נראה פשוט דג' חדשים של סילוק הדמים הוא רק אחר ג' אפילו נתברר לן כבר שהיא מעוברת דאין זה תלוי בבקיאות ההריון ויגעתי ומצאתי מה שהאיר לי ה' עיני בחי' הרשב"ץ למס' נדה וז"ל מעוברת ומניקה מסולקת דמים היא ואינה חוששת לוסתה הראשון לפרוש ממנה בעלה אותה עונה וכן דעת התוס' ובעה"מ וכן הסכמת האחרונים ודוקא אחר שלשה לעיבורה אבל תוך שלשה חדשים ונודע ע"פ בקיאין שהיא מעוברת חוששין לוסתה כן דעת הרשב"א והמאירי וכן הסכימו האחרונים עכ"ל הנה מבואר כדברינו בס"ד.

קושי' על שו"ת עבוה"ג

ומבאן נ"ע נמי לשו"ת עבוה"ג סי' כ"א שכתב לפרש בדברי רש"י נדה דף נ' מה שפרש"י המפלת ליום מ' אינה חוששת ופרש"י ליום מ' לטבילה ופי' עבוה"ג דמלשון רש"י שפי' לטבילה מוכח דחשבינן מיום טבילתה הסמוכה לה ולא חיישינן שנתעברה מקודם לכן אע"פ שבא עליה בעלה מקודם וטעמא כיון שראתה נדה קודם שירדה לטהר א"ע היא בירור גמור אלא נתעברה קודם לכן דאם נתעברה שוב לא תראה נדה ממילא מוכח שולד זה אינו בן מ"א יום ובשבו"י ח"א סי' ע"א הסכים עמו והפליתי וסד"ט סי' קל"ד הקשו עליו ובאחרונים נחלקו בדבר ולפמ"ש פשוט דהני תרי מילי ניהו דסליקא דמים לא הוי אלא לאחר ג' לכ"ע אבל מ"מ לראות באותן ג' נמי איכא בחזקת שתראה לאחר שנתעברה ואדרבה ע"פ רוב אינן רואות באותן ימים אפילו קודם סילוק דמים וכמ"ש לעיל.

בר מן דין הרי הרשב"ץ נדה הנ"ל כתב ג"כ המפלת יום ארבעים לטבילתה אינה חוששת לולד הרי דכתב לטבילתה כפרש"י ז"ל ואפ"ה כתב להדיא לעיל דף מ' דדוקא לאחר ג' חדשים הרי היא מסולקת בדמים ואפילו נתברר לן ע"י בקיאין שנתעברה אפ"ה חוששת וא"כ רא' ברורה דהני תרי מילי ניהו וכן נראה מהמאירי הנ"ל ופלא שלא הרגישו בזה הני גאוני ז"ל וצ"ע.

וראיתי במי נדה שהאריך הרבה ליישב שיטת עבוה"ג והביא רא' מדברי הרשב"א בחי"א הובא בסד"ט משנה זו שכתב וז"ל המפלת ליום מ"א אע"ג דהוחזק עוברה אפ"ה אין לה ימי טוהר לפי שהיא ספק אם קלטה הזרע ביום א' או ביום ג' והקשה דאיך שייך לומר הוחזק עוברה ביום ל"א הרי אין העובר ניכר אלא לג' חדשים או רובן ועכ"פ במ' יום ודאי לא הוכר עוברה ובע"כ מש"כ הרשב"א הוחזק עוברה אין הכוונה שהוחזק בהכרת עובר רק מה שפסק בה וסתה וזה משכחת לה אף במ' יום ומוכח דסתם מעוברת מסולקת דמים מיד ומפרש כן כוונת הש"ס מה דמשני לעיל בהוחזק עוברה ולא הוחזק ומוכח כדעת עבוה"ג ע"ש ולאחר נשיקות עפרות זהב לו דברים אלו הם כשגגה היולא מפי השליט דהרי הרשב"א לעצמו פי' היפוך בח' לעיל דף ח-ט דאינה מסולקת מדמים אלא לאחר ג' חדשים ולא קודם ומה דקשה ליה היאך הוחזק עוברה משכחת לה בשהוחזקה ע"פ בקיאין וכמ"ש רשב"ץ להדיא דדעת הרשב"א שאפשר שתתבאר ע"פ בקיאין אלא דעת הרשב"א אפ"ה דאינו מועיל בירור הריון קודם ג' חדשים לענין סילוק דמים אלא דמ"מ לא קשה דאיך רואה דם וא"כ אדרבה מדברי הרשב"א רא' נגד עבוה"ג ודברי המי נדה צ"ע.

ובעיקר דברי רש"י למה פי' מ' יום לטבילתה הי'

נפלענ"ד עוד דבא להוליא לאידך גיסא דוקא תוך מ' יום והטעם דודאי תוך ארבעים הרי בא עליה יותר מביאה אחת ועכ"פ מצות עונה קודם שידע שנתעברה וא"כ המפלת ליום ארבעים מנ"ל שזו יום ארבעים דילמא אינו אלא יום שלשים ועיין רשב"א ומאירי שכתבו דיש מפרשין דארבעים ואחד שמא לא נקלט עד שלשה ימים ונמצא שעדיין לא כלו ארבעים ולשיטה זו כל שמארבעים ושלשה ואילך אינה יושבת לנדה דחזקת עובר היא ע"ש וא"כ לכאורה המפלת ליום ארבעים לאו דוקא דלעולם אולי נתעברה בביאה אחרת אמנם רש"י ס"ל דאין אשה מתעברת אלא סמוך לטבילתה ועיין בסמוך דף ל"א ולכן כתב יום ארבעים לטבילתה ולאחר ארבעים בחזקת מעוברת ודלא כיש מפרשין.

עכ"פ בהא נחתינן ובהא סלקינן דיפה הורה ג"כ לראשונה וא"ו לשמוע לסברות חדשות דשינוי הטבע להקל ואפילו אי נשמע להם להחמיר לפעמים ועיין יו"ד בהמה שיטל לחי העליון ראוי לחוש לדבריו וכיונא בזה ויפה עשה שלא החליט להתירא וכל כי הני מילי מעליותא ליתאמרי בשמי כנפלענ"ד ברור בס"ד.

וי"ר שיזכה להפיץ תורתו חוצה ויזכה ללמוד וללמד תורה לשמה כאות נפשו ונפש ידידו הנאמן דושה"ט ושכת"ר בלב ונפש.

מנשה הקטן

סימן כז

עוד בענין הנ"ל
ואי יש לסמוך אשינוי טבע

ב"ה ב' לסדר ויברך אתכם התשל"א בנ"י יצו"א

אחדשב"ג, לוחות הראשונות והשניות קבלתי בשמחה ומאד נהנתי מדבריו היקרים וראשונה עלי להתנצל שלא השבתי על הלוחות הראשונות מתרי טעמי חדא דאנא טרידנא בהדפסת ספרי מ"ה בס"ד אשר אי"ה מקוה שיצא לאור עוד קודם ר"ה לבד משאר טרדות והשנית כי זה דרכי לאדם מעוט כמוני שלא להשיב בדבר אחד רצא ושוב לאהבת הגלות מ"ו והגם כי לראשונה חשבתי לעבור על מדה זו ולפלפל בדברי כ"ג וע"ד שאמרו לגברא רבא דכותיה לא נדרינא ואין למדין מן הכללות אפילו במקום שנא' בו חוץ אבל אתא מחשבה וביטל מחשבה כי שב ואל תעשה עדיף כי אין אני רואה למשוך דעתו הרמה לדעתי אבל עם כל זה אני במשמרתי אעמודה כי לפענ"ד שחוק פינג פאנק הוא בכלל שאר שחוק וגם משא"ך שומר נפשו ירחק וכמ"ש.

ובלוחות שניות כתב לאמר במ"ש בענין אשה המסולקת מדמים בשעת עיבורה כתב כ"ג וז"ל ובספרי (ב"מ מ"א סי' מ"א) לא מזכרתי שעל נייר אחד ליינתי לעיין בדין זה בתוי"ט ובתש' (פ"א מ"ה מנדה) ובתש' קמח"ז מרן הגרע"א זצוקללה"ה (מ"א סי' קכ"ח) ד"ה לענ"ד ואלמלי אלו הציונים היו תח"י בעת הדפסת תשובתי הנ"ל לא הי' כותב כל מה שכתב בהערותיו הנפלאים עכ"ל והאריך בביאור הדברים בגדולות ונפלאות כדרכה של תורה.

והיות כי ישנם בזה נקודות חדשות אשר ראוי לתת לב עליהם וגם לאהבת וידידות מעכ"ד ואשר ידעתיו כי כל דבריו לש"ש אמרתי אעבור אהא פרשתא בס"ד ואומר על ראשון ראשון מה שליין מדברי הגרע"א בעת כתבי תשובתי הנ"ל כנראה דמחמת הטרדות לא הספיק לעיין בדברינו רק מקופיא כי באמת אני ליינתי בתשובתי הנ"ל על דברת מרן הגרע"א בתשובה הנ"ל ימחול נא לעיין במכתבי שם בדף ב' שורה ז' שליינתי שם ובהגרע"א בתשובה אלא בשעת ההעתק נשמט הסימן אבל הרי ידעתי מתשו' רע"א הנ"ל שכתב מענין שינוי טבע כמו שליינתי אלא דמ"מ הראתי דמרן הח"ם דחה הדברים דל"ל נשתנו הטבעים ויש ליישב מכל המקומות שהביאו ראי' עכ"פ מה שהמציא לן כ"ג ידוע הי' לן בס"ד.

אשה שטבלה אסתר תענית וילדה למקוטעין
אי הולד כשר

איברא דלאחר העיון נראה לפענ"ד לבאר דברינו קצת ביותר והנה ז"ל דברי הגרע"א שם סובבים אדברי בנו של הגאבד"ק פילא שרצה לאסור בן אשה גרושה מאשה והי' שם הטענה שירדה לטבול באסתר תענית וכפי זמן הלידה וכפי חשבון מליל הטבילה הי' איזה ימים בחודש התשיעי א"כ אף לפי דבריו מ"מ

אפשר שנתעברה ממנו קודם שנפע מביתו וע"ז פקפק די"ל דכיון דיש עוד ריעותא בפיגון במה שירדה לטבול ודרך המעוברות שמסולקת דמים זה רק' דבתעית אסתר עדיין לא היתה מעוברת וע"ז מי' הגרע"א ז"ל. לענ"ד הא הסילוק דמים הוא רק משהוכר עוברה ואף דעיגון רואות בנשי דידן דמיד כשנתעברו מסולקות דמים ונשתנו הטבעים וכמ"ש תוס' גבי עיגונתא דוורדא הא מזיגן בש"ע סי' קפ"ט סל"ג וכן בסי' ק"ל סנ"ב ואלו מעוברת משהוכר עוברה ולא נזכר רמז באחרונים שלדידן אף בלא הוכר עוברה עכ"ל.

ולפי פשטות הדברים דבריו מפרסמים איגרא דילא להביא רק' לדבריו ומביא רק' לסתור דכיון שכתב דעיגון רואות בנשי דידן דמיד כשנתעברו מסולקות דמים ושנשתנו הטבעים א"כ ודאי אשה זו כיון דראינו שטבלה והיא מנשי דידן ע"כ שעדיין לא היתה מעוברת כבן הרב ז"ל וא"כ הו"ל הולד ממזר וא"כ מאי רק' הוא מש"ע שכתבו מעוברת שהוכר עוברה וגם לא נזכר רמז ורמיזה באחרונים שלדידן אף בלא הוכר עוברה כן ולאו רישא סיפא ועוד מאי כולי האי שלא הוזכר באחרונים לבעלי ש"ע אפשר דמזמנן עדיין לא נשתנו ועכשיו נשתנו עכ"פ כיון דהמליאות דנשתנו הטבעים האיך נכחיש המליאות ונפסוק נגד מה שעיגון רואות ונכחיש את האמת מפני שלא נזכר באחרונים. ועוד אטו רבינו הגדול הגרע"א לאו אחרון גדול הוא והלא גובה ארזים גבהו רשכבה"ג ופסוק הוא לעצמו כן שנשתנו הטבעים א"כ אף בלא הוכר עוברה כן. עוד יש לדייק לשון לענ"ד הא סילוק דמים רק משהוכר עוברה הנה ס"ל דסילוק דמים אינו אלא משהוכר עוברה וכל שלא הוכר עוברה אינה מסולקת מן הדמים ובתוך כדי דבור קומר דבריו וכתב ואף דעיגון רואות וכו' ונשתנו הטבעים וא"כ סילוק דמים אפילו קודם שהוכר עובר וקומר דבריו מיהה ובי' ול"ע.

ואשר לכן נפלענ"ד בתרי אנפין או יאמר דבאמת ס"ל להגרע"א דסילוק דמים אינו אלא משהוכר עוברה ולא קודם לכן וכמ"ש לענ"ד וכו' והגם דעיגון רואות בנשי דידן אינו רק' כלל כלומר אף די"ל דעיגון רואות דנשתנו הטבעים אמנם כיון דלא מגיגו לבעלי הש"ע והאחרונים שכתבו כן א"כ ע"כ לא ס"ל דנשתנו הטבעים כלל ומה שעיגון רואות אינו מכריח כלל נגד הש"ע והפוסקים דעכ"פ יש לן שני חזיונות מנגדים זה לזה שינוי הטבע שנראה לעיגון ופסק הפוסקים האחרונים ובעלי ש"ע שלא משמו לה וע"כ דס"ל דאין זה שינוי הטבע כלל והאמת דסילוק דמים אינו אלא משהוכר עוברה וכמו שהתחיל לענ"ד דסילוק דמים אינו אלא משהוכר עוברה אפילו נראה לעיגון היפוך זה זה אינו כלום וא"כ ס"ל באמת להגרע"א דאין זה שינוי טבע כלל אף שעיגון רואות. הפן הב' דס"ל להגרע"א אף דנראה דנשתנו הטבעים מ"מ להלכה אין סומכין אפילו במקום שבאמת נשתנו הטבעים כיון דהפוסקים לא פסקו יהי' מאיזה טעם שיהי' עכ"פ ראינו שלא סמכו אשינוי טבע.

ולהפן הראשון נ"ל דכיון דס"ל דסילוק אינו אלא משהוכר עוברה ולא קודם והא דעיגון רואות שמסולקות מדמים קודם נ"ל דבאמת יפרש כמ"ש דמה שאינן רואות אין זה ענין של סילוק וכמו שהארכתי בס"ד במכתבי הראשון עכ"פ בדברי הגרע"א א"א לפרש דבריו כפשוטן ולא כמ"ש האחרונים בשמו דס"ל נשתנו הטבעים אדרבה לדידן נראה רק' דס"ל להגרע"א דאין לסמוך לפסוק על שינוי הטבע עכ"פ היכא דלא כתבו כן בעלי הש"ע והאחרונים הקודמים לפניו. ובסמוך מי"ה אבאר עוד בס"ד דע"כ גם בימי הש"ס היו מסולקות משעת עיבור מיד כלומר שלא היו רואות אבל לא ענין של סילוק.

דבר חדש דבהמות שלנו גם בזמן חז"ל היו משונים משלהם

ובאמת כי עלה במחשבתן דמה שהביא הגרע"א רק' מעיגונתא דוורדא הנה בתוס' חולין מ"ז ע"א ד"ה כל כתבו התוס' וז"ל ונראה דאין רק' מבהמות שלנו דשמא חלוקות משלהן וכו' והנה דייקו התוס' בלשונם הטהור דשמא חלוקות משלהם ולא כתבו דשמא נשתנו הטבעים של בהמות והי' אפ"ל דהתוס' ס"ל דבאמת לא נשתנו הטבעים אלא דס"ל דבהמות שלנו הם מין אחר מבהמתן והם חלוקות משלהם כלומר במינם ובהמות שלנו הכ"ל דבזמנן הי' להם עיגונתא דוורדא ובהמתן שלהם אילו הי' לנו כהיום אכתי לא היו להם עיגונתא דוורדא ובאמת מצינו כעין זה סנהדרין ל"ג ע"א שאמר תודוס הרופא אין פרה וחזירה יולאות מאלכסנדריא של מצרים אלא א"כ חותכין האם שלה

שלא תלד ופרש"י לפי שטובות הן ואין רולין שיהיו מלויות במקומות אחרות ועיין ש"ע יו"ד סי' מ"ג לענין מרה וא"כ הכ"נ הי' אפשר לומר חלוקין היו ולפ"ז הי' שפיר מיושבת קושיתם מבכורות ג"כ.

והמאירי חולין הנ"ל כתב וז"ל ואין כאן ראי' שודאי בהמות שלהם לא היו על דרך זה והרי אנו מוצאין בדברים אחרים שגוי בין בהמות שלנו לשלהם שהרי אמרו פרה בת שלש ודאי לכהן והרי אותן שלנו יולדות קודם לכן ע"ש הנה מבואר ג"כ שכתב רק שמוצאין אנחנו שיגוי בין בהמות שלנו לשלהם אבל אין זה מוכרח מכח שיגוי הטבע אלא אפשר שהשגוי הוא בבהמה זו ועיין ר"ן וש"ג חולין הנ"ל ובס' לב ארי' אמנם מתוס' ע"ז כ"ד ע"ב ד"ה פרה משמע לכאורה דס"ל דנשתנה הטבע שכתבו וי"ל דודאי עתה נשתנה העת מכמו שהי' בדורות הראשונים כמו בעיגונתא דוורדא דאמרינן פ' א"ט כל חיוי בריתא הכי אית להו אלמא גוויתא לית להו ועתה הוא בכל בהמות שלנו ע"כ וי"ל.

איברא דבס' עבודת עבודה להגרש"ק תמה אדברי תוס' ע"ז דס"ל נשתנו הטבעים דא"כ מאי פריך הש"ס נימא דבדורות הראשונים נמי היו פרות יולדות בפחות מג' רק בזמן הש"ס נשתנו הטבעים ואז אינן יולדות רק בתר ג' ולכך תני בברייתא דלפי זמנן הוי ודאי לכהן והניח בנ"ע ע"ש ואולי מכח הני קושיות לא פסקו הפוסקים ע"פ רוב כמובן ומיהו לדידן אין נפ"מ דאתי הבאתי את דברי הגרע"א במכתבי בס"ד.

ומעתה נכוף אזן לדברי כק"ז רבינו התוי"ט שליין לן מר כ"ג עליהם בפ"א מ"ה דהא דר"י אומר מעוברת ומניקה שעבור עליהן ג' עונות הקשה ז"ל דמעוברת לת"ק נמי הא בעי לסוף ג' חדשים פי' לפירושו דא"כ במאי פליגי ר"א ור"י כיון דר"א נמי בעי במעוברת עד שיודע עוברה והוא ג' חדשים כמ"ש בגמ' ור"י נמי בעי ג' עונות והוא ג"כ ג' חדשים דעונה בינונית הוא ל' יום א"כ במה פליגי ת"ק ור"י ומי' דנפ"מ ביניהו יום אחד עוד מי' דלר"י אפילו הוכר עוברה ועדיין לא עברו ג' עונות מטמאה מעל"ע.

וב"ג הביא בשם משנה אחרונה שתמה אתוי"ט דהיכן מצא ברשב"א ז"ל דלת"ק סגי בהוכר עוברה גם קודם לג' חדשים דהרשב"א לא מיירי אלא מהוכר עוברה אבל ג"ח גם לת"ק בעינן והוכר עוברה בלא ג' חדשים לא מהני וכן הקשה בהגהות רש"ש והנה ספר משנה אחרונה אין לי לעיין עליו אמנם דברי רש"ש ראיתי בפנים ובלתי ספק שכוונת כ"ג אמתית הוא בפי' רבינו התוי"ט מה שהביא מדברי הרשב"א וכמ"ש גם הרש"ש הנפ"מ לפמ"ש הרשב"א בתי' הב' ואין להאריך בזה כי באמת כן כתבתי בס"ד בפי' המשנה במכתבי הלעיר שכתבתי לכ"ג.

ומיהו מאחר דדלי לי כספא כסף לרוף אשכחנא בס"ד מרגניתא תותיה ואומר אני דממתני' הנ"ל מוכרח דגם בזמן הש"ס כבר היו נשים פוסקות מלראות מיד כשנתעברו וכמו שעינינו רואות בנשים דידן אלא לענין דנתשוב אותן מסולקות מדמים לא חשבינן אלא למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה ואפרש שיתמי דהנה ת"ק אומר מעוברת משיודע עוברה דיה שעתה והוא בג' חדשים כמ"ש בגמ' ור' יוסי פליג עליו דבעי דוקא עברו עליהן ג' עונות ועתה נראה מאי ס"ל לת"ק קודם שהוכר עוברה אי רואות דם עכל"ל דקודם זמן זה כיון דאינן מסולקות מדמים רואות דם עד זמן שיודע העיבור היינו עד ג' חדשים רואות לר"א רק מג' חדשים מיד מסולקות מדמים ור' יוסי נמי ס"ל דעד שידוע עוברה רואות דם אלא דמשיודע עוברה נמי אכתי אינה מסולקת מדמים אלא צריכה להפסיק ג' עונות א"כ לר' יוסי אינה מסולקת עד ששה חדשים נמצא דלר"א מעוברת מסולקת בג' חדשים ולר"י אינה מסולקת אלא מששה חדשים וזה לא אמרה אדם מעולם. וא"כ ע"כ לומר דלת"ק עד ג"ח רואות ומשהוכר עוברה מיד מסולקת ולר"י מיד שתתעבר מתחיל הזמן של סילוק וא"כ ר"י לאו ר"א הוא וגם לר"א קשה לומר דביום אחד מסתלקים כל הדמים כיון דזה תלוי בראשה ואבריה כבדין עליה ודאי אין זה נעשה ביום אחד ממש כי אין זה מדרך הטבע.

ישוב לדברי התוי"ט

אשר לכן נראה פשוט דבין לר"א ובין לר"י מיד שתתעבר האשה מתחיל הסילוק דמים דהעיבור גורם הסילוק ואינן רואות מיד משתתעבר וזה ע"פ רוב נשים אלא דמ"מ נמצא עוד במציאות שתראה באותן

ג"מ ולכן ס"ל לר"מ דמשהוכר העובר אז כבר בטוח שלא תראה עוד והרי היא בחזקת מסולקת ור"י ס"ל דהוכר עוברה נמי אינו בטוח דכמו דעד ג"מ אע"פ שהיתה ג"כ מעוברת מ"מ לא סמכינן אזה דודאי מסולקת הכ"נ משהוכר עוברה אלא צריך ג' עונות שיעברו ואז ידעינן דהעבור גרם סילוק הדמים לגמרי אבל פשוט דבין לר"מ ובין לר"י מיד מתעברות אינן רואות משעת התחלת העיבור וזה בין בזמן הזה ובין בזמן הש"ס ולכאה כאן שינוי טבע כלל ולכן שפיר לא השמיעו הפוסקים דין זה.

ומה מדויק בזה קושית התוי"ט ז"ל דמאי נפ"מ בין ר"מ לר"י והכוונה דמאחר לתרווייהו מתחיל הסילוק מיד כשנתעברה ואינן רואות עד ג' חדשים ולתרווייהו לאחר ג' חדשים שהם ג' עונות לרש"י והוכר עוברה לר"מ בחזקת מסולקות מדמים א"כ במאי פליגי ר"מ ור"י ומשני ביום אחד לתי' קמא והוא ע"כ דכל שלשה חדשים לתרווייהו לא ראתה דמי ראתה א"כ נפ"מ טובא בין ר"מ לר"י דלר"מ אפילו ראתה ולר"י אם ראתה אינה מסולקת וא"כ ע"כ תרווייהו ס"ל דלא ראתה או כפי תי' הרשב"א ותי' בתרא אבל גם לפי תי' זה נ"ל דלתרווייהו אינן רואות משעת העיבור ודו"ק כי זה לפענ"ג ברור ואמת בס"ד.

אלא דלתי' השני אתי עוד לומר דאם באמת ראתה נ' יום או כיולא בו היינו שהיתה מהמעוט דאז לר"מ אכתי כשמגיע הכרת העבור ממזקינן בחזקת מסולקת מדמים אבל לר"י אכתי בעי ג' עונות. והכי קיי"ל בש"ע סי' קפ"ד ס"ו וסי' קפ"ט סקל"ד וכמו שציין עליהם גם כ"ג. לאחר זמן מצאתי לרבינו ירוחם חלק חוה נתיו כ"ו חלק א' וז"ל מעוברת משכיכר עוברה דהיינו מג' חדשים ולמעלה לעיבורה אינה קובעת וסת ואינה חוששת לוסתה הראשון לפרוש ממנה עונה ע"ש. והנה כתב רבינו ירוחם ודייק מעוברת משכיכר עוברה ולא תאמר משכיכר עוברה בכל שהוא ולכן מדייק דהיינו מג' חדשים ולמעלה לעיבורה אבל אם כיכר עוברה קודם ג' חדשים ואפי' יום אחד לא מקרי כיכר עוברה וחוששת לוסתה הראשון וזה פשוט וברור מאד וברוך פוקח עורים.

דברי ידי"נ דושכ"ג וטובו וכאש"ל בלב ונפש,

מנשה הקטן

סימן כח

אי מותר לשחק פינג פאנג ושא"ך עם אשתו נדה

יום המיוחס התשל"א ברוקלין נ"י יצו"א.

בדבר השאלה שנשאל מעכ"ג רס אי מותר לשחק פינג פאנג או שא"ך עם אשתו נדה ומעכ"ג הורה לאיסור וטעמו וימוקו עמו, ולפענ"ד יפה דן ויפה הורה וכל כי הני מילי מעליותא יתאמרו משמי' וח"ו להתיר ואף שלא צריך להרבות בראיות כי הדברים פשוטים מ"מ לא אמנע מלהשתעשע במכת"ר בדברי תורה הנה בטור ש"ע יו"ד סי' קל"ה כתב וז"ל חייב אדם לפרוש מאשתו בימי טומאתה עד שתספור ותטבול ולא מתשמיש אלא בשום דבר לא יתקרב אליה אפילו בדברים אם מרגילים לערוה לא ידבר בהם ע"כ ופי' הפרישה אפי' בדברים וכו' כגון שחוק וקלות ראש, והמחבר בש"ע ס"א כתב ולא ישחוק ולא יקל ראש עמה.

ויש להבין שחוק זה בכמה ומה כוונתו בשחוק זה ופשוט דגם המחבר אין כוונתו בשחוק לאסור משום נגיעה שהרי כתב בס"ב דיני נגיעה דלא יגע בה אפילו באצבע קטנה ולא יושיט מידו לידה שום דבר ולא יקבלנו מידה שמא יגע בבשרה והרמ"א הוסיף דאפילו לזרוק מיד ליד נמי אסור וא"כ ע"כ האי שחוק שכתב המחבר נמי בלי נגיעה מיירי אלא שכיון שהוא מראה לה דברים של חבה גזרו בה משום הרגל דבר והא דגזרו באשתו יותר משאר נשים כתבו הפוסקים משום דהותרה בה ייחוד ולכן החמירו באשתו נדה יותר הרחקה מבשאר נשים אסורות לו כיון דהיא מתייחדת אתו בבית ועיין רא"ש סוף מס' נדה.

והנה הרמ"א בס"ה שם מביא בשם שו"ת תה"ד דלא ילך אדם עם אשתו בעגלה אחת או בספינה אחת אם הולך רק דרך טיול כגון לגנות ופרדסים וכיולא בזה דהוא ג"כ דרך חיבה הוא ואף שאינו מראה לה חבה בשחוק וקלות מ"מ הטיול בעצמו הוא ענין של חיבה שהוא משתעשע בה וחיישינן שלא יבא לידי הרגל דבר ע"ש.

ומעתה נראה דלשחוק פינג פאנ"ג ודאי אסור וכ"ש הוא מטיול בפרדס דאינו מראה לה חבה יתירה רק הטיול בעצמו שהוא בכלל חבה כ"ש השחוק שהוא ידוע שהוא רק ענין של חבה ודאי הוא בכלל מה שכתב המחבר ושלא לשחוק עמה, ולשון לשחוק סובל שני פירושים מלשון משחק שחוק וקלות ראש וגם מלשון מצחק דצדיק בשי"ן מחחלף כלשון והנה בן האמה מצחק והכל אחד הוא דע"י שחוק הוא מצחק דזה כל הענין של משחק להשתעשע ולהביא לצחוק ורמז לזה בימי אבלות אל ישא אדם תנוק בחיקושלא יבא לידי שחוק ולכן שינה הב"י מלשון הטור שכתב ולא יתקרב אליה אפילו בדברים וכו' והמחבר כתב ולא ישחוק ולא יקל ראש עמה ופשוט דכ"ש הוא מנוסע בעגלה ומטייל עמה שהתם עכ"פ זה יושב אצל זה ומטייל זה אצל זו אבל ליכא שחוק וקלות ראש ושוס דבר בינו לבינה ואפילו הכי מקרי חבה ואסור אבל הכא הרי עיקר השחוק הוא להשתעשע עמה, ופשוט דהו"ל בכלל שחוק שאסר המחבר.

הזורק חפץ אי מותרת אשתו נדה לקבלו

שנית נפלענ"ד דהכא יש עוד משוס זורק מידו לידה דראיתי רבותינו גדיקים האחרונים ז"ל מזדמנין בזורק דבר כלפי מעלה שלא לנוכח אשתו ובדרתו היא תקבלנו וכתבו דיש להקל בזה כי בלא"ה הוא חומרא בעלמא עיין בדרכ"י ופליתי ובס"ט החמיר בה ע"ש אות ד' ולפענ"ד הי' נראה בס"ד לפמ"ש בגמ' סנהדרין ע"ז ע"ב ואמר רב פפא זרק לרור למעלה והלכה לגדדין והרגה חייב אמר ליה מר בר רב אשי לר"פ מ"ט משוס דכמו הוא אי כמו חיזיל לעיל ואי לאו כמו הוא חיזיל לתחת אלא כח כחוש הוא עכ"ל ופרש"י והלכה לגדדין דרך נפילתה שלא נפלה כנגדו אלא כשהיא חוזרת לארץ היתה מתרחקת לגדדין אבל אם נפלה נוכחה והרגה פטור דלאו כמו הוא אלא היא חוזרת לארץ מאליה ע"כ ע"ש ובתשובה אחת האריכתי הרבה בזה ובדברי ר"ד שהביאו הר"ן ז"ל והוא דכשזורק אדם חפץ למעלה כל שיש מכחו בחפץ זה הולך למעלה ולאחר שנפסק כח זריקתו מכל וכל אז היא חוזרת למטה מטבע העולם שהארץ יש לה כח המושך אצלה כידוע אבל אם אין הדבר נופל תחתיו ממש אלא הולך לגדדין א"כ נראה מזה דאכתי יש בו מכח האדם מכחו הוא שנופל לגדדין אף שכחו נקלש דהוא זרקו למעלה והחפץ נופל לגדדין מ"מ אכתי כחו מעורב שם אלא שכחו קלוש ולכן אין ביכלתו לדחפו עוד למעלה אלא לגדדין והבן.

ולפ"ז נראה לומר דכשזורק חפץ למעלה וחוזר תחתיו אז לכ"ע מותרת האשה לקבלו כיון דבשעת נפילה כבר פסק כחו ונופלת מאליה ואין זה בכלל זורק מיד ליד כלל אבל כשנופל מכחו א"כ הו"ל מיד ליד דע"י כחו בא ובזה מדויק לשון הברכ"י ובדרתה ודו"ק כי זה לפענ"ד דבר חדש ונכון. אלא דלפ"ז בדידן נמי בפינג פאנג אף שאין הדרך לזרקו מיד ליד אלא שהאחד מכה הכדור וזורקו שיגיע בשלחן ואז הוא חוזר וקודן והלד השני מכהו וא"כ אין הזריקה מיד ליד ממש מ"מ ידוע כי הרבה פעמים מאד שהכדור אינו מכה בשלחן אלא שהולך ישר להלד השני או לגד אחר והלד השני בזריזתו תופשו בידו ומכהו בחזרה או מכהו בסתם בחזרה ולא נגע כלל בשלחן וא"כ הו"ל ממש זורק מיד ליד שאסר הרמ"א וא"כ דבר זה הי' אסור אפילו בלי שחוק אלא מטעם זריקה מיד ליד וקלת יש לדחוק בזה דעכ"פ אין כוונתו לזרוק בידה וגם אינה מחזיקה בידה שהרי דוחף מיד ליד.

ומעתה נראה לא מבעיא לדעת הרמ"א דאסר לזרוק מיד ליד אלא אפילו להרשב"ן בתש' ח"ג סי' נ"ח הביאו הברכ"י והמריק"ש שהתירו זורק מיד ליד מ"מ כתב מהריק"ש דוקא בזריקה שאינו דרך שחוק אבל שהוא דרך שחוק לכ"ע אסור ע"ש א"כ לדידן דקיי"ל כרמ"א דאפילו שלא דרך שחוק זריקה מיד ליד אסור כ"ש בזריקה כזו שהוא דרך שחוק שאסור אפילו שאינו מיד ליד ממש וכ"ש שלפעמים בא מיד ליד כמ"ש דכמה פעמים תופס הלד השני הכדור בידו או מכהו בחזרה ודאי לפענ"ד הוא איסור גמור בין מטעם שחוק ובין מטעם זריקה מיד ליד ע"י שחוק.

וגם לענין שחוק הנקרא שא"ך בלע"ז לפענ"ד לפי טעם ראשון יש מקום לאסור שהרי הכי נמי דרך שחוק הוא כי ידוע דשחוק של ש"ך הוא ענין של שעשוע והנאה וקירוב הדעת ובר מזה הרי השחוק הזה הוא על דף קטן וקטן וכשהם משחקים ומנחים ידיהם על הדף זה לעומת זה וכמעט היו לאחדים שלא ימלט שלא יבואו לידי נגיעה זה בזה והמה טרודים בהמשחק ולפעמים אחד נוטל את המשחק ושלא ברצון השני אינו

מניחו ואומר עליו טעות וכיוצא בזה ואם לד"ת אמרו הקורא בתורה לאור הנר בשבת לא יקרא שמא יטה ואפילו אשתו משמרתו לא מהני וכ"ש הכי דטרידי תרווייהו וגם כי גם שחוק וקירוב הדעת יש כאן ע"כ לפענ"ד גם מזה תנח ידיך ויפה הורה מעכ"ג בתרוייהו כנפלענ"ד.

ומה שהעיר לן דבשו"ת באר משה להרה"ג מדעברעצין (זצלה"ה) שכעת יצא לאור המיר בתרוייהו לשחוק הנה הספר הזה לא הי' לי אמנם עכשיו קבלתי ספר זה ע"י חתנו תלמיד דכולל של ישיבתינו הקדושה מוה"ר שאול קליין הי"ו ועיינתי בו והוא בסי' מ"ט אות ה' ולפענ"ד לאחר העיון שם אין נראה להתיר ואני על משמרתי אעמודה דמה שכתב שם דדרך המשחוק אינו מיד ליד אלא מתחלה מכה הכדור ונופל על השלחן ואח"כ מגביה עצמו והלך השני מכה אותו. הנה כבר כתבתי לעיל דזה אינו כיון דהרבה פעמים הכדור אינו נח על השלחן אלא הולך ישר מיד ליד. ומש"כ שם ומאחר ששחוק זה אינו קורבה דג"ע אין לאסור לא הבינותי כוונתו דבשחוק לא בעינן קירוב דעת דנגיעה דאפילו בלא נגיעה נמי אסור וכמ"ש לעיל להדיא. גם מה שכתב לחדש דהכא כיון דהם רק ע"י עץ מכים את הכדור ואין נוגעין בהכדור בעצמם גם זה אינו דבאמת בשעה שמתחילין לשחוק המשחק נוגעין בהכדור גם אם אחד עשה טעות ולא עלתה בידו אז זורק אצלו או אצלה הכדור שיחזור ויתחיל והוא כבר בידיים גם כפי מה שכתבתי לעיל הרי באמת בא הכדור בידיים לבד שהוא זריקה דרך שחוק דלכו"ע אסור וכ"ש דהוא שחוק בעצמו, ולפענ"ד לארחיתי היתר לזה והנני כאז כן עתה הגם כי חפץ אני בהצדקו של ידידי הרה"ג מדעברעצין כי מידידי הנאמנים הוא מ"מ האמת אהוב מכל.

שוב דקדקתי בסוף דברי הרה"ג הנ"ל וראיתי ג"כ שהוא ג"כ לא מצאו לבו להתיר לכל רק בעין היתר בשעת הדחק לבני אר"ב שאינם יודעין יותר טוב ולכן יצא להקל להם ואני אומר אדרבה רז"ל בעולם כשראו אנשים שמקילים החמירו עליהם וכמ"ש בקעה מצא וגדר בה גדר אבל לפענ"ד אינו משום גדר אלא הרי הוא איסור וכנ"ל.

ידי"נ דושכת"ר וטובו כל הימים וי"ר שנזכה לקבל התורה באהבה וביראה בלב ונפש,

מנשה הקטן

סימן כט

שיעור שפופרת הנוד ד' אצבעות

ז' מנ"א התשכ"ח ברוקלין נ"י יצו"א.

מע"כ הרב הגאון המפורסם סיני ועוקר הרים בעל תריסין מוכתר בקילוסין פ"ה וכ' כג"ת מוה"ר יצחק יעקב וויים [שליט"א] (זצלה"ה) אבד"ק מנשסטר והגליל תו"א, כעת ראב"ד עדה החרדית ירושלים עיה"ק תו"א.

אחדשב"ג, וכו' בד"ת מה שראיתי לכ"ג שיצא לתמוה עלי דברינו בתשובה אחת אשר יצאתי לחדש לפי שיטת אחרונים להצריך ד' אצבעות בשיעור של שפופרת הנוד וכ"ת תמה עלי דברינו וז"ל והנה ראיתי דבר תמוה בדברי אחד מגדולי הוראה להמציא דבר חדש אשר לא שערו רו"א, להצריך ד"א בשיעור של שפופרת הנוד במקום ג' אצבעות המבואר בש"ס ופוסקים משום דנתקטנו האנשים והשיעורים נשארו במקומם ותמה דלפ"ז בודאי נצטרך בשיעור מקוה דשיעורו אמה על אמה ברוס ג' אמות מה"ת (דאלו בנוגע לשפפה"כ לענין הכשר שאובין תלוי באשלי רברבי כמבואר בש"ע סי' ר"א סעי' נ"ג) ג"כ בכפילא היינו ב' אמות על ב"א ברוס שאה אמות דהוי ד"פ משיעור המקובל ומי שמע כזאת, וכן נפ"מ בכמה מצות התלויות בשיעורין א"ו דכל מה שפלפלו הנוב"י והח"ס לא בנוגע לשיעור האמה והאצבעות כמבואר בדבריהם ע"כ.

שיעור אמה על אמה ברום ג' אמות אי הוי מה"ת

ולפי שיש לי מקום עיון בדברי כ"ג אלו אעלה על הכתב חדא במה שכתב בפשיטות דשיעור אע"א ברוס ג"א הוא מה"ת בלי שום תולק כהלכה למשה מסיני ורק בנוגע לשפפה"ג תלוי באשלי רברבי לפענ"ד נ"ע שהגם שהריב"ש בתשו' סי' רל"ז האריך להכריח דשיעור מ"ס הוא מה"ת אמנם הרבינו יונה ברכות פ'

אלו דברים ד"ה ונראה כתב דמה"ת אין שום טבילה צריכה מ"ם אלא טבילת כל גופו בלבד כל שעולה כל גופו הרי זה שיעורו מה"ת ע"ש גם הרא"ש הל' מק' פ"א ה"א כתב שמה שדרשו אך מעיין מטהר בכ"ש והמקוה במ"ם אסמכתא בעלמא הוא ע"ש גם הב"ח יו"ד סי' ק"כ ס"ל דלא הוי אלא מדרבנן והלבוש סי' ר"א ס"א כתב להדיא וז"ל מיהו לא הוה זה אלא מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא הוא אבל מה"ת רק שכולו עולה בה בב"א ועיין פמ"ג במש"ז ס"ק קנ"ט והנה חזות קשה הוגד לי מ"ש הלבוש ביו"ד וכו' ועיין ראב"ד בבעה"נ פ"ו והחז"א מקואות מה"ת סימן ט' סק"ב אחר שהביא דעת ר"ת דמ"ם לאדם הוא מה"ת והביא תוס' מזיר ל"ח והרשב"א והר"ן תמה ארא"ש ז"ל וז"ל והרא"ש ז"ל סיים וז"ל וגם מסתבר הואיל ושיערו חכמים מי מקוה אמה על אמה ברוס ג' אמות מים שכל גופו עולה בהם לא פלוג באדם לשער כל אחד לפי גופו ותמה החז"א ז"ל דהלא שיעור מ"ם הוה מה"ת ודחק לומר דהרא"ש כתב תיבות מיותרות אמנם להנ"ל נראה באמת דזו שיטת קצת מהראשונים ז"ל.

ובספרי שו"ת משנה הלכות מ"ב סי' ד' רמזתי מעט ממחלוקת זו והגם דהפוסקים פלפלו בזה ורצו לחוק דדוקא לענין מעיין נחלקו הראשונים ז"ל אי בעי מ"ם מה"ת אבל במקוה מודי כולהו אמנם באמת הרבה מאחרונים ס"ל דגם במקוה מ"ם לא הוי אלא מדרבנן וכמ"ש לעיל ועיין ספר נדי לחיים שכתב דגם דעת התוס' מזיר דלא הוה אלא מדרבנן ע"ש בדף ה' (להרה"ג מקאפאוואר ז"ל) ובש"מ כתובות ק"ד חכמים תקנו מ' סאה מפני ששיערו בזה יכול לטבול כל גופו וכו' ונתנו חכמים שיעור ידוע גם בישועות יעקב סי' ר"א ס"ק ב' ובחיבור לטהרה כלל ב' סעי' א' וכן נראה אסמכתא בעלמא הוא גם במאירי פ"ח דמקואות שהביא דברי הירושלמי פ"ה דע"ז ה"ד אבל לארבעים סאה לא מפני שהם סוברים מה מעיין בכל שהוא אף מקוה כן כל שגופו עולה בהן ושיעור ארבעים סאה מדברי סופרים הוא ודרבנן לית להוא ע"כ משמע נמי דס"ל דמ"ם מדרבנן גם בספ' מלבושי טהרה הל' מקוואות סק"ב כתב דמ"ם במקוה לאדם מדרבנן כדעת הב"ח יו"ד סי' ק"כ וכן נראה דעת הט"ז וכ"כ בחפא"י פ"ב מ"א בפשיטות והגם כי כנראה דעת גדולי האחרונים דהוה דאורייתא ועיין מ"ם מ"מ תמיה מה שכתב בפשיטות דמ"ם מה"ת ולענין שפופרת הנוד תלוי באשלי רברבי דודאי גם הא תלוי באשלי ואין לן לדחות דעת גדולי ראשונים ואחרונים בגילי דחיטתא.

ביאור לשון שיעורין הלכה למשה מסיני

ובתשובה אחת לידי"נ הרב הגאון הישיש ר' ישראל וועלן (שליט"א) זצלה"ה ראב"ד בודאפעסט כעת בירושלים עיה"ק ת"ו כתבתי לחדש דבר בס"ד דכתב הרדב"ז אדברי הרמב"ם פ"ט מהל' מלכים ה"י שכתב ב"נ חייב אפחות משו"פ וכו' בכ"ש שלא ניתנו שיעורין אלא לישראל בלבד וכתב הרדב"ז ז"ל דשיעורין הלל"מ מסיני ולכאורה תקשה מהא דאמרו בגמ' יומא קיס להו לרבנן דבהכי מיתביה דעתיה נראה דשיעור כותבת היא שיעורא דרבנן שהם המליאו וחקרו ועמדו על הדבר דבהכי מיתבה דעתיה ועיין שו"ת בית שערים למרן כק"ז א"ח סי' קס"ה שפי' דבאמת כל השיעורין מסרו הכתוב לחכמים לשער לפי חכמתם וסברתם ובא הלל"מ שכל השיעורין ששיערו חכמים בחכמתם הוא מלומנס דוקא ע"ש.

ובעניתינו כתבנו להוסיף לבאר הדברים בהקדם קושיא אחת דגרסינן בגמ' אהלות פ"ב מ"ה אלו שאם חסרו טהורין כזית מן המת וכזית נגל ופי' הרע"ב כזית מן המת שכן הוא תחילת יצירתו של אדם בכזית ע"כ והרמב"ם פ"ב מה' טומאת מת כתב וז"ל אע"פ שהשיעורין כולם הלכה למשה מסיני הן, אמרו חכמים תחילת ברייתו של אדם כזית ולפיכך שעור טומאת בשרו כזית ע"כ, ועיין כ"מ והדברים ל"ב גדול דמאי טעם הוא שנתן אע"פ שאמרו שיעורין הלל"מ הן אמרו חכמים וכו' ולפיכך שיעור וכו' דכיון דאמרו שיעורין הלל"מ מה לן לאמירת חכמים ולכן שיעור טומאה כזית והלא הקדים דשיעור כזית הלל"מ וסותר עצמו מימיה ובה וכתב לכן שיעור טומאה בכזית מפני שאמרו חכמים ולא מטעם הלכה לל"מ ולא ראיתי מי שהעיר בזה.

ואמרתי בס"ד בכוונת הרמב"ם הוא דשיעור טומאה שבא הלכה למשה מסיני בא השיעור בתחילת ברייתו של אדם וכל שיהיה טומאה כשיעור זה גדול כברייתו של אדם הוא השיעור לטמא אמנם המורה לא כתבה כמה הוא שיעור ברייתו של אדם ואיזה שיעור יש

לזה אלא שאמרו חכמים דתחלת ברייתו של אדם כזית לפיכך שיעור טומאה בכזית ושפיר מדויק הלשון אע"פ שהשיעורין כולם הלמ"מ הן אמרו חכמים וכו' ולפיכך וכוונתו דהם העידו לנו כמה שיעור תחלת ברייתו של אדם נמצא דאף דההלכה למ"מ מ"מ תלוי בחכמים וז"ש לפיכך שיעור טומאת בשר כזית והיינו דשיעור כזית באמת לא ניתן למ"מ אלא שיעור תחלת ברייתו והוא גדול ככזית ולפ"ז אמרתי בס"ד דזה פי' הגמ' יומא דבא ההלכה למ"מ בהאוכל כשיעור מיתב דעת לא מקרי מתענה אבל לא בא ההלכה כמה הוא בשיעור מאכל ושיערו חכמים בחכמתם דעד כותבת לא מיתב דעתיה וככותבת ולמעלה מיתב דעתיה לגדול ולקטן אלא לזה הרבה ולזה מעט נמצא דתרוייהו אמת דההלכה באה בימוני דעתיה וביד חכמים להחליט כמה הוא השיעור הזה.

ישוב לדברי הרשב"א בשער המים

ובזה כתבתי ליישב דברי הרשב"א בשער המים האריך ש"א שכתב וז"ל ושיעור ארבעים סאה למדו אותו מדכתיב ורחץ את כל בשרו במים ומפי השמועה למדו את כל בשרו במים מים שכל בשרו עולה בהם והוא שעור מקוה שיש בה אמה על אמה ברוס שלש אמות ושערו חכמים מ"ש וכדתניא בת"כ וכו' נמצאת אומר שיעור מקוה ארבעים סאה אפילו אדם קטן שכל גופו עולה בפחות וכו' שכן קבלו מסיני מים שכל גופו עולה בהם של אדם בינוני ואפילו פחות קרטוב פסול שכל שיעורי חכמים כך הוא ארבעים סאה הוא טובל וכו' נמצאים למדים דארבעים סאה דברי תורה ולא תימא דרבנן וקרא אסמכתא בעלמא אלא דאורייתא ממש וכו' ע"ש והדברים נ"ב גדול דמתחיל דשיעור מקוה הלל"מ ויליף לה מקרא ואח"כ מיד כתב ושערו חכמים מ"ש דמשמע דהוא מדרבנן ואח"כ מיד כתב שכן קבלו מסיני מים שכל גופו עולה בהם ומשמע דקבלה מסיני היתה רק מים שכל גופו עולה ואח"כ כתב שכל שיעורי חכמים כך הם ארבעים סאה הוא טובל ונמצא דבריו סתרתי ממקום למקום מיניה וביה ול"ע.

אמנם לפמ"ש אתי שפיר מאד בס"ד דכוונת הרשב"א ז"ל כמ"ש להרמב"ם דהלל"מ לא באה לשיעור מ"ש אלא ההלכה באה שדין מקוה מים שכל גופו עולה בהם והיינו גופו של אדם בינוני ושיערו חכמים דגופו של אדם בינוני הוא מ"ש נמצא תרוייהו אמת דשיעור מ"ש הללמ"מ הוא כלומר מפי השמועה שאמר אמנם רק אחר ששיערו חכמים דזה הוא השיעור שכיונו עליו מסיני וכנ"ל וזה לפענ"ד נכון מאד.

ישוב לקושית החזו"א שהקשה על הרא"ש

ובמה שכתבתי מיושבת קושית המז"א ז"ל שהקשה על הרא"ש (מהד"ת סי' ט' סק"ב) שהרא"ש ז"ל סיים וז"ל וגם מסתבר הואיל ושיערו חכמים מי מקוה אמה על אמה ברוס ג"א מים שכל גופו עולה בהם לא פלוג באדם וכו' ותמה המז"א ז"ל דשיעור מ"ש מה"ת ולפמ"ש אתי שפיר דודאי הרא"ש לא כתב אלא כדברי הרשב"א וכוונתו דשיעור חכמים היתה כיון דבא הקבלה מסיני דשיעור מ"ש הוא שיעור שכל גופו עולה בהם ושיערו חכמים שהוא מ"ש או אמה על אמה בר"ג ולא פלוג באדם גדול או קטן אלא שיערו באדם בינוני דזה השיעור מה"ת לכל אדם וזה דלא כמ"ש לעיל בסמוך דדעת הרא"ש דמ"ש לא הוה אלא דרבנן כמובן.

בפלפול לשיעור אמה ואצבעות

נחזור לדידן כי יצאתי קצת מן המכוון גם מה שכתב כ"ג דגדולי הפוסקים לא פלפלו אלא בשיעור בילה דנתקטנו על מחציתם ולא בנוגע לשיעור האמה והאצבעות כמבואר בדבריהם ואומר אני דלאחר הסליחה מכ"ג העלמת עין איכא הכא שהרי הח"ס בב' מקומות הן בסי' קכ"ז והן בסי' קפ"א פלפל בדין הנוגע לשיעור האצבעות ולהדיא אמר דידעו שהדורות משתנים והולכים אלא שס"ל דכן הדין שישערו בכל דור לפי אגודלו של אותם בנ"א ותהי' האמה בכל דור לפי אנשי אותו הדור ושיעורי האיסורים והמצות לפי אותן המדות וכ"כ בשו"ת חוט השני מהגאון חו"י ז"ל בסוף הספר שהביאו הח"ס ז"ל אלא דלפי זה כיון שהרמב"ן כתב להדיא דשיעורי התורה לא ישתנו אפילו בנ"א ישתנו א"כ הדרא קושית הפוסקים גם לענין האצבעות וכמ"ש מרן כק"ז בבי"ש יו"ד סי' קמ"ב וסי' רס"ב שתמה על הח"ס וחו"י דפשיטא להו דבכל דור ודור הולכין בתר אנשי הדור ומשתנין השיעורין וע"ז הקשה מדכתב הרמב"ן בפ' נח ואל תתפתה לאמר וכו' כי האמות אמות התורה הנה ע"כ מבואר דשיעורי התורה לעולם

אחד הם בין אנשי הדור גדולים או קטנים וכן הערומי בעניי מגמ' יומא האוכל חלב בזמן הזה צריך שיכתוב לו שיעור וכו' והמעיין שם יראה שאין משתנין השיעורין מדור לדור.

ועפ"ז אמרתי בס"ד להמחמירין בשיטות הגל"ח והח"ם לומר דהשיעורין נתקטנו א"כ כיון דהאמת דגם האנשים נתקטנו וכמ"ש להדיא הח"ם וכמבואר בגמ' בכמה מקומות א"כ במקום שהוא ספק איסור כרת למה לא נחמיר להצריך ד' אצבעות לשפופרת הנוד עכ"פ לכתחילה ומה שתמה דא"כ נחמיר ג"כ לענין מקוה עצמה הנה באמת אנן מחמירין לענין מקוה להצריך כפלים ועיין תשב"ץ מש"כ וכפלי כפלים ואפשר דלזה כיון במה שכתב וכפלי כפלים דאל"כ מה לו לכתוב סתם וכפלי כפלים.

למ"ד דנתקטנו בני אדם או בעינן שיעור השקה כפלים לשפופרת הנוד

עוד הי' נלפענ"ד לחדש דלענין מקוה באמת לא חששו למה שהיו האנשים גדולים אלא הולכים במ"ש לפי דור ודור והטעם לפי מה שכתבתי בס"ד לעיל דשיעור מ"ש באמת הוא רק שיעור חכמים אמה שאמרה תורה דשיעור מקוה הוא שכל גופו עולה במים שבו א"כ עיקר ההקפדה במקוה הוא שיהא מים כשיעור שגוף בינוני עולה בהם ושיערו חכמים דהוא מ"ש שיעור אדם בינוני אבל לפ"ז כיון דבדורינו שנתקטנו האנשים כיון דעיקר הטעם של שיעור מ"ש הוא משום שיעלה גוף האדם בהם א"כ כל שעולה גוף האדם במים כשר למקוה מה"ת לאמת והיינו שיעור חכמים וכיון דנתקטנו האנשים וגוף האדם עולה במים הרי זה שיעור מקוה כיון דשיעור מקוה תולה בגוף האדם העולה, וזה הוא מ"ש שאמרו חז"ל לענין מקוה וזה לענין דין מקוה ומ"ש שבו.

אבל לדין שפפה"נ כיון דהוא כבר דין בהכשר המים ואין זה תולה בגוף האדם אלא שיעור משיעורי הלכה למ"מ א"כ כיון שאמרו דשיעור לטהר מי מקוה הוא כשפפה"נ ושיערו חכמים דהוא שיעור ד' אצבעות מדה זו לא ישתנה ואם נתקטנו האצבעות א"כ צריך באמת כד' אצבעות והוא השיעור להכשיר המקוה.

ולפ"ז יצא לן חידוש בענייני שיעורין והיינו שיעורין המולין בגוף האדם ר"ל שהתורה תלתה השיעור בגוף האדם א"כ בכל זמן מן הזמנים אזלינן בתר גוף האדם לפי מה שהם בדור הזה אבל השעורין שהם שיעורי תורה שאינם נוגעין לגוף אדם כגון אמות המזבח וכיוצא בזה כיון שאינם נוגעים לגוף האדם שיעורים אלו שיעורי תורה הם ולא משתנים לעולם ול"ע. דא חדא.

והיות כי לא ידענא אם המציא לו הרב הנ"ל כל טעמי וימוקי להמצאה הנ"ל אמרתי עוד להדיא בקיצור טעם שני להצריך לשפפה"נ ד' אצבעות או כדעת התמיא ז"ל והוא דלכאורה נראה שיטת הפוסקים דשיעור הנקב שצריך לבטל כלי וליטהר מטומאתו או שלא להיות שאוב, ושיעור שפופרת הנוד חלוקים הם ולאו שיעור זה כשיעור זה ובשיעור לביטול כלי החמירו האחרונים ז"ל דבעי כמוציא ריחון וכדעת הרא"ד ורי"ו וריטב"א והרא"ה ורבותיו הביאם הב"י בבד"ה ולפי דעת הרי"ו גם דעת הרא"ש כן אבל שיעור שפפה"נ הוא ד' אצבעות.

טעם חדש להצריך שיעור השקה כטפח

אמנם המאירי פ"ד דמקואות מ"ד ד"ה היתה כלי כתב דשיעור ביטול כלי ושפפה"נ חדא הוא והא בהא תליא שכל שהוא נחשב נקב לעירוב מקואות נחשב נקב להפקיעו מתרות כלי שלא ליפסל המקוה מתורת שאיבה ע"ש ודעת הב"י יו"ד סי' ר"א דכן הוא ג"כ דעת הרמב"ם ז"ל דהא בהא תליא אלא דהי' קשה ליה פי' הגמ' יבמות ולכן יצא לחדש דתרי מיני שוקת היו אמנם המאירי ז"ל יש' גמ' יבמות שהקשה מינה הב"י וא"כ הדרינן לחידושו דדעת הרמב"ם דביטול כלי ושפפה"נ שיעור אחד להם.

ולפ"ז אמרתי בס"ד דכיון דתלוי זה בזה א"כ לדידן דמחמירינן דלביטול כלי בעי כמוציא רמון שפיר מצינו מקום להחמיר גם לענין עירוב מקואות כמ"ר כיון דלגדולי הפוסקים ברמב"ם ומאירי הא בהא תליא למה לא נחמיר לדידן דקיי"ל כמוציא רמון ושפיר מצינו מקור וסמך גדול לשיטת הגרש"ז והאמרי אש ופרי השדה שהחמירו בשפפה"נ עד לטפח ומה שהקשה כ"ג

שהגרש"ז מיירי לענין ביטול כלי ולא לענין עירוב מקואות הנה כיון דהני כי הדדי מינהו כלא כן דא ולכן צריך עד כטפח מטעם הנ"ל.

ולפ"ז אמרתי כיון דאית לן הגרש"ז שהחמיר עד לטפח וקצת אחרונים הסכימו לו וכיון דאית לן שיטת מרן בבי"ש בשם הרמב"ן דשיעורי תורה לא משתנים והא פשוט דבנ"א נתקטנו א"כ עכ"פ לכתחילה אמאי לא נחמיר לעשות נקב שפפה"נ כ"ד אצבעות או אפילו טפח כשיטת המגיא.

ואף שלהלכה יש לחולק עלי לומר דרוב הפוסקים לא ס"ל כרמב"ם ומאירי, וקיי"ל כרוב פוסקים וגם בענין של נתקטנו אינשי לאו כ"ע ס"ל מ"מ במקום שאפשר מהיות טוב לא ראיתי למה נחדול מעשות הטוב והישר ומה שכתב שלא שערוס אבותינו באמת שערוס ושערוס שהרי הרב ז"ל והאמרי אש אמרו עד לטפח ואני רק הממציא מקור לדבריהם, ועוד אפשר אפילו כן הרי אפשר שמקום הניחו לי להתגדר וכ"ש שלא להקל על דברי תורה באתי כל זה ראיתי להעיר על דבריו היקרים לי שתמה עלי דבריו ואם ימצא זמן להשיב עלי דבריו אלו, נשמח ונשתעשע בהם ונתעלם באהבים אהבה של תורה ועיין ספרי שו"ת משנה הלכות ח"ד סי' קי"ח.

אלו דברי דושכ"ג בלתי מכירו מוקירו ומכבדו כערכו הרם והנישא וי"ר שיזכה להרביץ תורה ברבים עוד ינוב בשיבה דשן ורענן עד כי יבא שילה ולו יקהת עמים כמים לים מכסים המצפה לישועת ה' כהרף עין בלב ונפש,

מנשה הקטן

סימן ל

מי שרוצה להתענות על עונותיו בתשובת המשקל

ב' לסדר מה נדבר ומה נצטדק התשל"א ברוקלין נ"י יצוא.

קבלתי מכתבו בשאלתו במי שרוצה להתענות על עונותיו ולשוב תשובת המשקל המבואר ברוקח ובכתבי האר"י ז"ל כמה ימים צריך להתענות, והנדון בפלוני אלמוני שעבר על גילוי עריות חייבי כריתות ועבר עליו רוח טהרה ומתודה ובוכה על חטאיו ורוצה לשוב לה' בכל לבו כמה ימים צריך להתענות, וליין למש"כ הב"ח סי' תקע"א ומ"ב בביאור הלכה, עוד העתיק לשון רבינו השל"ה בשם החרדים דמה שתמצא בסיגופים לא נזכרו אלא למי שאין עמלו בתורה אבל מי שתורתו אמנתו וידוע דעת ירא ה' לא יתבטל מלימודו אך יום אחד מן השבוע יתרחק מבני אדם ויתבודד בינו לבין קונו ויתקשר מחשבתו בו כאילו כבר עומד לפניו ביום הדין ודבר אל השית"ש כאשר ידבר העבד אל רבו ובן אל אביו, וכעין זה העתיק מח"א וביאור הלכה בסי' הנ"ל ע"ש.

וראשונה אומר דנראה מן התורה נביאים וכתובים ומפי דברי חז"ל דעיקר תשובה הוא דבר המלוי בלב. בתורה כתיב ושבת עד ה' אלקיך וכתיב והתודה על חטאו אשר חטא ולא נזכר בשום מקום סיגופים, וכתיב שובה ישראל עד ה' אלקיך כי כשלת בעונך קחו עמכם דברים וגו' ונשלמה פרים שפתינו, ונאמר ובשוב רשע מרשעתו (יחזקאל י"ח), ונאמר כל חטאתיו אשר חטא לא תזכרנה לו וגו', ובגמ' קידושין ע"מ שאני לדיק גמור אפילו הוא רשע גמור הרי זו מקודשת שמא הרהר תשובה, וכיון שהוא רשע גמור מאי מהני מה שהרהר תשובה שהרי לא שב בתשובת המשקל, ועי' באחרונים מה שתמהו שהרי לא התודה, אלא ע"כ דעיקר תשובה הוא חרטה בלב ועזיבת החטא וקבלה על להבא, וכל שהרהר בלבו הרי זה לדיק גמור, ואומר קרעו לבבכם ואל בגדיכם, והא דאמרו דצריך לצומות וכמו שמצינו צומו עלי שלשת ימים לילה ויום, משמע דבעי צום, וכן באנשי מינוה, התם כדי לכוף יצרם ושעבדו לבם לשמים, וכמ"ש ז"ל וירא ה' את שקם לא כתיב אלא ששבו מדרכם. ולכן עיקר התשובה היא חרטה בלב על החטא שעבר וקבלה על להבא עד שיעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לכסלה עוד.

אלא דחרטה זו שאמרנו מהני רק לשוב מרשעתו ולהקרא מכאן ולהבא לדיק אבל לענין להפטר מהעונשין שח"ו מגיעין לו על הנאת העבירה ועברה כמה פעמים אינו נפטר בלי כלום וכמ"ש חז"ל האומר הקב"ה וותרן הוא יוותרו מעיו, והכל בחשבון. ומצינו ד' מיני תשובה ואלו הן. א) תשובת הבאה, ב) תשובה הגדר, ג) תשובת המשקל, ד) תשובת הכתוב. תשובת

הבאה כילד, אם חטא באשה או בגיבה וכיולא בזה ובאה האשה או אומו העון לידו והי' יכול לחטא כבראשונה והיה עדיין בו כוח חזק תאותות ואהבתו ובחשק ילרו ולבו בוער באשה זאת והיא מתרלית לו והוא עולר רומו ומנתק תאותו מירלאת שמים לבדו וכ"ש מאהבת שמו זהו תשובה שלמה. תשובת הגדר כילד, לא ירלאה שחוק נשים ובתולות ולא באשה בפניה או בין דליה ואפילו באשתו בעוד שלא טבלה, וכן יעשה גדר לכל המלות, וכתב הראב"ד ז"ל בס' בעלי הנפש מעשה ורלינו לרבותינו ז"ל שהיו חסידים גמורים והיו גודרים עלמם בכמה גדרים, והיה בהם מי שפירש מאשתו אחר שקיים פ"ו, וכל אחד ואחד היה גודר עלמו לפי מה שהי' מכיר את עלמו, יש אדם שיש לו תאוה לעבירה אחת ואין לו תאוה לעבירה אחרת, כגון לאחד יש לו תאוה לזנות ולא לגנוב, ולא' יש לו תאות ממון לגנוב ולא לזנות, וכל אחד יעשה גדרים לפי מה שרואה שילרו מתגבר עליו, וכל אדם יכול לדעת בעלמו איך יגדור לפי עינו. והראש לכל הגדרים שישמור עיניו במה שאינו שלו, ואם ישמור בעיניו נמלא שלבו שמור, ומתוך שלבו שמור ועיניו שמורין נמלא כלו שמור כמ"ש ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם. ואמרו ליבא ועינא תרי סרסורי דעבירה הינהו ואמר החכם תן לי לבך ועיניך והרי אתה שלי.

תשובת המשקל, מקרי ששוקל בדעתו כפי הנאה שנהנה מן העבירה יעשה לו לער בתענית ובמיעוט אכילה ושתיה בענין המשכב ובענין כל ההנאות ימעט, תשובת הכתוב, אם בא על הנדה יש לו בזה כרת או שעבר על חייבי מיתת ב"ד או מלקות יקבל עליו להלטער ולעשות לער לעלמו כענין הכתוב בתורה, והרוקח כתב האיך יעשה לער לעלמו על כמה עבירות. נמלא דהתעניתים והסיגופים הם כדי להנלל מן העונש, וכן מלינו בתלמוד שהיו רגילים בתענית אפילו על חטא קל מאד אפילו בדבור בעלמא כמ"ש החכם בושני מדבריכם ב"ש ועל זה ישב בתענית עד שהושחרו פניו, וכן מעשה ברב חסדא שאמר לרב הונא תלמיד ורבו לריך לו מהו שיעמוד לפניו א"ל ר"ה לר"א לא לריכנא לך ועל זה ישב בכמה תעניות ותלמידו דרב הונא העיד על רבו רב הונא שיתב ארבעין תענתים על שיומא חדא אתהפיכא ליה רלועה דתפילין (עיין תענית כ"ה ע"א) ואדה"ר כיון שראה שנקנסה עליו מיתה ישב לו ק"ל שנים בתענית ופירש מן האשה והעלה זרזי תאנים על בשרו, ועיין ארחות לדיקים הל' תשובה.

עוד יש בתשובת המשקל כי המהרהר בתשובה אע"פ שמיד הוא נחשב כלדיק מ"מ לא יכופר חטאו רק באורך ימי עבודתו תקובל תשובתו, ובספר היסר לר"ת שער העשירי כתב כי התשובה אשר יעשה אותה האדם אל יחשוב כי מיכף שינתם ויקבל עליו שלא ישוב לחטאו כי תכופר חטאתו רק באורך ימי עבודתו תקובל תשובתו כי לא יכנע הלב ביום אחד ולא בשנים אלא בימים רבים כאשר בן המלך חטא למלך אע"פ שהמלך חומל עליו וחושב לעשות לו טובה לא ירלאה לו פנים יפות אלא אחר ארך עליו עניו ולעקתו ובכייתו כאשר עשה דהמע"ה לאבשלום אע"פ שנתרלה להשיבו לירושלים עמד שני שנים ופני המלך לא ראה עד שנכנע לבבו, וכן מנהג בעלי תשובה להתחנן ימים רבים ולצעוק ואז תקובל תשובתו כמו שנאמר אלקי אקרא יומם ולא תענה וגו', ואמר מבקוק הנביא ע"ה עד אנה ה' שועתי ולא תשמע, והנה הנביאים אינם נענים כי אם אחר רוב ענוים ושועתם ותחנתם, וכ"ש איש חוטא מתגולל בדמי עונותיו, והסבה הגורמת לזה נקיון הלב כי הלב אע"פ שכונתו נכונה לריך להכניעו ימים רבים בעבודה החזקה ובתענית בלוס ובכי ואז יכנע הלב הערל, ובעת יכנע אז יהי' נקי, וכאעשר יהיה נקי אז יקבלהו הבורא כמו שנאמר כי לא לפניו חנף יבא ונאמר מי יעלה בהר ה' וגו' נקי כפים ובר לבב.

ומשל מי שנתחייב למלכות על עבירות שעבר ועונשו ידוע ואח"כ נדבה לבו שלא לעבור עוד ובא אל השופט והתודה לפניו שמקבל עליו שלא יעבור עוד לא נפטר בשביל זה מן החוב והעונש אשר עליו מכבר אלא אם יתחנן לפניו להתפשר אז אם השופט ברחמו נדבת רוחו וטוב לבו וחרטתו אז יאריך לו זמן התשלומין ויעשה אתו חסד לקבלו לאט לאט ויפטר מהגבאים השוטרים המחריבים והמאלצים עליו בכל יום, והכ"נ מי שחטא שמפורש בתורה עונשו הגדול בהכרת ח"ו או מלקות או כדומה בזה ובשובו אל ה' ומתחנן לו ומחרטו על עונותיו השופט האמת יאריך לו זמן עונשו שיפרע לאט לאט לעלמו כפי יכלתו בתענית וסיגופים שיקבל תשובת המשקל ואז ייטב לו להבא אבל עם כל זה אין פוטרין אותו בלי כלום, וע"ד שאמרו ז"ל

האומר הקב"ה ויתרן הוא יוותרו מעיו, ואולי מפני זה אמרו תשובה מארכת ימים שהקב"ה ברוב רחמיו מאריך ימיו שיוכל לשוב לה' כרצונו הטוב, אבל ודאי כי היסורים הם פועל יוצא ממעשיו, וע"ד שאמרו תיסרך רעתך כלומר שהיסורין הם פועל יוצא מהרע שעשה.

תמיהת הנוב"י דלא מהני תשובת המשקל לחייב מיתות ב"ד

וראיתי לרבינו הנוב"י ק' א"ח סי' ל"ח שהקשה דאי ס"ד דתשובת המשקל היא עיקר התשובה א"כ ודאי שנאמר למשה רבינו כל עון ואשמה ומשקל תשובתה לפי ערכה ומעתה למה לא יועיל תשובה להציל ממיתת ב"ד, ולמשל במי שסיגף עצמו לפי משקלו לא יומת בב"ד, ואין זה ספק דבזמן הסנהדרין מי שהי' עובר בעדים והתראה על מיתות ב"ד אף אם שהו עדים מלבא לפני ב"ד להעיד עליו ובין כך עשה תשובה והרבה סיגופים ותעניות יותר ויותר מתשובת המשקל המבואר ברוקח אפ"ה אם באו אח"כ והרג ע"ש.

ולפענ"ד לולי דברי הגאון ז"ל היה נראה לומר דהרוקח ס"ל דודאי שנאמר למשה רבינו מסיני כל עון ואשמה ומשקלה ומשקל תשובתה לפי ערכה אלא דכה נתנה ההלכה דלחייבי מיתת ב"ד ומלקות שהיו בהתראה התשובת המשקל שלהם הוא מיתת ב"ד ושלא ע"פ התראה תשובת המשקל שלהם הסיגופין והתעניתים לפי הערך של מיתת ב"ד, והטעם דחמור העונש על עבירה שעושה בפרהסיא ובהתראה ובאמירת אעפ"כ במזיד גמור ולא כן בלי התראה דאפשר הוא שוגג ואפילו מזיד מ"מ אולי התרו בו הי' פורש א"כ לא הוה מזיד גמור, ומי יודע דרכי ה' ומשקלותיו, וכעין ראי' לזה מצינו מה שאמרו ז"ל כל הפורש מן המינות מיית שנאמר כל בחיה לא ישובון ולא ישיגו אחרות חיים, הרי אף דאמרו אין לך דבר העומד בפני התשובה וגם דתשובה מארכת ימים אעפ"כ הפורש מן המינות חמור מיניה והכ"נ אפשר לענין מב"ד.

ואפילו נאמר דדעת הרוקח דאפילו על מי שהתרו בו נמי מועיל תשובה והיינו אפילו על מזיד גמור נמי יש לחלק ולומר דהכי נתנה ההלכה דבזמן דאיכא מיתת ב"ד אין לו תשובת המשקל אחרת, דהכי נמה הלכתא דמיתת ב"ד או מלקות הוא תשובת המשקל על חייבי מיתת ב"ד ומלקות, אלא בזמן דליכא ב"ד אז סגי להו בתשובת המשקל, ובאמת כי יש לומר דמזיד בזמן דליכא ב"ד והוא בהתראה גמורה ואומר אעפ"כ הוא חמור ממזיד לאחר החורבן דאין בו מיתת ב"ד דאף דאית ביה התראה מ"מ יודע הוא שאין ביד אדם להמיתו וחושב לכן שלא יענש ואין זה מזיד גמור כמו בזמן הבית, ועיין גהש"ס להגרע"א במי שהתרו בו ומספקא ליה אי ב"ד יענשו אותו אי כה"ג הו"ל מזיד.גם לענין הת"ס ציין בגהש"ס שבועות דף ל"ז ע"ש ועיין ונוב"י א"ע סי' ה', מבואר דאפילו יודע שהאיסור ודאי אלא שמסופק אי יגיע לו עונש ב"ד מקרי הת"ס לשיטות, ועיין בספרי משנה הלכות א"ב סי' ס"ו ובמשנת העמרמי סי' שט"ז.

אי מהני תשובה לחייבי מיתות ב"ד

עוד י"ל דבאמת העובר על מיתת ב"ד א"ו יש לו ב' עונשין ב"ד של מטה וב"ד של מעלה וקיי"ל דבמקום שיש דין למטה אין דין למעלה ובמקום שאין דין למטה יש דין למעלה, והנה במקום שיש דין של מטה עונשו מבואר היינו מיתה או מלקות וע"ז לא נאמר תשובה או תשובת המשקל כלל אבל עונש ב"ד של מעלה היכי דליכא עונש של מטה אפשר לתקן ע"י תשובת המשקל בסיגופים, ולכן אמי שפיר דלב"ד שלמטה לא מהני תשובת המשקל לעונשים כלומר שהב"ד יעמיסהו או יפטור אותו מלקבל עונשים אבל לב"ד של מעלה שפיר מהני.

ועוד בו שליטיה דלכאורה יש לדייק מה שלומה התורה ושפטו העדה והצילו העדה וקיי"ל כל ב"ד שלא רצו זכות אלא כולם אומרים חייב פוטרין אותו מיד מדין וכמ"ש כולו חייב זכאי, ויש להבין דלמה יפטירוהו ולמה צוותה התורה לחפש בזכות הרוצח אדרבה הי' נראה לדונו כפי חומר הדין ולבער הרעה מקרבך וכמו שאמרו במסית לא תחמול וכי רוצח הוא בדין רחמנות, אמנם לפי קושית הנב"י הי' נראה דהנוב"י הקשה דלמא עשה תשובה, והנה יש להבין דאכתי דלמא באמת אינו שב בכל לבו ואינו עושה אלא לפנים, וע"ש מה שרצה לישב בזה בנוב"י כיון שעושה סיגופים, אבל באמת גם זה אינו רצי' דלמא אינו עושה כן אלא בשביל שלא ימיתוהו והא ודאי דתשובה אף שבעי

תשובת המשקל מ"מ אם לא תרע את מעשיו ואינו מקבל עליהבא לא הוי תשובה כלל לכ"ע, וז"פ מאד.

ואשר נראה דבאמת אם שב בכל לבו אפילו למיתת ב"ד הי' מהני אלא דמ"מ אנן לא ידעינן אי כוונתו רצויה או לא ואין אדם נראה אלא לעינים וה' יראה ללבב, ועיין רש"י ריש דברים וידועים לשבטיכם זה בא לפני מעוטף בטליתו, הרי דאפילו משה בינו תש לרמאות, ועיין בי"ש א"ת סי' רל"ד דרלה נמי לומר דאהכ"נ אם שב בתשובת המשקל אפשר דמהני אפילו לב"ד של מטה ומותלין לו, ולפענ"ד נראה להוסיף בזה דאפשר הכ"נ אלא דמאן מוכח דכוונתו רצויה ולכן לוה הקב"ה ברוב רחמיו שלא להכשיל את הב"ד לוה שע"כ יתמילו בזכות תחלה, וזה ושפטו העדה והצילו, ואם באמת שב בכל כחו כאשר צריך לתשובת המשקל ב"ד ימצאו לו זכות ומן השמים לא יכשילו הב"ד וילא זכאי מב"ד, ואם לא מצאו לו זכות בטח שלא שב בכל לבו אף שעשה תשובת המשקל מ"מ לא לבו בל עמו, ולכן אמרינן אם היו כולם לחובה נראה דמן השמים רוצים לפוטרו דליכא והצילו ואינו ראוי שיתכפר במיתת ב"ד, א"כ הדבר הוא כך אם שב בתשובה שלמה ב"ד ימצאו לו זכות וילילוהו, ואם לא שב אלא עומד במרדו ב"ד ימיתוהו עם תשובה כדקיי"ל כי המוממין מתודין, אבל יש עוד מי שהקב"ה רוצה לשלם לו בעוה"ז כדי להאבידו מעה"ב ולזה מן השמים אין מוציאין לו שום זכות והוה ליה כולו לחובה ופוטרין אותו.

איברא דבגמ' מכות (י"ג ע"ב) תניא אחד מייבי כריתות ואחד מייבי מיתות ב"ד ישנו בכלל מלקות ארבעים דברי ר' ישמעאל, ר"ע אומר מייבי כריתות ישנו בכלל מלקות ארבעים שאם עשו תשובה ב"ד של מעלה מותלין לו מייבי מיתות ב"ד אינו בכלל מלקות ארבעים שאם עשו תשובה אין ב"ד של מטה מותלין להן ע"כ. ולכאורה נראה דתשובה לא מהני שב"ד של מטה ימתלו לו, ברש בשו"ת משנ"ה מ"ז סי' רנ"ט) כתבתי שהרי קיי"ל (גיטין כ"ט ומכות דף ז') דמי שנתחייב מיתה בב"ד וברח מארץ לחולה לארץ אין קותרין את דינו מחו"ל לארץ קותרין את דינו מפני זכותה של ארץ ישראל ועיין רש"י אולי תועיל לו למצא פתח של זכות, ועיין מכות דף י"א ע"ב שנגמר דינו וכו' אם עד שלא נגמר דינו מת כ"ג וכו' חוזר במיתתו של שני ופריך מאי הוה ליה למיעבד פרש"י להאי כהן מאחר שעדיין לא הי' כ"ג כשהרג זה למה הוא נענש, ומשני הי' לו לבקש רחמים שיגמור דינו לזכות ולא ביקש, ומבואר דאפי' לאחר שהרג מ"מ מהני רחמים לזכות ועיין עוד משנה הלכות גדולות על ה"ג הל' עריות סי' פ"ה (דף נ"ו מדפי הספר) ד"ה ודע דהנוב"י, עכ"פ לפענ"ד יש ליישב דברי הרוקח מקושית הנוב"י ז"ל.

ביאור דין דתשובת המשקל

מעתה נחזור לדידן כי יצאתי ממחיצתי קצת בעיקר הדבר, הנה בספר רוקח מבואר כמה צריך להתענות בתשובת המשקל, ומיהו כפי המבואר שאם נקבל הדברים כפשוטן אפילו אדם יחי' אלף שנים הי' כלא הי' כי לא יוכל לתקן אפילו על חטא אחד, ולכן המציאו רבותינו האחרונים איש איש לפי דרכו הקודש, והנה בשו"ת מוהר"י וויל סי' י"ב כתב באשה ילדה שזנתה ר"ל והביא בשם הרמב"ן דהבא על הנדה צריך להתענות שס"ה ימים לבד שאר יסורין וזה על פעם אחת ואם באנו לדון על כל עבירה ועבירה אין אנחנו מספיקין, ובשס"ה ימים הללו כתב דלא תענה שו"ט ולא תאכל בשר רק בשו"ט ובתוך ימי התורף תשב ערומה כנגד רביע שעה בימים קרים או בתוך השלג ג' פעמים בכל שבוע בשני וחמישי ובקיץ תשב לפני הזבובים או דבורים או פרעושים, ובתוך עשרת ימי תשובה יש להתענות ג' ימים וג' לילות רצופים וכו' ולאחר שס"ה ימים יש לה להתענות שני וחמישי ב' או ג' שנים ע"ש באריכות.

מיהו הרמ"א סוס"י קפ"ה הביא להתענות מ' יום למי שבא על הנדה ולא הזכיר כלל ענין שס"ה ימים וגם לא ראיתי מי שהזכיר שס"ה ימים עוד, ובאמת כי ברוקח כתב מ' יום לבא על הנדה, והגם דהרמ"א מיירי בשוגג כנראה אבל ברוקח משמע לכאורה דאפילו אמזיד קאי וכ"כ תת"ם יו"ד סי' קנ"ת דהרוקח אפילו אמזיד קאי אלא שהביא עוד תשו' מהר"ם שבמרדכי שבועות סי' תשנ"ד שכתב מיום עשרים לאייר עד ר"ה יתענה יום בשבוע ומשמע פחות מארבעים יום, והי' נראה שבשוגג מיירי אבל בכתבי מהרא"י סי' ס' כתב דהוא ב' יום בשבוע והוא ממש מ' יום, וזה למי שעבר

פעם אחת ואם עבר ג' פעמים יתענה ג' פעמים ככה ע"ש, והמקובלים כתבו להתענות ע"ב ימים כמנין יל"ה, וכתב הא"ם דהוא למזיד ומ' לשוגג ע"ש.

ועיין נוב"י א"ח סי' ל"ה מה שכתב לאחד בענין תעניתים וסיגופים וכתב ואף שאני מיקל בתעניות ובתשובת המשקל זה האיש מ"מ פטור בלי כלום א"א לפי רוב התמדת החטא, וכתב דבימי התמוז שהחוס גדול לא יעתנה אלא ער"ח ושאר ימי השבוע יתענה בכל שבוע פעם אחת ובאלול יתענה כל שבוע ב' או ג' פעמים לפי כחו ובעשי"ת כל יום ומר"ח חשוון עד ניסן יתענה בכל שבוע ושבוע שלשה ימים, ככה יתנהג שלש שנים רצופים ויקום בכל יום לחצות ויהיה על משמרתו בכל יום עד הבקר ולא יבטל מתורה ותהלים מחצות עד אור היום ולא יסתכל בנשים וירבה בצדקה ע"ש מה שהאריך בכל הענין לפי גודל חטאו.

ומיהו בא"ח סי' תקס"ח ס"ד כתבו דג' ימים רצופות עם הלילות המתענה חשוב כמו מ' יום ובאדם חלוש סגי בב' ימים, והמג"א כתב דיותר טוב להתענות מפוזרות עוד כתב בספר קנה חכמה שאם עשה ג' פעמים כבר יש לומר דיצא ידי חובתו אף אם עבר יותר מג' פעמים ובנוב"י דחה דבריו, אמנם בס' חוט השני סי' מ"ז הביא ששמע מחכם אחד שראה בס' הרוקח שאין מחמירין לעשות סדר התשובה רק פעם אחת שלא לגעול דלת בפני השבים, וממהרי"ו שהבאתי לעיל משמע דצריך ג' פעמים מהא דאמרינן כיון שעבר ושנה נעשה לו כהיתר, וא"כ עיקר החטא ג' פעמים הראשונים ואח"כ דומה קצת לשוגג, ועיין בי"ש סי' רל"ד שתמה דעכ"פ הי' צ"ל להיות ג"פ משום שוגג והעלה דאהכ"נ אלא דהכוונה דמכאן ואילך אין להחמיר עליו.

ולפענ"ד נראה בטעם החכם שאמר בשם הרוקח דאין לעשות יותר מפעם אחת דלפי מה שביאר הרוקח תשובת המשקל הוא במקום מיתה או מלקות, והנה כמו דקיי"ל דבתרי מיתה לא מקטלינן ליה הכ"נ בתשובת המשקל שהוא במקום מיתה לא צריך תרי מיתות, אלא כיון דרבותינו הצדיקים האחרונים לא פירשו כן וגם כי במלקות הרי באמת לוקה על כל פעם ופעם וצ"ע.

ומעתה לדידן הנה אמרו ז"ל היכי דמי בעל תשובה באותו מקום ובאותו זמן ובאותה אשה וכמו שהבאתי לעיל, ויסוד היסודות בזה לימוד התורה וע"ד שאמרו בירושלמי שאלו לחכמה נפש החוטאת כמה ותשיב כמיתה, וכן לנביאה, והתורה אמרה ידיע אשם ויכפר, ושאלו לקב"ה ואמר ישוב בתשובה, ובויקרא רבה כשנכשל אדם בעבירה ונתחייב מיתה בידי שמים מה יעשה ויחיה אם הוא למוד להיות קורא דף אחד יקרא ב' דפין לקרות פרק אחד ישנה ב' פרקים, אלמא יש כפרה בלימוד, ועכ"פ ברוב לימוד תורה, ויעשה חסד ואמת שנאמר בחסד ואמת יכופר עון, והנה לא ביאר לן כמה הי' באיש הזה הדברים אמנם ביאר לן מהתמדת למודו וגם שהוא מזהר משיחת חולין, ומזה באמת כבר יש לו יסוד גדול לסמוך עליו לענין תשובה.

ועיין מ"ב וכף החיים מה שהביאו בשם האחרונים שהמקבל עליו תענית הדבור הוא ג"כ בכלל תענית, ולכן הי' כדאי עכ"פ שפעם אחת יתענה לכה"פ מ' תעניתים ועל השאר יקבל עליו תענית הדיבור וראה בלמוד התורה כפי שאפשר, ורבה באמירת תהלים בכל יום כמו שמבואר בנוב"י הנ"ל, וגם ילמוד משניות עם תוי"ט, ויתפלל בכוונה ובהכנעה ובקריעת הלב ויחודה בכל יום בפה מלא על עוונותיו ופשעיו וימנע עצמו משחוק וטיולים ודברים בטלים ומלשמוע חדושי העולם רעדיאס ועתונים עכ"פ משך שנים אשר המשיך בחטאו, ובכל האכילה ימשוך מאכילה בעת אשר הוא מתאוה לאכול ושאר מן המאכל, ואם אפשר יתענה כל ימי חייו ער"ח ועכ"פ ירבה בלמודו כל מה דאפשר, והשאר ענינים ילמוד ממה שציינתי בתשובות הנ"ל ולמוד מיניה לעצמו, ושא אשה לשם שמים וראה זרע ואריך ימים ויגדלם לתורה ולמצות. והנה אני כופל הדברים כי אני לא ידעתי ולא ביאר לי כבודו עד כמה זה נכשל רק כתב שנכשל באיסורים הצריך תשובת המשקל כמבואר ברוקח ולכן לא כתבתי בפרטות, כי באמת בזמנים האלו מתון מתון ארבע מאות זוזי שוה, ולאו כל הנגועים ניגון אחד ויש ויש, ואם יכתוב יותר בפרטות אז אוכל להוסיף או לגרוע ועד התם ירחה כמ"ש.

ועל דבר אשר כתב כי אמו אומרת לו שצריך לאכול הרבה וגם לישן הרבה ועם יעבור על דבריה אולי

יעבור על מצות כיבוד אב, אהובי ידידי בענין שינה ואכילה וכיוצא בזה אפילו הי' איש צדיק נמי אינו מחויב לשמוע כל שעי"ז נמנע מעבודת השם, והרי אם הוא יכול ללמוד תורה בלילה ולישן מעט מי יאמר לו שישן ולא ילמוד תורה או מי שיכול לחיות ומרגיש בעצמו שרבוי האכילה מפריעו מללמוד תורה ומצות, אבל כ"ש בזה שחטא לה' וצריך לשוב אליו וכל אשר לו יתן בעד נפשו ודאי אם לשם תשובה הוא עושה אין בזה בכלל שיעבור מ"ו על כיבוד אב ואדרבה זהו כבוד כי בן כסיל תוגת אמו ואם חכם בני ישמח לבי.

גם מה שכתב דראה קרי ביו"כ אם דאין אתנו יודע עד מה ולפעמים מחמת רוב הרהור בזה עיו"כ שלא יבא לידי זה הוא באה ורוב החלומות הולכין אחר מחשבות היום, ובפרט בבחור שודאי אין כוונותיו פנויות וודאי הענין בפני עצמו הוא ענין נורא מאד, מ"מ כפי שמה שאמרתי אין לו לדיין אלא מה שעיניו רואות, ואם ישוב לה' גם זה בכלל ושב ורפא לו ויאריך ימים עבגל"א.

דברי מוקירו בלתי מכירו גם ברוך יהי' בלב ונפש,
מנשה הקטן

סימן לא

אי מותרת אשה לאכול בשר בליל טבילה שחל בפורים

פורים תשל"ד בנ"י יצו"א

בדבר שאלתו באשה שאירע ליל טבילתה בליל ט"ו אי מותרת לאכול בשר בסעודת פורים, והביא לעצמו ראי' להיתר מיו"ד סי' קל"א סכ"ד כתבו המנהג שלא לאכול בשר ביום טבילה, וכתב הט"ז דבשבת ויו"ט המנהג לאכול בשר ביום טבילה רק שתנקה שיניה ביותר אח"כ, וא"כ ק"ו הוא ומה שבת דליכא חיוב לאכול בשר דוקא כמבואר בפוסקים ואפ"ה מותרת, פורים דאיכא מצוה בבשר כמבואר ברמב"ם פ"ב מהל' מגילה הט"ז לא כ"ש שמותרת לאכול בשר בסעודה ביום טבילתה, והאריך קצת.

והנה במה שדייק דבשבת ליכא חיוב לאכול בשר, באמת דבר זה במחלוקת שנויה, עיין ש"י א"ח סי' רמ"ב ובמג"א שם סק"א, ומיהו בא"ח סי' תקכ"ט ס"ק ג' בד"ה על היין לכאורה סותר דבריו, ועיין מגא"פ, סי' תקע"ב סק"ה ובא"ר סי' תקכ"ט ובשאילתות פ' חיי שרה סי' ס"ט, ומיהו עיין ירא"ים מצוה ל"ט ו"ל ובשבת כ"ב אמרינן במה מענגה אר"י ברי' דר"ש בר שילא בתבשיל של תרדין ודגים גדולים וראשי שומין, ולאו דוקא אלו אלא כל מאכל הערב על האדם נקרא עונג ע"כ, ועיין ספרי משנה הלכות ח"ג סי' ל"א מה שהארכתי בזה קצת בס"ד.

ומיהו לשאילתן הנה מבואר בא"א א"ח סי' תרל"ד בגליון הש"ע ו"ל אשה שאירע טבילתה בליל ט"ו אי מותרת לאכול בשר בסעודת היום עיין תשו' ד"מ (דבר משה) דסיים ומ"מ אין לה לאכול כ"א תבשיל של בשר ול"ד לשבת, ומסיק עוד וביו"ט יש להסתפק עכ"ל. ומה שמסיק דביו"ט יש להסתפק הנה מט"ז נראה דמתיר גם ביו"ט ועיין ב"י סי' קל"ט בשם סמ"ג סה"מ דמשמע להתירא ע"ש. גם בספר עקרי הד"ט סי' ל"ו ס"ג כתב בפשיטות אשה שאירע ליל טבילתה ביום פורים אסורה לאכול בשר ביום רק תבשיל של בשר והוא משו"ת סמא דמייא סי' ט"ז ואין לי הספר לעיין שם, והובאו דבריהם גם בא"ח, מבואר מיהו הדבר לאיסורא באחרונים בלי חולק.

אלא דלכאורה ראית כמ"ע צריכה רבה, דהרי מפורש כתב הרמב"ם דבפורים צריך לאכול בשר ובאמת כי גמ' מפורשת הוא ב"מ ע"א ע"ב ובתוספתא מגילה פ"א מגבת פורים לפורים ואין מדקדקין בדבר אבל לוקחין את העגלים פרש"י לרוב בכל המעות והמותר שלא יספיקו לאכול בפורים יפול לכים של צדקה, ועיין מ' מ"ם חולין פ"ב ע"א הא דלא תנן פורים דבעי שמחה ואין שמחה אלא בבשר י"ל דהיו רגילים בעגלים ולא באם ולא בבנה, ועיין מג"א סי' תרל"ו סקט"ו דגם ביו"ט א"צ לאכול בשר בזמן שאין ביהמ"ק קיים ומיהו עכ"ס הרמב"ם ז"ל כתב להדיא בשר בפורים וגם להחולקים אמג"א ביו"ט פורים נמי שמחה הוא עכ"פ.

ומשנלפענ"ד אפילו לשיטת הרמב"ם ז"ל לפמ"ש

בפ"ו מהיו"ט הי"ז דז' ימי הפסח וח' ימי החג עם שאר י"ט חייב אדם להיות בהן שמח וטוב לב הוא ובניו ואשתו ובני ביתו ולכל הנלוים עליו שנאמר ושמחת בחגיך ואע"פ שהשמחה האמורה כאן היא קרבן שלמים וכו' יש בכלל אותה שמחה לשמות הוא ובניו וב"ב כל כראוי לו כילד הקטנים נותן להספ קליות ואגוזים ומגדנות והנשים קונה להן בגדים ותכשיטים נאים כפי ממונו והאנשים אוכלין בשר ושותין יין שאין שמחה אלא בבשר ואין שמחה אלא ביין ע"כ. הנה ביאר לן הרמב"ם ז"ל דבזה"ז ביו"ט שהשמחה הוא בבשר ויין היינו רק לאנשים ואע"ג דמצוות שמחה על כל בני ביתו מ"מ חלוקה שמחה זו וקטנים לפי דרכם בקליות ואגוזים וכו' ונשים לפי דרכן בבגדים נאים ובאנשים בבשר ויין וא"כ אם ביו"ט כך כ"ש בפורים דליכא כ"כ שמחה כביו"ט ודאי דמה שכתב הרמב"ם בשר רק לאנשים אמרה ולא לנשים ונשים סגי להו בבגדים נאים ק"ו מיו"ט.

ובמ"ש יש להביא ראי' להמג"א סי' תרל"ו סקט"ו שכתב די"ל דבפורים א"צ לאכול בשר דוקא משום שמחה דגם ביו"ט א"צ לאכול בשר בזמן שאין בהמ"ק קיים ומינה דייקינן עכ"פ אפי' להסוברים דגם בזה"ז איכא מצוה בבשר מ"מ היינו כמו ביו"ט ועכ"פ לא עדיף והוא לכ"ע רק לאנשים ולא לנשים כנלפענ"ד. ומ"ש הא"א דלא דמי לשבת י"ל כוונתו דבשבת הגם דליכא חיוב בשר דוקא מ"מ צריך לאכול מאלכים שיש בהם תענוג ובשר מאכל של תענוג הוא, ותענוג גם בנשים איכא, דכתיב וקראת לשבת עונג, אבל שמחה בבשר דוקא לאנשים ולא לנשים ונראה דמה"ט נמי אמר דביו"ט יש להסתפק וק"ל.

ומעתה ודאי ליכא למידאי פשוטותיהו דהני גדולי עולם שפסקו שלא לאכול והכי נראה דאשה לא תאכל בשר כשאל ליל ט' שלה ביומא דפורים.

ובזה הנני דושכ"ת ומאוה לו שמחת פורים בלב ונפש,
מנשה הקטן

סימן לב

אשה שמעוברת מולד עם שני ראשים

עש"ק לסדר הנני ממטיר לכם לחם התשנ"ט בנ"י יצו"א

בדבר מעשה נורא באשה מעוברת בחדש החמישי שהלכה לרופא על בדיקות ונתברר לה ע"י אולטרא-סאונד שהיא מעוברת עם ולד בשתי ראשים וגוף אחד ר"ל והרופאים נוו לה להפילו ובאו ושאלו לי כדת מה לעשות, ומדעזעתי מהשאלה הנוראה שמלד אחד הרי האשה מאד מאד בצער ובוכה על גורלה וגורל הולד ומרוצה להפיל במוקדם האפשר ומלד השני לא ראיתי היתר להפיל ולד כל זמן שהוא חי, והנה בגמ' מנחות (ל"ז ע"א) בעי מייה פלימו מרבי מי שיש לו שני ראשים באיזה מהן מניח תפילין א"ל או קוס גלי או קבל עלך שמתא אדהכי אתא ההוא גברא א"ל איתיליד לי ינוקא דאית ליה תרי ריש כמה בעינן למיתב לכהן אתא ההוא סבא תנא ליה חייב ליתן י' סלעים, איני והתני רמי בר חמא מתוך שנאמר פדה תפדה את בכור האדם שומע אני אפי' נטרף בתוך ל' יום ת"ל אך חלק שאני הכא דבגלגולת תלא רחמנא. ופרש"י אך חלק אך פדה תפדה והאי נמי כנטרף דמי שהרי לא יחי'. בגלגולת תלא רחמנא, לפדיון בכור דכתיב חמש שקלים לגלגולת והאי אית ליה תרי ואי משום אך חלק השתא מיהו לא מית עכ"ל ור"ת חלק עליו דנטרף היינו שנעשהטריפה וכיון שיש לו ב' ראשים היינו טריפה דכל יתר כניטל דמי ועיין שו"ת הרשב"א בדין דכל יתר כניטל דמי.

והנה בתוס' שם ד"ה או קוס גלי, כתבו בעוה"ז ליכא אבל יש במדרש אשמדאי הוליא מתחת קרקע אדם א' שיש לו ב' ראשים לפני שלמה המלך ונשא אשה והוליד בנים כיונא בו בשני ראשים וכיונא באשתו בראש אחד וכשבאו לחלוק בנכסי אביהם מי שיש לו שני ראשים שאל שני חלקים ובאו לדין לפני שלמה ובש"מ שם נ"א שלמה בחכמתו הרחיק מים וכסה אחד מן

הראשים ושפך הרותחים על ראש השני מחמת נער הרותחים נעק בשני ראשים אמר שלמה ש"מ דמולדה אחת לשתי הראשים ואין נידון אלא כאיש אחד ע"כ. והפוסקים כאן לא ראיתי שהביאו הא פסקא נראה דס"ל דטריפה הוא ואינו חי כלל, ומיהו רבינו הרא"ש ז"ל בכורות (פרק ח' סי' ה' דף מ"ט ע"א) כתב וז"ל גרסי' בפ' הקומץ רבה גבי ההיא גברא דאיתיליד ליה ינוקא דהוה לי תרי ריסין אמר כמה בעינא למיתב לכהן תנא ליה ההוא סבא מי שיש לו שני ראשין נותן י' סלעים לכהן איני וכו' שאני התם דבגלגולת תלא רחמנא משמע לכאורה דס"ל דשינויא דשאני התם דבגלגולת תלא רחמנא נתקבל לו ועיין מעדני יו"ט וד"ח שם דמשמע דס"ל כתוס' ומיהו שם בדברי רש"י בגלגולת. תלא רחמנא לפדיון בכור וכו' והאי אית ליה תרי ואי משום אך חלק השתא מיהו לא מית וכיון דהרא"ש מסיים שאני התם משמע לכאורה דמודה ליה לרש"י דחייב י' סלעים.

וראיתי בגליון מהרש"א מנחות הנ"ל שהביא משו"ת שבות יעקב ח"א סי' ד' העיד שראה שני נערים שהיה לכל אחד כל האברים גם ראש לכל אחד אך אחורי הראשים היו נדבקים כאלו היו ראש אחד והיו בני שנה וכה"ג אם יגדילו חייב כ"א בתפילין עכ"ל. ולכאורה אין זה דומה לנידון דידן. ועיין ס' שער השמים (לר' גרשון בר"ש מאמר ח' דלפעמים תלד אשה ולד בשני ראשים וב' גופים עד הטבור ועיין זוה"ק פ' ויצא (דף קנ"ז) א"ל מאנשי ארקא אנא וכו' עכ"פ נראה דגם בזמנינו נמצאים מקרים כאלו וא"ל בתרי אנפי או נאמר דהתם כל הגוף אין בו שום שינוי רק שיש לו שני ראשים וזה לא נמצא או יאמר דלא נמצא שיחי' כמו שהיו הס השדים ומיהו מלשון הגמ' שאתא האי סבא ואמר לו חייב י' סלעים משמע לכאורה דמצוי ג"כ שהיי והמקובל אצלנו שכ"מ שאמרו בגמ' אתא האי סבא הכונה על אליהו הנביא וצ"ע.

ביאור ירושלמי דרב אדא בר אהבה

ולא אוכל לעבור מלהעיר מה שראיתי בירושלמי שבת הביאו ר"ח בפי' בש"ס דילן (קל"ה ע"ב) וז"ל במעשה דרב אדא בר אהבה שנולד לו בן מהול וכתב הר"ח ז"ל ומעשה דרא"א ברור הוא והזכירוהו בתלמוד א"י בלשון הזה, רב אדא בר אהבה איתיליד ליה חד בר כי ממסמס ביה מית רבי אבין אמר פגוע דכה נעשה ונתענה עליו ומת. והנה הא דרבי אבין שפל"ד נעשה והתענה עליו ר"א אביו שימות הוא פלא אמאי בר מות הוא אם לא שנדייק מכאן כעין הא דכתיב בממזר שלא יתפללו עליו קיים את הילד הזה אלא ימות שלא יוליד והכי נמי כיון דאינו בר הולדה הרי הוא חשוב כמת וכעין ד' חשובין כמתים וצ"ע.

ובהתבוננו בדברי הירושלמי חזיתי לקדוש אחד מדבר בספ' פענח רזא פ' בהעלותך עה"פ אל נא תהי כמת שלא תהי' כולד היוצא מחוסר אבר ובע"מ מרחם אמו והכל מבקשים עליו רחמים שימות, והנה נראה דבר חדש דולד שנולד מחוסר אבר ובע"מ מותר להתפלל עליו שימות ואדרבה חשבו בלשון מבקש עליו רחמים שימות כלומר שזה ענין של רחמים שימות ולפ"ז מובן נמי הא דרב אדא בר אהבה והוא פלא, עכ"פ מצינו שני מאורי אור שמותר להתפלל על בעלי מומים כה"ג שימותו ובמקום אחר האריכתי על ממזר אי מותר להתפלל עליו שימות, ובש"ע יו"ד מבואר שאין להתפלל עליו שיחי' בברית מילה התפילה של קיים את הילד הזה אבל להתפלל שימות לא מצינו מפורש לפענ"ד וצ"ע, והגם שנלמוד מדברים אלו דבר חדש לכאורה דמותר להתפלל על בע"מ ומחוסר אבר שנולד שימות ואפי' אביו עד שהתענה עליו שימות, ומ"מ פשוט שמי נוגע בו ומת חייב עליו מיתה אם לא שהוא מחוסר אבר שנעשה עי"ז טרפה דאז פטור על הריגתו בידי אדם כדין כל הורג את הטריפה שפטור בידי אדם (עיין סנהדרין ע"א ע"א ורמב"ם פ"ד מה' רוצח ה"ז) וחייב בדיני שמים.

בדברי הפמ"א במי שיש לו ב' ראשין באיזה מניח תפילין

וחזון הרבתי בס' כתנות אור לבעל פמ"א פ' במדבר עה"ת שכתב וז"ל גמ' מנחות ל"ז ע"א בעי מיניה פלימו מרבי מי שיש לו שני ראשים באיזה מהן מניח תפילין א"ל וכו' ומשני שאני הכא דבגלגולת תלא רחמנא, ומביא פרש"י שפי' אפי' נטרף, כלומר נהרג ומה שהקשה ר"ת עליו ופי' דנטרף היינו שנעשה טריפה ואפילו אי יותר משלשים יום וכיון שיש לו שני ראשים היינו טריפה דכל יתר כביטול דמי. והקשה לר"ת דמפרש דנעשה טריפה א"כ למה בשני ראשים

מרבינן מדכתב חמש שניים לגלגולת דמשמע בגלגולת תליא רחמנא וברא"ש אחד נמי איכא גלגולת והא טריפה ממעטינן ממיעוטא דאך למה עדיף גלגולת אחד משני גלגולות. ומי' ע"פ מש"כ הרשב"א בתשובה הביאה הש"ך יו"ד סי' נ"ז סקמ"ח דיותרת דטריפה מטעם אחר ולא משום שאינו חיה שלא אמרו היותרת אינה חיה אלא הלל"מ שהיותרת כנטול דמי וכל שאילו ינטל בחיה אינה חיה י"ב חדש אפי' מעתה שלא ינטל טריפה כאלו ינטל דאע"פ שהוא מרבה כחול ימים עם יתרונו טריפה עכ"ל.

ביאור הדברים דדין יתר כנטול דמי אינו משום שאם ינטל ימות דהאי יתר כל זמן שלא ינטל אפשר שיחיה אלף שנים (ופי' לשון כחול ימים שיש עוף אחד ששמו חול וכשהי' עם נח בתיבה לא בקש לאכול וראה נח שנפל תולעת ואכלה שוב נתן לה ושאל אותה למה לא מבקשה מאכל כמו שאר חיות ועופות והשיב שראיתיך טרוד מאד בכל היום ולילה עם החיות והשבתי שלא להטרידך יותר וברכו נח שיחי' לעולם) וז"ש הרשב"א ז"ל כל יתר וברכו נח שיחי' לעולם טריפה אינה חי' אלא זה הטריפות של יתר הוא טריפות בפני עצמה אף שהבהמה יחי' אסורה הוא לאכול כטריפה ע"ש.

כל יתר כנטול דמי אינו בכלל שאר טריפות

אלא נמצא לדידן דטריפות של יתר כנטול דמי אינו בכלל שאר טריפות שאמרו חכמים טריפה אינה חיה יב"ח ולפ"ז שפיר יש לחלק דטריפות שבא מצד היתר ראוי להתקיים ולהרבות כחול ימים אע"פ שהוא טריפה, ולכך מרבינן מגלגולת דלחייבו בעשר סלעים, אבל בכור שנטרף משאר י"ח מיני טריפות שאינו יכול לחיות יב"ח ממעטינן שפיר מאך פדה תפדה אע"פ שיש לו גלגולת מ"מ פטור כיון דאינו יכול לחיות יב"ח כנפל דמי נמצא זכינו לדין דטריפות יתרת לדעת המכשירין לאחר י"ב חדש סברי דהו בכלל שאר י"ח טריפות שאמרו חכמים דטריפה אינה חיה ואם המצא ימצא שחי יותר הוא נגד כלל שנתנו חכמים שאמרו טריפה אינה חיה ומעולם לא ימצא כל חדש תחת השמש שיחי' ביתרונו טפי מיב"ח אבל מדחזינן דריבתה התורה למי שיש לו שני ראשים לעשרה סלעיסולמי שאינו אלא גלגולת אחד ממעטינן מאך דפטור וע"כ צריכין לחלק כדעת הרשב"א ז"ל דאף אם ירבה כחול ימים עם יתרונו מ"מ טריפה הוא דכך הלכה למשה מסיני, ולפ"ז אם ימצאו שחי יותר מיב"ח אינו חולק על דברי חכמים וקבלתם שהחולק על דברי חכמים חייב מידו כמבואר ביו"ד סי' של"ד

ובזה מובן מה שפליטו שאל לפני רבי מי שיש לו ב' ראשים באיזה מהן מניח תפילין וגילה בזה דעתו שאפשר לילד שיחי' עם שני ראשים עד זמן הנחת תפילין ועכ"פ יותר מי"ב חודש, ורבי הי' ס"ל דכל יתר כנטל דמי וכדעת ר"ת והוא בכלל י"ח טריפות שאינו יכול לחיות יותר מי"ב חודש ולפי דברי שאלתו משמע שיכול לחיות עד שיניח תפילין ונמצא מוציא לע"ז על דברי חכמים וחייב מידו ולכך אמר לי' אי קוס גלי אי קבל עליך שמתא ומיהו אירע משמים שבא האי גברא ושאיל דאית ליה יוקא שנולד בשני ראשין כמה הוא חייב ליתן לכהן ותני' ליה ההוא סבא דחייב ליתן עשרה סלעים ואע"פ דממעטינן בכור מטריפה מחמש סלעים מדכתיב אך וא"כ האי נמי כיון דכל יתר כנטל דמי הרי הוא בכלל טריפה ולא יתן כלום ממיעוטא דאך וא"כ ע"כ צריכין לחלק כדברי הרשב"א דיתר אבר אף דקיי"ל דינו כנטל דמי מ"מ יכול לחיות כחול ימים וכיון שיכול לחיות ממילא חייב בפדיון ג"כ (ובפרט שהפדיון הוא ליתן לו חיים,) ולא ממעטינן ליה מאך אבל בכור טריפה שאינו יכול לחיות יב"ח ממיעוט מאך שפטור מפדיון וא"כ אף מי שסובר שיכול להחיות עם יתרונו יותר מיב"ח מ"מ בכלל טריפה הוא וא"כ אינו מוציא לעז על דברי חכמים דתרוייהו אפשר דמאך לא נתמעט כל טריפות אלא טריפה שאינה חיה ולא הוה פלימי חולק על דברי חכמים והראו להסמן השמים שאינו חייב מידו ע"ש.

ולדידן מיהו עלה לן דבר חדש דבשני גלגולת יכול לחיות אף דהוה טריפה מ"מ יכול לחיות ולפ"ז אפשר דטריפה כה"ג שיכול לחיות יתחייב עליו יותר משאר טריפות שאינו יכול לחיות י"ב חדש, וי"ל וקל"ע ממה שאמרו דאדם אית ליה מזלא ואפי' הוא טריפה מ"מ אפשר שיחי' יותר מיב"ח ועיין חולין מ"ג ע"ח. וב"ק דף ב' אדם אית ליה מזלא ועיין רש"י שם.

ושמעינן מינה עוד דנולד בשני ראשין אפשר שיחי' יותר מיב"ח והגם שיש לו דין טריפה מ"מ

אינו בדין טריפה אינה חי' ולכן אפי' יימא דמותר להתפלל עליו שימות דכ"ש הוא מטריפה שנולד מחוסר אבר או כרית שפכה או כיוצא בו בירושלמי הנ"ל אבל להרגו בידים מאן דכר שמיה ולפענ"ד לא מצאתי היתר להפיל הולד אלא שתמתין עד שתלד והקב"ה יעשה את שלו.

וכל זה כתבתי אם אין סכנה להאם אבל אם לפי דעת הרופאים יש סכנה להאם אז ידונו ככל דין סכנה להאם ופק"נ דאם דומה חיות הולד אפי' ולד בריא כל זמן שלא יצא על המשבר כמבואר זה בגמ' כריתות דף ו' ובש"ע ודו"ק.

אלו דברי אדם מיעוט לעולם והשי"ת יחוס עלינו וילדו נשים צדקניות בנים ובנות זרע אנשים בבריות גופא ונהורא מעליא בלב ונפש,

מנשה הקטן

סימן לג

בנידון כתב אשורית שעזרא נתן בו תורה

ג' בשבת למען תספר התשנ"ט בנ"י

פגשתי את שם מעכ"ג ודברת בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך בהא מילתא דתמיה למעכ"ת בנידון כתב אשורית שהתורה נכתבה בה ע"י עזרא הסופר ונחלקו בה חכמינו ז"ל דבגמ' סנהדרין כ"א ע"ב אמר מר זוטרא ואיתימא מר עוקבא בתחלה ניתנה לישראל בכתב עברי ולשון הקודש חזרה וניתנה להם בימי עזרא בכתב אשורית ולשון ארמי בירור להן לישראל כתב אשורית ולשון הקודש והניחו להדיוטות כתב עברית ולשון ארמי, והוא פליאה עצומה שעד עזרא לא ידעו אשורית ומה אם מ"ש וסמ"ך שבלוחות בגם היו עומדין ואמר ששאל כבר כמה גדולים ולא נחה דעתו בתשובתם וגם כעת שלח למע"כ ידי"נ הגאון האמתי מוהר"ר קייבסקי שליט"א ועדיין לא קבל תשובה.

והנם שאיני כדאי מ"מ מזרקה מפי שהדבר כבר נשאל שאלת הראשונים ומבואר בריטב"א ועוד ראשונים כי כן הי' בזכרוני וכדבריו כן הוא בריטב"א מגילה דף ב' ע"ב. וראשונה נבא אל העניין דנחלקו שם בגמ' סנהדרין ותניא רבי אומר בתחלה בכתב זה ניתנה תורה לישראל כיון שחטאו נהפכה לרועץ כיון שחזרו בהן החזירו להם שנאמר שובו לבצרון אסורי התקוה גם היום מגיד משנה אשיב למה נקרא שמה אשורית שמאושרת בכתב רשב"א אומר משום ר"א בן פרטא שאמר משום רבי אלעזר המודעי כתב זה לא נשתנה כל עיקר שנאמר ווי העמודים מה עמודים לא נשתנו אף ווים לא נשתנו וואמר ואל היהודים ככתבם וכלשונם מה לשונם לא נשתנה אף כתבם לא נשתנה, אלא מה אני מקיים את משנה התורה הזאת וכו'. ועיין מגילה דף ג' ודף כ"א. ופרש"י בכתב זה נתנה תורה לישראל. בימי משה ולמה לא כהלין כתבא למקרא דכיון שחטאו בבית ראשון ובזו את התורה נהפך להם לרועץ לשון תרעץ אויב ששכחוהו ע"כ. אשיב לך אחזיר לך מה ששכחת את משנה התורה הזאת. ווי העמודים. מה לשונם לא נשתנה דהא ד"ה בלה"ק נאמרה ועדיין בלשה"ק הוא.

ור"ח שם כתב ואין הלכה כמר עוקבא דהא קיימא כתנאי ולא כר' יוסי אלא כך שכתב זה ניתן למשה מסיני כדאמרינן מ"ש וסמ"ך שבלוחות בגם היו עומדין וכן ווי העמודים ואין הלכה כמותו שנשתנה אלא כר' אלעזר המודעי דאמר כתב לא נשתנה כל עיקר מעולם, דר' אלעזר המודעי לגבי הני רב הוא ולית הלכתא כתלמיד בהדי רב. וכן הלכה כר"א המודעי וקיי"ל כר"א המודעי שאמרו משמו כי כתב זה לא נשתנה כל עיקר, ולמה נקרא שמו אשורי שמיושר באותיותיו וכו' ולא עוד אלא שגם רבי אומר בכתב זה נתנה תורה לישראל וכיון שחטאו נהפך לרועץ וכו' וכיון ששבו חזר להן שנאמר שובו לבצרון אסירי התקוה גם היום מגיד משנה אשיב לך.

ביאור לשון הריטב"א מגילה

והריטב"א מגילה דף ב' הקשה על המימרא ותסברא והא כתיב אלה המצות שאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה והקשו בתוס' האיכא מ"ד בסנהדרין דעזרא שינה את הכתב דמאי אשורית שעלה עמהם מאשור, ואי' דהתם קרא אשכחו ודרוש וכתב לו את משנה התורה וגו' ואחרים אי' דהא לא חשוב חידוש

משום חלוף הכתב בכתב אחר ואין חידוש אלא במניח הכתב כמו שהוא אלא שמוסיף עליו אותיות כי הא דקס"ד הכא. מיהא ודאי תמיה מילתא טובא הא דרב דאמר מ"ס וסמ"ך שבלוחות בנס היו עומדין משמע דכ"ע הוא וכו' איכא מ"ד שהתורה ניתנה להם לישראל בכתב עברי ולשון הקודש וחזר ונתנה להם בימי עזרא בכתב אשורי וכו' וזה תימה גדולה שיהא הכתב המאושר שיש בכל קוץ וקוץ ממנו תלי תלים של הלכות וסודות התורה כתב של בני אשור ויהיו הלוחות מכתב עברי ועוד בכתב עברי מה נם הי' במ"ס וסמ"ך שבלוחות.

אבל ודאי אין ספק שזה הכתב הנקרא אשורי הוא כתב הקודש שבלוחות ועל שם כך נקרא קדש וכן לשון הקודש ומעולם לא נראה הכתב ההוא אלא בלוחות אבל לשון הקודש כבר נודע לאבות ובני ישראל קודם מתן תורה, וכו הש"י מדבר עם נביאיו וקדושיו ואעפ"כ מתוך תומת וקדושת הכתב ההוא באותן הימים לא היו כותבין אותו אפילו בספרים שכותב המלך או כל אחד ואחד לעצמו אלא היו כותבין אותו בכתב עברי וזהו שכנגדו האדון שכתוב לאותיות מנצפ"ך וכשגלו לאשור וידעו בני אשור כתב זה נטלוה להם או שהיה אנלס קודש לכן שנודע להם מספר הקודש מלבד כתב שלהם וכו' וזהו שעלה עמהם מאשור ובימי עזרא ניתן לכתוב ס"ת ושאר כתובים וכדדייקינן מדכתיב וכתב הנשתוון ורבי היה אומר שמעולם לא נשתנה ובכתב זה ניתנה תורה לישראל גם בספרי הקודש ולמה נקרא שמו אשורי שמאושר בכתבו ולקמן במכילתין קרי אשורי נמי ללשון הקודש כדתנן והלועז ששמע אשורים והא ודאי דכ"ע לשה"ק אינו של בני אשור דהא אמרינן בירושלמי אשור לשון אין להם כתב יש להם א"כ הכי קאמר דכתב שלנו יש להם אבל לא לשון שלנו ועל שם שהורגלנו לכתוב לשה"ק בכתב אשורי זה נקרא בלשון אשורי, ולפ"ז אין במה ששינה עזרא את הכתב לכתוב ספרי התורה בכתב הקודש שום חידוש על התורה שהרי הכתב הזה כבר הי' ידוע ונתון לנו בלוחות הברית ע"ש.

עוד בהנ"ל

ובתש' הגאונים (זכל"ר סי' שנ"ח) ושאלתם הא דאמר רב חסדא אמר מר עוקבא בתחילה נתנה תורה לישראל בכתב עברי ולשון הקודש וכו' חזרה ונתנה להם בימי עזרא בכתב אשורי ולשון ארמי, לאו הלכתא כמר עוקבא דהא קיימא בתנאי ומנאנו בה שלש חלוקות אחת דר' יוסי דאמר שהכתב נשתנה וכו' ואין הלכה כר' יוסי, והחלוקה השניה דרבי דאמר בכתב אשורי זה נתנה תורה לישראל ע"י משה וכיון שחטאו נהפך להם לדעת שנמצא רבי מודה כי נשתנה הכתב ע"י עזרא אבל אמר כי קודם לכן נשתנה הכתב משעת חורבן הבית וכו' ועזרא הוחזר כמה שנתן להם ע"י משה. והלכה כרבי שכתב זה ניתן ע"י משה אלא שאין הלכה כמותו כי נשתנה כתב התורה בישראל אלא הלכה כרשב"א שאמר משום ר"א בן פרטא שאמר משום ר' אלעזר המודעי כתב זה לא נשתנה מעולם. אחת) כי ר' אלעזר המודעי הוא רב לכל אלה, וכולן כתלמודי תלמודיו, והרי רבן גמליאל אומר הוא בכמה מקומות עדאן לריכין אנו למודעי (שבת כ"ה ע"ב) ועוד כי ראיות שלו ברורות הן דקאמר ווי העמודין ופתרון ווי בטיית זראפין, וכן לורתן וו שלכתב, ו, להודיעך כי וו שלכתב לא נקרא אלא שסתום מכל לדדיו ופתוח מצד אחד, ועוד דקא מסתייע מ"ס וסמ"ך וכו'.

ובשו"ת הרמב"ם (ירושלים תרל"ד סי' ה') שזה הכתב ר"ל כתב אשורי הוא אשר נתנה בו התורה ובו נכתבו לוחות הברית ולכן אסור להשתמש בו בזולת כתבי הקודש ולעולם ישראל כך היו עושים ולא היו כותבים כתביהם וכתב חול שלהם זולת בכתב עברי, ומנע ר' יוסף הלוי לכתוב הגט באותה כתיבה (ועיין רבינו ירוחם בזה) וכתבו הסופרים הגט בכתב אשורי כספר תורה ומנע זה גם כן ואמר איך ישתמשו בזה מכתב אלקים תשמיש חול ויבא לידי זלזול וכו', ולדעת מר זוטרא הי' הבדל בין ס"ת שבארון לס"ת שהיו מצויין ביד העם ללמוד ממנו, וראיתי בע"י מגילה דף ב' שהביא שם דברי הריטב"א ומה שהאריך שם בהכותב בענין זה והעלה ג"כ דהכתב לא נשתנה כלל ע"י עזרא.

וברגע הנלתי בע"י סנהדרין כ"א ובענ יוסף הקשה למר זוטרא יהיו דברי רב חסדא סותרין ולאחר אריכות העלה נמי דלא נשתנה הכתב ולכ"ע הס"ת שבארון שכתב משה רבינו נכתב בכתב אשורית ככתב שעל הלוחות ואין בזה מחלוקת אלא שס"ל לת"ק דמחמת גודל קדושת הכתב האשורית והס"ת שכתבה

משה רבינו מנהג תמיד בישראל הי' שלא לכתוב שום כתב בכתב אשורית כדי להלוק כבוד לכתב אשורית ולס"ת שכתבה משה רבינו ובמשך הזמן שלא היו רגילים בכתב האשורית והיו מרחקים עצמם מלכתוב נשתכח הכתב מבין העם לגמרי ולזה בא עזרא הסופר שהי' בקי ולמדה את בני ישראל ותקן עוד שמאז והלאה יכתבו ספרי קודש שלהם וס"ת רק בכתב האשורית הנ"ל ולא כמו שהי' עד התם שכתבו בכתב עברית מחמת יראת הקדושה.

ומה שנראה לפענ"ד לדייק עוד מדברי הריטב"א דאיתא במדרש רבה וילך הובא ברא"ש פסחים ק"ה וכ"כ הרמב"ם בהקדמה על ס' היד שמשה רבינו כתב כל התורה ביום שמת בו ונתן אחד לשבט לוי ואחד לכל שבט ושבט ואחד הניח בארון לעד לכל ישראל, והנה היו י"ג ס"ת אלו ס"ת לכל שבט ושבט שיקראו בה בציבור שהרי משה תיקן לישראל לקרות בתורה מידי שבת בשבתו ושני וחמישי, ועוד כתבו כל ישראל ס"ת כל אחד לעצמו ממצות עשה של ועתה כתבו לכם את השירה הזאת וגו' ואותה הס"ת שכתבו בני ישראל לעצמם לא כתבו בכתב אשורית אלא בכתב עברי והיו מזהרין שלא לכתוב ס"ת או מיבוריהן בלשון הקודש מדורי דורות עיין רמב"ם פ"ז מהס"ת הט"ז, והי"ט, ורי"ו ח"ב נחיב ב', ומה"ט נמי מצינו דכל ספרי רבותינו שכתבו פי' וכיוצא בזה מעולם לא כתבו בכתב אשורית אלא או כתב רש"י או לאדינא שכתבו הספרדים וכיוצא בזה וכ"ש שלא כתבו בשאר כתבי ואותיות גויס שלא משתכח התורה מישראל, ואפי' הרמב"ם שכתב את פי' המשנה בלשון ערבי אבל בכתב אשורית או לאדינא ולא בכתב ערבי ח"ו, עכ"פ משה רבינו שכתב י"ג ס"ת כתבם בכתב אשורית והשבטים בעצם הנשיאים גמו ס"ל אתו ולא קראו בהם רק לזמנים רחוקות לגודל החשיבות והקדושה שבהם והשתמשו בס"ת שכתבו הם בכתב עברי עד שבמשך הזמן נשתכח לגמרי הס"ת של כתב אשורית ומשבו שזה העיקר ועיין מסכת שבת בגזירת שאובין שגזרו טומאה מדרבנן על מי שנפלו על ראשו ורובו מים שאובים משום מעינות הסרוחים ויאמר שאין אלו מטהרין אלא אלו מטהרין והכ"נ נתהפך למציאות כחומר חותם ובספרי משנ"ה מ"ז סי' ב' הארכתי קצת בזה בס"ד, וק"ל.

אלו דברי ידידו דושכ"ג החותם בסל מלא ברכות למען כבוד התורה ולומדיה בלב ונפש,

מנשה הקטן

סימן לד

ה' בשבת ל"ה למטמונים התשנ"ט בנ"י יצו"א

במש"כ הרוקח (סוסי' שט"ו) דאשת כהן מעוברת מותרת ליכנס באהל המת דהו"ל ס"ס דשמא נפל הוא או שמא נקבה היא עכ"ל. והביאו הש"ך יו"ד סי' שע"א והמג"א א"ח סי' שמ"ג ס"ק ב' הקשה דבלע"ה מותר דטהרה בלועה היא וטהרה בלועה אינה מיטמאה כדאיתא מ"ה פ"ו דאהלות וחולין פ"ד וברמב"ם הל' ט"מ דלא כר"ע וכ"ד הראב"ד ול"ע עכ"ל. וגם הרדב"ז בתשו' סי' ר' הקשה דמיפק"ל דהוה טהרה בלועה ומי' דבר חדש דהרוקח מיירי באשה שקרבו ימיה ללדת וחייסינן שמא יוליד הולד ראשו וכ"כ בשאילת יעב"ץ ח"ב סי' קע"ז, ומעכ"ת פלפל הרבה בפלפולא דאורייתא מה שאין הז"ג בעונ"ה לפלפל בהם, ברם מה שדן בדברינו מש"כ בשו"ת משנ"ה ח"ו סי' ר"ז דמעיקר דינא אפי' תינוק קטן בן יומו מיד שנולד אם לא משום פק"נ הי' צריך להוציאו מביה"ח וע"ז ליין מעכ"ת לא"ר א"ח סי' שי"א סקי"ד דמדבריו מוכח דאינו צריך גם ליין לדון מדין מש"כ המ"ב סי' שמ"ג דבאינו בר דעת אין צריך להפריש.

והנה בהא שמעתתא דהמג"א כבר הלכו בו מימושות אי כזה מקרי טהרה בלועה וכמו שליין גם מע"כ מדברי רבינו הנ"לא חולין ע"א וח"ס חולין נ"ז ואבנ"מ סי' פ"ב, ובאמת נהגתי הרבה מהליקוט והבירור שהביא מלא בקיאות, ברם מה שכתב מדברי הא"ר שמשמע דס"ל דאינו צריך להוציא תינוק בן יומו, אענה בזה חלקי דהא"ר סי' שי"א סקי"ד הביא שם קושית המג"א דטהרה בלועה והביא שם תי' א' בשם בנו הב' שמואל דקמ"ל דמותרת ליכנס להוליד שם והוא כתי' הרדב"ז ז"ל ופלא שלא העיר בזה מדברי הרדב"ז, ומיהו הוסיף הא"ר וז"ל כתב בהג"ה ס' בית הלל שם על רוקח הנ"ל נשמע מיניה דקטן מיד כשיוצא לאויר העולם צריכין להוציאו מאהל המת אבל לא ראיתי נוהגין להוציא קטן שאינו בר דעת והאריך בטעמו

ע"ש. ול"נ דהרוקח ליכנס קאמר אבל להוציא כל שאינו בר הבנה א"ל, וכ"מ במג"א שם, שוב ראיתי באמונת שמואל סי' ג' שנוהגין להחזיר הילד אחר המילה לבית שאול בית המת ע"ש. ואפשר דהוי כמו סכנה אם אין מחזירין לאמו.

ביאר הדברים לפענ"ד הוא כך קודם הבית מי' בנו שהוא דעת הרדב"ז ושאר פוסקים שרמזו עליהם קודם דלכ"ע לאחר שנולד אסור לטמא ולא כתב הרוקח אלא שלקראת הלידה אסורה ליכנס לבית המת שלא תילד שם ותטמא הולד והרי ברגע שראה אויר העולם אסור לטמאו, וכן הבית דעת הבית הלל שכתב כן אלא שהבית הלל תמה שלא ראה נוהגין כן להוציא קטן שאינו בר דעת, והאריך בטעמו. וע"ז כתב הא"ר ול"נ דהרוקח ליכנס קאמר אבל להוציא כל שאינו בר הבנה א"ל וכ"מ במ"א שם כלומר שהרוקח לא אסר אלא להכנים אבל להוציא אינו צריך כיון דאינו בר הבנה, אלא דכתב ושוב ראיתי באמונת שמואל סי' ג' שנוהגין להחזיר הילד אחר המילה לבית "שאול בית המת" ע"ש, פי' לדבריו דשוב ראה דהאמונת שמואל חולק על מה שראה הוא לפרש, דלהוציא כל שאינו בר הבנה אינו צריך, שהרי כתב שנוהגין להחזיר הילד אחר המילה לבית שאול המת, כלומר רק שאול המת אבל לא לבית שהמת בו, וע"כ שגם להוציא צריך אף שאינו בר הבנה, ולכן כיון דאזל ליה מירוצו דלהוציא אינו צריך ולכן מפרש מי' וטעם אחר למנהג העולם שאין מוציאין ואפשר דהוי כמו סכנה אם אין מחזירין לאמו ע"כ. א"כ לבסוף נשאר להמסקנא דמה שמותר להחזירו אצל אמו הוא מפני הסכנה שפק"נ דומה וא"כ אדרבה מדברי הא"ר ראי' למ"ש דמעיקר דינא הי' צריך להוציא הקטן אפי' ביום ראשון וכדעת הרוקח והשאר ראשונים וכמ"ש הבית הלל ומה שאין מוציאין אותו מאהל המת כיון שאמו שם הו"ל בכלל סכנה וזה לפענ"ד ברור מאד בדברי הא"ר וראי' גדולה לדבריו בס"ד וכ"ש דליכא סתירה.

ולפ"ז לכאורה הי' נראה מנהג אמותינו שהיו יולדות בבית ולא הלכו לבית חולים וגם בזה"ז יש הרבה שחזרו ללידה הטבעית שמלפנים ואולי לאשת כהן הי' כדאי אם אין משש סכנה להוליד בבית ובפרט היכא דיודעין ע"י אולטרא סאונד שהוא בן זכר ועיין יו"ד סי' פ"ב ברמ"א ובש"ך שם דלא יאכלו הקטנים אפי' הוא היתר שיזיק להם בזקניתם ועיין פר"ח שם מה שנוח בכרוכיא שהם הם עזי פנים שבדור, ובאבנ"מ שאפי' קטן בן יומו לא יתנו לו חלב שחלבו עכו"ם ואין ישראל רואהו.

ובדרך דרוש אמרתי אמור אל הכהנים בני אהרן אמור ואמרת להזהיר גדולים על הקטנים שהאבות מצוים על הקטנים שלא לטמא, אלא דא"כ גם האם לא תלך לילד בביה"ח שלא לטמא וע"ז אמר בני אהרן ולא בנות אהרן דעל בנות אהרן לא נאמר האיסור כיון שהיא אינה מצוה על הטומאה אינה מצוה גם על בנה.

איברא דעלה במחשבתי הרהורי דברים לפמ"ש גמ' מזיר נ"ז ע"ב אמר רב הונא המקיף את הקטן הרי הוא חייב א"ל רב אדא בר אהבה לרב הונא ודילך מאן מגלח להון אמר ליה חובה א"ל חובה תקבריהו חובה לבייה, כולהו שני דרב אדא בר אהבה לא אקייס ליה זרעא לרב הונא, ומחלקו הראשונים ז"ל רבינו הבה"ג והרי"ף מכות כ"א והנמק"י שם דהלכה כרב הונא פי' דאשה מותרת להקיף הקטן לכתחילה כיון דאינה בכלל הקפה, והרמב"ם פי"ב מע"ז פסק כרב אדא בר אהבה וז"ל ואע"פ שהאשה מותרת לגלח פאת ראשה הרי היא אסורה לגמל פאת ראש וכו' ואפילו קטן אסור לה לגלח לו פאה ועיין קידושין דף כ"ט ושם דף ל"ה ע"ב ובש"ע יו"ד סי' קפ"א ס"ו אשה אינה במצות הקפה וי"א שאע"פ שמותרת להקיף פאת ראשה אסורה להקיף פאת ראש האיש ואפילו הוא קטן ועיין רבינו בה"ג הל' מיר אות ט"ז ובמשנה הלכות שם באריכות גדולה. ולפ"ז י"ל דהאם כיון דאינה מצוה על טומאה מלטמאות את עצמה הכ"נ דאינה אסורה לטמא את בנה ולמ"ד דפסק כרב אדא בר אהבה אסורה ונמצא דהלכה זו שכתב הרוקח שלא מיכנס אשה בבית שיש שם מת תלוי במחלוקת הנ"ל וי"ל.

והיות כי אני טרוד יסלח על הקיצור וגם אולי לא שתי עדיו עליו כפי כבודו יהא כבודו מחול כי בבלתי מכירי והנני לברכו שיזכה לקבל התורה וללמדה לשמה עדי יבא ינון ולו יקהת עמים כמים לים מכסים החותם בלב ונפש,

מנשה הקטן

סימן לה

בדין קטפרס
וטבילה במקוה על המדרגות

א' ויקרא התשנ"ט בנ"י יצו"א

בדבר שאלתו בענין מקוה לקהל נאמ קלויזענבורג
ואנ"ם הנהוג באלזה"ק ע"פ דעת מרן הגה"ק
בעל דברי חיים ז"ל ובא בדבר באריכות וקצרה ופלפל
בתשובת מרן ז"ל ובדין קטפרס וכמה אופנים אשר
באמת הי' צריך להאריך בדבר הרבה ולברר מה
שבעונ"ה אין הז"ג ומ"מ לדחות בלי כלום א"א ולכן
אכתוב כמה דברים בנידון זה.

הנה בשו"ת דברי חיים יו"ד מ"ב סי' נ"ז העלה דבר
חדש לפ"מ דקיי"ל דקטפרס אינו מיבור לדבר
שהוא פסול מה"ת כמבואר בר"ש (מקוואות פ"ו מ"ח)
ולכן אם יש לפנינו מ"ס מים פסולים וממובדרים למים
טהורים מ"ג או מעין ע"י קטפרס אינו מיבור ואין
לטבול בהם כמבואר בתוספתא הובא בר"ש פ"ד
דמקוואות משנה ד' וה' ולכן במקוה שיש מים שהם
קטפרס ומעורבים עם מים שאין בהן קטפרס אם יש
מ"ס מים חוץ מהקטפרס והשיפוע יכול לטבול באותן
מים שחוץ לקטפרס אבל אין לטבול בחלק שבמקוה שיש
שם הקטפרס ואפי' הוא באותו מקוה ובאותו בור יחד,
ולפ"ז העלה דהשליבות שנעשו במקוה לירד לתוך
המקוה לטבול הוי קטפרס ואינו מיבור זולת במ"ס
בעיגול זולת הקטפרס השפוע ולכן אין לטבול על
המדריגות שבמקוה רק אם נוטה לתוך יש מ"ס בעיגול
(כלומר באמצע המקוה לבד מהמדרגות) זולת השפוע.

והרבה ליו נשפכו בביאור דברי רבינו הגדול אשר כל
בית ישראל נשען עליו ובפרט בעניני מקואות
ואמרתי הגם שאיני כדאי לפלפל בדבריו הקדושים מ"מ
רשות נתנה לכל אדם להבין ולהשכיל בדברי תורה. וגם
אני בעניתי האריכתי קצת בספרי משנ"ה ח"ז סי' קמ"ז
וע"ש בד"ה ולפענ"ד המעיין בד"מ הנ"ל בדף ל"א
בא"ד ובהליא וכו' לפי שלא יטהרו המים כשיתערבו
במי מקוה התערובות אלא כשידבק במי מקוה בשטח
אלו מים הטמאים לבד וכו' א"ו דמ"ש ונחל הוא לפרש
מיבת קטפרס מה הוא אבל באמת אפילו התחבר שלא
הי' נחל נמי אינו מיבור דהטעם הוא כל שאינו מבור
בשטח שוה אינו מבור כמבואר בריב"ש ז"ל והס בסי'
רל"ב וז"ל ומה שהבאת ראי' מהיא דשלש מקואות זו
בצד זו וכו' אין משם ראי' דההוא בשלא יצאו המים
מגומת המקואות לחוץ שכותלי המקואות כקליפת השום
או יותר בשטח שוה ולא אבדו טפה עוד שם וז"ל וגם
שעירוב מקואות צריך שהמים המערבים שני המקואות
הם מערבין אותם בהשקט בעומדם במקום הטבעי
שזהו אשבורן לא בהיותם זוחלין שזהוא נקרא קטפרס
הרי דכתב מפורש דלהכשיר מקוה א"א רק שעירבו
המקואות בהשקט ובשטח שוה ובמקומם הטבעי,
וכנראה דלזה כיון הגה"ק מרן הד"מ ז"ל במש"כ
כמבואר בריב"ש וש"י, ועיין בספרינו משנ"ה ח"י סי'
קמ"ז-ק"ג.

קטפרס אינו מטהר ע"י חיבור והשקה

ואמנם כדי להבין הדברים נ"ב דדין קטפרס אינו
מטהר ע"י חיבור באמצע המקוה הגם
שהקטפרס מכונס עם מי המקוה בבור אחד אלא
שהמים הם על מקום שפוע לכאורה צריך ביאור מי
המקוה לעולם זוחלין הם ממקום למקום וכ"ש כשנכנס
אדם בתוך המקוה לטבול הלא כל המים מתנענעים
ממקום למקום וגדולה מזו כתב הריב"ש ז"ל דאפילו
היה מקוה כשר לפנינו בשקט ושופי וכאשר נכנס האדם
במים לטבול הגביהו המים וילאו חוץ לכותלי המקוה
ושוב כשטבל וילא חזרו המים למקומן המקוה כשר
ועלתה לו טבילה, הגם שהמים יצאו וחזלו בשעת טבילה
מחוץ למקוה, ולעומת זה כתב רבינו משה מפונטויז"א
דאע"ג דשאיבה דאורייתא היא, בקרקע טהור משום
(שאי) אפשר בלא המשכה דכי נפלו מן הכלי לרצפה
שהיא חלקה מימשכי אילך ואילך והו"ל כשאיבה
שהמשיכה כולה דכשרה וכו' ע"ש ובסמוך הראתי
לכאורה גם דעת רש"י מעילה י"ז מטין כותיה ול"ע.

מחט שטבלוה על מעלות המערה

איברא שהרי תנן (מקוואות פ"ז ה"ז) מחט שהיא
נתונה על מעלות המערה היה מוליך ומביא
במים כיון שעבר עליה הגל טהורה, ופי' הר"ש
והרמב"ם שם לפי שהמחט דק וירא פן יפול במים דרך
להטבילו כן שנותן המחטא על מעלות המערה ומניע

מי המערה ובאים המים על המעלה אשר המחט נתונה עליה וכיון שעבר עליה הגל טהורה. ולכאורה קשה בתרתי חדא שהרי איתא בתוספתא דמקוואות פ"א ה"ו למעלה מהן מי תמצית שלא פסקו שמטבילין בהן את המים ואין מטבילין בהן אדם וכלים, זה הכלל כל מקום שאדם טובל ידות וכלים טובלין בו מקום שאין אדם טובל אין ידים וכלים טובלין בו. ועיין רמב"ם פי"א מהל' מקוואות ה"א, וכ"כ המרדכי (הל' מקוואות ג' ע"א) בא"ד ובס' רוקח כתוב בתש' הר"י אליעזר מורדינא על גלגל וכו' וקשה מתוספתא דפ' ראשון דמקוואות כל מקום שאדם טובל ידים וכלים טובלין בהם ומקום שאין אדם טובל אין ידים וכלים טובלים ובש"ע טיו"ד ריש סי' ר"א ובב"י שם ד"ה אבל אם רחצה במרחץ. ומעתה לפ"ד הד"מ שעל המדרגות אין טובלין לעולם משום קטפרס אין טובלין עליהם את המחט, ועוד קשה דמשמע בפשיטות דמעלות המערה דין מקוה כשר להן ולא דין קטפרס ול"ע. ועיין שו"ת משנ"ה ח"י סי' קמ"ז. ולאחר התבוננות עלה בדעתי לישב דלא דמי מחט שהרי במשנה דייקו מחט שהיא נתונה על מעלות המערה ומגיע מי המערה ובאים המים על המעלה אשר המחט נתונה עליה וכיון שעבר עליה הגל טהורה. וי"ל מחט שהיא נתונה על מעלות המערה היל"ל בקיצור טובלה על מעלת המערה, ואם אין שם מים מוליך ומביא במים וכו' דלכתחילה היל"ל במעלות המערה שיש עליה מים, ולפי דעת הד"מ אמי שפיר דאדרבה כשיש שם מים אינו יכול לטבול דהו"ל קטפרס הני מים על המעלה ולא עלתה לה טבילה אלא מוליך ומביא במים מי מקוה הכשרים וכיון שהם מים כשרים במי מקוה ולאחר הטבילה הם חוזרים במקוה נמצא דלא נעשו קטפרס ומטהרין והבן.

מקוה שכותליו למעלה עקומות
אי מותר לטבול בו

עוד יש להסתפק לפי שיטת רבינו זצל"ה אם יהי' המקוה למטה על קרקע המקוה גע"ג ולמעלה מתפשט והכתלים יתרחבו בשפוע גדול עד לרוחב של י"ב אמות על י"ב אמות והנכנס לטבול במקוה זה אי יכול להטות את עצמו על הכתלים המשופעים ולטבול או שצריך דוקא לטבול במקום גע"ג דהשאר הו"ל בכלל קטפרס שהכותל משופע, ואי יימא דמשש גם בזה א"כ תקשה למה כתב רק על מדרגות או שליבות ולא כתב שגם כשהדפנות עקומות נעשים המים קטפרוס ואין טובלין שם. איברא דספיקא זו יש לפשוט מדברי רבינו הראבי' הובא במרדכי שבועות הנ"ל (דף, 6) בראבי"ה (סי' תתקפ"ח) הקשה היאך טובלים בנהר והלא קטפרס דרך ירידתן הן וי"ל דהא דאמרינן קטפרס אין חבור היינו לטבול למעלה אבל למטה שפיר דמי כדאמר בפ' אין דורשין ג' גממיות וכו' ע"ש ועיין ב"י יו"ד סי' ר"א דף ק"י ע"ב ד"ה כתב עוד שם המרדכי ראבי' הקשה וכו' ומי' ב' תירוצין חדא די"ל נהר שאני דיש שם מ' סאה מלמטה דקטפרס וכן מלמעלה אבל היכא דבחד מינייהו ליכא מ"ם הכ"נ דאין טובלין ושוב הביא דאפי' יימא כולו משופע קלת י"ל שאין אותו שיפוע נקרא קטפרס אלא כשהוא משופע ביותר. ועיין מש"כ הט"ז יו"ד ריש סי' ר"א נמצא דהיכי דמשופע ביותר אהכ"נ דאין לטבול דהו"ל קטפרס.

ולפ"ז עלתה לן דין חדש דאם קרקע המקוה הוה לי' שפוע כדרך הבריכות שהולכין לרחוץ בהם וידוע שדרכן לעשות מתחלה במדרון עד שמתחלה עמקו כמה סנטימטרים עד שנכנס עמוק עמוק עד לכמה מעטרים אסור לטבול בבריכות אלו אפילו היו מי גשמים מטעם קטפרס וכן הי' מצד הדין שלא לעשות קרקע המקוואות במדרון שיזובו המים משום קטפרס אם לא לתי' אחד של הב"י דכל שהשפוע אינו שפוע ביותר מותר ונריך לדעת עד כמה זה ואיזה שיעור ניתן לה.

רצפה חלקה הוי בקטפרס

ובהרהורי לבי שטו רעיוני אהא דתנן (מקוואות פ"ו מ"ט) כותל שבין שני מקוואות שנסדק לשתי מצטרף ולערב אין מצטרף עד שיהא במקום אחד כשפופרת הנוד רבי יהודה אומר חילוף הדברים נפרצו זה בתוך זה על רוס כקליפת השום ועל רוחב כשפופרת הנוד, ואין הלכה כר"י ע"ש ועיין תוס' גיטין ט"ז ע"א ד"ה הנצוק והקטפרס ולכאורה אמאי לא התנו והוא שאין הכותל קטפרס שאם הוא מדרון לצד אחד אינו חבור כלל וכמשנה דאהלות פ"ג מ"ג שנעתיק בסמוך, ועיין גיטין ע"ח ע"ב אמר רב יהודה היתה ידה עשויה קטפרס וזרקו לה וכו' ופרש"י כקטפרס מדרון ראשי אצבעותיה מטין לקרקע שלא פשטה ידה זקופה כדרך פושטי יד ועיין מעילה דף י"ז ע"א נשפך על הרצפה והיה מקומה קטפרס איהל על מקצתו טהור איהל על

כלו טמא ופרש"י נשפך על הרצפה רביעית דם שלימה והיה מקומו קטפרס ולהכי נקט רצפה שהרצפה היתה חלקה דהוי כמדרון ומתפשט הדם ע"כ ע"ש. והנה מידש לן רש"י דרצפה חלקה הוי כמדרון ולעולם הוי קטפרס לפ"ז וכבר הבאתי בסמוך דברי הר' משה בתוס' ב"ב דעל הרצפה נעשה המשכה ולכאורה מכאן ראי' נמי לר' משה.

כמה שיפוע נקרא קטפרס

ובמשנה אהלות פ"ג מ"ג נשפך באויר אם הי' מקומו קטפרס והאהיל על מקצתו טהור הי' אשבורן או שקרש טמא נשפך על האסקופה והקטפרס בין מבפנים בין מבחוץ והבית מאהיל עליו טהור היה אשבורן או שקרש טמא, ופי' הרמב"ם והר"ש קטפרס הוא מקום משופע אשר לא יעוח בו הדבר אבל יתגלגל וירד, ובר"ש שם קטפרס מדרון, על מקצתו וכו' דקטפרס אינו חבור, אבל אשבורן כגון בתוך הגומא או שקרש ואפי' קטפרס הוי חבור וכו' ע"ש. ועיין תו"ט מה שהאריך שם ועיין ערוך ערך קטפרס. ויש להסתפק בכותל שבין שני מקואות ונסדק שמצרף מה יהא הדין כשנסדק בשפוע לצד אחד או לשני צדדים כהאסקופה קטפרס לפי' הרא"ש ז"ל מה יהא דין הצירוף כיון דקטפרס אינו חיבור א"כ הכ"נ אינו חיבור ולא ראיתי לפוס ריהטא חילוק זה והוא לכאורה נפ"מ גדולה בנסדק בין שנסדק סדק חלק ושוה ובין נסדק למדרון וע"כ כיון דהסדק פתוח לאויר והמים עוברים מכאן לכאן בלי הפרעה אין המדרון מזיק כי זה הניחות והאשבורן של המים, גם בעצם הכשר של שפופרת הנוד שהנקב הוא עגול נמי לכאורה יש כאן חלק מדרון בנקב כשפופרת ואינו חיבור וע"כ צ"ל או שנדחוק דאמי' כשיטת ר"י בתוס' (חגיגה כ"א ע"ב) דלענין השקה מהני חילוק וקטפרס וז"ל ונראה לר"י דלענין השקה מתני' דומיא דרישא מקל שהוא מלא משקין טמאין כיון שהשיקה למקוה טהורה דר"י, וחכ"א עד שיטביל את כולה הילוק והקטפרס וכו' ובסוף פ"ד דטהרות מיתני' אבל לענין מקואות מועיל כדאיתא לעיל גבי ג' גוממיות דטובלין בתחתונה ע"ש, ועיין בד"מ יו"ד סי' פ"מ מה שהאריך בזה לחלק בין השקה לטהרות ובין חיבור לענין מקוה דדוקא לענין השקה אין קטפרס חיבור אבל לא לענין מקוה אלא דשוב דמה, או יאמר לדידן כה"ג כיון דהמים משני הצדדים הם באשבורן מה שעוברים דרך השפופרת או כותל שנסדק והיא קטפרס מלמעלה כיון דאין המים צריכין להמדרון הנ"ל לא הו"ל קטפרס והבן כי אין בקולמוס להמתיק יותר.

מדרגות של בנין אי עושה קטפרס

ולולי דמסתפינא הינלפענ"ד לפרש דיש שני מיני מדרגות יש מדרגות כעין סולם שמונח בשפוע ויש לו שליבות והמים להם חומה מימינם ומשמאלם ותחת המדרגות וכיון שהמים נכנסים ויולאים דרך השליבות שהשליבות ותחתיהם והמדרגות הם באמצע המים משני עבריהם מים, ויש מדרגות העשויים ונבנים חלק מן הבנין כמו ברוב מקואות בזמנינו בנוים הם כי המדרגות שלנו הם חלקים ולא משפועים ולא הוי כשליבות אלא בשעת הבנין או לאחר שבנו הבנין וכרו בור ובשעה שעשו דפוס לעשות למקוה הד' כותלים והרצפה לבור המקוה עם מלד סימענט בלע"ז עשו גם המדרגות מעשת אחד ומדפוס זה כידוע שעושין כן שכן יותר מסתבר שלא יהי זוחלין והמים לא יוכלו ליכנס מתחת המדרגות והמדרגות כשהם לעצמן הם ישרים כלומר לערך חמש עשרה סענטי' חלק ולא שיפוע כלל ושוב יורד למטה עוד לערך שיעור זה וכיוצא בזה וג"כ לא שיפוע כלל אלא יורד ישר למטה וכן כל המדרגות והמים שם נחים כמו בשאר המקוה ולפ"ז יש לומר דדעת רבינו זצוקלה"ה דוקא על מדרגות שלהם וכמו שצייר שם המצייר שעשו מדרגות אלו לחיבה קטנה ומדופני החיבה והכניסו אותה למקוה הגדולה ועשו מדרגות בכדי להעמיד את החיבה למדריגות שבתוך המקוה ומדרגות כאלו הם קטפרס כיון שהמים מקיפין את המדרגות ומבית ומחוץ והם משופעים כלילות בתשובה שם הני מקרי קטפרוס, ראי' דרבינו שם באמצע תשובתו כתב וז"ל בא"ד ואפילו אם תעשו נקב למעלה שיהא חיבור בלא קטפרוס מ"מ "גוף השליבות" הוי קטפרוס ואינו חיבור זולת במ"ש בעיגול וכו' הרי דקרא להני מדרגות שליבות וידוע דדרכם להיות משופעים אבל למדרגות דידן שנעשו חלק מבנין נראה דרבינו לא קרי להו קטפרס כיון שהם בנוים והם חלק מן הבנין ואם תאמר שהוי קטפרס שאם יקצצו את המדרגות יפלו המים הכ"נ כן הוא עם כל המקוה שאם נקב הכותל המים יצאו מן המקוה.

ביאור דברי הנטע שעשועים

ודע שבדברי חיים באמצע התשובה שם דמה דברי הנ"ש (נטע שעשועים) שכתב בסי' כ"ד דאם אינו זוחל אפי' שהוא קטפרס או גילוק הוי חיבור וכתב דשגה ברואה שהרי הם רק מפרשים חיבת קטפרס היא מקום שיפוע שאם יתן עליו מים ירד אבל לא זה הסיבה שאינו חבור בעבור שהוא נוזל ולומר דאם התחבלו לפעול שיהי' עומד הוי חיבור א"כ למה משקין שבמקל אינם טהורים לחכמים מפני שהוא קטפרס הא בקל יוכל להתחבל שלא יזלו בהשקתן למקוה וכו' ע"ש. ולפענ"ד אולי כוונת השואל שם היתה אפי' ר"ש פ"ג מ"ג דאהלות שכתב שם ז"ל קטפרס מדרון. על מקצתו טהור, דקטפרס אינו חיבור. אבל אשבורן, כגון בתוך הגומה או שקרש ואפי' קטפרס הוי חיבור וטמא אפי' האהיל על מקצתו, ואימה דלא מייתי מהך משנה דמעילה וכו' ומנא תימרא דמניא נשפך על הרצפה והיה מקומו קטפרס איהל על מקצתו טהור איהל על כולו טמא מאי כולו ומאי מקצתו וכו' פי' הגים בה טהורה דלא חשיב חיבור ודוקא כשנגע בה או האהיל על מקצתה וכו' מניא בספרי זוטא וכו' ע"ש. ובפי' הרמב"ם ואסקופה היא כמו מצבה קטנה לפני הבתים בין המזוזות וכו' ואמר שאם היתה אסקופה מיוחסת לפנים מהבית או לחוץ והיו מזוזות הבית סודרות על זאת האסקופה ונשפך עליה רביעית דם הנה זה הבית טהור ואע"פ שהוא מאהיל על המקום אשר נשפך עליו רביעית דם כי גם שם לא יוח לו והוא כמו שנבלע בתוך הבית אשר הבית טהור ואם היה באסקופה קרקעית ועמד הדם בו ולא היה יורד אבל נקפה (או שנקפה) הדם עליו אבל שפיכתו כל הבית טמא.

ביאור פי' הרא"ש בקטפרס

ועיין בפי' הרא"ש שם קטפרס מדרון והאהיל על מקצתו דקטפרס אינו חיבור. אשבורן. גומא או שקרש ואפי' קטפרס הוי חיבור כיון שנקרש ונעשה כחתיכה טמא המאהיל על מקצתו, והיא האסקופה קטפרס בין מה שיש מן האסקופה מבפנים תחת תקרת הבית בין מה שיש ממנה מבחוץ כולה מקום מדרון והדם נשפך על כולה נמצא מקצתו תחת האהל ומקצתו חוץ לאהל הבית טהור שאין קטפרס חיבור אבל אם הי' הדם מונח בגומא ומקצתו בפנים הבית טמא. ועיין

רמב"ם פ"ד מהל' טומאת מת הי"ג נשפך על האסקופה במורד בין לפנים בין לחוץ הבית טהור, ועיין בהשגת הראב"ד שם מיהו תוספתא קשיא לי רבי יוסי אומר זקנים הראשונים היו אומרים מקטפרס ולפנים טמא מקטפרס ולחוץ טהור טעמייהו דזקנים לא ידענא מ"ש בפנים ומ"ש בחוץ והא מפוזר הוא ואולי נאמר דסבירא להו דכוליה בית כאשבורן דמי וזה הוא כשהמדרון כלפי פנים אבל כלפי חוץ לא וראוי לסמוך עליו ע"ש. ומ"ש רבינו ממים שעל השליבות שבקל אינם טהורים והרי בקל יוכל להתחבל שלא יחלו בהשקתן למקוה אולי האמת שאפשר לעשות טצדקאות ולהתחבל אבל דברו חכמים בהוה בלי מחבולות עיין חיוך במצוה משמט ואם יהי' דבר עם לבבך בליעל לאמר קרבה שנת השבע שנת השמיטה וגו' והקשה החיוך הרי אם רוצה אדם שלא משמט בידו להלותו לזמן כגון עשר שנין ואז אין שביעית משמט כמבואר בגמ' מכות וכן הלכה פסוקה וא"כ הקללה למה אדרבה יגיד עצה ומי' החיוך דודאי אפשר לעשות ערמות וטצדקאות לעקוד את התורה ומצות אבל אלקים עשה את האדם ישר בלי טצדקאות ול"ע. ועיין היטב בב"י טוי"ד סי' ר"א דף ק"י ע"ב ד"ה כתב עוד שם המרדכי ראבי' הקשה וכו' ומי' ב' מירולין חדא ד"ל נהר שאני ליש שם מ' סאה מלמטה דקטפרס וכן מלמעלה אבל היכא דבחד מינייהו ליכא מ"ש הכ"נ דאין טובלין ושוב הביא דאפי' נימא כולו משופע קצת י"ל שאין אותו שיפוע נקרא קטפרס אלא כשהוא משופע ביותר.

קטפרס בשאובין דרבנן אי מטהר

ומעתה לענין השאלה במקואות שמכנסים בבור הטבילה כ"א סאה מי גשמים וע"פ החשבון עולים המים במקוה ע"ג המדרגה במקוה א"כ הני מים נחשבו קטפרס ואינם חיבור ואיכא כאן קצת מי גשמים וחלק קטפרס, ואם ימשיכו שאובים לתוך הבור מים ע"י הזרעה והמשכה הרי אכתי ליכא כאן מקוה כשר מה"ת שהרי ליכא רק כ"א סאה ומהלכה למ"מ בעינן מ"ש לדעת רוב הפוסקים (הגם שיש חולקין עיין משנ"ה מ"ה סי' קנ"א מ"ז סי' י"ד-קמט, מ"מ סי' רל"ה ע"ש) ורק אחר שממלא המים הנוספים עד שיהי' שיעור מקוה בבור בלי לירוף המי גשמים שעל המדרגות ואז נעשה מקוה כשר מדאורייתא ופסול מדרבנן ואם נאמר דעכשיו מהני חיבור בקטפרס

למקוה ועד עכשיו לא היו חיבור א"כ הו"ל כקדמו שאובין לפני שהי' כ"א סאה מי גשמים שנפסק ברמ"א סמ"ד דבזה לא מהני רביה והמשכה. ואם נאמר דנחשבו חיבור למפרע אחי שפיר.

קטפרס אינו פסול במים

ולפענ"ד הנה דין קטפרס אינו דין פסול במים לומר שמי קטפרס הם כאלו היו שם מים פסולים שנתנו במקוה בתחלה, דא"כ יפסלו בשלש לוגין, וגם היאך טובל במקוה שלם שיש שם מ"ס מ"ג, ומן הנד מ"ס קטפרס והם מחוברין במקוה אחד ומעורבין אלא שזה המים במקום השליבות והמדרגות באותו מקוה עצמה, ואדרבה במקוה כשר מדאורייתא ופסול מדרבנן קטפרס אף עושה חיבור להכשיר המקוה, אלא כיון דמתחלה הכנים בבור כ"א סאה מי גשמים ואח"כ המשיך השאובים ע"י זריעה והמשכה אף דחלק מהכ"א סאה מי גשמים עלה על המדרגות ונעשה קטפרס מ"מ קטפרס לא הוה מים פסולים שיפסלו המי כ"א סאה אלא קטפרס אינו חיבור ואינו מכשיר המים השאובין כל זמן שהם קטפרס והמים שאובין פסולין מדאורייתא, אבל הם מים כשרים לטבול בהם לולי הפסול של נוזלין ולכן פשוט הגם שמתחלה הכניסו מי גשמים ולא הי' רוב מי הגשמים אלא הוסיפו אח"כ שאובים אבל הרי בור של השאובים והמשובים אח"כ לא מפסיד הכ"א של מי גשמים והרי הוא בכשרותו וכל דיניו עליו, ואדרבה אומר אני שבשעה שהמשיך השאובין לתוך בור המקוה ונתמלא הבור מצא מין את מינו וחזרו מי גשמים שנעשו קטפרס למקומן והמים אשר עלו על המדרגות הם המים השאובים שהכנים לאחר הכ"א סאה של מ"ג. ועכ"פ כיון דהיכא דהפסול דרבנן קטפרס הוי חיבור א"כ מיד שיש שם כ"א סאה מ"ג אלא דחלק מהם נעשו קטפרס והמשיכו מים שאובין שפסולין מדרבנן הרי קטפרס עושה חיבור במים אלו מיד שנכנסו השאובין נעשו חיבור ע"י הקטפרס ונתכשרו השאובין ע"י חיבור קטפרס ואין כאן שאובין כלל.

כ"א סאה זוחלין וי"ט סאה נוטפין

ובדרך חידוש י"ל לפ"מ דתנן העיד ר' לדוק על זוחלין שרבו על הנוטפין שהן כשרין והקשה הר"ן דמה קמ"ל ר' לדוק דאטו ס"ד דטפה אחת מי גשמים יפסול יש הגדול לטבילה. וכתב דר"ל אחי לאשמעינן דאפי' אין בזוחלין כשיעור לטבול רק ע"י צירוף הנוטפין ג"כ מהני כשהזוחלין הרוב ע"ש. ובאור הדברים נראה דאפילו אין לנו רק כ"א סאה זוחלין וי"ט נוטפין וא"כ לכאורה חסר משיעור המקוה ורק הנוטפין משלימין לשיעור אבל הרי הנוטפין אינן מטהרין בזוחלין מ"מ כיון כיון שיש כאן רוב זוחלין המיעוט נגרר אחר הרוב ולא אמרינן דחסרון שיעור יש כאן במקוה והטעם כיון דאמת-המעיין מטהר בכ"ש והרי יש כאן מים כ"ש לטהר אלא דכיון שאין כל גופו עולה בכ"ש ועומד לפנינו הלכה למשה מסיני שלטבול בעינן כל גופו בבת אחת להיות טהור וזה א"א בכ"ש מים, וממילא היכא דיש לן רוב מים זוחלין שמטהרין בכ"ש ומותר לטבול בהן אלא שאינו יכול לטבול שאין כל גופו עולה בהן, ויש כאן מיעוט נוטפין שפסולין לטבול בהן אבל הגוף יכול לטבול בכל המים אמרינן כיון שיש כאן רוב זוחלין אמרינן רובו ככולו לדין השיעור והרי יש כאן שיעור לטבול ומותר לטבול בו כיון שההלכה שמעכבת אותנו מלטבול בכ"ש ובא ההלכה של רובו ככולו ומתרת, אבל אי רבו נוטפין על הזוחלין אף דבעצם הדין זוחלין ממעיין מטהרין בכ"ש מ"מ הרי יש כאן חסרון מצד מה שאין האדם יכול לטבול בכ"ש אלא חייב לטבול במקוה שכל גופו עולה בו וא"כ החסרון שכל גופו אינו עולה בו יתוקן ע"י רוב נוטפין והנוטפין הוו רובא וממילא הוי מקוה שנעשה ברוב מים פסולין והשיעור שנשלם המקוה בו בא ע"י רוב מים פסולין ולכן אסור לטבול בו ודו"ק.

ולפ"ז י"ל בנידון נמי כיון דהכנים כ"א סאה מים כשרים לטבול בהם וחלק מן המים נעשו קטפרס על השליבות כשהוסיף שאובין ע"י המשכה ונתמלא המקוה כיון דרוב מים היו כשרים לטבילה שהרי קטפרס נמי אין פסול במים אלא פסול בזחילה צירפו מי הקטפרס למים שבאו משם וטיהרו את שהאובין כיון דשאובין דרבנן והבן כי אין הז"ג להאריך. ועיין בשו"ת משנ"ה ח"ב סי' ג' וסי' ד' וסי' ה'.

מקוה שהמשיכו מים לתוכו ע"י צינור

ועוד בו שלשי' דנלפענ"ד לפמ"ש הח"ס ז"ל יו"ד סי' ר"ח ע"ד מקוה שהמשיכו מים לתוכה ע"י צינור

ממעין שאינה פוסקת לעולם וכתב שהמורה יפה הורה והמקוה כשר בלי שום ספק וכתב מרן שם ז"ל והנה הך דינא דאין המחלין מערבין גופא לא נמצא בש"ס אדרבא קי"ל גוד אחית לכ"ע רק הרמב"ם הוא דפי' כתוספתא והבו דלא לוסיף אלא במי גשמים ולא במעיין והטעם דלא נאמר אלא אין המחלין מערבין ולא אין המחלין מחברים פי' כי ג' גומות שבתוספתא שעבר עליהם מי גשמים והמים הללו אין בהם ארבעים סאה לטהר בהם וגם המה זוחלים ומי גשמים אינם ראוין לטבילה בזוחלין ולא בא אלא לערב השלש גומות זו עם זו ולזה כיון שהם זוחלין אינם מערבים אבל אם הי' השטף הזה מעין נובע שהוא כשר לטבול בו בעצמו ונמצא שאינו בא לערב המקואות אלא לחבר הגומא אל עצמו שפיר מחבר אל עצמו אף ע"פ שהוא זוחל ואדרבה גורם בחברותו שגם הגומא מטהר בזוחלים כל זמן שהוא מחבר לו ואין חיבורו נפסק ודוקא מי גשמים שאין בעצמו הכשר לטבול ולא בא אלא לערב מקואות בזה פליגי רבנן עכ"ד.

הנה העלה לן רבינו חילוק חדש בין לחבר שני מקואות ובין לחבר אל עצמו ורחיתי בנפש חי' קונטו' גולת עליות דף נ"ח ע"ב שהביא דברי הח"ם ז"ל וגם הביא שהפ"י (גיטין דף ט"ז) בתוס' ד"ה הילוק בד"ה עוד הקשה כתב הפ"י ז"ל אין מקום לקושיא זו דהא אמר ר' יהודה אם היו רגליו של ראשון נוגעות וכו' היינו משום שאין אנו צריכין אלא לצרף אותו המים שע"ג האדם למי המקוה ובזה סובר דהוי חיבור משא"כ מתני' דחילוק וקטפרס דאיירי לענין חיבור לערב מקואות לעשות שני המקואות אחד להשלים השיעור בהא מצינו לומר דקטפרס אינו חיבור ע"כ והוא כסברת מרן הח"ם ז"ל, ולפי סברא הנ"ל הכ"נ בנידון דידן נימא דדוקא להכשיר השאובין אין הקטפרס חיבור ואינו מכשיר אבל להיות הקטפרס חיבור למי הגשמים של כ"א שזה אצל עצמו לחבר אל עצמו שפיר מהני וכ"ש שלא להפריד והבן. ומה שהביא שם בשם הריב"ש סי' רל"ב שנראה מדבריו היפך סברת הח"ם יש ליישב למעיין שם דשאני טבילה לצרף לה מכ"א סאה לפוסלן והבן.

קטפרס במקוה שאוב הוי חיבור רק לעשות פעולה אחת

ומ"ש בתוס' ב' שם דאף דקי"ל כהר"ש פ"ו דמקואות לענין הכשר ע"י קטפרס במקוה שאוב דהוה חיבור וכשר אבל רק לעשות פעולה אחת אבל לעשות ב' פעולות כמו בדידן שצריכין לצרף ב' מדריגות אחת שאין שיעור מקוה והשנית שע"י חיבור קטפרס נצרפם לשיעור מקוה להכשירם מדרבנן, וליין לחילוק זה מתוס' גיטין ט"ז ואור"ת, ולפענ"ד לא הבנתי דהכא ודאי אינו אלא פעולה אחת שמכשיר את השאובים להיותם כשרים למקוה אפי' מדרבנן אבל זה שייכות עם תוס' גיטין בשלש מקואות נפרדות בבורות נפרדות.

ובענין שהביא ממרן בשו"ת דברי יציב יו"ד סי' קי"ז בענין הלימענט שיש מחמירים שיהיה ההמשכה דוקא ע"ג קרקע דלימענט לא הוה ראוי להבליע בקרקע וליין לדרכ"ת סי' ר"א ס"ק ר"ו ורט"ו, וח"ס יו"ד סי' רי"ד דכל שצריך להכשיר המשכה כולה לא מהני על דבר שאינו ראוי לבלוע, הנה באמת כי נאריכו הדברים ואם יתן ה' אברר עוד יותר אבל מה לן לפלפל ודאי ככל אשר כתב רבינו בדברי יציב הוא אמת ויציב ונכון.

אמבטיא נקובה כשפופרת הנוד

ודע דבנפש חי' הנ"ל ס"ו כתב בהא דכמה עיירות מביאין אמבטיא גדולה להמקוה נקובה למטה כשפופרת הנוד ובה שופכין חמין וטובלין בתוכה ורבה גאון לומר דמשם אין ראי' בשביל שעומדים מים העליונים על המחתונים ממש דזה בודאי הוה חיבור כדאיתא בע"ז דף ע"ב דתנן התם הילוק והקטפרס ומשקה טופח אינו חיבור לא לטומאה ולא לטהרה וכו' הרי מבואר דבנוגע ממש אינו דומה לילוק ה"ה היכא שהמקוה העליונה היא ממש על המחתונה או שהיבה מונחת על המים הוי כמו פחתמו גליחותו, עכ"ד ואנכי אשמע ולא אבין דגם היכא שהמקוה העליונה על המחתונה ממש או המיבה מונחת על המים מ"מ

מפסיק עודי הרלפה במקוה העליונה ובתיבה שולי התיבה מפסיקין בין מין למים אך שבמקום שפופרת הנוד שמה המה לאחדים ומונחים מים על מים א"כ ה"ה שהמקוה העליונה גבוה הרבה ועץ חלול מחבר אותם במקום הנקב מעץ החלול המה לאחדים ושם מתערבים המים במים ממש ואי משום שסביב הנקב נפרדו המים ממים גם שם היכא שהמקוה העליונה על התחתונה ממש או בתיבה מונחת על המים ג"כ מפסיק עודי הרלפה והשולים ואין שיעור לדבר כמה יהא עודי דבר המפסיק שכיון שמפסיק דבר גוש הוי הפסק. והנה הרואה ירואה דפשיטא ליה דאפילו אינו מפסיק רק בעודי הרלפה הו"ל הפסק והזב משם הו"ל קטפרס אם הוא משופע, ובאמת כי כן נראה גם ראי' מאסקופה משופעת (הכ"ל) שאמרו דהו"ל קטפרס אף שאינה עבה ולא גבוה (אהלות פ"ג מ"ג הכ"ל) שלא נתנו שיעור לגובה האסקופה ול"ע.

מקוה שיש בו מ' סאה חוץ מהשלובות

וברגע העיר לי חתני כבני הרה"ג מוהר"ל הגר שליט"א משו"ת תשורת ש"י סי' מ"ז שנשאל שם ע"ד מש"כ הד"ח בשליבות שבתיבה דהוי קטפרס ואין לטבול עליהם רק בתוך התיבה אם יש שם מ"ס זולת המים על השליבות, והביא ממש"כ הרמב"ם פ"ח דמקואות והבוא ביו"ד סי' ר"א סעי' ס' שאין המחלין מערבין אא"כ עמדו וכתב שם הכ"מ והובא בבאה"ג משום דקטפרס אינו חיבור ומדלא כתב רק שאין המחלין מערבין או עכ"פ הל"ל אלא עומדין דהוי משמע דצריך להיות עומד מתחלה רק כתב אא"כ עמדו אא"כ עמדו משמע אפי' באו ע"י זחילה מחמת שהיא משופע מ"מ כשעמדו מערבין, מבואר דבעמדו הוי חיבור וכן רצה להבין בריב"ש סי' רל"ב, אלא דבד"ח כתב אפי' עמדו ע"י תחבולה נמי כיון שאינו טבעי כהנחת מים על מים הוי קטפרס דבסור המכריחו יפול למטה, ושוב הביא מש"ע הרב בעשיית המקוה ע"ש מה שהאריך בדבר. ולפענ"ד מדברי הרמב"ם והש"ע אלו אין ראי' והדיוק שדייק שכתב אא"כ עמדו משמע שאם עמדו אפי' בע"כ מערבין, יש לדייק לאידך גיסא מכתב הרמב"ם אא"כ עמדו, ולשון עמדו משמע עמדו מעצמן, ולא כתב אא"כ העמידן, ואם היתה כוונתו בכל אופן אפי' בתחבולות הי"ל אא"כ הפסיקן או העמידן מזחילתן, בכל אופן עמו אינו לדייק בע"כ לפענ"ד.

והעולה לפענ"ד א) יש לעשות בור שקרקע הרצפה לא תהי' מדרון כלל וגם הכותלים יהיו ישרים עד למעלה מקום הכשר המקוה. ב) שאם יש בור זריעה לעשות באופן שהמים השאובים הנכנסין בבור הזריעה כשיהי' שיעור יפסיק מעט כדי שישקטו המים ויטהרו ולא יהיו קטפרס או זוחלין ממש שאין המים חיבור ולא נטהרו, וכ"ש אם מכניסין המים מלמטה, ג) ההמשכה לבור הזריעה יהי' על קרקע הראוי' לבלוע ואם אפשר על קרקע ממש וכמ"ש יו"ד סי' רי"ד דהיכא שהמשיכה כולה צריך להכשיר לא מהני על דבר שאינו ראוי לבלוע, ועיין דרכ"ת סי' ר"א ס"ק ר"ו ורט"ו. ד) לעשות בור מ"ג ע"י המקוה, ולעשות השקה מהבור למקוה ולחזור ולסתום הנקב של הבור עד מילוי מקוה אחרת. ה) המשתמשים בכ"א שאה מ"ג ומוסיפין שאובין עד מ"ס אין המים שבמדרגות פוסלין אפי' לשיטות דהמים שבמדרגות הוה קטפרס. ו) כל ההמשכות למקוה יהיו ע"ג קרקע משך ג"ט ולכתחלה שתהא קרקע הראוי לבלוע המים. ז) לדעת הד"ח אין לטבול על מדרגות המקוה אפילו אם יש בהם מ"ס לבד המקוה שהמים על המדרגות יש לה דין קטפרס אף שאינו פוסל המקוה אינו חיבור ואינו מטהר. ח) מים שהמשיכו למקוה ע"י שעברו בור הזריעה יש ספק אם הוכשרו לטבול בהן כי יש גדולי המורים ס"ל שאינו מכשיר מים הזוחלין דרך מ"ג. ועוד טעמים כמבואר בשו"ת דברי יצי"ב יו"ד סי' קט"ז ט) דעת הד"ח דמים הנכנסים לתוך המקוה ואין יולאין נמי מקרי זחילה. י) להכשיר מקוה ע"ג מקוה ע"י שפופרת כעין סילון או בסתם לעשות נקב הו"ל כקטפרס שהמין העליונים אינם נחים אלא באונס וחיבור צריך להיות בשקט זה אצל זה ולא זה למעלה מזה.

המצאה חדשה לצאת כל הדעות במקוה

ובראי כאן להזכיר כי בספרי משנ"ה ח"ט סי' קל"ב העלתי בס"ד אופן אחד והמצאה חדשה שאפשר לעשות בור השקה של מ"ג ושיהיה פתוח בכל שעת הטבילה ולהגיל אעפ"כ מחשש נ"ס ונט"ס, והנעתי

הדבר אז לפני כ"ק מרן אדמו"ר מקלויזענבורג נאמן זצוקלה"ה והסכים עמי להמצאה זו ושכן יעשו וגם הנעתי אז לכ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקלה"ה וג"כ הסכים לי ע"ש ומי שרוצה יכול לסמוך על זה שזה כולל כל שאר התומרות לפענ"ד.

ולעת התמימה הנני בזה להעיר דבר אחד כי כל הני מילי נאמרו רק אם אין שם סכסוכים אלא הוא כמ"ש שרוצה למען דעת כדת מה לעשות אבל יש שם חלוקי דעות יהי' מי שיהי' הרי דברי בטלים וכאלו לא נאמרים כלל וכלל אלא ככל היוצא מפי המורים כן הדבר יקום.

אלו דברי ידידו המברכו בברכת חג כשר ושמח המצפה לרחמי שמים ומעתיר בעדו לטובה כל הימים וי"ר שנזכה עוד השתא להקרבת קרבן פסח במועדו וכהלכתו בביאת משיח צדקינו ויעביר רוח הטומאה מן הארץ וישוקו המים, המצפה בכליון עינים ובלב ונפש,

מנשה הקטן

סימן לו

בנוסח אני מאמין שבסידור סוכת דוד

י"ט לחדש הרחמים התשנ"ח בנ"י יצו"א

בדבר מה שהעיר שמצא בסידור סוכת דוד בנוסח אני מאמין באמונה שלמה בנבואת משה רבינו שכל נביאתו אמת, ולשון כזה לכאורה הוא ח"ו מטיל בספק בנביאת שאר הנביאים כאלו שאני מאמין רק בנביאת משה רבינו אבל שאר נביאים אפשר שח"ו לא הי' אמת, ונראה ח"ו ככופר בכל התורה ונביאים הבאים אחרי משה רבינו והרי אפי' מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש צריך להאמין, ונסתתינו אני מאמין וכו' ושהוא היה אבל לנביאים וכו' מובן.

ולפענ"ד אין זה הכוונה לדייק ח"ו כמטיל ספק, אלא אדרבה הכונה שנביאת משה רבינו ע"ה הוא אמת, ולכן כל מה שמסר לנו הכל אמת, שהרי זה בכלל אני מאמין שנבואת משה רבינו עליו השלום אמת, והנה בתורה (דברים יח:טו) נביא מקרבך מאחיך כמני יקים לך ה' אלקי' אליו תשמעון ככל אשר שאלת וגו' ועיין רש"י יקים לך תחתי וכן מנביא לנביא וממילא כל נביא כבר מצוה מפי משה לשמוע לדבריו והוא כמו שמע מפי משה, שכן שאלת כנאמר ככל אשר שאלת וגו' וא"כ כל נביא ונביא שקם אחרי משה הוא מפיו וע"פ צוואתו.

איברא דבמדרש ש"ר הביאו הרקנט"י פ' נביים עה"פ כי את אשר ישנו פה עמנו וגו' אמר ר' יצחק אף מה שהנביאים עתידים להתנבאות כלם קבלו מהר סיני דכתיב את אשר פה ואת אשר איננו פה עמנו היום אשר ישנו אותם שנברא כבר שהן בעולם ואת אשא איננו שעתידים להברא עמנו עומד אין כתיב כאן אלא עמנו היום אלו הנשמות שהעתידין להברא שאין בהם עמידה וכן הוא אומר משא דברי' ביד מלאכי על מלאכי לא נאמר אלא ביד מלאכי ללמדך שכבר היתה הנבואה בידו מהר סיני וכן ישעיה אומר לא מראש בסתר דברתי מעת היותה שם אני ועתה ה' אלקים שלחני ורוחו אמר ישעיה כשנתנה תורה קבלתי הנבואה מעת היותה ועד עתה לא נתנה רשות להנבאות. וגם אונקלוס רמז זה שתרגם כי את אשר ישנו אתי ית מאן ולא תרגם עם. ויונתן תרגם וכו' והנה אף הדורות הבאים מישראל קבלו התורה באלה ובשבועה וכו' ע"ש. ופשוט דמה שקבלו הכל בהר סיני היינו שקבלו כן מפי משה רבינו וכמו דכתיב שים באזני יהושע הכ"ל כל נביא ונביא קבל לפי המדרש הזה נביאתו בהר סיני. וכעין זה צריך לפרש הגמ' מנחות (כ"ט ע"ב) בשעה שעלה משה למרום מצאו להקב"ה שיושב וקושר כתרים לאותיות א"ל מי מעכב על ידך א"ל אדם אחד יש שעתיד להיות בסוף כמה דורות ועקיבא בן יוסף שמו שעתיד לדרוש על כל קוץ וקוץ תילין של הלכות אמר לפניו הראהו לי והראה לו עד שחלש דעתו ואמר יש אדם כזה ואתה נותן התורה על ידי א"ל שתוק כדעלה במחשבה לפני וכו' ע"ד ולא היה יודע מה הן אומרים תשש כמו כיון שהגיע לדבר אחד א"ל תלמידיו רבי מנין לך אמר להן הלכה למשה מסיני נתישבה דעתו ע"ש ול"ב דמנ"ל לר"ע לדרוש אסלא קבל ממשה אלא דרש כמה הלכות שלא הי' מענין זה ולבסוף חזר שהכל הלכה למשה מסיני והבן.

ואדרבה אמרו ז"ל כי אין נביא רשאי לחדש שום דבר חדש בתורה אלא מה ששמענו מפי משה

רבינו וא"כ ממילא אי שאומר מה ששמע מפי משה ונביאת משה ואז הרי זה נביאת משה רבינו אמת, ונביאתו אמת, ואם אומר חדש הרי הוא ממילא נביא שקר, כי אין הנביא רשאי לחדש דבר אלא כגון אליהו בהר הכרמל לפי שעה שגם זה מבואר מפי משה רבינו, ועיין חגיגה (ג' ע"ב) דברי חכמים וגו' כולם נתנו מרועה אחד א-ל אחד נתנן פרנס אחד אמרן, ופרש"י א' אחד אמרן, (בגמ' הגי' נתנן) אין לך מבני המחלוקת מביא ראי' מתורת אלוה אחר אלא מתורת אלקינו. פרנס אחד אמרן. אין לך מביא ראיה מדברי נביא הבא לחלוק על משה רבינו, וזה שאומרים אני מאמין שנבואת משה רבינו אמת ופשוט.

והיות כי הזכרנו מנביאי אמת אולי כדאי להזכיר דלא כל נבואה שהיא לצורך דורות נכתבה, לצורך שעה לא נכתבה. ונביאים שנבאו לדורות ונכתבו בכתובים היו חמשים וחמש מ"ח נביאים, ושבע נביאות, כמבואר בגמ' מגילה י"ד והיות בגמ' שם לא הזכירו שמותם, ורבינו הגדול הבה"ג ז"ל בהלכות הספד מנה את שמות הנביאים שנתנבאו ונכתבו בכתובים, אמרתי להגיגם פה כסדר שמנאם רבינו הבה"ג ז"ל מסדר עולם (פ"כ ופכ"א) ח"ל

סימן לז

שמות הנביאים שנבאו קודם מ"ת

אלו נביאים שנתנבאו לעולם קודם מתן תורה אדם הראשון ונח ושם ויפת ועבר עד שבא אברהם יצחק ויעקב, משבא אברהם יצחק ויעקב בלעם ולבן אביו הוא הי' בעור, הם המושלים שנתנבאו על מואב, ואיוב ואליפז התימני ובלדד השוחי וצופר הנעמתי ואליהו בן ברכאל הבוזי אילו נתנבאו לאומות העולם עד שלא נתנה תורה לישראל, כשנתנה תורה לישראל פסקה רוח הקודש מן האומות שנאמר (שמות לג:טז) ונפלינו אני ועמך. ובני זרח זמרי ואיתן והימן וכלכל ודרדע כולם חמשה אילו נתנבאו במצרים, משנתנה תורה לישראל, משה ואהרן ואסיר ואלקנה ואביאסף אילו נתנבאו במדבר, והימה נבואת מצרים כבושה לחשע מאות שנה עד שבא יחזקאל בן בוזי ופירשה. כשנכנסו לארץ יהושע ופנחס אלקנה ושמואל דוד וגד החוזה נתן הנביא ואסף והימן וידותון אחיה השילוני ושלמה ועדוא ועזריה בן עודד וחנני הרואה ויהוא בן חנני ואליהו התשבי ומיכיהו בן ימלא אליעא בן שפט ויחזיאל בן זכריה בן בניה בן יעיאל בן מתניה הלוי מן בני אסף אליעזר בן דודיהו וזכריהו בן יהוידע אמון ושעיהו זכריהו המבין ועודד וירמיהו אוריה בן שמעיהו יחזקאל ודניאל הושע בן בארי עמוס מיכה המורשתי ועובדיה יונה בן אמיתי יואל בן פתואל נחום וחבקוק צפניה בן כושי חגי זכריה ומלאכי, שבע נביאות שרה מריס דבורה חנה אביגיל חולדה הנביאה ואסתר אילו שמונה וארבעים ושבע נביאים נתנבאו ונכתבו בכתובים. ויש נביאים כיוצאי מצרים שלא נכתבו. כל נבואה שהיא לצורך דורות נכתבה, לצורך שעה לא נכתבה. נמצא בהן עשרה שנאמר בהם איש האלקים, אילו הן משה ואלקנה שמואל ודוד שמעיה ועידוא אליהו ואליעא מיכה ואמון. משה ואהרן ובני קרח אסיר ואלקנה ואביאסף נתנבאו במדבר, יהושע כשנכנס לארץ, פנחס בימי שפט השפטים, אלקנה שמואל בימי עלי, גד החוזה ונתן ואסף והימן וידותון בימי דוד, אחיה בימי שלמה, שמעיה בימי רחבעם, עידו בימי ירבעם, עזריה בן עודד חנני הרואה בימי אסא, יהו בן חנני בימי בעשא, אליהו ומיכיהו ועובדיה בימי אחאב, אליעא ויחזיאל ואליעזר בימי יהושפט, יונה בימי יהו בן נמשי, זכריהו בן יהוידע בימי יואש, אמון בימי אמציה אחיו, הושע ואמוס ישעיה זכריה המבין בימי עוזיהו, מיכה המורשתי בימי יותם, עודד יואל נחום וחבקוק בימי מנשה, צפניה בן כושי וירמיה ואוריה בימי יאשיהו, יחזקאל ודניאל בארץ כשדים, חגי זכריה ומלאכי בשנת שתים לדריוש. שרה בימי אברהם, מריס בימי משה, דבורה בימי ברק, חנה בימי עלי, אביגיל בימי דוד, חולדה בימי יאשיהו, אסתר בימי אחשורוש. ברוך בן נריה ושריה בן מחסיה ומרדכי וחנמאל ושלום נתנבאו לצורך שעה. שמואל וחנמאל נקראו רואים. יחזקאל ודניאל נאמר בהן בני אדם, נבואת מצרים (יחזקאל כ:ז-ט) ואמר אליהם וגו' וימרו בי וגו' ואעש למען שמי וגו' עכל"ק.

ואגב גראה דס"ל דבלעם זה לבן ולבן זה בלעם והי' אביו בעור ועיין מיב"ע שמשמע כן. עוד ראיתי שליין שם הגרש"ט אחר יהושע ופנחס, גראה שחסר כאן עלי וכוונתו על עלי הכהן. ולפענ"ד דלא חסר אלא

בכיון לא הביאו דס"ל עלי לא הי' נביא ואולי מפני שאמרה לו חנה לא אדני ובגמ' לא אדון אתה בדבר זה, ורא' לדברינו דבסמוך כתב חנה בימי עלי הנה חשב חנה נביאה בימי עלי ולא חשב עלי לנביא. עוד שם אילו שמונה וארבעים ושבע נביאים נתנבאו ונכתבו בכתובים. ובהג' בן ארי' תיבת שבע במוסגר וג"כ ושבע נביאות, כוונתו שהרי מ"ח נביאים ושבע נביאות נקבות כתיב. ולפענ"ד גם הגה זו ל"ע דכוונת רבינו שכתב אילו שמונה וארבעים ושבע נביאים נתנבאו הנה הכוונה כאן על הנביאה קאי ולא על הגופים ואין נפ"מ בין זכר לנקבה לגבי הסכום ולכן שפיר מסיים אילו שמונה וארבעים ושבע נביאים נתנבאו כלומר היו כמספר הזה ומהם זכרים ומהם נקבות וזה לפענ"ד פשוט. ולדידן מיהו הרי כתב רבינו ז"ל אילו שמונה וארבעים ושבע נביאים נתנבאו ונכתבו בכתובים ע"ש. ונכלל בתורה שבכתב ונקרא כתובים והשאר בכלל תורה שבע"פ שלא ניתן ליכתב כלל. וי"ר שיתגלה לנו משיח לדקינו עם משרע"ה וכל הצדיקים יקיצו עם ישיני חברון.

בידידות נאמנה ובברכת כוח"ט בספרן של צדיקים בלב ונפש,

מנשה הקטן

מפתח כללי

על

ספרי בה"ג

סדר נשים

יבמות, עריות, תוספתא, יבום וחליצה
מיאון, סדורא דחליצה, גט חליצה
עבדים, כתובות, נדרים, נזיר
גיטין, קידושין, נדה, יולדת

להשלמת הדבר הוספנו בסופו מפתח ענינים
לי"ד חלקי שו"ת משנה הלכות

יוצא לאור ע"י
מכון משנה הלכות גדולות
שנת תשנ"ט לפ"ק

מפתח כללי - ענינים

על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

אב

אי חיישי' שמא קידשה אביה ק'-ק
אי יכול לקדש בתו משהוכר עוברה ק'-לג
אי מצי לקדש בתו לפסול ק'-מב
אם יכול לקדש בתו לכל מי שירצה ק'-מב
אמאי מהני קידושי אב לקטן הא חוב הוא לו ק'-צז,ק
אמר לקטנה הרי את מקודשת לי ואביה מסכים ק'-מז
אפי' אם בבן לא הוי הקידושין זכות, בבת הוו ק'-ק
באיזה אופן יש לאב לקדש בתו קטנה ק'-מו
בני שפחה אם יש להם יחס לאב ער'-מה
גדולה אי מיתבעיא דעתיה דאב בקידושיה ק'-עו
הא דאין קידושין לקטן אי הוי גם כשאביו קידשו מ'-כא
הא דלא אסרינן ליתומה להינשא שמא קידשה אביה ק'-י
האומר בני זה בן י"ג שנים אי סוקלין ע"י ק'-מא
הטעם בהא דקטנה מציאתה לאביה מ'-יד
הטעם שיש לאב זכות קידושין בבתו ולא בבנו ק'-ק
היאך רשאי להשיא בתו במדה"י ולא חיישי' דיקדשוה אחי' ואמה ק'-לג
היכא דאין לו נאמנות, אי חושש הבעל ק'-לג
הסכמת קטנה או נערה בקידושין ק'-עה
הפקיר האב רשותו בבנו ובבתו ק'-ק
הקטנה אם יכולה להתגרש ע"י אביה י'-נז
השיא בתו לפסול על מי קאי האיסור דלא תחלל ק'-מב
זכוח האב בקידושי בתו מדין שליחות או לא ק'-מב
זכותו בקידושי בתו גדולה ק'-לד
כהן לקדש בתו למנוול ומוכה שחין מ'-יד
כשאביו רשע אם חייב על מכתו וקללתו יבו'-לא
כשעמד החתן לפניו ושתק ואח"כ אמר לפלוני ק'-מ
מוכר אדם את בתו לשפחות ושונה מ'-טז
מחובת הב"ד לגנות את הבעל שקידש בתו הקטנה מ'-טו
נאמנות האב על בנו לעונשים ק'-מא
נאמנותו בנשבית מיגו דאמר קידשתי' לפסול ק'-מב
נאמנותו לומר גרשתי' היינו בתוכ"ד מאמירת קדשתיה ק'-לג
נאמנותו לומר נשבית ופדיתיה ק'-לה
נאמנותו לומר תנאי היה בקידושין לאחר תוכ"ד ק'-לג
נערה שנתקדשה שלא לדעת אביה ק'-עו,עז
נפ"מ בין קטנה לנערה בקידושיהן ק'-עה
צאי וקבלי קידושיך ק'-מז
קדשה אביה בבוקר וקדשה עצמה בערב ק'-לד
קדשה אביה בדרך וקדשה עצמה בעיר ק'-פב
קדשוה אחי' ואמה כשהלך אביה למדה"י ק'-ק
קדשתי בתי ולאחר זמן אמר לפלוני קידשתי ק'-מ
קדשתי' בקטנותה ועכשיו היא גדולה ק'-לד
קטן שהוליד בן אי חייב במילתו מ'-כב
קטנה יתומה שנתקדשה צריכה גט או מיאון ק'-מד
קטנה קידושיה לאביה מ'-יג
קטנה שאינה יכולה לשמור גיטה אם יכול האב לקבל גירושיה מ'-יא
קטנה שנתקדשה כשהלך אביה למדה"י ק'-ק
קטנה שנתקדשה שלא לדעת אביה ק'-עו,עז
קטנה שנתקדשה שלא לדעת אביה צריכה גט או מיאון ק'-מד
קטנה שקידשה אביה יוצאת רק בגט ק'-מג
קידושין לקטן מדין זכיה מ'-כא
קידש בנו אי חיישי' שמא נתרצה הבן ק'-צז,צח
קידש בנו ונתרצה הבן ק'-צז
קידש בנו מחמת שכרות ק'-צז
קידש בתו בוגרת שלא מדעתה, ואח"כ הסכימה ק'-עט
קידש נערה ולא שאל את פיה ק'-עו
קידשה אביה ונתארמלה וקידשה שנית אי הוו הקידושין מה"ת מ'-ה
קידשתי את בתי ואיני יודע למי ק'-מ
קידשתי בתי לבן י"ג ועדים מעידים שקטן היה ק'-לו
שליח לקדושי בתו בוגרת ק'-מה

אבידה

אי סמכינן בה אטב"ע ג'-סה
בטב"ע מחזירין דוקא לצורבא דרבנן ג'-סז
ביטול חמץ כאבידה שאינו מקנהו לאחר ק'-לג
הטעם דבכל מציאה לא הוי ברי ושמא ג'-סה
הטעם דמחזירין חמור בסימני אוכף ג'-סה
יאוש מוציא מרשות בעלים בדאתי ליד זוכה ק'-לג
מצא גט בחפיסה או בדלוסקמא ג'-סה
סימני הגט ג'-סה
סימנים דאורייתא או דרבנן ג'-סה
ע"ה שיש לו מיגו, אי נאמן בטב"ע ג'-סח
עדי אריגה ועידי נפילה ג'-סה
שליח שאבד הגט ג'-סז

אבילות

אבילות אי נוהג ביו"ט שני ש"ג כ'-יב
אבילות מתי נוהג כשמת אבי החתן או אם הכלה כ'-יב
אבל אסטניס מותר לרחוץ כ'-יח
אי אבילות יום ראשון דאורייתא או דרבנן כ'-יב
ובגרוש שנא גרושה לעולם לא חיישינן לפסידא כ'-יב
מה נקרא כל צרכי החופה כ'-יב

אבל

חייב בסוכה ג'-כ

ג'- גיטין • גט'- גט חליצה • י'- יבמות • יבו'- יבום וחליצה • כ'- כתובות • מ'- מיאון • נ'- נדה • נדר'- נדרים • נז'- נזיר
סד'- סדורא דחליצה • עב'- עבדים • ער'- עריות • ק'- קידושין • ת'- תוספתא

מפתח כללי - ענינים

על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

אדם

אדם באדם אי בטיל ברוב ק'-י
אין חבין לאדם שלא בפניו ג'-לב
אתם קרויים אדם ק'-י
בסנהדרין אזלי' בתר רוב אף דאדם הוי קבוע ק'-י
זכין לאדם שלא בפניו ג'-לב
חיי אדם הם או ס' או ע' ג'-טז
לא בטלי ישראל ברוב אוה"ע ק'-י
שלוחו של אדם כמותו ג'-סט

אדם חשוב

גדר הקידושין באדם חשוב ק'-יז
כשנתנה היא אם צריך האד"ח לומר הרי את מקודשת ק'-נג
מ"ש מקדש אשה מסוכנת באיסוה"נ מאדם חשוב ק'-יז, נג
נתנה היא ואמרה היא אי מהני באד"ח ק'-נא

אהבת אב

אי אוהב אדם את בנו יותר מגופו כ'-סז

אומדנא

שיועיל, במקום שהתנאי לא מועיל ק'-עב

אונאה

אין אונאה לקרקעות, וביותר ממחצה מחלוקת ב'-רמח
מכר בשש חפץ השוה חמש ק'-ע

אונס

אונס דשריה רחמנא היכא משכחת לה ג'-עג
אונס ומפתה ליתומה כ'-קכד,רעד,ערה,רעז
אם משום אונסא התירו ב' קולות נ'-לג
האשה שנבעלה תחילתו באונס וסופו ברצון ג'-עג
טעות אונס בקיום התנאי בקידושין ק'-טז
לא נישאו עד יב"ח משום אונס ק'-פא
משום אונס של יום אידם שג"כ ביום אונס גדול יותר התירו ליום ז' ביום נ'-לג
משום אונסא התירו ליטבול ביום ח' ביום נ'-לג
נאנסה בשדה מסתמא מקרי אונס בעריות כ'-קכד
פיתוי קטנה אונס הוא ג'-קמג

אח - אחות

אחותו מאנוסת אביו מנלן ער'-נח
אחותו מן השפחה אם אסורה עליו ער'-כ
אחותו מנלן שהיא בכרת ער'-נח
אחותו משפחה ועכו"ם אינה אסורה עליו ער'-נט
אחותו משפחת אביו אם אסור בה ער'-כד
אחיו שלא היה בעולמו פטור מן היבום יבו'-ב
אחיות מחזקות י'-ט
אחים מן האם פטורים מן היבום יבו'-ב
אחין פטורין מן הקולבן ק'-סו
אשת אחיו שלא היה בעולמו ער'-עא,עח
באיסור ערכיות אף אחים מן האם קרויים אחים י'-לו
ביבום צריך שיהיו האחים בני אב אחד י'-לג
היאך נשא דור שתי אחיות ק'-יט
ע"ע בת אחותו
תרי מיני אחוה יש אח במצוות ואח התלוי בלידה י'-סה

אחות אשתו

אחות אשתו בין מהאב בין מהאם אסורה עליו ער'-כא
אחות אשתו שנישאת ע"פ ב"ד אי צריכה גט ער'-לד
אנס אחות אשתו אי מותרת לו לאחר מיתת אחותה ער'-לא
בא על אחות אשתו בחייה אם יכול לשאתה לאחר מיתת אשתו ער'-ג
בא על אחות אשתו שהיא א"א הם נאסרה על הבועל ער'-לב
דין יבמה שהיא אחות אשתו לאחר מיתת אחותה יבו'-טז
כל שבחייה אסור להינשא לה ער'-כו
נעשיח אשתו טריפה אם מותר לישא אחותה ער'-כו

אחות זקוקתו

ב' אחין הנשואין ב' אחיות ומת א' מהן ועשה השלישי מאמר ולא הספיק לישא יבמה שהותרה ונאסרה וחזרה והותרה אי חוזרת להיתרה הראשון יבו'-מד
עד שמת אחיו השני, הרי זה מוציא את אשתו בגט ובחליצה יבו'-מב
שומרת יבם שקידש אחיו את אחותה יבו'-טו

אחות חלוצתו

דין היבום כשבא על אחות חלוצתו ער'-ט
חלוצתו שמתה מותר באחותה יבו'-יז

אחות יבמתו

יבמתו שמתה מותר באחותה יבו'-יז

אחריות

המוכר כתובת אמו בט"ה בלא אחריות אינו יכול לחזור כ'-רכג
המוכר שדה שלא באחריות אחריות דנפשי' קבל עליו כ'-רכד,רכח
ואי יצא עליה ערעור עד שלא החזיק בה יכול לחזור כ'-רכט

מפתח כללי - ענינים

על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

זבן ולא איצטריכו לי' זוזי כ'-רמג
ראובן מכר שדה לשמעון שלא באחריות כ'-רכח

איילונית

איילונית וצרתה מותרים בלא חליצה ער'-צז
אם מיבמת או שפוטרת צרותיה י'-ח
אם צריכה גט י'-ט
דין הכתובה באיילונית ער'-צז
דין כתובת האיילונית ת'-ד
הביאה סימני איילונית קודם כ' שנה לא נקראת איילונית מ'-טז
הנושא איילונית אם יש בה טענת בתולים ת'-ד
כהן שנשא איילונית ומת אם מתייבמת לאחיו יבו'-מט
קידושי איילונית אי הוו קידושי טעות ער'-פא
קידושי האיילונית אי הוו קידושי טעות י'-ט

אין אדם משים עצמו רשע

נגד מיגו דבידו ק'-מב
נגד מיגו לטובתו ק'-מב
נגד שא"נ חד"א ק'-לו

אין אדם עושה בב"ז

הבא על שפחתו בודאי שחררה ער'-ס

אין למידין הלכה מפי תלמוד

דבר שהוא מדרשה האם הוה דין מדרבנן נ'-מא
מה שאין למידים מהלכה פסוקה במשנה ובריתא אלא מאמוראים אחרונים נ'-ז

אין ספק ממ"ו

דין ספק ויבם הבאים לחלוק בנכסי סבא ת'-ד

אין עונשין מן הדין

בג"ש והיקש ק'-ג

איסור

א"א אי עביד לא מהני בביאת איסור ק'-פה
אם מורישו אדם לבנו ק'-סו
ביאור הטעם בהא דע"א נאמן באיסורין יבו'-לו
דין ביאת איסור בקידושין ק'-פה,פט
דין ביאת איסור דרבנן בקידושין ק'-פה
דיני התנאים בממונות ואיסורים ק'-טז
הבא על עסקי איסור שנאמן, אם נאמן אף לגבי דיני הממון הכרוך בזה יבו'-לה
הלכתא כרב באיסורי ג'-מח
חמותו לאחר מיתה בשריפה או כרת או איסור ק'-ח
יבמה נקנית בביאת איסור ק'-פה
יבמה שהיא איסור מצוה אצל היבם חולצת י'-כב
יבמה שהיא איסור קדושה אצל היבם חולצת י'-לה
ייבם האסורה לו באיסור מצוה, דין הבן י'-כה
נפ"מ בין בי"א לנשואין לבי"א לקנין ק'-פט
ספק איסור לחומרא ג'-יד
עד אחד נאמן באיסורין ג'-לג
קידש אשה בכסף איסור אי אמרינן אפקעינהו ק'-ו

איסור בהיתר

השם איסור אי נשאר אף לאחר הביטול ק'-י
כל שאין האיסור ניכר לא מיקרי קבוע ק'-י
ע"ע רוב

איסור הנאה

אי הוי הפקר ק'-סא
אם אין לו דמים במקח או שהלוקח לא קנאו ק'-סא
אסה"נ דנדר קיל מאסה"נ שאין להם שאלה נז'-כד
אסר הנאתו על עצמו ק'-סא
דין זכיה בו ק'-סו
דין מכירתו ק'-סא
דרבנן, הפקר ב"ד הפקר ק'-ס
דרבנן, לקדש בו ק'-ו
טעם חדש דבאיסוה"נ אין לקדש ק'-ד
כשמכרו, הוו הדמים גזל או מתנה ק'-סא
להפקירו ק'-סא
מ"ש קידושי חולה באיסוה"נ מדין אדם חשוב ק'-יז
מותר ליהנות באסה"נ למצוה נז'-כד
מכרן וקידש בדמיהן, למי הותר דמיו בהנאה ק'-ס,סא
נהנה ממנו בקיימו מצוה בו ק'-סא
נפ"מ בין איסוה"נ לטוה"נ בדין ממון ק'-סו
צדקה בכסף זה ק'-סא
קידושין בו ק'-ס
קידושין בחמץ נוקשה דרבנן ושעות דרבנן ק'-ס
קידש בו חושיב"ס ק'-ד
שלא כדרכה, שקידשה בהן ק'-ד
תכריכי המת אסורים בהנאה כהקדש, ואם החליפן לצורך המת יוצאין לחולין כ'-כו

אירוסין

בלא ברכת אירוסין אסורה האשה לבעלה כא"א ק'-ז
ברכת אירוסין אם קודמת לנישואין ק'-א

ג'- גיטין • גט'- גט חליצה • י'- יבמות • יבו'- יבום וחליצה • כ'- כתובות • מ'- מיאון • נ'- נדה • נדר'- נדרים • נז'- נזיר
סד'- סדורא דחליצה • עב'- עבדים • ער'- עריות • ק'- קידושין • ת'- תוספתא

מפתח כללי - ענינים

על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

ברכת אירוסין הוי ברכת השבח או ברכת המצוות ק'-א
המקדש בביאה מברך לאחר המעשה כ'-ח
מדינה שאין בה עשרה לא תכנס בה אשה כ'-א
מצות הנישואין מתחילה מן האירוסין ק'-א
נתארסה הקטנה בלא נישואין אם צריכה למאן מ'-יא
קודם מקדש והדר מברך ברכת אירוסין כ'-א
תורה נקראת אירוסין כ'-ד
ע"ע ארוסה

איש

איש ואשה זכו שכינה ביניהן מ'-סב
יצרו גדול משל אשה מ'-סב

אישות

אין לערוך נישואין להמתגייר לשום אישות ת'-ז
אישות לקטן ג'-יב
ב' ענינים באישות ק'-א
בעכו"ם ק'-א
גרות לשום אישות ת'-ו
דר בלא קידושין אי אית ביה מין אישות ק'-א
דרכו של איש לחזר וכו' היינו דוקא בזוו"ר ק'-ה
כינס היבמה היא כאשו לכל דבר יבו'-ט
כשמת האח בלא בנים איפקע מינה איסור ערוה יבו'-לב
לא ישמש עם אשתו ויתן עיניו באשה אחרת ג'-קלט
מיתה, מפקיעה הקידושין או מתרת יבו'-ט

אכילה

אין מאכילין לאדם דבר האסור לו נדר'-כב
איסור אכילת סעודה בע"ש עב'-יג,פ
אסור לאכול אפי' היתר אצל החשוד לאכול איסור נדר'-יט
התנה עם פועל שלא יאכל כנפשו ג'-כ
חשוד על איסור אסור לאכול עמו דברים מותרים נדר'-יט
משלו, כשלא נישאו עד יב"ח ק'-פא
ע"ע היתר אכילה

אליהו

אליהו כופה למי שנושא אשה שאינה הוגנת לו ער'-יב

אלם

אלם ואלמת שחלצו י'-לד

אלמנה

אי אלמנה נקברת מנכסי בעלה כ'-קלח
אלמנה הניזונת מנכסי יתומים מעשה ידיה שלהם כ'-קב
אלמנה מוכרת למזונות שלא בב"ד כ'-מט,רמ
אלמנה מוכרת לששה חדשים כאחד ומפרנסת ל' יום כ'-רמא
אלמנה מן הנשואין אם צריכה חליצה מכה"ג ער'-פה
אלמנה שמין לה כל מה שעליה, אי שמין בגדי שוי"ט כ'-ר
אלמנת עיסה אי כשרה לכהונה ער'-י
כה"ג שיבם אלמנה אם פוטר צרתה ער'-פו
כה"ג שיבם את האלמנה אם הוא בכרת ער'-צא
כה"ג שיבם את האלמנה באונס או בשוגג אם קנאה ער'-צא
כה"ג שנשא אלמנה בביאה ק'-פה
כהן הדיוט שנשא אלמנה ונעשה כה"ג ק'-פז
מציאת אלמנה לעצמה כ'-יט,רמ
מת השליח, מותר לישא אלמנה שמת בעלה לאחר השליחות ק'-יד
נכסים לאחר מיתת הבעל, בחזקת יתומים או אלמנה כ'-צא
נפ"מ בין בתולה לאלמנה בטעם איסור חופה בשבת ק'-פה
עשה דיבום אי דוחה ל"ת דאלמנה לכ"ג י'-כד

אם

אמו אם פוטרת צרתה י'-יא
יש חולץ לאמו מספק יבו'-לט
פסולי עדות מן האם בקידושין הוו מדרבנן ק'-ג

אמירה בקידושין

אמרה היא, ע"ע נתן הוא
בהילך מנה והתקדשי לפלוני ק'-מט
בתן מנה לפלוני ואקדש אני לך ק'-נ
לשונות בקידושין ק'-נב

אמתלא

אומדנא דמוכח כ'-קו,רד,ריא,רמג
אי גרע אמתלא על אמירה ממעשה ההלבשה נ'-פ
אי מהני אמתלא אפי' בלבשה בגדי נדות נ'-פ
אמרה לבעלה טמאה אני אי מהני אמתלא נ'-פ
באם אמרה לבעלה בפני רבים טמאה אני אי מהני אמתלא נ'-פ
באמרה אשת איש אני ואח"כ אמרה פנוי' אני אפי' בעל נפש יסמוך נ'-פ
באמרה אשת איש אני ואח"כ אמרה פנוי' אני ואמרה אמתלא אי מהני נ'-פ
בעל נפש לא יסמוך האמתלא נ'-פ
היכא דא"א בענין אחר אי מהני אמתלא אפי' למעשה נ'-פ
היכי דשוי' אנפשי' חתיכה דאיסורא כ'-קו,רד,ריא,רמג
הנפ"מ בין אמרה לבעלה טמאה אני מלבשה בגדי נדות נ'-פ
והאומר אשתו זנתה וחזר בו כ'-קו,רד,ריא,רמג

ג'- גיטין • גט'- גט חליצה • י'- יבמות • יבו'- יבום וחליצה • כ'- כתובות • מ'- מיאון • נ'- נדה • נדר'- נדרים • נז'- נזיר
סד'- סדורא דחליצה • עב'- עבדים • ער'- עריות • ק'- קידושין • ת'- תוספתא

מפתח כללי - ענינים

על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

כשאמרה לבעלה טמאה הוחזקה טמאה ולא מהני דיבור אחר אלא ע"י אמתלא ג'-פ
שא"נ חד"א וחזר בו עם אמתלא או בלעדיו ק'-לו
שא"נ חד"א ועדים הכחישוהו ואח"כ חזר בו ק'-לו

אנדרוגינוס

גדרו ודיניו י'-מ
דין היבום באנדרוגינוס י'-מה
טומטום ואנדרוגינוס לא הוי בכלל בן ובת לענין נזיר נז'-כח
טמא טומאת זב י'-מה

אנוסה

אחותו מאנוסת אביו מנלן ער'-נח
אנוסת אביו ואנוסת בנו לאחר מיתה שריין ער'-נ
אנס אחות אשתו אי מותרת לו לאחר מיתת אחותה ער'-לא
אנס בשוגג אם אסור בקרובות האנוסה ער'-נד
כהן שבא על אנוסת חבירו או הוי הולד חלל יבו'-נ
כהן שנשא אנוסת עצמו מפקינן לה מיניה בגט יבו'-נ
נושא אדם קרובי האנוסה והמפותה ער'-יט
פיתוי קטנה אונס הוא מ'-ג
קרובי אנוסתו מותרין לאחר מיתתה ער'-נג

אפוטרופוס

הכותב כל נכסיו לאשתו עשאה אפוטרופיא ג'-מא
ליתומים ג'-קלב

אפקעינהו

אופן האפקעינהו בביאה, דשוינהו לעדים פ"ע ק'-צג
בהפקר ב"ד ק'-ס
גדרו ק'-ו
כח חכמים בהפקעת הקידושין מ'-מז
כשמתקנים תקנה חדשה אם שייך לומר אפקעינהו ק'-ו
נפ"מ בין הפקר ב"ד לאפקעינהו ק'-ס
קידש אשה בכסף איסור א"א אפקעינהו ק'-ו
תינח בכסף אפש"ל דהפקירו ב"ד כספו, משא"כ בביאה ק'-צג

ארוסה

אם יש לה כתובה ק'-לח
אף ארוסה מתייבמת יבו'-מז
בא על ארוסתו בבית חמיו ק'-פה
הטוען מום בארוסתו כ'-קצב
כל שלא הכניסה לחופה אינה נקרית ביתו יבו'-מו

ארמית

הבא על ארמית משום מאי חייב ער'-יא
הבועל ארמית קנאין פוגעין בו ער'-יג

ארץ ישראל

אי מותר לצאת מירושלים לצפת ולשאר א"י כ'-ערב
אין קדימה בשעות אלא בירושלים כ'-רלג
בא"י שליח עושה שליח אפי' שלא בפני ב"ד ג'-עז
העולה לא"י על מנת לחזור אי הוי מצוה כ'-ערב
מי שמת בחו"ל אי יש לו מעלה להקבר בא"י כ'-ערב
מי שנאנס ולא עלה לא"י כ'-ערב
מצות ישוב א"י בזמן הזה כ'-ערב
נשבע שלא יעלה לא"י אי הוי כנשבע לבטל את המצוה ג'-טז
קדושת ירושלים בזמן הזה כ'-ערב

אשה

אופן המעילה בה ק'-ו
אינה רואה דם, לענין גט בע"כ ג'-ו
איסור קרובים כשמת השליח לקידושין הוי מדינא או קנסא ק'-י
איסורה כהקדש ק'-ו
אל תרבה שיחה עם האשה ער'-יג
אלו מלאכות שאשה עושה לבעלה כ'-יז
אם דרכה לשוט על פרנסה ק'-י
אם נעשית שליח לקידושין ק'-כח
אמרה טמאה אני לך והבעל מאמינה ג'-ו
אמרה טמאה אני לך וחזרה בה ג'-ו
אשה ואשה זכו שכינה בניהן מ'-סב
אשה לא תצא בכלי זיין נז'-כג
אשה מכי מטא גיטה לידה איגרשה לה ג'-טז
אשה שהלך בעלה למדה"י ראה ערך הלך בעלה למדה"י
ביטול עונה, בהסכמתה ג'-כ
בלא ברכת אירוסין אסורה האשה לבעל כא"א ק'-ז
גירושיה, כשדר עמה י' שנים בלא בנים ג'-ו
דייקא ומינסבה, הכוונה בזה יבו'-לה
דרכו של איש לחזר וכו' דוקא בזוו"ר ק'-ה
האומר אשה זו אשתי היא אם צריך להביא ראיה מ'-כח
האשה מעשה ידיה לבעלה, ובהעדפה שהעדיפה ע"י הדחק כ'-יט,רמ
המאמין לע"א שאסורה, הא דל"ח שמא עיניו נתן באחרת ג'-ו
הנושא אשה שאינה הוגנת לו וכו' ער'-יב
התנה עמה שילך ללמוד, ורוצה עתה לחזור בה ג'-כ

ג'- גיטין • גט'- גט חליצה • י'- יבמות • יבו'- יבום וחליצה • כ'- כתובות • מ'- מיאון • נ'- נדה • נדר'- נדרים • נז'- נזיר
סד'- סדורא דחליצה • עב'- עבדים • ער'- עריות • ק'- קידושין • ת'- תוספתא

מפתח כללי - ענינים

על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

זונה, אין עליה איסור להנשא לכהן ג'-ו
חולה, שקידשה בפחות משו"פ ק'-יז
חכם שאסר את האשה בנדר ה"ז לא ישאנה ג'-יז
טעם חדש בהא דאשה בפמשו"פ אינה מקודשת ק'-ד
כהן גדול מתקנין לו אשה אחרת לפני יוה"כ ג'-טז
כופין אשה לעשות מלאכה שהבטלה מביאה לידי זמה כ'-קעג
כשם שאשה מוחזקת ב' פעמים כך היא מוחזקת בג' אחיותיה י'-ס
להתנות על עונתה, כשהיו לו בנים מאשה אחרת ג'-כ
מה שקנתה אשה קנה בעלה ג'-כג
מסוכנת, שקידשה באיסוה"נ ק'-ד,יז
מצוה בה יותר מבשלוחה, הפי' בזה למ"ד דנשים פטורות ממ"ע דפ"ו ק'-א
מצות קידושין באשה מדאורייתא או מד"ס ק'-א
משועבדת לבעל ואין בכחה להפקיע עצמה מבעלה ג'-ו
מת השליח ובאו כל הקרובות והעידו שלא קידש אותן ק'-יב
נושא אדם כמה נשים ג'-כ
נפ"מ בין טלית לאשה באומר טלית זה מקודש לי ק'-ו
קודם החופה אסורה האשה לבעל כא"א ק'-ז
קידש חמש נשים אי הוי כקני את וחמור ק'-כט
קנין בעל בחצר אשתו ג'-כג
שויה אנפשה חתיכה דאיסודא ג'-ו
ע"ע דבר שבערוה, נשים

אשת אח

כשמת האח בלא בנים איפקע מינה איסור ערוה יבו'-ח,כח,לב
מתי מסתלק איסור אשת אח מן היבמה ער'-פט

אשת איש

א"א שנישאת ע"פ ב"ד צריכה גט משני ער'-לד
איסור א"א אי שייך בעכו"ם ער'-יב
אמרה מת בעלי אם נאמנת יבו'-כה
אשת איש מן הנשואין בחנק ער'-מב
יבמה, אם היא כא"א אולא מ'-לז
יבמה שזינתה אינה נאסרת על יבמה ער'-עז
כדי להתיר א"א צריך להעיד שראו פרצוף המת ת'-ו
כשנטבע הבעל במים שאל"ס מיד יצאה האשה מאיסור דאורייתא יבו'-לו
מתי מסתלק איסור אשת אח מן היבמה ער'-פט
נבעלה תחילתו באונס וסופו ברצון ג'-עג
נתעברה ואמרה שעובר זה אינו מבעלה ג'-קלו
עדים א"א שנישאת ע"פ עדים אי צריכה גט משני ער'-לה
שפשטה ידה וקבלה קידושין מאחר ג'-קכט

אשת קטן

אשת קטן לא חולצת ולא מתייבמת י'-נב

אשתו

נתארסה לאחר ונתגרשה אם מותר לבעלה לשוב לקחתה ער'-ג

אתי דיבור ומבטל דיבור

אם מוציאין מיד מדו"מ ק'-כו

אתרוג

אתרוג שהונח תחת המטה מהו לצאת בו ג'-כה
נפ"מ בין אתרוג לקידושין בדין לכם ק'-עב
נפ"מ בין אתרוג שאול לדין קידושין ק'-עב
שאול, אי יי"ח מדין מתעמ"ל ק'-עב
של הפקר ק'-יז
של מעשר שני ק'-יז

ב' שערות

ע"ע סימנים

בגד צבוע

אי טומאת הבגד צבוע על הבגד או על האשה נ'-עו
אין הכתם ניכר בבגד צבוע נ'-עו
בגד צבוע אי מטמאה נ'-עו
בתקנת רבנן ללבוש בגד צבוע הוה להקל בכתמיהן נ'-עו
מהו בגד צבוע ואי מתחילת ברייתו ג"כ הוה צבוע נ'-עו
מתי היתה תקנת בגדי צבעונים נ'-עו

בדיקות העידים

אי אמרינן דחיישינן בג"פ דאשונות לתשמישה שתראה מחמת תשמיש ולכן בודקת נ'-יא,יד,יז
אין אשה צריכה בדיקה לפ"ת שלא בשעת וסתה אלא לטהרות נ'-פג
אין האשה צריכה בדיקה קודם תשמיש שלא בשעת וסת נ'-פג
אם לאחר תשמיש מותר לבדוק או שצריכים בכלל נ'-ג,יא
אם עד דלפני הבדיקה הוה פקידה נ'-ג
אשה שאין לה וסת אבל קודם י"ד יום מטבילתה אינה רואה א"צ בדיקה ביד יום ראשונים נ'-יד
אשה שיש לה וסת א"צ לבדוק נ'-יז
בדיקה מהני לטהרה ספק טהרות תרומה וקדשים נ'-יז
בתולה אינה צריכה בדיקות וגם לתשמיש נ'-יא
דין אשה שמצאה עד בדיקה לאחר טבילה בבית הסתרים נ'-מט

ג'- גיטין • גט'- גט חליצה • י'- יבמות • יבו'- יבום וחליצה • כ'- כתובות • מ'- מיאון • נ'- נדה • נדר'- נדרים • נז'- נזיר
סד'- סדורא דחליצה • עב'- עבדים • ער'- עריות • ק'- קידושין • ת'- תוספתא

מפתח כללי - ענינים
על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

דין זבה שבדקה עצמה ביום א' וז' ותו לא נ'-ו
דין זבה שבדקה עצמה ביום א' וח' ותו לא נ'-ו
דינים אלו דוקא שבדקה בליל יום שפסקה נ'-ו
היושבת על דם טוהר א"צ בדיקת עידים וגם לא לתשמיש נ'-יא
המשמשת בעידים אי הוה ג"כ לבעלה או דוקא לטהרות נ'-ג,יא,יג,טז
המשמשת בעידים הוה כפקידה נ'-ג
וכולן אין בודקין אלא ע"ג מטלית לבן נ'-כו
וכולן שהיו שופעות לאחר ד' ימים בודקות עצמן נ'-פט
י"א שאם בדקה בדם בתולים ולא מצאה שא"צ לפרוש נ'-צב
יד המרבה לבדוק בנשים משובחת ובאנשים תקצץ נ'-יז
כהנות צריכות בדיקה לתרומה נ'-יא
כל אשה שאין לה וסת אי מותרת לבעלה בלא בדיקה ואם מותר בכלל לבדוק נ'-ג,יא,יג,יד,טז,יז
כל אשה שאין לה וסת אסורה לשמש עד שתבדוק נ'-ג,יא,יג,יז
כמה פעמים ביום מז"נ צריכה לבדוק עצמה נ'-ו
לקדשים צריכים בדיקה שחרית וערבית נ'-יז
מה דאמרינן שצריכה לבדוק עצמה בכל ז"נ נ'-ו
מראה שחור בודקין ע"ג אדום נ'-כו
נדה א"צ בדיקת עידים בז' ימים נ'-יא
צריכה לבדוק לאחר תשמיש ליל מצוה בצמר נקי זכה במוך נ'-צב
צריכה לבדוק עצמה וליפסוק בטהרה קודם לז"נ נ'-ל
צריכים לבדוק העד בחמה נ'-כו
שיטת הרמב"ם שמשמשת בב' עידים נ'-יא

בדיקת רופא

אי אמרינן שע"י אמירת רופא שאשה מעוברת הוה מסולקת דמים נ'-ב
אי סמכינן ארופא ישראל שאומר שנתרפאה האשה מרואה מחמת תשמיש נ'-פד
אם רופא אומר שחייבת לטבול קודם כדי שתכנס להריון אם מותר להקל בימי פליטתה נ'-ל
מה הדין אם צוה רופא שלא תחוף במים נ'-לד
נאמן רופא לומר קמיע זה מומחה נ'-פד
דיני רפואה עיין ערך רפואה

בה"ג

ביש"ש מפורש דרב יהודאי גאון חיברה ער'-לג. יבו'-כב

בהמה

הנבעלת מבהמה אם נפסלה מן הכהונה ער'-ז
נבעלה לבהמה אי כשרה לכהונה מ'-מו
נבעלת לבהמה באונס הויא כמוכת עץ יבו'-נח
נפ"מ בין בהמת מדבר לבהמת הפקר בדין בכורה ק'-לג

בוגרת

אין בבוגרת טענת בתולים נ'-צב
בבוגרת חיישינן לדם בתולים משום שיש נשים שיש להם בתולים נ'-צב
בוגרת שנאנסה ומוכת עץ הי מינייהו עדיף יבו'-נח
הביאה סימנים תוך ו' ה"ה בוגרת או נערה ק'-לד
הנושא בוגרת אם יש בה טענת בתולים ת'-ד
זכות האב בקידושיה ע"ע אב
ע"ע גדולה

ביאה

אופן המהב"ע בבן ממזר ק'-א
אי אית לן חזקה אגמר ביאה האיך יטען לא גמרתי ביאתי ער'-מ
אי אמרי' חזקה ודאי גמר בעילתו ק'-פז
אי חיישינן שיבא הבעל ע"י שם ויבעלנה יבו'-מה
אי חלין הקידושין בגמר ביאה או בהעראה י'-כד
אי עביד לא מהני, בביאת איסור ק'-פה
אי שייך לומר כל דמקדש וכו' במקדש בביאה ק'-ג
אי תחילת ביאה קונה או גמר ביאה ער'-מ
אינה קונה מדרבנן, הוי איסור או גדר ק'-צג
אפקעינהו בביאה, דשוינהו לעדים פ"ע ק'-צג
באיסור דלא ירבה לו נשים אם צריך שיבעלנה דוקא ק'-א
ביאה ביבום מדין קידושין או קנין אחר י'-נח
ביאה ביבמה אי מהני מדין קידושין ער'-עג,פח,צא
ביאת עכו"ם אם אוסרתה על בעלה ק'-צב
ביאת עכו"ם אם אוסרתה על עצמו כשנתגייר ק'-צב
ביאת שד אי שמה ביאה ער'-ו
בלא שידוכין ק'-פט
בעל היבמה בלא מאמר אי לוקה ער'-עג
בקידושין ק'-פה
גמר ביאה בשפחה חרופה ער'-לט
הבא על א' מהעריות בין באונס בין ברצון פסלה ער'-לה
הבא על ארמית משום מאי חייב ער'-יא
הבא על השפחה משום מאי חייב ער'-יא
הבא על חייבי לאוין אם עשאה זונה ער'-לח,מג,צז
הבא על שומרת יבם אם הולד ממזר ער'-יז
הבועל דעתו אגמר ביאה ק'-פז
הוי גוף מצוה או הכשר ק'-א
המקדש במלוה ובעל ק'-נט
המקדש בפחות משו"פ ובעל ק'-נט

ג'- גיטין • גט'- גט חליצה • י'- יבמות • יבו'- יבום וחליצה • כ'- כתובות • מ'- מיאון • נ'- נדה • נדר'- נדרים • נז'- נזיר
סד'- סדורא דחליצה • עב'- עבדים • ער'- עריות • ק'- קידושין • ת'- תוספתא

מפתח כללי - ענינים
על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

המקדש על תנאי ובעל ק'-נט
הן הן עדי יחוד ועדי ביאה ק'-פח
הנבעלת מבהמה אם נפסלת מן הכהונה ער'-ז
הנבעלת ממי שאינו איש אם נפסלה מן הכהונה ער'-ז
העראה הוי הכשר מצוה וביאה גמר מצוה ק'-א
חופת נדה אי קונה ק'-פה,פט
חזקה אאעבב"ז כשהעדים מעידים שהערה ק'-פז
חזקה דאאעבב"ז פרטי דיניו ק'-פז
חזקה דג"ב בשפחה חרופה ק'-פז
יבמה נקנית אף בביאת איסור ק'-פה
כה"ג שקידש אלמנה בביאה ק'-פה
כהן שבא על מצרית שניה ער'-יז
כהן שקידש גרושה בביאה ק'-פה
מומר שבא על א"א אינה אסורה לבעלה ק'-צב
מיגו דל"ג ביאתו נגד חזקה דאאעבב"ז ק'-פז
מניעת ביאה מפני מקרה אי הוי חופה שא"ר ק'-פה
נפ"מ בין קנייני כסף ושטר לביאה ק'-ג
נתעברה באמבטי לענין פ"ו ק'-א
עבד הבא על ב"י אם הולד ישראל מ'-מד
עבד הבא על ב"י אם הולד פגום לכהונה מ'-מג
עדי ביאה, אם צריכים לראות מעשה הביאה ק'-פח
עו"כ הבא על ב"י אם הולד פגום לכהונה מ'-מג
עו"כ הבא על ב"י אם הולד ישראל מ'-מד
ענין ברכת נישואין עובר לעשייתן בקידושי ביאה ק'-א
קטן שבעל אי הוי בעילת זנות מ'-כב
קידש בתו משהוכר עוברה בקנין ביאה ק'-לג
קידשה בביאת איסור ק'-פה,פט
תחילת ביאה וסוף ביאה, גדרם ער'-לט
תחילתו קונה או סופה ק'-פו
תינח בכסף אפש"ל הפקירו ב"ד כספו, משא"כ בביאה ק'-צג
ע"ע זנות, חופה, עדים

ביאת איסור

אופן המהב"ע בבן ממזר ק'-א
אי עביד לא מהני, בביאת איסור ק'-פה
איסור הולדת ממזר בהולדה או בבעילה ק'-א
בא על ארוסתו בבית חמיו ק'-פה
בבנו ממזר אפשר לקיים שניהם ואין ערל"ת ק'-א
הא דל"א דהעדים הוו פ"ע ק'-צג
חופת נדה אי קונה ק'-פה,פט
יבמה נקנית אף בביאת איסור ק'-פה
נפ"מ בין בי"א לנשואין לבי"א לקנין ק'-פט
קידושין בביאת איסור ק'-פה,פט
קידושין תופסין בחייבי לאוין ק'-פה,פט

בידו

בידו לתקן מפקיע מידי חששא ק'-א
מיגו דבידו נגד חזקה דאאמע"ר ק'-מב

ביהש"מ

אשה צריכה להפסיק בטהרה קודם ביהש"מ נ'-ל
באם ראתה בביהש"מ נופל אותו היום מספק נ'-ל

ביטול ברוב

אדם באדם אי בטיל ברוב ק'-י
בביטול עמון ומואב בשאר גרים, בטל השם ק'-י
השם איסור נשאר אף לאחר ביטולו ק'-י
לא בטלי ישראל ברוב אוה"ע ק'-י
עכו"ם בעכו"ם מיבטיל ברוב ק'-י

ביטול גט

גט זה בטל אי בטיל ק'-כז
הביטול בגירושין הוי לשליח או לגט ק'-כז

ביטול חמץ

כאבידה שאינו מקנהו לאחר ק'-לג
לחמצו של אביו שמת ע"פ אחר שש ק'-סו
ליבטל וליהוי כעפרא דארעא, הפי' בזה ק'-לג
ע"י שליח ק'-לג
ע"ע חמץ

בישול

דם שבישלו בין לח בין יבש חוצץ נ'-לו
דם שבישלו לא הוה דם נ'-לו
מים שבישלם אי הוה בגדר מים למקואות דבעינן מים קרים נ'-לו
מים שהורתחו פסולים למקוה נ'-נז
שיטת האגלי טל שאסור לבשל מים בשבת משום הריגת החידקים נ'-לו

בית דין

אופן ישיבת הדיינים בסדור החליצה סד'-סו
אי סגי בחליצה ב"ד של ג' הדיוטות יבו'-יז
אימת בכחם להפקיע ממון מבעליו ק'-ו
אלו הלכות חריכין הבית דין דחליצה לדעת יבו'-יז
אם בכח ב"ד של מטה למחול לחייבי מיתות ער'-נו
אם יושבין ה' דיינים בכתיבת הגט חליצה גט'-ע, סד'-סז
אם צריכים הב"ד לראות הרוק כשיוצא מפיה יבו'-יג, גט'-עא, סד'-סז

ג'- גיטין • גט'- גט חליצה • י'- יבמות • יבו'- יבום וחליצה • כ'- כתובות • מ'- מיאון • נ'- נדה • נדר'- נדרים • נז'- נזיר
סד'- סדורא דחליצה • עב'- עבדים • ער'- עריות • ק'- קידושין • ת'- תוספתא

מפתח כללי - ענינים
על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

ב"ד יכול להטביל קטן אבל לא למולו ג'-יד
ב"ד מוכרין לפי טובת היתומים כ'-רמא
ב"ד צריכין להשתדל לשמור ממונם של בנ"א כ'-מ
ב"ד של שנים במוכרת נכסים למזונות כ'-נא
ב"ד שפחתו שתות או הותירו שתות כ'-רמט
בא"י יכול שליח לעשות שליח אפי' שלא בפני ב"ד ג'-עז
בכחם לקדש אשה לגר קטן כשם שבכחם לגיירו ג'-יד
בכחם לקדש אשה לקטן מדין זכיה ק'-יד
גט אי בעי ב"ד של שלשה יבו'-יב
גר קטן מטבילין אותו ע"ד ב"ד ג'-יד. מ'-מז
האומר לא תתגרשי בו אלא בפני ב"ד פלוני ג'-טז
הב"ד בחליצה צריך שלא יהיו קרובים זל"ז יבו'-יא
המיאון אם צריך שיהיה בפני ג', ואי צריך ב"ד מ'-ו
הפקר ב"ד הפקר ג'-ל
חליצה בב"ד שאינם יודעים להקרות החליצה פסולה יבו'-יז
חסרון הוא לב"ד שאין בו אחד שילמד זכות ער'-נו
חתמו רק ב' דיינים על הג"ח גט'-ע
כופין אותו לחלוץ כשצריך לעשות כן יבו'-ד
כח הב"ד בגיור קטן ג'-יז
כיפה זו מקום דחוק כ'-פט
כתובה כמעשה ב"ד דמיא ג'-מט
מה חידשו ב"ד של חשמונאי בבא על הגויה ער'-יד
מהות כחם בגיור קטן ק'-יד
מי שלקה ב' פעמים ב"ד מכניסין אותו לכיפה כ'-פח
מן השמים לא יניחו לב"ד לשפך דמו של השב בתשובה ער'-נו
מעמידין אפוטרופוס ליתומים כ'-קלב
מעשה ב"ד נכתבין ביום ונחתמין בלילה ג'-מד
מצות חליצה בשלשה או בחמשה יבו'-יא,יח
סתם ספרא דדיינא מגמר גמירי ג'-לג
עד נעשה דיין ג'-לד
עדים החתומים על השטר, כמי שנחקרה עדותן ג'-לג
קול שלא הוחזק בב"ד לא חיישינן לה ג'-קכח
שליח להולכה עושה שליח בב"ד ג'-עז
שליח שעושה שליח הוא עצמו מצטרף לב"ד ג'-פב
שנים שדנו מיקרי ב"ד חצוף ג'-קלו
ע"ע הפקר ב"ד הפקר

בית דירה

אלמנה שאמרה א"א לזון מבית בעלי כ'-רמו
אשה שתבעה כתובתה אבדה דירת בעלה כ'-מד
דירת אלמנה שנפל אין היורשין חייבין לבנותו או לשכור לה בית ואי אמרה לבנות משלה יכולין למחות בידה כ'-רמו
מי שלא הי' לו בית אלא בשכר ומת אי שוכרין בית לאלמנתו כ'-רנח

בית המקדש

בני הנדה אם יכולין ליכנס לביהמ"ק ער'-ו
בני ט' מדות אם יכולים ליכנס בביהמ"ק ער'-ו

בית משפט

מחובת הב"ד לגנות ולקנוס את ההולכים לערכאות מ'-טו

בית קמטיה וסתריה

א"צ שיבואו המים בבית הקמטים והסתרים אלא שיהי' ראוי נ'-מח,מט,סו,סז
בית הסתרים א"צ שיבוא שם מים והיינו לחולין נ'-לט,מד
בית הסתרים באשה חוצץ והיינו לטהרות נ'-לט,מד
בית סתריה כגון פיה א"צ לפותחה בשעת טבילה נ'-סז
בעינן בשעת טבילה שתדיח בית קמטיה וסתריה נ'-סו
דין אשה שמצאה עד בדיקה בבית הסתרים נ'-מט
דין אשה ששמו לה טבעת בבית הסתרים נ'-מט
למה הכינה בית קמטיה וסתריה נ'-סו
נשואות מקפידות שלא יהי' דבר חוצץ בבית הסתרים נ'-מח,מט

בכור

היבם אם נוטל חלק הבכורה דאחיו המת בירושת אביהם יבו'-כא
הפקר פוטר מן הבכורה ק'-לג
נפ"מ בין בהמת מדבר לבהמת הפקר ק'-לג

בל יראה

איסורו, על חלק האיסור שבו ק'-לג
שרף חמצו של חבירו שלא ברשותו ק'-לג
ע"ע חמץ

בן - בת

אי בת בכלל בן ובכלל זרע ער'-סד
אי נותנין פרנסה מנכסי האם כ'-מח
אם זנתה האדם אין מניחין אצלה הבת כ'-קיב,רנה
אשת אחיו שלא היה בעולמו ער'-עח
בא על שפחתו והוליד ממנה בת אי מיקרי בתו ער'-כה
בן לעולם אצל אביו ובת אצל האם כ'-קיב,רנה
בן ממזר זוקק ליבום יבו'-לא
בן שמונה שכלו לו חדשיו כ'-רעט

ג'- גיטין • גט'- גט חליצה • י'- יבמות • יבו'- יבום וחליצה • כ'- כתובות • מ'- מיאון • נ'- נדה • נדר'- נדרים • נז'- נזיר
סד'- סדורא דחליצה • עב'- עבדים • ער'- עריות • ק'- קידושין • ת'- תוספתא

מפתח כללי - ענינים

על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

בני זה בן י"ג שנה אי סוקלין על ידו ק'-מא
בני שפחה אם יש להם יחס לאב ער'-מה
בנך הבא מן העכו"ם אינו בנך אלא בנה מ'-מח
בנך הבא מן השפחה אינו בנך אלא בנה מ'-מח
בת אם פוטרת מיבום ער'-סה. יבו'-לא
בתו מאנוסו מהיכן ילפינן לה ער'-כ
בתו מאנוסתו אי פוטרת צרותיה י'-טו
בתו ממפותתו אם פוטרת צרותיה י'-טו
גירש אשה ונשאה לאחר וילדה בת אם מותר הראשון להחזירה י'-טז
האב אינו אוכל פירות בנכסי בתו בחייה כ'-קלד
האומר אל יתפרנסו בנותיו מנכסיו שומעין לו כ'-מח
זו שאמרה גם לי גם לך לא יהיה היתה צריכה להתייבם לבן זה ער'-עב
ייבם האסורה לו באיסור מצוה, דין הבן י'-כה
כיצד בודקין את הבן אם מכיר לאמו כ'-קסז
לאב יש זכות בבתו ולא בבנו ק'-ק
מה שפסק האב לבתו אין צריך קנין כ'-נז
מחששא דשמא יתפה על בת אחותו לא תקנו זמן בגיטין ק'-נד
נאמנות האב עליו לעונשים ק'-מא
עובר שכלו לו חדשיו ומת תוך ל' אי פוטר מחליצה ער'-סו
ענין בתו הפוטרת צרותיה י'-ה,יג
פרנסת הבת נגבית ממטלטלין כ'-קמט,קפב

בן י"ח

חיוב הנישואין מבן י"ח או י"ז ק'-א

בן נח

כל שהוא בר דעת מיקרי גדול ק'-יד
נהרג על פמשו"פ ק'-יז
שיעורים לב"נ ק'-יד
שיעורין לב"נ ג'-יד

בן עזאי

חשקה נפשו בתורה ולא נשא אשה ק'-א

בעילה

בועל בעילת מצוה קודם שיקבר מתו אפילו לשאר קרובים כ'-יב
רוב בעילות הולכים אחר הבעל ג'-קלו

בעל דין

ע"ע הודאת בעל דין

בעל כרחו [כפייה]

אין אשה מתגרשת ע"י אחר בע"כ ג'-לט
אם כופין היבם לחלוץ לפסולה ולא לכשר יבו'-ל
בגירושין ע"י שליח ק'-ט
חלצה בע"כ דבעל אי הוי חליצה יבו'-ד
יכול לגרשה בע"כ רק כשמצא בה דבר ג'-ה
כופין אותו לחלוץ כשצריך לעשות כן יבו'-ד
מעמ"ש בע"כ דלוה או נפקד ג'-מא
מקור האיסור דגט בע"כ ק'-ט
עבד נמכר בע"כ ע"י אחר ג'-לט

בעל מום

אם כופין היבמה להתייבם לבעל מום יבו'-ג
גידמת אם חולצת בשיניה יבו'-יב
הסומא אם חולץ יבו'-יד
הקיטע אם חולץ יבו'-יג
מי שרגלו הפוך אם חולץ יבו'-יב
פצוע דכא חולץ ולא מיבם ער'-י

בעל קרי

אי חיישינן לחציצה בטבילת עזרא נ'-מט
אין בעל קרי חופף גופו קודם טבילה נ'-מט
בעל קרי יכול לברך קודם הטבילה נ'-נא
עזרא תיקן טבילה לבעל קרי נ'-מט
יש סוברים שבבעל קרי חוצץ רק רוב גופו נ'-מט

בעלים

יאוש מוציא מיד בעלים כדאתי ליד זוכה ק'-לג

בר מצרא

מתי דנין כ'-רל

ברי ושמא

ברי עדיף כ'-קצג

ברירה

אין ברירה ג'-י

ברכה

אין לברך עובר לעשייתן אלא כשעושה המצוה בעצמו כ'-א,ח,ט
אם ברכות מעכבות זא"ז בברכת חתנים ק'-פה
בפלוגתת הראשונים אימתי לברך על המילה ק'-א
ברכת אשר צג בעי כוס והדס כ'-ט

ג'- גיטין • גט'- גט חליצה • י'- יבמות • יבו'- יבום וחליצה • כ'- כתובות • מ'- מיאון • נ'- נדה • נדר'- נדרים • נז'- נזיר
סד'- סדורא דחליצה • עב'- עבדים • ער'- עריות • ק'- קידושין • ת'- תוספתא

מפתח כללי - ענינים
על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

ברכת אשר צג מברכין לאחר המעשה כ'-ח
ברכת החליצה סד'-טז
ברכת המצות בעי עובר לעשייתן כ'-א,ח,ט
דין עובר לעשייתן בברכת המילה ק'-א
דין עובר לעשייתן בברכת השבח ק'-א
הטעם שאין מברכין לקדש אשה ק'-א
הטעם שאין מברכין על מצות צדקה ק'-א
המנהג שטובלות פעמיים ומברכות באמצע נ'-נא
טבילת הגר מברך אח"כ נ'-נא
טעם חדש שאין מברכין עכשיו אשר צג כ'-ח
י"א שטבילת אשה ג"כ מברכת קודם הטבילה אלא שאין לגעור בנשים שמברכות אח"כ נ'-נא
י"א שכל טבילה לא יברך קודם נ'-נא
י"א שמברכת בחלוקה לאחר שהתפשטה וקודם שטבלה נ'-נא
כד סלקא מטבילא חייבא לברוכי נ'-נא
כל המצוות מברך עליהן עובר לעשייתן נ'-נא
לא הוזכר דבנט"י הברכה לאחר המצוה ק'-א
לא חיישי' שמא יקלקלו במילה דבידו לתקן ק'-א
נשי דידן מברכות בטבילה אפי' במים צלולין כשעיניהן חוץ למים נ'-נא
עובר לעשייתן, גדרו בברכת המצוות ק'-א
ערום אסור לברך דרואה את הערוה נ'-נא
שיטת רבינו שמברכת דוקא לאחר שתצא מהמים נ'-נא

ברכה לבטלה

בחשש שמא לא תתרצה האשה ק'-א
כשלא יכול לסיים המצוה ק'-א

ברכת אירוסין - ברכת חתנים

אי מברכין ז"ב בשלש סעודות כ'-ה
אי קודמת לנישואין ק'-א
בלעדיו, אסורה האשה לבעלה כא"א ק'-ז
ברכת אירוסין אי הוה מצוה כ'-ד,ו
ברכת אירוסין מחלוקת אי בעי עשרה כ'-ז
ברכת חתנים אי מברכין בלא אכילה כ'-ה
ברכת חתנים בעשרה כ'-ז
ברכת חתנים וברכת אירוסין אימתי מברכין כ'-ד,ו
ברכת קידושין באיזה מטבע מברכין כ'-ג
הויא ברכת המצוות או ברכת השבח ק'-א
הנפ"מ שבין קידושין בלא ברכת חתנים לקידושין בלא כתובה ק'-פה
יש נוהגין שלא לברך ז"ב אחר בעילת מצוה כ'-ה
נפ"מ באופן הקידושין לענין עובר לעשייתן ק'-א
קידושין בלא ברכת חתנים אי הוי חופה ראויה ק'-פה
ע"ע ברכה

בשר בחלב

בפריסת מפה לאחד מותר לאכול בשר וחלב בשלחן א' דיש היכר נ'-עז
בשר וחלב אסור לאכול ב' אנשים בנפרד על שלחן א' נ'-עז
מבב"ח ילפינן לנדה להרחקותיה נ'-עז
מכרו וקידש בדמיו ק'-ס
קידושין בו ק'-ס

בשר חזיר

גירשה ע"מ שתאכל בשר חזיר ג'-יט

בת

ע"ע אב, בן - בת, קטנה, גדולה

בת קול

משיאין ע"פ בת קול מ'-כז

בתולה

איזו היא בתולה נ'-ד
בזמה"ז נהגו לאסור טבילת הבתולות משום סייג נ'-מה,ס
בזמן המשנה וקודם היו הבתולות טובלות לטהרות נ'-מה,ס
בתולה א"צ לבדוק עצמה בעידים נ'-יא
בתולה הנכנסת לחופה צריכה לפרכס ראשה לנקר שיניה ותגלחת צפרנים נ'-סז
בתולה נכנסת לחופה ביום ראשון לחופתן נ'-סג
בתולה נשאת ליום הרביעי נ'-סג
בתולה שאינה מקפדת שיהי' דבר חוצץ במקום תשמיש נ'-מח
בתולה שראתה דם דיין שעתן נ'-ב,ד

בתולים

אי בעינן בכלל ה' ימים מהבעילה או פחות מהני ג"כ או לא צריכים כלל נ'-צג
אם אפשר לדם בתולים לצאת בלא דם נדה נ'-פ
אם גומר בעילת מצוה משום דם בתולים נ'-צא
אם מותר לצאת ישר לאחר בעילת מצוה משום דם בתולים נ'-צא
בענין דאמרי אינשי דבת הנולדת ביום ו' אין לה בתולים נ'-פח
בענין מנהג ק"ק פיסארו נ'-פח
בתולה נשאת ליום ד' שאם ימצא לה טענת בתולים נ'-סג
דם בתולים אינו אדום ואינו זהום נ'-פט
דם בתולים הוא מהצדדין נ'-פט

ג'- גיטין • גט'- גט חליצה • י'- יבמות • יבו'- יבום וחליצה • כ'- כתובות • מ'- מיאון • נ'- נדה • נדר'- נדרים • נז'- נזיר
סד'- סדורא דחליצה • עב'- עבדים • ער'- עריות • ק'- קידושין • ת'- תוספתא

מפתח כללי - ענינים

על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

וכולן שהיו שופעות מתוך ד' לילות לאחר ד"ל מתוך הלילה
לאחר הלילה צריכה לבדוק עצמה נ'-פט
טענת בתולים בחרשת, שוטה, בוגרת, סומא, מוכת עץ ואיילונית ת'-ד
כתב הרמב"ם דנפ"מ לענין טענת בתולים נ'-פח
לאחר דם בתולים צריכה ה' ימים הפסק כנדה וז"נ נ'-צב
לב"ח אם לא גמר ביאתו ולא ראתה דם בתולים יש להקל שלא לפרוש כלל נ'-צג
לכל אשה יש בתולים נ'-פח
משפחת דורקטי אין להם דם בתולים נ'-פח
נשים בתולים כגפנים נ'-פח

גדול

בן י"ג שנים היינו מעל"ע מ'-סד
קידשתי בתי לבן י"ג, ועדים מעידים שקטן היה ק'-לו
שיעור גדלות בב"נ ק'-יד

גואל הדם

דין גואל הדם שהרג את הרוצח ע"פ ע"א ער'-מב

גוי

ע"ע נכרי, עכו"ם

גוסס

אי יכול לגרש ג'-קט
חשיב כמת ג'-סו
רוב גוססים למיתה ג'-סו

גזירה

גזירה טופס אטו תורף ג'-סד
הלכה כר"מ בגזירותיו ג'-לה. מ'-לט

גזירה שוה

אין עונשין מן הדין דגז"ש ק'-ג

גזל

איסור גזל אם שייך בדבר שאין בעליו מקפיד ק'-סט
ב' יסודות במהות איסור גזל ק'-סט
בדבר שי"ב טוה"נ ק'-סו
גנב בגיותו ונתגייר אם חייב לשלם ער'-סא
דין השבה בגזילה מקטן ק'-יז
זיקת יבום, מחמת קנין ממון דכסף קידושין שי"ב איסור גזל יבו'-כח
ח"ש בגזל ק'-יז
מכר איסה"נ הוו המעות גזל או מתנה ק'-סא
עכו"ם שגזל ונתגייר אם חייב בהשבת גזילותיו ק'-יז
פטר חמור ק'-סו

גזל בקידושין

דין הקידושין כשגזל פמשו"פ ק'-סט
דין קידושין בגזל ק'-סט
השיב לה גזילתה והיא טוענת אין שקלי ודידי שקלי ק'-סח
השיב לה הגזילה וקידשה בו ק'-סח,סט
כשהשיב לה הגזל הוו הקידושין בגזל או בהנאת ההשבה ק'-סח
כשקידשה בגזל דאחרים אי בעי' יאוש וש"ר ברשותו ק'-סח
מכרו וקידש בדמיו ק'-סא
קידושין בגזל דאחרים ק'-עב
קידושין בגזל דידה ק'-יז,עב
קידשה בגזל דידה אם צריך להשיב הגזילה ק'-יז,סח

גזל עכו"ם

דין השבה כשנתגייר העכו"ם משום גזל או חילול ד' ק'-יז
דין השבתו ק'-יז
דינו ק'-יז
קידושין בו ק'-יז

גזל פחות משו"פ

אי שרי לכתחילה ק'-סט
אם מותר לגזול פמשו"פ כשהנגזל מקפיד ק'-סו,סט
בן נח נהרג על פמשו"פ ק'-יז
ברשות מי הוי הגזל ק'-סו
גזל פמשו"פ וחזר וגזל פמשו"פ ק'-סו
גזל פמשו"פ שלא נודע לנגזל ק'-סו
דין המחילה משום רחמנות או דאינה ממון ק'-סו
דין השבה בפמשו"פ ק'-יז
דין קידושין בגזל דפמשו"פ ק'-סט
חצי שיעור בגזל ק'-יז
נפ"מ בין איסור גזילה ללאו דלא תגזול בח"ש ק'-יז

גט

א"א שנישאת ע"פ ב"ד צריכה גט משני ער'-לד
אחות אשתו שנישאת ע"פ ב"ד אי צריכה גט ער'-לד
אי בעי ב"ד של שלשה יבו'-יב
אין הגט מפקיע הקידושין לגמרי דהא עדיין אסורים הקרובים ער'-כז
אמר גט זה בטל אי בטיל ק'-כז
ביטולו, הוא בשליחות או בגט ק'-כז

מפתח כללי - ענינים
על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

בקידושי אביה יוצאת רק בגט ק'-מג
גט ישן ק'-פה
דין האב בקבלת הגט לבתו ק'-מג
האילונית אם צריכה גט י'-ט
הגט מתיר לה להינשא ואינו מפקיע הקידושין למפרע ער'-סג
הטוענת קידשתני האם כופין לבעלה ליתן לה גט וכתובה ק'-לז
היוצאת בגט אם יש לה כתובה ותוספת מ'-ז
המקדש בפ"ע אי צריכה גט ק'-צה
זמן בגיטין ק'-נד
ידים שאין מוכיחות, בו ק'-נה
לא כתב בו "מינאי" ק'-נה
נמצאת אילונית אי בעי גט כ'-ט
נפק"מ בין גט לשטר בגדר המודעה דבעי טענת אונס יבו'-ה
נשא אחת משניות דרבנן אם צריך גט להוציאה ממנו ער'-לד
נשא ח"כ שאין קידושין תופסין בהם א"צ גט ער'-לד
נתינת גט ביום דווקא יבו'-יב
נתן גט אחר שעשה מאמר אי מותרת להתייבם יבו'-מח
נתן גט למאמרו אי נאסרה לכהן יבו'-מח
עדים א"א שנישאת ע"פ עדים אי צריכה גט משני ער'-לה
ענין ביטול המודעה בגט יבו'-ה
פ"פ אי בעי גט כ'-ח
קטן שנשא אשה א"צ ליתן גט כשמגרשה מ'-כב
קטנה יתומה שנתקדשה צריכה גט או מיאון ק'-מד
קטנה שנתקדשה שלא לדעת אביה צריכה גט או מיאון ק'-מד
שליח המביא גט לאשה לא ישאנה ת'-ו
ע"ע גירושין

גט חליצה

אם יושבין כל הה' דיינים בכתיבת הגט חליצה גט'-ע. סד'-סז
בזה"ז לא נוהגין לכתוב גט חליצה גט'-ע
גט חליצה שזמנו מוקדם, דינו גט'-עא
דין השרטוט בגט חליצה סד'-סח
חתמו רק ב' דיינים על הג"ח גט'-ע

גידמת

אם חולצת בשיניה יבו'-יב

גיורת

מת שליח הקידושין מותר לישא גיורת ק'-יד

גילוח

אי מותר לגלח כל שערות גופו בתער נז'-יח,כ
המגלח שער בית השחי וב"ה לוקה, ואי מותר במספרים כעין תער נז'-יח,כ
המתחכך כדי להסיר שער ב"ה וב"ה נז'-כא
שער ב"ה וב"ה במקום שמעבירין אותם גם אנשים נז'-יח,כ

גילוי דעת

תנאי ע"י גילוי דעת ג'-טו
דין גילוי דעת בביטול הגט ג'-קלג

גירושין

אי כופין לגרש בעדי כיעור כ'-קו,קצג,קצח
אי כופין לעלות לא"י, ואי יכול לגרשה כ'-ערב
אין הגט מפקיע הקידושין לגמרי דהא עדיין הקרובים אסורים ער'-כז
איסור קרובים לאחר שנתגרשה ק'-ק
אל ישא אדם אשה ובלבו לגרשה, ואפילו לא בא עליה כ'-קעד
אלו נשים יוצאות שלא בכתובה מ'-ל
אם שייך איסור קרובים לאחר המיאון ק'-ק
בע"כ, ע"י שליח ק'-ט
גירוש אשתו משום שם רע אם מותר להחזירה מ'-לא
גירשה כדי שלא תתעגן אם אסור בקרובותיה ק'-לט
גירשה כדי שלא תתעגן, דין כתובתה ק'-לח
גרוש שנשא גרושה ד' דיעות במטה, הביאור בזה ער'-כז
גרושה אי נוטלת תכשיטין שכתב לה בעלה כ'-נה
גרושה שזינתה יכולה לשוב לבעלה מ'-לו
דין כהן שקידש גרושה בביאה ק'-פה
הגט מתיר לה להנשא ואינו מפקיע הקידושין למפרע ער'-סג
הגירושין אם מפקיע הקידושין או מתירה מכאן ולהבא י'-יז
המגרש בע"כ מגבינן לה הכל כ'-צב
המגרש לאחר עשר בלא בנים מותרת לשני כ'-עח
המגרש משום ש"ר אי יכול לחזור כ'-קו,קח,קצה
המחזיר גרושתו אי לתנאים הראשונים החזירה כ'-רטז
הקטנה אם יכולה להתגרש ע"י אביה י'-נז
ואלו שכופין להוציא ע"י מומין באנשים כ'-קו,קצג,קצח
חולי ארוך אין הבעל יכול לגרשה כ'-קנג
ישיבת חו"ל אינו מן המנין כ'-עו
כשמת שליח הקידושין, מותר לישא אשה שנתגרשה לאחר השליחות ק'-יד
לא הי' לה אלא בנים זכרים אין כופין אותו להוציא כ'-עו
מחוייב לגרש אשתו מפני שאין לו בנים אי דר עמה בעדים כ'-עו
מי שראה אשתו זנתה, או ע"י עד אחד, או ע"י עכו"ם מסל"ת, אי כופין אותו לגרשה כ'-קו,קצג,קצח
נאמנות האב על בתו לומר גרשתיה אם מועיל תוכ"ד

ג'- גיטין • גט'- גט חליצה • י'- יבמות • יבו'- יבום וחליצה • כ'- כתובות • מ'- מיאון • נ'- נדה • נדר'- נדרים • נז'- נזיר
סד'- סדורא דחליצה • עב'- עבדים • ער'- עריות • ק'- קידושין • ת'- תוספתא

מפתח כללי - ענינים

על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

מקידשתיה ק'-ל,לג
נשא אחרת עליה אינו מחוייב לגרשה כ'-עו
נשא פקחת ונשתטית אם יכול לגרשה י'-סד
קטן שנשא אשה א"צ ליתן גט כשמגרש מ'-כב
קטנה שנתגרשה אם צריכה להמתין ג' חדשים מ'-ח
רק מאהבה, טעמו ק'-ט
ע"ע גט, נאמנות

גמר ביאה

ע"ע ביאה

גניבה

ע"ע גזל, גזל עכו"ם

גר

אי מותר בממזרת מ'-מז
אין זונה אלא גיורת ומשוחררת ושנבעלה בזנות ער'-מג
אין לגעור בנשים שמברכות לאחר הטבילה משום טבילת גר נ'-נא
אין לערוך נישואין להמתגייר לשום אישות ת'-ז
אם יורש אביו ק'-סו
אם יש דברים שאין דין הגר כקטן שנולד ער'-סא
אם צריך לזכות שוב בממונו ק'-יז
ב"ד יכול להטביל קטן אבל לא למולו ג'-יד
ב' דינים בגירות, מילה וטבילה ג'-יד
ב' ענינים בגירות ק'-יד
בדין אימוץ ילדים ג'-קיז
בחשש בכל גר שמא עמוני הוא ק'-י
בנו, שהורתו היתה שלא בקדושה אינו יורשו מ'-מט
בעמלקים אי שייך גירות ק'-י
ברכת טבילה בגר מברכין לאחר הטבילה נ'-נא
גיורת דין אשת ישראל לה נ'-פא
גיורת מעוברת אם צריכה לכוון בטבילתה אף על העובר מ'-מח
גנב בגיותו ונתגייר אם חייב לשלם ער'-סא
גר בגירותו בעינן ב"ד של ג' נ'-עט
גר כשנעשה בן י"ג שנה צריך להודיעו שמא יחזור בו ג'-קיז
גר מדרבנן ג'-יד
גר מדרבנן שקידש אשה לאחר שמיחה אין צריכה גט ג'-יד
גר קטן אינו בר דעת בהחלטת הגיור ק'-יד
גר קטן מטבילין אותו ע"ד ב"ד מ'-מו
גר קטן מטבילין אותו על דעת ב"ד ג'-יד
גר קטן מן התורה ג'-יד
גר שנתגייר אם הוא כגוף חדש ער'-סא
גר שנתגייר עד י"ג שנה הוי לו דין קטן ג'-יד
גרות לשום אישות ת'-ו
גרים שנתגיירו אין בהן איסור קרובים ואפילו תאומים גט'-עג
דין הכתובה בגוי שבא על בת ישראל ונתגייר ת'-ג
דין השבת הגזילה שגזל בגיותו ק'-יז
דין השבת הגזילה שגזלו ממנו קודם גירותו ק'-יז
דין שניות בגרים גט'-עב
הבא על עכו"ם והוליד בנים ממנה ורוצה לגיירה ולנושאה ת'-ז
המילה מוציאתו מכלל עכו"ם והטבילה מכניסתו לכלל ישראל ק'-יד
זכות היא לו המילה והטבילה ק'-יד
כותים הוי גירי אמת או גירי אריות ק'-צ
כח הב"ד בגיור קטן ג'-יד
כל החוצץ בכלים חוצץ בנשים וגר בשעת טבילתן נ'-לט
כל זמן שלא הודיעוהו יכול למחות ג'-יד
כל שחוצץ בכהנים חוצץ בגר ועבד משוחרר נ'-לט
ל"א ביה מצוה לקיים דברי המת ק'-סו
לא אמרינן בגר מימר שמצא ב"ד של ג' נ'-עט
מותר בכהנת מ'-מט
מותר בממזרת מ'-מט
מצוה לקיים דברי המת בישראל אמרי' ולא בגר ער'-עז
מצות ואהבתם את הגר ג'-קיז
נאמנותו דנתגיירתי מטעם שא"נ חד"א או מדין ע"א ק'-לו
נפ"מ בין גר היורש ע"ז, לירושת חמץ בפסח ק'-סו
נפ"מ בין עכו"ם דלאו לאיגיורי קאים לקטן ק'-יד
סתם עכו"ם לאו לגיורי קיימא ג'-יד
עכו"ם, לאו לאיגורי קיים ק'-יד
פעולת ה"כקטן שנולד" הוא רק להתיר איסורים ק'-י
קטן אין יכול לגייר עצמו ג'-יד
קטן, בקידושין ג'-יד
קטן, יש לו זכיה מדרבנן ג'-יד

גרושה

בגרושה חלוק אי יוצאת לדעת או בע"כ כ'-ר
גירש אשתו ונתארסה לאחר ועדיין לא נבעלה אם יכול להחזירה ער'-ג
המחזיר גרושתו משנשאת, אם מותרת לבעלה ער'-ט
המחזיר גרושתו משנשאת, דין יבומה ער'-ט
ע"ע גירושין

ד' אמות

ד' אמות של אדם קונות לו ג'-ל,קנח

ג'- גיטין • גט'- גט חליצה • י'- יבמות • יבו'- יבום וחליצה • כ'- כתובות • מ'- מיאון • נ'- נדה • נדר'- נדרים • נז'- נזיר
סד'- סדורא דחליצה • עב'- עבדים • ער'- עריות • ק'- קידושין • ת'- תוספתא

מפתח כללי - ענינים

על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

ד' מיתות

מצינו חייבי כרת מדברי קבלה ער'-יד

דאורייתא ודרבנן

אי הלכה כראב"י דס"ל לא ילבש גבר דהוי דאורייתא נז'-כג
אלו הן פ"ע דאורייתא ואלו מדרבנן ק'-צה
אסרו חכמים דבר המותר מדאורייתא ק'-ג
באיסוה"נ דרבנן א"א הפקר ב"ד הפקר ק'-ס
דין קידושין באיסוה"נ דרבנן ק'-ו
דין קידושין בביאת איסור מדרבנן ק'-פה
דין קידושין בחמץ נוקשה דרבנן ק'-ס
דין קידושין בחמץ נוקשה דרבנן ושעות דרבנן ק'-ס
הטעם דבפ"ע דאורייתא א"צ הכרזה וצריך התראה ק'-צה
הטעם דבפ"ע דרבנן צריך הכרזה וא"צ התראה ק'-צה
הילפותות מי"ג מידות אי הוו מדאורייתא ק'-ג
הנלמדים מן המדרש אי הוו דאורייתא ק'-צה
חזקה אאבב"ז באיסור דרבנן ק'-פז
חזקה דשליח עושה שליחותו אי מועיל בדאורייתא ק'-י
כלי זיין באשה דאורייתא או דרבנן נז'-כג
מופלא סמוך לאיש דאורייתא או דרבנן נז'-כז
מכת מרדות מדרבנן אי הוו ל"ט ודין ההתראה ק'-צה
מציאת בתו לאביה מדרבנן ק'-לא
נפ"מ בין מדבריהם למד"ס ק'-ג
נפ"מ בין פ"ע דאורייתא לדרבנן ק'-צד
פ"ע משום איסור - מהותם ק'-צה
קדושי אשה אי הוו מצוה מד"ס ק'-א
קידושין בביאה - לאחר האיסור הוי מדאורייתא ק'-פז
קידשה השליח בקידושין דרבנן אי הוי שינוי בשליחות ק'-יב
קנה במעות דמדאורייתא קונות ומדרבנן לא ק'-ו
קנין ביאה אי הוי מדאורייתא ק'-ג
קנין דרבנן אי מועיל לדאורייתא ק'-ו
קנין כסף אי הוי מדאורייתא ק'-ג
קנין שטר אי הוי מדאורייתא ק'-ג

דבר שלא בא לעולם

המזכה לעובר אי קנה מ'-ח
המקדש עובר אי הוו קידושין מ'-יג
שיטת הרמב"ם בדין קנין בדבר שלב"ל מ'-ח

דבר שאינו ברשותו

יאוש ממנו ק'-סא

דבר שבערוה

אינו פחות משניים, דוקא כשהוחזק ק'-י

דבר שלא בא לעולם

רבשלב"ל אי אדם מקנה כ'-סב
קידושי בתו משהוכר עוברה ק'-לג
תקנת אושא לא הוה דשלב"ל כ'-סב

דברים שבלב

גדרו כ'-רמג
דברים שבלב אי הוה דברים לענין נדר נדר'-לב,לג

דוד

ההיתר שנשא ב' אחיות ק'-יט

דיבור

אל תרבה שיחה עם האשה ער'-יג
אתי דיבור ומבטל דיבור ק'-כו
מחשבה דיבור ומעשה אם מוציאים מידי מרו"מ ק'-כו

דיו

דין השרטוט שנעשה בדיו סד'-סח

דיין

חכם שאסר את האשה לא ישאנה ת'-ו

דיין שעתן

אשה שיש לה וסת דיין שעתן נ'-ב
מעוברת ומניקה בתולה וזקנה דיין שעתן נ'-ב,ד
שמאי אומר כל הנשים דיין שעתן נ'-א

דין תורה

א' מהאחים או שותפים שאזל לדינא מה שעשה עשה כ'-רכו
אחת מנשיו שכתבה ללוקח דין ודברים אין לי עמך שני'
מוציאה מיד הלוקח והראשונה משני' כ'-רלו
אין דנין לאוהב ולשונא כ'-רסא
בטוה"נ ק'-סו
במע"ש איכא דין ממון בעלים ק'-יז
בפמשו"פ ק'-סו
מותר לערוך דין לקרוביו, ולאדם חשוב אפי' לקרוביו אסור
כ'-קיד,ריג
נפ"מ בין איסוה"נ לטוה"נ בדין ממון ק'-סו
פי' שודא דדיינא, ואי אמרינן זה במטלטלי כ'-ריא,רלג
קניני הקידושין בעו דין ממון או היתר אכילה ק'-יז

דיני ממונות

בהא דנאמן קרוב להעיד על היבם הא בחליצה יש גם גרוא

ג'- גיטין • גט'- גט חליצה • י'- יבמות • יבו'- יבום וחליצה • כ'- כתובות • מ'- מיאון • נ'- נדה • נדר'- נדרים • נז'- נזיר
סד'- סדורא דחליצה • עב'- עבדים • ער'- עריות • ק'- קידושין • ת'- תוספתא

מפתח כללי - ענינים

על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

דממונא ואין דיני ממונות פחות משנים יבו'-טו,כה
דיני ממונות בחליצה יבו'-יא
הבא על עסקי איסור שנאמן, אם נאמן אף לגבי דין הממון הכרוך בזה יבו'-כה,לה

דינר

התקדשי במנה ונתן לה דינר ק'-עא
ע"ע כסף

דם בתולים

אי בעינן הפסק ה' ימים מהבעילה משום דם בתולים נ'-צג
אם אפשר לדם בתולים לצאת בלא דם נדה נ'-פ
אם גומר בעילתו משום דם בתולים נ'-צא
אם מותר לצאת ישר לאחר בעילת מצוה משום דם בתולים נ'-צא
אפי' לא ראתה דם בתולים דינה כראתה דם וכן בבוגרת נ'-צב
בענין דאמרי אינשי דנולדה ביום ו' שאין לה דם בתולים נ'-פח
דם בתולים אינו אדום ואינו זהום נ'-פט
דם בתולים הוא מהצדדין נ'-פט
טען טענת דמים אם היתה ממשפחת דורקטי הרי זו בחזקתה נ'-פח
י"א שאם בדקו ולא ראתה דם בתולים שא"צ לפרוש נ'-צב
כולן שהיו שופעות מתוך ד' לילות לאחר ד"ל מתוך הלילה לאחר הלילה צריכה לבדוק עצמה נ'-פט
לאחר דם בתולים בעינן ז"נ וה' ימים הפסק משימושה כנדה נ'-צב
לב"ח אי לא גמר ביאתו ולא ראתה דם בתולים א"צ לפרוש נ'-צג
מנהג ק"ק פיסארו נ'-פח
משפחת דורקטי אין להם דם בתולים נ'-פח
נפ"מ בין דם בתולים לדם נדה שמותר לבעלה לשבת על מטתה לאחר שקמה נ'-צב
נשים בבתולים כגפנים נ'-פח

דם זבה

ביום שפוסקת לראות דם עושה הפסק טהרה נ'-ל
דין אשה שראתה דם ביום השמיני נ'-כז, פה
דמה מחמת עצמה בעינן ולא מחמת ולד נ'-ה
המקשה וראתה דם ובשפתה הוה דם זבה ובלא שפתה הוה דם נדה נ'-ה
המקשה ט' או יותר ימים קודם לידה הוה דם זבה נ'-ה
קטנה שראתה ג' ימים קודם עשרה ימים מלידתה הוה זבה נ'-כז
שאין סופרים היום שראתה בו לז"נ
ע"ע זבה

דם חימוד

אין דם חימוד לבעילת זנות נ'-סג
אין חימוד אלא בפעם ראשונה של נישואין נ'-סג
אם בקטנה יש דם חימוד נ'-כח,סג
אם בקטני קטנה יש דם חימוד נ'-כח
אם חיישינן בפילגש לדם חימוד נ'-סג
אם טבלה אחר ז"נ ולא נבעלה צריכה בדיקה בכל יום פעם א' נ'-סג
אם צריכה הספק ובדיקה בז"נ של דם חימוד נ'-כח,סג
דם טוהר אינו כראות ודאית נ'-סג
הא דאמרינן לא שנא גדולה לא שנא קטנה יש לה דם חימוד נ'-כח,סג
כמה שיותר מתקרב מועד החתונה חיישינן יותר לדם חימוד נ'-סג
מדוע לא חשו תמר ורות לדם חימוד נ'-כח
תבעוה לינשא חיישינן שמא ראתה דם חימוד וצריכה ז"נ נ'-כח,סג

דם טוהר

אין האשה צריכה לבדוק עצמה בימי טוהר נ'-יא
היושבת על דם טוהר אינה משמשת בעידים וא"צ בדיקה כלל נ'-יא
הלימוד דילפינן לדם טוהר נ'-כב
המפלת וראתה דם קודם אפי' י"ד יום הוה דם טוהר נ'-ה

דם מבושל

דם מבושל אי הוה בגדר דם נ'-לו
דם שבישלו אפי' לח חוצץ נ'-לו

דם מכשיר לקבל טומאה

איזה דם מכשיר לקבל טומאה נ'-כב
ע"ע מכשיר לקבל טומאה

דם נדה

אימעט רבנן דחזי לדם נ'-כד,כז
אין הכתם ניכר על בגד צבוע כמראה הדם נ'-עו
אם אפשר לדם בתולים לצאת בלא דם נדה נ'-פ
בדקה עצמה לא בזמן שתיקנו רבנן ואח"כ בדקה בזמן שתיקנו וראתה דם חיישינן שמא ראתה כבר לפנ"כ נ'-א
בזמננו אוסרים כל מין דם בין שהוא כהה או עמוק נ'-כב
ביום שפוסקת לראות דם צריכה להפסיק בטהרה נ'-ל

מפתח כללי - ענינים
על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

בלי שיפסיק הדם א"א לספור ז"נ נ'-ל
דין דם חרוך ולהלכה נ'-כב
דין דם שחור מהו ומה דינו נ'-כב,כו
דין האשה שעשתה צרכיה וראתה דם נ'-פז
דין ראתה דם לביום השמיני נ'-כז
דם כיין מזוג הוה וכיצד בודקין זאת נ'-כה
דם כמימי אדמה טמאה וכימד נראה ובודקין זאת נ'-כד
דם נדה אדום וזהום ומהמקור משא"כ בתולים אינו אדום ואינו זהום ומהצדדים נ'-פח
דמה מחמת עצמה בעינן ולא מחמת ולד נ'-ה
ההיא איתתא דכ"פ שחזרה מטבילתה ראתה דם נ'-פו
החמירו בנות ישראל על עצמן שאפי' רואות דם כחרדל יושבות ז"נ נ'-כז
המפלת דם שראתה קודם לכן כשהקשתה טהור נ'-ה
המקשה וראתה דם ולא שפתה וילדה הוה נדה ובשפתה הוה זבה נ'-ה
חמשה דמים טמאים מדאורייתא נ'-כב
כמראה כרכום הוה דם וכיצד נראה נ'-כג
משפחת דורקטי אין להם דמים מרובים נ'-פח
נאמנת אשה להביא דם ולומר כזה ראיתי ואבדתיו נ'-עט
נשים דידן לאו בני הרגשה נינהו כשבא הדם ולכן יד המרבה לבדוק בנשים משובחת נ'-יח
קטנה שראתה דם אפי' ביום לידתה הוה נדה וג' ימים לפני עשרה ימים מלידה הוה זבה נ'-כז
ראתה דם ואח"כ הוכר עוברה מה דינה נ'-ב
ראתה דם מאימתי חוששין לו לענין תרומה וטהרות נ'-א
ע"ע ראתה דם בשעת תשמיש

דם שחוצץ

אשה שהקיזה דם קודם ג' ימים ואח"כ לענין חציצה נ'-מג
דם לח אינו חוצץ נ'-מב
דם מבושל אפי' לח חוצץ נ'-לו
דם שנסרך חוצץ אפי' לח נ'-מב
דם שע"ג השינים חוצץ נ'-מב

דעת

בגיטין בעינן דעת האשה ג'-קיג
גירושין על תנאי כשחיישינן שמא תיטרף דעתו ג'-טז
חליצת החרש פסולה משום שאין בו דעת או שאינו באמר ואמרה י'-מח

דעת אחרת מקנה

אף דיצא ההפקר מרשותו זוכה הזוכה מכחו ק'-לג
בהפקר ק'-לג
בחמץ ל"א דהוי דעת אחרת כ"א סילוק רשות ק'-לג

דעת בקידושין

היודעת להבחין בין קידושיה לדבר אחר ואין לה דעת אם ממאנת מ'-י
הסכמת קטנה או נערה לקידושי אביהן ק'-עה
כתב שטר אירוסין לשמה ושלא לדעתה ק'-פד

דרבנן

ספק עשה דרבים דחי ודאי דרבנן כ'-י
תרי ותרי ספיקא דרבנן כ'-קטו
ע"ע דאורייתא ודרבנן

דרישה וחקירה

אין בודקין עדי נשים בדו"ח יבו'-לד
בעדים ק'-עג

דרכו של איש וכו'

היינו דוקא בזוו"ר ק'-ה

דרכיה דרכי נועם

הותר לאב להשיא בתו במדה"י ולא חיישי' דיקדשוה אחיה ואמה ק'-לג

הדחה

מה הפי' קמטיה וסתריה ושאר דיניה נ'-סו
צריכה להדיח בית קמטיה וסתריה קודם הטבילה נ'-סו
ע"ע בית קמטיה וסתריה

הודאת בעל דין

שא"נ חד"א מדין הודאת בע"ד או נדר ק'-לו

הזמנה מילתא

אי הזמנה מילתא כ'-כו

היכר

בפריסת מפה יש היכר לדין בב"ח לב' אנשים לאכול על שלחן א' וכן לנדה וזבה לאכול עם בעלה נ'-עז

הילך מנה

והתקדשי לפלוני ק'-מט
והתקדשי לפלוני אם צריך לומר הרי את מקודשת ק'-מט
והתקדשי לפלוני הקידושין במנה או בהנאת הקבלה ק'-מט
והתקדשי לפלוני לאחר ל' יום ק'-מט

ג'- גיטין • גט'- גט חליצה • י'- יבמות • יבו'- יבום וחליצה • כ'- כתובות • מ'- מיאון • נ'- נדה • נדר'- נדרים • נז'- נזיר
סד'- סדורא דחליצה • עב'- עבדים • ער'- עריות • ק'- קידושין • ת'- תוספתא

מפתח כללי - ענינים
על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

היקש

אי עונשין מן הרין רהיקש ק'-ג
דבר הנלמד מי"ג מדות אי הוי דאורייתא ק'-ג

היתר אכילה

אי בעי' בקידושין דין ממון או דסגי בהיתר אכילה ק'-יז

הלואה

אשה שלותה מעות קודם שנשאה ונשאת מתי הבעל משלם כ'-כט
טרפא בכמה כתבינן כ'-רכא
לוה שהלך למדה"י ועתיד לחזור אין מוכרין נכסיו שלא בפניו כ'-רטו
לוקח אי יכול לסלק המלוה מנכסי לוה במעות, ואי מסלק כדי כל החוב או כדי שווי כ'-רכ
לותה ואכלה בין בשטר בין בע"פ בלע משלם מנכסי אשתו כ'-ל,לא
לשון חכמים ברכה ומרפא כ'-רס
מטלטלי לא משתעבדי לחובת אשתו, וכשהמטלטלין בעין מחלוקת כ'-לא
מלוה או פקדון ביד אחרים ומת והניח אשה ובע"ח ויורשין כ'-נו

הלך בעלה למדה"י

העידו שנים שמת בעלה אי צריכה רשות ב"ד להינשא יבו'-נה
ניסת ע"פ ב' עדים אם חוזרת לבעלה הראשון יבו'-נד
ניסת ע"פ ע"א ואח"כ בא בעלה אי הוו בניה ממזרים יבו'-נד
ניסת ע"פ ע"א ובא בעלה וגירשה ונישאת לשני אי הוי בנה מהשני ממזר יבו'-נד

הלכה

אי הלכה כאם תמצי לומר כ'-קסד
אי הלכה כיחיד היכי דמקשי אמוראי אליבי' כ'-סט
אי הלכה כרשב"ג בכ"מ במשנה, ובברייתא מחלוקת ק'-קצג,רמז
אין למדין הלכה מפי תלמוד וההלכה פסוקה קובעת ער'-מח
אין למדין הלכות לא מפי משנה וכו' מ'-מח
בפלוגתת ר"י ור"ל הלכתא כמאן ער'-פב
בפלוגתת רבינא ורב אשי הלכה כמאן ער'-פג. ג'-פד
הלכה כחנן וכיוצא בו (כתובות ק"ט ע"א) כ'-רסח
הלכה כר"א בגיטין אבל לא בשטרות כ'-רלג
הלכה כר"מ רק בגזרותיו או גם בקנסותיו מ'-לט. כ'-קעב. ג'-לה
הלכה כר"נ בשעבודא כ'-רלא
הלכה כרבה תוספאה (יבמות פ') כ'-רעט
הלכתא כמר בר רב אשי בר ממיפך שבועה ואוריתא, הלכה כר"ע מחבירו כ'-מ
יחיד ורבים הלכה כרבים ג'-לה
כל זאת אומרת הלכה הוא כ'-קיב
לית הלכתא כאדמון בכלהו תלת (כתובות ק"ח) כ'-רסב
ספק בהלכתא למשיחא ג'-טז
פוסק שסותר דבריו אזלינן בתר דבריו שבמקור ההלכה ער'-מט

הלכה למשה מסיני

הלכה לממ"ס אי בעי רמז או אסמכתא בקרא כ'-פט
חצי לוג שמן לתודה ורביעית יין לנזיר הוה הלמ"מ נ'-פה
י"א יום שבין נדה לנדה הוה הלמ"מ נ'-פה
מה דאמרינן נדה בין גדולה בין קטנה הוה הלמ"מ נ'-כז
שיעור גדלות הקטן הוא הלמ"מ ג'-יד
שערה אחת חוצצת ג' אינם חוצצים הוה הלמ"מ נ'-סא

המקשה

המקשה והפילה דמה טהור דהוה דם קישות ואין קישות לנפלים נ'-ה
המקשה וראתה דם ג' ימים ולא שפתה הוה יולדת ולא זבה נ'-ה
המקשה וראתה דם ג' ימים ושפתה הוה זבה נ'-ה
המקשה וראתה דם הוה דם נדה נ'-ה

המשכה

אם מהני המשכה בלא רוב או דוקא ברוב נ'-עד
בירור במחלוקת אי מהני המשכה ע"ג דבר שאינו סופג בתוכו המים נ'-עה
ג' סאין שפוסלין המקוה באם המשיכן אינם פוסלים נ'-עג
גת שהיו בה כ"א לוגין גשמים והמשיך לתוכן י"ט שאובין טהורה משום המשכה ורוב נ'-עג,עד
המשכה בעינן בכלי שקובעו ואח"כ חוקקו ולא הפיק נ'-עג
המשכה היא כשבירת כלים לגבי עלייתן מטומאתן נ'-עד
המשכה שעושים למקוה שיש בו כ"א לוג מי גשמים לא בעינן שיהי' ג"כ השקה נ'-עד
לשיטת שו"ת הרי"ב יוצא דהמשכה מבטלת רק שם שאובין ולא טומאת המים נ'-עד
מים שאובין כולן והמשיכן אם הוא פסול מד"ת או מדרבנן נ'-עד
מים שהומשכו ע"ג קרקע מד"ת יכול לטבול בהם מחטין וצינורות אע"פ שאין בהם מ"ס ורבנן גזרו למ"ס נ'-עד
מרזב שאין בו בית קיבול כשר וכשיש בו נפ"מ מתי חקוהו

או לאחר שקבעו כשר	נ'-עה
ע"י שפיכת המים לארץ נפקו משם שאובין דמעשה מבטל מעשה	נ'-עד
שאובין שהמשיכן ככשרים	נ'-עב,עג,עד
שיטת ר"א ממץ דהמשכה דוקא ע"ג קרקע ולא ע"ג רצפה	
וכל דבר שאין המים נספגים בתוכו	נ'-עד

הנאה

גדר ההנאה בקידושין	ק'-יז
הא דלא חשיב נהנה כשמקיים מצוה באיסוה"נ	ק'-סא
מת עכו"ם אי שרי בהנאה	ק'-יט
ע"ע איסור הנאה, טובת הנאה, מצוות לאו ליהנות ניתנו	

הנקה ומינקת

אי אלמנה חייבת להניק את בנה כמו שעשתה בחיי בעלה מחלוקת הפוסקים	כ'-רמ
אין האיש כופה את אשתו להניק בן חברו	כ'-קעא
אשה חייבת להניק את בנה ואם היו לה תאומים מחלוקת אי מחוייבת להניק	כ'-עא
אשה מינקת שפסקו לה קמעא למזונות אוכלת הרבה משלה	כ'-קעא
אשה שאמרה להניק ובעל אמר שלא להניק לה שומעין	כ'-קסד
אשה שאמרה משלימנא למניקתא ולא אניק שומעין לה ואי בנה ידע לה כופין אותה להניק מפני הסכנה	כ'-קע
אשה שנדרה מלהניק את בנה, אי חל הנדר כשהולד מכירה	כ'-קסה
אשה שרצתה להניק בן חברתה או הבעל מוחה	כ'-קע
גונח יונק חלב בשבת	כ'-קן
מינקת דיה שעתה	נ'-ב,ד
מינקת לא תנשא אלא לאחר כ"ד חודש	מ'-מא
ממתי ועד מתי נקראת מינקת	נ'-ד
נשאה וברח אי מהני ערוקיה	מ'-מב
תינוק חולה שאין בו סכנה אי יונק אחר שפסק, וכמה זמן יניקה לתינוק	כ'-קסח

העראה

הכשר מצוה, וגמר ביאה גוף המצוה	ק'-א
ע"ע ביאה	

הפה שאסר

אם הנאמנות הוא גם כשחוזר בו לאחר זמן	מ'-כט
אמרה א"א אני לשון הזה אם יכולה לחזור בה	מ'-כט
אמרה טמאה אני וחזרה ואמרה טהורה אני מהו	מ'-ל

הפלת עובר

אם יש עדים שהפילה אפילו נשים אינה נאמנת לומר לא אפילי	כ'-פא,צא
אשה שאין לה בנים שהפילה נפל בגו עשר שנים מונה עשר משעה שהפילה	כ'-פ
אשה שהפילה ג' פעמים הוחזקה לנפלים לאותו איש, הוא אומר ב' והיא אומרת ג' האשה נאמנת	כ'-פא,צא
היא אומרת אפילי והוא אומר לא הפילה היא נאמנת	כ'-פח
הפילה ג' פעמים לא תנשא לשלישי אלא למי שיש לו בנים	כ'-פא,צא

הפסד

איסור קרובים אי מיחשיב הפסד	ק'-לו

הפסק טהרה

אי אמרינן בדם חימוד שצריכה להפסק טהרה	נ'-כח,סג
אם הרופאים קבעו שלא תוכל להכנס להריון אא"כ תטבול קודם	נ'-ל
אם פסקה בטהרה באמצע היום א"צ בדיקה על היום וממחרת סופרת ז"נ	נ'-ל
אשה צריכה שהפסיק בטהרה כדי שתוכל לספור ז"נ	נ'-ל
מתי עושה האשה הפסק טהרה	נ'-ל

הפקר

איסוה"נ אי הוי הפקר	ק'-סא
אם פוטר מן הבכורה	ק'-לג
אף דיצא מרשותו זוכה הזוכה מכחו	ק'-לג
אתרוג של הפקר	ק'-יז
באיסוה"נ	ק'-סא
בחמץ ל"א דהוי דעת אחרת כ"א סילוק רשות	ק'-לג,סא
בשבת	ק'-סא
דמיא טפי למתנה ממציאה	ק'-לג
המפקיר עבדו אם יצא לחירות	עב'-פ
הפקיר חמץ קודם הפסח וזכה בו לאחר הפסח	ק'-לג
הפקיר עבדו ומת אם יכול העבד לישא שפחה	עב'-פא
הפקיר עבדו ומת, דין העבד	עב'-פא
יאוש מטעם הפקר	ק'-לג
ליבטל וליהוי הפקר כעפרא דארעא, הפי' בזה	ק'-לג
מדין נדר או קנין או סילוק רשות	ק'-לג,סא
ממון עכו"ם אם דין הפקר להו	ק'-יז
מקרי דעת אחרת מקנה	ק'-לג
נפ"מ בין בהמת הפקר לבהמת מדבר לענין בכורה	ק'-לג
נפ"מ בין הפקר ליאוש	ק'-לג,סא
ע"י שליח	ק'-לג

מפתח כללי - ענינים

על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

פט"ח לאחר מיתת בעליו, אי הוי הפקר ק'-סו
שוה"נ מדין יאוש או הפקר ק'-סא
ע"ע חמץ

הפקר ב"ד הפקר

אי הוו המעות מתנה ק'-ס
אי הוי מדין אפקעינהו ק'-ס
אם בכח ב"ד בכל מקום להפקיע ממון מבעליו ק'-ו
אמרי' רק כשהוא פושע ק'-ו
באיסוה"נ דרבנן ק'-ס
מדין הבד"ה מפקירין זרעו דמומר ק'-צב
נפ"מ בין הפקר ב"ד לאפקעינהו ק'-ס

הפרשת תרומה

אי הוי מצוה חיובית ק'-א
ע"ע תרומה

הפרת נדרים

אב וארוס שלא שמעו ביום אחד נדר'-נו
אב מפר נדרי בתו עד שלא בגרה נדר'-מט,נט
אי בעל או אב מפר בלא שמיעה נדר'-לג,נ
אין מפירין נדרים שלא חלו עדיין נדר'-נג
ארוס אחרון מפר נדרים שנראו לארוס ראשון נדר'-מט
ארוסה שנתגרשה וחזרה ונתארסה אביה ובעלה אחרון מפירין נדריה נדר'-מט
בוגרת וששהתה י"ב חדש אין הבעל מיפר עד שתכנס לרשותו, אפי' נותן לה מזונות נדר'-נא
בעל נעשה שליח לחרטת אשתו נדר'-כג,נג
בשבת איכא עונג וביו"ט איכא שמחה נדר'-י
בשבת לא יאמר מופר ליכי כבחול נדר'-לא
דרך ת"ח להפר נדרי בתו עד שלא יצאת מרשותו נדר'-נ
הבעל מפר נדרי בית אביה אד שלא תכנס לרשותו נדר'-נ
הפר הבעל וקיים האב ושאל על הקמתו אי חוזר ומפר נדר'-מז
הפרת נדרים כל היום נדר'-נד,נו
חילוק בין הפרה לביטול נדר'-לא
חרש מהו שיפר לאשתו נדר'-לג
טלי ואכלי אי הוה לשון הפרה נדר'-לא
יבם אינו מפר ליבמתו בין לאחד בין לשנים נדר'-נב
לדבר מצוה אפי' ע"ד רבים יש לו הפרה נדר'-מח
נערה המאורסה אביה ובעלה מפירין נדריה נדר'-מז,נח
קיים האב והפר הבעל ואח"כ שאל על ההקם נדר'-מז
ע"ע התרת נדרים, נדר

הקדש

איסור אשה נשואה כהקדש ק'-ז
המקדיש עבדו אם יצא לחירות עב'-פ
נפ"מ בין טלית זה מקודש לי לאשה זו מקודשת לי ק'-ז

הקפת הראש

אי מותר לסרוק פאות הראש נז'-כא
אשה אי מותרת להקיף את הקטן נז'-טז
אשה מקפת את הקטן נז'-טז
אשה שהקיפה או שניקפה פטורה נז'-טו
המקיף את הקטן חייב נז'-טז
המקיף לעצמו אי חייב שתים נז'-יג
הקפת כל הראש שמה הקפה נז'-מד
טעם לא תקיפו פאת ראשכם נז'-ט
ישראל אי מוזהר להקיף את העכו"ם נז'-טז
לא תקיפו וגו' אחד הניקף ואחד המקיף חייב נז'-יג
עבד אי שרי בהקפה נז'-טז
עכו"ם מותר להקיף את הקטן נז'-טז
פאות הראש שתים, ליטול פאות הראש במספרים כעין תער נז'-י,יא,יב
קטן אי מיחייב בהקפה נז'-טז

הרגשה

אנשים בני הרגשה נינהו ולכן יד המרבה לבדוק באנשים תקצץ נ'-יח
נשים דידן לאו בני הרגשה כשמגיע דם נ'-יח
נשים דלאו בנות הרגשה נינהו לכן כשמרבה לבדוק משובחת נ'-יח

הרחקה

אין הרחקה בין טמאה לאכול עם טהור נ'-עז
אם יש היכר של מפה מותר לאכול בשלחן א' לזבה ונדה עם בעלה וכן לזב ולבב"ח נ'-עז
אסור ליגע באשתו נדה אפי' באצבע קטנה נ'-עז
בכל ימי טומאתה אסורה לאכול בשלחן אחד עם בעלה משום הרחקה נ'-עז
לא יאכל הזב עם הזבה מפני הרגל עבירה נ'-עז
לא יאכל עמה בצלחת אחת והמנהג אפי' בשלחן א' נ'-עז
לא ידבק איש באשתו נדה אפי' הוא בכסותו והיא בכסותה נ'-עז

השבה

ע"ע גזל, גזל בפמשו"פ, גזל עכו"ם

השחתת הזקן

אי אסור להסתפר בזקן משום מנהג אבות נז'-יז
אי מוחר להסיר פאות הזקן במספרים כעין תער נז'-יא,יב
איסור השחתת הזקן נז'-יא,יב
בענין להסיר שער הראש והזקן בתער, או להקל כל גופו בתער נז'-יא,יב,יג,יד,טו,טז,יז,יח

השקה

אם אין מ"ס במקוה והשקה מחברן לנהר הוה כמעין שמטהר במשהו אבל זב א"א ליטבל בו נ'-נו
השקה מחבר מים טמאים כמחוברים לטהרם מטומאה נ'-נח

התראה

הטעם דבפסולי ערות ראורייתא א"צ הכרזה וצריך התראה ובפ"ע דרבנן צריך הכרזה וא"צ התראה ק'-צה
מכת מרדות דרבנן אי בעו התראה ק'-צה

התרת נדרים

אי חיישינן נמי לחשד השומעין להחיר בפניהם נדר'-כח
אי מתירין נדרים ע"י שליח נדר'-כג,נג
איזה נדר מצוה להתיר נדר'-א
אין מתירין אלא בפני הנודר מפני החשד נדר'-כח
ג' הדיוטות מתירין נדרים, והוא דגמרי וסברי נדר'-טז
היתר נדרים מהיכא ילפינן נדר'-ט
היתר נדרים שכבר עבר עליהם נדר'-לד,לח
המודר הנאה מחבירו אין מתירין לו אלא בפניו נדר'-כה
הנודר מחבירו והעני אסור לפרנסו ובהדי כ"ע מותר, ואין מתירין אלא בפניו נדר'-טו
הנודר על דעת חבירו אין מתירין אלא לדעתו נדר'-טו,כה
הנורר על דעת חבירו והתירוהו שלא בפניו נדר'-טו,כה
הנודר על תנאי אי צריך התרה נדר'-יד,לד
התרת נדרים אי בעי מומחין נדר'-טז
חכם או בעל ששינו בלשון התרה נדר'-ח,נז
חכם אי מתיר לעצמו נדר בפתח נדר'-כא
חכם מתיר ובעל מפר, ואם שנו לא עשו כלום פי' חכם עוקר הנדר ובעל מיגז גייז נדר'-ח
מתירין נדרים עומד, ביום ובלילה, בשבת, ובקרובים נדר'-יז
נדר ע"ד רבים מתירין לדבר מצוה נדר'-מה
נדר שהותר מקצחו הותר כולו, נדר שהופר מקצתו לא הופר כולו נדר'-יא
נדרי זריזין אי בעי התרה נדר'-כב
נדרי טעות לא בעי התרה נדר'-יד
נולד דבר חרש בנדר אי צריך התרה ובאיזה נולד מתירין נדר'-יד
קרובים מתירין נדרים נדר'-יז
ע"ע הפרת נדרים, נדר

ואהבת לרעך כמוך

שלחה האשה שליח לקדשה, אם יש לחשוש שמא יתגנה עליה ק'-כז

וסת

אי אשה שיש לה וסת והגיע שעת וסתה צריכה לבדוק תוך שיעור וסת או אח"כ ג"כ מהני ובמצאה טהור טהורה נ'-פב
אי חוששת לוסת הדילוק לפני שקובעתו נ'-י
אשה שאין לה וסת אם מותרת לשמש עד שתבדוק נ'-ג,יא
אשה שאין לה וסת וא"א לברר אם ראתה סמכינן אחזקה נ'-טז
אשה שאין לה וסת לאחר תשמיש אזלינן בתר חזקה שרואה וצריכה לפרוש נ'-טז
אשה שהגיע וסתה אסורה עד שתבדוק נ'-עט
אשה שהגיע וסתה חוששת ראורח בזמנו בא נ'-עט
אשה שהגיע שעת וסתה ואומרת שלא ראתה נאמנת נ'-עט
אשה שיש לה וסת והגיע שעת וסתה ולא בדקה נ'-פב
אשה שקבעה זמן ג"פ הוה וסתה נ'-י
בדקה לאחר וסתה ומצאה טהורה טהורה, טמאה טמאה נ'-עט,פב
בוסת הפלגות ראיה ראשונה אינו מן המנין נ'-י
דין אשה שאין לה וסת נ'-יא
דין אשה שהגיע וסתה ולא בדקה ולא ראתה נ'-עט,פב
וסת דאורייתא או מדרבנן נ'-עט
וסת הפלגות כיצד נ'-י
וסתות הגוף הם מפהקת מעטשת חוששת בפי כרסה ובשפולי מעיה וכו' נ'-י
כיון שהיא קובעת הוסת נאמנת לומר שלא ראתה בו נ'-עט
כל אשה שיש לה וסת רייה שעתה נ'-ב,י
כל שעקרתו ג"כ מטהרת מוסתה נ'-י
לא מחזקינן וסתה כודאי טמאה נ'-עט
למ"ד וסתות דאורייתא נאמנת דילפינן מ"וספרה לה" נ'-עט
למ"ר וסתות ראורייתא עבר יום הוסת ולא ראתה ובדקה לר"מ אשה שאין לה וסת אסורה לשמש עם בעלה נ'-יג
ומצאה טהורה, טמאה נ'-עט,פב
מה דאמרינן שבזקינה שמסולקת הוה לאחר שעברו ג' וסתות שלה נ'-ד
ממתי קובעת וסת לדילוג ולהלכה נ'-י
מראיה ראשונה חוששת לראיה שניה שתקבע וסת נ'-י
עבר הוסת ולא ראתה א"צ לבדוק נ'-עט

ג'- גיטין • גט'- גט חליצה • י'- יבמות • יבו'- יבום וחליצה • כ'- כתובות • מ'- מיאון • נ'- נדה • נדר'- נדרים • נז'- נזיר
סד'- סדורא דחליצה • עב'- עבדים • ער'- עריות • ק'- קידושין • ת'- תוספתא

מפתח כללי - ענינים

על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

צריכה האשה לפרוש מבעלה סמוך לוסתה נ'-כג

ז' ימי נדה

אם מותר בז' ימי נדה לשתות מכוס של ברכה נ'-פ
בז' ימי נדה של שבע ברכות אם מותרת לשתות מכוס של ברכה נ'-פ
ביום ח' שלאחר הז' להרמב"ם הוה דם זבה נ'-פה
כיום החמירו בנות ישראל שיושבות ז"נ בכל פעם נ'-כז
מה דצריכה לשבת ז' ימים בין רואה דם או לא ובשמיני טובלת נ'-כז
ראתה דם תחילה או ביום הוסת שקבעה זו ז' ימים נ'-פה

ז' נקיים

אין סופרים היום שראתה בו לז"נ נ'-ל
אם אשה טובלת ביום ז' של הנקיים נ'-לג
אם בדקה עצמה ביום א' וביום ז' וביניהם לא בדקה עלתה לה לז"נ נ'-ו
אם בקטנה שייך ז"נ משום דם חימוד נ'-כח
אם קטנה צריכה לשבת ז"נ משום חשש שמא ראתה פעם דם נ'-כח
באם בדקה יום א' וח' אם עלתה לה לז"נ נ'-ו
בזמנינו גזרינן שימשה אטו לא שימשה שלא תתחיל ליספור ז"נ אא"כ ספרה ה' או ו' ימים נ'-ל
דין שזבה צריכה ז"נ נ'-ה
דינים אלו דוקא אם בדקה עצמה בליל שהפסיקה בו נ'-ו
החמירו בנות ישראל על עצמן שאפי' רואות טיפת דם כחרדל יושבות ז"נ נ'-כז
הקשתה וראתה ג' ימים ולא שפתה לא תשב ז"נ, ובשפתה תשב ז"נ נ'-ה
ז' נקיים אסור שיהי' בסירוגין נ'-ו
לא מתחלת לספור ז"נ אא"כ ספרה ה' ימים קודם (משימושה) ולתה"ד ו' ימים נ'-ל
מה דינה באם ראתה דם בביהש"מ לענין הפסק טהרה וז"נ נ'-ל
ספירת ז"נ הוה לאחר ג' דברים הפסק דם, והפסקה, ובדיקה נ'-ל
קטנה סופרת ז"נ קודם שתתחנן נ'-כז

זב

אנדרוגינוס טמא טומאת זב י'-מה
בזב לא מהני רחיצת ידים כ"ז שהוא עוד טמא נ'-מח
היכר מהני שיאכל הזב עם הזבה נ'-עז
זב דוחה ודומה ללובן ביצה מוזרת נ'-צ
זב טעון ביאת מים חיים מדאורייתא נ'-מא,נד
זה בא מבשר מת נ'-צ
זה דומה למי בצק של שעורין נ'-צ
טבילת זב היא ביום נ'-מא
לא יאכל הזב עם הזבה מפני הרגל עבירה נ'-עז
לזב מהני טבילה לחצאין כמעין נ'-נה
לפי' ר"ש לא מטמאין אם הוא זב ונגע בהן ואדם טהור לא מטמא נ'-מ
מזב ילפינן לבית הסתרים שא"צ ביאת מים אלא שראוי לבילה מפסיק נ'-מח
נהר שסכרוהו ויש חיבור בינו לנהר אע"פ שדינו כמעין לטהר במשהו אינו מטהר זב דאינו מים חיים נ'-נו

זבה

אם הוה הלמ"מ מה דאמרינן בתינוקת בת זיבה היא נ'-כז
בזמנינו אין נפ"מ בין ימי זיבה לנדה נ'-פה
בענין מה שכתב רבינו דזב וזבה טבילתן ראורייתא ונדה דרבנן נ'-מא
גזרינן שימה אטו לא שימשה נ'-ל
דין אשה שבדקה יום א' וח' ובשאר הימים לא בדקה נ'-ו
דין זבה שבדקה עצמה ביום א' וז' וביניהם לא בדקה נ'-ו
דין זה דוקא אם בדקה ביום שפסקה בו בערב נ'-ו
דין טומאת משקין דזבה נ'-ז
דם מחמת עצמה זבה ולא מחמת ולד נ'-ה
המפלת וראתה דם קודם אפי' י"ד יום הוה דם טוהר נ'-ה
המקשה ט"ו יום או יותר קודם לידה הוה דם זבה נ'-ה
זבה אי טעונה טבילת מים חיים נ'-נא,נד
זבה ביום שפוסקת לראות (מד"ת) עושה הפסק טהרה נ'-ל
זבה מד"ת טובלת ביום ז' אחר הנץ נ'-לא
זמן ימי זיבה מתי הוא נ'-ה
זמני טבילת זבה ומנין ילפינן טבילה לזבה ושאר דינים ע"ע טבילה
חמור בנשים הזבות לטבילה מהנדות נ'-פה
טבלה ביום ז' אסור לבעלה לבוא עליה שמא תראה ותסתור למפרע נ'-לג
כיצד סופרת י"א יום לימי נדה ונפ"מ לזבה נ'-פה
כמה פעמים צריכה לבדוק עצמה בכל יום נ'-ו
לא שפתה לאחר ג' ימים לא הוה זבה נ'-ה
לכתחילה צריכה לבדוק עצמה כל הז"נ בכל יום נ'-ו
לשיטת תה"ד מתחילה לספור לאחר ו' ימים משימושה ובזמנינו ה' ימים משימושה נ'-ל
מזבה ילפינן טבילה לנדה נ'-מא
משום משקין דזבה גזרו בשאר משקים שעל אחורי כלים שמטמא משקין נ'-ז
נשים דידן ספק זיבה נינהו נ'-ל,לא,פה

מפתח כללי - ענינים

על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

פעמים שטובלת ביום ח' ופעמים אפי' ביום ז' נ'-לג
ראתה דם ביום ח' לאחר ז' ימי נדה הוה זבה נ'-פה
רבנן גזרו שלא לטבול ביום ז' של זבה שמא תשמש
ותסתור וימצא שבעל זבה נ'-לא
שפתה לאחר ג' ימים שראתה דם הוה זבה וחייבת קרבן
משום זבה נ'-ה
תינוקת בת עשרה ימים מטמאה בזיבה נ'-כז

זונה

אין עליה איסור לינשא לכהן ג'-ו
יצא עליה שם מזנה בעיר ג'-קכה
יצא קול שהרתה לזנונים ג'-קכה
נאמנות הבעל לומר אשתי זינתה ג'-ו
קלקלה לאחר גירושין מותרת לחזור ג'-קלט

זיקה

בזיקת ב' יבמין חולץ אפי' בדליכא צרה יבו'-מח
ביאור ענין הזיקה ביבום ער'-עה
זיקת יבום, מחמת קנין הממון דכסף קידושין שיש בה
איסור גזל יבו'-כח
זיקת שני יבמין אי הוי דאורייתא יבו'-מז
חיוב החליצה אי הוי משום דהזיקה גדרו דהוי כאילו
קידשה כבר ער'-צג
צרה ע"י זיקה גרידא שמה צרה יבו'-מא
שומרת יבם שמתה אסור היבם באמה יבו'-מא
שומרת יבם שקידש אחיו את אחותה יבו'-טו

זכות

המילה והטבילה אי הוו זכות לגר קטן ק'-יד
חסרון הוא לב"ד שאין בו אחד שילמד זכות ער'-נו
קידושי האב לקטן אי הוי זכות ק'-צז,ק
קידושין אי הוו חוב או זכות ק'-צז,ק
קידושין הוי זכות וזכין לקטן מ'-ה,כא
קידושין לקטנה אי הוי זכות מ'-ה

זכיה

אלימא משליחות ג'-יב
באיסוה"נ ק'-סו
בחמץ בפסח דנכרי ק'-סו
בשור הנסקל שהוזמו עדיו ק'-סא
הולך כזכי או לאו ג'-צו
המזכה לעובר אי קנה מ'-ח
הרי את שפחה וולדך בן חורין זכתה לו ג'-סא
זכות הוא לעבד שיוצא מיד רבו לחירות ג'-לט
חיוב הבעל בשאר כסות ועונה אי הוי זכות או חובה ג'-לט
כח ב"ד לכוף קטן לקדש אשה מדין זכיה ק'-יד
כח ב"ד לקדש אשה לגר קטן מדין זכיה ג'-יד
כשרוצה להתגרש הווי גירושיה זכות ג'-לב,לה
לאדם שלא בפניו ג'-יב,יד,לב
לגר קטן מדרבנן, להכניסו תחת כנפי השכינה ג'-יד
לקטן בקידושין ג'-יד
לקטן מדרבנן ג'-יד
מטעם שליחות ג'-יג
מילה בקטן לא הוי זכות מחמת הסכנה ג'-יד
קטנה יש לה יד לזכות בעצמה ג'-נה

זמן

גט חליצה שזמנו מוקדם, דינו גט'-עא
התקדשי לי לאחר זמן ובא אחר וקידשה ק'-כד
לא תיקנו זמן בגט ובשטר קידושין ק'-נד
פרטי הדינים בזה ק'-כד

זנות

אי גזרו על הזנות רק בכהן או גם בישראל ער'-טו
אין זונה אלא גיורת ומשוחררת ושנבעלה בזנות ער'-מג
אין זנות אלא מחייבי כריתות ער'-לח,מג
אם יש זונה מחייבי לאוין מ'-מו
אנס אחות אשתו אי מותרת לו לאחר מיתת אחותה ער'-לא
אנסוהו לבוא על פנויה אם נאסרו קרובותיה י'-טו
אשת איש מן הנשואין בחנק ער'-מב
אשת חרש שזינתה אם אסורה לבעלה י'-נד
בא על אחות אשתו שהיא א"א אם נאסרה על הבועל ער'-לב
בקלא דלא פסיק אם אוסרין האשה על בעלה אף בלא עדים
מ'-לד,לה
גירש אשתו משום שם רע אם מותר להחזירה מ'-לא
גירשה וזינתה אם מותר לנושאה שוב י'-יז
גרושה שזינתה יכולה לשוב לבעלה מ'-לו
האומר זינתה אשתו אם נאמן מ'-לז
הבא על א' מהעריות בין באונס בין ברצון פסלה ער'-לה
הבא על הגויה אם יש נפ"מ בין אי הוי מקרה או שייחדה
ער'-טו
הבא על הגויה חייב משום נשג"א ונשג"ז ער'-יד
הבא על הגויה כאילו נתחתן בע"ז ער'-יד
הבא על הפנויה לשם פילגש או באונס אם עשה זונה מ'-מה
הבא על חייבי לאוין אי עשאה זונה מ'-נ. ער'-לח,מג,צז
הבא על יבמה ובא אחד מן האחים על צרתה ער'-פב

ג'- גיטין • גט'- גט חליצה • י'- יבמות • יבו'- יבום וחליצה • כ'- כתובות • מ'- מיאון • נ'- נדה • נדר'- נדרים • נז'- נזיר
סד'- סדורא דחליצה • עב'- עבדים • ער'- עריות • ק'- קידושין • ת'- תוספתא

מפתח כללי - ענינים

על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

הבא על צרת חלוצתו, דין הולד ער'-פב
הבא על שפחה שלו אין אדם עושה בב"ז ודאי שחררה
ער'-ס. עב'-עח
הבא על שפחתו הולד כשר עב'-עד
הבא על שפחתו ואומר שנתכוין לזנות אינו נאמן עב'-עד,עח
הבועל ארמית קנאין פוגעין בו ער'-יג
המחלל זרעו והמושך ערלו לא יהיה חריף בחכמים ער'-יב,יד
הנואף רוצח הוא ער'-יא
הנטען מן האשה אם אסור בכל הז' קרובות מ'-לב
הנטען משפחתו אם מותר לנושאה מ'-לב
הסוטה אסורה לבועל כלבעל מ'-לב
יבמה שזינתה אינה נאסרת על יבמה ער'-עו
ישראלית הנבעלת לנכרי אם קנאין פוגעין בו ער'-יג,טו
כדי לאוסרה על בעלה אם סגי שיראום העדים כדרך
המנאפים או כמיכחול בשפופרת מ'-לד
מה חידשו ב"ד של חשמונאי בבא על הגויה ער'-יד
נבעלה לאחר אם מותרת לבעלה ער'-ג
נבעלה לאחר אם מותרת לבעלה הכהן ער'-ג
נבעלה לבהמה אי כשרה לכהונה מ'-מו
נושא אדם בת דומה ואל ישא דומה מ'-סב
נתארסה לאחר ונתגרשה אם מותר לבעלה לשוב לקחתה
ער'-ג
נתייחדה עם עכו"ם אם אסורה לכהן מ'-לח
סתם בעולה דזנות שאין ידוע ממי פסולה לכהונה ער'-מד
ע"א האומר זינתה אשתו מ'-לז
פנוי הבא על הפנויה ונשאת לאחר וגירשה מותרת
להינשא לפנוי מ'-לז
פנויה שזנתה אם מותרת לכהונה מ'-מד
שומרת יבם שזינתה אם בנה ממזר ער'-נו
שומרת יבם שזינתה אם מותרת ליבמה מ'-מה
שומרת יבם שזינתה אם מותרת לכהן מ'-מה
שומרת יבם שזינתה מותרת ליבם ואפי' כהן יבו'-כח

זקן

זקן שתשש כחו לענין חליצה י'-לט
עבד מקרי זקן כל שאינו ראוי להוליד כ'-צד

זקנה

ממתי זקנה הוה מסולקת דמים נ'-ד
ממתי נקראת זקנה נ'-ד

זרע

אי נאמנת האשה לומר שאינו יורה כחץ מ'-נח
אם בת בכלל בן ובכלל זרע ער'-סד
דין כלו לו חדשיו אם צריך שיגמרו צפרניו ער'-סח
עובר שכלו לו חדשיו תוך ל' או פוטר מחליצה ער'-סו
עיין ערך משחית

חוב

אין חבין לאדם שלא בפניו ג'-לב,צו
אמרה שרצונה להתגרש אי הוי חוב אצלה ג'-לט
היה ליבם חוב אצל המת אם יכול להחזיק לעצמו
ממטלטליו יבו'-נט
חצר נעשה שליח לזכות ולא לחוב ג'-לב
תופס לבע"ח במקום שחב לאחרים ג'-לט

חולה

המביא גט ממדה"י והניחו חולה ג'-סו
המקדש אשה חולה בפמשו"פ ק'-יז
המקדש אשה חושיב"ס באיסוה"נ ק'-ד,יז
רוב חולים לחיים ג'-סו
שכ"מ שניתק מחולי לחולי לענין גט ג'-קיג

חולין שנשחטו בעזרה

מכרן וקידש בדמיהן ק'-ס
קידושין בהם ק'-ס

חומרא

ספק איסור לחומרא ג'-כו

חופה

א"ר מדרבנן ק'-פה
אחר חופת קנין צריך לחופת גמר ק'-פט
בשבת הוי א"ר משום קנין או כתיבת כתובה ק'-פה
דאין קדושי נדה לחופת נדה ק'-פט
הא דל"א דהוו העדים פ"ע ק'-צג
חופה ואח"כ קידושין אי חשיבה כנשואה תיכף לאחר
קידושין כ'-ו
חופה קונה אע"פ שלא נבעלה כ'-קסד
חופה שאינה ראוי' אי קונה ק'-פה,פט
חסרון כתובה ק'-פה
מניעת ביאה מפאת מקרה ק'-פה
מסר בתו לחופה בשבת אם מבטלה ממלאכה ק'-לב
נפ"מ בין חופה הגומרת לחופת נדה ק'-פט
קדושין ע"י שליח בריחוק מקום ק'-פה
קודם החופה אסורה האשה לבעלה כא"א ק'-ז
קידושין בלא ברכת חתנים ק'-פה
קידושין תופסין בחייבי לאוין ק'-פט

ג'- גיטין • גט'- גט חליצה • י'- יבמות • יבו'- יבום וחליצה • כ'- כתובות • מ'- מיאון • נ'- נדה • נדר'- נדרים • נז'- נזיר
סד'- סדורא דחליצה • עב'- עבדים • ער'- עריות • ק'- קידושין • ת'- תוספתא

מפתח כללי - ענינים
על בה"נ עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

חזקה

אחיות מחזקות י'-ס
אי אית לן חזקה אגמר ביאה האיך יטען לא גמרתי ביאתי ער'-מ
אי מהני רפואה לאחר שהוחזקה נ'-פד
אין אשה מעיזה פניה בפני בעלה ג'-צא
אין עד א' נאמן באיתחזק איסורא נ'-עט
אם אמרה נדה אני הוחזקה ולכן אין דיבור מוציא מדיבור
זה אלא אמתלא נ'-פ
אם יש לבעל חזקת חי לאחר שאמרה אשתו מת בעלי יבו'-נו
אם לרואה מחמת תשמיש מוחזקת בג' פעמים אפי' לרבי
או לרבב"פ נ'-פד
אשה שאין לה וסת וא"א לברר אם ראתה סמכינן אחזקתה נ'-טז
אשה שאין לה וסת לאחר תשמיש אזלינן בתר חזקה שרואה
וצריכה לפרוש נ'-טז
אשה שבדקה עצמה ביום א' וז' ובשאר ימים לא בדקה
י"א דהוה בחזקת טהורה נ'-ו
אשה שבעלה השאירה בחזקת טהורה כשחוזר הרי היא
בחזקת טהורה נ'-יא,יב
אשה שבעלה השאירה בחזקת טמאה כשחוזר אינה בחזקת
טהורה עד תאמר טהורה אני נ'-יא,יב
אשה שקבעה וסת ואומרת שלא ראתה נאמנת ולא הוה
כאיתחזק איסורא נ'-עט
אשת איש שאומרת שהיא נדה גרע ממעשה הלבשה בגדי
נדה נ'-פ
בדקה ירקות ומצאה שלשה תולעים צריכה לחשוש י'-סא
בע"ח ויורש שקדם אחד מהם והוחזק במטלטלין ה"ז זריז
ונשכר כ'-כז
דבר שבערוה שאינו פחות משנים, דוקא כשהוחזק ק'-י
הבא על עסקי איסור שנאמן, אם נאמן אף לגבי דין הממון
הכרוך בזה יבו'-לה
הוחזקה נדה בשכנותיה בעלה לוקה נ'-פ
הרואה דם מחמת תשמיש ג"פ לא תשמש יותר י'-סב
ודאי גמר ביאתו ק'-פז
חזקה דודאי גמר ביאתו בשפחה חרופה ק'-פז
חזקה הוי בב' פעמים או ג' י'-ס
חזקה הוי בג' פעמים כ'-עו
חזקה על האדם שבשעת מיתה מוחל בכל אופן ג'-טז
חזקת איסור בתרי הוי כ'-עח
חזקת הגוף במומין כ'-קצב
חזרת חיים בזקן שעבר ק' שנה ג'-סו
כל הנשים בחזקת טהרה לבעליהן נ'-יז
כשם שאשה מוחזקת ב' פעמים כך היא מוחזקת בג'
אחיותיה י'-ס
כשראתה ג' פעמים מחמת תשמיש הוחזקה לבעל זה נ'-פה
לא מחזקינן מפירות לפירות לומר שכולם מתולעים י'-סא
מהו דתימא התם אוקי גברא אחזקה אוקי תרומה אחזקה
קמ"ל נ'-נח
מלקין על החזקות כר"י נ'-פ
נכסים אחר מיתת הבעל בחזקת מי הם כ'-מב
נמצא ג' חטין בקועין הוי חזקה דאיכא טובא י'-סא
עו"כ המוחזקין שאין משקרין ג'-נב
רוב התלוי במעשה, וחזקה, חזקה עדיף ק'-יג
שליח עושה שליחותו ג'-עו
שליח פיו וחזקה לא הוי כשני עדים ג'-קא

חזקה אין אדם עושה בב"ז

כשהאיסור הוא מדרבנן ק'-פז
כשהעדים מעידים שרק הערה ק'-פז
נגד מיגו דל"ג ביאתו ק'-פז

חזקה שליח עושה שליחותו

אי סמכינן אחזקה זו אף בדאורייתא ק'-י
הוי כאילו אמר השליח בפירוש ק'-י
וחזקת פנויה, הי עדיף ק'-יג

חזקת כשרות

האומר אשה זו אתי היא אם צריך להביא ראיה מ'-כח
משפחה שאין ידוע מהותה אסיש לה חזקת כשרות מ'-כח

חזרה

א"א כשמחזרת ג'-לב
תוכ"ד בקידושין ק'-סו,צט
ע"ע·טעות בקידושין

חטא

דרך ארץ שלא ישא עליו חטא ג'-כ
רק מי שכל חייו הוא קנאי מותר לו להרוג ער'-טו

חי

ממזר אם הוא חי ער'-מה

חייבי כריתות

א"א שנישאת ע"פ ב"ד צריכה גט משני ער'-לד
אין זונה אלא מחייבי כריתות ער'-לח,מג
הבא על העריות החמורות חייב כרת וסקילה ער'-טז
חייבי מיתות ב"ד אם ישנן בכלל מלקות ער'-נה

מפתח כללי - ענינים

על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

מצינו חייבי כרת מדברי קבלה ער'-יד

חייבי לאוין

אם יש זנות מחייבי לאוין מ'-מו
אם יש ממזר מחייבי לאוין ער'-מו
אם קידושין תופסין בביאת איסור וחופת נדה ק'-פט
אם קידושין תופסין בהן ק'-פה
הא דל"א דהעדים הן פ"ע ק'-צג
הבא על חייבי לאוין אם עשאה זונה ער'-לח,מג,צז
נשא א' מחייבי לאוין אם יש לה כתובה י'-כו
קידושין תופסין בחייבי לאוין מ'-נז
קידושין תופסין בחייבי לאוין ונפטרין בכך מן היבום והחליצה ער'-פו

חייבי מיתת ב"ד

אם בכח ב"ד של מטה למחול לחייבי מיתות ער'-נו
הבא על העריות חייב כרת וסקילה ער'-טז
חייבי מיתות ב"ד אם ישנן בכלל מלקות ער'-נה
מן השמים לא יניחו לב"ד לשפוך דמו של השב בתשובה ער'-נו

חייבי עשה

חייבי עשה אם עולין ליבום ער'-פז

חיים

זקן שעבר ק' שנה אם יש לו חזקת חיים ג'-סו
חייו של אדם הוו שבעים שנה ג'-טז
רוב חולים לחיים ג'-פו

חכם

אם הרופא אומר שכדי שתכנס להריון חייבת לטבול קודם יכולה להקל בימי פליטתה ע"י שאלת חכם נ'-ל
אסר את האשה בנדר על בעלה ג'-יז
חכם שאסר את האשה לא ישאנה ת'-ו
חכם שטימא אין חבירו רשאי לטהר וכן להיפך נ'-עט
כח חכמים בהפקעת הקידושין מ'-מז

חלב

אין ליתן חלב טמא לקטן כ'-קסח

חלה

אם בעינן נושכות נ'-ט
אם בעינן תוך כלי או אויר כלי שיצרפן מספק נ'-ט
אם לאחר האפייה שייך צירוף לחלה נ'-ל
אם תנור מצרף לשיעור חלה נ'-ט
הרודה ונותנן לסל הסל מצרפן נ'-ט
קפיזא פטורה מחלה נ'-ט
ר"ח אע"פ דלא בעינן נשיכה מ"מ נגיעה בעינן לר"א נ'-ט

חליפין

לא גזרינן שאלה אטו חליפין ק'-עב
נפ"מ בין מתעמ"ל לשאלה בגזירה דאטו חליפין ק'-עב
קנין חליפין בטוה"נ ק'-סו

חלוצה

א' מן האחין שנשא החלוצה או צרתה אי הוי בנו ממזר ער'-כז
הבא על צרת חלוצתו, דין הולד ער'-פב
החלוץ ליבמתו אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו יבו'-ל

חליצה

אופן החליצה סד'-סו
אופן ישיבת הדיינים בסדור החליצה סד'-סו
אי סגי ב"ד של ג' הדיוטות יבו'-יז
אלו הלכות צריכין הבית דין דחליצה לדעת יבו'-יז
אלם ואלמת שחללצו י'-לד
אלמנה מן הנשואין אם צריכה חליצה מכה"ג ער'-פה
אם אומרים חלוץ הנעל ב' פעמים או ג' יבו'-לה
אם גם היבמה אומרת ג"פ חלוץ הנעל גט'-עא
אם חולצין אף כשאין מכירין אותם הב"ד יבו'-יד
אם כותבין הב"ד גט חליצה לאחר החליצה יבו'-יא
אם מהני מודעה לבטל החליצה יבו'-ה
אם צריך היבם לראות הרוק היוצא מפי היבמה סד'-סז. יבו'-יג
אם צריכים הב"ד לראות הרוק יבו'-יג. גט'-עא. סד'-סז
בהא דנאמן קרוב להעיד על היבם הא בחליצה יש גם גרוא דממונא ואין דיני ממונות פחות משנים יבו'-טו,כה
בית דין שאינם להקרות, החליצה פסולה יבו'-יז
ברכת החליצה סד'-סז
גט חליצה שזמנו מוקדם, דינו גט'-עא
גידמת אם חולצת בשיניה יבו'-יב
דיני ממונות בחליצה יבו'-יא,טו
הבית דין בחליצה צריך שלא יהיו קרובים זל"ז יבו'-יא
החולץ ע"מ שתנשא לו יבו'-יח
החולץ ע"מ שתתן לו מאתיים זוז יבו'-יח
היכי דמי חליצה מוטעת יבו'-יח
הסומא אם חולץ יבו'-יד
הסריס אם חולץ ומיבם יבו'-ב,לט,מח

ג'- גיטין • גט'- גט חליצה • י'- יבמות • יבו'- יבום וחליצה • כ'- כתובות • מ'- מיאון • נ'- נדה • נדר'- נדרים • נז'- נזיר
סד'- סדורא דחליצה • עב'- עבדים • ער'- עריות • ק'- קידושין • ת'- תוספתא

הסריס אם חולצין ומייבמין לאשתו יבו'-ב,נ
הקהל עונין ב' או ג' פעמים חלוץ הנעל סד'-סז
הקהל עונין ב' או ג' פעמים תלוץ הנעל סד'-סז
הקיטע אם חולץ יבו'-יב
הרוצה לחלוץ את הכשרה דוקא אי כופין על מדת סדום
י'-כח
זקן שחשש כחו לענין חליצה י'-לט
תולצת ולא מחייבמת ג'-ט
חיוב החליצה אי הוימשום דהזיקה גדרו דהוי כאילו קידשה
כבר ער'-צג
חליצה אי הוי קנין או פטור יבו'-ח,טז,כט. ער'-פט
חליצה בלילה או כשרה בדיעבד יבו'-יא
תליצה בן ט' אי פוסל ביאת שאר האחרין י'-נ
חליצה כתחילת דין יבו'-יא
חליצת התרש פסולה משום שאין בו דעת או שאינו באמר
ואמרה י'-מח
חלצה בע"כ דבעל אי הוי חליצה יבו'-ד
תלצה בתוך ג' חדשים ולא נמצאת מעוברת דין החליצה
יבו'-כה
חרש וחרשת שחלצו י'-לז,מח,מט
טעם למצות חליצה בתליצת הנעל וברקיקה יבו'-לה
כופין אותו לחלוץ כשצריך לעשות כן יבו'-ד
כשאינה רוצה לייבם אלא לחלוץ אי כייפינן ליה לתלוץ
יבו'-ד
כשאינה רוצה לייבם אלא לחלוץ אי מקרי מורדת יבו'-ד
כשהוא תולץ תולץ לפסולה י'-כח
לאתר החליצה יכולה להינשא לאלתר גט'-עא
מי קושר המנעל להיבם סד'-טו
מי שרגלו הפוך אם חולץ יבו'-יב
מלמדין אותה לקרות לא אבה יבמי בנשימה אחת יבו'-י
מלמדין אותו לקרות לא חפצתי בה בנשימה אתת יבו'-י
מסר מודעה על החליצה הוי חליצה בטלה או פסולה יבו'-ה
מצוה על הגדול לייבם ולתלוץ יבו'-ג
מצות תליצה בשלשה או בתמשה יבו'-יח
מצות חליצה כיצד יבו'-י
נוסח גט חליצה ג'-מו
נפלה לפני מומר אם צריכה חליצה י'-סד
פצוע דכא תולץ ולא מייבם ער'-י
צריכה לירוק הרבה רוק יבו'-יג
שינוי בסדר החליצה אי מעכב יבו'-י

חלל

אי פסקינן דיש חלץ מחייבי עשה אם לאו יבו'-נ
איזו היא תללה מ'-מט
בנות ישראל מקוה טהרה לחללין יבו'-נא. ער'-ה,יא
בתו אי כשרה לכהונה ער'-ה,יא
דין ביאת חלל ער'-ה
ישראל שנשא חללה בניהם כשרין לכהונה מ'-נא
כהן שבא על אנוסת חבירו אוי הוי הולד חלל יבו'-נ
נק"מ בין אם עושה את הנבעלת זונה או חללה ער'-יז

חמור

ע"ע פטר חמור, קני את וחמור

חמותו

אי תפסי קידושין בחמותו לאחר מיתת אשתו ער'-כד
בא עליה ומת אי צריכה חליצה מהאחין ער'-כד
הבא עליה אם פסל את אשתו ער'-כב
תתן הדר בבית חמיו לענין חשד ק'-סה
לאחר מיתה בשריפה, בכרת או איסור ק'-ח
נבעלה לו חמותו לאחר מיתת אשתו הוי לאו או איסור או
בכרת ער'-כב,כג

חמץ

אינו ברשותו של אדם לענין איסור ק'-לג
איסור ב"י הוא על חלק האיסור שבו ק'-לג
ביטולו ע"י שלית ק'-לג
הא דהשמיטו במשנה דין המקדש בחמץ ק'-ס
המקדש בחמץ נוקשה דרבנן ק'-ס
המקדש בחמץ נוקשה דרבנן ושעות דרבנן ק'-ס
הפקירו קודם הפסח וזכה בו לאתר הפסח ק'-לג
הפקרו הוי סילוק רשות או דעת אחרת מקנה ק'-לג,סא
ליבטל וליהוי כעפרא דארעא, הפי' בזה ק'-לג
מת האב לאחר שש סע"פ אם מוטל על היורשין לבערו ק'-סו
מת האב לאחר שש סע"פ אם יורשין בניו חמצו ק'-סו
נמצא ג' תטין בקוטין הוי חזקה דאיכא טובא י'-סא
נפ"מ בין גר היורש ע"ז לירושת חמץ ק'-סו
שרף חמצו של חבירו בתוך המועד ק'-לג

חנק

אשת איש מן הנשואין בחנק ער'-סב

חפיפה

איש אינו חופף כל גופו לטבילת עזרא נ'-מט
אם התירו לחוף בע"ש כשתטבול ביום נ'-לג
אם תל יו"ט במוצ"ש מתי תתוף נ'-נט
אם תפיפה היא בראש או בכל הגוף נ'-לד
אם תפיפה כדאית מבעוד יום או בלילה נ'-נט

מפתח כללי - ענינים

על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

אם יו"ט חל יומיים קודם שבת תחוף ברביעי נ'-נט
אם מותר בחמי חמה לחוף בכלל נ'-סה
אסור לחוף במים קרים נ'-לד,סה
אסור לחפוף בחול ונתר נ'-לד,סד
אשה תחוף בע"ש ותטבול במוצ"ש נ'-נט
בדיעבד אם חפפה בדברים המסבכים השערות וראתה שלא סיבך מהני נ'-סד
בע"ש תחוף מבעוד יום נ'-נט
דין אשה שהרופאים אמרו שאסור לה לחוף במים נ'-לד
דין אשה שלא חפפה קודם טבילתה אם מצאה אח"כ חציצה על גופה ואם לא מצאה נ'-מט,נב
דין החופפת ביום וטובלת בלילה נ'-נב
המנהג דחופפין בכל הגוף נ'-לד
המנהג לחוף מבעוד יום עד שתחשך נ'-נט
חפיפה בעינן במים חמים וכן בחמי חמה נ'-לד,סה
חפיפה היא מתקנת עזרא נ'-לד
מהו נתר שאסור לחוף בו נ'-סד
עם בורית [זיי"ף] מותר לחוף נ'-סד
צריכה חפיפה בכל מקום שיש שערות בגופה נ'-לד
צריכה לחוף קודם שתטבול נ'-לד,נב
צריכה שתהי' חפיפה סמוך לטבילה או באותו היום נ'-נב,נט

חצי שיעור

בגזל ק'-יז
נפ"מ בין איסור גזילה ללאו דלא תגזול ק'-יז

חציצה

אי סגי בריכוך המכה שלא יהי' חוצץ נ'-מג
אם אגד וקרום שע"ג מכה וקשקשים שעל השבר אוצין חוצצין רפויין אין חוצצין נ'-מ
אם הוא אינו מקפיד ורוב בנ"א מקפידים אם הוה חציצה נ'-לח
אם היו עיניה פורחות אפי' כחל שע"ג העין אינו חוצץ נ'-מב,עא
אם טבעת של נוי חוצצת נ'-מ
אם מהני רפויין אע"פ שלא הדיחם ואם גזרו רפויין אטו שאינם רפויין נ'-מז
אם קפיד ועבר הוה חוצץ נ'-לח
אם שרף הפרי והעץ יש בהם נפ"מ לחציצה נ'-לה
אשה שאמרו לה הרופאים לחוף ביין אם חוצץ נ'-מב
אשה שיש לה חטטין אם הוה כדם לענין חציצה נ'-מג
אשה תטבול כדרך גדילתה דהקמטים חוצצין נ'-עא
בבית הסתרים בעינן שיהי' ראוי לביאת מים אע"פ שלא יבואו בו נ'-מח,מט,סו,סז
בית הסתרים באשה חוצץ והיינו לטהרות נ'-לט,מד
בית הסתרים באשה חוצץ לטהרות נ'-לט,מד
במגנדרא כבניתא לא הוה חציצה נ'-נה
בצק שתחת הצפורן חוצץ ובצואה שלא כנגד הצפורן חוצץ נ'-נ
גזרו על רובו ואינו מקפיד עליו אטו רובו ומקפיד וכן במיעוט המקפיד גזרו נ'-לח
גליד שחוץ למכה חוצץ ושבתוך המכה אינו חוצץ נ'-מג
גליד שע"ג מכה עד ג' ימים אינו חוצץ ולאחר ג' ימים חוצץ נ'-מג
ד"ת רובו ומקפיד עליו חוצץ נ'-לח
דבר שלנוי אינו חוצץ ולרפואה חוצץ נ'-מב
דין אשה שמצוה לאחר טבילה עד בדיקה בבית הסתרים אי הוה חציצה נ'-מט
דין אשה ששמו לה טבעת בבית הסתרים אי הוה חציצה נ'-מט
דין שבנטי' מקילים בצואה שלא כנגד הצפורן אינה חוצצת נ'-נ
דם דבש דיו חלב - לחין אינם חוצצין, יבשים חוצצין נ'-לה
דם לח אינו חוצץ נ'-לו
דם שבין השינים חוצץ נ'-מב
דם שנתבשל בין לח בין יבש חוצץ נ'-לו
האוחז באדם בשעת טבילה, אם הדיח ידיו קודם אינו חוצץ ואם לאו חוצץ נ'-מז
החמירו בנות ישראל שמורידות כל גליד ושחין נ'-מג
הטובלת בנהר א"צ מפצי משום החול נ'-סט
הטעם שריבדא דכסילתא חוצץ נ'-מג
המפשלת בנה לאחוריה כשהיא ערומה נ'-ע
חוטים ורצועות אם חוצצים ומתי נ'-סג
טבעת של חותם חוצצת נ'-מ
י"א דדין לפלוף שבעין ודין דם יבש שע"ג מכה הוה חציצה רק לטהרות נ'-עא
י"א שלבעל קרי חוצץ ברוב גוף נ'-מט
ילפינן מקרא דאת בשרו הטפל לבשרו שערות שיש בהם חציצה נ'-לד
ילפינן מקרא דאת בשרו כל בשרו בב"א במים וא"ל הוה חציצה נ'-לד
יש מחלקים בין צואה נדבקת לאינה נדבקת לענין חציצה נ'-נ
כחל שבעין אינו חוצץ ושע"ג העין חוצץ נ'-מב,עא
כחל שחוץ לעין חוצץ וכן בגליד שע"ג המכה נ'-לה
כיצד תעמוד אשה בטבילתה שלא יחצוץ נ'-נה
כל דבר לח אינו חוצץ חוץ מים חוצץ לתפילין נ'-מב

מפתח כללי - ענינים
על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

כל דבר שחוצץ בכהנים חוצץ בגר ועבד משוחרר נ'-לט
כל דבר שחוצץ בכלים חוצץ בנשים ובגר בשעת טבילה נ'-לט
כל השמנים אינם חוצצים חוץ משמן המור נ'-מב
לא תטבול במקום שמצוי טיט משום חציצה נ'-סט
לפלוף שבעין יבש חומץ משעה שהתחיל לירק נ'-עא
לפלוף שבעין, לח אינו חוצץ יבש חוצץ נ'-לט,מד
לשיטת רש"י לא תטבול בנמל משום חציצה של טיט נ'-סט
מזב ילפינן דא"צ ביאת מים לבית הסתרים דאינו חוצץ אלא שיהי' ראוי לביאת מים נ'-מח
מלולי זיתים וענבים לחין אינם חוצצין יבשים חוצצין נ'-לז
מלולי תאנים ותמרים בין לחין בין יבשים חוצצין נ'-לז
מתני' דמקואות דקתני חוצצין אם הוה לבעלה או רק לטהרות נ'-מה
נהגו בנות ישראל שלא לחוף לפני הטבילה בשמן כל עיקר נ'-מב
נשואות מקפידות שלא יהי' דבר חוצץ בבית הסתרים נ'-מח,מט
נשים דידן חופפין כל גופן משום חשש חציצה נ'-לד,סא
נתנה מטבע בפיה לא הוה חציצה נ'-מה
נתנה שערה בפיה קרצה שפתותיה וקפצה ידה וטבלה כאילו לא טבלה דחוצץ נ'-מו,סא
נתנה תבשיל לבנה חיישינן מהשמנונית שמא נדבק בה וחוצץ נ'-ע
סם שע"ג מכה וכחל שבעין אינם חוצצין נ'-לה
פתחה עיניה ביותר או עצמה ביותר חוצץ נ'-עא
צריכה לגלח צפורניה שלא יהי' מתחתם זבל שיחצוץ נ'-סז
צריכה לחוף בכל מקום שיש שערות בגופה משום חשש חציצה לכו"ע נ'-לד
צריכה לחוף ולסרוק ראשה שלא יהי' שם דבר חוצץ או קשר נ'-לד,נט,סז
צריכה לחוף ולרחוץ גופה ולי"א לעיין בגופה מספיק שלא יהי' דבר חוצץ נ'-לד
רבינו משולם הבין ברבינו דמהני טבילה לזב ולנדה לחצאין במעיין נ'-נה,נו
ריבדא דכסילתא עד ג' ימים חוצץ מכאן ואילך אינו חוצץ נ'-עא
ש"ז יבשה חוצצת נ'-לט
שאר כל השרפים בין לחין בין יבשים חוצצין נ'-לה
שיטת הב"ח דדוקא בדברים הנדבקים (ולא בטיט) אז חיישינן במפשלת ומאכילה את בנה נ'-ע
שירין ונזמין וקטלאות וטבעות ארצין חוצצין רפויין לא נ'-מ
שרף התות תאנה שקמה והחרוב - לחין אינם חוצצין, יבשים חוצצין נ'-לה
ששערה אחת חוצצת נ'-לד
תכשיטים המהודקים חוצצין והרפויין אם מקפדת חוצצין נ'-מ

חצר

בהנ"ל, בחצירה שאול או מושכר לה ג'-כב
גיטה וחצירה באין כאחד ג'-כג
זרק לה גט לתוך חצירה ג'-כב,לב
זרק לה גיטה והיא בתוך חצירו ג'-כב,כה,כז
חצר המשתמרת שלא לדעתה ג'-כד
חצר מהלכת ג'-כד
חצרה הוי שליח לקבלה או הולכה ג'-לב
חצרה כידה ג'-צד
נעשה שליח לזכות ולא לחובה ג'-לב
קטנה, חצירה קונה לה גיטה ג'-קה
קנין בעל בחצר אשתו ג'-כג

חרם

לשכ"מ שאם יעמוד מחליו ישא אשתו ג'-טז

חרם דר"ג [שלא לגרש בע"כ]

אחר החרם אי בעל נאמן לומר אשתי זינתה ג'-ו
אי הוי גם בבעל ג'-ו
במקום מצוה ג'-ו
גרם שתעבור על חדר"ג ג'-ו
כשדר י' שנים בלא בנים ג'-ו

חרס

דין שטר חרס ק'-מז

חרש

אם יש להם כתובה ת'-ב
אשתו שזינתה אם אסורה לבעלה י'-נד
דין קידושין בחרש י'-נג
הנושא חרשת אם יש בה טענת בתולים ת'-ד
חליצתו פסולה משום שאין בו דעת או שאינו באמר ואמרה י'-מח
חרש וחרשת שחלצו י'-מט
חרשת שנשאת לכהן אם אוכלת בתרומה י'-נד
נשא ונתפקח, דין הכתובה ת'-ג
נשא פיקחת ונתפקח אם צריך לקדשה שנית ת'-ג
פקח שנשא חרשת אם כתובתה מאתיים ת'-ב
תרומתו אי הוי תרומה י'-נג

ג'- גיטין • גט'- גט חליצה • י'- יבמות • יבו'- יבום וחליצה • כ'- כתובות • מ'- מיאון • נ'- נדה • נדר'- נדרים • נז'- נזיר
סד'- סדורא דחליצה • עב'- עבדים • ער'- עריות • ק'- קידושין • ת'- תוספתא

מפתח כללי - ענינים
על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

חשוב

ע"ע אדם חשוב

חשש

למיתה אי חיישי' ק'-יד

חתן

הדר בבית חמיו, לענין חשד ק'-סה
חתן שהרויח במעות שבידו אע"פ שבטלו השידוכין הריוח שלו כ'-רסז

ט' מדות

בני ט' מדות אם יכולים ליכנס לביהמ"ק ער'-ו

טבול יום

טבול יום אינו מטמא את המשקים נ'-ז
טבול יום מדאורייתא נ'-ז
טבול יום מטמא אוכלי תרומה נ'-ז

טבילה

אי מהני כשכבר טבלה ולא גזרינן משום סרך בתה נ'-לא
אי מותר לטבול בשבת משום סחיטה ומתקן נ'-ס,סא
אם ביום אידם התירו להם לטבול אפי' ביום ז' נ'-לג
אם דינים אלו הוה לטהרות או ג"כ לבעלה נ'-נה
אם הרופא אומר שכדי שתכנס להריון צריכה לטבול קודם, מותר להקל בימי פליטתה ע"י שאלת חכם נ'-ל
אם התירו לחוף בע"ש ולטבול בשבת דהוה תרי קולות נ'-לג
אם טבילתה צריכה להיות משחשיכה או בסמוך או בסמוך לחשיכה ג"כ טוב נ'-לא
אסור לטבול ביום ח' או ט' משום סרך בתה נ'-לא
אשה לא תעמוד ע"ג כלי חרס ותטבול נ'-מד
בגר מכניסתו לכלל ישראל, והמילה מוציאתו מכלל עכו"ם ק'-יד
ביום החופה בעינן טבילה ולרא"ש משום חימוד נ'-סג
גיורת מעוברת אם צריכה לכוון בטבילתה אף על העובר מ'-מח
גר קטן מטבילין אותו ע"ד ב"ד מ'-מו. ק'-יד
דין מיחף ביממא ומיטבל בלילה נ'-נב
דין שלא תטבול ע"ג כלי חרס ואם טבלה כראוי עלתה לה טבילה בדיעבד נ'-סח
דין שלא תטבול ע"ג כלים שמקבלים טומאה מגביהם ודיני גזירת מרחצאות נ'-סח
דין שצריכה חפיפה ושריקת השערות סמוך לטבילה נ'-נט
דיני חציצה בשערות נ'-לח,סא
היכא דאיכא אונסא התירו לטבול ביום למחרת נ'-לג
הנוגע במשכבה של נדה טעון טבילה נ'-מג
זבה מד"ת טובלת ביום ז' אחר הנץ נ'-לא
חייבי טבילות טבילתן ביום נדה ויולדת טבילתן בלילה נ'-לא
טבילה בזמנה מצוה ואם בזמנינו הוה טבילה בזמנה נ'-ס
טבילה מדאורייתא מהיכן ילפינן נ'-לא
טבילת נדה דרבנן וזב וזבה דאורייתא נ'-מא
כד מנסבין לקטנה צריכה טבילה נ'-כח
כיצד תעמוד בשעת טבילתה נ'-נה
כל חייבי טבילות טובלות כדרכן ביוה"כ נ'-לא
לא תטבול אשה בכל מקום שיש טיט בקרקעתו של המקום, שהוא חוצץ ברגליה נ'-סט
לא תטבול אשה בנמל והטעם נ'-סט
לא תטבול במקום שעוברים ושבים יכולים לעבור שם נ'-סט
מה דאמרינן דנדה טובלת בליל שמיני נ'-כז
מנין שטבילת נדה לאחר ז' נ'-לא
נאמנת לומר שטבלה ואפי' שקשה לה נ'-עט
נדה דאורייתא טובלת בליל ח' נ'-לא
נדה ויולדת טובלות כדרכן בלילי יוה"כ נ'-לא
נדה שנאנסה וטבלה אסורה בתרומה ואם מותרת לבעלה נ'-מא
נדה ששכבה ליד בעלה ולא אמרה שטבלה נאמנת נ'-פ
נשים ואנשים דידן טובלים בשבת נ'-סא
צריכה האשה לטבול כדרך גדילתה נ'-עא
צריכה האשה לעמוד ע"ג נ'-סא
צריכה לחוף קודם הטבילה, ואם חפפה באותו יום של טבילה נ'-לד,נב
ראוי להחמיר ולמעט מלטבול שלא בזמנה בשבת נ'-ס
רבנן גזרו לזבה לטבול ביום ז' שמא תסתור נ'-לא
ע"ע שערות, חפיפה, חציצה, ברכה

טבילת עזרא

אי חיישינן באיש לחציצה בטבילת עזרא נ'-מט
בטבילת עזרא אינו חופף גופו קודם נ'-מט
ברכת טבילת עזרא יכול לברך קודם הטבילה נ'-נא
י"א שבטבילת עזרא אין חציצה אלא ברוב גופו נ'-מט

טבל

אינו רוצה לאכלו, אם מחוייב בתרו"מ ק'-סו
איסורו ק'-סו
מתנות שלא הורמו כהורמו דמיין ק'-סו

טבע

רוב התלוי בטבע אי מקרי רובא ק'-א

ג'- גיטין • גט'- גט חליצה • י'- יבמות • יבו'- יבום וחליצה • כ'- כתובות • מ'- מיאון • נ'- נדה • נדר'- נדרים • נז'- נזיר
סד'- סדורא דחליצה • עב'- עבדים • ער'- עריות • ק'- קידושין • ת'- תוספתא

מפתח כללי - ענינים

על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

טבעת

אין לקדש בטבעת שיש בה אבן ק'-ע
נפ"מ בין אתרוג לטבעת קידושין השאולים בדין לכם ק'-עב
קידשה בטבעת שאולה אם מקודשת ק'-יז,עב
שאל טבעת לקדש בו אי מקודשת מדין מתעמ"ל ק'-עב

טהרות

אם מתניתין דמקואות מיירי לטהרות או אף לבעלה נ'-מד
אם ראתה דם בהשתנה אם מותרת כשפסקינן כר"י אף לטהרות נ'-פז
אשה שאין לה וסת בעי בדיקה לטהרות נ'-ג,יא
בדיקה מהני לטהר ספק טהרות נ'-יז
טבלה בג' לוגין שנפלו מחבית לים הגדול מיירי בטהרות נ'-נח
י"א דדין הפשילה בנה לאחוריה והאכילה את בנה שלא עלתה לה טבילה מדבר לטהרות דוקא נ'-ע
י"א דדין לפלוף וכחל שבעין מדבר רק בטהרות ולא לבעלה נ'-עא
י"א דמעשה בשפחתו של רבי שמצאה עצם בין שיניה הוה לטהרות וי"א אף לבעלה נ'-מח,סז
מה דאמרינן כיצד אשה תעמוד בשעת טבילתה אם הוה רק לטהרות או אף לבעלה נ'-מד,נה
מה דבעינן בדיקה קודם אכילת טהרות נ'-ג,יא
נתנה מטבע בפיה וטבלה אסורה לטהרות משום רוקה וקמ"ל דיש טבילה לחצאין נ'-מה
ראתה דם ממתי חוששת לו לענין טהרות נ'-א
שיטת ר"ת דבעינן לטהרות חפיפה סמוך לטבילה נ'-נב
שלא לאכול בטהרות בעונה הסמוכה לוסת נ'-כט

טובת הנאה

אי אית ביה דין ממון ק'-סו
גזילת דבר שיש בו טוה"נ ק'-סו
דין ירושה בו ק'-סו
הקנאתו ק'-סו
קידושין בו ק'-סו
קנין חליפין וסודר בטוה"נ ק'-סו
שעבוד בו ק'-סו

טומאה

אשה שאמרה טמאה אני וחזרה ואמ' טהורה אני כ'-קו
גדר היתר טומאת הכהן לאשתו שמתה יבו'-ט
האומרת טמאה אני לך כ'-קטז
כהן מטמא לאשתו שמתה אי הוי דוקא כשאין לה בנים יבו'-ט
מחשבה בתרומה עושה הפרשה ובטומאה רק הכשר ק'-כו

טומאת אוכלים

אוכלים אין מטמאין דאין להם טהרה נ'-עד
אחורי כלים שנטמאו אם אוסרים את האוכלים נ'-ז
טבול יום פוסל אוכלי תרומה נ'-ז
מדאורייתא אוכל מטמא כלי נ'-ז

טומאת כלים

אחורי כלים שנטמאו אם אוסרים את האוכלים למשקין נ'-ז
אם נגעו הכלים מאחורי כלי שאין לו תוך טמא כולו נ'-ז
אם נגעו המשקים מאחורי כלי מטמא מאחוריו רק כשני לתרומה נ'-ז
אם נגעו המשקין מאחורי כלי אם מטמא בתוכו לכלי הקדש נ'-ז
אסור לטבול ע"ג כלי שמקבל טומאה מגבו מגזירת מרחצאות נ'-סח
כלי חרס אין בו טומאה מגבו ואין בו טומאת מדרס נ'-סח
כלי חרס אין לו טהרה אלא בשבירה נ'-עד
כלי מתכת שנשבר עד שיוצא ממנו רמון טהור נ'-עד
כלי עץ מקבל טומאה מגבו נ'-סח
כלי שנטמא אחוריו במשקים אחוריו טמא אזנו אוגנו וידיו טהורים נטמא תוכו כולו טמא נ'-ז
מדאורייתא אין מקבל כלי טומאה אלא מאב הטומאה נ'-ז
משקה מטמא את הכלי בתוכו נ'-ז
משקין מטמאים את הכלים מדרבנן נ'-ז

טומאת משקים

אחורי כלים שנטמאו אם מטמאין משקים נ'-ז
אם נגעו המשקים מאחורי כלי אם מטמא ג"כ בתוכו בכלי הקדש נ'-ז
אם נגעו המשקים מאחורי כלים שאין לו תוך אוסר כולו נ'-ז
אם נגעו משקים באחורי כלים מטמא מאחוריו רק כשני לתרומה נ'-ז
דיני מים שאובין טומאתן והעלתם נ'-עד
הא דמשקין מטמאין את הכלי בתוכו נ'-ז
טבול יום אין פוסל את המשקים נ'-ז
כל הפוסל את התרומה מטמא משקה להיות ראשון נ'-ז
מדאורייתא אין משקים מטמאין כלי נ'-ז
מים אינם נעשים אב טומאה אפי' שיש להם תקנה במקוה נ'-עד
משקין מטמאין כלים מדרבנן נ'-ז
עיין ערך מים שאובים, השקה, המשכה

מפתח כללי - ענינים

על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

טומאת מת

אינו מטמא על אבר מן החי מאביו נז'-כח
המלקט עצמות אביו אינו מטמא להן נז'-כח
חסר אביו אבר מן החיים י"א דמטמא וי"א אינו מטמא נז'-כח
כהן אינו מטמא לאביו שאינו שלם נז'-כח

טומטום

טומטום ואנדרוגינוס לא הוי בכלל בן ובת לענין נזיר נז'-כח
טומטום שנקרע ונמצא זכר י'-מז
טומטום שקידש י'-מו

טיט

לא תטבול בנמל משום הטיט שיש שם שחוצץ נ'-סט
לא תפשיל בנה לאחוריה כשהיא ערומה לפני טבילה שמא ידבק בה טיט ויחצוץ נ'-ע
שיטת הב"ח דדוקא בדברים הנדבקים ולא בטיט נ'-ע

טירפא

טירפא בכמה כתבינן כ'-רכא

טלית

טלית זה מקודשת לי, מה דינו ק'-ז

טעות בקידושין

דעתה אמחצלת ודעתה אזוזי ק'-סו
חזרה תוכ"ד בקידושין ק'-סו
כשהטעות בכסף הקידושין ולא במהותם ק'-סו
שליח שהטעה אותו או אותה בקידושין ק'-כג
ע"ע תוך כדי דיבור

י' זהובים

מש"ה מקרי ערלה לכם ק'-סא

י"ג מדות

דבר הנלמד מי"ג מדות אי הוי ראורייתא ק'-ג

י"ג שנים

בן י"ג שנים היינו מעל"ע מ'-סד
ע"ע אם, קטן, גדול, נערה, סימנים

יאוש

אינו מוציא מרשות בעלים ער דאתי ליד זוכה ק'-לג
אינו עושה קנין ק'-לג
בדבר שאינו ברשותו ק'-סא
בשור הנסקל ק'-סא
מטעם הפקר ק'-לג
נפ"מ בין הפקר ליאוש ק'-לג,סא
קדשה בגזל דאחרים אי בעי' יאוש וש"ר ברשותו ק'-סח
קדשה בגזל שמסופק אם נתיאשו בעליו ק'-עב
שוה"נ מדין יאוש או הפקר ק'-סא
ע"ע גזל

יבום

אופן הקידושין ביבום ער'-עד,פח,צא
אחיו שלא היה בעולמו פטור מן הייבום יבו'-ב. ער'-עא,עח
אחים מן האם פטורים מן הייבום יבו'-ב
אי ש"ד לייבם גם היבמה וגם צרתה יבו'-ז
אם ארוסה מתייבמת יבו'-מו
אם כופין היבמה להתייבם לבעל מום יבו'-ג
אמירת הרי את מקודשת וכו' אי שונה בייבום מבקידושין יבו'-לג
ב' ענינים בייבום, הקמת שם וקנין אישות ער'-צג
ביאה ביבמה אי מהני מדין קידושין ער'-נח,עג,פח,צא
ביאור ענין הזיקה ביבום ער'-עה
ביבום צריך שיהיו האחים בני אב אחד י'-לג
במיתת הבעל נפקע האיסור אבל דין הממון שבקידושין נותר ער'-עו
בן ממזר זוקק ליבום יבו'-לא
בעל היבמה בלא מאמר אי לוקה ער'-עג
בקדושי מאמר אם אומרים כדת משה וישראל יבו'-לג
בת אם פוטרת מיבום ער'-סה
בת פוטרת מיבום יבו'-לא
גירשה ע"מ שאם ימות לא תהא זקוקה ליבום ג'-כ
דין היבום באנדרוגינוס י'-מה
דין היבום כשבא על אחות חלוצתו ער'-ט
דין מאמר בקידושין ער'-עג
היבם ביבמתו לא גרע משידוכין ער'-עג
היבם יורש את אחיו וזוכה בקנין כסף קידושין של האח ער'-עו
היבמה אם צריכה קנין קידושין חדש ער'-עג
היה חייב לגרשה ומת היבם מיבמה ג'-קלח
המתכוין לשם מצוה ולשם נוי בהדדי י'-ה
הנותן גט ליבמתו ג'-קמ
הסריס אם חולץ ומיבם יבו'-ב
הסריס אם חולצין ומייבמין לאשתו יבו'-ב,נ
זו שאמרה גם לי גם לך לא יהיה היתה צריכה להתייבם לבן זה ער'-עב

ג'- גיטין • גט'- גט חליצה • י'- יבמות • יבו'- יבום וחליצה • כ'- כתובות • מ'- מיאון • נ'- נדה • נדר'- נדרים • נז'- נזיר
סד'- סדורא דחליצה • עב'- עבדים • ער'- עריות • ק'- קידושין • ת'- תוספתא

מפתח כללי - ענינים

על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

זקינה, אם מותר לייבמה י'-לו
חייבי עשה אם עולין ליבום ער'-פז
יבם האסורה לו באיסור מצוה, דין הבן י'-כה
כה"ג שיבם את האלמנה באונס או בשוגג אם קנאה ער'-צא
כה"ג שייבם אלמנה אם פוטר צרתה ער'-פו
כה"ג שייבם את האלמנה אם הוא בכרת ער'-צא
כל שנאסרה עליו שעה אחת אסורה עולמית י'-סה
כנסה הרי היא כאשתו לכל דבר יבו'-ט
כשהיבמות יפרנסו עצמן יכול ליבם אף ד' וה' יבו'-ו
מאמר ביבמה עושין אירוסין או שהוא דין דרבנן ער'-עג
מיתה או נישואין מפילין ליבום ער'-עט
מלמדין הקטנה למאן כדי שהגדולה תתייבם י'-סג
ממזר פוטר אשת אביו מן הייבום מ'-נח
מצוה על הגדול לייבם ולחלוץ יבו'-ג
מצות יבמין מקדש ואח"כ בועל יבו'-לג
מתי מסתלק איסור אשת אח מן היבמה ער'-פט
נפלה לפני שוטה אי מייבמה י'-נט
נפלו לפניו כמה יבמות אם יכול לייבם כולם יבו'-ו
ענין היבום אם הוא אך להקם לאחיו שם י'-לט
עקרה מלידה אי הויא בת ייבום יבו'-ו. י'-לו
עשה דיבום אי דוחה ל"ת דאלמנה לכ"ג י'-כד
עשה דיבום אי מקרי שוה בכל ער'-פח
צרת סוטה אם מתייבמת ער'-י
קידושי יבמה אי הוי מראורייתא יבו'-כ
קנין ייבום בקטן בן ט' שנים י'-נא
קנין כסף שנתן הבעל בקידושין נמשכים אלאחר מיתתו בקידושי היבם ער'-עו
תוך ג' חדשים אסורה ליבם ג'-מו

יבום וחליצה

אחיו שלא היה בעולמו אם אשתו פוטרת צרותיה י'-יג
איילונית וצרתה מותרים בלא חליצה ער'-פ,צו
אינה יכולה להתייבם בשעת נפילה, אם צרתה פטורה י'-סו
אם אשה וקרוב נאמנים לומר שהוא היבם יבו'-יד
אם כופין היבם לחלוץ לפסולה ולא לכשרה יבו'-ל
אם מותר לחלוץ ב"פ ליבמה ולצרה יבו'-ז,מז
אם שייך שייבם לאחת ויחלוץ לאחת י'-כט
אמו אם פוטרת צרתה י'-יא
אשת קטן לא חולצת ולא מתייבמת י'-נב
בא על חמותו ומת אי צריכה חליצה מהאחין ער'-כד
בן הנולד לשומרת יבם שנשאת בלא חליצה אי הוי ממזר יבו'-כב
בתו מאנוסתו אי פוטרת צרותיה י'-טו
בתו ממפותתו אם פוטרת צרותיה י'-טו
האילונית אם מייבמת או שפוטרת צרותיה י'-ח
הבא על יבמתו ועל צרתה ער'-צ
החולץ לבימתו וחזר וקידשה ער'-פב,צ
החולץ ליבמתו וחזר ונשאת או שנשא צרתה ער'-כז
החולץ ליבמתו ונמצאת מעוברת יבו'-יט
החולץ ליבמתו, כאחד מהאחין לנחלה יבו'-כ
החולץ לצרת בתו י'-לב
החזיר גרושתו משניסת ומת אם מתייבמת צרתה יבו'-כט
היתה אחת כשרה ואחת פסולה (לכהונה) חולץ לפסולה ער'-פד
המחזיר גרושתו משנשאת, דין יבומה ער'-ט
המשומדת אי פוטרת צרתה י'-ג
חליצה של עריות אינה פוטרת הצרות י'-כז
חלץ ליבמה ולצרתה אם נפסלה הצרה לכהן יבו'-מז
חלץ ליבמתו וחזר וקידשה אם חייב כרת יבו'-ח,לד
חלץ לפסולה אי פוטר את הכשרה י'-כח
י"ח נשים פוטרות צרותיהן י'-ג
יבום וחליצה הי מינייהו קדים י'-ה
יבמה שהיא איסור מצוה אצל היבם חולצת י'-כב
יבמה שהיא איסור קדושה אצל היבם חולצת י'-כג,לה
ילדה בן ומת תוך שלשים ראה ערך נפל
יש אסורות לבעליהן ומותרות ליבמיהן יבו'-מד,מט
יש חולץ לאמו מספק יבו'-לט
כהן שנשא אילונית ומת אם מתייבמת לאחיו יבו'-מט
כופין אותו לחלוץ כשצריך לעשות כן יבו'-ד
כללים בדיני היבום והחליצה י'-ד
כשאינה רוצה לייבם אלא לחלוץ אי מקרי מורדת יבו'-ד
כשאינה רוצה לייבם אלא לחלוץ כי כייפינן ליה לחלוץ יבו'-ד
כשהיבמה אינה בת בנים אם חייב להמתין י' שנים יבו'-ה'
מצות יבום ומצות חליצה הי קדים יבו'-ד
נאסרה עליו מחמת תנאי ולא משום ערוה או פוטרת צרתה י'-ג
נשא ב' נשים ומת ביאת אחת מהן פוטרת חבירתה י'-כז,ל
סוטה שמת בעלה אם מתייבמת ער'-י
עובר שכלו לו חדשיו ומת תוך ל' אי פוטר מחליצה ער'-סו
עם צריכה היבמה להמתין מלהינשא ג"כ לאחר מיתת היבם יבו'-כו
ענין בתו הפוטרת צרותיה י'-ה,יג
פסולי קהל ופסולי כהונה שנשאו ישראלית ומתו אם מתייבמות נשותיהן יבו'-נ
קידושין תופסין בחייבי לאוין ונפטרין בכך מן היבום והחליצה ער'-פו
שומרת יבם שזינתה אם מותר ליבמה מ'-מה. יבו'-כח
שומרת יבם שנשאת בלא חליצה והיו לה בנים יבו'-כב

ג'- גיטין • גט'- גט חליצה • י'- יבמות • יבו'- יבום וחליצה • כ'- כתובות • מ'- מיאון • נ'- נדה • נדר'- נדרים • נז'- נזיר
מד'- מדורא דחליצה • עב'- עבדים • ער'- עריות • ק'- קידושין • ת'- תוספתא

מפתח כללי - ענינים
על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

שומרת יבם שנתקדשה בלא חליצה יבו'-כא

יבם

אינו רשאי למכור מאומה מנכסי אחיו יבו'-נט
אם אשה וקרוב נאמנים לומר שהוא היבם יבו'-יד
אם צריכה היבמה להמתין מלהינשא ג"ח לאחר מיתת היבם יבו'-כז
דין ספק ובני יבם הבאים לחלוק בנכסי סבא ת'-ד
דין ספק ויבם הבאים לחלוק בנכסי סבא ת'-ד
היבם אם נוטל חלק הבכורה דאחיו המת בירושת אביהם יבו'-כא
היה חוב אצל המת אם יכול להחזיק לעצמו ממטלטליו יבו'-נט
יבם בנכסי המת כבנו יבו'-כא
מי קושר המנעל להיבם סד'-סו
מיאנה בבעל מותרת לאביו, מיאנה ביבם אסורה לאביו מ'-ד
נוטל חלק המת בירושתו יבו'-ו
קטנה שנתארמלה אם נאסרה אף בקרובי היבם מ'-ו
שומרת יבם שקידש אחיו את אחותה יבו'-טו

יבמה

אי שייך דין קטלנית ביבמה ער'-עב
אם היא כא"א או לא מ'-כז
אם נאמנת הצרה להעיד לחבירתה יבו'-נב,קז
אם נפקעין הקידושין במיתת האח ק'-ז
אם קידושין תופסין בשומרת יבם ער'-נז
ב' יבמות שאמרו מת בעלי ונולדו להם בנים מהיבם ומת היבם אי מותרות לשוק יבו'-נג
בזיקת ב' יבמין חולץ אפי' בדליכא צרה יבו'-מח
דין יבמה שהיא אחות אשתו לאחר מיתת אחותה יבו'-טז
הבא על יבמה ובא אחד מן האחין על צרתה ער'-פב
הותרה ונאסרה וחזרה והותרה אי חוזרת להיתירה הראשון יבו'-מד
הטעם שהבא עליה בלאו ולא במיתה ק'-ז
הפסולים להעיד להתיר יבמה לשון יבו'-לז
הפסולין להעיד להתירה, אם נאמנים כשמביאין כתב המוכיח שמת בעלה יבו'-לח
זינתה, אינה נאסרת על יבמה ער'-עו
זיקת יבום, מחמת קנין הממון דכסף קידושין יבו'-כח
זיקת שני יבמין אי הוי דאורייתא יבו'-מז
כתובת היבמה על נכסי בעלה הראשון יבו'-לד
לעולם ידבק אדם עצמו בחליצה נ'-ח
מזונות היבמה על מי יבו'-כז
מלמדים את הקטנה שתמאן ליבמין נ'-ח
מתייחד אדם עם שתי יבמות יבו'-נו
נקנית אף בביאת איסור ק'-פה
נתן גט אחר שעשה מאמר אי מותרת להתייבם יבו'-מח
נתן גט למאמרו אי נאסרה לכהן יבו'-מח
עד אחד ביבמה לשוק מהו יבו'-לו,לז
עדים המכחישין זא"ז בהתרת היבמה יבו'-לח
קונה את עצמה במיתת היבם יבו'-לב
קידושין מאיש זר אין תופסין ביבמה ער'-עד
שומרת יבם שזינתה אם בנה ממזר ער'-נו
שתי אחיות שנשאו לשני אחין ונפטר אחד מהאחים דין אם נפלה הגדולה או הקטנה נ'-ח

ידים שאין מוכיחות

בגיטין ובקידושין ק'-נה

ידים

גיטה וידה באין כאחד ג'-כג
זרק גט לתוך ביתה וחצירה ג'-כה
חצר משום יד או משום שליחות ג'-לב
ידים שאין מוכיחות בגט ג'-ז,סו,קנז
ידים שאין מוכיחות בקידושין ג'-ז,סו
קטן אית ליה יד בדעת אחרת מקנה אותו ג'-צד
קטנה יש לה יד לזכות לעצמה ג'-נה

יוה"כ

מתקינין לכה"ג אשה אחרת לפני יוה"כ ג'-טז

יו"ט

אם חל יו"ט ביום חמישי חופפת ברביעי נ'-נט,סא
אם חל יו"ט במוצ"ש מתי חופפת נ'-נט
דין שאסור לסרוך ביו"ט משום תולש נ'-נט,סא
מותר לטבול ביו"ט לנשים וכן אפי' לאנשים הטובלים נ'-סא
ראוי להחמיר שלא לטבול טבילה שלא בזמנה ביו"ט נ'-ס
שאר דבירם הנדבקים יכולה להוריד ביו"ט חוץ מקשרי שערותיה נ'-סא

יולדת

דין מפלת עיין ערך מפלת
המקשה ט"ו או יותר ימים קודם ללידה הוה זבה נ'-ה
טבילת יולדת בלילה נ'-לא
יולדת טמאה למפרע מעת לעת ומפקידה לפקידה כחכמים נ'-א
מעשה וילדה בת שבע נ'-כח

ג'- גיטין • גט'- גט חליצה • י'- יבמות • יבו'- יבום וחליצה • כ'- כתובות • מ'- מיאון • נ'- נדה • נדר'- נדרים • נז'- נזיר
סד'- סדורא דחליצה • עב'- עבדים • ער'- עריות • ק'- קידושין • ת'- תוספתא

מפתח כללי - ענינים

על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

יום ו'

נישואין ביום ו' ק'-פא

יום ולילה

חליצה בלילה אי כשרה בדיעבד יבו'-יא
נתינת גט ביום דווקא יבו'-יב

יחוד

אם אשה מותרת להתייחד עם שני אנשים יבו'-נז
אם מותר להתייחד עם הרבה נשים יבו'-נז
אם קטן יכול להיות שומר לענין ייחוד יבו'-נו
בשדה, עם אשה וקטנה יבו'-נו
האשה המתייחדת עם עכו"ם כ'-קיז
המגרש את אשתו ולנה עמו בפונדקאי ג'-קיח
המתייחד בבית תמיו ל"ל טענת בתולים כ'-י
המתעסק עם נשים ואשתו עמו אם מותר להתייחד עמהם יבו'-נז
הן הן ערי יחוד ועדי ביאה ג'-קיח
כל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא גדר קדושה יבו'-נו
כשבעלה בעיר אם יש איסור ביחוד מ'-לה
להתייחד עם קטנה אי שרי יבו'-נו
מלקין על היחוד ואין אוסרין מ'-לה
מתייחד אדם עם שתי יבמות יבו'-נו
נתייחד עמה לאחר שכתב את גיטה וגירשה בו ג'-קטז

יחס

בני שפחה אם יש להם יחס לאב ער'-מה

ים

קידשה במנה וזרקתו לים ק'-סב

ימות המשיח

אם עתידין ממזרין להיות כשרים לימות המשיח ער'-מו

יעוד

יעוד לבן ע"י האב ק'-יב

יצר הרע

יצרו של איש גדול משל אשה מ'-סב

ירושה

בדבר איסור ק'-סו
בטובת הנאה ק'-סו
במעשר ק'-סו
בן הגר שהורתו היתה שלא בקדושה אינו יורשו מ'-מט
בע"ז ק'-סו
בעל בנכסי אשתו יורש, או לוקת הוי כ'-כט
בפתות משו"פ ק'-סו
בפטר חמור ק'-סו
בצדקה ק'-סו
גר, אם יורש אביו ק'-סו
דין ספק ובני יבם הבאים לתלוק בנכסי סבא ת'-ד
דין ספק ויבם הבאים לחלוק בנכסי סבא ת'-ד
הארוס אינו יורש ארוסתו ואם מתה מן הנשואין קודם שנבעלה מחלוקת כ'-לב
החולץ ליבמתו, כאחד מהאחין לנחלה יבו'-כ
היבם אם נוטל חלק הבכורה דאחיו המת בירושת אביהם יבו'-כא
היבם יורש את אתיו וזוכה בקנין כסף קידושין של האח ער'-עו
היבם נוטל חלק המת בירושתו יבו'-ו
יבם בנכסי המת כבנו יבו'-כא
יהיב דעתו לגרש ומתה ג'-ד
יורשין שבקשו להנתן בידם הנכסים והם יתנו לאלמנה אין שומעין להם ואפי' יתנו משכון כ'-מ
יורשין שרצו לסלק הכתובה לאשה ולסלקה ממזונות כ'-מב
ירושת הבעל דאורייתא או דרבנן כ'-לב
יתומים שבאו לחלוק בנכסי אביהם כ'-קלב
כל דאיתיה בירושה איתיה במצוה לקיים ד"ה ק'-סו
כל זמן שלא לקחוה יורשים הוו נכסי המת ק'-סו
מחילה בו ק'-סו
מת ע"פ אחר שש אם בניו יורשים החמץ ק'-סו
שומרת יבם שמתה מי יורשה יבו'-כג

ירושלים

ממזר אסור ליכנס לירושלים ער'-מו

ישראל

אם יכול לזכות בחמץ בפסח דגוי ק'-סו
אתם קרויים אדם ק'-י
בגיטין הקילו שלא יהו בנות ישראל עגונות ג'-נא
בהגבהת ע"ז אינה בטילה עולמית ק'-סו
בנך הבא מן העכו"ם אינו בנך אלא בנה מ'-מח
בנך הבא מן השפחה אינו בנך אלא בנה מ'-מח
גט מעושה בישראל ג'-קכב
הא דלא בטלי ישראל ברוב אוה"ע ק'-י
עבד הבא על בת ישראל אם הולד ישראל מ'-מד

ג'- ניטין • גט'- גט חליצה • י'- יבמות • יבו'- יבום וחליצה • כ'- כתובות • מ'- מיאון • נ'- נדה • נדר'- נדרים • נז'- נזיר
סד'- סדורא דחליצה • עב'- עבדים • ער'- עריות • ק'- קידושין • ת'- תוספתא

מפתח כללי - ענינים

על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

עו"כ הבא על בת ישראל אם הולד ישראל מ'-מד
עו"כ על דעת עצמו עביד או על דעת ישראל ג'-ס
עו"כ שילדה מישראל ג'-לז
קדושת ישראל אינה נפקעת ק'-צב
תרי ישראל לא חשידי אשיקרא ג'-נ

יתום - יתומה

אין מקבלין עדות על נכסי יתומים קטנים כ'-ריד
אין נפרעין מנכסי יתומים אלא מן הזיבורית כ'-רעא
אשה שמכרה שוה מנה במאתים הריוח ליתומים, בפחות המקח בטל כ'-רמז
בחשש לקדש יתומה שמא קידשה אביה ע"י שליח ק'-י
יתום אין מניחים אצל מי שראוי ליורשו כ'-קיב
יתום ויתומה שבאו לינשא האשה קודמת כ'-קעט
יתומה שבגרה או נשאת ולא מיחתה אבדה פרנסתה כ'-קפה
יתומה שהשיאוה אמה ואחיה משתגדיל יכולה להוציא מה שראוי לה כ'-קפא,קפג
יתומה שנתארסה אי הפסידה מזונות כ'-מז,קנז
יתומים אחים חייבים בעישור נכסים לאחיותיהם, ומצי לסלקן בזוזי כ'-קפד,קפו
יתומים מן היתומים לא יפדעו אלא בשבועה כ'-ריד
יתומים שטענו אפקדון שמא של אבינו הוא כ'-רט
יתומים שמכרו במדור אלמנה לא עשו כלום כ'-רנז
יתומים שקדמו ומכרו בנכסים מועטים כ'-קפג
יתומים שרצו להעלות על נכסי אביהם יפה דינר וליטול כב"ד כ'-ריח
מי שיש בידו מעות יתומים יעסוק עמהם במאמר בית דין כ'-רנא
מילתא דלא שכיחא ליתמי אי טענינן מחלוקת כ'-רט
מצוה דרבנן על היתומים לפרוע חוב אביהם כ'-רכב
נכסים לאחר מיתת הבעל, בחזקת יתומים או אלמנה כ'-צא

כהן גדול

דין ב' נשים לכה"ג ק'-פז
מ"ע לכה"ג לישא בתולה ק'-פז
נשא אלמנה ואח"כ נעשה כה"ג ק'-פז
קידש אלמנה בביאה ק'-פה

כהן הדיוט

קידש גרושה בביאה ק'-פה

כהן

אי גזרו על הזנות רק בכהן או גם בישראל ער'-טו
אי פסקינן דיש חלץ מחייבי עשה אם לאו יבו'-נ
איסור בזונה הוא בו ולא בה ג'-ו
איסור גרושה לכהן, בפנויה ג'-קמב
אלמנה מן הנשואין אם צריכה חליצה מכה"ג ער'-פה
אלמנת עיסה אי כשרה לכהונה ער'-י
אפילו כהן שהוא פצ"ד לא יבא בקהל ה' מ'-נג
אשת כהן שיצא עליה קול שגרשה הבעל ג'-קכג
בני ט' מדות אם יכולים ליכנס לביהמ"ק ער'-ו
בת חלל אי כשרה לכהונה ער'-ה,יא
גדר היתר טומאת הכהן לאשתו שמתה יבו'-ט
גיטא דמסיר מודעא עליה לא פסיל לכהונה ג'-פז
גירושין על תנאי בשכ"מ כהן ג'-טז
גר מותר בכהנת מ'-מט
היתה אחת כשרה ואחת פסולה (לכהונה) חולץ לפסולה ער'-פד
הנבעלת מבהמה אם נפסלה מן הכהונה ער'-ז
הנבעלת ממי שאינו איש אם נפסלה מן הכהונה ער'-ז
הפגום אם מותר לישא כהנת ער'-מו
הפסולה לכהונה מדרבנן ער'-יא
חלץ ליבמה ולצרתה אם נפסלה הצרה לכהן יבו'-מז
חרשת שנשאת לכהן אם אוכלת בתרומה י'-נד
כה"ג מתקינין לו אשה אחרת לפני יוה"כ ג'-טז
כה"ג שגירש ע"ת ונשא ע"ת ג'-טז
כה"ג שייבם אלמנה אם פוטר צרתה ער'-פו
כה"ג שייבם את האלמנה אם הוא בכרת ער'-צא
כה"ג שייבם את האלמנה באונס או בשוגג אם קנאה ער'-צא
כהן אסור ליטמא לארוסתו ודעת רש"י דברגל אשה נמי אסורה ליטמא כ'-לג
כהן יכול לגרש את אשתו ע"ת ג'-פז
כהן מטמא לאשתו שמתה אי הוי דוקא כשאין לה בנים יבו'-ט
כהן שבא על אנוסת חבירו אי הוי הולד חלל יבו'-נ
כהן שבא על מצרית שנית ער'-יז
כהן שהי' אוכל בתרומה והרגיש שנזדזעו איבריו אוחז באמתו ובולע נ'-יט
כיצד תעמוד האיש או האשה כשהכהן רואה נגעיהם נ'-נה
כל שחוצץ בכהנים חוצץ בגר ועבד משוחרר נ'-לט,מד
מוכת עץ אי שריא לכהן יבו'-נח
ממזר ת"ח קודם לכהן ע"ה איך יתכן שיפגשו שניהן ער'-מו
נבעלה לאחר אם מותרת לבעלה הכהן ער'-ג
נבעלה לבהמה אי כשרה לכהונה מ'-מו
נפ"מ בין אם עושה את הנבעלת זונה או חללה ער'-יז
נשא אילונית ומת אם מתייבמת לאחיו יבו'-מט
נשא אנוסת עצמו מפקינן לה מיניה בגט יבו'-נ
נתגרשה ע"ת ולא קיימתו ומת המגרש ונישאה לכהן ג'-טז

ג'- גיטין • גט'- גט חליצה • י'- יבמות • יבו'- יבום וחליצה • כ'- כתובות • מ'- מיאון • נ'- נדה • נדר'- נדרים • נז'- נזיר
סד'- סדורא דחליצה • עב'- עבדים • ער'- עריות • ק'- קידושין • ת'- תוספתא

מפתח כללי - ענינים

על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

נתייחדה עם עכו"ם אם אסורה לכהן מ'-לח
נתן גט למאמרו אי נאסרה לכהן יבו'-מח
סתם בעולה דומה שאין ידוע ממי פסולה לכהונה ער'-מד
עבד כהן שאוכל בתרומה אי מקיים מצוה ג'-לט
עשה דייבום אי דוחה ל"ת דאלמנה לכה"ג י'-כד
פנויה שזנתה אם מותרת לכהונה מ'-מד
פסולי כהונה שנשאו ישראלית ומתו אם מתייבמות נשותיהן יבו'-נ
צרת חלוצה אי שריא לכהונה ער'-מד
צרת חלוצה מותרת לכהן יבו'-ל
קטנה שנשאת לכהן אם אוכלת בתרומה י'-נד
ריח הגט פוסל לכהונה ג'-פה
שומרת יבם שזינתה אי מותרת לכהן מ'-מה. יבו'-כח

כהנות

כהנות חופפות וסורקות שלא תחלק בין נדה לנדה נ'-נד
כהנות צריכות בדיקה לפני אכילתן בתרומה נ'-יא
נבעלה בת ג' שנים אם פסולה לכהונה נ'-כח
נבעלה בת ג' שנים כשהרגישה וטעמה טעם זנות נ'-כח

כוס של ברכה

אסור לאדם זר לתת לאשת חבירו מכוס של ברכה נ'-פ
כלה כשהיא נדה אם מותרת לשתות מכוס של ברכה בשבע ברכות נ'-פ
מסעודת ברית מילה מותרת בכוס של ברכה נ'-פ
תשיית נדה מכוס של ברכה נ'-פ

כותי

בזה"ז הכותים כעו"כ לכל דבריהם ג'-לז
כותי שקידש ג'-לז
עד כותי ג'-מז
עד כותי בגיטי נשים ושחרורי עבדים ג'-לז
עדי ישראל מהני לקול ולא עדי כותים ג'-נב

כותי

אי הוו גירי אמת או גירי אריות ק'-צ
אי הוי כעכו"ם ק'-צ
קידש אשה ק'-צ

כח ב"ד

ע"ע ב"ד, הפקר ב"ד

כיבוד אב

כשאביו רשע אם חייב על מכתו וקללתו יבו'-לא

כל

אם פי' כל הוה כולו או רובו נ'-א

כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש

אופן האפקעינהו בביאה דשוינהו לעדים פ"ע ק'-צג
אם שייך לתקן תקנה חדשה ולהפקיע הקידושין ק'-ו
במקדש בביאה אי אמרי' ק'-ג
במקדש במלוה ופרוטה ק'-נח
במקדש חייבי לאוין ק'-פט
הגדר בזה ק'-ו
כח חכמים בהפקעת הקידושין מ'-מז
קידש אשה בכסף אסור א"א אפקעינהו ק'-ו
תינח בכסף אפש"ל הפקירו ב"ד כספו משא"כ בביאה ק'-צג

כל המחזיק בה זכה

כשהוזמו עדיו דשוה"נ, הטעם בזה ק'-ס

כל מילתא דא"ר ל"ת וכו'

בביאת איסור ק'-כה

כלאי הכרם

המקדש בכלאי הכרם ק'-ס
מכרן וקידש בדמיהן ק'-ס

כלב

ראוי רק לכלב אי מיקרי שו"פ ק'-יט
ע"ע תנם ע"ג כלב

כללי הפוסקים

בפלוגתת ר' יוחנן וריש לקיש דאיכא אחרינא בהדי דר"ל
כמאן פסקינן ער'-כז
בפלוגתת רב אשי ורבינא כמאן פסקינן ער'-כח

כסות

ע"ע שאר

כסף

אופן עובר לעשייתן בברכת אירוסין בקידושי כסף ק'-א
אי עונשין אאיסור א"א כשקדשה בקנין כסף ק'-ג
אם צריך שיחסר מהמקדש כסף קידושין ק'-מט
בקידושין, אי הוי מדאורייתא ק'-ג
דינא דמעות קונות בקידושין ק'-ו
דעתה אמחצלת ודעתו אזוזי ק'-סו
הא דלא ילפי' קידושין בכסף מנערה המאורסה ק'-ג

ג'- גיטין • גט'- גט חליצה • י'- יבמות • יבו'- יבום וחליצה • כ'- כתובות • מ'- מיאון • נ'- נדה • נדר'- נדרים • נז'- נזיר
סד'- סדורא דחליצה • עב'- עבדים • ער'- עריות • ק'- קידושין • ת'- תוספתא

מפתח כללי - ענינים
על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

התקדשי במנה ונתן לה דינר ק'-עא
התקדשי לי לאחר ל' יום ונתאכלו המעות, ע"ע זמן ק'-כד
טעם חדש בהא דבפמשו"פ לא מיקניא האשה ק'-ד
כסף קידושי הקטנה לאביה ק'-לא
מעשה בקידושין מיקרי בנתינת הבעל או בקבלת האשה ק'-כו
נפ"מ בין קידושי שטר לכסף בדין שליח נעשה עד ק'-עג
נפ"מ בין קנייני כסף שטר וביאה ק'-ג
קידושי בתו משהוכר עוברה בקידושי כסף ק'-לג
קידש בכסף איסור א"א אפקעינהו ק'-ו
קידש במעות שקיבל מלוקח ובטל המקח, אי בטלו הקידושין ק'-ו
קנין הכסף בקידושין צריכה האשה לזכות בו ק'-ד
שטר שא"ב שו"פ אמאי לא ניחוש שמא שו"פ במדי ק'-כה
תינח בכסף אפש"ל הפקידו ב"ד כספו משא"כ בביאה ק'-צג
ע"ע ממון, מעות, פחות משו"פ, פרוטה

כפיה

יש כפי' בשוטים ויש בדברים ק'-לז

כרות שפכה

פרטי דינים בהלכותיו מ'-נג,נה,נו

כרת

חמותו לאחר מיתה בכרת או בשריפה או איסור ק'-ח

כתובה

אי נאמנת האשה לומר שאינו יורה כחץ מ'-נח
אין היבם רשאי למכור מאום מנכסי אחיו יבו'-נט
אין כתובה נגבית ממטלטלין יבו'-נט
איני רוצה אלא היא בבגדה והוא בבגדו יוציא ויתן כתובה כ'-קלג
איסור חופה בשבת משום קנין או כתיבת כתובה ק'-פה
אלו נשים יוצאות שלא בכתובה מ'-ל
אלו נשים שאין להם כתובה אי יש להם תוספות כ'-רנג
אלו נשים שאין להם כתובה ולא פירות ולא מזונות כ'-רנב
אלמנה יש לה כתובה מבעלה השני כ'-קכו
ארוסה אי אית לה כתובה כשלא כתבו לה כ'-לו,קיג
ארוסה אם יש לה כתובה ק'-לח
ארוסה אם יש לה כתובה ג'-ב
ארוסה שמתה אין היורשין גובין כתובתה כ'-לד
ארוסה שתפסה לכתובתה אי מהני כ'-לה
אשה שאמרה בעינא חוטרא לידא כו' יוציא ויתן כתובה, ואפילו יש לו בנים מאשה אחרת כ'-פג
אשה שהפקידו גבה מלוגא דשטרי וטוענת לכתובה תפסתי כ'-כג
בחסרון הכתובה אי מקרי חופה ראויה ק'-פה
בכתובת הקטן אם גובים ממשועבדים מ'-כג
בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה כ'-קיג
גט, כתובה ומיתה כמה כתובות גובה כ'-קסט
גרשה שני בלי בנים אי יש לה כתובה כ'-עח
דין הכתובה באיילונית ער'-צז. ת'-ד
דין הכתובה בגוי שבא על בת ישראל ונתגייר ת'-ג
דין הכתובה בעבד שבא על ב"י ונשתחרר ת'-ג
האשה שטענה השתא הוא דכחשי ועד עכשיו הייתי ראוי' לילד כ'-עח
הטוענת קידשתני אם כייפי' ליה ליתן גט וכתובה ק'-לז
היה ליבם חוב אצל המת אם יכול להחזיק לעצמו ממטלטליו יבו'-נט
המארס את בתו וגירשה או נתארמלה כתובתה לאב כ'-קכו
המדיד אשתו שלא תשאיל יוציא ויתן כתובה כ'-קצא
הממאנת אם יש לה כתובה ותוספת מ'-ז
הממאנת השה והאיילונות אין להם כתובה ג'-קלד
הפוגמת כתובתה לא תפרע אלא בשבועה כ'-צח
הפוחתת כתובתה, מה בין פוגמת לפוחתת כ'-ק
התנה בקידושין ע"מ שהיא בתולה ונמצאת מוכת עץ דין כתובתה יבו'-נז
חדש שנשא ונתפקח, דין הכתובה ת'-ג
טעם לסידור מסכת כתובות קודם קידושין י'-ב
טענה קידשתני ונתן גט מעצמו מחוייב ליתן כתובה ק'-פ
כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה אי אית לה כתובה ותוס' כ'-ח
כתב לה כתובה מן האירוסין או טרפה ממשעבדי כ'-קכח
כתובה אי בעי קנין כ'-לט
כתובה כמעשה ב"ד דמיא ג'-מט
כתובה לא ניתנה לגבות מחיים כ'-קסא
כתובה נגבית ממקרקעי וממטלטלי מתקנת הגאונים כ'-מ,נ,קמט
כתובה נגבית מן האירוסין או מן הנישואין כ'-קכז
כתובה נגבית מן הזיבורית כ'-מט
כתובה שכתב בה שבחא ולא קני מניה דבעל לא גבי כ'-לט
כתובת אשה ובע"ח וליכא דקדים מינייהו כ'-נג
כתובת אשה תקנתא דרבין כ'-נד
כתובת היבמה על נכסי בעלה הראשון יבו'-לד
כתיבתה קודם הקידושין או לאחריה י'-ב
מוחלת כתובה אינה יכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי כ'-ריג
מוכת עץ אי כחובתה מנה יבו'-נז
מוכת עץ יש לה כתובה כ'-קלא

ג'- גיטין • גט'- גט חליצה • י'- יבמות • יבו'- יבום וחליצה • כ'- כתובות • מ'- מיאון • נ'- נדה • נדר'- נדרים • נז'- נזיר
סד'- סדורא דחליצה • עב'- עבדים • ער'- עריות • ק'- קידושין • ת'- תוספתא

מפתח כללי - ענינים
על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

מעמ"ש בכתובה ג'-מא
מפני מה תקנו כתובת בנין דכרין כ'-קנה
מת הארוס ארוסה גובה כתובתה, ודוקא מנה ומאתים כ'-לה
נעילת דלת בכתובה, אי שייך ק'-עג
נשא א' מחייבי לאווין אם יש לה כתובה י'-כו
נשאת לשלישי למי שאין לו בנים תצא בלא כתובה כ'-עט
נשים שאין להם כתובה אין להם תוספת ג'-קלד
על נכסי הבעל מוטלין פריעת הכתובה יבו'-נט
פקח שנשא חרשת או שוטה אם כתובתה מאתיים ת'-ב
קטן שקידש אשה, דין כתובתה מ'-כב
קטנה היוצאת בגט אם יש לה כתובה ותוספת מ'-ז
קטנה שקדשה אביה אם כתובתה מאתיים ת'-ב
שהה עשר שנים עם אשתו ולא ילדה יוציא ויתן כתובה כ'-עו,עז
שוטה שנשא ונשפה, דין הכתובה ת'-ג
תפסה מטלטלי לכתובתה מחיים אי מהני כ'-נ
תפסה מטלטלין לכתובתה אי מהני, ואי בעי תפיסה בב"ד כ'-מ,נ,קמט
תפסה שטרות מחיים אי מהני כ'-מ,נ,קמט

כתם

אין כתם ניכר כ"כ על בגד צבוע נ'-עו
אם תולים הכתם בדם ירוק נ'-כב
אם תקנת בגד צבוע הוא כדי שלא תטמא ע"י כתם נ'-עו
בבגד צבוע אם יש דין כתמים בכלל ואם נטמאת עי"ז האשה והבגד נ'-עו
בגד צבוע שאין בו דין כתמים אם דוקא שצבעו אותו או אפי' שכך הוא מתחילת ברייתו נ'-עו
דם שחור שבהעברת סממנים על הכתם עבר או דיהה הרי זה כתם נ'-כב
מתי נעשה תקנת בגד צבוע לכתמים נ'-עו

לא יהיה קדש

אופן המהב"ע בבן ממזר ק'-א

לא ירבה לו נשים

אם האיסור בביאה דוקא ק'-ג

לא תחלל את בתך

השיא בתו לפסול על מי קאי האיסור ק'-מב
כללי הפסולין ק'-מב
נישאה הבת מעצמה לפסול ק'-מב

לא תעשה

תנאי באיסור לא תעשה אי הוי אין בידה לקיימו י'-יט

לאו שאין בו מעשה

לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו נז'-יג
ניקף ע"י אשה אי עובר בלאו נז'-יג

לדידי שוה לי

בפדיון הבן ק'-ע
גדרו ק'-ע
שייך רק כשידוע שויו ק'-סד

להד"מ

הטוען לא היו דברים מעולם, ג' פי' חדשים כ'-רג

לוה

ע"ע מלוה

לוקח

כליו של לוקח ברשות מוכר לגבי קנין ג'-כו
ע"ע מקח וממכר

לי

לא אמר לי בקידושין ק'-נה

לכם

באתרוג דמע"ש ק'-יז
באתרוג הפקר ק'-יז
בערלה ק'-סא
בקידושין ק'-יז
דין ממון או היתר אכילה ק'-יז
נפ"מ בין אתרוג לקידושין בדין לכם ק'-עב
ע"ע מתנה ע"מ להחזיר, ע"ע שאולה, ע"ע גזל

לעולם בהם תעבודו

המעוכב גט שחרור אי איכא ביה הלאו עב'-פא
רשות או חובה עב'-עח
שפחה שנוהגין בה מנהג הפקר אם מצווין לשחררה עב'-עח

לשבת יצרה

כשאינו מוליד אי מקיים עכ"פ מ"ע דלשבת יצרה ק'-א

מפתח כללי - ענינים

על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

לשמה

אמר לשפחתו צאי והתקדשי אי הוה כנכתב השטר איסורין שלא לשמה — ער'-כו
בעדים החותמים על הגט — ג'-לו
בפ"נ ובפ"נ לשמה ע"ע בפני נכתב — ג'-לו
בשורה אחת לשמה סגי — ג'-לו
דין לשמה בגט — ג'-לו
כתב שטר אירוסין לשמה ושלא מדעתה — ק'-פד

מאמר

אמירת הרי את מקודשת וכו' אי שונה ביבום מבקידושין — יבו'-לג
בעל היבמה בלא מאמר אי לוקה — ער'-עג
בקידושי מאמר אם אומרים כדת משה וישראל — יבו'-לג
דין מאמר בקידושין — ער'-עג
מאמר ביבמה עושה אירוסין או שהוא דין דרבנן — ער'-עג
מכח מאמר יבמין גרידא אם נעשית אשתו — יבו'-מב
מצות יבום מקדש ואח"כ בועל — יבו'-לג
נתן גט אחר שנעשה מאמר אי מותרת להתייבם — יבו'-מח
נתן גט למאמרו אי נאסרה לכהן — יבו'-מח

מדי [שמא שו"פ במדי]

בשטר שא"ב שו"פ אמאי לא ניחוש להא — ק'-כה
דוקא בדבר המתקיים — ק'-סד
כששו"פ במדי אם הקידושין מדאורייתא — ק'-סד
קידשה בתמרה — ק'-יט,סד,סו

מואב

איסור עמון ומואב הוא רק בשמם — ק'-י
בביטול עמון ומואב בשאר גרים, בטל השם — ק'-י

מודעא

אם מהני מודעה לבטל החליצה — יבו'-ה
גיטא דמסיר עליה מודעא לא פסיל לכהונה — ג'-פז
המוסר מודעא או המבטלו אין צריך קנין — ג'-פז
מסירת מודעא בפני עדות מיוחדת — ג'-פז
מסר מודעא על החליצה הוי חליצה בטלה או פסולה — יבו'-ה
נפ"מ בין גט לשטר בגדר המודעה דבעי טענת אונס — יבו'-ה
ענין ביטול המודעא בקנין בגט ובשטרות — יבו'-ה

מוכה שחין

אם כופין היבמה להתייבם למוכה שחין — יבו'-ג

מוכר

ע"ע מקח וממכר

מוכת עץ

בוגרת שנאנסה ומוכת עץ הי מינייהו עדיף — יבו'-נח
הנושא מוכת עץ אם יש בה טענת בתולים — ת'-ד
התנה בקידושין ע"מ שהיא בתולה ונמצאת מוכת עץ, דין כתובתה — יבו'-נז
מוכת עץ אי כתובתה מנה — יבו'-נז
מוכת עץ אי שריא לכהן — יבו'-נח
נבעלת לבהמה באונס הויא כמוכת עץ — יבו'-נח

מום

אילונית אינו כשאר מומים באשה — כ'-י
אם יש מרחץ בעיר ליכא טענת מומין — כ'-קצב
מומין שנמצאו באשה על מי להביא ראי' — כ'-קצב
נכפה כמומין שבסתר דמי, ואי הוי מום באיש — כ'-קצד

מומר

בא על א"א אי אסורה לבעלה — ק'-צב
בנו מגויה שקידש — ק'-צב
בנו מישראלית שקידש — ק'-צב
דין קידושין — ק'-צב
מדין הפקר בד"ה מפקירין לזרעו — ק'-צב
נפלה לפני מומר אם צריכה חליצה — י'-סד
שקידש — י'-סה

מוציא שם רע

המוציא את אשתו משום ש"ר לא יחזיר, ואי צריך להודיעה — נדר'-מג
המוציא ש"ר להקל ולהחמיר — כ'-קל,קלא
חילוק בין אם הוא הוציא הש"ר או אחרים הוציאו — נדר'-מג

מורדת

אמרה מאיס עלי אי הוה מורדת — כ'-צב
דין מורדת על בעלה — כ'-צב
כשאינה רוצה לייבם אלא לחלוץ אי מקרי מורדת — יבו'-ד
מורדת אי יש לה קרע ומטלטלין ופירות מחוברין — כ'-צג
מורדת ממלאכה אי הוה מורדת — כ'-קצא
תבעה גט מבעל הוי מורדת — כ'-קו,קיא

מזונות

א"א מתי אבדה מזונותיה — כ'-קד

ג'- גיטין • גט'- גט חליצה • י'- יבמות • יבו'- יבום וחליצה • כ'- כתובות • מ'- מיאון • נ'- נדה • נדר'- נדרים • נז'- נזיר
סד'- סדורא דחליצה • עב'- עבדים • ער'- עריות • ק'- קידושין • ת'- תוספתא

מפתח כללי - ענינים

על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

אי מוכרין בלא אכרזתא למזונות הבנות לאחר מיתת אביהם כ'-נב
אי פוסקין מזונות לא"א בלא בעלה כ'-סו,ע,רסו
אין הבעל חייב למכור א"ע לזון את אשתו כ'-מה
אלמנה ששהתה ב' שנים לפרוצה וג' לצנועה ולא תבעה מזונות אבדה מזונותיה כ'-קד
אם אין לה מזונות מלמדין אותה למאן כ'-קנז
אמרה איני ניזונית ואיני עושה אי יכולה לחזור כ'-קב
אשה שהי' לה מריבה עם בעלה והלכה לבית אביה מחלה מזונותיה כ'-קד
בנשתטה זנים גם לבנים כ'-קמ
בת שנתארסה הפסידה מזונותיה כ'-קנז
האומר איני זן כופין אותו להוציא כ'-מו
האומר אל יזונו בנותיו לאחר מותו אין שומעין לו כ'-מז
האומר בשעת נישואין אל יזונו בנותיו שומעין לו כ'-מח
הבנות אינן ניזונות מן הראוי ושבח ששבחו הנכסים לאחר מיתת אביהם כ'-קנח
הכותב כל נכסיו לבניו אין הוא ואשתו ניזונים מהם כ'-קמה
הניזונית בבית בעלה אי יכולין היורשין להפקיע מזונותיה כ'-קד
הפוסק לזון את בת אשתו שלש שנים כ'-רנד
זן אדם בניו הקטנים עד שש כ'-מו
יתומים חייבים במזונות הבת עד שתתארס כ'-קנז
כשהיבמות יפרנסו עצמן יכול לייבם אף ד' וה' יבו'-ו
לאחר מיתה אין חייב לזון הבנים כ'-נא
לותה על המשכון לא אבדה מזונותיה כ'-קד
מוכרין בלא אכרזתא לכרגי ולמזוני ולקבורה כ'-נא
מזונות אשה דאורייתא או דרבנן כ'-יג
מזונות היבמה על מי יבו'-כז
מחלה כתובתה בעלה הפסידה מזונותיה כ'-קא
מי שהלך למדה"י ועמד אחד וזן את אשתו הניח מעותיו על קרן הצבי כ'-סו,ע,רסו
מי שהלך למדינת הים ב"ד נותנין לאשתו מזונות מנכסיו כ'-קלט
מכרה כתובתה או מקצתה איבדה מזונותיה כ'-רמד
תבעה כתובתה בב"ד הפסידה מזונותיה כ'-מ,רז,רמא
תפסה מטלטלין למזונות אי מהני כ'-מ,רז,רמא
תפסה מקצת כתובה לא הפסידה מזונותיה כ'-מ,רז,רמא

מחזיר גרושתו

גירש אשתו ונתארסה לאחר ועדיין לא נבעלה עם יכול להחזירה ער'-ג
גירש אשתו משום שם רע אם מותר להחזירה מ'-לא
גירשתה וזינתה אם מותר לנושאה שוב י'-יז
החזיר גרושתו משניסת ומת אם מתייבמת צרתה יבו'-כט
המחזיר גרושתו משנשאת, אם מותרת לבעלה ער'-ט
המחזיר גרושתו משנשאת, דין יבומה ער'-ט
נתארסה לאחר ונתגרשה אם מותר לבעלה לשוב לקחתה ער'-ג
קידש קטנה וגירשה ונשאת לאחר ומיאנה אם יכול להחזירה מ'-ו
קידש קטנה ומיאנה ונשאת לאחר ומיאנה אם יכול להחזירה מ'-ו

מחיית עמלק

בזה"ז אם יש חיוב במחיית עמלק ק'-י
בזה"ז אם יש עדיין עמלקים ק'-י
החיוב קאי אמלך המשיח או על כל ישראל ק'-י

מחילה

בהנ"ל, נפק"מ בין קודם או לאחר הנישואין ג'-כ
בפמשו"פ, משום רחמנות ולא דאינה ממון ק'-סו
גירשה ע"ת אי יכול למחול התנאי ג'-טז
דין מחילה בעכו"ם ק'-יז
האשה שמחלה לבעלה עונתה ג'-כ
הוי הקנאה או סילוק תביעה ק'-יז
המוכר שט"ח לחבירו וחזר ומחלו ג'-מא
המוכר שט"ח לחבירו וחזר ומחלו מחול כ'-ריב
הקנה שטר במע"ש וחזר ומחלו ג'-מא
חזקה על אדם מישראל שבשעת מיתה מוחל ג'-טז
כשיכול לפתותה שתמחול עונתה ג'-כ
מחילה בניזקין ג'-כ
מחילה משום שרוצה להתקדש הוי מחילה ג'-כ
מחלה עונתה ועכשיו רוצה לחזור בה ג'-כ
פירושה ק'-סו
פירש שאינו מוחל אפמשו"פ ק'-סו,סט
צערה דגופיה יכול למחול ג'-כ
קטנים לאו בני מחילה נינהו ג'-כ
קנאת חמת גבר לא מחיל בשעת מיתה ג'-טז
ע"ע פחות משו"פ

מטה

אמקום כרעי לא קפדי אינשי ג'-כה
אתרוג שהונח תחת המטה מהו לצאת בו ג'-כה
דין ההשתמשות תחת המטה ג'-כה
מטה שגבוה י' טפחים לגבי רשות לעצמה ג'-כה
מטה של ת"ח ושל ע"ה ג'-כה

ג'- גיטין • גט'- גט חליצה • י'- יבמות • יבו'- יבום וחליצה • כ'- כתובות • מ'- מיאון • נ'- נדה • נדר'- נדרים • נז'- נזיר
סד'- סדורא דחליצה • עב'- עבדים • ער'- עריות • ק'- קידושין • ת'- תוספתא

מפתח כללי - ענינים
על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

מטלטלין

אי יש דין קדימה לבע"ח במטלטלין כ'-נג,רכח
אין כתובה נגבית ממטלטלין יבו'-נט
דין קטן בעדות למטלטלין מ'-כ
מטלטלי בזמה"ז כמקרקעי דמי כ'-נג,רכח
מטלטלי דיתמי לא משתעבדי כ'-נג,רכח
משעבד מטלטלי אגב קרקע גובה אף מטלטלין כ'-לא

מי רגלים

אם יש נפ"מ בעומדת ועשתה צרכיה או כשיושבת ובמזנקת ומקלחת ושותת נ'-פז
דין אשה שעשתה צריכה וראתה דם נ'-פז
דיני השתנת מי רגלים נ'-יט,כ,כא
ומה הדין בנמצא הדם כשעשתה צרכיה בספת הספל או בתוכו נ'-פז
ש"ז של עכו"ם אינו מטמא אלא מי רגלים שבו נ'-לט
וע"ע משחית

מיאון

מיאנה בבעל מותרת לאביו, מיאנה ביבם אסורה לאביו מ'-ד
איזהו מיאון מ'-ב
איסור קרובים רק כשנתגרשה בגט ולא במיאון ק'-ק
אם יש מיאון לאחר מיתה במקום מצוה מ'-ה
אם צריך שיהיה בפני ג' ואי צריך ב"ד מ'-ו
ארוסה שצריכה מיאון ג'-קמג
גדרו ק'-ק
היודעת להבחין בין קידושיה לדבר אחר ואין לה דעת אם ממאנת מ'-י
הממאנת אם יש לה כתובה ותוספת מ'-ז
הממאנת אם צריכה להמתין ג' חדשים מ'-ח
הממאנת ביבם אם מותרת בקרוביו מ'-ט
מיאנה בפני מי שאינו מכיר את בעלה אי מהני מ'-ב
מלמדין הקטנה למאן כדי שהגדולה תתייבם י'-סג
נוסח של גט מיאון ג'-קמג
נתארסה הקטנה בלא נישואין אם צריכה למאן מ'-יא
נתקדשה ע"י אמה ואחיה ועדיין לא קיבלה הקידושין א"צ למאן מ'-ה
עמדה ונשאת לאחר ע"י פיתוי שפיתוה או הוי מיאון מ'-ד
קטנה יתומה צריכה גט או מיאון ק'-מד
קטנה שיכולה "לשמור קידושיה" הכוונה בזה מ'-ג
קטנה שילדה אם יכולה למאן י'-ט
קטנה שנתקדשה שלא לדעת אביה צריכה גט או מיאון ק'-מד
קטנה שצריכה מיאון ג'-קמג
קידש קטנה וגירשה ונשאת לאחר ומיאנה אם יכול להחזירה מ'-ו

מיגו

דבידו נגד חזקה דאאמע"ר ק'-מב
דל"ג ביאתו נגד חזקה דאעבב"ז ק'-פז
טענת משכון בלי מיגו כ'-רג
לטובתו נגד חזקה דאאמע"ר ק'-מב
לרמב"ן נאמנות האשה בנדתה הוא משום מיגו דנאמנת לעצמה נאמנת לבעלה נ'-עט
מיגו למפרע מי אמרינן כ'-רג
נאמנות אב בנשבית במיגו דקדשתיה לפסול ק'-מב

מילה

אי הוי ברכה לבטלה כשלא יכל לסיים המצוה ק'-א
בן השפחה אם נימול בשבת ער'-יט
בפלוגתת הראשונים אימתי לברך על המילה ק'-א
ברכות המילה עובר לעשייתן ק'-א
גוי שמל ג'-ס
הא דלא חיישינן שמא יקלקל במילה ק'-א
זכות המצוה מגין על הנימול ג'-יד
ישראל לא בטלי ברוב אוה"ג משום המילה ק'-י
מילת גר מוציאתו מכלל עכו"ם וטבילתו מכניסתו לכלל ישראל ק'-יד
מילת גר קטן אם זכות הוא לו ק'-יד
מילת תינוק אי הוי זכות ג'-יד
ע"י המילה א"א למשוך ערלה ער'-יב
עכו"ם שעדיין לא מל לאו לאיגיורי קיים ק'-יד
קטן שהוליד בן אי חייב במילתו מ'-כב
קנה עבד מן העכו"ם ואינו רוצה למול יכול למוכרו לעכו"ם עב'-עט

מילי

שליח עושה שליח בקידושין אי הוי מילי ק'-ט

מים שאובין

בהקבץ מ' סאה פרחה טומאת שאובין והשקה והמשכה מבטל דין שאובין נ'-עד
בירור השיטות אם מהני המשכה למים ברצפה שאינו יכולה לספוג את המים ג"כ או לא נ'-עה
ג' סאה מים שאובין פוסלים מקוה נ'-עג
ג' סאה מים שאובין שנפלו למקוה הגדול חיישינן אם טבלה באותו מקום משום מים שאובין וי"א דדוקא ביין נ'-נח

ג'- גיטין • גט'- גט חליצה • י'- יבמות • יבו'- יבום וחליצה • כ'- כתובות • מ'- מיאון • נ'- נדה • נדר'- נדרים • נז'- נזיר
סד'- סדורא דחליצה • עב'- עבדים • ער'- עריות • ק'- קידושין • ת'- תוספתא

מפתח כללי - ענינים

על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

גת שהיו בה כ"א סאה מי גשמים והמשיך לתוכה י"ט
סאה שאובין טהורה משום רוב והמשכה נ'-עג,עד
היכא שדלו בדוולא ובחצבי הוה שאובין ופסולים למקוה
נ'-עב
השקה משווה מים שאובין כמחוברים לטהרם מטומאה נ'-נח
מחלוקת שו"ת הרי"ד ור"א ממץ אי המשכה למים שאובין
מהני על רצפה שאינה סופגת המים ג"כ או לא נ'-עד
מים שאובין פסולים למקוה נ'-נד
מים שאובין שהמשיכן למקוה שאין בו שיעור אם בעינן
רוב ג"כ או לא נ'-עד
מקוה שם מים שאובין שהמשיכן אם הוה פסול מד"ת או
מדרבנן נ'-עד
ספק מים שאובין הוה ספק דאורייתא או חומרא נ'-עד
רוב מי גשמים והשאר ספק גשמים ספק שאובין הוה
ספיקא דרבנן ולקולא נ'-עד
שאובין שהמשיכן טהורים נ'-עב,עג,עד

מים שאל"ס

הא דל"א דכיון שהעדים נאמנים לגבי הירושה אזי אף
תנשא האשה יבו'-לה
כשנטבע במים שאל"ס מיד יצאה האשה מאיסור דאורייתא
יבו'-לו
נפל למים שאין להם סוף אם מתידין לה להינשא יבו'-לח

מינאי

לא כתבו בגט אי כשר ק'-נה

מינקת

ע"ע הנקה-מינקת

מיעוט

אין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות ג'-כב

מיתה

אי חיישי' למיתה ק'-יד
אין בודקין עדי נשים בדו"ח יבו'-כז
אם חיישי' לקול כשמתו העדים ק'-לו
אמר פרעתי בפני עדים ומתו ג'-קכג
אמר תנו גט זה לאשתי ומת לא יתנו לאח"מ ג'-מ
בהנ"ל, מקנאת חששת גבר אינו מוחל אף לאחר מיתה ג'-טז
במיתת הבעל נפקע האיסור אבל דין הממון שבקידושין
נותר ער'-עו
גט לאחר מיתה ג'-טז
גירשה ע"מ שאם ימות לא תהא זקוקה ליבום ג'-כ
היבמה קונה את עצמה במיתת היבם יבו'-לב
הכותב נכסיו לבניו לאחר מיתה צריך לכתוב מהיום
ולאחר מיתה ג'-קיב
חזקה על אדם שבשעת מיתה מוחל בכל אופן ג'-טז
יש לו למת כח בממונו לאח"מ ג'-מ
מיתה או נישואין מפילין ליבום ער'-עט
מיתה בידי שמים ג'-טז
מיתה מפקיע הקידושין או מתרת
יבו'-ח,י. ער'-לז,סג,עו. י'-נט
ספק מגורשת שמת בעלה ג'-לא
קיום תנאי בגט לאחר מיתה ג'-טז
רוב גוססין למיתה ג'-סו
שטר לאחר מיתה ג'-מב
שיטת הראשונים במיתה אי שכיחא ק'-ה
שכ"מ שאמר כתבו ותנו מנה לפלוני ג'-מב
שלח גט ביד שליח ומת ג'-עז
תנו מנה לפלוני ומת יתנו לאחר מיתה ג'-מ
ע"ע מת

מיתות ב"ד

ע"ע חייבי מיתת ב"ד, סקילה

מכירה

המוכר שט"ח לחבירו וחזר ומחלו ג'-מא
עבד נמכר בע"כ ע"י אחר ג'-לב
ע"ע מקח וממכר

מכר

מאימת יכול הקטן למכור בנכסי אביו מ'-יז,יח
מאימתי יכול הקטן למכור בנכסי עצמו מ'-יז,יח

מכשיר לקבל טומאה

דם מכשיר לקבל טומאה נ'-כב
האם דם החי מכשיר לקבל טומאה נ'-כב
האם דם ירוק מכשיר לקבל טומאה נ'-כב

מכת מרדות

ע"ע מלקות

מלאכה

אף העושה מלאכות המותרות בשבת מבטל מצות שביתה
ק'-לב
כשמוסר בתו לחופה בשבת אם מבטלה ממלאכה ק'-לב

מפתח כללי - ענינים
על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

מלוה

אופן דארווח לה זימנא ק'-נז
המלוה את חבירו בעדים ק'-עג
המקדש במלוה ובעל ק'-נט
המקדש במלוה, ופרטי דיניו ק'-יח,נז
המקדש במלוה שיש עליה משכון, ופרטי דיניו ק'-כב
כל דמקדשה וכו' במקדש במלוה ופרוטה ק'-נח
מלוה ופרוטה דעתה אמלוה או אפרוטה ק'-יט,נח,עד
מלוה להוצאה ניתנה - עיקר הנתינה לא היתה לשם
קידושין אלא למלוה ק'-יח
ניזקין חשיב מלוה הכתובה בתורה ג'-כ
נעילת דלת בכתובה, אי שייך ק'-עג
נפ"מ בין המקדש במלוה ופרוטה לפקדון ק'-כ

מלך

באיסור דלא ירבה נשים, אם רק הבעילה אסורה ק'-ג

מלכות

דינא דמלכותא דינא ג'-לח,נב
כתב לשום מלכות שאינה הוגנת ג'-קיז
מפני מה תקנו מלכות בגיטין ג'-קיז

מלקות

אי בעו התראה ק'-צה
חייבי מיתות ב"ד אם ישנן בכלל מלקות ער'-נה
להחל בו שמתא ל' יום, בזה"ז ק'-סה
מכת מרדות אי הוו ל"ט ק'-צה
מלקין על היחוד ואין אוסרין מ'-לה
פ"ע משום איסור היינו שעברו על לאו שחייבין עליה
מלקות ק'-צה

ממון

אי בעי' בקידושין דין ממון או היתר אכילה ק'-יז
בדבר שבממון מהני תנאי ג'-טו,כ
בהא דנאמן קרוב להעיד על היבם האר בחליצה יש גם
גרדא דממונא ואין דיני ממונות פחות משנים יבו'-טו,כה
במע"ש איכא דין ממון בעלים ק'-יז
דין ממון בטוה"נ ק'-סו
דין ממון בפמשו"פ ק'-סו
דיני התנאים בממונות ואיסורים ק'-טז
דיני ממונות בחליצה יבו'-יא,טו
הבא על עיסקי איסור שנאמן, אם נאמן אף לגבי דיני
הממון הכרוך בזה יבו'-כה,לה
הטוען הני זוזי סטראי נינהו כ'-רב
זיקת יבום, מחמת קנין ממון דכסף קידושין שי"ב
איסור גזל יבו'-כח
יש לו למת כח בממונו לאח"מ ג'-מ
כיון שמת נעשה חפשי מן המצוות אמור לענין מצוות ולא
לממון ער'-עז
צערא דגופה אי הוי דבר שבממון ג'-כ
ע"ע כסף, דין ממון, מעות

ממזר

אופן המעב"ע בבן ממזר ק'-א
אי מותר בממזרת מ'-מז
איזהו ממזר ער'-מז. מ'-מג
אין לתקן תקנה להרבות ממזרים בישראל מ'-מז
אם גם בזה"ז יכול הממזר להיטהר ע"י שישא שפחה ער'-יח
אם יש ממזר מחייבי לאוין ער'-מו
אם עתידין ממזרין להיות כשרים לימות המשיח ער'-מו
בבן ממזר אם קיים מ"ע דפ"ו ק'-א
בבן ממזר אפשר לקיים שניהם ואין עדל"ת ק'-א
בן ממזר זוקק ליבום יבו'-לא
גר אי מותר בממזרת מ'-מז
האיסור בהולדת ממזר הוי ההולדה או הבעילה ק'-א
הבא על שומרת יבם אם הולד ממזר ער'-יז
הנושא א' מן העריות אם הוולד ממזר ער'-מב
יכולין ממזרין להיטהר מ'-מז. ער'-יח,מד
כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בגיטין הולד ממזר ג'-לה
ממזר אינו חי, הביאור בזה ער'-יח,מה
ממזר אסור ליכנס לירושלים ער'-מו
ממזר ונתין איסורן איסור עולם ער'-מה
ממזר ת"ח קודם לכהן ע"ה איך יתכן שיפגשו שניהן ער'-מו
ממזרין אסורין לינשא לישראלים מ'-נב
ממזרת אי מותרת בעבד מ'-מח, ער'-יח
ממזרת, אם יש בה איסור קידושין ק'-מב
ניסת ע"פ ע"א ואח"כ בא בעלה אי הוו בניה ממזרים יבו'-נד
ניסת ע"פ ע"א ובא בעלה וגרשה ונישאת לשני אי הוי
בנה מהשני ממזר יבו'-נד
ספק ממזר אי מותר בשפחה ער'-מד. מ'-מז
פוטר אשת אביו מן היבום מ'-נח
שהה הבעל במדה"י י"ב חודש וילדה ה"ז בחזקת ממזר
ג'-קלו
שומרת יבם שזינתה אם בנה ממזר ער'-נו. יבו'-כב

מנה

התקדשי במנה ונתן לה דינר ק'-עא
ע"ע כסף, מעות, ממון

מפתח כללי - ענינים

על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

מנהג

בזמה"ז נהגו שדלא לטבול הבתולות משום סייג ג'-מה
החמירו בנות ישראל דין דר"ז שאין טובלות מיד ג'-ס
החמירו בנות ישראל לסרוק לפני טבילה ג'-נט
החמירו בנות ישראל על עצמם אפי' רואות טיפת דם כחרדל יושבות ז"נ ג'-כז
המנהג לחוף בבורית [זייף] ג'-סד
המנהג שהנשים שהות עד הלילה במרחץ ג'-נט
המנהג שטובלות פעמיים ומברכות באמצע ג'-נא
הנהיגו הפוסקים לגלח השערות ג'-ס,סא
הנוהגות לרחוץ בגרידא יש למחות בהם ג'-סד
לדעת הרא"ש סמכינן על בדיקת שפופרת בזמנינו והמחמיר ינהג לעצמו ג'-סד
לענין פליטת ש"ז שגזירנו שימשה אטו לא שימשה לדעת תרוה"ד הוה ממנהג ג'-ל
מנהג אבות ותורת אבות וחילוק ביניהם ואיזה חיוב איכא בהו נז'-יז
מנהג גילוח השערות הי' ג"כ בליטא ולא רק בחסידים ובאונגארי' ג'-ס
מנהג הנשואות לטבול בשבת ויו"ט ג'-סא
מנהג חסידות שלא לסמוך על אמתלא ג'-פ
מנהג נשי דידן לברך אפי' במים צלולים ועיניהם מחוץ למים ג'-נא
מנהג נשים דידן לחוף כל הגוף ג'-לד,נב
מנהג ק"ק פיסארו לכתוב בת הנולדת ביום ו' משום שאין לה בתולים ג'-פח
מנהגי חתן וכלה למדין ממתן תורה כ'-ד
מנהגים נפלאים ממהר"מ מרוטענבורג כ'-ד
מנהגינו שאין יושבים אפי' בשלחן אחד בימי טהרה ג'-עז
מקומות שהאנשים מעבירין ב"ה כנשים אי שייך לא ילבש נז'-יח
נהגו בנות ישראל אין סכות לפני הטבילה כל עיקר ג'-מב
נהגו בנות ישראל שמורידות מהם כל גרב ושחין לפני טבילה ג'-מג
נהגו הנשים לגלח הצפרנים לפני טבילה ג'-נ

מנוול ומוכה שחין

כח האב לקדש בתו למנוול ומוכה שחין מ'-יד

מסוכנת

ע"ע חולה

מסכתא

טעם לסידור הש"ס קידושין אחר כתובות וגיטין ק'-ה
טעם לסידור מסכת כתובות קודם קידושין י'-ב

מעוברת

איזו היא מעוברת ג'-ב,ד
אם ראתה דם ואח"כ הוכר עוברה מה דינה ג'-ב
בדורות הראשונים היו יולדות קטנות בגיל שש מ'-יב,כב
בדיקות בזמה"ז אם מהני שיאמרו הרופאים שמעוברת לדין מסולקת דמים ג'-ב,ד
דין החליצה כשחלצה בתוך ג' חדשים ולא נמצאת מעוברת יבו'-כה
דין מעוברת שהתחילה להקשות ולראות דם ג'-ה
החולין ליבמתו ונמצאת מעוברת יבו'-יט
הממאנת וקטנה שנתגרשה אם צריכות להמתין ג' חדשים מ'-ח
המעוכב גט שחרור אם מותר בשפחה עב'-פא
ילדה בן ומת תוך שלשים ראה ערך נפל
לא ישא אדם מעוברת חבירו מ'-לט,מ
מעוברת הוה מי"ב שנים ויום אחד, מעשה שילדה בת שבע ג'-כח
מעוברת שראתה דם דיה שעתה ג'-ב
מעוכב גט שחרור אי איכא ביה הלאו דלעולם בהם תעבודו עב'-טו,פא
נשא מעוברת חבירו אם חייב לגרשה מ'-מ
נשאה וברח אי מהני ערוקיה מ'-מב

מעות

דינא דמעות קונות בקידושין ק'-ו
קידש אשה במעות איסור א"א אפקעינהו ק'-ו
קידש במעות שקיבל מלוקח ובטל המקח, אי בטלו הקידושין ק'-ו
קנה במעות דמדאורייתא קונות ומדרבנן לא ע"ע כסף, ממון ק'-ו

מעות הראשונות לקידושין ניתנו

דינו להלכה ק'-מו

מעילה

אופן המעילה באשה המתקדשת ק'-ז

מעין

אי בעינן בעמין מ' סאה לטבילת אדם ג'-נד,נו
אם אין מ"ס באשבורן ומחובר לנהר בנקב הוה כמעין לטהר במשהו אבל אינו מים חייב לזב ג'-נו
אע"פ שמימיו רדופין מעינן מ' סאה ג'-נה

ג'- גיטין • גט'- גט חליצה • י'- יבמות • יבו'- יבום וחליצה • כ'- כתובות • מ'- מיאון • נ'- נדה • נדר'- נדרים • נז'- נזיר
סד'- סדורא דחליצה • עב'- עבדים • ער'- עריות • ק'- קידושין • ת'- תוספתא

מפתח כללי - ענינים

על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

דין מעין שהעבירו ע"ג ברנה נ'-נו
דין מעין שהעבירו ע"ג כלים וספסל נ'-סח
היכא רסכרא לנהרא בעינן שיהי' מ' סאה באשבורן נ'-נו
לזב בעינן מים חיים שהוא מעין נ'-מא,נד
לכלים במעין לכו"ע לא בעינן מ' סאה נ'-נד
מי המעין אינם נטמאים מהטובל בהם נ'-נד
מעין הוא בידי שמים והוא זוחל נ'-נד,עב
מעין מטהר בכ"ש נ'-עב
מעין מטהר במקוה נ'-עב
שיטת רבינו משולם דמעין מהני לזב ולנדה לטבילה לחצאין נ'-נה

מעין פתוח

דם חימוד אינה רואה כודאית ומעין פתוח נ'-סג

מעמד שלשתן

בכתובה ג'-מא
בע"כ דלוה ג'-מא
בעו"כ ג'-מא
בעסוקין באותו ענין, אי יכול לחזור ג'-מא
בשטר ג'-מ
הוי מטעם מיגו דזכי לנפשיה ג'-מ
הקנה שטר במעמ"ש וחזר ומחלו ג'-מא
חזרה תכ"ד ג'-מא
מהות הקנין ג'-מ

מעשה

אי אמרינן שאמירתה שהיא נדה מוחזקת ממעשה הלבשתה של בגדי נדה נ'-פ
אין דיבור מוציא מידי מעשה נ'-פ
דיבור מבטל מעשה ג'-ט
האיך סמכינן ארוב מצויין אצל שחיטה הא תלוי במעשה הוא ק'-יג
המעשה בקידושין הוי בנתינת הבעל או בקבלת האשה ק'-כו
לבשה בגדי נדה הוה מעשה ומשו"ה לא מהני אמתלא נ'-פ
מחשבה דיבור ומעשה אי מוציא מידי מדו"מ ק'-כו
מעשה מבטל דיבור ג'-ט
מעשה מבטל מעשה נ'-עד
מעשה שפיכת מים שאובין מבטל מעשה דשאובין נ'-עד,עה
רוב התלוי במעשה וחזקה, חזקה עדיף ק'-יג

מעשר

טבל שאינו רוצה לאכלו, לענין תרו"מ ק'-סו
ירושה בו ק'-סו
קודם מיתתו יחלק כל מעשרותיו ק'-סו
שני, אתרוג דמע"ש ק'-יז
שני, לענין דין ממון בעלים ק'-יז

מפלת

דין המפלת וראתה דם אפי' קודם י"ד ימים הוה דם טהור נ'-ה
המפלת דמה טהור דהוה דם קישות ואין קישות לנפלים נ'-ה

מפתה

פיתוי קטנה אונס הוא כ'-רעח

מצוה

אי הוי ברכה לבטלה כשלא יכול לסיים המצוה ק'-א
אי שייך דין קטלנית ביבמה ער'-עב
אם יש לחלק בין שחיטה לקידושין בחיוב מצוותם ק'-א
אם יש מיאון לאחר מיתה במקום מצוה מ'-ה
אם שייך עשה שיהיה חשוב ממ"ע אחר ער'-פז
האיך אתי העשה דהעבד ודוחה ל"ת של הארון עב'-עה
הפרשת תרומה ושילוח הקן אי הוו מצוה ק'-א
זכות מצות מילה מגין על הנימולים שלא ימותו ג'-יד
טריד טרדה דמצוה פטור מק"ש ג'-כ
מצוה הבאה בעבירה - אופן המהב"ע בבן ממזר ק'-א
מצוה ללמד החלמידים ולפרנסם יותר מבנין ביהכ"נ כ'-קמז
מצות הנישואין מתחילה מהאירוסין ק'-א
מצות יבום ומצות חליצה הי קדים יבו'-ד
מצות לערב אל תנח ידך דאורייתא או דרבנן כ'-סב
מצות עונה, כשכבר קיים פ"ו ג'-כ
ניחא לי' לאינש דליעבד מצוה בממוני' כ'-קמ
נשבע שלא יעלה לא"י אי הוי נשבע לבטל את המצוה ג'-טז
עבד כהן שאוכל בתרומה אי מקיים מצוה ג'-לט
ענין עול בברכת המצוות ק'-א
פ"ו וקידושין הוו ב' מצוות ק'-א
קטן שקנה עבד אם מחוייב העבד במצוות כאשה מ'-כ
קידושי אשה אי הוי מצוה קיומית או חיובית או רשות ק'-א,ח
שחיטה הוי מצוה קיומית ק'-א

מצוה בו יותר מבשלוחו

הטעם בזה ק'-ח
הפי' בזה למ"ד נשים פטורות ממ"ע דפ"ו ק'-א,ח
למ"ד דאין קידושין מצוה אהיכא קאי ק'-ח

מפתח כללי - ענינים

על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

מצוה לקיים דברי המת

בגר ק'-סו
בישראל אמרי' ולא בגר ער'-עז
כל דאיתיה בירושה איתיה במלקד"ה ק'-סו
מצוה לקיים דברי המת כ'-קפט

מצוות לאו ליהנות ניתנו

לא חשיב נהנה כשמקיים מצוה באיסוה"נ ק'-סא
נתינה לצדקה דבר שאסר הנאה ממנו ק'-סא

מציאה

ג' טעמים למה תקנו מציאת האשה לבעלה כ'-יט,רמ
הטעם בהא דקטנה מציאתה לאביה מ'-יד
מציאה שלא ידעה ממנה בעל האשה נותנת במתנה וקיים כ'-קצו
מציאת האשה לבעלה, ובמציאה ע"י הדחק מחלוקת כ'-יט,רמ
מציאת יתומה לעצמה, מעשה ידיה נמי לעצמה כ'-קכח

מקוה

אם מותר להחם מקוה ואח"כ לחברו ע"י שפופרת הנוד לנהר נ'-עב
אם מותר להחם מקוה ע"י האור או ע"י שישפכו לתוכו מים חמים או ע"י טסין חמים נ'-עב
בהקבץ מ' סאה פרחה טומאת שאובין והשקה והמשכה מבטל דין חמי טברי' נ'-עב
דין שאובין נ'-עד
ג' לוגין פוסלים המקוה ובהמשיכם אינם פוסלים נ'-עג
ג' לוגין שנפלו מחבית לים הגדול הטובל שם כאילו לא טבל וי"א דוקא ביין וי"א אפי' במים נ'-נח
ג' סאה מים שאובין פוסלים את המקוה נ'-נח
דין מקוה אם מותר לבנותו מנסרים הראוים למדרס נ'-סח
דין שמקוה מטהרה ע"י מעין ומטהר מקוה או בור אחר נ'-עב
הקופץ למקוה הרי זה מגונה נ'-נד
ים הגדול דינו כמקוה נ'-נח
כיצד שיערו חכמים שיעור רביעית ממקוה נ'-נד
כשמחבר מקוה למעין שיש לו דין מעין לטהר במשהו ולא לטבילת זב נ'-נו
מהו גזירת מרחצאות שגזרו במקוה נ'-סח
מטהרים מקוה הרחוק מן הקרוב נ'-עד
מי מקוה אינם יכולים להטמאות נ'-נד
מי מקוה בעינן שיהיו על כל גופו בלי שום דבר חוצץ נ'-נד
מי מקוה צריכים להיות בגובה לכתחילה עד החזה ובדיעבד עד לזרת מעל טבורה נ'-נה
מים שהורתחו פסולים למקוה נ'-נז
מנהג ותיקין שלא לסמוך על מקוה נמוך נ'-נה
מעין שהעבירו ע"ג כלים וספסל לר"י דינו כמקוה נ'-סח
מקוה אפי' אינו מים חיים לזבה ולנדה נ'-נד
מקוה אפי' שיש בו ידי אדם חוץ מקנקנים שהניחם בראש הגג ליבשם ונתמלאו גשמים נ'-עב
מקוה בעינן בקרקע אבל לא בספינה נ'-עב
מקוה בעינן שיהי' באשבורן ויש לו דין מחובר נ'-נד,נו,עב
מקוה בעינן שיהי' בידי שמים נ'-נד,נו
מקוה מים הוא שם כללי למעין ולמקוה ולבור נ'-עב
מקוה שיעורו במ' סאה נ'-מא,נד,עב
מקוה שיעורו ברביעית וחכמים בטלהו למ' סאה נ'-עד
שינוי מראה פוסל את מי המקוה נ'-עב

מקח וממכר

איסוה"נ, אם אפשר למוכרו ק'-סא
טעה בחשבון או במקח הריוח לשליח או לבה"ב כ'-רמז
מחילה בפמשו"פ במו"מ ק'-סו
מכר איסוה"נ וקידש בדמיו למי מותר ליהנות מדמיהן ק'-סא
מכר איסוה"נ ללוקח הוו המעות גזל או מתנה ק'-סא
מכר בשש חפץ השוה חמש ופרטי דינים בזה ק'-ע
מכר הגזל וקידש בדמיו ק'-סא
שאלה ליומא מכר הוא ק'-עב

מראה מקום הוא לו

אי אמרי' כן לדינא ק'-יב

מראות

אם מראות נגעים מצטרפין זה עם זה נ'-כג
ד' מראות הם בדמים שהם חמש נ'-כב,כג
דין מראה ירוק אם אסור ואם תולים בו נ'-כב
דין מראה שחור נ'-כב
מהו מראה כמימי אדמה וכיצד בודקים אותו נ'-כד
מהו מראה כקרן כרתום נ'-כג
מראה כתם שעל בגד צבוע אינו ניכר כ"כ נ'-עו
מראה מזוג אם הוה דם וכיצד בודקים אותו נ'-כה
מראות נגעים שנים שהם ארבע נ'-כג

מראית העין

אשת חמיו ואשת חתנו אם אסורות משום מראית העין ער'-ח

משה רבינו

ביאור המחלוקת דמשה רבינו ע"ה ודתן ואבירם בהא דקנאין פוגעין בו ער'-יד

מפתח כללי - ענינים
על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

משומדת

אי פוטרת צרתה י'-ג

משועבדים

בכתובת הקטן אם גובים ממשועבדים מ'-כג

משחית

אי אמרינן כיון דעקר עקר ולא חיישינן לאיתוספי נ'-יט
אי באשה מצוה בהשחתה נ'-יח
אי מותר לנגוע ע"י מטלית עבה נ'-יט
איש אסור בהשחתת זרעו נ'-יח
אם הוא בעית מותר לאחוז באמה ולהשתין נ'-כ
אם נשוי מותר לנגוע במבושיו כשמשתין נ'-כ,כא
אסור לאדם שאינו נשוי לנגוע במבושיו או מתחת לטבורו
שמא יהרהר נ'-יט
האם אשה אסור בהשחתה והטעם נ'-יח
הי' אוכל בתרומה והרגיש שנזדזעו איבריו אוחז באמתו
ובולע נ'-יט
שלא יאחז באמה וישתין אם לא מעטרה ולמטה לצד הארץ
אפי' הוא נשוי נ'-כ

משיח

אם עתידין ממזרין להיות כשרים לימות המשיח ער'-מו
חיוב מחיית עמלק קאי אמלך המשיח או על כל ישראל ק'-י
ספק בהלכתא למשיחא ג'-טז

משכון

המקדש במלוה שיש עליה משכון ופרטי דיניו ק'-כב
התקדשי במנה והניח משכון עליה ופרטי דיניו ק'-כא

משליש מעות

המשליש מעות לחתנו ליקח בהן שדה לבנו כ'-קפט

משפחה

האומר אשה זו אשתי היא אם צריך להביא ראיה מ'-כח
משפחה שאין ידוע מהותה אם יש לה חזקת כשרות מ'-כח

מת

אם יש לבעל חזקת חי לאחר שאמרה אשתו מת בעלי יבו'-נו
באלו אופנים יכולים להעיד שמת ת'-ו
גדר היתר טומאת הכהן לאשתו שמתה יבו'-ט
האיך צריק מונח בקבר שלו לאחר מיתה הא אין זה
ממונו ער'-עז
השורט שריטה על מת חייב נז'-ט
ילדה בן ומת תוך שלשים ראה ערך נפל
כדי להתיר א"א לצריך להעיד שראו פרצוף המת ת'-ו
כהן מטמא לאשתו שמתה אי הוי דוקא כשאין לה בנים
יבו'-ט
כיון שמת נעשה חפשי מן המצוות אמור לענין מצוות ולא
לממון ער'-עז
כל זמן שקיבלו היורשים נכסיו, הוו נכסי המת ק'-סו
כשהעדים מכירין אותו סגי בטבי"ע ת'-ו
מצוה לקיים דברי המת בישראל אמרי' ולא בגר ער'-עז
מת מצוה כהן טמא מטמא לו חסר אבר נז'-כח
מתה השומרת יבם מי חייב בקבורתה יבו'-כג
סימן ראו סימן מובהק ברגלו אף שלא ראו גופו ופניו
מעידין יבו'-לח
עכו"ם, אי שרי בהנאה ק'-יט
פי' סוגיא מי שמת והניח קטינא דארעא כ'-רכב
ראו פרחתו בלא פרצוף פנים וכדו' אם יכולין להעיד יבו'-לח
ע"ע מצוה לקיים דברי המת, מיתה, ירושה

מתנה

אשה שקבלה מתנה על מנת שאין לבעלה רשות בה אי
מותרת ליתנו לאחר, ואם מתה הבעל יורשה כ'-סח
במכירת איסוה"נ הוו המעות גזל או מתנה ק'-סא
גבי מתנה איכא למימר גופא מהיום ופירא לאחר מיתה ג'-קיב
האי דאמר נכסי לטובי' כ'-ריא
הכותב נכסיו לבניו צריך שיכתוב מהיום ולאחר מיתה ג'-קיד
הפקר ב"ד אי הוו המעות מתנה ק'-ס
הפקר דמיא טפי למתנה ממציאה ק'-לג
נכסי לך ואחריך לפלוני ומכר הראשון השני מוציא מיד
הלקוחות כ'-רלז

מתנה ע"מ להחזיר

אי בעי' הקנאה גמורה ק'-עב
בקידושין ק'-עב
נפ"מ בין מתעמ"ל ושאלה בגזירה דאטו חליפין ק'-עב
קיבל חפץ במתעמ"ל וקידש בו ק'-עב

נאמנות

א"א שאמרה מת בעלי אם נאמנת יבו'-כה
אב על בתו לומר קידשתיה וגרשתיה ופרטי דיניו ק'-ל,לג
אי אמרינן דוסת ודאי ראתה ולא היתה נאמנת נ'-עט
אי נאמנת אשה עם אמתלא על מעשה לבישת בגדי נדה נ'-פ
אין בודקין עדי נשים בדו"ח יבו'-כז
אין עד א' נאמן באיתחזק איסורא נ'-עט
איסור קרובים בטענתה קידשתני ק'-פ

מפתח כללי - ענינים
על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

איסור קרובים בטענתו דקדשתיך ק'-פ
איתתא דייקא ומינסבה, הכוונה בזה יבו'-לה
אם אשה וקרוב נאמנים למר שהוא היבם יבו'-יד
אם נאמנות הפה שאסור הוא גם כשחוזר בו לאחר זמן י'-כט
אם נאמנת הצרה להעיד לחבירתה יבו'-נב,נה
אמאי מקילין להשיא אשה בעד אחד בדיעבד יבו'-לה
אמרה א"א אני לשון הזה אם יכולה לחזור בה מ'-כט
אמרה טמאה אני ואח"כ אמרה טהורה אני נאמנת ע"י אמתלא נ'-פ
אמרה טמאה אני וחזרה ואמרה טהורה אני מהו מ'-ל
אשה שאמרה כזה ראיתי ואבדתיו נאמנת נ'-עט
אשה שקבעה וסת ואמרה שלא ראתה נאמנת נ'-עט
ב' יבמות שאמרו מת בעלי אם יכול היבם לייבם שתיהן יבו'-נג
ב' יבמות שאמרו מת בעלי ונולדו להם בנים מהיבם ומת היבם אי מותרות לשוק יבו'-נג
באמרה אשת איש אני ואח"כ אמרה אמתלא נאמנת ואפי' בעל נפש יסמוך ע"ז נ'-פ
בדברים שבינו לבינה האשה נאמנת כ'-פד
בהא דנאמן קרוב להעיד על היבם הא בחליצה יש גם גרוא דממונה ואין דיני ממונות פחות משנים יבו'-טו,כה
במקום דאין האב נאמן אי חושש הבעל ק'-לג
בנתגיירתי, מטעם שא"נ חד"א או מדין ע"א ק'-לו
בעל נפש לא יסמוך על אמתלא נ'-פ
בעל שאמר גרשתי את אשתי ג'-צא,קא
דבר שבידו לעשות נאמן עליו נ'-עט
דוקא לשליח הימנוהו רבנן כבי תרי ג'-לה
האב לומר נשבית ופדיתיה ק'-לה
האב, על בנו לעונשים ק'-מא
האומר פתח פתוח מצאתי אם נאמן מ'-לח
האשה לומר לבעלה גרשתני ג'-קכט
האשה לומר נטמאתי ול"ח שמא עיניה נתנה באחר ג'-ו
הבא על עיסקי איסור שנאמן, אם נאמן אף לגבי דיני הממון הכרוך בזה יבו'-כה,לה
הבעל לומר גרשתי את אשתי הוא רק להבא ג'-צא
הפסולים להעיד להתיר יבמה לשוק יבו'-לז
הפסולין להעיד להתירה, אם נאמנים כשמביאין כתב המוכיח שמת בעלה יבו'-לח
ילדה שבאת לישכב אצל בעלה נאמנת שטבלה אע"פ שלא אמרה לו כלום נ'-פ
כיון שהיא קבעה הוסת נאמנת לומר שלא ראתה בו כלל נ'-עט
למ"ד שילפינן מ"וספרה לה" הוה גזיה"כ מה שנדה נאמנת נ'-עט
לרמב"ן נאמנת האשה משום מיגו דנאמנת לעצמה נאמנת לבעלה נ'-עט
מנדה ילפינן שעד א' נאמן באיסורין נ'-עט
נאמנות האשה בטבילה ואפי' כשיש קושי בדבר נ'-עט
נשים להביא גט ג'-צו
ע"א האומר זינתה אשתו מ'-לז
עד אחד נאמן באיסורין נ'-עט
פסולי עדות שהבעל מאמינן אמאי לא חיישינן שמא עיניו נתן באחרת ג'-ו
ע"ע קרובים, אב

נגעים

אם מראות נגעים מצטרפין זה עם זה נ'-כג
דין כיצד תעמוד האיש או האשה כשהכהן רואה נגעם נ'-נה
מראות נגעים שנים שהן ארבע נ'-כג

נדה

אם הוה הלמ"מ מה דאמרינן דקטנה בת נדה היא נ'-כז
אם י"א יום שבין נדה לנדה הוא הלמ"מ נ'-פה
אמרה נדה אני הוחזקה ובעינן אמתלא שתפקיע דין נדה נ'-פ
בועל נדה טובל ביום נ'-מא
בן הנדה אם הוא ולד כשר ער'-ו,יז,מו
בנדה בעינן טבילת מים חיים ומדרבנן נ'-מא
בנדה בעינן שיהי' "כל בשרה" שלא יהי' דבר חוצץ נ'-לד
בנות כותים טמאות נדה שסופרת את היום שראתה בהם נ'-ל
בני הנדה אם יכולין ליכנס לביהמ"ק ער'-ו
בענין מש"כ רבינו דזב וזבה טבילתן מדאורייתא ונדה מדרבנן נ'-מא
דין אשה שעשתה צרכיה וראתה דם נ'-פז
דין כשראתה נדה יום אחד צריכה לספור ז' ימים בין רואה בהם בין לא וטובלת בליל שמיני מדאורייתא נ'-כז
דם נדה אדום וזהום מהמקור, ובתולים אינו אדום ואינו זהום ומהצד נ'-פט
דמיון קדושי נדה לחופת נדה ק'-פט
הוחזקה נדה בשכנותיה כשהלבישה בגדי נדה אם מהני אמתלא ובעלה לוקה נ'-פ
החמירו בנות ישראל על עצמן אפי' רואות טיפת דם כחרדל יושבת ז"נ נ'-כז
הלימוד שנדה צריכה טבילה נ'-מא
המקשה אפי' ג' ימים וילדה טמאה נדה נ'-ה
המשמש עם הנדה בניה הנולדים לוקים בצרעת נ'-פג
הנוגע במשכבה טעון טבילה נ'-מא
הרואה דם מחמת תשמיש ג"פ לא תשמש יותר י'-סב
זמן ימי נדתה מתי הוא נ'-ה

ג'- גיטין • גט'- גט חליצה • י'- יבמות • יבו'- יבום וחליצה • כ'- כתובות • מ'- מיאון • נ'- נדה • נדר'- נדרים • נז'- נזיר
סד'- סדורא דחליצה • עב'- עבדים • ער'- עריות • ק'- קידושין • ת'- תוספתא

מפתח כללי - ענינים

על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

חופת נדה אי קונה ק'-פח,פט
טבילת נדה היא בלילה נ'-לא
טמאה נדה אפי' מצאה טהורה נ'-עט,פב
י"א יום שבין נדה לנדה ושיטת הרמב"ם נ'-פה
י"א שלאחר שיעור וסת אשה שיש לה וסת אם בדקה
ומצאה טהורה ג"כ טמאה נ'-פב
למה פסק רבינו שהוה הלמ"מ כר"א נ'-פה
מדברי רבינו משמע שמחמיר בטבילת הזבות יותר
מהנדות נ'-פה
מה דאמרינן דנדה א"צ לבדוק עצמה נ'-יא
נדה א"צ טבילת מים חיים נ'-נד
נדה אם מותרת בכוס של ברכה ובאיזה מותרת נ'-פ
נדה הרי היא כשאר עריות נ'-כז
נדה זבה יולדת ושומרת יום כנגד יום פסקינן כחכמים
דכולם מטמאין למפרע מעת לעת ומפקידה לפקידה נ'-א
נדה טובלת בלילה כדרכה כ"פ ומדאורייתא בליל ח' נ'-לא
נדה שנאנסה וטבלה אסורה בתרומה ואם מותרת לבעלה
נ'-מא
נדה שסופרת ז"נ ימים אחרי היום שראתה נ'-ל
פעמים שטבילתה ביום ח' ופעמים אף ביום ז' נ'-לג
קיי"ל כל הנשים מטמאות בבית החיצון נ'-א
שערות הגדולות בימי נדתה סכנה הם י'-מב
תינוקת בת יום אחד מטמאה בנדה נ'-כז
ע"ע חופת נדה

נדוי

החל בו שמתא ל' יום בזה"ז, אי מלקין אותו ק'-סה
מנדים למי שאוסר עליו את אשתו כ'-קח

נדוניא

הבעל יורש הנדוניא חלף קבורתה כ'-כא

נדר

אי מברכין על מצות היתר נדרים נדר'-א
אי מתירין נדרים בכתב נדר'-כג
אי קיי"ל דמצוה לשאול על נדרו נדר'-א
אי קיי"ל דפותחין בחרטה נדר'-ד,ה,יז
אי קיי"ל כלישנא דמחלק בין נדר לנדבה נדר'-ב
אימתי אמרו נדרים סייג לפרישות נדר'-יט
אין נודרין בנדר אפי' רוצה לקיימו נדר'-א
אל תאכל אצל כהן ע"ה שמא יאכילך קדשים נדר'-יט
אל תהא רגיל אצל כהן ע"ה שסופך להאכילך תרומה
טמאה, ושמא יאכילך קדשים נדר'-יט
אמירת כל נדרי על איזה נדרים מועיל נדר'-יד,לד
אסור להסתכל במקומות המכוסות באשה נדר'-כ
אסר הנאתו על עצמו ק'-סא
אשה שנדרה מלהניק את בנה כופה אותה ומניקתו, ואי
חל הנדר כשהולד מכירה כ'-קסה
אשה שנדרה מתוך כעס שלא לשמש לבעלה נדר'-לז
ביטול הנדר בלב ולא הוציא בשפתיו נדר'-לב
ביטול הנדר בלחש אי הוה ביטול נדר'-לב
בעל מיגז גייז נדר'-ח,נט
גירשה ע"מ שלא תעלה לא"י וקבלה ע"ע בנדר שלא
תעלה ג'-טז
דעת הרדב"ז דנדר בעת צרה לא הוי אלא נדבה נדר'-ג
האומר לחבירו קונם שאני נהנה לך נדר'-לו
הגיעו לעונת נדרים אי הוי נדרן נדר רק כשנבדקו
נדריהם מ'-יא
הודר מחבירו אם יעשה דבר זה אי הוה נדרי זריזין נדר'-כב
הותר הנדר ע"י תשובה ואח"כ חזר לסורו אי חזר הנדר
נדר'-יד
המדיר את אשתו מתשמיש כ'-קעה
המדיר את אשתו שלא תשאיל ולא תשאל יוציא ויתן
כתובה כ'-קצה
המדיר את חבירו שיאכל אצלו יאמר כל נדר וכו' יהא
בטל נדר'-לב
המתחרט צריך שיהא ברור לו שרוצה שלא נדר מעולם נדר'-ו
המתנה בר"ה שלא יתקיימו נדריו נדר'-יד,לד
הנודר הנאה מחתנו ורוצה ליתן מעות לבתו כיצד יעשה
נדר'-יג
הנודר ומשתבע נקרא חוטא אפי' מקיימו נדר'-א,ח
הנודר לחבירו ואומר הריני כאילו התקבלתי נדר'-כב
הנודר מחבירו לשנה, כמה הוא, ואי חודש העבור בכלל
נדר'-מב
הנודר מערלים מותר בערלי ישראל ואסור במולי עכו"ם
נדר'-נח
הנותן מעות לבתה על מנת שאין לבעלך רשות נדר'-יג
הנשבע לבטל את המצוה נדר'-כט
הפקר מדין נדר או קנין או סילוק רשות ק'-לג,סא
הקרבן שאוכל לך לא הוה קרבן נדר'-כו
הרוצה שלא יתקיימו נדריו יעמוד בר"ה, ומה שאנו נוהגין
לומר כל נדרי נדר'-לד
התולה נדרו בדבר ונמצא שלא הי' אמת נדר'-יד
חכם שאסר את האשה בנדר על בעלה ה"ז לא ישאנה ג'-יז
יפה כח האב מכח הבעל וכח הבעל וכו' נדר'-מח
יש שאלה להקם נדר'-מז
כשנדרה נטולה אני מן היהודים א"א נדר שהותר מקצתו
וכו' מ'-נח

ג'- גיטין • גט'- גט חליצה • י'- יבמות • יבו'- יבום וחליצה • כ'- כתובות • מ'- מיאון • נ'- נדה • נדר'- נדרים • נז'- נזיר
סד'- סדורא דחליצה • עב'- עבדים • ער'- עריות • ק'- קידושין • ת'- תוספתא

מפתח כללי - ענינים
על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

לזה ולזה קרבן צריכין פתח לכל אחד ואחד נדר'-יב
לזרוזי נפשי' במצוה מותר לנדור ולהשבע נדר'-ג
מבטל בלבו אי צריך להוציא בשפתיו נדר'-לא
מה הוא נדרי זריזין נדר'-לב
מלתא דשכיחא לא הוי נולד, מיתה באשה לא הוה נולד,
ובאיש הוה נולד נדר'-כח
מצוה לנדור בעת צרה נדר'-ג
מת האב לא נתרוקנה רשות לבעל, מת הבעל נתרוקנה
רשות לאב נדר'-מח
נדר אי חל על דבר איסור נדר'-כט
נדר חל אנדר וי"א דוקא נזירות חלה אנזירות נדר'-ל
נדר שהודר ברבים יש לו הפרה ע"ד רבים אין לו הפרה
נדר'-מד
נדרי שגגות וטעות מותרין בלא שאלה נדר'-יא
נתינה לצדקה דבר שאסר הנאתו ממנו ק'-סא
עונת נדרים בקטן וקטנה אי בעי הביאו שערות נז'-כז
פי' הא דאמרו אע"פ שמקיימו נקרא רשע נדר'-א
קונם עיני בשינה היום אם אישן למחר ג'-יז
קטן בן י"ג וקטנה בת י"ב ויום א' נדריהן נדר נז'-כז
שא"נ חד"א מטעם נדר או הודאת בע"ד ק'-לו
שאלה לנדר שכבר עבר עליו נדר'-לד,לה
שבועות חמיכי מנדרים ער'-יג
שלש נערות נדריהן קיימין נדר'-מו
תפס נדרו בנדר אשה לאחר הפרה אי חל הנדר נדר'-ח
ע"ע הפרת נדרים, התרת נדרים

נדר: פתח חרטה

אי פותחין באלו הוה ידעת דפותחין בפנקסך נדר'-מ
אין פותחין בחרטה, וי"א דאפילו בפתח אין מתירין
בזמן הזה נדר'-ה
אין פותחין ביש בוטה כמדקרות חרב וכל הני לישנא
חריפא נדר'-מ
אין פותחין בכבוד המקום נדר'-מ
אלו היו י' בנ"א מפייסין אותו אי הוה פתח נדר'-ז
מה הוא פתח נדר'-ז
פותחין בהנאת עצמו נדר'-מ
פותחין בימים טובים ובשבתות נדר'-י
פותחין בכבוד עצמו ואשתו ובניו נדר'-כד
פותחין בכתובת אשתו נדר'-מא
פותחין מן הכתוב שבתורה נדר'-טו

נהר

אם מותר לחמם מקוה במים חמים ולחברן אח"כ ע"י
שפופרת הנוד נ'-עב
הטובלת בנהר א"צ מפצי משום החול נ'-סט
היכא דסכיר נהרא בעינן באשבורן מ' סאה נ'-נו
היכא דסכיר נהרא ואין בו מ' סאה לא עלתה טבילה
אא"כ מחובר לנהר נ'-נו

נואף

הנואף רוצח הוא ער'-יא

נזירות

אב מדיר את בנו בנזיר עד שתביא ב' שערות או עד
שיגיע לעונת נדרים נז'-כז
אי אמרינן מקצת היום ככולו נז'-ב
אי דרשינן לישנא יתירא בנזירות נז'-ח
אי הלכה כר' נתן בגרוגרת ודבילה דקאמר לב"ה נדור
ואינו נזיר נז'-ז
איזהו נזיר לזמן ואיזהו נזיר עולם נז'-ו
אין נוזרין בנזיר ולכונן דעותיו מותר נז'-א
אין נזירות פחות מל' יום נז'-ד
האומר הריני נזיר קבל עליו נזירות א' נז'-ד
החזיק בדרך ואמר הריני נזיר מכאן ועד מקום פלוני נז'-ו
הריני נזיר ונזיר לכשיהי' לי בן האיך מונה הנזירות ושל
מי מונה קודם נז'-כט
הריני נזיר כמנין ימות החמה נז'-ו
הריני נזיר כשיהי' לי בן ונזיר מאה יום נז'-ל
הריני נזיר כשיהי' לי בן ונזיר מאה יום ונולד בן לאחר
שבעים סותר כמה נז'-ל
הריני נזיר כשער ראשי נז'-ו
הריני נזיר לאחר עשרים יום ומעכשיו מאה יום מהו נז'-כט
הריני נזיר לכשיהי' לי ולד טמטום ואנדרוגינוס בכלל נז'-כח
הריני נזיר מכאן ועד סוף העולם נז'-ג
הריני נזיר שעה אחת, אין נוזרין שעות נז'-ד,ה
יום שבעים עולה לכאן ולכאן בנזיר נז'-לא
מה בין נזיר עולם לנזיר לזמן נז'-ו
מונה נזירות עצמו ובנו מביא ב' קרבנות וב' תגלחת נז'-ל
מזגו לו את הכוס ואמר הריני נזיר ממנו, ואי נאסר בכוס
עכ"פ נז'-ח
מחה הבן או גלחו קרוביו אינו נזיר נז'-כז
מקצת היום ככולו בנזיר נז'-ב
נולד לו בן באמצע נזירות הפסיד נז'-ל
נזיר אי הוה איסור חפצא או איסור גברא נז'-א
נזיר אימתי עובר בבל תאחר נז'-ו
נזיר טמא אי נותן שערו תחת הדוד נז'-ב
נזיר עולם משונה בקרבן מנזיר לזמן נז'-א
נזיר עולם שנטמא מגלח על קרבן א' נז'-א

מפתח כללי - ענינים

על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

נזיר שנטמא ביום שלשים סותר הכל נז'-ב
נזירות השני' שנבלע בראשונה נז'-ל
נזירות נוהג בזמן הזה נז'-א
נטמא יום שלשים סותר הכל נז'-ב
נפל אינו בכלל ולד ואינו נזיר נז'-כח
נפלה לו נזירות בנו בינתים האיך משלים הנזירות ומתי מגלח נז'-כט
ספק נזירות להקל ונדרים להחמיר נז'-ג,כח,כט
סתם נזירות שלשים יום הלמ"מ נז'-ב
פי' הריני נזיר אחת גדולה ואחת קטנה נז'-ג
פי' הריני נזיר ויום אחד נזיר שתים נז'-ד
פי' הריני נזיר ונזיר לכשיהי' לי בן מונה את שלו ואח"כ מונה של בנו נז'-כט
פי' הריני נזיר לכשיהי' לי בן ונולד לו בן נז'-כח
פי' הריני נזיר מן הגרוגרות ומן הדבילה, ואי נאסר בגרוגרות נז'-ז
שיכור שנתנו לו כוס ואמר הריני נזיר ממנו, ואי נאסר באותו כוס עכ"פ נז'-ח

נזירות: תגלחת

אי בעי תגלחת לאחר שבעה אליבא דר"א נז'-ב
אין תגלחת פחות מל' יום נז'-ל
היכן מצינו ב' נזירות בתגלחת אחת נז'-כט
הריני נזיר ונזיר כשיהי' לי בן מונה שתי נזירות, אי מגלח בינתים נז'-כט
הריני נזיר כשער ראשי האיך מגלח נז'-ו
התנה בנזירות לכ"ט יום בפי' מגלח ליום ל' נז'-ב
נזיר מגלח שער ראשו ביום שלשים ואחד, גילח ביום שלשים יצא נז'-ב
נזיר מותר לגלח שערות זקנו נז'-יא
נזיר עולם מגלח אחת לי"ב חדש, וי"א לל' יום נז'-ו
נזיר עולם מגלח רשות או חובה נז'-ו

נחלה

ע"ע ירושה

נטילת ידים

ברכת נט"י אחר יציאת ביה"כ היא לאחר הנטילה נ'-נא
הא דלא הוזכר דבנט"י הברכה לאחר המצוה ק'-א
המשכות המצוה עד לאחר הניגוב ק'-א
יש להקל בנט"י שלא יחצוץ צואה שחחת הצפורן אפי' שלא כנגד הבשר נ'-נ
לא חילק בין נטילה לנטילה לאחר ביה"כ לברכה נ'-נא

ניגוב

המשכות מצות נט"י עד לאחר הניגוב ק'-א

ניזקין

החובל בעצמו ג'-כ
חשיב מלוה הכתוב בתורה ג'-כ
מחילה בניזקין ג'-כ

נישואין

א' מן האחין שנשא החלוצה או צרתה אי הוי בנו ממזר ער'-כז
אין לערוך נישואין להמתגייר לשום אישות ת'-ז
איש ואשה זכו שכינה ביניהן מ'-סב
איתתא דייקא ומינסבה, הכוונה בזה יבו'-לה
אם צריכה היבמה להמתין מלהינשא ג"ח לאחר מיתת היבם יבו'-כו
ביאור הנפק"מ בין המשחרר עברו להבא על שפחתו ער'-כו
ביום ו' ק'-פא
בנות ישראל מקוה טהרה לחללין יבו'-נא
ג' ארצות לנשואין כ'-ערב
גר מותר בכהנת מ'-מט
גרוש שנשא גרושה ד' ד'יעות במטה, הביאור בזה ער'-כז
גרות לשום אישות ת'-ו
הבא על עכו"ם והוליד בנים ממנה ורוצה לגיירה ולנושאה ת'-ז
החולץ ליבמתו וחזר ונשאה או שנשא צרתה ער'-כז
המעוכב גט שחרור אם מותר בשפחה עב'-פא
הנושא אשה חייב ללובשה ב'-יג
הנושא אשה שאינה הוגנת לו וכו' ער'-יב
הנטען משפחתו אם מותר לנושאה מ'-לב
הנשואות שנתגרשו לא ינשאו עד לאחר ג' חדשים מ'-מא
העיד שמת בעלה לא ישאנה ת'-ו
הפקיר עבדו ומת אם יכול העבד לישא שפחה עב'-פא
הקידושין אוסרים את הקרובים אף בלא נישואין ער'-ב
חיוב הנשואין מבן י"ז או י"ח ק'-א
חכם שאסר את האשה לא ישאנה ת'-ו
חלץ ליבמתו וחזר וקידשה אם חייב כרת יבו'-ח,לד
חרשת שנשאת לכהן אם אוכלת בתרומה י'-נד
חשקה נפשו בתורה משהה נישואיו ק'-א
כוונת אליעזר שרצה שאאע"ה ישיא את יצחק לבתו ער'-כו
לא נישאו עד יב"ח אוכלת משלו ק'-פא
לאחר החליצה יכולה להינשא לאלתר גט'-עא
מאיזה גיל הוי המצוה לכתחילה לישא אשה מ'-כא

ג'- גיטין • גט'- גט חליצה • י'- יבמות • יבו'- יבום וחליצה • כ'- כתובות • מ'- מיאון • נ'- נדה • נדר'- נדרים • נז'- נזיר
סד'- סדורא דחליצה • עב'- עבדים • ער'- עריות • ק'- קידושין • ת'- תוספתא

מפתח כללי - ענינים
על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

מוכרין ס"ת לישא אשה כ'-עד
מיתה אי נישואין מפילין ליבום ער'-עט
ממזרת אם מותרת לישנא לעבד ער'-יח
מצות הנישואין מתחילה מהאירוסין ק'-א
נושא אדם בת רומה ואל ישא דומה מ'-סב
נושא אדם כמה נשים מדינא דגמ' כ'-צא
נושא אדם קרובי האנוסה והמפותה ער'-יט
נשא אשה עקרה ויש לו כבר בנים אם חייב לגרשה יבו'-ו
נשא אשה שאינה בת בנים, בחו"ל מקיימה אף לאחר
י' שנים יבו'-ה
עבר ונשא קטלנית אי כופין אותו להוציאה ער'-עב
פילגש, אי שרי לנושאה ק'-א
פנויה שזנתה אם מותרת לכהונה מ'-מד
קודם ברכת אירוסין אסורה האשה לבעל כא"א ק'-ז
קורם החופה אסורה האשה לבעל כא"א ק'-ז
קטן שבעל אי הוי בעילת זנות מ'-כב
קטנה שנשאת לכהן אם אוכלח בתרומה י'-נד
שליח המביא גט לאשה לא ישאנה ת'-ו
ע"ע קידושין

נכסי מלוג

אי הבעל רשאי למכור נכסי מלוג בעודה תחתיו כ'-כח
אנסוה למכור לא הוי מכר אלא כשקבלה כל המעות כ'-נז
אשה מוכרת בנ"מ רקרקע שלה הוא כ'-סב
אשה שמכרה בחיי הבעל שיחול המקח לאחר מותו,
למיחה לא חיישינן כ'-כב
אשה שמכרה בנ"מ ומתה כ'-ס
בעל שמכר נ"מ לפירות לא עשה ולא כלום כ'-רא
הבעל אוכל פירות מנכסי אשחו כ'-קלו
המוכר שדה לאשחו במעוח שאינם טמונים, והמוכר
במעות טמונים כ'-סד
ולרות נכסי מלוג לבעל ולמיתה לא חיישינן כ'-כב
חילוקים בין נצ"ב לנ"מ כ'-כח
יורשי נכסי מלוג הבעל יכול ליתן להם נכסים או מעות כ'-כד
לקח מן האיש וחזר ולקח מן האשה בנ"מ אי קיים
המקח כ'-כב,נז
מוכרת אשה נכסים שנפלו לה קודם שתחארס כ'-קצו
מחלוקת אימתי יכולה לבטל והמוכר עצמו אי יכול לבטל
כ'-נז
מכר הבעל בנ"מ האשה מוציאה מיד הלקוחות כ'-כה
מכרו שניהם לפרנסה בנ"מ כ'-נז,ס,סא
מת הבעל בלא זרע ומכרה אשתו או נתנה במתנה או
מחלה לבעלי חובות לא עשתה כלום כ'-סו
נ"מ עבדים ושפחות וזקנים ילקח בהם קרקע והבעל אוכל
פירות כ'-צא
נכסי מלוג שהשביחו נותנת דמי השבח ונוטלתן כ'-כח
שבח בית אביה בנ"מ באיזה מהן אמרינן כ'-כב,כג

נכסי צאן ברזל

אי רין אחד לה עם עבדי צ"ב כ'-כד
אשה שאמרה רמים אני רוצה האם נותן לה רמים או
כלים כ'-כד
אשה שאמרה כליי אני נוטלת והוא אומר דמים אני
נותן כ'-כד
נכסי צאן ברזל מעיקר רינא של מי הם כ'-כד
קבלה האשה המעות לא מצי למימר נ"ר עשיתי לבעלי כ'-כה

נכרי

אם יכול ישראל לזכות בחמצו בפסח ק'-סו
נכרית שפלטה ש"ז של ישראל טמאה כ'-רעו

נערה המאורסה

הא דלא ילפי' קידושין בכסף ושטר מנערה המאורסה ק'-ג
כשנתקדשה בכסף אי סוקלין ק'-ג

נערה

הביאה סימנים תוך ו' חדשים ה"ה בוגרת או נערה ק'-לד
הסכמתה לקידושי אביה ק'-עה
זכות האם בקידושיה עיין ערך אב
מעשה ידיה לאביה ק'-לב
נתקרשה שלא לדעח אביה ק'-עו,עז
קדשה אביה בבוקר וקדשה עצמה בערב ק'-לד
קרשה אביה שלא לדעתה ק'-עו
ע"ע סימנים, גרולה, קטנה

נפל

בעלה מיד לאחר טבילתה ונסע למדה"י וילדה לט'
חדשים אי הוי הוולד ווראי בר קיימא יבו'-מה
מת הולד בתוך ל' יום אי פוטרה מחליצה יבו'-מ

נץ החמה

הרואה עם הנץ החמה מתי טבילתה נ'-כט
מה שהזבה טובלת מד"ת ביום השביעי לאחר נץ החמה
נ'-לא

נשים

באיסור דלא ירבה לו נשים אי צריך שיבעלנה ק'-ג
בהא דמצוה בה יותר מבשלוחה למ"ד דפטורה מפ"ו ק'-א

מפתח כללי - ענינים
על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

במ"ע דפ"ו ק'-א
במ"ע דקידושין ק'-א
דין ב' נשים לכה"ג ק'-פז
כל מצות ל"ת נשים חייבות תרץ מב"ת וב"ת ובתט"ל נז'-טו
מנהג נשי ישראל להסתפר אחר הנישואין י'-מא
מת השליח מותר לישא אלמנה שמת בעלה לאחר השליחות ק'-יד
מת השליח מותר לישא אשה שנתגרשה לאחר השליחות ק'-יד
שערות הגדולות בימי נדתה סכנה הם י'-מב
ע"ע אשה

נתין
ממזר ונתין איסורן איסור עולם ער'-מה

נתינה בקידושין
אם יש בה איסור ק'-מב
נתן הוא ואמר הוא ק'-נג
נתן הוא ואמרה היא ק'-נג
נתנה היא ואמר הוא ק'-נג
נתנה היא ואמרה היא ק'-נא,נג
נתנה היא ואמרה היא באדם חשוב ק'-נא,נג

סודר
קנין סודר בטוה"נ ק'-סו

סוטה
אסורה לבועל כלבעל מ'-לב
מצות קינוי דאורייתא או דרבנן מ'-ס
סוטה שמת בעלה אם מתייבמת ער'-י
צרת סוטה אם מתייבמת ער'-י
קינוי אי הוי חובה או רשות מ'-ס
שתתה המים המרים וחיה מותרת לבעלה וכשמת מותרת בהנחשד בה מ'-לב

סוכה
אבל חייב בסוכה ג'-כ
מצטער פטור מן הסוכה ג'-כ

סומא
איך מותר באשתו ג'-נח
אם חולץ יבו'-יד
הנושא סומא אם יש בה טענת בתולים ת'-ד
פתות ונסתמא כשר להביא הגט ג'-נה

סופר
ביאור שמע קן קולמסא ג'-לו
דיני לשמה בעיבוד עורות לשם סת"ם ג'-ס
הכותב טופסי גיטין צריך שיניח מקום הזמן ג'-סד
חתם סופר ועד על הגט ג'-פא
מפני תקנת הסופר התירו לכתוב טופסי גיטין ג'-סד
צריך לשנן תוכן הגט קודם כתיבתו ג'-מה
צריך שיאמר לסופר כתוב ג'-נח

סילוק [רשות, תביעה]
הפקר חמץ לא הוי דעת אחרת מקנה כ"א סילוק רשות ק'-לג
הפקר מדין סילוק רשות או נדר או קנין ק'-סא
יש הפקר העושה קנין ויש המסלק רשות ק'-לג
מחילה הוי הקנאה או סילוק רשות ק'-יז

סימנים
אם אין לה שערות יוצאת באם יש לה גומות נ'-לד
באלו אופנים יכולים להעיד שמת ת'-ו
בודקין לגיטין ולקידושין לחליצה ולמיאונין אם הביא סימנים מ'-יז
בן י"ג שנים אי בעי' עדות אב"ש ק'-מא
הביא ב' שערות אי בעי' עדות אשנים ק'-מא
הביא סימני סריס קודם כ' שנה לא מיקרי סריס מ'-טז
הביאה סימני איילונית קודם כ' שנה לא נקרית איילונית מ'-טז
הביאה סימנים תוך ו' חדשים הוית בוגרת או נערה ק'-לד
כדי להתיר א"א לצריך להעיד שראו פרצוף המת ת'-ו
כשהעדים מכירין אותו סגי בטבי"ע ת'-ו
נערה יוצאת בסימנים נ'-לד
קדשה אביה בבוקר וקדשה עצמה בערב ק'-לד
ראו סימן מובהק ברגלו אף שלא ראו גופו ופניו מעידין יבו'-לח
שיטת גאון שאין לקדש יתומה אא"כ מביא סימנים שהיא בוגרת נ'-ח
ע"ע נערה, גדולה

סירוס
איש אסור לשתות כוס עיקרין לעולם כ'-עב,פו
אסור לסרס שאר בע"ח כ'-עב,פו
אשה מותרת לינשא לסריס כ'-עב,פו
אשה שותה כוס עיקרין שלא תלד כ'-עב,פו
דגים אסור לסרס כ'-עג
הביאו סימני סריס קודם כ' שנה לא מיקרי סריס מ'-טז

ג'- גיטין • גט'- גט חליצה • י'- יבמות • יבו'- יבום וחליצה • כ'- כתובות • מ'- מיאון • נ'- נדה • נדר'- נדרים • נז'- נזיר
סד'- סדורא דחליצה • עב'- עבדים • ער'- עריות • ק'- קידושין • ת'- תוספתא

מפתח כללי - ענינים
על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

המסרס את הזכרים חייב ואת הנקבות פטור כ'-עג
הסריס אם חולץ ומייבם יבו'-ב. י'-לט,מח
הסריס אם חולצין ומייבמין לאשתו יבו'-ב,נ
חילוק בין שתיית כוס עיקרין למסרס בידים כ'-עב,פו
מי שאין בניה הולכין בדרך הישר ומשקם כוס עיקרין כ'-עב,פו
ניטלה ביצה א' אם הוא כשר מ'-נג
פרטי דינים בהלכותיו מ'-נג,נה,נו

סנהדרין

האיך אזלי' בסנהדרין בתר רוב הא הוו קבוע ק'-י

ספק

באם טבלה ביום ז' אסור לבעלה לבוא עליה מספק שמא תראה וימצא שבעל נדה למפרע נ'-לג
באם ראתה ראיה בין השמשות נופל אותו יום מספק נ'-ל
באם רוב מי גשמים והשאר ספק שאובין הוה ספק דרבנן לקולא נ'-עד
בדיקה מהני לטהר ספק טהרות תרומה וקדשים נ'-יז
בספק איסור מחמת עיגון התירו נ'-פד
דין ספק ובני יבם הבאים לחלוק בנכסי סבא ת'-ד
דין ספק ויבם הבאים לחלוק בנכסי סבא ת'-ד
הא דפסקינן כחכמים דלמפרע טמאה מעת לעת ומפקידה לפקידה דוקא בודאי ולא בספק נ'-א
הא דפסקינן כחכמים דלמפרע טמאה מעת לעת ומפקידה לפקידה הוה מדין ספק נ'-א
הלכה כר"ע באשה שעשתה צרכיה וראתה דם בין בס"ס בין בספק לחוד נ'-פז
כולהו נשי דידן ספק זבות נינהו נ'-כה,ל,לא
נתתיה לה הוי ספק מגורשת ג'-עו
ספק איסור לחומרא ג'-יד,כו
ספק בהלכתא למשיחא ג'-טז
ספק מגורשת שמת בעלה ג'-לא
ספק ממזר אם מותר לישא שפחה מ'-מז
ספק שאובין הוה ספק דאורייתא לחומרא נ'-עד
עדים שכתבו גט ומסופקים בכשרותו ג'-עט

ספק ספיקא

באיכא ספק ספיקא אי בעינן לברר נ'-טז
הלכה כר"ע באשה שעשתה צרכיה וראתה דם בין בס"ס ואפי' בספק לחוד נ'-פז
מעשה בשפחתו של רבי שמצאה עצם בין שיניה נ'-מח

סקילה

בני זה בן י"ג שנים אי סוקלין על ידו ק'-מא
קדשה בשור הנסקל, ופרטי דיניו ק'-ס
ע"ע שור הנסקל

סרך בתה

אי מחמרינן משום סרך בתה שלא תטבול סמוך לחשיכה נ'-לא
אם ג"כ ביום ח' אינה יכולה לטבול יכולים להקל ליום ז' ביום נ'-לג
בשעת אונס מותרת לטבול ביום שלמחרת ולא חיישינן לסרך בתה נ'-לג
י"א שיכולה לטבול קודם החשיכה אלא שתחזור לביתה אחרי החשיכה נ'-לא
מה הדין אם טבלה סמוך לחשיכה אם מהני הטבילה נ'-לא
משום סרך בתה אסורה לטבול ביום ואפי' לאחר ימי טהרתה נ'-לא
מתי מדובר כשטבלה ביום שצריכה להסתיר טבילתה מבעלה נ'-לג

עבד

אין העבד יוצא לחירות עד שיגיע גט לידו ג'-לט
אם ביד הקטן לשחרר עבדו לחירות מ'-יט
אם גם בזה"ז יכול הממזר להיטהר ע"י שישא שפחה ער'-יח
אם ירצה שלא לזון את עבדו ג'-לט
בהנ"ל, דוקא בישן וכפות ג'-כד
בהנ"ל היה עבדו של כהן אי מיקרי חוב הוא לו ג'-לב
ביאור הנפק"מ בין המשחרר עבדו להבא על שפחתו ער'-כו
בני יעקב נמכרו לעבדים לכפר על איסור ב' אחיות ער'-מו
דין הכתובה בגוי שבא על בת ישראל ונתגייר ת'-ג
דין הכתובה בעבד שבא על ב"י ונשתחרר ת'-ג
דין העבד ביום שהוא חציו ב"ח עב'-עה
דין מה שקנה עבד וכו' הוי מדין הממון עב'-עה
האומר כתבתי שטר שחרור לעבדי, אם נאמן עב'-פג
האומר תנו שטר שחרור זה לעבדי אם יכול לחזור ג'-לב
האיך אתי העשה דהעבד ודוחה ל"ת של האדון עב'-עה
האיך מהני שחרורו של הקטן עב'-עו
הבא על ב"י אם הוולד פגום לכהונה מ'-מג
הכותב כל נכסיו לעבדו יצא לחירות עב'-פב
המוכר עבדו לעכו"ם כופין אותו לקנותו עד מאה בדמיו עב'-עט
המוכר עבדו לעכו"ם כופין אותו לקנותו גם בחו"ל עב'-עט

ג'- ניטין • גט'- גט חליצה • י'- יבמות • יבו'- יבום וחליצה • כ'- כתובות • מ'- מיאון • נ'- נדה • נדר'- נדרים • נז'- נזיר
סד'- סדורא דחליצה • עב'- עבדים • ער'- עריות • ק'- קידושין • ת'- תוספתא

מפתח כללי - ענינים

על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

המעוכב גט שחרור אי איכא ביה הלאו דלעולם בהם תעבודו עב'-פא
המעוכב גט שחרור אם מותר בשפחה עב'-פא
המעוכב גט שחרור, דינו עב'-עה
המפקיר עבדו אם יצא לחירות עב'-פ
המקדיש עבדו אסיצא לחירות עב'-פ
הפיל עצמו לגייסות, יכול רבו ליטול דמיו עב'-עט
הפקיר עבדו ומת אם יכול העבד לישא שפחה עב'-פא
הפקיר עבדו ומת, דין העבד עב'-פא
השיאו רבו בת חורין אם צריך גט שחרור ער'-כו
זכות הוא לעבד שיוצא מתחת יד רבו לחירות ג'-לט
יכולין ממזרין ליטהר שישאו שפחה ער'-מד
לעולם בהם תעבודו הוי רשות או חובה עב'-עח
מותר לשחרר עבדו כשיש לו הנאה מכך ער'-כה
ממזרת אי מותרת בעבד מ'-מח. ער'-יח
נתן גיטה ביד עבדה ג'-כד
נתן גיטה ביד עבדו וכתב לה שטר מתנה עליו ג'-כד
עבד אינו בתורת גיטין וקידושין ג'-סא
עבד הבא על ב"י אם הולד ישראל מ'-מד
עבד כהן שאוכל בתרומה אי מקיים מצוה ג'-לט
עבד כנעני שמכר עצמו לישראל ג'-יד
עבד נמכר בע"כ ע"י אחר ג'-לב
עבד נמכר לאחר בע"כ ג'-לט
עבד שהוא נים ולא נים לגבי ישן ומשמרתו ג'-כד
עד כותי בשחרורי עבדים ג'-לז
קטן שיש לו חעוחב"ח כיצד עושין עב'-עו
קטן שקנה עבד אם מחוייב העבד במצוות כאשה מ'-כ
קנה עבד מן העכו"ם ואינו רוצה למול יכול למוכרו לעכו"ם עב'-עט
שחרורי עבדים שנעשו בערכאות ג'-לו
שכ"מ שצוה לעשות קורת רוח לעבדו אם צריכים לשחררו עב'-עז
שליחות לעבד ג'-סא

עבד כנעני

הילך מנה והתקדשי לפלוני ק'-מט
מדין שניהם ק'-נ
קידושין מדין ע"כ, ופרטי דיניו ק'-מט

עבודה זרה

הבא על הגויה, אם יש נפ"מ בין אי הוי מקרה או שייחדה ער'-טו
הבא על הגויה חייב משום נשג"א ונשג"ז ער'-יד
הבא על הגויה כאילו נתחתן בע"ז ער'-יד
ישראל שהגביהה אינה בטילה עולמית ק'-סו
לענין ירושה ק'-סו
מה חידשו ב"ד של חשמונאי בבא על הגויה ער'-יד

עגונה

בגיטין הקילו שלא יהיו בנות ישראל עגונות ג'-נא,עד
גירושין על תנאי כשקיים חשש עיגון ג'-טז
משיאין ע"פ בת קול מ'-כו
עדי חתימה כרתי ג'-כא
עידי מסירה כרתי ג'-כא,לד

עגלה ערופה

מכרה וקידש בדמיה ק'-ס
קידושין בה ק'-ס

עד אחד

אין ע"א נאמן באיתחזק איסורא נ'-עט
באמרה לבעלה נדה אני לרבינו הוה כע"א וגרע ממעשה הלבשת בגדי נדה נ'-פ
ביאור הטעם בהא דע"א נאמן באיסורין יבו'-לו
בקידושין ק'-עח
דין גואל הדם שהרג את הרוצח ע"פ ע"א ער'-מב
דין שליח נעשה עד, ופרטי דיניו ק'-עג
המקדש בע"א אי חוששין לקידושין ק'-ב
הרואה דבר עבירה בחבירו אסור להעיד ע"ז מ'-לז
כל מקום שיש ע"א ודאי יש עוד אחד שראה מעשה זה יבו'-לה
נאמנות אדם לומר נתגיירתי מטעם שא"נ חד"א או מדין ע"א ק'-לו
ע"א האומר זינתה אשתו מ'-לז
ע"א נאמן באיסורין ילפינן מנדה נ'-עט
עד אחד ביבמה לשוק מהו יבו'-לז
עד אחד נאמן באיסורין נ'-עט,פ

עדות שבטלה מקצתה וכו'

בכל עדי קידושין שחבין לקרוביהן ק'-צו

עדים

א"א שנישאת ע"פ עדים אי צריכה גט משני ער'-לה
אופן האפקעינהו בביאה דשוינהו לעדים פ"ע ק'-צג
אי גוי מסל"ת קורא השטר כ'-רסה
אי חוששין לקול כשהלכו העדים למדה"י ק'-לו
אין בודקין עדי נשים בדו"ח יבו'-כז,לד
אין דבר שבערוה פחות משנים ג'-לג,קא

מפתח כללי - ענינים
על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

אין עדי גט חותמין זה שלא בפני זה ג'-מז
אין קיום הגט אלא בחותמיו ג'-ס
אלו הנאמנין להעיד בגדלן מה שראו בקטנן אי בעי גדול
עמהן, ודברים הנאמנים בהם כ'-קיט
אם אשה וקרוב נאמנים לומר שהוא היבם יבו'-יד
אמאי מקילין להשיא אשה בעד אחד בדיעבד יבו'-לה
אמר לעדים ראו גט זה שאני נותן לה וחזר ואמר לה כנסי
שטר חוב זה ג'-כט
אנוסין שחזרו לאמונתנו אי נאמנים כ'-קכג
באלו אופנים יכולים להעיד שמת ת'-ו
בדיקתם בדרישה וחקירה ק'-עג
בהא דנאמן קרוב להעיד על היבם הוא בחליצה יש גם
גרדא דממונא ואין דיני ממונות פחות משנים יבו'-טו,כה
בהנ"ל, בפסולי עדות ג'-ו
בחתימת העדים צריך לעמוד מתחילה ועד סוף ג'-לו
בקידושין דחייבי לאוין ק'-צג
גוי שנתגייר ועבד שנשתחרר אינו נאמן להעיד אמה שראה
בגיותו כ'-קכג
גט שכתבו עברית ועדיו יונית ג'-נב,קכ
דין קטן בעדות למטלטלין מ'-כ
דין קטן בעדות קרקע מ'-כ
הא דל"א דהעדים חבין לקרוביהן ק'-צו
האומר לעדים כתבו וחתמו חזקה שעומד בדבורו כ'-קסב
המגרש את אשתו ובא עליה אח"כ בעדים ג'-קיח
המלוה את חבירו בעדים ק'-עג
המקדש בלא עדים אי חוששין לקידושין ק'-ב
המקדש בפ"ע אי צריכה גט ק'-צה
המקדש בפ"ע לא הוי קידושין ודאי או ספק קידושין ק'-צה
הן הן עדי יחוד ועדי ביאה ופרטי דיניו ק'-פח
העורר על השדה והוא חתום עליה בעד כ'-רסד
העיד שמת בעלה לא ישאנה ת'-ו
העידו שנים שמת בעלה אי צריכה רשות ב"ד להנשא יבו'-נה
הפסולים להעיד להתיר היבמה לשוק יבו'-לז
הפסולין להעיד להתירה, אם נאמנים כשמביאין כתב המוכיח
שמת בעלה יבו'-לח
חתם סופר ועד ג'-פא,קז,קכא
כדי לאוסרה על בעלה אם סגי שיראום העדים כדרך
המנאפים או כמיכחול בשפופרת מ'-לד
כדי להתיר א"א לצריך להעיד שראו פרצוף המת ת'-ו
כל לשון בשטר כשר ובלבד שהעדים יכירו הלשון ג'-צב
כשהבעל מאמין לע"א אמאי ל"ח שמא עיניו נתן באחרת ג'-ו
כשהעדים מכירין אותו סגי בטבי"ע ת'-ו
כתב עליון בחתימת עדים ג'-נא
כתבו העדים ע"י קריאת נייר חלק ג'-נג
לכתחילה לא יתן גט לאשה אלא בעדי מסירה ג'-צט
מילתא דעבידי לאיגלויי, הגדר בזה יבו'-לו
מינוי שליחות לקידושין אי בעי עדים ק'-צז
מן האם, בקידושין אי הוי מדרבנן ק'-ג
משיאין ע"פ בת קול מ'-כו
נוסח חתימת העדים ג'-קכ
נפ"מ בין פ"ע דאורייתא לדרבנן ק'-צד
עד אחד בזנות מי מהני כ'-קו
עד אחד נאמן באיסורין ג'-לג
עד כותי בגט ג'-מז
עד כותי בגיטי נשים ושחרורי עבדים ג'-לז
עד נעשה דיין ג'-לד
עדות מרשע ועשה תשובה אי מהני כ'-קכג
עדי ביאה אם צריכים לראות מעשה הביאה ק'-פח
עדי מסירה כרתי בשאר שטרות כ'-רלג
עדים אי צריכים לידע לקרות את השטר שחותמין כ'-רסה
עדים החתומים על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן
בב"ד ג'-לג
עדים המכחישין זא"ז בהתרת היבמה יבו'-לח
עדים שאין יודעין לחתום ג'-נ,נא
עדים שאין יודעין לקרא ג'-נ,נג
עדים שאינם יודעים לחתום כ'-רסה
עדים שכתבו גט ומסופקים אי כשר אי מקרי עשו
שליחותן ג'-עט
עדים שכתבו שטר בלי אמירה לבע"ד אינו אלא כפנקס,
ומיהו הוי מלוה ע"פ כ'-קסב
עכו"ם מסל"ת בזנות כ'-קו
פ"ע דאורייתא ודרבנן אי בעו הכרזה והתראה ק'-צה
פ"ע משום איסור, גדרם ק'-צה
קדשה בפ"ע, ופרטי דיניו ק'-צג,צה,צו
קדשתי בתי עם בן י"ג ועדים אומרים שקטן היה ק'-לו
קידשתיך בפני פלוני ופלוני ק'-לו
קידשתיך סתם, אי יכול לפרש דבלא עדים קאמר ק'-לו
ראו סימן מובהק ברגלו אף שלא ראו גופו ופניו מעידין
יבו'-לח
ראו פדחתו בלא פרצוף פנים וכדו' אם יכולין להעיד יבו'-לח
שא"נ חד"א נגד עדים, ופרטי דיניו ק'-לו
שבוי' שבאו לה עדי טומאה תצא אפילו יש לה בנים כ'-קיז
שליח נעשה עד ג'-לד
שליח נעשה עד ג'-צט
שליח פיו וחזקה לא הוי כשני עדים ג'-קא

עובר

גיורת מעוברת אם צריכה להוציא העובר בטבילתה מ'-מח

ג'- גיטין • גט'- גט חליצה • י'- יבמות • יבו'- יבום וחליצה • כ'- כתובות • מ'- מיאון • נ'- נדה • נדר'- נדרים • נז'- נזיר
סד'- סדורא דחליצה • עב'- עבדים • ער'- עריות • ק'- קידושין • ת'- תוספתא

מפתח כללי - ענינים

על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

דין כלו לו חדשיו אם צריך שיגמרו צפרניו ער'-סח
האומר הרי אתה שפחה וולדך ב"ח עב'-פא
המזכה לעובר אי קנה מ'-ח
המקדש עובר אי הוו קידושין מ'-ח,יג
קידושי בתו משהוכר עוברה, ופרטי דיניו ק'-לג

עובר לעשייתן

בברכת המצוות תליא אם תלוי בדעת אחרים ק'-א
בברכת השבח אי בעי' עו"ל ק'-א
הא דלא חיישי' בברכה עו"ל שמא יקלקל ק'-א

עונה

אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו ג'-כ
אם יש עונה בקטנה נ'-כח
היו לו בנים מאשה אחרת אי יכול להתנות על עונתה ג'-כ
המקדש ע"מ שאין לך עונה ג'-כ
המתנה על עונה הוה מתנה ע"מ שכתוב בתורה ולא אמר כלום נ'-כח
הרואה עם הנץ החמה מתי היא עונתה נ'-כט
כשיכול לפתותה שתמחול עונתה ג'-כ
כשלא מקיים עונת אי מותרת בתרומה ג'-כ
מחלה עונתה כ'-קעח
מחלה עונתה ועכשיו רוצה לחזור בה ג'-כ
מתי היא העונה נ'-כט
נשתטית אינו חייב בשאר כסות ועונה ג'-קג
נתנה רשות לבעלה לבטל עונתה ג'-כ
עונה אי הוי מצוה חוץ מפריה ורביה ג'-כ
עונה של ת"ח אימת כ'-קעו
פי' בני ט' מדות נז'-לב,לג
צריכה לפרוש עונה סמוך לוסת נ'-כט
שיטת הא"ז בעונה נ'-כט
שיטת האביאסף דעונה תלוי בשעות זמניות נ'-כט
שער הקדושה להראב"ד נז'-לב,לג
ע"ע שאר

עונשין

אם בכח ב"ד של מטה למחול לחייבי מיתות ער'-נו
אם עונשין מאיסור א"א כשקדשה בקנין כסף ק'-ג
אם עונשין מן הדין דג"ש והיקש ק'-ג
אשת איש מן הנשואין בחנק ער'-מב
חייבי מיתות ב"ד אם ישנן בכלל מלקות ער'-נה
מן השמים לא יניחו לב"ד לשפך דמו של השב בתשובה ער'-נו
עונש ליכא למתלי למי שאינו מתויב בדבר כ'-עז

עונשין מן הדין

ע"ע אין עונשין

עזרה

ע"ע חולין שנשחטו בעזרה

עין הרע

א"ד שתספר לחברותיה שיש בה דמים יתרים ויתנו בה עיניה נ'-פו
ההיא אמתא דכ"פ שבאתה מטבילת מצוה ראתה דם אמר ר"י שתשמש מחוץ לעיר שהוא משום עין הרע נ'-פו
י"א יש בה שליטה מעין הרע להתרחק מבעלה נ'-פו

עיניה נתנה באחר

גדרו ק'-לו
נגד שא"נ חד"א ק'-לו

עישור נכסי

אחים מצו לסלוקי לאחותהון בזוזי מעישור נכסי כ'-קפד,קפו
עישור נכסי נגבית ממטלטלי כ'-מח

עכו"ם

אדעתיה דנפשיה קעביד ג'-ס
אחותו משפחה ועכו"ם אינה אסורה עליו ער'-נט
איסור א"א אי שייך בעכו"ם ער'-יב
אישות לעכו"ם ק'-א
אתם קרויים אדם ק'-י
בזה"ז כותים כעכו"ם לכל דבר ג'-לז
ביאתו, אם אוסר האשה על בעלה ק'-צב
ביאתו, אם אוסר האשה על עצמו כשנתגייר ק'-צב
בן השפחה דינו כעכו"ם עב'-עד
בנך הבא מן העכו"ם אינו בנך אלא בנה מ'-מח
גזל מישראל ונתגייר אם מחוייב בהשבה ק'-יז
דין הכתובה בגוי שבא על בת ישראל ונתגייר ת'-ג
דין השבה בעכו"ם ק'-יז
דין מחילה בעכו"ם ק'-יז
הבא על ב"י אם הוולד פגום לכהונה מ'-מג
הבא על ב"י אם הולד ישראל מ'-מד
הבא על הגויה, אם יש נפ"מ בין אי הוי מקרה או שייחדה ער'-טו
הבא על הגויה חייב משום נשג"א ונשג"ז ער'-יד
הבא על הגויה כאילו נתחתן בע"ז ער'-יד
הבא על עכו"ם והוליד בנים ממנה ורוצה לגיירה ולנושאה ת'-ז

ג'- גיטין • גט'- גט חליצה • י'- יבמות • יבו'- יבום וחליצה • כ'- כתובות • מ'- מיאון • נ'- נדה • נדר'- נדרים • נז'- נזיר
סד'- סדורא דחליצה • עב'- עבדים • ער'- עריות • ק'- קידושין • ת'- תוספתא

מפתח כללי - ענינים
על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

המוכר עבדו לעכו"ם כופין אותו לקנותו עד מאה בדמיו עב'-עט
המוכר עבדו לעכו"ם כופין אותו לקנותו גם בחו"ל עב'-עט
ישראלית הנבעלת לנכרי אם קנאין פוגעין בו ער'-יג,טו
לאו בר מינוי שליח הוא ג'-נח
מה חידשו ב"ד של חשמונאי בבא על הגויה ער'-יד
מומר שגירש אם צריך לכתוב שם עכו"ם שלו בגט ג'-קכ
ממון עכו"ם אם דין הפקר להם ק'-יז
מסיח לפי תומו ג'-נ
מעמ"ש בעו"כ ג'-מא
מת עכו"ם אי שרי בהנאה ק'-יט
נפ"מ בין עכו"ם דלאו לאיגיורי קאים לקטן ק'-יד
סתם עכו"ם לאו לגיורי קיימי ג'-יד
עו"כ שילדה מישראל ג'-לז
עכו"ם בעכו"ם מיבטיל ברוב ק'-י
קנה עבד מן העכו"ם ואינו רוצה למול יכול למוכרו לעכו"ם עב'-עט
שחיטתן נבילה ג'-נח
שכתב גט ג'-ס,צב
שמל ג'-ס
שקידש בזה"ז ק'-צא
ע"ע גר, נכרי, גזל עכו"ם

על מנת

כמאן פסקינן בהאומר על מנת ק'-טו,צז
ע"ע תנאי

עם הארץ

מטה של עם הארץ ג'-כה
ממזר ת"ח קודם לכהן ע"ה איך יתכן שיפגשו שניהן ער'-מו

עמון

איסור עמון ומואב הוא רק בשמם ק'-י
האיך מקבלים גרים ולא חיישי' שמא עמונים הם ק'-י
לא חיישי' להו כיון דבטלו ברובא ק'-י

עמלק

אי שייך דין גירות בעמלקים ק'-י
חיוב מחיית עמלק בזה"ז ק'-י
מחיית עמלק חיובו אמלך המשיח או על כל ישראל ק'-י

עסוקין באותו ענין

האופן בזה ק'-נו
בפ"נ ובפ"נ אם יכול להיות אפי' בעסוקין באותו ענין ג'-לה
מעמ"ש אי יכול לחזור בעסוקין באותו ענין ג'-מא
נכתב ביום ונחתם בלילה בעסוקין באותו ענין ג'-מד,מה

עקר - עקרה

אי מחוייב אפ"ו ק'-א
אם מותר לייבמה י'-לו
כשהיבמה אינה בת בנים אם חייב להמתין י' שנים יבו'-ה
נשא אשה עקרה ויש לו כבר בנים אם חייב לגרשה יבו'-ו
נשא אשה שאינה בת בנים, בחו"ל מקיימה אף לאחר י' שנים יבו'-ה
עקרה מלידה אי הויא בת יבום יבו'-ו

ערב

מדין שניהם ק'-נ
קידושין מדין ערב ופרטי דיניו ק'-נ

ערוה

אין דבר שבערוה פחות משנים ג'-עו
גירושי אשתו רק במצא בה ערות דבר ג'-קטז

עריות

א"א שנישאת ע"פ ב"ד צריכה גט משני ער'-לד
אחות אשתו שנישאת ע"פ ב"ד אי צריכה גט ער'-לד
אחותו מאנוסת אביו מנלן ער'-נח
אחותו מנלן שהיא בכרת ער'-נח
אחותו משפחה ועכו"ם אינה אסורה עליו ער'-נט
איסור קרובים איסורן איסור עולם ואפי' לאחר שגירשה או מתה ער'-סג
איסור קרובים חל על הקרובים או עליו ער'-ב
אם מותר אדם לישא אם אם אם אשתו ער'-ל
אם מותר האדם באם אשת אביו ער'-לא
אסאבי אמו ואם אביו אם מותרות לו ער'-ז
אנוסת אביו ואנוסת בנו לאחר מיתה שריין ער'-נ
אנס בשוגג אם אסור בקרובות האנוסה ער'-נד
אסור אדם בצרת קרובת חלוצתו י'-ל
אשת אחי אבי אביו אם מותרת ער'-כט
אשת חמיו ואשת חתנו אם אסורות משום מראית העין ער'-ח
בא על אחות אשתו בחייה אם יכול לנשאה לאחר מיתת אשתו ער'-ג
באיסור עריות אף אחים מן האם קרויים אחים י'-לז
בני יעקב נמכרו לעבדים לכפר על איסור ב' אחיות ער'-מו
בעל אשה דרך זנות אם נאסר בקרובותיה ער'-ב
בתו מאנוסתו מהיכן ילפינן לה ער'-כ
גרים שנתגיירו אין בהן איסור קרובים ואפילו תאומים גט'-עג

ג'- גיטין • גט'- גט חליצה • י'- יבמות • יבו'- יבום וחליצה • כ'- כתובות • מ'- מיאון • נ'- נדה • נדר'- נדרים • נז'- נזיר
סד'- סדורא דחליצה • עב'- עבדים • ער'- עריות • ק'- קידושין • ת'- תוספתא

מפתח כללי - ענינים

על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

דין אשת אחי האם מן האם גט'-עב
דין שניות בגרים גט'-עב
הבא על א' מהעריות בין באונס בין ברצון פסלה ער'-לה
הבא על העריות החמורות חייב כרת וסקילה ער'-טז
הבא על צרת חלוצתו, אי הוולד ממזר י'-ל
הבא על קרובי אשתו אם אשתו אסורה לו ער'-נד
הנבעלת מבהמה אם נפסלה מן הכהונה ער'-ז
הנבעלת ממי שאינו איש אם נפסלה מן הכהונה ער'-ז
הנושא א' מן העריות אם הוולד ממזר ער'-מב
הנושא א' מן הקרובים אי תפסי בהו קידושין ער'-מב
הקידושין אוסרים את הקרובים אף בלא נישואין ער'-ב
יש חיוב לפרוש מעריות ואפי' מנגיעתם ער'-טז
כל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא גדר קדושה יבו'-נו
כשמת האח בלא בנים איפקע מינה איסור ערוה יבו'-ח,כח,לב
מותר אדם בקרובת צרת חלוצתו י'-ל
מתי מסתלק איסור אשת אח מן היבמה ער'-פט
נפ"מ בין אם עושה את הנבעלת זונה או חללה ער'-יז
נשא ח"כ שאין קידושין תופסין בהם א"צ גט ער'-לד
קרובי אנוסו בחייה, אם מותרין ער'-נג
קרובי אנוסתו מותרין לאחר מיתתה ער'-נג
שלש עריות יש להן היתר יבו'-מב

ערכאות

גיטי נשים ושחרורי עבדים שנעשו בערכאות ג'-לח
מחובת הב"ד לגנות ולקנוס את ההולכים לערכאות מ'-טו
שטר שנכתב בערכאות של כותים ג'-נב

ערלה

הטעם בהא דערלה מיקרי לכם ק'-סא
המחלל זרעו והמושך ערלתו לא יהיה חריף בחכמים ער'-יב,יד
המקדש בערלה ק'-ס
מכרו וקידש בדמיו ק'-ס
ע"י המילה א"א למשוך ערלה ער'-יב

עשה דוחה ל"ת

אי עשה דוחה ל"ת דבל יחל נז'-כד
בבנו ממזר יכול לקיים שניהם ואין עדל"ת ק'-א
האיך אתי העשה דהעבד ודוחה ל"ת של האדון עב'-עה
עשה דיבום אי דוחה ל"ת דאלמנה לכ"ג י'-כד
עשה דיבום אי מקרי שוה בכל ער'-פח

עשה דוחה עשה

אם שייך עשה שיהיה חשוב ממ"ע אחר ער'-פז

פגום

אם מותר לישא כהנת ער'-מו
בן הנדה פגום הוא ער'-מו

פדיון הבן

אי בעי' דקיץ ק'-ע
כשאומר לדידי שוה לי ק'-ע

פדיון שבויים

א"א שגנבה אי הבעל חייב לפדותה כ'-קנ
אחיות שנשבו אין מעידות זו לזו כ'-קיח
אי פודין אשתו ובניו יותר מכדי דמיהן כ'-טו
אשה שאומרת נשביתי וטהורה אני, ועוד דיני שבויה כ'-קטז,קיז,קיח
אשה שנשבית בעלה חייב בפרקונה ואינו יכול לומר לה הרי זה גיטך כ'-טו
אשת כהן שנשבית ולא ספק לגרשה עד שחזרה ונשבית אי חייב לפדותה שנית כ'-טו,קנא
הסכימו תרווייהו דלא לפרוק אין מניחין להן כ'-טו
שבויה אין היורשין והיבמין חייבין לפדותה כ'-קנ

פולטת

אם בעינן ה' ימים לדם בתולים משום פולטת ש"ז נ'-צג
אשה פולטת ה' ימים ש"ז נ'-ל,לט
באם רופאים קבעו שלא תוכל ליכנס להריון אלא ע"י הפסק טהרה מוקדם אם יכולים להקל בימי פליטתה נ'-ל
בזמנינו גזרינן לא שימשה אטו שימשה ולתרוה"ד משום מנהג נ'-ל
משום שאשה פולטת ש"ז לא עושים הפסק טהרה אלא לאחר ה' ימים ולתרוה"ד ו' ימים נ'-ל
נכרית שפלטה ש"ז של ישראל טמאה כ'-רעו
פולטת ש"ז אם סותרת לבעלה ולענין הלכה נ'-ל,לט
פולטת ש"ז טמאה לטהרות נ'-ל,לט

פועל

התנה עמו שלא יאכל כנפשו ג'-כ

פחות משו"פ

אם דין ממון לו ק'-סו

ג'- גיטין • גט'- גט חליצה • י'- יבמות • יבו'- יבום וחליצה • כ'- כתובות • מ'- מיאון • נ'- נדה • נדר'- נדרים • נז'- נזיר
סד'- סדורא דחליצה • עב'- עבדים • ער'- עריות • ק'- קידושין • ת'- תוספתא

מפתח כללי - ענינים

על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

בן נח נהרג על פמשו"פ ק'-יז
גזל פמשו"פ וקידש בו ק'-סט
גזל פמשו"פ לענין השבה ק'-יז
גזלה, וחזר וגזל פמשו"פ ק'-סו
גזלה, ועדיין לא נודע לבעלים ק'-סו
דין מחילתו משום רחמנות או דאינה ממון ק'-סו
המקדש בפחות משו"פ ובעל ק'-נט
טעם חדש בהא דאשה בפמשו"פ לא מיקניא ק'-ד
לגוזלו, אי שרי לכתחילה ק'-סט
לענין ירושה ק'-סו
מחילה בפמשו"פ דמו"מ ק'-סו
קידש בו אשה חולה ק'-יז
שטר שא"ב שו"פ אמאי לא ניחוש שמא שו"פ במדי ק'-כה
ע"ע פרוטה

פירות

לא מחזקינן מפירות לפירות לומר שכולם מתולעים י'-סא
שנתן עיניו לגרשה אין לו פירות ג'-מד

פטר חמור

אי הוי הפקר לאחר מיתת בעליו ק'-סו
דין ירושתו ק'-סו
הגונבו, לענין תשלומין ק'-סו
מכרו וקידש בדמיו ק'-ס
קידש בו אשה ק'-ס

פילגש

אם מותר לנושאה ק'-א
אם מקיים בה מצות פ"ו ק'-א

פירות

מחשש דפירות לא תיקנו זמן בגיטין ק'-נד

פלוני

ע"ע תן מנה לפלוני, הילך מנה לפלוני

פנים חדשות

אי בעי אדם חשוב דוקא כ'-ה
אשה אינה בכלל פ"ח כ'-ה
פ"ח אי בעי לאכול דוקא כ'-ה
פ"ח כמה אחד או שנים כ'-ה
פנים חדשות בעי כל שבעה ואפילו בשבת כ'-ה

פסול

אם יכול האב לקדש בתו לפסול ק'-מב
הוזהרו כשרים להנשא לפסולים ק'-מב
קידש בתו לפסול על מי חל האיסור דלא תחלל, ופרטי
דיניו ק'-מב

פסולי עדות

ע"ע עדים

פסולי קהל

כהן שבא על מצרית שנית ער'-יז
פסולי קהל ופסולי כהונה שנשאו ישראלית ומתו אם
מתייבמות נשותיהן יבו'-נ

פסח

דין זכיה בחמץ בפסח דגוי ק'-סו
מת ע"פ אחר שש, אם מחוייבין היורשין לבער החמץ ק'-סו
נפ"מ בין גר היורש ע"ז לירושת חמץ בפסח ק'-סו
ע"ע חמץ

פסקה

אשה צריכה להפסיק לראות דם קודם שתספור ז"נ נ'-ל
ביום שפוסקת מלראות דם צריכה להפסיק בטהרה נ'-ל
דיני הפסק טהרה עיין ערך הפסק טהרה

פצוע דכא

אפי' כהן שהוא פצ"ד לא יבא בקהל ה' מ'-נג
חולץ ולא מיבם ער'-י
ניטלה ביצה א' בידי אם הוא כשר מ'-נג
פצ"ד בידי שמים אי הוי כשר מ'-נג
פרטי דינים בהלכותיו מ'-נג,נה,נו

פקדון

המקדש בפקדון ופרטי דיניו ק'-כ
כנסי זה בפקדון ואח"כ א"ל התקדשי בו ק'-סז
נפ"מ בין המקדש במלוה ופרוטה לפקדון ק'-כ

פקידה

אם הוה עד שלפני תשמיש כפקידה נ'-ג
המשמשת בעידים הרי זו כפקידה נ'-ג
מה דאמרינן דראתה דם חוששת מפקידה לפקידה נ'-א
מה דאמרינן שפקידה הוה דוקא אלו שקבעו רבנן ולא מה

ג'- גיטין • גט'- גט חליצה • י'- יבמות • יבו'- יבום וחליצה • כ'- כתובות • מ'- מיאון • נ'- נדה • נדר'- נדרים • נז'- נזיר
סד'- סדורא דחליצה • עב'- עבדים • ער'- עריות • ק'- קידושין • ת'- תוספתא

מפתח כללי - ענינים

על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

שעשתה מעצמה ג'-א
נדה זבה ויולדת ושומרת יום כנגד יום אע"פ שלא דאתה
דם חוששת מעת לעת ומפקירה לפקירה ג'-א

פרוזבול

בעל כותב פרוזבול על נכסי אשתו ואשה על נכסי בעלה כ'-ס

פרוטה

גדר הנאה בקידושין ק'-יז
גדר הקידושין באדם חשוב ק'-יז
גזל שו"פ בדבר שאין בעליו מקפיד ק'-סט
דבר הראוי דק לכלב אי מקרי שו"פ ק'-יט
דין הפרוטה אם צריך גם בנותן ובמקבל ק'-יז
המקדש במלוה ופרוטה דעתה אמלוה או אפרוטה ק'-יט,נח
כל דמקדש וכו' במקדש במלוה ופרוטה ק'-נח
נפ"מ בין מקדש במלוה ופרוטה לפקדון ק'-כ

פריה ורביה

אופן המהב"ע בבן ממזר ק'-א
אי האשה מצווה בלשבת יצרה כ'-א,פו
אי שייך מצות לשבת במי שאינו ראוי להוליד כ'-א,פו
אם מקיים בהשתדלות אף שלא הוליד ק'-א
אם משום שנשים לאו בני פ"ו משו"ה יד המרבה לברוק
בנשים משובחת ולא חיישינן להשחתת זרע ג'-יח
אנשים לאחר שילדו אינם בכלל פ"ו ג'-יח
בבן ממזר אם מקיים המצוה, ופרטי דיניו ק'-א
בני נח אי מצווין על פ"ו כ'-עה
בפלגש אם מקיים פ"ו ק'-א
האיש מצווה על פ"ו ולא האשה כ'-א,פו
העראה והביאה הוו גוף המצוה או הכשר ק'-א
כל מי שאינו עוסק בפ"ו כאילו שופך דמים כ'-עה
כשאינו מוליד אם מקיים עכ"פ המצוה דלשבת יצרה ק'-א
כשהיבמה אינה בת בנים אם חייב להמתין י' שנים יבו'-ה
כשכבר קיים פ"ו אי יכול להתנות על שכ"ו ג'-כ
מה דאמרינן שלא תבדוק לפני תשמיש או לאחריו שלא
ידאה בעלה ולבו נוקפו ויבטל מפ"ו ג'-טז,יז
מי שניטלה ממנו ביצה אחת ע"י ניתוח אי מותר לבוא
בקהל כ'-עא
נשא אשה עקרה ויש לו כבר בנים אם חייב לגרשה יבו'-ו
נשא אשה שאינה בת בנים, בחו"ל מקיימה אף לאחר
י' שנים יבו'-ה
נשים אינם בכלל מצות פ"ו ג'-יח
נשים אם חייבות במ"ע זו ק'-א
נתעברה באמבטי לענין פ"ו ק'-א
עכו"ם שהי' לו בנים ונתגייר אי קיים מצות פ"ו כ'-עה
עקר אם מחוייב במ"ע דפ"ו ק'-א
פ"ו וקידושין אם ב' מצוות הן ק'-א
פצוע דכה ע"י חולי אי מותר לבוא בקהל כ'-עא
קיום מצות עונה כשכבר קיים פ"ו ג'-כ

פריעת חוב

אין נפרעין מנכסים משועבדים במקום שיש בני חורין כ'-דלא
הבעל פורע חובות אשתו מנכסיה כ'-כט
הפורע חובו של חברו אי הניח מעותיו על קרן הצבי כ'-דסו
ורוקא שהכניסה לו מקרקעי ולא מטלטלי כ'-לא
פי' לפרוע אפילו מגלימא דעל כתפאי כ'-לט

פרישה

אשה שאין לה וסת מותרת לבעלה מ"מ לאחר תשמיש
צריכה לפרוש ג'-טז
דין אשה שראתה עם הנץ החמה מתי צריכה לפרוש ג'-כט
דין פרישה בעונה הוה מרדבנן ג'-עט
כמה היא העונה שצריך לפרוש סמוך לוסת ג'-כט
פרישה סמוך לוסת ג'-כט
ראתה בשעת תשמיש בעלה פורש באבר מת, ומה דינו
בפירש באבר חי ג'-פג
שיטת הא"ז בפרישה סמוך לוסת ג'-כט
שצריך לפרוש עונה ג'-כט
תשיעי בעינן שמירה י"א לא בעי שמירה י' מחלוקת
שמא תהי' זבה ג'-פה

פרנסה

אשה אם דרכה לשוט על פרנסה ק'-י
כיצד שמין הנכסים לפרנסה ולמזונות כ'-קפא
לפרנסה שמין בדעת האב כ'-קפא

פתח פתוח

האומר פ"פ מצאתי אם נאמן מ'-לח
הטוען פ"פ אי שקיל דמי הסעודה כ'-עב,פו
הטוען פתח פתוח מצאתי בטלו הקידושין לגמרי כ'-י

צאי וקבלי קידושיך

מדין שליח או מדין תנם ע"ג כלב ק'-מז

צדיק

ניחא ליה לצדיק ליקבר בקבר שלו ק'-סו

מפתח כללי - ענינים

על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

צדקה

אדם עושה צדקה בשעת מיתה בממונו והמהנה ת"ח אין לך צדקה גדולה מזו כ'-ריא
אי חיישי' שמא לא יקבלו העני ק'-א
אי מותר לנרור לצדקה נדר'-ג
בשעת מיתה אי נותן הכל לצדקה ולא חייש ליורשיו כ'-קמז
דין ירושתו ק'-סו
האומר תנו מאתים דינר לעניים יתנו לעניי אותה העיר כ'-רסד
הטעם שאין מברכין על קיום המצוה ק'-א
מצוה ללמד התלמידים ולפרנסם יותר מבנין בהכ"נ כ'-קמז
מצות צדקה מחיים ער חומש מנכסיו כ'-קמו
נתינה לצדקה דבר שאסר הנאה ממנו ק'-סא
צדיך לחלקו קורם מיתתו ק'-סו

ציפורי מצורע

מכרן וקידש ברמיהן ק'-ס
קירושין בהן ק'-ס

צמצום

אי אפשר לצמצם ג'-ל

צער

אין אדם רוצה לצער את חבירו ג'-טז
אין אדם רוצה שיצטער חבירו ע"י והוא בקבר ג'-טז
מצטער פטור מן הסוכה ג'-כ
צער דגופיה יכול למחול ג'-כ
צערא דגופה הוי דבר שבממון ג'-כ
תנאי בגט לארווחיה דידיה או לצעורה קמכוון ג'-טז

צרה

א' מן האחין שנשא החלוצה או צרתה אי הוי בנו ממזר ער'-כז
אם מותר לחלוץ ליבמה וגם לצרתה יבו'-מז
אם נאמנת להעיד לחבירתה יבו'-נב,נה
אשה אם נעשית שליח לקידושין ק'-כח
ב' אחין הנשואין ב' אחיות וא' נשוי נכרית גירש א' מבעלי אחיות את אשתו ומת נשוי נכרית וכנסה המגרש ומת צרתה מותרת יבו'-מא
החולץ ליבמתו וחזר ונשאה או שנשא צרתה ער'-כז
החזיר גרושתו משניסת ומת אם מתייבמת צרתה יבו'-כט
המקדש חמש נשים אי הוי כקני את וחמור ק'-כט
חלץ ליבמה ולצרתה אם נפסלה הצרה לכהן יבו'-מז
פטור הצרה מיבום וחליצה ראה ערך יבום וחליצה
צרה ע"י זיקה גרירא שמה צרה יבו'-מא
צרת חלוצה מותרת לכהן יבו'-ל

קבוע

האיך אזלי' בסנהדרין בתר רוב הא ארם הוי קבוע ק'-י
כל שאין האיסור ניכר לא קרוי קבוע ק'-י
ע"ע רוב

קבורה

אי אלמנה נקברת מנכסי בעלה כ'-קלח
אי האשה חייבת בקבורת בעלה כ'-יד,קלז
אין ארם רוצה שיצטער חבירו ע"י והוא בקבר ג'-טז
בן עשיר חייב בקבורת אביו כ'-קמב
בעל חייב בהקמת מצבת אשתו על קברה, ואפילו הכניסה ערומה כ'-יד,קלז
האומר אל תקברוה מנכסיו אין שומעין לו כ'-קמב
האיך צריק מונח בקבר שלו לאחר מיתה הא אין זה ממונו ער'-עז
מי שהלך למרה"י ב"ד קוברין את אשתו כ'-קמא
מתה השומרת יבם מי חייב בקבורתה יבו'-כג
ניחא לצדיק ליקבר בקבר שלו ק'-סו
עני שבישראל לא יפחות משני חלילין להספד כ'-קלח
קבורה אי משום כפרה כ'-קמב
קברה האב או אחר אי מוציא מבעל בדיינין כ'-קלח

קדושה

כל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא גדר קדושה יבו'-נו

קול

אי חוששין לקול כשאין עדים ק'-לו
אם יש לבעל חזקת חי לאחר שאמרה אשתו מת בעלי יבו'-נו
אשת כהן שיצא עליה קול שנתגרשה ג'-קכג
בקלא דלא פסיק אם אוסדים האשה על בעלה אף בלא עדים מ'-לד,לה
גרדו ג'-קכג
יצא עליה קול מקודשת לפלוני ובא אחר וקדשה בפנינו ג'-קכט
יצא עליה קול שהיא מגורשת ג'-צא
יצא עליה קול שהרתה לזנונים ג'-קכו
יצא עליה שם מזנה בעיר ג'-קכה
לפני הנישואין, אם יש קלא דלא פסיק תצא מ'-לד
מבטלין קול או לא ג'-קכז
פנויה שיצא עליה קול שנתקדשה ג'-קכג
קול הברה ג'-קכד

ג'- ניטין • גט'- גט חליצה • י'- יבמות • יבו'- יבום וחליצה • כ'- כתובות • מ'- מיאון • נ'- נדה • נדר'- נדרים • נז'- נזיר
סד'- סדורא דחליצה • עב'- עבדים • ער'- עריות • ק'- קידושין • ת'- תוספתא

מפתח כללי - ענינים

על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

קול שלא הוחזק בב"ד ג'-קכד,קכח
קולות שאין חוששין להם ג'-קכו
קלא דבתר נישואין ג'-קכג,קכח

קולבן

האחין והשותפין פטורין מן הקולבן ק'-סו

קטלנית

אי שייך דין קטלנית ביבמה ער'-עב
דין אשה שמתו בעליה בכמה פעמים נקראת קטלנית
שאסורה להתחתן עוד נ'-י
דיני קטלנית כ'-פז
הענין שלא לישא אשה קטלנית י'-יח
מי שקידש קטלנית אי כופין להוציא כ'-פז
עבר ונשא קטלנית אי כופין אותו להוציאה ער'-עב

קטן

איזהו קטן לענין גירושין ומיאון מ'-ט,י
אין נותנין לקטן חלב טמא ושאר דברים אסורים אפילו
בן יומו כ'-קסה
אם ב"ד יכולין לקדש לו אשה מדין זכיה ק'-יד
אם בידו לשחרר עבדו לחירות מ'-יט. עב'-עו
אם קטן יכול להיות שומר לענין יחוד יבו'-נו
אמאי מהני קידושי אביו, הא חוב הוא לו ק'-צז,ק
באיסור דרבנן אין מצוין להפריש קטן ממנה נז'-טז
בב"נ כל שהוא בר דעת מיקרי גדול ק'-יד
בודקין לגיטין ולקידושין לחליצה ולמיאונין אם הביא
סימנים מ'-יז
בכתובתו אם גובים ממשועבדים מ'-כג
בשליחות ק'-מז
גזל מקטן אי מחוייב בהשבה ק'-יז
גר קטן אינו יכול להחליט לעצמו שמתגייר ק'-יד
גר קטן מטבילין אותות ע"ד ב"ד מ'-מו
דינו בעדות למטלטלין מ'-כ
דינו בעדות קרקע מ'-כ
דינו להשלימו למנין בתפלה מ'-כא
הא דאין קידושין לקטן אי הוי גם כשאביו קידשו מ'-כא
הגיעו לעונת נדרים אי הוי נדרן נדר רק כשנבדקו נדריה מ'-יא
הוליד בן, אי חייב במילתו מ'-כב
חליצת בן ט' אי פוסל ביאת שאר האחין י'-נ
מאיזה גיל הוי המצוה לכתחילה לישא אשה מ'-כא
מאימת יכול למכור בנכסי אביו מ'-יז,יח
מאימתי יכול למכור בנכסי עצמו מ'-יח
נפ"מ בין עכו"ם דלאו לאיגיורי קאי לקטן ק'-יד
נשא אשה, א"צ ליתן גט כשמגרשה מ'-כב
קורח קרחה בראשו חייב נז'-ט
קטן אוכל נבילות ב"ד מצוין להפרישו נז'-טז
קטן שהביא ב' שערות והגיע לעונה נוזר בנזירות נז'-כז
קטן שוטה ליתנו לבית חולים של גויים כ'-קסה
קטן שיש לו עבד שהוא חעוחב"ח כיצד עושין עב'-עז
קידושין הוי זכות וזכין לקטן מ'-ה,כא
קידש אשה, דין כתובתה מ'-כב
קידש ואח"כ הגדיל אם צריך לקדשה שנית מ'-כג,כד
קידשתי בתי לבן י"ג ועדים מעידים שקטן היה ק'-לו
קנה עבד, אם מחוייב העבד במצוות כאשה מ'-כ
קנין יבום בקטן בן ט' שנים י'-נא
שבעל, אי הוי בעילת זנות מ'-כב
תפלה דין קטן להשלימו למנין בתפלה מ'-כא

קטנה

אי יכול אב לקדש בתו משהוכר עוברה ק'-לג
אי יש לה רצון מ'-ג
איזהו קטנה לענין גירושין ומיאון מ'-ט,י
אינה יכולה לשמור גיטה, אם יכול האב לקבל גירושיה מ'-יא
אם יכול האב לקדשה לכל מי שירצה ק'-מב
אם יכולה להתגרש ע"י אביה י'-נז
אם יכולים לעשות בקטנה תנאי על עונה נ'-כח
אם יש דם חימוד בקטנה נ'-כח,סג
אם יש עונה בקטנה נ'-כח
אם מותר להתייחד בשדה עם אשה וקטנה יבו'-נו
אם צריכה קטנה לספור ז"נ קודם שתתחתן נ'-כח
אם צריכה קטני קטנה לספור ז"נ קודם שתתחנן נ'-כח
באיזה אופן יש לאביה לקדשה ק'-מו
בדורות הראשונים היו יולדות קטנות בגיל שש מ'-יב,כב
גירשה, ונתקדשה לא' מקרוביו אי הוו קידושין מ'-ח
דיני קטנה למיאון נ'-ח,ט
הדין שקטנה בת נדה אם הוה הלמ"מ נ'-כז
הטעם בהא דקטנה מציאתה לאביה מ'-יד
הטעם דמהני מיאון בקטנה ק'-ק
היודעת להבחין בין קידושיה לדבר אחר ואין לה דעת
אם ממאנת מ'-י
היוצאת בגט, אם יש לה כתובה ותוספת מ'-ז
היכי דמי מעשה יתומה בחיי האב מ'-ה
הממאנת אם יש לה כתובה ותוספת מ'-ז
הסכים אביה לקידושיה ק'-מז
הסכמתה לקידושי אביה ק'-עז
ילדה שבאתה לישכב אצל בעלה נאמנת שטבלה נ'-פ
יתומה, והיא שוטה, אם תקנו לה רבנן קידושין י'-נח

מפתח כללי - ענינים

על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

יתומה שנתקדשה צריכה גט או מיאון ק'-מד
כח האב לקדש בתו למנוול ומוכה שחין מ'-יד
כשמוסר בתו לחופה בשבת אי מבטלה ממלאכה ק'-לב
להתייחד עם קטנה אי שרי יבו'-נו
מוכר אדם אתבתו לשפחות ושונה מ'-טז
מחובת הב"ד לגנות את הבעל שקידש בתו הקטנה מ'-טו
מעשה ידיה לאביה ק'-לב
מציאתה לאביה מדרבנן ק'-לא
נאמנות האב על בתו לומר קדשתיה וגרשתיה ק'-ל
נשאת לכהן, אם אוכלת בתרומה י'-נד
נתארסה הקטנה בלא נישואין אם צריכה למאן מ'-יא
נתקדשה שלא לדעת אביה ק'-עו,עז
נתקדשה שלא לדעת אביה צריכה גט או מיאון ק'-מד
פיתוי קטנה אונס הוא מ'-ג
צאי וקבלי קידושייך ק'-מז
קדושיה לאביה ק'-לא
קדשה אביה, אם כתובתה מאתיים ת'-ב
קטנה בת י' ימים וראתה ג' ימים קודם ז' הוה זבה נ'-כז
קטנה נישאת לג' שנים ויום אחד נ'-כח
קטנה צריכה טבילה לפני שתתחתן נ'-כח
קטנה שילדה אם יכולה למאן י'-ט
קטנה שראתה דם אפי' בת יום א' הוה נדה נ'-כז
קידושי קטנה אינם אלא מדרבנן וטעם שתקנו קידושין
בקטנה יתומה נ'-ח
קידושיה לאביה מ'-יג
קידושין לקטנה אי הוי זכות מ'-ה
קידשה אביה ונתארמלה וקידשה שנית אי הוו הקידושין
מה"ת מ'-ה
קידשה אביה יוצאת רק בגט ק'-מג
קידשתיה כשהיתה קטנה ועכשיו היא גדולה ק'-לד
שזינתה לרצונה ק'-ק
שנתארמלה, אם נאסרה אף בקרובי היבם מ'-ו
ע"ע אב

קידושין

אופן המעילה באשה ק'-ז
אופן הקידושין ביבום ער'-עד,פח,צא
אי בעי' לכם בקידושין ק'-יז
אי יש לחלק בין שחיטה לקידושין בחיוב מצוותם ק'-א
אי פקעי הקידושין ע"י מיתת הבעל או לא ער'-לז
אי צריך שיחסר מהמקדש כסף הקידושין ק'-מט
אי שייך לומר כל דמקדש וכו' במקדש בביאה ק'-ג
אי תחילת ביאה קונה או גמר ביאה ער'-מ
אי תפסי קידושין בחמותו לאחר מיתת אשתו ער'-כד
אין נפ"מ לגבי עצם הקידושין ע"י שלית ק'-ח
איסור אשה נשואה כהקדש ק'-ז
אם קידושין תופסין בשומרת יבם ער'-נו
אמירת הרי את מקודשת וכו' אי שונה ביבום מבקידושין
יבו'-לג
אמר לשפחתו צאי והתקדשי אי הוה כנכתב השטר אירוסין
שלא לשמה ער'-כו
ב' דינים בקידושין קנין ממון וקנין איסור י'-נט
ב' ענינים ביבום, הקמת שם וקנין אישות ער'-צג
ב' ענינים בקידושין ק'-ז
בחרש י'-נג
בחשש הברכה קודם הקידושין שמא לא תרצה האשה ק'-א
בטלו הקידושין וחזרו ונתרצו שניהם אי בעי קידושין
מחדש כ'-י
ביאה ביבום מדין קידושין או קנין אחר י'-נח. ער'-עג,פח,צא
ביבמה אם נפקעו הקידושין במיתת האח ק'-ז
במיתת הבעל נפקע האיסור אבל דין הממון שבקידושין
נותר ער'-עו
בממזרת ונתינה אם יש איסור בקידושין ק'-מב
בעל היבמה בלא מאמר אי לוקה ער'-עג
בקדושי מאמר אם אומרים כדת משה וישראל יבו'-לג
בקידושי ביאה אי חלין הקידושין בגמר ביאה או בהעראה
י'-כד
ברכת אירוסין אי קודמת לנישואין ק'-א
בתנאי בקידושין אם חלין הקידושין מיד או לכשיתן ק'-טו
גדר הנאה בקידושין ק'-יז
גדר הקידושין באדם חשוב ק'-יז
גירש קטנה ונתקדשה לא' מקרוביו אי הוו קידושין מ'-ח
דין טומטום שקידש י'-מו
דין מאמר בקידושין ער'-עג
דינא דמעות קונות בקידושין ק'-ו
דיני התנאים בקידושין ק'-טו,טז
דמיון קידושי נדה לחופת נדה ק'-פט
דר בלא קידושין אי אית בי' מין אישות ק'-א
דשב"ע דאינו פחות משנים אי הוי דוקא כשהוחזק ק'-י
הא דאין קידושין לקטן אי הוי גם כשאביו קידשו מ'-כא
הבא מיהבה אי הוי הסכמה לקידושין ק'-סג
הגט מתיר לה להינשא ואינו מפקיע הקידושין
למפרע ער'-סג. י'-יז
הוי זכות זוכטין לקטן מ'-ה
החולץ ליבמתו וחזר וקידשה ער'-פב, צ
היבם יורש את אחיו וזוכה בקנין כסף קידושין של האח
ער'-עו
היבמה אם צריכה קנין קידושין חדש ער'-עג

ג'- גיטין • גט'- גט חליצה • י'- יבמות • יבו'- יבום וחליצה • כ'- כתובות • מ'- מיאון • נ'- נדה • נדר'- נדרים • נז'- נזיר
סד'- סדורא דחליצה • עב'- עבדים • ער'- עריות • ק'- קידושין • ת'- תוספתא

מפתח כללי - ענינים

על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

המקדש השוטה אי הוו קידושין ת'-ג
המקדש אשה והבריח נכסיו מתנתו מתנה כ'-סז
המקדש אשה והדר ביה קודם שכנסה לחופה מהדרא ליה
כל מה דיהיב לה כ'-לז
המקדש אשה ע"מ שאין עליה נדרים כ'-י
המקדש עובר אי הוו קידושין מ'-ח,יג
הנושא א' מן העריות אם הוולד ממזר ער'-מב
הנושא א' מן הקרובים אי תפסי בהו קידושין ער'-מב
הקידושין אוסרים את הקרובים אף בלא נישואין ער'-ב
חיוב החליצה אי הוי משום דהזיקה גדרו דהוי כאילו
קידשה כבר ער'-צג
חילוק אי הדר בי' איהו או איהי כ'-לח
חילוק בין הבריח לבנו או לאחר ואפילו לבתו כ'-סז
חרש שנשא פיקחת ונתפקח אם צריך לקדשה שנית ת'-ג
טעם חדש בהא דאשה בפמשו"פ אינה מקודשת ק'-ד
טעם חדש בהא דהמקדש באסוה"נ אינה מקודשת ק'-ד
טעם לסידור הש"ס קידושין לאחר כתובות וגיטין ק'-ה
טעם לסידור מסכת כתובות קודם קידושין י'-ב
טעם שתקנו רבנן קידושין בקטנה יתומה נ'-ח
טענת אונס בקיום התנאי דקידושין ק'-טז
כותי שקידש ק'-צ
כח האב לקדש בתות למנוול ומוכה שחין מ'-יד
כח חכמים בהפקעת הקידושין מ'-מז
כל שלא הכניסה לחופה אינה נקרית ביתו יבו'-מו
כסף קידושין אי חוזרין כ'-לז
כתיבת הכתובה קודם הקידושין או לאחריה י'-ב
לא תיקנו זמן בקידושין ק'-נד
למה אין מברכין לקדש אשה ק'-א
לקטן, מדין זכיה מ'-כא
לקטנה, אי הוי זכות מ'-ה
לשוטה י'-נב,נו
לשון בקידושין ק'-נב
מאיזה גיל הוי המצוה לכתחילה לישא אשה מ'-כא
מאמר ביבמה עושה אירוסין או שהוא דין דרבנן ער'-עג
מה הוא שטר צדא"ק כ'-לח
מומר שקידש י'-סה
מחובת הב"ד לגנותא ת הבעל שקידש בתו הקטנה מ'-טו
מינוי שליחות לקידושין אי בעי עדים ק'-צז
מיתה, מפקיעה הקידושין או מתרת
יבו'-ח,ט. י'-נט. ער'-סג,עו
מעות הראשונות לקידושין ניתנו ק'-מו
מעשה בקידושין מקרי בנתינת הבעל או בקבלת האשה ק'-כו
מצות הנשואין מתחילה מהאירוסין ק'-א
מצות יבין מקדש ואח"כ בועל יבו'-לג
נפ"מ באופן הקידושין לענין עובר לעשייתן ק'-א
נשים אם חייבות במ"ע דקידושין ק'-א
נתארסה הקטנה בלא נישואין אם צריכה למאן מ'-יא
נתתי טבעת לקידושין ועדים מעידים דלשם פקדון נתנה ק'-לו
עכו"ם שקידש ק'-צא
פ"ו וקידושין הם ב' מצוות ק'-א
פילגש אין לה קידושין נ'-סג
פקח שנשא שוטה אם מותר לקיימה י'-נב
קדשה ע"ת וכנסה סתם כ'-י
קטן אם ב"ד יכולין לקדש לו אשה מדין זכיה ק'-יד
קטן שקידש אשה, דין כתובתה מ'-כב
קטן שקידש ואח"כ הגדיל אם צריך לקדשה שנית מ'-כג,כד
קטנה יתומה והיא שוטה אם תקנו לה רבנן קידושין י'-נח
קטנה נישאת בת ג' שנים ויום א' נ'-כח
קטנה קידושיה לאביה מ'-יג
קטנה שיכולה "לשמור קידושיה" הכוונה בזה מ'-ג
קטנה שילדה אם יכולה למאן י'-ט
קטנה שקדשה אביה אם כתובתה מאתים ת'-ב
קידושי אחות אשה הוה מדרבנן נ'-ח
קידושי אשה אי הוי מצוה חיובית או קיומית או הכשר
מצוה ק'-א,ח
קידושי אשה חולה באיסוה"נ, איסוה"נ מדרבנן ע"ע איסור
קידושי האילונית אי הוו קידושי טעות י'-ט
קידושי הבת לאביה וכן מציאתה, ואין המתנה בכלל כ'-קלד
קידושי יבמה אי הוי מדאורייתא יבו'-כ
קידושי קטן אי חוב הוא לו ק'-צז
קידושי קטנה אינם אלא מדרבנן נ'-ח
קידושי קטנה לאביה ק'-לא
קידושיה אי הוו קידושי טעות ער'-פא
קידושין בטלים באיילונית נ'-פח
קידושין מאיש זר אם תופסין ביבמה ער'-עד
קידושין תופסין בביאת איסור וחופת נדה ק'-פט
קידושין תופסין בחייבי לאוין ק'-פה
קידושין תופסין בחייבי לאוין מ'-נז
קידושין תופסין הא דל"א דהעדים הם פ"ע ק'-צג
קידשה אביה ונתארמלה וקידשה שנית אי הוו הקידושין
מה"ת מ'-ה
קידשה בדבר הראוי ובדבר שאינו ראוי ק'-יט
קידשה השליח בקידושין דרבנן אי מקרי שינוי בשליחות
ק'-יב
קנין כסף דקידושין צריכה האשה לקנותם בקנין ק'-ד
קנין כסף שנתן הבעל בקידושין נמשכים אלאחר מיתתו
בקידושי היבם ער'-עו
שוטה שנשא פיקחת ונשתפה אם צריך לקשה שנית ת'-ג

ג'- גיטין • גט'- גט חליצה • י'- יבמות • יבו'- יבום וחליצה • כ'- כתובות • מ'- מיאון • נ'- נדה • נדר'- נדרים • נז'- נזיר
סד'- סדורא דחליצה • עב'- עבדים • ער'- עריות • ק'- קידושין • ת'- תוספתא

מפתח כללי - ענינים

על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

שומרת יבם שנשאת בלא חליצה והיו לה בנים יבו'-כב
שומרת יבם שנתקדשה בלא חליצה יבו'-כא
שיטת הגאון דאין לקדש יתומה עד שיביאו ראי' שהיא בוגרת נ'-ח
שלחה האשה שליח לקדשה באיסור דשמא יתגנה ק'-כז,כח
שנים אומרים נתקדשה וב' אומרים לא נתקדשה כ'-קטו
תוכ"ד לענין חזרה ק'-סו
בגזל, עיין ערכו
בטובת הנאה, עיין ערכו
במלוה, עיין ערכו
במתנה ע"מ להחזיר, עיין ערכו
בפקדון, עיין ערכו
המקדש בפסולי עדות, עיין ערכו
מדין עבד כנעני, עיין ערכו
מדין ערב, עיין ערכו
מומר שקידש, עיין ערכו
קניני כסף שטר וביאה בקידושין, עיין ערכם
ע"ע נישואין

קיטע

אם חולץ יבו'-יב

קינוי

אי הוי תובה או רשות מ'-ס
מצות קינוי דאורייתא או דרבנן מ'-ס

קל וחומר

המפקפק בק"ו הרי הוא כופר ער'-ה
יש שלומדים טבילת נדה מק"ו ממשכבה נ'-מא
רבנן מדאורייתא לא עבידי ק"ו נ'-ז

קנאה

קנאת חמת גבר לא מחיל בשעת מיתה טז

קנאין פוגעין בו

ביאור המחלוקת דמשה רבינו ע"ה ודתן ואבירם בהא דקנאין פוגעין בו ער'-יד
בשויא אנפשי' חד"א ק'-לו
ישראלית הנבעלת לנכרי אם קנאין פוגעין בו ער'-יג,טו
רק מי שכל חייו הוא קנאי מותר לו להרוג ער'-טו

קני את וחמור

אי קני ק'-כט
המקדש חמש נשים אי הוי קני את וחמור ק'-כט

קנין

אי אותיות נקנות במסירה כ'-רג
ב' דינים בקידושין קנין ממון וקנין איסור י'-נט
ב' ענינים ביבום, הקמת שם וקנין אישות ער'-צג
בטובת הנאה ק'-סו
במיתת הבעל נפקע האיסור אבל דין הממון שבקידושין נותר ער'-עו
במעמ"ל אי בעי' הקנאה גמורה ק'-עב
גט דעת אחרת מקנה אותה ג'-לב
היבם יורש את אחיו וזוכה בקנין כסף קידושין של האח ער'-עו
המזכה לעובר אי קנה מ'-ח
המשיא אשה לבנו גדול בבית קנאו ג'-מא
הפקר מדין נדר או קנין או סילוק רשות ק'-סא
זיקת יבום, מחמת קנין הממון דכסף קידושין שי"ב איסור גזל יבו'-כח
חופה בשבת אי אסור משום קנין או כתיבת כתובה ק'-פה
חליצה הוי קנין או פטור יבו'-ח,טז,כט. ער'-פט
יאוש אינו עושה קנין ק'-לג
יש הפקר שעושה קנין ויש שרק מסלק רשות ק'-לג
כיון שמת נעשה חפשי מן המצוות אמור לענין מצוות ולא לממון ער'-עז
כליו של לוקח ברשות מוכר ג'-כו
מחילה הוי הקנאה או סילוק תביעה ק'-יז
מיתה, מפקיע הקידושין או מתרת יבו'-ח,ט
מכח מאמר יבמין גרידא אם נעשית אשתו יבו'-מב
מסירת מודעא או ביטולה אין צריך קנין ג'-פז
עבד שהוא נים ולא נים, בקנין חצר ג'-כד
קטנה חצרה קונה לה גיטה ג'-קה
קידשה בגזל דאחרים אי בעי' יאוש וש"ר ברשותו ק'-סח
קנין במעמד שלשתן ג'-מ
קנין בעל בחצר אשתו ג'-כג
קנין יבום בקטן בן ט' שנים י'-נא

קנס

הלכה כר"מ רק בגזירותיו או גם בקנסותיו מ'-לט

קרבן

אין מביאים אשם תלוי על עשה ול"ת נ'-פג
אם לא שפתה וילדה אינה חייבת קרבן לזב נ'-ה
באם פירש באבר חי כשראתה בשעת תשמיש חייב אשם תלוי נ'-פג
על עשה ול"ת שבנדה מביא אשם תלוי נ'-פג
רביעית יין לנזיר וחצי לוג שמן לתודה הלמ"מ נ'-פה

מפתח כללי - ענינים

על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

שפתה לאחר ג' ימים שראתה דם חייבת ב' קרבנות לזוב וללידה ג'-ה

קרובים

אביה אם נעשה שליח לקדשה ק'-מה
אחות אשתו בין מהאב בין מהאם אסורה עליו ער'-כא
אחותו מאנוסת אביו מגלן ער'-נח
אחותו מן השפחה אם אסורה עליו ער'-כ
אחותו מגלן שהיא בכרת ער'-נח
אחותו משפחה ועכו"ם אינה אסורה עליו ער'-נט
אחותו משפחת אביו אם אסור בה ער'-כד
אי תפסי קידושין בחמותו לאחר מיתת אשתו ער'-כד
אין הגט מפקיע הקידושין לגמרי דהא עדיין אסורים הקרובים ער'-כז
איסור קרובים איסורן איסור עולם ואפי' לאחר שגירשה או מתה ער'-סג
איסור קרובים חל על הקרובים או עליו ער'-ב
איסורים בטענתה קידשתני, ופרטי דיניו ק'-פ
איסורים בטענתו קידשתיה, ופרטי דיניו ק'-פ
איסורם, כשמקדש ע"י שליח ומת הוי מדינא או קנסא ק'-י
איסורן, אי מיחשיב כחוב או הפסד ק'-לט
איסורן, כשנתגרשה ע"י מיאון ק'-ק
אם אבי אמו ואם אביו אם מותרות לו ער'-ז
אם מותר אדם לישא אם אם אם אשתו ער'-ל
אם מותר האדם באם אשת אביו ער'-לג
אם צריכה דעת האב בקידושיה ק'-עו
אמאי מהני קידושי אב לבנו הא מיתסר עי"ז בקרובים וחוב הוא לו ק'-צז,ק
אנוסת אביו ואנוסת בנו לאחר מיתה שריין ער'-נ
אנס בשוגג אם אסור בקרובות האנוסה ער'-נד
אנסוהו לבוא על פנויה אם נאסרו קרובותיה י'-טו
אסור אדם בצרת קרובת חלוצתו י'-ל
אשת אחי אבי אביו אם מותרת ער'-כט
אשת חמיו ואשת חתנו אם אסורות משום מראית העין ער'-ח
באיסור עריות אף אחים מן האם קרויים אחים י'-לז
בהא דנאמן קרוב להעיד על היבם הא בחליצה יש גם גרוא דממונא ואין דיני ממונות פחות משנים יבו'-טז,כה
בכל עדי קידושין אמאי לא דחבין לקרוביהן ק'-צו
בעל אשה דרך זנות אם נאסר בקרובותיה ער'-ב
גירש אשה ונשאה לאחר וילדה בת אם מותר הראשון לנשאה י'-טז
גירש קטנה ונתקדשה לא' מקרוביו אי הוו קידושין מ'-ח
גירשה רק כדי שלא תתעגן אם אסור בקרובותיה ק'-לט
גרים שנתגיירו אין בהן איסור קרובים ואפילו תאומים גט'-עג
דין אשת אחי האם מן האם גט'-עב
דין שניות בגרים גט'-עב
הא דלא אסרינן לכל הנשים שבעולם להינשא כשמח השליח ק'-י
האסורים משום שניות אם יש להם הפסק ער'-לג
הבא על א' מהעריות בין באונס בין ברצון פסלה ער'-לה
הבא על חמותו אם פסל את אשתו ער'-כב
הבא על צרת חלוצתו, אי הוולד ממזר י'-ל
הבא על קרובי אשתו אם אשתו אסורה לו ער'-נד
החולץ ליבמתו אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו יבו'-ט
הממאנת ביבם אם מותרת בקרוביו מ'-ט
הנושא א' מן העריות אם הוולד ממזר ער'-מב
הנושא א' מן הקרובים אי תפסי בהו קידושין ער'-מב
הנטען מן האשה אם אסור בכל הד' קרובות מ'-לב
הקידושין אוסרים את הקרובים אף בלא נישואין ער'-ב
כלתו אסורה ואין לה הפסק ער'-לב
כשמת האח בלא בנים איפקע מינה איסור ערוה יבו'-ח,כח,לב
מותר אדם בקרובת צרת חלוצתו י'-ל
מיאנה בבעל מותרת לאביו, מאינה ביבם אסורה לאביו מ'-ד
מת השליח ובאו כל הקרובות והעידו שלא קידשן ק'-יב
מתי מסתלק איסור אשת אם מן היבמה ער'-פט
נבעלה לו חמותו לאחר מיתת אשתו הוי לאו או איסור או בכרת י'-כב,כג
קטנה היוצאת במיאון לא נאסרו קרוביו עליה וקרוביה עליו מ'-ד
קטנה שנתארמלה אם נאסרה אף בקרובי היבם מ'-ו
קרובי אנוסתו בחייה, אם מותרין ער'-נג
קרובי אנוסתו מותרין לאחר מיתתה ער'-נג
שומרת יבם שמתה אסור בקרובותיה יבו'-יז,מא
שלש עריות יש להן היתר יבו'-מב

קריאת שמע

הכונס את הבתולה פטור מק"ש ואלמנה חייב ג'-כ
טריד טרדה דמצוה פטור מק"ש ג'-כ

קרקע

דין קטן בעדות קרקע מ'-כ

ראוי

הראוי רק לכלב אי מקרי שו"פ ק'-יט
קידשה בדבר הראוי ובדבר שאינו ראוי אי מקודשת ק'-יט

ראתה בשעת תשמיש

אי השתא סמכינן אבדיקת שפופרת ואם בדקה אין מוציאין

ג'- גיטין • גט'- גט חליצה • י'- יבמות • יבו'- יבום וחליצה • כ'- כתובות • מ'- מיאון • נ'- נדה • נדר'- נדרים • נז'- נזיר
סד'- סדורא דחליצה • עב'- עבדים • ער'- עריות • ק'- קידושין • ת'- תוספתא

מפתח כללי - ענינים

על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

אותה נ'-פד
אי שייך באופן זה באיש יצרה אלבשה נ'-פג
אם בג' פעמים שראתה צריכים בבדיקה קודם לתשמיש נ'-יד
אם יכולה לבדוק עצמה תחת בעל ראשון נ'-פד
אם מהני לאחר שנתחזקה נתרפאת נ'-פד
אם רופא ישראל אומר שנתרפאת וקמיע בידו שמהני אם נאמן נ'-פד
אסור לצאת באבר חי ולזעזע בגופו נ'-פג
אשה שמצאה למחרת שימושה דם בסדינה וחוששת שבשעת תשמיש ראתה הוה אונס וא"צ בדיקה לפני תשמיש נ'-פג
בכניסה חשבינן ליה שב מידיעה וכן באשתו נ'-פג
בנים הנולדים מהמשמש עם הנדה הוה מצורעים נ'-פג
דין אשה שראתה בשעת תשמיש ולא אמרה לבעלה אם נקראת אנוסה דיצרה אלבשה נ'-פג
דין אשה שרואה מחמת תשמיש נ'-פד
דין המשמש עם הטהורה וראתה ואמרה לו מה יעשה נ'-פג
הפילה חררת דם מותרת השתא לא סמכינן על זה אבל אין מוציאין אותה אם בדקה נ'-פד
זה דוקא כששימש שלא בשעת וסתה שהוה אונס ולמה נ'-פג
י"א שאסורה לבעל ג' אפי' שמהני לו בדיקה שמא יבעלה קודם בדיקה אבל אם כבר בדקה וראתה שהיא טהורה מותרת לבעלה ג' נ'-פד
ימלא עצמו בפתד ורתת ויזדעזע בלבו נ'-פג
כיצד הגירסא בגמ' ותבדוק עצמה מביאה או מביאה שלישית נ'-פד
כשמת האבר צדיך להשתמט מיד נ'-פג
לאחר ג"פ הראשונות שבדקה י"א שא"צ שוב בדיקה משום שמא תראה מ"ת נ'-יז
לאחר שנתגרשה מבעל אחד לאחר שראתה ג"פ והתחתנה עם אחר לא ראתה אינה יכולה לשוב לבעל ראשון נ'-פד
מוחזקת תהי' בג"פ וי"א אפי' לרבי בג"פ ויש שחולקים נ'-פד
צריך לעמוד על עשר אצבעותיו נ'-פג
צדיכה לבדוק בג' פעמים הראשונות לתשמישה שמא רואה מתמת תשמיש נ'-יא,יד
ראתה מ"ת משמשת ג"פ ואם ראתה בכולם תתגרש ותנשא לאחר, ואם כך בג' בעלים תבדוק עצמה בשפופרת נ'-פד
שבודקת עם שפופרת אם מצאה מהצדדים ולרמב"ם גם אם לא מצאה כלום טהורה ובאם בעד למעלה טמאה נ'-פד

רבי יוחנן וריש לקיש

בפלוגתת ר"י ור"ל הלכתא כמאן ער'-פב

רבינא ורב אשי

בפלוגתת רבינא ורב אשי כמאן פסקינן ק'-פד. ער'-פב,פג

רביעית

מחשבין של מ' סאה של כלי מלא מים של אמה על אמה ברום ג' אמות ילפינן לרביעית של תורה נ'-נד
רבנן בטלו לרביעת דמקוה ואוקמי אמ' סאה נ'-עד

רוב מצויין אצל שחיטה

האיך סמכי' ע"ז הא הוי תלוי במעשה ק'-יג

רוב

אדם באדם אי בטיל ברוב ק'-י
בביטול עמון ומוב בשאר גרים, בטל השם ק'-י
ביטול ברוב מהני רק על קריאת שם הכולל ק'-י
גת שיש בה כ"א סאה מי גשמים והמשיך לתוכה י"ט סאה שאובין טהורה משום המשכה ורוב נ'-עג
דין רוב ומקפיד ואינו מקפיד נ'-לח,סא
הא דלא בטלי ישראל ברוב אוה"ע ק'-י
האיך אזלי' בסנהדרין בתר רוב הא אדם הוי קבוע ק'-י
השם איסור נשאר אף לאחר שנתבטל ברוב היתר ק'-י
התלוי בטבע, אי מקרי רובא ק'-א
התלוי במעשה וחזקה חזקה עדיף ק'-יג
כל שאין האיסור ניכר לא מקרי קבוע ק'-י
עכו"ם בעכו"ם מיבטיל ברובא ק'-י
רוב בנ"א חוצצין בצואה שלא כנגד הצפורן נ'-נ
רוב מי גשמים והשאר ספק שאובין ספיקא דרבנן לקולא נ'-עד
רוב נשואות מקפידים על דבר חוצץ בבית הסתרים נ'-מט

רגל

מי שרגלו הפוך אם חולץ יבו'-יב

רוח רע

חשש רוח רע מותר בדיעבד ג'-כה

רופא

אי מהני רפואה לאחר שנתחזקה ברואה מחמת תשמיש נ'-פד
איילונית אין לה רפואה נ'-טו
אם אשה הוה מסולקת דמים כשרופא אומר שהיא מעוברת נ'-ב
אם הרופאים אומרים שצריכה לטבול קודם כדי שתכנס להריון אם יכולה להקל בימי פליטתה נ'-ל
אם צוו הרופאים שלא תרחץ במים מה דינה נ'-לד
אם רופא ישראל אומר שנתרפאה מרואה מחמת תשמיש ויש בידו קמיע לזה אם נאמן נ'-פד
אשה שאמרו לה הרופאים לחוף ביין אם הוה חציצה נ'-מב

ג'- גיטין • גמ'- גט חליצה • י'- יבמות • יבו'- יבום וחליצה • כ'- כתובות • מ'- מיאון • נ'- נדה • נדר'- נדרים • נז'- נזיר
סד'- סדורא דחליצה • עב'- עבדים • ער'- עריות • ק'- קידושין • ת'- תוספתא

מפתח כללי - ענינים

על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

כיצד בודקת עצמה אם נתרפאה מרואה מחמת תשמיש ע"י סממנים יכולה לקבל וסת בזמנה בקל, וכן עקרה לרפאותה נ'-פד
שמנים של רפואה חוצץ נ'-טו
נ'-מב

רוצח

אם בכח ב"ד של מטה למחול לחייבי מיתות ער'-נו
דין גואל הדם שהרג את הרוצח ע"פ ע"א ער'-מב
הנואף רוצח הוא ער'-יא
תשובת המשקל לרוצח ער'-נו

רוק

אם צריך היבם לראות הרוק סד'-סז. יבו'-יג
אם צריכים הב"ד לראות הרוק יבו'-יג. גט'-עא. סד'-סז
צריכה לירוק הרבה רוק יבו'-יג

רמאי

גט שכ"מ עצה טובה לחוש לרמאין ג'-טז

רפואה

חייב אדם לרפאות את אשתו אי חלתה כ'-טז,קנג
נפ"מ בין יש לה קצבה לאין לה קצבה ובין א"א לאלמנה כ'-טז,קנג

רקב

אי הלכה כעולא דבעי מת שלם לענין רקב נז'-כו
אי יש רקב לנפלים נז'-כו
איזה מת יש לו רקב נז'-כו
הרוג אין לו טומאת רקב נז'-כו
מלא תרווד רקב מטמא באוהל נז'-כו
נתערב בו עפר לאחר שנעשה רקב נז'-כו
נתערב בו עפר קודם שנעשה רקב אינו נעשה רקב נז'-כו

רשות

ד' אמות של אדם קונות לו ג'-ל
הא דהפקר דחמץ לא הוי דעת אחרת כ"א סילוק רשות ק'-לג
הגדר של קרוב לו וקרוב לה ג'-ל
המכניס אשתו לתוך ביתו ע"מ להיות כלי תשמישיה עמה ג'-כז
חמץ ברשותו של אדם לענין איסור ק'-לג
יאוש בדבר שאינו ברשותו ק'-סא
יוצא אדם ברשות אשתו אפילו כמה שנים, ואי הדרה בה מה דינו כ'-קעה
יש הפקר העושה קנין ויש שרק מסלק רשות ק'-לג
כליו של לוקח ברשות מוכר לגבי קנין ג'-כו
לענין גט ג'-כו
מטה שגבוה י' טפחים ליהוי רשות לעצמה ג'-כה
שיטת הרמב"ם בקרוב לה ג'-ל
ע"ע שינוי רשות

רשע

כשאביו רשע אם חייב על מכתו וקללתו יבו'-לא
ע"ע אין אדם משים עצמו רשע

שאלה

הא דאמרינן דלא חיישינן לשאלה היינו דוקא למ"ד סימנין דאורייתא ג'-סה
הא דלא גזרי' שאלה משום חליפין ק'-עב
זרק לה גט לתוך חצר השאול לה ג'-כב
נפ"מ בין אתרוג לקידושין בדין דלכם ק'-עב
קידשה בטבעת שאולה ק'-יז,עב
שאל אתרוג אי יי"ח מדין מתעמ"ל ק'-עב
שאלה ליומא מכר הוא ק'-עב

שאר [כסות ועונה]

אי הוי חוב למתקדש מפני שמתחייב בזה ק'-צז,ק
אמאי מהני קידושי אב לקטן הא חוב הוא לו ק'-צז,ק
הבעל חייב בשאר כסות ועונה כ'-קלב

שב ואל תעשה

תנאי בגט, בשב ואל תעשה ג'-טז

שבויה

נאמנות האב על בתו לומר נשבית ופדיתיה ק'-לה
נתייחדה עם עכו"ם אם אסורה לכהן מ'-לח

שבועה

אין שבועה בתוך שבועה נדר'-ל
אל תהי רגיל בנדרים שסופך למעול בשבועות נדר'-יח
אלמנה נוטלת נדוניא שהכניסה בלא שבועה כ'-קנג
בל יחל בשבועה היכי דליכא קרבן נז'-כד
בעל אי מצי משבע לאשתו בלי טענה כ'-צז
גירשה ע"מ שלא תעלה לא"י לעולם וקבלה עליה בשבועה שלא תעלה ג'-טז
האומרת כתבו לי זכותי דכי משתעבענא יהבו לי כ'-רו
החשוד על השבועה מהפכינן לה אשכנגדו כ'-רד
המוכרת שלא בב"ד צריכה שבועה למה כ'-רמה
המיחד מטלטלין לכתובה גובה בלא שבועה וכן מטלטלין

ג'- ניטין • גט'- גט חליצה • י'- יבמות • יבו'- יבום וחליצה • כ'- כתובות • מ'- מיאון • נ'- נדה • נדר'- נדרים • נז'- נזיר
סד'- סדורא דחליצה • עב'- עבדים • ער'- עריות • ק'- קידושין • ת'- תוספתא

מפתח כללי - ענינים

על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

שבאו מחמת מטלטלין הראשונים כ'-קסא
המתחייב שבועה וא"ל יבא וישתבע במתי שמעינן לי'
ונחלקו אי דוקא דאית לי' דרך שם או לעולם כ'-רה
הנשבע בשמים ובארץ, בכתבי קודש, אי הוה שבועה
ואי עובר אבל יחל נז'-כד
הנשבע לבטל את המצוה לוקה נדר'-כט
הנשבע שלא לקיים אשתו אי מתירין לו נדר'-ח
הפציר בו חבירו ואמר שבועה שאוכל לך נדר'-כז
חומר בנדרים מבשבועות נדר'-כח,כט
חומר בשבועות מבנדרים, ובנדרים מבשבועות נדר'-כח,כט
חילוק בין היתר נדרים לשבועה בזמן הזה נדר'-א,נט
מה בין שבועה דאורייתא לשבועה דרבנן כ'-צט
מנין לאומר ימין ושמאל שהוא שבועה נז'-כד
מצות עשה מה"ת לקיים נדרו או שבועתו נדר'-א
נפרעת שלא בפניו לא תפרע אלא בשבועה כ'-רטו
נשבע שלא יעלה לא"י אי הוי נשבע לבטל את המצוה ג'-טז
נשבעין לקיים המצוה ושלא לעבור על לאו, והעובר על
שבועה זו אי חייב משום בל יחל, ואי נקרא חשוד על
השבועה נדר'-ג
שבועה אי בעי בשם נז'-כד
שבועה לא אוכל לך הוה שבועה נדר'-כז
שבועה לא לך לא לך הוי פרטא או כללא נדר'-יב
שבועות הוה איסור גברא נז'-א
שבועות חמירי מנדרים ער'-יג

שבת

אי אשה אסורה לצאת בשבת בטבעת של חותם ולא
של נוי נ'-מ
אי מותר לטבול בשבת משום סחיטה ומתקן נ'-ס,סא
אי מותרת לעשות חפיפה בע"ש ולטבול בשבת ביום נ'-לג
איסור אכילת סעודה בע"ש עב'-פ
איסור לסרוק בשבת נ'-נט
איסור תלישת שערות בשבת נ'-נט
אם חל יו"ט במוצ"ש מתי תחוף נ'-נט
אם חל יו"ט יומיים קודם שבת תחוף ברביעי נ'-נט,סא
אם מותר לצאת בטבעת שהיא לנוי בשבת נ'-מ
אף העושה מלאכות המותרות בשבת מבטל מ"ע דתשבות
ק'-לב
בן השפחה אם נימול בשבת ער'-יט
בע"ש חופפת ושורקת מתי מדובר נ'-נט
דברים החוצצים מורידים בשבת חוץ מקשירת השערות נ'-סא
השיראים והנזמים והטבעות אינם חוצצים ואסורים לצאת
בהם בשבת נ'-מ
וכן ברפוין אם מקפדת עליהם משום טינוף חוצצין ואסורים
ללבשם ולצאת בהם בשבת נ'-מ
חופה בשבת אסור משום קנין או כתיבת כתובה ק'-פה
כשמוסר בתו לחופה בשבת אם מבטלה ממלאכה ק'-לב
מתי מדובר הדין לא תחוף בע"ש ותטבול במוצ"ש נ'-נט
נשים דידן טובלות בשבת נ'-סא
סוגי חוטים אם הם חוצצין לענין שאסור לצאת בהם
בשבת נ'-סג
ראוי להחמיר שלא לטבול טבילה שלא בזמנה בשבת נ'-ס
שיטת האגלי טל שאיסור בישול מים הוה משום בישול
החידקים נ'-לו,עב

שד

ביאתו, אי שמה ביאה ער'-ז

שוגג

אנס בשוגג אם אסור בקרובות האנוסה ער'-נד, י'-טו

שוה פרוטה

ע"ע פרוטה, פחות משו"פ, מדי [שמא שו"פ במדי]

שוטה

אם יש להם כתובה ת'-ב
בשוטה יודה שמאי דלא אמרינן דיין שעתן נ'-א
דין קידושין לשוטה י'-נב,נו
המסכים לקדש השוטה אי הוו קידושין ת'-ג
הנושאה אם יש בה טענת בתולים ת'-ד
נפלה לפני שוטה אי מייבמת י'-נט
נשא ונשתפה, דין הכתובה ת'-ג
נשא פיקחת ונשתטית אם יכול לגרשה י'-סד
נשא פיקחת ונשתפה אם צריך לקשה שנית ת'-ג
פקח שנשא שוטה אם כתובתה מאתיים ת'-ב
פקח שנשא שוטה אם מותר לקיימה י'-נב
קטנה יתומה והיא שוטה אם תקנו לה רבנן קידושין י'-נח

שויא אנפשי' חתיכה דאיסורא

אי חוששין לקול כשהלכו עדים למדה"י ק'-לו
הוא טוען שנתן הטבעת לשם קידושין ועדים אומרים לשם
פקדון ק'-לו
היכא דשא"נ חד"א אי קנאין פוגעין בו ק'-לו
הכחישוהו עדים, ואח"כ חזר בו בלא אמתלא ק'-לו
מטעם נדר או מטעם הודאת בע"ד ק'-לו
נאמנות אדם לומר נתגיירתי מטעם שא"נ חד"א או מדין
ע"א ק'-לו
נגד חזקה דאין אדם משים עצמו דשע ק'-לו

ג'- גיטין • גט'- גט חליצה • י'- יבמות • יבו'- יבום וחליצה • כ'- כתובות • מ'- מיאון • נ'- נדה • נדר'- נדרים • נז'- נזיר
סד'- סדורא דחליצה • עב'- עבדים • ער'- עריות • ק'- קידושין • ת'- תוספתא

מפתח כללי - ענינים

על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

נגד חשש דשמא עיני' נתנה באחר ק'-לו
קידשתי בתי לבן י"ג ועדים אומרים קטן היה ק'-לו
קידשתיך בפני פלוני ופלוני ק'-לו
קידשתיך סתם אי יכול לפרש דבלא עדים קאמר ק'-לו

שומא

בשיראי ק'-ע
טבעת עם אבן לענין שומא ק'-ע
נפ"מ בין שיראי לשאר חפצים ק'-ע

שומר מצוה

אי שייך דין קטלנית ביבמה ער'-עב

שומרת יבם

אם קידושין תופסין בשומרת יבם ער'-נו
בא עליה זר, אם עשאה זונה יבו'-כט
הבא עליה אם הולד ממזר ער'-יז,נו
זינתה, אי מותרת לכהן מ'-מה
זינתה, אינה נאסרת על יבמה ער'-עו. מ'-מה
זינתה, מותרת ליבם ואפי' כהן יבו'-כח
מתה, אסור היבם באמה יבו'-מא
מתה, מי חייב בקבורתה יבו'-כג
נשאת בלא חליצה והיו לה בנים מהו יבו'-כא
שומרת יבם שמתה אסור בקרובותיה יבו'-יז
שומרת יבם שמתה מי יורשה יבו'-כג

שור הנסקל

הטעם שבהוזמו עדיו כל המחזיק זכה ק'-סא
המקדש בשור הנסקל ק'-ס
מדין יאוש או מדין הפקר ק'-סא
מכרו וקידש בדמיו ק'-ס
נתייאש ממנו ק'-סא

שותף

פטור מן הקולבן ק'-סו

שחיטה

אי הוי ברכה לבטלה כשלא יכול לסיים המצוה ק'-א
הא דלא חיישי' שמא יקלקל בשחיטה ק'-א
האיך סמכי' ארוב מצויין א"ש הא הוי תלוי במעשה ק'-יג
הוי מצוה קיומית ק'-א
נפ"מ בין שחיטה לקידושין בחיוב מצוותם ק'-א

שחרור

האומר כתבתי שטר שחרור לעבדי, אם נאמן עב'-פג
הכותב כל נכסיו לעבדו יצא לחירות עב'-פב
הכותב שטר גירושין לשפחתו עב'-פב

שטר

אי מצי לקיים שטר בקרובים כ'-קיט
אין שטר לאחמ"צ ג'-מב
אירוסין, שכתב לשמה ושלא לדעתה ק'-פד
אמר לה כנסי שט"ח זה והרי הוא גיטך ג'-כח
אמר לעדים ראו גט זה שאני נותן לה ואח"כ אמר לה כנסי שט"ח זה ג'-כט
אמר לשפחתו צאי והתקדשי אי הוה כנכתב השטר אירוסין שלא לשמה ער'-כו
אמר תנו שטר שחרור זה לעבדי אם יכול לחזור בו ג'-לב
אשה שכתבה שטר על נכסיה מהני אפילו אחר שמכר הבעל כ'-סב
בשלשה דברים שוו גיטי נשים לשחרורי עבדים ג'-לז
דיו שכשר לכתוב השטר ג'-נג
הא דלא ילפי' קידושין בשטר מנערה המאורסה ק'-ג
המוכר שט"ח לחבירו וחזר ומחלו ג'-מא
הקנה שטר במעמ"ש וחזר ומחלו ג'-מא
התקדשי לי בשטר זה לאחר זמן ובא אחר וקידשה ק'-כה
זמנו של שטר אי מוכיח עליו ג'-קיד,קלד
חזרה בשטר שחרור ג'-לט
חרס, אי כשר ק'-מז
לשונות שהשטר כשר לכתבו בהן ג'-צב
מעמד שלשתן בשטר ג'-מ
מרעינן לשטרא בטענת קים לי' בגווי' כ'-רד
נפ"מ בין גט לשטר בגדר המודעה דבעי טענת אונס יבו'-ה
נפ"מ בין קידושי שטר לכסף בדין שליח נעשה עד ק'-עג
נפ"מ בין קנייני כסף שטר וביאה ק'-ג
עדים החתומים על השטר כמי שנחקרה עדותן בב"ד ג'-לג
עדים חותמין בשטר זה שלא בפני זה ג'-מז
עדים שאין יודעין לחתום בשטר ג'-נג
עדים שחתמו על השטר ע"י קדיאת נייר חלק ג'-נג
ענין ביטול המודעא בשטרות יבו'-ה
ענין עו"ל בברכת אירוסין בקידושי שטר ק'-א
קדושין בשטר ג'-מא
קידושי בתו משהוכר עוברה בקנין שטר ק'-לג
קיום שטרות דרבנן כ'-קיט
קיום שטרות צריך ג' ג'-קלא

ג'- גיטין • גט'- גט חליצה • י'- יבמות • יבו'- יבום וחליצה • כ'- כתובות • מ'- מיאון • נ'- נדה • נדר'- נדרים • נז'- נזיר
סד'- סדורא דחליצה • עב'- עבדים • ער'- עריות • ק'- קידושין • ת'- תוספתא

מפתח כללי - ענינים

על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

קנין שטר בקידושין אי הוי מדאורייתא ק'-ג
שטר מברחת אי שייך באיש כמו באשה כ'-קצח
שטר פרסאה דחתים עליה סהדי ישראל ג'-צב
שטר קידושין בכמה כ'-קלד
שטר שא"ב שו"פ אמאי לא ניחוש שמא שו"פ במדי ק'-כה
שטר שחרור שנעשה בערכאות ג'-לח
שטר שנכתב בערכאות של כותים ג'-נב
שטר שנמחל שעבודו ג'-ט
שטר שנעשה בהדיוט ג'-נב
שני שטרות היוצאין ביום אחד, שלש שדות לכתובה כ'-נז,רלג
שני שטרות של מכר או מלוה ובא' כתוב בד' בניסן ובשני בניסן סתם האיך גובין כ'-רלד
שנים שהוציאו שט"ח זה על זה כ'-רסט
ע"ע מעוכב גט שחרור, עבדים, שחרור

שידוכין

היבם ביבמתו לא גרע משידוכין ער'-עג

שיחה

אל תרבה שיחה עם האשה ער'-יג

שילוח הקן

אי הוי מצוה חיובית ק'-א

שינוי רשות

קידשה בגזל דאחרים אי בעי' יאוש וש"ר ברשותו ק'-סח
ע"ע גזל

שיעור

חצי שיעור בגזל ק'-יז
נפ"מ בין איסור גזילה ללאו דלא תגזול בגזילת ח"ש ק'-יז

שיעורין

בב"נ כל שהוא בר דעת מיקרי גדול ק'-יד
לא ניתנו שיעורין לב"נ ק'-יד
שיעורין לבני נח ג'-יד

שיראי

לענין שומא ק'-ע
נפ"מ בין שיראי לשאר חפצים ק'-ע

שכבת זרע

אי אמרינן כיון דעקר עקראו חיישינן לאיתוספי נ'-יח
אם באשה מצוה להשחית זרע נ'-יח
אם מותר להוציא זרע לבטלה נ'-יח
אם פולטת ש"ז סותרת לבעלה ולהלכה נ'-ל
אם שייך באשה הוצאת זרע לבטלה והטעם נ'-יח
אפי' לא ראתה דם בתולים חיישינן שמא חיפתו ש"ז נ'-צב
בדין פולטת ש"ז גזרינן לא שימשה אטו שימשה נ'-ל
בזמה"ז אין מתחלת לספור ז"נ עד ה' ימים ולתרוה"ד ו' ימים משום שפולטת ש"ז נ'-ל
בעינן ה' ימים משום ש"ז בדם בתולים נ'-צג
מה דאמרינן דפולטת ש"ז סותרת לטהרות נ'-ל
נכרית שפלטה ש"ז של ישראל טמאה כ'-רעו
קיי"ל אין ש"ז מסרית עד ו' עונות נ'-ל
ש"ז בא מבשר חי נ'-צ
ש"ז יבשה חוצצת, לחה אינה חוצצת נ'-לט
ש"ז קשורה ודומה ללובן של ביצה שאינה מוזרת נ'-צ
ש"ז של ישראל בכל מקום חוצץ ושל עכו"ם בכל מקום אינו חוצץ נ'-לט
ש"ז של ישראל טמאה לתרומה ולא לחולין נ'-לט
ש"ז של עכו"ם מותר חוץ ממי רגלים שבו נ'-לט
עיין ערך משחית

שכור

שכור שהגיע לשכרותו של לוט פטור מכל התורה נז'-ח

שכיב מרע

אתקין שמואל בגט שכ"מ אם לא מתי לא יהא גט ג'-טז
בהנ"ל אמר מנה סתם ג'-מ
בהנ"ל, כשעמד ואינו רוצה לקיים התנאי ג'-פג
גט שכ"מ עצה טובה לחוש לרמאין ג'-טז
גירושין ע"ת בשכ"מ כהן ג'-טז
זהירות יתירה בגט שכ"מ שתהא דעתו מיושבת עליו ג'-קט
ציוה לעשות קורת רוח לעבדו אם צריכים לשחררו עב'-עז
שכ"מ יגרש ויקבל בחרם שאם יעמוד מחליו ישאו זא"ז ג'-טז
שכ"מ ישראל שגירש בזה"ז ג'-י
שכ"מ שאמר כתבו ותנו מנה לפלוני ג'-מב
שכ"מ שאמר תנו מנה לפלוני מנכסי ג'-מ
שכ"מ שניתק מחולי לחולי ג'-קיג
תקנת שמואל בגט שכ"מ ג'-פג

שכיח

במילתא דלא שכיחא לא משוי שליח ק'-יג

שכינה

איש ואשה זכו שכינה ביניהן מ'-סב

ג'- גיטין • גט'- גט חליצה • י'- יבמות • יבו'- יבום וחליצה • כ'- כתובות • מ'- מיאון • נ'- נדה • נדר'- נדרים • נז'- נזיר
סד'- סדורא דחליצה • עב'- עבדים • ער'- עריות • ק'- קידושין • ת'- תוספתא

מפתח כללי - ענינים

על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

שכירות

זרק לה גט לתוך חצר המושכר לה ג'-כב

שליח

אב אי נעשה שליח לקדושי בתו בוגרת ק'-מה
אי סמכינן אחזקה דשליח עושה שליחותו ק'-י
אין האשה עושה שליח לקבל גט מיד שליח בעלה ג'-קב
אין הבעל עושה שליח לקבלה ג'-צד
אין נפ"מ בעצם הקידושין ע"י שליח ק'-ח
אין שליח לדבר עבירה נז'-יג,טז. ק'-ט
אין שליח לשמיעה נדר'-לג,נ
אין שליח נעשה עד ק'-עג
אינו יכול להפקיר מטעם נדר אבל להפקיר סתם יכול ק'-לג
איסור קרובים כשמקדש ע"י שליח, הוי מדינא או קנסא ק'-י
אם אשה יכולה למנות שליח להולכה ג'-צה
אמר לאחד ולא לשנים קפידא כ'-רמח
אמר לשליח להולכה טול גט זה מע"ג קרקע ג'-נח
אמר לשליח קדש לי אשה פלונית וקידשה לעצמו ק'-כג,כו
אפי' הפסולים מדברי סופרים בעבירה כשרים לשליחות ג'-נה,צט
אשה אם נעשית שליח לקידושין ק'-כח
אשה נעשית שליח לקבל הגט ג'-סב
בהנ"ל כשהם קרובים לבעל או זה לזה ג'-מג
ביטול גט שלא בפני שליח ג'-קלב
ביטול חמץ ע"י שליח ק'-לג
במידי דממילא לא שייך שליחות נדר'-לג,נ
במילתא דלא שכיחא לא משוי שליח ק'-יד
בתנאי צריך שיוכל לקיימו ע"י שליח ג'-טו
גירש אשה בע"כ ע"י שליח אם מגורשת ק'-ט
דוקא לשליח הימניה רחמנא כבי תרי ולא לאחר ג'-לה
דין שליח לקבלה ג'-צד
דין שליחות לקטן ק'-מז
הולך מנה לפלוני שאני חייב לו ג'-לט
הטוען סטראי נינהו אי חייב השליח לשלם כ'-רב
הילך מנה והתקדשי לפלוני, אם עשאו שליח ק'-מט
המביא גט וחלה עושה שליח בב"ד ג'-פב
זכות האב בקידושי בתו אי הוי מדין שליחות ק'-מד
זכיה אלימא משליחות ג'-יב
חזקה שליח עושה שליחותו ג'-עו
חזקה שלעש"ל הוי כאילו אמר השליח בפירוש ק'-י
חזקה שלעש"ל וחזקת פנויה הי עדיף ק'-יג
חמשה ענינים בשליח לקבלה ג'-קא
חצר דגברא אף מתורת שליחות איתרבאי ג'-צד
חצר משום יד איתרבאי או משום שליחות ג'-לב
חצרה הוי שליח לקבלה או הולכה ג'-לב
לא לבטל גט אחר ששלחו ביד שליח ג'-פח
לא משוי שליח כ"א באופן דתפסי קידושין באותה שעה ק'-יד
מינוי שליח להולכה ע"י טלפון ג'-נח
מינוי שליחות לקידושין אי בעי עדים ק'-צז
מעולם לא נעשה חצר שליח לחוב אלא לזכות ג'-לב
משוה איניש שליח ברא במקום אבא ג'-קו
מת השליח מותר לישא אלמנה שמת בעלה לאחר השליחות ק'-יד
מת השליח מותר לישא אשה שנתגרשה לאחר השליחות ק'-יד
מת השליח מותר לישא גיורת ק'-יד
נוסח הרשאה כשממנה שליח שני בפניו ג'-פד
נערה אם עושה שליח לקבל גיטה ג'-ק
נפ"מ בין שליח שהטעה אותה להטעה אותו ק'-כג
עשה שליח לבטל הגט והשליח לא ביטל עד שהגיע גט לידה ג'-קלג
עשה שני שלוחים לקדש אשה אין צריך עדים ג'-צט
צאי וקבלי קידושיך אי מועיל מדין שליח ק'-מז
קטנה שעשתה שליח לקבלה ג'-קד
קטנים לאו בני שליחות נינהו ג'-יב
קידושין ע"י שליח בריחוק מקום אי מקרי חופה שאינה ראויה ק'-פה
קידשה השליח קידושין דרבנן אי מקרי שינוי בשליחות ק'-יב
שלוחו של אדם כמותו ג'-יב,סט
שלח גט ביד עו"כ ג'-נח
שלח גט ומת השליח ג'-עז
שלחה האשה שליח לקדשה אי שייך האיסור דשמא יתגנה עליה ק'-כז,כח
שלחה שליח לקדשה והלכה וקדשה את עצמה ק'-כו
שליח אינו יכול להפקיר מטעם נדר אבל סתמא יכול ק'-לג
שליח בית דין כמאן כ'-רמט
שליח המביא גט לאשה לא ישאנה ת'-ו
שליח נעשה עד ג'-לד. ק'-עג
שליח עושה שליח בקידושין ק'-ט
שליח שאבד הגט ג'-סז
שליח שאמרו לו ליקח לתך וזבן כורא כ'-רמז
שליח שטעה מצי למימר לי' לתקוני שדרתיך ולא לעוותי כ'-רמח
שליח שמינה שליח ג'-נט,עז
שליח ששינה מדעת המשלח ג'-צז
שליחות במצות שבגופו נדר'-לג,נ
שליחות בעבד ג'-סא

ג'- גיטין • גמ'- גט חליצה • י'- יבמות • יבו'- יבום וחליצה • כ'- כתובות • מ'- מיאון • נ'- נדה • נדר'- נדרים • נז'- נזיר
סד'- סדורא דחליצה • עב'- עבדים • ער'- עריות • ק'- קידושין • ת'- תוספתא

מפתח כללי - ענינים

על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

שנים שהביאו גם ממדה"י צריכים לומר בפ"נ ובפ"נ ג'-מג
שרף חמצו של חברו בתוך המועד שלא ברשותו ק'-לג
תן מנה לפלוני ואקדש אני לו, או עשאו שליח ק'-נ
ע"ע מצוה בו יותר מבשלוחו

שם

בביטול עמון ומואב בשאר גרים, בטל השם ק'-י
ביטול ברוב מהני רק על קריאת שם הכולל ק'-י
השם איסור נשאר אף לאחר שנתבטל ברוב היתר ק'-י

שמא עיניה נתנה באחר

ע"ע עיניה נתנה באחר

שמא שו"פ במדי

ע"ע מדי

שמות הקדושים

אי חיישינן שיבא הבעל ע"י שם ויבעלנה יבו'-מה

שמירה

הראב"ד מסתפק אי בעינן שמירה רק לשערות דביו"ט
א"א לתקן או לכל הגוף נ'-סא
צריכה לשמור שלא תקשור נימא אחת ולחברתה נ'-סא
שומרת יום כנגד יום ושמא תהי' זבה גדולה בט' חוששת
לכו"ע וביי"א לכו"ע לא ובי' מחלוקת נ'-פה
תזהר שלאחר חפיפה לא ליתן תבשיל לבנה ולא להתעסק
בשאר דברים דבקים ותקשור כל שערה ביחד שלא יקשר
נ'-סא

שמתא

שחל על אדם ל' יום, אי מלקין בזה"ז ק'-סה

שניות

דין שניות בגרים גט'-עב
נשא אחת משניות דרבנן אם צריך גט להוציאה ממנו ער'-לד

שנים

ע"ע קטן, גדול, קטנה, גדולה, נערה, סימנים

שעבוד

בטובת הנאה ק'-סו
המשעבד מטלטלי אגב קרקע גובה אף ממטלטלין כ'-לא
נפ"מ בין שעבוד לירושה בטוה"נ ק'-סו
שטר פרסאה שמסרו בפני עדים ישראל אי גובה ממשעבדי
ג'-נב
שטר שנכתב בערכאות של כותים אי גובה ממשעבדי ג'-נב
שטר שנמחל שעבודו ג'-ס

שעבודא דר"נ

שדר"נ אי אמרינן היכי דיש ליה ללוה לפרוע כ'-רלג
שדר"נ אי שייך ביתומים כ'-רלא,רלב
שדר"נ אי שייך בעכו"ם כ'-רלא,רלב
שדר"נ בצדקה כ'-רלא,רלב

שעה קבועה-זמנית

שיטת הא"ז לרגה"ב דתלוי בשעות דלא הוה שעה קבוע
נ'-כט
שיטת האביאסף לענין עונה דתלוי בשעות זמניות נ'-כט

שערות

אי מותר לחוף במים שהוחמו ע"י חמי חמה נ'-סד,סה
אי מותר לטבול בשבת משום סחיטה בשערות ומתקן נ'-ס
אי מקפידה על שערה אחת ג"כ חוצץ ולא עלתה לה
טבילה נ'-לח
אי צריכה להזהר שלא תקשר נימא לאחר הטבילה נ'-סא
אין להן לבנות ישראל שער בבית השחי והערוה נ'-לד
אין מסרק יכול לבדוק שערה אחת נ'-סא
איסור תלישת שערות בשבת נ'-נט
אם רוב שערות הוה רק בראש או בשאר הגוף ג"כ תלוי
נ'-ס,סא
בבורית [זייף] מותר לחוף השערות נ'-סד
בדיעבד אם חפפה בדברים המסבכים השער וראתה שלא
סיבכו עלתה לה טבילה נ'-סד
בירושלמי קשר ג' שערות עם ב' אחרות הוה כג' שערות
נ'-לח
גומות סימן לשערות נ'-לד
י"א דבעינן רוב שערותיה קשורים נימא נימא נ'-לח
מה שחציצה בשערות חוצץ ילפינן מ"את בשרו" בטפל
לבשרו נ'-לד
מהו נתר שאסור לחוף בו נ'-סד
מנהגי נשי ישראל להסתפר אחר הנישואין י'-מא
נטל ב' שערות וקשרן עם ב' אחרים האם הוה ב' או ד'
נ'-לח,סא
נימא אחת קשורה חוצץ שלשה אינם חוצצים שנים
איני יודע נ'-לח,סא
נתנה שערה בפיה בשעת טבילה לא עלתה לה טבילה
נ'-מה,מו
סוגי החוטים אם חוצצין על השערות ובאיזה אופן לא נ'-סג

מפתח כללי - ענינים

על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

צריכה לחוף בכל מקום שיש שערות בגופה ג'-לד
צריכה לסרוק שערות ראשה סמוך לטבילה ג'-נט
צריכה לסרוק שערות ראשה שלא יהי' דבר חוצץ ושלא יקשרו יחד ג'-לב,לד
צריכה לקשור שערה כשטובלת ג'-סא
קשירה בשערות דוקא במטפחת או בשערה של זנב הסוס או חוטי תיכי חלילאתא או בג' חוטין אפי' מהודק ובשאר חוטים שאינם חוצצין ג'-סא
קשר נימא אחת לשניה אם הוה נימא אחת ג'-לח,סא
שלא תחוף ראשה במים קרים אלא חמים ואפי' חמי חמה ג'-לד
שלא תחוף שערה בחול ובנתר ג'-לד,סד
שלא תקשר השערות יחד שמא תקשר שערה אחת וא"א בשבת ויו"ט לסרוק ג'-סא
שערה אחת ומקפיד בעינן או אפי' אינו מקפיד ג'-לח
שערות הגדולות בימי נדתה סכנה הם י'-מב
תמר קשרה נימא לאמנון ג'-לד
ע"ע סימנים

שפופרת הנוד

אי מהני לחמם מקוה במים חמים ולחברו אח"כ בשפופרת הנוד ג'-עב

שפחה

אחותו מן השפחה אם אסורה עליו ער'-כ
אחותו משפחה ועכו"ם אינה אסורה עליו ער'-נט
אחותו משפחת אביו אם אסור בה ער'-כד
אין אדם משים עצמו רשע כשאומר שבא על שפחתו ולא שחררה ער'-כה
אין זונה אלא גיורת ומשוחררת ושנבעלה בזנות ער'-מג
אם גם בזה"ז יכול הממזר להיטהר ע"י שישא שפחה ער'-יח
אם דיני נדה בשפחה דוקא במשוחררת או אפי' אינה משוחררת ג'-פא
אמר לה צאי והתקדשי אי הוה כנכתב השטר אירוסין שלא לשמה ער'-כו
בא על שפחתו והוליד ממנה בת אי מיקרי בתו ער'-כה
ביאור הנפק"מ בין המשחרר עבדו להבא על שפחתו ער'-כז
בן השפחה אם נימול בשבת ער'-יט
בן השפחה דינו כעכו"ם עב'-עד
בני שפחה אם יש להם יחס לאב ער'-מה
בנך הבא מן השפחה אינו בנך אלא בנה מ'-מח
דין בתו מן השפחה י'-לד
האומר הרי את שפחה וולדך ב"ח עב'-פא
הבא על השפחה משום מאי חייב ער'-יא
הבא על שפחתו הולד כשר עב'-עד,עח. ער'-ס
הבא על שפחתו ואומר שנתכוין לזנות אינו נאמן עב'-עד,עח
הכותב שטר גירושין לשפחתו עב'-פב
המעוכב גט שחרור אם מותר בשפחה עב'-פא
הנטען משפחתו אם מותר לנושאה מ'-לב
הפקיר עבדו ומת אם יכול העבד לישא שפחה עב'-פא
יכולין ממזרין ליטהר שישאו שפחה ער'-מד
כשנוהגין בה מנהג הפקר אם מצווין לשחררה עב'-עח
מוכר אדם את בתו לשפחות ושונה מ'-טז
מותר לשחרר שפחתו כשיש לו הנאה מכך ער'-כה
ספק ממזר אי מותר בשפחה ער'-מד. מ'-מז
שפחה לאו בת קידושין ג'-פא
שפחה מחוייבת בדיני נדה לבעלה ג'-פא

שפחה חרופה

גמר ביאה בשפחה חרופה ער'-לט
מהות סו"ב בש"ח ק'-פז

שרטוט

אם מותר לשרטט פרשה בתורה שלא במקום מצוה יבו'-י
דין השרטוט בגט חליצה סד'-סח
דין השרטוט שנעשה בדיו סד'-סח

שריפה

חמותו לאחר מיתה בשריפה או כרת או איסור ק'-ח

שריפת חמץ

שרף חמצו של חבירו בתוך המועד שלא ברשותו ק'-לג
ע"ע חמץ

תאומים

גרים שנתגיירו אין בהן איסור קרובים ואפילו תאומים גט'-עג

תוך כדי דיבור

אי הוי מדאורייתא או מדרבנן ק'-צט
בפ"נ ובפ"נ אם צריך להיות דוקא תכ"ד ג'-לה
בקידושין ק'-סו
ע"ע טעות

תולעים

בדקה ירקות ומצאה שלשה תולעים צריכה לחשוש י'-סא
לא מחזקינן מפירות לפירות לומר שכולם מתולעים י'-סא

ג'- גיטין • גט'- גט חליצה • י'- יבמות • יבו'- יבום וחליצה • כ'- כתובות • מ'- מיאון • נ'- נדה • נדר'- נדרים • נז'- נזיר
סד'- סדורא דחליצה • עב'- עבדים • ער'- עריות • ק'- קידושין • ת'- תוספתא

מפתח כללי - ענינים

על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

תורה

אם מותר לשרטט פרשה בתורה שלא במקום מצוה יבו'-י
התלמידים יוצאים ללמוד תורה ב' וג' שנים שלא ברשות ג'-כ
התנה עם פועל שלא יאכל כנפשו ג'-כ
חשקה נפשו בתורה הטעם שמותר להשהות נישואיו ק'-א
מתנה ע"מ שכתוב בתורה ג'-יט,כ
ניזקין חשיב מלוה הכתובה בתורה ג'-כ
תורה חתומה ניתנה ג'-מו

תלמיד חכם

מיטה של תלמיד חכם ג'-כה
ממזר ת"ח קודם לכהן ע"ה איך יתכן שיפגשו שניהן ער'-מו

תכשיטים

אולי אפשר לומר שטבעת ותכשיטים של נוי אינם חוצצים נ'-מ
אסור לצאת בשבת בתכשיטים שמא יתרמי לה טבילת מצוה נ'-מ
הרפויין אם מקפדת להורידם משום טינוף חוצצין נ'-מ
טבעת של חותם אסור לצאת בה בשבת נ'-מ
טבעת של חותם חוצצת נ'-מ
טעם שטבעת דחוק חוצץ נ'-מ
שירין ונזמים וקטבלאות וטבעות אוצין חוצצין רפויין אין חוצצין נ'-מ
תכשיטים המהודקים חוצצין נ'-מ

תמרה

קידשה בתמרה ק'-יט,סו
קידשה בתמרה, דוקא ק'-סד

תן מנה לפלוני

ואקדש אני לך ק'-מח
וקדש אני לו ק'-נ

תנאי

אי מהני תנאי על עונה של קטנה נ'-כח
אין מהני תנאי ע"מ שכתוב בתורה נ'-כח
אף בלא דיני התנאים שיועיל מרין אומדנא ק'-עב
בקידושין, חלין הקידושין מיד או לכשיקיים התנאי ק'-טו
דיני התנאים בממונות ואיסורים ק'-טז
דיני התנאים בקידושין ק'-טז
החולץ ע"מ שתנשא לו יבו'-יח
החולץ ע"מ שתתן לו מאתיים זוז יבו'-יח
המקדש על תנאי ובעל ק'-נט
התנה בקידושין ע"מ שהיא בתולה ונמצאת מוכת עץ דין כתובתה יבו'-נז
טענת אונס בקיום התנאי בקידושין ק'-טז
כמאן פסקי' בפלוגתת התנאים אי בעי' דיני התנאים ק'-טז
כמאן פסקינן בהאומר על מנת ק'-טו
נאמנות אב לומר תנאי היה בקידושין תוכ"ד מאמירת קידשתיה ק'-לג
נאסרה עליו מחמת תנאי ולא משום ערוה אי פוטרת צרתה י'-ג
על שארה וכסותה יכול להתנות נ'-כח

תנם ע"ג כלב

צאי וקבלי קידושייך אם מועיל מדין תנם ע"ג כלב ק'-מז

תפילין

מים שבשערות הראש אע"פ שלטבילה לא חוצץ לתפילין חוצץ נ'-מב
שצריכים לרחוץ שערות הראש במקום הנחת התפילין שלא יהי' דבר חוצץ נ'-מב

תפלה

אין לדרוש ולתרגם פי' כל נדרי לע"ה נדר'-לח
דין קטן להשלימו למנין בתפלה מ'-כא
האי איתתא דכל דאתי מטבילת מצוה קא חזי דם א"ל
ר"י זיל אמרת לחברתיך ויבקשו עליך רחמים נ'-פו
המצורע מודיע צרתו לרבים שיבקשו עליו רחמים נ'-פו
מותר לחוך בבגדו בתפלה נז'-כא
מעשה בפומבדיתא שהודיע צערה לרבים ונתרפאת נ'-פו
צריך להודיע צרתו לאחרים שיבקשו עליו רחמים נ'-פו

תקיעה

אי הוי ברכה לבטלה כשלא יכול לסיים המצוה ק'-א

תקנה

אתקין שמואל בגט אם לא מתי לא יהא גט ג'-טז
בהנ"ל לר"מ הוי תקנה רק לאשה ולא לולד ג'-לה
בשטר לא תקנו מעמד שלשתן ג'-מ
הטעם למה תקנו מעמ"ש ג'-מא
התקנה של יטלנה הימנה ויחזור ויתננה בפני שתים ג'-לה
יורעת לשמור את גיטה ולא עצמה תקנו חכמים שלא תתגרש ג'-קג
כל התקנה לכתוב מקום לידה בגט משום חשש משני יוסף בן שמעון ג'-קמח
לתקן תקנה חדשה ועי"ז להפקיע קידושין אם יכולים ק'-ו

ג'- גיטין • גט'- גט חליצה • י'- יבמות • יבו'- יבום וחליצה • כ'- כתובות • מ'- מיאון • נ'- נדה • נדר'- נדרים • נז'- נזיר
סד'- סדורא דחליצה • עב'- עבדים • ער'- עריות • ק'- קידושין • ת'- תוספתא

מפתח כללי - ענינים
על בה"ג עם פי' משנה הלכות - סדר נשים

תקנת עזרא

אם צריכה מתקנת עזרא לחוף את כל גופה נ'-לד
אנשים טובלים את טבילת עזרא בשבת נ'-סא
מתקנת עזרא שתחוף ותסרוק ראשה קודם טבילתה נ'-לד

תרומה

איסור טבל דפתיך בי' תרומה ק'-סו
בדיקה מהני לטהר ספק תרומה נ'-יז
במחשבה, משויא הפרשה, ובטומאה משויא המחשבה הכשר ק'-כו
הי' אוכל בתרומה והרגיש שנזדזעו איבריו אוחז באמתו ובולע נ'-יט
הכהנות צריכות בדיקה קודם אכילתן בתרומה נ'-יא
הפרשתה, אי הוי מצוה חיובית ק'-א
חרשת שנשאת לכהן אם אוכלת בתרומה י'-נה
טבל שאינו רוצה לאכלו, לענין תרומה ק'-סו
ככר תרומה שנפל ל"ג לוגין מים שנפלו מחבית בים הגדול טמא נ'-נח
כשלא מקיים עונה אי מותרת בתרומה ג'-כ
לא נישאו עד יב"ח אוכלת משלו תרומה ק'-פא
מתנות שלא הורמו כהורמו דמיין ק'-סו
נדה שנאנסה טבלה אסורה בתרומה נ'-מא
עבד כהן שאוכל בתרומה אי מקיים מצוה ג'-לט
קטנה שנשאת לכהן אם אוכלת בתרומה י'-נה
ראתה דם ממתי חוששים לו לתרומה נ'-א
ש"ז של ישראל מטמא לתרומה ושל עכו"ם לא מטמא נ'-לט
תרומת חרש אי הוי תרומה י'-נג

תשובה

תשובת המשקל לרוצח ער'-נו
מן השמים לא יניחו לב"ד לשפוך דמו של השב בתשובה ער'-נו

היות כי דברי תורה עניים במקום א׳ ועשירים במקום אחר
והרבה ענינים שבאו בקיצור בפי׳ על הבה״ג
נתרחבו בשו״ת משנה הלכות י״ד חלקים
לכן בכדי שיהי׳ דבר השלם הננו מדפיסים פה
מפתח הענינים לשו״ת הנ״ל
אשר ירוץ הקורא בו וימלא כל משאלותיו

א״ב

קדושת אותיות הא״ב ת׳ג-רנה

אב

אב ובן מי קודם ללמוד תורה ט-רמא
אב חייב למול בנו הגדול ז-קעה
אב חייב לפרנס בניו ת׳ד-קיב
אב שמסר בתו למנוול ומוכה שחין ת׳ד-רעד
אי מחוייב ללמד בניו לשה״ק ט-רד
אם יכול לעכב בו מלילך ללמוד במקום שרוצה ו-קנח
אם לקרוא שם לבנו אחר רבו קודם לאבותיו י-רסא
ביאור הקרא דפוקד עון אבות על בנים ח-כז
במאמרם ז״ל כל שהוא ת״ח ובנו ת״ח וכו׳ ט-רג
בן אי מותר לו לספור את אביו שאפשר שיעשה לו חבורה ת׳ב-קטו
בנו אי מקיז לו דם ט-תד
דיני קדימה בכיבוד או״א ות״ת י-קנה
חיובו במזונות בניו א-יד,טז,יז,יח
חיובו להשיא בנו ט-רמ
חיובו למול בנו ה-קעט. ו-קסט
כל שהוא ת״ח ובנו ת״ח וכו׳ ט-רג
כשאביו אינו מגלח זקנו והוא מגלח לענין ואל תטוש ט-קעד
כשהאב בבית האסורים אי חייבין ב״ד למול ט-שעט
מהו חייב ללמד את בנו ד-קכ
מהו לקדש בנו הקטן ג-קפב;קפג,קפד. ז-רנב
מצוות חינוך קאי על האב או על הבן ח-סא
נאמנות על בנו ד-קסג. ו-רצג
נולד במחלה שיצטער כל ימיו בחיוב הוריו לרפאותו ט-ריז
עד מתי בן מזורז קודם לאב ד-קכ
עונש שיש להבן אי נחשב עונש לאביו ח-כז
פרטי דינים בזה ט-רמ
קבלת אב אי הוה איסור לבנים ט-קעד
שמע בזיון אביו אם חייב למחות ת׳ב-קטז
שצוה לבנו לחלל שבת באיסור שבת ו-קנט
שקידש בתו לפסול ג-קמג,קנ

אב בית דין

אב ב״ד נתפס על בני דורו ת׳ד-שע

אב חודש

אי שרי לאכול משיורי שבת במוצש״ק שבח׳ אב ח-ריט

אב מלאכה

הגבהה ט-קסט

אבות

איך שמרו שבת אם דינם כב״נ ג-טז
אם יצאו מכלל ב״נ ג-קא. ה-קעב,רמד
קיימו את התורה ה-קד,קז

אבידה

אבידה שדינה להניח עד שיבא אליהו כיצד ינהג ת׳ב-תכט
אבידת עכו״ם ז-ער,רעא. ט-שסט,שע,שעא. ת׳ד-שכח
אשה אי הוה אבידת הבעל ת׳ב-שלז
הכריז על תפילין שמצא ולא בא האובד אי שרי להניחם ט-שסה
המוצא כמה אבידות אם מצטרפות לשו״פ ו-שא
המוצא מעות בכיס בביהכנ״ס ו-רפז
כסף המושב בהטלפון לענין השבה ט-שסט
לקח חפץ להעבירו במכס ונאבד אם חייב לשלם י-חרצ
מצא אבידה ברחוב בבארא פארק אי חייב להכריז ת׳ב-תכח
עכו״ם בזה״ז אי דינו כגר תושב ט-שעא
קדימת אבידת אשתו לאבידתו ת׳ד-שכו

אבילות

אבל בימי שבעה צריך לילך לחתום לקבל טשעק ת׳ב-רנו
אבל בסעודת פורים ת׳ג-שפו
אבלות על קדושים שנהרגו ת׳ג-רכ
אי מותר לעשות מנין בבית אבל בשבת ת׳ב-רנה
אין אשה מתה אלא לבעלה ת׳ב-רסא
אם יכול לקבל אבילות על אם חורגת [שטיף מוטער] י-קנג
גדול הבית ת׳ג-שפג
דאורייתא או דרבנן א-יד
טעם להשים נרות על הקרקע על ראש המת ת׳ב-רנד
יום שביעי של אבילות שחל בשבת לשיטת הב״ח ת׳ב-רסד
לימוד משניות אחר הנפטר ת׳ב-רסג
נולד עם פגם במוח ת׳ג-שעט

א- מהד״ק חלק א׳ • ב- מהד״ק חלק ב׳ • ג- מהד״ק חלק ג׳ • ד- מהד״ק חלק ד׳ • ה- מהד״ק חלק ה׳ • ו- מהד״ק חלק ו׳ • ז- מהד״ק חלק ז׳
ח- מהד״ק חלק ח׳ • ט- מהד״ק חלק ט׳ • י- מהד״ק חלק י׳ • ת׳א- מהד״ת חלק א׳ • ת׳ב- מהד״ת חלק ב׳ • ת׳ג- מהד״ת חלק ג׳ • ת׳ד- מהד״ת חלק ד׳

קדיש אחר הנפטר שייך ליתומים ת'ב-רסב

אבל

אי יכול לתקוע בר"ה ח-ע
אם מותר בקריבות ו-רג
אם מותר לילך לחתונה שהחתן יצטער בלעדיו ז-רח
במנהג שלא ליטול דבר מבית האבל ז-רו
חייב בעטיפת הראש א-יד
חתן שאירע לו אבל ו-קט
יום גערה מאימת מתחיל ג-רכה
כהן אבל אי עולה לדוכן י-כז
מהו בקידוש לבנה ז-רג
שיצרו מתגבר עליו ז-רז
שחל יום ל' בשבת מהו להסתפר בע"ש ד-עג
ראה אונן

אבר מן החי

איסור בשר מהחי לב"נ מגלן ג-צז
איסורו בהנאה ו-קכח,קכט
בהמה בחי' לאיברים עומדת ו-קכח,קכט
המושיט פחות מכזית אבמה"ח לב"נ ג-צז
ל"ל לאסור ב"נ באבמה"ח וגם בשר מהחי ג-צו,צז
נאסר לארה"ר ה-צ
קטן בדין אבר מן החי י-פא

אברהם אבינו

איך קידש שרה בלי שיראנה ז-רלה
איך קנה את אליעזר לעבד ג-קד
איך שחרר את הגר ג-קא,קד,כה
אם הגר היתה נכסי מלוג ג-קו
נתינת התורה אי החלה מא"א י-שה,שו

אגדה

אין למדין מן האגדה ב-מד. ה-קסד

אגודל

כמה שיעורו ז-קנ

אדים

אם הם בכלל מים למקוה ב-א. ג-צא

אדם

אדם באדם אם בטל ז-קו
אי נשתנה שיעורו של האדם י-רמו
אי שייך בי' צער בע"ח ד-רלט. י-רפה
מת אם קרוי אדם ד-קמז
עובר אי מיקרי אדם ה-שו. ט-שג

אדם הראשון

אם נאסר בבשר עוף ה-צ
גבהו ת'ד-ריא
נאסר באבמה"ח ה-צ

אדר

תענית אסתר באיזה חודש מתענין ח-ו

אהל

אהל מענפי אילן אי מביא את הטומאה ו-ריב,ריג
מצורע מטמא באהל ג-רכו
משומד בטומאת אהל ו-ריא,ריב
עכו"ם בטומאת אהל ו-רה,ריא,ריב

אהל זרוק

אי שמיה אהל בשעת מנוחה ג-קכד
אי שמיה אהל בשעת פריחה ג-קכד
מכונית [קאר] אי מקרי אהל זרוק ג-קכג,קכד

אוירון

כהן אי שרי לנסוע בו ט-רכו

אוכל

לסחוט פירות על אוכל בשבת אי שרי ח-נא

אומדנא

אומדנא דמוכח אם מפקיע קדושין ב-לב
דיני אומדנא ו-רפה

אומן

שקלקל חייב לשלם ד-רמ
מה נקרא אומנות נקיה וקלה ת'ב-שצד

אונאה

אם שייך באיכות החפץ ה-רפד
בדבר שאין לו שער ה-רפד
בהקדש ט-שסד
בספרים ט-שסד

אונן

בשבת אם חייב במצוות ג-ק
המלקט עצמות אסור להודיע לקרוביהם שיאוננו ט-רכז

א– מהד"ק חלק א' • ב– מהד"ק חלק ב' • ג– מהד"ק חלק ג' • ד– מהד"ק חלק ד' • ה– מהד"ק חלק ה' • ו– מהד"ק חלק ו' • ז– מהד"ק חלק ז'
ח– מהד"ק חלק ח' • ט– מהד"ק חלק ט' • י– מהד"ק חלק י' • ת'א– מהד"ת חלק א' • ת'ב– מהד"ת חלק ב' • ת'ג– מהד"ת חלק ג' • ת'ד– מהד"ת חלק ד'

הרופא אומר לו לאכול בשר ולשתות יין ז-רח
כשחייב במצוות אם יניח גם תפילין ד-קמד
למה אונן פטור מק"ש ג-ק
מסר לכתפים והאונן במקום שהמת שם ד-קמד
רצה לברך אם רשאי ג-ק

אונס

אונס ביום אחרון והי' יכול לעשות קודם ג-לו
אונס שנגרם ע"י פשיעה ג-לו
אכל בשר עוף ואח"כ מצא א' מי"ח טריפות ח-סט
אנסוהו וגם רצונו לעשות ד-ג
אנסוהו להעיד שקר על חבירו להרגו אי יהרג ואל יעבור ג-שפח
אנסוהו להשתכר ואח"כ להביאו על הערוה אי יהרג ואל יעבור ט-שצד
אנסוהו לחלל שבת אי הוי משאצל"ג ה-מג. ד-נ
אנסוהו למכור ו-רסג
אנסוהו לקבל זריקה שעי"ז יהרוג ב"א אי יהרג ואל יעבור ט-שפז
גדרו ט-שפח
המאנס בתולה שנכנסה לחופה ולא נבעלה ו-רמב,רמג
הניח תפילין ונודע לו שהיו פסולים אי צריך תשובה ח-סט
חשב לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה ו-שיב
יכול להמלט מהאונס ה-א
פתוי קטנה אונס ב-מו
רחמנא פטריה, אי הוי כאילו קמ"ם המ"ע ח-ט
אי הוה כאילו קיים המצוה ח-סט
שבועה באונס ה-רמב
שכחה אי הוי אונס ג-פז

אוצר ב"ד

אי סומכין ע"ז לכתחילה ט-שיט

אורז

איזה ברכה מברכים עליו ו-מ
ברכתו ח-כו
כיצד מברכין עליו ח-כו

אותו ואת בנו

שליל אינו נקרא בנו ד-קפג

אזנים

בתפלת שמו"ע יש להקפיד שהשערות לא יכסו האזנים ח-יד

אח

כיבוד אחיו הגדול אי קאי אף על כל אחיו הגדולים י-יג

אחות

הבא על אחות אשתו ומתה אשתו אם נאסרה עליו לישא לפני אחותו הבכירה י-רסז
לנשק לאחיה קודם החופה אי שרי ט-רסט

אחותו הגדולה

אי יש איסור לנשק אחותו הגדולה ש-ער
אי מצווה לכבדה
שער אחותו הגדולה שנשאה אי הוי ערוה י-כד

אחים

שלא לקרא אחים זא"ז לתורה ולא להגבהה וגלילה ג-כ

אחשבי'

אי אמרינן לחייב בעונשים ג-צו

אי אפשר

אי אפשר לפתיחת הקבר בלי דם ז-קכה

איבה

אי יש בעכו"ם איבה כשיודע שהתורה אסרה ב-מב
אם מותר לאכול בחתונת עכו"ם משום איבה ז-קיח
אם מותר לאכול בסעודת מרעים של עכו"ם ז-קיח

איום

בדבר שבידו לעשות ת'ד-שטז

איטר יד

הנחת תפילין ת'ג-יב
הרגיל עצמו לכתוב בימינו ת'ג-יב
לתקיעת שופר ת'א-תפ. ת'ג-קכד
איטר יד מחמת אסון תשמישו בימין ת'ג-ט

אילונית

אילונית וממאנת שני' הפסידו כתובתן א-ד
בתוס' יבמות מאי לאו למעוטי צרת אילונית ת'ב-שסו

אימוץ

המאמץ ומגדל ילד שאינו שלו חייב להודיעו ת'ב-קצא
בן המאומץ מה דין לו ליכנס בקהל ת'ב-רפב

א- מהד"ק חלק א' • ב- מהד"ק חלק ב' • ג- מהד"ק חלק ג' • ד- מהד"ק חלק ד' • ה- מהד"ק חלק ה' • ו- מהד"ק חלק ו' • ז- מהד"ק חלק ז'
ח- מהד"ק חלק ח' • ט- מהד"ק חלק ט' • י- מהד"ק חלק י' • ת'א- מהד"ת חלק א' • ת'ב- מהד"ת חלק ב' • ת'ג- מהד"ת חלק ג' • ת'ד- מהד"ת חלק ד'

איש המאומץ ולא ידע מקור מחצבתו מי יורשו ת'ב-שסז
קידושי טעות במאומצת ת'ב-תפג

אין

אין אדם מעמיד עצמו על ממונו ת'ד-רעא
אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות ט-רעח
אין אדם פורע בתוך זמנו ת'ד-שא
אין אומרים לאדם חטא בכדי שיזכה חברך ז-נח
אין אשה מתעברת אלא סמוך לווסתה ה-ריג,ריד
אין אשה מתעברת מביאה ראשונה בזה"ז ד-קצח
אין דבר שבערוה פחות משנים ה-רמח,רמט,רנב,רסט
אין הולכין בממון אחר הרוב ד-רלו. ו-קצג,רעג
אין הולכין בעכו"ם אחר הרוב ב-לט. ז-ק
אין הולכין בפיקו"נ אחר הרוב ה-נה
אין טמא נטהר אלא בעלייתו מהמקוה ה-קנב,קנג,קנו
אין למדין הלכה ממדרש ב-מד
אין למדין מקודם מ"ת ה-קעב
אין מביאין קדשים לבית הפסול ג-רו
אין מדמין מילתא למילתא ת'ד-רכט
אין מעבירין על המצוות ח-ו
אין מפליגין בספינה ג' ימים קודם השבת ד-יז. ה-לב,לה,לז
אין מקרא יוצא מידי פשוטו ו-רא
אין משנין מצדקה לצדקה ד-קכג. ו-קסז
אין נותנין מזוזה לעכו"ם ז-קצו
אין עומדין להתפלל אלא מתוך דבר הלכה ג-קעד
אין עונשין מהדין היכא דיש עשה וק"ו לענוש ג-קיט
אין עושין מצוות תבילות חבילות ו-קה,שט
אין צרין על עיירות של נכרים ג' ימים קודם שבת ג-לה
אין שורין פשתן ביין של שביעית ג-צה
אין שליח לדבר עבירה ה-מו,רעט,רפ

אין איסור חל על איסור

אין איסור חל על איסור ה-פח. ו-קלא
איסור אינו זבוח ואיסור אבמה"ח ז-פג
איסור אינו זבוח ואיסור נבילה ז-פג
איסור גיד הנשה ואבמה"ח ד-צד. ה-פד
איסור הנאה אי הוי מוסיף על איסור אכילה ג-קיח
איסור יו"כ ואיסור נבילה ז-פג
איסור יו"כ על דבר טמא ז-פג
בעכו"ם ג-צט
נאמר רק לענין עונשין ג-צט

אין מבטלין איסור לכתחילה

אין מבטלין איסור לכתחילה ד-צז,צח. ז-קיג
איסור דרבנן אם מבטלין ה-צז
דבר האסור משום עשה אם מבטלין ה-צה
היתר בהיתר מבטלין ג-קיד
חמץ שעבר עליו הפסח אם מבטלין ה-צט
להיות משגיח היכא דמבטלין איסור ז-קיג
מרבה עליהם עצים מוכנים ד-קיד

איסור

אי חל מתחלה על חצי שיעור י-עט
אי יכול לאסור ע"ע דבר שאין בו הנאה כלל י-רמה
אינו שפוי בדעתו אי יש למונעו מאיסור י-רכא
בדאתחזק איסורא אי סגי בעדים פסולים ט-שנח
הבל וזיעת איסור אי אוסר ט-קנח
לאסור דבר שנהגו בו היתר ה-קד,קט
משחת שיניים עם תערובת איסור ט-קנד
עבר אאיסור דרבנן בשוגג לענין כפרה ט-שמז

איסור הנאה

בעגלה ערופה מאיזה מין איסור הוא י-שטו
מתי נאסרה י-שטו
הפקר ב"ד הפקר באיסוה"נ דרבנן ט-שנב

איסור והיתר

אין אדם אוסר דבר שאינו שלו ט-שסו
אין מבטלין איסור לכתחילה במקוה ט-קצב
שינוי הלכה מאיסור להיתר הוי כמהיתר לאיסור ח-סג

איסור תורה

אי הוי איסור גברא או איסור חפצא ה-פד. ו-רעו

איסורין

גדר נאמנות ע"א באיסורין ט-שנח
הידור מצוה ואמעעה"מ מה עדיף ח-ו

איסורי הנאה

אבמה"ח, איסורו בהנאה ו-קכח,קכט
אי הוי מוסיף אאיסור אכילה ג-קיח
אי שייך להפקירו ט-תטז
אכל איה"נ אינו חייב שתיים ג-קיז
אם יש בהם משום גזל ב-נח. ג-קלח,קנט,קסה. ו-רצב
אם יש להם בעלים ב-נד,נז,נח,נט. ג-קלח,קסד. ו-א,רצ
גט ע"ג איה"נ ג-קלח,קלט,קס
גרם הנאה אם מותר ד-רכט
הוי איסור חפצא לכו"ע ג-קסא
המוכרו מה דין המעות ט-תטז
המקדש באיה"נ ב-נט

המקדש באיה"נ דדבריהם ח-רלט,רמא
הנאה שלא במתכוון ה-רנו
הנאה שלא מגוף האיסור ב-נט
הנשרפין אפרן מותר ה-עה
חילוק בין איה"נ שיש להם היתר ושאין להם ג-קלח
ירושה באיה"נ ו-רצ
נגיעה באיה"נ ה-מז
רפואה באיה"נ דדבריהם לחשאב"ס ה-עה
רפואה באיה"נ שלא כדרך הנאה ה-עה
שיעור הנאה ג-קנט. ו-קכח

איתחזיק

ראה עד אחד

איתחזיק איסורא

אי סגי בהא עדים פסולים ט-שנח

אכילה

אבקת חלב ת'ג-קס,קעג
אי גזרינן ביו"כ שמא יבא לאכול ת'א-תקד
אי יש לסמוך על רופאי זמנינו שלא לצום ביו"כ ת'א-תקח
אי מקיים מצות עשה באכילה שלא כדרך אכילתן ת'א-שפד
אין לקלוף פרי בפיו לאכילה ת'א-קמו
איסור לאכול עיו"כ סמוך לחשיכה ת'א-תצח
אכילת בריה פחות מכזית ה-צב
אכילת בשר לא מבושל אי מיקרי אכילה ד-עז,רכ. ז-מד
אכילת דבר המזיק אי מקרי אכילה ד-עז
אכילת מאכלים המזיקים ת'ד-רפז
אכילת מאכלים שלנו הלילה ת'ד-שפט
אכילת מצה שלא כדרכה ת'ג-קד
אכילת קדשים שלא כדרכן ת'ג-קה
אכילת שעוה אי אסור ת'ג-קצז
אכל עוף ואח"כ מצא אחד מי"ח טריפות ח-סט
באכילת רשות אי ג"כ סתם אכילה בכזית י-עח
ביצה חיה אי הוה אוכל או משקה ת'א-תקה
במנהג שלא לאכול קצוות מן הפת ת'א-קמח
בשר חי אי הוי כדרך אכילה ד-צג,רכ. ז-מו
גדר הפטור דהאוכל שלא כד"א ח-ריא
האוכל ממה שאכל כלב י-רפב
האוכל מרור אי הוי כדרך אכילתו י-רצב
המוצץ פרי אי חשיב אכילה או שתי' לענין ברכה י-לח
הנאת גרון והנאת מעיים ב-טו
הפוחת רביע משבעו אם חייב בברהמ"ז ח-כא
חולה שאכל ביוה"כ ועברה הסכנה אי מותר עוד לאכול ת'א-תקג
חולה שיב"ס וצריך לאכול ביו"כ מאכילין אותו פחות מכשיעור ת'א-תק
חילוק בין מצות אכילת מצה לאכילת עיו"כ ת'א-תצב
יש אוכל אכילה א' וחייב עלי' ד' חטאות ואשם א-ד
לאכול בשר שפרחה עליו צרעת ת'ד-שצ
להמתין שש שעות בין אכילת בשר לחלב ת'ב-יא
מצוה להאכיל קטנים עיו"כ ת'א-תצג
סתם אכילה האמורה בתורה אי הוי בכזית ג-צז
עיקר זמן אכילת קרבן ה-עה
פרי שהעכו"ם ציירו עליה ביום חגם מהו באכילה ת'ב-לח
קודם התפלה בשעה"ד אי שרי ח-קצ
שבועה שלא יאכל ז' ימים ת'ג-כה
שיעור כדי שביעה ח-כא
שלא לשנות ממאכלים שנהגו אבותינו לאכול ת'א-ריח
שלכד"א אי הוי איסור מהתורה ג-צד
שלכד"א באכילת יו"כ ה-עו
שלכד"א באכילת מצה ה-עה
שלכד"א באכילת קרבן ה-סט. ו-עה
ראה מצה

אכילה גסה

אכילת הפסח על השובע מה הוא ח-כא
כמו סם המות להגוף ת'ד-רפח
רביע שמפחית היינו מהשביעה או מהאכילה גסה ח-כא
שיעורו ח-כא

אכסדרה

חיובה במזוזה ה-קצו,קצז
לאורה נבדקת מחמץ ה-קצט
מקורה אי אמרי' פי תקרה ח-קס
פרטי דינים בזה ח-קס

אל

אל יפטר אדם מחבירו אלא מתוך דבר הלכה ג-קעד

אל תטוש

כשאביו אינו מגלח זקנו והוא מגלח ט-קעד

אלומיניום

כלי אלומיניום חדשים אם צריכים הגעלה ו-קיב

אלמנה

מציעין לו אלמנה אי יש לחוש בזה"ז לסכנה י-רלג

אלפיים אמה

למי ניתנו ח-קסד

אם

אם אינו ענין, אם לוקין עליו ה-קטו
אם תורגת [שטיף מוטער] אם שרי לקבל אבילות עלי' י-קנג
דיני קדימה בכיבוד או"א ות"ת י-קנה
הפלת הוולד בשביל סכנת אבר להאם ט-שפ

אמבולנס

אמבולנס בשבת, ראה שבת

אמונה

מה להשיב למי שיש לו ספיקות באמונה ז-ריח

אמירה

אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט ה-רג
אמירתו לגבוה, בצדקה ד-קכג,קמג. ז-קיט

אמירה לעכו"ם

ביו"ט ה-מו
במקום מצוה שרי אפי' במלאכה דאורייתא ח-לד
בערב שבת ג-קעט
בשבת ה-מב,מו. ו-רעז. ז-נט

אמן

אי הוי הפסק ח-רכב
המונע מתבירו עניית אמת אתר ברכה אי תייב בעשרה זהובים ח-מ
עניית אמן אתר ברכה לבטלה ה-ז
עניית אמן הוי תלק מהברכה ח-רכב

אנוסים

צריכים בדיקה ג-לה,לז

אסופי

ישראל המתזיק בנכסיו אי הוו שלו י-רח

אסור

אסור לאדם שיתן שלום לתבירו בבית המרתץ ג-ט
אסור לקדש אשה עד שיראנה ז-רלג,רלד,רלה
לשדך יש בלי להסתכל ז-רלה

אסור לאדם שיטעום קודם שיתן לבהמתו

אי הוי דאורייתא או דרבנן ד-כד
במקום סכנה אדם קודם לבהמה ז-מא
בסעודת מצוה אם אסור קודם לבהמתו ד-כד,כה. ז-מ
כשאין יכול להאכיל בהמתו בהיתר ד-כו
משל אתרים אם מותר לאכול קודם לבהמה ד-כד
שאר צרכיו אם מותר להקדים למאכל בהמתו ד-כד

אסותא

ראה רפואה

אפוטרופוס

ע"י עש"ג על הבנים ת'ד-רסט

אפקעינהו

הוא עשה שלא כהוגן וכו' לא אמרינן בכל דוכתא ב-לה
אפקעינהו רבנן לקדושין מיני' ה-רנב

אפר

אפר איסוה"נ אם מותר באכילה ה-עה

אפרושי מאיסורא

ראה לפני עור

ארבעה וחמשה

ראה גניבה

ארבעה מינים

אי יצא בד' מינים בעודן מתוברים לקרקע ת'א-תקכב
אי מותר להוסיף על שתי ערבות ת'א-תקכא
אם צריך להפוך כל המינים קודם הברכה ג-סג
אמאי לא נהגו להוציא האתרוג ביד אלא בכלי ת'א-תפז
במתובר ת'ג-רצא
הדס שוטה ת'ד-ריג
הלוקת ד' מינים מתבירו בסתם ו-רנ
יש להקדים אתרוג אר"י ולברך עליו אפילו אינו כ"כ מהודר ת'א-תקיט
כבוש בלולב ובהדס ת'ג-קמג
לולב - אי צריך אגד ת'ד-ריד
לולב - למכור לולב של שמיטה ת'ד-רצה
לולב - נקטם ראשו ת'ד-ריג
לולב תלושה אם אפשר שיעלה בו תמרה ת'ד-רטו
ל"ל קרא שאין אתד מוציא את כולם הא הוי מצוה שבגופו ג-קמה
לא בירך עליהם בשעת נטילה ה-עט
להוציאן לר"ה אתר שיצא מדאורייתא ב-סח. ג-פד. ז-קטז
מודר הנאה לא מקרי לכם ג-קלח

א- מהד"ק חלק א' • ב- מהד"ק חלק ב' • ג- מהד"ק חלק ג' • ד- מהד"ק חלק ד' • ה- מהד"ק חלק ה' • ו- מהד"ק חלק ו' • ז- מהד"ק חלק ד'
ח- מהד"ק חלק ה' • ט- מהד"ק חלק ט' • י- מהד"ק חלק י' • ת'א- מהד"ת חלק א' • ת'ב- מהד"ת חלק ב' • ת'ג- מהד"ת חלק ג' • ת'ד- מהד"ת חלק ד'

נטילת לולב עם הקיישעלע אי הוה חציצה בלולב ת'א-תקכ
נטל אתרוג ואח"כ הביאו לו אתרוג יותר מהודר ת'א-תקיח
נטל ד' מינים ואח"כ מצא אתרוג יותר מהודר ח-רמו
נטל הלולב בשמאל ואתרוג בימין ג-סג
נטלן בזא"ז ג-סג
נענועים לא מעכבים ג-סג
נשים אי יכולות לברך על נטילת לולב ת'א-תפו
נתנם ע"מ להחזיר צריך כל דיני תנאי ג-סד
ראה אתרוג, לולב

ארבע כוסות

אם צריך לשתות רוב מכוס גדול או מספיק רביעית ד-סט
למה מועיל רוב רביעית ד-סט
למה תקנו ד' כוסות וה' כוס של אליהו ז-סז
מי שקשה לו לשתות הרבה יין ד-סט
שיעור רביעית לד' כוסות ד-סט

ארבעים סאה

במקוה אי הוי מה"ת ח-רלה

ארון קודש

בהא דתשעה וארון מצטרפים לעשרה י-כ
אי מותר לכבד קטנים לפתיחת הארון קודש ת'א-קיט
בשמחת תורה כמה ס"ת יוציאו מהיכל להקפות ת'א-תקכו

ארון רפואות

אי סגי בסגירה בפסח או דבעי' מחיצה י"ט ח-קפט

ארוסה

אם אסורה לבעלה מן התורה ב-מב
אם יש לה כתובה ג-קלד

אריס

ונוטל שכרו המורין היתר לעצמן ט-שמו
מזלי' דהאי גברא קא גרים ת'ד-שנה

ארץ ישראל

אם יש מצוה לעלות בלי קיום מצוות התלויות בארץ ג-קצב
בזה"ז אי יש מצוה בישוב אר"י ח-יא
היוצא מאר"י מפני הרעב ועבר הרעב אי חייב לחזור מיד ח-יא
ישוב אר"י ועלי' אלי' איזה מהן קודם ג-קפט
להשמר שם מחטא ת'ג-רעג
לפנות קבר לארץ ישראל ד-קמה
מומר מהו לעלות לאר"י ו-רצה
מצוות ישוב אר"י בזה"ז ג-קפט. ה-קצג. ז-רא
נדר לעלות לאר"י אם יש לו התרה ג-קפט,קצב
ספרים המיועדים לאר"י אי שרי לקנותם בחו"ל ט-שסו
עליה ע"מ לחזור ב-נו. ג-קפט
עליה לא"י אי הוי מצוה או הכשר מצוה ג-קפט
ראית א"י אי הוי מצוה ג-קפט

אש

הדליק עכו"ם מאש ישראל לענין בשולי נכרים ט-קנט

אשה

אחורי ארי ולא אחורי אשה ה-רכו
אי יכולה להכניס זוג זוג תפילין ח-רח
אי יש איסור לילך אחר אשת חבר בזה"ז ט-רעא
אי מותרת לברך אמ"ע שהזמ"ג י-ג
אי מותרת ללמוד תורה י-קסא
אי נכון לכבד אשה בכיסוי הדם ת'ב-ה
איך להתנהג בבדיקת אשה ע"י רופא י-קסט
אלמנה שנשאה להקבר אצל בעלה הראשון ת'ג-שעד
אשה אי הוה אבידת הבעל ת'ב-שלז
אשה אי יכולה לצאת הבדלה על הטלפון ת'א-רלג
אשה אי מותרת לעשות סוכה ת'א-תקטז
אשה בכורה אי צריכה להתענות ע"פ ת'א-שסט
אשה דייקא ומינסבא ה-רסט
אשה חשודה אי מהני לה בדיקה ת'ג-רלח
אשה עתידה לילד בכל יום ת'ג-מו
אשה שאינה טהורה אי מחזקת הבדלה לבעלה י-קל
אשה שאמרה טמאה אני וחזרה בה ת'ג-רלד
אשה שאמרה טמאה אני לך ה-רנב
אשה שהתוודה שזינתה תחת בעלה ט-רחצ
אשה שנתערב וולדה ג-קפד
אשת איש שזינתה אם חייב להודיע לבעלה ד-קנט
באיסור להפיל אשה קודם מ' יום י-שי,שיא
בב"נ אין מיתת הבעל מתרת ט-תר
בגד הנעשה לקבל זיעה אי אשה יוצאת בו בשבת ת'א-רמז
בגדר אל תרבה שיחה עם האשה י-ריח
ביאור קיניני אשה ט-רלה
בנוסחת ברכת שלא עשני אשה ת'א-לח
בני הנדה לגבי יחוס משפחה ט-רלו
המדלקת נר שבת אם מותר לה לכבות הגפרור קודם הברכה ח-לא
המצטערת אי מותר להוציא הרחם כולו ע"י ניתוח י-רי,ריא
המקדש אשה לקטן אי הוי זכות י-רל
הנושא בת ע"ה ט-רלו
העוברת על דת משה בזה"ז אי יוצאת בלא כתובה י-רנג

הרמת קולה בזמירות שבת ת'ד-ל,לא
חיוב נשים בהלל בחנוכה ת'א-תקמב
חיובה באמירת הלל בחנוכה ת'ג-קמו
כשליל טבילתה בפורים אי מותרת בבשר ח-רלד
לישא גרושה או חללה או גיורת ט-רלו,רלז,רלט
לכתחילה לא יתן לאשה לתקן הציצית ת'א-כב
לנסוע לצורך אם אשתו ביחד בדרך י-ריז
לעולם ידבק בבן טובים ט-רלו
לעשות מנין לקריאת מגילה עם עשרה נשים ת'א-תקנ
לקדש אשה הוי מצוה או חיוב ט-רכט
לשמוע מכלי זמירות שאשה פורטת ת'א-נב
מתה וחזרה לחיות ע"י נס אי מקדשה שנית ט-תב
נשים המברכות שהחיינו בשעת הדלקת נרות ביו"ט אין לשנות מנהגם ת'א-תקיז
נתעברה בזנות וחזרה בתשובה אי מותרת לשתות סם להרוג העובר הממזר י-שב
עושה דין לעצמה ט-שטו
קול באשה ערוה ת'א-נג,נח
קול באשה ערוה בשמיעה בטייפ ובטלפון ח-לז
שכחה להדליק נרות ביו"ט ב' אי קנסי' לה כבשבת י-נג
שער באשה ת'ג-רמג
ראה נשים

אשה קטלנית

נהרג בעלה בשואה וחזרה ונשאת ומת בעלה אי נקראת קטלנית ט-רנה

אשו

אשו משום חציו ה-ש,שב. ח-לה

אשם

אם בא בנדבה ד-א
היאך חייב אשם מעילה על נותר ט-שיח
חיובו רק על שוו"פ ט-שיח

אשפה

בעלים שאמרו שמקפידים על מה שמונח בו י-רצו
חמץ המונח בו אי חייב לבערו ח-קפז

אשתו

הבא על אחות אשתו ומתה אשתו אם נאסרה עליו י-רסז
הסתכלות בה ת'ד-כג

אתי

אתי למיסרך אי אמרינן בגדול ד-רכג. ז-לט
אתי רשות ומבטל מצוה ה-סה

אתרוג

אתרוג אחר הנטילה אי הוי מוקצה ה-מז,עט
ב' אתרוגים שנתערבו ושוב נפרדו מהתערובת ח-רה
גזל אתרוג ונפק ב' ואח"כ נתייאשו הבעלים אי יי"ח ח-רמא
הנלקט בשביעית אזלינן בתר לקיטה ג-רכז
חזזית שאינה נראית לכל אדם ד-קכח
לכם אי בעינן לכל צרכיכם ג-קעז
ספק מורכב ו-קט
של ערלה אי פסול כל שבעה ב-נט
שנקרוהו עכברים ג-סא

בא במחתרת

אם חייב מיתה ה-רצו

בגד

אין בו שיעור אולם נהגו ללובשו [כגון וועסט] אי חייב בציצית ח-ג

בגדי כהונה

מיגז גייז ת'ג-נ

בדיקה

בדיקת בהמה ת'ג-קסב
בדיקת ציצית ת'ג-ג
בדיקת תולעים בירקות ת'ג-שפט,שצג
בדיקת תפילין סכין וריאה ה-פה
מתי צריכין לבדוק הבני מעים ת'ב-ו
ראה נדה

בדיקת ריאה

אי הוי גזירה דרבנן או רק חומרא י-פג

בהמה

בהמה בחי' לאיברים עומדת ו-קכה,קכט
ילדה ביוצא דופן אי נטרפה האם מהניתוח י-פד
להמית בהמות אי עובר משום צעבע"ח י-פב
מסוכנת ע"י בנ"א לענין שחיטה ט-קנא
ראה אסור לאדם שיטעום קודם שיתן לבהמתו

בהמה וחיה טמאים

חלב שלהם אסור ז-ז
מי רגלים שלהם ז-ז

בוגרת

אי מעשה ידיה לעצמה י-רכה
בת י"ח מלמדת בבי"ס והוריה רוצים שתכנס לביזנעס י-רכד

בולמוס

מי שאחזו בולמוס אי הוי כשוטה ופטור ממצוות ז-פג

בוקעין

פי' התיבה "בוקעין" ח-עג

בור

ראה מקוה

בורר

בכרטיס ביהמ"ד להעולה לתורה בשבת ח-מט

בזיון ת"ח

ראה ת"ח

בחור

המתפרנס בישיבה אי יש לו דין עני ט-שמה

בחירות

לבחור מועמד לממשלה שודאי יעשה דברים נגד התורה ת'ב-שעג
המשתתף בבחירות אם הוא נכנס באחריות על מעשה הנבחר ת'ב-שעד

בטחון

העושה ביטוח אי יש בזה משום חוסר בטחון ת'א-קכט

בטל ברוב

אדם באדם אם בטל ז-קו
איך בטלו עמון ומואב בשאר אומות ז-קו
בדברים האסורים משום סכנה ה-קא,רסה
בדברים הקשים לשכחה ה-קא
בטומאה ג-קג
כשהספק נולד ע"י התערובת ה-צח
להחמיר בדבר שנתבטל בששים ז-קד
מבטלין היתר בהיתר ג-קיד
נתבטל אצל עכו"ם ב-לט. ז-קד,קיג
נתבטל ברוב אם נהפך להיתר ז-צט,קד,קו
קרקע בקרקע אם בטל ז-ק
ע"ע אין מבטלין איסור לכתחילה, נותן טעם

ביאה

איסור ביאה בפנויה ה-קלא
אשה אם מתעברת מביאה ראשונה בזה"ז ג-קסט. ד-קצח
ביאה אסורה אי קני' ב-לג. ג-קלב
ביאה ראשונה אי פורש באבר חי ד-קצט
ביאה ראשונה מהי ד-קצח
ביאת נכרי אם אוסרת ז-רל

ביטול

אי מטעם הפקר ת'ד-שכט
ב' אתרוגים שנתערבו ושוב נפרדו מהתערובת ח-רה
המערב זרע בזרע אחר אי שייך ביה ביטול י-רמא
הנודר שלא לאכול בשר נבילה אי בטל בששים ת'ב-יד
ס"ת פסול שנתערב עם ס"ת כשרים אי בטל ברוב ח-רה

בין המצרים

אם להתיר בט' ימים אריגה וסריגה במחנות קיץ ז-עט
ריקודים בימי שבע ברכות ו-קט

בין השמשות

ברכה על ספיה"ע ביהש"מ ח-קצב
של יו"ט שני לעשיית מלאכה ת'ג-קח

ביעור

יש לחי' בשדה אם היינו מפירות שביעית ט-שכ
נותן טעם דינו בשביעית ט-שכ
תבלין שגדלו בשישית ונלקט בשביעית ט-שכ

ביעור חמץ

חמץ המונח באשפה אי חייב לבערו ח-קפז

ביצה

ביצה חיה אי הוי אוכל או משקה ו-קיג
ביצת נבילה דמותרת מ"ש מחלב מתה דאסורה ח-טז

ביצים

אם יש לחוש בפסח שרחצו הביצים במים מחומצים ד-סו
במקומנו אם צריכות בדיקה מדם ד-צו
היכא דספנא מארעא ד-צו

בישול

בדברי הזוה"ק שלא לבשל מיום ליום י-לד

בישול עכו"ם

אי אסרו בישול מומר משום בישול עכו"ם ת'ב-טז

א– מהד"ק חלק א' • ב– מהד"ק חלק ב' • ג– מהד"ק חלק ג' • ד– מהד"ק חלק ד' • ה– מהד"ק חלק ה' • ו– מהד"ק חלק ו' • ז– מהד"ק חלק ז'
ח– מהד"ק חלק ח' • ט– מהד"ק חלק ט' • י– מהד"ק חלק י' • ת'א– מהד"ת חלק א' • ת'ב– מהד"ת חלק ב' • ת'ג– מהד"ת חלק ג' • ת'ד– מהד"ת חלק ד'

בישל בעישון [סטים] ע"י עכו"ם אי נאסר באכילה ת'ב-יז
בישל עם יין מפוסטר לא נאסרו הכלים ת'ב-לה
בישראל שיש לו שפחה נכרית המבשלת לו ט-קנט
בנכרית המבשלת לחולה ט-קנט
ישיבה שהטבח גוי והוא מבשל ארוחת צהריים י-ק
לשתות קאפה שחור אצל עכו"ם ת'ב-יט
עכו"ם שנפח בפיו וליבה האש אי הוי בישול עכו"ם ת'ב-יח

בית דין

אי יכולים להפקיר ממון אחרים ת'ד-שמ
אי יש ספק שלא ילך לב"ד מה דינו ת'ב-שפח
אי סמכי' אאוצר ב"ד לכתחילה ט-שיט
אינו יכול לבטל דברי ב"ד חבירו ח-קלט
אם הבעלי דינים טוענים שחוששין שהב"ד יעוותו הדין ת'ב-שעח
אם יש לחלק בין הבע"ד שומר התורה או לא ת'ב-שצא
אם צריך בית דין לפסוק בכשרות הגט ג-קמ
ב"ד אין דנין אלא בבוקר ת'ב-שע
ב"ד שסותרים דבריהם ת'ד-רכו
ב"ד שקול אם פסול בדיעבד ז-קנא
ב"ד שקול בהפרת נדרים ז-קנא
ב"נ אם צריכים להעמיד לעצמם דיינים ט-שנז
ב"נ נהרג ע"פ עצמו ודיין אחד ט-שנה
גט אי צריך ב"ד של שלשה י-רסו
הדיוטות אי בעינן מסברי להו וסברי ז-קנא
הדיינין אין יושבין לדין על פחות משו"פ ת'ב-שעא
היכא דחיישינן שלא יקיים את הפסק לאחר שיפסקו עליו ת'ב-שפט
הפגנות מנשים נגד ב"ד ישראל ת'ד-רמז
התירו לו ב"ד לילך לערכאות והוציא ממון שלא כדין ישראל ת'ב-שצ
חיובם למול כשהאב בבית האסורים ט-שעט
טבילת גר קטן ט-תיח
יחיד שעשה בהוראת בי"ד ה-א
לדון דיני נפשות בזה"ז ט-שצו
לסדר גט אשה אי מותר ביחיד או בעי ב"ד ת'ב-שסד
מסרב לדין ת'ב-שפ. ת'ד-רסו,רסח
נסתלק אחד מהג' אין הב' יכולים לגמור הדין ז-רנז
סירוב שלא נחתמו בה כל הדיינים ת'ד-רנח
עשו עיקול על פסקם ת'ד-רכה,רנו
עשו פשרה לאחר גמ"ד הו"ל טעה בדבר משנה ט-שטז
פרסום פסק ב"ד במקום שיתבייש הבע"ד ט-שנג
ש"מ גר שנתגייר אינו נענש פחות מכ' שנה לאחר שנתגייר י-רד,רכט
ראה דיין, הפקר ב"ד הפקר

בית הכנסת

איסור שיחה בטילה בבית הכנסת ת'א-קכח
אסור לעשות אסיפות נשים בבתי כנסיות ת'א-סב
ביאור שמעתתא מ"ט לא אתי מר לבי כנישתא ת'א-סה
ביהמ"ד שאין שם מחיצה בין אנשים לנשים ת'א-קכה
ביכנ"ס שחרב אם יש בו קדושה ב-ס
ביכנ"ס שיש בו צורת אדם אם מותר להתפלל בו ד-קי
ביכנ"ס של כרכים - איסור מכירתו ד-קא,כב,כג
בית מדרש של רבים - למוכרו ד-כב
בתי כנסיות שבבבל על תנאי הן עשויין ב-ס
בתי כנסיות שלנו אי מיקרי של יחיד או של רבים ד-כג
המוצא מעות בכיס בביכנ"ס ו-רפז
חזקה במקומות בביהכנ"ס ג-קנה
טעם לרבנים שיושבים פניהם כלפי ארון הקודש ת'א-קכו
טעם שעכשיו הרבה בתי כנסיות אין מדליקין נרות בשויו"ט ת'א-תיח
כשבנו אחר ד-כא,כג
להדליק מנר לנר בביהכ"נ ת'א-קכז
למכרו כשאין מנין ד-כא
מה נקרא כרך ד-כג
מחיצה - טעם מחיצה משום הסתכלות או תערובת ז-יב
מחיצה - כמה צריך להיות גובהה ז-יב
מי שיש לו שכנים בביהמ"ד שמדברים בתפלה כיצד ינהג ת'א-פו
סידור נרות חנוכה בביהכנ"ס ד-פא
עושין בימה באמצע ביהכ"נ ת'א-קכג
עתידין בתי כנסיות ובמד"ר שבבבל שיקבעו באר"י ב-ס. ת'ד-תד
ציורים בביהכ"נ ת'ג-ריז
קפנדרי כשהיה שביל מעיקרא ה-קעח
שיחת דברים בטלים ת'ג-כט
שלא לשנות סידור הספסלים בבית המדרש ת'א-קכב

בית הכסא

היה בביהכ"ס ולא עשה צרכיו צריך נט"י ה-ב
להכנס לביהכ"ס עם טעיפ שיש עליו דברי קדושה ז-קסה
נט"י בביהכ"ס ה-יב
אי מותרים לספר בבית הכסא ת'א-ו
אי צריכים צניעות בבית הכסא ת'א-ז
ליכנס בטלית או שאר בגד המיוחד לתפלה ת'א-כג
אי מותר לזרוק הצפרניים לבית הכסא ת'א-ר

בית המדרש

אי שייך בורר בכרטיס ביהמד"ר שיש לגבאי ח-מט
בע"ת הרוצה לעמוד בו בגילוי ראש ט-תיג

א– מהד"ק חלק א' • ב– מהד"ק חלק ב' • ג– מהד"ק חלק ג' • ד– מהד"ק חלק ד' • ה– מהד"ק חלק ה' • ו– מהד"ק חלק ו' • ז– מהד"ק חלק ז'
ח– מהד"ק חלק ח' • ט– מהד"ק חלק ט' • י– מהד"ק חלק י' • ת'א– מהד"ת חלק א' • ת'ב– מהד"ת חלק ב' • ת'ג– מהד"ת חלק ג' • ת'ד– מהד"ת חלק ד'

המבקש מהמתפללים שיעברו לביהמ"ד אחר אי שייך בזה משיג גבול ט-שסז
הנודר בביהמ"ד אי יכול ליתנו לביהמ"ד אחר י-קסו
לנקותה ע"י עכו"ם ת'ד-קנג

בית המקדש

אחר החורבן נשארו שני כותלי ביהמ"ק ת'ד-תג
אי היו ד' פייסות ביוה"כ ת'ד-תו
אי מרגישין את העזרה ביוה"כ ת'ד-תח
אם ידוע לנו היום מקומו ז-קעו
בנין ביהמ"ק בלילה ו-שכו
הכתונת הי' מכפר על עון כלאים ת'ד-תט
כלי המקדש אי הוו בכלל מצות בנין ביהמ"ק ו-שכו
מצות בנינו אם קודם למחית עמלק ה-ש
מצות בנינו כשאין רוב ישראל בארץ ה-ש
נשים בבנין ביהמ"ק ו-שכו
עבודת היום של הכה"ג ת'ד-תו
פייס בביהמ"ק - אי מעכב ת'ד-שסב
פייס לתרוה"ד בליל יוה"כ ת'ד-תח
קדושה ראשונה קדשה לעתיד לבא ה-כה
קדושת המקדש וירושלים ת'ד-תב
קדושת המקדש לא נסתלקה לעולם ת'ד-תג
שני גזרי עצים בכל יום ת'ד-תי
תקנת פייס משום סכנה ת'ד-תט

בית הספר

בתי חינוך שהסכימו שלא לקבל תלמידים זה מזה בלא הסכמת שניהם י-קס

בית הקברות

אי הוי כרה"י לטומאה ו-ריג
אי כל קבוע כמעמד איך יוצא כהן לדרך ט-רכו
בדברי הרדב"ז שאין תחה"מ אלא בעמק יהושפט ט-רכד
הדרך שבין הקברים אם מטמא ג-קכג
התרו בעומד שם שלא יזור ונזר אי לוקה ט-רכב
כהן אי שרי לנסוע באוירון ט-רכו
לענין ביטול מחיצות ת'ג-פח
לקבור אשה אצל בעלה הראשון ת'ג-שעד
נטוש ועזוב לענין פינוי העצמות ט-רכד
נט"י ליוצא מביה"ק ו-רז
ראה קבר

בית חולים

אם מותר לכהן לבקר שם ד-קמו. ו-רה,רז,רי
המוליך חולה שיב"ס לענין אלפיים אמה ח-קסד

בית מרחץ

בית מרחץ דרבים - מהו ה-קמו
הזכרת שם שלום במרחץ ג-ט
טעם איסור להזכיר בו דבר שבקדושה ה-קמה
לצורך אם מותר להזכיר שם שמים ה-קמה
עשה מקוה בחדרו אם מותר להתפלל שם ה-קמה

בית תיפלה

איסור כניסה לשם ת'ג-ריט
ליכנס לבית תיפלתם בשביל ללמוד אומנות ת'ב-לט

בכור

בכור בהמה שמת אי טעון קבורה ת'ב-רלד
בכור שנוטל במוחזק מהו במעות בבאנק ת'ב-תלח
בכור שנוטל פי שנים ת'ב-תלז
יוצא דופן אינו בכור ב-סו
מן האב אי אזלינן בתר הריון או לידה ו-רצא
נאמנות עכו"ם לגבי בכור בהמה ת'ג-שלו

בלורית

במקום תפילין אי הוי חציצה י-יט

בל יראה

ראה חמץ

בל תאמר

בירור בלאו דבל תאמר ה-קצב
לעכב מלהקליט דבריו ז-רעג

בל תוסיף

אי שייך בתוקע וחוזר ותוקע ח-רו
במצוה דרבנן ה-עג
היוצא בתפילין בשבת איסור ב"ת משוי עליה כמשא ח-רז
בתקנת חכמים לא שייך בל תוסיף ת'ב-תעח

בל תלין

שליח ששכר פועלים אין עוברים על ב"ת ג-קעא
אי עובר בל תלין אם לא שילם שכר דירה ת'ב-תמב

בל תשחית

אי הוי דאורייתא ה-רט
הקורע ע"י אחר אם שייך ב"ת ה-רט

אי שייך בל תשחית בחפץ של הפקר ת'ב-תלג

בליעה

חי אינו בולע ופולט ג-נז

בנות ישראל

על מה הן סמכו בזה שאינן לובשות רדיד כשיוצאות לשוק י-רנד

בני קטורה

אי הוו בכלל המול ימול י-קעט
בדברי הרמב"ם שבני קטורה נתערבו עם בני ישמעאל כולם חייבים במילה י-קעח

בן

אי מקיז דם לאביו ט-תד
אם נשים צדקניות מזכין בניהם ט-רלח
בדין נאמנות אשה לומר על בנה שהוא ממזר י-רמג
ביאור בחז"ל כל שהוא ת"ח ובנו ת"ח וכו' ט-רג
במאמרם ז"ל כל שהוא ת"ח ובנו ת"ח וכו' ט-רג
בן קבלת אב אי הוה איסור לבנים ט-קעד
בן המגלח זקנו אע"פ שאביו לא מגלח ט-קעד
הסמוך על שלחן אביו אי צריך להיות במצה לכם ח-קצא
לגרים אי יש להם בנים ת"ח ט-רלז
נולד במחלה שיצטער כל ימיו בחיוב הוריו לרפאותו ט-ריז
נולד ע"י הזרעה מלאכותית אם נקרא בנו י-רמ,רמב

בן הנדה

ראה נדה

בן נח

אבות אם היו בכלל ב"נ ג-קא
אחריות הישראל שב"נ יקיימו ז"מ ט-שצו
אי איכא ביה דין רודף י-שיג,שיד
אי ב"נ מצווה אבחירה ד-צד. ה-פה,פז. ו-קכח
אי בעי התראה ט-שנו
אי נהרג על שוגג ט-שנה,שנו
אי עושה דין לעצמו ט-שטו
אי צריכים להעמיד לעצמם דיינים ט-שנז
אי שייך ביה דין הבא במחתרת י-שיד
אי שייך ביה דין רודף ט-של,שצב
אם מצווה אנבילה קודם מ"ת ה-רכ
אם נאמר בו וחי בהם ג-צו
באכילת קדשים ו-קכח
בן נח נהרג ע"פ ב' עדים כישראל ת'ב-תסג
בבן פקועה ו-קכח
בזה"ז אי יש השומרים ז"מ ט-שפא
גזל פמשו"פ חייב ט-שעה
המל עצמו אי חייב משום חובל בעצמו ט-קנו
לא נאמרו שיעורין לב"נ ג-צו. ו-שכ
ל"ל לאוסרו באבמה"ח וגם בשר מהחי ג-צו,צז
מיתתו אינה מתרת אשתו ט-תכ
מנין נלמד בשר מהחי לב"נ ג-צז
מפרכסת לב"נ ד-צד. ה-פד,פה,פז
מצווה על העוברין ה-שו. ו-רד
מצווים על הדינים ט-שצו
נהרג על עוברין ט-שכח
נהרג על עצמו ודיין אחד ט-שנה
שהרג טריפה ה-שו. ו-רד,שב
שיעור גדלות בקטן ב"נ תלוי בדעת י-רמז

בן פקועה

אי יש לעשות בהמות בני פקועות שלא לחשוש משום טריפות ת'ב-ד
אי מקרי שור ו-קכח,קל
אם יש בו משום צעב"ח ז-רטז
לב"נ ו-קכח
ניתר בשחיטת אמו ה-פד

בני בנים

בלשון בנ"א אי הוי כבנים ב-מד

בני קטורה

במילת עבדיהם ה-קפב
מילת בני קטורה ב-לט,מב

בני ט' מדות

אין לומר שרוב ישראל הם מבני ט' מדות ז-ריא,ריב
אין מכניסין אותם לעזרה ז-ריא
אם הפורעניות שנאמרו בהם הם לדורות ז-ריב,ריג
אם יש להתרחק מלהתחתן אתם ז-ריא,ריב,ריג
אם כל בני הט' מדות הם פושעים ז-ריג
אם נמשך פגמם לדורות ז-ריא
בני גרושת הלב ה-רנח
טעם שאין להתחתן אתם ז-ריא
למה ראובן לא נקרא בן תמורה ד-קצח

בעל

נסיעה ביחד עם אשתו לצורך י-ריז
גדר אל תרבה שיחה עם האשה י-ריח

א– מהד"ק חלק א' • ב– מהד"ק חלק ב' • ג– מהד"ק חלק ג' • ד– מהד"ק חלק ד' • ה– מהד"ק חלק ה' • ו– מהד"ק חלק ו' • ז– מהד"ק חלק ז'
ח– מהד"ק חלק ח' • ט– מהד"ק חלק ט' • י– מהד"ק חלק י' • תא– מהד"ת חלק א' • תב– מהד"ת חלק ב' • תג– מהד"ת חלק ג' • תד– מהד"ת חלק ד'

בעל חוב

אם גובה מהענקה השכירות שבאו לידיו ד-רלא
ראה שעבודא דר"נ

בעל כרחו

מתי שייך טפי שליחות מעתו או בע"כ י-רמח

בעלי תשובה

אם יש לחוש בהם לממזרות ז-ריד
אם יש להוכיחו על עבירות י-ריט
אם ראוי להשתדך עמם מחשש בני ט' מדות ז-ריא,ריב,ריג
בת ישראל שסרחה וחזרה בתשובה אם להתרחק מלישא אותה ז-רטו
הדרכה ת'ג-רעא
היאך ינהוג ביו"ט ב' כשהוא בא"י ט-תיא
המוכרח לעשן בשבת אי יאמר לו שימעט בעישון ט-תיד
הרוצה לחזור ליוניברסיטה ט-תו
הרוצה לעמוד בגילוי ראש בביהמ"ד ט-תיג
כהן שנשתדך עם בע"ת והיא אומרת שנבעלה לעכו"ם מלפני כן ט-תכה
מאימת יתחיל להתפלל ולקיים מצוות ט-תח
מה יעשו ב"ת בבית הוריהם בעניני מאכלות ז-רכג
מה להשיב למי שיש ספיקות באמונה ז-ריח
מה ללמד את בעלי התשובה ז-ריז
מומר שעשה תשובה אם צריך טבילה ו-קלח
ספק יהודי אי מותר ללמדו תורה ט-תיב
עת לרחקם ועת לקרבם ט-תה
פרטי חומרות בזה ט-תה
שיעלו לאר"י ת'ג-רעא
שעבר עבירות כיצד יעשה תשובה ט-תז,תי

ברוך שם כבוד מל"ו

בברכה לבטלה אי מהני אף למפרע י-לט
בלחש ת'ג-טו

בר מצוה

אמירת תחנון ת'ג-כה
בר מצוה יתום ת'ג-רפח
מהו להיות ש"ץ ובעל קורא ביום שנעשה י"ג ז-י
מחילת עונות ת'ג-כה
סעודת בר מצוה ו-מה
שני ב"מ רוצים לקרא מפטיר ג-לט
תוך שלשים יום לפטירת הוריו ת'ד-רטז
ראה ברכת ברוך שפטרני

בריאות

אכילת מאכלים המזיקים ת'ד-רפז
הא דלא שייך חזקת בריאות בפק"נ ח-נה

ברי'

אכילת ברי' פחותה מכזית ה-צב

ברכה

הא דאין מברכין על שופר גזול ח-קצט
היכא דנוהגין לברך אספק ברכה אי הוי ברכה לבטלה י-ד
אי בעינן אמן עליה י-ד
הגדר של אינו רואה סימן ברכה לעולם י-סו
הדר בישוב חדשיים ועדיין לא בירך ברוך מציב גבול אלמנה אי מברך י-עה
הלוקח חפץ חבירו לשם מצוה שלא מדעתו אי מברך ח-ר
מאכל שעבר הלילה אבד ברכתו ת'ד-שצ
על עישון טאבאק ט-קסא
על שאקאלאד מאי מברכינן ח-כב
עניית אמן הוי חלק מהברכה ח-רכב
תנאי קודם הברכה דהדלה"נ אי מהני ח-לא

ברכה לבטלה

בירך ונזכר שהוא תענית ז-פ
בשכמל"ו אי מהני אף למפרע ו-לט
גר קטן שמיחה אי הוי ברכה לבטלה א-ד
חומר איסור ברכה לבטלה ח-ז
מתי חיישינן לברכה לבטלה א-ה,ו,ז
נשאל אתרומה אי הוי ב"ל א-ד,ה,יד
עניית אמן אחר ברכה לבטלה א-ז
קידושי טעות אי הוי הברכה לבטלה א-ד,ה
תקנה למי שבירך לבטלה ה-א

ברכה מעין שלש

ראה ברכת הנהנין

ברכות

אבי החתן והכלה אם מברכין שהחיינו תחת החופה ת'א-קפ
אונן שרצה לברך ג-ק
אחיזת מאכל המהול ברוטב בשעת ברכה ת'א-קלא
אחר קונה שמים וארץ אין לענות אמן ת'א-רז
אי חייב לברך על ראיית מושל מחוז [גאווערנאר] ת'א-קפב
אי מברכין על מילת גר קטן א-ד,ה
אי צריך לברך ברוך שפטרני על בתו ת'א-קפה
איזה ברכה מברכין על מיץ תפוזים [ארענדזשוס] ת'א-קסא

א– מהד"ק חלק א' • **ב**– מהד"ק חלק ב' • **ג**– מהד"ק חלק ג' • **ד**– מהד"ק חלק ד' • **ה**– מהד"ק חלק ה' • **ו**– מהד"ק חלק ו' • **ז**– מהד"ק חלק ז'
ח– מהד"ק חלק ח' • **ט**– מהד"ק חלק ט' • **י**– מהד"ק חלק י' • **ת'א**– מהד"ת חלק א' • **ת'ב**– מהד"ת חלק ב' • **ת'ג**– מהד"ת חלק ג' • **ת'ד**– מהד"ת חלק ד'

איזה ברכה מברכין על פציצות שניצע"ל וגעפילט"ע פי"ש ת'א-קמא
אכל חצי זית משבעת המינין וחצי זית משאר פירות כיצד מברך ת'א-קע
אכל כזית מז' מינים ועוד כזית משאר פירות כיצד מברך ת'א-קסח
אם יכול לברך ע"י כתיבה ז-ר
אם לא בירך קודם קידושין אי יברך אח"כ ת'כ-שכו
אמאי אין מברכין ברכת המצוות פ' זכור ת'א-תקמד,תקמו
בברכת מעין שבע אי צריך לכרוע ת'א-רו
ברין הרהור כדבור דמי לצאת בברכה ת'א-קלח
בדין שומע כעונה ת'א-קלד,קעב
בורא נפשות אחר אכילת מרור ת'א-שפג
בורא נפשות רבות אי צריך לומר בישיבה ת'א-קנ
בירך להוציא את חבירו וחבירו מיאן לצאת בברכתו ת'א-קלו
בירך להוציא חבירו ושח אם יחזור לברך ו-לד
בירך מזונות על פירות אי יצא בדיעבד ת'א-קסו
בנוסח בקדושה ובטהרה בברכת מעין ג' ת'א-קסט
בענין ברכת שהחיינו מתי מברכין ת'א-קעח
בקדושה ובטהרה - הפי' בזה ח-כח
ברהמ"ז על כוס לנזיר ת'ג-מט
ברוך הוא וברוך שמו בברכת הנהנין ת'ג-כד
ברית ותורה בעל המחיה ת'ג-לו
ברכה הסמוכה לחברתה אם יכול לחלקה לב' בנ"א ד-רצ
ברכה לבטלה ת'ג-כז
ברכה על חומרא ת'ג-רמא
ברכה על פלפלין או זנגבילא ת'ג-לד
ברכה על קריאת התורה ליל שמחת תורה ת'א-תקכז
ברכה על שוקולד עם אגוזים ת'ג-כד
ברכות הפטרה אי הוי כברכת התורה ד-רד
ברכת אירוסין אי הוה ברכת המצוה, ואי בעי עובר לעשייתן ת'כ-שכה
ברכת ברוך ה' ויראו עינינו ה-כט
ברכת ברוך שפטרני אי יאמר בשם ומלכות ת'א-קפג
ברכת הגומל לחולה שעדיין לא נתרפא לגמרי ת'א-קעז
ברכת המפיל ת'ג-מג
ברכת המפיל אי צריכה עמידה ז-לג
ברכת הנס על הצלה מאסון ת'ג-מ
ברכת הרואה נס ת'ג-לט
ברכת התורה כוללת מצוה והודאה ת'ב-שכח
הגומר ספר שחיבר אי מברך שהחיינו ת'א-קעט
החוטף ברכה מחבירו ו-נט
החיוב בגברא או בחפצא ת'ד-רכב
הטוב והמטיב בלידה ת'ג-מ
המברך להוציא את חבירו והוא אינו רוצה לצאת בברכת עצמו ת'א-קלה
המברך צריך שיטעום ה-לה
המגיע לארץ ישראל אמאי לא מברך שהחיינו ת'א-תע
המוצץ פירי איזה ברכה מברך ת'א-קעא
המשנה מטבע שטבעו חכמים ה-כו
העונה אמן אחר ברכת עצמו אי הוה הפסק ת'א-קמ
השותה מים לשרות האכילה שבמעיו אי מברך עליהם ת'א-קסד
חציו באמירה וחציו בשמיעה ת'ג-לה
טעם שאין מברכין על משלוח מנות ת'א-תקנט
כיצד מברכין על ערמונים [קאסטאנע"ס] מבושלים ת'א-קסה
כמה זמן יכול לשהות ולברך ברכת על הגפן ת'א-קנו
לומר פריך רחמנא בספק ברכות ח-ל
למה אין מברכין זמן על הלל בסוכות ת'א-שלז
למה רק בברכת הנהנין אמרי' זה ח-כח
מעין שלש ת'ג-לו
מצוות שאין להם ציווי או אסמכתא בתורה אי מברכין עליהם ת'ב-שכז
מרק של כמה מינים איזה ברכה מברך ת'א-קסז
נולדה לו נקבה אי מברך שהחיינו ת'א-קפא
נשים אי יכולות לברך על נטילת לולב ת'א-תפו
נשים אי מברכות על מ"ע שהז"ג ת'א-תפד
נשים המברכות שהחיינו בשעת הדלקת נרות ביו"ט אין לשנות מנהגם ת'א-תקיז
סומא אי מברך שהחיינו ליל ב' של ר"ה ת'א-תצ
ספק ברכות ה-ז
ספק ברכות אי יש לברך בהרהור ת'א-קלז
עד מתי יכול לברך ברוך שפטרני ת'א-קפד
על תירס קלוי איזה ברכה מברכין ת'א-קסב
שהחיינו בראיית חבירו ת'ג-מ
שהחיינו על ספר חדש ת'ג-לח
שעשה לי נס ת'ג-לט
ע"ע ברכה לבטלה, ברכות - עובר לעשייתן, ברכת אירוסין, ברכת ברוך שפטרני, ברכת הגומל, ברהמ"ז, ברכת המצוות, ברכת הנהנין, ברכת התורה, ברכת חתנים, ברכת מעין ג', ברכת שהחיינו

ברכות מעכבות

בברכת התורה אי מעכבות י-יז

ברכות - עובר לעשייתן

ברכת אירוסין אי בעינן עובר לעשייתן א-ג,ד,ח. ז-רמה
ברכת המצוות כששת עובר לעשייתן ה-פו
לא בירך אד' מינים בשעת נטילה ה-עט
לא בירך אנר חנוכה בשעת הדלקה ז-פט

א- מהד"ק חלק א' • ב- מהד"ק חלק ב' • ג- מהד"ק חלק ג' • ד- מהד"ק חלק ד' • ה- מהד"ק חלק ה' • ו- מהד"ק חלק ו' • ז- מהד"ק חלק ז'
ח- מהד"ק חלק ח' • ט- מהד"ק חלק ט' • י- מהד"ק חלק י' • ת'א- מהד"ת חלק א' • ת'ב- מהד"ת חלק ב' • ת'ג- מהד"ת חלק ג' • ת'ד- מהד"ת חלק ד'

מצוה שיש לה שיהוי עד מתי יכול לברך ז-פט
עובר לעשייתן א-ג,ו,ז,ח. ג-קלו
שכח לברך עד אחר השחיטה ה-פו

ברכת אירוסין

אי הוי ברכת המצוה א-ג. ב-נב. ג-קכט,קלו. ז-רמה. ט-רכט
אם צריך עובר לעשייתן א-ג,ד,ח. ז-רמה
אם צריכה כוס א-א
ביאור נוסח ברכת אירוסין ד-רא,רב
מנהג לקדש פעם שני' בשעת נישואין כשחיסר הברכה ג-קלו
פירוש וציונו על העריות ב-נא
קידושי טעות אי הוי הברכה לבטלה א-ד,ה
שכח לקדש עד אחר הברכה ז-רמה
אי מותר לברך ברכת אירוסין על סתם יינם ת'ב-שלח

ברכת ברוך שפטרני

ברכת ברוך שפטרני ג-כו. ו-מו
ברוך שפטרני לילד מאומץ (אדאפטירט) ג-כו

ברכת הברק

ההולך ממקום למקום ונתקדרו שמים בעבים אי חוזר ומברך י-מו

ברכת הגומל

ד' צריכין לברך אם דווקא שנזדמנה סכנה ז-לא
למי שנפלו עליו שודדים וניצל ז-ל

ברכת המזון

אכילת מצוה בברכת המזון ג-רכ
אכל בתוספת שבת והוא ר"ח ג-נ
בירך מעין ג' אפת אם יצא י"ח ז-כז
בנוסח הרחמן הוא ישלח וכו' במילה ז-קסט
ברהמ"ז וספיה"ע הי מינייהו קדים ח-קצג
הא דברכת המזון לא מזכירין "בקדושה ובטהרה" ח-כה
הסיח דעתו בסעודה ו-לה
הפסק בברהמ"ז לקדיש וקדושה ו-לז
הפוחת רביע משבעו אם מברך ח-כא
הרחמן הוא ינחילנו ליום שכולו טוב בחוה"מ ח-קצז (ה)
חיוב ברהמ"ז אהנאת גרונו או מעיו ג-רכ
ישראל מברך במקום כהן ג-כח
לא אכל אדם כל שבעו והוי אינו חייב בברהמ"ז דאורייתא ז-קנח
מטבע ברהמ"ז אי הוי דאורייתא ז-כז
נטל ידיו לסעודה שלישית אחר השקיעה אם מצטרף לעשרה ז-כח
ספק אם אכל כשיעור לברכה אחרונה ה-לו
שח באמצע ברהמ"ז ו-לו
שלשה ברכות ראשונו אי חשיבי כאחד ו-לז
שנים שצריכים לחזור ולברך מספק אם הא' מוציא חבירו י"ח ח-ה
להסיר הסכין מעל השלחן בשעת ברכת המזון ת'א-קמט
לברך בהמ"ז אי בעי שביעה מפת דוקא ת'א-קנא
שכח לומר רצה בברהמ"ז אי יצא ידי סעודת שבת ת'א-קנב
שכח לומר רצה בשבת אי יצא ידי ברהמ"ז ת'א-קנג
מתי חל החיוב לברך ברהמ"ז ת'א-קנד
אי צריך לשתות מכוס של ברכה גופיה ת'א-קנו,קנז
לזמן על מי שאכל מע"ש שלא נפדה כהלכתו ת'א-קנט
מי שאכל בט"ב וצריך לברך ברהמ"ז אי יאמר נחם ת'א-תנח

ברכת המצוות

אי מברך על הספירה כשסופר ביהש"מ ח-קצב
אי מברך על נר של הידור ח-רכו
אי שייך וציונו אדרבנן א-ג
אם מברך על מצוה שאינה חיובית ג-ריז
אשה אי מותרת לברך אמ"ע שהזמ"ג ח-ג
בירך על מצוה דלא מטא זימנא ו-ג
בירך על ספירת העומר קודם הזמן ו-ג
ברכה על ספיה"ע ביהש"מ ח-קצב
ברכות אשחיטה, אכילת תרומה, וקדושי אשה ג-ריג,רכא
ברכת אירוסין אי הוי ברכת המצוות ט-רכט
ברכת המוציא בשבת לא הוי ברכת המצוה ג-קעו
ברכת שהחיינו אי הוי הפסק בין הברכה לקיום המצוה ח-רכב
ברכת שחיטה בשוחט טריפה ה-פה
הוציא חבירו בברכתו ושח אחר הברכה ח-ד
המברך על המצוה קודם בוא זמנה אי יי"ח ח-רכז
הפריש תרו"מ ושכח לברך אי יכול לשאול אהפרשה ולחזור ולברך י-קצו,קצז
יתום מן האב ר"ל מי מברך ברכת להכניסו ת'ב-קפג
כשמניח כמה טליתים אם מברך על כאו"א ח-ח
לא בירך עובר לעשייתן אי מברך אח"כ י-קצח
למה אין מברכין על אכילת עיו"כ ג-קעו
למה אין מברכין על בטול חמץ ז-ר
למה אין מברכין על מצות תפילה ג-קעו
למה אין מברכין על פרי' ורבי' ה-ריב
למה אין מברכין על פר' זכור ז-פא
למה המוציא דשבת הוי ברכת המצוה ג-קעו
נפסקה רצועת התפילין לאחר שהניחה ושאל תפילין אחרים אם חוזר ומברך ח-ח
נשים אי שרו לברך לישב בסוכה בין המוציא לאכילה ח-רכב
נשים לברך אמ"ע שהז"ג ה-מז,רסט. ו-יג

א– מהד"ק חלק א' • **ב**– מהד"ק חלק ב' • **ג**– מהד"ק חלק ג' • **ד**– מהד"ק חלק ד' • **ה**– מהד"ק חלק ה' • **ו**– מהד"ק חלק ו' • **ז**– מהד"ק חלק ז'
ח– מהד"ק חלק ח' • **ט**– מהד"ק חלק ט' • **י**– מהד"ק חלק י' • **ת'א**– מהד"ת חלק א' • **ת'ב**– מהד"ת חלק ב' • **ת'ג**– מהד"ת חלק ג' • **ת'ד**– מהד"ת חלק ד'

מפתח כללי לפי סדר הא"ב מי"ד חלקי שו"ת משנה הלכות

על תקון עירובין	ח-קמג
עניית אמן הוי חלק מהברכה	ח-רכב
תרום תרומה במחשבה אם מברך	ז-ר
ראה מזוזה, מילה, ברכות עובר לעשייתן	

ברכת הנהנין

איזה ברכה יברך על אורז	ו-מ
איזה ברכה יברך על כמהין	ו-לט
איזה ברכה יברך על מי פירות	ה-לח
איזה ברכה יברך על צוקער (סוכר)	ו-לח
איזה ברכה יברך על שוקולאד	ו-לח
איזה ברכה יברך על תה	ו-קפה
איזה ברכה יברך על תפוחי אדמה	ו-לט
בירך ונזכר שהוא קודם הבדלה	ז-פ
בירך ונזכר שהוא תענית	ז-פ
בירך על פירות ויצא לחדר אחר	ג-ל. י-לו
בירך על פירות ויצא לחדר אחר וחזר	ג-כט,ל
בירך על פירות ויצא לחדר אחר לצורך הפירות	ג-ל
"בקדושה ובטהרה" הפי' בזה	ח-כה
השותה מים לרפואה	ו-מד
השותה ע"י שינוי אם יברך	ו-לו
התנה שלא יצא בברכה על כל הפירות שלפניו	ז-ג
למה בברהמ"ז אין מזכירין זאת	ח-כה
מצץ מי פירות אי הוי כאכילה	ה-לח
מתי חייב ברכה אאוכל	ו-לו
על אורז מאי מברכין	ח-כו
על קארען פלאקס מאי מברכינן	י-ס
על שאקאלאדע מאי מברכינן	ח-כב

ברכת התורה

אי הוי ברכת הקריאה או השבח	ז-כא
אי הוי דאורייתא או דרבנן	י-מא
אי שרי לקרות בתורה פ' הנשיאים בלא ברכה	ח-קדפ
אמירת פסוקי שבח אי בעי ברכה"ת	י-מג
בירך ברה"ת וקראוהו לעלות	ד-טו
בציבור אי הוי דאורייתא	י-מב
ברכת העולה לתורה	ו-לג
ברכת העולה לתורה ביום שלא היתה תקנה לקרא	ד-יד
הישן ביום וניעור בלילה	ו-יד
התנה שברה"ת תפטור רק לזמן ידוע	ז-ג
טעות בברכת התורה מה הדין	ח-יז
טעם ברה"ת בכל יום	ו-יג,יד
למה תקנו ב' ברכות	ד-רכח
נוסח ברכת התורה	ו-יג
נמצא טעות בקריאה בס"ת אי מברך ברכה אחרונה	י-כח
נשים בברכת התורה	ו-יג

ברכת חתנים

אי ר"ה חשיב יו"ט לענין פנים חדשות	ח-רב
אם מעכבת הנישואין	ב-מב. ג-קלו
אשה עבד וקטן אי הוו פנים חדשות	ב-מז,מח
זוג שנתקדש רק לשם קבלת דירה ועתה רוצים לינשא אי חוזר ומברך	י-רלז,רלח
חתן אי רשאי לברך לעצמו הז' ברכות	ט-רלד
טעם פנים חדשות	ג-קל
כמה בעינן לפנים חדשות	ג-קלא
על מה סמכו לחלק הז' ברכות	ד-רד
פנים חדשות	ב-מז,מח. ג-קל,קלא. ו-רלח
צריכה כוס	א-א
שבת אי הוי כפ"ח לכו"ע	ג-קל,קלא
ראה פנים חדשות	

ברכת כהנים

אם יש לישראל מצוה להתברך בזה	ח-טז
עניית אמן הוי חלק מהברכה	ח-רכב
ראה נשיאת כפים	

ברכת מעין ג'

אם מזכירין חנוכה במעין ג'	ד-פ. ה-פא
בירך ברכת מעין ג' על פת אם יצא	ז-כז
טעם לאמירת בקדושה ובטהרה	ז-כט. ח-כה
לאכול מפרי' וכו'	ז-כט
לכלול ברכה מה שמסופק בחיובו	ד-כט
לכלול בברכה פחות מכשיעור	ה-לו
סיום ברכת על המחי' בא"י	ו-מא

ברכת שהחיינו

אוכל פרי פעם ראשונה	ו-מג
בטלית מברך קודם ברכת המצוה או לאחריה	י-ה
בפדיון הבן	ו-קצב
בשי' הבה"ג דסוכה ישנה היינו לענין שהחיינו	ח-רלו
מדלקת נרות פעם ראשונה מהי לברך	ז-לח
מכר וחזר וקנה אם מברך	ב-מג
עושה מצוה פעם ראשונה אם מברך	ו-ו
שכח לברך בפעם ראשונה אם יברך אח"כ	ו-מב

בר מצרא

אי יש בזה דד"מ	ט-שסב
פרטי דינים בזה	ט-שסב
דינא דבר מצרא במקומות בעזרת נשים	ת'ב-תיב

בשול עכו"ם

בפירות ז-קמה

בשר

אי שרי לאכול משיורי שבת מר"ח אב ואילך ח-ריט
בדין ניקור הבשר בצלע י"ג י-פה
בצלים שנחתכו בסכין חלבי וניתנו בקדרה
דם שנשפך על הצלי בשעת צלייתו י-צ

בשר בחלב

אי הוי אי' מוסיף אנבילה וחלב ג-קיח
אי שייך מראית העין בבב"ח י-צה
אי שייך מראית עין בבישול בו"ח ו-קלה
אכילת בשר וחלב בשינים תותבות ד-צג
אכילת חלב אחר ו' שעות לסעודת בשר ה-צז
אם לוקין על הנאתן ג-קיז
בכלי זכוכית סגי בשטיפה בין בשר לחלב ט-קסח
במה יש להקל בשבועות בהמתנה בין בשר וחלב זז-ע
בשר בחלב במי חלב ה-צג,צד
המעשן קדירות של חלב ובשר יחד ת'ב-יב
חייבין אפילו שלא כדרך אכילתן ג-קיז
לאכול בשר וחלב עם ברזילים שנתנו בפה לתקן השינים ת'ב-יג
מחבת שבלעה מבב"ח אי צריך הגעלה או ליבון י-צז
מקור לשהיית חצי שעה מחלב לבשר ו-קלה
שיעור שהיית קטן בין אכילת בשר לחלב י-צו

בשר חי

אי הוי כדרך אכילתו ד-צג,רכ. ז-מד

בשר מהחי

ל"ל לאסור ב"נ באבמה"ח וגם בשר מהחי ה-צו,צז
מנין נלמד בשר מהחי לב"נ ג-צז

בשר עוף

אי נאסר לב"נ ה-צ

בת

אם הבת חייבת לחתום שמסלקת עצמה מן הירושה במקום-תנ
בדין בת קטנה ליתן זריקה לאמה י-שז
ירושתה במקום אחין ט-שכו

בת בנו

אם אסורה בנישוק ד-קעג

בתולה

בתולות דידן בחזקת רואות דם ה-קכט

בתי עינים

שפך כוס מים והיו בו בתי עינים של חבירו אי חייב לשלם לו י-רצז

גבאי צדקה

ראה צדקה

גדול

שיעור גדלות בקטן בן נח תלוי בדעת י-רמז
שיעור גדלות בקטן ישראל הוא הלמ"מ י-רמז

גדי

אי הוי רק מעיזים ג-קעב

גואל הדם

אם רשאי להרוג הרוצח ע"פ קרובים ה-שט
בדין נהפך הקנאי והרג לרודפו י-שכא

גוד אחית

גוד אחית וגוד אסיק בטומאה ו-ריב

גוי

ישיבה שהטבח שלה גוי והוא מבשל שם י-ק
שאלוהו בשעת מלחמה אם הוא יהודי מה יענה ט-קע
תעודת זיהוי ע"ש גוי בשעת מלחמה ט-קע

גויל

הספרים אם יש בהם קדושה ב-יח,יט

גוסס

אין קורין שם אחריו עד שימות י-רסג
ההורג את הגוסס ו-שיג,שכ
המעכב יציאת נשמתו גורם צער להנשמה ט-שצח
התפלה עליו שימות כשיש לו יסורין ט-שצח
טיפולים בו ת'ג-שע
לאו דחובל בחבירו בגוסס ט-שצח
להאריך חיי הגוסס ט-שצח
מפקחין עליו את הגל ט-ת

גוף נקי

אינו מניח תפילין מפני זה אי הוה בכלל פ"י ח-סט

א- מהד"ק חלק א' • ב- מהד"ק חלק ב' • ג- מהד"ק חלק ג' • ד- מהד"ק חלק ד' • ה- מהד"ק חלק ה' • ו- מהד"ק חלק ו' • ז- מהד"ק חלק ז'
ח- מהד"ק חלק ח' • ט- מהד"ק חלק ט' • י- מהד"ק חלק י' • ת'א- מהד"ת חלק א' • ת'ב- מהד"ת חלק ב' • ת'ג- מהד"ת חלק ג' • ת'ד- מהד"ת חלק ד'

גורל

הנשבע שלא לשחק אם מותר להגריל למצוה ד-קיט
להשתתף בגורל שמתקיים בשבת ו-עא
שכח להכניס חלק מהכרטיסים להגרלה ג-קצג

גז

להקטין גז ביו"ט אי שרי י-קנד

גזילה

בהא דקרקע אינה נגזלת י-שא
כל זמן שבידו עובר מחדש ת'ד-ו

גזל

אחר יאוש או שינוי אי הוי מצהב"ע ד-ב
אתרוג ונפק ביה ואח"כ מחלו לו הבעלים ח-רמא
ב' חצאי שוו"פ ט-שעו
בסתירת הש"ס בהמקדש בגזל ט-תטז
בעסק התורה ט-שעב
גזל באיה"נ ב-נח,נט. ג-קלח,קנט,קסה. ה-רצא,רצב
גזל דרבים - חיובו בהשבה ו-שי,שיא
גזל הגר שאין בו שוה פרוטה ו-רצג
גזל ונתייאשו הבעלים אי יוצא בה ידי מצוה ח-רלט
גזל מעות וגזל חפץ בהשבון ת'ד-לג
גזל פחות מש"פ או איה"נ ב-נט. ה-רצא
גזל פחות מש"פ כמה פעמים מצטרף ה-רצב. ו-ש
גזל שינה ת'ד-רפה
הא דאין מברכין על שופר גזול הא יי"ח ח-קצט
הדר בבית גזול אי חייב במזוזה ד-קלה
המוכר איסוה"נ אי הוי המעות גזל ט-תטז
המוציא מחע"ה להוי ספק גזל לחומרא ד-רלו
המחנה מכונית במקום האסור אי הוי גזל דרבים ד-רכו
המתפטם מאיסור גזל ת'ד-רנג
השבת גזל ת'ד-לג
חילוק בין איסור גזילה ותשלומין ת'ד-שמט
ישראל גזל מעכו"ם ואח"כ נתגייר אי חייב בהשבה ט-שעד
נכרי שגזל פחמשוו"פ חייב ט-שעה
קנין גזילה במשיכה ו-שכא,שכב
שואל שלא מדעת ג-קנג. ה-רצג
שופר הגזול אי פסול משום מצהב"ע ח-קצט
תפילין גזולות אי יוצא בהן י"ח ד-ב
ראה גניבה

גזל עכו"ם

אי ניתן להשבון ת'ד-שיב
בהפלוגתא אי אסור מה"ת ח-קפה
המקדש בו ו-שד,שה
חיובו בהשבה ו-שד,שה

גזרה

אי גוזרין עתה גזרות ח-עד
אי יש לגזור שלא לערב ח-עד,קלא

גזרה שוה

אי גז"ש עדיף מהיקש י-שיב

גט

אומדנא וטעות בגט ת'ד-קפא
אי בעינן ב"ד לפסוק בגט ג-קמ
אי צריך ב"ד של שלשה י-רסו
אין להאמין אשה נגד הרב ת'ד-שעח
איש ואשה שדרו בלי חופה וקידושין והתפרדו אם צריכה גט י-רלו
אם סופר נאמן שנכתב לשמה ג-קמ
אשה רעה ויש לו בנים ממנה אי מצוה לגרשה י-רנט
אשה שנעשה שליח קבלה לעצמה על הגט ט-שיב
באיזה דיו מותר לכתוב גט ט-ש
באיזה עט מותר לכתוב גט ט-ש
ביטל שליח להולכה אי אמרינן אפקעינהו רבנן לקידושין ז-רלא
בלילה ת'ד-קכח
בפני נכתב ובפני נחתם ה-רמח,רמט
גט בכפיית הממשלה ת'ד-קנ
גט מוטעה ת'ד-קפו
גט מעושה ב-לה. ו-רסג. ת'ד-קמב
גט מעושה בעכו"ם פסול ובישראל כשר ט-שו
גט מעושה שאח"כ בוטל ע"י השופט ת'ד-קנד
גט של ערכאות ושל רפורמים ז-ריד
הבטחות קודם הגט אי הוה כפי' ת'ד-שעא
המעגנים נשותיהם אי יש לכופם לגרש ט-שו
המשליש גט ת'ד-י
חיוב לסדר הכל קודם נתינתו ת'ד-ח,קטו
כפי' מן הצד ת'ד-שע
כתב בגט בת לוי ונתברר שהיא בת ישראל י-רס
כתב ד' קטן בכדת משה וישראל ד-קכט
כתב שם שנשתקע ו-רסב
כתבו על איה"נ ג-קלח,קלט,קס
כתיבה ע"י גוי ת'ד-קלח
כתיבת שמו ושמה אי הוי דאורייתא ו-רסב
ליתן גט בבית אסורים ת'ד-שע
ללכת לדין תורה ת'ד-ב

א– מהד"ק חלק א' • ב– מהד"ק חלק ב' • ג– מהד"ק חלק ג' • ד– מהד"ק חלק ד' • ה– מהד"ק חלק ה' • ו– מהד"ק חלק ו' • ז– מהד"ק חלק ז'
ח– מהד"ק חלק ח' • ט– מהד"ק חלק ט' • י– מהד"ק חלק י' • ת'א– מהד"ת חלק א' • ת'ב– מהד"ת חלק ב' • ת'ג– מהד"ת חלק ג' • ת'ד– מהד"ת חלק ד'

מגוייד אי יכול לעשות שליח גט ת'ד-קסז
מנין לגט מאהבה שמועיל ד-רט
מסדר הגט והעדים אם מותרים ליטול שכר ו-רסד
מתי יכול לגרש אליבא דב"ש ב-לו. ג-קלד. ד-רח,רי
נדרה וגרמה לגט הוה מעושה ת'ד-שעג
נוחן מחמת איומים ופחד ת'ד-שעב
נישואין ע"י רעפארם ראביי שהעדים היו אשה וקרוב ונשאה
לאחר בלא גט ט-רעח
ניתן תחת לחץ הפסד ממון ת'ד-שעב
פלגש אי צריכה גט ב-נב
ריבוי גיטין בדור הזה ת'ד-ג
שכר גוי להכותו ואח"כ אומר אצילך אם תתן גט ת'ד-שעב
שכתבו עכו"ם וישראל עע"ג ת'ד-שעד
שלא נכתב בו שם כנוי ו-רסב
שליח לקבלת גט ג-קמה
שם הכתוב בכתובה ו-רסב
תפסה מעות בעלה שיתן לה גט ת'ד-שעג
ראה שמות אנשים תנאי בגיטין ד-קצא

גיד הנשה

איזהו גיה"נ והאיך נוטלו ג-סח
אי נאסר לכל ב"נ או רק לבני יעקב ג-צט
אי נוהג בזכרים ונקבות י-פו
אם מצוי גם בבהמות נקבות ג-סז,סח
קנוקנות דגיה"נ אסורים ג-סח

גיזום

אי הוי אונס ת'ד-רסא,שטז

גיורת

הנושאה אי הוי ליה בנים מהוגנים ט-רלט
לישא גרושה או גיורת או חללה ט-רלו,רלז,רלט
ראה גד

גיהנום

כשאינו מניח מפני שירא מחמת גוף נקי ח-סט
זמן עונשים של פ"י כשהמצוה בזויה וכשאינה בזויה ח-סט
ת"ח אין אורו של גיהינום שולט בהם י-שט

גילוי

גילוי דעת בלא תנאי ת'ד-שנג
גילוי ראש בביהמ"ד ט-תיג
דברים האסורים מחמתו ת'ד-שפט

גירושין

אשה רעה ויש לו בנים ממנה אי מצוה לגרשה י-רנט
ביטול גט ע"י הליכה לעש"ג ת'ד-קעז
גירושין על תנאי ונשאת לכהן ת'ד-קעג
גירש אשתו אי חייב לפרנסה משום ומבשרך אל תתעלם
ת'ב-שנו
ההולך לערכאות ת'ד-ה
המגרש את אשתו אסור להתדיין אתה לאחר גירושין ת'ב-שנז
ישן אי הוה בר דעת לגרש ת'ב-שס
לגרש אשתו אפילו מצא נאה הימנה ת'ב-שנט
לסדר גט אשה אי מותר ביחיד או בעי ב"ד ת'ב-שסד
לקיחת הבנים נכלל בפק"נ ת'ד-שעט
מגוייד אי עושה שליח לגרש אשתו ת'ב-שסג
מוסר למנוע גיטין ת'ד-ג
מינוי שליח בכתב ת'ד-קלה
עוברת על הדת בזמן הזה אי מותר לגרש בע"כ ת'ב-שנה
שליח על הטלפון לכתיבת גט ת'ד-קלג

גירושין - ילדים

זוג העומדים להתגרש כיצד יחלקו הילדים ע"פ ד"ת
ט-רצו. ת'ב-שנב. ת'ד-רעג
בן מהורים שנתגרשו אצל מי יבחור לדור ת'ב-קיד

גל

בדין מחט שעבר עליו הגל טהורה י-קמז
נגמר דינו למיתה אין מפקחין עליו הגל ח-נז

גלוח זקן

ע"י מכונה ו-קנ

גלות

חייבי גלות אם גולין בלי עדים ה-שט

גמר דין

נגמר דינו למיתה אין מפקחין עליו הגל ח-נז

גנב

הבא במחתרת אי שייך בב"נ י-שיד
הבא במחתרת ביום ט-שמג
הבא במחתרת למי מותר להרגו ט-שמג

גניבה

ארבעה וחמשה אם נוהג בעזים ג-קעב

גונב פחות מש"פ ה-רצא. ו-רצט,שב
גונב פחות מש"פ מעכו"ם ה-רצא
גנב פחות מש"פ כמה פעמים ה-רצב. ו-ש
גניבת איה"נ ו-רצב
גניבת ד"ת מחבירו ה-קצד
גניבת שיחת טלפון ו-ש
העלמת מסים ו-שיג
חיוב ד' וה' ולא חיישינן דבמקום נקב שחט ו-רעג
ח"ש בגניבה ט-שעה
ישראל שאינו מוחל אפמש"פ ו-רצב
להשתמש בבול משומש ו-רפט
למה אין לוקין אח"ש בגניבה ו-שג
ע"מ למיקט ו-שו
ע"מ למיקט מעכו"ם ו-שו
ראה גזל, גניבת דעת

גניבת דעת

אם מותר להעתיק תשובות בבחינות בית ספר ז-רעה
גניבת דעת ה-רצד. ו-שי

גנות

גנין ופרדסים בירושלים ה-לט
צרכי העיר ת'ג-צ

גפרור

אם מותר לכבותו לאחר הדלה"נ קודם הברכה ח-לא

גר

אי יורש אביו ישראל ת'ד-שלט
אי יש לו בנים ת"ח ט-רלז
אי יש לייעץ לישא גיורת י-רלט
אי מברכין אגיורו של קטן א-ד,ה
אי מברכין ברכת על המילה א-ד
אי נכון שיתערבו עם ישראל ט-רלז
איך מקבלין גרים שמא הם מאומות אסורות ז-ק
אינו נענש בב"ד של מעלה עד כ' שנה לאחר שנתגייר י-רכט
אנשי שכם שמלו למה נתחייבו מיתה ד-קפ
בדין דגר קטן מטבילין אותו ע"ד ב"ד ת'ב-קפז
בהקול קורא בענין מי הוא יהודי ת'ב-קצ
בן שנולד אחר גיור רעפארמי ת'ב-קצג
גוי אינו נעשה יהודי אלא ע"י גירות ד-קסא,קסב. ז-רנ
גזל הגר שאין בו שוה פרוטה ו-רצג
גיור אצל רפורם ת'ג-שכב
גיורת שקבלה עליה לקיים כל המצות זולת שתדור עם כהן ת'ב-קצד
גר אם יכול להחזיק שם אב שהוא שקר ד-קעא
גר גויה שהטבילוה והיא בבית שאין שומר תורה לענין שידוכין עם בחור יהודי י-ריד
גר חש"ו ה-קפ
גר עמוני ומואבי בשפחה ו-רכא
גר קטן שמיחה אי הוי הברכה לבטלה א-ד
גר שירש אביו ו-רצ,רצד
גר שמחלל שבת ת'ג-ריב
גר שמל ולא טבל אם מותר לו לשמור שבת י-קפ
גר שנתגייר בשביל אישות אי מקבלין אותו ת'ב-קפט
גרים בזמה"ז ת'ג-רפ
גרים לישראל ת'ג-רעא
דר עם נכרית וילדה לו ועתה רוצה להתגייר ז-רנ
הכלל בגר שנתגייר וכו' ט-שעד
חיובו בכיבוד אב ואם ת'ג-רנט
ישראל שגזל מעכו"ם ואח"כ נתגייר לענין השבה ט-שעד
כהן שנכבש על הנכרית בערכאותיהם ושוב נתגיירה מה דין הבנים ת'ב-קצב
כהן שנשא גיורת מה דין בניו י-רכג
מהול שנתגייר אם צריך הטפת דם ברית ב-נה
מל אחר הטבילה מה דינו ב-יד
מל ולא טבל אי מטמא בזיבה ד-קעט
מל ולא טבל אי מנסך ב-יד. ד-קעח
מל ולא טבל אי מקרי בר הוי' לקידושין ד-קעח
מעמלק אם מקבלים ט-רלז
נאמנות בדליכא עדים ת'ד-יג
נאמנות על גירות לישא אשה היכא דליכא עדים ת'ב-רסז
נתגייר בין פסח ראשון לפסח שני ג-רל
נתגייר לשם אישות ה-רמה
נתגייר לשם אישות ה-רמה
עמון ומואב שנתגיירו בלי בי"ד ו-רכא
פסול גיורת לכהן ב-כג,כד,כה. ג-כב
קהל גרים מעמון ומואב ו-רכ
קטן, מטבילין אותו ע"ד ב"ד ט-תיח
קטן שנתגייר עם אמו ואביו מאכילו נו"ט ט-תיח
קיבל עליו להתגייר אי מותר בנו"ט ט-קנו
שבא לקבל ד"ת חוץ מד"א י-קפא
שנתגייר בין שני הפסחים ת'ד-רטז
ראה גיורת

גרגרן

אי שייך בשתיית כוש"ב בב"א ח-לג

גרושה

לישא גרושה או חללה או גיורת ט-רלו,רלז,רלט

בת אצל האם בגרושה ת'ד-קיא

גרמא

בשבת אי אסור מלאכה בגרמא ח-מו
גורם בניזקין ת'ד-שסו
גרם מחיקת השם ה-קכא
המצער חבירו עד שמת ע"י זה ו-שטו
מעמיד בהמת חבירו על קמת חבירו ו-שכא,שכב
רודף אי נהרג בגרמא ט-שפט

גשמים

ההולך ממקום למקום ומצא שמים נתקדרו בעבים אי חוזר ומברך י-מו
זמן שאלתם בא"י ובחו"ל ה-כח

גשר

אי מצרף ב' עיירות ח-קעו

דבק

לסת"ם אי בעי מהמותר לפיך ז-ו
מבהמה טמאה אי הוי פירשא בעלמא ז-ו,ז

דבר

דבר הלמד מי"ג מדות אי הוי מדברי סופרים ב-לא
דבר הנדור ודבר האסור מה הם ו-קנו
דבר התמוה לרבים אסור להתירו ג-קיא

דבר הלכה

בהא דלא יפטר אדם מחבירו אלא מתוך דבר הלכה י-שכ

דבר שבקדושה

שלא לומר דבר שבקדושה בבית שיש בו ספרי מינות ת'ב-מ

דבר שיש לו מתירין

אי אמרינן ביה חתיכה עצמה נעשית נבילה ה-רה
איסור החוזר לשנה הבאה אי הוי דישל"מ ה-רו
באינו אסוד לכל ה-צט
באיסור טלטול ה-צט,קנד
בספק דדבריהם ה-ק
דבר שיש לו מתירין ה-צט,קנד
חדש אי הוי דשיל"מ ה-רו
כלי איסור שנתערב ואפשר להגעילו ז-קג
כשאין ההיתר בא ממילא ז-קג
מעשר שני חוץ לירושלים אי הוי דשיל"מ ז-קג
מקלי קלי איסורא ד-צח

דבר תורה

המחדש ד"ת ומצא שקדמוהו אי חייב להזכיר הקודמו י-דש
כתיבתו על נייר קרוע ט-ריד

דברי חכמים

העובר עליהם חייב מיתה ח-ז
חויא דרבנן לית לה אסותא, ובפלוגתת רש"י ותוס' בהא ח-ז

דברי סופרים

דבר הלמד מי"ג מדות אי הוי מדברי סופרים ב-לא
חמורים מדאורייתא ה-רצה

דברי תורה

אי י"ח בהקלטה בטיעפ ט-שמ
אסור לזרוק נייר שנכתב עליו דברי תורה ת'א-לב
בחיוב לכתוב ד"ת שגילו לו ט-שמ
דרך הלימוד לבחורים בישיבה ת'ב-קלג
המונע הלכה מפי תלמידו ת'ב-קכד
חיוב ללמוד בכל יום הלכה למעשה ת'ב-קכז
יושב ולומד ושומע הטלפון מצלצל אי חייב להרים ת'ב-קכט
להשתדל ללמוד כל התורה כולה ת'ב-קל
מהרהר בד"ת אי ניצל מיצה"ר ת'ב-קכה
נתין או ממזר אסור ללמדו תורה ת'ב-קכו

דברים שבכתב

אם ביחיד מותר או לא ח-רי
בדרך תפלה אם מותר ח-רי
האיסור בפסוק שלם או גם בכמה מילים ח-רי
לעצמו [דהיינו: לא להוציא אחרים] אם מותר ח-רי
מתי מותר לאומרם על פה ח-רי

דברים שבלב

באומר בלחש ב-עא
רק כשסותר הדיבור ג-קפו

דבש

דבש דבורים - אי הוי יוצא מהטמא ז-ו
דבש תמרים - אי הוי אוכל או משקה ב-א

דג

אכילת דגים בשבת ג-לא
אם יש בו משום צעב"ח ו-רטז
דג טהור שנשתהא במעיו דג טמא מעל"ע ד-קא
דג שקשקשיו ניכרים רק ע"י זכוכית מגדלת ד-קכח

א– מהד"ק חלק א' • **ב**– מהד"ק חלק ב' • **ג**– מהד"ק חלק ג' • **ד**– מהד"ק חלק ד' • **ה**– מהד"ק חלק ה' • **ו**– מהד"ק חלק ו' • **ז**– מהד"ק חלק ז'
ח– מהד"ק חלק ח' • **ט**– מהד"ק חלק ט' • **י**– מהד"ק חלק י' • **תא**– מהד"ת חלק א' • **תב**– מהד"ת חלק ב' • **תג**– מהד"ת חלק ג' • **תד**– מהד"ת חלק ד'

הנקרא אסטרגיון אי כשר י-צד
לצוד דגים בחיכה ת'ב-תל
אסור לצוד דגים ולזורקם אח"כ ת'ב-תלב
שתיית משקה אחר דגים ת'א-ריא,ריב,ריג

דגלי מדבר

אם היו מפולשין ח-פ,קכז

דוחן

כיצד מברכין עליו ח-כו

דולר

מדינה שפחתה כספה אי צריך לפרוע לפי הדולר י-רעח

דזשעלעטין

אם אפשר להתירו ג-קיא

דחיפה

דחפו בבור ובא אחר וסילק הסולם ת'ד-שצט
דחפו בבור וקדם הוא וסילק הסולם ת'ד-שצט

דיו

באיזה דיו מותר לכתוב גט ט-ש
באיזה עט מותר לכתוב גט ט-ש

דיומדין

ד' דיומדין לענין רה"י ח-קס

דיין

אסור לומר לחבירו שהדיין פסק שלא כדין ת'ב-שפד
ב"נ אי צריכים להעמיד לעצמם דיינים ט-שנז
בהא דמוסרין לו שני ת"ח ת'ב-שפג
דבורה איך דנה את ישראל ז-רנד
דיין אסור לו לישב בב"ד בקלות ראש ת'ב-שעה
הי' חבוש בביה"ס ורוצה לקבל רבנות צריך להודיע לקהל ט-שיז
המקבל על עצמו נכרי הדיוט לדון ת'ד-ער
טעה בשיקול הדעת ת'ד-רלז
יחיד שלא הגיע להוראה ת'ג-ט
מי הוא הראוי לדון ב-לה
נכון לדיין שיגיד להחייב טעם מהיכן דן ת'ב-שעו
קרוב או פסול אם ראוי להצטרף לכתחילה ז-רנד
ראובן לקח שושבינו לדיין אי יכול שמעון לפוסלו ת'ב-שעב
שחטא ושב כשר מיד ט-שיז
ראה זה בורר לו אחד

דין

אדם עושה דין לעצמו ת'ד-רנא,רסא,רפ,שיז
איפרושי מאיסורא אי מקרי עד"ל ט-שטו
ב"נ אי עושה דין לעצמו ט-שטו
חכם שהורה ולא פירש טעמו אי יש לסמוך עליו י-קמב
חרב בא לעולם על עיוות הדין ח-סז
מותר לאכלו מד"ת אי יש ענין להחמיר ט-קס
נגמר דינו למיתה אין מפקחין עליו הגל ח-נז
עושה אדם דין לעצמו ט-שטו. ת'ב-שסט
באשה ט-שטו

דין תורה

אשה אי מחוייבת לעמוד לד"ת ט-רצג
דיני ממונות ת'ד-רכ
נשיא ות"ח הבאין לדין איזה מהם קודם ת'ב-שפב
קדימה בין דיני תורה שונים ת'ד-ריט
קדימת דין של ת"ח ת'ד-רנט

דינא דמלכותא דינא

אי שייך במדינה בלי מלך ו-רעז,שיא
אי שרי להשתמט משירות בצבא ט-שלט
בהשבת אבידה לעכו"ם ז-ער,רעא
בזה"ז ט-שכו
בבר מצרא ט-שסב
דינא דמלכותא דינא ה-קיב. ת'ד-קמה
הזמינוהו להעיד בביהמ"ש אי חייב להעיד ט-שלד
כח דד"מ ט-שלט
כשהוא מנגד להתורה ת'ד-רנד
מניעת פרסות ד"ת מפני דד"מ י-קטז
מקום שאסור לעבור שם מדד"מ הוי מחיצה ח-עז,קא,קי
עד כמה צריך לקבל דד"מ ט-שלד
פרטי דינים בזה ט-שלד

דיני נפשות

בזה"ז ט-שצו
שופטי עכו"ם אי דנין דיני נפשות בזה"ז ת'ב-שסח

דינים

ב"נ מצווין על הדינים ט-שצו

דירה

ביטול דירה ע"י זרעים ה-סג

ד' כוסות

אי שרי לשתותן בב"א משום חיבוב מצוה ח-לג

א- מהד"ק חלק א' • ב- מהד"ק חלק ב' • ג- מהד"ק חלק ג' • ד- מהד"ק חלק ד' • ה- מהד"ק חלק ה' • ו- מהד"ק חלק ו' • ז- מהד"ק חלק ז'
ח- מהד"ק חלק ח' • ט- מהד"ק חלק ט' • י- מהד"ק חלק י' • תא- מהד"ת חלק א' • תב- מהד"ת חלק ב' • תג- מהד"ת חלק ג' • תד- מהד"ת חלק ד'

יין מגיחו לד' כוסות י-סז

דלתות

בסרו"פ אי מהני דלתות ח-עד,פו,פז,פח
עיר שיש בה ש"ר אי בעי' דלתות ח-קב

ד' מינים

בזה"ז עדיף לצאת י"ח ד' מינים במתעמ"ל י-עז
במנהג האר"י ליטול הד' מינים בסוכה קודם התפלה ח-רמג
נטל ד' מינים שאסרן ע"ע בהנאה ואחר יו"ט שאל הנדר
אי יי"ח למפדע ח-רמא
נטל הד' מינים ואח"כ מצא אתרוג יותר מהודר ח-רמו
סעודת עיו"כ וד' מינים הי מינייהו עדיף ח-רג

דם

דם אדם על גופו ת'ג-קעב
דם נדה עתיד להיות טהור ת'ג-ריד
דם שנשתהה בלב מעל"ע אי אסור משום כבוש ד-קא
כבד שנצלה בנייר אלומיניום ד-ה
נשפך על הצלי בשעת צלייתו י-צ
צליית בשר שנמלח ונמשח ה-צא
צליית בשר ע"י חשמל ו-קלב
ראה מליחה

דמאי

אכלו בשבת מפריש למוצ"ש א-ד,ה

דעת

דעת אחרת מקנה - בהפקר ה-קי,רצא
הצלת בר דעת עדיף מאלף סכליים ט-שצ

דעתו לחזור

דעתו לחזור לאר"י לענין יו"ט שני ת'ג-קיא
דעתו לחזור לענין בן עיר שהלך לכרך ת'ג-קנו

דפוס

אם נקרא כתב ד-קכט. ה-קכב,קצב
כתיבה ע"י דפוס אי כשר לכתיבת סת"ם ט-שא

דרבנן

אינו ראוי מדרבנן אי הוא ראוי מדאורייתא ה-רכח
איסור דרבנן אם יש להתיר בהפס"מ ג-קט
איסור דרבנן אם מבטלין לכתחילה ד-צז
בדברי הריטב"א דהעיד הקב"ה על כל דרבנן ח-רט. י-רנא
ברכה"ת אי הוי דאוריי' או דרבנן י-מא
המקדש בחיטי קורדנייתא ט-שנב
הפקר ב"ד הפקר באסוה"נ דרבנן ט-שנב
חולה שאיב"ס באיסור דרבנן ג-קט. ה-עה
חילוק בין איסור דאורייתא לדרבנן ג-קי
חילוק בין דרבנן שאסמכוהו אקרא ובין סתם דרבנן י-רנב
לפני עור במצוה דרבנן ו-קטו
קטנים אי חייבים במצוות דרבנן י-לז
שגג באיסור דרבנן אם חייב כפרה
ג-קי. ה-א. ו-רפ,רפא. ט-שמז,שסח

דרך

אין מכבדים בדרכים ו-קס,קסא
דרכי האמורי בעניני רפואה ה-רסב
ראה חוקות הגוים

דרך אכילה

האוכל מרור אי מקרי כדר"א י-רצב

דרך ארץ

כוס של קידוש והבדלה שותה בב"א ח-לג

דרישה

דרישה וחקירה - ראה עדות, עדות שאאי"ל

דת משה

העוברת ע"ז בזה"ז לענין כתובה י-רנג

האומר

האומר לשלוחו צא וקדש לי וכו' אסור בכל נשים ב-לד

הבא

הבא ראשו ורובו במים שאובים ב-יב

הבדלה

אי יי"ח בשמיעה בטלפון ח-לז
אי יש להבדיל בעמידה או בישיבה ת'א-רלב
אי נשים חייבות בזה ח-לז
אם מותר לדבק ב' נרות במוצש"ק שחל ביו"ט ח-ריז
אם מותר לשתות הרביעית בב"א משום חיבוב מצוה ח-לג
אם צריכים הנרות להיות מודבקין ח-ריז
אשה אי יכולה לצאת הבדלה על הטלפון ת'א-רלג
אשה המוחרת לאכול אם תבדיל במו"ש שהוא ט"ב ז-לט
ביקנה"ז לנשים אי הוי הפסק ח-לו
בירך על אוכלין ונזכר שהוא קודם הבדלה ז-פ
במנהג הנשים שלא לשתות מכוס ההבדלה ח-רכג

א- מהד"ק חלק א' • ב- מהד"ק חלק ב' • ג- מהד"ק חלק ג' • ד- מהד"ק חלק ד' • ה- מהד"ק חלק ה' • ו- מהד"ק חלק ו' • ז- מהד"ק חלק ז'
ח- מהד"ק חלק ח' • ט- מהד"ק חלק ט' • י- מהד"ק חלק י' • ת'א- מהד"ת חלק א' • ת'ב- מהד"ת חלק ב' • ת'ג- מהד"ת חלק ג' • ת'ד- מהד"ת חלק ד'

המבדיל קודם מעריב במוצש"ק אי מדליק נר י-סא
השומע הבדלה על הכוס באמצע שמו"ע ו-סד
חיוב נשים בהבדלה ו-סב. ז-לט
לא היה לו יין להבדיל קודם ר"ה אי מבדיל בקידוש ת'א-רלד
לבן אר"י בחו"ל ת'ג-קי
מי שמתענה שני ימים רצופים וחל ר"ה ביום ג' כיצד יבדיל ת'א-רלה
על היין אי הוי דרבנן או דאורייתא ח-לב

הבחנה

בן הנדה אם צריך הבחנה ז-ריא
כנס אשה תוך ג' חדשי הבחנה ו-רמה
מומר נתן גט אחר ג' שנים שנפרדו אם צריכה הבחנה ד-קעז
נשאת בערכאות אם צריכה הבחנה ב-כח. ד-קעו

הבטחה

הבטחת ה' לטובה אינה חוזרת ו-רב

הבל

הבל וזיעת איסור אי אוסר ט-קנח

הבערה

ביו"ט ה-סח

הגבהה

אויר מחיצות בכלי קונה מדין הגבהה ט-שנ
אי הוי אב מלאכה ח-קפט
לצורך הנחה ח-קפט

הגבהה וגלילה

כיצד הוא מנהג ותיקין בהגבהת התורה ת'א-קג
לכבד קטן לגלול הס"ת ת'א-קכ
טעם לקשירת ס"ת בשליש העליון ת'א-קכא
בענין הגבהות וגלילות ומנהגיהם ת'א-קכד

הגומל

ראה ברכת הגומל

הגעלה

בכלים שנשתמשו בדבר מאוס ט-קסז
כלי טלפון אי מהני בהן הגעלה י-צח
לקערות בשר ששטפון של ביוב נכנס בהם ט-קסז
תבניות חדשות אי חייבות בהגעלה י-קו
מהו להגעיל כלים על תנור חשמלי ת'א-שנז

הדיוט

האם מותר לבטל תורה ת'ג-רפז

הדלקת הנרות

אי שרי לטלטל או לכבות הגפרור לאחר שהדליק בו ח-לא
כשהתנה קודם שבירך ח-לא
לאחר שבירך על ההדלקה ח-לא

הוא

הוא עשה שלא כהוגן וכו' ב-לה

הואיל

הואיל אי בעי מתשיל אי מחייב אחמץ א-א
הואיל ואדחי ביהש"מ אידחי כולי יומא ת'ד-רטז

הואיל (ואישתראי)

אי שרי לאכול משיורי שבת שבחודש אב משום הואיל ח-ריט

הודאה

כשהקליטו הודאתו ללא ידיעתו ט-שס
ראיה שיש לעשות סעודת הודאה ת'א-קעה

הוצאה

אי מותר להוציא כדורים לחולי לב בשבת ח-לח
איסור הוצאה במכונית [קאר] ח-צו
בדין עירוב והוצאה ביוהכ"פ ח-קיא
ביו"ט שלא לצורך ח-סז. ת'ג-קיג
הוצאת מכונת שמיעה שהבאטערי מונחת בכיס אי שרי בשבת ח-לח
היוצא במנעלים ביוהכ"פ אי חייב ח-רז
היוצא בתפילין בשבת איסור ב"ת משוי ליה כמשא ח-רז
שנפל כובעו תחת מכוניתו בשבת ח-קע
תקנת שלמה היתה לאוסרו או להתירו ח-סה,קמב,קמג,קמט,קסז
יקל בעינין הוצאת ממונך מהוצאת דבריך ת'ב-תעה

הוראה

אי יכול רב לאסור לשאול שאלות מרב אחר י-שח
אי יכול רב לאסור על רב אחר להורות במקומו משום מסיג גבול י-שח
אין כח בבני היישוב לעכב את הרב מלפעול בצרכי ציבור ומלקבל הוראותיו י-רסח
המיגע עצמו זוכה לסייעתא דשמיא ת'ד-רלג
זקן וסריס ומי שאין לו בנים מהו להורות בדיני נפשות בזה"ז ת'ב-תסה

א- מהד"ק חלק א' • ב- מהד"ק חלק ב' • ג- מהד"ק חלק ג' • ד- מהד"ק חלק ד' • ה- מהד"ק חלק ה' • ו- מהד"ק חלק ו' • ז- מהד"ק חלק ז'
ח- מהד"ק חלק ח' • ט- מהד"ק חלק ט' • י- מהד"ק חלק י' • ת'א- מהד"ת חלק א' • ת'ב- מהד"ת חלק ב' • ת'ג- מהד"ת חלק ג' • ת'ד- מהד"ת חלק ד'

חכם שהורה ולא פירש טעמו אם יש לסמוך עליו י-קמב
קבל שאלה וחש מלהשיב משום מחלוקות ת'ד-שעח

הורג

חשו"ק מה דינו ט-ריז

הושענא רבה

קרא בהוש"ר וביום השמיני ג-סו

הזכרות

ראה שמות הקדושים

הזכרת ש"ש לבטלה

אי אסור גם בשאר לשונות ח-ל

הזמה

בדלא שייך הזמה אי בעי עדשאאי"ל ט-שנט

הזמנה

מילתא ה-ג,ה
בגוף הקדושה כ-יח
הזמנת ב"ד לדון לפני ב"ד אחר ת'ד-רלו

הזרעה מלאכותית

אם יוצא ידי פ"ו ד-קנד
מפסולי קהל אי הוי ממזר ד-קס
נתעברה בהזרעה מלאכותיח האם חייב בפריון הבן ז-קצט

הידור מצוה

אי מברכין אנר של הידור ח-רכו
בדברי התוס' דמהדרין קאי רק אנר איש וביחו ח-רכו
הידור מצוה ושהיית המצוה מה עדיף ח-ו
זה קלי ואנוהו בפאות הראש ת'ג-סכ
חילוק בין מהדרין דחנוכה להדור דסוכה נאה וכו' ז-פד,צ
חינוך להידור מצוה ז-צ
לאחר שקיים המצוה ח-רמו. ת'ד-נג
נטל ד' מינים ואח"כ מצא אתרוג יותר מהודר ח-רמו

היכא

היכא דאיכא לברורי מבררינן א-ו. ג-פח. ה-רעא

היסח הדעת

בנטילת ידים ה-לו
בסעודה ו-לה
לענין מי חטאת וקדשים ג-רכג

היקש

אי גז"ש עדיף מהיקש י-שיב

הילוך ע"י הדחק

אי סגי ברה"ר ח-קכו

היתר

היתר אינו בטל באיסור ב-ד
היתר בהיתר מבטלין ג-קיד
האיך למדין מנזיר למלקות ג-קיט
היתר מצטרף לאיסור ה-סה

היתר מאה רבנים

בזמה"ז ת'ד-ב
היתר מאה רבנים ט-רצז
גדר מתי נקרא מורדת ט-רצז
המאה רבנים צריכים להיות בקיאים בטיב גיטין וקידושין ט-רצט
כשמסרבת לד"ת כדי שלא יקחו ממנה הילדים ז-רלא
לאשה שהלכה לערכאות ת'ד-ז,קכד
מי שאינו רוצה לחתום אהיתר מאה רבנים ט-רצט
צריך עדים שהאשה מסרבת לדין תורה ז-רלא

היתר עיסקא

בבנק ת'ג-רכט

הכאה

שיש לו קצבה ת'ד-שפב

הכשר

הכשר מצוה מהו ג-קצב

הלבנת פנים

ביחיד ט-שמח
פני אדם שאינו כשר ט-שמח
פרסום פס"ד כשיתבייש הבע"ד ט-שנג

הלואה

הלואה אי הוי בכלל צדקה ג-קנד
המלוה אח חבירו בעדים ת'ד-ש
המלוה אח חבירו לא ידור בחצרו חנם ד-ריא
המלוה את חבירו על המטבע ח-קיב
המלוה לחברת בע"מ אי יש בו משום ריבית י-קיד
המלוה מעות ונותנו על שם ישיבה ת'ב-סא
המלוה מעות לישיבה וחוזר ומקבל מזומנים ת'ב-סב

א– מהד"ק חלק א' • **ב**– מהד"ק חלק ב' • **ג**– מהד"ק חלק ג' • **ד**– מהד"ק חלק ד' • **ה**– מהד"ק חלק ה' • **ו**– מהד"ק חלק ו' • **ז**– מהד"ק חלק ז'
ח– מהד"ק חלק ח' • **ט**– מהד"ק חלק ט' • **י**– מהד"ק חלק י' • **ת'א**– מהד"ת חלק א' • **ת'ב**– מהד"ת חלק ב' • **ת'ג**– מהד"ת חלק ג' • **ת'ד**– מהד"ת חלק ד'

הפסד ע"י הלואה אם מותר לשלם ו-קמו
התנה שביד המלוה לתבוע מעות או פירות ז-קכ
לא תנעול דלת בפני לוין ת'ד-שב
לוה מעות על משכון של עכו"ם ונתברר שהוא של ישראל ת'ב-ס
ליישב מנהג העולם שלווין בלי שטד ובלי עדים ת'ב-תט
מלוה להוצאה ניתנה ת'ד-מח

הליכה

אי הוי בכלל צדקה ה-ערה
הלך אחר לשון בנ"א בשטרות ב-מג

הלכה

אי ילפי' הלכה מהירושלמי וממדרשות
אין למדין הלכה ממדרש ב-מד
אין לשנות מהכתוב בשו"ע ז-לב
אם יש לסמוך אנבואה לענין הלכה ד-קסד,קסה
בשינוי הלכה יהרג ואל יעבור ח-סג
הדפסת הלכות שנראות נגד עכו"ם ט-שפא
החזו"א לגבי המ"ב היה אחרון ופסקי' כוותיה ח-קנה
כבתראי כשראו דברי קמאי ז-רפח
כדברי המיקל בעירוב ח-קטו
כפסק מפורש נגד דיוק ב-ט
כקמאי כשלא ראו בתראי דבריהם ב-יט. ג-ב
לעולם אל יפטר אדם מחבירו אלא מתוך דבר הלכה ג-קעד. י-שב
עשה לש"ש וטעה בהלכה מה דינו ח-רכד
שינוי הלכה יהרג ואל יעבור ח-סג
שמירתה לקירוב רחוקים ת'ג-רעא

הלל

אמירתו בכל יום ה-עג
אמירתו בפורים למי שאין לו מגילה ה-עג
אמירתו בציבור ביום שלא תקנו ה-עג
אמירתו על נס של יחיד ה-עג

הלנת המת

אסורה מדאורייתא ד-קמח,קמט
מי עובר על הנאת המת ד-קמח

המוציא

המוציא מחע"ה, ליהוי ספק גזל לחומרא ד-רלו

המפגל

אי הוי לאו שאין בו מעשה ג-רלה

הנאה

אי יכול לאסור ע"ע דבר שאין בו הנאה כלל י-רמה
הנאה של כילוי בתרומה ה-רד,רה,רו
כשחייב בכ"ש אי חייב גם בשלכדה"ז ח-רלה
מאיה"נ שלא במתכוון ה-רנו
נטל ד' מינים שאסר ע"ע בהנאה ואחר יו"ט שאל הנדר אי יי"ח למפרע ח-רמא
ראה מלל"נ

הנאת הגוף

אי שייך ביה למימר מלל"נ י-צג

הנשרפין

הנשרפין אפרן מותר ה-עה

הסכמות

ראוי להדפיס הסכמות על ספרים ב-נג. ג-עד,עח

הספד

ימים האסורים בהספד אי שרי לומר שבח המת ו-רי

הסקה

אי מותר לפתוח הרעדייאטר להסקה בשבת ח-מה,מו

הסתכלות

איסור הסתכלות בנשים
ד-קפו. ו-רכג,רכה,רמה. ז-יא,רלג,רלד,רלה,רמ
באשתו ת'ד-כג
לשדך ראוי בלי שיראנה ז-רלה
מחיצת ביהכ"נ אי הוי משום הסתכלות או תערובת ז-יב
נשים להסתכל בגברים ה-קלב,רכב,רכג
אסור להסתכל בעכו"ם ת'א-קפו

העלה לבו טינה

ימות ואל יספר עמה ג-מח

הענקה

ראה עבד עברי

הערמה

מכירת חמץ הנהוג אי הוי הערמה ג-נה

א- מהד"ק חלק א' • ב- מהד"ק חלק ב' • ג- מהד"ק חלק ג' • ד- מהד"ק חלק ד' • ה- מהד"ק חלק ה' • ו- מהד"ק חלק ו' • ז- מהד"ק חלק ז'
ח- מהד"ק חלק ח' • ט- מהד"ק חלק ט' • י- מהד"ק חלק י' • תא- מהד"ת חלק א' • תב- מהד"ת חלק ב' • תג- מהד"ת חלק ג' • תד- מהד"ת חלק ד'

הפה שאסר

אי הוי מיגו ג-קנא

הפטרה

אין מפטירין בשנים ג-לט
ברכת הפטרה אי הוי כברכת עליה לתורה ד-רד
הפטרת פרשת פקודי כשהוא הפסקה ז-צא
טעם תקנת הפטרה ג-לט
לחלוק הציבור לשמוע ההפטרה משני בנ"א ג-לט
לקרא ההפטרה ביום א' ד-טו
לקרא ההפטרה יחד עם המפטיר ג-לט
מקור והמנהג שבעל היא"צ יעלה למפטיר ד-קנג
שני בר מצוה שרוצים לעלות למפטיר ג-לט

הפלת עובר

ב"נ נהרג אעוברין ט-שכח. ת'ד-שצב
באיסור הפלת עובר, ואי יש לחלק בין פנויה לא"א ת'ב-תנז
באיסור להפיל אשה קורם מ' יום י-שי,שיא
באיסור להפיל עוברין ט-שכח
המפיל בשבת חייב משום נטילת נשמה ט-של
המפיל עובר ישראל חייב משום רציחה ת'ד-שצב
הפקעת קידושין ת'ד-קצח
ישראל אינו נהרג אעוברין ט-שכח
להפיל עובר פנויה שאינה שפויה בדעתה ת'ב-תנה
להציל האם בהריגת העובר ת'ד-שצה

הפסד מרובה

אם יש להתיר באיסור דרבנן ג-קט

הפסק

ברכת שהחיינו אי הוי הפסק בין הברכה לקיום המצוה ח-רכב
בתפלה אי יש לדונו כתוכר"ד לכר"ד י-ו
המפסיק בחצי תיבה כגון שם משמעון אי הוי הפסק י-ו
הפסק אחר ק"ש שעל המטה ת'ג-מג
הפסק בברכה ת'ג-קנג
הפסק בברכה בספק ת'ג-יג
מלאכה אי הוי הפסק במקום שאסור להפסיק ח-כ
נדה שהפסיקה לספור להתחיל מחדש ת'ג-רלז
נשים השומעות הבדלה ביקנה"ז אי הוי הפסק· ח-לו
נשים לענין ברכת לישב בסוכה בין ברכה לאכילה ח-רכב

הפקר

אי איתא בחזרה ה-רצא
אי הוי רעת אחרת מקנה ה-קי,רצא
אי הוי מטעם נדר ט-שכה
אי יצא מרשות בעלים י-רצה
אי עושה קנין ח-קפה
אי שייך באיסוה"נ ט-תטז
אי שייך בל תשחית בחפץ של הפקר ת'ב-תלג
אינו זוכה עד ראתי לרשות זוכה ו-צח
איסור להפקיר כל נכסיו ת'ד-רלד
ב' אופנים ת'ד-שכה,של
בית של הפקר אי חייב במזוזה ד-קלה
דבר שאין הבעה"ב מקפיד מתי הוי הפקר ז-רסז
דבר שאין מקפיד עליו אם זוכה הנוטלו להיות שלו ז-רסז
המפקיר עברו ו-צח,קפ
המשתמש בהפקר ואין דעתו לקנותו י-קג
המשתמש בכלי שהפקירו אי מהני ההפקר י-קה
הפקר - דיניו ת'ד-קצט
יד הכל שוים בו ג-קלז
יאוש מטעם הפקר ט-שעח
כלי הפקר אי בעי טבילה ה-קי
למ"ר ביטול חמץ מטעם הפקר למה מועיל בלב ז-רסה
מדין סילוק רשות או קנין ט-תטז
מטעם נדר ג-קלז. ד-קלו. ו-צח
נר חנוכה משמן הפקר ו-קיח
ספק הפקר לענין חזקת בעלים ט-שכח
עד מתי חוזר בו מהפקירו ט-שמב
שאלה בהפקר ו-צח
שני דיני הפקר ז-רסה,רסז

הפקר בית דין

אם הוי מדין הפקר או עדיף ממנו ז-ערב
אם יש בו כח להקנות לאחר ה-רפה. ו-צט
אמתי יש לב"ד כח להפקיר ו-צט
באיסוה"נ דרבנן ט-שנב
בב"ד רירן ב-לה
הפקר בית דין הפקר ת'ד-רכג,רצא
חילוק בין קנס וצורך תקנה ז-ערב
כללים ת'ד-מו

הפקר מדעת '

אי מועיל בחמץ ח-קפה

הפרה

בלב ה-קסא
חרש המרבר ואינו שומע ה-קסא

נשתתק תוך כ"ד שעות וחזר לדבורו ה-קסב

הפרשת תרומה

אי הוי מצוה חיובית ט-רל

הצלה

המאבר עצמו לדעת, להצילו ט-שצט,תנו
הנמנע מלהציל חבירו ו-שכד
הצלת נפשות במקדש ש"ש ת'ג-עד
חילוק בין ודאי לספק הצלה ו-שכד
כשהניצול צווח אל תצילני ט-שצט
להכניס עצמו בספק סכנה בכדי להציל חבירו ט-קעא
להכנס לספק סכנה להציל חבירו ו-שכד
להציל א' מחבירו ע"י קטיעת אבר ו-שכד
להציל עצמו בממון חבירו ו-שכד
להציל ת"ח ע"י שהוא יהרג במקומו ט-קעא
מציל מזוטו של ים ת'ד-שכא
מציל עצמו ועי"ז גורם להריגת חבירו ט-שפד

הקדש

אי יצא מרשות בעלים ח-קפב
אי שייך בו שביעית ד-רטז
אם חל על פחות משו"פ ה-רצא
אמירחו לגבוה כמסירתו להדיוט ה-רג
בזה"ז ט-שסד
הונאה בהקדש ט-שסד
חידוש דהקדש הוי רק איסורא דרביע עליה ט-שיח
חמץ לפנה"פ ושאל עליו אחה"פ אם נאסר למפרע ח-קפב
נשבע שלא יאכל פירות הקדש ואח"כ שאל על ההקדש ת'ב-קיג
פרטי דינים בהקדש ט-שיח
שאלה בהקדש ח-קפב
שאלה בהקדש ביד גזבר ו-רפו
שחיללו על שוו"פ ט-רטו
תשלומיו הוי בשביל שהזיק או כפרה ט-שיח
ראה קרבן

הקזת דם

בן אי מקיז לאב ט-תד
ליתן מדמו לבלא"ד באנ"ק בלע"ז ד-רמה. ת'ב-תנג
בדין הקזה בזמן הזה ת'ב-תנד

הקפות

המאחרים בהקפות אם מותר לעשות קידוש קודם ד-ל

הרהור

אין להרהר אחר המלכות ט-שכא
באשה אי הוי דאורייתא ז-רלט
בשבועה ט-שסא
בתמורה ט-שסא
קול באשה ערוה משום הרהור ו-רלח. ז-יג

הרחקות

איש ואשה שאכלו בקערה והרגישה שנטמאה אי הבעל מותר לגמור ת'ב-פב
אשה בלתי טהורה אי מותרת להדליק לבעלה סוגרי' ת'ב-פד
אשה המעשנת סיגריות אי מותר לבעל לעשן המותר ת'ב-פא
אשה שהניחה מאכלה והלכה ואכל הבעל וחזרה באמצע ת'ב-פ
לנוח על מטת אשתו ביום טבילתה ת'ב-פג

השבת אבידה

באבידת עכו"ם ט-שסט,שע,שעא
באבידת עכו"ם בזה"ז ט-שעג
בכסף המושב בהטלפון ט-שסט
השבת אבידה ת'ד-שס
זקן ואינו לפי כבודו ת'ד-רכא
ראה אבידה

השגחה פרטית

יש השגחה על כל מעשה וברי' ז-רפט,רצ

השחתה

תשמיש ע"י מוך ה-רי,דל,רלא,רלב

השקה

אי בעינן בטפח ד-קיח
בשבת ה-נד
השקה במקוה מדין ביטול או זריעה י-קנ
מדין זריעה או ביטול ב-ו. ד-רכב

השתחויה

בעלינו לשבח למה אינו כורע בפישוט ידים ורגלים י-לג

התראה

אי סגי באמצע העבירה ג-קסג
ב"נ לענין התראה ט-שנו

התראת ספק

בשוחט על חמץ וטוען שביטל ג-קפה

א- מהד"ק חלק א' • ב- מהד"ק חלק ב' • ג- מהד"ק חלק ג' • ד- מהד"ק חלק ד' • ה- מהד"ק חלק ה' • ו- מהד"ק חלק ו' • ז- מהד"ק חלק ז'
ח- מהד"ק חלק ח' • ט- מהד"ק חלק ט' • י- מהד"ק חלק י' • ת'א- מהד"ת חלק א' • ת'ב- מהד"ת חלק ב' • ת'ג- מהד"ת חלק ג' • ת'ד- מהד"ת חלק ד'

המקדש חייבי לאוין אמאי לוקה הא הוי הת"ס ח-מג
התראת ספק א-ד. ב-נג
זורע כלאים דלמא הפקיר ג-קפה
ספק למתרה ולא למותרה ג-קפה
ספק לעדים אי יוכלו לחייבו ג-קפה

התרת נדרים

ראה נדרים ושבועות

וחי בהם

אי אמרינן בב"נ ג-צו

וידוי

אם אומרו ביחידות ח-רי
הנוהג נוסח ספרד בביהמ"ד אשכנז ומתוודה אי עובר על ל"ת ח-כט,רי
חתן הנכנס לחופה בבוקר קודם חצות, כיצד ינהג בוידוי ט-רפה
מתוודה אף בימים שאין אומרים תחנון ט-רפו
שכח ולא התוודה אינו חוזר ומתוודה ט-רפו
להתוודות על עונותיו ערב ובקר ת'ב-תעו

ויכולו

אם מותר להתחיל בקידוש מ"ויכולו" אע"ג דלא פסקי' משה ח-רי
כשאומרו בתפלה אי י"ח קידוש דאורייתא ח-לב

וסת

בדין דמסולקת מן הדמים לאחר ג' חדשים י-קלז
בכמה זימני הוי וסת ב-ב
הוכר הולד קודם ג' חדשים אי הוי מסולקת דמים ז-קלז
היה וסתה מנ' לנ' יום ונתעברה אי הוי מסולקת דמים קודם ג' וסתות ז-קלז
המפלת אי נותנין כ"ד חודש לקבוע וסת ת'ב-עו
כמה בדיקות צריכה לעשות ביום הוסת ז-קלב
לקחת רפואה לעכב הוסת ז-קכג,קכט
מהו עטוש לענין וסתות ב-ל
מעוברת תוך ג' חדשים אי צריכה לחוש ליום הוסת י-קלז
קביעת וסת בכ"ד חדשים אחר הלידה ה-קלז
קביעת וסת במעוברת תוך ג' חדשים ראשונים ה-קמח,קמט
רואה מחמת מכה אי מותרת בשעת וסתה ה-קלז
רואה פעמים ביום ופעמים בלילה אם קובעת וסת ז-קלז

וקדשתו

אי הוי דאורייתא ג-יט
בכהן בע"מ ג-כא
ראה כהן, קריאת התורה

זבוח

עשה דאינו זבוח בח"ש י-עט

זה בורר לו אחד

אם אפשר לפסול שליש הגר חינם בבית בע"ד ד-ריא
הרב מהו לדון תלמידו ד-ריא
רופא המרפא חנם אם אפשר לפוסלו ד-ריא
ראה דיין

ז' ברכות

ראה ברכת חתנים

זה וזה גורם

אי הוי מטעם ביטול ח-רלח
באיסורי ע"ז אי אמרי' זוז"ג ח-רלח
הא דבלולב של ע"ז ל"א זוז"ג ח-רלח

זוחלין

טבל ידיו בזוחלין אי מהני לנט"י ג-ז. ה-יט,כ
לטבילת עזרא ג-ז. ה-יט,כ. ז-יד
למקוה ב-ד,ה,ז. ז-יד
נהרות אי מטהרות בזוחלין ט-קצז

זורה ורוח מסייעתו

אי הוי כוחו ה-שב

זיווג שני

להעשות שושבינין ה-רמו,רמז
מהו זווג ראשון ה-רמו,רמז

זיעה

אי הוי בכלל מים ב-א. ג-צא
זיעת איסור והבל אם אוסרין ט-קנח
זיעת יין אי הוי כיין ב-א

זכוכית מגדלת (מיקראסקאפ)

כתב של תורה הנראה רק ע"י זכוכית ד-קכט. ה-קנז
לענין מוקף גויל אי מהני ד-קכח
קשקשים של דג הנראים רק ע"י זכוכית מגדלת ד-קכח

זכות

ביאור המאמר מגלגלין זכות ע"י זכאי ט-שלג
לעולם יש ללמד זכות על בני ישראל י-קלח

זכר לחורבן

איסור לשמוע זמרה לאחר החורבן ו-קו
בבנין סיד וחול ה-עא

זכיה

באיסורי הנאה ו-רצ
זכין לאדם שלא בפניו ת'ד-שכא
קידושי קטן מטעם זכיה ט-רלה

זכרונות

שמע תקיעות של זכרונות אי י"ח של מלכיות ח-רא

ז' מינים

ראה שבעת המינים ח-כב

זמן

עלות השחר והאיר המזרח ת'ג-קמח

זנות

אי שייך בעכו"ם דין זנות י-רכא
אשה שאמרה שזינתה עם גוי והבעל אין מאמין לה י-רנז
אשה שהתוודה שזינתה תחת בעלה ט-רחצ
אשה שנאנסה פעמיים מישראל אי נאסרה לכהן ת'ב-רפז
אשה שנתעברה מאחר אסורה לבעלה מדין מעוברת חבירו ת'ב-רצא
אשת איש שזינתה בעלה חייב לגרשה ת'ב-רצ
אשת איש שזינתה עם שד ו-ריח
באחד שצוה לאשתו לזנות עם גוי ת'ב-רפח
היכי דהבעל לא ראה שזנתה ת'ב-רפט
זונה אם יש עליה איסור להנשא לכהן ג-קנ
זנתה עם רשע ומאסה בו והוא רודף אחריה אי מחייבין להצילה ט-שצג
חולה רוח שאומר שזנה עם א"א אי צריך לומר לבעלה י-רנח
כשם שאסורה לבעל אסורה לבועל ה-רנא
נתעברה בזנות וחזרה בתשובה אי מותרת לשתות סם להרוג העובר הממזר י-שב

זקן

גלוחו ע"י מכונה ו-קנ

המגלחו אע"פ שאביו מגדלו לענין ואל תטוש ט-קעד

זריזין מקדימין למצוות

החבוש בבית האסורים והבטיחו לשחררו ליום א' באיזה יום יבחר ח-ו

זריקה

בת קטנה אי מותרת ליתן זריקה באמה י-שז

זרם חשמל

להפלת בהמה על הארץ לשוחטה ט-קנא
נפל מכח זרם חשמל אי מחללין עליו השבת ט-קנא

זרע

אי מותר להניח זרע בבאנק להשתמש בו לאחר זמן י-רמ,רמא
המערב זרע בזרע אחר אי שייך ביה ביטול י-רמא
נולד ע"י הזרעה מלאכותית אי מקרי בנו י-רמ,רמב

זרעים

אם מבטלין דירה ה-סג

חבוק ונשוק

אם בת בנו אסורה ד-קעג
בקטנה שנתקדשה ד-קעד

חבוט

חבוט הקבר ו-רג

חבורה

מנ"ל לר"ש למילף ממילה דמלקל בחבורה חייב י-קעז

חבוש

בבית האסורים שהבטיחו לשחררו יום א' באיזה יום יבחר ח-ו

חביב

חביבה מצוה בשעתה ה-טו,רב

חביבה מצוה בשעתה

הגדר מתי אמרי' זה ח-ו
ל"א רק כשיש להסתפק שיעבור על המצוה לגמרי ח-ו

חביבות

מצוות חביבות, השיעור בזה י-עז

א- מהד"ק חלק א' • ב- מהד"ק חלק ב' • ג- מהד"ק חלק ג' • ד- מהד"ק חלק ד' • ה- מהד"ק חלק ה' • ו- מהד"ק חלק ו' • ז- מהד"ק חלק ז'
ח- מהד"ק חלק ח' • ט- מהד"ק חלק ט' • י- מהד"ק חלק י' • תא- מהד"ת חלק א' • תב- מהד"ת חלק ב' • תג- מהד"ת חלק ג' • תד- מהד"ת חלק ד'

חבירו

סיפור בשבחו ט-תג

חבית

חבית יין שנפלה לים ב-ד
יי"ש וויסקי ששמים אותו בחביות יין אי מותר לשתותו
י-קח,קט
מלאה מים שנפלה לים הגדול אם חוצצין המים ח-י

חדש

אי הוי איסור גברא או איסור חפצא ה-רו
אי הוי דבר שיש לו מתירין ה-רו. ו-צג
בענין איסור חדש במדינה זו ת'ב-רכה
לקרא בתורה פר' חדש למי שאינו נזהר בו ד-רטו

חוב

אם נאמן לומר לאח"ז טעיתי ט-קעב
בקו' הגידו"ת היאך עקרו מצות פריעת חוב בשביעית ט-שכב
דיני חובות חברה בערבון מוגבל ו-רעז
המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו ו-רעז
מדינה שפחתה הכסף אי חייב לשלם לפי הראללר י-רעח
פרע ולא הודיע להמלוה ט-שלה
שעבר עליו שביעית אי עדיין מחוייב לשלם י-ערה
תביעת חוב לפני זמן פרעון ת'ד-רצד
ראה גם הלואה

חבלה

אי יכול לסמוך על הרפואה הממשלתית ט-שפה
אם מותר לאשה לנתח עצמה כדי שתוכל להוליד ד-רמט
אם מותר לחתוך לתינוק טלטול בשר ד-רמח
אם מותר למכור דמו ד-רמה
אם מותר לעשות ניתוח פלאסטי לשם יופי
ד-רמו. ה-רצט. ת'ב-תנו
איסור חבלה אם הוא רק דרך נציון ד-רמה
איסור חבלה בעצמו אי הוי דאורייתא או דרבנן ד-רמה,שפב
בב"נ שמל אי שייך לאו זה ט-קנו
בגוסס ט-שצח
בנידון ליהרג ר"ל (אי שייך לאו זה) ט-קנו
החובל בחבירו ו-שג
החובל בטריפה ו-שיט
החובל בעצמו אם רשאי ד-רמה. ה-רצט. ו-רנא
חתך יותר מהצריך למילה חייב משום חובל ז-קע

חוט

ברזל שיש עליו קוצים לענין צוה"פ ח-קעא

חוט העלעקטרי

אי מקרי מוקף לצוה"פ ח-קסח

חויא דרבנן

לית לה אסותא, בפלוגתת רש"י ותוס' בפי' דברים אלו ח-ז

חול המועד

אי בוצעין על לחם משנה בחוה"מ ח-קצז (ו)
אי שרי לכתוב אגרת אע"פ שיגיע אחר יו"ט ח-קצו
אי שייך בו איסור תחומין ח-קצז (ד)
אם יש חיוב לשתות יין בכל יום דחוה"מ ז-עח
הרחמן הוא ינחילנו ליום שכלו טוב בחוה"מ ח-קצז (ה)
כיבוס ספוג בחוה"מ אי שרי ח-קצה
כתיבת חידושי תורה בחוה"מ ה-עב,עו,עט,פה
לשמוע כלי זמר בחוה"מ אי שרי ח-קפו
נשים אי מצוות במלאכת חוה"מ ח-קצה
תפילין בחוה"מ ה-ז
בקישוי לשון הרמב"ם שכתב בחוה"מ שבועות אומר ת'א-תו
אי בעי לאכול פת בחוה"מ ת'א-תכז
התענה תענית חלום בחוה"מ אי צריך תענית לתעניתו
ת'א-שלו
לא נאסרו תחומין בחוה"מ ת'א-תכח
נשים אי אסורות במלאכה בחוה"מ ת'א-תכט
המכבס בגדי קטנים במכונה אי מוסיף גם בגדים לגדולים
ת'א-תל
אי מותר לצאת לטיולים בחוה"מ מא"י לחו"ל ת'א-תלא
לזמר בכלי שיר בחוה"מ ת'א-תלב
לכבס גרביים וכיוצא בו לאין לו בחוה"מ ת'א-תלג
לקפל בגדים בחוה"מ ת'א-תלד
להחליף גלגל (טייער בלע"ז) בחוה"מ ת'א-תלה
לרכוב על סוס בחוה"מ ת'א-תלו
בדין פס"ר בחוה"מ ת'א-תלז
אגרת שלומים על מכונת כתיבה בחוה"מ ת'א-תלח

חולה

אי מותר להתפלל על חולה מסוכן שימות י-רב
אי שייך ביה חזקת בריאות ח-נה
בריא שאמר לחבירו שהוא חולה מסוכן אי מחללין עליו
השבת ח-נג
חולה רוח (ל"ע) שאומר שזנה עם א"א אי צריך לומר
לבעלה י-רנח
להתפלל על גוסס המתייסר שימות ט-שצח
לעשות ניתוח ג' ימים קודם שבת אי שרי ח-נד
שיב"ס, אופן בישול חטים בפסח כשנצרך לזה ח-קפו
שנתייאשו הרופאים ממנו אי מותר לחבול בעצמו י-רא

א– מהד"ק חלק א' • ב– מהד"ק חלק ב' • ג– מהד"ק חלק ג' • ד– מהד"ק חלק ד' • ה– מהד"ק חלק ה' • ו– מהד"ק חלק ו' • ז– מהד"ק חלק ז'
ח– מהד"ק חלק ח' • ט– מהד"ק חלק ט' • י– מהד"ק חלק י' • ת'א– מהד"ת חלק א' • ת'ב– מהד"ת חלק ב' • ת'ג– מהד"ת חלק ג' • ת'ד– מהד"ת חלק ד'

חולה לב

בענין הוצאת כדורים לרפואה בשבח ח-לח

חולה שאב"ס

להתרפאות באיה"נ דדבריהם ג-קט. ה-עה
להתרפאות באיה"נ דדבריהם שלכדה"נ ה-עה

חולה שיב"ס

אופן בישול חטים בפסח כשנצרך לזה ח-קפו
הולכתו לביה"ח לענין אלפיים אמה ח-קסד
חיי שעה זמנו ת'ג-רכו
לגלוח לו מחלתו האנושי ר"ל ט-ריח
להאריך חיי הגוסס ט-שצח
מאכילין אותו פחות מכשיעור ת'ג-קלו
נולד במחלה שיצטער כל ימיו בחיוב הוריו לרפאותו ט-ריז
שאכל ועברה הסכנה ת'ג-קלא

חומרא

אי מותר להחמיר על רבים במה שהקילו אבותינו ת'ב-שפה
העושה כב' חומרות דסתרי אהדדי י-ער
להחמיר בדברים המותרים אסור כמו להקל בהן ת'ב-קיט
מותר לאכלו מדין תורה אם יש ענין להחמיר ט-קס

חופה

אם יש יסוד שאנשים יכניסו החתן לחופה ונשים אח הכלה
ז-רמו
ביאור המנהג בשושביני החתן והכלה ט-רפז
בחורים לרקוד לפני הכלה קודם ואחרי החופה ז-רמט
החיוב לחופה מבן י"ז או י"ח ט-רל
חופה בשבת אי הוי ראויה לביאה ב-לג
חופת נדה ב-לג. ג-קלא. ו-רמב,רמז. ת'ד-פ
מסירת בתו לחופה ה-רמז
מעמידים הכלה תחת החופה מצד החתן ולא כנגדו ט-רפט
קדש אשה בפני עדים בלא חופה ועכשיו רוצה לעשות חופה כשירה י-רכב
תערובת אנשים ונשים תחת החופה ג-קמז

חוקות הגוים

ראה דרכי האמורי
לובש מלבושים להדמות לעכו"ם ד-קטו
ליתן לישראל שם עכו"ם ד-קיד
מלבושי מודערן אי עוברין אבחוקותיהם ד-קטו
משנה מלבוש אחד ממלבושי עכו"ם ד-קטו

חוץ לארץ

אין מוציאין לחו"ל ספרים שזכתה בהן א"י ה-קצג
אם האבוח שמרו התורה בחו"ל ת'ד-שנח

חזיר

טעם האיסור לגדלו ד-קד

חזקה

אם יש חזקה במקומות בבית הכנסת ג-קנה
אם יש חזקה וירושה במצוות ד-רלז
בתרי או בתלת ת'ד-יט
בבתולה א-ח
בכמה פעמים הוי חזקה ב-ב
היכא דאיכא לברורי מבררינן א-ו. ה-רעא
המחזיק בנכסי אסופי ושתוקי אי הוו שלו י-רח
חזקה דלהבא ו-קכב
חזקה העשויה להשתנות א-ח
חזקה קמייתא ת'ג-קסח
חזקה שמכח סברא אם מוציאין בה ממון ה-רעא
חזקת הגוף דבת לא מהני לאב ה-רנב
חזקת הגוף להוציא מחזקת מרא קמא ה-רעח
חזקת חי ו-רכב
חזקת כשרות בס"ת ת'ג-שכח
כל ישראל בחזקת כשרות ד-ד. ז-קט
מנלן דאזלינן בתר חזקה ו-רכב
סוקלין ושורפין על החזקות ה-שה
תלינן בדבר השכיח ת'ד-יט
חזקת כשרות לגבי הלואה ת'ד-שא

חזקת איסור

נאמנות ע"א נגד חזק"א דאינו זבוח י-פ

חזקת בריאות

אי שייך בחולה ח-נה

חזקת בעולה

אי הוי מיד כשנשאת ט-תיז

חזקת בעלים

בספק הפקר ט-שכה

חזקת ג' שנים

אכלה שביעית וכלאים ב-נט. ג-קנט. ו-ערה

א- מהד"ק חלק א' • ב- מהד"ק חלק ב' • ג- מהד"ק חלק ג' • ד- מהד"ק חלק ד' • ה- מהד"ק חלק ה' • ו- מהד"ק חלק ו' • ז- מהד"ק חלק ז'
ח- מהד"ק חלק ח' • ט- מהד"ק חלק ט' • י- מהד"ק חלק י' • תא- מהד"ת חלק א' • תב- מהד"ת חלק ב' • תג- מהד"ת חלק ג' • תד- מהד"ת חלק ד'

חזק ונתחזק

אם העולה לתורה אומרו ח-יח

חטאת

אם יש חטאת באה נדבה ד-א

חיבוב מצוה

משום הא מותר לשתות בכוש"ב הרביעית בב"א ח-לג

חיבת הקדש

אם מטמא בפחות מכשיעור ד-רנ

חיגר

ביום ראשון ונתפשט ביום שני ת'ד-רטז

חיוב מצוה

אי מותר להערים ולפטור עצמו מחיוב מצוה ח-רכח

חידושי תורה

אי יי"ח בהקלטה בטעיפ ט-שמא

בחיוב לכתוב ד"ת שגילו לו ט-שמא

ביגיעה, ושלא ביגיעה איזה עדיף ט-שמא

ברכות או דברי תורה הנשלחים על הדואר ת'ב-רא

חידש ד"ת ומצא שקדמוהו אי צריך להזכיר הקודמו י-דש

כתיבתם על נייר קרוע ט-ריד

לדבר בד"ת בידים שאינן נקיות ת'ב-רצג

לכתוב חידושי תורה שבע"פ בזמן הזה ת'ב-קצו

חיטים

המקדש בחיטי קורדנייתא בתרי דרבנן ט-שנב

חייב

חייב איניש לבסומי בפורי' ה-סג

חייבי לאוין

המקדש חייבי לאוין אמאי לוקה הא הוי הת"ס ח-מג

חיים

חייך קודמין לחיי חברך ת'ד-שצו

חיישינן

חיישינן שמא עיני' נחנה באחר ג-קכו. ד-קנח

חיישינן שמא שוה פרוטה במדי ו-רלה

חינוך

חינוך לקטן במצות דרבנן ת'א-שיב

אי שייך מצות חינוך בבנו הגדול ת'א-שיג

חיתול

אי מותר להשתמש בפאמפערס בשבת ח-ס

חכם

אי מורה לעצמו ד-קמג

חכם שאסר אין חבירו רשאי להתיר ה-קסג

חכם שמחל על כבודו ו-קסג

חכם שנעמד על מקומו כל העם יושבים ו-קס

שהורה ולא פירש טעמו אם יש לסמוך עליו י-קמב

חכמים

ראה תלמידי חכמים

חלב

לערות מכלי שבה שומן לנר של חלב דולק ט-קנח

חלב

אי מיקרי בשר ג-צז

בהמה וחיה טמאים ז-ז

חלב מבהמות טריפות ת'ג-קע

חלב מבהמות שנתחו ת'ג-קעו

חלב עכו"ם טעם האיסור ת'ג-קס,רה

כמה צריך קטן לשהות בין אכילת בשר לחלב י-צו

להשתמש בכלי זכוכית לבשר וחלב בשטיפה בינתיים ט-קסח

מתה דאסורה מ"ש מביצת נבילה דמותרת ח-טז

שקיות חלב אם מותר לפתחן בשבת י-נט

חלב נכרית

אי אסור משום פרישות ט-קנה

חלב עכו"ם

אם אפשר לסמוך על בדיקת מומחה ד-קג

אם אפשר לסמוך על פיקוח הממשלה ד-קג

אם חלב עכו"ם נאסר במנין ד-קג

לתינוק בן יומו ט-קנה

שמנת עכו"ם אי דמי לחמאה ד-קג

שותה חלב עכו"ם ומברך אי עונין אחריו אמן ת'א-קעג

חלה

אי נאסר החנור שנשרף בו החלה ת'ב-רלו

א– מהד"ק חלק א' • **ב**– מהד"ק חלק ב' • **ג**– מהד"ק חלק ג' • **ד**– מהד"ק חלק ד' • **ה**– מהד"ק חלק ה' • **ו**– מהד"ק חלק ו' • **ז**– מהד"ק חלק ז'
ח– מהד"ק חלק ח' • **ט**– מהד"ק חלק ט' • **י**– מהד"ק חלק י' • **ת'א**– מהד"ת חלק א' • **ת'ב**– מהד"ת חלק ב' • **ת'ג**– מהד"ת חלק ג' • **ת'ד**– מהד"ת חלק ד'

הפרשת חלה ע"י עכו"ם ת'ג-שנו
חלה שנתנה במקרר והוציא אי מותר לטלטל ת'א-קצז
כמה ענינים בהלכותי' ת'ג-שמב
נשאל עליה אכל טבל למפרע א-ד
שאלה בחלה ח-קפב
שריפת חלה בשעת אפיית פת ת'ב-רלה

חלול השם

כשאינו משיב אבידה לעכו"ם ז-רעא

חלום

דברי חלומות ה-קס,רז
החולם שנידו חבירו ה-רז
הנודר לצדקה בחלום אי חייב לשלם ת'ב-קיב
נדוהו בחלום ה-רז,קנא
נדר בחלום אי מצוה לקיימו ה-קנא
תענית חלום בשבת על חלום של אחרים עליו ה-רז
בדבר מה שאומרים שאפשר למכור חלומו ת'ב-תעא

חלזון

אי הוי מותר בפיך ז-ו

חליצה

אי הוי קנין או פטור ט-רנו
כהן שעבר ונשא אשה זקוקה ליבם ועכשיו רוצה האשה לחלוץ ט-רפד
מצוות יבום אי קודם למצות חליצה ט-שיד
ראה יבום

חליצת תפילין

הוה לאחר עלינו או לאחר ג' קדישים וד' קדושות ח-קצג

חלל

שעבר עבודה בשבת ואח"כ נודע שהוא חלל ו-רלו

חמירא

חמירא סכנתא מאיסורא ה-קא. ו-רס

חמסן

כשכפהו להמוכר למכור ט-שעז

חמץ

אופן בישול חטים בפסח לחושיב"ס ח-קפו
אי הוי איסור גברא או איסור חפצא ו-צג
איחור מסירת השטרות עד פסח ת'ג-צו
איסור בל יראה מו' שעות ולמעלה ב-נג
אכסדרה לאורה נבדקת ג-קצט
אם יש לחוש שרחצו הביצים במים מחומצים ד-סו
אם קנסו חמצו של מומר שעבר עליו הפסח ג-נד
אסור בבית אסורים מהו למכור מנתו לאחר ד-סה
בדברי המג"א דהמוצא חמץ בפסח ואמר לעכו"ם להוציאו ח-קפא. י-לא
בדיקה אחר פחות מכזית ז-סד
בדיקת חמץ למי שהולך מביתו ד-סז
בדיקת ספרים מפירורי חמץ ז-סד
ביטול חמץ כשטעה ת'ג-צח
ביטול מטעם הפקר או גילוי דעת ו-צח
ביטול ע"י שליח ו-צג
ביעור תערובת חמץ ומצה ה-סז
בן אר"י בחו"ל באחרון של פסח אי יכול לקנות חמץ מעכו"ם ת'א-תי
בע"פ אי מקרי מצוה עוברת (בשבת דאיכא מצוה באכילת פת) ח-קצ
בתי כנסיות ובתי מדרשות חייבין בבדיקה ג-קצט
הא דאפר שריפת החמץ אסור ח-קפה
הואיל ואי בעי מיתשיל אם חייב על חמץ א-א
הכשר סכינים ד-סח,צג
הכשר שיניים תותבות לפסח ד-סח,צג
המוכר דירתו במכירת חמץ אם חייב בבדיקה ד-סז
המונח באשפה אי חייב לבערו ח-קפז
המשהא חמץ ע"מ לבערו ה-רסז
הפקיר קודם פסח וזכה אחר פסח ו-צח
הקריש חמץ לפה"פ ושאל עליו אחה"פ אי עובר למפרע ח-קפב
הקונה חמץ בפסח ו-רסו,שכה
הקיץ משנתו סמוך לסו"ז אכילת חמץ אי אוכל פת דשבת ח-קצ
דהוי דאורייתא קודם התפלה ד-סד
הקפיא את העיסה במקרר אי מחמצת ת'ג-קז
חמץ במוצאי פסח לפני מעריב ת'ג-צה
חמץ בפסח להטילו לים ת'ג-צד
חמץ בפסח לענין מלקות א-א
חמץ של איה"נ אי עובר ד-סג
חמץ של הפקר שברשותו א-ב
חמץ של נותר אם צריך בדיקה ה-עה
חמץ שנפסל מאכילת כלב ה-צט
חמץ שעבר עליו הפסח אי מותר לבטלו ב-א
יין שרף אי הוא חמץ (בעין) ב-נט
ירש חמץ בפסח אם חייב ביעור ת'א-שנו
כיצד ינהוג עם ברזילי שיניים בפסח ו-כט
כל העומד לשרוף בחמץ

א– מהד"ק חלק א' • **ב**– מהד"ק חלק ב' • **ג**– מהד"ק חלק ג' • **ד**– מהד"ק חלק ד' • **ה**– מהד"ק חלק ה' • **ו**– מהד"ק חלק ו' • **ז**– מהד"ק חלק ז'
ח– מהד"ק חלק ח' • **ט**– מהד"ק חלק ט' • **י**– מהד"ק חלק י' • **ת'א**– מהד"ת חלק א' • **ת'ב**– מהד"ת חלק ב' • **ת'ג**– מהד"ת חלק ג' • **ת'ד**– מהד"ת חלק ד'

כלי חמץ שמכרן לעכו"ם, טבילתם ט-קסה
להשאיר החמץ בכלי האשפה שבחצר ד-סג
ללוש קמח עם מי פירות בפסח לחולה שיב"ס ת'א-שצא
למ"ד ביטול מטעם הפקר למה מועיל בלב ז-רסה
למה אין מברכין אביטול חמץ ז-ר
למכור טלית מצויצת עם חמצו לעכו"ם ת'א-שמט
מוצאי פסח לא מצאו העכו"ם שמכרו לו החמץ ת'א-שנג
מכירת חמץ הנהוג אי הוי הערמה ג-נה
מכירת חמץ הערמה ת'ג-צז
מכירת תמץ ע"י שליח ת'ג-ק
מכר תנותו עם החמץ אם רשאי העכו"ם למכור בחנות ג-נה
מכר חנותו עם התמץ אם רשאי לעבוד בחנותו ג-נה
מנהג לקברו עד אחר הפסח ת'ג-צט
מפולת ת'ג-צט
מצות תשביתו אינו נוהג אלא בבעלים ת'א-שנד
משא ומתן בחמצו של עכו"ם בפסח ג-נה
משכיר בתים ונתפנו לו דירות אי צריכים בדיקה ת'א-שמו
משקאות חמץ ישנים אם מותר לקנותם ג-נד
מת אחר חצות והוריש חמץ שלא ביטלו ו-רצ,רצב
נדר חמץ לעניים ועבר עליו הפסח אי נאסר ת'א-שסה
נמצא במקום שהגיע זמן האי' והחמץ במקום שלא הגיע
או איפכא ו-צג,צז
נשים אי חייבות במ"ע דהשבתת תמץ י-סח
סוכן [בראקע"ר] עושה הזמנות על חמץ בחוה"מ פסח
ת'א-שפו
סיכה בחמץ שנפסל מאכילת כלב ת'א-שמח
ספרים שהשתמש בהם כל השנה אי צריכים למכור
בחמץ ת'א-שמז
ע"י הפקר אי יצא מרשות בעלים י-רצה
ע"פ שחל בשבת מתי יבטל החמץ ז-סו
ע"פ שחל בשבת מתי יעשה סיום בכורות ז-סה
ע"פ שחל להיות בשבת ונשאר פת מהו ליתנו לעכו"ם
ת'א-שנ
פחות משו"פ אם עובר עליו ב-נח
פירורין ממילא בטלו אם גם בלי בדיקה אחריהם ז-סד
פירות יבשים מעכו"ם ה-קח
קדשים שתייב באחריותן אם עובר עליהם ב-נד
רוצה בקיומו של חמץ ג-נה
רפואות הנעשות מבע"ח ונפסלו מאכילת כלב מה דינם י-קי
שן תותבת הקבועה בפה ג-נו
שנמכר לעכו"ם אי צריך מחיצה י' טפחים ח-קפט

חנוטין

אם בשרן מותר ג-קיא

חנוך

אם יש מצות חינוך לבנות ג-רלא
אשה אם מצווה בחנוך ג-רלא
בהידור מצוה ז-צ
בחיוב האב ללמד בניו לשה"ק ט-ריד
במגילה ז-צ
בנר חנוכה ז-צ
בת י"ח מלמדת בבי"ס והוריה רוצים שתכנס לביזנעס י-רכד
זמן מצות חנוך ה-יב
חיובו על האב או על הקטן ה-יב,יג
לתפילין ה-יב
מצוות חינוך הקטן קאי על האב או על הבן ח-סא
קטן ששמע תק"ש מעצמו אי יצא האב י"ח במצות
חינוך ח-רג

חנוכה

אי בעי בשמן לכם ושיהא לו רין ממון ח-רכט
אי בעינן לכם ו-קיח
אי מברכין על נר של הידור ח-רכו
איך יוצאים ע"י אתר במצוה שבגופו ג-קמה
אכילת בשר ת'ג-קטו
אם יש מצוה לישב אצל נר תנוכה חצי שעה ת'א-תקלו
אם מזכירין תנוכה בברכת מעין ג' ד-פ. ה-פא
אשתו מדלקת עליו במדינת הים כשאצלו עוד יום ו-קיט
בדברי התוס' דמהדרין קאי אנר איש וביתו ח-רכו
בזה"ז אם צריך להוסיף שמן עד חצות ד-עט
בחורים האוכלים בישיבה היכן ידליקו נרות חנוכה ת'א-תקלח
בחנוכה ופורים אי שואלין ודורשין ל' יום קודם ת'א-תקמז
בן אר"י שמדליקין עליו נר חנוכה בביתו והוא
בארה"ב ת'א-תקלט
בשי' הרמב"ם דהאב מדליק לכל א' מבני הבית ז-פה
בת שהלכו ההורים לארץ ישראל וצוו לה שלא תדליק
נרות בבית ת'א-תקלה
הא דאין מדליק בשמן שריפה בחנוכה ח-רכט
הא דלא גזרי' שמא יעבירנו בנ"ח ח-רכז
הא דלא נזכר בש"ע ההלכה דנר איש וביתו דחנוכה ט-רפה
האוכל בבית הוריו וישן בביתו מדליקין נר בבית שישן
ת'א-תקמ
הדליק בבית חבירו יחזור וידליק בביתו ז-פז
הודאה על נס המלחמה ת'ג-קמה
הידור מצוה דחנוכה ז-פד,צ
היוצא בנר חנוכה ע"י ביתו והיא בחוץ אי מותרת
במלאכה בשעת הדלקה ת'א-תקל
המדליק נר חנוכה ובתו במשרד אי יצאה ידי הדלקה
ת'א-תקלב

המשתתף עם בעה"ב אם צריך להוסיף שמן ו-קיח
הנוסע במכונית איך ידליק נ"ח זפו
חיוב נשים בהלל ת'ג-קמו
חיוב נשים בהלל בחנוכה ת'א-תקמב
טעם להרבות בצדקה בחנוכה זפח
יושב בבית אסורים ואין מניחין לו להדליק נרות חנוכה ת'א-תקלג
יש לו רק ב' נרות בליל ג' כמה ידליק זפד
יש ליקח פתילות חדשות להדלקת נר חנוכה בכל לילה ת'א-תקמא
כיבוס בשעה שנ"ח דולקין ת'ג-קמה
כמה זמן צריך לדלוק לקיים פרסומי ניסא ת'א-תקלד
כשאין לו נ"ש ולא נ"ח על איזה מהן מוכר כסותו חרל
לא בירך בשעת הדלקה זפט
להדליק אחר חצי שעה דעט
למה היה צריך נס, יבטלו ברוב גקג
לסדר הנרות בבכנ"ס בכותל דרום בין מזרח ומער' דפא
מדליקין מנר לנר הס
נ"ח משמן הפקר וקיח
נ"ח משמן שריפה הרד,רה. וקיח
נאבד לו שמן לנר חנוכה ולקח שמן אחר וחזר ומצאו לראשון ת'א-תקלא
נשים בנ"ח וסא
קטנים בנ"ח זצ
שיעור השמן וקיח
שמן שאול אי כשר למנורה חרכט
תרי חיובי בנ"ח אממונו וגופו זפו
ראה נר

חניפה

במקור הדברים להיתר חניפה לתלמידו ירפד
הא דמותר להחניף לשלשה ת'א-קל

חצוצרות

בהא דאין תוקעין בחצוצרות בעת צרה ח"ו יקצח

חציצה

אי בעינן שיהא קבוע לעולם כדי דלא ליהוי חציצה ביא
אי פוסלת לטבילת עזרא זיד. יקמד
בלולב חי
בלורית בתפילין ייט
טבלה ואח"כ מצאה ששכחה ליטול ציפורן אחד יקלא
אי יש להקל בצפורן הרגל מביד יקלג
יבלת העומד לקצוץ אי חוצץ יקמ,קמא
מילתא דעבידא לנוי וקנה
מים על ראשו אי חוצצין לתפילין הט. חי
צפורן מתי הוי חציצה לטבילה ביד
רובו ומקפיד מיעוט ואינו מקפיד וקנה
שן תותבת שרוצה להחליפה אי הוי חציצה ביא
שערות העומדות לקרץ אי הוי חציצה ביד
תחבושת אי הוי חציצה לנט"י חיט

חצי שיעור

אי איסור חל מתחילה על ח"ש יעט
אכל כחצ"ש בעיו"כ והשלים ביו"כ אי חייב חרלה
אסור מהתורה בנט,קנט,קסא. העה,פח,רצא
באיכות האיסור השו
באיסור יחוד ורכד
בגניבה הרצא. ורצט,שב
בדברי הרמב"ם גבי ח"ש בגניבה טשעה
במלאכת שבת ועג
במצוה, אי הוי קצת מצוה ישיט
במצות עשה וקעא
בסוף זמנו כשלא חזי לאיצטרופי הרצב
גזל ב' חצאי שו"פ טשעו
חצי שיעור בשוגג וח"ש במזיד אם לוקה גקסב,קסג
חצי שיעור - טעם איסורו ת'ג-קכז,קלה
חצי שיעור לחולה חלש ביותר ת'ג-קלה
לר"ל יהא חייב לאכול כזית ביו"כ שחל בשבת גקי
מודה ר"ל ביו"כ גקסא
עכו"ם דחייב אח"ש הוי משום אחשביה או משום דשיעורם בכ"ש חרלה
עשה דאינו זבוח בח"ש יעט

חצי תיבה

המפסיק בה, כגון שם משמעון אי הוי הפסק יו

חצר

כסף המונח בטלפון ציבורי אם זכה בהם הטלפון קאמפ. ירצט
בהנ"ל בקופת רמבעה"נ ירצט
מאימתי כל אדם מותרין בלקט אמאי לא קנתה חצירו יפא

חדרגמ"ה

איך נגזר לבטל פ"ו זרכז
אם נגזר לזמן ידוע זרכח,רלא

חרש

ההורגו, מה דינו טריז,שצ
למה תקנו קידושין לחרש שיוכל לבוא לידי איסור טרנח

א- מהד"ק חלק א' • ב- מהד"ק חלק ב' • ג- מהד"ק חלק ג' • ד- מהד"ק חלק ד' • ה- מהד"ק חלק ה' • ו- מהד"ק חלק ו' • ז- מהד"ק חלק ז'
ח- מהד"ק חלק ח' • ט- מהד"ק חלק ט' • י- מהד"ק חלק י' • תא- מהד"ת חלק א' • תב- מהד"ת חלק ב' • תג- מהד"ת חלק ג' • תד- מהד"ת חלק ד'

חש"ו

חילוק בין פטור חרש ושוטה לקטן ז-פג
חרש המדבר ואינו שומע בהפרת נדרים ה-קסא
חרש שניכר ממעשיו שיש בו דעת ו-טו,רסו
ראה קטן

חשב

חשב לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה ו-שיב

חשמל

בשבת ו-עז,עח
הדלקת נר שבת ע"י תשמל ה-מא
הדלקתו וכיבויו ע"י שעות שבת ח-לה
הפלת בהמה לשוחטה ע"י זרם חשמל ט-קנא
לנר (יאהרצייט) ה-ע. ז-רי
נפל מכח זרם חשמל אי מתללין עליו השבת ט-קנא
צליית בשר ע"י תשמל ו-קלב

חתיכה

חתיכה עצמה נעשית נבילה, אי אמרי' בטבל שנתערב ה-רה

חתן

אי רשאי לברך ז' ברכות לעצמו ט-רלב
אם צריך לגלות לתתן פסול משפחה י-רמד
החתן והכלה צריכין לאכול יחד במקום צנוע ט-רפה
אי נגמרו הנישואין קודם שאכלו יחד ט-רפה
ביאור המנהג בשושביני החתן והכלה ט-רפז
הנהנה מסעודת חתן אי הוי אכילה דווקא י-רכז
הנכנס לחופה בבוקר קודם תצות כיצד ינהג בוידוי ט-רפו
חתן אם מותר לכתוב בשבעת ימי המשתה ט-רצג
חתן ושושביניו פטורים מהסוכה ו-קט,קטו
חתן שאירע לו אבל ו-קט
מעמידים הכלה תחת התופה מצד החתן ולא כנגדו ט-רפט
מתוודה אף בימים שאין אומרים תחנון ט-רפו
שכח ולא התוודה אינו תוזר ומתוודה ט-רפו
שלחו לו מסעודת חתן ואין התתן כאן אי עובר על שאין משמתו י-רכח
חתן שאינו שומר שבת מהו לשתות מכוס של ברכה ת'ב-שלט
במנהג באגדאד בחתן ליל ראשונה ת'ב-שיז

טאבאק

ברכה על עישון טאבאק ט-קסא

טבח

בישיבה שהוא גוי ומבשל שם י-ק

טבילה

אין טמא נטהר אלא בעליתו מהמים ה-קנב,קנג,קנו
אם אשה צריכה לנגב עצמה ממים שאובין קודם טבילתה ח-י
אם מותר להתרחץ אחר טבילה ב-יב. ג-עא,עה
אם צריך לטבול אחר מקלחת (שאוער) ב-יב
אשה שליל טבילתה בפורים אי מותרת בבשר ח-רלד
אי יש להקל בצפורן הרגל מביד י-קלג
בלי כוונה ז-רכד
ברכה בין הטבילות ת'ג-עב
גר שמל ולא טבל אם מותר לשמור שבת י-קפ
חבית מלאה מים שנפלה לים הגדול אם תוצצין המים ח-י
טבילה בשבת ת'ג-עב
טבילה כשהפילטער עובד ת'ג-רמה
טבילה קודם לתפילה ג-רכב. ד-לא
טבילת כה"ג פעם אחת ת'ג-עג
טבילת עזרא ת'ב-שיח. ת'ג-עב
טבלה ואת"כ מצאה ששכתה ליטול צפורן אחד י-קלא
טובל פעמיים הרי זה מגונה ת'ג-עב
יבלת אי צריך לרככו קודם הטבילה י-קמא
כלי שציפוה עכו"ם אי צריך טבילה מתדש ת'א-שנה
מנין שטבילה דוקא במתוברין ג-צג
מקוואות שמקבלין שכר עבור טבילת שבת י-סה
קילוח לא מיקרי טבילה ג-ה
תתבושת אי חוצץ לטבילה ח-יט
ראה תציצה, טבילת כלים, טבילת עזרא

טבילת כלים

בלענדער וטוסטער אי צריכין טבילה ת'ב-לב
הלוקח כלים ממומר אי בעי טבילה ו-קלז
תנוני ישראל שטובל כל הכלים במקוה אי סגי בהכי ת'ב-לא
טבילת טוסטער ט-קסב
טבילת כלי תמץ שמכר לעכו"ם ט-קסה
טבילת כלי סעודה שדרכן לבלוע מגיעולי נכרים ט-קסב
טבילת כלי שעשאה העכו"ם למכירה ט-קסה
טבילת כלי שקנה ישראל מומר, כשתוזר ישראל ולוקחו ט-קסה
טבילת כלים שלקחן מעכו"ם לסתורה ט-קסה
טבילת מזלג תשמלי [אינסטענט היטער בלע"ז] ט-קסו
טבילת סכין שחיטה ט-קסג
טבילת קדרה המחוברת לקרקע ט-קסד

א– מהד"ק חלק א' • ב– מהד"ק חלק ב' • ג– מהד"ק חלק ג' • ד– מהד"ק חלק ד' • ה– מהד"ק חלק ה' • ו– מהד"ק חלק ו' • ז– מהד"ק חלק ז'
ח– מהד"ק חלק ח' • ט– מהד"ק חלק ט' • י– מהד"ק חלק י' • ת'א– מהד"ת חלק א' • ת'ב– מהד"ת חלק ב' • ת'ג– מהד"ת חלק ג' • ת'ד– מהד"ת חלק ד'

טעם לטבילת כלים ה-קי
ישראל ועכו"ם קנו כלי בשותפות אי בעי טבילה ת'ב-לג
כלי אלומיניום שמשתמשים רק פ"א אם צריכים טבילה ז-קיא
כלי הפקר אם צריכים טבילה ה-קי
כלי פלעסטיק אם צריכים טבילה ז-קי
כלים ששכרם מעכו"ם ה-קי
כלים שתקנם עכו"ם ה-קי
לשתות מי סודה הנמכרים בבקבוקים בלי טבילה ד-קז
מוכר עכו"ם שישראל שואל ממנו כלי א"צ טבילה י-קד
מומר או משומד שעשה תשובה אי צריך לטבול כליו ת'ב-ל
משומד שקנה מעכו"ם והטביל אי מהני ו-קלז
קנקנים של סודה שנתרוקנו ורוצה להשתמש בהם אי צריך טבילה י-קב

טבילת עזרא

אי בעי כח גברא ה-כ. ו-כג
בזוחלין ג-ז. ה-יט,כ. ז-יד
בזמן הזה ה-קמה
ביום הכפורים ה-עה,קמה
בשאובין ובכלים ג-ז. ה-יט,כ,כב,קנה
בשפיכה ללא כלי ה-יט,כ,כא,כג
חציצה אי פוסלת בטבילת עזרא ו-יד. י-קמד
טבילה בכל יום אי סותרת לט"ע ג-רכב
נשים בטבילת בע"ק ה-כג

טביעת עין

רקול, אי עריף מסימנים ט-רנז
וקול, אי תרי מילי נינהו ט-רנט
מהו הטעם בטב"ע דקול ט-רנז

טביעת עינא

דקלא - אם בביתו צריך לזה ד-קפה

טבל

אי אמרינן בי' חתיכה עצמה נעשית נבילה ה-רה
אין מביאין נכסים ממנה ת'ד-רכג
איסור טבל משום מה ה-רה. ת'ד-ריא
אכלו אי מחויב להפריש תרו"מ א-ד
טבול למעשר עני אי יש בו מיתה ה-רה

טבע

אי אמרינן נשתנו הטבעיים ה-קלט,קמח,קמט,רסה. ו-קעט
אשה בזה"ז אם מתעברת מביאה ראשונה ג-קסט. ד-קצח

טבעת

הוצאתה בכח מהמת ט-ריט

טהרה

חסיד שלן בביה"ק בר"ה האיך נטמא י-ל

טהרת מת

אם יש לחלק בין מי שהיה רגיל לטבול בחייו למי שלא טבל ג-קכב
טעם לטהרה בט"ק ג-קכב
שכח לשפוך ט"ק ה-קכב

טובת הנאה

אי הוי ממון ו-רצב
המקדש בטובת הנאה ו-רצב

טויסטער (בלע"ז)

אי צריך טבילה ט-קסב

טומאה

אגב אביו ה-צב
איך חל איסור טומאה דנזיר על טומאה דכהן י-קנב
אין טמא נטהר אלא בעלייתו מהמים ה-קנב,קנג,קנו
בטול ברוב בטומאה ג-קג
בספק טומאה אזלי' בתר אדם או בתר המקום י-רפז
בעל ולא הפליט ש"ז אם מטמא ד-קעב
גוד אחית וגוד אסיק בטומאה ו-ריב
הבא ראשו ורובו במים שאובין - לחולין ב-יב
הכשר לקבל טומאה לאתרוג פחות מכביצה ד-רנ
חיבת הקדש אם מטמא בפחות מכשיעור ד-רנ
טומאת משא במת נלמד מק"ו ג-קיט
טומאת רקב ו-ריב
כהן להטמא בספק אהל ו-ריא,ריב
כהנים בזה"ז אם מצווים אטומאה מראורייתא ו-רה,רז
כתותי מכתת שיעוריה בטומאה ג-קנב,קנט,קס
לבוד בטומאה ו-ריב
משומד בטומאת אהל ו-ריא,ריב
מת שחסר אינו מטמא ברקב - כמה יחסר ג-קכא
נטמא גבו לא נטמא תוכו לתרומה או לקדשים ג-רכה
ספק טומאה ב-ה. ו-ריב,ריג
עכו"ם מת באהל ו-רה,ריא,ריב
קבר שאבד ו-ריב
קברי צדיקים ו-רו
שיעור טומאת אוכלין ד-רנ

א- מהד"ק חלק א' • ב- מהד"ק חלק ב' • ג- מהד"ק חלק ג' • ד- מהד"ק חלק ד' • ה- מהד"ק חלק ה' • ו- מהד"ק חלק ו' • ז- מהד"ק חלק ז'
ח- מהד"ק חלק ח' • ט- מהד"ק חלק ט' • י- מהד"ק חלק י' • ת'א- מהד"ת חלק א' • ת'ב- מהד"ת חלק ב' • ת'ג- מהד"ת חלק ג' • ת'ד- מהד"ת חלק ד'

שיעור קורה עגולה לטפח על טפח ב-ג
ראה אהל, אהל זרוק, בית הקברות, טבילה

טוען ונטען

אחרי הפשרה הוציאו ב' ריינים פס"ד חדש ו-רנז
זרק חפציו לאשפה שבחצרו אם יכול לתבען מהנוטל ז-רסז
יש לו טענות על סחורה אם יכול לעקל ז-רסא
מי שיש לו טענה על חבירו אם יכול לעכב קרה"ת ז-רנו
מלוה שנזדמן למקום ב"ד יפה אינו כופה הלוה לעירו ד-ריב
נתבע שנזדמן למקום התובע נדון עמו שם ד-ריב
נתן דמי חוזה [קאנטראקט] להחזיקו בשלישית וכו' ת'ב-נט
ראובן לוה משמעון חמשה דאללאר ושמעון טוען שהלוהו עשרה ת'ב-נח
שילם עבור סחורה ונאבדה בבי דואר ז-רסד
תובע בא ממדה"י והנתבע רוצה שישליש מעות באם יתחייב ד-ריב

טייפ

הודאת בע"ד שנקלטה שלא בידיעתו ט-שס
העמדת טייפ בע"ש להקליט בשבת ז-נה
ללמד לתלמידים מטעיפ ט-שמ
לצאת י"ח כתיבת חידו"ת בהקלטה ט-שמ
תקליט שעונה ומקבל מעסערזש בשבת מה דינו י-קמה

טירחא

המטריח על חבירו אי יש בו איסור ת'ב-קלו

טל ומטר

טעה בר"ח ולא הזכיר יעו"י וחזר והתפלל ושכח טל ומטר י-כט
טעה בתפילת שבת ואמר ותן טומ"ט ולא סיים עריין ברכת השנים י-נה

טלטול

הגפרור לאחר שהדליק בהן את הנרות כשעדיין לא בירך ח-לא
בהנ"ל כשכבר בירך, ואי מהני תנאי בזה ח-לא
מפתח בשבת ח-קפ
שופר לאחר שיצא בו אי שרי ח-רו,רמה
כנ"ל, בלולב ח-רמב,רמה
כנ"ל, בסכין של מילה לאחר שמל בו בשבת ח-רמב

טלי

טלי קדושיך מע"ג קרקע ו-רלו

טלית

הבא לידו תפילין אם ימתין לביאת הטלית לממה"מ או לא ח-ו
הלוקח טלית מחבירו לשם מצוה שלא מדעתו אי מברך ח-ר
המודר הנאה מחבירו אם מותר בטליתו ח-ב
המניח כמה טליתים אי מברך על כאו"א ח-ח
המתפלל בטלית שאינו שלו ויש לו טלית קטן איזו יקח לק"ש ת'א-כד
העולה לדוכן ואין לו טלית כשר להתעטף בו י-קנח
טלית קטן שאינו מגיע עד למטה מהברכיים ח-ג
כשמברך שהחיינו עלה בשבת איזה ברכה קודמת י-ה
לנקות משקפיים בטלית ת'ד-שכז

טלפון

בענין הוצאת החוט מהשקע בשבת ח-מח
בשבת ד-מב
גניבת שיחת טלפון ו-שי
השומע בו הברלה אי יי"ח ח-לז
כסף המונח בו אי זכה בהם הטלפון קאמפ. י-רצט
בהנ"ל לענין אבידת עכו"ם ט-שסט
מכונה הקולטת צלצולים בשבת י-נא
אי חיישי' שמא יטלפן ישראל י-נב
לפסוק שאלות נדה בטלפון ז-קלד
פדה"ב ע"י טלפון אי מיקרי ע"י עצמו או ע"י שליח ד-קמא
קול אשה בטלפון ד-פו. ח-לז
קריאת מגילה ושאר מצוות בטלפון ד-פה. ת'ד-קלד
בענין המדבר על הטלפון גוזל מחייו ת'ב-תמד

טעה בדבר משנה

כשעשו פשרה לאחר גמ"ד ט-שטז

טעות

טעות עכו"ם ו-שי

טעם כעיקר

בקדרה בלועה ה-פח
בתערובות שאין האיסור נרגש רק מחמת דבר אחר ה-ק
לענין מלקות ג-קיט
מגלן מדאורייתא ה-פח

טפח

טפח באשה ערוה ו-כ

טריפה

אי אמרינן רוב בהמות כשרות בזה"ז ז-קה

אי יש לעשות בהמות בני פקועות שלא לחשוש משום טריפות ת'ב-ד
איסור סחורה בנבילות וטריפות ת'ב-כד
אם יש לו דין חי ה-שו,שז
אם מותר להחמיר לבדוק בדברים שא"צ בדיקה ז-צט
אסורות משום סופן לינקט בקו' הפ"ת ט-קנב
בדין ישב לו קוץ בלב ט-קנג
בדיקת הושט ג-פח
בדיקת הריאה ג-פה,פח
בהא דהשוחט בשבת ונמצא טריפה פטור ח-רמ
בהמה שילדה ביוצא דופן אי נטרפה האם מהניתוח י-פד
ברכת שחיטה בשוחט טריפה ה-פה
דבר השכיח יותר מסרכת הריאה צריך בדיקה ז-צט
ההורג את הטריפה ו-רד,שטז,שיט
החובל בטריפה ו-שיט
העושה אדם טריפה אם חייב ה-שו. ז-רעז
חיות של טריפה אי הוי כחצי שיעור באיכות ז-רפא
טריפות הסירכא דאוריי' או דרבנן ט-קנב
כשרה שינקה מהטריפה ולהיפך ז-ז
כשרה שינקה מן הטריפה כל ימיה ת'ב-ז
מה נקרא מיעוט המצוי ו-צט
מה שהגוף מלא נקבים לא עושה טריפה ד-קכט
נכרי שהרג טריפה חייב ז-רפא
עוף שגפו שבור סמוך לגוף ג-צ
עוף שנשמט גפו לגמרי ג-צ
על מה סומכים שלא לבדוק מעיים של עופות ז-צט
פסול טריפה לעדות ו-רסט
קיבל עליו להתגייר אי מותר בנו"ט ט-קנו
שנתייאשו הרופאים ממנו אי מותר לחבול בעצמו י-רא
שחי' יותר מי"ב חודש ת'ג-קפז

יאהרצייט

אם יש איסור לאכול בסעודה ביא"צ שחל ביום שאסור להתענות בו י-רעא
יא"צ בו ביום ויא"צ באמצע השבוע מי קודם להתפלל מוסף ד-קנג
מקור חיוב התפלה לפני העמוד ד-קנג
מקור לעלות למפטיר ד-קנג
נר יא"צ של חשמל ה-ע. ז-רי

יאוש

אי הוי קנין או סילוק ה-רצא,רצב
אם מועיל בקטן ו-שח
בעבד ט-שעח
בקטן ת'ד-שיא
בקרקע ט-שעח
דיני' ת'ד-שיט
חזר בו מייאושו ח-קפה
יאוש שלא מדעת ה-רצב. י-רפח
מטעם הפקר ח-קפה. ט-שעח

יבום

אחות אשה פוטרת צרתה ת'ד-קצב
אם הוא והיא נאמנים לומר זה בנינו בפנוי' ז-רנב
הוציא ראשו ורובו ונכנס לפנים אי מקרי היה בעולמו ו-רמה
יבמה הזקוקה ליבם אי צריכה קידושין ט-שיד
ייבם נדה במזיד ד-קנח
מצוה בגדול האחים ו-רמט
מצות יבום קודמת או מצות חליצה ה-רנו,רנז. ט-שיד
מת בחזקת שאין לו בנים ונודע שיש לו בת מפנוי' ז-רנב,רנג
סומא באחד מעיניו להיות דיין בחליצה ה-רסא
בדין מלך לא מייבם ולא חולץ ת'ב-שסה

יבלת

אי צריך לרככו קודם הטבילה י-קמא
העומדת ליקצץ אי חוצצת י-קמ,קמא

י"ג מדות

אם ב' השמות בכלל הי"ג מדות ח-רי
אם מותר לאומרו דרך קריאה בטעמים ח-רי
לאומרו ביחידות ח-רי

יד

איזה חלק נקרא יד ת'ג-י
יד לצדקה ד-קכג
ידו של אדם קונה שלא מדעתו ט-שכד

יהרג ואל יעבור

בשינוי הלכה ח-סג
כשאנסוהו להעיד שקר על חבירו להרגו ט-שפח
כשאנסוהו להשתכר ואח"כ להביאו על הערוה ט-שצד
כשאנסוהו לקבל זריקה שעי"ז יהרוג בנ"א ט-שפז
עבר ולא נהרג ט-שפח
שפכ"ד אי חמיר מע"ז ט-שפח

יובל

ג' דברים המעכבים את היובל ה-ער
מר"ה עד יו"כ עבדים יושבים ה-רעז

יוהרא

כשהולך בציצית מבחוץ י-א

יוחסין

אמו ישראלית ואביו עכו"ם אי קרינן ליה בן אברהם ט-שה
אם יש לחוש לחילופי בבי"ח ב-כא
אסור ממזר אם הוא מחמת קדושת ישראל היתירה ב-כד
אסור לגדל ילד ולשכח הוריו האמתיים ד-קסז
אפילו אין ההורים יודעים חייבים להודיע לבן מאומץ שאינו אביו ד-קסח
באיסור נתינה ב-כד
בבני הנדה ח-רלו. ט-רלו
בדיקות יחוס לנישואין ת'ד-טז
בענין ספר יוחסין לארה"ב י-רט
ילדים מאומצים לענין יחוס משפחה י-רה
כל מי שיודע מחויב לפרסם על בן מאומץ שאינו בנו לאפרושי מאיסורא ד-קסט
לעולם ידבק בבן טובים ח-רלו
ממזרת אם אסורה משום חללה ב-כד,כה
נאמנות האב אבנו שהוא ממזר ד-קסד
נאמנת חי' לומר ב-כא,כב
פסול גיורת לכהן ב-כג,כד,כה. ג-כב
שתוקי לפצו"ד ב-כד,כה

יולדת

אם מותר לבעלה לנסוע עמה בשבת ג-מח

יום אידם

במנהג שלא ללמוד בו תורה ז-קיז

יום חגם

אי יש לאסור ביום זה אכילת תרנגול הודו י-קטז

יום טוב

אין מגביהין תרומות ומעשרות ת'א-תטו
איסור הבערה ביו"ט ה-סח
איסור הוצאה ת'ג-צא
איסור הוצאה שלא לצורך ביו"ט ת'א-תכג
איסור רכיבת אופניים ביו"ט ת'א-תז
אם מותר להקטין געז ביו"ט י-קנד
אמירה לעכו"ם ה-מו
אסור לרכב על אופניים [בייסיקל] ביו"ט ז-עא
בונה ביום טוב ו-שכו
בחורי חו"ל לומדים בא"י מה הם לענין יו"ט שני של גלויות ת'א-תט
בע"ת ביו"ט ב' כשהוא בא"י ט-תיא
גדר דעתו לחזור ליום טוב שני ד-פג
גרם מלאכה ה-סח
הדלקת נר בטלה ה-סט
הוצאה ביו"ט במקום שאין חשש גניבה ת'א-תכב
הוצאה שלא לצורך ביום טוב ז-עו. ח-סז
היתה אשתו עמו בחו"ל מה דינו ביו"ט שני ד-פג
המעשן ביו"ט סגריות שיש עליהם כתב ת'א-תטז
זימן שנים ומצא אחד ת'א-תיא
חילוק בין מלאכה שדרכה להיות צורך אוכל נפש ושאין דרכה ז-עה
יו"ט ביהש"מ בעשיית מלאכה ת'ג-קח
יו"ט הוצאה שלא לצורך ת'ג-קיג
יו"ט שני בדעתו לחזור ת'ג-קיא
כבוי האש כדי שלא ישרף המאכל ז-עה
לגרר תפוחי אדמה על מגרר [ריב אייזין] ביו"ט ת'א-תיג
לדבק ב' נרות להדלקה במוצש"ק שחל בו יו"ט ח-ריז
להדליק נרות לברית מילה ביו"ט ת'א-תיב
להקטין הגז ביו"ט ת'א-תיט
למעך תפוחי אדמה מבושלים עם מכונה ת'א-תיד
לתקן נרות מקולעים [געפלאכטען] למוצש"ק שחל ביו"ט ח-ריח
מותר לנקות הנרות מהשעוה ביו"ט ת'א-תכ
מי שאינו מעשן אי מותר להדליק למעשן סיגריות ביו"ט ת'א-תיז
מכשירי אוכל נפש ה-סח
מלאכה שאצל"ג ביו"ט ז-עה
מלאכת אוכל נפש הותרה או דחויה ז-עה
נשים המברכות שהחיינו בשעת הדלקת נרות ביו"ט אין לשנות מנהגם ת'א-תקיז
קביעת יו"ט על נס של יחיד ה-עג
קבע זמן פרעון חוב ביו"ט מתי חייב לפרוע ה-רעז
קידוש על היין ביו"ט אי הוה דרבנן ח-לב
ר"ה אי חשיב יו"ט לענין פנים חדשות ח-רב
רפואה ביו"ט ה-עו
שכחה להדליק נרות יו"ט ב' אי קנסי' לה כבשבת י-נג
שליח חברה מא"י לחו"ל לזמן ידוע - דינו ליו"ט שני ד-פג
תוספת יו"ט ה-סד
תנור חשמלי להקטין או להגדיל ביו"ט ת'א-תכא
ראה מוקצה, עירוב תבשילין

יום כפור

אוכל בעיו"כ ומתעכל ביו"כ ב-סו. ג-פב
אחזו בולמוס מאכילין אותו אפי' דברים טמאים ז-פג
אי גזרינן ביו"כ שמא יבא לאכול ת'א-תקד

אי יש חצי שיעור ברחיצה ת'א-תקא
אי יש לסמוך על רופאי זמנינו שלא לצום ביו"כ ת'א-תקח
אי מהני תנאי קודם הברכה דהדלה"נ דיוכל לשתות עד שיקבל עליו קדושת היום ח-לא
אי שטן יש לו רשות להשטין ביו"כ ת'א-תקט
איסור יו"כ אם חל על דבר טמא ז-פג
איסור לאכול עיו"כ סמוך לחשיכה ת'א-תצח
איסור נבלה ואיסור יום כיפור איזה מהן חל ז-פג
אכילת עיו"כ סמוך לחשיכה י-פז
אכל כח"ש בעיו"כ והשלים ביו"כ אי חייב עליו ח-רלה
בדין עירוב והוצאה ביוהכ"פ ח-קיא
ביאור לסדה"י מוצאי יו"כ נהגו לפייס איש את חבירו ת'א-תצה
במנהג שנהגו אצלנו לעשות כפרות עיו"כ ת'א-תצד
בסכנת עובר אם מתענין ו-רד
הולך במדבר ומסתפק בהימים ת'ג-קכח
היוצא בו במנעלים אי חייב משום הוצאה ח-רז
חולה אוכל פחות מכשיעור ת'ג-קלג
חולה שאכל ביוה"כ ועברה הסכנה אי מותר עוד לאכול ת'א-תקג
חולה שיב"ס ואכל ועברה הסכנה ת'ג-קלא
חולה שיב"ס וצריך לאכול ביו"כ מאכילין אותו פחות מכשיעור ת'א-תק
חילוק בין חשיב"ס ומי שאחזו בולמוס ו-קיב
חילוק בין מצות אכילת מצה לאכילת עיו"כ ת'א-תצב
חל יו"כ בשבת לר"ל יהא חייב בכזית פת ת'א-תצו
חשיב"ס אם צריך לאכול פחות מכשיעור ד-עה
חשיב"ס ועברה הסכנה אם מותר לו לאכול ו-קיב
טבילת עזרא ביום כיפור ה-עה,קמה
טעם קריה"ת במנחה ביוה"כ ת'ג-קלט
יו"כ שחל בשבת ורוצה לקבל שניהם איזה יקדים ת'א-תצז
למה אין מברכין על אכילת עריו"כ ג-קעו. ד-עו
לקחת כדור לפני הצום שיהי' שבע ת'ג-קלב
לר"ל יהא חייב לאכול כזית ביו"כ שחל בשבת ג-קי
מי שאחזו בולמוס אי הוי כשוטה ופטור ממצוות ז-פג
מכניס אוכלין שלא בדרך הפה אם עובר ב-סו
מצוה להאכיל קטנים עיו"כ ת'א-תצג
נשים באכילת עריו"כ י-פח
סדר העבודה של הספרדים ת'ד-תט
סעודת עיו"כ וד' מינים הי מינייהו חשיב ח-רד
שבועת כ"ג קודם יוה"כ ו-קכד
שיטת רש"י באין מושיבין כה"ג בעיבור שנה ת'א-תקב
שלכד"א ביו"כ ה-עה
שעור חיוב יו"כ ז-פג

יוצא

יוצא דופן - אינו בכור ואינו נימול לח' ב-סו
יוצא מן הטמא - כשנעשה פירשא בעלמא ז-ז

יחוד

אם יש איסור יחוד באחזוה חבלי לידה ג-מח
אם יש איסור יחוד היום בדרכים ג-מח
אם יש יחוד במעלית ד-קפז. ו-רכה
אסור בפנויה שאינה נדה ב-כט
אשתו של נכרי אם משמרתו ד-קפט
באיזה מקום נאסר יחוד ה-קל
בא"א איסור יחוד הוי דאורייתא ג-מח
בחייבי לאוין ה-קכח
במכונית ו-רכה
בפנויה נדה ה-קכח
בת כמה מקרי שומרת לענין יחוד ט-רעו
דירה שיש בה ב' חדרים וכ"א בחדר אחר ו-רכח
חצי שיעור באיסור יחוד ו-רכד
יחוד עם שפחה ד-קפח
לצאת ברחוב עם בתולה לבדקה ורוצה לנשאה ת'ב-שא
אשתו בעיר אי מותר ליחד עם אשה אחרת ת'ב-שב
אמו או בתו אי חשובי שומר לענין יחוד ת'ב-שג
בן י"ג שנים ויש לו חבר שבא לביתו ואמו אלמנה בדין יחוד ת'ב-דש
בתקנה שלא ילך הבן אחרי אמו אלא לפניה ת'ב-שה
אי יש דין חצי שיעור באיסור יחוד ת'ב-שו

יחיד

שעשה בהוראת ב"ד ה-א

יחף

אסור לבן ישראל לילך יחף ת'א-צד

יין

הושיט יין לנזיר ואח"כ שאל על נזירותו אי פקע לפנ"ע למפרע י-קלט
זיעתן אי דינו כיין ב-א
יין לנזיר - בברכה ת'ג-מט
יין שלא בשעת הסעודה ת'ג-פד
יין שנגע בו מומר לחלל שבת ת'ג-ריג
מגיתו אי כשר לקידוש ולד' כוסות י-סז

יין נסך

יין מפוסטר אי נאסר במגע עכו"ם ת'ב-לד

א– מהד"ק חלק א' • **ב**– מהד"ק חלק ב' • **ג**– מהד"ק חלק ג' • **ד**– מהד"ק חלק ד' • **ה**– מהד"ק חלק ה' • **ו**– מהד"ק חלק ו' • **ז**– מהד"ק חלק ז'
ח– מהד"ק חלק ח' • **ט**– מהד"ק חלק ט' • **י**– מהד"ק חלק י' • **ת'א**– מהד"ת חלק א' • **ת'ב**– מהד"ת חלק ב' • **ת'ג**– מהד"ת חלק ג' • **ת'ד**– מהד"ת חלק ד'

כשנתערב בו י' חלקי מים ה-קה
מגע נכרי ביין צימוקים אחר שנצטנן ג-כד
מגע נכרי בצימוקים המתבשלים ליין ג-כד
מגלן שהמחלל שבת עושה יין נסך ת'ב-לו
נשארה שפחה לבד בבית מתי נאסר היין ד-קח
שתה סתם יינם ורוצה לקבל תשובה ת'ב-לז

יי"ש

וויסקי ששמים אותו בחביות יין אי מותר לשתותו י-קח,קט

ישוב

הדר בו יותר מחדשיים ועדיין לא בירך "ברוך מציב גבול אלמנה" אי מברך
י-עה

ישוב א"י

בזה"ז אי הוי מצוה ח-יא
יצא מא"י מפני הרעב ועבר הרעב אי חייב לחזור מיד ח-יב

יכיר

נאמן האב לומר זה בני בכור ד-קסד

ילד

מאומץ אסור להעלים ממנו מקור מחצבתו י-רו,רז
מאומץ לענין יחוס משפחה י-רה
נולד במחלה שיצטער כל ימיו בחיוב הוריו לרפאותו ט-ריז

ילדים

זוג העומדים להתגרש כיצד יחלקו הילדים ע"פ ד"ת ט-רצו

ים

איזה מים נקראים ים ט-שב

ים הגדול

מה נקרא ים הגדול ט-שב

ים של שלמה

איך מועיל החיבור הרי הוא קטפרס ז-קמז

יסורין

יסורין ממרקין - תפלה ת'ג-שנו

יעוד

בקטן ג-קפב,קפג. ז-רנב

יעלה ויבא

שכח לאומרה שחרית אם ישלימו לפני מוסף ח-קפא

יפת תואר

אם היתה בעולם ב-לז,לח

יצר הרע

בביאור המאמר הרואה שיצרו מתגבר עליו וכו' ט-שצה
בביאור המאמר יצרה אלבשה ט-שצה
עדות להינצל מהיצר הרע ט-רסח

יצרה אלבשה

אי אמרי' באיש ט-רנא
כשהתרוהו שלא יפרוש באבר חי ופירש ט-רנג
מביאה לביאה אי אמרי' ט-רנב

ירושה

אי בעי קנין ה-קצג. ו-רצב
אי עובר יורש ת'ד-שמג
אי יורשין בני ממזר שנשא שפחה ת'ד-שמא
אם הבת חייבת לחתום שמסלקת עצמה מן הירושה במקום בן י-רפ
באיה"נ ובפמשו"פ ו-רצ,רצב
גר שירש אביו ו-רצ,רצד
המעלים מהמאומצים מקור מחצבתם גורם להעביר ירושה דאורייתא י-רז
להוריש זכות שאינה ממון ו-רצב
לקרובי האם ת'ד-שלב
מלך שירש ס"ת אם יוצא בה י"ח ה-קפה,קפו
מת וחזר חי ע"י נס אי יורש אביו מה"ת י-תא
פרטי דינים בירושה ט-שכו
צוה להוריש נכסיו לנכד צדיק ו-רעט
צוה להוריש נכסיו לנכדי פלוני עד כמה דורות נקראים נכדים ז-רסו
איש המאומץ ולא ידע מקור מחצבתו מי יורשו ת'ב-שסז

ירושלים

אי יש מצוה לעלות לרגל לירושלים בזמן הזה ת'ב-תפב
איסור הוצאה בירושלים ה-סב,סג
אם היה מועיל בו עירוב ח-פב,פג,פד
אם עירבו בו ח-קיא,קיב,קעט
גנין ופרדסין בירושלים ה-לט
יריחו יש בה מקדושת ירושלים ת'א-ג

א- מהד"ק חלק א' • ב- מהד"ק חלק ב' • ג- מהד"ק חלק ג' • ד- מהד"ק חלק ד' • ה- מהד"ק חלק ה' • ו- מהד"ק חלק ו' • ז- מהד"ק חלק ז'
ח- מהד"ק חלק ח' • ט- מהד"ק חלק ט' • י- מהד"ק חלק י' • ת'א- מהד"ת חלק א' • ת'ב- מהד"ת חלק ב' • ת'ג- מהד"ת חלק ג' • ת'ד- מהד"ת חלק ד'

למה אין נזהרין לקרוע על חורבנה ו-קי
ממזר אסור להכנס בירושלים ב-כו
קדושת ירושלים כשנפלו חומותי' ה-סג
קדושתה בזה"ז ת'א-ד

ישוב אר"י

בזמה"ז ח-יא. ת'א-קצו
יצא לחו"ל מפני הרעב אי חוזר מיד כשהופסק הרעב ח-יב

ישיבה

בקביעות שכ"ל מהישיבות לבעלי בתים י-קנט
בת במקום אחיו ט-שכו
ישיבה על המשבר - מהו ז-קכו
ראה ישוב א"י, א"י

ישן

חיובו במצוות ה-ד. ת'ד-יב

ישראל

אינו נהרג על עובר ט-שכח
אע"פ שחטא ישראל הוא ה-רמד
לעולם יש ללמד זכות על ישראל י-קלח

יתום

בהנחת תפילין ת'ג-רפח
יתום קטן אחר אמו אם חייב אביו להודיעו כדי שיאמר קדיש ז-רב
לאו בני מחילה נינהו ת'ד-שיא

כאשר זמם

לו ולא לזרעו ולא לאשתו ג-קפב

כבד

המונח בשקית פלאסטיק מעל"ע אי חשיב כבוש י-פט
שנצלה בנייר אלומיניום ד-ק

כבוד

אין מכבדים בדרכים ו-קס,קסא. ת'ב-קכג
הנפגש בחבירו וכורעים זה לזה ת'ב-קכא
חייב לחלוק על רבו באיסורים ח-סג
כמה פעמים ביום חייב לעמוד בפני רבו ת'ב-קכ
ראה מפני שיבה

כבוד התורה

לוי ת"ח ליצוק מים על ידי כהן ע"ה ה-לב
עשה דכבוד התורה ו-קסב,קסג

כבוד ומורא אב ואם

אב שמחל על כבודו ו-קלד
אב שצוה לחלל שבת באיסור שבות ו-קנט
אשה נשואה אם מצווה במורא או"א ז-קנג
כבוד אביו רשע ו-קנט. ז-רסג
כבוד חמותו ז-קנה

כבוד ת"ח

המכבד למי שלמד מסכת אחת בשביל כמה מסכתות ח-רכה

כבוש

כבד המונח בשקית פלאסטיק מעל"ע אי חשיב כבוש י-פט

כבוש כמבושל

דג טמא שנשתהא במעי דג טהור מעל"ע ד-קא
יבש ביבש לא אמרינן כבוש כמבושל ד-קא
מהו יבש ומהו לח ד-קא

כביצה

אי נתקטנו השיעורים ח-קצד

כדור [רפואה]

לחולה לב אי מותר להוציאם בשבת ח-לח

כדרך אכילתו

הפסול בשלכד"א משום דלא מקרי אכילה או משום דאין כאן הנאת אכילה ח-ריא

כדרך הנאה

כשחייב בכ"ש אי חייב גם בשלכד"א ח-רלה

כהן

אבל אי יעלה לדוכן י-כז
אי לקי אלאו הניתק לעשה ה-רסו
איך חל איסור טומאה דנזיר על איסור טומאה דכהן י-קנב
אם יכול להשאל על תרומתו ה-רג
אם מוזהר על טומאה מדאורייתא בזה"ז ו-רה,רז
אם מותר לבקר חולים בב"ח ד-קמו. ו-רה,רז,רי
אם מותר להכנס לביה"ק במכונית [קאר] ג-קכג
אם מותר להכנס על הדרך שבין הקברים ג-קכג
אם מותר לו לזרוע תרומה טהורה י-קצט
אם מותר לישא מאומצת ת'ד-כ
אשת כהן מעוברת מהו ליכנס בבית הקברות ת'א-שיד

בהקו' אי כל קבוע כמעמ"ד היאך יוצא כהן לדרך ט-רכו
בעל מום אינו פסול לנשיאת כפים ג-כא
בעל מום אסור בנשים הפסולות לכהונה ב-כו
האיך טימא ר' ישמעאל את עצמו לרשב"ג ג-קכז
הלך למדה"י אשתו אוכלת בתרומה ה-רנב
העולה לדוכן ואין לו טלית כשר להתעטף בו י-קנח
חוששין לפגמו של ראשון ו-קצג
חזקתו בזמה"ז ת'ג-קסח
חלל שעבד עבודה בשבת ו-רלו
ישראל מברך במקום כהן ג-כח
כהן אוכל חולין אם התירו במפה ג-קצח
כהן בע"ת שנשתדך עם בע"ת והיא אומרת שנבעלה מלפני כן ט-תכה
כהן גדול אם מטמא עצמו לנשיא ג-קכז
כהן פצ"ד אם מותר בנשים הפסולות ג-רא
כהן שנשתמד וחזר בתשובה אם נפסל מקדושתו ג-כב
כהן שעבר ונשא אשה זקוקה ליבם ועכשיו רוצה האשה לחלוץ ט-רפד
כהני זמנינו היאך דנין אותן ת'ב-ער
כהנים זרזים הם ג-קצה,קצח,קצט. ת'ג-קנא
להטמא לספק אהל ו-ריא,ריב
להטמא לקרוב שחסר מחיים ג-קכא
להטמא לקרוב שחסרו אבריו הפנימיים, וחסרון בכמה ג-קכא
להטמא לקרוב שנהרג ג-קכא
להטמא לקרוב שנתחוהו לאחר מיתה ג-קכא,קכב
להעלותו לכהונה ע"פ אביו ו-רצג
נסיעתו באוירון ט-רכו
פסול גיורת לכהן ב-כג,כד,כה. ג-כב
קנא לאשתו ונסתרה ה-רנג
קראוהו לעלות לדוכן במקום שאין נו"כ כל יום ולא עלה אי עובר בעשה ח-טו
שנשא גיורת מה דין בניו י-רכג
ראה נשיאת כפים, פדיון הבן, קריאת התורה

כהן גדול

כה"ג שנפסל ומינו אחר תחתיו וחזר להכשירו ו-רצז
משביעין אותו לפני יוה"כ ת'ד-ריב
נשא אלמנה כשהוא הדיוט ונעשה כה"ג ט-רנד
שאירע בו פסול ת'ד-ריב

כוונה

היפך כוונה בשחיטה ה-פה
להוציא אחרים במצוות ה-עב
מצוות צריכות כוונה ה-עב

כוחו

זורה ורוח מסייעתו אי הוי כוחו ה-שב
כח כוחו ה-שב

כוס

בקידוש והבדלה לשתות כל הכוס בב"א ח-לג

כוס של ברכה

אם מותר לשתותו בב"א ח-לג
שתייתו ת'ד-נב

כופר

במדרשי חז"ל ה-קסה

כותית

כותית הנבעלת לישראל א"א קנאים פוגעים ט-רנא

כותל מערבי

אם הוא מביהמ"ק ת'ד-תה
לא זזה משם שכינה ה-כה
ליזהר שלא להשתמש עמה ת'ד-תד

כזית

אי נתקטנו השיעורים ח-קצד
באכילת רשות אי ג"כ סתם אכילה בכזית י-עח
מעילה בקדוה"ג אי הוי בכזית או בשוו"פ י-ערב,רעג
סתם אכילה האמורה בתורה אי הוי בכזית ג-צו

כח גברא [לנט"י]

בברזא ג-ב,ה
בעינן כח גברא לנט"י ג-ג
הטה חבית הוי כח גברא כל זמן ששופכת ג-ב,ה

כי יבנה בית חדש

ישן ותקנו ב-מג
מכר וחזר וקנאו ב-מג

כיבוד

אחותו הגדולה אי מחוייב לכבדה י-יג
בת קטנה אי שרי ליתן זריקה לאמה י-שז
דיני קדימה בכיבוד או"א ות"ת י-קנה
ואת לרבות אחיך הגדול אי מרבה כל האחין הגדולין ממנו י-יג

כיבוי

הגפרור לאחר שהדליק בו הנרות בע"ש אי שרי ח-לא
בהנ"ל לאחר הברכה, ואי מהני תנאי בזה ח-לא

כיבוס

ספוג בחוה"מ אי שרי ח-קצה

כיון שהגיד

כיון שהגיד אינו חוזר ומגיד בע"א באיסו' ה-קז,רסב,רסט

כל

אי כולו ממש משמע ג-כג
כל דפריש מרובא פריש ו-ריג
כל המקדש אדעתא דרבנן מקדש ה-רלט,רנב
כל העובר על דברי חכמים חייב מיתה - מה טעם ג-קי
כל העובר על דברי חכמים חייב מיתה ח-ז
כל העומד לשרוף כשרוף דמי ג-קנב,קס. ו-כט
כל ישראל בחזקת כשרות ד-ד. ז-קט
כל כבודה בת מלך פנימה ד-קכה. ט-רנ
כל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד
ב-יג,לג,מא. ד-רט. ה-פה,רפב,רפו. ו-ע,קכח
כל נדרי - שלא לפרש פירושו בציבור ג-קפח
כל קבוע כמחצה על מחצה ו-ריב
ראה דברי חכמים

כל כבודה בת מלך פנימה

אי קיי"ל כן להלכה ט-רנ
הזהירות בזה

כלאים

אם צריך לבדוק מזרונים [מאטראצען] מכלאים ז-קצח
בדין כלאים בציצית ו-א. ט-רכב
בן פקועה אי הוה כלאים עם חמור ת'ב-רכח
דבר שאין דרכו בהעלה ז-קצח
היכי תמצא שמותר לרכוב על סוס וחמור יחדיו ת'ב-רכו
המרביע דגים אי יש בו איסור כלאים ת'ב-רכז
חיוב בדיקת בגדים ז-קצח
מעיל גשם או כובע של שעטנז ת'ב-סז
סדין בציצית הוי שוא"ת ט-רכב

כלאי הכרם

אם לוקין על הנאתן ג-קיז
אם שייך בהן שביעית ד-רטז
זורע כלאים ליהוי התראת ספק דלמא הפקיר ג-קפה
חייבין עליהן שלא כדרך אכילתן ג-קיז
פטורין מן המעשר למאי נ"מ ג-קסז

כלב

האוכל ממה שאכל כלב י-רפב
לא יגדל אדם כלב רע ה-רצו,רצז

כלה

איסור לגלות פניה ת'ד-לז
הסתכלות בה ת'ד-לה

כלי

אויר מחיצות בכלי קונה מדין הגבהה ט-שנ
אין מחיצות כלי עשויין לאוירו ט-שנא
הגעלתו, כשנשתמשו בו בדבר מאוס ט-קסז
הגעלתו, כששטפון ביוב נכנס בו ט-קסז
זכוכית, להשתמש בו בשר וחלב בשטיפה בינתיים ט-קסח
חמץ, שמכרו בע"פ לגוי, טבילתו ט-קסח
טוסטער - טבילתו ט-קסב
טלפון לענין הגעלה י-צח
מזלג חשמלי [אינסטענד היטער] - טבילתו ט-קסו
סכין של שחיטה, טבילתו ט-קסג
טבילת קנקני סודה שנתרוקנו ורוצה להשתמש בהם י-קב
שדרכו לבלוע מגעולי נכרים, טבילתו ט-קסב
שלקחו מעכו"ם לסחורה, טבילתו ט-קסה
שעשאו העכו"ם למכרו, טבילתו ט-קסה
שקנה ישראל מומר מישראל וחזר הישראל ולקחן, טבילתו ט-קסה

כלי זמר

שמיעתם בחוה"מ ח-קפח

כלים

כלי אלומיניום חדשים אם צריכים הגעלה ז-קיב
כלי נייר אם נקראים כלים ז-קיא
כלי שמשתמשים בו רק פ"א אי הוי כלי ז-קיא
כליו של אדם קונות לו בכ"מ י-רצד
כליו של לוקח ברשות מוכר ז-קנז
ראה טבילת כלים

כלשהו

למלקות ה-עה

כמהין

איזה ברכה מברך עליהם ו-לט

כסוי הדם

אי נכון לכבד אשה בכיסוי הדם ת'ב-ה
ע"י הרוח ת'ד-ריד

כסוי הראש

מתי מתחיל חיובו ז-ב

כסף

טעם לקידושין בכסף ט-רצד
מדינה שפחתה כספה אי צריך לפרוע לפי הדאללאר י-רעח
שמיטת כספים אי הוי אפקעתא דמלכא י-רעו

כף

שעפ"ף לעפ"ל לענין שבת ת'ג-לו

כפיה

אמ"ע שמתן שכרה בצידה ו-רעד
אפרי' ורבי' ד-קנט
כופין על הצדקה ו-רעד
כפיה בגירושין ת'ד-קמז
כפיה מן הצד ת'ד-שעד
כפיה בשעת מ"ת ת'ד-שטו,שטז
כפיית האב לשלם להחזקת בניו ת'ד-רנז
סקרוקין ת'ד-שטו

כפרה

אשה שישנה עם ולדה במטה ומת ו-שטו
גרם מיתה לחברו ע"י שצערו ו-שטו
האומר שלא יקברוהו אין לו כפרה ד-קנ
כשעבר אאיסור דרבנן בשוגג ט-שמז
כשעבר על אלאו בשוגג ט-שסח
עבר אדרבנן בשוגג אי בעי כפרה ג-קי. ה-א. ו-רפ,רפא

כפרות

כפרה לקטן שעבר והגדיל ת'ג-כו
למה לא תקנו סמיכה על העוף בשעת כפרות ת'ב-תפ
סמיכה על התרנגול ת'ג-קכה

כרטיס

ביהמ"ד, להעולים לתורה אי שייך בורר בזה ח-מט

כריעה

בעלינו לשבח למה אינו כורע בפישוט ידים ורגלים י-לג

כרך

מהו ד-כג

כרמלית

אי מפסיק בין רה"ר לרה"ר ח-קטז
עיר בארא פארק דינה ככרמלית ח-קטז

כשרות

בשר שנמלח לאחר ג' ימים ונתבשל בטעות מה דין הכלים ת'ב-ט
כמה ענינים בהל' כשרות ת'ב-ח
מאכל הנעשה תחת השגחת אחרים להעיד שנעשה תחת השגחתו ת'ב-כז
רב המכשיר שחותם שנעשה תחת השגחתו ולא עשה אלא שליח ת'ב-כו

כתב אשורי

אי הוי של בני אשור ז-ח
ס"ת לפני עזרא אם נכתבו אשורית ז-ח

כתב רש"י

אי מותר לכתוב בכתב רש"י במקום שאינו נקי ת'ב-ריז
כותבין ספרי הלכה בכתב רש"י ולא כתיבה תמה ת'ב-ריח

כתובה

אי צריכה האשה להטמינה מפני בעלה ט-רצה
אי שרי לציירה ולתלותה על הכותל ט-רצה
אם צריך לפרש מנה ומאתיים ב-לה
ארוסה אם יש לה כתובה ג-קלד
בענין כתובת הקונסרבטיבים ב-לה
העוברת על דת משה בזה"ז אי יוצאת בלא כתובה י-רנג
טעות בכתובה ת'ד-רה
כתובה דאירכסא - נאמנות האשה ת'ד-קה
כתובה שנאבדה - להודיע לבעלה ת'ד-צו
כתובת מי שנכנסה לחופה ולא נבעלה ו-רמב
כתיבת תוארים בה ת'ד-קנב
למה תקנו כתובה לדעת ב"ש שאין מגרש בע"כ ד-רח
ממאנת שני' ואילונית הפסידו כתובתן א-ד
מסירתה בעדים ת'ד-צט
נוסף לו שם בחליו ת'ד-קב
נכנסה לחופה ולא נבעלה - כתובתה ו-רמב
עוברת על דת הפסידה כתובתה ו-רסא
עוברת על דת הפסידה תוספת א-ד

א– מהד"ק חלק א' • **ב**– מהד"ק חלק ב' • **ג**– מהד"ק חלק ג' • **ד**– מהד"ק חלק ד' • **ה**– מהד"ק חלק ה' • **ו**– מהד"ק חלק ו' • **ז**– מהד"ק חלק ז'
ח– מהד"ק חלק ח' • **ט**– מהד"ק חלק ט' • **י**– מהד"ק חלק י' • **תא**– מהד"ת חלק א' • **תב**– מהד"ת חלק ב' • **תג**– מהד"ת חלק ג' • **תד**– מהד"ת חלק ד'

עוברת על דת ובעלה יודע שמכשילתו ו-רסא
שוהה בלא כתובה ת'ד-פח
שכתבו בה תיבות עליו השלום על החי ת'ד-צז
שלא כתבה כהוגן ת'ד-קג

כתובים

אי כל מה שכתוב בתנ"ך מחייב שיהא חיוב לעשותו י-רמט,רנ

כתותי מכתת שעוריה

בטומאה ג-קנב,קנט,קס

כתיבה

אם יכול לברך ע"י כתיבה ז-ר
באיזה דיו מותר לכתוב גט ט-ש
באיזה עט מותר לכתוב גט ט-ש
בחוה"מ אגרת להוריו אי שרי אף שיגיע לאחר יו"ט י-קצו
המימר בכתב ט-שסא
חתן אם מותר לכתוב בשבעת ימי המשתה ט-רצג
כתיבה ע"י דפוס אי כשר לכתיבת סת"ם ט-שא
קול אי עדיף מכתיבה ט-שס

כתם

ראה נדה

לא

לא אתי דדבנן ומבטל דאורייתא ב-סב,סג,סז
להד"מ ת'ד-רעא

לא ילבש גבר

אם מותר לאיש לעשות נתוח לשם יופי ד-רמז
להלביש תנוקות מלבושי נקבה לזכר ז-מג
לא כתבינן מודעא אלא אמאן דלא ציית דינא ב-לה
לצאת לאיש במטריה של אשה ת'ב-סו
המיפה עצמו עובר על לא ילבש ועל לא תחמוד ת'ב-עב
בורית שיש בו ריח אי יש בו משום לא ילבש גבר ת'ב-עג

לא תחמוד

המיפה עצמו עובר על לא ילבש ועל לא תחמוד ת'ב-עב
מהו גדר של לא תחמוד ת'ב-תי

לא תחסום

גבי פרות המהלכות על התבואה ת'ד-שנו

לא תחנם

אסור לשבח עובד כוכבים ומעשיו ו-קטז
בהצלת נכרי ה-קמא
לא תעשוק - אי הוי לאו הניתק לעשה ג-קטז
לא תתגודדו ה-כח. ח-קנח. י-רפו

לא תענה

בפרטי דינים בזה ח-קלז,קלח,קלט

לא תתגודדו

ביחיד י-רפו
בעירוב ח-קנח

לאו

לאו הניתק לעשה ת'ד-ריט
אי בעינן שהלאו יהיה סמוך לעשה ה-רסז
אם כהן לוקה עליו ה-רסו
אם לאו אחד יכול לנתק ב' עשין ה-רסו,רסז
כשהלאו כולל יותר מהעשה ה-רצ
לא תעשוק אי הוי לאו הניתק לעשה ג-קטז
עשה שאינו שוה בכל אי מנתק לאו השוה בכל ה-רסז

לאו שאין בו מעשה

אי קיל מלאו הניתק לעשה ה-רסז
אפשר לעשותו ע"י מעשה ט-שסא
המפגל אי הוי לאו שאין בו מעשה ג-רלב
התדוהו שלא ינזור בביה"ק ונזר אי לוקה ט-רכב
עבר עבירה מרצונו אי מקרי ישב"מ ט-רכג
עקימת שפתיו הוי מעשה ג-רלב

לבוד

בטומאה ו-ריב
במכונית (קאר"ס) שאינם גבוהים ג"ט מן הארץ ח-קו

לבישה

ללבוש הכתונת קודם ואח"כ המכנסים ת'א-ה

לדידי

לדידי בנתן עדיפן מבני ד-רז

לוחות

איך היו נכתבים ג-קעה. ז-ח

לוי

ת"ח ליצוק מים על ידי כהן ע"ה ה-לב
שבט לוי אי נוחלין לעת"ל חלק בא"י ת'ב-תלה

לויה

מת שרוצים הקרובים לשרפו אי מותר ללוותו י-רג

לולב

אי צריך אגד ת'ד-ריד
אי שרי לטלטלו לאחר שיצא בו י"ח ח-רו,רמב
אם יש להשאיר את הכסוי האדום המחבר את העלים ג-נט
הא דבלולב של ע"ז ל"א זוז"ג ולישרי ח-רלח
הטבעת שעל הלולב אם חוצצת ח-י
היתה תיומת כשגדל ואח"כ נפסקה ג-נט
כיון דאין רה"ר בזה"ז למה אסרוהו בשבת ח-קמח
לולב תלושה אם אפשר שיעלה בו תמרה ת'ד-רטו
למכור לולב של שמיטה ת'ד-רצה
מים אי הוה חציצה בזה ח-י
נקטם ראשו ת'ד-ריג
צורת הלולב ג-נט
תיומת מהי ג-נט
ראה ארבעה מינים

לחם משנה

לחם משנה בחוה"מ ח-קצז (ו)
אין לו רק לחם אחד שלם אם יחתוך אותו לשנים ללחם משנה ת'א-רכח

לידה

המקשה לילד - לחתוך העובר במעי אמו ת'ד-שצד
זריקה ליולדות להקל היסורים ת'ד-שפא
להחזיק היולדת בשעת לידה ת'ג-רלז
להרוג האם ולהציל העובר ת'ד-שצו

ליל הסדר

ביאור בד' קושיות קודם הסדר בפסח ח-ריב

לילה

לא איברא סיהרא אלא לגירסא ת'ד-רפו
לילה לאו זמן ציצית ה-ד
לילה לאו מחוסר זמן ג-ריא

לימוד

אי עדיף להיות ראש ישיבה בביתו או לצאת ולחנך אחרים ת'ב-קמו
איזהו יותר חשוב, רבו הלומדו בקיאות או פלפול ת'ב-קמח
אם יכול האב לעכב בנו מללמוד במקום שרוצה ו-קנח
ביאור דברי רש"י לעולם ישלש שנותיו בלימוד ת'א-רנח
דרך הלימוד הנכון ה-קעז
חייב לשלש לימודו ה-קעה
לימוד תושב"כ בלילה בזה"ז ת'א-רנז
להקרים תלמיד אחד לחבירו ו-קסד
לימוד מאמגושי ה-קכג
לימוד תורה אחר המפיל ת'ג-מג
לימוד תורה בחנם ה-קעו
לימוד תורה עד היכן ת'ג-רפז
לימוד תורה עם יר"ש ת'ג-רס
ללמוד בדרך ניגון ו-קז
ללמוד תורה לעכו"ם ת'ג-קסד,רנה. ת'ד-שפג
ללמוד תורה שבכתב בליל שבתות וי"ט ת'א-רנו
מה חייב האב ללמד את בנו ד-קכ
מי שאין לו חבר אי ילמוד ביחידות י-קנו
מפי הרב דווקא ד-קנד
עד מתי בן מזורז קודם לאביו ד-קכ

לימודי חול

איסור לימוד לימודי חול בכלל ת'ב-קלב
באיסור ללכת לקאלעדזש ולימוד חכמת גוים בכלל ת'ב-קלא
בע"ת הרוצה לחזור ליוניברסיטה ט-תו
ללמוד ענגליש לבנים ת'ב-קלד
סופר סת"ם אי מותר לו ללמוד לימודי חול לחשוב מחשבות ת'ב-רכא

לכם

בן הסמוך על שלחן אביו אי צריך במצה שיהי' לכם ח-קצא
בעינן ראוי לאכילה א-א

למה

למה לי דכתב רחמנא לאו דגזל, דריבית, דאונאה ג-קטז

לעבור

לעבור עליו בב' לאוין - כשאינו לוקה ג-קטז

לעולם

לעולם בהם תעבודו ג-קא,קפא,רלד

לפני עור

בביטול מצות עשה ו-קלד
בדבר שהמכשיל אינו אסור בו ג-צז. ה-רפב
בדבר שחיוב המכשיל הוא בשיעור יותר גדול ג-צז

מפתח כללי לפי סדר הא"ב מי"ד חלקי שו"ת משנה הלכות

.במצוה דרבנן ו-קטז
בספק אם יעבור ו-קלג
בספק אם מכשילו ה-קב
בתרי עברי דנהרא ו-קלג
בתרי עברי דנהרא בעכו"ם ג-צז
הוֹשיט יין לנזיר ואח"כ שאל על נזירותו אי פקע לפנ"ע
למפרע י-קלט
המכשיל בב' עבירות אם עובר ב' ו-כב
המושיט פחות מכזית אבמה"ח לב"נ ג-צז
לתפור ולמכור בגדי נשים לא צנועים ז-קטו
מומר ומזיד - להפרישם מאיסור ז-קטו
נתכוון להכשיל ויצא לטובה אם עובר ו-קלג
עשה תשובה אם נתכפר המכשיל ז-נג

לקט

מאימתי כל אדם מותרין בלקט י-רפא

לשון הקודש

בחיוב אב ללמוד את בנו ט-רד
גבי מצות והגית ת'ד-שפג
לכתוב ספרי הלכה דוקא בלשה"ק י-קסד
מוציא ש"ש לבטלה אי דוקא בלשה"ק ח-ל
מעלתה ט-רד
מצוה לדבר בלשה"ק ת'ג-רנז

לשון הרע

המספר לה"ר באפי תלתא אם עובר ג-קעג

לשונות

לשון ארמית ת'ג-רנ
לשון עמים ת'ג-רעו,רעז

לשמה

קלף הנעבד בביח"ר עכו"ם בלי פיקוח ישראל י-קפד

מאבד עצמו לדעת

אי חייבין להצילו ח-נו. ט-שצט

מאומץ

העלמת מקור מחצבתם י-רה
לענין יחוס משפחה י-רה,רו,רז

מאכל

בדברי הזוה"ק שלא לבשל מיום ליום י-לד
להחמיר ולאוסרו כשמותר לאכלו מד"ת ט-קס
מאכל מן המקרר מזיק ת'ד-שצ
מאכל שהותר לכבוד שבת ת'ג-קעד
מאכל שעושים כמאכלי גוים ת'ג-רכב
קריאת שמו בשמות נכרים י-קיא

מבוי

אי סגי בעירוב או שצריך לתקן מבואות ח-קכג
להתקין צוה"פ כדי לתקן עירובין ח-קמו
נפק"מ בין שיתופי מבואות לעירוב ח-סד
עקום, הו"ל דין ג' מחיצות ח-קט
עקום, מוציא מדין רה"ר ח-קט

מבשל

פתיחת ברז מים חמים בשבת ח-נח

מגילה

באד"א או באד"ב ח-ו
בזה"ז דאין רה"ר למה אסרוהו בשבת י-קמח
בכרכים ספק מוקפין ו-יג
בן עיר שהלך לכרך ודעתו לחזור ת'ג-קנו
נאמרה לקרוא ולא לכתוב ד-צב
על מי חיוב יותר אשה או קטן בר דעת ד-פב
קטן בקריאת המגילה ז-צ
קריאת מגילה בטלפון וברדיו ד-פה,פו. ז-יג

מגלה

מגלה פנים בתורה ה-קסט

מגרש

לבנות מתחת למגרשי הערים ו-רעא
מגרש שהחזיקו בו רבים ת'ד-שסג
מצר שהחזיקו בו רבים ת'ד-שסו

מדבר

הנמצא בה ומסתפק מתי יו"כ ת'ג-קכט

מדליקין

מדליקין מנר לנר ה-ס

מדרש

אין לומדין הלכה ממדרש ב-מד

מהדרין

ברכה אנר של הידור ח-רכו

מודה בקנס

ואח"כ תבעוהו בב"ד אחר ז-רנט

מודעה

להדפיסה בעיתון הנדפס בשבת י-קמג
מודעה רב בשבועת סיני ת'ד-שעא

מוהל

המבטל מצות פריעה אסור לתת לו למול ט-תכב
כיבד למוהל וסירב וכיבד לאחר וחזר הא' והסכים י-קסז

מוחזק

מי הוא הנקדא מוחזק בחזקת ישראל ת'ב-רסח,רסט

מובר

כפהו למכור אי מקרי חמסן ט-שעז
שאמר לך איני רוצה למכור ט-שעז

מום

חילוק בין מום קבוע למום עובר ת'ד-ריז

מומר

אי אוסר בערוב כגוי ח-קעד
אי מותר לשתות מים מכליו של מומר ת'ב-כח
בעדות אשה במסיח לפי תומו ג-קמו
גירש אשה - מתי צריכה הבחנה ד-קעז
דינו בזה"ז ה-נה
דינו כישראל או כעכו"ם
ג-נד. ד-קסב. ה-רמד. ו-קלח,שיא. ז-ריא
הלוקח כלים ממומר אם צריכים טבילה ו-קלז. ט-קסח
כלים שעשה ישראל מומר א"צ טבילה ת'ב-כט
להלוותו ברבית ד-קיב. ה-רפב
להפרישו מאיסור ד-קיב. ז-קטו
לחלל עליו שבת ה-נח
לעלות לא"י ו-רצה
מומר או משומד שעשה תשובה אי צריך לטבול כליו ת'ב-ל
מומר לערלות ה-קעט
עשה תשובה, אם צריך טבילה ו-קלח

מוסף

גמר מוסף כשהגיע זמן מנחה מתי אוכל סעודה י-סב
הקדמת מוסף לשחרית ה-טז
טעה בחוהמ"ס בין מוסף יום ב' ליום ג' ז-עב
יאהרצייט בו ביום ויא"צ באמצע השבוע מי קודם למוסף
ד-קנג

נשים ופחותים מבני כ' בתפלת מוסף ו-סא

מוסר

אם מותר למסור למלכות מי שהודה שרצח ו-רפח. ט-שפ
דין מסירה בארה"ב ת'ב-תנא
דינו ועונשו ט-שלד. ת'ד-רסט,רעא
המוסר ישראל לערכאות בין בממונו ובין בגופו ת'ב-תנ
כשמוסר חבירו למשרדי המדינה ט-שכז
למסור חבירו לשלטון המס ו-שיג
למסור יחיד להריגה להציל רבים מהיזק ו-רפה
פסול לעדות ת'ד-קכא
רק במתכוין להזיק ת'ד-רעא

מופת

להתרפאות ברפואות המואפיתיות י-קיב

מוצאי ש"ק

בשר שנותר משבת חזון, אכילתו במוצש"ק
לתקן נרות מקולעים למוצש"ק שחל ביו"ט ח-ריח

מוקף גויל

הניכד רק ע"י זכוכית מגדלת ד-קכח

מוקצה

אם אסור בהנאה ד-צז,צח
אתרוג לאחר הנטילה ה-מז,עט
מוקצה לעכו"ם בשבת ה-מז
מרבה עליהם עצים מוכנים ג-קיד. ד-צז
סכין של מילה לאחר המילה ה-מז,עט
שלמטלטל אין עליו תורת כלי ה-מז

מור

שבקטורת אי הוי מותר בפיך ז-ו

מורדת

בדין היתר מאה רבנים ט-רצז
גדר מתי נקרא מורדת ט-רצז

מזבח

יש מועל אחר מועל בקדשי מזבח י-רעד
מיכאל עומד ומקריב נשמות הצדיקים ח-א
שנתקלקל, ותקנהו אם צריך חינוך ב-מג

מזוזה

אופן כתיבתו י-קצד

אי בעי ד' על ד' מרובעות ב-יז
אי חייב להעמיד מזוזה במקום שיגנבוה עכו"ם ת'ב-רכב
אין נותנים מזוזה לעכו"ם ז-קצו
אכסדרה במזוזה ה-קצו,קצז
ארון קיר במזוזה ד-קלט
בית הגזול ד-קלה
בית הפקר ד-קלה
בית השותפין ב-טז
בית התבן ומרתף ו-קפז,קפח,קפט
בית מתנה ע"מ להחזיר ה-קלה
בית שותפות עם עכו"ם ב-טז. ד-קלג
בית של משכון ה-קלה
בית שער חייב בב' פתחין ב-יז. ד-קלט
במקום שיכול לבא לבזיון ו-קצ
דירה שכורה אם חייבת מדאורייתא ד-קלד,קלח
דירת ארעי ו-קפה
דירת ארעי שדר בה יותר מל' יום ד-קלד,קלו
דלת אחד לב' חדרים מקום הנחתה ט-ריב
הוריד המזוזה ומחזירה אחרי ימים אם יברך ז-קפה
הוריד המזוזה לבדקה אם יברך כשמחזירה ד-קפד
הוריד המזוזות ונתערבו אם יברך כשמחזירן ו-קפח
הקנה שמונחת עליה יש לנקבה נגד השם ט-ריא
חדר בתוך חדר ד-קלט
חדר כניסה פחות מד' על ד' ב-יז
יוצא מהבית אם יכול להחליף המזוזות לפשוטות ז-קצ
יצא מהבית לזמן וחזר לא הוי תעשה ולא מן העשוי ו-קצה
כשיש ב' דלתות ומזוזת הדלת באמצע ג-קיב
כתבה בקובה או כזנב י-קצא,קצב
כתיבה ע"י דפוס אי כשר לכתיבת סת"ם ט-שא
להסיר המזוזה ממקום שפטור ממזוזה ז-קצז
מזוזה חובת הדר ו-קפז
מזוזת הדלת לפנים מהדלת היכן יקבע המזוזה ד-קמ. ז-קצה
מעוני הקיץ שדר בהם יותר מל' יום ד-קלד
מצוה לכתוב לעצמו המזוזה י-קפט
מצוה חיובית או קיומית ט-ריב
מרתף שפתחו משופע ג-קיב
נכנס לדירה ורוצה לשלם רק עבור מזוזות פשוטות ז-קפט
נמצאת המזוזה פסולה וקובע אחרת אם יברך ז-קפז
נפלה המזוזה אם יברך כשחוזר וקובעה ז-קפו
קבעה אחורי הדלת ד-קמ
קבעה בכותל ולא במזוזה ד-קמ
קונה בית בחו"ל אם חייב מיד ד-קלא
קופרטיב שיש לעכו"ם שותפות בו ד-קלג
שהשרטוט באלכסון י-קצג
שכר בית ואח"כ קנאו אם חוזר ומברך ז-קצב,קצה
שכר בית ונתן דמי מפתח אם חייב מיד ד-קלב
תעשה ולא מן העשוי ז-קצה. י-קצ

מזונות

חיוב האב במזונות בניו א-יד,טז,יז,יח. ת'ד-רנא,רנח
מזונות אשה אי הוי דאורייתא א-יב,יג,יד. ת'ד-רכו,רנא

מזיק

אי יכול לסמוך על הרפואה הממשלתית ט-שפה
בחור שהזיק לישיבה וחבירו יודע אי חייב להודיע ת'ב-שצה
דרך מעבר שהחזיקו בו רבים ועושה היזק לאחרים אי יכול לגדרו ת'ב-תנב
המזיק רוצה לשלם רק שלא יודיעו להראש ישיבה ת'ב-שצו
קטנים המזיקים פרחי הגנות ת'ב-תמז

מזלג חשמלי [אינסטענט היטער]

אי חייב בטבילה ט-קסו

מחאה

יש בידו למחות ולא מחה ת'ד-רנה

מחבת

בלעה מבב"ח אי צריכה הגעלה או ליבון י-צז

מחוסר זמן

אי קדוש בדיעבד ג-ריא,ריג
גדר פסולו ג-ריא
לילה לאו מחוסר זמן ג-ריא

מחזיר גרושתו

נשאת לישראל בערכאותיהם ב-כח
נשאת לעכו"ם בערכאותיהם ב-כח

מחט

כיון שעבר עלי' הגל טהורה י-קמז,קמח

מחילה

אי בעי קנין ו-סט. ת'ד-שיא
אי מהני בשתיקה ז-רסב
בדבר שאינו קצוב ה-רפד
בטעות ה-רפד,רצב. ת'ד-שכד,שסה
בנכרי ו-שה
חילוק בין מחיל ללא קפיד ז-רסב

מחיצה

אור אדום (רעד לייט) [רמזור] הוי מחיצה ח-רע
אי בעי' מחיצות דווקא בשבת ח-קא
אסור לעבור שם מדד"מ הוי מחיצה ח-עז,קא,קי
בביהכ"נ ת'ד-צה
בביהמ"ק ת'ד-כח
בחתונה ושאר סעודות ת'ד-צג
בידי שמים הוי מחיצה ח-קב
ברוקלין יש לה מחיצות לכו"ע ח-קב
יש בה מחיצה, לא הוי רה"ר ח-עז
מבוי עקום הו"ל דין ג' מחיצות ח-קט
מדאורייתא מהני ב' מחיצות ח-קנ
מחיצה לשם דירה ח-פא
מים אי הוי מחיצה ח-עט,קמא
מכוניות [קאר'ס] הנוסעות הוו מחיצה ח-פא
רכבת [עלעוויעטער] אי הוי מחיצה ח-קסג

מחיצה

חמץ הנמכר לעכו"ם אם צריך מחיצה ט-רכ
להבדיל בין המתים ח-קפג

מחיצה בביהכנ"ס

מה שיעורה ז-יב
מחיצה משום הסתכלות או משום תערובת ז-יב,יח,רטו

מחיית עמלק

על מי החיוב ה-ש

מחיקת השם

המוחק אות א' מהשם ו-קפג

מחנה לויה

בירור בדברי רש"י דהוה רה"ר ח-עג,קעז

מחצית השקל

בפחות מבן כ' ו-סא

מחשב

בדיקת סת"ם ע"י מחשבים ת'ד-רלד
הפעלתו מע"ש שיעבוד בשבת י-מט
בהנ"ל כשלפעמים צריך עזרת הישראל י-נ
לפסוק דינים על ידם ת'ד-רכח

מחשבה

שבועה במחשבה ט-שסא
תמורה במחשבה ט-שסא

מיגו

הפה שאסר אי הוי מדין מיגו ג-קנא

מיהו יהודי

ע"פ התורה ד-קסא,קסב. ז-רנ

מיכאל

עומד ומקריב נשמות הצדיקים ח-א

מילה

אב אם חייב למול בנו הגדול ז-קעב
אחר ח' ימים על מי החיוב ת'ג-ש
אי אוי משאצל"ג ה-רסז
אי הוי פקוח נפש ה-רלז,רלח
אי יש לטרוח להיות מוהל או סנדק ת'ב-קפה
אי יש מצוה למול בבית המדרש דוקא ת'ב-קפו
אי מצות מילה גדול או סנדקאות גדולה ת'ב-קעח
אי צריך להמתין ז' ימים מעל"ע אחר שהלך הירקות ת'ב-קסח
אי שפיר דמי להוליך התינוק במרחק כדי למולו ולהחזירו מיד אחר הברית ת'ב-קעט
איזמל חדש בכל פעם ת'ג-שיא
אם האם חייבת במילת בנה מדין ב"ד ד-קפב
אם מותר לישראל לעשות פריעה לעכו"ם ב-לט,מב
אם מצוה על האב לעשות חיתוך בעצמו ז-קסז
אסור להכין המאכל בלילה ולהשימו על השלחן לסעודת ברית למחר ת'ב-סד
אסור לחתוך עור הפריעה עם הערלה והעושה כך מבטל מצות פריעה ו-קעא,קעב,קעג,קעד,קעה,קעו,קעז. ז-קעב. י-קסח,קסט
אסור לתת למול להמבטלים מצות פריעה ט-תכב
אשה מהי למול בשבת ז-קעג
באור התיבה "מל" "פרע" י-קעה
בברית מילה שמכבדין לכמה אנשים בהבאת הילד ת'ב-קעז
כשכבר קברוהו אי פותחין קברו למולו י-קעג
ביאור לשון הרמב"ם אפשר למול אחר זמן ת'ב-קסה
ביומא דעיבא ה-רלד
במ"ע דביום השמיני ימול י-קע
במילת בני קטורה ב-לט,מב. י-קעט
בנו מן הנכרית ת'ג-שיב
בנוסח הרחמן הוא ישלח לנו וכו' ז-קסט
בני קטורה במילת עבדיהם ה-קפב
בני קטורה שנתערבו עם בני ישמעאל חייבים במילה י-קעח

בענין מציצה אי הוה חלק מהמילה ת'ב-קפב
ברהמ"ז בברית ת'ג-שיט
ברית מילה בצום גדלי' מהו לאכול על הברית ת'א-תס
ברית מילה בשבת ת'ג-עז
ברכה עובר לעשייתן ת'ג-שכג
גדרי מצותה ת'ג-ש
דם המילה מכפר כקרבן ת'ד-שצא
דעת הפוסקים דפריעה בצפרנים מה"ת ת'ב-קעו
ההוא ינוקא דאשיתפיך חמימי' ז-נט
הותרה או דחויה גבי מילה בשבת ת'ג-עז
המוהל שמל ופורע כהלכה כאילו קיים תרי"ג מצות ת'ב-קסג
המל ילד מאומץ [אדאפטירט] כיצד יברך ד-קע
המל צריך להוציא דם ברית ת'ב-קעג
חיוב ב"ד למול כשהאב בבית האסורים ט-שעט
חיוב האב למול בנו ה-קעט. ו-קסט
חיתוך ופריעה ב' מצוות נינהו ז-קסז. י-קעד
חתך יותר מהצריך חייב משום חובל ז-קע
חתך עור הפריעה עם הערלה בשבת חייב ז-קע
טעם דבמילה בשבת לא גזרו שמא יעבירנו ת'א-תפג
יוצא דופן אינו נימול לח' ב-סו
יתום מן האב ר"ל מי מברך ברכת להכניסו ת'ב-קפג
כוס לסנדק ת'ד-נב
כיבד למוהל ולא הסכים וכיבד לאחר וחזר הראשון והסכים י-קסז
כל חום שיש לילד או אנטיביאטיקא לענין מילה ת'ב-קסט
כן יכנס לתורה לחופה ולמעש"ט ד-קכו
כסא של אליהו ת'ג-שיט
להביא איזמל לצורך יו"ט שני ת'ג-קיב
להדליק נרות לברית מילה ביו"ט ת'א-תיב
להיות מוהל בברית מילה בי"ז בתמוז וההורים עשו סעודה ת'א-תסא
להשתמש במלקחיים להפריד עור הפריעה ו-קעח
לחתוך עור הפריעה יחד עם עור הערלה ת'ב-קפא
ליתן מציצה למוהל בר"ה ת'א-תעו
למ"ד מילה כשרה בעכו"ם אמאי דוחה שבת י-קעא
למ"ד קטן מוליד אם חייב במילת בנו ד-קפו. ו-קע
למול עכו"ם לשם מצוה אי שרי י-קעו
לעשות הפרדה מעור הפריעה בשבת ת'ב-קע
מוהל וסנדק, איזה עדיף ת'ג-שכ
מוהל לקחת שכר מצוה ת'ג-שט
מוהל שאינו מל אלא פורע ת'ג-כט
מוהל שלוקח ממון ת'ג-כח
מוהל שעושה ברית שלא כהלכה אם צריך למחות ת'ב-קסב
מילה בשבת בשנים ת'ג-שב
מילה בשבת ע"י גוי ת'ג-עט
מילה דוחה שבת מפני חיוב האב או הבן ז-קעג
מילה לחולה ת'ג-שיא
מילה שלא בזמנה אי הוי משאצל"ג ג-קכה
מילה שלא בזמנה אי יש ענין להקדים ולזרז ת'ב-קפד
מילה שלא בזמנה ביום ה' ז-קעד
מילת בנו ת'ג-צו
מילת גר ראה גר
מילת נפל אי דוקא כשנולד חי י-קעב
מילת נפל אינה מעכבת בפסח ג-קע
מל בלילה ג-קד. ז-קעט
מל ולא פרע בשבת ה-סא
מל ונחתך גם עור הפריעה ונשאר קצת אי מותר לקורעו בשבת ת'ב-קעא
מל שלא בזמנה בשבת אי צריך הטפת דם ברית ב-יג. ג-קד
מל שלא בזמנו בשבת אי הוי מקלקל ב-יג
מל תוך ח' ג-קד
מנ"ל לר"ש למילף ממילה דמקלקל בחבורה חייב י-קעז
מנלן שזר מותר לחלל שבת לצורך מילה ז-קעג
מצוה על ב"נ למול הקטנים ו-קסט
מציצה אי שייך דוקא למוהל ת'א-תעז
מציצה בפה ת'ג-שיג,שטו,שטז
מראה ירוק אם יש לשפוט למראה עיני המוהל או צריך לאבאראטאריא ת'ב-קסז
מתו אחיו מחמת מילה אי יש תקנה למולו ע"י לייזר ת'ב-קעד
מתי מברך על המילה א-ח,י. ז-קסו
נוסח ברכת להכניסו וכו' ז-קסו
נמול ע"י מחלל שבת אם צריך הטפת דם ברית ה-קעט
נשים במצות מילה ט-רח
נתינת שם ת'ג-שכא
סכין של מילה אחר המילה אי הוי מוקצה ה-מז,עט. ח-רמב
סעודת ברית במאכלי חלב ת'ג-שיט
סעודת ברית במאכלי בשר ת'ד-שצא
סעודת בשר בוואך נאכט במוצאי ט' באב הנדחה ת'ב-סג
עור הפריעה שחזר ת'ג-שיא
עכו"ם אי רשאי למול לשם מצות מילה ת'ב-קפח
ערל שמתו אחיו מחמת מילה מתי ימול ת'ב-קפ
פריעה בלילה ו-קעו
פריעה דוחה שבת ו-קעא,קעב,קעג,קעו
פריעה צריכה צפורן ז-קעא. י-קסח,קסט
ציצין המעכבין במילה בשבת ה-סא
ציצין שאינן מעכבין - לחזור עליהן בחול ז-פח. ח-רמו
קטן שיש לו צהבת ת'ג-שה
שבת דחויה או הותרה אצל מילה ג-מב
שליחות במילה ה-רעט,רפא. ט-שעט

א– מהד"ק חלק א' • **ב**– מהד"ק חלק ב' • **ג**– מהד"ק חלק ג' • **ד**– מהד"ק חלק ד' • **ה**– מהד"ק חלק ה' • **ו**– מהד"ק חלק ו' • **ז**– מהד"ק חלק ז'
ח– מהד"ק חלק ח' • **ט**– מהד"ק חלק ט' • **י**– מהד"ק חלק י' • **ת'א**– מהד"ת חלק א' • **ת'ב**– מהד"ת חלק ב' • **ת'ג**– מהד"ת חלק ג' • **ת'ד**– מהד"ת חלק ד'

שני מוהלים בשבת ו-קעא
תינוק הנולד סומא אי חייב במילה ת'ב-קסד
תינוק שהוא געל [צהוב] ו-קעט. ט-תכא,תכג
תינוק שנפלה בו צהבת [געל] מהו למולו ת'ב-קסו,קעב
ראה עבד כנעני

מילי

מילי לא מימסרי לשליח ז-ר

מילתא

מילתא דעבידא לגלוי' - בממון ב-כד

מים

אדים [זיעה, קיטור] אם הם בכלל מים ב-א. ג-צא
אי הוו חציצה לתפילין ה-ט. ח-י
כנ"ל, בלולב ח-י
אי הוו מחיצה ח-עט,קמא
איזה מים נקראים ים ט-שב
ברז שמימיו מגיעים ע"י עלעקטרי אם מותרים בשבת ח-מה,מו
השותה מים לרפואה אם מברך ו-מד
מים שברעדיאטאר חשיב כלי ראשון או שני ח-מה,מו
מלח אי הוי כמים או כמי פירות ב-א
נשתהו בביהכ"ס ה-ב
פתיחת ברז מים חמים בשבת ח-נח
מי חטאת חולדה ששתתה מי חטאת נפסלו ג-רכג
פסול מלאכה והיסח הדעת ג-רכג

מי פירות

איזה ברכה מברך עליהן ה-לח

מי רגלים

אם אוסרים רק דרך פי האמה ב-סה,סו,סז
מי שמטפטף תמיד אם מותר להתפלל ב-סא,סב
שותתין אי הוי דאורייתא ב-סג,סד,סה,סו,סז

מי רגלי בהמה

מי רגלי בהמה טמאה ז-ז

מין

אם להתפלל עליו שישוב בתשובה ג-כט
הקורא לחבירו או אדם מישראל מין או אפיקורס ת'ב-רנ

מינקת

אי יש דין מינקת כשהילד יוצא דופן י-קכו

מיעוט המצוי

מיעוט המצוי מהו ז-צט

מיץ

סחיטת תפוזים בשבת לעשות מיץ ח-נ
כשסוחטים על מאכל ח-נא
זב מאיליו אי מותר לשתותו בו ביום ח-נב

מיתה

אי חיישינן למיתה ה-קעא. ו-רכב
אי שכיחא ב-מח
הלב או המוח פסק מלפעול אי הוי מת ז-רפו
זמן קביעת מיתה באדם ת'ג-שעב
להקל יסוריו ע"י קירוב מיתתו ט-ת
להתפלל על חולה מסוכן המתייסר שימות י-רב
מה היא מיתה ע"פ ד"ת ז-רפו
מיתת הבעל בב"נ אי מתרת אשתו ט-תכ
מצית עצמו ועי"ז גורם שיהרג חבירו ט-שפב

מכונית [קאר]

אי יש בו איסור הוצאה ח-צו
אינה גבוהה יותר מג"ט ואמרי' לבוד ח-קו
היושב בו אי צטרף לס"ר ח-עה,צו
הנוסעת, נעשית מחיצה ח-פא
תחתיה הוי רה"י ח-קו

מכין

מכין אותו עד שתצא נפשו - אי הוי ממש ז-קטו

מכירה

מכירת בהמה לגוי ת'ג-רכב
מכירת העונש על עבירה ה-קעד
מכירת חמץ בתבואה מחומצת ת'ג-רכב
מכירת חמץ כשהשליח לא עשה שליחותו ת'ג-קא
מכירת ס"ת לישא אשה כשקיים פ"ו ה-רי

מכס

אחריות על שמירת חפץ המחויב במכס ת'ד-שמה
לקח חפץ להעבירו במכס ונאבד אם חייב לשלם י-רחצ
ניתן לו חפצים להעבירם במכס, ובשעת הבדיקה אמר שאינם שלו וגרם להיזק עי"ז ת'ב-תמ
אי מותר להבריח המכס ת'ב-תמה

מכתבים

ברכות או דברי תורה הנשלחים על הדואר ת'ב-רא

מכתבי חול אי מותר לכתוב בראש המכתב ב"ה ת'ב-רב

מלאכה

אי הוי הפסק ח-כ
בין הדלה"נ בע"ש להברכה ח-לא
אי מהני תנאי ח-לא
בשבת ע"י גרמא ח-מו
המותרת לעכו"ם לעשותו לישראל בשבת ח-לד
לנשים בחוה"מ אי שרי ח-קצה
לנשים בימי הספירה אי יש להחמיר ח-רטו,רטז

מלאכה שאינה צריכה לגופה

אנסוהו לחלל שבת אי הוי משאצל"ג ג-מג. ד-נ. ה-ס
חילול שבת בצבא אי הוי משאצל"ג ט-שלט
מילה אי הוי משאצל"ג ה-רסז

מלבוש

צורת המלבושים ושינוי הלבוש ממנהג אבות י-קטו
ללבוש לרופא בבית חולים מלבושים שיש עליהם שו"ע ת'ב-מג
ראה ובחוקותיהם

מלוה ולוה

מלוה על המשכון איזה שעבוד יש לו ד-ריד
מלוה על המשכון ומכר השט"ח אם יכול למחול ד-ריד
קבע זמן פרעון ליו"ט מתי חייב לפרוע ה-רעז

מלח

אי הוו כמים או כמי פירות ב-א
בטעם התוס' להניח מלח על השולחן י-מח

מליח

מליח כרותח ד-ריט

מליחה

בשר שנמלח לאחר ג' ימים ונתבשל בטעות מה דין הכלים ת'ב-ט
הוצא הדם ע"י מכונה במקום מליחה ד-צט
מליחה מה פעולתה ד-צט. ו-קכז. ז-קב
מליחת בשר טחון ו-קכז
מרטו עופות ע"י מים קרים אם אפשר למלחן אח"כ ז-קא
מריטת עופות ע"י חומרים כימיים ז-קב

מליקה

אי הוי שחיטה או נבילה אלא שהותרה ט-תכד

מלך

אי יוצא בס"ת שירש מאבותיו ה-קפה,קפו
באיזה ס"ת הוא לומד ה-קפה,קפו
מצוות כתיבת ס"ת אי דייקא לאחר התמנותו ה-קפד
בדין מלך לא מייבם ולא חולץ ת'ב-שסה

מלכות

אין להרהר אחר המלכות ט-שכא

מלכיות

שמע תקיעות דזכרונות אי י"ח דמלכיות ח-רא

מלמד תשב"ר

דינו כפועל ה-רפח
בתקנת ריב"ג להעמיד מלמדין בכל עיר ת'ב-תיא
מלמד אי יכול לעשות צילומים בשביל הילדים מספר שכל הזכויות שמורות ת'ב-תיד
מלמד תורה שמתפלל עם הילדים כיצד ינהוג לעצמו ת'ב-תטו

מלקות

אם לוקין אהנאת בשר בחלב ג-קיג
אם לוקין על דבר הנלמד באם אינו ענין ג-קטו
בטעם כעיקר ג-קט
בעובר אמ"ע לוקה מ' חסר א' י-רלא
כלשהו למלקות ה-עה
המקדש חייבי לאוין אמאי ל"א דהוי התראת ספק ח-מג
למה אין לוקין אח"ש בגניבה ו-שג
נדר אנגיעת רצועה אי פטור ממלקות י-רלב
ע"פ עצמו ג-קפו

ממזר

איסור מזר אם הוא מצד קדושת ישראל היתירה ב-כד
אין לחוש להוצאת לעז ממזרות בלי עדים ת'ב-רעז
אם יש לחוש למזרות בבעלי תשובה ז-ריד
אם להתפלל עליו כשהוא חולה ה-קפא
אסור להכנס לירושלים ב-כו
אשת איש שזנתה ואין עדים אי הוי הולד ממזר ד-קנח
בן הנדה אי הוי ממזר ו-ריז
הזרעה מלאכותית מפסולים אי הוי ממזר ד-קס
זינתה וחזרה בתשובה אם הורגים העובר הממזר י-שב
למה נאסר הבן בעוון האב ז-רטז
ממזרת אם אסורה משום חללה ב-כד,כה
נאמנות האב על בנו שהוא ממזר י-רמג
סוד טהרתו ג-קח

מן המותר בפיך

איסור שנשתנה לעפרא בעלמא אי הוי מותר בפיך ז-ז
חלזון אי הוי מהמותר בפיך ז-ז
למשוח הרצועות בשמן טמא לעבדן ז-ו
לעבר עור התפילין בצואת כלבים ז-ו
לתקן בתי תפילין בדבק בהמה טמאה ז-ו
מור שבקטורת אי הוי מותר בפיך ז-ו
משי לא הוי מותר בפיך ז-ו
עבוד העור אי בעי מותר בפיך ז-ו
צבע של תפילין אי בעי מותר בפיך ז-ו

מנהג

מנהג המובא בתנ"ך אי הוי דין א-יד,טו,טז,יז
המשנה ממנהג למנהג ו-קכ
להתחפש ולחזור על הפתחים בפורים ג-ס
מנהג לחלק עיו"כ לעק"ך עם יי"ש ת'ג-קכ
מנהג לקוץ שערות נשים ת'ג-רמג
מנהג עוקר הלכה ה-עג. ו-נז. ת'ד-שי

מנחה ומעריב

גמר מוסף כשהגיע זמן מנחה מתי אוכל הסעודה י-סב
דעביד כמר עביד ו-מט
המבדיל קודם מעריב במוצש"ק אי מדליק נר י-סא
התפלל מעריב ואח"כ שמע קדושה דמנחה ו-נא
זמן תפלת מנחה עד צה"כ ז-לב
טעימה קודם מעריב ד-ל
טעם שעושים סעודת פורים אחרי מנחה ח-רלב
לא התפלל מנחה ומצא ציבור מתפללים מעריב ו-מח
לא התפלל מנחה ושמע ברכו דמעריב ו-נ
מקומות שאין אומרים רצה במנחה ובמעריב ג-יב
תחנון בתפלת המנחה אם אומרים ח-כח
תפלת ערבית רשות ה-קסג

מנין

בהא דתשעה וארון מצטרפין י-כ
בן א"י אם מצטרף למנין בני חו"ל ביו"ט ב' י-כא
מחללי שבת ר"ל אי מקרי תפילה בציבור י-טו

מנעלים

היוצא בהם ביוהכ"פ, לענין הוצאה ח-רז

מנקת

קביעת וסת תוך כ"ד חודש ללידה ה-קלט

מסוכנת

גדר מסוכנת י-פג
נפק"מ בין מסוכנת לטריפה ט-קנב
ע"י בני אדם ט-קנא

מסים

העלמת מסים ו-שיג
למסור חבירו לשלטון המס ו-שיג

מעבירין על המצוות

במצוה מן המובחר אם מעבירין ח-ו
כנ"ל, בהידור מצוה ח-ו
כנ"ל, בחביבה מצוה בשעתה ח-ו
ראה אין מעבירין

מעוברת

נתעברה בזנות אם מותר להרוג העובר י-שב
מעוברת מתי הוי מסולקת מן הדמים ת'ב-עה
ראה וסת

מעות

המונחים בטלפון ציבורי אם זכה בהן הטלפון קאמפ' י-רצט
כנ"ל, כשמונחים בקופת רמבעה"נ י-רצט
תשלום שכר מחנה קיץ ממעות מעשר י-קסה

מעות קונות

במטלטלין ה-רלט,רמ
נשרף אחרי קנין מעות אם יכול לחזור ז-רסב
קנה במעות לדבר מצוה אם העמידו דבריהם ז-רסב

מעילה

מעילה בחפצי הקדש ת'ד-שיח

מעקה

לא בנה מעקה ונפל אחד ומת ו-שטו
מי חייב במעקה השוכר או המשכיר ד-רמד
מצות מעקה בחו"ל ד-רמג
מרפסת אי חייבת במעקה ט-שצט
אי חייב בדין מעקה למדרגות הבית ת'ב-תסו

מעריב

ראה מנחה ומעריב

א– מהד"ק חלק א' • ב– מהד"ק חלק ב' • ג– מהד"ק חלק ג' • ד– מהד"ק חלק ד' • ה– מהד"ק חלק ה' • ו– מהד"ק חלק ו' • ז– מהד"ק חלק ז'
ח– מהד"ק חלק ח' • ט– מהד"ק חלק ט' • י– מהד"ק חלק י' • ת'א– מהד"ת חלק א' • ת'ב– מהד"ת חלק ב' • ת'ג– מהד"ת חלק ג' • ת'ד– מהד"ת חלק ד'

מעשה ידים

דבוגרת אי הוי לעצמה — י-רכה

מעשר כספים

בזמה"ז — ת'ג-שנג
לבני כולל — ת'ד-שכג
לקנות בבאזאר לטובת ישיבה במעות מעשר — ו-ר
לקנות ספרים במעות מעשר — ו-קצו,קצז,קצח,ר
לשלם שכר מחנה קיץ ממעות מעשר — י-קסה
מעות מעשר ממתנה שקיבל — ו-קצט
מתמיכת אביו — ת'ג-שנו
עשר בשביל שתתעשר — ו-רא,רב
שכ"ל מכספי מעשר — י-קנט
ראה צדקה

מעשר שני

אי שרי לשאול אהפרשה כששכח לברך ושוב להפריש בברכה — י-קצו,קצז
חוץ לירושלים אי הוי דשיל"מ — ז-קנ
מנהג א"י לפדותו על פרוטה — ט-ריג,רטו

מפטיר

ראה הפטרה

מפני שיבה

כבוד זקן בממונו — ו-קס
כשהחכם עומד ומדבר עם מישהו — ז-קנב
ראה כבוד התורה

מפקחין עליו הגל

בגוסס — ט-ת

מפרכסת

אי הוי בר העמדה והערכה — ה-פד
אי הוי כחו — ה-פד
אי מותר לב"נ — ד-צד. ה-פד,פה,פז
מגלן דמותרת לישראל — ז-צח
מפרכסת אי דינה כמתה לענין בליעה — ת'ב-א

מפתח

אופן טלטולו בשבת — ח-קס

מצבה

שיש עליה דמות צורה — ת'ג-רטז

מצה

אוכל מצה שמורה כל ז' מהו לאכול פשוטים אחרון של פסח — ת'א-שנט
אוכל מצה שמורה מהו לצרף מצה פשוטה ללחם משנה — ת'א-שנח
אי בעינן טעם מצה — ז-סח
אי בעינן לכם בבן הסמוך על שולחן אביו — ח-קצא
אכילת מצה שלכד"א — ו-עה
אכל מצה בלי ברכת המוציא — ו-ק
ביאור הירושלמי האוכל מצה ע"פ כבא על ארוסתו — ת'א-שעד
האוכל מצה ערב פסח מכין אותו עד שחצא נפשו — ת'א-שעא
האופה מצות ומצרף לחלה כיצד יעשה — ת'א-שסו
הנוהגים שלא לאכול מצה מר"ח ניסן ואין לו לחם משנה אחר — ת'א-שעג
הנזהר מלאכול מצה שרוי' [געבראקט] אם מצטרף לזימון עם האוכלים — ת'א-קס
הנזהר מלאכול מצות מאשין אי מותר לאכול אצל מי שלא נזהר — ת'א-שס
חילוק בין מצות אכילת מצה לאכילת עיו"כ — ת'א-תצב
כפוהו ואכל מצה — ו-ק
לאפות מצות קודם עלות השחר עם מים שנשאבו קודם שקעה"ח — ת'א-שסד
לישת מצות באגן של נחושת — ת'א-שסז
למה לא גזרי' שמא יעבירנו — ו-קא
מי שאינו אוכל מצות מאשין אי מותר למוכרן למי שאוכל — ת'א-שמה
מים שלנו אי צריכין כלי זכוכית דוקא — ת'א-שסג
מצה עשירה בא' דפסח — ו-קד
מצה שנתקפלה בשעת גלגול — ת'א-שפט
מצוה לאפות מצות מצוה בעצמו — ת'א-שפח
ע"פ שחל בשבת אימתי אופין מצות חובה — ת'א-שפז
שאיבת מים שלנו מן הברז בשעת הדחק וצ"ע מה ששמים כלארין במים — ת'א-שסב
שלא להוסיף על הבצק לאחר שנחתך — ת'א-שצ
שפכו מים הרבה בקמח מותר להוסיף קמח קודם לישה — ת'א-שסח
תערובת חמץ ומצה לצאת י"ח — ה-סח

מצוה

אי הוי איסור גברא או איסור חפצא — ג-קסא
אי יש בל תוסיף במצות דרבנן ובתקנותיהם — ת'א-תקכד
אי יש כח ביד חכמים לאסור דבר המפורש בתורה להיתר — ת'א-תפב
איזה נקרא בר דעת לצרף למנין וכל דבר שבקדושה

א– מהד"ק חלק א' • **ב**– מהד"ק חלק ב' • **ג**– מהד"ק חלק ג' • **ד**– מהד"ק חלק ד' • **ה**– מהד"ק חלק ה' • **ו**– מהד"ק חלק ו' • **ז**– מהד"ק חלק ז'
ח– מהד"ק חלק ח' • **ט**– מהד"ק חלק ט' • **י**– מהד"ק חלק י' • **ת'א**– מהד"ת חלק א' • **ת'ב**– מהד"ת חלק ב' • **ת'ג**– מהד"ת חלק ג' • **ת'ד**– מהד"ת חלק ד'

ולקיום המצות ת'ב-תכג
אין עושין מצוות חבילות חבילות ו-קה,שט
אינו תלוי בזמן ובמקום אלא נוהג עולמית ח-קנט
איסור אכילה קודם קיום המצוה ו-סג
איסור להפקיע עצמו ממצוות ח-יא,רכח. ט-רכו
אכילת מצוה שלכד"א ה-עה
אם חייב לנוד לעיר אחרת לקיים מצוה י-עד
אם יש במצוות חזקה וירושה ד-רלז
אם יש מצוה לתקן עירובין ח-סד,צ
אנוס מלקיים מצוה בלילה אי מותר ביום ת'א-קצ
אתי רשות ומבטל מצוה ה-סה
בדין חצי שיעור במצוה ת'א-שצד
בדין כלאים בציצית ט-רכב
בדרשה דנשים פטורות ממ"ע שהז"ג מהקישא דתפילין ת'א-תפה
בהידור מצוה אי יש לחלק בין עשיר לעני ת'א-תקכג
בהכנה למצוה ת'ב-רצב
ביאור הא דאחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין ת'א-תקיג
במה שאמרו כיון שנעשה בה מצוה אחת יעשו בה שנית ת'א-שלג
בן נח שרצה לעשות מצוות לקבל שכר י-ג
גזל ונתייאשו הבעלים אי יי"ח ח-רלט
דיחוי אצל מצוות ת'ד-ריד,רטז
החוטף מצוה מחבירו ו-נט,שיב
החוטף מצוה שמשלם י' זהובים מדין או קנס ט-רפ
הטעם שהחוטף מצוה משלם י' זהובים ט-רפא
הידור מצוה ואיסור שהיית מצוה מה עדיף ח-ו
הידור מצוה לאחר קיום המצוה ח-רמו
הליכה לדבר מצוה אי הוי בכלל המצוה ה-ערה
המוכר מצוותיו ה-קעג,קעד
המקדש באיסוה"נ שמצוותן בשריפה אי מקודשת בהעשרה זהובים ט-רפ
העובר על מ"ע לוקה מ' חסר א' י-רלא
הפרשת תרומה אי הוי מצוה חיובית ט-רל
זמן התחלת קיום מצוות בבע"ת ט-תח
זריזין מקדימין למצוות ת'א-קלב
חביבה מצוה בשעתה ה-טו,רב. ח-ו
חיבוב מצוה ח-לג
חצי שיעור במצוה ו-קעא. י-שיט
חשב לעשות מצוה ולא עשה ו-שיב
כוש"ב מותר לשתותו בבת אחת ח-לג
לעולם בהם תעבודו שייך גם בש"כ י-ש
לקדש אשה הוי מצוה או חיוב ט-רכט
מסירת נפש על כל מצוה ת'ד-שפה
מצוה בהידור או שנים שלא בהידור ת'ג-קמו
מצוה בו יותר מבשלוחו ח-קפט. ו-שיב. ז-קצט. ת'ג-שח
מצוה בשכר ת'ג-כח
מצוה בשכר עדיפא מבחינם ת'א-שסא
מצוה הבאה לידך אל תחמיצנה ה-טו,כז
מצוה לקיים דברי המת ה-קצג
מצוה מן המובחר ואין מעבירין עה"מ מה עדיף ח-ו
מצוה מן המובחר ואיסור שהיית מצוה מה עדיף ח-ו
מצוה שנאמרה ולא נשנית בסיני ה-רכ
מצוות חביבות, השיעור בזה י-עז
מצוות שאין להם ציווי או אסמכתא בתורה אי מברכין עליהם ת'ב-שכז
מצות עשה שיש בה כרת חמורה כלאו ת'ד-תא
מצות צריכות כוונה ה-עב
מצות קידושין ופ"ו הם ב' מצוות ט-רל
נטילת שכר לקיים מצו ד-רכד
נטל ד' מינים ואח"כ מצא אתרוג יותר מהודר ח-רמו
ניחא ליה לאינש דליעבד מצוה בממוניה ת'א-יט
נשים אי מברכות על מ"ע שהז"ג ת'א-תפד
סדין בציצית הוי שוא"ת ט-רכב
עוסק במצוה פטור מהמצוה במצוה שאינה חיובית ה-רעד
עירובין אי הוי מצוה חיובית או קיומית ח-קמג
עשיית סוכה אי הוי מצוה ח-רלז. י-עב
קטן אי יש עליו גדרי קיום מצוות ח-סא
קיום מצוה במקום מטונף ה-יח
קיום מצוה המביאה לידי מחלוקת ח-קנג
שהוי מצוה לא משהינן ח-ו
שהחיינו, אי הוי הפסק בין הברכה להמצוה ח-רכב
שומר מצוה לא ידע רע ה-קמה,רלב,רלה,רלח
שיורי מצוה מעכבין הפורעניות י-שיח
שילוח הקן אי הוי מצוה חיובית ט-רל
שכר מצוה בהאי עלמא ליכא ה-כד
ראה אין מעבירין על המצוות, ברכת המצוה, זריזין מקדימין, מצוה הבאה בעבירה

מצוה הבאה בעבירה

מצוה הבאה בעבירה ד-ב. ה-רפז. ו-ק. ת'ג-קמא. ת'ד-רנד
אסר לו הרופא לתקוע ותקע אי הוי מצהב"ע ד-עז
גזל ונתייאשו הבעלים אי יוצא בה י"ח ח-רלט
גזל לאחר יאוש או שינוי אי הוי מצהב"ע ד-ב
שופר הגזול אי פסול משום מצהב"ע ח-קצט

מצות לאו ליהנות ניתנו

מצות לאו ליהנות ניתנו ג-קלט,קנג. ו-א,קיד. ח-ב. ת'א-ע
בנודר הנאה מסוכה ח-ב

א– מהד"ק חלק א' • ב– מהד"ק חלק ב' • ג– מהד"ק חלק ג' • ד– מהד"ק חלק ד' • ה– מהד"ק חלק ה' • ו– מהד"ק חלק ו' • ז– מהד"ק חלק ז'
ח– מהד"ק חלק ח' • ט– מהד"ק חלק ט' • י– מהד"ק חלק י' • ת'א– מהד"ת חלק א' • ת'ב– מהד"ת חלק ב' • ת'ג– מהד"ת חלק ג' • ת'ד– מהד"ת חלק ד'

בפריה ורביה ח-ב
בציצית ח-ב
הנאת הגוף בהדי מצוה ד-כח. י-צג
מודר הנאה מחבירו אי מותר בטליתו ח-ב

מצות עשה דוחה ל"ת

בהא דליתי עשה דפ"ו ולידחי ל"ת דשפחות ט-רמה

מצות עשה שהזמן גרמא

אשה אי מחוייבת לעמוד לד"ת כיון שהוא מ"ע שהזמ"ג ט-רצז
אי רשאות הנשים לקיימם י-ג
השבתת חמץ אי הוי מ"ע שהז"ג י-סח
כשא"א לעשות המצוה מחמת אי' אי הוי זמן גרמא ג-כה
מילה אי הוי מ"ע שהז"ג ה-רסז
מילה שלא בזמנה אי הוי מ"ע שהז"ג ג-כח
מ"ע דקידושין ט-רלא
נשים לברך על מ"ע שהז"ג י-ג. ה-מז,רסט. ו-יג
סעודת עיו"כ אי הוי מ"ע שהז"ג ו-פח
ספירת העומר אי הוי מ"ע שהז"ג ה-רסג

מצות לא תעשה

עבר על לאו בשוגג אם צריך כפרה ט-שסח

מצוות דרבנן

עירובין ח-קמג
קטנים אם חייבין בהן י-לז

ז' מצוות ב"נ

בזה"ז ט-שפא
בחיוב הישראל לראות שב"נ יקיימום ט-שצו
ללמוד שבע מצות לגוי ת'ד-שפג

מצורע

מטמא באהל ג-רכו
מצורע עובר אי מטמא באהל ג-רכו

מצטער

פטור מהסוכה ו-קטו

מציאה

מצא מציאה יחוש מעיה"ר ת'ד-שפט
ראה אבידה

מציצה

המוצץ פרי אי חשיב אכילה או שתיה י-לח

מקוה

אופני הכשר מקוה ט-קצג
אין טמא נטהר אלא בעלייתו וכו' ה-קנב,קנג,קנו
אין מבטלין איסור לכתחילה ט-קצב
אם מועיל חיבור לבור מלמעלה למטה ז-קמז
ארבעים סאה אי הוי דאורייתא ה-קנא. ז-יד,קמט. ח-רלה
ב' בורות למקוה וטבלא באמצע י-קמו
בדין נטל סאה ונתן סאה ט-קצב. י-קמו
בור מי גשמים תחת המקוה ט-קצב
ביאור לשון עלה ונסתפג בכה"ג בעבודת יו"כ ת'ב-קה
במקוה דעין עיטם היאך טבל בו הכה"ג ת'ב-קז
ג' לוגין מי סודה ת'ג-רמו
הבאת מים בסילון ברזל ט-קצו
הומשכו לתוכה שאובין ה-סח
המשכה מה שיעורה ד-קיז
המשכה ע"ג רצפת אבנים ד-קיז
השקה אי בעינן בטפח ד-קיח
השקה מדין ביטול או זריעה י-קג
השקת מקוה בשבת ה-נד
זוחלין למקוה ב-ד. ג-ז. ז-יד
חבית יין שנפלה לים - חיישינן ב-ד
חיזוק הכותלים בטסים קטנים ט-קצה
טבל בספק שאובין מה דינו ב-ה
לבדוק המקוה שלא חסרה א-ו,ז,ח
מחט שעבר עלי' הגל טהורה י-קמז
מים שאובים פוסלים ת'ג-רמז
מים שאובין לא פוסלין מקוה כשרה ב-ד
מים שאובין פסולין מדאורייתא או מדרבנן ג-ז. ז-יד
מים שנעשו מקיטור [סטים] אי יש להם דין מים ת'ב-קו
מלח אם הוא כשר לכתחילה ב-א
מעין אם נפסל בשינוי מראה ז-קמח
מקוה ע"ג מקוה ז-קמז. ת'ב-קי
מקוה ע"ג מקוה ויש ב' נקבים ז-קמז
מקוה עגולה מה שיעורה ב-ג
מקוה שנמדד ונמצא חסר ב-ד
מקוה ששפכו בו חומר למנוע זוהם אי נפסלו המים ת'ב-קט
משלג ומיבחושין שנתהוו ממים ה-צב
משלג וקיטור ע"י הקיטור [אדים] ב-א. ה-צא
משתמשים בו הרעפארמער לגייר גויים, טבילה בו י-ר
נהרא מכיפיה מיבריך ב-ד

א– מהד"ק חלק א' • ב– מהד"ק חלק ב' • ג– מהד"ק חלק ג' • ד– מהד"ק חלק ד' • ה– מהד"ק חלק ה' • ו– מהד"ק חלק ו' • ז– מהד"ק חלק ז'
ח– מהד"ק חלק ח' • ט– מהד"ק חלק ט' • י– מהד"ק חלק י' • ת'א– מהד"ת חלק א' • ת'ב– מהד"ת חלק ב' • ת'ג– מהד"ת חלק ג' • ת'ד– מהד"ת חלק ד'

נהרות אי מטהרין בזוחלין ט-קצז
נוטפין למקוה ב-ד
ניגוב בע"ש ת'ג-ע
עשה מקוה בחדרו אם יכול להתפלל שם ה-קמו
פילטער למקוה ת'ב-קיא. ת'ג-רמד
פסול שאובין לאחר טבילת עזרא ת'ב-קד
צינור המביא מי גשמים ת'ג-רמח
קטפרס ז-קמז. י-קמח,קמט
שינוי מראה אי הוי דאורייתא או דרבנן ז-קמח
שינוי מראה טעם פסולו ז-קמח
שינוי מראה מחמת עשן ורתיחות ז-קמח
שינוי מראה שלא נתערב גוף המשנה ז-קמח
שיעור הנקב להטביל בתוך כלי ע"י חיבור ד-קיח
שכר עבור טבילת שבת י-סה
שפופרת הנוד - שיעורו ד-קיח
ראה טבילה

מקלחת [שאוער]

אם יוצאין בו ידי ט' קבין ג-א,ב,ה

מקלקל

מנ"ל לר"ש דמקלקל בחבורה חייב י-קעז
מקלקל בחבורה ה-שא

מקרא

אין מקרא יוצא מידי פשוטו ו-רא

מקרר

הנורה הנדלקת בפתיחת הדלת, הוצאה אי שרי לפותחו ח-מח

מקשה לילד

חיתוך העובר אי הוי משום רודף ט-של

מראות

ראה וסת

מראית עין

אי חיישינן היכא שיש לתלות בהיתר ו-קלו
באיסור דרבנן ה-צה,צו
במבשל בב"ח י-צה

מרור

מי בעינן מרירות או טעם ירק הנקרא מרור ז-סח
איך לוקחין חסה שאינו מר ז-סח
אכילתו אי מקרי כדרך אכילתו י-רצב
השהה המרור בחרוסת ו-צב
סאלאט שאין סופו להיות מר ו-צב
שלקות בטל טעם מרור ז-סח

מרפסת

חיובה במעקה ט-שצז

משא ומתן

בשבת אי הוי דאורייתא ו-רפב
מו"מ תוך אונס ו-רסג

משגיח

שהכשיל את הרבים ת'ג-קע
משגיח המקבל שכר מבעה"ב ת'ג-ריא

משולח [לגבות צדקה]

אם אפשר לסלקו ד-רלז
אם יש לו דין גבאי צדקה ד-רלז
אנשי העיר שולחין הכסף למוסד והמשולח תובע חלקו ד-רלז,רלח

משחית זרע

אם הוא ממילא בנידוי או ב"ד צריכין לנדותו ז-ריב,ריג
בדין נידוי דהמנאפים והמקשה עצמו ז-ריג
שב בתשובה אם נפקע הנידוי ז-ריב,ריג

משחק בקוביא

פסולו לעדותו ו-ער

משחת שיניים

שנעשית מתערובת איסור ט-קנד

משי

אי הוי מותר בפיך ז-ו

משיג גבול

כשמבקש ממתפללי ביהמ"ד שיעברו לביהמ"ד אחר ט-שסז
כשמעתיק לעצמו תקליט שזכויותיו שמורות י-רעט
להורות במקום שיש שם רב אי אסור משום מש"ג י-שח

משכון

בית של משכון אם חייב במזוזה ד-קלה
למה בע"ח קונה משכון שלא בשעת הלואה ד-ריד
מלוה על המשכון איזה שעבוד יש לו ד-ריד
קיבל ספר למשכון אי מותר ללמוד בו ת'ב-תלט

משלוח מנות

אי בעינן דוקא ע"י שליח ו-קכא,קכד
אכילה קודם משלוח מנות אם מותרת ז-צב
במקום שיש רק נשים ד-פח
השולת דבר האסור לשולח ומותר למקבל ד-פט
השולח דברי תורה ז-צא
השולח מנות לשיכור ד-צ
השולח מנות מעיר שאינה מוקפת למוקפת ד-פז
השולח מנות קודם ע"מ שיקנה בפורים ו-קכג. ז-צה
טעם משלוח מנות ד-פז,צ
משלוח מנות ומתנות לאביונים איזה קודם ז-צב
משלוח מנות וסעודת פורים איזה קודם ו-קכה
עוגה ונוי' אי הוי ב' מנות ג-ס
על ידי טלפון ד-פט
תלמיד מהו לשלוח לרבו ז-צד

משנה

א"א לפרשה אחרת מפירוש הגמרא ה-קע

משפחה

אי צריך לגלות לחתן פסול משפחה י-רמד
בני הנדה לענין יחוס משפחה ט-רלו
ילדים מאומצים לענין יחוס משפחה י-רה

משקפיים

לנקותם בטלית ת'ד-שכז
נשתנה צבעם מהשמש, שימוש בהם בשבת ח-מד
שפך כוס מים שהיו בו בתי עינים של חבירו י-רצז

משרתת עכו"ם

מה דין כלים שבבית ת'ג-קצט

מתנות כהונה

זרוע לחיים וקיבה בזמה"ז ת'ג-קסו

מתנות לאביונים

אסור לתת לעכו"ם ג-ס
מתנות לאביונים ומשלות מנות איזה קודם ז-צב

מת

אי אמרינן העמד מת על חזקתו ו-ריב
אם מותר להוליך העצמות לא"י ט-רכד
אם מותר ללוותו כשרוצים הקרובים לשרפו י-רג
אם קרוי אדם ד-קמז
בשרו אסור בהנאה ג-קיא
גדל בין העכו"ם ונדון למיתה כיצד ינהגו בו ט-רכח
האומר שלא יקברוהו אין לו כפרה ד-קנ
הוצאת טבעתו בכח ט-ריט
הלבישוהו תכריכין בלי ט' קבין ג-קכב
הלקט עצמותיו לא יודיע לקרוביו שיאוננו ט-רכז
חזר לחיות ע"י נס אי יורש מה"ת ט-תא
כנ"ל באשה, אי מקדשה שנית ט-תב
מצוה לקיים דברי המת ה-קצג. ו-קפ
פינוי עצמות מביה"ק עזוב ט-רכד
קטן אם יש בו משום ניוול ז-רג
שיעור הרחקה בין צדיק לרשע ט-רכ
אי מהני מחיצה ט-רכ
תינוק שנולד אחר מיתת פלוני אי נכון לקראו ע"ש המת י-רסד
ע"ע אהל, אהל זרוק, הלנת המת, חבוט הקבר, טומאה, כהן, מיתה, קבורה

מתה

חלב מתה מ"ש מביצת נבילה דמותרת ח-טז

מתנה

מתנה ע"מ להחזיר ו-רמ
בזה"ז עדיף לצאת י"ח ד' מינים במתעמ"ל י-עז
הדר בבית של מתנה עמ"ל אי תייב במזוזה ד-קלה
המקדש במתנה עמ"ל ו-רמ
צריך לקצות זמן ג-קפ

מתנות כהונה

הנותן מתנות כהונה לכהן בעל כרחו ו-קצב
הפרשה ונתינה אי הוו חד מצוה ו-קצד
חלק כהן קטן במתנות כהונה ו-קצד
אי יש מצוה לקבל מתנות כהונה ת'א-מג
ראה תרומה

מתן תורה

אין למדים מקודם מתן תורה ה-קעב

מתעסק

אם עושה מעשה איסור ד-א. ו-עא
בחלבים ובעריות ד-א. ה-צב
בשבת אם אסור מדאורייתא ד-א

נאמנות

אומר ישראל אני ת'ד-טו

אשה שאמרה שזינתה עם גוי והבעל לא מאמין לה י-רנז
במקח אם נאמן לומר טעיתי ט-קעב
משגיח המקבל שכר מבעה"ב ת'ג-ריא
נאמנות האב לקדש בתו ת'ד-סח,עג
נאמנות האב על בנו ד-קסג. ו-רצג
נאמנות האם על בנה י-רמג
ע"א באיסורין מדין נאמנות או עדות ט-שנה,שנח. ת'ג-ריד
ע"א מעיד שלא נטמאה אי נאמנת לומר שנטמאה י-רנו
ע"א נגד חזקת איסור אינו זכוח י-פ

נבואה

אם סומכין על נבואה לענין הלכה ד-קסד,קסה

נביאים

אם הכתוב בתנ"ך מחייב שיהא חיוב לעשותו ז-רמט,רנ

נבילה

ב"נ אם נאסר בנבילה קודם מ"ת ה-רס
הראוי לגר קרוי נבלה ת'ד-שפז
חלוצי צבא אוכלים נו"ט ת'ד-קצז
מליקה אי הוי שחיטה או נבילה אלא שהותרה ט-תכד
נבילה שאינה ראויה לגר ז-קיב
נפסלה מאכילת כלב אם פרח מיניה שם נבילה ז-ו
נפק"מ בין נבילה שלכד"א לשאינה ראוי' לגר ט-קנז
קיבל עליו להתגייר אם מותר בנו"ט ט-קנו
שחיטת עכו"ם נבילה ומטמאה ט-שצד
שנפסלה מאכילת כלב ת'ד-שפח
ראה סחורה בנו"ט

נגיעה

באיסורי הנאה ה-מז

נגעים

אין רואים אלא ביום ה-רנט
כהן שעיניו כהות ה-רס
נגעי בתים דוקא בבית מרובע ב-יז
ראית נגעים בלילה, ביום המעונן ובבית אפל ה-רס

נדה

אי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם ז-קכה
אי צריך קידושין שנית לאחר חופת נדה י-קלו
איסור לאשה לאחר הטבילה לצער את בעלה ת'ב-צב
איסור נדה בפנויה ה-קכה,קכו
איסור נדה לבעלה ו-ריז
איסור קורבה בפנויה נדה ה-קכז,רכה
אירע טבילתה בפורים לא תאכל בשר ז-צו
אלמנה או יתומה אי מותרת להתקשט בימי טומאתה י-קלה
אם יש עד הברוק בזה"ז ז-קלט
אם צריך ז' נקיים אחר בדיקת רופא בפנים ז-קכה
אמרה טמאה אני וחזרה בה ת'ג-קלב
אשה מהו לטבול עם יש לה עין זכוכית ת'ב-צח
אשה שאומרת שיש לה מכה באותו מקום ז-קכד
אשה שאינה יכולה להתעבר רק כשתטבול יום א' קודם הזמן ז-קל
אשה שישבה תחת השמש ונקלף עורה מהו לטבול כן ת'ב-קב
אשה שמצאה דם על עד הבדיקה ויש לה מחלת מרודין ת'ב-עח
אשה שמצאה טיפת דם על עד הבדיקה ת'ב-פח
באיזה זמן תקנו לקצוץ שערות נשים נשואות ת'ב-צה
בגד שצבעו לבן אי מקרי בגדי צבעונין ת'ב-עז
בדיקות - חיובם אי הוי דאורייתא ו-קנד
בדקה עצמה ביום א' ובליל ח' לליבונה ו-קנד
בועל ביאה ראשונה אם פורש באבר חי ד-קצט
בזה"ז דלא שכיחא מאכולת איך תולין כתמים ז-קלט
ביאור דהרגישה שנפתח מקורה י-קכג
בן הנדה אי הוי ממזר ז-ריז
בן הנדה אם חייבים לפרסם עליו ז-ריא
בן הנדה אם צריך הבחנה ז-ריא
בן הנדה לענין יחוס משפחה ז-ריא. ט-רלו
בעל מהו לראות דמי אשתו ד-קמג. ז-קלג
ברזלי שיניים אי הוה חציצה לטבילה ת'ב-ק
הרגשה ב-סו
זריקת חפץ לאשתו נדה ה-קנ
חופת נדה ב-לג. ג-קלא. ו-רמב,רמז
חתן שהערה ולא גמר אי בעי הפרשה י-קלד
טבילה בברכה לרואה כתם ת'ג-רמא
טבילה ביום שמיני בשעת הרחק ת'ב-צא
טבלה ובבוקר מצאה צפורן אחד שלא נטלה ת'ב-עט
טבלה ולא שמשה עד יום שני וראתה שנית מהו ת'ב-צ
טבלה ולאחר טבילה מצאה שלא הוציאה המכסה מביה"ס ת'ב-פו,פז
טבלה וקודם ששמשה חזרה וראתה ת'ב-פט
טיול בעגלה אם אשתו נדה ה-קמג,קמד
טעם איסור טיול ז-קמג
יחוד עם פנויה נדה ה-קכח
ייבם נדה במזיד ד-קנח
ישיבה על המשבר - מהו ז-קכו
ישיבה על ספסל אחד במכונית [קאר] ז-קמב,קמד
כל בני הבית אוכלים בקערה אחת ז-קמו
כלה שלא עלתה לה טבילה עד יום ז' שהוא יום

א– מהד"ק חלק א' • ב– מהד"ק חלק ב' • ג– מהד"ק חלק ג' • ד– מהד"ק חלק ד' • ה– מהד"ק חלק ה' • ו– מהד"ק חלק ו' • ז– מהד"ק חלק ז'
ח– מהד"ק חלק ח' • ט– מהד"ק חלק ט' • י– מהד"ק חלק י' • ת'א– מהד"ת חלק א' • ת'ב– מהד"ת חלק ב' • ת'ג– מהד"ת חלק ג' • ת'ד– מהד"ת חלק ד'

חופתה ת'ב-צג
כלה שפרסה נדה אחרי העראה ה-קמז
כמה מאכלים בקערה אחת ואכלה מא' אם האחרים הם שיורי מאכל ז-קמ
לבשה בגד ולא בדקה אי חיישינן שמא ראתה י-קכח
לעשות עירוי דם מבעל לאשתו בלתי טהודה ת'ב-קג
לפסוק שאלות נדה על הטלפון ז-קלד
לקחת תינוק מידי אשתו נדה ו-קנג
לרפא אשתו נדה ה-קמב. ז-רכה
מצאה דם בקצה עד הבדיקה ז-קלח
מצאה לאחר טבילתה שלא הוציאה הלענדזעס מעיניה ת'ב-צט,קא
מראה שכיו"ב הראתה לחכם צריכה להראות בכל פעם ז-קלג
מתי חיישינן לטעות בהרגשת עד, שמש או מי רגלים ז-קלב
ניטל רחמה ע"י ניתוח אי בעי הפסק טהרה י-קכז
נשים מהו לאכול דגים בליל ט' ת'ב-צז
ספירת ה' ימים כשחזרה בלי אמתלא ת'ג-רלה
ספירת ז"נ להנוסע מארה"ב לאר"י ז-קמו
סתם בתולות בחזקת רואות ה-קכט
עונת אור זרוע ת'ג-רלג
פת קטנה שנעשית לאדם א' אם רשאים לאכול ממנה שניהם ז-קמא
קערה אחת מתי אסורה ז-קמ
קריבה לסייעה ולהקימה ה-קמב
ראתה אחר טבילה ציצין על אצבעה ת'ב-צד
ראתה מחמת תשמיש עם ב' בנ"א ורוצה לגור עם הג' בלי תשמיש ז-קסח
ראתה מחמת תשמיש ונתעברה אם מותרת ז-קכח
רואה בליל טבילתה ה-קלח
שחוק עם אשתו נדה ה-קנ
שיורי כוס ה-קמ
שיורי מאכל - מה הם ז-קמ
שמן לח אי חוצץ ותמיה על החזו"א ת'ב-צו
תשובה לנכשל באיסור נדה ה-קלו
ע"ע וסת, חציצה, טבילה

נדרים ושבועות

אומדנא בנדרים ו-רפה
אונס ביום אחרון ג-לו
אוסר חפץ שיהיה כאשת איש ו-קנו
אם יכול לאסור הנאת מצוה בנדר ג-קכ
דבר הנדור ודבר האסור - מה הם ו-קנו
דבר שאין בו הנאה אי שייך לאסרו י-רמה
המודר הנאה משופר ה-רצ
הפקר מטעם נדר ט-שכה
התרת נדר בעת צרה ו-קנז
התרת נדרים בב"ד שקול ז-קנא
נדר בביהמ"ד אי יכול ליתנו לביהמ"ד אחר י-קסו
נדר בחלום אי מצוה לקיימו ה-קנא
נדר בסתם ולא פירש ו-רפה
נדר בעת צרה ו-קנז
נדר מד' מינים ועבר ונטלם ואח"כ שאל הנדר אי יצא למפרע ח-רמא
נדר נגיעת רצועה אי פטור ממלקות י-רלב
נשבע לקיים מצוה ועבר אי הוי חשוד ג-קכ
נשבע שלא למכור חפץ ה-רפב
נשבע שלא לשחוק אם רשאי להגריל למצוה ד-קיט
ע"מ שירצה אחר ורצה אין יכול להשאל ג-קפא
שאלה על קיום בלב ג-קפא
שבועה בשם בלשון לע"ז ה-קיז,קיט
שבועת אונסים ו-קכד
שלא לפרש בדרשה פי' כל נדרי ג-קפח
שלשה הדיוטות אי בעינן מסברי להו וסברי ז-קנא
תלמידים האומרים הנני אוסר לך דבר זה אי הוי נדר ראה הפרה י-קנא

נהרא

נהרא מכיפי מיבריך ב-ד
נהרות מטהרין בזוחלין ט-קצז

נוח

נוח לו לאדם שלא נברא ה-עג

נוטל שכרו

מורה היתר לעצמו ט-שמו

נוטפין

למקוה ב-ד

נוסחאות

ביהכנ"ס שמתפללין בנוסח אשכנז אם מותר להתוודות אחר שמו"ע ח-רי
כשאומרים עלינו אם צריך לומר עמהם י-כג

נותן טעם

בדבר של עכו"ם ז-קיג
ביעורו ט-שכ
בשביעית ט-שכ
נו"ט לפגם באיסור משהו ה-עה
נטל"פ - אי אסור לאכול ת'ד-שפט

נטל"פ - אימתי שרי ת'ד-שפז

נותר

חיוב אשם מעילה בנותר ט-שיח
חמץ של נותר אם צריך בדיקה א-ב
נותר מבשר קדשים ומאימורים ה-רסו,רסז
נשים בלאו דנותר ה-רסו

נזיקין

אומן שקלקל חייב ד-רמ
אם המזיק חייב כשהניזק משתלם ממקום אחר ג-סט
אשו משום חציו ה-ש,שב
בהמה שהזיקה באונס ו-שכג
חיוב שכור בנזיקין ה-ו
מזיק לאחר מותו ה-סא
סופר שבשעת תיקון נפלה ד'ו מידו ופסל ד-רמ

נזיר

איך חל איסור טומאה דנזיר מאיסור טומאה דכהן י-קנב
בברכת כוס ברהמ"ז ת'ג-מט
בעבודת הכרם ה-קג
הושיט יין לנזיר ואח"כ שאל אנזירותו אי פקע לפג"ע
למפרע י-קלט
התרוהו שלא יזור בביה"ק, ונזר ט-רכב,רכג

נחירה

ב"נ, אם מצווה אנחירה ד-צד. ה-פה,פז. ו-קכח

נחש

בדרך הטבע אם יש רפואה למכתו ח-ז
כנ"ל, בחויא דרבנן ח-ז

נחת רוח

נחת רוח עשיתי לבעלי - כשקיבלה דמים מועטים ג-קנו

נטילת ידים

אי בעי כלי ה-רא
אכל אוכלין ואח"כ שבע מפת הבאה בכיסנין ז-כו
היסח הדעת ה-לז
השתין מים ולא שפשף רק בידו אחת אי צריך נטילה
לשתיהן ת'א-קמד
טבל ידיו בזוחלין ג-ז. ח-יט,כ
טבל ידיו בפחות ממ' סאה ג-ז
יוצא מביהכ"ס ולא עשה צרכיו ה-ב
יוצא מבית הקברות ו-רז
למה מנה הבה"ג מגילה ונר חנוכה ולא מנה מצות
נט"י ת'ב-תעז
מים שנתערבו בם כעמיקאלים אי נפסלים לנטילה ת'א-קלג
נט"י בביהכ"ס ה-יב
נט"י שחרית - מאימתי החיוב על הקטנים ז-א
נצוק אי הוי חיבור ג-ה
שיעור סעודה לנט"י בפת הבאה בכיסנין ז-כו
תחבושת אי הוי חציצה ח-יט
ראה כח גברא

נטל סאה ונתן סאה

נטל סאה ונתן סאה י-קמו
בב' בורות במקוה ט-קצב

ניגוב

נגיבת פניו אחר רחיצה ת'ג-ע
ניגוב לכה"ג ת'ג-עא

ניגון

אי שרי לזמר ניגונים בבי"ס לבנות י-כד

נידוי

החולם שנידו חבירו ה-רז
הנודה לענין תשמיש המטה ט-רב
חילוק בין נתנדה בפרט בפי' או בדרך כלל
לחצאין ז-ריג
לפרש שם המנודה ט-ר,רא
נידוהו בחלום ט-קצח,קצט
פרטי דינים בנידוי ה-קנא,רז
ראה משחית זרע ט-קצט

ניחא

ניחא לי' לאיניש דליעבד מצוה בממוניה ט-שסא
ניחא לי' לחבר לעבד איסורא זוטא ב-ע

נייר

כלי נייר אם נקראים כלים ז-קיא

נייר ברזל (אלומינום)

אם יש בו חשש מירוח איסור י-קז

ניקור

בדין ניקור הבשר שבצלע י"ג י-פה

מפתח כללי לפי סדר הא"ב מי"ד חלקי שו"ת משנה הלכות

ניתוח

באיסור השחלת אברי אדם לאדם ת'ב-תסב
חולי לב והרופאים צוו לו לעשות ניתוח ת'ב-מא
להשחיל אם אשה לחברתה ואת מי יורש ת'ב-תלו
לעשות ניתוח ג' ימים קודם שבת אי שרי ח-נו
ניתוח בארם אין סומכין על הרוב ת'ג-רכה
ניתוח בבהמה ת'ג-קעה
עשו לו ניתוח באיברי הזרע וילדה אשתו אח"כ ת'ב-רפג
שתילת לב לארם אחר ת'ב-מב

נכד

עד כמה דורות נקראים נכדים ו-רעט. ז-רסו

נכסי מלוג

נתן הבעל לאשה - אם יכולה למכור ז-רנא
קבלה דמים מועטים אם יכולה לומר נ"ר עשיתי ג-קנו
קבלה פצויים והסכים הבעל ליתן לצדקה ועכשיו מעכב ז-רנא

נכרי

במחילה ו-שה
דינו בזמן הזה ה-קמא
הצלתו ה-קמא
העוסק בתורה ה-קעב
טומאת נכרי מת באהל ו-רח
כלי הבולע מגיעולי נכרי מחויב בטבילה ט-קסג
להטעותו לקחת ממונו ו-שי
נכרית אם מצוות על זנות ח-רכ,רכא
עירוב בית שיש בו נכרי ח-קס
קנינו בעבד ה-קפב
שהרג טריפה ה-שו. ו-שכ
ששבת ה-מה
ע"ע בן נח, עכו"ם

נמצא

נמצא א' מהם קרוב או פסול ה-רסב

נס

בדרך גלוי וברוך הטבע ת'ד-יא
חזר לחיות בנס אי יורש מה"ת ט-תא
כנ"ל, באשה אי מקרשה שנית ט-תב
של יחיד לומר עליו הלל ה-עג
מצוה לספר בספר תולדות אדם השלם ת'ב-תעג
עשרה נסים אי היו בבית שני ת'א-תקו
נעשה לו נס באדר איזה אדר יחזיק הנס ת'א-תקמג

נסיעה

לצורך, עם אשתו ביחד אי שרי י-ריז

נעלים

סרר לבישתן ת'ג-ד

נפילה

בדין נפילה ט-קנא
הפלת הבהמה לשוחטה ע"י זרם חשמל ט-קנא

נפילת אפים

במנחה ח-כח
המתפלל נוסח ספרד כיצד ינהג עם תחנון בביהכ"נ
שמתפללים אשכנז ח-כט. ת'א-צט
מנהג ביהמ"ד שלא לומר תחנון עש"ק ת'א-ק
אי יאמר תחנון ביום באו לארץ ישראל ת'א-קא

נפל

אי הוי בר עוה"ב ו-רג
איסור הנאה מנפל ו-רד
איסור להפיל אשה קודם מ' יום י-שי,שיא
אמו שוחה עליו ומניקתו ג-קסח
הפלתו מפני סכנת אבר להאם ט-שפו
לנתחו לברר סיבת מיתתו ו-רד
מילתו, אי הוי דווקא כשנולד חי י-קעב
מילתו אינה מעכבת בפסח ז-קע
מתי בהמת קדשים יוצאת מידי נפל ג-ריג
נולד לח' הרי הוא כאבן ג-קסח
קבורת נפלים ו-רג
קברוהו, אי פותחין קברו למולו י-קעג
ראה עוברין

נפסל

נפסל מאכילת כלב ג-קיא

נפש

הא דלא אזלי' בספק נפשות בתר חזקת בריאות ח-נה
עובר אם נקרא נפש ז-רפא

נצוק

נצוק חיבור ג-ח
נצוק חיבור, בשמן ט-קנח

נר

היושב בסוכה וכבה הנר אי יצא לביתו י-עג

א- מהד"ק חלק א' • ב- מהד"ק חלק ב' • ג- מהד"ק חלק ג' • ד- מהד"ק חלק ד' • ה- מהד"ק חלק ה' • ו- מהד"ק חלק ו' • ז- מהד"ק חלק ז'
ח- מהד"ק חלק ח' • ט- מהד"ק חלק ט' • י- מהד"ק חלק י' • תא- מהד"ת חלק א' • תב- מהד"ת חלק ב' • תג- מהד"ת חלק ג' • תד- מהד"ת חלק ד'

לערות מכלי שבו שומן לנר חלב דולק ט-קנח
נרות שהודלקו בבית עולם להדליקם בביהכ"נ ת'ג-שעו

נר איש וביתו

הא דלא נזכר בש"ע ההלכה דנר איש וביתו דחנוכה ט-רפה

נר הבדלה

אי מותר לדבק ב' נרות ביו"ט שחל במוצש"ק ח-ריז
נרות מקולעים געפלאכטען להבדלה ביו"ט שחל במוצש"ק ח-ריח
ענין הדבקת הנרות במוצש"ק ח-ריז

נר חנוכה

נ"ח ואח"כ נ"ש, הא דלא מהני תנאי בנ"ש ח-לא
נ"ח ונ"ש על איזה מהם מוכר כסותו ח-רל
ראה חנוכה

נר חשמלי

אי שרי לקרות לאורו בשבת י-נו

נרות שבת ויום טוב

בחורים שמדליקים עליהם בביתם ו-נה
כיבוי הגפרור שמדליקה בו הנר בע"ש ח-לא
אי מהני תנאי ח-לא
כשהתנה אם מותר לאכול בעיו"כ ח-לא
לא הדליקה באונס אם צריכה להוסיף ז-לה
מדלקת פעם ראשונה אם מברכת שהחיינו ז-לה
נרות שבת לבחורי ישיבה ת'ג-מה
שכחה בעיו"ט אם תדליק ביום ז-לה
שכחה להדליק ביו"ט אי קנסי' כבשבת י-נג
שכחה להדליק ביו"ט שני צריכה להוסיף ז-לה

נשואין

אבות מנין הי' להם עדי קידושין ת'ב-שכד
אי נגמרו הנישואין קודם שאכלו החתן והכלה יחד ט-רפה
אי שרי להתאחר יותר מכ"ד שנים ז-רכה
אין הולכין בנשואין בחר אומדנות ת'ב-שלא
אין למסור הכתובה ליד הרב המסדר ת'ב-שמט
אכילת סעודת חתונה באולם בלי מחיצה ת'ב-שמב
אלמנה אם ראוי לה לינשא למי ששמו כשם בעלה הראשון ז-רמח
אם יש לייעץ לישא גיורת י-רלט
אם לא בירך קודם קידושין אי יברך אח"כ ת'ב-שכו
בדברי הבה"ג דכותים שקדשו תופסין קידושין וצריכים גט ת'ב-שלד
בדברי המהרש"א גבי הנושא גיורת ט-רלט
בדיקת יחוס המשפחות ת'ד-טז
אי חייב ללוות ע"ז ט-רמ
בזה"ז אי יש לחוש לישא אלמנה י-רלג
בחור שנשא אלמנה אי מקרי זווג ראשון ט-רפג
ביאור דברי רש"י אונס שינה מה הוא ת'ב-שכא
ביאור דברי רש"י מטיל שלום בית ת'ב-שכ
במה שכותבין בתנאים רק ישלטו בנכסיהון בשוה ת'ב-של
במילוי הלבנה ה-רמז
במנהג באגדאד בחתן ליל ראשונה ת'ב-שיז
בענין אפקינהו רבנן לקידושין ת'ב-שנ
בעשרה ת'ד-פה
ברכת אירוסין אי הוה ברכת המצוה, ואי בעי עובר לעשייתן ת'ב-שכה
ברכת אירוסין מתי מברכין ת'ד-נג
ברכת יוצר האדם ת'ד-פב
ברכת קידושין ת'ד-פח
ברכת שהחיינו תחת החופה ת'ד-צ
גדר חיוב האב להשיא את בנו ט-רמס
הדרכה לבוא בברית הנישואין ת'ב-שיח
החתן והכלה צריכין לאכול יחד במקום צנוע ט-רפה
המקדש ע"י שליח אי הוה שליח לדבר עבירה ת'ב-שכט
הנהגות לבן תורה בשנה הראשונה ת'ב-שיט
הנושא בת ע"ה ט-רלו
הסתכלות בכלה לעדים ת'ד-לה
הקהל תחת החופה צריכים לעמוד ת'ב-שמ
חוזרים מעורכי המלחמה ת'ב-שמז
חזקת בעולה אי הוי מיד כשנשאת ט-תיז
חציה שפחה וחציה בת חורין שנתקדשה ת'ב-שלג
טעה בבפה"ג ת'ד-צב
טעה בברכת אירוסין ת'ד-נה
טעות בסדר הברכות ת'ד-צא
כהן עם מאומצת ת'ד-כ
כלה בלא ברכה ת'ד-פז
כנ"ל, בב' אחיות יתומות ט-רמב
לא זזו משם עד שעשאום גוים ת'ב-שלה
לישא גרושה או חללה או גיורת ט-רלו,רלז,רלט
לישא לפני אחותו הבכירה ט-רמב,רמג
לישא לפני אחיו הגדול ט-רמב,רמג
לנשוא אשה במלוי הלבנה ת'ב-שמה,שמו
לעולם ידבק בבן טובים ט-רלו
לעשות חתונה בליל עשרה בטבת ת'ב-שמא
לצייר על הכתובה חתן וכלה ת'ב-שמח
לשאת אשה ששמה כשם אמו ו-רס
מנהג איזה משפחות לקדש בטבעת מרובעת ת'ב-שכב

מפתח כללי לפי סדר הא"ב מי"ד חלקי שו"ת משנה הלכות

מנין עשרה אי מעכב לקידושין ת'ב-שמג
מסדר קידושין אינו טועם מהכוס ת'ד-נא
מעות שיש לו עליו קנין דרבנן אי מהני לקדושי אשה ת'ב-שכג
נישואי תערובות ת'ד-כב
נישואין ע"י רעפארעם ראבי' ונשאה לאחר בלא גט ט-רעח
עד מתי מברכין ברכת אירוסין ת'ד-נה
עד מתי מותר לבחור לאחר הנישואין ט-רמו
על כמה זמן צריכים עדי יחוד להעיד ת'ב-שדמ
קידושין לקטן על ידי זכיה אי מהני ת'ב-שלב
ראה ברכת חתנים, קדושין

נשואי ערכאות

אם צריכים גט ב-כח

נשיא

כ"ג אם מטמא לנשיא ג-קכז

נשיאים

פרשת הנשיאים אי שרי לקרותה בלא ברכה ח-פקד

נשיאת כפים

אי יש צוה לישראל להתברך מהכהן ח-טז
איך קוראים לכהן יחיד ג-קצז
בזמה"ז אי הוי מה"ת ח-טו
בעל מום אינו פסול לנש"כ ג-כא
זר הנושא כפיו ג-קצז. ז-יח
כהן אבל אי יעלה לדוכן י-כז
כהן יחיד עולה לדוכן ג-קצז
כהן שלא שמע רצה ועלה לדוכן אם ירד ג-יב
לוי ת"ח ליצוק מים על ידי כהן ע"ה ה-לב
עקירה לנט"י אם הוי עקירה ד-יב
עקירה לנש"כ אי צריך להיות בתחילת רצה ד-יב
ש"ץ כהן ואין כהן אחר ג-קצז
כהן העולה לדוכן באמצע התפילה מה יעשה לנט"י ת'א-צב
שומע ברכת כהנים באמצע התפלה מהו להפסיק ת'א-צג
ש"צ המקרא ברכת כהנים ומנמיך את קולו ת'א-צה
הסרת מנעלים מעכב לנשיאות כפים ת'א-צו
נעלים שלובשים ט' באב נמי מעכבין לנשיאת כפים ת'א-צז
כהן ש"צ לאחר נשיאת כפים חוזר ומסיים ת'א-צח
ברכת כהנים אין לו תרגום ת'א-רכז

נשים

איסור הסתכלות בנשים ו-רכה
אי יכולות לעשות מנין לדבר שבקדושה ד-עח
אי יש להן דין פנים חדשות לברכת חתנים ב-מז,מח. ז-רמו
אם מותר לבחור אשה לנשיאות בית הכנסת ז-רנד
אם מזכות לבניהם ולבני בניהם כאנשים ט-רלח
אם רשאות לקבץ מעות לצדקה ד-קכד
באכילה בעיו"כ י-פח
בברכה על מעשהז"ג ת'ג-קכו
בברכת התורה ו-יג
בהבדלה ו-סב. ז-לט. ח-לז
בחיוב שמיעת הגדה ת'ג-קד
בטבילת בע"ק ה-נג
בכתיבת ס"ת ד-קכז
בלאו דנותר ה-רסו
בלאו שאין בו מלקות ה-רסו,רסט. ו-שכה
בלימוד תורה ו-ס. י-קסא
במילה ט-רח
במלאכה בחוה"מ ח-קצה
במלאכה בימי הספירה ח-רטו,רטז
במ"ע דקידושין ג-רלא
במ"ע דתשביתו י-סח
במצות מורא אב ואם ז-קנג
במצות שבת ו-רמו
בנר חנוכה ו-סא
בקריאת שמו"ת ו-ס
ברכת לישב בסוכה בין המוציא לאכילה ח-רכב
בתפלת מוסף ו-סא
גילוח שער ראשן ט-תיט
השומעות הבדלה ביקנה"ז אי הוי הפסק ח-לו
טעם פטורן בפ"ו ז-רכו
טפח באשה ערוה ו-כ
כל משימות שבישראל אין ממנין אלא איש ז-רנד
לברך על מ"ע שהזמ"ג ה-מז,רסט. ו-יג. י-ג
להסתכל באנשים ה-קלב,רכב,רכג
למנותן לז' טובי העיר ז-רנד
לסמוך על הקרבנות ה-מז
לקיים מ"ע שהזמ"ג י-ג
מה הן למול בשבת ז-קעג
מחיצה בעזרת נשים משום צניעות והסתכלות י-יח,רטו
מנהג שלא יטעמו מכוס ההבדלה ח-רכג
מנהג לקוץ שערות ראשן ת'ג-רמג
מ"ע שהזמ"ג ואין תלוי בגופו ו-שכו
נאמנותן ה-רסב,רסט
עניית אמן אחר ברכת שהחיינו בקידוש אי הוי הפסק ח-רכב
פסולו לעדות ה-רסט
ראה אשה

נשיקה

אי יש איסור לנשק אחותו הגדולה ט-ער
לנשק לאחיה קודם החופה אי שרי ט-רסט

נשמה

באה לאדם משעת פקידה או משעת יצירה ט-שפו
המעכב יציאתה גורם לה צער ט-שצח
נשמת הצדיק מיכאל עומד ומקריבה ח-א

נשתנו הטבעים

אי אמרינן ג-קסט. ה-קלט,קמח,קמט,רסה. ו-קעט
אשה בזה"ז אם מתעברת מביאה ראשונה ד-קצח

נתינים

איסור נתינה ב-כד

סגולות

הצנע לכת סגולה לאריכת ימים ת'ד-שפח
הצנע לכת סגולה לפרנסה ת'ד-שפח

סדר ברכות מעכבות

בברכת התורה אי מעכבות ח-יז

סדור קדושין

בבתי תיפלות אי שרי י-רכו
לזוג שכוונתם בזה לשם קבלת דירה י-רלז,רלח

סוחט

מיץ שזב מאיליו בשבת אם מותר לשתותו בו ביום ח-נב
פירות על מאכל בשבת אי שרי ח-נא
תפוזים בשבת לעשות מיץ אי שרי ח-נ

סוטה

אסורה לבעל ולבועל ה-רנא
מצוה על ב"ד לקנאות לאשה שמרננים עליה ה-רנ
מצות קינוי וקינה מאחי' ואבי' ה-רנ. ו-רסה
נשאת באיסור אם משקין אותה ה-רנא

סוכה

אי מותר לישב בסוכה בשעה שהגשם יורד בה ת'א-תקטו
אי ש"ד ליתן לעכו"ם לעשותה ח-רלז
אין לעשות דופני הסוכה מסדינים או פלאסטיק ת'א-תקיב
אשה אי מותרת לעשות סוכה ת'א-תקטז
בירך בשעה שהגג סגור ת'ג-קנב
במנהג האר"י ליטול הד' מינים בסוכה קודם התפלה ח-רמג
בנייתו מתי ת'ג-קטז
ברכת לישב בסוכה ת'ג-קנג
בשי' הבה"ג דסוכה ישנה היינו לענין שהחיינו ח-רלו
גזל עצים מגן ציבורי ת'ג-קמא
דפנותיה מיריעות פשתן ה-עז
היושב בסוכה וכבה הנר אי יצא לביתו י-עג
הראויה לז' ד-רכא
זריזין מקדימין לבניית סוכה ת'ג-קטז
חידוש בדפנות אי סגי בהא ח-רלו
חתן ושושבינו פטורים מהסוכה ו-קט,קטו
טעם דלא חייבו נשים במצות סוכה שאף הן היו בנס ת'א-תקיד
ישנה אי צריך לחדש בה דבר ח-רלו
לסכך בקנים הגדלים באגם [נאד בלע"ז] ת'א-תקיא
מצטער פטור מהסוכה ו-קטו
נשים אי מברכין לישב בסוכה בין המוציא לאכילה ח-רכב
סוכה אי בעי לכם ת'א-תקי
סוכה במקום שמתיירא מגנבים ו-קטו
סוכה ולולב - חיוב עשייה ת'ג-רצא
עצי סוכה אסורין כל שבעה ת'ד-ריד
עשיית סוכה אי הוי מצוה ח-עב,רלז

סוכות

טעה בחוה"מ סוכות בין מוסף יום ב' ליום ג' ז-עב
לא קרא ספיקא דיומא בחוה"מ ג-סו
סדר קרה"ת בחוה"מ ג-סו
ראה ארבעה מינים, אתרוג, לולב, סוכה, שמחת תורה

סוכר [צוקער]

איזה ברכה מברך עליו ו-לח
שאקאלאדע הטבולה בסוכר מאי מברכינן ח-כב

סומא

איך מותר באשתו ד-קפה
העדאתו על טביעת קול ט-שס
חרש סומא איך מותר באשתו ד-קפה
כהן שעיניו כהות לראות נגעים ה-רס
מהון לדון ה-רסא
מי שעיניו כהות מהו לדון ה-רסא
סומא בא' מעיניו להיות דיין בחליצה ה-רסא

סוס

לכמה הוא מוליד ב-מז,מח

סופר

אי מותר לענות קדושה באמצע כתיבת השם השומע תפלת ש"ץ באמצע הכתיבה אי צריך להפסיק ולענות — י-קפה
בהנ"ל כששומע קדושה — י-קפו
שכר סופר לכתוב ס"ת אי הוי מדין שליחות — י-קפג
שכתב תפילין פסולים מי נענש — ח-סט

סחורה

עכו"ם שעשה כלים לסחורה, טבילתם — ט-קסה
קנה מעכו"ם כלים לסחורה, טבילתם — ט-קסה

סחורה בנו"ט

איסור סחורה אי הוי דאורייתא — ד-קד,קו
דברים טמאים שאינם ראוים אכילה — ד-קו
לקנות נו"ט להאכילם לבהמתו או פועליו — ד-קד
מכולת [גראסערי] מהו למכור נו"ט לקונה עכו"ם — ד-קו
נתכוון לטמאים עם טהורים — ד-קו
פועל מהו למכור בחנות שמוכרים נו"ט — ה-קב,קג
קנה להאכיל לפועליו והותירו — ד-קד

סחיטה

בשער — ה-נא

סיגריות

לעשנם אי שרי — ט-קסא
בע"ת שאינו יכול להתאפק מלעשן לומר לו שעכ"פ ימעט בעישון — ט-תיד

סיום

סיום בכורות בע"פ שחל בשבת — ז-סה
סיום מסכת וסיום ספרי נביאים — ו-קו
המשתתף למסיימי מסכת ולא למד עמהם אי יאמר הדרן — ת'א-תמט
ביאור תפלת הדרן עלך — ת'א-תנ
לעשות סיום על ספרי מוסר — ת'א-תנא

סימן ברכה

ראה ברכה

סיפור יצי"מ

בברכה — ת'ג-קא
בכל יום — ת'ג-קב
זמנה עד חצות או כל הלילה — ח-ריג

סירכא

טריפות הסירכא דאוריי' או דרבנן — ט-קנב

סכין

בצלים שנחתכו בסכין חלבי ונתנו בקדירה שחיטה, טבילתו — ט-קסג

סכנה

אי יש לאסור עישון טאבאק משום סכנה — ת'ב-כג
בטול בדברים האסורים משום סכנה — ה-קא,רסה
במקום סכנה אדם קודם לבהמתו — ז-מא
בענין זוגות — ת'ב-סח
הא דהשמיטו הפוסקים דברים האסורים משום סכנה — י-קא
הפלת הולד בשביל סכנת אבר להאם — ט-שפו
חמירא סכנתא מאיסורא — ו-רס
הבורח ממקום סכנה למקום שאינו בטוח — ת'ב-תסח

סכנת נפשות

הא דלא אזלי' בהא בתר בחזקת בריאות — ח-נה
לילך ליהרג תמורת ת"ח — ט-קעא

סליחות

אם בסליחות יכול לומר הי"ג מדות ביחידות — ח-רי
בהנ"ל אי ש"ד לאומרו בא"ת ב"ש — ח-רי
אם יש נפק"מ בין עשי"ת לשאר הימים — ח-רי

סמוך

סמוך מיעוטא למחצה — א-ח

סמיכה

נשים לסמוך על קרבנותיהן — ה-מז
למה לא תקנו סמיכה על העוף בשעת כפרות — ת'ב-תפ

סנדק

אביו קודם לאביו זקנו לסנדקאות — ו-רנז

סנהדרין

הראשונים היו בורחים מלהתמנות — ת'ד-רכא
מושיבין בעלי קומה — ת'ד-רי

סעודה

אי יש איסור לאכול בסעודה ביא"צ שחל ביום שאין מתענין בו — י-רעא
אם צריך להקדים אכילת בהמתו לסעודת מצוה — ד-כד,כה. ז-מ

א– מהד"ק חלק א' • **ב**– מהד"ק חלק ב' • **ג**– מהד"ק חלק ג' • **ד**– מהד"ק חלק ד' • **ה**– מהד"ק חלק ה' • **ו**– מהד"ק חלק ו' • **ז**– מהד"ק חלק ז'
ח– מהד"ק חלק ח' • **ט**– מהד"ק חלק ט' • **י**– מהד"ק חלק י' • **ת'א**– מהד"ת חלק א' • **ת'ב**– מהד"ת חלק ב' • **ת'ג**– מהד"ת חלק ג' • **ת'ד**– מהד"ת חלק ד'

בעיו"כ, וד' מינים הי מינייהו עדיף ח-רד
גמר מוסף כשכבר הגיע זמן מנחה מתי אוכל הסעודה י-סב
הטעם שעושים סעודת פורים אחרי מנחה ח-רלב
הנהנה מסעודת חתן אי הוי באכילה דוקא י-רכו
סעודת בר מצוה ומילה ו-מה
סעודת סיום ו-קסו
שלחו לו מסעודת חתן ואין החתן כאן אי עובר על שאינו משמחו י-רכח
ראיה שיש לעשות סעודת הודאה ת'א-קעה

ספיקא דאורייתא לחומרא

דאורייתא או דרבנן ב-נט

ספירת העומר

אי הוי מ"ע שהז"ג ה-רפג
אמר היום יום שני לעומר אי יי"ח ח-קצז (ז)
בזמן הזה ו-קג
בירך קודם הזמן ו-ג
במנהג הנשים לא לעשות מלאכה בימי הספירה ח-רטו,רטז
ברכה על ספיה"ע ביהש"מ אי אמרי' ח-קצב
ברהמ"ז קודם לספה"ע או לא ח-קצג
דאורייתא או דרבנן ח-ריד
המתפלל ערבית מאוחר אי סופר ספה"ע קודם ערבית ח-קצג
טעה בימים ולא בשבועות ח-קצב
יום א' דהגבלה שחל ביום א' - להסתפר ביום ו' ד-עג,עד
כיצד ינהג העובר את קו התאריך הבינלאומי י-קכא
לספור לעומר או לימים ח-ריד
קטן שהגדיל באמצע הספירה ג-רל
מי שקיבל שבת מבעוד יום ונזכר שאתמול לא ספר ספירה ת'א-שצו
קטן שהגדיל באמצע הספירה ת'א-שצז,שצח
ספירת העומר אי הוה מ"ע שלא הז"ג ת'א-שצט
ברכת שהחיינו על ספירת העומר ת'א-ת,תא
בחוה"מ פסח אסור לעשות ריקודין משום ספירה ת'א-תב
אי מותר לשמוע לכלי זמר בחוה"מ פסח ת'א-תג

ספק

הפקר, חזקת בעלים ט-שכה
ספיקא דאורייתא ב-נט. ה-פח
ספיקא דממונא ו-שב
ספק אם אכל כשיעור לברכה אחרונה ה-לו
ספק ברכות ה-ז
ספק טומאה ברה"ר וברה"י ו-ריב,ריג
ספק פיקוח נפש ו-שכד
אי ספק איסור מותר לעכו"ם ת'ב-תמא
ראה התראת ספק

ספק ספיקא

אי אמרינן היכא דאיכא לברורי מבררינן ו-ריג

ספק ברכה

אם יש לומר בכה"ג בריך רחמנא וכו' ח-ל
בדאוריי' דחוזר ומברך אם כשב' מסופקים יכול א' להוציא חבירו י"ח ח-ה
היכא דנוהגין לברך אספק ברכה אי יש בזה משום ברכה לבטלה י-ד
אי עונין אמן על ברכה זו י-ד

ספק טומאה

בהא אזלינן בתר אדם או בתר המקום י-רפז

ספק נפשות

הא דלא אזלי' בתר חזקת בריאות ח-נה

ספר יוחסין

בענין ספר יוחסין בארה"ב י-רט

ספרים

אי מותר להניח ספרים על חומשים בשעת הסידור ת'ב-רטז
אי מותר למכור שאר ספרים זולת ס"ת ת'ב-קצה
בדיקתם מחמץ ז-סד
דפוס וצילום [פאטאגרפי'] אם נקראים כתב ד-קכט. ה-קכב,קצב
הונאה בספרים ט-שסד
המדפיס ספרי קודש אי יש לציין הדפין בנומערין גופין שלהם ת'ב-רכ
המחזיק בביתו ספרים בלתי מוגים ת'ב-רח
המניח ספר פתוח לאחר לימודו משכח תלמידו ת'ב-רה
הנוגע בספרי קודש בידים מסואבות ת'א-יב
הספר הציוני הוא מאחד הקדושים הקדמונים ת'ב-ריד
חידושי הראב"ד על ב"ק שיצאו עם ביאור ממומר ת'ב-ריג
טעם שכותבין ספרי הלכה בכתב רש"י ולא כתיבה תמה ת'ב-ריח
כתב הניכר רק ע"י זכוכית מגדלת אם יש בו קדושה ד-קכט. ה-קנז
להניח על ספר פתוח בגד להכסותו ת'ב-רז
לקנותם בחו"ל כשיועדו לא"י ט-שסו
לתרגם ספר הלכה ללשונות עמים י-קסד
מין שהדפיס ספרים בדפוס אי מותר לקרות בהן ת'ב-ריב
ספר זכרון הנאה לו והנאה לעולם ת'ג-קכז

א– מהד"ק חלק א' • ב– מהד"ק חלק ב' • ג– מהד"ק חלק ג' • ד– מהד"ק חלק ד' • ה– מהד"ק חלק ה' • ו– מהד"ק חלק ו' • ז– מהד"ק חלק ז'
ח– מהד"ק חלק ח' • ט– מהד"ק חלק ט' • י– מהד"ק חלק י' • ת'א– מהד"ת חלק א' • ת'ב– מהד"ת חלק ב' • ת'ג– מהד"ת חלק ג' • ת'ד– מהד"ת חלק ד'

ספר חדש לברך שהחיינו ת'ג-לח
ספר שצד א' לשון הקודש וצד א' לע"ז איזה יהיה למעלה ז-קפב
ספרי מוסר ללמוד בהם ת'ג-רסח
ספרי קודש שהקדישם לביהכנ"ס ו-קפב
ספרים שזכתה בהם א"י אין הוציאן לחו"ל ה-קצג
ספרים שחברום מינים אי צריכים גניזה ת'ב-רטו
ספרים שנכתב עליהם כל הזכויות שמורות ת'ב-תיג,תטז
ספרים שנתנו לביהמ"ד להניחם באוצר ת'ג-שכה
עתונים המדפיסים ד"ת ונזרקים לאשפה ז-קפג

ספר תורה

אחד תיקן ס"ת ולא אמר לשם קדושת ס"ת ת'ב-קצח
אי מותר להוציא ס"ת מביהכ"נ לקבל פני ס"ת חדשה ת'א-קו
אי מותר להניח ס"ת בלי שמירה ת'ב-רו
אי מותר לכותבה כקובה או כזנב י-קצא
אין מעבירין על המצוות בס"ת ת'ג-כט
אם יוצא י"ח בס"ת שהקדיש לציבור ו-קפב
ב' ס"ת באיזה צד מניחין ת'ג-כט
בכתב וועליש אי כשר ח-קצז (ח)
בכתיבתו, כמה צריך להיכנס או לצאת מהצדדין י-קצד
בענין בדיקת ס"ת וששים רבוא אותיות שבה ת'א-קטו
בשם שנכתב ע"ג טלאי י-קפח
גוילים אם יש בהם קדושה ב-יח,יט
דבק לחזק היריעות אי בעינן מותר בפיך ז-ו
הוצאת לע"ז ת'ג-שכו
העולה לתורה טעה בברכות ע"ע ברכת התורה ח-יז
טעם פסול שאינו מוקף גויל ד-קכח
יוצאין בשאר ספרים מצות כתיבת ס"ת ה-קפז. ז-ח
כרעה דה"א נראית כנוגעת בגג ד-קכח
כתב אשורי אינו כתב בני אשור ז-ח
כתיבה ע"י דפוס אי כשר לכתיבת סת"ם ט-שא
כתיבת השם בס"ת אי בעינן כסדרן ה-קצא
כתיבת ס"ת אי בעינן שליחות ד-קכז. ה-קפו
כתיבת ס"ת ע"י שליח ה-קפט,קצ
להחליף ג' יריעות כשנפסלה יריעת אחת ד-קל
לוחות באיזה כתב נכתבו ג-קעה. ז-ח
לחתוך היריעות לישרם במקום קרעים ב-יח
ללמוד מתוך ס"ת ה-לג
למכור ס"ת לישא אשה כשקיים פ"ו ה-רו
לסמוך בכשרות ס"ת על מחשב ולא על הסופר ת'א-קיד
מוקף גויל הניכר רק ע"י זכוכית מגדלת ד-קכח,רפט. ז-ט
משי - לתפור בו היריעות ז-ו
נברק ע"י מחשב ונמצא בה טעותים ת'ד-רלה
ניכר כתב התחתון כשחזר וכתב על היריעה שנמחקה ט-רי
נכתבה הה"א דהשם עגולה כרי"ש ט-רט
נמצא בו פסול ה-א
נמצאו בו טעויות אם חייב הסופר ד-רמ
נשים אם חייבות בכתיבת ס"ת ד-קכז
ס"ת המנוקד פסול ת'ב-קצט
ס"ת חדשה אי מותר לטלטלה בשביל לעשות טכס ת'א-קה
ס"ת קודם עזרא באיזה כתב נכתבו ז-ח
ס"ת שיש בה כמה יריעות מכתב ב"י וכמה יריעות מכתב האריז"ל ת'ב-ר
ס"ת שנכתב בכתב וועליש מהו לגונזה ת'ב-קצז
ס"ת שנמצאו בה ג' נפסקים בעמוד אחד ת'ב-רט
ס"ת שצד אחד נפל לארץ וצד האחר בידו ד-קל
ספר תורה אי מותר לפורקה לחלקים ויריעות כדי להוציאה מבין הגוים ת'ב-רד
שינוי הכתב בסת"ם ממקום למקום ז-ח
שכר סופר לכתוב ס"ת אי הוי מדין שליחות י-קפג
שם שנכתב ע"י עכו"ם או מורדים ת'ב-רי
שעוה על אות ת'ג-פג
תענית על ס"ת שנפל ד-קל
ראה מלך

סקילה ושריפה

סוקלין ושורפין על החזקות ה-שה

ס' רבוא

אי בעי ס' רבוא דוקא ח-ע,עא
אי בעי' ס"ר בכל יום ח-קכז
אי יש לחלק בין רה"ר דעיר לרה"ר דדרכים ח-עב
אם צריכים להיות ברחוב דוקא ח-עב
ב' עיירות לענין צירוף לס"ר ח-קנט
בזה"ז אי יש דין רה"ר כשס"ר בוקעין ח-ע,עה
במקום שאין ס"ר מצוה לערב ח-עג
היושבים בבתיהם לא מצטרפים לס"ר ח-קסו
היושב במכונית (קאר) אי מצטרף לס"ר ח-עה,צו
המנהג לערב אף בעיר שיש בה ס"ר ח-פה,פט,צה
טעם להא דבעי' ס"ר בוקעין ברגל ח-צח
יש בה ס"ר אי בעי' דוקא דלתות ח-קב
סכום נפשות לרה"ר דאוריי' ח-קג
עיר שיש בה ס"ר אם ניתר בעירוב ח-עה
פי' המלה בוקעין ח-עג
ראה רשות הרבים

סרטיא ופלטיא

אי מהני בהו דלתות ח-עד,פו,פז,פח
אי הוי דוקא מחוץ לעיר ח-קיג

סריס

זמן גדלותו ה-י,יב
נולדו בו סימני סריס והביא ב' שערות - מהו למפרע ב-סו
סריס אדם וסריס חמה מה הם ב-סו
סריס ומי שאין לו בנים מהו להורות בדיני נפשות בזה"ז ת'ב-תסה

סרסור

שלא קיבל עליו אחריות ת'ד-שה

עבירה

אין שליח לדבר עבירה ה-מו,רעט,רפ
באונס ה-א
חומרת עבירה בשבת ה-ש
יחיד שעבר בהוראת ב"ד ה-א

עבד

אי מחוייב בפרי' ורביה ט-רמה
בהא דליתי עשה דפ"ו ולידחי ל"ת דשפחות ט-רמה
חיובו במילה הוא חיוב עצמי או שהוא מצות האדון י-קפב
יאוש בעבד ט-שעח

עבד כנעני

אי הוי פנים חדשות לברכת חתנים ב-מז,מח
איסור שחרור ע"כ ו-רלד
אם נימול בלילה ז-קעט
אם נעשה גדול בן י"ב שנה ד-ריח
אם צריך ב"ד כשנימול ז-קעח
באיסור הקפת הראש ו-קנא
המפקיר עבדו ו-צח,קפ
המשחרר ח"ע וחב"ח אם עובר אלעולם בהם תעבודו ו-קפא
הנותן מתנה לעבד ע"מ שאין לרבו רשות בו ב-מו
המל עצמו מברך על טבילה ולא על מילה ז-קעז
קנין הרב במחוסר גט שחרור ו-קפא
שליחות לעבד ו-רלד

עבד עברי

אם בע"ח גובה מהענקה ד-רלא
הענקה אם תלויה בכפיה לישא שפחה ד-רלב
חזקת הגוף לע"ע ה-רעח
מוכר עצמו אם מעניקין לו ד-רל
מוכר עצמו רבו מוסר לו שפחה כנענית ו-קפא
קנין איסור בע"ע ו-קפא
שיעבודא דר"נ בהענקה ד-רלג

עבודה זרה

באיסורי ע"ז אי אמרי' זוז"ג ח-רלח
בול שנדפס עליו צורה של ע"ז ת'ב-סט
בנייני ע"ז שעדיין לא בטלום אי מותר ליכנס לשם י-ריב
הא דבלולב של ע"ז ל"א זו"ז גורם ח-רלח
הנאה מגינה שלפני ע"ז ו-קלח,קלט
כל ע"ז הי' צריך לענין ג"ע ת'ד-רמד
רחוב הנקרא ע"ש ע"ז, אופן קריאתו ט-קסט
שבטלוהו ונשארו הצורות אי מותר להסתכל בהם י-ריג
שפכ"ד אי חמיר מע"ז ט-שפח
שעון המונח על בית תפלתם ד-קיא

עבירה

עבר מרצונו אי מקרי יש בו מעשה ט-רכג
בעבירות דיהרג ואל יעבור ת'ב-רצז

עגונה

המעגנים נשותיהם אי יש לכופם לגרש ט-שו
לדאוג עבור נשים עגונות ת'ד-שעה

עגל

ע"א אי מהימן להעיד שהעגל בן ח' ימים י-פ

עגלה ערופה

אי יש בה דין מעילה י-שטז
אי יש לה פדיון י-שיז
אי ישנה בשאלה אחר ירידתה לנחל ו-רפו
איסוה"נ מע"ע מאיזה מין איסור הוא י-שטו
מתי נאסרה בהנאה י-שטו

עד

עד ועד בכלל ה-רעז

עד אחד

אי מהימן להעיד על עגל שהוא בן ח' ימים י-פ
אשה אם נאמנת במקום שא"ע נאמן ב-כב
בטומאה ה-רנג
העדאתו מדין עדות או נאמנות ט-שנה,שנח
העיד שהאשה לא נטמאה אי נאמנת לומר שנטמאת י-רנו
נאמנותו נגד חזקת איסור אינו זבוח י-פ

עד אחד נאמן באיסורין

אי בעינן הגדה בבי"ד ה-קז
אי חוזר ומגיד ה-קז,רסב,רסט

איך שוחט נאמן באיתחזיק איסורא ד-צה
אין לוקחין בשר אלא מהמוחזק בכשרות ז-קז
איתחזיק איסורא ה-קו,רסט
איתחזיק איסורא ואיתרע החזקה ד-צה
איתחזיק היתירא ה-קז
אם יש לו דין עדות ה-רסט
מוחזק בכשרות היכא דאיתחזיק איסורא ד-צה
מתי בעינן מוחזק בכשרות ד-צ
נאמן בכל האיסורין ה-קה,קו,רסט
נאמנותו אבשר שאינו מנוקר ה-רה
נגד רוב ה-רסח
עד א' נאמן באיסורין ת'ד-שב

עד בדיקה

ראה נדה

עדות

אי בעינן דו"ח היכא דלא בעינן יכול להזימה ג-נב
אין דבר שבערוה פחות משנים
ג-קמ,קמג. ה-רמח,רמט,רנב,רסט
אנסוהו להעיד שקר על חבירו להרגו אי יהרג ואל יעבור
ט-שפח
בדאתחזק איסורא אי סגי בעדים פסולים ט-שנח
בשואל שלא מדעת אי נפסל לעדות ת'ב-תב
הזמינוהו להעיד בביהמ"ש ט-שלד
הנוטל שכר להעיד ו-רסד
העדאת סומא על טביעת קול ט-שס
העדאת ע"א מדין עדות או נאמנות ט-שנה,שנח
טעם דו"ח ג-נא
טעם פסול נשים ה-רסט
טעם פסול קרובים ה-רסב,רסג
לר"ת דעדות מפי כתב כשר יכתוב הת"ח עדותו
וישלח לב"ד ת'ב-שצח
מילתא דעבידא לגלוי' בממון ב-כב
מציאות ערוף מעדים ת'ב-תא
נאמנין להעיד בגדלן מה שראו בקטנן ה-רסד
נמצא אחד מהם קרוב או פסול ה-רסב
עד כמה שנין אדם זוכר עדותו ת'ב-שצז
עדות שבטלה מקצתה ה-רסו
עדי גט אם רשאים ליטול שכר ו-רסד
עדי מסירה כרתי ה-רמט
עדי קדושין פסולי דרבנן אי הוי קדושין מדאורייתא ג-קלג
עדי שידוכין אי יכולים להיות קרובים ת'ב-ת
פסול טריפה להעיד אי הוי פסול הגוף ו-רסט
פסול משחק בקובי' ו-ער
פסול עכו"ם ב-כא
קרובי האם אי הוי פסולין מדאורייתא ב-לא
ראה ע"א, ע"א נאמן באיסורין, עדות שאאי"ל, עדים זוממים

עדות אשה

מומר מסל"ת אם נאמן ג-קמו
אשה שהעידה ובא קטן ומכחישה ת'ב-שצט

עדות שאאי"ל

עדות שאאי"ל ה-רסג. ו-רסז
אי בעינן דו"ח היכא דלא בעינן יכול להזימה ג-נב
אי בעינן יכול להזימה כשלא שייך כאשר זמם ג-נב
בקדוש החודש ג-נא,נב,נג.
לא שייך הזמה אי בעי' עשאאי"ל ט-שנט

עדים

איך קידש אדם הראשון את חוה בלא עדים ט-רצד
בנישואין שאינם מכירים ת'ד-לז
למסירת כתובה ת'ד-צט
עדי יחוד ת'ד-עט
פסולי עדות ת'ד-רעא

עדים זוממים

העידו על ש"פ ועל פחות מש"פ ו-רסז
העידו שרצח אם חייבים לשלם דמי הנרצח ז-רנט
למי הם משלמים הקנס ה-רפה. ו-רסח
מלקות דב"ג וב"ח אי הוי מדין הזמה ג-נג
משלשין בממון ולא במלקות ו-רסז
מת א' מהעדים אם חייב האחר לשלם חלקו ו-רסז
ראה עדות שאאי"ל

עדי קידושין

להסתכל בכלה ת'ד-לה
נישואין ע"י רעפארעם ראביי שהעדים היו אשה וקרוב
ונשאה לאחר בלא גט ט-רעח
עדי קידושין ת'ד-עח

עדשות

שפך כוס מים והיו בו עדשות של חבירו אי חייב לשלם
י-רצז

עובד כוכבים

אי אמרינן ביה אין איסור חע"א ג-צט
אינו מצווה אלעולם בהם תעבודו ג-קא
אינו קרוי אדם ז-קו

אכילה בחתונת עכו"ם משום איבה ז-קיח
אכילה בסעודת מרעים של עכו"ם משום איבה ז-קיח
אם יש בו איבה כשיודע שהתורה אסרה ב-מב
אם עוברים עליו אלפנ"ע בתרי עברי דנהרא ג-צז
אסור ללמדו תורה ב-מב
אסור לשבחו או לשבח מעשיו ז-קטז
באכילת קדשים ג-קצד. ו-קכח
באכילת קרבן פסח ג-קצד
בדין תערובת ג-צו. ז-ק
בזה"ז רובם חייבים מיתה ז-קטז
בטומאת אוהל ו-רה,ריא,ריב
ביאתו אם אוסרת א"א לבעלה ז-רל
בשליחות ה-מו
בשעבודא דר"נ ד-רלד
בשר עכו"ם שמת אם אסור בהנאה ג-קיא
גונב ע"מ למיקט מעכו"ם ו-שו
גונב פחות מש"פ מעכו"ם ה-רצא
גזל עכו"ם בהשבה ו-דש,שה
הודה שהרג אם חייב מיתה ז-רנה
הטביל אשה לשם שפחות ג-קד
הרג את הטריפה - חייב ז-רפא
השבת אבידה לעכו"ם בזה"ז ז-ער,רעא
חיובו בדינים ז-רנה
ישראל מהו לעשות פריעה לעכו"ם ב-לט,מב
להחזיק נכריות שיזנו עם עכו"ם ג-קכח
למה אין לו אחוה מהאב ב-לט
רחוב הנקרא ע"ש ע"ז כיצד ינהג בקריאתו וכתיבתו ט-קסט
קבלת צדקה מעכו"ם ה-קעח
ראה בן נח, עכו"ם, נכרי

עובדא דחול

איסור קבלת ש"ש הוי משום שבות או משום עובדא דחול ח-רכא
גדרו ח-רכא

עובר לעשייתן

לא בירך עובר לעשייתן אם מברך לאחר עשיית המצוה י-קצח
ברכת אירוסין אי הוה ברכת המצוה, ואי בעי עובר לעשייתן ת'ב-שכה

עוברין

איסור הריגת עוברין ה-רלג. ו-רד
אם מותר להפיל עובר משום סכנת אבר לאם ז-רפד
אם נקראים אדם ה-שו
אם נקראים נפש ז-רפא
ב"נ מצווה על העוברין ה-שו. ו-רד
גרם לאשה שתפיל אם חייב תשלומין ה-רסה
הנותן מתנה לעובר ו-רעח
לחלל שבת על עובר ו-רד
למה ישראל אין נהרג על עוברין ז-רפא
נתעברה מזנות אם מותר להפיל העובר ה-רלג
עובר ירך אמו ת'ד-שמג
שלא יצא לאויר העולם ת'ד-שצב
ראה נפל

עולם הבא

נפל אי הוי בר עוה"ב ו-רג

עומד מרובה וכו'

בזה"ז אין דין רה"ר דבכ"מ עומד מרובה עה"פ ח-עו,קו

עונה

אשה שמחלה עונתה ה-רלה
בהסכמת אשתו מצוה למעט בתשמיש ז-רמ
הבא מן הדרך אי חייב לפקדה ז-קלא
המשמש לרפואה ו-רלד. ז-רמ
זמן עונה אחר חצות לילה ו-רלב
יוצא לדרך וישוב לפני זמן העונה אי חייב לפקדה ז-קלא
מי שאין לו בנים אם צריך להוסיף על העונה ז-רמ
מצות עונה בקטנה ה-ריט
נזדמן ליל ט' בזמן עונה בינונית ת'ב-ד

עונשין

אין עונשין מהדין ג-קיט
גר שנתגייר כקטן שנולד דמי ואינו נענש פחות מכ' שנה לאחר שנתגייר י-רד,רכט
היכא דיש עשה וק"ו אי עונשין ג-קיט
עונש הבן בעוון האב ו-מז
שיש להבנים אי נחשב העונש להאב ח-כז

עוסק במצוה פטור מהמצוה

עוסק במצוה פטור מהמצוה ג-ק,קצה
במצוה שאינה חיובית ה-רעד
יכול לקיים שניהם ג-ק
לומד תורה פטור מפ"ו ז-רכה

עופות

אדם הראשון אי נאסר בבשר עוף ה-צ
אי יש בהם משום צעב"ח ד-רלט

מפתח כללי לפי סדר הא"ב מי"ד חלקי שו"ת משנה הלכות

אכל עוף ואח"כ מצא אחד מי"ח טריפות אי צריך תשובה ע"ז ח-סט
שחיטתם אי הוי דאורייתא ה-פז

עורך דין

להיות עו"ד בערכאותיהם כשהנידונים ישראל ז-רנה
להיות עו"ד בערכאותיהם כשהנידונים עכו"ם ז-רנה
מי שיש לו סוד מקצועי והעו"ד יודעו מתי מותר לגלותו ת'ב-שפו
כמה שאלות לעו"ד ובדיני ערכאות ת'ב-שפז
עו"ד אי רשאי ליצג נכרי נגד ישראל בערכאות ת'ב-שצב
העו"ד המסייע להוציא ממון בערכאות ומזמין עדים יהודים הוא בכלל האיסור ת'ב-שצג
מה נקרא אומנות נקיה וקלה ואי מותר לשומר התורה להיות עו"ד ת'ב-שצד

עושה אדם דין לעצמו

באשה ט-שטו
בן נת ט-שטו
לאיפרושי מאיסורא ט-שטו

עזרה

אי היתה רה"ר ח-קל

עזרת נשים

טעם המתיצה בעז"נ משום צניעות והסתכלות י-יח

עט

באיזה דיו מותר לכתוב גט ט-ש
באיזה עט מותר לכתוב גט ט-ש

עובר

אי מתללין שבת על פק"נ של עובר י-שז
אי מחללין עליו השבת ט-של,שלב
אי מקרי אדם ט-של
אין אשה מתעברת אלא סמוך לווסתה ה-ריג,ריד
עובר ירך אמו ט-של. י-שיא
חיתוך העובר משום רודף או בלאו עובר הוא ט-שלא

עיוות הדין

ראה דין

עין הרע

זהירות ממנה ת'ד-שפח
עניות סגולה לה ת'ד-שפט
תשעין ותשע מתין ממנה ת'ד-שפט

עיר

ב' עיירות אי מצטרפות להיות רה"ר ח-קנט
כנ"ל בס"ר ח-קנט
גשר אם מצרף ב' עיירות ח-קעו

עיר הנדחת

סדר שריפתה ה-שג

עיר מקלט

רוצח שהרג בעיר מקלט ו-שיז

עירובי חצירות ושיתופי מבואות

אוכלת אצל בתה בשבת לענין עירוב ח-קעה
אופן עירוב בית שיש בו נכרי ח-קפ
אי הוי מצוה תיובית או קיומית ח-קמג
אי יש לגזור שלא לערב מטעמים שונים ח-עד,קלא
אי יש מצוה לתקן עירובין ח-סד,צ,צא,קמא,קמב,קמח
אי סגי בעירוב או צריך גם לתקן מבואות ח-קכג
אי ש"ד לערב רק בשטחים ידועים ח-סח
אי שייך בו לא תתגודדו ח-קנח
אי שייך לערב רה"ר ח-קיא
אין לבטל מה שנהגו דורות לסמוך על עירוב ז-ס,סב
אין לחלק בזמנים לענין תיקון עירובין ח-סו
אם עדיף לקנות רשות מבעה"ב או משומר הבית ד-נד,נט,ס,סא
בדין עירוב והוצאה ביוהכ"פ ח-קיא
בתורי ישיבה שאוכלים ממטבח אחד אין צריכים לערב ת'א-שכה
בין ז' מצוות דרבנן ח-קמג
בירושלים אי היה מועיל עירוב ח-פב,פג,פד
בירושלים אם עירבו ח-קיא,קיב,קעט
בית החיים אי מבטל מחיצות ת'ג-עח
בית שיש בו מומרים אי מהני לקנות משכירו ולקיטו ד-נח
במקום שאין ס"ר מצוה לערב ח-עג
בעל כרחו ח-קנא
בענין תיקון עירובין בברוקלין ח-צד
ברכה על עירובין ח-קמג
בתיקון עירובין בכל מקום י-רכ
בתקנת שלמה לעשות עירובין וחסרון אמונה במי שלא מאמין בתקון חז"ל ת'א-שכח
גינה וזרעים לביטול מחיצות ת'ג-פט
האוסר לערב ברשותו ח-קכח
הבת קול אם חכם בני וגו' היתה על עירובין ונט"י ח-צג

הדר עם מחללי שבת אם צריך לקנות ערוב מכל א' ו-צו
הלכה כדברי המיקל בעירוב ח-קטו
הנותן עירובו בעיבורה של עיר ת'א-שלה
העמודים תחת הרכבת אי כשרים לצורת הפתח ת'א-שכג
התוחב מסמר בקנה וקושר עליו חבל לצוה"פ ת'א-שכב
התועלת בתיקון עירובין ח-קכ,קכב
חרם הרא"ש למי שלא עירב מחמת חומרא ח-קנ
טעם לתקנת עירובין ח-סד,סה,קנט
טעם שכירו ולקיטו דמהני ד-נד,ס,סא
יסורי ההיתר לתיקון עירוב בבארא פארק ח-קמד
להחמיר שלא לטלטל ת'ג-צב
למה לא תקנו עירובין קודם שלמה המלך ת'א-שיט
לתקן עירובי חצירות ח-קעד
מומר, אם לענין עירוב אינו אוסר כגוי ח-קעד
מצוה לערב ז-ס
מצות עירובין תקנו כדי שלא יהו בני ובנות ישראל מצטערין בשבת ת'א-שלד
נהר או בור שהיו קודם שנתיישבה העיר ת'א-שכד
נכנס עכו"ם חדש אם צריך קנין חדש מכולם ד-נו
נפק"מ בין עירוב לשיתופי מבואות ח-סד
סיפור נורא שהי' בירושלים ת'ג-צג
עיר שיש בו ס' רבוא לענין עירוב בו ח-עה,פה,פט,צה
עירבו בין השמשות אי מועיל לאותן שקבלו שבת מוקדם ת'א-שלא
עירוב בצוה"פ רחוב המוקף מג' צדדיו בבתים ח-קסא
עירוב המונח בבית מי שאינו בעיר ד-נז
עירוב משום קנין או דירה ת'ג-פד
עירובי חצירות בע"פ שחל להיות בשבת ת'א-שנא
עירובי חצרות בביהמ"ד במעוני קיץ ח-קעג
קיים אברהם אבינו אפילו עירוב תבשילין ת'א-תכו
קנה משכירו ולקיטו ונסתלק השכיר ד-נה
קצתם קבלו שבת מוקדם מתי קונה העירוב ת'א-שלב
רה"ר מקורה מה טעם לא הוי רה"ר ת'א-שיז
רשה"ר ס"ר בכל יום ת'ג-פה
שיעור ע"ת לא פחות מכזית ומצטרפין מכל מין ת'א-תכד
שכח לעשות ע"ת ובשלו לו אחרים ולא הקנה להם הקמח ת'א-תכה
שכירו ולקיטו בלי שכר ד-ס,סב
שלג אם מבטל מחיצות ת'א-שכ
תיקון עירוב בווילאמסבורג ח-קנו
תיקון עירובין אי הוי לשוגגין ח-קכא
תיקון עירובין אי מהני גם לדעת המחבר ת'א-שטו
תיקון עירובין הוא סייג לשמירת שבת ח-צג
תיקון עירובין הוה מ"ע דרבנן ושלמה וב"ד תקנו ת'א-שכז
תקנת שלמה היתה להתיר או לאסור הוצאה ח-קמב,קמג,קסה,קסז

עירוב תבשילין

אורחים שלא עירבו אם מותרים לעזור לבעה"ב לבשל ז-עד
העושה ערובי תחומין וערובי תבשילין איך יברך ו-קה
זוג הבא לבית הורים אם חייב בערוב ז-עד
לא הניח ערוב אם קמחו נאסר ד-עא
מי שלא הניח ערוב להעשות שליח למי שהניח ד-ע
מתי יכול לסמוך על ערוב גדול העיר ז-עד

עיתון

להדפיס מודעה בעיתון הנדפסת בש"ק י-קמג

עכו"ם

אבידת עכו"ם ט-שסט,שע,שעא
אי בעכו"ם יש ג"כ דין זנות י-רכא
אי יש לו שליחות במצות תשביתו ח-קפב. י-לא
אי מותר למולו לשם מצוה י-קעו
אי ספק איסור מותר לעכו"ם ת'ב-תמא
אי ש"ד ליתן לעכו"ם לעשות סוכה ח-רלז
אמירה לעכו"ם במקום מצוה שרי אפי' במלאכה דאורייתא ח-לד
בגדר גר שנתגייר וכו' ט-שעד
בהא דקרקע אינה נגזלת י-שא
בהפלוגתא אי גזל עכו"ם אסור מה"ת ח-קפה (ב)
בזמה"ז, אי דינו כגר תושב ט-שעא
בישול עכו"ם בנכרית המבשלת לחולה ט-קנט
בן נח בעשיית מצוה ת'ג-ס
הא דעכו"ם חייב אח"ש משום אחשביה או משום שיעורים בכ"ש ח-רלה
הלכות שמותר לעכו"ם ללומדם ט-שעג
המוצא חמץ בפסח דמוציאו ע"י עכו"ם הא דלגבי' אין שליחות לעכו"ם ח-קפא
העוסק בתורה חייב מיתה ט-שעב,שעג
העושה כלי למכירה, טבילתו ט-קסה
חלב עכו"ם לתינוק בן יומו ט-קנה
ישיבה שהטבח שלה גוי והוא מבשל ארוחת צהרי"ם י-ק
ישראל גזל מעכו"ם ונתגייר אי חייב בהשבה ט-שעד
כלי חמץ שמכרן לעכו"ם לפנה"פ, טבילתם ט-קסה
כסף הנמצא בהטעלעפאן ציבורי, אבידת עכו"ם ט-שסט
כשהדליק מאש ישראל ט-קנט
להדפיס הלכות שנראות נגד העכו"ם ט-שפא
לימוד תורה ת'ג-קסד,רנה. ת'ד-כב,שפג

א– מהד"ק חלק א' • ב– מהד"ק חלק ב' • ג– מהד"ק חלק ג' • ד– מהד"ק חלק ד' • ה– מהד"ק חלק ה' • ו– מהד"ק חלק ו' • ז– מהד"ק חלק ז'
ח– מהד"ק חלק ח' • ט– מהד"ק חלק ט' • י– מהד"ק חלק י' • ת'א– מהד"ת חלק א' • ת'ב– מהד"ת חלק ב' • ת'ג– מהד"ת חלק ג' • ת'ד– מהד"ת חלק ד'

למ"ד מילה כשרה בעכו"ם אמאי דוחה שבת ח-קפב. י-קעא
לקח ממנו כלים לסחורה, טבילתם ט-קסה
מוכר עכו"ם וישראל שואל ממנו צלוחית לא בעי טבי' י-קצ
מלאכות המותרות לעכו"ם לעשותן בשבת להישראל ח-לד
נאמנות באיסור דרבנן ת'ג-רג
נאמנות על בהמתו שביכרה ת'ג-שלו
נתגדל בין העכו"ם ונידון למיתה כיצד ינהגו בו ט-רכח
עכו"ם מוהל ת'ג-עט
קלף שנעבד בביח"ר עכו"ם בלי פיקוח ישראל י-קפד
שחיטת עכו"ם נבילה ומטמאה ט-שצד
תפלתם ת'ג-יג

על

על בסמוך משמע א-א,ב,כו,נג
על מנת שאין לך עלי שאר כסות ועונה ו-רנא
על מנת שלא תשמטני שביעית ה-רעא

עלה

עלה סנחריב ובלבל את כל העולם ב-לט

עלייה לרגל

אי יש מצוה לעלות לרגל לירושלים בזמן הזה ת'ב-תפב

עלעקטרי

מים הבאים להברז ע"י עלקטרי מה דינם בשבת ח-מז
ראה שבת

עמון ומואב

איך מקבלים גרים שמא הם מאומות אסורות ז-ק
גר עמוני ומואבי בשפחה ו-רכא
עמוני ומואבי שנתגיירו בלי בית דין ו-רכא
קהל גרים מעמון ומואב ו-רכ
אל תצר את מואב אי נוהג לדורות ת'ב-שלו

עמלק

זרע עמלק להטהר ע"י ש"כ ו-רכ
חובת מחיית עמלק על מי ה-שי
לקבל גרים מעמלק ט-רלז

עני

בני ישיבה המתפרנסים בישיבה ט-שמה
דין עני בתינוק ט-שדמ

עננו

ראה תענית

עציץ

עציץ שאינו נקוב ת'ד-רצז

עקימת שפתיו

הוי מעשה ג-רלב

ערבה

מצות הקפתה ג-קצט

ערב יו"כ

אכילת עיו"כ סמוך לחשיכה י-פז
נשים אי חייבות בסעודה זו י-פח

ערב פסח

חמץ בע"פ אי מקרי מצוה עוברת [בשבת דאיכא מצוה באכילת פת] ח-קצ
שחל בשבת והקיץ משנתו קודם סו"ז אכילת חמץ אי יאכל פת דשבת דהוי דאוריי' קודם התפלה ח-קצ

ערב שבת

ט' שעות ומעלה מאימת הוא י-מז

ערוה

איך התירו לע"ה להסתכל באשה בשביל צ"מ ז-רלה
איך להתנהג בבדיקת אשה ע"י רופא י-קכב
אין דבר שבערוה פחות משנים ה-רמח,רמט,רנב,רסט
איסור קריבה בעריות ד-קפו. ה-רכה. ו-רכג,רכה,רמה
איסור הסתכלות בנשים ד-קפו. ו-רכג,רכה,רמה. ז-יא
אם יצרו תוקפו בא"א דעלמא יותר מבאשתו נדה ז-רלב
אנסוהו להשתכר ואח"כ להביאו אערוה אי יהרג ואל יעבור ט-שצד
אסור לראות המשודכת יותר מפעם אחת ז-רלה
אשה לא תלך להבדק ע"י רופא שלא בהכרח ז-רלב
בהא דלא ילפי' רוב בד"נ מעריות ט-רמז
בחורים לרקוד לפני הכלה בשעת החופה ז-רמט
הבא על אחות אשתו ומתה אשתו אם נאסרה עליו י-רסז
הסתכלות במשודכת ז-רלג,רלד,רלה
הסתכלות לשם שידוכין וקידושין ז-רלה
העלה לבו טינה ימות ועל יספר עמה ג-מח
הרהור באשה אי הוי מדאורייתא ז-רלט
הרחקות דנדה אם אסורות גם בשאר נשים ד-קפו
חילוק בין הסתכלות וראיה בעלמא ז-רלה,רמ
חשש נגיעה בנסיעה בבאס ד-קפו
טפח באשה ערוה ו-כ
ישיבה בתערובת בקאנצערטים ז-מב

לתפור ולמכור בגדי נשים לא צנועים ז-קטו
מחיצה בביהכ"נ משום הסתכלות או תערובת ז-יב
מצוה לשבח אשה במעשיה הטובים ז-רמג
מקום התורפה שאני משאר דיני ערוה ז-יג
נכריות אם יש בהן איסור נגיעה וכדו' ד-קפו
נשא חמותו לאחר מיתת אשתו בכרת או בלאו ט-רנו
בהנ"ל אי קידושין תופסין בה ט-רנו
נשים אם רשאות להסתכל באנשים ז-יב
עצימת עינים לא מהני משום הרהור ז-יא
ערוה אם יש בה משום והיה מחניך קדוש ז-יא
קול באשה ערוה ה-ריח,רכג,רכד
קול באשה ערוה, בטלפון ורדיו ד-פו. ז-יג. ח-לז
קול באשה ערוה משום הרהור ו-רלח. ז-יג
קריבה שלא בדרך חיבה ה-קכז
רודף אחר ערוה ניתן להצילו בנפשו ה-שי
רופא הממשש דופק האשה ושאר נגיעות ז-רלב
שינים באשה ערוה ז-רמד
שער אחותו הנשואה אי הוי ערוה י-כה
שער באשה ערוה ה-רמג
תערובת אנשים ונשים תחת החופה ג-קמז
לשמוע מכלי זמירות שאשה פורטת ת'א-נב
קול באשה ערוה ת'א-נג,נח
לזמר זמירות שבת קודש בבנים ובנות יחד ת'א-נד
הרואה ערוה על טעלעוויזיא אי מותר לקרות ק"ש ת'א-נו
בקו"ק לתקן בעניני פריצות ת'א-נז
בענין נשים המזמרות בקול אי יכולים השכנים למחות ת'ב-רצה
קטן אי צדיך ליזהר בשמירת עינים ת'ב-רצו
איסור לעשות סעודת מרעים מזוגות בבתיהם ת'ב-רחצ
איסור חיכוך במבושיו ת'ב-שז
שיעורי תורה או דרשה לנשים ואנשים בבית הכנסת בלי מחיצה ת'ב-שח
אי יש לחלק בין בחורים ובתולות לזוגים נשואים ת'ב-שט

ערכאות

אי מותר לשחד שופט עכו"ם ת'ב-שעו
איסורה אפי' בדין שדנים כישראל ת'ד-רלט
איש או אשה ההולכים בערכאות ומוציאים מעות ת'ב-שנח
בחיוב להעיד כשהזמינוהו בביהמש"פ ט-שלד
בנה בית אצל חברו והוא מסרו לעש"ג ת'ד-ערב
גדרו ט-שטו
גוי העושה על דעת ישראל אינו כשופט ת'ד-קנו
ההולכת נגד פסק ב"ד ת'ד-רכז
החזקת ילדים [קאסטאדי] ת'ד-רפג
היתר לילך בלי הזמנה לדין תורה ת'ד-קנח
הליכה בשביל צו הגנה ת'ד-שפ
הליכה לעש"ג באמצע הדיון בב"ד ת'ד-רעו
הליכה לעש"ג ותובעו בב"ד כשרואה שיזכה שם ת'ד-רסג
הליכה לעש"ג יש לו דין מוסר ת'ד-קיח
הליכה לעש"ג לבקש גט מבעלה ת'ד-רלט
הליכה לעש"ג מביא צרות על הדור ת'ד-רמג
הליכה לעש"ג פסול לעדות ת'ד-רס
הליכה לעש"ג שרוצה להיות ש"ץ בר"ה ת'ד-רמב
המאיים להוליך לעש"ג ת'ד-רסב
המוסר ישראל לערכאות בין בממונו ובין בגופו ת'ב-תנ
המסייעים בעש"ג כולם בחרם ת'ד-שעה
הנמצא שם פסול לעדות ת'ד-ו
העו"ד המסייע להוציא ממון בערכאות ומזמין עדים יהודים הוא בכלל האיסור ת'ב-שצג
השופט החק מחייבו ולא הב"ד ת'ד-שע
התובע בעש"ג כשרואה שלא יזכה בב"ד ת'ד-רמא
התולה עצמה ברב שהתיר ת'ד-שפ
התירו לו ב"ד לילך לערכאות והוציא ממון שלא כדין ישראל ת'ב-שצ
חומר איסור ערכאות ז-רנה. ת'ד-קמז
טענת שכבר השקיע בעש"ג הון ת'ד-שעט
יציאה לגמרי ת'ד-ה
כ"ז שאינו יוצא עובר עבירה ת'ד-קכ
כופה ע"י עש"ג ליקח הבנים ת'ד-שעד
כמה שאלות לעו"ד ובדיני ערכאות ת'ב-שפז
כפיית עש"ג בצירוף ב"ד ת'ד-שע
לאחר קבלת הגט ת'ד-קפח
לאסור הוראת רב ת'ד-שפ
להיות עו"ד בערכאותיהם כשהנידונים ישראל ז-רנה
להיות עו"ד בערכאותיהם כשהנידונים עכו"ם ז-רנה
להיות שופט במשפטיהם בדיני ממונות ד-ריג
להיות שופט במשפטיהם בדיני נפשות ד-ריג
להיות שופט במשפטיהם כשהנידונים עכו"ם ד-ריג
ליתן גט בכפיית שופט גוי ת'ד-שע
למנוח ולנדות ת"ח ת'ד-שפ
לתקן החוק להרוג הרוצח אדם ט-שצו
מסירה ששלחו הבעל בבית האסורים ת'ד-שסח
משרדי המדינה לענין ערכאות ט-שכז
נישאת בערכאותיהם אם צדיכה הבחנה ב-כח. ד-קעו
נתגדל בין העכו"ם ונידון למיתה כיצד ינהגו בו ט-רכח
סירב להתדיין בב"ד עם מי שהוליכו לעש"ג ת'ד-רמה
עו"ד אי רשאי ליצג נכרי נגד ישראל בערכאות ת'ב-שצב
עושה קנוניא עם השופט ליתן גט ת'ד-שעב
עכו"ם יחידי בכלל עש"ג ת'ד-שעו
ערמה כשהלכה לעש"ג ולב"ד ת'ד-קעח

א- מהד"ק חלק א' • ב- מהד"ק חלק ב' • ג- מהד"ק חלק ג' • ד- מהד"ק חלק ד' • ה- מהד"ק חלק ה' • ו- מהד"ק חלק ו' • ז- מהד"ק חלק ז'
ח- מהד"ק חלק ח' • ט- מהד"ק חלק ט' • י- מהד"ק חלק י' • ת'א- מהד"ת חלק א' • ת'ב- מהד"ת חלק ב' • ת'ג- מהד"ת חלק ג' • ת'ד- מהד"ת חלק ד'

פרטי דינים בהאיסור ט-שנד
צו הגנה [ארדער אוו פראטעקשאן] ת'ד-רעו
צוואות הנעשות בעש"ג ת'ד-שלח
רב שנתן היתר לעש"ג ת'ד-שעו
שופטי עכו"ם אי דנין דיני נפשות בזה"ז ת'ב-שסח
שילום ההוצאות שנגרמו ע"י ת'ד-רמ
תביעה בעש"ג מענין פסק ב"ד ת'ד-רמט

ערלה

אי מצוותה בשריפה ג-קס,קסו
אתרוג של ערלה אי פסול כל ז' ב-נט
בחו"ל אם יכול ליתנו חבירו ב-נט

עשה

דבר האסור משום מ"ע אם מבטלין לכתחילה ה-צה
היכא דיש עשה וק"ו לעונשין אי עונשין מהדין ג-קיט
לפנ"ע בביטול מ"ע ו-קלד
עשה דוחה ל"ת כשהוא חייב בעשה ואחר אסור בלאו ב-כח
עשה שאינו שוה בכל אין מנתק לאו השוה בכל ה-רסו

עשר

עשר נטיעות בבית סאה חיישין כל בית סאה ו-ערב

פאמפערס

אי מותר להשתמש בהם בשבת ח-ס

פאת הראש

אי שרי להניחם תחת אזניו י-ב
אם יש להקפיד שלא יכסו האזניים בתפילת שמו"ע ח-יד
אסור להסתיר הפאות ז-קכא
שעורם ד-קטז,קכד. ו-קמט. ז-קכב

פגול ונותר

אי הותרו מכללן ג-רכד
המפגל אי הוי לאו שאין בו מעשה ג-רלב

פדיון

מע"ש אפרוטה ט-ריג,רטו
עגלה ערופה אי יש לה פדיון י-שיז

פדיון הבן

אבי הבן אומר לכהן ת'ג-שלה
אי בעינן כסף לכתחילה ו-קצא,קצד,קצט
אי יכול לעשות שליח בפדה"ב י-קצה
בלילה ה-רב
במומר לערלות ה-קעט
בע"כ דכהן ו-קצד
ברכת שהחיינו בפדה"ב ו-קצב
ברכת שהחיינו לכהן כשאבי הבן חרש ת'ב-רלב
בתענית צבור ה-רב
גדול שלא נימול ה-קעט
דוחה שבת ת'ג-שלו
הבן במקום א' והאב במקום אחר שם חל הפדיון בשבת ד-קמא
המאחר עובר ת'ג-שלה
חל יום ל"א בשבת ה-רב
כהן שנמצא בן גרושה מה דין הבכורים שנפדו על ידו ת'ב-רכט
כשאינו נותן המעות בבת אחת ו-קצג
כשאינו פודה אם עובר על כל יום ד-קמב
לפני המילה ד-קמב. ה-קלד
מנהגי פדה"ב ליתום שנהרג אביו ר"ל ת'ב-רלא
מת האב על מי החיוב ו-קצב,קצט
נתעברה ע"י הזרעה מלאכותית מבעלה חייב בפדה"ב ז-קצט
ע"י טלפון אי מיקרי ע"י שליח ד-קמא
ע"י כהן קטן ו-קצד
ע"י כהנת ה-ו
ע"י כמה כהנים ה-רא. ו-קצג
פדיון הבן באשה שהפילה תוך ח' שבועות ת'ב-רל
פדיון הבן הנולד מעכו"ם ת'ב-רלג

פועל

יכול לחזור אפי' בחצי היום ה-רפח
להשתכר באיה"נ ה-קג
המקבל צמר לעשות ממנו בגדים וחזר פחות ת'ב-תמח

פורים

אכילה קודם משלוח מנות ז-צב
אם מקיים סעודת פורים בארוחת הבקר ז-צב,צג
אמירת הלל למי שאין לו מגילה ה-עג
אשה שטבילתה במוצאי פורים לא תאכל בשר ז-צו
אשה שליל טבילתה בפורים אי מותרת בבשר ח-רלד
בהא דקם רבה ושחטיה לר"ז ת'א-תקנו
בחנוכה ופורים אי שואלין ודורשין ל' יום קודם ת'א-תקמז
במחלוקת הפוסקים בחיוב לבסומי ת'א-תקנה
בן עיר שהלך לכרך ודעתו לחזור ת'ג-קנו
בסתירת הר"ן דהכל כשרים לקרות המגילה ת'א-תקמט
הטעם שעושים סעודת פורים אחרי מנחה ח-רלב
המוחל חוב לחבירו אי יצא ידי מתנות לאביונים ת'א-תקנב
הנודר נכסיו על חבירו ושלחו לו מ"מ ולאחר פורים

שאל על נדרו ת'א-תקנח
העושים משחקים ולובשים בגדי זכר לנקבה ת'א-תקסג
השולח מנות איסה"נ לחולה שיב"ס אי יצא ידי מצותו ת'א-תקנז
חייב איניש לבסומי' בפורי' ה-סג
טעם שאין מברכין על משלוח מנות ת'א-תקנט
למה לא נזכר שם ה' במגילת אסתר ת'א-תקמח
לעשות מנין לקריאת מגילה עם עשרה נשים ת'א-תקנ
מה שהרבה מקילין ולא מקיימין חייב אדם לבסומי בפורים ת'א-תקנד
מהות הסעודה בפורים ח-רלד
מנהג להתחפש ולחזור על הפתחים ג-ס
מצות משלוח מנות אי יוצא בשו"פ ת'א-תקסא
מתנות לאביונים בפורים אי צריך ליתן בסתר ת'א-תקסב
סעודת פורים בלילה ה-פב
סעודת פורים ומשלוח מנות איזה קודם ו-קכה
סעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא ת'א-תקס
שולח איסור דרבנן ואכלו חבירו אי יצא ידי משלוח מנות ת'א-תקנג
שחוק יוסף לבחורי ישיבה בפורים ג-קמח
ראה מגילה, משלוח מנות, מתנות לאביונים

פושע ישראל

היינו מי שאינו מניח תפילין ח-סט
אם יש נפ"מ בין אינו מניח מחמת מרד או סתמא ח-סט

פיקוח נפש

אי מחללין שבת על פק"נ של עובר י-שז
ספק פק"נ דוחה שבת ת'ד-שפב

פירות

אי לסמוך לכתחי' אאוצר ב"ד ט-שיט
אם צריך לטבול ידיו קודם אכילתן ח-כה
הטעם דעל פירות אומרים בקדושה ובטהרה ז-כט. ח-כה
טהרה ביטלה טעם פירות הפי' בזה ח-כה
כ"ז שיש לחי' אי דוקא מפירות שביעית ט-שכ
לסחוט על מאכל בשבת אי שרי ח-נא
מיץ פרי שזב מאיליו אם מותר לבו ביום ח-נב
סוחט פרי בשבת לעשות מיץ ח-נ
ע"י פירות א"י זוכין לתורת א"י ח-כג
שנשמרו בשביעית נאסרו ט-שיט

פישוט ידים ורגלים

בעלינו למה אינו כורע כן י-לג

פי תקרה

באכסדרה מקורה ח-קס

פלגינן

דבורא ג-קמא

פלגש

אי הדיוט מותר בפלגש א-ג. ב-נב. ז-רלו
אי הוי בקדושין ב-נב. ז-רלו
אי צריכה גט ב-נב
אם מקיים ע"י פ"ו א-ג. ז-רלו
פלגש אביו אם מותרת לו ג-קב

פנים חדשות

אי ר"ה חשיב יו"ט בזה ח-רב
אסור לומר שבע ברכות אם אין פנים חדשות ט-רפח
אשה אי הוי פ"ח ב-מז,מח. ז-רמו
טעם שאשה לא עולה לפ"ח ד-ר
עבד וקטן אי הוו פ"ח ב-מז,מח
ראה ברכת חתנים

פנויה

אי יש בה איסור ב-נב. ה-קלא
איסור נדה בפנוי' ה-קכח,קל
מאימתי איסורה ה-קלד

פסיק רישא

אי מותר להתחיל קידוש במלת ויכולו ח-רי
בדבר שאין המלאכה נגמרת עכשיו ה-סח
פסוק דלא פסקי' משה באיזה אופנים ליתא כלל זה ח-רי
פ"ר דלא ניחא לי' ה-סח

פסח

אכילה גסה בקרבן פסח דא"י בזה מה בא למעט ח-כא
אכילת פסח על השובע מהו שיעורו ח-כא
אמירת הגדה כשאין לו יין ת'ג-קג
אמירת הלל בליל פסח אי הוי דאורייתא ז-סט
ארון רפואות אי סגי בסגירה או דצריך מחיצה י"ט ח-קפט
בדברי המ"א דהמוצא חמץ בפסח ואמר לעכו"ם להוציאו ח-קפא. י-לא
ביאור בד' קושיות קודם הסדר ח-ריב
במנהג שהתינוקות גונבים האפיקומן ת'א-שצג
בן הסומך על שלחן אביו אי צריך במצה להיות לכם ח-קצא
ד' כוסות איזה מהן צריכין הסיבה ת'א-שפא

דלועין אי הוי בכלל קטניות ת'א-שצב
הקדיש חמץ לפה"פ ושאל עליו אחה"פ אם נאסר למפרע ח-קפב
הקיץ משנתו סמוך לסו"ז אכילת חמץ בע"פ שחל בשבת
אם יאכל פת דשבת דהוי דאורי' קודם התפלה ח-קצ
והגדת לבנך לבתך ת'ג-קד
חמץ בע"פ אי מקרי מצוה עוברת [בשבת דאיכא מצוה באכילת פת] ח-קצ
חמץ המונח באשפה אי חייב לבערו ח-קפז
חמץ שנמכר לעכו"ם אם צריך מחיצה י"ט ח-קפט
חשיב"ס אופן בישול חיטים בפסח ח-קפו
טעם שאין הבן שואל על תקון ארבע כוסות ת'א-שעט
כלי חמץ שמכרו לעכו"ם, בע"פ, טבילתם ט-קסה
ליל פסח שיש שבע ברכות כיצד ינהגו ת'א-שפב
מהרי"ל השתמש במשכון עכו"ם שלא ברשות בפסח ת'א-שעה
מנהג עקירת הקערה ת'ג-קב
סיפור יצי"מ זמנה עד חצות או כל הלילה ח-ריג
פסח שני אי נאכל עם חמץ ת'ב-תעד
רפואות הנעשית מבע"ח ונפסלו מאכילת כלב מה דינם י-קי
ראה ארבע כוסות, חמץ, קרבן פסח

פסק דין

מי שאינו מקיים פסק דינו ת'ד-רסז
פרסומו, במקום שיתבייש הבע"ד ט-שנג

פסק הלכה

בלי עיון בש"ס ופוסקים ת'ד-רל
במקום שפוסק סותר דבריו מפסקיו ותשובתיו ת'ב-קיח
חיוב לימוד הלכה אפילו מי שאינו רוצה להיות מורה הוראה ת'ב-קמז
חכם שפוסק בדבר לאיסור יכול לומר להשואל שילך לאחר שמתיר ת'ב-קיז
כתיבת פסקי הלכות בלשון לעז ת'ב-קלה. ת'ד-רל
שאלה בהלכה - צריכים לשאול בכל פעם ת'ד-רלא
שלא לפסוק שאלות על הטלפון ת'ב-קכב

פצוע דכא

אם מותר בממזרת ד-קסו
כהן פ"ד אם יצא מקדושתו ג-כא,כב. ד-קסו
נעשה פ"ד אחר נשואין אי עובר בלא יבא ג-כב
נעשה פ"ד אחר נשואין יוציא ד-קסו
נתחוהו בביציו אי נאסר באשתו ד-קסו
פ"ד ע"י חולי אם אסור ד-קסו
שתיקי בפצ"ד ב-כד,כה

פקוח נפש

אין הולכין בפקו"נ אחר הרוב ה-נה
הא דלא אזלי' בתר חזקת בריאות ח-נה
חילול שבת בעובר ט-של,שלה
להכנס לספק פיקו"נ להציל חבירו ו-שכד
מאכילין אותו איסור רק ברפואה ידועה ד-נ
מחללין השבת כשנפל מכח זרם חשמל ט-קנא
מילה אי הוי פיקו"נ ה-רלז,רלח
ספק פיקו"נ ג-מב. ו-שכז
עבר על דברי רופא כדי לקיים מצוה ד-עז
רבית במקום פקו"נ ה-קיא
שבת הותרה או דחוי' אצל פקו"נ ג-מב. ז-נ

פרה אדומה

דרוש לפרשת פרה אדומה י-רפג
פסול עגלה אי הוי משום מחוסר זמן ג-ריב

פרוזבול

אי בעי ב"ד חשוב ה-רעא
אי סגי באמירה ה-רעא
גבי הדר בחו"ל וחובו באר"י ת'ד-רצד
טעם שהעולם מקילין בכתיבת פרוזבול י-רעז
פרוזבול הי' לי ונאבד ה-רעא
מי שלא כתב פרוזבול ורוצה לגבות חובו ת'ב-תה
ביאור הא הלכתא הלל תיקן פרוזבול לעלמא ת'ב-תו
מי שלא עשה פרוזבול בשנה השביעית וגובה את חובו אעפ"כ ת'ב-תז
פרוזבול ת'ד-רפט

פרוטה

בדין פרוטה שאזלה ויאוש שלא מדעת י-רפח
דר' יוסף ד-רכד
הקדש שוה מנה שחיללו אשו"פ ט-רטו
לפדות עליו מע"ש ט-ריג,רטו
מעילה בקדוה"ג אי הוה בכזית או בשו"פ י-רעב,רעג
פרוטה שהוקרה והוזלה ת'ד-שיט
ראה שוה פרוטה

פרי

בירך על הפרי ויצא מחדר לחדר י-לו
המטובל בסוכר מאי מברכינן עליה ח-כב
בהנ"ל כשהמדובר בפרי מז' מינים ח-כב
כשמברך שהחיינו על הפרי איזה ברכה מקדים י-ה
ראה שבעת המינים

פרי' ורבי'

אי הביאה הוי גוף המצוה ב-כ,נא. ד-קנז
אי כופין אפ"ו ד-קנט
איך גזר רגמ"ה חרם המבטל מפ"ו ז-רכז
איך חייבה תורה מצוה שאינה בידו ד-קנו
אם מקיים פ"ו בנתעברה באמבטי ובהזרעה מלאכותית ב-כ. ד-קנח
אם מקיים פ"ו ע"י בן ממזר ב-כ. ד-קנח
אם מקיים פ"ו ע"י פלגש א-ג. ז-רלו
אם רשאי להתאחר בנשואין יותר מכ"ד שנים ז-רכה
אשה אי מחוייבת בפריה ורביה ט-רמה
אשה אם חייבת לטפל ברפואה כדי שתוכל להוליד ד-רמט
אשה שהעיבור סכנה לה וכבר קיים פ"ו ט-רעז
בדרך נס ת'ד-יא
בהא דליתי עשה דפ"ו ולידחי ל"ת דשפחות ט-רמה
בחומרא דר' זירא אמאי לא חששו הנשים מביטול פ"ו י-קכ
במודר הנאה מאשתו ח-ב
במנהג למכור בניו למי שח"ו לא מתקיימין ת'ב-תכא
הוי מצוה נפרדת מקידושין ט-רל
טעם פטור נשים מפ"ו ז-רכו
לא זכה לבנים אם קיים המצוה בהשתדלות ד-קנז. ו-רטו
למוד מ"ע דפ"ו מהיכא ו-ריד
למה לא נשא בן עזאי אשה ז-רכט
מי שלא קיים פ"ו אם צריך להוסיף על העונה ז-רמ
מתי קיום המצוה ה-ריא,ריב
עבד אי מחוייב בפרי' ורבי' ט-רמה
קודם מ"ת ת'ד-יא
שהה עמה עשר שנים ב-כ. ד-קנט

פריעה

באיסור לחתוך עור הפריעה ולפרוע בצפורן דוקא י-קסח,קסט
ביאור בהתיבות מל, פרע י-קעה
המבטלים מצות פריעה יש להעבירם מלימוד ט-תכב
מילה ופריעה אי הוי מצוה אחת י-קעד
ראה מילה

פריעת חוב

אין אדם פורע בתוך זמנו ת'ד-שא
היאך עקרו מצוה זו בשביעית ט-שכב,שכג
פריעת בע"ח מצוה ת'ד-רפט
פרע ולא הודיע להמלוה ט-שלה

פרנסה

המשתכר בקנים אינו רואה ברכה ת'ד-שפח

פרעון

פריעת בעל חוב ו-רעז

פרשת הנשיאים

אי שרי לקרותו בתורה בלא ברכה ח-פקד

פרשת זכור

למה אין מברכין עלי' ו-פא

פשרה

אין דיינים יכולים לשנות הפס"ד אחר פשרה ז-רנז
אם המתווך חייב להודיע לבע"ד שהאחר מוכן לפשרה יותר טובה ז-רנח
פשרה אי הוי מחילה ז-רנח
פשרה שיש בה כמה ספקות ת'ב-שעז

פת

אם בוצעין על לחם משנה בחוה"מ ח-קצז (ו)
פת קטנית אי יש בה משום פת עכו"ם ת'ב-טו

פת שחרית

מתי זמנה לצורבא מרבנן ז-כה
מבטל רמ"ה מחלאות ת'ד-שפט

פתוי

קטנה אונס ב-מו

פתח

אחד לב' חדרים, מקום המזוזה ט-ריב
בדין תעשה ולא מן העשוי בצה"פ במזוזה י-קצ

פתח פתוח

הוי קדושי טעות א-ד
הטוען פ"פ מצאתי נאמן ה-רנב
רוצה לקיימה אי צריך קדושין שנית א-ד
רוצה לקיימה אי צריך ברכה שנית א-ד

פתחי מבוי

אם יש מצוה לתקן פתחי מבואות כדי לתקן עירובין ח-קמו

פתיחת הקבר

איך להתנהג בבדיקת אשה ע"י רופא י-קכב

צדיק

חביב עליהם ממונם יותר מגופם ת'ד-שס

למי ראוי לקרא צדיק ז-צג
מיכאל מקריב נשמות הצדיקים, הכוונה בזה ח-א
מעלת בהמתן של צדיקים ת"ד-שנח
צדיקים אין הקב"ה מביא תקלה על ידם ד-א
שיעור הרחקה בין קבורת צדיק לרשע ט-רכ

צדקה

אי מותר ליתנם באמצע ק"ש ותפלה י-יד
אי נכון לדחוק עצמו ובני ביתו ולא לקבל צדקה ת"ב-קנו
אי עובר עליה בב"י וב"י ח-קפב
אין משנין מצדקה לצדקה ד-רכג. ו-קסז
אם מקיים צדקה בפחות משוה פרוטה ז-קנז
אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט בצדקה ד-קכג. ו-קמג. ז-קיט
אמר תן חובי לצדקה ושוב חזר בו ת"ב-קס
אסמכתא ת"ג-רצז
אפוטרופסין אם יוכלו לחלק צדקה לפי ראות עיניהם ת"ב-תכה
אשה המבקשת צדקה להקריב קרבנותיה ת"ב-קנא
בדין קדימה ג-קנד
בהא דנותן צדקה מתן בסתר ת"ב-קמא
במחשבה ד-קכג
בנות ישראל אם יאה להן לקבץ צדקה בשווקים ד-קכה
בענין דינא דמלכותא ונתינת מעשר ת"ב-רמח
גבאי צדקה אי הוי שומר שכר ד-רכד
גבאי צדקה אם אפשר לסלקו ד-רלז
גבאי צדקה אם רשאי ליטול שכר ד-רכד
גבאי צדקה אם רשאי לשנות מדבורו לטובת צדקה ו-קסז
דין קדימה בצדקה ת"ב-קנ
האומר סלע זו לצדקה אם מותר להשתמש בה ו-קמג
החיוב לחזור עני או לכשיבא העני בעצמו י-קסב
הלוֹאה אי הוי בכלל צדקה ג-קנד
המוציא מציאה אי חייב במעשר ת"ב-קמד
הנודר ודעתו לעני מסוים אם יכול לשנות לאחר ד-קכג
הנודר לצדקה בחלום אי חייב לשלם ת"ב-קיב
הנותן מעות לת"ח אי מותר ליתן ממנה לקרוביו ת"ב-קנב
חתן וכלה שקבלו מתנות חפצים צריכים לעשר ת"ב-רמט
טעם להרבות בצדקה בחנוכה ז-פח
יד לצדקה ד-קכג
יש לו מאתים זוז ונוטל מן הצדקה ת"ב-קנד
כופין על הצדקה ו-רעד
לאנשים שאינם מהוגנים ט-רה
להפריש מעשר לחלק לעניים על מה שירויח לעתיד ת"ב-קנט
ליתן כתב המלצה לאינו מכירו לאסוף צדקה ת"ב-קמה
ללוות מצדקה ט-רו
ללוות מקופה [פושקע] של צדקה ז-קנז
ללמד בניו ממעות מעשר כספים ד-קסא
לקנות פרסים לתלמידים ממעות מעשר כספים ז-קסא
לשלם נדרים ונדבות ממעשר כספים ד-קכב
לתת מעשר ממעות שעדיין לא נתחייב עליהן ו-קסח
מאיזה ריוח חייב להפריש מעשר ת"ב-קמב
מורה שקיבלה מתנות מהתלמידות אי חייבת במעשר ת"ב-רמה
מי שאינו צריך לצדקה ונוטל ונותנה לאחרים אי הוא גוזל עניים ת"ב-קמט
ממון עניים אי הוי ממון שאין לו תובעין ו-קמג,רסח
משולח אם יש לו דין גבאי צדקה ד-רלז
מעות מעשר מהו להוציאו לסעודת מצוה ת"ב-קמג
מעות צדקה מעכו"ם ה-קעח
נדר לצדקה ונתן לעני ונמצא עשיר ד-רלח
נדר לצדקה ושכח כמה נדר ת"ב-קסא
נשים אם רשאות לקבץ צדקה ד-קכד
נתעשר העני קודם שבא המתנה לידו אי חייב במעשר ת"ב-קנח
נתכוון בשעת הנדר לשלמו ממעות מעשר ד-קנב
נתן צדקה לעני ואח"כ העשיר ת"ב-קנז
פרטי מעלות בהמצוה ט-רה
צדקה לאחר מיתה איך מהני ז-רעו
צדקה כמה מקרי דבר מיעוט לקבל מן האשה ת"ב-קלט,קמ
צוה לחלק צדקה לאחר מטתו יחלקו במקום קבורה או מיתה ז-רעו
צוה ליתן ממעותיו לישיבה ונתבטלה הישיבה ונשאר ביהמ"ד ת"ב-תכז
קבלת צדקה מעכו"ם ה-קעח
קופה של צדקה ת"ג-רצז
קיבל מעות לצורך מסוים אם חייב במעשר ז-קכז
קיבל משלוח מנות אי חייב לעשר ת"ב-רמו
קרוב להקדימו - מה הוא ז-קנז
רבית במעות צדקה ז-קיט
שאלה משבאת ליד גזבר ה-רג
שינוי מטרות צדקה ט-רו
תקנה בקיבוץ צדקה ת"ג-רצד

צוֹאה

להחליף בגדי קטנים בפני ספרים ו-כד

צובע

אי שייך לאסור לצאת בשבת עם משקפיים שצבעם משתנה בשמש ח-מד

מפתח כללי לפי סדר הא"ב מי"ד חלקי שו"ת משנה הלכות

קסה

צוואה

על מי מוטל חיוב לקיים צוואת המת ת'ב-רנט
צוואה שנכתבה שלא כהלכות התורה אי רשאי העו"ד לקיימה ת'ב-תלד

צורבא מרבנן

מתי יאכל פת שחרית ז-כה
צ"מ ות"ח תרי מילי נינהו ז-כה

צורת אדם

אם יכול למחות שלא יצלמוהו [יעשו פאטאגראף] ז-קיד
בית כנסת שיש לו צורת אדם אם מותר להתפלל בו ד-קי
שעון שעליו צורת חצי אדם ד-קיט

צורת הפתח

אי מצוה לתקנו כדי לתקן עירובין ח-קמו
בדין תעשה ולא מן העשוי בצה"פ למזוזה י-קצ
חיבור ב' קנין לצוה"פ ח-קעב
חפיפות ע"ג כותל לצוה"פ ח-קעב
מחוטי ברזל שעליו כעין קוצים ח-קעא
מחוטי העלעקטרי ח-קסח
עירוב בצוה"פ רחוב המוקף בבתים מג' צדדיו ח-קסא
עקום ח-קסג
עשאה מן הצד ח-קסג
רכבת אי הוי צוה"פ ח-קסג

ציבור

ברכה"ת בציבור אי הוי דאורייתא י-מב

ציצית

אם חייב לקנות ציצית לקטן ג-רכט
בבגד שאין בו שיעור אולם נהגו ללובשו [כגון וועסט] ח-ג
בגד שאינו עשוי להגן ת'ג-נא
בדין כלאים בציצית ט-רכב
בדיקה לפני הברכה ת'ג-ג
בשבת לבן נח ת'ג-נט
גדיל אוריליזא האם נחשב כבגד ת'ג-ח
הטיל ציצית בקטנותו והגדיל ג-רכט
הלובש בגד לכבודו ו-א
המודר הנאה מצמר אי מותר בטליתו ח-ב
העולה לדוכן ואין לו טלית כשר להתעטף בו י-קנח
חיוב בדיקת הציצית א-ו,ז
חיוב עיטוף ת'ג-ב
חיובן בשואל ת'ג-ה
חיובן כשהפקיר הבגד ת'ג-ו
טלית קטן שנקרע נקב אחד בתוך ג' ת'א-יז
טלית שנפסקו ציציותיו בשבת מהו בטלטול ז-ד
כלאים בציצית ו-א
כשמניח כמה טליתים אי מברך על כאו"א ח-ח
ליטול טלית חבירו להתפלל ד-ב
לילה לאו זמן ציצית ה-ד
לכתחילה לא יתן לאשה לתקן הציצית ת'א-כב
לתחוב בחגורה ת'ג-נה
מבחוץ אי יש בו משום יוהרא י-א
מצוה להפריד הציצית בכל יום ת'א-טו
נשים בקיום מצות ציצית שלא לשם חיוב ת'א-כא
סדין בציצית הוי שוא"ת ט-רכב
עיטוף בטלית קטן ת'ג-ב
ציצית שנפסקו לא יזרוק ויניחם בספר ת'א-כ
קטן שהגיע לחינוך מהו להטיל ציצית ה-רכט
קשירת ציצית בשבת ו-ד
קשירת ציצית בשבת ת'א-יח
שיעור אורך החוט ת'ג-ז
שיעור טלית קטן ו-ה
שנקשרו בשעת כביסה ת'א-טז
ראה טלית, מלל"נ

צלי

דם שנשפך על הצלי בשעת צלייתו י-צ
צליית בשר ע"י חשמל ו-קלב
צליית בשר שנמלח ונמשח ה-צא
צליית קרבן פסח באור התנור ו-קלב

צלעים

בדין ניקור הבשר בין צלע י"ב לי"ג י-פה

צמר

המודר הנאה מצמר אי מותר בציצית ח-ב

צניעות

אי מותר ללבוש מלבוש אדום בבית ת'ב-שיג
אי שייך צניעות לנשים בדרך ת'ב-ש
באיסור לבעל לעמוד בחדר לידה ט-ערב
באיסור תערובת נשים ואנשים בשמחת הנישואין ט-רעג
בגדרי מלבושי צניעות לנשים ת'ב-שי
בשעת לבישת בגדיו ו-ב
גדרי צניעות וקדושה לבחורי הישיבות ט-רסח
גרביים שקופות אי מהני לכיסוי הרגל ת'ב-שיא
היושב במכונית [קאר בלע"ז] אחורי האשה אי יש בזה דין דאחורי ארי ת'ב-רצט

ליישב ליש נוהגים שלא לאכול עם אשתו יחד ת'ב-שנא
מלבושי אדומים לעם ישראל ת'ב-שיב
מלבושים ארוכים לנשים ת'ב-שטז
מלבושים הנסגרים ע"י כפתורים או לחצניות [זיפפער] ת'ב-שיד
נשים היוצאות במכנסים ת'ב-שנג,שנד
נשים העוברות במשרדים ת'ב-שטו
עצות להנצל מהיצר הרע ט-רסח
צניעות בהסתכלות ת'ד-כד

צער

צערא דגופא לא ניתן למחילה ו-רנא. ת'ד-שפה

צער בעלי חיים

אי מותר להרוג יתושים משום צעב"ח ת'ב-רפד
אי שייך באדם ד-רלט. י-רפה. ת'ב-תלא
אם יש צעב"ח בשחיטה ד-רלט
בדגים ובבן פקיעה ו-רטז
בעופות, שקצים ורמשים ד-רלט
דאורייתא או דרבנן ד-רלט
להמית בהמות אי עובר משום צעב"ח י-פב
להקדים אכילת בהמתו לאכילתו ו-רטז
להשתמשות בנ"א ד-רלט
איסור אכילה או שתיה קודם שיתן מאכל לבהמתו ת'א-קלט

צפרנים

הכוסס צפרניו בשבת מנסך יין ת'ד-שצא
טבלה ואח"כ מצאה ששכחה ליטול צפורן אחד י-קלא
מה צורך ותועלת יש בהם ז-רכא

צרורות

שנפלו במנעליו בשבת אי חייב לעמוד ולהוציאם י-סג

קאנצערטים

האיסור לילך להם ז-מב

קבוע

אי קבוע כמחצה עמ"ד היאך כהנים יוצאין לדרך ט-רכו
כל קבוע כמחצה על מחצה ו-ריב

קבורה

אי מותר לכהן לנסוע באוירון ט-רכו
אי סגי מחיצה להפריד בין המתים ט-רכ
איך נוטלים שכר קבורת מת האסור בהנאה ד-קפא
אם שייך מצות קבורה בשבת ז-סג
באיסור חיטוטים בקבר ט-רכא
האומר שלא יקברוהו אין לו כפרה ד-קנ
להעביר מת לא"י כשהמת לא צוה ד-קמה
מי שצוה לקברו בארץ ישראל ת'ב-רנח
מת בחו"ל לקברו בארץ ישראל ת'ב-רנז
מת שרוצים הקרובים לשורפו אי מותר ללוותו י-רג
נתגדל בין העכו"ם ונדון בערכאות למיתה כיצד ינהגו בו ט-רכח
קבורת נפלים ו-רג
שיעור הרחקה בין צדיק לרשע ט-רכ

קבלה

אם ללמוד קבלה בזה"ז ז-רכ
המזלזל בדברי קבלה שקבלו אבותינו ה-קסו

קבלת שבת

אם תליא בהדלקה או בברכה ח-לא

קבר

אי אזלינן בתר רוב בקבר ו-ריב
אי הוי שלא לאחר מיתה ו-רצב
הליכה לקברי אבות שלא הי' י' שנים ו-רח
כמה מקום קבר אוסר ג-קכג
ראה טומאה, מת

קידוש החודש

אי בעינן עדות שאתה יכול להזימה ג-נא,נב,נג. ה-רסג,רסד
אי מקבלין עדי הזמה אחרי שקדשו החודש ג-נג
אתם אפי' שוגגים כשקבלו עדים פסולים ה-רסד
חקירת העדים ג-נא

קידוש השם

על כל המצוות ה-קסו,רצה

קידוש לבנה

אבל מהו בקדוש לבנה ז-רז
קידוש לבנה אי הוה מצוה חיובית ת'א-שמא
טעם שאין מקדשין הלבנה תחת הגג ת'א-שמב
נעשה בר מצוה בי"ב לחודש אי ימתין בקידוש הלבנה ת'א-שמג
מאיזה מקום מונין מולד הלבנה ת'א-שדמ
המקדש לבנה קודם ט"ב מהו לזמר טובים מאורות ת'א-תמג
מה שנוהגין בקידוש לבנה לתת שלום ת'ב-תעט

א- מהד"ק חלק א' • ב- מהד"ק חלק ב' • ג- מהד"ק חלק ג' • ד- מהד"ק חלק ד' • ה- מהד"ק חלק ה' • ו- מהד"ק חלק ו' • ז- מהד"ק חלק ז'
ח- מהד"ק חלק ח' • ט- מהד"ק חלק ט' • י- מהד"ק חלק י' • ת'א- מהד"ת חלק א' • ת'ב- מהד"ת חלק ב' • ת'ג- מהד"ת חלק ג' • ת'ד- מהד"ת חלק ד'

קדושה

אם מותר לכתחילה לומר שמ"ע וקדושה יחד עם הש"ץ ז-ה
המתפלל שחרית מהו לומר קדושת מוסף עם הש"ץ ז-ה
מעלין בקודש ואין מורידין ת'ד-ריב
סופר סת"ם השומע קדושה באמצע כתיבתו אי צריך להפסיק ולענות י-קפו
בהנ"ל אי מותר לענות באמצע כתיבת השם י-קפז
עצות להנצל מהיצר הרע ט-רסח
קדושת כתר אין לאמרה עם תפילין ז-ה
שמע, קדושה באמצע שמו"ע ו-כו

קדושה

באיסור לבעל לעמוד בחדר לידה ט-רעב
גדרי צניעות וקדושה ט-רסח

קדושת אר"י

קדושה ראשונה קדושה לע"ל ה-כה

קדושין

אב מהו לקדש בנו קטן ג-קפב,קפג,קפד. ז-רנב
אב שקידש בתו לחייבי לאוין ג-קמג,קנ
אדם חשוב בקדושין ו-רלט
אומדנא דמוכח אם מבטל הקדושין ב-לב
אי הוי חב לאחרים ג-קפב
אי משכחת קדושין אחר קדושין ג-קפג
אי צריך קידושין שנית לאחר חופת נדה י-קלו
אי שייך לחצאין ט-רלה
איך קידש אדם הראשון את חוה בלא עדים ט-רצד
איש ואשה שדרו בלא חו"פ וקידושין והתפרדו אם צריכה גט י-רלו
אם האב מוזהר מלהשיא בתו לפסול ג-קנ
אם סוקלין נערה שנתארסה בכסף ב-לא
אסור לאדם שיקדש אשה עד שיראנה ז-רלג,רלד,רלה
אפקעינהו רבנן לקידושין מיני' ה-רנב
אשה רק מפקירה עצמה לקדושין ג-קפג
ב' קנינים בקידושין ט-רצד
בדין סידור קידושין בבתי תיפלות י-רכו
ביאה אסורה אי קני' ב-לג. ג-קלב
ביאור סתירת הש"ס גבי המקדש בגזל ט-תטז
ביטולה מחמת סימני שוטה ת'ד-קצ
האומר לשלוחו צא וקדש לי וכו' אסור וכו' ב-לד. ז-קו
הוא עשה שלא כהוגן וכו' ואפקעינהו וכו' לא אמרינן בכל דוכתא ב-לה
המקדש אשה לקטן אי הוי זכות י-רל
המקדש אשה מסוכנת באיסור הנאה ת'ד-מד
המקדש באיה"נ ב-נט. ת'ד-לב
המקדש באיה"נ דרבנן ה-רלט,רמא
המקדש באיה"נ שמצוותן בשריפה אי מקודשת בהעשרה זהובים ט-רפ
המקדש באיסור דרבנן א"א הפקר ב"ד הפקר ט-רעט
המקדש בגזל עכו"ם ו-דש,שה
המקדש בחיטי קורדנייתא אפי' בתרי דרבנן אינה מקודשת ט-שנב
המקדש בטבעת שאולה ו-רנ
המקדש בטובת הנאה ו-רצב
המקדש במלוה ו-רמא. ת'ד-מח
המקדש במעות מו"מ ועדיין לא עשה משיכה ה-רלט,רמא
המקדש במתנה ע"מ להחזיר ו-רמ
המקדש בשטר ת'ד-מט
המקדש חייבי לאוין אמאי לוקה הא הוי התראת ספק ח-מג
המקדש חשאב"ס באיה"נ ו-רלט
המקדש ע"י שליח ת'ד-עז
המקדש ע"מ שיגרשנה ה-רמב
זוג שכוונתם בקידושין רק לשם קבלת דירה י-רלז,רלח
חיישינן שמא שוה פרוטה במדי ו-רלה
טלי קדושיך מע"ג קרקע ו-רלד
טעם למה מקדשין באצבע הסמוך לגודל ט-רפט
טעם לקידושין בכסף ט-רצד
טעם לקידושין תחת כיפת השמים ט-רפב
טעמים שאין מקדשין בביהכנ"ס ט-רפב
יבמה הזקוקה ליבם אי צריכה קידושין ט-שיד
יעוד בקטן ג-קפג
כדת משה וישראל בנוסח קדושין ד-רג
כל המקדש אדעתה דרבנן מקדש ה-רלט,רנב
למה תקנו קידושין לחרש שיוכל לבוא לידי איסור ט-רנח
לקדש אשה הוי מצוה או חיוב ט-רכט
מ"ע דקידושין ופ"ו אי הוו ב' מצוות נפרדות ט-רל
מסדר קדושין מהו להיות עד ו-רסד
מסדר קדושין מהו לקחת ממון ו-רסד
מת האב אי חיישינן שמא קידש בתו ב-לד
נישואין ע"י רעפארעם ראביי שהעדים היו אשה וקרוב ונשאה לאחר בלא גט ט-רעח
נשים במ"ע דקידושין ט-רלא
ע"מ שאין לך שאר כסות ועונה ו-רנא
עדי קדושי ביאה אי נפסלין ג-קלג
עדי קדושין הפסולים מדרבנן אי הוי קדושין מדאורייתא ג-קלג
על מה סמכו לסדר קדושין כשאנשים ונשים תחת החופה ד-רו
קדושי ביאה אי איכא חזקה דגומר ביאתו ב-לג

א– מהד"ק חלק א' • **ב**– מהד"ק חלק ב' • **ג**– מהד"ק חלק ג' • **ד**– מהד"ק חלק ד' • **ה**– מהד"ק חלק ה' • **ו**– מהד"ק חלק ו' • **ז**– מהד"ק חלק ז'
ח– מהד"ק חלק ח' • **ט**– מהד"ק חלק ט' • **י**– מהד"ק חלק י' • **תא**– מהד"ת חלק א' • **תב**– מהד"ת חלק ב' • **תג**– מהד"ת חלק ג' • **תד**– מהד"ת חלק ד'

קדושי ביאה אי דעתו אסוף ביאה ב-לג
קדושי בתו בלי ערים ת'ד-עה
קדושי חרש ג-קפג
קדושי טעות אי הוי הברכה לבטלה א-ז
קדושי טעות במאומצת ת'ב-תפג
קדושי טעות האם חוזר ומברך ת'ד-פב
קדושי כסף אי הוי דאורייתא ב-ל,לא
קדושי קטן אי הוי מטעם זכיה ט-רלה
קדושי קטנה ת'ד-נח,סג,ערה
קדושי קטנה בערים שלא הכירוה ת'ד-מג
קדושי קטנה וגדולה לענין כיסוי פניה ת'ד-מג
קדושי שטר אי בעי חתימת עדים ת'ד-קא
קדושין במעות שמדרבנן אינם שלו ת'ד-מה
קדושין בע"כ אי מהני ת'ד-שיח
קדושין בצנעא ת'ד-ס
קדושין ע"י שליח דידה ט-רצ
קדש אשה בפני עדים בלא חופה ועכשיו רוצה לעשות חופה כשרה י-רכב
קדש ע"מ להחזיר ובטלה התנאי אם חייבת להחזיר ג-קפ
קטנה שנתארסה אסורה לזרים בחבוק ונשוק ד-קעד
קנין הבעל באשתו ו-קנו
קנין קידושין מה עושה ט-רצב
קניניו ת'ד-קצו
רב מנגיד אמאן דמקדש בביאה ב-לב. ג-קלג
שוטה שלא תקנו לו חכמים קידושין אם מותר לדור עמו ט-רס
שכח לקדש עד אחר קריאת הכתובה ז-רמה
שנית, כשמתה האשה וחזרה לחיות ע"י נס ט-תב
ראה ברכת אירוסין

קדושת דמים

פקעה בכדי ת'ד-תג

קדושת הגוף

מעילה בקדוה"ג אי הוי בכזית או בשו"פ י-ערב,רעג

קדירה

אי פוגם הבלע ת'ד-שפח
המחוברת לקרקע אי צריכה טבילה ט-קסד

קדיש

אם לומר קדיש קודם הקבורה ז-רעו
דיני קדיש שלם ו-טז,יז
הפסק לקדיש בברהמ"ז ו-לו
חיוב היתום לומר קדיש ז-רב
טעה והתחיל לומר קדיש יתום עם הש"צ אחרי אשרי ובא לציון אי מפסיק באמצע י-טז
צוואה ליתן מעותיו למוסדות תורה ולומר אחריו קדיש ת'ב-תכד
קדיש יתום אחר מזמור שיר ליום השבת ג-כז

קדשים

אכילת קדשים - מצותה ביום ראשון בלבד ת'ד-תב
בקדשי מזבח יש מועל אחר מועל י-רעד
שחייב באחריותן אם עובר עליהם בפסח ב-נד
ראה קרבן, קרבן פסח, קרבן תודה

קהילה חרדית

בחיובם לקבל ע"ע רב י-קסג

קול

אי עדיף מכתיבת היד ט-שס
באשה ערוה, אי שייך בטלפון, ובטייפ ח-לז
חילוק בין קול גזל לקול מעילה ח-ר
סומא אי יכול להעיד אטביעת קול ט-שס
קול באשה ערוה ד-פו. ה-ריח,רכג,רכד. ו-רלח. ז-יג. ח-לז

קופה

קופת צדקה לטובת נשמת רמבעה"נ אי הוי בה דין קנין חצר י-רצט

קטורת

מור אי הוי מן המותר בפיך ז-ז

קטלנית

נהרג בעלה בשואה וחזרה ונשאת ומת בעלה אי נקראת קטלנית ט-רנה

קטן

אי חייב בדין אבמה"ח י-פא
אי יש עליו גדרי קיום מצוות ח-סא
אם אביו חייב לקנות לו ציצית ג-רכט
אם הוא נאמן לומר שהגדיל ו-יח
אם הוי פנים חדשות לברכת חתנים ב-מז,מח
אם יש בו משום ניוול המת ו-רג
אם מוציא קטן אחר י"ח ז-רכט
אם מטיל ציצית לעצמו או לגדול ג-רכט
בהידור מצוה ז-צ
בחור הנתמך ע"י אביו אם דינו כקטן לגבי קנין ו-רפט
בכתיבת תפילין ה-יב

בכתיבת תפילין לעצמו ג-רכט
במגילה ז-צ
בנר חנוכה ז-צ
גדר מצוות חינוך ג-רכט
גזל מקטן ו-רפד
גר קטן מטבילין אותו ע"ד ב"ד ט-תיח
דין גדלות בי"ב וי"ג הלל"מ ד-ריח
דעת אחרת מקנה לו ו-רפד
הגדיל בין פסח ראשון לפסח שני ג-רל
הגדיל ולא הביא ב' שערות ה-יב
הגדיל תוך ימי ספירת העומר ג-רל
הגיע לחינוך אי חייב במצוות דרבנן ג-רכט
הגיע שנותיו אי בעי בדיקה ו-יח
המקדש אשה לקטן אי הוי זכות י-רל
חיוב עונה בקטנה ה-ריט
יאוש בקטן ו-שח
כמה צריך לשהות בין אכילת בשר לחלב י-צו
לחנכו שלא לשכב פרקדן ו-רלא
למ"ד קטן מוליד אם חייב במילת בנו ז-קפד
מאימתי חייב בכיסוי הראש ז-ב
מאימתי חייב בנט"י שחרית ז-א
מפריע התפילה אם מותר להביאו לביהכ"נ ז-יז
מצות חינוכו קאי על האב או על הבן ח-סא
מציאתו ו-רפב
סדר הכנסתו לת"ת ז-ב
עשה שליח בקטנות לעשות בגדלות ג-קפד
פסול בכתיבת תפילין ובשחיטה ומ"מ בדיעבד כשר י-פא
צרפו למנין בשעת הדחק ד-ח
קטן אוכל נבלות ג-מט. ו-רפד
קטנים המזיקים פרחי הגנות ת'ב-תמז
קידושי קטן אי הוי מטעם זכיה ט-רלה
שהגדיל תוך חג הסוכות ת'ד-ריז
שיעור גדלות בקטן בן נח תלוי בדעת י-רמז
שיעור גדלות בקטן ישראל הלמ"מ י-רמז
שנתגייר עם אמו ואביו מאכילו נו"ט ט-תיח
ששמע תק"ש מעצמו אי יצא האב במצוות חינוך ח-רג

קטנים

אם חייבים במצוות דרבנן י-לו
אי מותרים לספר בבית הכסא ת'א-ו
אי צריכים צניעות בבית הכסא ת'א-ז

קטפרס

בגדר דין קטפרס י-קמח,קמט
בענין בור מי גשמים תחת גשמים ט-קצב

קידוש

אם מותר להתחיל מ"ויכולו" אע"ג דלא פסקי' משה ח-רי
אם עדיף שיקדש בעצמו משיצא ע"י אחר ו-נט
במנהג שנשים מברכות בפה"ג על כוס של קידוש ת'א-ריז
בתפלה כשאמר ויכולו אי יי"ח קידוש דאורייתא ח-לב
הטועם אי צריך לשתות דוקא מכוס של קידוש ת'א-קנח
המוציא ידי קידוש אי צריכים כולם לכסות הלחם משנה שלהם ת'א-רטז
טעם למאן דס"ל דנשים פטורות מקידוש היום ת'א-ריד
יוצא ידי קידוש ויש לו פת לפניו אי צריך לכסות ת'א-רטו
יין מגיתו לקידוש ולד' כוסות י-סז
יין תירוש אי הוה אדום ת'א-שעו
למה מזכירין יציאת מצרים בקידוש של ו"ה ת'א-תעג
לעשות קידוש מפלג המנחה ולמעלה ת'א-רד
לקדש על כוס ביו"ט אי הוה דאורייתא ת'א-שעח
מותר לשתות הרביעית בב"א ח-לג
נט"י קודם לקידוש ו-נח
נשים בקידוש היום ז-לו
נשים שאוכלות בחדר אחר אי יוצאים ידי קידוש ת'א-רח
על היין אי הוי מדרבנן או מה"ת ח-לב. ת'ד-נא
קביעת סעודה ביה"ש של ז' דסוכות ז-לז
קידוש בשבת לענין המהלך במדבר ושכח מתי הוא יום השבת ת'א-שטז
קידוש היום דאורייתא ו-נח
קידוש קודם לתפילת מעריב ד-לו
שיעור שתיה מכוס של קידוש ד-סט. ה-לה
שלא לקדש ליל שבת במזל מאדים ת'א-רט
שלא לקדש ע"פ קודם צה"כ ת'א-שעז
שמע קידוש באמצע שמו"ע ו-סד
שתיית מים קודם קידוש לפני מעריב ז-לז

קיטל

לפושטו כשהולך לבהכ"ס ת'ד-שכז

קינוי

מצוה על בי"ד לקנאות לאשה שמרננים אחריה ה-רנ
מצות קינוי לאשתו ה-רנ. ו-רסה

קירוב רחוקים

איש ואשה שנטמעו בין העכו"ם איזה מהם קודם להחזיר ת'ב-קנג

קל וחומר

אי הוי ודאי או ספק מחמת ספק פירכא ה-שה
אין עונשין מהדין ג-קיט

היכא דיש עשה וק"ו אם עונשין ג-קיט

קלוטה

כמי שהונחה דמי ד-ג

קללה

אסור לקלל אדם מישראל ו-כח,ל

קלף

שנעבד בביח"ר עכו"ם בלי פיקוח ישראל י-קפד

קנאי

בדין נהפך הקנאי והרג לרודפו י-שכא

קנאים פוגעים בו

כותית הנבעלת לישראל א"א קנאים פוגעים ט-רנא

קנין

אויר מחיצות בכלי קנה מדין הגבהה ט-שנ
באור קנייני אשה ט-רלה
בדין רוכב לחודי' קני ת'ב-תיח
בהא דכליו של אדם קונות לו בכ"מ י-רצד
ד' אמות של אדם - אי קונות ת'ד-שז
הלוקח מלבושים מחנות ונמלך והחזירם ת'ב-תיט
המשתמש בהפקר ואין דעתו לקנותו י-קה
הפקר אי הוי מטעם נדר או קנין ט-שכה
הקונה חפץ מעכו"ם מתי יכול לחזור ת'ב-שעט,תג
ידו של אדם קונה שלא מדעתו ט-שכד
כסף המונח בטלפון אי זכה בהם חברת הטלפון בקנין חצר י-רצט
כסף המונח בקופת רמבעה"נ אי זכה בהם המוסד בקנין חצר י-רצט
לקח לקנות חפץ ונשברה בידו ת'ד-שט
לשעה ו-רפג
מאימתי כל אדם מותרי' בלקט אמאי לא קנתה חצירו י-רפא
משיכה במו"מ ובגזילה ו-שכא,שכב
קנין בבני ישראל ת'ד-מז
קנין חצר לעכו"ם ת'ד-שכח
קנין נישואין ת'ד-פג
קנין פירות ו-רפג

קנס

מודה בקנס בזה"ז ה-רצג
מודה בקנס ואח"כ באו עדים ה-רצג
מתי הוי ממון ת'ד-שמב

קנקן

קנקנים של סודה שנתרוקנו ורוצה להשתמש בהם אי צריך טבילה י-קב

קערה

הגעלת קערות בשר בני יומן שנכנס בהן שטפון ביוב ט-קסז

קפה

מתאנים שנמצאו בהם תולעים ונשרפו י-צא

קפידא

בקפידות המבוארים בחז"ל מאן דלא קפיד לא קפדינן בהדיה ת'ב-רסו

קרבן

איברים ופדרים שמשלה בהן האור ג-ר,רא,רב
אחר זריקה ליתא בשאלה א-ד
איסור לא ילין משום פסול או הפסד ג-רא
אין מביאין קדשים לבית הפסול אי הוי דאורייתא ג-רו
אכילת הבעלים אי הוי מצוה ג-ריט
אכילת קק"ל אי הוי מצוה ג-ריז,ריח
אכילת קדשים שלכד"א ו-עה
אם יש נותר בפסולי המוקדשין ג-רב
הבבלים היו אוכלין אותו לערב חי ד-עז
המקדיש יוצא דופן, כלאים וכו' ג-רט,רכח
המקדיש קרבן יתום ג-רטז
הקריב בליל שמיני אם ירד ג-ריא
הקריב קרבן יחיד בשבת ב-מא
חמץ של נותר אם צריך בדיקה א-ב
יום השמיני אי הוי מעת לעת ג-ריד
לילה אין מחוסר זמן ג-ריא
לינה בראשו של מזבח ב-מא. ג-רב,רד
לפני יום השמיני אי גדע ממחוסר זמן ג-ריד
מחוסר זמן - אי קדוש בדיעבד ג-ריא,ריג
מחוסר זמן - גדר פסולו ג-ריא
ממעט אכילת מקצת קרבן אי הוי מביא קדשים וכו' ג-רז
משלה בו האור אי יש בו משום נותר ג-רא,רב,רג
משלה האור במקצת ג-רג,רד
מתי יוצא מספק נפל ג-ריג
נותר מקדשים ומהאימורים ה-רסו,רסז
נכרי באכילת קדשים ג-קצד. ו-קכח
נשים בלאו דנותר ה-רסו
נשים במצות אכילת קק"ל ג-ריט
נשים לסמוך על קרבנן ה-מז
עולת חול בשבת ב-מא

א- מהד"ק חלק א' • ב- מהד"ק חלק ב' • ג- מהד"ק חלק ג' • ד- מהד"ק חלק ד' • ה- מהד"ק חלק ה' • ו- מהד"ק חלק ו' • ז- מהד"ק חלק ד'
ח- מהד"ק חלק ח' • ט- מהד"ק חלק ט' • י- מהד"ק חלק י' • תא- מהד"ת חלק א' • ת'ב- מהד"ת חלק ב' • ת'ג- מהד"ת חלק ג' • ת'ד- מהד"ת חלק ד'

עיקר זמן אכילת קרבן ה-עה
עלו ע"ג המזבח בשבת אם ירדו ג-רד
פחות מבן כ' בקרבן ציבור ו-סא
קטן - אם מקיימים בו ואכלו אותו אשר כופר בהם ג-ריט
שריפת קדשים ביום ה-רסו

קרבן פסח

אם הבעלים חייבים להיות בירושלים ב-נג,נז,נח
בסוגיא דבני בתירא ב-מא
גר שנתגייר בין פסח ראשון לשני ג-רל
המאכיל מהפסח לנכרי ג-קצד
לטחון קרבן פסח להאכילו לזקן ז-קפ
למה אין לוקין על לאו דבל תלין דק"פ ה-רסו
למה לא תקנו יין בשחיטת קרבן פסח ז-סז
למלוח ק"פ לפני צלייתו ד-ריט. ו-קלב
מותר הפסח שלמים ואינו נאכל לב' ימים ג-רח
מילת הנולד לח' חדשים אינה מעכבת ה-קע
צלי באור התנור ו-קלב
קטן שהגדיל בין פסח ראשון לשני ג-רל
קטן שלא נמנה אם מותר להאכילו ג-רל
שוחט על חמץ אי בעי עמו בעזרה א-א. ב-כו,נג,נז
שוחט על חמץ אי הוי התראת ספק ב-כו. ג-קפה
ראה פסח

קרבן תודה

הביא תודה ערב פסח יצא ידי שמחה ג-רו
תודה שהקריבה לשם שלמים ג-רו
תודה שנפסל לחמה מתי הוי שלמים ג-רו
תודה שנפסל לחמה - זמן אכילתה ג-רח

קרוב

להקדימו בצדקה ז-קנו
פסולו לעדות ה-רסב,רסג

קריאת המגילה

ראה מגילה

קריאת התורה

איבוד רשעים אי הוי סיום בדבר טוב ז-כ
איך יכולים להקל לתקן נגד תקנת חז"ל בסדר העולים ג-יג,טו
אי שרי לקרות בתורה פ' הנשיאים בלא ברכה ח-קדפ
אם החיוב קריאה או שמיעה ג-יט
אם יכול הכהן למחול מלקראו ראשון ג-יד
אם כהן קורא ראשון בבו"ה ואם חולק כבוד לרבו ג-יג,יד
אם מותר לקרא בלחש לעזור לבעל קורא ז-יט
אם שייך לאינצויי כשהכהן מוחל לציבור ולא ליחיד ג-יג,יד
אסור לעכב הקריאה בגלל טענה על אחד המתפללים ז-רנז
בזמן המשנה כל אחד מהעולים אמר ברכו ג-יח
בזמן המשנה ברכו על השירות והקללות ג-יח
בירך ברכת התורה וקראוהו לעלות ד-טז
בליל שמחת תורה ה-לג
במנחה בשבת אם היתה תקנת קדימה ג-יג
במקום שתקנו לקנות בדמים אם צריך הכהן לצאת ג-יג,טו
בעל קורא מהו להסתכל בחומש באמצע הקריאה ז-יט
בשביל כמה בני אדם מוציאין ס"ת לקרא ג-יז
המסיים בקריאתו דמיהם בם אי מקרי סיים בדבר טוב י-מה
העולה לסיום התורה אם אומר חזק וכו' עם הציבור ז-כב
העושה מנין בביתו אם יכול להקדים ישראל לכהן ד-רכה
וקדשתו אי הוי דאורייתא ג-יט
וקדשתו בכהן בע"מ ג-כא
חיסר או הוסיף מילת את אי הוי טעות גמורה ד-כ
טעה בבו"ה או מנחה בשבת אם מחזירין ז-כג
טעות גמורה מה היא ד-כ
טעם למה באר"י מובדלין בקריאה כשחל א' של פסח בשבת ו-צא
כשאין לוי אם צריך הכהן לצאת ג-יג
לא קרא ספיקא דיומא בחוהמ"ס ג-סו
לברך לעלות לתורה ביום שלא היתה תקנה ד-יד
להוסיף על הקרואים ג-לט. ד-יג
לסיים הקריאה בדבר טוב ו-לב. ז-כ. י-מה
לקרא בתורה ביום א' למנוע חילול שבת ד-יג
לקרא פר' חדש למי שלא נזהר בחדש ד-רטו
לקרא פ' שמיטה לאינו עושה פרוזבול בכניסתו ויציאתו ד-רטו
מי תיקן הקריאה בבו"ה ובמנחה בשבת ד-יג
מנהג בשמחת תורה שב' מברכים יחד ג-לט
נמצא טעות בס"ת באמצע הקריאה אי מברך ברכה אחרונה י-כח
סדר הקריאה בחוהמ"ס ג-סו
ס"ת שכתוב בו מילה יתירה אם יוציא אחרת ד-כ
קטן העולה לתורה בשם המגדלו [אדאפטיר] ד-קסו
קרא בהושע"ר וביום השמיני ג-סו
קרא שלא בקום הראוי אי הוי ברכה לבטלה ג-סו
קרא לישראל במקום שיש כהן ואין לוי ג-יג
ז' קרואים בשבת ה-לד
שלא לקרא אחים זה אחר זה לעלות ג-כ
שלא לקרא אחים זא"ז לעלות אפי' בלי הזכרת שמם ג-כ
שלא לקרא אחים להגבהה וגלילה ג-כ
שתיקה אי הוי הפסק להצורך ברכה שנית ג-יח

ת"ח אם קורם לכהן ע"ה ג-יד
תקנת משה ועזרא ה-לד
כהן מומר שתזר בתשובה אי קוראין לו ראשון ת'א-קד
לא קראו בתורה בב' וה' בשתרית אי יש לו תשלומין במנחה ת'א-קז
כהן שעלה במקום לוי ונמצא כאן לוי ת'א-קח
אם לא רצה הכהן לצאת מביהכ"נ ת'א-קט
קריאת התורה כשאין מנין שומרי שבת ת'א-קיא
קריאה לתורה בשם אביו רשע ת'א-קיב
בעל קריאה בתורה אי מותר להסתכל בחומש ת'א-קיג
ברכת התורה לעולה לתורה נתקנה לכבור התורה ת'א-קטז
כבר שמע קריה"ת אי יש לשמוע שנית ת'א-קיז
אי נכון לציבור לעמוד בקריאת עשרת הדברות ת'א-קיח
אמן שעונה הש"צ בקרה"ת ת'א-רכג
טעם עליה למפטיר למי שיש לו יא"צ באמצע השבוע ת'א-רכד
להוסיף בעליות בשבת לשמתת נישואין ועד כמה ת'א-רכה
אי יש לעמוד בברכת ההפטורה ת'א-רכו
להניח פלאסטיק מנוקר על הס"ת ולקרות כך ת'א-רמב
לקנות עלי' למי שעושה עמו סחורה ת'א-רסא
ברכה על קריאת התורה ליל שמתת תורה ת'א-תקכז
ליל שמת"ת אחר הקריאה אי צריך לומר קדיש ת'א-תקכח
ראה תענית

קריאת שמע

אונן פטור מקריאת שמע ג-קי
אם מותר ליתן צרקה באמצע ק"ש י-יד
טעם איסור אכילה קורם קריאת שמע ג-קצה
כהנים גופייהו אימתי קוראים בערבית ז-ריח
לרשב"י העוסק בתורה כל היום פטור מק"ש ג-קצז
קורא שמע של שתרית קורם הנץ להוציא תבירו בק"ש של ערבית ו-יט
קריאת שמע ביחיד ה-יז
שח לצורך קר"ש אי מיקרי שת במזיד ב-ע
שמע ה' אלקיכם אמת באמצע ק"ש משלים לרמ"ת תיבות ד-יא

קריבה

איסור קריבה בנרה ועריות
ד-קסו. ה-קכז,רכה. ו-רכג,רכה,רמה

קריעה

טעם שאין נזהרין לקרוע על ירושלים בתורבנה ו-קי

קרקע

בהא רקרקע אינה נגזלת י-שא
יאוש בקרקע ט-שעח
קרירה המתוברת לקרקע אי צריכה טבילה ט-קסד
קרקע בקרקע אם בטל ז-ק

קרקפתא

רלא מנת תפילין מיירי במרד אם לאו ח-סט

קשה לשכחה

אוכל ממה שאכל עכבר ג-סא
אם יש איסור באכילת רברי הקשים לשכחה ג-סב
בטול ברברי הקשים לשכתה ה-קא

קשר של תפילין

המשנה קשר תפילין של תבירו אי יי"ת בהם י-יא

ראוי

אינו ראוי מרבנן אי הוי ראוי מראורייתא ה-רכח

ראש

ראה שער הראש

ראש השנה

אבל רינו בתק"ש בר"ה י-ע
אי רנין בליל ר"ה י-ל
אי תשיב כיו"ט לענין פנים תרשות ח-רב
אכילת הסימנים בר"ה ת'ג-קכג
אכילת תפות ברבש בר"ה ת'א-תעה. ת'ג-קיח
בסתירת רברי רש"י אם היו תוקעין בירושלים בר"ה שתל בשבת ח-רב
חסיד שלן בביה"ק בר"ה היאך נטמא י-ל
טעה ולא אמר המלך הקרוש בליל ר"ה י-סט
טעם לקריאת פ' העקדה בר"ה ולא ביו"כ ת'א-תצא
לא היה לו יין להבדיל קורם ר"ה אי מבדיל בקידוש ת'א-רלד
לא שמע אמצע התקיעה ת'ג-קכד
ליתן מציצה למוהל בר"ה ת'א-תעו
מי שמתענה שני ימים רצופים וחל ר"ה ביום ג' כיצר יבדיל ת'א-רלה
סומא אי מברך שהתיינו ליל ב' של ר"ה ת'א-תצ
סימנים שאוכלים ליל ר"ה וטעם להם ת'א-תעד
תקיעת שופר בשבת ת'ג-קלט
תקיעת שופר לאיטר יד ת'ג-קכד

ראש חודש

טעה בר"ח ולא הזכיר יעו"י וחזר והתפלל ושכח טו"מ י-כט
שכח יעו"י בתפילתו אם יתפלל שחרית לתשלומין קודם מוסף ח-קפא

רב

אי יכול רב לאסור לשאול שאלות מרב אחר י-שח
אי יכול רב לאסור על רב אחר להורות במקומו משום השגת גבול י-שח
אי יש לקרוא שם לבנו אחר רבו קודם לאבותיו י-רסא
אי נכון לחפש רב שני כשהראשון עדיין בתפקיד רב י-רסט
אין כח בבני הישוב לעכב את הרב מלפעול בצרכי ציבור ומלקבל הוראותיו י-רסח
בחיוב לכל קהילה חרדית לקבל רב י-קסג
דיין שחטא ושב כשר מיד ט-שיז
חייב לחלוק על רבו באיסורים ח-סג
לא תענה על רב ח-קלו,קלז,קלח,קלט
במקור הדברים להיתר חניפה לתלמידו י-רפד
רב מגגיד אמאן דמקדש בביאה ב-לב. ג-קלג
שהיה חבוש בביה"ס ורוצה לקבל רבנות אי צריך להודיע לקהל ט-שיז

רביעית

אי נתקטנו השיעורים ח-קצד

רבית

אי מותר לכתוב שטר ובו רבית כשיש לו היתר עיסקא ת'ב-מה
אי מותר לקבל רבית מבאנק ת'ב-נב
איסור רבית במעות הקדש ו-קמ
איסור רבית במעות צדקה ו-קמג. ז-קיט
באנקים שמוכרים מוניות שערס בלע"ז ת'ב-נו
במקום פיקוח נפש ה-קיא
במקום שיש שותף יהודי ת'ג-רכח
בפחות משוה פרוטה ו-קמה
בשאלה ו-קמב
דבר ששומתו ידועה למוכרו ביוקר עבור המתנת מעות ד-קיב
הלוה מעות מבאנקים אי עובר על איסור רבית ת'ב-מט
הלוה מעות מראובן כדי שישלם לו חובו הישן ת'ב-מז
המלוה את חבירו לא ידור בחצרו חנם ד-ריא
המלוה את חבירו על המטבע ח-קיב
המלוה לחברת בע"מ אי יש בו משום ריבית י-קיד
המשלם רבית ע"י המחאה [טשעק] אי הוה רבית דאורייתא ת'ב-נא
המתנה עם הלוה לעשות לו דבר עבירה אי הוה רבית ת'ב-מו
הפסד ע"י הלואה אם מותר לשלם ו-קמו
התנה שביד המלוה לתבוע מעות או פירות ז-קכ
חיובו כשהמעות לא באו לידו רק באחריותו ה-קיד
חתם על שטר שיש בו ריבית בשוגג אי יש לו תקנה ת'ב-תד
יוצאה בדיינים ה-קטו
יש לפניו באנק ישראלי או באנק עכו"ם ממי ללוות ת'ב-נה
לא ידע שיש איסור להלות ברבית ויש הפסד מרובה ת'ב-נז
להלוות לבניו ברבית ד-רכג
להלוות למומר ברבית ד-קיב. ה-רפב
לוה מגמ"ח ורוצה להוסיף לגמ"ח כסף לצדקה ו-קמ
לוה מעות במרינה זו ע"מ לפרוע מעות מדינה אחרת ז-קכ
ליקח רבית במאני מארקעט פונד ת'ב-נג
ליקח רבית משכנתא מבאנק שיש לחוש לשותפין ישראלים ת'ב-נד
לכתוב שטר מלוה שיש בו תשלומי רבית ת'ב-מד
ללוות מעכו"ם ע"י שליח ה-קיג,קיד
לפחות מהשער עבור תשלום מזומן ד-קיב
לקחת אחוזים [פראצענט] כדי לפרוט שטר [טשעק קעשינג] ז-קסד
לקחת אחוזים כדי לפרוט שטר שפרעונו מאוחר ז-קסד
מחברה שרובה עכו"ם ו-קמה,קמו,קמז
מעות מדינה אחרת הוי פירא ז-קכ
מקבל שטר לזמן מאוחר ופודהו מיד בבנק נכרי ד-קיג
מקבלי ריבית בבאנק בשבת אי מקרי שכר שבת ח-מ
נשיא הבאנק שלא רצה לחתום על שטר עיסקא ט-קעג
נתינת רבית לחברה בע"מ ו-רעז
ע"י שותפות בעסק ע"י מניות [שעירס] ה-קטז. ו-קמג
פקידה במשרד שכותבת חשבונות ורושמת גם רבית ת'ב-מח
פרטי דינים בזה י-קיג
קופת גמ"ח אם מותר לה ליקח מהלוה עבור ההוצאות ז-קיט
ראובן חייב מעות לשמעון ונתן לו פנקס מבאנק ת'ב-נ
שומת הרבית ו-שיג
שותפות ישראל ועכו"ם והלוה הגוי לישראל מדעתיה דנפשיה ו-קמה

רבנות

חיוב לכל קהלה לקבל ע"ע רב י-קסג
פיטרו את הרב ומינו אחר תחתיו ו-רצז

רדיד

על מה סמכו בנות ישראל שאין לובשות רדיד כשיוצאות לשוק י-רנד

רדיו

אסור להחזיק רדיו בבית ז-יג

א- מהד"ק חלק א' • ב- מהד"ק חלק ב' • ג- מהד"ק חלק ג' • ד- מהד"ק חלק ד' • ה- מהד"ק חלק ה' • ו- מהד"ק חלק ו' • ז- מהד"ק חלק ז'
ח- מהד"ק חלק ח' • ט- מהד"ק חלק ט' • י- מהד"ק חלק י' • ת'א- מהד"ת חלק א' • ת'ב- מהד"ת חלק ב' • ת'ג- מהד"ת חלק ג' • ת'ד- מהד"ת חלק ד'

להאזין לד"ת ברדיו במבואות המטונפים ג-ח
קול באשה ערוה - ברדיו ד-פו. ז-יג
קריאת המגילה ושאר מצוות ברדיו ד-פה

רואה מחמת תשמיש

ראה נדה

רוב

אי קבוע כמחצה עמ"ד היאך יוצאים כהנים לדרך ט-רכו
איך מקבלים גרים, שמא הם מבני עמון ומואב ז-קו
אין הולכין בממון אחר הרוב ד-רלו. ו-קצג,רעג
אין הולכין בעכו"ם אחר הרוב כ-לט. ז-ק
אין הולכין בפיקו"נ אחר הרוב ה-נה
איתחזק ע"י עד אחד ה-רסח
בהא דלא ילפי' רוב בד"נ מעריות ט-רמז
בכמה מקרי רוב עם ת'ב-תסט
בממון, כשאין המוחזק טוען ברי ד-רלו
בממון, כשחזקה מסייעת לרוב ד-רלו
בקבר אין הולכין אחר הרוב ו-ריכ
הא דס"נ דוחה שבת ולא אזלי' בתר רוב וחזקת בריאות ח-נה
היכא דאיכא לברורי מבררינן א-ו. ג-פח
חילוק בין אזלינן בתר רוב ובין רובו ככולו ב-לט
כל דפריש מרובא פריש ו-ריג
לתקן החוק להרוג הרוצח אדם, בערכאות ט-שצו
מעוט המצוי, מהו ז-צט
עד אחד נגד רוב ה-רסח
רוב בהמות כשרות בזה"ז ז-קה
רוב בעילות הולכין אחר הבעל ת'ד-שמא
רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן א-ו,ז. ד-צה
רוב מצוין אצל שחיטה מומחין הן, אי אמרינן בחשוד ז-קח
רוב פרי ומיעוט סוכר או להיפך מאי מברכינן ח-כב
רובו ככולו ה-סה
רובו ככולו בשיעורין ד-סט,עז
ראה ביטול ברוב

רודף

אי מותר להרוג רודף בשבת ט-שצא
אי נהרג אף בגרמא ט-שפט
בב"נ אי איכא דין רודף ט-של,שצב. י-שיג,שיד
בדין נהפך הקנאי והרג לרודפו י-שכא
דיני רודף בקטן ת'ד-שצז
הרודף כדי להציל עצמו ת'ד-שצז
הריגת הרודף להציל הנרדף או להציל הרודף מחטא ט-של,שלב,שצב. י-שג
זינתה עם רשע ומאסה בו והוא רודף אחריה אי חייבין להצילה ט-שצג
טעם דרודף אחר חבירו מצוה להורגו ת'ב-תנח
טעם דרודף אחר חבירו מצוה על כל אדם להורגו ת'ב-תס
להרגו בלי ב"ד ת'ד-שצח
להרוג הרודף להצילו מעבירה ת'ד-שצה
להרוג הרודף משום הצלת הנרדף ת'ד-שצה
מוחזק לעבור על דיני מלכות אי הוי רודף ז-רפה
רודף לחתוך אבר חבירו אם מותר להרגו ז-רפד
שרודף להרוג ת'ד-שצז

רוח הקודש

כל דברי רבותינו נאמרו ברוח הקודש ה-קסז,קסח

רוח רעה

הניח ביצה קלופה ועבר עלה הלילה ת'ב-כ,כא
לאכול שום טחון שנמכרים בבקבוק משום רוח רעה ת'ב-כב

רופא

אי מותר לגלות לחולה מחלתו האנושי ר"ל ט-ריח
איך להתנהג בבדיקת אשה ע"י רופא י-קכב
נאמנותו ז-רמו,רמח
פסיכאליגים - הליכה אליהם ת'ד-קכז
רופא איש לנשים ת'ד-קכז

רוח רעה

לגבי כלים רקים שתחת המטה ת'א-ח
אי נאסרה מאכל שנגע בה קודם שנטל ידיו שחרית ת'א-ט
מאכל שהניח תחת הכסא באוירון ת'א-י
לגבי קטן הנוגע במאכל ת'א-יא
לגבי נכרי הנוגע במאכל ת'א-יג

רחם

אשה המצטערת אי מותרת להוציא הרחם כולו ע"י ניתוח י-רי,ריא

ריאה

אי הוי גזרה דרבנן או רק חומרא י-פג

ריחי'

ריחי' חלא וטעמי' חמרא ב-טו

ריפוי

החובל בחבירו אי יכול לסמוך על הרפואה הממשלית ט-שפה

א- מהד"ק חלק א' • ב- מהד"ק חלק ב' • ג- מהד"ק חלק ג' • ד- מהד"ק חלק ד' • ה- מהד"ק חלק ה' • ו- מהד"ק חלק ו' • ז- מהד"ק חלק ז'
ח- מהד"ק חלק ח' • ט- מהד"ק חלק ט' • י- מהד"ק חלק י' • ת'א- מהד"ת חלק א' • ת'ב- מהד"ת חלק ב' • ת'ג- מהד"ת חלק ג' • ת'ד- מהד"ת חלק ד'

רכבת [עלעוועיטר]

אי סמכי' עלה כצוה"פ או כמחיצה ח-קסג

רכיבה

לרכוב ע"ג חמור בלי אוכף ו-רכט
לרכוב ב' בני אדם זה על גבי זה ו-רכט,רל

רמאות

למכור לחנוני דבר שיכול לרמות בו בנ"א ת'ב-תכב

רעבתן

בכוש"ב, אי שרי לשתות הרביעית בב"א ח-לג

רעפארם

עדותם בטלה וגרועים מעכו"ם ת'ד-יח

רפואה

אי מותר להתרפאות ברפואות הומאפיתיות י-קיב
אם חייבים ההורים להאריך חיי ילד גוסס ז-רפז
אנשי הצלה לטפל בגוסס ת'ג-שע,שעא
ארון רפואות אי סגי בסגירה או דבעי' מחיצה י"ט ח-קפט
דרכי האמורי בעניני רפואה ה-רסה
דרכי הרפואה ת'ג-שסז
הנעשית מבע"ח ונפסלו מאכילת כלב מה דינם בפסח י-קי
הנתונה בקאפסולס אי מותר לבולעם כך ט-קנז
הרשות לרפאות ת'ג-שסד
להמשיך חיים לזמן ע"י מכונות ז-רפז
להשתמש היום ברפואות שנזכרו בש"ס ת'ב-רנב
לרפאות בריא ע"י טריפה ת'ד-רלג
נולד במחלה שיצטער כל ימיו בחיוב הוריו לרפאותו ט-ריז
נשיכת חויא דרבנן אם יש לה רפואה ח-ז
רופא מלמד לתלמידיו על אברי מתים האסורים בהנאה ת'ב-רנג
רופא עכו"ם במילה ת'ג-פ
רופא עכו"ם שטעה ת'ג-שסט
רפואה באיה"נ לחולה שאב"ס ה-עה
רפואה באיה"נ שלא כדרך הנאתן ה-עה
רפואה ביום טוב ה-עו
רפואות של עכו"ם אי מהני לישראל ת'ד-שצ
שותה מים לרפואה - אם יברך ו-מד

רציחה

באיסור להפיל עוברין ט-שכח,שכט
בהנ"ל למוסרו לממשלה ט-שפ
גואל הדם אי רשאי להרוג הרוצח בלי עדים ה-שט
גרם מיתה לחבירו אם צריך כפרה ז-רעח
ההורג את הגוסס ו-שיג,שכ
ההורג את הטריפה ו-רצ,שטז,שיט
ההורג ב"נ אינו חייב מיתה ז-רפה
ההורג מי שחייב כרת או מיתה ביד"ש ז-רעט
ההורג מי שחייב מיתה בידי אדם לפני פס"ד ז-רעט
ההורג מי שנתחייב כרת אי נהרג עליו ת'ב-תסד
ההורג שוטה או חרש חייב מיתה ט-שצ
הודה שרצח אם חוב להצילו מהמלכות ז-רפה
הודה שרצח אם מותר למסרו למלכות ז-רפה
היוצא ליהרג ובא אחר והרגו ו-שיח
העושה אדם טריפה ה-שו. ז-רעז
הריגת הרודף להציל הנרדף או להציל הרודף מחטא י-שג
חייבי גלות אם גולים בלי עדים ה-שט
חייך קודמין הוי חובה או רשות ט-שמט
טעם בלאו דלא תעמוד על דם רעך ת'ב-תסא
לקרב מיתה למנוע יסורין של הרוגי מלכות והרוגי ב"ד ז-רפב
לקרב מיתה למנוע יסורין של חולי ז-רפב
מי שמותר לקרב מיתתו אסור לקרב מיתת עצמו ז-רפב,רפג
ציער חבירו עד שמת ו-שטו
רוצח ישראל אי שרי לנקום דמו ולהרגו ט-שפ
רוצח ישראל שנתפס למלכות אי מותר להצילו ט-שפב,שפג
רוצח שהרג בעיר מקלט ו-שיז

רקודים

איש ואשתו ברבים ד-עב
בין המצרים בימי שבע ברכות ו-קט
של בחורים ובתולות יחדו י-ריט

רשות היחיד

ד' דיומדין ברה"ר ח-קס
הוי רק ע"י מחיצה ח-קא
שיעורו באורך וברוחב ח-פה
תחת המכוניות (קאר'ס) הוי רה"י ח-קו

רשות הרבים

אי בעי דוקא מכוון ומפולש ח-פ,פ,צט,קד,קה. י-רפח
אי בעי' ס' רבוא דוקא ח-ע,עא
אי סגי הילוך ע"י הדחק ח-קכו,קלג
אי שייך לערב רה"ר ח-קיא
אם יש לחלק בין ס"ר דעיר לס"ר דדרכים ח-עב
ב' עיירות אי מצטרפין לרה"ר א' ח-קנט
ב' תנאים ברה"ר ח-קכה
ביאור דברי רש"י דמחנה לויה רה"ר הוא ח-עג,קעז

בזה"ז אי יש דין רה"ר ח-ע,עה
בזה"ז אין דין רה"ר דבכ"מ הוי עומד מרובה עה"פ ח-עו,קו
בזמה"ז שאין רה"ר אמאי לא תוקעים בר"ה שחל בשבת ח-קמח
דרך מעבד שהחזיקו בו רבים ועושה היזק לאחרים אי יכול לגדרו ת'ב-תנב
העזרה אם היתה רה"ר ח-קל
טיימס סקווער אי הוי רה"ר ח-קסח
כלל פרטי הדינים ברה"ר ח-קעז
כרמלית אי מפסיק בין ב' רה"ר ח-קטז
כשיש רק רה"ר א' אי הוי רה"ר ח-קז
להוציא מדין דה"ר סגי במניעת הרגל ח-קא
לנוא יארק אי דין רה"ר דאוריי' ח-קכה,קמה,קסו,קעז
מבוי עקום מוציא מדין רה"ר ח-קט
מדאורייתא מהני ב' מחיצות ח-קנ
מקום שיש בו מחיצה לא הוי רה"ר ח-עז
נוסעים במכונית אי מקרי עוברים ברה"ד ח-קכה,קכז
סכום נפשות לדה"ר דאורייתא ח-קג
צריך להיות ניחא תשמישתיה ח-קנד,קנה
צריך שיהא הפקר לכל ח-קי
צריך שיהא מסור לרבים ח-קח
ע"ע ס' רבוא

רש"י

ראה הירושלמי ג-קפז

רשע

אי יש לרחם על רשעים ומה שאמרו רחמי דשעים אכזרי ת'א-קמז
הלעיטהו לרשע וימות ה-קג
הקורא לחבירו טעראריסט או בשם רשע אחר ת'ב-רנא
כבוד אביו רשע ו-קנט. ז-רסג
לומר שירה על מפלת רשעים ז-כ
שיעור הרחקה בין קבורת צדיק לרשע ט-רכ
שם רשעים ירקב ו-רנג

שאובין

הבא ראשו ורובו במים שאובין ב-יב
לטבילת עזרא ג-ז. ה-יט,כ,כב,קנה
ע"ע מקוה

שאלה

אם יש שאלה בחלה ח-קפב
בהקדש שבא ליד גזבר ו-רפו
בעגלה ערופה לאחר שירדה לנחל ו-רפו
בצדקה שבאת ליד גזבר ה-רג
בתרומה שבאה ליד כהן ו-רפו
הושיט יין לנזיר ואח"כ שאל על נזירותו אי פקע לפנ"ע למפרע י-קלט
הפריש תרו"מ ושכח לברך אי יכול לשאול אהפרשה ולחזור ולברך י-קצו,קצז
הקדיש חמץ לפה"פ ושאל עליו אחה"פ אי עובר למפרע ח-קפב
כהן להשאל על תרומתו ה-רג
מוכר עכו"ם וישדאל שואל ממנו צלוחית לא צריך טבילה י-קד
נטל ד' מינים שאסר עליו בהנאה ואחר יו"ט שאל הנדר אי יצא למפרע ח-רמא
ראה נדרים ושבועות

שאלת גשמים

זמנה באד"י ובחוץ לארץ ה-כח

שב ואל תעשה

מסיע בשב ואל תעשה אי חייב ת'ד-שע

שבויה

בהנהו שבוייתא דאתון לנהרדעא י-רנה
ע"א מעיד שלא נטמאה והיא אומרת שנטמאה י-רנו
שלא נתייחדה לשבוי אם מותרת לכהן ה-רטז

שבועה

במחשבה ט-שסא
לעבור על מצות עשיית סוכה אם חלה ח-רלז
מאונס ה-רמב
נשבע שלא יאכל עפד ת'ד-רכב
נשבע שלא יאכל פירות הקדש ואח"כ שאל על ההקדש ת'ב-קיג
ראה נדרים ושבועות

שבועות

כמה יש להקל בהמתנה בין בשר וחלב בחג השבועות ז-ע

שבח

סיפור בשבח חבירו אי שרי ט-תג

שביעה

כשמחפית רביע משביעתו ח-כא
מהו שיעור שביעה ח-כא
רביע שצריך להפחית מאכילתו הינו מהשביעה או מהאכילה

גסה ח-כא

שביעית

אחר הביעור אם צריך להפקירו לכל ג-קלז
אי הוי אפקעתא דמלכא ד-רטז,ריז
אין שורין פשתן ביין של שביעית ג-צה
אכילת פירות שביעית שלכד"א ו-שו
אתרוג הנלקח בשביעית אזלינן בתר לקיטה ג-רכז
בכלאי הכרם ובהקדש ד-רטז
בערלה ורבעי ג-יא. ד-רטז
בקו' הגידו"ת היאך עקרו מצות פריעת חוב בשביעית ט-שכג,שכה
האוסר פירות על חבירו אסור בהם בשביעית ד-ריז
הנאתו וביעורו שוה אם אסור משום סחורה ג-צה
חוב שעבר עליו שביעית אי חייב עוד לשלם י-רעה
טעם שהעולם מקילין בכתיבת פרוזבול י-רעז
כ"ז שיש לחי' מן השדה אי הוי דוקא מפירות שביעית ט-שכ
לסמוך לכתחילה על אוצר ב"ד ט-שיט
לקרא בתורה פ' שביעית למי שאינו עושה פרוזבול ד-רטו
מוסר שטרותיו לב"ד אי בעי קרקע ה-ערב
נתן טשעק [שטר] פרעון ער"ה אם שביעית משמטת ז-רס
ע"מ שלא תשמטנו בשביעית ה-רעא
עשר נטיעות בבית סאה חורשין כל בית סאה ו-ערב
פודה רבעי בשביעית אינו מנקה שכר לקיטה ד-רטז
שביעית במעשרות ד-ריז
שיטת ר"ת דפירות שנשמרו בשביעית נאסרו ט-שיט
שלשה אילנות בבית סאה חורשין כל בית סאה ו-ערב
שמיטת כספים אי הוי אפקעתא דמלכא י-רעו

שבע

ע"ע שביעה ח-כא

שבע ברכות

אסור לומר שבע ברכות אם אין פנים חדשות ט-רפח
ראה ברכת חתנים, פנים חדשות

שבעה טובי העיר

ז' טובי העיר ת'ד-דש
למנות אשה לזט"ה ז-רנד

שבעת המינים

פרי משבעת המינים המטובל בסוכר מאי מברכינן עלה ח-כב

שבת

אב שצוה לחלל שבת באיסור שבות ו-קנט
אבנט של חלוק אם מותר לצאת בו כשאינו קשור ד-לח
אונין של פשתן בקדירה אסורין משום מלבן ג-לב
אונן במצוות בשבת ג-ק
אופן טלטול מפתח בשבת ח-קפ
אי אסור אף גרמא במלאכה ח-מו
אי יוצאים י"ח הבדלה בשמיעה בטלפאן ח-לז
אי יש איסור קורע בשבת בגוף אחד ת'א-שי
אי מותר להפקיע עצמו מלקיים מ"ע דשבת ח-יא
אי מותר להשתמש בפאמפער'ס בשבת ח-ס
אי מותר ללמוד לאור נר חשמלי בשבת י-נו
אי מותר לנגב ידיו בשבת ממכונה שמוציא אויר חם ת'א-רצא
אי מותר לעשות מנין בבית אבל בשבת ת'ב-רנה
אי מותר לצאת עם הברזילים שעל השיניים בשבת ת'א-רנא
אי מותר לתת תרופות לבהמות בשבת ת'א-רצט
אי מחללין שבת בשביל פק"נ של עובר י-שז
אי שייך בורר בכרטיס ביהמ"ד ששייך לגבאי ח-מט
אי שרי להניח עבודה למחשב שיעשה בשבת י-מט
אי שרי להעמיד מכונה שתקלוט צלצולים בשבת י-נא
אין איסור עצמי להתענות בע"ש ג-לב
אין דכין במדוכה ה-נג
אין מבטלין איסור בשבת ה-נד
אין מדמין מילתא למילתא בדיני שבת ת'א-קצד
אין מפליגין בספינה ג' ימים קודם השבת ג-לב,לה,לז. ד-יז
אין צרין על עיירות של נכרים ג' ימים קודם שבת ג-לה
איסור תחומין ת'ג-צא
איסור תק"ש בשבת הוי משום שבות או עובדין דחול ח-רכא
אכילת אשכליות [גרעיפ-פרוט] בשבת ת'א-רפא
אכילת בשר ושתיית יין בשבת אי הוי משום עונג ג-לא
אכילת דגים ג-לא
אכל דמאי בשבת מפריש למוצ"ש א-ד,ה
אכלת בתוספת שבת מבעוד יום והוא ר"ח ג-נ
אם מותר לצאת בשבת עם עיר-מאָפס (בלע"ז) לכסות האזנים מחמת הקור י-רלד
אמבולנס אם רשאי לחזור לתחנה בשבת ג-מב
אמבולנס אם רשאי לכתוב המכונה ג-מה
אמבולנס הדורש שכר בשבת ז-נח
אמבולנס שחזר באיסור וצא חולה אחר אי אזל האיסור ג-מג
אמירה לעכו"ם ה-מב,מו. ו-רעז
אמירה לעכו"ם בחשאב"ס ז-נט
אמירה לעכו"ם במקום מצוה שרי אפי' במלאכה דאורייתא ח-לד
אמירה לעכו"ם בע"ש לעשות בשבת ג-קעט
אמירה לעכו"ם בפירוש אי הוי דאורייתא ז-נט
אמירה לעכו"ם לצורך מצוה ז-נט

א– מהד"ק חלק א' • ב– מהד"ק חלק ב' • ג– מהד"ק חלק ג' • ד– מהד"ק חלק ד' • ה– מהד"ק חלק ה' • ו– מהד"ק חלק ו' • ז– מהד"ק חלק ז'
ח– מהד"ק חלק ח' • ט– מהד"ק חלק ט' • י– מהד"ק חלק י' • ת'א– מהד"ת חלק א' • ת'ב– מהד"ת חלק ב' • ת'ג– מהד"ת חלק ג' • ת'ד– מהד"ת חלק ד'

מפתח כללי לפי סדר הא"ב מי"ד חלקי שו"ת משנה הלכות

אנסוהו נכרים אי הוי מלאכה שאצל"ג ד-נ. ה-מג
אנסוהו עכו"ם לגלח זקנו בשבת ואם יעשהו בעצמו אפשר ע"י סם איזה עדיף ת'א-רצה
אסור להניח ברז נוזלים עם מים חמים מע"ש לשבת ת'א-רנג
אצילי טינוף דרך מלבוש ב-עב,עג,עד
אצילי ידיו אי הוי כלאחר יד ז-מה
אשה המותרת לאכול אם תבדיל במו"ש שהוא ט"ב ז-לט
ב' מוהלים בשבת אי מותרים למול ח-קפא
באיסור להפקיע עצמו ממצוות שבת ט-רכו
בבתי מלונים המדליקין נרות הרבה במקום אחד ומיד נתכים ת'א-רב
בגד הנעשה לקבל זיעה אי אשה יוצאת בו בשבת ת'א-רמז
בגד מפני הזיעה ת'ג-נח
בגדים מלוכלים להשימם במכונת הכביסה ד-מד
בגדים רטובים המתיבשים בשבת ו-סה
בגדר שכר שבת י-סד,סה,סו
בדין טבילה לאנשים בשבת ויו"ט ת'א-רפח,רצ
בדין סחיטה להמסתפג במגבת בשבת ת'א-רפט
בדין שכר שבת ת'א-רס
בהא מחללין שבת אפילו בא על עסקי ממון ת'א-רצז
בהדל"נ בע"ש אי שרי לכבות הגפרור לאחר שהדליק בו ח-לא
בהוצאת חוט הטלפון מהשקע בשבת ח-מח
בהנ"ל אי חיישי' שמא יטלפן ישראל י-נב
כשלפעמים צריך עזרת ישראל בעבודתו י-נ
בורר אוכל שאינו אהוב עליו מאוכל אהוב עליו ו-עט
בחורים שמדליקים עליהם נר בביתם ו-נה
בטול חמץ בשבת ע"פ ז-סו
ביו"ט שחל להיות שבת אי יש לחלק סעודה שני' ת'א-שנב
בירך המוציא ונזכר שהוא קודם הבדלה ז-פ
בישל בשבת במזיד ואח"כ נזדמן לו חולה שיב"ס ת'א-רפ
במדבר ואינו יודע מתי ת'ג-ס
במחיצות שבת אי בעי' דווקא מחיצות ח-קא
במקום שיש עירוב אי מותר להחמיר על עצמו שלא להוציא ת'א-שיא
בנין באוכלין ד-מח. ו-פא,פג
בסוגיא דתופר בשבת ח-ס
בסיס לדבר האסור והמותר, והמותר אינו חשוב יותר ד-לז
בסתירת רש"י אם היו תוקעים בירושלים בר"ה שחל בשבת ח-רכ
בע"ת שאינו יכול להתאפק מלעשן אי יאמר לו שעכ"פ ימעט ח-תיד
בענין הוצאת כדרים לחולי לב בשבת ח-לח
בענין פתיחת ברז מים חמים (כשבאים מים אחרים במקומן) ח-נח
בענין פתיחת מקרר שהנורה שנדלקת בהפתיחה הוצאה מע"ש ח-מח
בענין שכר שבת ת'א-שב,שג
בקו' המ"ב כיון דאין לנו רה"ר למה אסרו תק"ש, לולב, ומגילה בשבת ח-קמח
ברז מים חמים, לפתחו בשבת ז-נד
ברז מים חמים פתוח אסור לפתוח המים הקרים המתערבים עמו ז-נד
ברזילי שיניים שנפלו בשבת מהו להחזירם ת'א-רחצ
בריא שאמר לחבירו שהוא חולה מסוכן אי מחללין עליו השבת ח-נג
ברכת המוציא בשבת לא הוי ברכת המצוה ג-קעו
בשול מהשמש ע"י זכוכית ה-סח
גבאי צדקה הרושמים נו"נ בשבת ת'א-רנה
גדר עובדין דחול ח-רכא
גחלים שנקטמו אם מוסיפין הבל ז-לד
גחלת במקום שרבים נזוקים בה ג-מה
גר שמל ולא טבל אם מותר לו לשמור שבת י-קפ
גרוף וקטום למה לי ז-לד
גרם הבערה ה-סח
גרם כתיבה ה-נז,נח
גרם מלאכה בשבת ה-מ,נז
דחיית קרבנות בשבת ת'ג-עח
דיבור בטלפון - אסור ד-מב
דלת שקבעו עליה קופת צדקה אי מותר לפתוח בשבת ת'א-רסה
דרך מלבוש מהו ב-עב,עג,עד
הא דדוחין שבת מפני סכ"נ ולא אזלי' בתר חזקת בריאות ח-נה
הא דהשוחט בשבת ונמצא טריפה פטור ח-רמ
הא דספק נפשות דוחה שבת ולא אזלי' בתר חזקת בריאות ח-נה
הא דשליח בשבת לא מקרי שניים שעשאוהו ח-מב. י-עא
האוכל סעודת שבת קודם צה"כ אי יצא ת'א-רג
האם מותר ליקח האבק מהמנעלים בשבת ת'א-רצב
הבדלה על היין אי הוי דאורייתא ח-לב
הדחת כלים ו-פ
הדחת כלים אי הוי מתקן מנא ג-מ,מא
הדחת כלים כשיש לו כלים אחרים ג-מ,מא
הדחת כלים מסעודה לסעודה בשבת כשיש לו נקיים ת'א-רפז
הדליק וכיבה חשמל בשוגג ו-עז,עח
הדלקת נר שבת ע"י חשמל ה-מא
ההוא ינוקא דאישתפיך חמימי' ז-נט
ההורג זבוב בלי כוונה בשבת ת'א-רעד
הואיל ויש חולה שיב"ס לא אמרינן ג-מב

הולך לדבר מצוה אם צריך לפסוק ע"מ שישבות ג-לה
הוצאה בירושלים ה-סב,סג
הוצאה בשבת מכונת שמיעה שהבאטערי מונחת בכיס ח-לט
הוצאת מטפחת האף ת'ג-נא
הוצאת קאלאשין ת'ג-נה
הורדת כספית של מדחום אחר ההשתמשות ד-מט
הוריד הקדרה מן האש בשבת בשוגג אי מותר להחזיר ת'א-קצח
הזזת מחוגי השעון בשבת ו-נג
הזזת מחוגים של שעון ת'ג-סד
החובל והקורע על מתו ה-שא
היוצאים להציל חוזרים למקומם ג-מה
היזיקא דרבים ואיסור דאורייתא ד-מה
היזיקא דרבים - מהו ד-מה
המבדיל קודם מעריב אי שרי להדליק נר י-סא
המבשל בחמה בשבת אי מקרי בישול ת'א-רעז
המבשל בשבת בשוגג - במזיד ד-מז. ו-נב
המוליך חולה שיב"ס לביה"ח ח-קסד
המוציא מת לקברו אי הוה מלשאצל"ג ת'א-רסח
המימר בשבת תמורתו תמורה ט-שסא
המקדים בזמן מוצש"ק מהו להקליט דברי תורה בשלש סעודות ממי שמאחר ת'א-רנד
המקדימין לקבל שבת מתי קונה להם עירובי חצירות ת'א-של
המקרב גמר המלאכה אם חייב עליה ז-נב
המקרב קרעי דפים כדי שיראה הכתב אחד ו-פט
הנחה ע"ג מים ה-סח
הנחת סם לפני זבובים ז-מח
העושין רקידה בליל ש"ק בלכה דודי ת'א-רה
העמדת טעיפ רעקארדער בע"ש להקליט בשבת ז-נה
הפקיר בהמה אם מותר ליטול שכר ד-לב
הצלתו כשאנסוהו לעבור עבירה ת'ג-עג
הקורא בקארעקטאן בשבת כדי לתקן לאחר השבת ת'א-רסג
הקלטת קאסעטא ת'ג-סו
הרודף אתר הערוה אי מותר להרגו בשבת ת'א-רצו
השוחט בשבת ו-קכא
השחלת שרוך בנעל ישן ז-מט
השכרת בהמה לנכרי לא מהני ע"מ שישבות ג-לד
השכרת מרתץ לעכו"ם ע"מ שישבות ג-לב,לד
השכרת מרתץ רק לימי תול ג-לד
השקת מקוה בשבת ה-נד
התולש עשבים בשבת וחזר ונטעם אי חייב ת'א-רלו
התראה בין עקירה והנחה ג-קסג
התרת קשד שאינו של קיימא ג-לח
ודאי עתיד לחלל שבת אסור להפליג אפי' קודם ג' ימים ג-לה
זב היוצא בכיס שלו בשבת אי הוה מלשאצל"ג ת'א-רמט
זולף סם על זבובים ז-מ
זורה ורוח מסייעתו ה-שב
זורע מתי הוא חייב ה-סא
חגורה ע"ג חגורה ברה"ר ו-סו
חגורה ע"ג חגורה לנשים ת'ג-נ
חגורה ע"ג חגורה לנשים בשבת ת'ג-נ
חובל חיובו ת'ג-פא
חולה - אם להאכילו נבילה או לשתוט בשבת ג-מב. ד-עה
חולה הותרה או דחויה אצלם ת'ג-פ
חולה לב אם מותר להוציא עמו רפואה ז-נו
חולה שאין בו סכנה ופיקו"נ ה-נה
חולה שיב"ס אי עדיף להרבות במלאכות או להרבות בטירחא ת'א-רצד
חולה שיב"ס וספק אם הרופא בבית ד-נ
חיוב שמחה בשבת ג-לא
חלה ע"י פשיעה - לחלל עליו שבת ה-קצד
חלול שבת בצבא אי מקרי מלשאצל"ג ט-שלט
חלול שבת בשביל עובר ו-רד
חצי שיעור במלאכת שבת ו-עג
חתך ער הפריעה עם הערלה - חייב ז-קע
טוויה ת'ג-סג
טיפוח וריקוד בזה"ז ד-נב
טלטול דבר שיש עליו דבר המותר ודבר האסור ה-מט
טלטול טלית שנפסקו ציציותיו ז-צ
טלטול כלי מדידה ה-מח
טלטול מאוורר בשבת ת'א-רפב
טלטול מוקצה בגופו ז-מה
טלטול פחות מד"א בכרמלית ו-פה
טלפון - אם יש איסור להחזיק הידית ג-מו
טעם דאין מפליגין בספינה בשבת ט-רכו
טעם דבמילה בשבת לא גזרו שמא יעבירנו ת'א-תפג
טעם האיסור לשכר שבת ח-מא
טעם שאוכלים ביצים בסעודה בשבת ולא ביו"ט ת'א-רכט
יו"כ שחל בשבת ורוצה לקבל שניהם איזה יקדים ת'א-תצז
יו"כ שחל בשבת יהא חייב לאכול כזית לר"ל ג-קי
יום שביעי של אבילות שחל בשבת לשיטת הב"ח ת'ב-רסד
יין מגיתו אי כשר לקידוש י-סז
יצא התוט בטעות ת'ג-סג
כבה הגז אם מותר להעביר החמין לתנור אתר ז-לד
כבוד בגדים ה-נו
כבוד הבית ה-נו
כובע ע"ג כובע ב-עב,עג
כוון שעון מעורר בשבת ת'א-ערב
כוחו אם אסור בשבת ה-סח

כותב עליו אונו אפילו בשבת ז-נט
כיבוי אור החשמל אי הוי דאורייתא, ומהו לכבות ע"י הגרמא ת'א-ריט
כיבוי הגפרור לאחר הדלה"נ אי שרי ח-נא
כיור או בית הכסא שנסתמו בשבת ת'א-שו
כיסוי פח אי מיקרי גרוף וקטום ז-לד
כלי אכילה - לשימם בדיש וואשער ד-מג
כלי שיר בזה"ז ד-נב
כשאין לו נ"ש ולא נ"ח על איזה מהן מוכר כסותו ח-רל
כתב שעל צדדי הספר ה-נט
כתיבה על ב' דפים ה-נז,נח
לא ישכיר אדם כלי לנכרי ג-גל
לבישת אר"ם שיל"ד ת'ג-נח
לבישת קאלאשין [ערדליים] ת'ג-נה
לגרום בחול שתעשה מלאכה בשבת ד-לד. ז-נה
להדפיס מודעה בעיתון הנדפס בשבת י-קמג
להזמין לעצמו עתון הנדפס בשבת ע"י ישראל ד-מז
להחם בקבוק לילדים במים חמים בשבת ת'א-קצט
להיות סרסור בעתונים הנדפסים בשבת ד-מז
להכניס מחט (פין בלע"ז) בשער זקנו בשבת ת'א-רנב
להניח על הקדירה רותחת ביצה שבישלה ע"ש ולא גמר בישולה ת'א-רעו
להניח תחבושת על המכה בשבת ת'א-רמג
להערים שלא יהיה במקום ששם שבת ג-לה
להשתמש בכלי (שטימגאבעל) לסדר נגוניו ד-נב
להשתתף בהגרלה המתקיימת בשבת ו-עא
להתייצב לצבא כשיצטרך לחלל אח"כ שבת ג-לה. ד-יח
לחי וקורה של אשירה ג-קס
לחכך דבר לח בס"ת בשבת ת'ג-פג
לחלל שבת כדי להציל בתו ת'ד-רסט
לחלל שבת על מומר ה-נה
לחתוך גליוני ספרים שנתקלקלו ת'א-שא
לחתוך נייר אלומיניום בשבת ת'א-שח
לטלפן למקום ששם כבר שבת ויגבהנו עכו"ם ת'א-רלח
ליקח דבר היתר ממקום שעל ידו יזוז דבר מוקצה ת'א-רסו
ליקח כדורים בשבת ת'א-קצב
לכה דודי - למה קודם שמור לזכור ד-לה
ללמוד תורה שבכתב בליל שבתות וי"ט ת'א-רנו
למ"ד מילה כשרה בעכו"ם אמאי דוחה שבת ח-קפא. י-קעא
לנקות בקבוק ילדים במברשת בשבת ת'א-רפד
לנקות הרחם בשפופרת של מים בשבת ת'א-רצג
לסבב המאוורר (פען בלע"ז) בשבת ת'א-רעג
לסחוט פרי על מאכל אי שרי ח-נא
לעלות במעלית בשבת ת'א-רכ
לערב לעבן עם גבינה בשבת ת'א-רלז
לעשות מי סודא בשבת ת'א-רסט
לעשות ניתוח לחולה ג' ימים קודם שבת אי שרי ח-נד
לצאת בטלית מצויצת בליל שבת ו-ה
לצאת בטלית שאין בה שיעור ו-ה
לצאת במפתח המחופה כסף או זהב בשבת ת'א-רמה
לצאת במשקפים בשבת ז-נו
לצאת בנייר שהכניס לכובע ד-לט
לצאת בשבת במשקפיים המשנים צבעם כשיוצאים מצל לשמש [פוטוגרע"י] ת'א-שז
לצאת בשבת עם טלית שיש עליו זיפער מחובר ת'א-רמד
לצאת בשבת עם לענדזיס במקום דליכא עירוב ת'א-רמח
לצאת בתכשיטין שתחת הכפפות ד-מ
לצאת לר"ה בניילון שע"ג הכובע ב-עב,עג. ו-עב
לצאת לרה"ר באגד שע"ג מכה ה-מד
לצאת עם כלב כשהרצועה בידו ד-מא
לקבוע סימן לצלצול טלפון של פיקו"נ ד-מב
לקחת ויטאמין לבריא ד-נא
לקחת כדור שינה ד-נא
לקרוע נייר לבית שימוש ת'א-שט
לשלוח דרישת שלום בשבת לחו"ל ת'א-רסב
לתקן השעון שיצלצל באמצע השבת ת'א-שה
מאוורר מוקצה בשבת ת'ג-סג
מביא אדם חבית ומתיז את ראשה ז-מז
מבשל ונגמר הבשול במו"ש ד-לד
מגבן ו-פא
מגיס בנתבשל כל צרכו ז-נב
מגיס בעקורה מהאש ז-נב
מגיס גדר החיוב ד-נב
מדידה בשבת ה-נג
מהו האיסור להקליט בשבת ז-נה
מהו הגדר של מחתך בשבת ת'א-רעא
מוליד ת'ג-סז
מוליד ריחא על בשר אדם ז-מו
מוסף בשבת לבעל יא"צ ת'ג-שעח
מוציא מת לקרבו אמאי הוי משאצל"ג ז-סג
מותר למדוד חום בשבת בכל מין מודד ת'א-רנט
מחילת חוב בשבת ו-סט
מחיצה מאילנות קטנים אי מהני לטלטול ג-קיג
מחלל שבת ומקדש על היין ומתפלל ו-צ
מטה אי הוי בסיס למת ד-מו
מי שאין לו דגים רק לסעודה אחת בשבת ת'א-רי
מי שצריך מים לקנח לנקיות בשבת ת'א-רנ
מים המגיעים להברז ע"י עלקטרי אם מותרים ח-מז
מים שבאים לבית ע"י חשמל אי מותר להשתמש בהם בשבת ת'א-רפו

א– מהד"ק חלק א' • ב– מהד"ק חלק ב' • ג– מהד"ק חלק ג' • ד– מהד"ק חלק ד' • ה– מהד"ק חלק ה' • ו– מהד"ק חלק ו' • ז– מהד"ק חלק ז'
ח– מהד"ק חלק ח' • ט– מהד"ק חלק ט' • י– מהד"ק חלק י' • ת'א– מהד"ת חלק א' • ת'ב– מהד"ת חלק ב' • ת'ג– מהד"ת חלק ג' • ת'ד– מהד"ת חלק ד'

מץ הזב מאיליו אי שרי לשתותו בו ביום ח-נב
מץ ענבים לקידוש ת'ג-מח
מכבסים בה' בשבת מתקנת עזרא ג-לא
מכונה המופעלת ע"י מטבע - להשאירה ברה"ר ד-לג
מכונה המופעלת ע"י מטבע - להשכירה לנכרי ד-לב
מכשירין שהיה יכול לעשותן לחולה מע"ש ג-מב
מלאכה לחולה אי הוי משאצל"ג ד-נ
מלאכה מיראה אי הוי משאצל"ג ד-נ
מלאכה שא"צ לגופה ת'ג-סא
מלאכה שאינו צריך לגופה ב-עד. ה-ס
מלאכות המותרות לעכו"ם לעשותן להישראל ח-לד
מלאכת בונה ת'ג-סב
מלאכת שבת ו-נב
מלאכח שבת במתעסק אם אסורה בהנאה ו-עו
מנחה בקבלת שבת, זמנה י-נד
מנין של מחללי שבת ח"ו אי מקרי תפלה בצבור י-טו
מפנה שלג אם חייב משום בונה ד-מה
מצות מחיית עמלק אי שייך בשבת ת'א-תקמה
מציאה בשבת ה-רפו,רפז
מקבלי רבית בבאנק אי מקרי שכר שבת ח-מ
מקוואות שמקבלין שכר עבור טבילת שבת י-סה
מקום נסיעח רבים בספינות לא הוי רשות הרבים ו-ס,סא
מקום שהמכוניות [קארס] נוסעות אי הוי רה"ר
ו-פז,פח,קטז. ז-ס,סא
מקח וממכר אי הוי דאורייתא ד-לג. ו-רפב
מקלקל בחבורה ה-שא
מקלקל ומתקן ה-ס
מקרר חשמלי למי שתיה אי מותר להוציא מים בשבח
ת'א-רעט
מקרר שיש לו כפתור להדליק לפתחו בשבת ת'א-רסז
מריח [אייסינג בלע"ז] על עוגה בשבת ת'א-רפה
משמיע קול שאינו מתכוון וכלאחר יד ו-קפו,ער
משקפיים המשתנים צבעם בשמש לענין יציאה בהם ח-מד
מתנה ת'ג-ו
מתעסק אי הוי מלאכת איסור ד-א,רעא
מתעסק בקלקול אי אסור ז-מז
נגמר דינו למיתה אי מפקחין עליו הגל ח-נז
ניקוי המקוה ע"ש עם חשיכה ת'ב-פה
נמשכה סעודת שבת לר"ח יאמר רצה או יעלה ויבא ג-נ
נמשכה סעות שבת ור"ח למוצ"ש ג-נ
נסיעה באוטובוס מיד בצאת השבת ז-נ
נסיעה עם היולדת בשבת ג-מח
נפל כובעו תחת מכונית בשבת כיצד יוציאו ח-קע
נפל מכח זרם חשמל אי מחללין עליו השבת ט-קנא
נפלה דליקה והציל פת הדראה אי מציל פת נקיה ת'א-ש
נפלו צרורות למנעליו בשבת אי חייב לעמוד ולהוציאם י-סג
נפסק הגומי של הברזילים מהו להניח גומי אחר בשבת
ת'א-ערה
נקוי השלג מלפני הבית ע"י עכו"ם ד-מה
נקשרה רצועת נעלו מותר להתיר ג-לח
נר שנדלק בשבח ע"י זכוכית שהניחו מע"ש ד-לד
נשים בהבדלה על היין ובתפלה ו-סב. ז-לט
נשים במצוות שבת ו-רמו
נשים בתוספת שבת ויו"כ ו-נד
נתכוין לזרוק ד' וזרק ח' ת'א-שיח
סחיטה בשער ה-נא
סחיטת דיעה בשבת אי אסור ת'א-רמא
סחיטח פרי לעשוח מיץ אי שרי ח-נ
סידור השעון שיצלצל בשבח ו-קפו
סיכת בטחון ת'ג-סג
סיכת מיני בושם ז-מו
סלסול הפאות ת'ג-סא
סעודה בע"ש דאסור מט' שעות ומעלה אימת הוא י-מז
סעודה בעש"ק ת'ג-מד
ספק פיקו"נ - מהו ג-מב
סרוק שער בשבת ו-סח
עד הבדיקה אי יש בו משום צובע בשבת ת'א-רפג
עובר, המפילו בשבת חייב משום נטילת נשמה ט-של
עובר, חילול שבת עליו ט-של,שלב
עונש מחלל שבת ה-סד
עירוי רותחין לכוס שיש בו לחלוחית מים ו-סז
עשיית קרח בשבת ד-מח
עששית שדולקת מע"ש בעוד היום גדול אי יוצא ידי
נר שבת ת'א-רא
פדיון הבן כשחל יום ל"א בשבת ה-רב
פותח חבלים ת'ג-סג
פרש מצודה להעלות דגיו ועלה דגים ותינוק ג-מד
פתיחת בקבוק מי סודה בשבת ז-מז
פתיחת הרעדיאטער בלע"ז להסקה אי שרי ח-מה,מו
פתיחת מכתבים בשבת ו-עא
צינור ביהכ"ס שנסתם ו-פא,פב,פג
צינור שעלו בו קשקשים ו-פא,פג
צירוף ברזל ה-סח
צעצועים המשמיעים קול ו-עד
קאווע אופן עשייתו ת'ג-סז
קבורה בשבת ז-סג
קבלת שבת אי משוה שבת דאורייתא ו-נו
קורה שפרס עליה מחצלת והגבי' ג' טפחים מהקרקע ד-נג
קטן להוליך ספר לביהכנ"ס ג-מט
קטן מחלל שבת אביו חייב להפרישו מדאורייתא ג-מט. ז-לו

קידוש על היין אי הוה דאורייתא ח-לב
קידוש על מי"ן ענבים ת"ג-מח
קלוטה כמי שהונחה ת"ג-ס
קליעת שער ו-סח
קנין בע"ש שיחול בשבת ו-עא
קפול בגדים ג-מא
קריאת ז' קרואים ה-לד
קריעת נייר אי הוי איסור ראורייתא ו-פד
קשירה ה-נ
קשירת ציצית בשבת ו-ד
קשר שחייבים עליו, שפטור ואסור ושמותר לכתחי' ג-לח
רודף, להרגו בשבת ט-שצא
רופא אם רשאי להחזיר ידית הטלפון ג-מז
רופא אם רשאי להרים טלפון ג-מז
רסוק שלג וקרח אם יש בו משום נולד ד-מח
רשות הרבים בזה"ז ו-פו,פז,פח,קטז. ז-ס
שאלה לנכרי אי מהני שיתנה ע"מ שישבות ג-לד
שבות במקום מצוה ז-נו
שביתת בהמה ז-מ
שביתת כלים דוקא ג-לב,לג. ד-לב
שביתת עבדים ג-מט
שברים שנשברו אי מותר להשתמש בהם בשבת ת"א-ער
שבת דחוי' או הותרה אצל פיקו"נ ג-מב. ד-עה
שבת קודם מתן תורה ת"ג-ס
שוחט בשבת ה-סא
שוחט קרבן יחיד בשבת ב-מא
שכח להוציא החגורה ע"ש מכיס של תפילין ת"א-רסד
שכח להוריד מהבגר פתק מהכובס מע"ש ת"א-רמו
שכר שבת ד-לב. ה-מה
שכר שבת בבאנק ת"ג-פב
שמא יחתה בגז ז-לד
שמא יעבירנו ו-קא
שמיעת ראריא ממקום שכבר שבת ת"ג-סד,סה
שני מלבושים זה ע"ג זה ב-עד
שניים שעשאוהו במלאכת שבת ט-שלט
שעון אוטאמאט חשמלי בשבת ת"א-רלט
שעון אלאר"ם המקשקש לשעות לסגרו שלא יצלצל ת"א-רמ
שעון מעורר להעריכו בע"ש שיצלצל בשבת י-נ
שעון מעורר להפסיק הצלצול בשבת ת"א-דש
שעון שבת אופן השימוש בו ח-לה
שעון שנערך ע"י תנועת היד אי שרי בטלטול ח-נט
שעפף לעפעל ת"ג-לו
שפחה כנענית במצות שבת ו-רפה
שקיות חלב אם מותר לפותחן בשבת י-נט
שתי שבתות מיד נגאלים ת"ג-מה
תוספת שבת - מנלן ו-נד
תחילת מלאכה בשבת וסופה במוצ"ש ה-סא. ו-נד
תיקון עירובין הוא סיג לשמירת שבת ח-צג
תנור גז אם מותר לפותחו להוציא טשאלענט י-נז
תנור שנדלק בשבת ע"י שעון, לשים עליו מאכל מע"ש ד-לד
תענית חלום על חלום שחלמו אחרים עליו ה-רז
תקליט שעונה הטעלעפאן ומקבל מעסעדז בשבת מה דינו י-קמה
ראה הבדלה, מוקצה, מילה, עירוב חצרות

שד

א"א שנבעלה לשד ה-ריז. ו-ריח

שדוכין

אדם גבוה לא ישא אשה גבוהה ת"ב-ערב
אודות פגישות קודם השידוכין ט-רסא,רסג,רסד,רסה,רסו,רסז,רצא
אי יש חילוק אם השואל הוא קרוב או לא ת"ב-רעט
אי מותר להגיד חסרונות בחור או בתולה בעניני שידוכין ת"ב-רעח
אין להשתדך לכתחילה עם בני ט' מדות ז-ריא,ריב,ריג
אם חייב לומר על כל מה ששואל בענין שידוכין ת"ב-רפ
אם חייב לומר שיש חולה במשפחה ת"ב-רפא
בענין אי נכון לשדך עם גרי צדק ת"ב-רעד
בענין בדיקות דם לשידוכין הנקרא דור ישרים ת"ב-רסה
גויה שהטבילוה והיא בבית שאין שומרי תורה, לענין שידוכין עם בחור יהודי י-ריד
האבות והבנים קודם מ"ת אי נאסרו להתחתן במצרי ת"ב-רעו
המבטל שידוך בלי שום אונס ו-רלז
טעם שמקרבין בני יחוס משפחה יותר מאחרים ת"ב-רפה
יש לא' מהם מיחוש אם צריך לגלות למחותן ה-רנד
יש לשדך קודם שיראנה ז-רלה
כיצד להתנהג בשידוכין ז-רלה
כמה מעלות טובות בבחור לענין שידוכין ת"ב-רעא
לעולם ימכור אדם כל מה שיש לו וישא בת ת"ח ת"ב-רעג

שהוי מצוה

במקום שאם ישהה המצוה, יקיימה אח"כ יותר מן המובחר ח-ו
לא משהינן ח-ו
ראה חביבה מצוה בשעתה

שהחיינו

אי הוי הפסק בין הברכה לקיום המצוה ח-רכב
בסוכה ישנה אימת מברכה ח-רלו

כשברכה בשעת הדלה"נ אי עונה אמן אחר הברכה
בקידוש ח-רכב
ראה ברכת שהחיינו

שהכל

אי מברכין על אורז ברכה זו ח-כו
אי מברכין על שוקולד ברכה זו ח-כב

שואל

ראה שומרים
שואל שלא מדעת ג-קנג. ה-רצג
הלוקח כלי מחבירו בלי לשאלו ת'ב-תמט

שוגג

באיסור דרבנן ה-א. ו-רפ,רפא
בזה"ז ח-קכא
ב"נ אי נהרג על שוגג ט-שנה,שנו
גדר תינוק שנשבה ח-קכא
עבר על איסורי דרבנן בשוגג ט-שסח
שפך כוס מים והיו בו בתי עיניים של חבירו אי חייב לשלם י-רצז
תיקון עירובין אי הוי לשוגגין ח-קכא

שוה פרוטה

גזל ב' חצאי שו"פ אי אמרי' קמא קמא מחל ט-שעו
מעילה בקדוה"ג אי הוי בכדית או בשו"פ י-ערב,רעג
נכרי שגזל פחות משוו"פ חייב ט-שעה
פחות משו"פ - אי מחיל אינש עלי' ת'ד-ריח,שכ
פחות משו"פ גבי ישראל ת'ד-ריח
פטור הגוזל פחות משו"פ אי הוי משום ח"ש ח-רלה
קרבן אשם בא רק אשו"פ ט-שיח
הדיינין אין יושבין לדין על פחות משו"פ ת'ב-שעא

שוויה

שוויה נפשיה חתיכה דאיסורא ג-קכה
מטעם נדר או הודאה ג-קכו
עדים מכחישים ג-קכו

שוחד

אי מותר לשחד שופט עכו"ם ת'ב-שעו

שוחט

בהא דהשוחט בשבת ונמצא טריפה פטור ח-רמ
שוחט קל ראש ת'ג-קסא
שוחט שהעיז פנים לרב ת'ג-קס
שפוסק כקש"ע ולא כמ"ב ז-קס

שוטה

ההורג חרש שוטה מה דינו ט-ריז,שצ
שוטה שלא תקנו לו חכמים קידושין אם מותר לדור עמו ט-רס

שולחן

בטעם התוס' דמניחין מלח על השולחן י-מח

שומן

לערות מכלי שבו שומן כשר לנר חלב דולק ט-קנח

שומע כעונה

אי הוי הפסק בתפילה ד-יא
אי הוי כמברך עצמו י-מד
כששח המברך אחר הברכה ח-ד
שומע כעונה י-מ,מד

שומר

שומר מצוה לא ידע רע ה-קמה,רלב,רלד,רלח
שומר פתאים ה' - מתי סמכינן על זה ד-קצ. ט-קסא

שומר ילדים [בייבי סיטער בלע"ז]

איסור יחוד בשומרי ילדים ט-ערה

שומרים

אם חייב השומר כשביטוח (אינשורענס) משלם הנזק ב-י
הבטיח להשאיל דבר יכול לחזור בו ז-רעד
השוכר פרה והשאילה לאחר ב-י. ג-ע
מתנה ש"ח להיות כשואל ו-קיד
נחלקו השומר והבעלים מה היה הפקדון ב-מ
שאילה אי קני' ו-קיד. ז-רעד
שאילה ליומא אי הוי כמתנה ד-קלד
שאל ספר ונאנס חייב ג-קנז. ד-רכח
שואל למה חייבתו תורה ב-י
שכירות במה נקנית ד-רמא
שכירות ליומא מכר ד-קלד,ריד,רמא. ה-עא

שומרת

בת כמה מקרי שומרת לענין יחוד ט-רעו

שופר

אבל אם תוקע לציבוד י-ע
איזה תקיעות מהתורה ה-עד

איסור תק"ש בשבת משום שבות או משום עובדא דחול ח-רכא
אסר לו הרופא לתקוע ותקע אי הוי מצהב"ע ד-עז
ב' ימי ר"ה אי הוי מצוה אחת ה-קצח
בסתירת דברי רש"י אם היו תוקעין בירושלים בר"ה שחל בשבת ח-רכ
בתקנת ר' אבהו בתקיעת שופר ח-רט
הגזול, אי פסול משום מצהב"ע ח-קצט
הגזול, הא דאין מברכין עליו הא יי"ח ח-קצט
הלוקח שופר חבירו שלא מדעתו לשם מצוה אי מברך ח-ר
המודר הנאה משופר ה-רד
המודר מחבירו תוקע לו - והא נהנה מפרוטה דר"י ד-רכב
התוקע אי הוי בכלל ש"צ י-עא
חילוק בין קול גזל לקול מעילה ח-ר
טלטולו לאחר שיצא בו י"ח אי שרי ח-רמה,רמו
שח בין התקיעות ג-נז
שח לצורך התקיעות ב-ע
שיעור השופר ו-קיא
שמע תקיעות דזכרונות אי יי"ח מלכיות ח-רא
תוקע וחוזר ותוקע אי יש בו משום בל תוסיף ח-רו
תוקע לתוך הבור ה-עב
ראה תקיעת שופר

שוקולאד

איזה ברכה מברכין ו-לח. ח-כב

שור

מועד לבהמה אי הוי מועד לאדם ג-קנז,קנח
סיכן לג' בנ"א כאחד ג-קנז
שור הנסקל - טעמו ת'ד-שנט

שושבינין

אנשים יכניסו החתן חופה ונשים את הכלה ז-רמז
ביאור המנהג בשושביני החתן והכלה ט-רפז
נשוי בזיווג שני להיות שושבין ה-רמו,רמז

שותף

אי יכול לחלוק בע"כ דשותפו ט-שסג

שותפין

אם יש להם שעבוד הגוף ו-קמב,קמג,קמה

שחוטי חוץ

טעם לכרת בשחוטי חוץ ו-רד

שחוק

בלשון בנ"א אם כולל גורלות ד-קיט
אי יש איסור לשחוק כדור ת'ב-תעב

שחיטה

אי מברך עובר לעשייתה א-ח,י
אי יש בה צעב"ח ד-רלט
בדין שחיטה תלויה ט-קנא
בדיקת הסכין ה-פה
בהמת נכרי ששחטה ישראל ז-צח
ברכת שחיטה בשוחט טריפה ה-פה
היפוך כוונה בשחיטה ה-פה. ת'ב-ג
הפלת בהמה לשוחטה, ע"י זרם חשמל ט-קנא
לבישת כובע עליון בשעת שחיטה ה-סט
מכוון לשם נחירה ג-קפו
מליקה אי הוי שחיטה או נבילה והותרה לכהנים ט-תכד
מנלן דמפרכסת מותרת לישראל ז-צח
מסוכנת ע"י בנ"א אי מותר לשוחטה ט-קנא
נאמנות שוחט באיתחזק איסורא ד-צה
סכין של שחיטה אי טעון טבילה ט-קסג
עכו"ם ששחט ה-פט. ז-צח
פסול קטן בשחיטה ומ"מ בדיעבד כשר י-פא
רוב מצוין אצל שחיטה מומחין אי אמרינן בחשוד ז-קח
שוחט צריך להיות מוחזק בכשרות ד-ד. ז-קז
שחט שלא כדין אי עבר אצבע"ח ו-רטז
שחיטה אם באה להתיר אבמה"ח או אי' אינו זבוח ז-רפא
שחיטת עוף אי הוי דאורייתא ה-פז
שחיטת עכו"ם נבילה ומטמאה ט-שצד
שכח לברך בשעת שחיטה ה-פו
תכלית השחיטה ה-פד

שחרית

שכח בו יעו"י אי חוזר ומתפלל תשלומיו קודם מוסף ח-קפא

שטר

הלך אחר לשון השטר ב-מז. ו-רעא
המוכר שט"ח לחבירו וחזר ומחלו ו-רעז
המחאה אי יש לו דין מעות או שטר ראיה ט-רז
מוסר שטרותיו לב"ד אי בעינן סמוכין ה-רעג
מוסר שטרותיו לב"ד בשביעית ה-ערב
שם בנימין בשטרות כותבין מלא או חסר ט-שו

שידוכין

אחות המשודכת שהמירה דתה אי יכול המשודך לחזור י-יב

שיורי מצוה
מעכבין את הפורעניות ולא המצוה עצמה י-שיח

שיכור
השולח מנות בפורים לשיכור ד-צ
חיובו בנזיקין ה-ו

שילוח הקן
אי הוי מצוה חיובית ט-רל
אי קיחת הבנים הוא מעכב השילוח ת'ב-רכד
בדין שילוח הקן ת'ב-רכג,תכ

שינה
אי מותר לישן בחדר אוכל ת'א-קמה
חדר שינה שיש שם ספרים ת'א-קצא
מה זה גזל שינה ת'ב-תמגט

שינים
הכשר שינים תותבות לפסח ד-סח,צג
הכשר שן תותבת הקבועה בפה ג-נו
לאכול בשינים תותבות בשר וחלב ד-צג
רוצה להחליף שן תותבת קבועה עם חוצצת לטבילה ב-יא
שינים באשה ערוה ז-רמד

שיעור
אי נתקטנו השיעורים ח-קצד

שיעורין
אופן מדידת השיעורים ח-קצד
אי יש דין חצי שיעור באיסור יחוד ת'ב-שו
אי נשתנו בזה"ז ט-קצד
אי נשתנו שיעורי בנ"א י-רמח
אם יש חילוק בשיעורין בין מדינה למדינה ד-סט
בני אדם לא נתקטנו מזמן המשנה וכן השיעורים ת'א-שפ
גדלות בקטן בן נח תלוי בדעת י-רמז
גדלות בקטן ישראל הוא הללמ"מ י-רמז
לא ניתנו שיעורין לב"נ ג-צו. ו-שכ
מ' סאה דמקוה אי הוי דאורייתא ה-קנא
נימא רובו ככולו בשיעורין ד-סט
נתקטנו השיעורין ד-סט,קיח. ה-קנא. ז-קמט
סתם אכילה האמורה בתורה אי הוי בכזית ג-צו
שאין לשקול במשקולת שיעורי תורה בכזית וכביצה ת'א-שפה
שיעור אגודל בינוני ז-קנ
שיעור אכילה ה-צב
שיעור אכילת קטן בכדי אכילת פרס ת'א-סג
שיעור הנאה ג-קנט. ו-קכח
שיעור טומאת המת ה-קנא
שיעור פיאות הראש ה-קכד
שיעור רביעית לד' כוסות ד-סט
שיעור שפופרת דק לפתה"ק י-קכד
שיעור שפופרת הנוד ה-קנא
שיעור תפילין ה-ח
שיעורין סותרים זה לזה בדאורייתא לחומרא ד-סט
ראה חצי שיעור

שער הראש
אי מותר להשחית שפה העליונה בתער ת'ב-עא
בשמו"ע יש להקפיד שלא יכסו האוזן ח-יד
המבואר בזוהר מיירי בפאות או בשערות ח-יד
האיסור בהנ"ל היינו מלפני האוזן או מאחוריו ח-יד
קציצת שערות הראש לקטן בן שלשה ת'ב-תע
שיעור אורך פיאות הראש ת'ב-ע

שיתופי מבואות
נפק"מ בין שיתוף לעירוב ח-סד

ש"ז
מטמא אף אם לא יצא דרך פי האמה ב-סו
תשמיש ע"י מוך ה-רי,רל,רלא,רלב
ש"ז לח על בגדו דינו כצואה ת'א-ס

שכחה
אי הוי אונס ג-פז

שכיב מרע
מתנתו ת'ד-שלג

שכינה
לא זזה מכותל המערבי ה-כה
שורה על חכם גבור עשיר ובעל קומה ת'ד-רי

שכירות
בית נשכר שמכרו הבעה"ב ת'ד-שג
השוכר בית מחבירו ומת בתוך הזמן ו-חצר
השוכר רשות מגזבר המלך מי מקבל המעות ת'א-שכו
להוציא שונאו מביתו שהשכיר לו ת'ד-שנא
שכירות ליומא מכר ד-קלד,קלו
שכירות משר העיר אי מהני לישראל ח-קכט
שכירת רשות מישראל מומר ת'א-שכט

שכר בית לא' ונעשה שונאו ת'ד-קפג
שכרו הרה"ר א"צ לשום אדם לבטל רשות ח-קכט,קנט

שכר

שכר מצוה בהאי עלמא ליכא ה-כד
שכר פסיעות ה-כד
שוכר פועלים ע"י שליח לא עובר על בל תלין ג-קעא

שכר לימוד

אם מותר לשלם שכר מחנה קיץ ממעות מעשר י-קסה
בקביעות שכ"ל מהישיבות לבעלי בתים י-קנט
מכספי מעשר אי שרי י-קנט

שכר שבת

בגדר שכר שבת י-סד,סה,סו
טעם האיסור בזה ח-מא
מקבלי ריבית בבאנק בשבת אי מקרי שכר שבת ח-מ

שלא כד"א

גדר הפטור דהאוכל שלכד"א ח-ריא
חילוק בין נבילה שלכד"א לשאינה ראויה לגר ט-קנז

שלג

אי הוי אוכל או משקה ב-א
אי הוי מים למקוה ב-א. ג-צב. ד-מח
כל המקוה משלג שנתפשר ג-צד

שלום

הזכרת שם שלום במרחץ ג-ט

שליח

אב אי עושה שליח למול ט-שעט
אי יכול לעשות שליח בפדה"ב י-קצה
בהא דשליח בשבת לא הוי כשניים שעשאוהו ח-מב. י-עא
מתי שייך שליחות יותר כשהוא בע"כ או מרצונו י-רמח
קידושין ע"י שליח דידה ט-רצ
שכר סופר לכתוב ס"ת אי הוה מדין שליחות י-קפג
שלוחו של אדם כמותו ת'ד-קסט
שליח ב"ד ת'ד-ריב
שליח לקידושין ת'ד-עז
שליח שקידש אשה ומת ת'ד-נו

שליח ציבור

בתענית ציבור אם צריך להיות מהמתענים ב-נט. ג-נח
כוונתו להוציא ה-עב
שסיים ה' אלוקיכם וכשחזר בקול רם הוסיף תיבת אמת י-י
ש"ץ בן צדיק קודם לש"ץ שאינו בן צדיק י-יב,יג
תוקע אי הוי בכלל ש"צ י-עא

שליח קבלה

אשה שנעשה שליח קבלה לעצמה על הגט ט-שיב

שליחות

אין שליח לדבר עבירה ה-מו,רעט,רפ
בדבר דממילא ג-קמה
ביטול שליחות ג-קמב,קמג
ביטל מקצת שליחות אי בטלה כולה ג-קמד
בכתיבת ס"ת ד-קכז. ה-קפו,קפט,קצ
במצוה שבגופו ג-קמה. ה-עב,קפט,רעט,רפ
במצות מילה ה-רעט,רפא
בקבלת גט ג-קמה
גדרה ת'ד-קסז
השתמש השליח במעות ונאבדה ת'ד-שמז
ללוות מעכו"ם ברבית ע"י שליח ה-קיג,קיד
לעכו"ם במצות תשביתו ח-לא,קפב
מילי לא מימסרי לשליח ז-ר
מצוה בו יותר מבשלוחו ה-קפט. ו-שיב. ז-קצט
עכו"ם בשליחות ה-מו
קטן שעשה שליח לכשיגדל ג-קפד
שכר פועלים ע"י שליח לא עובר על בל תלין ג-קעא
שליחות בקדשים מנלן ג-רה
שליחות לעבד בקידושין ו-רלד
המקדש ע"י שליח אי הוה שליח לדבר עבירה ת'ב-שכט
ביאור בגדרי שליחות ת'ב-שסג

שליל

אי נקרא בן ד-קפג

שלש עשרה מדות

ראה י"ג מדות

שלשה אילנות

שלשה אילנות בבית סאה חורשין כל בית סאה ו-ערב

שם

אחרי המשפחה סגולה לאריכות ימים י-רסב
אי יכול לשנות שם בנו שקראו ע"ש אביו שנאבד בשואה ואח"כ חזר ט-רמח
אי ראוי לתת לבניו שם שאינו ברור ט-שח
אם יש לקרא לבנו שם אחר רבו קודם לאבותיו י-רסא

בצוואת ר"י החסיד שלא ישא אשה ששמה כשם אמו ט-רמט,שג
בהנ"ל אי מועיל הוספת שם ט-רמט
גוסס אין קורין שם אחריו עד שימות י-רסג
המוסיפים וגורעים על השם שקוראין בשם הנפטר אי שפיר עבדי ט-שט
לעשות תעודת זיהוי על שם גויים בשעת מלחמה ט-קע
מצינו ב' שמות לאדם אחד בזמן הגמ' י-רסה
מת אחר שנולד הוולד אי נכון לקראו על שם י-רסד
נותנים שמות על שם המשפחה ט-שח
רחוב ע"ש ע"ז כיצד יקראהו ט-קסט
שם בנימין בשטרות כותבין מלא או חסר ט-שו
שם רשעים ירקב ו-רנג

שם מאכל

אין לקרות למאכל על שם שמות נכרים י-קיא

שמא יעבירנו

הא דלא גזרי' שמא יעבירנו בנ"ח ח-רכז

שמונה עשרה

ראה תפילת שמו"ע

שמות בני אדם

איבה, איך נכתב בגט ב-ט
אם הולכין אחר החתימה ב-ז
אסוד לתת שם אחר רשע ד-קיד. ו-רנג
במנהג לקרא שם הולד הראשון ע"ש משפחת האם ת'ב-שסא
גר אם יכול להחזיק שם אב שהוא שקר ד-קעא
הזכרת שם שלום במרחץ ג-ט
כתיבת שם שנשתקע בגט ו-רסב
כתיבת שמו ושמה בגט אי הוי דאורייתא ו-רסב
להמתין עד שמת בקריאת השם ז-רנד
ליתן שם אחר גדול וצדיק ו-רנו
ליתן שם אחר מי שעוד לא נקבר ד-קנב
ליתן שם אחר קרוב משפחה ו-רנח
ליתן שם למאורע של אותו יום ו-רנז
ליתן שם עכו"ם לישראל ד-קיד
ליתן שני שמות לאחד ה-רטו. ו-רנה
לקרא שם לבנו אחר אחיו המת ת'ב-שסב
לשאת אשה ששמה כשם אמו ו-רס
קריאת שם אחד נפטר ו-רנב
קריאת שם הילד הראשון ה-קצח
שם כינוי שלא נכתב בגט ו-רסב
שם שניתן בעת חולי ונשתכת ת'ד-קע
שמות אנשים - כתיבת שם אביש ב-ז,ח,ט
שמות אנשים - כתיבת שם אייזק ת'ד-קמ
שמות אנשים - כתיבת שם בנימין ט-שו
שמות נשים - כתיבת שם חנצי' ת'ד-קמ
שמות נשים - כתיבת שם ראשקא ב-ז
שמות נשים - רות ורותי ת'ד-קע
שמות נשים - שרה ושרי ת'ד-קעא

שמות הקדושים

איזה כוונה יכוין בהשם ת'א-יד
איסור הזכרתו לבטלה אי הוי גם בשאר לשונות ח-ל
אם מותר להזכיר צב-אות ת'ג-של
אם מותר לענות קדושה באמצע כתיבת השם י-קפז
גרם מחיקת השם ה-קכא
דין שם שנכתב ע"ג טלאי י-קפח
ה"א של שם הקודש עגולה כמו רי"ש ט-רט
הזכרת ש"ש בבית מרחץ ה-קמה
הזכרת ש"ש ע"י מכונה ה-קנח
הזכרת שם שלום בבית מרחץ ג-ט
הלומד עם אחרים מהו להגות השם ככתיבתו ת'א-קעד
המותק אות אחת מהשם ו-קפג
להקליט השם על טייפ רעקארדער או למחקו ת'ב-רג
לקרא בשם ביכנ"ס הנקרא בית אל ו-קפד
מחיקת השם ה-קכא
מי ששמו ישראל, שלום וכדו', איך יחתום שמו ג-ט
קדושת שם הכתוב בלע"ז ה-קכב,קכד
שם הכתוב בכתב שאינו נראה ה-קנט
שם קדוש שנדבק במקום בזיון ת'ב-ריא

שמחה

המביא תודה ע"פ יוצא ידי שמחה ג-רו
חיוב שמחה בליל יו"ט הראשון ג-רט
טעם שבני תורה בדוד הזה אינם בשמחה ת'ב-קכח
שלמים ששחטן מעיו"ט אין יוצא בהן ידי שמחה ג-רט,רי
שמחה בליל יו"ט הראשון של סוכות ג-רט
שמחה בפסח מנין ג-רט

שמחת בית השואבה

ומתקנין שם תיקון גדול ז-יב

שמחת תורה

המאחרים בהקפות אם יכולים לעשות קידוש קודם מעריב ד-ל
קריאת התורה בלילה ה-לג
בשמחת תורה כמה ס"ת יוציאו מהיכל להקפות ת'א-תקכו

ברכה על קריאת התורה ליל שמחת תורה ת'א-תקכז
ליל שמח"ת אחר הקריאה אי צריך לומר קדיש ת'א-תקכח

שמיטה

אי יש לאסור פירות עכו"ם בשביעית בארץ ישראל ת'ב-רמג
אתרוגים הבאים מא"י בשנת השמיטה ת'ב-רמז
בחור שקבל מעות מהוריו אי חייב במעשר ת'ב-רמב
גביית חוב לאחר שמיטה ת'ד-רפט
דין צמחים הגדלים ע"פ המים ת'ד-רצו
המקבל כלים במתנה אי חייב לעשר ת'ב-רמא
חוב שעבר עליו שביעית אי חייב עוד לשלם י-ערה
טעם שהעולם מקילין בכתיבת פרוזבול י-רעז
ישראל הקונה שדה מערבי בשנת השמיטה עם הפירות ת'ב-רמ
מי סודה שמביאין מצרפת וספק נתערבו מי לימון מפירות א"י ת'ב-רמד
משמטת בסוף ת'ד-רצב,רצט
ספק פירות שביעית בשנת השמיטה מה הם ת'ב-תח
קליפת תפוזים של שמיטה אי יש בהם קדושת שביעית ת'ב-רלט
שותף בגינה עם מי שאינו שומר שמיטה ת'ד-ש
שמיטת כספים אי הוה אפקעתא דמלכא י-רעו
שמיטת כספים דאורייתא ת'ד-רצא
שמיטת כספים בזמן הזה ד-רטו. ה-ער
ראה שביעית

שמן

אי הוי אוכל או משקה כשהוא קרוש ב-א
ניצוק חיבור בשמן ט-קנח
שמן זית שמלעיזין עליו שמעורב עם שומן בהמה טמאה ד-קה
שמן שריפה - להדליק בו נר חנוכה ה-רד,רה. ו-קיח

שמן דחנוכה

אי בעי לכם ושיהא לו דין ממון ח-רכט

שמן שאול

אי כשר למנורה ח-רכט

שמן שריפה

בהא דאין מדליקין בש"ש לנ"ח ח-רכט

שנים מקרא ואחד תרגום

נשים אם חייבות בו ו-ס

שנים שעשאוהו

ב' מוהלים בשבת אי מותרים למול ח-קפב
בהא דשליח בשבת לא מקרי שנים שעשאוהו ח-מח. י-עא
בשירות בצבא אי פטור משום הא ט-שלט

שעבוד

המלוה על המשכון איזה שעבוד יש לו ד-ריד

שעבודא דר"נ

בהענקה דעבד עברי ד-רלג
בעכו"ם ד-רלד
גבי כסף שהושלש בב"ד ת'ד-רנ
כשיש ללוה לפרוע ה-רמג

שעון

אוטומטי שנערך ע"י תנועת היד אי שרי בטלטול בשבת ח-נט
מעורר להעריכו בע"ש שיצלצל בשבת י-נח
שבת באיזה אופן מותר להשתמש בו ח-לה

שער

שער אחותו הנשואה אי הוי ערוה י-כה
שער באשה ערוה ה-רמג
המגדל שערות הראש אי יש לקבלו בחברה של בני תורה ת'א-כז

שפופרת הנוד

שיעור שפופרת דק לפתה"ק י-קכד
שיעורה ד-קיח

שפחה

אף בש"כ שייך עשה דלעולם בהם תעבודו י-ש
המבשלת בבית הישראל לענין בישול עכו"ם ט-קנט

שפיכת דמים

אי חמיר מע"ז ט-שפח

שקצים ורמשים

אם יש בהם משום צעב"ח ד-רלט

שקר

לא לימא לינוקא יהיבנא לך מידי י-שדמ
לשקר במכתבים ובכתב כדי לקבל פראגראמען ת'ב-תמו

שרטוט

במנהג העולם לכתוב פסוקים בלי שרטוט ת'ב-ריט
מזוזה שהשרטוט באלכסון י-קצג

שריפת קדשים

ביום ה-רסו

שתופי מבואות

ראה עירובי חצרות

שתוקי

המחזיק בנכסיו אי הוי שלו י-רח

שתיה

מציצה אי הוי בכלל אכילה או שתיה י-לח

תאנים

קפה מתאנים שנמצאו מתולעים ונשרפו י-צא

תאריך

כיצד ינהג העובר את קו התאריך הבינלאומי לענין ספיה"ע י-קכא

תבלין

שגדלו בששית ונלקט בשביעית ט-שכ

תדיר

המתפלל ערבית מאוחר אי סופר ספה"ע קודם מעריב ח-קצג
ומקודש איזה קודם ח-קצג

תה

איזו ברכה מברכים עליו ו-קפה

תוארים

בענין תוארים לבני אדם ת'ב-תפא
כתיבת תוארים בכתובה ת'ד-קנב

תוך כדי דיבור

אי הוי דאורייתא או דרבנן י-ו
חזרה בתנאי קודם למעשה בגיטין וקדושין ד-קצג

תולעים

המתהוים ממאכל ה-צב
המתהוים ממים ה-צב
נחרכה ונעשית לפחם ונפגם טעמה י-צב
קפה מתאנים שנמצאו בהם תולעים ונשרפו י-צב

תוספת

תוספת שבת ויו"ט ה-סד
אכל בתוספת שבת והוא ר"ח ג-נ

תופס לבע"ח

קדושין אי הוו חב לאחרים ג-קפב

תורה

אב ובן מי קודם ללימוד התורה ט-רמא
אי כל מה שכתוב בתנ"ך מחייב שיהא חיוב לעשותו
י-רמט,רנ
אי שייך גזל בעסק התורה ט-שעב
אי שייך לחדש חידו"ת שלא נכתבו עדיין בספה"ק י-קנז
אי שרי לקרות בתורה פ' הנשיאים בלא ברכה ח-קדפ
איסור ללמד התורה לתלמידים בטעיפ ט-שמ
אשה אי מותרת ללמוד תורה י-קסא
אי יוצא י"ח בהקלטה בטעיפ ט-שמ
בחיוב לכתוב ד"ת שגילו לו ט-שמ
ביטול תורה ת'ג-כט,ערה,רפז
בלשון עכו"ם ת'ג-רנ,רנב,רעו,רעח
במאמרם ז"ל כל שהוא ת"ח ובנו ת"ח וכו' ט-רג
בסיום התורה אם יאמר העולה ונתחזק או לא ח-יח
בע"ת ספק יהודי אם מותר ללמדו תורה ט-תיב
דוקא עם יר"ש ת'ג-רס
ריני קרימה בכבוד או"א ותלמוד תורה י-קנה
דרך הלימוד הנכון ה-קעז
הלכות שמותר לעכו"ם ללומדם ט-שעג
המחדש ד"ת וראה שקדמוהו אי חייב להזכיר הקודמו י-דש
הפסק בדברים בטלים ת'ג-ערה
חייב לשלש לימודו ה-קעה
כתיבת ד"ת על גלוי' [פוסט-קארט] ד-כח
כתיבת ד"ת על נייר קרוע ט-ריד
להאזין לד"ת דרך רדיו במבואות המטונפים ג-ח
ללמוד לעכו"ם ת'ג-קסד,רנה. ת'ד-שפג
ללמוד תורה חייב בחינם ה-קעה
למוד מאמגושי ה-קכג
למוד תורה צריך להיות בטורח ז-קנד
למוד תורה צריך להיות מפי הרב דוקא ז-קנד
מגלה פנים בתורה ה-קסט
מה חייב האב ללמד את בנו ד-קכ
מי שאין לו חבר אי ילמוד ביחידות י-קנו
נכרי הלומד תורה ה-קעב
נכתבה בשבעים לשון ת'ד-שפג

נשים בלימוד תורה ו-ס
נתינת התורה אי התחילה מאברהם אבינו י-שה,שו
עד מתי בן מזורז קודם לאביו ד-קכ
עכו"ם העוסק בתורה חייב מיתה ט-שעב,שעג
עמידה בפני ת"ח בשעת לימוד ת'ג-רצ
תורה שלא לשמה ת'ג-רסח
ראה ברכת התורה, חידושי תורה, ספר תורה

תחבושת [בענדעיד בלע"ז]

אי הוי חציצה לנט"י ח-יט

תחומין

אי שייך בחוה"מ ח-קצז (ד)

תחיית המתים

בדברי הרדב"ז דאין תחה"מ אלא בעמק יהושפט
ט-רכד. ת'ב-רס

תחילתו באונס וסופו ברצון

ביאור ההיתר ט-רנא
פרטי דינים בזה ט-רנא

תחנון

איטר יד ת'ג-יב
אם אומרים במנחה ח-כח
בר מצוה ת'ג-כה
האומר וידוי בתחנון כשהציבור מתפלל בנוסח אשכנז ח-כט
התחיל בטעות ת'ג-כו

תיומת

ראה לולב

תינוק

איסור חלב עכו"ם לתינוק בן יומו ט-קנה
אם יש לו דין עני ט-שדמ
במעי אמו ת'ד-ריא
למה יהרג הרוצח תינוק בן יומו י-קיט
עד כמה שנים תינוק מסוכן לחלב ת'ב-י
שנשבה ח-קכא

תליוהו

תליוהו וזבין ו-רסג
תליוהו ליקח, אין מקחו מקח ב-לה

תלמוד תורה

קביעות שכ"ל מהישיבות לבעלי בתים י-קנט
בתי חינוך שהסכימו שלא לקבל תלמידים זה מזה בלא הסכמת שניהם י-קס
דיני קדימה בכיבוד או"א ות"ת י-קנה

תלמיד

במקור הדברים להיתר חניפה לתלמידו י-רפד
לא יפסיק בפני רבו ת'ד-רלב
לחלוק על רבו ב-עד

תלמיד חכם

אם יש לגרים בנים ת"ח ט-רלז
בענין ביזוי ת"ח ח-קמ
המכבד למי שלמד מסכת אחת בשביל כמה מסכתות ח-רכה
שימוש ת"ח - א"א לפסוק הלכות בלעדה ת'ד-רכט
שני ת"ח אחד מפולפל ואחד בעל הלכה איזה מהם קודם ת'א-קי
ת"ח וע"ה, להציל ת"ח קודם ט-שצ

תלמידי חכמים

אין אור של גיהנום שולט בהם י-שט
אם יש רפואה לנשיכתן ח-ז

תמורה

אם איתא במחשבה ו-רלח
בכתב ט-שסא
במחשבה ט-שסא
המימר בשבת ט-שסא

תנאי

בדיני תנאים ד-קצא
בגיטין ת'ד-קנד,קצא
הן קודם ללאו ד-קצב
חזרה תוכ"ד בגיטין וקדושין בתנאי קודם למעשה ד-קצג
חילוק בין ע"מ שהנייר שלי וע"מ שתחזירי לי הנייר ג-קפ
כשהמעשה אינו לאלתר אי בעינן דיני תנאי ד-קצא
מכר על תנאי ת'ד-שט
ע"מ שאין לך שאר כסות ועונה ד-קצא
ע"מ שלא תשמטני שביעית ה-רעא
תנאי הסותר למעשה ו-רמ
תנאי כפול שהדיוק מההן והלאו סותרים ד-קצד
תנאי כפול ואומדנא ת'ד-קעט

א- מהד"ק חלק א' • ב- מהד"ק חלק ב' • ג- מהד"ק חלק ג' • ד- מהד"ק חלק ד' • ה- מהד"ק חלק ה' • ו- מהד"ק חלק ו' • ז- מהד"ק חלק ז'
ח- מהד"ק חלק ח' • ט- מהד"ק חלק ט' • י- מהד"ק חלק י' • ת'א- מהד"ת חלק א' • ת'ב- מהד"ת חלק ב' • ת'ג- מהד"ת חלק ג' • ת'ד- מהד"ת חלק ד'

תנור גז

אם מותר לפותחו בשבת להוציא טשאלענט י-נז

תנ"ך

אם כל מה שכתוב בתנ"ך מחייב שיהא חיוב לעשותו
י-רמט,רנ

תענית

אי מותר להתענות בפסח שני ת'א-תד
אמר עננו ואכל אח"כ אי מיקרי שקר א-ד
אשה בכורה אי צריכה להתענות ע"פ ת'א-שסט
בירך על מאכל ונזכר שהוא תענית ז-פ
בכור יוצא דופן אי חייב להתענות ע"פ ת'א-שע
ברית מילה בצום גדלי' מהו לאכול על הברית ת'א-תס
התענה תענית חלום בחוה"מ אי צריך תענית לתעניתו
ת'א-שלו
חתן שקבעו זמן חתונה י"א טבת מתי יתענה ת'א-תסו,תסט
טעם לתענית חתן וכלה ת'א-תסח
כמה מתענין בעינן לומר עננו בחזרת הש"ץ
ב-נז,נח,נט. ג-נח,עג,עז
כמה מתענין בעינן לקרה"ת ב-נז,נח,נט. ג-נח,עג,עז,פ
להיות מוהל בברית מילה בי"ז בתמוז וההורים עשו סעודה
ת'א-תסא
מי שנפלה לו מזוזה לארץ ה-קצה
מי שנפלו לו תפילין לארץ ה-טו
מתענה תענית צבור אינו עולה בשביל תענית עצמו ת'א-תסז
פדיון הבן בתענית ציבור ה-רב
ש"ץ אם צריך להיות מהמתענים ב-נט. ג-נח
תענית חלום בשבת על חלום שחלמו אחרים עליו ה-רז

תענית אסתר

הטעם שמתענים בו ח-רלג
זמנה באד"א או באד"ב ח-ו

תערובת

אי שייך דין תערובת בעכו"ם ג-צו
איסור והיתר שלא היו מבוררים בפ"ע ה-רה
ב' אתרוגים שנתערבו ושוב נפרדו מהתערובת ח-רה
בתר שמא או בתר טעמא אזלינן ב-טו
משחת שיניים שיש בה תערובת איסור ט-קנד
ס"ת שנתערב עם שאר ס"ת כשרים אי בטל ברוב ח-רה

תעשה ולא מן העשוי

בצה"פ למזוזה י-קצ
בשם הקודש שנכתב ע"ג טלאי והדביקו י-קפח

תפוחי אדמה

איזו ברכה מברכין עליהן ו-לט

תפלה

אבל אי יש למנוע עצמו מלהתפלל בשביל אמירת ותן
טו"מ ת'א-פא
אבל להתפלל מעריב בר"ח ת'א-קב
אומנין אין יורדין לפני התיבה ואין נושאין כפיהם ת'א-עח
אי יש לדונו לתוכד"ד דלכד"ד י-ו
איהש"ר, קדיש וקדושה איזה מהם קודם ו-כו
אין אנו בקיאין בלשונות ג-פג
אין עומדין להתפלל אלא מתוך דבר הלכה ג-קעד
אינו יכול להעמיד עצמו מהפחה ב-סב,סג
אכילה קודם התפילה בשעה"ד אי שרי מתי אוכל הסעודה
ח-קצ
אם להתפלל על ממזר כשהוא חולה ה-קפא
אם מותר להתפלל יחף י-כו
אם מותר להתפלל על חולה מסוכן שימות י-רב
אם מותר ליתן צדקה באמצע תפלה י-יד
אם צריך להשמיע שמו"ע לאזניו ב-עא
אמאי לא תקנו תפלת אתה בחרתנו בשבת ת'א-רכא
אמירת אהבה רבה בשחרית ת'א-סא
אמירת ותן טל ומטר לבן חו"ל בא"י או להיפך ת'א-פ
אמירת מזמור שיר חנוכת ליתא בראשונים ת'א-מה
אמר ברכו עם הציבור והמשיך יוצר אור ונזכר שעומד
באמצע פסד"ז ח-קצג
אסור לעכב התפלה בגלל טענה על אחד המתפללים ז-רנו
בדבר מחלוקת הפוסקים אי אמירת הלל הוי דאורייתא
ת'א-שצה
בהא דתשעה וארון מצטרפין לעשרה י-כ
התפלל שתים וטעה בראשונה ת'א-רלא
בהרהור ב-עא
ביאור פייט אחות קטנה ת'א-עב
ביחיד שמתפלל שמ"ע דשחרית והציבור מתפללין מוסף
ת'א-תפח
בכל לשון ב-עא
בכל לשון אי הוי גם בציבור או רק ביחיד ח-רמד
במנהג האר"י ליטול הד' מינים בסוכה קודם התפלה ח-רמג
במנהג כמה צדיקים לאחרו ת'ג-יח
בנוסחת ברכת שלא עשני אשה ת'א-לח
בני א"י בחו"ל אין להם לעשות מנין לעצמן ביום שני של
יו"ט ת'א-תח
בע"ת מאימת יתחיל להתפלל ולקיים מצוות ט-תח
בעל תשובה מהו בתשלומים על כל התפלות שלא התפלל
ז-טו

א– מהד"ק חלק א' • ב– מהד"ק חלק ב' • ג– מהד"ק חלק ג' • ד– מהד"ק חלק ד' • ה– מהד"ק חלק ה' • ו– מהד"ק חלק ו' • ז– מהד"ק חלק ז'
ח– מהד"ק חלק ח' • ט– מהד"ק חלק ט' • י– מהד"ק חלק י' • ת'א– מהד"ת חלק א' • ת'ב– מהד"ת חלק ב' • ת'ג– מהד"ת חלק ג' • ת'ד– מהד"ת חלק ד'

בענין אל תטוש תורת אמך לענין תפלה בזמנה ת'ב-תסז
ברכת ברוך ה' לעולם אמן ואמן ת'א-מח
ברכת ברוך שאמר אנשי כנה"ג תקנו ת'א-מו
ברכת השנים שכח לומר טומ"ט אי יי"ח בתפלתו י-כט
גמר מוסף כשהגיע כבר זמן מנחה אי אוכל סעודתו קודם מנחה י-סב
דיני תפלה אי הוו דאורייתא א-יד,טו,טז,יז. ג-י
דעבד כמר עבד ו-מט
הגיע לשירה חדשה בר"ח והש"ץ התחיל מוסף מה יעשה בקדושת כתר ז-ה
הזכיר בתפלה מה שלא שייך לאותו יום ז-עג
הכריעות לאחר השמ"ע אי הם חיוביות ת'א-צא
הלומד בין מנחה למעריב אי צריך נט"י לתפילה ת'א-סט
המפסיק בחצי תיבה כגון שם משמעון אי הוי הפסק י-ו
המתפלל בעזרת נשים אי מצטרף לעשרה ת'א-סד
המתפלל נוסח ספרד ושמע צבור אומרים עלינו אי חייב לומר עמהם י-כג
הנוגע בצואת החוטם אי מותר להתפלל ת'א-קסג
העשירי מאריך בתפילתו אם צריך להמתין עליו ד-ט
הפוסע שלש פסיעות בערבית כמה ימתין לחזור ת'א-פה
הקדמת מוסף לשחרית ה-טז
הקורא הלל בכל יום ת'א-תעח
השומע קידוש על הכוס באמצע שמו"ע ו-סד
התפלל מוצ"ש שתים אחת לתשלומין ולא הבדיל בשתיהם ת'א-רל
התפלל מעריב ואח"כ שמע קדושה דמנחה ו-נא
זמן תפלת מנחה עד צה"כ ז-לב
זמן תפלת שחרית ת'ג-טז,יז
חיוב נשים בהלל בחנוכה ת'א-תקמב
חיוב נשים בתפלה ת'א-עד,עה
חיוב תפילה בציבור ת'א-סו,סז
טעה בחוהמ"ס בין מוסף יום ב' ליום ג' ז-עב
טעה במודים ואמר מודים דרבנן ת'א-פט
טעה בר"ח ולא הזכיר יעו"י וחזר והתפלל ושכח טו"מ י-כט
טעה בשמע"צ ואמר חג הסוכות אין חוזר ומתפלל ת'א-תקכה
טעה בתפלת לחש בברכת הודאה ואמר מודים דרבנן ת'א-פד
טעה בתפלת שבת ואמר טומ"ט ולא סיים עדיין ברכת השנים י-נה
טעימה קודם תפילת מעריב ד-ל
טעם לקריאת פ' העקדה בר"ה ולא ביו"כ ת'א-תצא
יאהרצייט בו ביום ויא"צ באמצע השבוע מי קודם למוסף ד-קנג
יחיד שטעה בת"צ וסיים העונה לעמו ישראל בעת צרה ת'א-פח
יצאו מקצת מהמתפללים באמצע שמ"ע ש"צ מהו לומר ברכת כהנים ת'א-צ
כוונת ש"ץ להוציא י"ח ה-עב
כיצד לומר מוריד הגשם בסגול תחת הג' או קמץ ת'א-עט
כשיש שני חיובים לתפילה מי קודם ת'א-מא
לא התפלל מנחה ומצא צבור מתפללים ערבית ו-מח
לא התפלל מנחה ושמע ברכו דמעריב אם יענה ו-נ
להכריז הדפים באמצע ב-ע. ג-לט,פא,פו
להתחלק לב' מנינים בחדר אחד ו-מח
להתפלל בליל שבת באופן דהוי תרתי דסתרי ו-נו
להתפלל במי רגלים שלא כלו לגמרי ת'א-נה
להתפלל בשלום כל אדם ו-שטו
להתפלל על גוסס המתייסר שימות ט-שצח
להתפלל על המינים שיחזרו בתשובה ו-כז,כח,ל
לומר שמ"ע וקדושה עם הש"ץ לכתחילה ז-ה
למה אין מברכין על מצות תפילה ג-קעו
למה כתבו הפייטנים בלשון שקשה להבין ת'א-עא
לצרף קטן למנין בשעת הדחק ד-ח
לקרות פ' הקרבנות בתפילה בט"ב ת'א-תנו
לתרגם התפילה באמצע בלשון לע"ז ב-עא. ג-פג
מי שמי רגליו מנטפין ב-סא,סב,סג,סד,סה,סו,סז
מנין של מחללי שבת ח"ו אי מקרי תפלה בציבור י-טו
מצא צואה בבית לאחר התפילה אי יצא ת'א-נט
מקומות שאין אומרים רצה במנחה וערבית ג-יב
מקומות שמזמרים תתברך לנצח צורנו אי יש לבטלו ת'א-מט
מתי יאמר בריך שמיה ת'א-רכב
מתפלל שחרית מהו לומר קדושת מוסף עם הש"ץ ז-ה
נענוע בשעת התפילה ת'א-לט,מ
נשים ופחותים מבני כ' בתפילת מוסף ו-סא
סדר קדימה בתפילה ובעניית אמן וברכו ה-כז
סידור המזמורים בפסוקי דזמרה ת'א-מד
ספק אם אמר מוריד הגשם תוך ל' ו-לא
עבודה שבלב ת'ג-כ
עד שהעיד להמתפלל שלא הזכיר ותן טו"מ ת'א-פב
עיר שיש בה אשכנזים וספרדים כיצד יתנהגו ת'א-סח
עניית אמן בלשון לע"ז ת'א-עג
פ' התמיד יש לאומרה דוקא קודם המנחה ת'א-קפח,קפט
צריך לכוין באמן ואיש"ר ת'א-נ
ש"ץ שסיים ה' אלוקיכם וכשחזר בקול רם הוסיף תיבת אמת י-ו
ש"ץ שקשה לו העמידה בחזרת הש"ץ ז-טו
ש"צ אי יאמר עננו בשחרית בתפילת לחש שלו ת'א-תעא
ש"צ שטעה בתפלה ודלג ברכת רפאנו ת'א-פז
שומע כעונה אי הוי הפסק בתפילה ד-יא. ו-סד
שומע קדושה וברכו באמצע שמו"ע ו-כו
שכח לומר יעלה ויבא בר"ח והתפלל מוסף אי חוזר

א– מהד"ק חלק א' • ב– מהד"ק חלק ב' • ג– מהד"ק חלק ג' • ד– מהד"ק חלק ד' • ה– מהד"ק חלק ה' • ו– מהד"ק חלק ו' • ז– מהד"ק חלק ז'
ח– מהד"ק חלק ח' • ט– מהד"ק חלק ט' • י– מהד"ק חלק י' • ת'א– מהד"ת חלק א' • ת'ב– מהד"ת חלק ב' • ת'ג– מהד"ת חלק ג' • ת'ד– מהד"ת חלק ד'

ומתפלל ת'א-שלח
שכח לומר יעלה ויבא ויש חמשה שלא התפללו אם מצטרף למנין ת'א-עו
שכח לומר יעלה ויבא ונזכר סוף מודים ת'א-שלט
שכח לומר ישתבח ונזכר לאחר ברכת יוצר אור י-ט
שכר תפלת תשלומין ת'ג-יט
שלשה פסיעות שאחר השמו"ע ה-לא
שמע חזרת הש"ץ אם רשאי לדבר כששומע שנית ז-נא
שעת הדחק מהו - לצרף קטן למנין ד-ח
תנוקות המפריעים בתפילה ז-יז
תפילה בכל יום על חורבן ביהמ"ק וגלות השכינה ת'א-א
תפילה בציבור ה-כז
תפילת ערבית רשות ה-קסג
תפלה בגוי ת'ג-יג
תפלה בצבור בגומר מאוחר ת'ג-כ
תפלה לצרכי עוה"ז ת'ג-ל
תפלה נתקנה בלשון רבים ת'ג-כא
תפלת הביננו ת'ג-לז
תפלת הדרך להולכי אורון ת'א-עז
תפלת יהי כבוד ת'א-מז
תפלת תשלומין קודם צה"כ ת'ג-כג
תשעה שהתפללו אם יכולים לצרף א' מהשוק לחזרת הש"ץ ד-ז

תפילין

אדם החש לנזלות ר"ל יכול להניח תפילין על כובע דק ח-י
אונן שחייב בצוות אם יניח תפילין ד-קמד
אטר שהרגיל עצמו לכתוב בימין כל אדם ו-ט
אי הוו תכשיט או מלבוש ח-רח
אי יש להזהר ביו"ד של תפילין שלא תתקמט הרצועה על פחות מכשעורה י-ז
אי צריך למדוד ריבוע של תפילין עם מדעים תכניים ת'א-לד,לז
אם יכול להניחם אחר תפלת מעריב ח-יג
אם יש מצוה שיכתוב בעצמו התפילין שלו י-קפט
אם מותר להדביק השין ע"ג התפילין ב-יח
אשה אי יכולה להכניס זוג זוג בשבת ח-רח
בדיקת תפילין ה-פה
בחול המועד ה-ז
בירך עליהם ונפסקה הרצועה אי חוזר ומברך על התפילין האחרים ח-ח
בכתיבתו, כמה צריך ליכנס או לצאת מן הצדדין י-קצד
בלורית במקום הנחת תפילין אי הוי חציצה י-יט
הוציא חבידו בברכתו ושח בין הברכה להנחה ח-ד
היוצא בהם בשבת איסור ב"ת משוי לי' כמשוי הכריז על תפילין שמצא ולא באו הבעלים אי שרי להניחם ט-ששה
הלוקח תפילין אם חייב לבדקן ד-ד
הלוקח תפילין מן המומחה ו-יא
המשנה קשר של תפילין של חברו אי יוצא בהם י"ח י-יא
הנחת תפילין במקום שיבואו לבזיון ו-קצא
הנחת תפילין דר"ת ו-יב
הניח תפילין ונודע לו שהיו פסולים אם צריך תשובה ח-ט
זמן חליצתם היא לאחר עלינו או לאחר ג' קדישים וד' קדושות ח-קצג
חיבור ע"י מסמרים או דבק אי מקרי חיבור ת'א-לה
חינוך לתפילין ה-יב
חצאי הכריכות בתפילין של יד אם מצטרפים ו-ז
חציצה בתפילין של יד ד-ג
חציצה בתפילין של ראש ד-ג. ו-ח
יש לו גבס בשמאלו אם יניח תפילין ד-ג
יש לו מכה בשמאלו אם יניח בימינו ד-ה,ו
כיסוי תפילין של יד ה-יא
כריכת הרצועות ה-ל
לא הנחתי תפילין היום ת'א-לא
להניח הבית על תפילין של יד בשעת תפילה ת'א-כה
להניח תפילין ש"ר על שערות מרובים ת'א-כח
לראות בראי [שפיגעל בלע"ז] לכוון התפילין ש"ר ת'א-כט,ל
לשנות הכריכות של רצועה על אצבעו ת'א-כו
מוצא תפילין בגניזה אם יכול להניחן ו-יא
מי שבאו תפילין לידו, קודם הטלית, אי יניחם ח-ו
מי שלבו בצד ימין באיזה יד יניח תפילין ת'א-לג
מים אי הוה חציצה לענין תפילין ח-י
מים אי הוו חציצה לתפילין ה-ט
מצורע אסור להניח תפילין ת'א-לו
מקום יש בראש לב' תפילין ה-ח
משיחת הרצועות בשמן טמא לעבדן ז-ו
עבוד אי בעינן לשמה ב-יח
עבוד בצואת כלבים ז-ו
פסול קטן בכתיבת תפילין ומ"מ בדיעבד כשר י-פא
צבע של תפילין אי בעינן מהמותר בפיך ז-ו
קדושת כתר בתפילין ז-ה
קטן בכתיבת תפילין ג-רכט. ה-יב
שהגיעו אליו קודם הטלית אי ימתין להטלית או לא ח-ו
שולט בב' ידיו ו-ט,י
שח בין תפילה לתפילה דמברך על ש"ר שנים ח-ד
שיעור תפילין ה-ח
שמירת תפילין ה-קכא
תפילין גזולות אי יוצא בהן י"ח ד-ב
תפילין ליתום ת'ג-רפח

א- מהד"ק חלק א' • ב- מהד"ק חלק ב' • ג- מהד"ק חלק ג' • ד- מהד"ק חלק ד' • ה- מהד"ק חלק ה' • ו- מהד"ק חלק ו' • ז- מהד"ק חלק ז'
ח- מהד"ק חלק ח' • ט- מהד"ק חלק ט' • י- מהד"ק חלק י' • ת'א- מהד"ת חלק א' • ת'ב- מהד"ת חלק ב' • ת'ג- מהד"ת חלק ג' • ת'ד- מהד"ת חלק ד'

מפתח כללי לפי סדר הא"ב מי"ד חלקי שו"ת משנה הלכות

תקון הבתים עם דבק מבהמה טמאה ז-ו

תפלת שמו"ע

טעה ולא אמר המלך הקדוש בליל ר"ה י-סט
שלא יכסו פיאות הראש את אזניו ח-יד

תפלות ופיוטים

"והשב את העבודה" לאיזה עבודה הכוונה ח-א
"ונברך עליה בקדושה ובטהרה" הפי' בזה ח-כה
מה שמזכירין בתפלת גשם "על הסלע הך ויצאו מים" ח-רכד

תפלת מנחה

אם אומרים תחנון ח-כח

תפלת מעריב

אם יכול להניח תפילין אחר תפלת מעריב ח-יג

תקיעות

בהא דאין תוקעין בחצוצרות בעת צרה ח"ו ח-קצח
שמע תקיעות דזכרונות אי יי"ח מלכיות ח-רא

תקיעת שופר

אבל אם תוקע בר"ה י-ע
איטר יד בעל תוקע באיזה צד יתקע ת'א-תפ
איסור תק"ש בשבת הוי משום שבות או עובדין דחול ח-רכא
בזה"ז דאין דין רה"ר למה אסרוהו בשבת ח-קמח
ביאור דברי המג"א בתק"ש ת'א-תפט
בסתירת רש"י אם היו תוקעין בירושלים בר"ה שחל בשבת ח-רכ
התוקע אי הוי בכלל ש"צ י-עא
שמע תקיעת שופר בהתחלה ובסוף ולא באמצע ת'א-תפא
שני בעלי תקיעה אחד בקי בתקיעות ואחד ת"ח ת'א-תעט
תקיעת שופר - לא שמע אמצע התקיעה ת'ג-קכד
תקיעת שופר לאיטר יד ת'ג-קכד

תקליט

שנכתב עליו איסור השגת גבול אי מותר להקליט ממנו לצורך עצמו י-רעט
שעונה הטעלעפאן ומקבל מעסעדזש בשבת מה דינו י-קמה

תקנה

אם אפשר לתקן שלא לילך אלא לב"ד פלוני ב-לה
אם יכולים ב"ד לתקן נגד מצוה ב-לה
אם יכולים בני העיר לבטל קדושין ב-לה
תקנת משה ועזרא בקריאת התורה ה-לד

תקנות

במקום שיש לחוש לפריקת עול מבעלי עבירה ט-רטז

תרומה

אוכל תרומה אי פטור ממצוה אחרת ג-קצה
אי כהן רשאי לזרוע תרומה טהורה י-קצט
אין מעשרין מן החדש על הישן ת'ב-רלז
אכילת פירות הבאים מא"י לחו"ל ת'ב-רלח
אכילת תרומה אי הוי מצוה ג-קצה,ריז,ריח,רכא
אם היתה תקנה שלא להפריש במחשבה ז-ר
אם יש לכהן חלק בתרומה קודם נתינה ו-קמג
בת כהן שנשאת לחש"ו אם נפסלה לתרומה ז-רנב
גידולי תשלומי תרומה אם אסורים לזר ג-עט
הנאה של כילוי ה-רד,רה,רו
הפריש תרו"מ ושכח לברך אם יכול לשאול אהפרשה ולחזור ולברך י-קצו,קצז
הפרשת תרומה אי הוי מצוה חיובית ט-רל,רלב
התורם במחשבה אם מברך ז-ר
התירו מפה לאוכלי תרומה ג-קצח
טבל והפרשת תו"מ ת'ג-שלד
כהן אם נשאל על תרומתו ה-רג
כהן הבא על פנויה אם נאמנים לומר זה בנם לאכול בתרומה ז-רנב
כהן שהלך למדה"י אשתו אוכלת בתרומה ה-רנב
כרשיני תרומה ת'ג-שנ
מינוי שליחות להפרשה ת'ד-שכא
מצות הפרשה כשאינו רוצה לאכול ה-רה
נר חנוכה משמן שריפה ה-רד,רה. ו-קיח
נשאל אתרומה אי הוי ברכה לבטלה א-ד,ה,יד
נשאל אתרומה אין לחוש לטבל שאכל א-ד,ה,יד. ב-נא
נשאל אתרומה לא יברך בהפרשה שניה א-ד
תרומה ביד כהן אי ישנה בשאלה א-ד. ה-רג. ו-רפו
תרומות ומעשרות באיחור ת'ג-שמט

תרופות

הנעשות מבע"ח ונפסלו מאכילת כלב מה דינם י-קו

תרנגול הודו

אם יש לאסור אכילתו ביום חגם י-קטז

תשביתו

נשים אי חייבות במ"ע זו י-סח

תשובה

בע"ת שעבר עבירות כיצד ישוב בתשובה ט-תז,תי

א– מהד"ק חלק א' • ב– מהד"ק חלק ב' • ג– מהד"ק חלק ג' • ד– מהד"ק חלק ד' • ה– מהד"ק חלק ה' • ו– מהד"ק חלק ו' • ז– מהד"ק חלק ז'
ח– מהד"ק חלק ח' • ט– מהד"ק חלק ט' • י– מהד"ק חלק י' • ת'א– מהד"ת חלק א' • ת'ב– מהד"ת חלק ב' • ת'ג– מהד"ת חלק ג' • ת'ד– מהד"ת חלק ד'

הניח תפילין ומצא שהיו פסולים אם צריך תשובה ח-ט
לאוכל מאכל שיש בו תולעים ה-צב
לגורם מיתה לחבירו כדי להקל סבלו מעליו ו-שיד
למי שהניח תפילין פסולות ה-א
לנכשל בנדה ה-קלו
לעובר בשוגג על איסור דרבנן ה-סח
עבר אאיסורי דרבנן בשוגג אי צריך תשובה ט-שמז
עשה תשובה אם נתכפר המכשילו ז-נג
עשה תשובה על עבירה שעונשה בב"ד אם נפטר מהעונש ז-רנט
ראה בעל תשובה

תשלומין

תשלומי הקדש הוי בשביל שהזיק או כפרה ט-שיח
תשלום י' זהובים לחטיפת מצוה ת'ד-שכט
תשלומין גבי מצוות ת'ד-רטז

תשמיש

אין אשה מתעברת אלא סמוך לוסתה ה-ריג,ריד
היוצא לדרך ליל ל"א אי חייב לפקוד י-קיז
לנתה ולא שמשה אי חוזרת וטובלת י-קלב
מנהג בגדד לשמש ביאה ראשונה לאור הנר ד-קצז
מנודה אי מותר בו ט-רב
משמשת במוך ה-רי,רל,רלא,רלב
שמשו אחר וסתה של הפלגה אחר לידה בשוגג י-קכה
המשמש ליום צ' ת'א-קצג
ע"ע ביאה

תשמישי קדושה

שקית נייר שהניחו בה חד"ת אם מותר לזרקה ז-כד

תשעה באב

ביו"כ וט"ב לאחר נטילת ידים מעביר על עיניו קצת ת'א-תנז
בישל שני תבשילין בקדירה אחת אי מותרין לשני בני אדם ת'א-תנב
המקדש לבנה קודם ט"ב מהו לזמר טובים מאורות ת'א-תמג
חולה שאוכל בט"ב שחל ביום א' מתי יבדיל ת'א-תנה
ט"ב שחל בשבת להבדיל בשבת מפלג המנחה ת'א-תנד
לאכול בשר בוואכנאכט ערב תשעה באב ת'א-תמב
לברך ברכת הגומל בתשעה באב ת'א-תמז,תמח
לקרות פ' הקרבנות בתפילה בט"ב ת'א-תנו
לשמוע רעקארדס בתשעה באב כדי להקל התענית ת'א-תמו
מהו לשתות יין הבדלה בשבת חזון ת'א-תמד
מוצאי ט"ב הנדחה אי אסור בדברים שבצנעה ת'א-תנט
מי שאכל בט"ב וצריך לברך ברהמ"ז אי יאמר נחם ת'א-תנח
מעוברת אי חייבת להתענות בט"ב ת'א-תלט
ערב שבת חזון שהתפללו מבעוד יום אי מותרין לאכול בשר ת'א-תמא
תבשיל אחד שנתבשל בשתי קדירות אי מותר לאכלו עט"ב ת'א-תנג
תשעה באב שחל בע"ש ת'א-תמ

תשעה קבין

אי בעי כח גברא ג-א,ב,ד,ה,ו
אי בעי כלי ג-א,ב
מכמה כלים מצטרף ג-א
ראה טבילת עזרא

שונות

אוהב אדם את בנו יותר מגופו ת'ד-שעא
אחיות מחזיקות ביאור הסוגיא ת'ד-יח
אי יש מציאות למכור מחלתו לאחד ת'ב-כה
אי צריך עדיף או חסיד עדיף ת'א-פג
אם יקבלו בעלי תשובה לאחר ביאת המשיח ת'א-תצט
אס"ח שבועות אי נקרא יום טבוח ת'א-תה
באשה קרקע עולם היא ת'ב-רפו
בביאור מה שאומר לך בעה"ב עשה ת'א-קמב
בדין דאין מסרבין לגדול ת'א-קמג
בהא דצדיקים חביב עליהם ממונם יותר מגופם ת'ב-קנה
בהמות טריפות ת'ג-קע
ביאור הגמ' (שבת י' ע"א) טריחותא למיסר המייניה ת'א-קפז
ביאור לשון ולא נתעלף שפי' רגמה"ג ת'ב-ב
ביאור לשון רש"י ברכות ת'א-נא
ביאור מימרא דר' יוחנן בר לקישא שאל עשרין וארבע קושיות ת'ב-קלח
ביאת בן דוד ת'ג-מו
גדול המחטיאו יותר מההרגו ת'א-תקכט
דברי סופרים ודברי תורה ת'ג-קעט
דבש מהפך ממר למתוק ומאיסור להיתר ת'ג-קיט
הלכתא למשיחא ת'א-ב
המסייד אמה צריך להניח אמה על אמה ת'א-תסג,תסה
הפסד מרובה ת'ג-קפ
השולח חצי פרוטה ועד שהביאו השליח נתייקר ועמד על פרוטה ת'א-תקנא
השולח מכתב לחבירו קודם ר"ה יברך בבכוח"ט ת'א-תעב
השתדלות בצרכי עוה"ז ת'ג-ל
וחי בהם - מצותה ת'ג-עו
זדונות נעשו כזכויות ת'ג-קכב
חסידות מילי דברכות ת'ג-לב
חשיבות לאחוז בדרכי אבות ת'ד-שס

מפתח כללי לפי סדר הא"ב מי"ד חלקי שו"ת משנה הלכות

ישוב לדברי הגרש"ז מש"ע לסידור ת'א-רעח
ישראל שבחו"ל עוע"ז בטהרה ת'ד-שעה
כהן בע"מ אי כשר לשריפת פרה ת'א-תקז
כל העומד לקצוץ וכדו' ת'ג-נג
כל כוונותיו לש"ש ת'ג-מג
כל פינות שאתה פונה יהיו לימין אי גם בדבר חול נאמרה ת'א-תקלז
כלי מחזיק ברכה לישראל השלום ת'א-שכא
להשתתף בבחירות בבית חרושת של מחללי שבת ת'א-קצה
להתחבר בחברת יראי ה' ת'א-מב
לשמוע זמר נכרים גורם תרבות רעה בביתו ת'א-תמה
לתפור בגדים לאינם שומרי הדת ת'ב-סה
מוציא ש"ש לבטלה ת'ג-כז
מי שאומנתו כלי זמר אי מותר לזמר בבתי טיאטראות ת'א-תסב
מכת מרדות דרבנן אי יש להם שיעור ת'א-שעב
מכתב הברכה ת'ג-רכט
מצוה להזכיר בימי השלוה מהצרות שעברו על האדם ת'א-קעו
ניחוש להמתעטש למשוך תנוך אוזן ת'ב-קלז
נפש ישראל ת'ג-רעג
סור מרע קודמת ת'ג-רעג
סכנה בכמה ענינים ת'ג-רט
עוה"ז - השתדלות ת'ג-ל
עוסק במצוה פטור מן המצוה ת'ג-רצא
על מה סמכו לשמוע כל מיני זמר בכל השנה ת'א-תסד
עמידה בפני ת"ח ת'ג-רצ
פגום - האם צריך לפרסמו ת'ג-רעג
פיקוח נפש ת'ג-עה
קדושת התורה ת'ג-רעא
קטן שעבר והגדיל - כפרה ותשובה ת'ג-כו
קומת בנ"י לימות המשיח ת'ד-ריא
קידוש השם מצותה ת'ג-עד
קירוב רחוקים ת'ג-ער
קלוטה כמי שהונחה ת'ג-ס
קפידות חז"ל ת'ג-רו
קשירת בגדים ת'ג-ד
רב איקלע לבבל חזינהו דקרי הלילא ת'א-שמ
רוב וחזקה ת'ג-שלח
רוחץ פניו צריך ניגוב ת'ג-ע
רחיצה בחמין וצונן ת'ג-עב
רחמנות אב על בניו ת'ד-רפב
שבות דרבנן לקיים מצוה דאורייתא ת'ג-קלט
שויא אנפשיה חתיכה דאיסורא ת'ג-רלד,רמב
שומע כעונה ת'ג-טז
שומר פתאים ה' ת'ד-שפב
שיעורי מצוה לשקול במשקולות ת'ג-קו
שיתוף עם כומרים ת'ג-ריח
שלג - מהותו ת'ג-סח
שליחות בשכר ת'ג-שח
שלשה שאלו שלא כהוגן ת'ב-ערה
שם לבת הנולדה ת'ג-שכא
שמות עכו"ם ת'ג-רכ
שפחות הנמצאות בבתים ת'ג-קצט
תלמיד לרבו בריבוי שאלות ת'ג-ע
תמיד של שחר זמנו ת'ג-קנא
תרגום לשון התורה ת'ג-רנו

א– מהד"ק חלק א' • ב– מהד"ק חלק ב' • ג– מהד"ק חלק ג' • ד– מהד"ק חלק ד' • ה– מהד"ק חלק ה' • ו– מהד"ק חלק ו' • ז– מהד"ק חלק ז'
ח– מהד"ק חלק ח' • ט– מהד"ק חלק ט' • י– מהד"ק חלק י' • **ת'א**– מהד"ת חלק א' • **ת'ב**– מהד"ת חלק ב' • **ת'ג**– מהד"ת חלק ג' • **ת'ד**– מהד"ת חלק ד'